

THADDEI FLOR EN *N° 2.*

mini Medicorum sua tempestate principis in. *L.*

Gal. Medicatechnen Cōmentarij secūde
editionis Emaculati ⁊ ab obliuionis
iniuria nuperrime vin-
dicati studio.

THOME DIONYSII POLII NEAP.

Quin etiam Gal. Textus suo loco adiecti Cōmentationum interpretis
numero distincti / Quę sita in margine latine exceptæ Nec
non illorum par sed cum delectu index Loca etiam
Authorum monstrata / Quorum testimo-
nia adducuntur. Item pleraq; alia que
tutem et legendo studiose
Lector offendet.

Cum Gratia ⁊ Priuilegio decēnali per totū Regnum
Neapolitanū : Ne quis audeat imprimere : Nec alibi
impressum iſerre venale : Siquis aliter fecerit Libros
amittet : penā soluet. Necnō cū ex cōmunicatione San-
ctissimi Pape Adriani sexti per totum orbem per decē-
nium vt in fine patebit.

C. Papius Romanus Ad Lectorem

Mendis sordidus elacer Thadeus
Interpres medicę atq; lumen artis
Raris cognitus iactas in tenebras
Stabat Cymmerio aere atrox
Et pædore sitiq; respuendus
Non est hanc faciem unde quaq; doctus
Perfessus Polius / sed erutus
Orçi ex faucibus hos pios labores
In lucem reuocat / polit / comitq;
Limaq; adferit in solum nitorem
Quod foedum fuit ante & obsoletum
Hinc est Purius unione factum
Et fulgentius indicis lapillis.
Quod lector tibi complicat uolumen
Quidquid pœoniam decorat artem

ADRIANO VI. SUMMO PONT.

Thomas Dionysius Polius Neap. S. P. D.

Cum superiori Anno Beatiss. Pfr. C. Galeni Micratchné Opus de medicina plane pulcherrimum publice exponeré Inciderūt in manus nostras Thaddei in illam Cōmentaria / Que cum legerem indolui / q̄ ad hanc usq̄ diem lauissē. Nam (ut omitam q̄ feliciter in illis Thaddeus omnes boni interpretis numeros impleuerit) preterq̄ uniuersam artem Medicam quam primis ab initiis explicat tantam rerum aliarum copiam indidit / Vt non solum futurum Medicum instituere / sed absolueret / perficeret / & exornare illum uoluisse appareat / dignus certe Vir / quem homines gratis sue in Medicina regnare dixerint / Et Principes cum alij Tum Honorius huius nominis III. Supremus Antistes / & laudum preconij / & amplissimis muneribus excoluerint. Igitur omni studio edendū contendimus / Sed cum essent mendosissima / & aliquot in locis prepostere digesta diligentia quātulq̄ in nobis fuit & labore castigatissima reddere curauimus. Nihil preterea obiter omisimus / qđ Authori ornamento / Studiosis uero utilitati ullo modo esse potuisset / Ceterū tuo Numini consecraui **ADRIANE. VI. PONT. MAX.** Quo labor noster / & Author foelix faustumq̄ ex augustissimo nomine tuo summat auspiciū. Et Ego tibi religiosa mentis atq̄ animi pietate simplex hoc Opere uelut quibusdam Primiciis litarem: Quem unum ob solam uite integritate ad Summum Pontificatus Maximi fastigium euectum credimus / ut omnibus humanis malis Tua mederetur Maiestas.

Delituit / non ausus humo se tollere ab ipsa /
Et fuit in tenebris Tātheus iste diu /
Quippe seu squalēs ueteri / mancusq̄ lacerq̄ /
Plenus & in toto corpore uulneribus. 1
Edidit in lucem nunc Polius ille disertus /
Et uelut e stigio flumine traxit eum. 2
Nam medicas adhibere manus ubi coepit / ab omni
Curatum morbo reddidit incolamem /
Talis & ipse fuit medicēs Epidaurius author
Quondam glaucetibialis & hyppolitō.

Antoni a Tractio Epigrama.

Antoni a Tractio Epigrama.
Hinc est Epidaurius author
Quondam glaucetibialis & hyppolitō.
Antoni a Tractio Epigrama.

**Index brevis Quæstionum ex insignioribus:
Quæ Lectionibus singulis hoc
Opere continentur.**

Quæstia Libri primi.

Lect. i.

Trum Medicina sub natu-
rali plia sit. **car. 1.**

Sub qua nam philosophie
parte sit ut sexto metaphisi-
ces illam ar. diuidit. **car. 2.**

Sed sub qua est ea parti-
tione quam secundo meta-

physice idem tradit.

An illo opusculo tota Medicina contineatur
Quod nam sit in illo concessum / quod quæsi-
tum / que dignitas

An medicis doctrinam contemplari.

An distributio doctrine in illâ / que alicui & eâ
que nulli ordini inherere recte fiat.

An sit resolutorie doctrine demonstrat qd sit. 3.

An doctrina sit actio.

Cur tres tantum modo sine doctrine / que ordi-
ni inherere:

Lect. 2.
Verum resolutoria doctrina prior quâ / Gale-
us fuerit.

An ex illa omnes artes constituantur.

An sit ars ulla extra ratione.

An aliis in operibus Ga. tribus doctrinis utat.

An ex genere descriptio fiat.

Verum ulli ordini doctrina diuisoria nitatur.
An descriptoria.

An & que conclusiones tantum edocet.

Vbi nam resolutoria / ubiue compositoria or-
dina. Galen. utatur.

Lect. 3.
An medicine definitio / quam. Galen. hic tra-
dit substantialis sit.

An medicas ulla sit in sano & egroto.

Cur autem nō sumat hic. Gal. ut genus medicine

Lect. 4.
Verum in corpus causam & signum diuidatur
sanum / an egrotum & neutrum

Lect. 5.
An recte per aduerbia illa simpliciter / & ut
nunc partiamur.

Lect. vi.
Verum medicine sit necessaria corporum co-
gnitio.

An corpus in sanum egrotum & neutrum re-
cte distribatur.

Cur sanum corpus magis / q̄ sani tatem Gal. de-
finiat.

An sanorum definitiones integre sint.

Vtrum semper aduerbium in semper sano te-
pus designet.

An optimum temperamentum

Lect. vii.
V. simpliciter egro / corpus egrotatiū interfuit.

Vtrum corpus simpliciter egrotum seorsum a sa-
no definite necessarium fuerit.

An eiusdē integra sit definitio / quâ. G. ponit.

An morbo quis numeri a natura afficiatur.

An corpus ut nūc egri definitio recte fiat.

An ptes omnes corpora imodice fieri possint.

An egra simplr corpora / post ortum egra sint ut
Lect. viii.

Vtrum neutrum primo significatum / medietas
uera sit saniss. & egerima.

An sanitas & egritudo eidem permisceantur.

An res ulla sit uera medietas.

An solus extremorum aduentitius nexus neu-
tro ut nunc sit sit.

An puer & senex / ut nunc neutri sint.

An corpus semper neutrum inter saniss. & eget.

Idem omnino sit illi rationi.

Cur idē ab etate Gal. describat / qd nō in sano
nec egro facit.

Vtrum neutri definitio integra sit.

An & neu. ut nunc.

An ex mēbris spatū ullū egle nascat. Et egle
quod imodice.

V. neu. postreō signat recte. G. describat.

An proba sit / quam de illo facit / partitio.

Quid ultimo neu. significat / quod semper tci
quod ut multum est / interfuit.

Quæstia Lib. ii.

V. prima signorum partitio recte fiat.

An illi sequens conspiret.

An egroto cōmēmorantia signa conferant.

Lect. ii.
An sanum semp / Ab optima compositione
Gal. recte describat.

An que substantia rōnem subintrat / signa sint.

An effectus & casus / corpora necessario conu-
lunt.

Tabula

tentur. cart. 22.
An effectus uel a substantia signa sint.
An operationum indicia/ueritatem ex necessitate ostendant.
An casus ementiantur.
Quid signorum particio secundo libello si posita/aliis intersit.

Lect. iiii.

V. optima quis esse ppositione possit. cart. 23.
An eundem res ulla significet.
An pleriq; tales esse queant. cart. 24.
An per omnem etatem.
An a substantia temperamentum significet.
Vtrum/naturales opationes a similaribus partibus enascantur.

Lect. iiii.

An saniss. medico sit/quisquis uel parum deridit. cart. 26.
An saniss. & qui parum abest/ sensa intersin/ qui contingat.
An morboru genera sint illis eadem/ que uirtutem perficiunt. cart. 27.

Lect. v.

Vtrum simpliciter egrum/ sensibiliter unquam ledatur. cart. 28.
An & quod ut nunc est/ semper.

Lect. vi.

An morbo & neutre affectioni latitudo ulla sit. cart. 29.
Quenam sanitas illa sit/ cuius latitudinē Gal. describit.

An partes illa sub se tres tantummodo continent. cart. 30.

An ex eis una sit optima.

An altera morbus.

An supra sensum euehi medicus possit. cart. 31.
An ipse unquē rerum naturare preferat. cart. 32.

Lect. vii.

An sanū simpliciter/ post morbu/ tale sit. cart. 33.

Lect. viii.

An de corpore simpliciter egro/ qua ut nunc egrum est Gal. agat. cart. 35.

An ex egroto sanum esse perspicuum debeat.
Vtrum uirtus insita membris insit/ que precisi/ uis diēis subseruiunt.

An ab his illa nascantur.

Vitam in nobis membrum ullum sit/ quod nō subserviat/ neq; dominetur. cart. 37.

Vtrum/ precipua membra sint/ plura. cart. 38.
Quae sint.
An cerebro ruca subserviat.
An membranā insita uirtus & influxa sit.

ii

An membris omnibus earum altera in se/ Vtrum ullam membrum influxam per se uirtutem habeat.
An tribus illis uirtutum generibus potius quod influxu compos est.

Lect. ix.

V. lex tñ indiciorum generibus cerebri temperamentum cognoscamus. cart. 41.

Lect. x.

An compositio signū temperamenti sit. cart. 42.
An exiguum cerebrum prauū sibi temperamentum inesse designet. cart. 43.

Quale nam illud sit.
An caput maius prauam compositionē arguat.
An idem probe sit index.
An & mediocre bone cōpositionis indicio sit.

Lect. xi.

An ulla cerebri nām gustus & tactus indicet. cart. 44.
Ab utra partium cerebri nascatur auditus.

Lect. xii.

Cuiusnā temperamentū signū sit solertia. cart. 45.
Cuius tarditas.

Lect. xiii.

Quod nā insit cerebro suapte natura/ cōsiderato temperamentum. cart. 46.

Lect. xiiii.

An calido quis nō siccus temperamento ab eo tu nature sit.

An oculogruene calidis cerebri conspicue sint.
An eisdem nigri capilli nascantur/ quib; temperatus artiores. cart. 47.

Quid est q; Hypocausto/ nullius uis uis frigida/ loca/ uapor calidus/ infrigidam aquā concrefcit.

Lect. xv.

An frigoris ullo modo rubor sit index. cart. 48.
An rubro calidi & siccī cerebri capilli fiant/ spiores. cart. 49.

Ab utro caluitium ocyus magisq; proueniat.

Lect. xvi.

Quales a calido & humido cerebro. capilli nascantur. cart. 50.

Lect. xvii.

V. ubi de temperamento. G. agit muerietum/ an potius alterum audire debeamus. cart. 51.
An temperamenti aream in omni membroru genere intelligere liceat.

Cur sincipite potius/ q; alia parte capitis caluitium contingat. cart. 52.

Sed qua potissimum etate contrahitur.

Cur mulieribus non fiat.

Quam ob causam omnium animantium hominū nī capilli plurimi & longissimantur.

Tabula.

Lea. xliii

Quae caput omnium maxime partium nor
stri corporis pilis abundet. **car. 82.**

Car. unus oium aiantiu ho (per equum. canet

Car tempora primo. **car. 83.**

Que nam res pilum efficiant crispum. **car. 84.**

Car illo rectus sit durior. **car. 85.**

Lea. xliii

Vtrum ad sensoria & cerebrum totidem eadeg
signa deducantur. **car. 86.**

Quod nam sit oculis trametum a na iniecu.

Vtrum natura potius an arbitrio moueantur.

Vnde nam indicium illud sumptu sit quod de

eorum motu habetur. **car. 87.**

Lea. xliii

Vtrum color oculis insit. **car. 88.**

An eorum inditia tot sint quot Gal. ponit nec

plura neq pauciora. **car. 89.**

Quot nam queue coloru medietates illis insit.

An crassus color a spiritu & chrysalloide hui

more a se sic dicto exoritur. **car. 90.**

Quod na temperamentu oculis ab uno quoq

colore significetur. **car. 91.**

Quali nam oculo visus optimus insit. **car. 92.**

Quod nam visus potissimu instrumentum sit.

Lea. xliii

Vtrum cui cor pro sue temperatue cognitio

ne conferri debeat. **car. 93.**

An ubi frigidissimum sit caloris plus calidissi

mo letiore contineat. **car. 94.**

Lea. xliii

Quod nam cordi temperamentum insit. q na

an ubi calidum sit pulsus ullus supra magnum

fiat. **car. 95.**

An magnus. **car. 96.**

An fortis. **car. 97.**

An iocur illi resistat. **car. 98.**

An cerebrum. **car. 99.**

An compositione cerebrum cordi repugnet.

An ubi exigui sit dorsi medulla maior ee possit

an ventris coste semper proportionentur.

An thorax ubi paruum caput corue frigidum

exsiccat glandior ubi vero illud maius hoc

utro calidius exiguus esse queat. **car. 100.**

Lea. xliii

Vtrum ubi thorax amplior fuerit ahelitu fieri

glandiorem oporteat. **car. 101.**

Lea. xliii

Vtrum arterie cum corde simul distingatur

& sustollantur. **car. 102.**

Vtrum pulsus a naturali uirtute potius an ani

mali fiat. **car. 103.**

An utra proveniat anhelina. **car. 104.**

An calidi simul & humidi corde i putres mor

bos incident. **car. 82.**

An celerius calidis & siccis.

Vter febricitis & sani maiori uicillatõe idigeat

Vtrum natiui atq a natura insiti mores arte

permulentur. **car. 83.**

Lea. xliii

Quonam temperamento iocur sit. **car. 84.**

Vtrum magis calidum sit q humidu an cõtra

an sit humidus corde.

An calorem magnitudo consequatur

Lea. xliii

V. cor & iocur alternatim sibi repugnẽ. **car. 85.**

An sicut a suis qualitatibus dimoueat ut.

Sed utrum utri magis obstat. **car. 87.**

An temperatus sit quisquis iocur quanto. Calis

dus tanto eor frigidius contineat.

Vtrum humido iocinori membris ullu resistat.

An sicco. **car. 88.**

Vtro calidi & frigidi magis. **car. 89.**

Lea. xliii

An sanguis usquam syncerus sit. **car. 89.**

Lea. xliii

V. testes ex primariis corporis partibus sint. **car. 90.**

Quonam temperamento. **car. 91.**

Vtrum ex toto corpore genitale semen an nõ

ex toto secedat. **car. 92.**

An seminariis conceptaculis producatur.

An mentem habeat. **car. 93.**

Lea. xliii

V. de mulierum testibus Gal. hic agat. **car. 93.**

Causam temperatue sint.

Quod testium temperamentum idoneum ma

xime sit ad procreandum. **car. 94.**

Quo mores potissimum pducantur. **car. 94.**

Lea. xliii

A qua na ex primariis partibus potissimum nor

ostitit corporis temperatua pueniat. **car. 96.**

An musculorum uilli netui sint. **car. 97.**

Q. **Lea. xliii.**

Quo nam temperamento sint musculi. **car. 98.**

Vtrum temperati calidi sint an potius rubei

Lea. xliii

Vtrum sit potius macilentus & obesi corporis

candidum. **car. 101.**

Lea. xliii

An a calore nigror proveniat. **car. 103.**

An temperato corpore calidum & humidum

est mollius. **car. 104.**

Lea. xliii

V. frigidum & humidum corpus quoties per

ambas qualitates a mediocritate patum ab

Tabula

crassum sit & obesum. **car. 105.**
lect. xxvi.
 V. naturale temperamentum permittet. **car. 107.**
 An illud tantummodo quod calidum & sic-
 cum est. **car. 109.**
 An post imitationem tale sit simpliciter
 Quodnam temperamentum iuuacissimum &
 maxime diuturnum sit. **car. 111.**
lect. xxvii.
 An dense difficulter rara uero facile refrige-
 rentur. **car. 111.**
lect. xxviii.
 An solide genitales partes humidiores fieri
 possint. **car. 114.**
lect. xxix.
 Ab utra uirtutum animalis & naturalis fames
 & sitis fiant. **car. 115.**
 A quam temperata.
 Cuius temperamenti sit uentericus
lect. xxx.
 Quod na pulmoni temperamentum insit. **car. 119.**
 An illa re cu corde semper eueniat. **car. 120.**
lect. xli.
 Cuius arteria temperate sit. **car. 122.**
 An eiusdem semper sit pulmo.
 V. uox grandior ab amplitudine dumtaxat ar-
 terie fiat. **car. 123.**
 An ab aduentitia qualitate uox magna & par-
 ua provenire equeat. **car. 124.**
lect. xlii.
 An medicus que sui sunt muneris certe eo-
 gnoscatur. **car. 128.**
lect. xlii.
 V. Cor omnibus morborum generibus affici-
 queat. **car. 130.**
lect. xliiii.
 An partium interiorum egritudo tumote eo-
 gnoscatur. **car. 134.**
 An dolor sit egritudinis inditium quous loco
 a fangeat.
 a quot causis proveniat. **car. 135.**
lect. xlix.
 V. In sanis omnia sint per naturam.
 V. Inditiorum morbum presagientium sit re-
 sta partitio. **car. 136.**
lect. i.
 an pueri senisq. inditia neutra sint uel ut
 nunc. **car. 139.**
 V. uerticior preter consuetudinem morus mor-
 bum presagiat. **car. 141.**
 an signum morbi presagium diuinam moram
 respiciat. **car. 145.**
 an cunctos morbos neutra dispositio pre-

cedat. **car. 146.**
lect. ii.
 Ex quam neutre uocis significatione illa
 sint que nature cum materia parem esse po-
 gniam indicant. **car. 149.**
 an perspicue coctionis inditia sanitatem ne-
 cessario presagiant
 V. Indigestionem ubi de eius inditia letitia
 & exitiosa fore eruditus interpretetur. **car. 150.**

Questita Libri Tertii.

lect. i.
 V. Contemplatio causarum Theorice Medice
 an potius practice sublit. **car. 151.**
lect. ii.
 V. Iugiter que necessario nos alterent. **car. 154.**
 Quena e rebus non naturalibus corpus maxi-
 me permuet. **car. 155.**
 an excernere ac subsistere genera illarum sint.
 V. naturali calori spiritus quippiam interlicet. **car. 156.**
lect. yi.
 an omni etate concubitus post. r. 4. annum sit
 salubris. **car. 162.**
 V. genitale semē ubi contrūpū pestis sit. **car. 163.**
 an concubendi tēps rū potissimū sit cū neq. ie-
 iuni neq. repleti nimis fuerimus. **car. 164.**
lect. vii.
 V. bōa corpus ut nūc ualeat sibi sibi rebus
 an potius contrariis custodienda sit. **car. 166.**
lect. viii.
 an sanitatis parum labentis corpus ad optima
 deduci possit. **car. 167.**
 V. finitas ullo modo sit genus. **car. 169.**
 Intēperierū quarū altera sibi in toto corpe se-
 hēat altera uero diffūsa sit. **car. 170.**
lect. ix.
 V. corpi cōpō pīnde ac tēpamētū iugiter sum.
lect. x.
 ad quatum usq. eratis annum cresendi facultas
 nobis insit. **car. 172.**
lect. xi.
 an morbū recte partiamur. **car. 175.**
 an idē liceat facere de suis spēsibus. **car. 175.**
 an sanatus morbus custodiam & curationem
 requirat. **car. 177.**
 an cōfectus curationem dumtaxat.
 an idē cām habeat sibi suplitē. **car. 178.**
lect. xii.
 an morbus oīs rebus sibi sibi cūct. **car. 179.**
 an quicquid cause id omne morbo &
 denti sit contrarium. **car. 180.**

Tabula

Lecl. xxi.

V. composita in temperies compositam sanationem indicet. car. 192.

An ad bonam raturam modicum morbi p id sibi primum reuocetur: qd suo ipsius malotemperamento respondeat. car. 193.

Lecl. xix.

Ab utro morbi & membri maior sanationis precepto deducatur. car. 195.

An medicamentum in itinere ullum incrementum recipiat. car. 197.

Lecl. xx.

V. dissimulare morbum si solutus coalescat. car. 200.

Lecl. xxi.

An de omni genere carnis preceptum illud sit solutionis sanatione esse agglutinationem. car. 201.

An causa que cures sanitas dici possit. car. 202.

Lecl. xxii.

An ulli continui dissolutioni salubre sit quod exeat. car. 204.

An omni. car. 205.

Qua nam ex causis illud sit. car. 206.

An sit excoisecus adhibendum. car. 207.

Sed quod numeris sicum esse oporteat. car. 208.

Lecl. xxiii.

Vtrum os effractum coalescat. car. 209.

An circa fracturam topus fieri debeat. car. 210.

An in ante compos sit. car. 211.

Vtrum si punctile sit effractum os glutinetur. car. 212.

An partes ossi adiacentes nihil interduum patiantur. car. 213.

An ex effracti ossis alimto excoisecus quapiam fiat. car. 214.

An excrementum illud semen sit genitale. car. 215.

Lecl. xxiiii.

An punctio nervi morbus sit simplex. car. 216.

An oem eius solutione conuulsio sequatur. car. 217.

An & eadem cuiusvis nervi punctione. car. 218.

Vtrum nervus si soluat in unum coeat. car. 219.

An punctio sit morbus. car. 220.

An ab eadem conuulsio contrahatur. car. 221.

An a nervi punctione desipientia peoueniat. car. 222.

Que nam conuulsio nervi punctione committet. car. 223.

An sensus necuo insit. car. 224.

An sit cerebro necuo attiguus. car. 225.

An quod nervus cerebro piniuus conuulsio fiat. car. 226.

An repletionem. car. 227.

V. apio necessaria sit quo pustus nervus cures. car. 228.

V. frigida medicamenta adhibenda sint p eiusdem sanatione an potius calida. car. 229.

Quota nam in siccitate esse debeant. car. 230.

Lecl. xxy.

V. duplicis affectus sanatio duplici intentione indigeat. car. 231.

An cautitas in ulcere primu implicetur. car. 232.

An sit illa sibi p discrimine. car. 233.

Sub quo nam genere morbi caui collocetur. car. 234.

An causam ulci duplex morbus sit. car. 235.

An illi duplex intentio sit necessaria. car. 236.

An excrementum alimenti carnis p eius generatione subisci nature oporteat. car. 237.

Quis oedo inter soluto rum unionem & corrupte substantie regeneratione sit. car. 238.

Vtrum cutis regenerari possit. car. 239.

An de positio vulneribus. car. 240.

An morbus ulla figura sit. car. 241.

An sit officialis. car. 242.

V. adolescenti penna figura corrigatur. car. 243.

An iuoco. car. 244.

V. ossis figuram officialia membra sequantur. car. 245.

An in fartio sit morbus. car. 246.

An confectus. car. 247.

V. stectus duru quod in testino comittit in fartione acroiei dytteri sic euacuadu. car. 248.

An continens infectionis causa sit intestino durum stectus. car. 249.

Quis morbus a calculo contrahatur. car. 250.

An hunc sit propulsione atq; conuulsione dumtaxat curandum. car. 251.

An eadem illi sanatio sit/uel rheumismi vel uesti. car. 252.

Lecl. xxix.

An in fartio/soluto humore/qui preter naturam est/perfecte sanetur. car. 253.

An si ex humore nature opposito contrahatur omnimoda euacuatio sit pefligenda. car. 254.

Vtrum replecio sit causa morbi continenti/an potius preuocens uel potius. car. 255.

An immodice sanatio repletionis/ euacuatio immodice sit. car. 256.

Lecl. xxx.

An siquid in leccore uel uenis condatur/ per urinam aut alium euacuandum sit. car. 257.

An quod rheumismi/ per alium. car. 258.

An quod artetia/ per alium uel urinam. car. 259.

Vtrum siquid uenire supcoiei collocetur/ uo mita. Siquid uero inferiori/ deiectione tollendum sit. car. 260.

Lecl. xxxi.

Ad quod nam egritudinis genus ex compositione/ appetitatis & leuitatis uita redigendum sit. car. 261.

Tabula

Quibus operationibus ab illis offendat. c. 229.

An asperitas ulla secundū naturam sit.

An ipsius uel ossis asperitas leuagadotolli debeat.

Lecl. xxii.

V. prior morbus pcurandus semper sit.

An priori morbo curato/sequens pfecte sanct.

An prauas figuras imodiciq. siccitatem/ infar-
rio & angustia comitentur. c. 231

Lecl. xxiii.

An quod de abscessu curatione docetur/ Vili
rei pro exemplo congruat. c. 232

An praua immodo affecte partis dispositio/
uires committendi abscessum habeat. c. 233

An syncerus sanguis.

An sanguineo abscessui sanguis tm i causa sit.

Lecl. xxiiii.

An ps abscessu affecta/ sit imodice reple. c. 234

An per solam de affecta parte euacuationem
abscessus curetur.

An sit abscessui repletio in causa.

Vtrum excrementa refluere possint.

An per materiem que fluxit/ recursum/ abscessus
omnes curentur. c. 235

An abscessui uel uenenofo medicamen princip
pio adhibendum/ quod repellat. c. 236

An recurrendo curare conueniat.

Lecl. xxv.

An sola sanguine pletudo dicta plethora fiat.
an dolori uires trahendi sint.

An plus unq. trahat/ q. in ciso euacuet.

An p calore attritio maior euone fiat. c. 237

Lecl. xxvi.

An repellenda prius abscessus omnis materia
semp. sit/ q. discutienda uel dispergenda. c. 238

Quor nam modis recursum ipse materie fiat.

An pars plus equo repleta/ priusq. euacuatur ro
boranda sit. c. 239

An corpore nel euacuato abscessus/ ipso statim
emersus principio sit reprimendus

Lecl. xxvii.

An de pre affecta/ qd. recurrete neq. euacuet.

An recursum simul & transmissum efficiant/ que

repellendi uires habent.

an discutiens ullum medicamentum modice ca-
lidum sit. Lecl. xxviii.

An ad abscessum scarificatio proficiat. c. 241

An uel ante concoctionem.

Lecl. xxix.

An iecinori/ uasorum in angustia finibus infar-
tio/ abscessum committat.

an si sit de sanguine/ per amplas uias in uen-
trem tractus fiat.

an attractus iste/ recursus sit.

an qui ad causa iecoris in angustia uenis codan-
tur humores/ pulsus recurrere possint.

An per solos urine meatus/ quicq. iecoris in
gibbo conduntur humores/ euacuentur.

An calido abscessui/ que p urine meatus euacuet
medicamenta diuretica/ sint comoda.

An iecori/ si abscessu laboret/ conserant que ad
stringunt.

Vtrum quod natura infiras uirtutes hco uche-
metris opetur/ an illud potius/ cui antiorit.

Lecl. xl.

An abscessui praua q. itas neq. omni neq. uilo
tempore super sit. c. 249

Vtrum cōfecti abscessus partes sint cōfecte qua-
litates/ an que preterea conficiantur.

An praua tm caliditas abscessui super sit.

An morbi ullius quantitas cognoscatur. c. 250

Lecl. xli.

An arte ip nā sit/ uel i excidendo fortior. c. 251

An pars corporis manca refici possit.

An op si integrum auferatur/ instauretur.

Lecl. xlii.

Vtrum parua posicio sit morbus. c. 256

An sit officialis.

Lecl. xliii.

Vtru cautio primū sit sanificorporis Tum
uero haud integri sani & egroti. c. 257

An cautio causarū genus in humoibus
possimum consistat.

Lecl. ly.

An medicanti uires expimiro solo cognoscatur.

Explicit Tabula.

Pauli Nicolosi Siculi Carmen ad Librum.

Quid latitans tractum procerum liber apte tropheici

Cumq. pyropeum munus in orbe gerat

Quid ubi dux rueris/ quid areng. scindere undam?

Retibus atq. imbrem/ semina nostra legi?

Nunc propro in lucem/ nisi protenus alter abibat

Pollio/ quem clartus/ gens studiosa colat.

Cudit ab clusis rapit hic me mente reuoluit

In genua campis/ En mea messis adest.

Hinc mare uelluolum tura dace/ fide carinar

En modo pharbus adest/ cerna dapalis abest.

Thaddei Florentini in
Thaddeus Saleni
Comentariorum edi-
tionis secunde Prefatio.

Tha-
mas

omne ho-
num des-
sursum e-
a parte
sumum
fluens in
creaturas
subiectas
iuxta mo-
dum suae
capacita-

tis receptus eiusdem. Ideo sit meis precibus
comprehensum ad illum; cuius misericordiae
super omnes eius prophetas existunt. & capa-
citate intellectus mei misericorditer digne-
tur infundere. Ad copiosius ueri luminis in-
fusionem habendam. Quo fiat ut sacratissimi
Gal. intentiones secretas. In libro qui ara par-
ua dicitur sub multa breuitate collectas (om-
nis obscuritatis propulsata caligine) ad plene
lucis expositionem perducere ualeam dario-
rem. At uero quoniam aliam super eun-
dem librum expositionem facere necessitas co-
pedit prematuram in qua non (ut expedit) Gal.
liberata perfecit. Ideo uisum est mihi. Ut ire-
rato aggrediar eadem libri expositionem co-
pletamine forte deficiat. quem festinata ne-
cessitas operata fuit. ad minorem diligentiam
ascribatur non quod ibi dictum diminuam: uel
condempnem sed ad certiora procedens exactio-
ni filo subtiliori & completiori producam.
Modus autem quem in huius libri expositio-
ne seruabo communis paruulis & maioribus
est. Quatuor namque sibi simul commentandi & glosan-
di bonitatem continens. Primo namque diui-
siones ponam. Secundo sententiam. Tercio au-
tem prosequar dubia generalia in plerisque.
Quarto & ultimo litterarum uerbotenus expli-
cabo. Ut nihil huiusmodi opus contineat di-
minutum. quod mihi explendi gratiam largiarut
qui eibus tribuit assidue non improperas cu-
lis nomen sit benedictum in secula seculorum. Amen.
Quibus igitur patefactis quatuor causis
genera oportet inquirere: quas in singulis li-
bris inquirere conueni. Est igitur causa ma-

terialis aggregatio canonum medicine toti-
us sub diffinitiuu breuitate collectos. **¶** Cau-
sa uero formalis est forma tractatus & forma **Forma lib.**
tractandi: forma quidem tractatus est ordina-
tio partium libri inter se forma uero tractan-
di est modus doctrine quem seruatur. s. diffini-
tius. **¶** Causa uero efficiens fuit Gal. **¶** Causa **Qui agens**
uero finalis est duplex. scilicet operis & opera **Finis. 2.**
toris. Causa finalis operis est utilitas quam ho-
mo consequitur ex cogitatione presentis libri:
que quidem est duplex. s. discipulo & perfectio
Discipulo quod demut per hanc disciplinam bre-
uissimam fiat potens ad latissimam totius
artis medicine comprehensionem. Perfectio
uero est utilitas ex hac doctrina: ut cum ad se-
nium deuenierit deficientibus uiribus ad ea que
in aliis libris profuse inueniuntur idiffusa labore
modico in h. lib. adhibito i memoriam deueniat.
¶ Causa uero finalis opatoris est utilitas que co-
ditoris libri mouit ad huc librum agendi: & est du-
plex quod una i priori uita habet. s. exercitium intellectus
eiusque profectus & laus & gloria cum reuerentia magistrali
¶ Altera uero habet post mortem. s. ut qui hoc
mundo moritur per naturam: per memoriam
uiuatur: & hoc est quod dicitur a Gal. lib. 7. c. primo.
Tres sunt oes doctrine que or-
dine habentur. Prima quidem
ex finis notioneque secundum dispo-
sitionem fit. **¶** Secunda uero est
que ex compositione secundum resolutionem
nem inventorum. **¶** Tertia uero ex
termini dissolutioe: cui nunc insistimus.

Liber iste diuiditur in duas partes. s. in p-
hemium & executionem: durat prohe-
mum usque. Medicina est scientia. Prima
in duas. nam primo enumerat: quot: & que
sunt doctrine ordinarie. Secundo pertractat il-
las doctrinas & elegit illas de quibus intenditur: prius
durat usque. Ad appellare. Prima diuiditur in. 2.
In prima ostendit quae sunt doctrine ordinarie
Secundo ostendit quae sunt prima usque: Prima
quidem illa. Secunda diuiditur in. iii. secundum quod. iii.
sunt doctrine: & patet distinctio pariter. Sunt
igitur. 4. particule in hac lectione: dicitur quod de p-
ma quod doctrine ordinarie sunt tres: de sa dicit
quod prima doctrina ordinaria est illa quod fit secundum resolutionem
de. 3. dicit quod sa doctrina ordinaria est illa quod fit secundum
compositionem inventorum. De. 4. dicit quod tertia
doctrina ordinaria est illa que est dissolutio
termini cui nunc insistimus. **¶** Ad euidentem
eos: que dicenda sunt de commento duo non. **¶** Idem facie-
tanda sunt. p. n. notanda est expositio generalis: in com-
positio. De prima exponit duo facit author. nam
primo exponit nomen huius libris: sicut nouit

Idperam fo manifestat mentientem. ¶ Dicit ergo sic
microtech/
ne. de primo q̄ iste liber dictus fuit ars parua/sive
regni q̄ idem est in compatiōe ad totā me/
dicinā que cōplete determinata est in aliis lib.
in h̄ aut sub capitulis unde compatiō est inter
hanc sciām & totam medicinā alibi determi/
natū sicut est compatiō pueri ad hominem com/
pletum. ¶ De fo dixit q̄ qdam dixerāt hunc
librum artem paruam per compatiōem ad li/
de inge. Jan. Et cū que mouit eos fuit notatio/
nam iste uocatur ars parua : & ille uocat ars
magna/ sed ipsi mentiunt tali rōe quia puū
& magnum debent esse eiusdem sp̄ei & h̄ere
equalia mēbra fm numerū q̄ nō cōuenit huic/
quia in lib. de inge. s. nō sunt determinata oīa
documenta medicine sicut in h̄ lib. sunt oīa cō/
pleta fm numerū : nā ibi nō sunt nisi canones
curationis fm suum cōplēmētum. ¶ De sp̄ali
uero expōne. 5. facit p̄ exponit h̄ uocabulum
doctrina. ¶ Secūdo h̄ uocabulū ordinariū.
¶ Tertio explicat nobis doctrinā resolutiua
¶ Quarto cōpositiua. ¶ Quinto uero diffi/
nituiam ¶ De p̄ igitur. s. de expōne doctrine
duo facit. nā primo diffinit eam / fo diuidit.
diffinit igitur sic eā: doctrina est actio doctoris
in discipulū. i. actus operatiōis per qua doctor
ponit intencionem quā habet in sua aīa i aīa
discipuli. ¶ Secūdo diuidit eam dicens q̄ do/
ctrina est quedam actualis sicut illa que uoce p/
fertur. ¶ Quedam potētiā sicut illa que su/
mitur in scriptis antiquorū. ¶ Itē quedam ē
indicata digito/ uel manu sicut scia abaci. uel
geome. qm̄ protrahēdo figuras sunt scibiles/ do/
cet aut h̄ scia que fit per quosdam nutus digitorū
¶ Quedā est indicata statō sicut qm̄ p̄ pōem
signi scimus ubi uendit uinum. ¶ De fo dicit
s. de explicatiōe ordinariē q̄ doctrinā currere
fm ordinē est qm̄ in aliqua doctrina tu incipis
ab aliquo/ deinde pcedis ex eo. s. fm cōtinua/
tōem aut ibi ad actiā/ quousq̄ pcedis totū quo
idiges. ¶ Et nō q̄ pcedas fm cōtinuatōem intell̄s
ē qm̄ ad doctrinā diffinituiā : q̄a ptes i ea sunt
cōtinuate in una sba inseparabili/ pcedis uero fm
pctiā intell̄s ē qm̄ ad doctrinā resolutiuiam
& cōpositiuiam q̄a in eis fit demonstratiō : sicut
dicit author. Doctrina uero inordinaria est q̄
nō pcedit neq̄ cōtinuando/ neq̄ p̄sido. ¶ De
3. uero sic pcedit : p̄a. ponit opinionē Haly.
& eā iprobat. ¶ fo ponit p̄prium exēplum.
¶ Dicit q̄ qdā posuerūt de doctrina reso/
lutiua in cōueniens exēplū/ & fuit tale / diuidas
corpus in mēbra mēbra i humores / humores
i cibos & ē. iste talis p̄cessus uocatur resolutiuius/
q̄ aut nō sit bonū exēplum pbat hoc mō/ do/
ctrina resolutiua est qm̄ tu ponis q̄situm in mē

te tua: deinde cōsideras cū cōiunctam illius
q̄siri/ & facis ide demonstratiōem sup q̄siriū/ &
iteq̄ si aliqua ppō dubitabilis est in ista demō/
stratiōe solue eā in suā cū cōiunctā & in edia
tā quousq̄ puenias ad principiā nota que p se
sunt notae/ & h̄ dēt fieri p uia p̄dicatiōis/ & sub
i editionis in forma syllogistica. ¶ Cōsequēter
author ponit p̄prium exēplum/ tale est. po/
tū q̄sitiū hoc esse. s. medicus uult adiscere me/
dicinā/ itē ego resoluō medicinā in p̄pinquam
cām. s. in istas duas ptes. s. in cōsuetudinem sanā/
& curatiōem egrit. & totū hoc tollā p medio
termino/ & faciā inde demonstratiōem/ & po/
stea si aliqua ppō fuerit dubia / tūc resoluā eā
iteq̄ uisq̄ ad notas pponēs. ¶ De. 4. dicit q̄
doctrina cōpositiua est p̄ia doctrine resolu/
ue/ & cōs demonstratiōes sunt p has duas doctri/
nas. nā demonstratiō q̄a fit p resoluōem/ & de/
monstratiō pp qd fit p cōpositionem. ¶ De. 5.
& ultio dicit q̄ doctrina diffinituiā est diffini/
re rē cuius sciam q̄siri/ deinde diffinitōem in
genus & dīas p̄tēre/ & iteq̄ dīam in dīam/
quousq̄ uenias ad notū. ¶ Circa h̄c locūem
7. q̄runt. P̄mū est cui patri plūe supponat
h̄ liber. ¶ Secūdo ē an in h̄ li. agat de tota me/
dicina. ¶ Tertiu est de s̄bro & passibōe & di/
gnitate istius scie. Cū in qualibet scia debēt ēē
hec. 3. sicut dīp̄ post. ¶ Quartū est an cōsīde/
ratio doctrine spectet ad medicū. ¶ Quintū
est de ista diuisiōe doctrina alia ordinaria/ alia
inordinaria. ¶ Sextū de dīa iter doctrinam
cōpositiuiam & resolutiuiam. Et de numero h̄orū
doctrinā. ¶ Septimū & ultimū est de q̄bus
dī dīs in eo. ¶ De p̄ sic pcedō p̄a. q̄rūt sub
q̄ pte phie h̄ scia reponat/ & sub tōnālī & mo/
rali q̄ nō reponit m̄isfessū ē. i. tē sub naturali
nō uē q̄a Ar. 6. p̄me phie naturalē phia totam
reponit sub speculatiua scia / medicinalis autē
scia aliq̄ pte h̄et theor. & aliq̄ practi. q̄ nec sub
illa. P̄ reterea q̄ si diuidet scia p illa tria. s. ac/
tiui/ speculatiui & practici/ sicut facit Ar. 6.
meth. sub q̄ illa dēt repōi. P̄ reterea si diuidet
scia solū in. 2. s. practici & theor. ēc ponit p̄a
2. p̄rie phie q̄rūt sub illis reponit. ¶ Ad p̄mā
q̄onē dico q̄ scia h̄ sub nālī reponit fm illā tri/
mēbrē diuisiōne quā ponit P̄o. sic dicit Aug.
li. de citate dei. sciaz aliq̄ rōnālī/ aliq̄ moralis
& aliq̄ nālīs. Nec obstat q̄ dicit Ar. 6. meth.
q̄ nālīs scia fit tota speculatiua. Medicinalis
scia h̄et extrā simp̄l r scā a rā/ circa q̄ mōdū
speculat/ sicut corpus hūanū cū suis dīfōibōis
Et insim cū quo ipse op̄at sicut cibū & mo/
dicinā & scia & ē. q̄ sunt nālīs fm magnā suā
tētibōis p̄tē/ & quo ad h̄ repōit sub nālī. I. tē me/
dicina addit sup istā. 2. cōplōnem unius cū alio
& in hac

& in hac requiritur actio necessario nihil omni-
 nar tamen propter extrema sua sub naturali
 reponitur, unde ibi sumitur scientia naturalis
 large ad omnem scientiam que facta est ex pñ
 cipit universali bus sic dicitur Comte. infra de
 diff. me. ¶ Ad secundum dico q̄ medicina
 scientia si debet poni vel reponi sub illa di-
 visione scientie. scilicet contemplativum practicum &
 actuum reponitur sub hiis duobus membris.
 scilicet contemplativo & practico. nam inquit specu-
 latur sub speculativo; & inquit operatur sub
 practico negotio. nam practica scientia dicitur
 scia operationis humane cum quadam compa-
 ratione huius cum illo. Praxis enim idem est q̄
 operatio in componendo; & propter hoc pra-
 ctice dicitur idem. nam inquit medicus dicitur vel
 docet incidere; aut farmacare; vel farmaca; vel
 incidit facit vel docet operationem componendo
 farmacia cum corpore nostro sicut carpentari-
 us in faciendo domum dicitur actiuus. sed inquit
 res naturales; & non naturales; & contra
 naturam pñderat; dicitur speculator. ¶ Qui
 dam vero voluit eam sub actiuo negotio repo-
 nere. Adducentes autho. libri sextage qui dicit
 scientiam medicine contineri sub scientia quadru-
 plici. scilicet speculativa; activa; perfectiva; & posses-
 siva. Sed in veritate falluntur; quia scientia activa
 fm pñm accepta; est solum scientia moralis q̄
 dividitur in ethicam; & economicam; & civilem;
 sicut dicit Eustachius in prohemio ethicorum.
 & sicut patet ex verbis. Ar. 6. meth. nam dicit
 q̄ principium scie active est in agente pro be-
 neficio; & principium practice scientie est in facie-
 ti. Intellectus autem actus; aut potentia quedam;
 que verba intelligenti concludunt q̄ natura
 sua scientia nullo modo activa dñ. Nec obstat q̄ di-
 citur Co. sect. ga. quocirca accipit ipse; & Ar. Arist.
 n accipit actiuum ab actu morali; ille uero p om-
 ni actu corporeis vel a se. Nam & ibi accipit ac-
 tum pro omni pratico opere; & sic nomi-
 natur practico; uocat; sit ars speculativa; que in
 sola speculatione consistit; ut speculati q̄ hō
 consistit ex quatuor elementis; & 4. humoribus
 & c. Activa autem que in aliquo actu consi-
 stit; & si nihil post factum relinquit; ut scientia
 qdam cytharizandi; perfectiva uero dicitur que
 relinquit aliquid actum; ut edificatoria que relin-
 quit domum factam; aut nauē. Possessiva uero
 dñ que non facit ea circa que negociatur;
 sed accipit ea a natura scientia piscandi; & uen-
 nati que a natura piscis; & alia possidet terra
 hanc est expō istius divisionis fm Co. sect. in
 phe. ¶ Vel dic ad totum p q̄ situm a se & me-
 lant. quia ut q̄m ad theocōtine; simp̄r sub
 parte pñie activa accipiendo large actiuam ad

scientiam actiuam que innenta est pp corpus qua-
 lis est activa mechanica; quia ponit Vgo de scō
 Videte; in lib. qui dñ de didakalo q̄ 7. sūt me-
 chanice; sicut 7. liberales; & hec sūt lanificium
 armatura; nautica; agricultura; pastoralis medi-
 cina; & theatrica; q̄ i iis uersibus pñit; & uelles
 arma nauis terras aliaq̄ medelas Palsia q̄ dñ
 q̄ pat ars mechanica. Vñ si pñit sub activa q̄
 corrigit aiam; sed sub activa que corrigit cor-
 pus; & si est sola ueritas. ¶ Ad tertium dico
 q̄ medicina reponit sub activa contemplati-
 ua; siue theoricā diuidendo scientiam p practicā
 & theoricā. ¶ Sed restat dubium quia. A. p. li. Dub.
 fen. r. c. p. adhuc practica ad scientiam speculati-
 uam reducit. Tu autem dic q̄ bene pōt dici scientia specu-
 lativa ab actu generali qui competit oī scie.
 nā oīs scientia; ut speculati sub rōne sui effectus; si
 ue finis q̄ est opus dñ actiuum; uel practica. Prati-
 ca. n. est scientia que docet modū operandi; sicut ibi
 dicit. A. Vnde ab illo fine recipit denotacionē
 nā iustū est unūq̄q; denotari a fine sicut dicit
 2. de ala. I. tē. A. p. meth. diffiniendo scientiam acti-
 uam dicit eā ēē speculatiua. ¶ De hoc sic pñdet
 ut q̄ nō agat i eodē tota medicina; quia i eodē si
 agit de colore urie de rebus naturalibus; sic de
 eis & c. nec de rebus ānexis rebus nālibus. scilicet
 de colore figura; & c. nec de medicinis simplicibus
 & cōpositis q̄ oīa sūt subiecta medicine. ¶ Ad
 pñm planū est p ipsum. C. in plogo. infra &
 p Co. q̄ dicit q̄ scientia huius libri nō differt a scientia
 alibi determinata nisi sicut puer a uiro. ¶ Ad
 hoc dñm q̄ in hoc li. agit de tota medicina in
 gñali; ponendo cap. 1. Nec obstat q̄ opponit q̄
 nō determinet de rebus naturalibus; & āne-
 xis; quia determinando de corpibus determinat
 de rebus naturalibus; quoniam de corpore sinōi co-
 enī colligunt oēs res naturales maxie. Ite lib.
 de cās cū determinet de rebus nō naturalibus
 determinat de medicinis simplicibus; & cum
 docet medicinam curatiua uariare ratione
 morbi; & ratione membri docet de medicinis
 cōpositis. ¶ De 3. sic pñdo ut n. q̄ sōm hu-
 ius scie sit corpus humanū; quia in hoc lib. deter-
 minat de tota medicina; ergo sōm huius lib.
 est sōm totius medicine; sicut dicit Halyali. r. c.
 de his q̄ expedit discipulo hñe; & A. p. cā. de
 diff. med. o. 3. igit q̄ sōm sit sōm huius lib.
 ¶ Preterea q̄ dñ determinat medicus totū cōp ad
 corpus humanū. q̄ ē sōm medicine. ¶ Ad pñm
 dicit T. ul. q̄ sōm in scientia est de quo agit in scientia
 tota; sed in medicina agit de cibo & potu; quoniam
 rū nullū est hō. ¶ Preterea dicit A. p. cā. c. 4.
 sōm medicine q̄ sanat & egritudo; & oīa q̄ de-
 terminant in medicina sūt sōm medicine. q̄ nō solū
 hō. ¶ Ad euidētiā si qōis notādū q̄ triplex ē

Tex. c. 49
 An in hoc
 enchyridio
 tota medi.

Decernit

Q dñm
 astruit cor-
 pus huma.

Decernit

subiectum. s. per predicationem / & per uiam finis. Sic dico in methaphysica q̄ subiectū eius per predicationem dicitur ens / quia de omni q̄ in ea determinatur predicatur. Subiectum uero per radicationem est substantia. nam in ea oīa fundantur & radicantur. Subiectum uero per uiam finis est deus. nam ad ipsam omnia resoluntur que in illo libro determinantur. Similiter dico ego in hoc libro q̄ subiectum habetur hiis tribus modis. s. per predicationem / & istud est canones uelut capitula medicine & predicatur de omni eo q̄ determinatur in hoc libro / & tunc passio que probatur de isto subiecto non est nisi notitia que apprehendimus per determinata in eo uel que debet intelligi dignitates. n. nō possūt hac poni proprie / quia in hoc libro nō determinatur sed loco dignitatum ponitur ratio ipsius Gal. qua mediante tanq̄ per quamdam dignitatem excluditur. ¶ Vel potes dicere q̄ sit diuō & distinctio. nā. A. utitur in pluribus locis diuisione nam diuidit sanum egrum & neutrum in corpus cūm / & signum. & hoc magis placet. Si autem tu uelis considerare subiectum per uiam radicationis & finis. tunc subiectum huius scientie non est nisi corpus humanum / quia omnia determinata in medicina reducuntur ad hominem tanq̄ ad finem ultimum & radicē / & tūc passio que probatur de subiecto est ista / finitas / egritudo & neutralitas. Ex eis hiis patet sufficienter solutio ad ppositū pblema. ¶ De 4. sic procedo / uidetur q̄ consideratio doctrine nō spectet ad medicum / illius enim est considerate doctrinā / cuius est considerare modum docendi & tradere ipsum / sed tradere ipsum modum docendi solius est dialectici / ut dicitur in co. meth. lib. 2. ergo solius est dialectice considerare doctrinam / non ergo medici. ¶ Preterea cognitio uel consideratio doctrine non competit nisi artifice cōmuni. sed medicus nō est cōis / sed specialis / ergo ad ipsum nō spectat doctrinam considerare. ¶ Sed contra cuius est uti doctrina / eius est eam considerare / re / quia ars uteretur ignoro instrumentis / qd̄ ē inconueniens. ¶ Ad euidentiam propostite que sitionis notandum qd̄ duplex est consideratio doctrine / una quo ad suum usum / & hoc modo cadit in consideratione medici / & cuiuslibet artificis / altera est consideratio quo ad sui generationem / & hoc modo ad solū logicum postea rōq̄ / & priore spectat. nam ipse docet constituere infirmam doctrinā. s. demonstrationem / iduātionem / enthymemā / & exemplum / que sunt 4. infirma docendi. ¶ De 5. sic procedo uo / illa diuisio doctrine sit diuisa. nā oē scibile ē ordinabile. Si. n. esset inordinabile esset inordinabile / & si non esset componibile non esset scibile / ergo oē scibile ē ordinabile. quare autem iugatis oīs scia ordinata / quare oīs doctrina ordinaria. ¶ Ad contrarium qm̄ aliquid manifestatur q̄ non probatur / sed solum exponitur & manifestatur / sicut cōtingit per descriptionem / & per diuisionem facere illa doctrina ē inordinaria / cum per ipsam non extrahatur que situm / ergo nō oīs doctrina ordinaria. ¶ Preterea Haly ponit. y. doctrinas ordinarias / quia addit sup̄ has descriptiones / & diuisiones. ¶ Preterea. A. sup̄ eo. q̄ p̄li. non uidetur ponere nisi unam qm̄ diffinit ordinariam doctrinam / nam uidetur ponere solum compositionis / ingit enim doctrina ordinaria est incipere a cognitione cuius rei cognoscende perfectio. deinde intendere ad cognitionem aliam cūm remota sum fm̄ ordinem / donec perueniat ad causas propinquas. ¶ Ad euidentiam propostite que sitionis dico q̄ duplex est ordo in doctrina. s. particularis / & uniuersalis / particularis est qm̄ sit particularis de monstratio / uel particularis compositio predicati / cum subiecto uel antecedentis cum consequente / ut sepe facit Hypin aff. quod doctrina non est ordinaria / cū dicitur qui crescent plurimum hēnt calorem in natum plurimotigitur egeant nutrimento. s. h. est qd̄ particularis demonstratio & tali ordine uidetur oīs doctrina q̄ trahit sit inordinaria. ¶ Ouid uero uis ē ordo q̄ trahit fm̄ totā sciam qd̄ est in aliquo li. & ille dī esse triplex. s. cōis p̄ prius / & magis p̄ prius. Cōis uero est q̄ procedit fm̄ q̄ abstrahimus quiescentem per continuationem ueram / uel nō uerā / ut p̄ diffinitionem / p̄ nō uerā / ut p̄ descriptionem / & fm̄ quā trahit q̄ sit p̄ntia uel uerā ut icopposita / uel uerā / ut in diuisione & sic accipit Haly. proprius aut ordo in doctrina ē qm̄ trahit q̄ sit p̄ntia uerā p̄ntia uerā uel p̄ntia uerā / & talis est solū in hiis tribus doctrinis. Ordo uero magis p̄ prius ē ille q̄ ostendit in sola demonstratione p̄ qd̄ procedit a principiis notis usq̄ ad immediatā causā / & talis ordo solū ē in doctrina compositiua / & hūc ordinē solū intellexit Auer. ¶ De 6. sic procedo / dī. n. alig q̄ doctrina resoluitur p̄cedit ab effectu p̄ causā qm̄ p̄bat duabus rationibus. s. qd̄ dicit Gal. ista. s. q̄ oīs artes cōstituit p̄ doctrinā resolutionis. & qd̄ dī eo. q̄ authogenouit hūc modū doctrine. igr̄ cū ipsi p̄cedant de cā ad effectū / ista doctrina erit talis / & dī q̄ doctrina compositiua procedit per effectū ad causā. s. per signa / q̄ probant per diuisionem / quā ponit B. in prin. topi. qm̄ dicit omnis rō differendi in duas diuiditur partes / in partem iudicantem

Cōstat id
Concl. 6.
et. 2.

An sit me-
dici ordi-
confid.

2. meth. 15

An p̄ntio
doctrine in
or. & inor.
sit recta.

De rō
docendi
p̄ntio
cōis
Cōis

14.

Diū
cōis
& rō

Indicatum que a grecis uocatur analytica. Et inuentum/ que a grecis uocatur topica. Vnde dicunt q̄ doctrina resolutiua quam hic ponit auctor est eadem cum illa/ quam Boe. ibi uocat analyticam/ & compositiua est eadē cum inuentiua uocata ibi topica/ & compositiua/ideo dicitur inuentiua/quia procedit per signa.nam signa docent inuenire.nam per p̄ficeria inuenimus priora / & per priora iudicamus/ hec est eorum opinio / & multo melius dicta q̄ ipsi dicant. ¶ Ego autem dico q̄ distincta est inter compositiua & resolutiua. nam doctrina resolutiua est illa que assumit effectum notum in se / sed causa eius ignoratur & resoluatur/ ut sciatur & propterea reuertit ex illis principiis super effectum. ¶ Compositiua uero doctrina dicitur illa que incipit a primis principiis & procedit ad effectum / & ratio hec est duplex/ quia actus resoluendi semper incipit a composito / & uadit uersus simplicia/ effectus autem est compositus causa simplex/ compositionis autem actio est procedere ex simplicibus ad composita / quare doctrina compositiua procedit a causa uersus effectum. cum causa sit simplex respectu effectus ut dicitur libro causarum. ¶ Secunda ratio sumitur a textu Gal. nam ipse dicit q̄ resolutiua incipit a notione finis. Finis autem & effectus sunt idem/ sicut dicit Boet. lib. topi. sed qui incipit ab effectu ille procedit uersus causam/ compositiua uero incipit e conuerso/ quare ab ipsa causa principaliter incipit. ¶ Exempla autem duo oportet subici. s. uniuersale exemplum & sit illud q̄ ponit Com. quando aliquid quod questum dubitatur. Puta sit illud tota medicina quam uolo adiscere/ & ego inquirō & resoluō medicinam in partes suas proximast per quantum scitiam/ scitur medicina tota/ & hec est theoria & practica/ & ex istis potest fieri demonstratio/ ut dicatur quicumq̄ scit theoricam & practicam ille scit medicinam/ iste scit theoricam & practicam/ ergo &c. Sed adhuc resoluta hanc propositionem quicumq̄ scit &c. ille scit medicinam/ iste scit theoricam & practicam/ resoluam ergo ista membra. Vnde diuisi theoricam in sua principia/ sicut in contentum plationē rerum naturalium & contra naturā. Et quibet horum iterum diuidit in sua principia quousq̄ ueniat in principia nota. s. in ea ad elementa & complexiones/ & alia ad aerem cibum & potum/ & alia ad febrem & putredinem & alia. Item diuidam practicam in sua principia. s. in regimen sanorum/ & curam egrorum/ & quodlibet horum in alia quousq̄ ueniat ad principia nota ad hec. s. ois

cura per cōtarium / & q̄ ois cōseruatio p̄fiste Vnde cum habita fuerit notitia cōm hōe/ ad que facta est resolutio ex illo/ plena notitia relinquitur notitia medicine/ & hūc modum uē seruare Arg. in. 2. de aia in determinādo de aia & forte aui. eundem modum seruat in suo lib. p̄. ¶ Exēplum autē particulare est/ Exemplū q̄ ponit Gal. in hoc li. de natura apostematū & multa alia ponit per totū librū de inge. sa. ¶ Exēplum autē in mathematicis sit h/ ut igit tale questum luna eclipas & resolu in subiectum & p̄dicatum/ & accipio cām imediatā que est terminus q̄ cōsequitur ad s̄bm/ & anteceditur p̄dicatum/ & ille terminus est terrā esse positam inter lunā & solem/ & fiat talis de mōstratio isto medio termino cū p̄mis duobus terminis terrā p̄bi inter lunā & solē ē lunā eclipas/ sed terra est posita inter lunā & solē. ergo luna eclipas/ h̄ p̄positio terram poni inter solē & lunā/ est lunā eclipas/ est forte dubia/ & resolu eam in suā cām/ & h̄ est corpus tenebrosū poni inter luminās & luminatū/ facit lunā in eclipas/ sed cum ponit inter lunā & solē corpus tenebrosū ponit inter luminās & in luminatū/ ergo terrā poni inter lunā & solē est lunā eclipas/ uides mō q̄ h̄ p̄positio uel cā. corpus tenebrosū poni inter corpus illuminatū & illuminatū facit illuminatū eclipas/ adeo manifesta q̄ nō indiget probatione. Doctrina uero cōpositiua est simpliciter a causis primis & notis incipere/ deinde per ordinem procedere ad totam sciam/ sicut modo incipere ab eis & aliis rebus naturalibus / & rebus nō naturalibus & cōtra naturā & procederem per determinationem hōe/ ad totam sciam. ¶ Ad eorū argumēta nunc rēdeo q̄ oēs artes cōsistunt per eam/ h̄ est uerū/ & p̄ cōpositiua in eo q̄ est pars resolutiue/ sicut ista dicā. ¶ Ad s̄m dico q̄ ego bene cōstitor q̄ resolutiua procedit p̄ cām quo ad regressum/ sed nō quo ad principium. ¶ Ad id autē q̄ dicit q̄ cōposita est idē cū inuentiua/ dico q̄ falsum ē/ nam Boe. nō diuidit doctrinā/ sed disputationem siue logicā/ est. n. in plus disputatio q̄ doctrina unde est in p̄s. ¶ De. 7. sic procedo/ dicit. n. Co. q̄ p̄ doctrinā cōpositiua sunt oēs demonstrationes pp̄ qd. s. sed p̄ resolutiua sunt de mōstratiōes q̄as q̄bus uerbis ut multa p̄dictio nā scia resolutiua est illa q̄ docet in li. poster. & planū est q̄ ibi docet Ari. facere demonstratiōem pp̄ qd̄ p̄ncipit. Et hoc mō demonstratiōe pp̄ qd̄ urā: gēctet/ Et maxie cū ipse sibi p̄dicat & Gal. ga dicit q̄ oēs artes q̄ cōsistūt s̄m rōnē utuntur doctrina resolutiua. ¶ Ad h̄ dico q̄ Haly dicit uerū. Sed dico q̄ doctrina resolutiue ē

Exēplum particulare insinuat in medicina Idem in astrologia.

De cōpositiua.

Exēplum

Exgit que apud Haly

Doctrinae
resolutive
actio duplex
In preſata
duplex ge-
nus de mō-
ſtrationis
In cōpoſi-
tuis pp qd
tantum.

Ratiū al-
teram.
In reſoluti-
ua ad remo-
tiſſimam
cām: In cō-
poſitiua ad
immediatam
ſiti.

duplex actio, ſ. reſolutio queſiti in ſuas cauſas/
& alterius eſt reſreſſus ex cauſis ſup queſitum/
Vnde quo ad primum queſitum / uel progreſ-
ſum pōt dici q in doctrina reſolutiua ſiat de/
monſtratio quia / proceditur enim ab effectu
ad cauſam. Sed quo ad ſecundum ſit demon/
ſtratio propter quid / quia ſit proceſſus in re/
greſſu illo a cauſa ſuper effectum. Sed quia in
doctrinis cōpoſitiuis incipitur a cauſis / & p-
ceditur ad effectum ſolum / ſicut dicit Gal. in
eiſ. Ideo ſunt ſole demonſtrationes propter
quid. ¶ Vel aliter. Dico. q ſcientia reſoluti-
ua accipit queſitum & reſoluit iſpum in cām
propinquam. & facit ea demonſtrationem
ſuper queſitum / & poſtea ſoluit cām per quam
facta aliqua erat demonſtratio / & facit iterum
demonſtrationem uſq; quo ueniat ad princi-
pia nota. Et ſic ultima demonſtratio que ſit in
doctrina reſolutiua eſt per principia ultima re-
ſpectu effectus / & ſic non eſt demonſtratio per
immediatam. Licet ſit per cauſam / Sed i doctrina
cōpoſitiua incipit quis a cauſa prima que lō-
ginqua eſt ab ipſo effectu / & procedit ſic do-
nec ad cauſam immediatam ueniat / Er ſic ulti-
ma demonſtratio que ſit in ſcientia cōpoſi-
tiua eſt per cauſam immediatam. Vltima uero
que eſt in reſolutiua ſit per cauſam mediatam
Demonſtratio uero per cauſam mediatam eſt
quia reſpectu demonſtrationis que ſit per cau-
ſam immediatam / Sicut dicit Ariſt. p poſter. Vn-
de cum dignum ſit unumquodq; denominari
a fine / debet uocari ſcientia doctrine reſoluti-
ue / quia demonſtratio. Doctrina uero cōpo-
ſitiue debet uocari propter quid / & ſic ceſſant
omnia que poſſent obici. ¶ Preterea ipſe di-
cit q doctrina ordinaria procedit ſm conti-
nuationem aut conſequentiam / ſed queritur
qd eſt hoc dicere. ¶ Ad hoc dicendum q ſm
conſequentiam proceditur quo ad cōpoſiti-
uam / & reſolutiuam ſm q ipſe demonſtrauit.
Et ſm cōtinationem proceditur quo ad diſ-
ſiniuiam / quia partes diſſiniuiſionis ſunt con-
tinuata cum dicant ſubſtantiam inſecabilem
& ſimpliciter unam cōtinuatam. ¶ Preter
ea dubitatur quia dicit q doctrina eſt actio do-
ctoris &c. ¶ Sed contra / Actio non eſt niſi in
ter agentia & patientia / ut dicitur. 3. phoſ.
Et q omne q agit patitur / ergo ſi doctor do-
cet oportet iſpum pati. Sed dicitur ſo de aia
q doctor nō alteratur dum docet. ergo doctri-
na non eſt actio. ¶ Ad hoc dico q doctrina
eſt actio cōiuncta / ſed principaliter incipit ab
anima / & non patitur niſi per accidens. Item
dico q in docendo patitur cōiunctum & ani-
ma per accidens / quia per corpus. Sed eū dicit

pſis q doctor non alteratur &c. Hoc eſt uerum
quo ad ſcientiam quia non mouetur de igno-
rantia ad ſcientiam / ſed de habitu ad actum.
¶ Littera ſic legatur. Tres ſunt omnes doctri-
ne. ¶ Quero quare ſunt tres / neq; plures / neq;
pauciores? ¶ Ad qd dico q doctrina aut pro-
cedit exponendo / & talis eſt diſſiniuiua. Aut
demonſtrando / & tunc aut procedit ab effe-
ctu ad cauſam / & poſtea a cauſa ad effectum
& ſic eſt reſolutiua. Aut procedit a cauſa ſoli
ad effectum / & ſic eſt cōpoſitiua. ¶ Que ordi-
ne habentur. i. ordinarie / Quid aut ſit ordi-
narium iſi ſupius expoſui. ¶ Prima qd ex ſi-
nis notione. Notio ſinis dicitur acumen men-
tis / mens autem acuitur ſuper cauſas ſm q ex
eis inferitur effectus. Aut aliter q notio ſinis
dicatur queſitum / quia nos querimus ſine / uel
effectum. nam idem eſt ſinis & effectus ſicut di-
cit Boe. ¶ Secunda uero ſit ex cōpoſitiōe co-
rum que ſunt inuenta per reſolutionem / hoc
eſt incipere a principiis / ad que tu pueniſti
per doctrinā reſolutiuā. ¶ Tertia uero ex ter-
mini diſſolutione / Terminus eſt diſſiniuiſio ſicut
dicitur primo top. Et dicitur diſſiniuiſio termi-
nus quia totum eſſe rei terminat in ſe / & hic
ſinitur prima Lectio.

Appellare autem licet butuſi
modi doctrinam: nō ſolum ter-
mini diſſolutionem: ſed etiam
apertionem: vt quidam nominane-
runt: aut reſolutionem: aut diſſini-
uam: aut vt alij quidam explicatio-
nem: aut expoſitiōem vt alij. ¶ Co-
nati ſunt ergo quidam herophilu-
rum butuſimodi facere doctrinam
quemadmodum Heraclides cry-
threus. ¶ Conati ſunt: & ea que ſm
cōpoſitiōem ipſi herophilij: qui-
dem craſiſtrati: & abdenegus atha-
leus. ¶ Nullus tamen ante nos
ſcripſit eam que ex ſinis notione in-
cipit: ex qua omnes artes cōſiſtunt
ſm rōnem. ¶ Sed & illam quidem
aliſbi ptransuiſimus. ¶ Dic uero diſ-
ſiniuiam faciemus doctrinam que
quantum relinquitur ab ea que eſt
ſm diſſolutionem: & dignitate & ra-
tionem tantus abundans eſt ad cō-
prehenſionem totius & memoriam
eorum que ſm partem. Facile enim
memorabilia ſunt ſatis ex terminis
diſſolutione omnia: eo q contineat
in ſe totum

tex. cō. 30.
g. pho. 47
2. d. aia. 49

Quid cō-
men. cō. r.
p pſiciā &
cōtinatione
nem.

Nū doctri-
na ſit actio
quod ille.
cō. 1.

in se totius artis capitula & optimū terminum:quem & substantiales qui dam nominant: e contrario diuident res bisque notiones appellant. Et illi siquidem ab accidentibus diffiniunt rebus: bñ & o a substantia ipsa cōstituūt. ¶ Que vero sñ partē est tractatio vniuerse medicinalis speculatio: in multis alijs a nobis scripta est negocijs. Quibus expedit vt ad tres doctrinas. ¶ Sed nūc a diffinitione incipimus: tantum adhuc apponentes q̄ sola capitula & velut cōclusionem fm̄ explicationem demōstratorum dicētur nunc.

Postq̄ auditor enumerauit doctrinas ordinaras. Modo pertractat eas & manifestat ppositū suū in hoc libro: & fm̄ hoc. Hec pars in duas diuiditur. nā in hoc libro p̄ ponit per tractationem harum doctrinarum. Secūdo exponat suū ppositum: fa usq̄. Que vero fm̄ partem. Prima in. 2. Nam primo pertractat diffinitionē q̄rū ad nomen. Sodo pertractat diffinitionē & alias ex parte sue rei. Prima usq̄ conati sunt. Prima in. 2. Nam prima per tractat eas per comparatiōem ad personas ratione inuentionis. Secundo per comparatiōem ad excessum earum. Secunda usq̄. Que quantum. Prima in duas. Primo ponit per tractationem per comparationem ad personas erraneas: Secundo quo ad se: Secunda usq̄. Sed illa quidem. ¶ Sunt igitur quinque partes in presenti intentione. Dicit ergo sic de prima q̄ licitum est appellare hanc doctrinam: nūc in istis sex modis. scilicet terminati dissolutionem: & apertionem: & resolutionem: & diuisionem: & explicationem: & expositionem fm̄ q̄ diuersi diuersimode eam nominarent. ¶ De parte secunda dicit q̄ quidam de secta Herosili sunt conati facere hanc doctrinam diffinitionem: sed non potuerunt. Itē sunt conati ipsi Herosili: & Herastrati facere doctrinam compositionem: sed non potuerunt: sed resolutionem nullus ante nos scripsit p̄ quā omnes consistunt artes fm̄ rationem. ¶ De tertia dicit q̄ doctrinam resolutionem in alijs nostris libris determinauimus: in hoc autem lib. volumus determinare diffinitionem. ¶ De quarto dicit q̄ q̄tum diffinitionis superatur a resolutione dignitate & ratione tantum a diffinitione: resolutionis fm̄ comprehensionem artis & memoris: & hoc ideo quia bene sūt memo-

rabilia ex dissolutione termini: quia terminus siue diffinitio continet in se omnia capita aris & habent illa capitula cōtinationem per eam: quia sunt comprehensa in optimo termino. i. in diffinitione substantiali contra quē dicitur notio. i. descriptio. ¶ De quinto dicit q̄ particularis determinatio artis totius medicine diffuse determinata est in alijs libris quibus debemus uti ad tres doctrinas. Sed hanc doctrinam diffinitionem determinabimus: nūc in hoc loco. quam doctrinam determinare diffuse nolo: sed solū ponere capita: que sūt quasi cōclusiones eorū q̄ sūt determinata in alijs libris fm̄ explicationem. ¶ Cōmētator nō dicit rē de qua sit curandum nisi super tribus locis. s. super illorū: Que q̄tum reliquitur. Et super illo. Que vero fm̄ partem. Et super ultio. ¶ Super primo ponit differentiam inter descriptionem: & est talis differentia: q̄ diffinitio fit ex genere & substantiālibus differentis: sed descriptio fit ex genere & accidentālibus differentis. Et ex plurimū diffinitionis est animal rationale mortale. ¶ Super secundo duo facit. Primo dicit que & quot sunt doctrine ordinarie. Secundo reddit causam quare hic fecit mentionem de doctrinis: dicit ergo q̄ doctrine ordinarie sunt due. scilicet descriptio: & descriptio: ideo dicitur inordinarie: quia per eas non trahitur que situm. ¶ De secundo dicit q̄ ideo fecit hic mentionem de doctrinis: ut inuigaret nos ad studendum in dialectica: quia impossibile est adiscere medicinam sine dialectica: nisi aliquis sit nobilis nature: sicut fuit Hipp. q̄ natura alius cuius est ita nobilis q̄ facit sine dialectica: q̄ alter facit cum dialectica. ¶ Super tertia tria facit. Primo enī exponit hoc uerbum. Velut conclusiones. Secundo reprehendit quosdam de intentione huius libri. Tercio ponit utilitatem huius libri. ¶ De primo dicit q̄ in hoc libro ponuntur capitula medicine que sunt uelut conclusiones. Et nō dixit conclusiones simpliciter: sed cum quadam remissione. Et causa hec est: quia si dixisset q̄ hec capitula essent conclusiones. Hec doctrina non esset ordinaria. Qualiter autem hoc fit infra dicam in questionibus. ¶ De secundo dicit q̄ quidam dicunt q̄ Gal. in hoc libro ponebat flores aliorum librorum. Sed non est uerum: quia flores & fructus aliorum librorum sunt iuamenta que acquirunt nobis per illos libros. ¶ De tertio dicit q̄ utilitas in hoc libro prestat q̄ discipulo & perfectio. Discipulo quidem quia cum sciet hunc librum sciet in genere totam medicinam: quare fiet potens ad medicinam speculatiue determinatam: Item prestat utilitas et

Que i co.
digna nota
tur.
Cō. 9

Cō. 10

Cō. 11

perfecto quia quando tempore senil non poterit plus studere habens hunc librum in medicina memorabitur de leui omnia particula ria medicine/ & hoc est q dicit Comē. ¶ Ad euidētiā hēlectionis dubium primum est de texa. secundum de co. Circa primum. 3. q. ruf. Primum ē de hē tex. ¶ Nullus ante nos scripsit doctrinā que a finis notione incipit. Secundo de hoc uerbo q dicit q. ¶ Omnes artes consistunt fm eam. Tercio de illo uerbo q dicit. ¶ q aliis negotiis expedituri ad tres doctrinas. ¶ De primo sic procedo ipse enī dicit q nullus scripsit doctrinā illam. Sed cōtra Arist. docuit talem doctrinā/ lib. p. post. & tñ fuit ante eum. ¶ Preterea dicit Haly. q Hyp. fuit uisus iis doctrinis sine dialectica tamen causā fuit subtilitas igenii. ¶ Ad hoc dicit primo q cum dicitur nullus ante nos intel ligitur nullus ante nos. s. de numero medicorū. ¶ Ad fm dico q Hyppo. non complete fuit uisus iis doctrinis. ¶ De secundo dicit q omnes artes consistunt fm resolutionem. ¶ Sed cōtra aliq sunt artes per doctrinā compositi uis/ & aliq per diffinitiuū/ ergo &c. ¶ Preterea ipse dicit aliquas artes fieri/ fm ratiōem. Sed hoc uidetur superfluum / quia omnis ars fit fm ratiōem sicut dicitur in diffinitione artis libro ethicorum/ dicit enim ars est habitus animi uera ratione factus. ¶ Ad primum dico q non omnis ars fit per doctrinā resolutionem/ sed ars que fit fm rationem. i. fm ratiocinatiū demonstrationem/ aut fm ratiocinandi resolutionem/ & sic aliqua ars potest fieri per cōpositionem & ē illa que fit per demonstrationem / que non utitur resolutione/ & aliqua per diffinitiuā que procedit exponēdo/ & per hoc patet solutio ad fm. ¶ De tercio sic/ ipse enim dicit q aliis negotiis expedit uti ad tres doctrinas. Sed contra doctrina diffinitiuā non est determinata in integrum. ergo &c. ¶ Ad qd dicendum quibus scientie medicine tradite in aliis libris est duplex unus formalis/ & alius materialis. Vnde dico q nos uimur aliis negotiis aliorum librorum ad. 3. doctrinā sita q ad resolutionem formaliter / & ad diffinitiuam materialiter. nam ea que determinata sunt in aliis libris / que informata sūt actualiter doctrina resolutionis sunt materialia ad doctrinā diffinitiuā. ¶ Modo ueniamus ad dubia de co. ipse enim dicit q descriptio habet fieri ex genere & accidentali differētia. Sed Boe. dicit q potest fieri ex substantiali differētia preter cōueniens. ¶ Preterea dicit q diuisiua doctrina non est ordinaria. Sed contra phs in posteriorioribus docet

inuenire diffinitiuā per diuisionem. Sed diuisio est res ordinata/ & ordinata res non potest fieri nisi ab ordinata causa/ ergo cum diuisio faciat diffinitionem/ tunc ipsa est res ordinata. ¶ Preterea uidetur q descriptiuā doctrina sit ordinata / quia argumentum potest trahi ad descriptionem super descriptum/ sed omne argumentum est ordinatum/ igitur ipsa descriptio est talis. ¶ Preterea dicit Haly q si canones huius libri essent conclusiones non esset ordinata doctrina. ¶ Sed non uidetur nam si ista essent conclusiones essent aliquę demonstrationum/ quate essent in doctrina ordinaria: ¶ Ad primum dico q Boe. dicit potest fieri descriptionem ex differētia substantiali/ & genere/ in cōuenienti tamen nihil prohibet fieri descriptionem ex genere & differētia accidentalium utraq; descriptio desit a puro esse diffinitionis/ nō tamen demonstrat diffinitio/ sed quodam modo explanat & inquiritur dictum est secundo posteriorum ubi docet demonstrare q quid est. ¶ Ad tertium dico/ q descriptio non est ordinata / neq; per uiam demonstrandi quia ipsa non dicit/ quia est neq; propter quid/ neq; etiam per uiam diffinitiuā/ quia non habet partes continuas in essentia una/ Et si dicis ab ea trahitur argumentum/ bene est uerum/ sed id nō est inferre de necessitate qtu ad rem/ sed solū quomodo ad consequentiā & qtu ad hoc ipsa est ordinaria. ¶ Ad quartum dico q quando dicit Haly q si in doctrina canones huius libri essent conclusiones non esset doctrina ordinaria. Debet intelligi. ita q si in doctrina diffinitiuā de terminarentur cōclusiones eorum que sunt de terminata in aliis doctrinis/ non esset ordinaria. Nam tunc esset pars resolutionis & compositionis/ & non esset per se doctrina. ¶ Appellare autem licet / quia non est uis in nominibus postquam concordamus in rebus. ¶ Aut explicationem aut expositionem. ¶ Nota q licet omnia sex nomina huius doctrine sint in nomina. tamen ista duo ultima ibi ponuntur ad aliam proprietatem q alia. 4. priora. nam in doctrina diffinitiuā sunt duo/ quorum primum est q nos ibi resoluiamus eam. s. diffinitio nem in partes suas/ & quo ad h sunt posita eis tria notā dissolutio termini resolutio & diuisio. Alterum est q exponimus & explanamus illos/ & qtu ad hoc sunt ei imposita alia tria nomina. nā debent esse nomina cognata rebus/ ut dicitur primo de anima. ¶ Vel dic aliter q tres actus sunt in hac doctrina quorum unus est diffinire / & a tali actu uocata est hec scientia diffinitiuā. ¶ Secundum uero actum est resoluere

3
Exquirat
in tex. 3.
& in co. 4.

An ante
Gali: quis
doceret.

Idē mona
cus & posse
ri hactenus
an fm ref.
oīs artes.

An aliis ne
gociis ad
doc. 3.
4. in com.

An descriptio
ex gēie

An diuisiua
ord.

An descriptio
ord.

Inter
lineas

est resoluere

ad resolvere diffinitiones in partes suas & ab hoc adhibet ista. 4. nota. s. diffinitionem termini in apertione termini / divisione termini & resolutionem termini / tertius uero actus q est in hac doctrina est exponere / & ab hoc actu habuit duo nomina. s. explicationem termini & expositionem termini. Et fm hoc non solū habuit sex nomina / sed septem. ¶ Conati sunt per hoc nota q non ponere. Ex qua omnes artes consistunt fm rationem / ita debet consistui ex qua. s. doctrina resolutiva consistunt omnes artes fm rationem. i. que sunt fm resolutionem rationem. Sed illam quidem alibi ¶ Sed queres in quibus libris Gal. pertransiuit illam: Ad hoc dicas q in multis. nā in lib. de simplici medicis & de ing. sani. & de crisi. & in multis aliis quos nos non hēmus. Cōpositi aut forte determinauit in li. ele. & dico forte quia nō inueniō tex. p quem uolenter probetur q ipse in aliquo lib. fuerit usus doctrina compositiua & licet dicat infra q doctrina cōpositiua i aliis negociis expedit uti ad tres doctrinas. nam id dictum non cogit sicut dicam: Sed possibile est q in uno & eodem lib. procedat per doctrinam compositiuam & resolutionem: sed per compositiuam particulariter & per resolutionem generaliter uel econuerso: hoc patet insipienter per singulos libros suos. ¶ Vel dic alias q Gal. in omnibus libris suis preterq in illo prosequutus fuit sciām medicis nō solum fm doctrinam resolutionem: quia in omnibus illis ptoceffit inuestigādo donec ueritatem nota fm intellectum: aut fm sensum / talis uero processio est resolutionis. ¶ Cui tamen sententie contradicit Comt. in illo cap. que uero fm partem. ¶ Ad qd respondeo p interpretationem. ¶ Que qdam relinquunt qd diffinitiuā qdam relinquunt. i. superatur ab ea que fit fm resolutionem dignitate & ratione. ¶ Notandum q dixit dignitate: quo ad fidem. nam magis adhibetur fides doctrinæ demonstratiuæ quia uolenter probat q explicatiuæ. Item dixit ratione qdam ad modum siue processum. nam cum procedat demonstrādo est ratioabilior modus q explanare solum. ¶ Tantum est abundans. s. doctrina diffinitiuā supra resolutionem. Ad comprehensionem & memoriam. Ad comprehensionem quia in una diffinitione que continet unum genus & duas differentias uel tres comprehendit totā ueritatem resolutionis non comprehendit totā ueritatem in una demonstratiōe neq forte i mille. Item ad memoriam dicit q in diffinitiuā omnia reducuntur ad infecabilem unitatem / sicut ad diffinitionem. & hoc est causa memo-

rie. Eorum que sunt fm partem. i. que sūt particulariter diffuse & determinate. Eo q continet in se totius artis capitula hoc debet redere ad probandum q dixerat q abundat ad comprehensionem. nam quia continet capita totius artis magne est comprehensionis. Et optimum terminum. i. bonam diffinitionem. s. ex genere & substantialibus differentiis & reddas hoc ad probandum q dixerat ad memoriam. nam quia optimus est terminus. i. ideo sunt bene memorabilia ea que sunt in hac doctrina q substantialem appellant & dicis terminus substantialis apud dialecticos qui a conflat ex omnibus substantialibus & diuidimus hunc terminum contra notiones. i. descriptiones & est enim contrarietas quia optimus terminus sit a substantialibus sed notiones ab accidentalibus. ¶ Que uero fm partem est tractatio contritus tractatio uniuersæ medicinalis speculationis que est fm partem est scripta & a nobis in multis aliis negociis. ¶ Secundum partem ideo dicit / quia in aliis libris deservit ad particularem demonstrationem / neq tamen intelligas q ad singularia. Nam & ipse negat infra. Et Plato dicit quia sunt infinitas non potest de eis fieri disciplina. Sed intelligas per comparationem ad ea que determinantur in hoc libro que sunt solum cōia. Quantum ad hoc & c. dicit uelut conclusiones / quia non sunt conclusiones aliorum determinatorum in aliis libris quia iam non esset ista doctrina per se: sed esset pars cōpositiuæ & resolutionis. fm explicationem demonstratorum. i. nunc dicemus a capitula que sūt in illis aliis libris plenarie explicata per demonstrationem & hec dicemus in capitulis & sol exponendo.

Vt si descriptionibus opponitur Tex. co. 10

Vt in aliis libris fm pte medici

Medicina est scientia sanorum egrotus & neutrorum. ¶ Scientie ergo nomen communiter & non propter audire oportet.

Tex. co. 14
Tex. co. 2.

Premissa pte phemiali psequitur author executiuam. Erga in doctrina diffinitiuā tres sūt actus. s. definire resolvere diffinitionem ad ptes suas & resolutas expōere. Diuidit hec ps in tres. nā primo ponit diffinitionem / secundo resolut diffinitionem ad partes suas: tertio explicat / durat prima usq. Incipiamus igitur Prima diuidit. i. 2. primo ponit author diffinitionem medicine. Secundo propositam resolut durat prima. Scientie ergo nomen / prima nō diuiditur. Sed fa diuidit in duas. nam primo resolut author diffinitionem ex parte

Lec. 3.
Introductio.

Partitio.

2
Sensus. generis secundo ex parte differentiarū. durat
Text. cō. 1. prima usq. Sanum autem & egrum. ¶ In
Text. cō. 1. parte prima dicit q. medicina est scientia sano-
 rum egrorum & neutrorū. ¶ In secunda par-
 te dicit q. hic oportet sumere nomen scientie
 cōiter & non proprie. ¶ Ad euidentiam huius
 lectionis. 3. sunt notanda de cōm. primo. nāq.
 notanda est expō diffinitionis. Secundo tollē-
 da est quedam controuersia. Tercio exponen-
 dum est h uerbum scia. Et scias q. alia transla-
 tio hēt aliam litteram que sic dicitur medicina
 est scientia rerum pertinentium continuatage-
 cum sanitate &c. ¶ Cōm. 3. de primo notat;
 quia p. exponit genus / secundo differentiam /
 tertio ipse ponit responsum ad qdam que-
 stionem. dicit ergo q. hec est diffinitio substā-
 tialis ex genere & substantialibus differentiis
 genus autem huius est hoc totum scientia re-
 rum pertinentium cōtinuatarum & compre-
 hendit hoc genus sub se istas species. s. scientiā
 pastorem & scientiam agriculturę & scien-
 tiam medicine. ¶ De secundo dicit q. disse-
 rentia est in hac diffinitione. s. cū sanitate / &
 egritudine / & dispositione / a qua non euadit
 hōi sanitas neq. egritudo. Et nō. q. in hac dif-
 finitione est diminutio / sed illa diminutio oc-
 cultatur per litteram b. qualiter autem hoc sit
 queretur. ¶ De tertio sic procedit possit q.
 querere. quare posuisti tu q. genus esset totum
 illud aggregatum. Et ipse respondet q. in dif-
 finitione semper debet poni genus propin-
 quum / aut aggregare tot differentias / q. fiat
 propinquum. Verum cum generi propinquo
 non esset nomen positum / ideo posuit tot
 differentias. ¶ De secūdo sic procedit quia p.
 mo ponit apparentem contrarietatem inter
 ipsum & A. Secundo ponit ratiōem. qua pro-
 bat ut medium esse inter sanitatem / & egritu-
 dinem. Tercio ponit solutionem. Dicit ergo
 q. putant aliqui q. sit contrarietas inter A. &
 in predicamentis. & Cal. hic quia Arist. dicit
 q. inter sanum & egrum non cadit in mediū;
 Sed iste ponit q. ibi est medium. s. neutrum.
 ¶ De secundo dicit q. probant aliqui q. inter
 sanitatem & egritudinem ē medium hoc mo-
 do quia non fit transitus de extremo ad extre-
 mum / nisi per medium. igitur cum fiat altera-
 tio de sanitate ad egritudinem / non fit nisi p.
 medium. q. est ibi medium. ¶ De tertio di-
 cit q. isti uiri non discordant; si quis eos bene
 intelligat quia qm Arist. ponit q. inter sanita-
 tem & egritudinem non cadit medium ipse
 intelligit medium q. non participet / & hoc ē
 bene impossibile. nam impossibile est inter sa-
 nitatem & egritudinem medium esse q. nullo

modo pricipet. & hoc etiam uult Gal. sed quā-
 do Gal. ponit neutrum inter sanum & egrum
 ipse intelligit de medio qd participat extra-
 ma quoquo modo participationis. ¶ De ter-
 tio principaliter dicit q. scientia cōmuniter
 dicta est scia cōmunis ique comprehendit om-
 nem artem factam ex principiis naturalibus
 sicut agriculturam pastorem & medicinā.
 ¶ Circa hanc lectionem. 4. queruntur. primū
 est an hec diffinitio medicine sit substantialis
 nec ne? Secundo queritur an sit medium in-
 ter sanum & egrū. Tercio an medicina sit scia
 nel non. Quarto de quibusdā dictis in cōm.
 ¶ De primo sic procedo uidetur q. non sit
 substantialis diffinitio quia non est in ea dis-
 ferentia substantialis q. probō differentia de-
 bet esse sub eodem genere proximo cum spe-
 cie / quanuis non in recta linea / sed sanum
 & egrum / & neutrum non sunt in eodem ge-
 nere predicabili cum medicina. quia medicina
 est in genere hitus quia est scientia / sed sanū
 & egrum / & neutrum a concreto / siue ab ab-
 stracto non sunt in genere hitus / quia a con-
 creto non est in genere sic dicit Arist. Ab ab-
 stracto non est hitus cum sanitas sit dispositio
 corporalis. ergo sanum & egrum & neutrum
 non est differentia. Preterea differentia est de
 specie predicabili / sicut dicit Arist. in. 4. to-
 picorum. Sed sanū / egrum & neutrum non sūt
 predicabilia de medicina / nullus enim dicit
 medicinā ēē sanā aut egrā / nō ergo ē ibi dif-
 ferentia. Preterea diffia abilis nō recipit magiore
 q. minus / qm non sunt differentie substantia-
 les. ¶ Ad cōtrarium dicit Haly q. hec est dif-
 finitio substantialis. ¶ Preterea dicit Galen
 probe q. ista habet optimum terminum / q.
 substantialem nominant. ¶ Preterea omnis
 oratio demonstrans quid est esse / est diffini-
 tio substantialis sed hec est talis / ergo &c. ¶ Ad
 euidentiam huius dictū est q. duplex est dif-
 finitio. s. formalis & materialis / formaliter da-
 tur per genus & substantiales differentias sub-
 cibiles & p. dicabiles / sicut hec diffinitio. hō est
 animal rōnale & mortale. Materialis autē dif-
 finitio est illa que datur per subiectum / qualis
 debet esse diffinitio omnium accidentium ut
 in principio. 7. meth. dicitur. ¶ Vnde dico q.
 hec est diffinitio substantialis q. tum ad fm mo-
 dum. licet non q. tum ad primum. Vnde differ-
 rentia posita in ea est bene substantialis suo
 modo. nam subiectum debet cadere in diffini-
 tione accidentis / & est illi substantialis. licet
 non sit predicabilis directe. quando predicat
 oblique. dicimus. n. q. medicina ē de sano egro
 & neutro / quoniam sanum egrum & neutrum
 sunt substantia

sunt subiecta de quibus est medicina patet ex
 go. s. q. n. hinc. ¶ De secundo sic procedo ui-
 dentur q. medicina non sit scientia quia omnis
 scientia circa intelligibilia est sed medicinalis spe-
 culatio non transcendit sensum. ¶ Preterea
 omnis scientia demonstrat aliquid de aliquo
 per aliquid sed scientia tradita in hoc lib. nō
 demonstrat quare non est scientia; q. autē nō
 demonstrat planum est; quia si demonstraret
 iam esset resolutiua aut compositiua. ¶ Qd
 aut sit scientia patet per locum a diffinitione.
 nam dicit Isaac q. scientia est apprehensio ue-
 ritatum ab anima preparatarum ad sciendū;
 sed hoc diffinitio predicatur de medicina et
 go est scientia. ¶ Preterea auctoritas est. G.
 & omnium autho. ¶ Ad qd dicendum est q.
 medicina est scientia. ¶ Ad obiecta uero di-
 co q. illa ppositio medicinalis speculatio non
 transcendit sensum non debet intelligi q. ipsa
 sit scientia circa sensibilia sed circa talia uita;
 quorum sensibilia uel particularia sunt mani-
 festa i sensu sicut suo loco dicemus. Vel dic q.
 uerbum Haly habet locum in signis solum. na
 omne signum debet esse sensibile. ¶ Ad fm
 dico q. quando dicit Ar. in posterio. q. omnis
 scientia demonstrat aliquid de aliquo si uer-
 bum est in scientia demonstratiua. Aut dic q.
 aliquid demonstrat de aliquo ut in speciali cō-
 clusione; Sed tota scientia sit nobis nota per
 modum explanationis; sicut dictum est supra
 in lectione prima. ¶ De tertio sic dicto uidet
 q. inter sanum & egrum non cadat medium;
 quia sanitas est equalitas ergo a contrariis egi-
 tudo est inequalitas sed equalitas & inequali-
 tas nō habet mediumq. neq. sanum & egrū
 ¶ Preterea. A. p. cas. q. cum sufficiant due di-
 positiones non oportet ponere tertiam. Pre-
 terea dicit Ar. in post. predicamentis q. sanū
 & egrum sunt contraria imediata. Preterea
 dicit. G. in co. affor. particula secunda q. q. exit
 sanitatem proculdubio incidit infirmitatem;
 non ergo est neutrum. ¶ Ad contrarium est
 ratio talis omne q. mutatur de uno contrario
 ad aliud transit per medium; sicut dicitur. 4.
 methu. & G. in lib. de sectis. ergo cum fiat trā-
 situs de sanitate in egritudinem; & eōuerso;
 ibi est medium. Preterea ad h. facit; aut. G. &
 Io. ¶ Ad istam questionem dico q. si accipia-
 tur medium fm participationem bene est ibi
 medium si aut accipiat medium per abne-
 gationem. ita q. sit aliquid per se; & sit neutrum
 extremorum non est ibi medium. ¶ Aut di-
 cas aliter & melius q. duplex est consideratio
 circa has dispositiones. nam uno modo referū-
 tur ad iudicium intellectus & h. modo notat

sanum solum id qd est equalis & egrum esse
 inaequale; & sic cadit in dogma perpetue pas-
 sionis; & sic nullum cadit medium inter sanū
 & egrum. Si uero referatur ad iudicium sensi-
 bile tunc dupl. aut consideratur ratione ope-
 rationum; aut sui ipsius. nam si consideretur p
 comparisonem ad operationem medici non
 est ibi medium quia medicus operans; aut cō-
 seruatur; aut curat; & h. conseruat tunc neutrum
 cadit sub regula sanorum. nam sicut sanum p
 similia conseruatur. sic & neutrum debet pre-
 seruari. Si uero medicus curat; tunc neutrum
 clauditur sub egrotis quia corpus neutrum debet
 preseruari & resumi; sicut infra de salub. & ta-
 lis operatio est per cōtrarium; sicut curat; sicut
 patet infra in illo. c. De hinc. & sic patet q. q.
 tum ad operationem medicalem neutrum d. 7
 ppositio non facit numerum. Sed si uelit aliq.
 considerare ratione sui. q. iste due dispositio-
 nes differunt inter se per complementum ope-
 rationum solitas; & per sensibilem eam le-
 sionem bene cadit medium inter eas que dis-
 positio neutra non habet operationes sensibi-
 liter lesas; nec integre completas sicut dicitur
 in illo. c. torsiō uero in uētre. ¶ De. 4. sic pce-
 dot ipse ponit diffinitionem medicine per ali-
 qua uocabula dñs q. medicina est scientia rege-
 pertinentium continuatur; & dicit q. ille
 differētie restringit genus ad p. p. ¶ Sed
 quero qualiter fiat illa restrictio; Preterea que-
 ro qualiter intelligatur illud qd dicit eo. quia
 occultauit diminutionem suam per iterationem
 nem suam q. tum iterauerit litteram. b. ¶ Ad
 primū dico q. ista diffinitio excludit scientias
 inordinarias. nam per h. q. dicit scientiam rege-
 pertinentium coarctat ad scientias que est or-
 dinaria ex parte consequentie. nam ea dicunt
 pertinere; que habent consequentiam; & per
 h. excluditur doctrina diuina quia non est de
 rebus pertinentibus eo q. non demonstrat; si-
 cut dictum est in prioribus. ¶ Item per h. q.
 dicit continuatur coarctat sciam ad speciem
 scientie que est ordinaria q. tum ad diffinitiuū
 quia in diffinitiuū sunt omnes partes conti-
 nuatur ad unam substantiam insecabilem; &
 per hec excluditur descriptiua quia partes nō
 cōtinuantur cum sit facta ex accidentibus. ¶ Vel
 dic aliter & melius q. medicina est scientia re-
 rum pertinentium q. tum ad cū & signum; est
 rege cōtinuat; q. tum ad corpus nā sanitas egi-
 tudo neutralitas cum sine accidentia dicuntur
 cum corpore continuari; quia sunt in eo tanq.
 accidens in subiecto sed sanitas egritudo / &
 neutralitas comparata ad causam & signū di-
 cuntur pertinentes. nam ad causam pertinent

3. h. 9. 188.

2. h. 9. 54.
 In. com. p.
 trac. 2. ppē
 dit duo.

Vt fiat con-
 strictio illa
 gñis ad p-
 prium.

sicut ad rem conservantem & efficientem : & ad signum sicut ad rem notificatam. Vnde idem est dicere, licet sint diversa vocabula: medici/ na est scientia sanorum & egrorum neutrorum & medicina est scientia rerum pertinentium &c. ¶ Si forte inferatur: ergo diffinitio me/ dicine littere nostre est diminuta. ¶ Ad h. di/ cendum q. aut ponemus eam diminutam. Aut dicemus q. nostra littera ponit concre/ tum pro abstracto: quo notatur cōtinuatio ad subiectum & pertinentia ad causam/ & ad su/ gnum & h. est melius. ¶ Ad fm dico q. i. diffi/ nitione medicine quam ponit Co. ponuntur 3. accētia, s. sanitas/ egritudo & dispositione a qua non euadit hoīs sanitas/ aut egritudo : & ibi ponitur triplex accidens/ & non nominat subiectum nisi semel : unde deberet sic poni: cū sanitate hominis/ aut egritudine hominis/ aut dispositione: eia qua non euadit hominis sa/ nitas &c. Vnde dico q. subiectum h. quod po/ nitur semel/ debet adhuc bis repeti. ¶ Et iō debet illa littera sic legi q. G. occultauit litte/ ram diminutam per iterationem suam littere bis/ & ita q. bis sit aduerbium/ & non sit no/ men littere: unde q. ad hoc est fallacia. Aut dicās q. littera. b. est nomen concretum. Et iō licet non ponatur subiectum: tamen intelli/ gitur bis poni/ & iterum. ¶ Medicina/ littera sic legatur medicina diuiditur. s. in scientia/ & in strumtum/ scia fm q. traditur in libris/ instru/ mentum autem fm q. dāmas eam infirmis. ¶ Sed queritur quare non ponitur genus me/ dicine arsum ipsa sit ars/ sicut dicit Hyppo. in affor. & dicit. G. in lib. sexta. ¶ Ad hoc dic/ q. medicina dicitur ars dum est in fieri. & scia dicitur dum est in facto esse/ & dicitur discipli/ na dum comparatur ad discētem uel discipu/ lum/ & sic omnia ista dicuntur idem: licet di/ uersimode. Sanorum/ egrorum/ neutrorum in/ telligas hominum/ scia h. habet alia trā. Cōiter & non proprie/ scia cōmuniter / dicta est scia que comprehendit omnem scientiam factam ex principiis naturalibus. s. pastorem agricul/ turam & medicinam. Aut aliter/ scientia pro/ prie/ dicta est illa que est per causam/ scientia uero cōmuniter dicta est scientia que pro/ bat & explanat/ nam h. non est propria scien/ tia/ sed cōmuniter dicta. Vel aliter & melius q. scientia cōmuniter dicta dicitur scientia com/ munis ad speculatiuam/ & practicam/ nam me/ dicina ratione theoricē comprehenditur sub scientia speculatiua naturali/ & ratione practi/ ce comprehenditur sub mechanica scientia/ sicut superius diximus/ & hoc est tota ueritas.

Stripliciter ynum quodq. dicitur. hoc quidem ut corpus: hoc aut ut causa: hoc uero ut signum. Et nō susceptibile sanitatis est corpus. Et efficiens & conservans eam est cau/ sa. Et declarans eam signum. Om/ nia autem hec vocat belines sana. Secundum uero eundem modum & egra susceptiua egritudinum cor/ pora & efficientes : & conservantes egritudines: causas: & signa de clarā tiar/ neutra fm eandem rationem: & corpora: & signa: & causas. ¶ Et fm primam quidem in rationem scien/ tia causarum sanarum medicinalis est post illam autem & aliarum/ scēdo uero & egrarum/ tertio neutra rū. Et post hoc corpus. ¶ Quia quidem est sanorum/ deinde neutro rum. Et de signis uero fm eandem rationem. In actionibus uero pu/ us quidem corporum cognitio et si/ gnis manifesta est: post hec uero & earum causarum inuentio.

Postq. posuit resolutionem diffinitionis medicine ad suum genus. Ponit mo/ do resolutionem eius q. nō ad differen/ tiam/ & diuidit hec pars. i. 2. nam primo ponit fm certitudinem/ secundo mouet q. dā dub. Prima usq. est autem de toto termino. Pri/ ma in. 2. nam primo ponit resolutionem quo/ ad partes primas. Secundo quo/ ad partes scēdas: prima usq. Sed quoniam efficiēs. Prima in. 3. nam primo ponit illam resolutionem. Secundo probat eam explanando. Tercio po/ nit differentiam inter scientiam & operatio/ nem. Prima usq. Et. n. susceptibile. Secunda Et fm primam. Que diuiditur in duas. nam primo ponit illam differentiam q. nō ad scē tiam. s. o. q. nō ad opationem. Prima usq. in actōibus. ¶ Sunt igitur quattuor partes in f/ senti lectione: de quarum prima sic dicit q. s. s. n. num & egrum & neutrum dicunt tribus mo/ dis/ nam dicuntur de corpore/ causa/ & signis/ ut causa est sana/ aut egra/ aut neutra/ similiter corpus sanum/ egrum/ & neutrum. ¶ De scēda dicit/ uere dicitur corpus sanum/ eo q. susci/ pit corpus sanitatem/ ut subiectum/ & causa di/ citur sana/ quia facit sanitatem & cōseruat eā/ Et signum dicitur sanum/ quia significat sani/ tatem. Similiter dē corpus egrum & neutrum quia suscipit

Obiectio
Sofo. 2.

Quid ite/
ratio illa
littera. G.

Expō sē il/
lius loci
Haly.

4
interpretō
sē. Gal.

Cur non id
p. sē ars.

Tex. cō. 2.

Tex. cō. 2.

Tex. cō. 2.

Tex. cō. 2.

Partio

Tex. cō. 2.

quia suscipit egritudinem/aut neutralitatem/ & causa egra/aut neutra quia facit egritudinem aut neutralitatem. ¶ De tertia dicit q sciētia medicinalis. Primo cōsiderat causas sanas: Po stea egras. Tercio neutras Et inter corpora. Primo considerat corpora sana. Secūdo egra. Tercio neutra. ¶ De quarto dicit q operatio medicine facit egrā/ q faciat scientia/ qā scia incipit a causis/ sed procedit ad corpora & po stea ad signa/ sed operatio primo incipit a si/ gnis deinde ad corpus tendit postea ad cās. ¶ Ad evidentiam huius duo notāda sunt de comento primo enim notare debes: que sit causa q operatio incipit a signis. ¶ Secundo notandum est de diuisione causarū. ¶ De pri mo dico q ideo operatio incipit a signis & scia a causis quia ubi terminatur sciētia/ ibi inci pit opatio/ & ubi terminat opatio ibi incipit scientia: cum igitur sciētia terminet ad signa: ibi debet incipere operatio: Et cum operatio terminet ad causas/ ibi debet incipere sciētia. ¶ De secūdo ponit duas diuisiones causarū sanitatis primo. Et secundo causarū egritudi nis/ dicit ergo sicq causa alia est efficiens sa nitatem/ & sunt ille cause/ que curant egritudi nem. Alia est conseruans sanitatem. Et hec est diuīso causarū permutantium/ & conseruan tiū. ¶ Itē alia ē diuīso cāe egritudinis/ Alia primitiua/ alia antecedēs/ alia cōiuncta. Cau sa antecedens est repletio. Causa cōiuncta est potrodo in se. Causa uero primitiua est exte/ rior: scilicet percussio/ sol/ et similia. & hec sunt que oportet notare. ¶ Ad evidentiam huius lecti. queruntur duo. ¶ Primum est de tex. Secundum de comento. ¶ De tex. tria queruntur. Primum est de diuisione sani: & egrī/ & neutralitatis p causam signū & corpus ¶ Secūdū ē de ordine cōsiderationis sciētie medicinalis circa cās & signa. ¶ Ter de or/ dine operationis. ¶ De primo sic querit que diuīso sit hec/ quia nulla uidetur. nam nō est diuīso per accidēs/ quia causa/ & signū/ & cor pus non sunt subiectum sanitatis neq sūt duo accidentia sibi inuicem: quare non est diuīso per accidēs/ Neq per se quia non est totius integri in partes: quia causa & signum non sūt partes sanitatis/ Neq nocis equiuoce/ quia sanumq dicitur de corpore cā & signo: ha/ bet eadē rationem/ Neq generis in speciest quia sanitas est qualitas: causa uero non est totaliter qualitas: nec corpus est qualitas: quare nulla est diuīso ¶ Ad hoc dicendum q diuīso est analogi in sua analogata. Nam sanum dictum de iis tribus non dicit proprie equiuoce/ sed analogice. ¶ Ad cuius euiden/

tiam notandum q triplex est analogum: sicut dicit Auer. super quarto meth. Nam que/ dam analogia attribuit sua analogata uni sub iectione hoc analogum ensq d attribuit substā tie q est subiectum. Quedam uero attribuit ea uni efficiēti: ut medicina que dicitur de infirō & medico attribuit uni efficiēti suū si gnificationem: quia artifici medicine. Quedā uero attribuit uni fini/ sicut sanum uel sana/ tiuū. Nam sanum dictū de hiis tribus. l. corpo re causa & signo suam significationē attribuit sanitati/ que est finis quidam. ¶ Reducitur ergo si diuīso ad diuīsonē uocis equiuce in signi ficationes. nam quādo dicimus diuīsonē heri uocis in sua significata/ nos intelligimus equiuo ce large ad equiuocū & analogum. Nec oportet q sit diuersitas rationis/ sed sufficit q sit diuersitas modi. ¶ De secūdo & tertio ate bit legendo litteram. ¶ Sanū autem & egrū & neutriū unūquodq tripliciter dicitur: Ista dicit multiplicitas & non dicitur equiuocatio. Nam sanum dictum de corpore/ causa/ & signo/ semper unum significat/ qā sanitatem/ sed signi eam diuersimode. Nam cum dicitur signum est sanum signat sanitatem ut in subiecto. & cū dicitur causa est sana significat sanitatem per modum cause. ut efficiens/ aut conseruans. ¶ Et notandum q licet hoc nomen efficiens dicatur de causa conseruante/ & permutante & sic sumitur ab Auicē. capitulo/ de subie ctis medicine. Alio modo sumitur pro causa permutante solumur hic/ & in sequenti. §. Et hic ponit aut pro/ & ut patet per sequen/ tem. §. in quo similem facit sermonem copu/ lando. ¶ Et neutriū fm eadē rationē: quia diuiditur in corpus causam & signum: ¶ Et est secundum primam rationem scientia/ In hoc. §. ponit differentiam inter doctrinam & operationem huius artis: & ponit q ubi doctrina terminatur Speculatiua/ ibi incipit operatio: quia dicit Aristot. septimo Metha. q ubi terminatur speculatio ibi incipit praxis id est operatio/ & hoc idem Galen. undecimo terape. capitulo decimo. Inquit enim quod cumq igitur ultimum inuentum est secundum analytica id est resolutiua Metho. in curatiōe primū omniū oportet geri. ¶ Sed cōtra hoc dubitatur quia uidetur q operatio incipiat a cā. Nam cum uolumus curare feb. nos inci/ pimus ab euacuatione & digestionē sicut di/ cit Cale. & Hypoc. & omnes authores & sic incipimus a causa sanataq a medicinat/ & egra quia a materia morbi. ¶ Ad hoc dicitur q doctrina operatiua incipit a signis: quia quando uolumus aliquam egritudinem

Co.2.

interpretat
littere.An assignat
opo.

curare: querimus eius noticiam per signa / & etiam causas per signa. Sed ipse actus per quē operatur simpliciter: incipit a cā morbi operādo cōtra tamē sit dētm est. Vnde glosa sit in actiōibus. i. in scia per quā docemur agere.

Si priā rōi
sciētis cā
cur Gal. se
cus hic oīa

¶ Preterea ipse contradicit sibi. nam ipse dicit q̄ sciētia medicinalis est fm primam rationem de causis. ergo contradicit sibi in ipse quandoquā ultimo prosequat de cāis. ¶ Ad hoc dico q̄ fm speculationem bene debuit p̄prosequi de causis & fm sciam operatiuam p̄mo debuit de signis. Sed quia ipse in hoc lib. uoluit p̄cedere uia mixta. tū simul & uia practica / & uia theoretica p̄cederet: ideo incipit a corporibus & nō a causis nec a signis. ¶ Sed h̄ nihil est: quia infra lib. de cāis procedit solū uia practica. nā totus tractatus de cāis spectat ad practicam cum doceat sanitatem cōseruare & egritudinem curare. ¶ Et pp̄ h̄ dic q̄a incipit a corporibus & non a causis / & licet ordo doctrinē requirat q̄ a causis inciperet: quia sanū & egrum & neutrum / euidētius de corpore dicitur de causa / uel signo. & ideo ab ea prius incipit. Nec per uerba illa Ga. inquisiuit ordinem / q̄ in hac doctrina seruat / sed naturalem ordinem qui attenditur inter hanc doctrinā / & sciam operandi. ¶ Vel dic q̄ ideo a corpore incipit: quia corpus est sicut fundamētum sup quo medicus totam suam intētionem fundat & h̄ est pene idē priori. ¶ Fm primam rōem sciētia causarum sanarum. Nā sciētia uel cōsideratio causarum in genere scilicet inq̄tum causa est simplex & prior corpore & signo: & intellectus a simplicibus incipit prius: & uadit ad composita & posteriora. ¶ Sed dices que est prima ratio: ad hoc dic q̄ ista dicitur prima ratio: quia intell̄s rationalis prius incipit a causa naturali. ¶ Vel dic q̄ uocat primā rōnem / primam intētionem que cadit in mēte artificis. nam causa sana principaliter intenditur & egra non nisi per uiam accidentis. Et inter sanas prius oportet incipere a cōseruatione: quia sūt priores tpe & dignitate: sicut dicitur ista de cāis. c. Ad m̄ifestos uero egros. ¶ Sed uidetur q̄ medicus prius consideret cāis egros: quia illas prius intēdit remouere medicus curans. ¶ Ad hoc dico q̄ 13 medicus cū incipit operari: prius incipiat a causa egra. operatur tñ non fm uiam intētionis. nam primo intendit sanitatem & salutem: postea sanitatem cōseruandam / & suam cām. ¶ Tertio uero neutorum. Sed uidetur q̄ prius incipere debeat a neutris: q̄a causē neutre aqualiter participant sanitatem & egritudinem / & sunt uiciniores cāis sanis q̄ egros. ¶ Ad h̄ dico q̄ iste

ordo non procedit fm uiciniam. sicut fm simplicitatem & compositionem. nam causē neutre sūt compositę respectu causarum sanarum / & egrarum & simplex ante compositionem ē notius. ¶ Et post hoc corpus. Prius quē sanorum: deinde egrorum: deinde neutorum: sanum p̄cedit egrum sicut finis intētionis p̄cedit omnia que sunt ad finem: sicut habitus priuationem. Sed propter sanitatem medicus cōsiderat egritudinem. Et sanitas est habitus & egritudo priuatio. egritudo enim p̄cedit neutrum tanq̄ simplex compositum / & tanq̄ notum. magis minus notum. ¶ De signis uero fm eandem rōnem. i. prius oportet considerare sanam. deinde egra. 3. neutra. ¶ In actionibus uero. i. in scia: per quam opamur. ¶ prima corporis: cognitio ex signis. Hic enim duplex ordo tangitur: prius est iter signa & corpora: & hic tangitur cum dicitur ex signis. nam medicus incipit a signis & uadit sa per corpus. Alius uero est iter corpora & causas. nam primo medicum oportet considerare signum & per ipsum cognoscere fe. testantur & causam eius. Schol. rubē. Deinde incipere eam curare digerendo / diuidendo / & expellendo / & postea alterando. ¶ Post uero cāis inuentio: Sed queres de quibus cāis loquitur author. an de permutantibus / an de cōseruantibus / an de sanis / an de egros. ¶ Ad hoc dico q̄ loquitur de utrisq̄: quia scilicet de cōseruantibus & permutantibus: nam utra / rūq̄ causarum ultima est cōsideratio primo enim per signa cognoscimus sanitatem / uel egritudinem: deinde curamus / aut cōseruamus. ¶ Item dico q̄ loquitur de causis sanis comparando ad corpus sanum / & signum sanum / & de causis egros comparādo ad corpus egrum / & signum egrum: & sic de neutris.

Quid p̄
mā rōnem.

Tex. 6. 74
Nū medicus
cāis sanas
prius egros.

Nū neutri
prius eide
etiam.

Sed quoniam efficiens & bedā
rans & susceptiuum dupliciter
vnumquodq̄ dicitur. hoc quidē
simpliciter. hoc uero ut nunc. sciē
dum est utroq̄q̄ sciētia esse me
dicinalem. Et ipsum uero simpli
ter dupliciter dicitur. hoc quidem
ut semper hoc uero ut multum. Et
est utroq̄q̄ etiam horum sciētis
medicinalis. ¶ Neutrum uero: &
causa: & signum: & corpus. Et quod
simpliciter dicitur: & quod ut nunc
tripliciter vnumquodq̄ dicitur. hoc
quidem eo q̄ neutro contrariorum
participat

participet. Hoc quidem eo quod
veritasq; contrariorum equaliter;
Hoc autem eo q; aliquando quidez
hoc aliquando illo. Horum vero
ipsorum secundum duos modos
dicitur. Aliquando quidem parti
cipando utrorumq; contrariorum
equaliter. Aliquando vero ampli
us altero. ¶ Est autem de toto ter
mino dubitatio quedam secundum
locationem: quam et ipsam oportet
determinare. In eo enim quod di
cit medicinam esse scientiam sano
rum egrorum et neutrorum: signifi
catur quidem et omnium partium.
Significatur autem et quarundam.
Significatur etiam et qualis. Sed
omnium quidem incomprehensibile
est et impossibile. Quarundam vero
imperfectum: et non artificiale. Qua
lium vero et artificiale simul et suffi
ciens ad omnes partes artis quas
contineri dicimus in medicine dis
tinctione.

Cum posuit resolutionem distinctionis
medicine ad partes primas. Poniť mo
do resolutionem distinctionis medic
ne ad partes secundas. Vsq; Est autem de toto
termino. ibi ponit dubitationem. ¶ Pri
ma inter, nam primo ponit resolutionem
ad partes suas. Secundo ponit sub diuisione
illius resolutionis. 3. ponit sub diuisione sub
diuisionis. Prima usq; Neutrum. Secunda usq;
Horum utroq; ipsum. ¶ Illa uero in qua du
bitationem ponit: diuiditur in tres. nam pri
mo ponit que sit illa dubitatio. Secundo po
nit causam dubitationis. Tertio soluit. Prima
usq;. In eo enim. Secunda usq;. Sed omnium qui
dem. ¶ Sunt igitur. 6. p. in presenti lectione
¶ Circa primam pte sic procedit dicēs q; cor
pus cā & signum dicitur dupliciter unūquod
q; Vnumquodq; enim horum dicitur simplici
ter tale. Et ut nunc tale. Et simpliciter tale. Et
videt. Aut multum tale: & semper tale. & hoc
comuni est scia medicinalis: & h in parte pri
ma. ¶ In secunda dicit q; tam neutram nunc
q; neutrum simpliciter diuidit. l. 3. signata. nā
est neutrum q; neutra extremitate participet
Et est neutrum q; utraq;. Et est neutrum q; ali
quando participat una aliquando alia: & hoc
dicit in pre secunda. ¶ In tertia parte dicit q;
neutrum in 1. significato, scilicet neutrum qd

utraq; extremitate participat: diuidit in 2. nā
quoddam est q; participat utraq; extremitatū
equaliter. Quoddam est qd participat magis
una q; alia. ¶ In. 4. p. dicit quedam est dubi
tatio fm locationem de tota diffinitione: quā
debemus hic determinare: & hoc dicit de. 4.
¶ De quinta dicit q; ideo est dubitatio de
diffinitione: quia quādo dixit q; medicina est
scientia sanorum/egrorum/& neutrorum po
test intelligi tripliciter primo modo q; medi
cina sit scientia omnium particularium/sano
rum/egrorum/& neutrorum. Secundo modo
q; medicina sit scientia aliquorum egrorum/
neutrorum & sanorū. Tertio q; sit scia quali
is: & hoc dicit in. 5. ¶ In. 6. dicit q; primum
scilicet q; medicina sit scientia omnium est
impossibile. Secundum uero q; sit quorundam
non est artificiale. Quare per locum a diuiso
ne. Tertium est uerum: scilicet q; medicina sit
qualium: scilicet & hoc est sufficiens & artifi
ciale: & hoc dicit de parte sexta. ¶ Ad eundē
tiam huius. 3. oportet notare de com. primū
est de quibus causis intelligat. G. cum diuidat
causam in tale simpliciter: & tale ut nunc. Sec
cundo de nūero cap. 108. Tertio de dubitatio
diffinitionis medicine. ¶ De primo dicit q; du
pliciter pōt exponi q; dixerat causa efficiens
Vno modo: ut non intelligat nisi causam effi
cientem sanitatem que est eadem cum curati
ua. Aliomodo potest intelligi: ut comprehen
dat cām efficientem sanitatem: & efficientem
egritudinem. Causam primum: antecede
tem & cōiunctam. Et sit intelligimus de caus
is egratquia dicit egratquia facit egritudinem: sed
non: quia curat eam: illa est sana. ¶ Et
sicut est de cā efficienti: ita intelligat de con
seruante. nam dī conseruans sanitatem & con
seruans egritudinem: & sit de neutra cā intel
ligas. ¶ De. 2. dicit q; cap. huius li. sic disponū
tur sanum & egrum: igitur sunt diuisa per corpus
cām & signum sunt. 6. Quando diuiduntur p
sp: & ut multum: & ut nūc faciunt. 7. ¶ Itē
neutrum est tria. corpus cā & signum: tria
diuisa p tria significata faciunt. 9. Que postea
multiplicata p tale sp: ut multum: & ut nūc fa
ciunt. 12. ¶ Itē fm significatum neutri diui
ditur in duo: que si multiplicantur per tale nūc
& tale semper: & ut multum. Et causam/ro
pus: & signum. Excrescūt nouē super illa. 17.
Et ita oīa neutra sunt 36. cum qbus si adiū
gas. 18. faciunt. 54. Et adhuc posset fieri satis
maior nūerus si uellet: sed sufficiat h. ¶ De
3. dicit q; ipse repetit h diffinitionem medicine
p diffinitionē diuisam: deinde ponit finem eius &
p̄tinationem ad sequentia. ¶ Circa illā lectionem

Tex. 20. 7.

¶ In. 2. 1.

¶ In. 3. 1.

¶ In. 4. 1.

In com. 3.

perpendit.

Tex. 20. 6.

Id ut fieri

possituide

Mōa. c. 12.

Tex. 20. 7.

duo queruntur. Primum est de diuisione que fit per hec uerba: scilicet simpliciter tale / & nunc tale. Secundū est de dubitatione medicie.

An petitio scilicet simpliciter & ut nunc sit bona dictio. ¶ De primo sic uidetur qd corpus non possit diuidi hac diuisione / scilicet corpus / aliqd simpliciter sanum aliqd nunc sanum. Simpliciter est ex generatione sanum. Nūc est sanum ex tempore. Sed ego dico qd unum membrum diuisionis / sequitur ad aliqd. nam aliqd esse ex generatione necessario est ex tempore. nam dicit phis. qd physicorum qd tempus aut est motus aut necessario esse ex tempore / sequitur ad motum / igitur cum generatio sit motus necessarius sequitur tempus / si igitur h est ex generatione / necessario sequitur ē ex tempore. ¶ Preterea ipse diuiditur signum per tale nunc: & tale simpliciter. ¶ Sed contra probatur: qd omne signum est tale nunc. nam signum / si- cut dicit Gal. debet diiudicari sensu / sed omne qd cognoscitur sensu ē p̄sens sicut dicit philosophus de memoria & reminiscencia: quare oē signum est tale nūc. ¶ Preterea diuidit cūm per simpliciter & nunc qd non uidetur esse possibile / quia tale similiter dicitur esse tale ex generatione: sed nulla causa curatiua uidetur ex genere talis / aut sana / aut egra / aut neutra. nam id dicitur a generatione sanum qd a primis spermaticis tale est / sed causa curatiua non uidetur suscipere talem proprietatem cū non gerneretur in corpore nostro. sed extra. nā cibi & medicine non habent a generatione qd faciant sanitatem / aut egritudinem. ¶ Preterea in prosequendo de corporibus / profectus de sano simpliciter & nunc sano / & de his / gnis. Sed cum prosequitur de causis nunquam facit mentionem de causa sana simpliciter: aut sanat nunc. ¶ Preterea queritur que diuissio sit h sanum aut simpliciter / aut nunc: quia non uocis quiuocet / ideo nūc una diffinitio ne predicetur hinc idē. Neq; ut totum in partem cum sanum predicetur de sano nunc / & sano simpliciter. Neq; ut genus i species quia sanitas non habet species &c. genus etiam debet equaliter participari a suis speciebus / qd non est ita hic. ¶ Qd autem non sit diuissio per accidēs planum est igitur nulla est. ¶ Ad primum dico / qd aliquid esse ex tempore est dupliciter uno modo quantum ad mensuram quia tempus mensurat ipsum & uariatur sicut cursum temporis / & hoc modo accipitur a philosophis quarto physicorum / & in sex p̄ncipiis. Alio modo dicitur aliquid esse ex tempore / quia causatur a temporalibus rebus id est in approximatione debita. 6. rerum non naturalium / & hoc modo accipitur apud medi-

cum. ¶ Dico ergo quando dicebatur si aliqd est ex generatione: illud est ex tempore. Hoc est uerum si esse ex tempore accipit primo modo. nam ad esse motum: sequitur tempus.

¶ Si autem accipiat secundum modo nō est uerum. ¶ Ad secundum dico qd quo ad inheretiam signi ad signatum: signum semper est presens / alias enim non esset signum. Sed illa diuersitas in signis / scilicet per simpliciter tale: nunc tale: non contingit nisi ex parte finis / scilicet sanitatis uel egritudinis uel neutralitatis. Vnde dicitur signum simpliciter sanum quia significat sanitatem simpliciter. Et dicitur nunc sanum / quia significat sanitatem nūc. & non dicitur ratione inheretie. ¶ Ad tertium dico / qd causa efficiens est duplex: scilicet efficiens sanitatem / & efficiens egritudinem. dico igitur qd in causa efficiente egritudinem bene potest illa diuissio cadere: scilicet per tale nunc: & per tale ex generatione. Nam contingit aliquam causam alicuius egritudinis a primis spermaticis contrahi: sicut patet in sciatia / & lepra / & similibus. Et de ista causa determinat Gal. determinando de corporibus. Et potest quedam esse ex tempore / sicut ex mala approximatione. 6. rerum non naturalium. ¶ De causa uero efficiente sanitatem: & causa curatiua: ita dico qd non recipit illam diuersitatem per simpliciter: & nunc nisi respectu finis: scilicet respectu corporis circa qd operatur: unde dicitur causa curatiua simpliciter quia curat corpus simpliciter egrum / & causa curatiua nunc quia curat corpus egrum nunc. ¶ Causa autem effectiua egritudinis recipit illam eadem diuisionem ratione finis. ¶ De causa uero conseruatiua: dico quia causa conseruatiua simpliciter est que conseruat corpus simpliciter / & causa conseruatiua nunc que conseruat corpus nūc / aut sanum / aut egrū. ¶ Ad quartum dico qd non expediebat diuidere causam per simpliciter: & nunc / prosequendo de his / ut de aliis postquam corpus erat diuissum a quo ipsa recipiebat denominationem / tantum a fine. ¶ Ad quintum dico qd hec diuissio potius est equiuoci / qd uniuoci. Habet tamen naturam generis. nam dicit Arist. qd predicatur p̄ de alio / & nō conuertitur / difficile est separare quin sit genus. ¶ De secundo sic proecedo qd quid est dicere dubitatio sicut locutio / nēm. ¶ Preterea ipse dicit qd hec oratio medicina scilicet scientia sanorum &c. habet tria sicut equiuoca ponenda in diffinitione accepta equiuoca. ¶ Preterea uidetur qd non habet nisi unum de illis tribus intelligibilibus. 6. istum aliquorum.

aliquotum: quia dicitur primo priorum / & particularis / & infinita equipollent: ergo cum dicitur medicina est scientia sanorum / egrorum & neurogaidē ēac si diceret medicia ē scia quorundam sanorum &c. ¶ Preterea uidetur q. medicina possit esse scientia omnium nam hoc signum omne distributum est particularium prout ad spēm reducuntur sed hoc si prout unumquodq. fm q. accipiuntur particularia dicitur p. post. nam dicit q. noui omnem triangulum habere tres tamen non noui unumquemq. triangulum habere tres. ergo potest etiam dici q. medicina scientia sit omnium. ¶ Preterea uidetur q. dicit Arist. in. 5. topi. q. omnis diffinitio est uniuersalis. ergo medicina est scientia omnium sanorum &c. ¶ Preterea querro quid est dicere medicina est scia qualium. ¶ Ad primum dico q. dubitatio fm locutionem dicitur q. illa locutio existens una habet multas causas verificandi: unde cum illa locutio sit una / & existens una possit multos habere intellectus / quos quidam sunt falsi / & quidam ueritunc est dubitatio fm locutionem. ¶ Ad secundum dico q. sine dubio illa oratio non significat tria: sed habet tres causas ueritatis: nisi accipiat large significare & nō proprie. ¶ Ad tertium dico q. particularis / & infinita / potest dupliciter considerari: uno modo inquantum ponuntur in syllogismo / & hoc modo equipollēt. Alio modo: quantum ad modos ueritatis / & hoc modo non equipollent. nam illa oratio homo currit uerificatur in omni homine currense: & aliquo homine currense: sed hec quidam homo currit non uerificatur proprie illo modo. nam cum dico quidam homo currit / non potest intelligi / q. omnis homo currit per eam. ¶ Ad quartum dico q. hoc signum omne si accipiat fm q. distribuit sua particularia reducendo ad formam communem / hoc modo potest bene dici q. medicina est scientia omnium / sed author accipit hic fm q. distribuit referendo sua particularia ad formam propriam / unde non substat Cal. in hoc cap. sicut Arist. in poster. ¶ Ad quintum dico / q. medicina dicitur scia qualium: ita uelut quia uniuersalia significat: quale aliquid: sicut dicitur in predicamentis. Qualitas autem eorum non est nisi communis: per quam uniuersale predicatur de multis: unde medicina est scientia sanorum qualium: uidelicet omnium sanorum: prout communiter in forma uniuersali. & qualium egrorum qualium neurotorum: fm q. omnia egra / & neurota communicant in quadam forma uniuersali non descendendo ad particularem / ut

Platonē uel Ciceronem: & sic de aliis. ¶ Legitur littera sic: Sed quoniam efficiens causa solum: prout comprehendit sub se cām permixtam: ut supra in lectione precedēt. 5. & enim susceptibile. Aliqñ sumis magis communiter fm q. comprehendit sub se causam permixtam / & conseruantem: ut hic. ¶ Dicitur unumquodq. dupliciter. Hic sumitur q. non est diuisio generis / in species: nam genus non dicitur multipliciter ad suas species / sed simpliciter: sed hec diuisio est reducenda ad diuisionem equiuocā. ¶ Hoc q. simpliciter uidet a generatione: hoc est a primis componentibus. ¶ Hoc uero nunc uidet ex tempore: ita q. dicat causam: ut sit talis sensus / quedam sanitas dicitur: ut nunc: eo q. a tempore preteriti causat: scilicet a debita approximatione rerum temporalium: idest non naturalium. ¶ Sciendum est utroque: sciam esse medicinalis: facta resolutione applicat ad resolutionem scientiam. ¶ Hoc quidem. eo q. neutro contrarium: participat: scilicet distincte. sed confuse participat utrumq. contrarium: scilicet sanum & egrum. &c. sicut dicit Haly. quando soluit dubitationem contingentem inter Ari. & Gal. ¶ Hoc uero q. uerificatur idest fm significationem neutri participat distincte utroque: cōtrationem: quia forte participat natura consimili sanum / & officiali egrum: ut dicatur infra capitulo: de neutro corpore. ¶ Hoc uero q. aliqui quidem hoc: aliqui uero illo / scilicet corpus q. in uno tempore est sanum in alio egrum: tunc quantum ad habitum illius totius temporis dicitur sanum: & alio quando egrum. ¶ Hoc uero ipsorum: idest neutrum in secundo significato dicitur dupliciter: sicut patet in littera. ¶ Est autem de toto termino dubitatio. i. de diffinitione medicinē. ¶ Queritur q. dixit de toto termino: Quia erat dubitatio de applicatione generis ad diuina: & ita de tota diffinitione. ¶ Secundum locutionem hoc expositum est in questionibus. ¶ In eo enim &c. hic ponit cām dubitationis. ¶ Sed oīum q. incomprehensibiles: & impossibiles incomprehensibile quantum ad nos dicit. Impossibile quantum ad particularia: ipsa enim per se non sunt possibilia: cū sint infinita. ¶ Quartū uero ipse dicit: & non artificiale: dicitur imperfectum in se / & non artificiale: quo ad nos / qui sumus artifices: nam ars debet totum comprehendere. ¶ Qualium. i. uniuersalium. ¶ Artificiale: & sufficiens: artificiale dicit quo ad nos sufficiens comparando ad se.

4. T
interpretatō
littere.
Tex. co. 5.

2. co. 1. I

Tex. co. 6.
Tex. co. 1.

Tex. co. 7.

Tex. cō. 1.

Incipiamus igitur a corporibus. Primum quidē qualia sana & egra & neutra contingat esse existētia: post hec vero de signis & causis orationem percurramus.

Tex. cō. 2.

Sanum est autē simpliciter corpus eucraton quidem existens ex generatione in simplicibus & primis particulis: coequale vero his que ex his componuntur organicis. Sanum vero ut nunc est corpus quod secundum presens tempus est sanum. Est autem & hoc quod secundum tempus sanum est corpus eucraton & coequale: non secundum optimam eucrasiam & coequalitatem: sed secundum propriam ipsius sani corporis essentiam: vel secundum ipsius propriam sani corporis qualitatem. Semper tale est maxime eucraton & maxime coequale. Ut multum vero ab optimā cōpositione derelictū est: non multum tamen.

Lec. 6.

introducū

Partitio.

Postq̃ author posuit resolutionem diffusionis medicine ad partes eius: tā primas q̃ secundas. Prosequitur modo explanationem cuiusq̃ earum. Diuidit autem hanc pars in 2. in prohemium & executionem: durat prima usq̃. Sanum autem simpliciter. Secunda in 3. nam primo ponit explanationem corporum. Secundo signorum. Tercio causarum. Prima usq̃ de signis aut deiceps. Secunda tractatam vero ad ea que de causis. Pars autē prima in qua de corporibus determinat diuidit in 2. Nam primo agit de corpore sano. Secundo egro. Tercio neutro. Prima usq̃. Egrum uel ro. Secunda usq̃. Quoniam autem. Prima pars in qua agit de corpore sano diuidit in 4. Nam primo ponit diffusionem corporis sani simpliciter. Secundo sanitatem nūc. Tercio sani semper. Quarto sani ut multum. Prima usq̃. Sanum autem ut nunc. Secunda usq̃ semper talis. Tercia usq̃ multum uero. Sunt igitur in hac lectione. 5. particule. De quarum prima sic dicit q̃ nos incipiamus primo a corporibus. Secundo a signis. Tercio a causis. Et inter corpora primo a sanis. Secundo ab egris. Tercio a neutris & h de prima parte. De secunda dicit q̃ corpus sanum simpliciter est corpus eucraton ex generatione in simplicibus: & in primis particulis: & coequale in organicis que cōponuntur ex his. De tertia

Sensus.

Tex. cō. 1.

Tex. cō. 2.

dicit q̃ corpus ut nunc sanum. est corpus simpliciter presens tempus non secundum optimam eucrasiam / & optimam equalitatem. Sed simpliciter propriam eucrasiam ipsius sani corporis. De quarto dicit q̃ corpus semper sanum est corpus q̃ est maxime eucraton / & maxime coequale. De quinto dicit q̃ corpus ut multum sanum est corpus q̃ est derelictum ab illa optimā compositione: aut equalitate: non tamen multum. Circa istam lectionem primo sunt uidentur quedam generalia: secundo quedam specialia: circa litteram. Generalia autem sunt tria. primum est de necessitate considerationis corporis. Secundum est de sufficiētia. Tercium est de ordine. De primo sic agimus uidetur. eorum consideratio non esse necessaria: quoniam autem Aul. tradidit totam scientiam sufficiētiā: & nullam de corporibus mentionem fecit. Preterea aut author determinat de corpore ab eo q̃ corpus, aut ab eo q̃ tale. I. sanū uel egrum uel neutrum. Sed consideratio corporis in eo q̃ corpus nō spectat ad medicum sed ad philosophum. Consideratio uero corporis inquam sanum uel egrum non uidetur necessaria: quoniam sufficiebat considerare sanitatem uel egritudinem: non igitur est necessaria eorum consideratio in medicina. Preterea q̃ sit utilitas in consideratione corporum: & maxime in hac distinctione: que sit per simpliciter tale, & nūc tale. Ad contrarium in hoc libro debet determinari tota medicina sub capitulis: ut patet in prohemio, unde si nō determinasset de corporibus nullam mentionem fecisset de rebus naturalibus: ex ipsis enim constituitur corpus humanum: & per consequens sanitas / & egritudo: unde Io. dicit si unaqueq̃ res naturalis propriam naturam seruauerit facit sanitatem: si propriam dimiserit: facit egritudinem aut neutralitatem. Preterea medicus perscrutat sanitatem & egritudinem existentem in subiecto / & non abstracte: quare debuisset terminare de corporibus ab eo q̃ talia sunt. Respondeo ad hanc questionem: dico quod consideratio corporum est necessaria medico sicut probatum est ad hanc partem. Nec obstat q̃ primo opposebatur q̃ Aul. nō determinauit de eis rebus quoniam ipse determinat de sanitare & egritudine que cōstituunt corpus sanum uel egrum. Ad secundum dico q̃ determinat de corpore in eo q̃ tale: & non de corpore in eo q̃ corpus: uel inquam corpus neq̃ sufficiebat considerare sanitatem & egritudinem in se: quoniam non comprehendisset res naturales que necessario clauduntur in corporibus. Ad tertium dico q̃ consideratio corporis

quo corporis sani/uel egri / uel neutri fuit utri/
lis quum ad h. q. est tale ex tpe quonia cognos/
simus id qd debemus curare/conferuare & p
lenare. Conferuamus.n. sanum/curamus egri
preseruamus neutrum. ¶ Est et utilis consideratio
corporum talium ex generatione dupliciter
uno quidem modo in se quoniam quidem &
ex conferuamus & corrigimus: ut infra pater
de causis & forte doctet curari. Licet quidam
dicant complexionem inatam non posse per/
mutari. ¶ Est etiam utilis consideratio pp
corpora nunc egra curanda: nam quando cura
mus nunc egra debemus cognoscere cōplexio
nem naturalem tatem in dieta; q. in portione &
chirargia: ut patet ide i sa. p totū & in Aui. p
causis. 4. c. 7. ¶ De secundo sic agitur: uide
tur enim eē diminutus in numero corporum
debut enim ponere corpus. 4. & 5. potest. n.
componi corpus sanum cum neutro/ ut pona/
mus q. sit sanum in consimilibus / & neutrum
in officialibus/uel econuerso / & sic est corpus
4. Item potest poni egrum cum neutro: ut sit
egrum in consimilibus & neutrum in officiali
bus/ & econuerso. ¶ Ad oppositum uidetur
superfluum: quia non debuit ponere neutrum
per rationes supradictas assignatas in diffinitio
ne medicine ubi disputatum fuit: an corpus
neutrum esset aliquid uel non. ¶ Ad hanc que
stionem dico q. Galenon fuit superfluum neq.
diminutus. ¶ Ad id qd opponis de defectu di
co q. corpora que componunt ex sano & neu
tro/ uel egro bene possunt tueri naturam eorū
inuenio patet per noticiam extremorum: nec
fuit necessarium hic esse sermonem/ de iis spe
cialiter quoniam non fuisset abbreviator in li
bri. ¶ Vel dic q. corpus q. componitur ex sa
no & neutro dicitur sanum/ ut multum: quia
tres habet partes sanitatis: & unam egritudi
nis/ & corpus q. componitur ex egro & neu
tro dicitur egrum/ ut multum/ & corpus q. cō/
ponitur ex duobus neutris dicitur neutrum.
¶ Ad id uero q. opponebatur de superfluitate
respondendum sicut supra diximus. ¶ De
tertio uero dubio, scilicet de ordine satis dictum su
i supra in §. illo. Et fm primam rationem.
¶ Circa litteram sic procedo. Incipiamus igitur
a corporibus & c. ¶ Supra dicta causa est
q. oportet a corporibus incipere prius: quia
sanum & egrum/ & neutrum magis manifeste
dicuntur de corporibus/ q. de causa & signo/ sed
q. oculus est debet in doctrina precedere: ut
dicit Arist. meth. 5. & 6. & Gal. 7. de inge.
san. c. 1. ¶ Prio quia sana. No. q. duplex or
do tangitur: primus quidem est generalis. Lin
ter corpora & alia. inter causas & signa / &

hūc tangit cum dicit Incipiamus igitur a cor
poribus. Secundus ordo particularis inter cor
pus sanum & alia corpora: & hūc tangit cū dicit
Primum qualia. ¶ Sed uidetur q. debeat di/
cere: & que sana/ cum diffinitio dicat substā
tiam rei/ & h. nomen quale dicat qualitatem.
¶ Ad h. dico q. diffinitio dicit qualitatem inq
tum notificat/ sed substāciam inq. tum dicit sub
stantiam rei. ¶ Osonem. i. tractatum. Per tra
ctatum. i. breuiter curramus/ & sui finē dicamus
¶ Simpliciter sanum/ h. uocabulū simpliciter di/
citur. 4. modis. Primo. n. modo dicitur sim/
pliciter. i. uno modo. unde Porphyrius dicit
q. neq. genus neq. species simpliciter dicitur.
Secundo modo dicitur simpliciter. i. uniuersa
literunde Arist. primo topico: q. simpliciter
diffinitiva dīr quecūq. sub eadem methodo.
diffinitionis sunt. Tercio modo dicitur simpli
citer. i. sine additiōe/ uel determinatiōe/ ut
honore sine aliqua additione: & hoc modo
accipitur primo topico: i. sine dīc. n. simpli
ter dico q. nullo addito dico. Quarto modo di/
cit simpliciter. i. ex primis & simplicibus pa
ciis quia sunt sperma & sanguis menstrua
us. Vnde uocat h. simplicia principia genera
tionis/ & hoc modo accipitur h. ¶ Et nota
q. licet uideatur simpliciter dictum in mo
ralibus & in naturalibus dici econuerso: quia
q. dicitur naturaliter non dicitur simpliciter:
unde dicit Arist. secundo topico. q. naturaliter
causus non est simpliciter causus. tamen nō est
ibi contrarietas / quia ubiq. simpliciter est di/
cere q. est ex principiis & simplicibus & pri
mis unde causus simpliciter dicitur ille qui est
causus fm prima principia ipsius scientie mor
alis: sic igitur est exposita ista determinatio
que ponitur ad diffinitum. ¶ Sed queris q.
diffinit corpus sanum & non solum sanitatem
eum medicine consideratio sit circa sanitatem
¶ Ad hoc dico q. hoc fecit quia natura sani/
egri/ & neutri melius manifestat/ i. subiecto: q.
in abstracto / & quia in diffiniendo posuerat
ista in concreto uoiri abstractum non erat
aptum confusioni. ¶ Et eueraton qd & c. hic
incipit diffinitio: hoc uocabulum eueraton est
genus in ea & pōt. 2. exponi uno modo. sicut
sonat uox. i. bene cōplexionat/ ab ea qd ē bo
nū/ & ecraton q. est complexiot unde eucrato
n. i. bene complexionatum: Alio modo si
cut dicit Co. eueraton enim fm eum significat
exuberantiam sanitatis & assiduationem eius
Er uult Co. per exuberantiam uis itatem equa
lirat inter quatuor qualitates & uult Co. p
assiduationem eius durabilitatem: quia ea que
a gatione sunt diu durant. ¶ Ex generatiōe

Cur dicit q.
lia sana.

Qd modis
simpliciter

Vt simpli
citer i mo
ralibus / &
nālibus si
gnificat idē

Cur corpus
sanū defini
tur nec sola
sanitas.

Eueraton
p gne q. du
pliciter.

Co. 2.

ideſt ex principiis ſue generatiōis. Et iſta p̄n-
cipia generatiōis ſunt multa . nam quedam
ſe habent per modum materiæ ſanguis mē/
ſtruis / & ſigna mulieris . & quedam per mo/
dum agentis . & quedam per modum continē/
tis . ¶ Principium autē agens q̄dam eſt ope/
rans principaliter ; & quoddam coadiuuā . uo/
co autem operans principalit̄ ipſam uirtutem
ſformatiuamq̄ eſt in ſpermate uiri . ¶ Coad/
iuuans autem quoddam eſt dirigens ; quoddā
imprimens ; & quoddam inſuens ; dirigit enī
imago paterna deſcendens cum ſemine patris

Tex. eo. 11
2. de gſtato
ne alium
cap. p̄

Et de hoc loquitur Ariſt. metha. 7. & i lib. de
animalibus . dirigit enim hec imago uirtutem
generariā ad faciendum generatam ; ſicut
imago quā habet faber in mente dum cultel/
lum informat . & de h̄ principio loquitur Ga.
2. de cōplexionibus / dicit enim q̄ cauſa com/
poſitionis eſt non ſolum complexio ; ſed res
diuina . ¶ Principium autē imprimēs eſt ani/
ma uel uirtus imaginatiua ; nam foris imagi/
natio ipſius informationis facit aliquādo for/
mationem ſibi ſimilem fieri ; ſicut dicit Auic.
ſen. 2. de actionibus aſer . ¶ Principium autē
inſuens eſt conſtellatio . nam ut dicit Ariſto.
lib. de animalibus q̄ aliquando propter con/
ſtellationem ſunt mōſtra . ¶ Cā uero cōtinēs
eſt matrix . Quæque igitur bonitas uel maliti/
a reperitur in cūm procedens ab iſtis p̄n/
cipiis dicitur eſſe ex generatione ſic igitur par/
ter quid eſt dicere ex generatione . Et p̄ hanc
differentiam ex generatione ; ſeparatur h̄ cor/
pus a corpore ſano nunc . ¶ In primis & ſim/
plicibus particulis . Particulæ prime & ſim/
plices uocant̄ mēbra conſimilia . ¶ Sed dices
quare prime particule uocant̄ elementa / &
humores . ¶ Ad h̄ dico q̄ tria ſunt genera ele/
mentorum / & principiorum . ſ. prima / ſecūda
& tertiā ; Prima ut elementa . 4 . ſ. ignis / aqua /
terra / & aer . Secūda uero / ut quattuor humo/
res . Tertiā uero ut membra cōſimilia . colligit̄
& legitur hec diſtinctio h̄ elementorum / & in
diſpoſitione regali / cap. de elemen. ¶ Preter/
ea opponitur alterum horum uidetur ſar/
perſuum / quia dicit Gal. primo de inge. ſani.
q̄ primum & ſimplr̄ idem ſunt . ¶ Ad h̄ di/
co q̄ h̄ duo idem ſunt ſm̄ rem / ſed diſtinctura
tione . nam ſimpler̄ dicit priuationem com/
poſitionis ; & primum dicit priuationem prior/
itatis in genere mēbrorum . ¶ Preterea op/
ponit dyalecticus / quia primum non ē niſi unū
ſicut dicit Ariſt. in top. igitur membrum con/
ſimile non eſt niſi unum q̄d falſum eſt . ¶ Ad
hoc dico / q̄ uerbum p̄h̄i debet intelligi de p̄
q̄ eſt in quolibet p̄dicamēto ; non eſt enim poſ/
ſibile eſſe plura genera generaliffima in uno
p̄dicamēto . ¶ Aut dic q̄ primum in genere
membrorum non eſt niſi unum in genere ; quia
membrum conſimile . Sed h̄ unum eſt multa
ſm̄ ſpēm . ¶ Et h̄ dēs notare diſtinctionem mē/
bri conſimilis ; quia talis eſt ſm̄ Auic. eadē mē/
bris / & Co. ſ. Membrum inquit conſimile
eſt mēbrum cuius quelibet pars eſt ſimilis ſuo
toti in nomine & diſtinctione / tale namq̄ eſt
os eo q̄ quelibet pars offis eſt os & diſtinctio
nem offis recipitque talis poteſt poni ; os eſt
membrum ſpermaticum ſiccus q̄d ſit in cor/
pore . ¶ Coequalē uero ex iis q̄ ex iis cōponi/
tur organicis ; h̄ particula diſtinctionis ponit̄
ad maniſeſtandam eētias cōpoſitionis . ¶ Sed
uidetur deſiciens ; quia non ponit aliquid in
hac diſtinctione / per q̄ maniſeſtus natura cō/
munis que uocatur unitas . ¶ Ad h̄ dico q̄ nō
fuit neceſſe ; quia corpus q̄ eſt tale ex genera/
tione / non habet unitatem / quia ſolū cor/
tinuitatis ſuccedit ſemper corpe ſacto / & ge/
nerato . Sed forte h̄ ſolutio nō eſt bona ; ideo
ſolū cap. ſeq. quia ibi magis cadit . ¶ Pre/
terea uidetur deſiciens / quia cum ſanitas debeat
maniſeſtari per operatiōem / ſimiliter egri/
tudo ſicut dicitur . 3. de accideſti & morbo ; &
in . c. de ſignis & in pluribus aliis locis . h̄ autē
non diſtinct per operationes . ¶ Ad hoc dico
q̄ corpus tale ex generatione nequit termi/
nari per operationem / ſed ſolū per ſua prin/
cipia prima . que ſunt complexio & compoſi/
tio ; corpus uero ſanum nunc & egrum nunc
bene requirit̄ terminari per operationem .
Vnde Gal. locus fuit de accideſti & morbo
de ſanitate & egitudine ut nunc . ¶ Adhuc
forte reſiſtit / quia etiam h̄ diſtinctio talenū
non ponit ibi operatiōes . ¶ Ad hoc dico q̄
non fuit neceſſe h̄ . cum intendet diſtinct per
priora / opatio uero nō eſt priora ; & hec ſolutio
tollit primam . ¶ Aut dic q̄ per hoc q̄ dicit̄
ſm̄ preſens tempus de dit nobis intelligere ope/
rationem . ¶ Et not. q̄ dicit coequalē in or/
ganicis / in quo notatur duplex equalitas . ſ. mē/
brorum in ſe / & membrorum ad corpus totū
docet enim q̄d libet membrum eſſe per ſe be/
ne compoſitum / & omne membrum ad totum
corpus bene ſe habere ut inſta in illo . c. Exi/
ſtentibus igitur corporibus . ¶ Preterea uide/
tur ſuperfluere / quia ſufficiebat dicere corpus
ſanum eſſe eucraton & coequalē ex generatio/
ne reliquum enim ſatis bene intelligit̄ . ¶ Ad
hoc dic q̄ melius fuit exprimere ſubiectum ha/
rum paſſionum ; membrum enim ſubiectū eſt
& temperantie / & equalitatis . Si enim dicam
ſimū eſt cauū / non ſufficit / ſed debet poni
ſubiectum q̄

An reſte
ſimp. p̄mis
arſentur .

subiectum q̄ est natus. ¶ Preterea queritur
quare non dicit uel ponit genus diffinitionis
p̄ unum uocabulum: cum si facere potuisset. nā
de accidentis: & morbo lib. p̄. posuit unum no/
men generi. Equalitas: uel compositio. ¶ Pre
terea infra uocat corpus optime compositio/
nis: & compositio comprehendit cōplexionē
& compositiōem: quare potuit dicere com
positiōem et̄ genus. ¶ Preterea Ioanirius
in diffinitione sanitatis posuit genus tempe
ramētum: cōmune ad cōplexionem & cō
positiōem: quare potuit ponere quibet hōie
uocabulorum. s. qualitatem & temperamentū
uel compositiōem. ¶ Ad h̄ dico q̄ sine du
bio potuit. Sed clarius fuit ponere districte: ut
natura officialis per equalitatem melius ter
minetur: & natura consimilis melius per com
plexionem: q̄ ambo per cōmune nomen: am
biguum. nā diffinitio debet excludi. ¶ Aut
dic q̄ melius dabatur intelligi corpus q̄ est ta
le ex natura / explicando dispositiones mem
brorum consimilium & officialium per pro
pria uocabula: q̄ per cōe. ¶ Preterea uidet̄
male diffinire / quia diffinitōem per partes
non addendo modum compositiōis: q̄ est
contra Arist. 6. topi. ¶ Ad h̄ dico q̄ comple
xio & compositio sunt tales partes: que cum
ponantur in eodem subiecto modus compo
sitiōis intelligitur: quia constituunt substan
tiam membri formaliter. ¶ Sanum autem ut
nunc. Multi expositores faciunt ut in hoc q̄ di
xit: ut nunc / dicunt enim q̄ corpus sanum
simpliciter: potest dici sanum nunc. Sed
non sanum: ut nunc. Sed tamen ego non facio
uim. Dico enim q̄ dupliciter est nunc. s. nunc
mensurans solum. Et nūc causans. Dico enim
nunc mensurans solum: quod non est causa p̄
pter quam corpus sit sanum: sed dicitur in eo
q̄ sit sanum. Nunc uero causans est q̄dam habi
tudo rerum non naturalium ad ipsū corpus
sū quas ipsū dicitur sanum p̄ nunc. Vnde
si ipsi uolunt q̄ per h̄ q̄ dicit ut nunc coarctē
nunc ad nunc: q̄ causat bene concedo. Et bre
uiter dico corpus tale esse nunc: q̄ aliquam
habet qualitatem ab omni causa excepta illa
quā i generatione posui tibi. ¶ Sed possit q̄
dicere q̄ ista talis sit mala diuisio cum ueniat
totum & pars ad eandem diffinitionem. ¶ Ad
h̄ dic q̄ nunc sū q̄ dicit causam non est pars
eius q̄ est semper: sed est pars eius in q̄m di
cit mensuram. ¶ Que est sū presens tempus
q̄ in presenti habet sanitatē cū tam a tēpo
ralibus rebus. ¶ Non fm̄ optimam eucrasia
aut coequalitatem. ¶ Sed dices q̄ optima eu
crasia / & optima equalitas / est illa que est ut

nunc / quia unumquodq̄ dicitur optimū q̄
magis attingit finem. Finis autem est operatio
non solum sanitatis: sed omnium rerum. ergo
cum eucrasia / & equalitas quam habet cor
pus nunc sanum sit necessārio cū bonitate ope
rationis. Videtur q̄ talis eucrasia & operatio
sit melior q̄ illa. ¶ Ad q̄ d̄ dic q̄ equalitas &
eucrasia que est ex generatione non excludit
bonitatem operationis. imo potest cum ea eē
& non esse. Sed ipsa que est ex ḡatione stat
& durat & prestat aptitudinem ad eam que
nunc est. nā corpus sanum ex generatione ma
gis est aptum ad sanitatem nunc: q̄ aliud cor
pus. Nam sanitas non est agilis: & non attin
git ultimitatem nisi contingat in corpore sa
no ex generatione: & propter h̄ dicitur meli
or illa eucrasia que est ex generatione quo ad
durabilitatem: & quo ad aptitudinem recipiē
di magis equalem: & magis frequentem sani
tatem nunc. ¶ Sed q̄ ponamus enim q̄ mō
nascatur corpus optime compositiōis ex ge
neratione & non accidar aliqua causa tempo
ralis que ipsum imuter ad prius nec ad melius
queritur ergo quale est h̄ corpus nūc. Et uide
tur q̄ neutrum: quia dicit. A. sen fa cap. de di
ffinitione dispositionum q̄ corpora puerorū
sunt neutra: sed corpora puerorum nō sunt ne
cessarie neutra ex generatione q̄ contingat
esse sana. ¶ Preterea nec uidet̄ neutra nūc
quia non uenit ad medium / nisi per extre
ma: sed tale corpus nunquam fuit nunc sanum
nec egum nunc igitur non est neutrum nūc.
¶ Ad h̄ parer̄ respōsiō infra de corpore neu
tro. ¶ Semp̄ tale. Vt q̄ maxie eucrasia & c. Sed
queritur utrum h̄ aduerbium semper dicat iē
pus uel non: & uidetur q̄ non: quia in diffini
tione eius non ponitur aliq̄ tale q̄ differē
tiam t̄pis ostendat. Et uidetur q̄ sic / quia si
um oppositum q̄ est nunc dicit presens tēpus
ergo h̄ q̄ est semp̄ dicit omne tempus. ¶ Ad
h̄ dico q̄ utrūq̄ dicit: sed unum per prius: alte
rum per posterius realiter. licet uocaliter sit
conuerso: nam per prius dicit excessum equa
litas uel temperatē: & per posterius uniuersa
litate temporis. nam quia tale corpus op
timam habuit eucrasiam & optimam equali
tatem. ideo durat semper: & nunc ideo tale
durat: quia talem habuit naturam complexio
nis: uel compositiōis: diffinitio uero melius
datur per causam q̄ per effectum. Et hoc uide
tur uelle Cor̄n. quia dicit q̄ eucration dicit aff
duitatē & exuberantiam sanitatis. ¶ Pre
terea opponitur contra h̄ q̄ non possit dicere
uniuersalitatem tēporis simul & equalitatis ga
equalitas in corpore nō durat nisi in puncto

An sp̄ si ips̄

An sp̄ sanū
tale in oēs
etates.

fm veritatem/ aut fm apparentiam non durat nisi in iuventute; igitur non possunt simul stare. ¶ Ad h dico q equalitas & temperantia que ponuntur in definitione corporis semper talis dicit temperantiam / & equalitatem latam fm cūsum omnium etatum;& non striete ad etatem iuventutisfm q accipit. A.c.de complexionibus significatio fo / sed currit per omnes etates talis equalitas & temperantia cū sit ex generatione. ¶ Preterea dicit maxime eucraton & maxime equalitatem quo uidetur de facere; cum nō deat / & maxime unicum. nam infra de signis dicit q genera lapsus sunt; equalia iis que uirtutem eorum complent / sed genera lapsus sunt tria; ergo genera integritatis debet esse tria scilicet optima cōplexio / compositio & unitas. ¶ Ad h dico q optima compositio & unitas de necessitate subaudiuntur per illa duo / quia si corpus optimam habet complexionem & compositionem necessario optimam habet unitatem. Qd non cōtingit uim lapsus potest enim corpus esse lapsum in complexionem / & compositionem / nec tamen est lapsum unitate. ¶ Aut die q nō fuit oportū pōnere unitatem cum h dispositio non possit perdi ex generatione; sed de h dicam infra melius eum disputabo; an corpus possit pati solutionem continuitatis ex gatione. ¶ Ut multū uero ab optima &c. tale corpus recedit ab equalitate & temperantia optima fma aliquā differentiam paruum / uel simplicem; uel compositam; quia calidius parum optimo / uel frigidius &c. uel calidius & sic ius uel calidius & humidius & similiter in compositione / per quem recessum habet; ut aliquando sit aptum pati lapsum aliquem; puta si sit calidius parum a causis calidis cito recedit ab optimo; parum tamen / & sic de aliis. ¶ Et nō q istud multū q h negator cum dicit; non tamen multum comprehendit / negationem unius extremi & medietatis enim utrificaretur de neutro / & h probatur; quia. G. infra cum loquitur de corpore egrotidicit nondum uero in medio constitutum.

Tex. cō. 3.

Egrum uero corpus simpliciter est quod ex generatione est aut distemperatum in his que sunt lcs habent partes; aut non coequalē in organicis / aut utrisq simul. ¶ Egrum uero ut nunc est corpus egrotans in tempore in quo dicitur tale existens. Manifestus est autem q / hoc quod secundum tempus, dicitur esse egrum aut distemperatum

est in similes habentibus partes; aut inaequale in organicis; aut in utrisq. ¶ Et semper quidem egrum est quodcūq ex generatione aut distemperatum satis existens in simplicibus particulis; aut in omnibus; aut in quibusdam; aut maxime dominantibus; aut etiam inaequale in organicis. ¶ Ut multum uero egrum est corpus ab bulusmodi malitia derelictum; nondum uero in medio neutralitatis constitutum.

Determinauit. G. de corpore sano nō aut determinat de corpore egro. ¶ Dicitur aut h in quatuor. nam primo diffinit corpus egrum simpliciter. Secundo corpus egrum nūc. Tercio corpus egrum semper. Quarto uero corpus egrum multum. Durat pma usq. Corpus egrum nūc; est usq. Et semper qdē egrum. Tertia usq. Quasi multum. ¶ Dicit igitur in prima parte; q corpus simpliciter egrum est corpus ex generatione distemperatum in membris habentibus similes partes; aut inaequale in organicis; aut distemperatum in utrisq. ¶ In secūda dicit q corpus egrum nūc est egrotans in tempore / in quo dicitur tale existens; & h tripliciter aut distemperatum in consimilibus; aut inaequale in organicis; aut in utrisq. ¶ De tertia dicit q egrum semper est illud corpus q est satis distemperatum in simplicibus partibus; & h aut in omnibus; aut in quibusdam; aut maxime dominantibus. ¶ De. 4. dicit q corpus egrum; ut multum est corpus parum derelictum ab hmoi mala compositione; sed nondum in medio constitutum. ¶ Primo queritur de diuersitate que apparet ex eo; nam co. ponit primam partem h cap; de cap. corporis sani; & ponit q in ea agitur de corpore egrotatio; & ponit corpus egrotatum unum corpus diuersum a corpore simpliciter egro; & ponit. G. fuisse oblinam ipsius supra quādo resoluit diffinitionem medicīne. ¶ Sed subiciatur questio; an corpus egrotatum; sit aliud a corpore simpliciter egro; & uidetur q sic. Primo quia Haly h uult. Et uidetur esse primo ead. fen. 2. e. de cōprehendendis dispositionibus; quia ipse ponit. 6. ordines corporum. s. corpus q habet sanitatem in ultimo. Et sanitatem nō in ultimo. Et neutralitatem. Et corpus egrotatum. Et corpus q habet egritudinem non in ultimo. Et corpus q habet egritudinem in ultimo. Et sic corpus egrotatum

Tex. cō. 4.

egrotatium ponit p se. ¶ Preterea rō ondit
nam corpus egrotatiū non habet actu egrotu
dinem in quantū tale; sed est paratū de facili
incidere in eam. Corpus aut simpliciter tale. s.
corpus egrum potest esse actu & nunc sanum
& nunc egrum ergo sunt diuersa. ¶ Ad con-
trarium aut patet quia non est decens pone-
re q. G. sufficit obliuisci in hoc suo libello sic di-
ligenter & breuiter cōposito. ¶ Preterea ista
in illo. e. q. d. deficiūt ab hac dicit. G. exp̄sse
q. egra simpl̄ corpora sunt determinata eo q. sa-
le ab egris causis uincitur, igitur corpus sim-
pliciter egrum idem est q. egrotatiū cū diffi-
nitiones sint e. d. ¶ Preterea sicut in egru
sunt. 4. ordines corporu. s. corpus egrotatiū
& egrum semper & egrū multum & egrū nūc;
similiter debet ponere de corpore sano; ut
ponamus corpus sanatiū unicorpus q. nunc est
egrum/ & potest de facili sanari quia cōtraria
debent esse equalia; sed h. non ponitur in cor-
pore sano/ ergo &c. ¶ Preterea hec est suffi-
ciens diuisio egritudinis in egritudinalia tempo-
ralia/ & alia ex generatione; sed corpus egro-
tatiū non est egrum ex tempore/ igitur ex
generatione/ igitur corpus egrotatiū est idem
q. corpus egrum simpliciter. ¶ Preterea dif-
finitio data hic de corpore q. Comenta. uocat
egrotatiū est contraria diffinitioi que datur
de corpore simpliciter sano; quare diffinita de-
bent esse contraria igitur/ aut est ponere plu-
ra esse contraria uni/ aut necesse est ponere q.
corpus q. h. Gal. diffinit sit idem q. corpus sim-
pliciter egrum. ¶ Preterea. G. iam eēt dimi-
natus; quia non diffinitet corpus simpliciter
egrum/ sicut supra diffiniuit corpus simplici-
ter sanum. ¶ Ad hanc questionem dico sim-
pliciter q. Gal. nō intendit h. determinare de
corpore egrotatiū/ tanq. de diuerso a corpore
simpliciter egro, imo credo penitus q. apud
Gal. idem sit egrotatiū/ & egrum simplici-
ter. Imo dico q. Gal. non fecit aliquam men-
tionem de corpore egrotatiū. Sed Comen-
ta. habuit malam translat. de greco i arabicum, nā
ubi debuit habere egrum absolute dixit egro-
tatiū/ & sic quum ad intentionem / quam
Gal. hic habuit nihil est dicere q. dicit Comen-
ta. ¶ Si tamen per corpus egrotatiū uellet
Comenta. intelligere omne corpus q. de facili
egrotat/ siue a generatione/ siue a tempore; be-
ne concedo q. corpus egrotatiū non esset
quoddam corpus per se diuersum a corpe sim-
pliciter egro, imo esset sicut superius ad ip̄m
possibile nanq. est q. homo sit sanus a genera-
tione/ & tamen propter malitiam regiminis
quā longo tempore sustinuit & plonas egri-

tudines quas passus ē de facili egrotat / & pos-
sibile est q. facile egrotet solum propter mali-
tiam quandam ex generatione/ sed Comen-
ta. nō sic accipit. Imo uult q. ista aptitudo egrotandi
de facili/ solum sit a generatione/ & ideo nesci-
uit quid lateat/ sed possibile est habuisse bonā
intentionem cum posuit egrotatiū corpus
s. quocumq. medio esset facile egrotans / siue
ex generatione/ siue ex tempore/ & soluta est
ratio que sumebatur per alia translat. ¶ Ad alia
rationem dico q. corpus egrotatiū/ & cor-
pus egrum simpliciter ambo possunt esse actu
egra nunc & sana nunc; nec credo aliam diffi-
rentiam inter ea sim q. accipit Gale. ¶ Sim-
pliciter ergo expone; ut supra expositum est
de corpore sano ex generatione. ¶ Item cir-
ca istam diffinitionem de corpore simpliciter
egro. tripliciter opponitur. s. quia superflua quia di-
minuta/ & quia falsa. ¶ De primo sic proce-
do uidetur esse superflua. nam ipsa potuit esse
manifesta per diffinitionem sui cōtrarii. s. cor-
poris simpliciter sani quia dicit Arist. 6. top.
q. diffinitio unius contrariū non manifestā re-
linquit diffinitionē alterius. Si enim scio q. al-
bedo ē color segregatiū uisus/ scio q. nigre-
do est color cōgregatiū uisus/ cum ergo, G.
debeat esse in hoc loco, B. reus non debuit po-
nere ipsam. ¶ Ad hoc dico q. licet unius con-
trarii diffinitio generaliter relinquat notam
diffinitionem alterius/ tamen hoc fallit quan-
do p̄ria non sunt e. d. forma. Quod patet in
ethexia/ & cathexia. nam si ego sciam ethexiā
esse bonam dispositionem corporis/ intus/ &
extra/ non sequitur propter hoc q. cathexia sit
mala dispositio/ intus/ & extra. Sed debet po-
ni diffinitio hoc modo cathexia est mala di-
positio intus uel extra. Et simile est h. de cor-
pore sano; nam licet ego sciam q. diffinitio
corporis sani sit h. corpus sanum / simpliciter
est corpus ex generatione &c. nō sequitur q.
sciatur diffinitio corporis egri/ quia corpus egrū
debet diffiniri per diffinitionem/ & sanum/ per
copulationem/ sicut supra paruit. patet igitur
ratio/ quare corpus sanum debet sic diffiniri/
& egrum sic/ quia ad h. q. sit sanitas in corpore
requiritur q. tres nāe cōueniant in unum. s. of-
ficialis consimilis uel complexionalis / & com-
munis. Sed ad hoc ut sit egrum sufficit magnus
lapsus in una istarum trium. Et ex hoc colligi-
tur/ quia sanitas est species specialissima/ sed
egritudo est species subalterna / que continet
multas sub se species. ¶ In iis que similes par-
tes habent &c. ¶ Item uidetur superflue po-
nere/ quia sufficiebat dicere corpus simpliciter
egrum est corpus ex generatione diffemperatū

4
interpretatio
littere.
Nū defini-
tio egri
simpliciter
absq. uitio

aut in equale aut utrumq. ¶ Ad hoc respon.
q non est ibi superfluitas quia debet in diffini
tione passionis ponere subiectum sicut dicit
Tex. co. 1. Ari. in posterioribus & 7. Meth. ¶ Aut die
q ipse diffiniat corpus egrum p priora rōne
egritudis & rōne corporis / sed priora egritudi
nis sunt complexio & cōpositio / & priora cor
poris sunt mēbra p similia & officia. ¶ Aut
in utrisq. Item uidetur q hoc superflue po
natur / quia si distemperantia in consimilibus
membris facit corpus egrum / & similiter distē
perantia in officiali / necessario intelligitur q
lapsus i utrisq. h facit multo magis. ¶ Ad h
dico q h uerbū utrisq. potest. du. exponi uno
modo in utrisq. .i. in natura officiali & consi
mili alio modo in utrisq. .i. in natura cōs.
unitatis / Sed de secundo modo dubitatur utrū
possit esse & ideo disputabo statim. ¶ Sed
ponatur q primo modo debeat exponi. dico
q non est superfluitas quia potest esse gradus
in ista sanitate secūdu magis & minus. Vnde
cum in natura una est lapsus corporis tunc est
minus egrum q in utraq. ¶ Aut dic quia
ideo posuit ut monstrat q lapsus maiores pos
sunt uniti. ¶ Modo queritur an corpus egrū
ageneratōe possit pati solutionē p tinitatis &
uidetur q non quia solutio cōtinui non super
uenit nisi corpore iam facto & continuato.
sed egritudo ex generatione nō contingit nisi
corpore dum est in fieri ergo non potest eam
pati. ¶ Ad contrariū pater q a. G. de signis in
in illo cap. ea que deficiunt loqns de corpore
ut multum sano q est sanum ex generatione
ponit. 3. lapsus. & consimilē officialem & cōem
ergo pōt eā pati. ¶ Preterea iste sunt species
3. morborū simpliciu. .i. cōsimilis officialis &
cōis. ergo similiter se habet corpus ad eos cum
diuidat morbū ex equo. ergo sicut patitur unū
ita oēs. ¶ Ad h dico q duplex ē solutio p tinitui
tatis. .i. facte & debite solutio. n. p tinitatis facte
nō cōuenit nisi corpi nūc egro / sed solutio cō
tinitatis debite cōtingit corpori simpliciter
egro / ut si modo nascatur corpus sine manu
aut pede aut cū discōtinitate nati tale corpus
patitur solutionē cōtinui debite. nā hō debet
hēre cōtinitatē talem. ¶ Vnde quia corpus
ex generatione potest pati solutionē talem / &
talis solutio relinquere necessario peccatū in cō
positione / quia si nascitur quis sine manu est
peccatū numeri & forme / ideo nō debuit po
nere unitatis differentia in diffinitione corpo
ris talis ex generatione cum satis bene intelli
gatur per cōpositionē. ¶ De secūdo. .i. de dese
ctu sic procedo uidetur enim deficere h diffini
tio / nam ipse non diffiniuit per lesionē opera

tionū cum dicat. G. infra de signis in pluribus
locis q terminus discretius egritudinis est
sensibilis lesio operationis. ¶ Ad h dico qō
tingit dupliciter diffinire egritudinē. uno qōe
modo per priora. .i. per equalitatē & distēperā
tiam & eorum subiecta. .i. membra cōa enim
ista sunt priora & in generatione & tem
pore / ista enim sunt causę egritudinis & sa
nitatis. Alio uero modo diffinitur pōsterior
ra. .i. per lesionē operationis. quia lesa actio est
effectus egritudinis. unde cum ipse intendat h
declarare naturam corporū taliū per compa
tionem ad causas eorū nō oportuit ponere le
sam opationē. ¶ Aut dic quia opatio lesa uel
completa non debet poni nisi in diffinitione
corpi nūc egrū / quia tale corpus habet lesas op
tiones sensibiliter / corpus autē simpliciter egrū
non habet eas sensibilē lesas sicut dicit. infra.
G. & co. & primo de conseruatione sanitatis
¶ Preterea uidet tota diffinitio defectiua
q uidetur cōicare corpori neutro in primo si
gnificato nā ipsum est distēparatū uel in equa
le. ¶ Ad h dico q sūmo absolute ppositus dē
intelligit quāritatē sufficientē illius rei de qua
profertur. sic dicit. G. in co. illius affor. Virtū
tibus preter naturā / & in tercio de simplicibus
medi. au de corpus neutrum in principio si ha
bet distēperantia & in equalitatē habet eam
minorem q corpus egrum sicut dicitur infra
de signis i illo ca. ex rotatiuorū corpus nō sim
pliciter egrum habet maiore lapsum / q ex ui
tute propositi sermonis intelligitur. ¶ Pre
rea potest opponi quia ista diffinitio uidet
conuenire neutro in secundo significato. Sed
ad hoc respon. infra cap. de neutro. ¶ De ter.
s. de malicia istius diffinitiois sic dico / uidetur
enim genus esse male positū in ea / quia idem
genus debet esse uel poni in diffinitione cōtra
riog / duorum sicut dicit Arist. & sicut dicit. G.
primo de inge. s. ani. dicit. n. q oportet sanitatē
& egritudinē nō per diuersa genera diffini
ri sed p unū. ¶ Preterea nos uidemus / Aut
primo canone sen. secūda cap. secundo diffini
re sanitatem & egritudinē per unum genus
causę. .i. dispositionem siue habitū. ¶ Ad h
dico q duplex est natura contrariog / sunt enim
quedam contraria que continentur sub uno ge
nere proximo sicut albedo & nigredo sub co
lore. Er sunt quedam contraria que non conti
nentur sub genere proximo uno sed sub duo
bus contrariis pxiimis & uno remotot ut iusti
tia & in iustitia / nā iustitia cōtinetur sub uirtu
te in iustitia sub uitio / ut ambo cōtinentur sub
habitu q est genus eay remotū. Vnde talia sūt
sanitas & egritudo hūc enim genera proxi
ma sicut

An ab or
tu solutio
continui.

Cur ergo si
in de si.

ma sicut temperantiam & equalitatem & diffinitionem & in equalitatem. Et hinc generis remotum sicut qualitatem / uel dispositionem / uel habitum. Unde auctores aliquando ut sunt uno modo diffinendi & aliquando alio finem quod magis sit manifestatio rei per ea unde qui diffinit sanitatem & egritudinem in concreto / cum illas oporteat diffinire per subiectum suum quod est membrum debuit ponere illa genera proxima scilicet distemperantiam & inaequale / quia manifestiora sunt dicta de membris si poneret suum genus quod dispositum rectius dicitur distemperatum / aut inaequale si diceret corpus egrum / est corpus equale distemperatum / uel inaequale temperatum uel utrumque. Immo esset quedam hic superfluitas. Aut dic aliter quod in hiis duobus diffinitionibus ponitur unum genus commune si bene consideretur nam hic diffinitur quoddam compositum / scilicet corpus egrum simpliciter. Et diffinitio respondet illi compositum finem in se sui partem & per suas differentias & genus remanet commune ut dicitur corpus egrum simpliciter est corpus &c. Et hoc quod dico corpus est genus quod ponebatur in diffinitione corporis sani simpliciter nam contra per dicit de utroque. Et dico quod corpus claudit in se per naturam differentiarum suarum hoc tamen / scilicet corpus est genus commune ad sanum & egrum & distemperatum & inaequale sunt differentie. Igitur & genus in hac diffinitione respondet ei parti diffinitive que est simpliciter. Quod uero in habentibus similes partes &c. Respondet utrique quia subiectum sue passionis & cause sue passionis correspondet Passio namque & causa est esse ex generatione & tempore. Et est hec uera solutio. Prima enim licet sit uera non tamen ad propositum ut ergo ut nihil obmittatur in diffinitione neque utatur saltu quod est aliquod uirtutum in diffinitione sicut dicit Aristoteles sexto topico sic debet poni illa diffinitio corporis egrum simpliciter est corpus inaequale ex generatione distemperatum in his tribus similes partibus inaequale in organis aut in utrisque. Et est in ea genus quod est corpus inaequale probatur per duo uocabula propter penuriam nominum & sunt in ea differentie quatuor una est distemperantia & inaequale & alia est ex generatione. Et ponitur subiectum quod annexum illis / scilicet membra consimilia & officinalia. Et totum quod dicitur de diffinitione corporis egrum potest dici de diffinitione corporis sani. Per retentam potest queri qualiter per istam diffinitionem

faciamus separationem cum quolibet pars diffinitionis debeat separari diffinitum ab aliquo & omnes a quolibet sicut dicit Aristoteles sexto topicorum. Ad hoc dico quod hoc genus scilicet corpus equale / egrum separata a causa & signo. Et hec differentia ex generatione separata egrum a sano. Et ratione gradus separata ipsum a neuro. Per hanc uero particulam in hiis que similes partes habent &c. cum sit subiectum non fit exclusio quia contrarie passionem habent idem subiectum / ut finitis & contrarias que sunt contrarie passionem habent idem subiectum scilicet nasum. Et sic potest dici quod in hac diffinitione ponitur tria genera causarum nam per hoc quod dicitur Distemperatum aut inaequale tangitur causa formalis / per hoc quod dicitur ex generatione causa efficiens & per hanc quod dicitur in hiis que similes partes habent tangitur causa materialis. Aut non equale. Sed obicitur quod male ponatur in diffinitione negatiue cum negatio sit causa obsecratis & infirmitatis & diffinitio detur causa certitudinis & notitie. Ad hoc dico quod duplex est negatio una que non est in genere & alia nil ponit & hec est causa infirmitatis. Et est alia negatio que est in genere & illa ponit necessario aliquid & hec non est causa infirmitatis. Unde tantum ualet non coequale & egrum inaequale. Egrum quidem ut tunc. Hoc exponitur sicut supra exposui de corpore sano distinguendo ut hunc egrotans in tempore in quo dicitur tale. Hoc tempus dicitur duos scilicet causas & mensuram scilicet tempus presentis ut dicatur corpus nunc egrum illud quod egrotat in tempore presentis per ea que corpus iam factum immutauit / qualia sunt res non naturales & contra naturam unde cum dicitur in tempore tangit causam mutantem. Et cum dicitur in quo dicitur tale tangit mensuram. Sed queritur cum corpus nunc egrum habeat operationes sensibiles lesas quare non describit ipsum per eas. Ad hoc dico quod non intendebat hic diffinire ipsam nisi prout differt a corpore sano simpliciter egro & sufficienter separatur ab eo per causam scilicet per hoc quod est egrotare ex tempore illud uero egrotare ex generatione lesio uero operationis est effectus / unde sicut dictum est supra non uult hic diffinire nisi per causam que sufficit. Et si quidem egrum egrum simpliciter ad duo generalia & melius ualeat si deducatur ad speciem ideo notificat nobis semper egrum & ut malum egrum / que sunt species corporis

Cur egrum
ut nunc non
operatioes
sensibiles

An recte
inequale.

Negatio
duplex.

Expō. 2. p.

Cur egrum
ut nunc non
operatioes
sensibiles

Expō p. 3.

simpliciter egrum. ¶ Preterea queritur / utrum
hec dictio semper dicat tempus tale / aut di-
cat excessum distemperantie / & inequalita-
tis / aut dicat utrumq. ¶ Ad hoc dicitur / sicut di-
xi supra / de corpore sano simpliciter. ¶ Et
semper quidem egrum. ¶ Notandum q. in hac
diffinitione duo ponuntur / scilicet egrum / &
semper / & tertium includitur scilicet simpli-
citer. Vnde in diffinitione ponit ea que res-
pondent istis. nam hoc q. dicitur / Ex genera-
tione. Respondet ei q. est simpliciter. qd. ue-
ro dicitur distemperatum. Respondet ei q. dici-
tur egrum. Qd. uero dicitur Satis. Respondet ei /
q. est semper. Quod uero sequitur in diffini-
tione est subiectum passionis. ¶ Sed modo
queritur quia in diffinitione corporis semper
sani posuit maxime eustatori. hic autem debuit
ponere maxime distemperatum: cum contra-
riis contraria conueniant sicut dicitur in dyalectica.
¶ Ad hoc dico q. maxime distemperatum
poni non potuit quia maximam distemperan-
tiam non sustinet natura. Et ideo satis posuit
aut in omnibus / aut quibusdam / aut maxime
dominantibus. ¶ Sed male uidetur ponere q. cor-
pus sit distemperatum in omnibus membris quia
dicitur Gale. secundo de interioribus qd. impos-
sibile est omnia membra esse simul defecta uel
distemperata. ¶ Ad hoc dico q. possibile est
omnia membra esse distemperata: nec obstat
q. dicitur Gale. q. ipse intelligit q. omnia mem-
bra non sunt simul defecta id est q. omnia me-
bra non possunt simul esse defecta per dolo-
rem uita remanente. Non enim contingit om-
nia membra simul dolere. ¶ Quibusdam id est
pluribus nam si medietas membrorum pate-
retur tunc corpus esset neutrum in secundo si
gnificato / & si minor pars tunc esset minus / q.
neutrum. ¶ Maxime dominantibus puta si caro cor-
dis / aut epistaxis aut cerebri male facta / uel infir-
mitas cum dicitur. Omnibus / aut quibusdam / aut
maxime dominantibus monstrauit latitudi-
nem esse in hac egritudine: scilicet quia ma-
ior est egritudine semper cum omnia membra
sunt distemperata q. sit / quando aliqua / & ma-
ior quando aliqua q. sit quando maxime do-
minantia. Aut dicit q. non monstratur hec latitu-
do sed oportet distinguere in lapsu. nam pos-
sibile est omnia membra labi / & quedam / &
maxime dominantia. & ubiq. est equalis egri-
tudo tamen quando labuntur omnia est ma-
ior lapsus / q. quando labuntur quedam / & qua-
do labuntur quedam est minor quam quando
labuntur maxime dominantia / aut ratione egri-

tudinis / aut ratione membri nobilioris. ¶ Aut
etiam in organicis in equalis sic exponit de mem-
bris organicis: sicut exposui de consimilibus.
¶ Sed modo queritur quare ipse non ponit
in hac diffinitione / in utrisq. / sicut posuit su-
pra in diffinitione corporis simpliciter egrum.
¶ Ad hoc dico q. satis bene subiungitur per
similes. ¶ Quasi multum egrum hoc corpus non
tantum habet recessum a medio quantum ha-
bet corpus semper egrum: sed est in medio in-
ter sanum optime & neutrum. ¶ Ideo hec
dictio multum dicitur duos scilicet minorum ce-
cessum principaliter / & per consequens dicitur de
scontinuationem temporis / non tamen q. in
aliquo tempore possit dici sanum / sed minus
egrum / uerbi gratia / si corpus fuerit distempe-
ratum in omnibus membris ad factum: & hoc
quando ipse uenit ad iuuentutem propter con-
trarietatem etatis minus male se habebit /
aut etiam in estate minus male / q. in hyeme
& quando peccaret in regimine calidi / & sic
ei minus male se haberet q. in contratio. ¶ Pre-
terea q. / quedam questio communis ad semper
per egrum / & ad egrum / ut multum / scilicet
utrum ista corpora sint egra nunc / statim pos-
sint eorum generationem completam. Et uidetur
q. non / quia dicitur Comens. de corpore semper
egrum q. in tota uita sua est egrum. ¶ Preterea
ta dicitur Hippo. tertia particula affirmitur
& in libro de aere / & aqua: q. quando hyems
est calida / & humida: uel frigidum & siccum
mulieres que panuntur in uere ab oriuntur
aut generant pueros qui statim moriuntur: aut
moribidi uiuunt / & sic uidetur q. statim nasci-
tur cum egritudine nunc. ¶ Preterea cor-
pus semper sanum / & corpus optime com-
positionis opponuntur corpori nunc egro
ut infra de signis / capitulo tertio. ergo oportet
optimam compositionem esse. ¶ Preterea
ea nos uidemus manifeste corpus nasci / cum
mala compositione membrorum: que sunt sensi-
biliter lesa in suis operationibus: ergo sunt
nunc egra. ¶ Preterea talis consequentia ui-
detur tenere / hoc corpus est egrum semper.
ergo est egrum nunc per locum a toto in tem-
pore. ¶ Preterea dicitur Gale. infra de signis /
capitulo quarto q. simpliciter egra corpora
multum detelinquant in operibus / sed talia
corpora sunt nunc egra. ¶ Preterea infra de
signis cerebri dicitur q. egrum est caput quod ce-
rebrum habet multum. c. & h. constat q. non
dicitur eis esse egrum caput per egritudine / que est
generatione: igitur sic preterea principium illius
intendat ponere signa. q. intrat ipsum esse egrum
nunc. ¶ Tunc

Cut i semp
eg si maxie
distaton.

istis nA
istis nA

istis nA
istis nA

Documtu.
istis nA
istis nA
istis nA
istis nA

istis nA

nunc. ¶ Tunc quæro a quo est causata illa fa-
nitas: nunc nil sit sine causa: dicit Gal. primo
de ing. sani. sed non a principiis generationis
quia fin illa principia corpus est egrum: & nō
est possibile ea sem esse principia sani: & egrū
¶ Preterea nec erat a rebus temporalibus.
quia cause temporales non faciunt sanitatem:
nisi de egritudine: uel neutralitate. ergo oportet
teret q corpus illud fuisset prius egrum nūc.
& sic relinquitur quid oppositum. ¶ Ad
contrarium arguitur. Primo per textum
Gale. circa principium de regimine sanitatis:
dicit enim q omne corpus est naturaliter sa-
num. ¶ Preterea arg. p Gal. de accidenti: &
morbo. libro primo: dicit enim q unusquisq
dicat se esse sanum. dum solitas preter nullum
impedimentum fecerit actiones: sed corpus
egrum a generatione facit actiones solitas sine
impedimento nisi mutetur a causa temporal.
libus. ergo ipsum hēt sanitatem nunc. ¶ Pre-
terea lapsus qui est in materia non potuit im-
pedire generationem: ergo nec potuit impe-
dire operationem: quia q non potest impedi-
re naturam in operatione difficiliore: non po-
test eam impedire in debiliore. ¶ Preterea
Cōm. expresse uult q corpus egrum simpliciter
non habeat sensibiliter lesas operationes:
& Gāsa dicit expresse de signis. c. 4. q termi-
nus discretius corpis simpliciter egrū: & nūc
egri est sensibilis lesio operationis. ergo cor-
pus simpliciter egrum non habet sensibiliter
lesas operationes. ¶ Preterea Gale. infra de
signis cap. 4. expresse ponit corpus egrū sim-
pliciter sub latitudine sanitatis: sed constat illa
sanitatem sub qua reponitur non eē a ge-
neratione: quoniam unū contrarium sub alio
proceditur. ergo est sanitas nunc. ¶ Preterea
cause sane sunt & priores tpe causis egris: sicut
dicitur infra de causis caplo primo. ergo sani-
tas est prior tpe q egritudo: quia omne corpus
fuit prius sanum nūc q esset egrū nūc. ¶ Pre-
terea cum generatio fiat ex spermate & san-
guine menstruū: si illa in tpe generationis est
sensu actu disempera: non possēt fieri gene-
ratio: cum complexio sit instrumentum uirtutis
operantis eam. ¶ Ad hanc questionem inre-
ditur. Primo not. q duplex est nunc. sicut di-
xi supra. scilicet mensuras & causans. Et causans est
duplex. scilicet per modum conseruationis: & p mo-
dum generationis. ¶ Voco autem nūc p mo-
dum conseruationis quando corpus nascitur
cum sanitate ex generatione actuali: & con-
seruatur per res temporales: Nunc autem per
modum generationis uoco quando corpus p-
mo infirmatur. & postea cum medicina & ci-

bo curatur: & tale corpus dicitur sanum nunc.
prout nunc dicit gnationem sanitatis. ¶ Itē
distinguedū est i sanitate pplexionali: & ppo-
nali & cōi. ¶ Dico q corpus statim post eius
complementum est sanum nūc in complexio-
ne: prout nunc dicit mensuram: & prout dicit
causam per modum conseruationis. Sed nō ē
sanum: prout nunc dicit causam per modum
generationis: & q in compositione & unitate
statim post eius complementum quodāmodo
potest dici sanum nunc: & quodāmodo non.
nam considerando indiuiduum quo ad com-
positiones debitas: & unitatem debitam non
est nunc sanum: immo est egrum: aut nunc neu-
trum. Sed considerando indiuiduum quo ad
siam sanitatem: & operationem solitam est
nunc sanum: quia ponatur q nascitur aliquis
cum duobus capitibus: aut cum uno pede: &
ipse est nunc sanus qum ad solitas opationes
& actiones: sed non est sanus: ut nūc qum ad
debitas. Et quia habet sensibiliter lesas opera-
tiones debitas: licet habeat solitas. Et inde q
dico nūc sanum esse cum aliquis nascitur non
absolute: sed sanitate q possibile ē puerum uel
infantem habere fm q tale. Vnde Ioan. dicit
in sua pratica q infantes sunt sani: licet Auic-
sen. fa. dicat eos neutros. ¶ Ad primum uer-
ro q dicit de Cōm. q ipse dicit corpus egrū
semper esse in tota sua uita egrum hoc debet
intelligi de egritudine que est a generatione:
nam non est date aliquod tempus in quo ip-
sum non sit egrum a generatione. ¶ Ad secū-
dum dico q pueri qui patiuntur ab orsum aut
qui statim post natiuitatem moriuntur passi
sunt ex tpe. ¶ Ad 3. patet solutio per distinc-
tionem ante positam. ¶ Ad 4. 3. patet so-
lutio q si illa ratio bene tenet. scilicet si corpus est
semper egrum. ergo est egrum nunc: accipiens
dō nunc promensura. Aut dic melius q nūc
prout ponitur in hac diffinitione. scilicet egrum nūc:
non est pars eius q est semper nunc. immo est
sibi contrarium. ¶ Ad 5. dico q corpus sim-
pliciter egrum detrahit multum in opera-
tionibus: quemadmodum corpus optime com-
positionis quiescēt dō dicitur derelinquere in o-
perationibus per comparationem ad solitas ac-
tiones. ¶ Ad sextum dico q quando dicitur G.
caput esse egrum non intelligit q sit actu egrū
sed q multum de leui egrotat. nam pro quali-
bet pluuia uel calore dolet & grauatur. ¶ Ad
septimum dico q sanitas illa nūc q habet tūc
corpus est causata per modum generationis: &
causata p modum pseruationis a rebus tpa-
libus nec sequitur q idem sit principii duos priores.

quia talis sanitas non contrariatur tali egritudine/ quia simul possunt stare.

Tex.co. 6.

Quoniam autem & neutrum corpus tripliciter dicebatur hoc qd in eo q neutra ex tremarum dispositionum participet hoc vero utraq; hoc aut eo q ali quando quidem bacaliqui vero bac. Sed primum quidem significatum neutrum est corpus medium vere exis sanissimi corporis & egerriimi.

Tex.co. 7.

Et bulusmodi quidem . hoc simpliciter tale est : qm ex generatione tale constitutum est hoc vero ut nunc quodcunq; in presenti tempore medii vero existit & sanissimi corporis & egerriimi. Eius vero qd simpliciter est. Hoc quidem semper tale : qm in omnibus etatibus semper maxie permanet tale. Hoc vero ut multus quoniam mutationes quasdam est accipiens.

Lec. 8.

Introduc.

Partitio

In parte precedenti determinavit de corpore sano & egro. Hic determinat de neutro / & habet ista pars tres partes / in quarum prima repetendo tria significata neutri notificat neutrum in primo significato / & durat usq; fm vero fm; In secunda notificat neutrum in secundo significato / & durat usq; . Secundum vero tertium. In tertia notificat neutrum in tertio significato / & durat usq; . Sanum vero & egrum ibi ponit epilogum ad totum librum de corporibus. Prima pars dividitur in tres / in quarum prima repetendo tria significata / neutri notificat neutrum in primo significato. Secundum ponendo divisionem eius per tale simpliciter / & tale nunc diffinit utrumq; . In tertia ponendo divisionem simpliciter tale / per tale semper / & tale ut multum diffinit utrumq; . Prima usq; . Et h h quidem simpliciter. Secunda usq; . Eius vero q est simpliciter. Tertia usq; ad finem. Dicit ergo sic de prima parte quoniam neutrum corpus tripliciter dicebatur supra & de resolutione diffinit. Sciendum est q fm primum significatum neutrum corpus est id qd est uere medium sanissimi & egerriimi corporis. De secunda die q hoc neutrum primi significati diditur q quoddam est simpliciter tale : ut q ex generatione ita constitutum est. hoc vero / ut nunc tale; ut quia in presenti tempore est uere medium sanissimi / & egerriimi : De tertia dicit q neutrum simpliciter in primo significato

hoc quidem semper tale ut qd in omnibus etatibus permanet tale. Aliud uero multum tale : ut qd est mutationes quasdam accipiens. Hoc quidem eo q neutro extremorum &c. Sed hoc non uidetur q neutrum in hoc signato est medium transeundi de sanitate ad egritudinem & econuerso. Na tale medium necessario participat extremis cum non sit possibile aliqd uere corpus fm totum subito ad contrarium permutari. Preterea Com. dicit q tale neutrum habet sanitatem mixtam cu egritudine igitur participat eis. Preterea ii uidetur q hoc est medium p abnegationem; qd supra negatum est p Co. qd soluit contrarietatem inter Gal. & Ari. Ad hoc dico q duplex est participatio eorum. Confuse & distincte. Vnde in primo signato est participatio sanitatis & egritudinis confuse. In fo uero & 3. est participatio distincta q in fo distincta sit participatio quo ad nas l. 3. quo ad tps. Preterea no ut neutrum in hoc signato esse possibile q mixtio sanitatis & egritudinis no pot fieri cum sint accidentia & accidentium nullo modo sit dicere mixtionem esse / sicut dicit Ari. p de generi nec pot dici q talis mixtio fiat p subiectum in quo sunt ista accidentia / quia tale est subiectum mebrum & mebra post eorum formationem no recipiunt mixtionem / q mixtio antecedit generationem. Ad hoc dico q licet dicat Co. q in hoc signato sit mixta sanitas cum egritudine non t debet intelligi q ibi sit uera mixtio / sed est qdam transitus ab uno extremo in aliud per modum confusionis extremorum. Sedem primum qd signatum &c. Sed qd quomodo diffinit hic Gal. neutrum diffinitione comuni comprehendente tale ex generatione / & tale ex tpe / cum hoc no fecerit : q diffinitur sanum & egrum nunc etiam cu diffinit neutrum in sodo. Ad qd dico q hec diffinitio que datur de neutro in primo signato. esse medium dicit habitudinem / & no dicit rem / & ideo tale ex tpe / & tale simpliciter potuere uniocari in ea. Sanum aut & egrum & eorum diffinitiones cum dicant rem non potuere in eis uniocari tale ex tpe / & tale ex generatione idem pot dici de neutro in secundo signato. Aut dic q in sodo signato intelligitur diffinitio communis & est ista. Neutrum in fo est corpus simul participans sanitatem & egritudinem / & cu h sub intellectus est aqua supra in principio tria posuit habere medium. Sed no ut possibile aliqd posse tenere uere medium inter duo extrema. Cum o corpus & macle q labore necro sit sp i fluxu / & qd i fluxu nullo modo potuere uere stare in medio. Preterea uere medium

vere medium inter duo extrema non est, nisi punctum & esse in puncto nil est apud medicum quia non est scibile. ¶ Preterea infra de signis corporis & egrotatui ponitur / q̄ que / dam signa sunt ex toto genere preter naturam: Et quedam fm naturam quare ita erit in cor-
 ponibus: & sic nō est vere medium ibi. ¶ Ad hoc tria: una ē solutio: & est q̄ duplex est vere medium: scilicet unum est cum latitudine. Ali-
 ud in diuisibile. Et dico q̄ medium habens la-
 titudinem est vere medium quo ad extrema: licet in se sint partes, que non sunt vere in me-
 dio. Medium autem indiuisibile est vere me-
 dium: & fm se est vere: & per comparationem
 ad extrema: & fit tale exemplum in numero /
 Sint enim xii. corpora, scilicet lapideus & alia
 corpora posita fm lineam rectam consequētia
 se. Dico q̄ quattuor que sunt vere in medio di-
 cantur ut mediū respectu primi: & duodecimi
 quā equaliter distant ab utroq̄: quia tñ quod-
 libet istorum per se sumptum nō equaliter di-
 stat. Primū enim illog. 4. distat a primo sex
 hī per tria. Et a duodecimo per. 6. ppter hoc
 quāmus illa quattuor corpora media sint fm
 comparationem ad extrema: tamen sunt cum
 latitudine inter se. sed si tollantur. 1. 3. corpora
 posita consequenter / & tollatur unum corpus
 q̄ in medio est: illud est vere mediū inter esse
 & dici cum sit unum solum corpus q̄ in me-
 dio est, id est vere medium fm se / & fm ex-
 tremam ipsū distat a primo medio / per
 7. & a 13. per. 6. quare dicitur vere medium
 fm omnem modum sanissimū / & egerri-
 mū. ¶ Sed q̄ qualiter hī accipiat sanissimū &
 egerri-
 mū: utrum ex tempore: uel ex genera-
 tione. Et uidetur q̄ neutro modo possit acci-
 pi quia tale corpus postea diuiditur in tale ex
 tempore: & tale ex generatione. quare nō pōt
 pro aliquo istorum sumi. Sāgm enim ut nūc
 non potest dici sanissimū cum non habeat
 optimam sanitatem. ¶ Ad hoc dico q̄ sanis-
 simū uel egerri-
 mū sumitur hic cōmuniter
 ad tale ex tempore: & tale ex generatione: q̄
 non potest pro aliquo istorum sumi. Sed oportet
 q̄ intelligat corpus sanissimū ex tem-
 pore: corpus egerri-
 mū ex tpe: & corpus q̄
 tpe est medium: uere dicatur neutrum ex tpe
 Et intelligatur q̄ sit corpus sanissimū q̄ sit
 ex generatione: & egerri-
 mū ex generatione
 & corpus q̄ est ex generatione uere medium
 dicatur neutrum ex generatione. Et impossibile
 est ut cōuenientius intelligam extrema & me-
 diū: ut unum extremum sit sanissimū utro-
 q̄ modo / & mediū uere inter illa erit utroq̄
 modo neutrum: ex tpe: & ex generatione. Nec

ob id q̄ dicitur infra. s. q̄ neutra dicitur illa
 que sunt in medio. s. inter optimam compo-
 sitionem / & nunc factam egritudinem: quia op-
 tima compositio dicit ibi utraq̄ sanitatem. s.
 simpliciter & nunc. Et nunc facta egritudo in-
 telligitur: prout ipsa est in corpore simpliciter
 egrotat: hoc aut probabo infra cum locum illum
 explanabo. ¶ Et huius q̄d simpliciter tales hī
 ponit diuisionem istius significati simul cū di-
 finitionibus membrorum diuisionis: Q̄ nō fa-
 cit. s. de sano: sed non est uis in tali diuersitate
 ¶ Hoc uero: ut nunc q̄d cūq̄. Sed hī dubitat
 cum neutrum nūc in isto significato dicat mix-
 tionem duorum contrariorum. s. sanitatis / &
 egritudinis et sic. In ista mixtione sunt ex-
 tremā & cōiunctio extremorum fm ueram me-
 dietatem: utrum oporteat illa duo extrema / &
 ipsam cōiunctionem esse utroq̄ ex tpe: tan-
 tū ficiat q̄ sola cōiunctio. s. tenere uere medium
 sit ex tpe. Et uidetur q̄ extrema & cōiunctio
 debeant esse ex tpe: quia hmo cōiunctio est
 quidam transitus sanitatis in egritudinem: &
 e cōuerso: ut patet in cōualescentibus & egro-
 tatiis: sed egrum simpliciter in sanum nunc
 ab eo q̄ tale nō transit: nec e cōuerso: q̄ oportet
 extrema esse talia ex tpe. s. ut sit transitus de
 egro ex tpe in sanum ex tpe: uel e cōuerso. Q̄
 autem cōiunctio sit ex tempore nulli dubium
 est. ¶ Ad contrarium uidetur: ponatur enim
 q̄ aliquod corpus habeat malam complexionem
 uel compositionem ex generatione: nos possumus
 eam corrigere / & reducere ad tempera-
 mentum: uel equalitatem per tex. infra de cau.
 & 7. de in. fa. esto igitur q̄ in illo medio uere
 interueniat inter illam malam complexionem
 ex generatione: & istam temperatā: quā ego
 nunc dico. ergo uidetur nobis talem cōiunctio-
 nem fieri a generatione ab uno extremo in
 aliud ex tempore. Quia tu non potes dicere
 corpus illud esse egrum nunc: quia tale corpus
 habet actiones solitas, nisi a tempore permuta-
 tum sit. & ego suppono q̄ a tempore non sit
 permutatum: & omne corpus q̄ facit adio-
 nes solitas preter impedimentum dicitur sa-
 num nunc: sicut dicit Gal. de accidenti & mor-
 bo primo cap. Et fiat itaq̄ post e cōuerso. s.
 ut ponamus aliquod corpus esse sanum ex ge-
 neratione. s. in complexione optima: & cōi-
 positione & utatur malo regimine itaq̄ ad
 egritudinem ueniat tunc quando est in me-
 dio constat ipsum esse neutrum nunc & tamē
 alterum extremorum est ex generatione &
 alterum ex tempore. ¶ Ad hanc questio-
 nē dico q̄ tā extrema huius neutri q̄ cōiunctio-
 nem illog. oportet esse nūc talia sicut ratio

Tex. c. 6.

An solus
extremorum
admixtus
nexus sit p
neu. ut nūc

probanit ad hanc partem. ¶ Ad argumen-
tum factum i contrarium dico q quando aliqd
 corpus dislempertum a generatione permu-
 tatur ad equalem complexionem: dum est in
 medio: habet in se duo extrema. s. distempe-
 rantiam a generatione / & temperantiam ex
 tempore: tamen illa distemperantia licet esset
 ex generatione: tñ inqrum corpus qd eā habe-
 bat actualiter participabat egritudine / di-
 cebatur egra nunc / respectu illius temperan-
 tie: ad quam ducebatur: licet diceretur sana re
 spectu corporis / i quo erat prius. Qd quidem
 hoc modo probatur: corpus enim esse non po-
 test: quin participet aliquam harum trium di-
 positionum. s. sanitatis / egritudinis / uel neutra-
 litatis nunc accipiendo large / ad nunc conser-
 uans: & nunc generans: sed constat hoc corpus
 uenire ad sanitatem nunc: quare transit p neu-
 trum nunc / sed tale neutrum nunc necessario
 continuatur cum egro nūc a parte prior: qua
 re id corpus erat primo egrum / non respectu
 illius sanitatis. Et eodem modo solue contra-
 riam positionem. s. quia illud corpus optime
 sanum est ut nunc sanum / & ab illo permu-
 tatur ad nunc neutrum: & postea ad egrum.

¶ Huic autem solutioni poterit contrariari
 quis dicens: q ex ea sequatur: q egritudo nunc
 ponatur sub latitudine sanitatis: quia Galen.
 infra de signis ponit corpus simpliciter egrū
 esse sub latitudine sanitatis nunc: & sic egritu-
 do nunc continetur sub sanitate nunc: qd est
 impossibile. ¶ Sed hanc obuiationem tollit
 diuersa opinio: quia ego pono q istud corpus
 in se habet sanitatem nūc: respectu sue nature
 quia solitas adiones facit: sed respectu illius op-
 time compositionis: ad quam duci debet: est
 nunc egrum: quia respectu eius habet operatio-
 nes sensibiliter lesas. ¶ Aut siuis: pone aliam
 solutionem ad principalem questionem. s. q
 istud corpus egrum. s. quando permutatur uer-
 sus optimam sanitatem / habet sanitatem nūc
 parum: & quando est in medio habet eā ma-
 iorem: & quādo completa est mutatio: habet
 eam maximam: & sic non transit per mediū.
 Imo transit de minori sanitate ad maximam
 per medioerem. ¶ Vnde: Responso est: quia
 ego nego corpus illud esse neutrum. Imo est sa-
 num sanitate mediocri: & hoc uidetur magis
 consonare uerbis Gal. de latitudine sanitatis.
 ¶ Sed hec solutio non soluit contrariam in-
 stantiam. s. illam que ponebat corpus sanissi-
 mum transire ad egritudinem. ¶ Et tunc re-
 manet prior solutio quo ad secundam instan-
 tiam: & hoc est uerum. ¶ Sed forte quis so-
 phista aliter responderet: quia diceret positio

nē esse impossibile. nam corpus simpliciter
 egrum sic non potest peruenire ad equalitatem
 optimam. Sed talis cauillatio est uana: quia
 possibile est parum aliquem lapsum uenire
 ad optimam sanitatem: sicut Gal. ponit infra
 de causis. Et neutrum corpus poterit duci ad
 parum lapsum: & per consequens ad optimā
 Item corpus / ut multum egrum poterit duci
 ad neutrum: & ad optime sanum. Et esto
 q totum corpus non posset istam deducionē
 recipere: tamē posset fieri in membro uno: &
 una natura: puta cōsimili uel officiali. ¶ Aut
 dicendum q ista non est sophistica obuiatio.
 nam corpus simpliciter egrum non potest re-
 duci ad optimam complexionem: seu dispo-
 sitionem: ita q dicatur habere talem comple-
 xionem ex tempore qualem habet optima cō-
 positio ex natura: propter uitutis defectū cor-
 poris simpliciter egrum: corpus enim q est sim-
 pliciter distemperatum leditur a similibus: &
 contrariis: ut dicitur primo cas. sen secunda
 cap. de iudiciis temporum / quare non potest
 uitutis defectū sustinere permutationem cō-
 trariorum: ut ad temperamentum reducat: con-
 cedo ergo istam solutionem / licet uideat
 sophistica. ¶ P reterea queritur de corpore
 pueri: & senis: an sit neutrum nunc uel non: uel
 detur q sic: quia corpus senis: aut pueri: a gene-
 ratione potest esse sanum: & sic ex generatione
 non est neutrum. ergo cum talia corpora sint
 neutra: sicut dicitur. A. u. lib. i. sen fa. c. 2. & non
 sunt ex generatione necrio sunt ex tempore.
 ¶ Ad contrarium omne qd est neutrum ex
 tempore habet duo extrema cōfusa ex tem-
 pore: talia: quare oportet q corpus pueri ha-
 beat egritudinem nunc cōfusam cum sanita-
 te: & sit in transitu de egritudine nunc: ad sa-
 nitatem nunc: sed hoc non est uerum: quia cor-
 pus pueri: si non sit permutatum a tempore:
 non fuit egrum nunc: quia dicit Gal. in 2. cō-
 plexionis q temperata complexio / si non sit
 permutata a tempore: est infra terminos sani-
 tatis. ¶ P reterea pueris & senibus debet cau-
 sa cōseruatiua: sicut dicit Io. & Auic. sen. 2.
 cap. 1. sed causa cōseruatiua non debetur nisi
 corpori sano: quare sunt corpora sana nunc.
 ¶ P reterea puer / & senex possunt egrotare
 ex tempore & sanari. Sed omnis qui egrotat
 ex tempore & sanatur trāsit per neutrum de-
 cidentie necessario: & neutrum cōualescentie
 Et q transit per neutrum modo necessario de
 egro nunc: ad sanum nunc. Istud corpus est sa-
 num nūc necessario. ¶ P reterea nec eis con-
 uenit diffinitio posita h de neutro nunc: quia
 corpus pueri nō ē uere mediū egerimi corpo-
 ris & sanissimi

ris & sanissimūquā nō precessit corpus eger-
rum cui comparatur. ¶ Preterea uidentur
talīa corpora esse nunc egratū quia corpora pue-
rorum in prima etate habent imperfectiores
operationes organicorum & magis lesas q̄ ha-
beant iuuenes dum egrotant eorum membra
organica uerbi gr̄a : puer in prima etate / nū
potest ambulare / uel ratiocinare / & si contin-
gat aliquem uirum pati in cerebro / aut in pe-
dibus possibile est ipsum ambulare / licet impe-
diatur & ratiocinari / licet male. ¶ Preterea
non uidentur egra nūcquā non sunt permu-
tata a tempore / uel a generatione : quia sana
sunt fm̄ prima principia. ¶ Ad hanc questio-
nem dico q̄ corpora puerorum & senium di-
stant defectu tamē non egra. Et est in pue-
ris defectio proficiens / & in senibus defectio
deficiens : & hoc defectio dicitur neutralitas p
comparationem ad integritatem operationū
que est in iuuenute : quia bene est tanta distā-
tia inter operationes horum corporum & in
hīs etatibus positōrum : & positōrum in iue-
nute / quanta est inter corpus egrotatū / &
conuālescens ex una parte / & corpus sanū ex
alia / tamen per comparisonem ad operatio-
nes que debentur pueris in ḡtum sunt pueri / &
senibus in ḡtum sunt senes ista corpora sunt sa-
na nūcquā operationes consuetae sanis eta-
tibus possunt habere integras / & nullo modo
ex tempore permutatas / & sic uario modo di-
cuntur sana nūc / neutra nūc & forte egra nūc
possunt dici quo ad istam considerationē
sed de neutralitate non est dubium. ¶ Quo-
tiam in obus etatibus permanet tale. ¶ Sed
non uidetur / nam permanet tale idem est q̄
permanere medium sanissimū / & egerimū cor-
poris / sed corpus non potest fm̄ omnes etates
esse uere medium inter ista duo extrema : quia
iam non mouetur fm̄ cursum etatum : sed
semper statet uere in medio fm̄ optimam cō-
positionem & pessimam. ¶ Ad hoc dico q̄
tale corpus stat in medio uere fm̄ omnes eta-
tes inter duo extrema. Nec obstat q̄ idem cor-
pus moueatur fm̄ omnes etates quia simul cū
mutatione mediū mutatur extrema / uerbi gr̄a
pone q̄ neutrum ex generatione : quod etate
puerili fuit / stat uere in medio inter egrū pueri
& generationē & puerum sanū ex genera-
tione & similiter in senectute / & senio uel
ligas. Et propter hoc dixit bene / cum dixit
fm̄ omnes etates permanet tale. ¶ Pre-
terea queritur quare neutrum semper diffini-
uit per etates : sed p̄ excessum equalitatis
& quā & remissum ab eo. ¶ Ad h̄ dic q̄ h̄

significatio dicitur habitudine / tenere / uere me-
dium & hoc non recipit excessum & diminū-
tione / nisi per cursum etatis quia uere tenere
medium conuenit / s̄ nunc neutro : & semper
neutro : sed quo ad lapsum etatis potest esse
aliquis recessus a uere medio / uerbi gr̄a ponat-
ur q̄ aliquid sit a generatione recedens a tem-
perato uersus calidum ita q̄ sit in medio inter
corpus egrum & corpus temperatum / & ita sit
q̄ qñ uenit ad iuuentutem ppter excessum eta-
tis & conuersionis ad calidum aliquantulū uer-
dit plus uersus corpus temperatum non tamē
tū accedit ad aliquod extremū q̄ fiat ut mul-
tum tale. s̄ sanum uel egrum & hoc tale cor-
pus ponemus ut multum neutrum in hoc signi-
ficato. Et cū fuerit tale quomni tempore sit ue-
re in medio tunc dicet talē semper. ¶ Aut
dic aliter q̄ si ipse uoluisset diffinire hoc neu-
trū semper per excessum / nunc debuisset dice-
re neutrum semper est / q̄ est maxime tenens me-
dium inter sanissimū / & egerimū & hoc
dicere uerum est / tamen nō ita uerū sicut erat
dicere manens tale fm̄ omnes etates. In diffi-
nitiōe autem sanī & egrī erat notius diffinire
per excessum equalitatis & remissum ab ea / q̄
per etates / & ideo uariū in odum diffinien-
di. ¶ Mutationes quasdam accipiens. Item
dubatur de dīa que est iter semper neutri / &
multum neutrum in h̄ / quia neutrum ut multū
est a gnatione sicut neutrum semper & sic quo
ad hoc non est aliquis differentia inter neu-
trum ut multum & neutrum ut semper / quia
utrūq̄ est uere medium sanissimū & egerimū
corporis quia diffinitio cōpetit equaliter cō-
tento sub diffinitio / quare nulla differentia ef-
fe uidetur inter ea. ¶ Ad hoc dico q̄ sine du-
bio non est differentia inter corpus ut multū
tale & semper tale quo ad principia genera-
tionis / sed differentia est quia tenere uere me-
dium h̄c potest latitudinem trium terminō-
rum h̄ modo : Ponatur sanissimū in quo . a .
egerimū in quo . e . & corpus neutrum sit
in quo . b . c . d . & e . neutriū semper quia eque di-
stat ab a . & e . b . c . d . sunt neutra / ut multum
quia leuius mutatur . b . uersus a . d . uersus e . q̄ . e .
& hoc uult dicere littera : que dicit mutationes
quasdam accipiens.

Secundū vero secundū signifi-
catum neutrum erit corpus con-
trariis simul dispositionibus par-
ticipans : ex generatione autē secun-
dum vnam partem aut scdm̄ duas
differentes. Secundū vnam quidē
ut si secundū alteram oppositionē

Nū neu. q̄
a Neu . ut
multū dif-
ferat.

eucratio fuerit effectuarū qualita-
tum: aut secundum vtrasq; quidem
oppositiones: sed circa formationē
aut magnitudinē: aut numerū parti-
cularum: aut positionem lapsū: aut
econuerso. In his quidem correctū
aut in omnibus: aut in quibusdam.
In crasi vero derelinquens: in dis-
crepantibus vero partibus: & fm omnes
oppositiones potest aliquid contra-
riorū participare simul. ¶ Et semp
quidem tale est secundū omnes era-
tes manens simile. ¶ Et multum vero
est quod: & permutatur fm aliquid
¶ Ita vero: & quod vt nūc neutrū
erit corpus secundū significatum: aut
eo q; scdm vnam partē: hec habeat
sana: hec vero egrat: aut inherentiū
ehant circa partes differētes.

Leſt. 9

Introduc-
t. Partio

2
Sensus
Tex. co. 6.

Notificauit neutrum in primo significa-
to notificat neutrum in secundo. Et
habet hec decisio. 3. §. in quorum pri-
mo notificat tale simpliciter: In secundo diui-
dit ipsum in duo membra: & diffinit utrūq;
In tertio notificat tale nunc. Dicit primum
usq; & semper qdē secundū usq;. Ita uero. Tet-
tio usq; ad finem. ¶ Dicit ergo sic de primo
§. q; neutrum in secundo significat: dicit illud
q; participat simul utriusq; contrariis ex gene-
ratione. Et hoc aut secundum unam partem:
aut secundū differētes partes: secundum unā
quidē partem: puta sit (si contingat) corpus esse
eucraton inter qualitates actiuas: sed non in-
ter passiuas: uel econuerso. Aut si contin-
gat corpus bene complexionatū esse: quo ad
omnes qualitates. Tamē est lapsus aut in ma-
gnitudine: aut in numero: aut in plasmatione
aut in positione: uel econtra: quia in his om-
nibus sit correctum: uel in quibusdam. Sed in
cōplexione sit lapsus. Secundū partes autē dis-
cretas: pōt secundū omnes oppositiones simul
aliquid contrariis participare. ¶ De secun-
da dicit q; semper tale est q; fm omnes etates
manet tale. Vt multum autem tale est id q; mu-
ratur fm aliquid. ¶ De ter. dicit q; neutrū
nunc secundum fm significatum dicitur aut q;
secundū unam partem si hēat sana: si uero egra
Aut fm partes differētes. ¶ Secundū uero
nunc &c. Queritur quare non diffinit hoc
significatum diuisione cōi ad tale simplici-
ter & ad tale nunc sicut fecit in primo signifi-
cato. ¶ Ad hoc dico q; diffinitio cōis potest

patere per diffinitionem quam fecit supra de
neutro: quia ipse distinguens dixit q; neutrum
in secundo significato est corpus participans si-
mul contrarias dispositiones. Vnde de hoc diffi-
nitio non debuit mutari. Sed de neutro in
primo significato dixerat q; est corpus par-
ticipans neutro contrariis: quod quia du-
pliciter intelligi potest per viam permixtio-
nis: & per viam alterationis: loq; indiguit ex-
planatione hac. Scilicet uet. medium inter extre-
ma per viam cōmixtionis. ¶ Contrariis di-
co dispositionibus. scilicet sanitate & egritudine.
¶ Simul participans. scilicet simul partem capitis
distinctionis: quia in primo significato erat parti-
cipatio per confusionem. Hic autem per diffi-
nitionem. scilicet naturas ut membrorum: distinctio na-
turatum est q; unum membrū est sanū in cō-
positione & egrum in cōplexione: uel econtra
distinctio uero membrorum est q; in diuersa
membris uniuert sanitas & egritudo. ¶ Ex
generatione: exponere sicut supra de corpore
sano. ¶ Aut secundū unā partē participat sup-
ple simul contrariis dispositionibus. ¶ Si se-
cundum alteram oppositionē eucraton fuerit.
& secundū alteram. scilicet fuerit egrum: uel bigna-
tia: ut si eucraton fuerit ex generatione inter
Cal. & fri. tamen discrepatur inter hum. & sic.
uel econtra. ¶ Effectuarum qualitarū. com-
muni datur uelle q; si uocet qualitates effectiuas: uel
actiuas solū calidi. & fri. sed ego cōcedo etiam acci-
pete pto omnibus. 4. qualitatibus sicut ipse
accipit infra in illo capitulo Totius corporis
habitudines: bene tñ posset ista ita constitui
q; co. uerum dixit: & ideo non facio uim.
¶ Sed dubit. quia neutrum dicit esse id cor-
pus q; habet sanitatem inter actiuas & egritu-
dinem inter passiuas: q; non uidetur: quia in-
fra de signis ponit aliquid membrum esse sim-
pliciter egrum q; habet simplicem diffem-
perantiam: ut si cerebrū alicuius sit calidius de
bito: & non sit humidius: neq; siccus ponit-
tur simpliciter egrum: Nec potest dici q; di-
stempantia que ponitur in hoc neutro sit mi-
nor q; illa que ponitur infra. Quia iam non
esset egritudo. Et sic istud significatum compo-
nitur ex neutro in primo & sano q; est impos-
sibile. Et aptior obiectio potest fieri: quando
unum membrū est temperatum in cōplexione
tota & lapsus in cōpositione: uel econuerso.
Nam uidet esse istud corpus simpliciter egrū
quia competit ei diffinitio: eius nam simplici-
ter egrum est corpus distemperatū ex genera-
tione: aut io equale: aut utrūq;. Hic autē neu-
tro competit ista diffinitio: quia diffinitio nō
relinquit ueritatem nisi pro altera parte tantū
Nec potest

Intetmi /
fiet q; sita ite
Cur neu. 2.
diffōne cōi
nō descri-
bat ut ill
primi

Nec potest dici qd id distemperamentū quod ponitur in egro simpliciter sit magis qd illud qd ponitur in neutro corpore quia si hoc esset minus eo/ tunc istud neutrum componetur ex neutro in primo significato & sano. ¶ Preterea quomodo potest in uno membro consue nire sanitas & egritudo/ cum ad hoc ut mem/ brum sit sanum requiratur sanitas cōsimilium & officialium ut patet per diffinitionē datam de corpe sano in qua ponit copulationē dicta euration & eo equalē. ¶ Ad hanc questionē dico qd membrum qd est lapsū solū in simpli ci cōplexione/ ut cerebrū qd est calidius/ sed nō ē humidius/ neq; siccius si consideret a sui totali tate in cōplexione dicitur neutrum/ & si ratio/ ne partis puta ratione simplici cōplexionis que est caliditas dicitur egrum/ sed non abso lute imo cū hac determinatione que est cū cali ditate. Vnde dicimus hoc esse egrum. ¶ Si si hoc cerebrū sit calidius & siccius debito sit ratione compositionis/ dicimus ipsum / qd est neutrum. ¶ Et forte hoc modo potest intelli gi qd dicitur infra de signis sicut signa egri cor poris simpliciter nūc dicemus/ & ex his erūt re liquę due latitudines manifeste. ¶ Ad argu/ mentum aut qd fiebat qd diffinitio corporis sim/ pliciter egri competit huic neutro. Dico qd dif finitio illa non competit ei. Nam qm̄ ego dico hoc membrum est neutrum in secundo signifi cato tunc necessario dico qd est egrum in cōm plexione & sanum in compositione uel econ/ uerso. Vnde copulatiue pono utrūq;. Sed dif finitio corporis egri dicit solum distemperatū Nec ponit qd necessario sit equalē / uel eō/ uerso. ¶ Aut secūdu utrasq;. i. oppositio nes quia sit distigatum i calid. frig. hu. & sic. ¶ In his quidem corruptum. i. in numero quantita/ te/ positione/ & forma equali. ¶ In differen tiis uero partibus secūdu omnes oppositio nes potest aliquid contrariorum participare si mal. Verbigtraria / ut si cas. alius sit egrum in cōplexione & compositione & pes sanus i cōplexione/ & compositione. ¶ Et semper quid tale/ si omnes etates manens est. i. quia in omni etate participat sanitatē/ & egritudi ne secūdu illum modū quem ipse posuerat. ¶ Et quō de etatibus potest poni si sicut su pra in alio significato/ & simili soluitur. ¶ Ut multum uero est/ qd & permittatur secūdu ali quid/ Hoc debet similiter exponi ut supra in primo significato. Quando dixit ut multum nūc de quoniam mutationes quasdam accipiens. Et nūc de quoniam modo pōt disputari. ¶ Ita uero & qd nūc sit ut nunc neutrum. ¶ Dubitari quia ponit sim pliciter esse in neutro nūc/ sicut in neutro sim

plicitet/ quia si membrum aliquod sit semper tale frigidum ita qd egrotet/ & ponamus qd non sit exicatum/ neq; humectatum/ Nos po nemus illud membrum esse totaliter egrum quia operationes eius sunt sensibiliter lese ex illa sola distemperantia. ¶ Preterea corpus febricitans uidetur esse neutrum in hoc signi/ ficato quia possibile est eum qui febricit non pa ti malam cōpositionē. Et sic erit neutrum qd est inconueniens cum sit egrum nunc. ¶ Ad hoc dico qd si lapsus est casus in natura una uel consimili uel officiali qd operatio ambarū naturarum ledatur sensibiliter/ membrum id uel corpus totum dicitur egrum nunc. Sed si la psum sit talis/ quē non consequitur lesio opera tionis sensibiliter in totum / tunc corpus illud uel membrum id uel corpus totū dicitur neu trum nūc/ Verbi grā si quis patiat febre/ & ppter feb. non possit ambulare qd est operatio membri officialis/ aut uidere/ & sic de aliis tūc dico totum corpus esse nūc egrum/ & est tūc nā officialis lesa mediante natura consimili. Sed si opatio membrorū officialium remanet illesa. Dico qd adhuc sit corpus neutrum rōne totius considerando. ¶ Aut dic qd duplex est consideratio febricitans/ una quidem ratione operationis lese & hoc modo dicam ipsum ēē nūc egrum. Alia uero est ratione dispositio/ nis corporis considerate in se ratione cuius di catur hoc corpus neutrum. ¶ Preterea querit de hoc uerbo qd membrum possit esse sanum i cōplexione a generatione & egrum in cōposi tione/ & econuerso. Sed non uidetur quia si complexio est bona/ tunc mēbra consimilia be ne se habent/ igitur si mala forma imprimitur in bonam materiam/ peccatū erit nature agē tis / & sic nā est causa egritudinis qd est cōtra Gal. sexto de accidenti & morbo. Preterea omne agens sine errore & ordinate / de bona materia bonū trahit effectū/ natura ē humōi qd in materia bona semper bonam formam im/ primit/ maior ppositio est uera per se/ minor repleuit omnes libros medicine. ¶ Preterea si mēbra consimilia male se habent nō uidetur qd membra officialia possint bene se habere quia cōplexio est causa compositionis/ si dicitur in libro de cōplexionibus/ & cum causa ē mala/ tunc effectus debet esse malus. ¶ Prete rea cōplexio est id qd in mediate operatur na tura in formatione membrorum / si igitur est mala ergo natura non potuit cū ea facere bo nam compositionem membrorū. ¶ Preterea ad idē facit. Gal. de iuuamentis/ nam dicit qd cōplexio & substantia est opatrix membrorū quare si ipsa est mala/ oportet t membrum esse

Decernit

siatibz

.31. 107

Au mem/
brū ullū na
sci queat in
eōle si tem
peratū. An
erit. cōtra
rio.

.31. 107

malum in compositione. ¶ Ad oppositum per Gal. in hoc cap. etiā infra de causis conseruatis corporis parū lapsi. ¶ Preterea cōmūis ratio est que hoc pbat/dicitur enim a Boe. q totum abundat a partibus in cōpositiōe: cum igitur membra cōsilia sint per offi. possunt ipsa cōsilia bene se habere & officialia male ppter peccatum compositionis/q paret in domo que potest ex bonis lapidibus & lignis fieri mala. ¶ Ad euidētiā hī quēstionis notari oportet cōditiones a quibus dependet uirtus informatiua in causatione membrorū & totius corporis. ¶ Dico igitur q uirtus informatiua dependet a quibusdā/que regulant ipsam ut superioribus/etiā dependet a quibusdā inferioribus sicut a materia in qua agit. Sed in materia in qua agit. s. in sanguine mēstruo/ & spermate / est duplex proprietas/una est que respicit materiam illam in eo q est ipsa cōsimilis nature sicut complexio / Nam cōplexio est in spermate: ut dispositio cōsimilis nature/Alia uero proprietas est que respicit materiā non in natura cōsimili/& hoc dicitur proprie sicut quātitas. s. q sperma sit multū/aut parū ¶ Vidimus igitur ea/a quibus dependet uirtus informatiua sicut ad inferius. Mō uideamus ea a quibus dependet tanq a superioribus regulantibus. Vnde istud dicit Auerro. super. 12. metha. q natura in generatione reminiscitur a superioribus/sed ista superiora sunt tria. primum est uirtus corporis celestium/ nam ista infertiora omnia disponuntur per superiora/ sic dicit Auiē. & Gale. secundo de ceticis / & Text. 26. Arist. 2. phor. dicit q homo & sol faciunt hominem ex materia. Et lib. de animalibus. Secūda uero est spēs & idolam q descendit cum spermate. Nam dicit Arist. 7. metha. q sperma est uniuocum ei / a quo deciditur / & habet in se ymaginem potētiālem/ & uirtuālem p quam agit / sicut artifex agit per simulacrum existēs in asa. Tertium autem superius regulās est anima/nam dicit. Auiē. 6. de naturalibus q magis obedit natura anime/quam contrariis qualitatibus agentibus in illa. Vnde inuenta est mulier que in mente sua formauit tant forti impressione ymaginem tempore conceptionis q facta est talis figura in filio quem peperit. ¶ Dico igitur q natura cōsimili existēte sana. s. cōplexione ppter dependentiā quā habet ipsa natura ad alia que notamus pōt errare in cōpositione. Nā pōt errare pp dependentiā quantitatē materie. Nam si plus est q oportet / aut minus / & si bonam hēat complexiōnem tunc peccabit. Pōt in errore ēt facere malam formam propter dependentiā quā habet

ad uirtutem corporum celorum/nam aliqui natura bene faceret formā alicuius hominis i quetum sorte male faciet propter aliquam imperfectionem celestē. Item potest peccare propter dependentiā quā habet ad ydolum q est in spermate: sicut uidemus in claudis qui generant elaudos. Item potest errare propter dependentiā quam habet ad animam imprimentē sicut dixi paulo ante de muliere que ymaginauerat & postea concepit simile illi dīco igitur q cōtingit naturam cōsimilem esse bonam & officialem peccare/ & concedo argumenta ad hanc partem adducta. ¶ Ad argumēta que in cōtrarium fiebant patet satis bene ad distinctionē subtiliter inueniētiā premisā.

Secundum uero tertium significatū neutrum erit corpus: qd quidē modo sanum modo egrum in parte sit tempore/que modum inberet aliquibus pueris quidē et iuuentibus sanos esse/et adolescentibus uero factis egros uel e cōuersos. In uno uero tempore ita neutrum uere contingit quidem consistere secundum uero latitudinem non contingit. Scimus uero quoniam nunc dū pliciter. ¶ Sanum uero & egrum & neutrum corpus quotiens dicitur & equale unum quodq est: sufficienter determinatū est deinceps dicendum est.

Cum posuit Galenus notificationem neutri in duobus significatōe modo ponit noticiam eius in tertio significato usq ad Sanum uero ibi imponit finē in hoc tractatu. Prmia in tres: Nam primo diffinit hoc neutrum. Secundo subdit exemplum. Tertio dubitationem quandam tollit / dūtat pma usq/Quēadmodū Secūda usq. In uno utroq; 3. usq sanum uero & egrum. ¶ Sunt ergo quattuor particule in hac lētiōe. De quarum prima dicit q corpus neutrum in tertio significato est corpus q modo est sanū modo est egrum in parte tēporis. ¶ De secūda dicit q tale significatū neutri: patet nobis in tali exemplo. s. quia contingit aliqui esse aliquos qui in pueritia sunt sani/ & in adolescentia egrī/ & e cōuersi s. quia in pueritia sunt egrī/ & in adolescentia sani. ¶ De tertio dicit q neutrum nūc in hoc significato nō potest dici secundum unum tempus indiuiduum. Sed potest dici/ē tempus latum/quia nunc dicitur dupliciter

Decernit

Co. 18.

Text. 26. Arist. 2. phor. dicit q homo & sol faciunt hominem ex materia. Et lib. de animalibus. Secūda uero est spēs & idolam q descendit cum spermate. Nam dicit Arist. 7. metha. q sperma est uniuocum ei / a quo deciditur / & habet in se ymaginem potētiālem/ & uirtuālem p quam agit / sicut artifex agit per simulacrum existēs in asa. Tertium autem superius regulās est anima/nam dicit. Auiē. 6. de naturalibus q magis obedit natura anime/quam contrariis qualitatibus agentibus in illa. Vnde inuenta est mulier que in mente sua formauit tant forti impressione ymaginem tempore conceptionis q facta est talis figura in filio quem peperit. ¶ Dico igitur q natura cōsimili existēte sana. s. cōplexione ppter dependentiā quā habet ipsa natura ad alia que notamus pōt errare in cōpositione. Nā pōt errare pp dependentiā quantitatē materie. Nam si plus est q oportet / aut minus / & si bonam hēat complexiōnem tunc peccabit. Pōt in errore ēt facere malam formam propter dependentiā quā habet

Text. 31.

duplex. **¶** Sane indivisibile. Et nunc quod habet
humidum. **¶** De quarto dicit quod iam dictum
est quot modis dicitur corpus sanum & egrum
& neutrum & quid est unum quod hoc. **¶** Cir
ca istam lectionem dubitantur tria. primum est
de diffinitione. Secundum est de divisiōe eius prae
ter generationem & tale nunc. Tertiū est de ista.
¶ De primo sic videtur enim quod corpus optime
sanum recipiat diffinitionem hanc quia om
ne corpus sanissimum est aptum a generatione
ne ut sit aliq. sanum aliq. egrum sicut pro
batum est intra de causis est enim optima cō
positio alterabilis & permutabilis unde propter
hoc fuit necessaria ars conservativa sanitatis.
¶ Preterea videtur etiam quod talis diffinitio
competat corpori egrum simpliciter ut colerico
vel sanguineo & sic de aliis quia corpus cole
ricum est aptum ut in tempore colerico sit egro
tum & in frigido sit sanum & similiter de eta
te quia in Calida etate est egrum. Et in frigi
da est sanum. Et eadem obiectio potest fieri
de neutro in primo & secundo significato. Nā
videtur eis competere diffinitio neutri in ter
tio significato. **¶** Preterea diffinitio ipsam
per sanum & egrum quae sunt contraria. Sed
talīa contraria non sunt corrupta ad invicem
quare remanent acta. sed ex duobus contrariis
actu existentibus nō potest fieri tertia species
sicut dicit Arist. sept. metha. quia species dē
bet hēc unitatem forme & substantiae. **¶** Pre
terea diffinitio ipsam per reimp. quare non vi
detur competere talis diffinitio corpori quod est
tale simpliciter cum tale nunc & tale simpli
citer sint contraria. mala est ergo diffinitio
omnino. **¶** Ad eundem huius dubitationis
primo potest dē. quod neutrum in tertio significato
simpliciter est idem in substantia cum egrum sim
pliciter & neutrum simpliciter in primo & se
cundo significato. Sed ratione diversum. Et de
mostratio huius est quia quando corpus gene
ratur sub una dispositione generatur & solum
semel generatur. Nā aut habet tunc in equali
tatem & in temperantia puram. Aut habet eā
dispositio. fm aggregatione sicut neutrum seū
dum aut habet eam composita fm permixtio
nem sicut neutrum in primo valiter autem esse
non potest quia non possumus dicere quod in ge
neratione corpus sit recipiens aliquā diversita
tem cū non generetur nisi semel & sit sub uno
tempore factum. **¶** Dico ergo quod corpus egrum
simpliciter est corpus neutrum simpliciter in
tertio significato quia potest esse quod sit eor
pus egrum a generatione distemperatū in ear
litate & hoc secundū se consideratū dicitur
simpliciter egrum sed consideratū ratione sui

curus & processus per etates & tempora ven
tura & varias approximationes rerum non
naturalium habet a sui generatione aptitudi
nem quod interdum sit sanum & interdum egrum
nam quando tale corpus. Calidū erit in iuven
tute & approximabit calidis rebus egrotabit
& in senectute habebit bonam sanitatem quo
ad frigiditatem. erit enim sanior homo in sen
ectute inter qualitates activas quod fuerit in iuven
tute comparando senem illum ad se & sic pa
tet quomodo corpus simpliciter egrum est neu
trum simpliciter in tertio. Et similiter dico
de neutro a generatione in primo & secundo
significato cum neutrum in primo quod conside
ratur in processu suo in vita & etate est aptū
ut cadat in minorem egritudinem quod egritudi
nem simpliciter quia minus est lapsum. Et sic
patet quomodo est idem cum eis in substantia
& diffinitione. nā consideratū in se corpus
aliquid lapsum dicitur egrum simpliciter vel
neutrum in primo vel secundo significato. Sed
considerando ipsam ratione sui curus & ob
iurationis rerum extrinsecarum dicitur neutrum
in tertio. **¶** Corpus autem perfecte sanū non
edicitur cum isto neutro quia tale corpus habet
a sua generatione ut curet per omnes etates
& per omnia tempora sanū quod sanitas actua
lis fm quod convenit nature corporis animalis per
suas etates & tempora varia. Verbigratia cor
pus optime compositionis habet in pueritia
sanitatem quam debet habere puer & iuven
tute similiter & in hyeme secundum suā natu
ram. Similiter & in estate eodem modo &
nunquā egrotabit nisi fiat ei error in regimi
ne hoc autē non contingebat de corpore sim
pliciter egrum vel neutro simp. & quāvis hoc
sanum corpus dicatur variabile & permutabi
le sicut dicit Gal. infra de causis tamen ista va
riatio est generalis a comuni natura corporis
scilicet in quantum corpus est compositum ex cō
trariis elementis & hoc modo omne elemēta
rum est variabile & corruptibile. Nos autem
loquimur hic de specialitate quae cōtingit
a natura corporis secundū complexionem vel cō
positionem vel unitatem ex his patet solutio
ad tria predicta argumenta. **¶** Ad quartum
dico quod sanum & egrum quae constituunt neu
trum in hoc significato in quantum sunt partes
eius necessario confringuntur. Et habet esse so
lum potēiale quia vult Arist. Metha. 5 & 7.
quod pars in suo toto sit potentia solum. Nam si
tu consideres hoc corpus prout duo tempora
complexitur partes ille erant potentia & nō
actu. **¶** Ad quintum dico quod tempus positum
in diffinitione huius neutri non est tempus quod

Nū neu. 3.
fig. sit par-
tiēdū in ta-
le simp. &
ut nunc

causet tale ex generatione q̄ claufatur a primis
componentibus: Nam ipsum est corpus simpli-
citer egrum/uel neutrum in primo/ uel secun-
do/ut dictum est tamen aptitudo que est in ta-
li corpore a generatione reducitur ad actum
percursum rerum temporalium in diuersis te-
poribus/uel in diuersis etatibus. ¶ Queritur
an neutrum in hoc significato possit diuidi q̄
tale simpliciter/ & per tale nunc. Et uidetur
q̄ non possit/ quia tale simpliciter debet esse
tale a generatione. Et si corpus aliquod est sa-
num a generatione nunq̄ pōt fieri illud cor-
pus egrum a generatione cum neutrum in hoc
significato simpliciter debeat cōponi ex egro
simpliciter & sano simpliciter in diuersis tem-
poribus/ & cum hoc esse non possit/ q̄ corpus
non generatur/ nisi semel/ talis diuisio esse
non potest. ¶ Preterea totum hoc significa-
tum neutri procedit & variatur/ & hęc sunt
esse per diffinitionē temporum: Quare habet
suam esse solum ex tempore/ & non a genera-
tione. ¶ Preterea. G. non ponit eius diuisio-
nem per tale simpliciter & tale nunc: Quare
non uidetur posse diuidi. ¶ Ad contrarium
est planū p̄ G. supra de resolutione diffinitio-
nis medicine: Nam ponit ibi q̄ neutrum secu-
dum omnem suum significatū diuiditur per ta-
le simpliciter & tale nunc. Et p̄ C. qui ponit
capitula huius libri venire ad 5. q̄ fieri non
possit. nisi hoc neutrum diuidatur. ¶ Ad hoc
dico q̄ talis diuisio potest fieri/ & necario ha-
bet fieri. ¶ Sed qualē fiat modo uidemus. Di-
co enim hoc neutrum in hoc significato eō illud
corpus q̄ talem contrarie dispositionē a gene-
ratione per quā est natum in processu succe-
ris aliquid esse sanum sanitate actuali/ aliquid egrū
tudine actuali egrū. Verbi gratia corpus q̄ est
sic/ a generatione natum est in pueritia ha-
bere sanitatem/ i. completiores operationes q̄
sua etas requirit/ sicut dicitur infra/ & cum ue-
niunt ad senectutem habent debiliores. Vnde
dico q̄ ille qui habet cerebrum frigidum/ & sic
cum in 4. annis esset sapientior q̄ q̄ esset in
30. annis/ dummodo habeat tantam experientiā
rerum/ Vnde tale corpus est neutrum simplici-
ter in hoc significato/ non enim est aliud cor-
pus secundum substantiam/ nisi corpus simpli-
citer egrum/ uel neutrum in primo/ & secundo
significato. Corpus autem nūc neutrum in hoc
significato est corpus q̄ a tempore talem dispo-
sitionē recepit p̄ quam/ aliquid egrotat/ aliquid
est sanum/ & ponatur q̄ duret ei talis mutatio
roto tempore uite sue: Verbi gratia si est aliq-
ui/ per aliquam egritudinem inuasisset in-
frigidationem cerebri/ & facta fuerit nausca

deo q̄ iste in tempore calido dicitur esse in ca-
pite suo sanum/ & in frigido dicitur egrum. Et
cum uenit ad iuuentutem/ bene se habebit/ &
cū ad senectutem male. ¶ Vel dic q̄ corpus
neutrum in hoc significato non simpliciter di-
citur quando corpus recipit mutationem finita-
tis & egritudinis secundū occursum rerum nō
naturalium existente corpore lapsō a genera-
tione. Verbi gratia si talis quod corpus simpli-
ter fuit corpus/ corpus hoc bene erit sanū dū
erit puer. Et cum erit senex egrum/ hoc modo
est neutrum simpliciter. Neutrum autem nūc
dicitur quando hoc idem corpus sit sanum per
usum rerum humidarum/ & egrum per usum
rerum siccatarum. ¶ Sed plus placet prima opi-
nio. Et per hęc uerba pater solutio questio-
nis & argumentorum factorum. ¶ Sed modo re-
stat questio in quo differt neutrum hoc semp-
tale ab eo q̄ est multum tale. ¶ Ad hoc dico
q̄ corpus a generatione tale quod habet dispo-
sitionem/ per quā in tota uitā sua sit aliquando sa-
lum/ aliquid egrum/ & ab hac non recedat/ dū-
rur neutrum semper in hoc significato/ corpus
uero quod tale est a generatione q̄ in sua uitā
& in tali potest esse dispositio q̄ ipsum uen-
dit magis uersus sanitatem/ q̄ uersus egritudi-
nem/ & stat longiori tempore sanum/ q̄ egrū
uel e contrario dicitur esse multū tale. ¶ Vel
aliter ut dicitur semper tale illud corpus q̄
q̄ uis egrotat/ habet maiorem egritudinē/ & quā
dū curatur habet maiorem sanitatem. Et dicim-
us multum tale quod quādo egrotat per dispo-
sitionem in natam habet parum egritudinē
sicut est corpus parum lapsum uersus illā dispo-
sitionem. Et quando sanat/ recipit etiā par-
uam meliorationem/ respectu illius corporis q̄
recipiebat multā sanitatē. ¶ Vel dic q̄ in se
tale semper/ & tale multum nō est differentia
in hoc significato/ nisi ratione corporum/ quo
sunt materialia ad hoc significatum. Sicut dico
tale neutrum in hoc significato semper quant-
do corpus q̄ suscipit istam uarietatem temp-
tis est semper tale. Egrum semper/ uel neutrum
semper. Et dicatur tale ut multum q̄ corpus
sic uariatum fuit tale ut multum a generatione
scilicet ut multū egrum/ aut multum neutrum
in primo/ uel secundo significato/ Nam illa cor-
pora sūnt materialia ad hoc significatum. Sicut
dicatur tale neutrum in hoc significato/ sicut p̄-
batum est in primo questio/ & hęc sola uidetur
mihi uera sententia. Alio uero due non bene
intelliguntur. ¶ De tertio. S. de Tex. sic agitur
in parte temporis/ hoc nō est tempus in quo
est aptitudo in firm andū/ uel sanandū/ Sed est
tempus in quo perficitur sanitas/ uel egritudo
per occasum

Decernit

20. 1. 1. 1.
1. 2. 1. 1. 1.

1. 2. 1. 1. 1.

per occursum rerum contrariorum: uel simili/
fuerit tempus enim in quo datur aptitudo: est
tempus in quo generatur corpus: quo ad cor/
pus simpliciter tale / uel in quo fit in corpore
mala dispositio habitata: per quam in posterum
egrotat: & sanum est: & hoc dico quo ad neu/
trum nunc tale. ¶ Quomodo inerat
aliquibus &c. Talia corpora sunt corpora mul/
tum siccataque in pueritia propter superfluam
humiditatem etatis sunt sana: sed cum ueniunt
ad iuuentutem sunt infirma: propter superflu/
am: uel concordantiam complexionis natura/
lis & etatis ambarum siccitatem. Unde dico qd
hic adolescentia potest poni pro iuuentute.
¶ Potest etiam dici qd corpora a constellatio/
ne sunt aperta in certa etate sunt infirma: &
in alia sana: & hoc patet supra per ea que di/
cta sunt in precedenti lectione. ¶ Et eorum
sola qd sunt quedam corpora egra in pueritia/
& sana in adolescentia: & sunt corpora que
habent complexionem humidam multam. Et
ad hoc potest adduci qd dicit Hyppo. qd que/
dam passiones puerorum terminantur circa pu/
bertatem / & in mulieribus circa menstruoge/
ruptionem. ¶ Item non solum in comple/
xione locum habet ista mutatio / sed in com/
positione. Et ad hoc facit ille afforil, in ma/
gnitudine corporis iuuenescere quidem dicitur &c.
& potest dici qd per hoc exemplum uoluit ta/
le neutrum a generatione. ¶ In uno uero te/
pore hic tangit neutrum nunc in hoc signifi/
cato. Vel dic qd remouet dubitationem que pos/
set hic formari, scilicet qd in hoc significato no/
posset neutrum inueniri ut nunc: & ipse hoc
soluit. ¶ Scimus quoniam nunc dicitur dupli/
citer: est enim nunc temporis indiuisibilis ter/
minus qui continuat duo tempora. Unde uo/
cat ipsam Aristo. quarto physica continuatione
temporis. Et alio modo dicitur nunc tem/
pus habens spacium, scilicet dies / septimane/
mensis anni. Et istud colligitur. A. Corn. unde
corpus qd in hyeme est sanum / & in estate est
infirmum potest dici in tota ista latitudine neu/
trum nunc. ¶ Quotiens dicitur hoc dicit quo
ad membra diuisionis: scilicet tale nunc: & ta/
le simpliciter: & hoc tale semper: & tale ut mul/
tum. ¶ Et quale hoc dicit quo ad diffinitiones
ipse enim qualificat infinitum: & faciunt ip/
sum notum: & sic quale.

Galenus Adicratechne

Liber Secundus.

E signis vero
perinceps dicendum est.
Sunt autem horum
signorum: sana quidem
quecumque presentis sa/
nitatis sunt signa de/
monstrativa: & future pronostica: &
prius facte rememorative.

¶ Egra uero signa presentis egritu/
dinis demonstratiua sunt & future
pronostica: prius facte rememora/
tiua. ¶ Secundum uero hoc & neu/
tra: & que neutrarum dispositionum
demonstratiua sunt: & pronostica: &
rememorative. Et sunt signa sive ali/
quid quidem sanam: sive uero aliqd
quidem egram declarantia disposi/
tionem. Et hec quidem sive tempo/
ra sanis & egris insunt. ¶ Appella/
tur autem hec omnia quidem signa
a veteribus medicis pronostica: & si
presentium: aut preteritorum: aut fu/
torum declarantia sunt. ¶ Et uiri/
litas quidem magna est: & demon/
stratiuorum: & pronosticorum: minor
uero rememorative.

Consequenter determinauit au/
thor de corporibus: nunc determinat de
signis. ¶ Et diuiditur hoc cap. in du/
as partes, nam primo ponit rubricam. Secun/
do prosequitur qd intendit. Prima usq. Sunt
autem. ¶ Prima in duas, nam primo ponit
quidam diuisionem signorum penes tempus
Secundo prosequitur de ipsis signis. Prima usq.
Existentibus igitur corporibus. ¶ Prima in
duas, nam primo ponit illam diuisionem
signorum absolute / secundo respectiue.
Prima usq. Appellatur autem. ¶ Prima
in tres. nam primo ponit illam diuisionem
circa signa sana. Secundo circa egra: Tercio cir/
ca neutra. Prima usq. Egra uero. Secunda usq.
Secundum hoc uero. ¶ Pars secunda illa: in
qua determinat respectiue diuidit in duas. na pri/
mo respectu determinat ex parte notis. Secundo ex
parte finis. Prima usq. Utilitas quidem. ¶ Superius igitur 6:
particula in lectione presenti de quarum pri/
Thaddei.

Lec. 1.
Introductio
Partitio

2
Sensu

ma dicit q. postq. sufficte determinatum est de corporibus nunc determinandum est de signis. ¶ De secunda dicit q. signa sana dicuntur tripliciter. nam quedam sunt demonstratiua/ quedam pronostica. quedam rememoratiua. ¶ De tertia dicit q. signa egra dñr multipliciter. s. tripliciter. nam quedam demonstratiua/ quedam pronostica/ quedam rememoratiua. ¶ De quarta dicit q. signa neutra dicuntur scilicet tripliciter nam quedam demonstratiua/ quedam pronostica/ & quedam rememoratiua/ & hoc fm triplex significatū neutri. ¶ De 5. dicit q. antiqui medici nolauere oēs illas tres spēs signa pronostica. ¶ De 6. dicit q. utilitas magna hē de signis pronosticis / & demonstratiuis sed nō ita magna de rememoratiuis. ¶ Ad euidētiā huius lectionis. 4. notare oportet/ de cōm. primum est que dicitur signa demonstratiua/ & que pronostica/ & que rememoratiua sanitatis. Secundum est que dñr signa rememoratiua/ demonstratiua/ & pronostica egritudinis. Tercio oportet uidere de multiplicitate huius dñs. s. semper ut multū / & ut nūc. Quarto oportet uidere utilitatem signorum. ¶ De prima dicit q. signa indicatiua sanitatis sunt pcessus operationum naturalium sine impedimēto / & utilitas quā habet medicus p h signa/ ut illis cognitis conseruet eam/ & si uiderit ea permutare / obuiet statim. Signa pronostica sanitatis sunt signa q. ostendūt futurā sanitatem/ & h sunt trium ordinū. nam in primo sunt signa que sumuntur ab ipsa forti uirtute. in 2o sunt signa q. sumuntur a digestionē. in 3o sunt signa q. sumuntur a crisi qñia sūt signa salue crisis/ Et utilitas acqñr medico p h signa & infirmo/ medico qā cōponit desalarium cū g. cum percipit eum saluandum/ & quia quando predicat infirmo quid oporteat accidere in futuro/ accidit inde laus & fama medico/ Infirmo uero est utilis/ quia scit de sanitate sua/ Si uero rememoratiua sanita tist/ sunt illa signa que medicus habet de egro tempore sanitatis. s. que sit complexio eius/ utrum calida/ aut frigida / & que sit eius cōpositio/ utrū bona sit/ aut mala. Et sunt quedam de istis signis que expedit adiscere per interrogationem/ sicut de dieta preterita/ & de modis/ & hora comedendi. Et est utilitas medico/ quia laudatur quando predicat infirmo dispositionem preteritam preter quam dicit infirmus/ & infirmo/ qā scit horā in qua debet cibari egro. ¶ De secūdo dicit q. signa indicatiua egritudinis sūt signa resistētia egritudinis. Et utilitas eorum est quia resistimus egritudini per suum cōtrarium quādo per signa cognoscimus. Signa ue-

ro pronostica egritudinis sunt permutationes operationum a cursu naturali/ de quibus dicitur infra. c. future egritudinis. Et utilitas est in istis/ ut medicus antecedit cum causis presens tuis/ euacuādo & corrigēdo ne corpus laboret in egritudine. ¶ De tercio dicit q. hec tria membris diuisio que si ponitur potest comprehendere supradictā diuisionē que sumitur penes tēpora. s. signum simpliciter tale/ & ut nūc tale. ¶ De quarto dicit q. signa demonstratiua habent utilitatem necessariā / quia per eam/ sicut omnes operationes particulares in medicina. Signa uero pronostica habent utilitatem que quasi est prope necessitatem. quia preuidemus nobis / ne forte corpus labatur in egritudinem per eam/ sed signa rememoratiua nō habent tam magnam necessitatem in operatione medicine. ¶ Circa istam lectionē. 4. queruntur/ primum est / an hec diuisio signorum sit possibilis/ uel non. ¶ Secundum est an illa diuisio competat supradictē diuisioni / an nō. ¶ Tertium est de utilitate istorum signorum. ¶ Quartum est de positione exemplorum. ¶ De primo sic procedo uidetur q. illa diuisio non sit possibilis/ quia sicut ista dicitur cōsignum ē sensibile/ sed omne sensibile presens est/ sicut dicit philo/ cap. de memo. ergo omne signum est q. aliquid presentat sensui. ergo omne signum est presens/ quare nullum pronosticum/ & nullum rememoratiuum. ¶ Preterea signum/ & signatum sunt relatiua / sed signatum. s. corpus non diuiditur per hoc. 3. quare nec signum. ¶ Preterea signum est q. aliquid presentat sensui/ ergo cōsignum ē indicatiuum. ¶ Preterea qd. non est non contingit signari / quia omne quod signatur / est sensibile/ sed preteritum/ & futurum nō sunt/ ut dicit philo. 4. phis. ergo nullum signum est pronosticum/ aut rememoratiuum. ¶ Ad cōtrarium omne q. contingit sciri in medicina / contingit signari/ sed contingit sciri presens/ preterita/ & futura/ ut dicit Aristot. 2. topico. ergo contingit ea signari. ¶ Preterea omne de quo traditur sciētia est ens/ sed de huius tradite sciētia/ ergo est ens. ¶ Preterea si non esset signum pronosticum. tunc sciētia pronostica cōmunis non esset in medicina. ¶ Adhuc ad p. mam est ratio talis q. nō habet sciētiam certā nō p. signi/ sed nullū futurū p. signi hē sciam certā/ sicut dicit philo i. peryer. & 7. meth. ergo cum futurum pronosticum medicorū sit contingens nō poterit signum hē per qd. signet. ¶ Ad euidētiā huius no. q. signum cōparatur ad duple x signatum/ ad mediatum/ & immediatum. uerbi gratia/ oreis intensā q. est signum pronosticum

Tex. co. 2.

Tex. co. 3.

Tex. co. 4.

Tex. co. 5.

Co. 2.

pronosticum potest comparari ad immediatum significatum: puta ad aliquam distemperantiam subiecto presentem: & comparatur ad futuram quia ad egritudinem: que debet venire. Unde dico qd non est aliqd signum qd non habeat suum significatum presens immediatum. Signum autem indicativum habet simpliciter presens suum significatum: sed pronosticum & rememorativum habent presens significatum sine diantia: & ab illo non fit denotatio / sed fit a fine. Ita significatio mediata: & per hoc patet solutio ad primum: & ad tertium: si quis subtiliter insperet. ¶ Ad secundum dico quod licet sens preteritus & futurum faciant multitudinem circa signum: non tamen circa signatum: unde non est oportunitas qd si unum relativum dicatur multipliciter: qd alterum: quia per indicationem ad subiectum potest acquiri multiplicitas ut patet in sensibili & sensu. ¶ Ad quartum dico qd non est: nō cōtingit signari: & esset eo modo quo est eo modo signatur: unde futurum signatur non esse ad presens: sed quia erit: & simile dic de preterito. ¶ Ad quintum dico qd licet pronosticum medicorum sit de contingenti absolute: est tamen de necessitate per conditionem: nam licet ostensis intensis significat super hō cōtingens qd est egrotare in futuro: est tamen necessarium per comparationem ad causas suas: si causa antecedens est in corpore: & procedit necessario infirmitas: nō tamen absolute de necessitate infirmatur. ¶ De secundo sic procedo videtur qd talis diuino non possit competere: ut dicatur signum semper aliqd pronosticum / & aliqd reme. & signum nunc aliqd pronosticum: & aliqd demonstrativum: & aliqd preteritum: quia semper claudit in se omnia temporalia: nō potest dividi per illa tria: quia iam oportet qd pronosticum esset preteritum / & presens / & futurum: similiter si egrum nunc tale possit dici per illa tria: tunc posset presens esse preteritum & futurum. ¶ Ad contrarium est auctoritas. C. dicens in hac lectione. Hec vero sunt tempora similiter &c. & Com. in com. hoc idem fecit. ¶ Ad hoc dico qd talis divinus est possibilis: & concedo auctoritates ad hoc adductas. ¶ Ad argumenta in contrarium facta sic dico qd signum demonstrativum semper nō dicitur illud signum qd est tale in omni tempore: sed id qd demonstrat presens corpus tale semper. Et signum pronosticum semper dicitur qd pronosticatur corpus tale semper: & signū reme. qd rememorari facit corpus tale semper: & non qd ipsum signum sit tale semper: sed qd debetur corpori semper tali. Et dicitur signū

pronosticum nunc / quia pronosticatur corpus tale nunc. Et rememo. qd facit rememorari corpus tale nunc. ¶ De 3. est questio. scilicet de utilitate. Nūc comemorantia si gna: ergo conferant. ¶ De 3. est questio. scilicet de utilitate. Nam dicit. A. c. de signis: qd rememorativa signa profunt soli medico. Et demonstrativa soli infirmo. Et pronostica utriusque. ¶ Sed contra reme. vult prodesse infirmo: sicut patet per Com. ergo male dicitur Aul. ¶ Ad hoc dico qd licet conferant rememorativa infirmo, tamen parum / & ideo non est multum curandum. ¶ De quarto dicam legēdo litteram. ¶ Littera sic legatur. De signis &c. hoc est rubrica qd plana est. ¶ Sunt horum que cum presentis sanitatis sunt demonstrativa &c. Videmus igitur exempla signorum sanos reme. pronostici & de. ¶ Et est sciendum qd si debet variari p tale nunc. & tale simpliciter. est igitur signum demonstrativum sanitatis nō indicans cursum operationum finem naturam in presenti. Signū vero pronos. sani nunc est signum qd demonstrat egrum aliquem liberandum: sicut sunt signa digestionis: & que fortitudinem virtutis significant: & tale signum reperitur nō solum in corpore egrotante: sed in cōualecente. i. med. n. demonstrant sanitatem futuram: tam signa cōualecentie: qd signa egritudinis. Signum autem reme. sanitatis nūc est signum qd habemus de consuetudine infirmi in comedendo: & bibendo tempore sanitatis: & si maxime habemus per interrogationem ab infirmo: & signū qd habemus de complexionem eius naturali. Et breviter possumus dicere qd signa que apparēt in corpore egrotante rememorantur preteritam sanitatem significatione generali. relinquit enim de necessitate corpus fuisse sanum in preterito. ¶ Signa vero demonstrativa pronostica: & rememorativa: sani simpliciter sunt eadē qm idem signum demonstrat sanitatem simpliciter in presenti: rememoratur eam in preterito: pronos. in futuro: cuius ratio est qd diuinitio que est a generatione: permanet finem totam vitam hominis distinguitur enim tale signum in tale tempus multum: & tale semper: inter que talis est differentia qm signum qd significat sanitatem semper est magis perfectum: & cōpletum: utq. vero significat sanitatem: ut multum est aliquotulum deficiens ab illa perfectione nam si modo differt sanum: ut multum & sanum semper. ¶ Positis exemplis de signis sanis ponamus de egris: & primo de signis nunc. sciendum ē igit qd signa demonstrativa pntis egritudinis sūt sensibiles lesiones operationū magna mutatio glitatis corporis: & excrementum a corpore in pnti. ¶ Signa vero pronos. facere egritudinis sūt oīa signa que inveniunt in corpore neutro

egrotatur/de quibus loquitur infra in illo. c. Egrotatiuum. Signa uero rememoratiua egri tudinis sunt uestigia derelicta ab egritudine p teritatur cicatrix post consolidationem uulne ris/& defectiōem in pualentibus. Signa ue ro egra simpliciter demonstratiua; pronostica & rememoratiua; sic ponantur/ut insignis fa nis diximus contraria tamen eis. ¶ Post hoc autem ueniamus ad exempla de neutris fm singu lum significatum; signum igitur demonstrati uum presentis neutralitatis in prio signato est mutatio operationum / qualitas corporis / & exeuntia a corpore a naturalibus/non ta men ad eo magna/ut sit sensibilis lesio in ope rationibus/& hec sunt omnia signa que appa rent in corpore neutro decedente egrotaturō & in corpore neutro conualescente. Signum uero pronosticum neutralitatis nunc est signū cōmune q inuenitur in corpore egrotante qd pronosticatur futuram salutem; non enim po test aliquod signum demonstrare futuram sa lutem in corpore egrotante; qd de necessitate non monstrat futuram neutralitatem. Omne enim corpus q sanatur transit per neutru nūc ¶ Signum uero rememoratiuum preterite neutralitatis est signum demonstratiuum presens eis egritudinis/omne enim corpus egrum nūc fuit in pterito neutrum nunc. ¶ Exempla uero de neutro simpliciter in hoc significatō sumantur/sicut dixi de sano & egro. ¶ Visi exemplis primi significati ueniamus ad exem pla secundi; Est secundo/ signum demonstrati uum presentis neutralitatis nunc/ in secundo si gnificatō aggregatio signorum demonstran tium simul cerebrum egrotare & epar esse sa num. Signum pronosticum est aggregatio signorum pronosticantium cerebrum esse sa tiandum/& cor egrotaturum. Signum reme moratiuū ē aggregatio signorum; quorum quedam apparet in cerebro conualescente/ & quedam apparent in corde egrotaturō. Signa enim conualescentis cerebri relinquunt ipm in preterito fuisse egrum / & signa egrotantis cordis relinquunt ipsum in preterito fuisse egrum uel sanum. Talia uero simpliciter in li significatō sumantur/ sicut diximus in sano/& egro/sunt enim eadem pronostica demonstra ti.& re. ¶ Visi exemplis secundi/ ueniamus ad exempla tertiū. Sciendum est q signum de monstratiuum neutri nunc in terio significa to est signorum aggregatio / quorum quedam demonstrant corpus fuisse sanum / in prete rita septimana; & quedam demonstrāt in pre senti septimana esse egrum. Signum autem re me. neutralitatis nunc/sumitur in corpore cō

ualecente. cum. n. uidemus corpus esse cōue scēs rememoriatur ide signa que sūt in eo / qm fuit egrū nūcigt & sanū nūc: & qd sanū nūc precessit ipsum egrum nūc. Signum autem p nosticum future neutralitatis nunc in. 3. signi ficato sumitur in corpore decedente idemodo illud corpus decedens sit incidēs egritudinem salubrem. nam ego i tali corpore pronostico qm egrotabit in futuro/& sanabit ex illa egritudine. Signa autē simpliciter talia huius neu tri in. 3. significato/sunt signa que reperiuntur in corpore egro simpliciter/& in neutro sim pliciter in primo signato/& in neutro simp liciter in secundo significato; qm sic supra mon strauimus. hoc neu. nō differt ab illis fm rem/ sed solum fm rationem. ¶ Prius scde re memoratiua/ hic uidetur negatio/ nam si fuit rememoratiua; nō oportet ponere prius scde cum intelligatur/ quia memoria nō est nisi pteritoy. ¶ Tu autē in die q dixit ad maiore expressionem. Et not. q non fecit hic author uim inter memoriam / & eius reminiscētiā; unde proprie deberent dici reminiscibilia. nā hic est actus rationis/ ut dicit phis. ¶ Secundum hoc uero neutra/ id est neutra dicuntur fm ista tria membra. s. re. pronost. & demonst. ¶ Et que neutra; dispositionum demonstratiua; hoc dicit quo ad neutrum in primo/ ut infra Construas/& dicantur indicatiua & pronost. & teme. neutra que neutra dispositiōe demō strant. ¶ Et que fm aliquid hic igit author fm signatō neutri & 3. fm q aliquid dicit par tem subiecti. Tercium uero demonstratiua quid addit partem temporis/ ut ita construas & dicantur demonstratiua & pronost. & teme. illa que sunt fm aliquid qd ē sana/& fm aliqd egra qualia sūt neutra in terio signatō & fm li non/& fm tempus. ¶ Similiter sanis / & egris/ ita construas hoc. Idemō. pno. & teme. sunt fm tempora. s. tria/ ut tale semper/ & tale ut multū/ & tale ut nunc. ¶ Sicut sanis & egris d. sicut sanum & egrum diuidebatur per tres/ semper & ut multum/& ut nūc. ita & signum in hac. 3. diuisione. ¶ Aut aliter dic / q hic tangit tercio significatum q est in aliquo tpe sanum fm hoc uerbum q tetigit supra. ¶ Sec undum aliquid & c. non tetigit nisi fm signi ficatum neutri/& hec expositio magis placet licet Co. uelit primam. ¶ Appellatur autem nō cōstituit uim in nobis / postq in rebus est cōcordantia ut dē in lib. de pulsibus in phe. & in aliis locis infinitis. ¶ Demonstratiua; hōy utilitas nō ē solū ifirmo/ sed medico. ¶ Iuni or/ quia non cōfert hoc signum nisi medico. h. d. Auidē signi s. cap. p. circa principium. Cum posuit

Essentibus vero corporibus sanis quibus quidem simpliciter: his vero: ut nunc: que & sana dicuntur. Simpliciter sanorum corporum duplicem discimus esse differentiam: hec quidem eorum semper esse talia: hec vero ut multum. Semper quidem talia quecumque habent optimam compositionem. Et multum vero quecumque ab hac non multum deficiunt. **C**ognitiones vero eorum: & ab inherentibus sibi substantie eorum rationes oportet fieri: ab his que necessitate hec consequuntur effectibus & casibus que etiam accidunt: ita vocamus proprie.

Cum posuit divisionem signorum superiorem a tempore, ponit modo prosecutionem superiorem de signis secundum proprias differentias: que sunt sanum & egrotum & neutrum. **D**ividitur autem hoc in duas, nam primo agit in generali de signis sanis/egris/& neutris: tamen principaliter de sanis: Secundo autem de signis sanis/egris/& neutris: in speciali. Prima usque. Signa egrorum corporis. **P**rima dividitur in duas, nam primo repetit divisionem corporum sanorum & intelligit divisionem corporum egrotorum/& neutrorum/& ponit generalem divisionem ipsorum signorum: ratione modi significandi. Secundo profectur de ipsis signis applicando ad sua significata. Durat prima usque. A substantia quidem ipsa. **P**rima dividitur in duas, nam primo repetit divisionem corporum sanorum. Secundo ponit divisionem signorum in duos modos significandi. Durat prima usque. Cognitiones vero eorum. **S**unt ergo due partes in lectione presentie quarum prima dicit quod corporum sanorum quedam dicuntur sana simpliciter/& quedam sana nunc. **S**anorum vero simpliciter/& quedam sunt sana semper/& quedam sana ut multum. Et dicuntur sana semper: quod corpora habent optimam compositionem/& dicuntur sana corpora ut multum: quecumque distulim deficiunt ab optima compositione. **D**e secunda parte dicit quod signa sanorum sunt duplicia, nam quedam sumuntur a substantialiter inherentibus/& quedam ab accidentaliter inherentibus. Et eorum quedam sunt que sunt a casibus sumpta/& quedam ab effectibus. **C**irca istam lectionem queruntur quatuor, quorum primum est de his que dicit

quod corpus semper sanum est corpus quod habet optimam compositionem. Secundum est de origine istorum modorum significandi. Tertium est de noticia eorum. Quartum de dubitationibus verborum Comenti. **D**e primo sic agitur: videtur enim quod corpus semper sanum non possit esse optime compositionis: quare quia corpus optime compositionis necessarium est sanum nunc: quia ipsum est oppositum corpori nunc egrotum infra dicitur/& corpus nunc egrotum non opponitur nisi corpori nunc sano, ergo de necessitate optima compositio habet sanitatem nunc. **P**reterea optima compositio non est nisi in statu iuventutis: sicut dicitur A. primo casu, cap. de complexionibus: corpus autem semper sanum manet tale secundum omnes etates/male ergo diffiniuit semper sanum per optimam compositionem. **P**reterea supra diffiniuit ipsum alia diffinitione: dixit enim quod corpus semper sanum est corpus maxime eutraton/& maxime coequalitate altera illarum diffinitionum superfluit. Cum unius rei unica debeat esse diffinitio: ut dicitur in dyalectica/aut assignetur diverse ratione secundum que date sunt due diffinitiones. **A**d hoc respondeo quod corpus optime compositionis debet habere sanitatem optimam a generatione/quam G. appellavit sanitatem semper/& debet habere sanitatem nunc: tamen ista sanitas: quicquam habet/non est sanitas/quod necessario sit facta post egrotandum nunc/potest autem esse quod corpus aliqd a generatione sanum est/& nunc habuit permutationem que fecit ipsum egrotans a rebus tales/& propter hoc tale corpus non habet sanitatem nunc que necessario sequitur egrotandum: sicut habent corpora egrotantia que sanantur/sed habet sanitatem nunc, prout nunc dicit mensuram temporalem. I. prout est tale in tempore presenti. Et potest tale nunc dicere cum/& non solum mensuram illa cum est cum conservans vel perficiens sui cursum etatum si enim aliqd a generatione corpus sit sanum maxime/& non sit factum egrotans per res tales: potales habet talem sanitatem nunc, inquam per debitum usum rerum non naturalium: tale corpus conservatur/& proficit sui cursum etatum in sua sanitate/nam quod homo nascitur necessario est in superflua humiditate: sicut dicitur ab A. primo casu, sen. 1. c. de etatibus, procedendo ergo secundum etates per usum rerum non naturalium defecatur illa superflua humiditas:& ita cum veniunt ad iuventutem perfectam: est illa sanitas per res tales:& in quibet etate per usum fuit secundum debitam sanitatem illius etatis/nam alia sanitas debetur in sanibus:& alia senibus

An p optima comp. definitur re que sit sanum semper.

Decernit

non dicitur
aliquid non
tamen dicitur
dicitur

& alia iuuenibus : sic ergo possumus dicere /
q̄ tale corpus dicatur sanum nunc, non solum
nunc mensurantefed etiam nūc cante, Sed se/
cundum modum conseruationis/uel perfectio/
nis : que debetur corpori fm̄ cursum etatum/
& sic patet q̄ talem sanitatem/nunc non pre/
cessit necessario egritudo nunc. ¶ Sed si incū/
bit questio/nūquid si corpus tale a generatione
habeat egritudinem temporalem/puta febrē/
uel aliam egritudinē si remaneat optima cō/
positio recedente febre. ¶ Hanc autem que/
stionem disputabo in sequenti capto. ¶ Sic
igitur patet ex predictis q̄ optima composi/
tio/prout h̄ accipitur : plus dicit quam sanum
semper : fm̄ q̄ supra accipiebatur de corpori/
bus, sanum enim semper ibi non dicit nisi re/
lationem ad principia generationis / optime
se habētia. Vnde corpus semper sanum ex par/
te generationis potest esse uulneratum/ & ni/
hilominus erit semper sanum a generatione/
tamen non erit corpus optime compositionis
cum sit egrum nunc, accipitur igitur h̄ corpus
semper sanum/non solum referendo ad prin/
cipia generationis in se accepta: sed etiam p/
ut comparatur ad dispositionem actualem per/
fectam & conseruatam ex tempore/quando sa/
nitatem nuncio modo accipiendo nunc/sicut
supra diximus. ¶ Et huius signum est / quia
Gal. si non describit corpus sanum nunc / sed
solum corpus sanum ex generatione : uolebat
enim intelligere corpus tale ex generatione
cum sanitate q̄ superius diximus & ex hoc pa/
ter solutio ad primum/ & tertium. ¶ Ad se/
cundum dico q̄ hic accipitur optima composi/
tio fm̄ q̄ discutrit per omnes etates/ & non
sicut accipit, A. in secundo modo equalitatis.
¶ De secundo sic pcedo/ & dico q̄ origo mo/
dorum significandi est talis/quoniam substan/
tia membri conficitur ex materia & forma/
materiā autem membri dico humores / &
elementa. Forma autem est duplex , una desi/
gnata per modum motoris / & talis est uir/
tus/est enim uirtus causa formalis membri/si/
cut dicit Aristot. secundo de anima. Alia uero
forma membri est / que designatur per modū
qualitatis/ & habitus/ per quā subsistunt mem/
bra/ & talis est complexio/ & cōpositio/ & uni/
tas. Vnde dicit. G. de iuuamentis membrorum
q̄ complexio est substantia & forma membr/
unde ista eadē substantia sanitatis sūt & egritu/
dinis/quoniam diffinitionem eorum ingredi/
untur, dico ergo q̄ a materiali principio mē/
bri q̄ est elementum & huius componente mē/
brum/ & etiam a formali principio / regente
membra/sicut a uirtute non potest sumi aliq̄

signum/quoniam non offerunt se sensui : ma/
teria enim non offert se sensui / nisi per for/
mam/ & uirtus non offert se sensui / nisi per
operationē/ & sic igitur/nec materia/nec uirtus
potuere esse signum/relinquitur ergo q̄ signū
sit solum forma membri/que est qualitas/uel
habitus membri/ & tale est complexio compo/
sitio/ & unitas/ & ista appellatur signa a substan/
tialiter inherētibz. ¶ Propterea a uirtute p/
cedit operatio imediata/ & talis operatio ap/
pellatur effectus. A. b hac autem operatione ali/
qd factum relinquitur/ & illud tale factum ap/
pellatur casus/sive sit qualitas corporis/sive color
uel durities/uel mollities/sive sit exiūs a corpo/
re/ut capilli: uel urina, h̄ est origo huius diffi/
nitionis signorum. ¶ Et ex hoc patet manife/
statio tertii questus. In notificatiōis illorum mo/
dorum significandi/ uidetur enim signū san/
ptum a substantialiter inherētibz illud quod
ponitur in diffinitione sani/uel egrī/sive cō/
plexio/uel unitas/uel compositio. ¶ Effectus
uero dicitur omnis operatio procedens a uir/
tute naturali/animali/ & uitali. Et potest etiā
dici effectus operatio que respōdet qualitatē
corporis substantialiter inherētibz/ in frigidario
humectatio : & sic habes duplicem effectum/ &
operationem relatam ad uirtutem/ut digerere/
re/expellere/uidere/audire/ & similia/ & ope/
rationem relatam ad substantialem qualitatem
corporis/ut calefactio/infrigidatio/delicatio/
& humectatio/adultum tamen h̄ reducuntur
ad illa. ¶ Casus autem appellatur omnia
que inueniuntur in corpore signa/exceptis sub/
stantialiter inherētibz/ & opatōibz. ¶ De
q̄nto dicam legendo litteram. ¶ Existētibus
igitur corporibus, si repetit auctor diffinitionem
corporum/ut doceat illi applicare diffinitionem
signorum. ¶ Semper q̄ quocumq̄ optimam
habent compositionem/sic exponere sicut supra
diximus in primo questu. ¶ Sed si dubitā/
quare auctor non descripsit sanum/ut nunc/
cut fecit sanum semper/ & sanum ut multum.
¶ Ad q̄d respōdeo q̄ ideo non descripsit
quia intendebat q̄ tale corpus sanum semper
habet sanitatem nunc / sicut in primo questu
disputatum fuit. ¶ Cognitiones eorum/idei/
significatiōes horum corporum sanos. ¶ Et
ab inherētibz fm̄ substantie ratiōem/ ide/
oportet nos significare super ista corpora sa/
na/per ea que magis dicuntur substantia ratiōe
substantie istarum diffinitionum eorum/ & ta/
lia sūt complexio/unitas/compositio. ¶ Sed
si opponitur/ nam ea que ingrediuntur in ratiōe
substantie uidentur significata/ & non si
signa. Nam super complexionem significat
nam/ & super

Vnde nam
signos: p̄
p̄tito emet
ferit.

Empo
dian
pre

impe
linu

Cor
his
uirtu

And
for
sit

ma/ & super compositionem/ & super unita/ tem. ¶ Ad quod respondeo q substantia liter inherencia considerantur duobus modis uno modo inquantum constituunt ipsum corpus sanum/ & hoc modo sunt significata. Alio modo considerantur in quantum representantur i sensu medici/ & sic sunt signa. ¶ Et propter hoc est notandum q quedam sunt in corpore no/ stro solum cause/ sicut ea que constituunt coti/ pus nostrum/ & nō manifestantur se sensui/ ut elementa/ & uirtutes/ & hīs similia. Que/ dam uero sunt ita effectus q nullo modo sunt cause/ ut qualitas corporis/ sicut color durities & mollietas. Quedam uero sunt que sunt simul & effectus/ & cause/ idest signum & signi/ ficatum/ qualia sunt substantia liter inherencia que ostentantur sensui/ ut caliditas/ & frigiditas &c. ¶ Secundum substantie rationem & c. ta/ tio substantie appellatur definitio corporis si/ si supradicta de corporibus. ¶ Et ab hīs q ex necessitate consequuntur effectibus/ & casu/ bus/ idest oportet significationes fieri ab hīs/ idest per ea que sequuntur de necessitate hec corpora/ sicut sana. ¶ Consequentibus dico de necessitate/ sicut effectibus & casibus. ¶ Sed hic dubi/ quia dicit casus/ & effectus de necessitate sequi/ qd non uidetur sunt eni/ quedam accidentia/ que aliquando sequuntur dispositionem corporis/ & aliquando non/ qd non sunt substantia liter inherentes qualitates sicut dicitur in Com. illius aphī. Paroxysmos & consistentia/ relinquitur ergo q ista diuisio non comprehendat omnia genera signorum/ & accidentium/ aut q male dixerit ea sequi de necessitate. ¶ Ad hoc respondeo q uniuersa/ liter loquendo effectus & casus dicuntur de ne/ cessitate sequi substantia liter inherencia/ sed particulariter nō sequuntur de necessitate/ po/ test enim esse particularis casus/ ut puta duriti/ ei carnis/ que nonquam pleuriticum/ uel aliam egrotantem sequitur. ¶ Aut dic q hec determi/ natio ex necessitate nō ponit uniuersalitatem consequendi/ sed ponit necessitatem inheren/ tiam ipse sint casus/ non enim possunt per se existere/ sed subiecta consequuntur. ¶ Pre/ terea dubitatur/ nō uidetur q effectus sint sub/ stantia liter inherencia/ nam Gale. diffiniendo sanitatem/ lib. de accidenti & morbo/ diffinit eam per operationem/ idic q sanitas est qua/ litas faciens operationem naturalem/ & sic ha/ bet q effectus ponitur in diffinitione sanita/ tis/quare ut substantia liter inherens. ¶ Pre/ terea signum sumptum ab operationibus/ est primum/ & perdurans/ sicut dicit Aul. primo casu de signis/ cap. i. signum autem q est huius

modi ut esse substantia liter inherens. ¶ Ad primum dico q nullus effectus est substantia liter inherens/ & si obiciat q effectus idest ope/ ratio ponitur in diffinitione sanitatis. dico q illa diffinitio non fuit data per priora/ sed p posteriora/ idest per effectum/ operatio eni est effectus sanitatis/ & non causa. ¶ Ad secundū dico q licet signum sumptum ab operibus di/ catur primum/ & immediatum/ & perdurans/ nō tamen propter hoc dicitur sumptum a substantia liter inherens/ dicitur enim substantia liter inherens q ponitur in diffinitione/ & est de substantia rei significate. Operatio autē licet infallibiliter significat/ & immediate. tñ non est causa/ sed effectus. ¶ Preterea queri/ tur de eo q dicit Com. q signa sumpta ab effectibus sunt apparentis ueritatis. Et signa sumpta a substantia liter inherens sunt necessaria ueritatis que differentia notetur inter si/ gna per hec uerba/ & uidetur q nulla qm effectus uidentur habere necessariam ueritatem eorum signatio sit uera & durans. ¶ Ad hoc respondeo q Com. uoluit hanc differenti/ am notare per ista uerba. Equia substantia liter inherencia erant simul/ & signa/ & cause/ & p/ pter hoc attribuit eis necessitatem ueritatis/ effectus autē cum non sint cause sanitatis/ sed solum sint causati. ideo dicit eos esse appa/ rentis ueritatis/ nam effectus dicitur esse appa/ rentis respectu sue cause. Non autē intellexit apparentis ueritatis q fallere/ sed q appaten/ tius significat. ¶ Preterea queritur quomo/ do casus fallant interdum/ & uidetur q non possint fallere. nam casus sūt ab effectibus/ q si effectus non fallunt/ nec casus. ¶ Ad hoc respondeo q casus dicuntur fallere interdum/ propter multitudinem causarum/ a quibus ca/ dunt. Verbi gratia ponamus aliquem habere colorem citrinum talis color potest significare super caliditatem epatis generantis multum de colera/ potest etiam significare super frigidi/ tatem stagnaticam oppilantem porū/ selt/ leum. Item potest talis citrinitas causari a co/ lore actis resoluente pulcritudinem sanguinis/ & hoc modo intelligit Com. cum dicit q sal/ sunt casus. ¶ Preterea queritur cum ista tri/ membris diuisio signorum comprehendat ali/ qua signa/ & sint alie diuisiones signorum/ que similiter comprehendat signa omnia/ quomo/ do diuersificantur & uariantur ille diuisiones. ¶ Ad hoc respondeo q signa aliquando su/ muntur/ uel diuiduntur ratione sui assignifi/ cati/ & hoc modo dicimus q signa quedam sa/ na/ quedam egra/ & quedam neutra. ¶ Et ali/ quando diuiduntur signa ratione sue essentie

Nū opatio
nem signa
sunt etiā ne
cessaria

q. ad. 3. 1. 2.

An casus
mētiantur

q. ad. 3. 1. 2.

q. ad. 3. 1. 2.

Quid ista si
gnorū par/
ticio/ alia
interfuit.

q. ad. 3. 1. 2.

q. ad. 3. 1. 2.

sicut dicimus signorum quedam sunt qualitas corporis. Quedam exiens a corpore : & quedam actioes uirtutum. ¶ Et aliqui diuiduntur signa ratione modi significandi. Modus autem significandi est triplex / uno quidem modo est per comparationem ad ipsum cognoscendum / & hoc modo dicimus / q signorum qdam signa sicut per uisum / quedam per auditum / quedam per tactum / quedam per gustum. ¶ Item dicimus signorum / quedam significant secundum certitudinem / quedam secundum coniecturam. ¶ Secundo modo per comparationem ad inuentiam signi ad signatum / & hoc modo dicitur A. cap. p. de signis q signorum quedam sunt per durantiam & prima / quedam sunt per durantiam / & non prima. Et hoc modo dicimus q signorum / quedam sunt substantialiter therentia / & c. ¶ Tercio uero modo dicitur per comparationem ad tempus / & hoc modo dicimus q signorum / quedam sunt pronostica / quedam demonstratiua / quedam rememoratia.

Tex. co. 8.

A Substantia quod est ipsa eorum que in optis compositio ne sunt contemperantia similes quidem partes habentium in caliditate & frigiditate & siccitate & humiditate / organicoz uero in quantitate & qualitate componentium ea : & ad huc in formatione & positione particularum uisculorum & totius organi. ¶ Ab his uero que ex necessitate nec sequuntur similes quidem partes habentia quantum quidem ad tactum in duritie / & mollitie / mediocritas quantum ad uisum bonus color & secundum lenitatem asperitatem mediocritas. ¶ Secundum uero effectus operationum perfectio quam uirtutem nominamus. ¶ Eorum uero que organica consequuntur in coequalitate & pulchritudine omnis corporis organicoz amplius & tribuerentur eis effectum in uirtute. Optime ergo compositionis corporis demonstratiua signa sunt hec.

Lectio. 3.
Introductio.

Partitio

Postquam author repetiit diuisionem corporum sanorum & applicauit illa signa secundum suas differentias / prequitur modo de illis signis. ¶ Et diuiditur pars ista in duas / Nam p. determinat de signis corporis optime compositionis / secundo imponit finem.

Durat prima usque optime igitur compositionis. Prima in. 2. namq. primo agit de signis huius corporis prout sumuntur a substantia. Secundo prout sumuntur a consequentibus substantia. Prima durat usque / Ab his uero que ex necessitate. Prima in. 2. primo determinat de signis a substantia membrorum consilium. Secundo officialium : Secunda ibi organicoz uero. Pars autem illa / in qua prosequitur de signis que sumuntur a consequentibus substantiam diuidit in duas / namq. primo ponit signa que sumuntur a consequentibus substantiam membrorum consilium. Secundo officialium. Prima usque eorum uero / que organica. Prima in duo Nam primo agit de signis / que sumuntur a calibus consilium. Secundo de his que sumuntur ab effectibus : Prima usque. Ab effectibus. ¶ Pars autem illa / in qua agit de his que sumuntur ab his q sequuntur substantiam officialium. Diuiditur in. 2. in quas prima agit de his que sumuntur a calibus membroz officialium de his q sumuntur ab effectibus. Prima usque. Et in hunc. ¶ Secundo igitur. 7. pres. in lectione p. De quas prima sic dicit q temperantia in caliditate frigiditate / humiditate / & siccitate / est signum significationis optimam compositionem sumptam a membris officialium. ¶ De secunda dicit q equalitas in quantitate / numero / & formatione / & positione est signum q significat optimam compositionem sumptam a membris officialium. ¶ De tertia dicit q mediocritas inter asperitatem & lenitatem quantum ad tactum / & bonus color quantum ad uisum / & mediocritas inter asperitatem & lenitatem sunt signa significationis optimam compositionem sumptam a calibus membrorum consilium. ¶ De quarta dicit q perfectio operationum membrorum consilium est signum significans optimam compositionem sumptam ab effectibus ipsorum consilium. ¶ De quinta dicit q pulchritudo exis in coequalitate totius organi est signum significans optimam compositionem sumptam ab effectibus membrorum officialium. ¶ De 7. dicit q sunt signa demonstratiua corporis optime compositionis. ¶ Circa istam lectionem duo queruntur. p. quodam generaliter scdo quedam specialiter circa litteram. Generalia uero queruntur sex : Primum est de ordine capli. Secundum est de sufficientia. Tercium est de corpore optime compositionis an possit inueniri / Quartum est an habeat signa medicinalia. Quintum est an possint plura indiuidua esse optime sanorum. Sextum est an ista optima compositio de qua loquitur duret in omnes etates / uel sit solum in etate iuuentutis. ¶ De primo sic procedo uidetur q

An sit
lapso
ipsum
fuerit

uidetur: q̄ primo debuisset prosequi de signis
corporis lapsi: q̄ de signis corporis sani. quoniam
corpora lapsa habent manifestiora signa: q̄ cor
pus sanum optimum. Illud uero: q̄ est manife
stum: debet in doctrina precedere: ut dicit Ar.
5. Metha. & Gal. 7. de ing. fa. ¶ Ad contrarium
patet: Nam complexio tempora est antiquior
dilemperata sicut dicit Gal. primo de comple
xionibus: quare de illa primo debuit ponere
signa. ¶ Preterea ad optimam compositionem fit
comparatio omnium corporum lapsum sicut
ad sanum Polichetisquare debuit precedere
¶ Ad hanc questionem dico: q̄ signa optime
compositionis debuerunt precedere signa lapsi
rum corporum. Nec obstat q̄ signa corporum
lapsum sint manifestiora: quoniam magis cau
sa coegit cum præordinare signa optime com
positionis: & fuit causa: quoniam oportet sem
per precedere in mente optimam compositionem
& eius signa: cognitioni corporum la
psorum: quoniam est sicut regula: ad quam oia com
parentur: ut infra dicitur de signis musculorum.
¶ De secundo sic patet: uidetur enim q̄ Gal.
fuerit superfluum imponendo hoc caplm: quon
iam infra in illo caplo competentis signa cra
seos ponit signa corporis temperati igitur
hic: uel ibi fuit superfluum. ¶ Ad contra
rium: quia debuit deesse ad ponendum ista
signa circa unum q̄q̄ membrum: sicut de cor
pore egro fecit infra: quare uidetur de minutis.
¶ Preterea non possunt signa: que ponuntur
a natura comuni: cum expediat tale corpus ha
bere debitam unitatem: quare deesse. ¶ Ad
hanc questionem respondeo: q̄ nec deesse nec
superfluum. ¶ Ad argumentum uero: q̄ opposi
tus de superfluitate: dico: q̄ signa hic posita: &
infra in illo caplo competentis uero craseos
& c. Duplicem hanc differantiam doctrine: Nam
in hoc caplo docet Gal. signa corporis tempe
rati: secundum omnia sua membra: & fm̄ genera
les differentias signorum: non descendendo ad
aliquid speciale signum. ¶ In caplo uero illo
competentis craseos: docuit solum modo signa
musculorum: & descendit ad specialia horum: sicut
ad colorem: & capillos: & hinc similia. Et quia
uulgo caplm̄ intulitur de habitudine cor
poris totius: non tñ debemus intelligere q̄ ibi
agat de signis omnium membrorum: sed solum de
signis musculorum representantibus habitudi
nem totius. ¶ Ad id uero: q̄ opponitur de de
fectu dico: q̄ uo oportuit eum in hoc loco de
scendere ad specialia membra: quia infra loqu
do de signis corporis egri ponit signa quorum
dam membrorum specialium temperatorum: scilicet
dei & musculorum: & per illa intelligimus simi

liter in aliis: quia melius fuit doctrinam specia
lium temperatorum cum dilemperatis pone
re: q̄ subaudire. ¶ Ad secundum dico: q̄ licet
aut. nō applicuerit signa unitati: uel cōiunitati
tñ ea subaudiuit p̄ ea que dixit de officia libus
& similibus: unum enim membrum: uel uel tacta
est signum: sumptū a substantialiter in herenti
bus membrorum: Punctum uero cōiungens
ex illa unitate est signum a cōiunctis. Integri
tas autem operationum: tam cōsimilium: q̄ offi
cialium est signum sumptum ab effectibus: me
mbrorum unitorum. ¶ De 3. sic procedo: uide
tur q̄ corpus optime compositionis non pos
sit inueniri. Primo auctoritate Com. dic. q̄
corpus: q̄ est melioris formarum: aut nō inue
nitur: aut si inuenitur est occultum sensui. qd̄
uero est occultū sensui apud medicum: nil ē cū
eius speculatio nō transcendit sensum. ¶ Pre
terea optima compositio debet habere opera
tiones integras & completas: & perfectas sicut
dicit Gal. secundo de complexionibus: sed nul
lum corpus potest habere operationes unius
fas: completas: sicut dicit Gal. infra de causis cor
ruptionis solute cōiunitatis: igitur impossibile ē ta
le corpus inueniri. ¶ Preterea corpus huma
num semper est in motu. Unde Arist. lib. de
morte & uitæ: dicit q̄ omnia sunt in motu &
corrumpuntur: & sunt: Quare cum optima
compositio habeat temperamentum: compositio
nis in puncto nō poterit esse: p̄ motum: qui
reperitur in ea. Motus enim ille semper alterat
& pmutat. ¶ Preterea corpus equale ad pon
dus non inuenitur apud medicum: sicut dicit
Aur. de complexionibus cap. p. Sed optima
compositio debet habere complexionē equa
lem ad pondus: & non equalem ad iustitiam:
igitur optima cōpositio apud medicum inue
niri non potest. ¶ Preterea Gal. in lib. de re
gimine sani. dicit q̄ perfecta sanitas nunq̄ est
& si est nō est nisi instanti. ¶ Ad contrarium
Gal. namq̄ secundo de complexionibus: & hic in
presenti caplo: & A. sen. secunda de signis cō
plexionis equalis posuit signa optime compo
sitionis corporis: sed eius q̄ impossibile est esse
nullum est signum cum signum semper ab aliq̄
procedat causa: quare optima compositio est
fm̄ medicū. ¶ Preterea natura in uno quocū
opere suo intendit optimum in genere illorū
sed constat corpus humanum esse opus nature
igitur in genere hominis est intentio nature
ad optimam cōpositionē: sed nihil est frustra
in fundamento nature ut dicit Auer. Metha. lib.
primo: & sic uult Arist. eodē libro: uult enim
q̄ nullū desiderium naturale sit frustra. ¶ Pre
terea in quocūq̄ genere rerum est aliud inu

An sit ullus
optima cō
positione

Intus

perfectum in eo est necessarium esse perfectum sicut dicit Boe. lib. de consolatione itum igitur in corpore humano reperitur compositio in perfecta in eo reperitur compositio perfecta optima. ¶ Preterea oē idē possibile esse qd habet materiam aptam ad recipiendam formam & habet agentem potentem illam scilicet materiam inducere sine impedimento sed inuenitur mā pura corpa elementorū apta ad recipiendam formam optimam & inuenitur agens ad imprimendum illam formam uidelicet impressio corporum super celestium. igitur tale corpus potest inueniri. ¶ Preterea nos uidemus corpus qd habet lapsam complexionem ad caliditatem & quodam qd habet lapsam ad frigiditatem & possibile est unū transire in alterū per uiam alterationis & ab extremo in extremum non transire nisi per medium sicut uult Gal. 6. de ingesta. & idē inuit. A. cap. de etatibus necessario igitur inuenitur complexio temperata. ¶ Preterea Haly lib. 4. cap. finali ponit tale corpus inueniri licet raro. ¶ Preterea Gal. secundo complexionum ponit complexionem equalem inueniri uisū tactu & operatione. ¶ Ad hanc questionem dico qd possibile est esse optimā compositionē intrāstrū sed non est necessariū eā efficiamētē. ¶ Vel dic qd optima compositio diuiditur. scilicet punctatē & absolutam considerationem eius Et hoc modo non est nisi in transitu. Alio uero modo dicitur cum quadam latitudine currente per etates & uarietates rerum non naturalium & hoc modo inuenitur & durat. ¶ Ad primū autem argumentum factum in contrarium sic Respondeo cum enim dicit Haly qd optima compositio non inuenitur aut si inuenitur est occulta sensui debet intelligi qd est occulta sensui quātum ad certā & determinatā compositionem uel cognitionem sensibiliter distinguentem eam a corpore parum lapsa. Et hic concordat. Gal. infra cum dicit qd corpora parum lapsa sunt lesa scilicet ueritatem tamen illarum lesio non est sensibilis. Et in secundo complexionum dicit enim qd mala complexio sana distat ab equali tamen illa distantia non potest cognosci pondere / uel mensura propter hoc patet solutio ad autho. Gal. de resanatione. ¶ Ad secundū dico qd quādo Gal. dicit nullum corpus habere uniuersas operationes perfectas nos debemus hoc intelligere per cōparationem ad ea / que corpus humanum de necessitate permutat / qualis est permutatio quā facit calor naturalis intrinsecus & res non naturales extrinsecas uariando corpus scilicet cursum etatis resoluendo & consumendo humidum radi-

cale & calorem innatum & alterando mēbra. Vnde nullum corpus potest inueniri qd habeat operationes sic perfectas qd non permutat ab istis necessariis permutantibus qd patet cum sic intelligere qm loquitur contra illos qd cadunt in dogma sempiternae passionis. Nos autem ponimus optimam compositionem possibile habere uniuersas operationes completas nihilominus tamen ille operationes recipiunt mutationes a rebus necessario permutantibus. Nec propter hoc dicuntur tales operationes diminute si enim puer facit operationes que contingunt etati tali puero congruas. Et idem facit in inuentute & idem in senectute & senio. Et existens etiam in aere calido / uel frigido resistit illi mutationi inquantū subliet humana natura. Et similiter dico de aliis non naturalibus. Tale enim hominem dicimus habere optimā compositionem. ¶ Sit ex hoc patet solutio ad tertium quā licet corpus humanum semper uarietur tamen potest in illa uarietate leniare equalitatem congruentem sue etati & sue complexionis non enim prohibetur optima compositio permuari a rebus necessario permutantibus sed debet leniare equalitatem scilicet exigentiam illius permutationis. ¶ Vel dic qd cum Gal. dixit nullum corpus possibile habere operationes perfectas intelligit hanc durationē. ¶ Ad. 4. dico qd corpus inaequale ad pondus non negatur ab A. absolute sed negatur qd non est de consideratione medicorum quantum tale. medicus enim nō considerat neque equalē nec inaequale / ad pondus sed considerat equalē & in equalē quoad iustitiam. Vnde peccabat argumentum secundum accidis. ¶ De 4. sic procedo uidetur qd tale corpus non habeat signa per que possit significari quia apud medicum nihil habet signum / nisi sit sensibilē sed tale corpus sicut dicit Haly non est nisi secundum intellectum & non comprehenditur nisi ratione. Ergo tale corpus nō habet signa per que possit inueniri. ¶ Preterea si dēret cognosci tunc oportet qd cognoscatur per sensum talis quātum ad substantialia signa sed tactus (ut dicit philosophus in secundo de anima) non participat nisi excellentias sensibilium in tali autem corpore nō est aliqua excellentia. ¶ Preterea complexio innata non potest sensu apprehendi sed solum intellectu Nam per sensum nō percipitur nisi qualitas super inducta ergo tale corpus nō potest cognosci per signa. ¶ Ad contrarium tale corpus est optime compositio nis & contingit conseruari sicut dicitur cap. 10 de causis sed omne quod conseruatur habet signa per que cognoscitur an debeat conseruari sicut

ad hanc
lib. 1.
cap. 1.

Decemit

Et
quod
libet

et sicut

ri sicut dicitur Haly de signis demonstratiuis ergo tale corpus habet signa scibilia. ¶ Preterea Gal. ponit hic q. tale corpus habet signa. Item perora in caliditate & frigiditate ergo habet signa. ¶ Preterea Gal. lib. de complexionibus ponit signa eius sufficienter. igitur habet signa quibus scit. ¶ Ad primum dico q. compositio optima habet duplicem considerationem uno modo prout comparatur ad armoniam corporis in se acceptam & hoc modo non cognoscitur nisi intellectu. ¶ Alio modo comparatur ad dispositiones sensibiles / quas relinquit in corpore sensibilibus faciendo qualitates tangibiles extra & visibiles. secundum exigentiam suam & per hoc patet solutio ad primum questionem. ¶ Ad secundum dico q. tactus potest dupliciter comparari ad tangibile mixtum / uno modo q. discernat inter qualitates illius mixti & iudicet que illi magis dominetur / ut quis tangendo corpus colericum dicit / quia ibi magis datur caliditas / & quantum ad hoc tactus non discernit in corpore optime sano / quia non potest uti illa discretionem cum non sit ibi excessus. Alio modo potest comparari tactus ad tangibile mixtum / ut confuse percipiat eius qualitates que resultant nunc / & hoc modo tactus bene participat qualitatem equalitatis. ¶ A ut aliter tactus / cum sit in membro. ¶ Sicut / si obuiat sibi corpus equalis temperaturae / sentit ipsum per viam priuationis / sicut visum sentit tenebras. nam q. non percipit ibi equalitatem excessus alicuius qualitatis relinquit in se mediocritas illius sensibilis. ¶ Ad tertium patet solutio per solutionem primam. ¶ De quinto sic procedo uidetur enim q. plura indiuidua possint esse optime sana / quoniam quidocumque reperitur materia apta ad recipiendum optimam finitatem / & reperitur causa / que possit illam materiam inducere / debet peruenire effectus / sed elementa / que sunt materia corporis huiusmodi (quantum est de se) receptiva sunt illius optime compositionis secundum plurima indiuidua / non enim maior ratio est ex parte materie / ut recipiat formam unius indiuidui magis q. alterius / agens enim tam universale / ut virtus celestis q. particularis / ut virtus generatiua cum suis instrumentis (quantum est de se) potest formam optimam imprimere secundum plurima indiuidua / ergo possunt plurima indiuidua participare optime compositionem cum materia & causa agens non repugnet. ¶ Preterea ista optima compositio est quedam species / que habet particularia corruptibilia / sed omnis species debet habere plura indiuidua contenta sub se / species enim predicatur de pluri-

bus differentibus numero in eo q. quid est. ¶ Preterea nihil prohibet aliquam qualitatem ultimam in suo genere participari a pluribus subiectis. Verbi gratia homo est dignissima creaturatum / nihil autem prohibet plures homines particulares hanc dignitatem participare / ponamus enim / q. scire grammatice in summo / sit scire. 4. regulas / scire autem tres sit scire remissum / tunc uterq. scit grammatice / tamen ille q. scit 4. est optimus grammatice / erit ergo possibile / q. plures homines particulares sint grammatici summi. Similiter plures particulares naves participant albedinem in summo / & plures particulares ignes caliditatem in summo / igitur possibile erit plura particularia participare temperantiam & qualitatem in ultimo. ¶ Ad contrarium dicit Ar. 7. top. q. quoniam dictum per super abundantiam dicitur de aliquibus duobus oportet illa duo esse eadem / aut alterum ab altero contineri / & est eius tale exemplum / ut si dicatur peloponensis & lacedemonius oportet illa duo esse eadem / aut alterum ab altero contineri. ¶ Preterea expresse dicit. 5. Topico. q. illud / q. per super abundantiam dicitur soli convenit / ergo & temperantissimum & equalissimum uni soli convenit in indiuiduo. ¶ Preterea impossibile est duo indiuidua sub eadem complexione existere sicut dicit. A. primo can. cap. de complexionibus / quare non possunt plura indiuidua participare optimam compositionem. ¶ Et ad idem facit q. dicit Haly sermone primo cap. 6. de assignatione diversitatis complexionis ponit enim q. indiuidua duorum diversitas / est ex diversitate complexionis. ¶ Idem dicit. Ga. de simplicibus medicinis / ponit enim q. indiuiduorum diversitas est ex diversitate cadente in qualitate elementorum. ¶ Ad hanc questionem dico q. in eadem etate / & in eodem tempore non est possibile plura indiuidua esse participantia optimam compositionem / sed in diversis temporibus bene est possibile plura esse / & in diversis etatibus. Et ratio est / quia in generatione indiuidui a iuvni non potest idem omnino esse aspectus ad corpora celestia / qui est in generatione alterius / Quoniam duo non possunt generari in eodem indiuiduo loco / Cum impossibile sit duo indiuidua esse in eodem loco corporea quia igitur variatur aspectus indiuiduorum in sua generatione / & virtutem celestem corporum necesse est variari a complexione / licet materia elementaris apta sit recipere illam equalitatem (quantum est de se) ¶ Ex hoc patet solutio ad primum argumentum / q. probat

no nra
Q. dicitur in
S. q. dicitur

Decernit

Fortē possibile / plura indiuidua participare optimam compositionem / Nam licet materia elementaris de se possit recipere & corpora celestia sint eadem / nisi non est idem aspectus eorum ad diuersa indiuidua generata in eodem tempore. ¶ Et sic patet q̄ certissima & punctualis temperantia / nō potest esse in pluribus indiuiduis in uno eodem tempore generatis. Et tamen cum quadam latitudine / possibile est plura indiuidua participare temperantia. e.g. li/ & forte medicus descendendo ad speciem / hoc modo poneret plura indiuidua participare eandem complexionem. Sed diuersis temporibus redeunt constellationes in quibus sunt idem aspectus cum preteritis / & ideo poterit tunc fieri corpus temperatum punctualiter / si materia fuerit preparata ad recipiendum temperamentum. ¶ Ad secundum dico q̄ species non requirit multitudinem indiuiduorum / nisi potentia / unde bene habet plura indiuidua actu quantum ad diuersitatem tempus / sed in uno tempore nō habet plura nisi potentia. ¶ Ad tertium dico q̄ participatio formarum est duplex / una que facit ad esse indiuidui sicut facit complexio / & compositio ad esse particulariū hominum / & hanc nō est possibile diuersa indiuidua participare eandem sicut dictum est / Alia uero ē participatio forme / uel qualitatis actualis / que non est de esse indiuidui : Et talē hū possunt participare diuersa indiuidua equaliter. ¶ De sext. sic procedo uidetur enim q̄ non sit nisi in etate iuuentutis / dicit. n. A uice. primo can. de complexionibus / cap. primo q̄ temperata complexio non inuenitur in homine nisi / cum ad ultimum terminum complementi deuenit : Cum igitur optima compositio debeat habere optimam complexionem / non potest esse nisi in statu iuuentutis. ¶ Preterea corpus humanum cum uarietur secundum diuersas etates per contrarias complexiones. s. calefaciendi frig. hum. & exicc. si reperitur complexio temperata in pluribus etatibus / iam illa complexio equalis haberet plus de latitudine q̄ complexio in equalis / nam ipsa comprehendit in se quatuor contrarias complexiones / & nulla in equalis comprehendit nisi unam. ¶ Preterea corpora puerorum & senum sunt corpora neutra sicut uult. Gal. infra de signis neutris. Et. A. primo can. se. scienda cap. secundo / ergo nullum eorum potest habere optimam compositionem. ¶ Preterea corpus optime compositionis non habet omnes operationes integras & perfectas nisi in iuuentute / igitur nullum potest habere optimam compositionem. ¶ Preterea corpus opti-

me compositionis habet omnes operationes integras. ¶ Ad contrarium uidetur corpus enim semper sanum est corpus optime compositionis / & corpus semper sanum manet tale sem omnes etates sicut uult. Gal. supra & com. ¶ Preterea q̄ optima compositio ē sicut regula / & cognitio omnium distemperantiarum existentium in qualibet etate / oportet in qualibet etate esse aliquam temperantiam per quam cognoscimus distemperantiam illius etatis / oportet igitur esse / & iuuenem temperatum / & puerum temperatum / & senem temperatum. ¶ Preterea q̄ est tale a generatione currit sem omnes etates tale / optima compositio est huiusmodi / & c. ¶ Preterea uidetur q̄ talis equalitas sit magis in pueritia q̄ in iuuentute / pueri enim conseruatur per res temperatas / eo q̄ ipsi sunt temperate complexionis / sicut dicit Gal. in co. illius A flor. 3. particule : Secundū horas quidem / & c. idem uult in co. illius A flor. Qui crescentiaque re si alicui etati tribuitur temperatum non attribuitur nisi pueritie. ¶ Ad hanc questionem Respondeo q̄ optima compositio potest dupliciter considerari / uno quō modo uniuersaliter & absolute sem q̄ ponimus eam optimam in rota specie humana. Sicut quia ponimus & intelligimus aliquod unum corpus q̄ habet maiorem equalitatem / & maiorem temperantiam que esse possit in tota humana specie. Et hanc sic punctualiter intelleximus / non possumus ponere nisi in statu iuuentutis / Et ad istam compositionem omnia corpora humana diuersa ab ea ponēdo ea in gradu. Et si omnes alias rationes ponimus in gradu / comparando ad eam / dicimus. n. senem. F. & sic. puerum dicimus humilidum. Alio uero modo possumus considerare optimam compositionem / minus uniuersaliter & magis respectiue. Ponēdo optimam compositionem uariari sem variationem extremorum existentium in illo. s. comparando puerum temperatum / ad quem comparatur alii pueri / & distemperati / & iuuenem temperatum / ad quem comparatur alii iuuenes distemperati. Et finis dico de senē & seniore / Et hoc modo accipiendo dico optimam compositionem currere sem omnes etates / Et arbitror Gal. in hoc loco ita accepisse optimam compositionem / ut currit sem omnes etates / & ex hac solutione patet solutio ad omnia argumenta / preter q̄ ad ultimum ¶ Ad q̄ sic Respo. q̄ si nos consideremus temperamentum quantum ad perfectionē unius faciem operationum / & membrorum / iuuenis participat optimam compositionem / & nō puer / Si autem consideremus quo ad res extrinsecas / que tangunt corpus nūm / qualis est aeris dispositio

An in omni etate sit mixta optima

dispositio/ dico q̄ puer est temperatus / tunc
 nis autem disēperatus ad caliditatem/ & siccitatem. ¶ Circa litteram sic. A substantia quidē ipsa ita contras/ contemperantia in caliditate/ & frigiditate/ siccitate/ & humiditate/ te sup. est signum sumptum a substantia eorum scilicet corporum que sunt in optima compositione/ corporum dico habentium similes partes quantum ad naturam consimilem. ¶ Sed dices / non videtur q̄ complexio sit signum a substantialiter inherētibz / quia complexio est qualitas/ sicut patet ex diffinitione complexionis data ab A uicē. Sed qualitas est accidens / igitur complexio est accidens. ¶ Ad hoc dico / q̄ complexio potest comparari ad membrum dupliciter. Vno modo secundum q̄ ipsum membrum est substantia/ in qua habet esse/ & hoc modo complexio est accidens. Alio modo prout membrum est quid operatur/ & hoc modo est substantia membri. Vnde de Galenus/ de ingenio sanitatis dicit / libro primo q̄ complexio est substantia membri.

¶ Item dices non videtur q̄ contemperantia in calid. & frigid. &c. sint signa/ quia ista sunt constituenta membrum/ sunt igitur signa/ & non signa. ¶ Ad hoc dices q̄ in quantum membrum constituitur dicuntur signa/ & sic/ sed prout referuntur ad medium cognoscētem dicuntur signa. ¶ Organicorum ita contras/ suppleas ibi equalitas in qualitate & quantitate in numero/ & in formatione/ & pōne particularum uniuscuiusq̄ / & totius organi est signum sumptum a substantia eorum que sunt in optima compositione/ organice/ id est quantum ad organice. ¶ Vniuersi/ itaq̄ & totius organi. ¶ Hic tangitur duplex compositio ex membris organicis/ est enim quedam compositio immediata/ sicut quando membrum aliquod organicum componitur ex consimilibz / ut digitus ex carne/ osse/ & nervo &c. Aliā est compositio mediata/ sicut quando aliquod membrum organicum componitur ex organicis/ sicut manus componitur ex officialibus/ ut ex digitis/ pedine/ & raseta/ & sic totum corpus componitur ex officialibus. ¶ Ab hīs uero &c. Ita contras/ medio critas in duricie/ & mollitie/ quantum ad tactum/ & bonus color/ & mediocritas inter leuitatem/ & asperitatem/ id est paucitatem / & spissitudinem pilorum est signum corporis optime compositionis/ sumptum ab hīs que se/ quuntur de necessitate corpora habentia similes partes/ id est in quantum similes partes sunt effecta. ¶ Sed hic dubitatur cum effectus sint operationes naturales/ utrum officialium/ uel

consimilium/ & uidetur q̄ officialium/ attrahit enim/ & digestio/ & retentio/ & ex pulchris que sunt operationes uirtutis ministrantis / naturales / uidetur esse effectus stomachi/ & epatis que sunt membra officialia / & uidetur fieri ab hīs per naturam officialium/ stomachus enim attrahit/ digerit/ & retinet / in quantum concauit/ & perforatur/ & ponitur inter membra calida/ a quibus recipit adiutorium digerendi. Et similiter potest dici de epate / ut leuatur enim operationes illas efficere nō solum per complexionem / sed et per compositionem. ¶ Preterea augmentatio/ & generatio/ que est operatio naturalis uirtutis ministrantis/ uidetur esse effectus membrorum officialium/ quoniam augmentatio attribuitur quantitati membrorum/ & quantitas est natura membri officialis/ & similiter generatio attribuitur forme & numero/ & situi. ipsa enim uirtus generatiua/ per generationem informat membra sub certo numero / & sub certo situ. ¶ Preterea generatio fit per testiculos/ & per matricem/ que sunt membra officialia/ officialiter se habentia. ¶ Ad contrarium uidetur / quia membra officialia / sunt anime instrumenta/ sicut dicit A uicē. primo canone. de membris/ & ex opposito membra consimilia sunt instrumenta uature/ quare uidetur q̄ operationes animales sint effectus offici. & operationes naturales / sint effectus consimilium. ¶ Ad hanc questionem dico q̄ operationes naturales principales / principaliter / & per se sint effectus membrorum consimilium / & secundario/ & per accidens possunt esse effectus officialium/ cuius ratio est/ quoniam membra faciunt operationes naturales per complexionem principalem/ recipiunt adiutorium tamen a compositione/ stomachus enim/ quia calidus est/ & sic attrahit. similiter digestio fit per calidum & humidum/ uiuatur tamen a concauitate stomachi continente illud quod digeritur / & sic de aliis operationibus ministrantis uirtutis.

¶ Preterea generatio est effectus principaliter testiculorum ratione complexionis/ similiter & matricis/ secundario uero ratione compositionis/ nisi enim conuenientem haberet compositionem nō potuisset fieri generatio/ Augmentatio uero similiter fit a membro ratione complexionis. Virtus enim augmentatiua potest membra extendere/ donec inueniat calidum & humidum naturaliter. & licet ex tali effectu proueniat operatum quantum/ illa operatio a complexionem membri procedit/ similiter potest dici de nutritione / fit enim per complexionem membrorum con-

Decernit.

similium. ¶ Preterea quero de effectibus animalium uirtutum quorum membrorum / sine effectus. Vtrum consimilium / uel officialium. Et uidetur q̄ consimilium / & hoc probo per inductionem / nam operatio uirtutis motiue fit per musculum / sicut dicitur de interioribus per totum / & musculus est membrum consimile / sicut dicit Ioannitius & Gal. infra de signis habitudinis totius. ¶ Preterea in uirtute sensibili / tam intrinseca / q̄ extrinseca / patet q̄ eius operatio fit per membrum consimile. nam isti sensus exteriores omnes sunt per neruos / & nervus est membrum consimile. ¶ Item sensus intrinseci / ut fantasia cogitatio / & memoria nō sunt / nisi per spiritum ab eo q̄ talis est complexionis. ¶ Preterea isti sensus intrinseci nō sunt a cerebro / nisi ratione medulle / & medulla est membrum consimile. ¶ Preterea dicit Galenus primo de accidenti & morbo / & libro de int. & septimo de ingenio sanitate / q̄ quodlibet membrum officiale habet unā particulam / per quam fit illius membri operatio / & illius particule est membrum consimile. ergo &c. ¶ Preterea infra docet Galenus cognoscere complexionem cerebri / per operationes sensibiles / & motiuis / & principales operationes / & operationes que super complexionem significant sunt effectus membri consimilis. quare uidentur operationes animales esse effectus similium membrorum. ¶ Ad contrarium uidetur / nam dicit Auicenna primo canonis / capitulo de membris / q̄ membra officialia sunt anime instrumenta / igitur operationes animales sunt effectus membrorum officialium. ¶ Preterea ostendo hoc inductione / nam operatio uirtutis motiue nō fit nisi per lacertum / ut dicit Ioannitius / & Galenus / de interioribus / libro primo / capitulo finali / & la certus est membrum officiale / sicut dicit Ioannitius / est enim lacertus compositus ex carne / & nervo. ergo &c. ¶ Item tactus fit per carnem / nervolam / que est membrum compositum / sicut dicit Auicenna. sexto de naturalibus / capitulo de tactu / gustus autem est membrum officialium / scilicet per linguam / que est membrum compositum / odoratus autem per nasum / auditus autem per aures que omnia sūt membra composita. Similiter operationes intrinsece animales sunt per cerebrum secundum diuersitatem uentriculorum / substantia quorum est membrum officiale. ¶ Ad hoc dico q̄ considerando operationes animales quo ad ad partitionem / siue manifestationem / & quo ad ultimum complementum earum nō sunt nisi effectus membrorum officialium. Verbi gratia

de uidere secundum q̄ ultimum complementum est / quia quo ad apparitionem dicimus esse effectum oculi / ambulare effectum pedis / & sic de aliis. Sed considerando prout ipse reducuntur ad quandam radicem / & fundamentum / bene possunt esse effectus consimilium / quemadmodum membra officialia ex consimilibus componuntur. ¶ De operatione autem uitali idem dicimus / q̄ diximus de animali / nam idpunde principaliter / & perse fit pulsus cordis / & artieriarum est caliditas innata. tamen adiutorium recipit a compositione cordis / & artieriarum. scilicet. ¶ Secundum effectus. ita dicitur sic perfectio / scilicet operationis / sicut bene digerere / & similia. quem scilicet perfectionem nos. Notamus uirtutem eorum / id est membrorum consimilium / & est sup. signum corporis optime compositionis sumptum ab effectibus. ¶ Eorum que organica / indicat. Signa eorum que sequuntur organica / id est que sumuntur a consequentibus substantiam organicorum / consistunt sup. In coequalitate & pulchritudine omnis corporis organicorum. ¶ Et nota q̄ dicitur in coequalitate / & pulchritudine ubi tangit duplicem habitudinem membrorum acceptorum in se / & comparatorum ad iudicium nostrum / assumpta dicitur sup. consistunt signa. In uirtute effectuum inherentium ei / scilicet corpori organico inquitum tale / scilicet bene ambulare quantum ad pedes / uidere quantum ad oculos / & sic de aliis. ¶ Optime igitur / nota q̄ quamuis compositio proprie dicat dispositionem membrorum officialium / hic tamen dicit dispositionem communem / scilicet quantum ad naturam utranq̄. Officialem / & consimilem.

Eorum vero que quidez deficiunt ab hac / si uero sunt bec quidem in similes partes habetium lapsa sunt contemperantia finem quendam paruum lapsum / bec uero in coequalitate organicorum parum aliquid / hic lapsus / aut est omnium / aut aliquorum / aut finem utriusque ¶ Genera autem lapsum eadem sunt cum his / que uirtutem eorum complementem / temperantia in habentibus similes partes / numerus uero / & formatio / & magnitudo / & positio in organicis / utriusque uero commune unitasquam

unitas : quam & continuitatem eorum nominamus.

Supra determinauit

De signis corporis optime sani / nunc determinat signa corporum lapsum ab optima. ¶ Et diuiditur hec pars in duas. nam primo ponit ordinem corporum. Secundo docet applicare signa corporibus. Prima usque. Signa eorum que sanantur corporum. Prima in duas. nam primo ponit ordinem corporum parum lapsum. Secundo multum / & mediocriter lapsum. Secunda usque. In hiis eisdem generibus. Prima diuiditur in tres. nam primo dicit in quot & quibus labatur corpus ab optima compositione. Secundo illud probat. Tertio probationem explicat. Prima usque. Genera autem lapsum. Secunda usque. Temperantia in habentibus sana. ¶ Dicit ergo de prima parte q corpora que deficiunt ab optima compositione tamen adhuc sana sunt / sunt lapsa / sed quantum ad naturam consimilem fm parum lapsum / & sunt etiam lapsa in natura medicorum officialium parum. Et hic lapsus aut est omnium / aut aliquorum / aut fm utrumque id est fm naturam officialium / & consimilium.

¶ De secundo dicit / bene feci q ego posui lapsum in isto corpore penes naturam consimilium / & officialium / sicut supra posui corpus optime sanum contineri in eisdem membris / scilicet officialibus / & consimilibus / quia genera lapsum sunt eadem cum hiis que compleunt utrumque eorum. ¶ In parte tertia dicit / q genera lapsum / & eorum que complent utrumque eorum sunt eadem / quia in natura consimili est complexio / & in natura officiali. est numerus / compositio / forma / quantitas : & in natura communi est unitas nature offi. & consimilis / quam uocamus continuitatem eorum / & hoc est de. 3. ¶ Circa istam lectionem duo que sunt. Primo quedam generalia de isto corpore parum lapso. Secundo quedam specialia circa litteram. Generalia uero sunt duo. Primum est / utrum corpus parum lapsum apud medicum sit corpus optime sanum. Secundo utrum corpus parum lapsum sit distinguibile per sensum a corpore optime compositionis.

¶ De primo sic agitur uidetur q tale corpus sit corpus optime compositionis apud medicum. nam Comētor dicit inferius q corpus parum lapsum est melioris formarum fm sensum / sed cognitio medici non transcendit sensum / ergo tale corpus apud medicum est corpus optime compositionis. ¶ Preterea Gal.

parum infra dicit q tale corpus parum lapsum est lapsum fm veritatem / & tamen non sensibilibiter. ergo per iudicium sensibile iudicabitur idem corpus cum illo est ergo optime compositionis apud medicum. ¶ Preterea corpori perfecte sano potest inesse solutio continui / parua / & mala complexio : & mala compositio : ut infra de causis correctiuis corporis parum lapsum in natura communi. ergo corpus parum lapsum est perfecte sanum / qd uero est perfecte sanum est optime compositionis / apud medicum. ¶ Ad contrarium omne q deficit ab aliquo fm doctrinam medicalem non est idem cum illo apud medicum : sed corpus parum lapsum / deficit ab optimo fm doctrinam medicalem / ergo corpus parum lapsum est aliud ab optima compositione fm medicum. ¶ Preterea corpus ut multum sanum / non est corpus semper sanum / apud medicum / corpus parum lapsum est / ut multum sanum / ergo corpus ut multum sanum / est aliud a corpore semper sano fm medicum : & sic corpus ut multum sanum non erit optime compositionis apud medicum. ¶ Item corpus optime compositionis ponitur alterum extremorum per que iudicantur corpora sana / deficientia / & egra / & neutra / ut infra ponit Galen. ergo corpus deficiens cum sit iudicatum / & optima compositio iudicans non erit optime compositionis. ¶ Preterea infra de causis correctiuis corporis parum lapsi docet Gale. reducere corpus parum deficiens ab optima ad ipsam optimam / & hoc facit per doctrinam medicalem / quare corpus deficiens ab optima compositione / nō est idem q corpus optime compositionis / alias enim esset illa doctrina inutilis. ¶ Ad hoc dico q corpus parum lapsum / non est idem corpus q optime compositionis / sicut probatum est in glossis tamen ueteribus aliter dixi. ¶ Ad argumentum q in contrarium fiebat / primo dico q sententia Haly non placet mihi in hoc casu / motus enim fuit ad dicendum id qd Gal. fm translationem Comētor apellabat corpus parum deficiens ab optima compositione corpus sanarium. qd corpus sanarium iam dictum erat supra esse corpus optime compositionis / & hac ratione motus fuit ad ponendum corpus parum lapsum / esse corpus optime compositionis apud sensum. Qd autem ista ratio nulla sit mouebo infra ubi Comētor dicit illud uerbum. ¶ Ad fm dico q qd. G. dicit q lesio corporis parum lapsi non est sensibilis. h debet intelligi per compositionem ad lapsum corporis simpliciter egrum / corpus n. sua

De hinc
in p. 1. 1.
de hinc
in p. 1. 1.

Decernit.

placiter egrum multum deficiebat ab optima compositione: corpus uero parum lapsum deficiebat parum. Vnde dicebatur insensibilis ille paruum lapsus / respectu maioris lapsus / qui erat in corpore simpliciter egro. ¶ Vel dic aliter / scilicet q quando Galenus dicit q non est sensibilis lapsus corporis / deficientis ab optima / debet intelligi q non sit lapsus ille cognoscibilis / pondere uel mensura / sed cognoscitur per hoc q non habet operationes integre completas: sicut corpus optime compositionis nec habet eas manifeste lesas / sicut egrum / nec ambiguas sicut neutrum. Et hanc expositionem uult expresse. G. in secundo complexione. ¶ Ad tertium dico q quando. G. dicit infra de causis q corpus perfecte sanum possit habere lapsum in compositione / complexione / & unitate: non accipit ibi corpus perfecte sanum pro corpore optime sano: sed assumit perfecte sanum / large ad corpus perfecte sanum / & parum lapsum / quod patet ex intentione illius capituli. ¶ De secundo sic procedo / uidetur enim q corpus parum lapsum non possit distingui per sensum a corpore optime compositionis: quoniam. G. & Com. ex pressis dicit lapsum huius corporis non esse sensibilem. ¶ Præterea ad h q sit signum / requiritur sensibilis alicuius lapsus / & id q signum / eatur esse sensibilis: & id respectu cuius signum / eatur ille lapsus debet esse sensibilis / sed h non contingit. nam corpus optime compositionis respectu cuius dicitur iste lapsus nō est nisi secundum rationem / sicut dicit Com. ¶ Præterea iste lapsus corporis neutri non est sensibilis / ut infra illo cap. Torsio in uentre: quare multo magis corporis deficientis lapsus erit sensibilis. ¶ Ad contrarium medicus diuidit corpus simpliciter sanum in corpus semper sanum / & sanum ut multum / sed quotiens dicitur corpus / totiens dicitur signum per ea que de corporibus dicta sunt: erit igitur signum corporis optime sani / & corporis parum lesi: & per illa signa / talia corpora oportet differre / sed ut infra dicitur / omne signum est sensibilis / ergo talia corpora sunt distinguibilia per distinctionem sensibilem. ¶ Præterea. G. infra expresse docet cognoscere corpus parum lapsum per sua signa comparando ipsum ad suam optimam compositionem: quare cum omne signum sit sensibilis poterit distingui corpus parum lapsum ab optima compositione per signum sensibilis. ¶ Præterea medicus scit talia corpora differre ab invicem: aut nescit / & si scit aut scit ea differre per causam / aut per signum: sed per causam difficius est corpus cognoscere / q per signum. sic

itaq oportet q cognoscat ipsum per signum / & dico q differentia inter ea est sensibilis / si uero non cognoscat talia corpora / ergo non poterit de his tractare discipulum: scit enim medicus inter ea esse distinctionem per sensum. ¶ Ad hanc questionem dico qd patet solutio per ea que diximus in solutione secunde argumenti precedentis quodam / sunt enim talia corpora distinguibilia per sensum non de minimis: sed per quandam generalem collectionem: nempe collectio autem generalis est talis. q scimus corpus optime compositionis habere operationes perfecte integras: & scimus corpus nunc egrum habere eas sensibilibus lesas / cum igitur uideamus aliquod corpus approximare cum suis operationibus magis optime compositionis / q corpus nunc egrum / scimus per talem collectionem illud esse corpus parum lapsum ab optima compositione / sed quantitate illius lapsus non possumus mensurare / & hoc expresse uult Gale. infra. Igitur signa corporum sanant corpus / & secundo de complexionibus. ¶ Circa litteram sic procedo. ¶ Eoque deficiunt ab hac &c. id est corporum deficientium ab optima compositione existentium adhuc sanorum. Hec. i. quedam sunt lapsa parum ab illa optima compositione. ¶ In re perantia / id est secundum temperantiam membrorum habentiam similes partes. ¶ Hoc utro / & in conqualitate / id est quedam horum corporum deficientium ab optima compositione / sunt lapsa. ¶ Parum aliquid: id est parum in conqualitate. id est secundum naturam officialem / & in conqualitate: id est a conqualitate. ¶ Et si lapsus / aut aliquid aut aliquod. Hoc debet retorqueri diuisum ad consimilia & officia / hoc modo q lapsus in consimilibus / aut est in omnibus membris / scilicet quia hoc corpus secundum omnia consimilia membra sua / dicitur esse frigi. aut calidum / humiliter siccum. Aut non est distemperatum secundum omnia / sed secundum aliqua. Item hoc corpus potest esse lapsum in omnibus officialibus / & potest esse lapsum in quibusdam. Et exponit istam lapsum uniuersalem / uel particularem / sicut exposuimus supra in diffinitione corporis simpliciter egri. ¶ Aut secundum utrumque. Hoc dupliciter exponitur. uno modo ut dicat corpus lapsum secundum utrumque / quando habet lapsum compositum ex lapsu officialium / & consimilium / puta q habet membra distemperata in complexione / & habet ea inaequalia in compositione. Alio modo potest exponi ut intelligatur corpus lapsum secundum utrumque. i. secundum naturam / & utrumque. i. secundum solentem coexistere / & est definitio inter hos duos modos expositionis. compri mo ponit

An sensu
nisi & q pa
rū abest in
sensu /

mo ponit istum lapsum compositum. Secun-
do ponit istum lapsum simplicem. ¶ Genera
autem lapsum eadem sunt. ¶ Sed contra hoc
opponitur nam genera lapsum sunt mala cō-
plexio/mala compositio & solutio continuit,
sed ista non sunt genera eorum que complent
uirtutem eorum, immo sunt illis cōtrariis quo-
niam genera complementia uirtutem sunt com-
plexio temperata & bona compositio & uni-
tas partium. ¶ Ad hoc respondetur dupliciter
uno quidem modo/ ut dicantur eadem gene-
ra lapsum & c. id est equalia quoniam genera
lapsum sunt tria scilicet mala complexio ma-
la compositio & solutio conti. uel mala uni-
tas similiter genera complementia uirtutem sūt
tria scilicet bona complexio bona compositio
unitas. Alio modo dico q genera lapsum sūt
eadem & c. id est lapsum & integritas corporis
sub eisdem generibus continentur. Et tunc nō
debet sumi genera eodem modo quo sumebā
in prima obiectione/ sed hoc modo scilicet q
compositio est genus lapsum & integritatis mē-
brorum cōsimilium sic complexio, predicat enī
complexio de hīs duobus sicut genus de spe-
cie. Similiter lapsum membrorum offi. dicitur
compositio id est numerus & forma & ma-
gnitudo & positio & integritas membrorum
est compositio eodem modo & sic compositio
predicatur de lapsum & integritate mem-
brorum offi. sicut genus de specie & hanc re-
spo. meliorem solutionem/ tamen utraq. sūa/
respōt. ¶ Cum hiis que uirtutem eorum com-
plent/ uocat hic genera / uirtutem complementia
integritatem membrorum cōsimilium & c. of-
fi. & unitas. ¶ Sed contra hoc dubita-
bit aliquis quia uidetur hic sanitas diuidi per
genera/ sicut egritudo & hoc est contrarium
ei quod dixi superius de corporibus, dixi enī
sanitatem esse specialissimam. ¶ Ad hoc re-
spondeo q sine dubio sanitas est species specia-
lissima/ non obstat q dicit Gal. q genera la-
psum sunt eadem cum hīs que uirtutem eor-
um complent/ est enim casus fm q & lapsum
& integritas corporis sub eisdem generibus
continentur/ sed integritas absolute prolata/
scilicet cum debeat relinquere corpus sanum
comprehēdit illa genera/ ut partes in toto/ nō
enim est corpus sanum/ nisi aggregentur ista
tria in unum/ scilicet bona complexio / bona
compositio & unitas/ ut dicatur sanitas in cō-
plexione/ sanitas in compositione / & sanitas
in natura communi/ quoniam talis determina-
tio diminuit determinatum/ non enim sequi-
tur si hoc corpus est sanum in complexione/
ergo est sanum absolute propter hoc/ sed bene

sequitur si hoc corpus est egrum in complexio-
ne q dicatur absolute egrum. sic ergo patet q
accipiendo sanitatem in determinatione pos-
sumus eam diuidere per genus & species/ sicut
egritudinē. ¶ Temperamentum in hūibz si-
miles partes. Hic incipit exponere qualiter ge-
nera lapsum sunt eadem cum generibus que
complent uirtutem / & dicit q temperantia est
genus lapsum & integritas membrorum cō-
similium. ¶ Sed circa hoc obicitur quia tem-
perantia non est genus integritatis. ¶ Ad qd
respōdeo q hic accipitur species pro genere/
est enim temperantia hic posita idem q com-
plexio/ sic. n. habet alia translatio/ cōplexio au-
tem bene est genus lapsum & integritas mem-
brorum cōsimilium. Nuncius uero & forma-
tio & magnitudo & positio in organis/ id est
ista. 4. sunt genera lapsum offi. & formatio est
genus bone forme/ & male membrorum offi.
& sic de aliis. ¶ Sed cōtra hoc dubitatur qua-
re loquendo de gnetibus lapsum & integritatis
membrorum offi. ponit. 4. genera & non po-
suit unum genus remotum/ sicut fecit in mem-
bris cōsimilibus/ ibi enim posuit genus com-
plexionem/ hic uero posuit numerum/ magni-
tudinē/ positionem/ & plasmationem/ potu-
isset enim planius dixisse/ si dixisset composi-
tionem accipiendo genus primum. nam sicut
complexio est genus lapsum & integritatis mem-
brorum cōsimilium. sic compositio est genus
mēbrorum offi. ¶ Ad qd respondeo q sine du-
bio bene potuisset ponere compositionem/ si
cut ibi posuit complexionem/ tñ fuisset sermo
obscurior/ qm hoc uocabulum compositio nō
ita manifeste opponitur cōplexioni/ sicut illa.
4. numerus/ & forma/ & c. ¶ Vtrūq. uero cō-
mune unitas/ & continuitatem eorū nō
minamus. i. genus in quo cōmunicant mēbra/
cōsimilia/ & offi. est unitas eorū/ & sub ista uni-
tate tanq. sub genere reponit lapsum quē uoca-
mus solutionem continuum. & elus integritas.
¶ Sed circa hī obicitur qm unitas nō uidetur
predicari de lapsum. s. de so. p. imo predicat so-
lum de unitate. ¶ Ad q. rideo q hī unitas/ &
cōtinuitas accipitur p suo genere/ q est natura
cōis/ natura. n. cōis dī de solutione p tinitatis
& de integritate/ sicut genus de spēbus/ sed pp
penuriā uocabuli usus fuit hac dictione unitas
& cōtinuatio que sunt duo uocabula idē signi-
ficantia. ¶ Aut alī dī q hī cōtinuitas/ & uni-
tas accipiunt p priet & noiant solum sanitatē
ta/ uetē/ sed oportet nos supplere eius cōtrari-
um/ scilicet solutionem unitatis / & continui-
tatis/ ut dicatur q in mēbris p sibus/ & offi. re-
periantur utilitas cōis ad utrūq. & ista integri-

An unitas
lapsum ex
genera.

Cur lapsus
cōmunis di
catur

tat vocatur continuitas/sive unitas:& reperit
etiam in eis lapsus communis de utraq; & hic
lapsus vocatur solutio continuitatis: & unita-
tis. ¶ Et notandū q̄ solutio continuitatis vo-
catur lapsus cōis propterea / quia contrariatur
nature / in qua cōmunicat mēbra / & offi. & cō
similia / ambo enim ista mēbra / ad hoc ut suā
faciant operationem / debēt esse unitatmanus
enim: & pes requirunt unitatem / ut suam pos-
sint facere actionem / similiter nervus / & carot
& propter hoc dicit Gal. utriq; cōmune uni-
tatis & c. Et hanc expositionem habes. A. Gal.
de acci. & morbo libro primo. ¶ Et etiam
not. q̄ corpus a generatione potest pati solu-
tionem continuitatis.

Text. 14.

In eisdem vero ipsis ge-
neribus lapsuum & egrotum cor-
porum est vitium secundū singulum
egri significatum. Terminus vero
utriusq; discretius est operationis
sensibilis lesio. ¶ Ab optima vero
deficiētia cōpositione: corpora quī-
dem breue lesa sunt: & ipsa secundū
veritatē: nō tamen sensibile est hoc.
¶ Determinat autem ea magis &
minus in operationibus: & egri cau-
sis repugnare. ¶ Simpliciter vero
egra corpora determinata sunt: eo
qđ facilius ab egri causis vincant:
& ab eo qđ secundum multum aliqd
sū virtutem operatiōis delinquant.
¶ Sunt vero horum utroq; in
medio neutra: & que vere dicuntur
neutra: & que cum latitudine quadā.

Text. 15.

Text. 16.

Text. 17.

Text. 18.

Postq; Gal. posuit or-
dinem / & naturam corporis parum lapsi
& ponit ordinem & naturam lapsi valde / &
mediocriter. ¶ Dividit autē pars ista in .4.
in quarum prima que durat usq; Dividit autē
rotius sanitatis latitudo / manifestat naturam
horum corporū / In scūda vero parte reducit
omnia corpora lapsa a generatione sub latitu-
dine sanitatis / durat usq; Quibus deinceps. In
illa vero tertia parte cōtinuat ad corpus egri
nunc / post latitudinem sanitatis / & tangit etiā
latitudinem egri / ordinis / & distinctionem eius
a neutralitate / & durat usq; omnibus iis sensu
diudicatis. In illa vero .4. parte ponit quē-
dam canōicē correctiū erroris qui potuit cō-

tingerē i iudicio / horum corporū. ¶ Prima ha-
rum .4. partium est presentis lectionis / & di-
ditur in partes duas in quarum prima ponit
naturam corporis lapsi valde. s. corporis egri.
in secūda ponit naturam corporis mediocri-
ter lapsi. s. corporis neutri. Prima usq; : Surt ve-
ro horum utroq; in medio. Prima in tres
in quarum / prima ponit corpus egrum ha-
bete eadem genera lapsuum cum corpore pa-
rum lapsō : In secūda ponit signum distin-
ctiū inter corpus egrum nunc / & corpus egri
simpliciter: In tertia pōit signum distinctiū
inter corpus simpliciter egri / & parū lapsū /
durat prima usq; Terminus vero utriusq; : Ser-
cūda usq; : Opia vero deficiētia. ¶ Dicit ergo
sic de prima pte q̄ corpus egrum sū singulū
significatum habet eadem genera lapsus que
habet corpus parum lapsū qñ labitur i com-
plexione / cōpositione / & natura cōmūsi si-
cut illud / & h de prima. ¶ De secūda dicit
q̄ terminus discretiū iter duo signata egri ē
sensibilis lesio operationum / corpus. n. egrum
ut nunc habet operationes sensibilis lesas / egri
vero simpliciter non / & h de secūda. ¶ De
tertia vero dicit / quia corpora deficiētia ab
optima cōpositione / quamvis lesa sint sū
veritatem / tamen non habent lesionem sen-
sibilem / & distinguunt ista corpora parum la-
psa a corporibus simpliciter egri per duo ge-
nera signorum / scilicet per illud qđ est parum
& minus in operationibus delinquere. Et per
id qđ est magis & minus repugnare causis e-
gri / quoniam corpora simpliciter egra vixit
tur / magis ab egri causis / q̄ corpora parum
lapsi / & magis delinquant in operationibus
q̄ illa / & hoc de parte tertia. ¶ De .4. vero di-
cit q̄ illa corpora neutra / sunt in medio horū
corporum : scilicet egrotum & sanorum / sive
illa corpora dicantur vere sana / sive dicantur
sana cum latitudine / & hoc est q̄ dicit littera.
¶ Legatur ergo sic in ipsis eisdem generibus
ista genera appellatur mala complexio / ma-
la cōpositio / & solutio cōt. sicut supra dixi-
mus / & egrotum corporum est vitium per cō-
parationem ad lapsū corporis / parum defici-
entis sū singulum significatum egri. s. egrum
egrotatum / & egrum nunc. Mihi autem vide-
tur q̄ per singulum significatum egri intelligit
egrum simpliciter / & egrum ut nunc. ¶ Et ex
hoc nota q̄ corpus potest a generatione libi
sū naturam cōmunem / & de hoc disputatum
fuit supra de corporibus. ¶ Terminus vero
utriusq; discretius. Item hoc potest dupliciter
exponi / uno modo ut ponat differentiam in-
ter corpus nunc egrum / & simpliciter egrum /
sicut in

Lect. 5.
Introduc.
Partitio.

sunt in expositione sententie diximus. ¶ Item alio mō pot dici q ponat dñam inter corpus par lapsum / & corpus egre : ita q hec dictio. Vnusq distribuat p corpore lapso par / & p corpore lapso ualde & dicemus tunc q ab isto §. Terminus uero &c. usq. / Sunt uero hō uam utramq; ponit comparationem inter parum lapsum / & ualde lapsum / sed prima expositio magis placet. ¶ Sed circa hoc queritur / an corpus simpliciter egrum habeat operationes sensibiliter lesas. Et uidetur q sic / quia infra in illo cap. Torsio uero fm uentrem / & intra Organorum / dicitur q terminus discretus inter corpus egrum / & corpus neutrum est sensibilis operationum lesio. ¶ Item corpus simpliciter egrum habet operationes sensibiliter lesas. ¶ Preterea corpus simpliciter egre habet signa per que cognoscitur / ut patet infra in illo capitulo. Signa egrum corporis : ergo cum omne signum sit sensibile : oportet q illud signum per q cognoscimus h corpus a corpore optime sano / sit sensibiliter distinctum a signo corporis optime sani. quare si signum a signo sensibiliter distinctum / sensibiliter distat corpus a corpore. quare dicitur habere operationes sensibiliter lesas. ¶ Preterea omne egrum q multum delinquit in operationibus / habet operationes sensibiliter lesas / sed si corpus (sicut dicit G.) multum delinquit in operationibus / ergo habet operationes sensibiliter lesas. ¶ Ad contrarium est text. G. in secundo de complexibus ubi dicit q terminus utriusq; nam dicit q est malitia complexionis sana / & malitia complexionis egra : quare corpus simpliciter egrum nō habet operationes lesas sensibiles. ¶ Preterea nullum corpus habet operationes sensibiliter lesas / nisi corpus nunc egrum sicut dicitur infra per Com. & in illo cap. Quia cumq; in presenti tempore &c. ergo cum corpus simpliciter egrum non sit nunc egrum / tūc oportet q non habeat operationes sensibiliter lesas. ¶ Preterea G. ponit ipsum sub latitudine sanitatis / sed nullum corpus q est sub latitudine sanitatis : habet operationes sensibiliter lesas. ¶ Ad hoc dico q duplex est lesio sensibilis / una est sensibilis lesio quum ad recessum q attenditur a proprio temperamento ad corpus / qui recessus causatur a tempore uel a rebus non naturalibus : & talis lesio non inuenitur nisi in corpore nunc egrum : quia recessit sensibiliter ab operatione sui ipsius temperamenti fm presens / & tali modo non habet corpus simpliciter egrum sensibiliter lesas operationes quia adhuc habet operationes illesas fm temperamentum illius temporis. Dicitur autem

alio modo sensibilis lesio / scilicet per comparationem ad optimam eustasiam / & ad equalitatem / & hoc modo sensibiliter habet lesas operationes corpus simpliciter egrum / quia lapsus istius a corpore sano optime est bene sensibilis / aliter enim non essent signa sensibiliter que possent illud lapsum significare. Et hoc modo patent omnes questiones hinc inde adducte. ¶ Sensibilis lesio. De hoc queritur q uidetur q egritudo non habeat sensibiliter lesionem operationum. nam dicit. G. de interioribus / q morbum non possumus aliquando comprehendere / nec ab egris sentitur propter sui paruitatem / quare cum talis morbus non sentitur ab egro / nec possit comprehendere a medico / non ledit operationes sensibiliter. Cum operatio non possit sentiri lesa : nisi a medico uel ab infirmo. ¶ Preterea sepe egritudo nō sentitur ab infirmo / sicut dicit ille assur. Quia cumq; doleret aliquid corporis plurimum / dolorem nō sentiunt &c. Nec etiam possunt cognosci a medicis omnes egritudines interiores / sicut dicitur infra de signis organicorum / quare non omnis egritudo nunc / sensibiliter ledit operationes. ¶ Preterea si diceret sensibilis lesio alicuius / quia sentiretur a medico / iā sequeretur q corpus nūc neutrum haberet sensibiliter lesas operationes / quia medicus cognoscit ipsam per sensibilia signa. ¶ Ad hanc questionem dico q omne corpus nunc egrum habet sensibiliter lesas operationes : Nec dicuntur ideo sensibiliter lesas quia sentiantur a medico uel ab infirmo : sed dicuntur ideo sensibiliter lesas quia membrum uel corpus q illas operationes debet facere / iam manifeste deficit ab eis / & quous nullo possit sentiri interdum. ¶ Vel die q ois egritudo debet sensibiliter ledere operationes quum ad medicum / mediate uel immediate cognoscentem / uel per collectionem / uel fm ueritatem discentem. tamen nō cōuertitur / q ubiq; sit sensibilis lesio / quum ad medicum q ibi sit egritudo : sensibiliter enim cognoscit medicus lesionem corporis neutri / nec tamen est egrum. ¶ Ab optima uero compositione bene qd & ipsa lesa sunt / sicut paragrahus precedens dupl pōt legi / sic & iste. Nam si ponamus q ibi signet differentiam inter corpus nunc egrum / & simpliciter egre / dicemus tunc / quia in hoc §. ponit differentiam inter corpus parum lapsum / & corpus simpliciter egrum / ne uiderentur esse eadem. nam ipse posuerat corpus simpliciter egrum non habere sensibiliter lesas operationes / & corpus parum deficiens similiter habet eas insensibiliter lesas operationes / unde ex hoc uidebant

Sitne ip in egritudine sensibilis operationum lesio

Decernit

esse eadem/ & propter hoc ossedit aliter esse in sensibilibus lesam corpus lapsum / & aliter corpus simpliciter egrum. ¶ Si uero dicatur qd in §. precedenti uoluit ponere differentiam inter corpus parum lapsum/ & simpliciter egrum/ dicemus qd in hoc. §. exequitur illam differentiam pertractando eam. ¶ Breue quidem

An medicus lesione lapsum secundum ueritatem. ¶ Sed hic que sit quomodo medicus scit istam lesionem esse ueritatem. Cum constet eum non habere signa sensibilia/ per que possit discernere istam lesionem/ & iudicium sensitiuum/ non possit pertractare. ¶ Ad qd respondeo/ qd medicus scit istud corpus esse lapsum secundum ueritatem ab optima compositione/ per quandam collectionem generalemque etiam sit per sensum/ non tamen dicitur sensibilis: quia non habet certum terminum/ quo distinguamus ipsum corpus parum lapsum ab optima compositione. Verbi gratia dico qd si sit in presentia corpus parum lapsum/ medicus per uisum/ & per alios sensus iudicabit ipsum deficere ab optima compositione/ non tamen/ & sic scit indefinitum: quia non potest ibi ponere signum manifestum per qd distinguat ipsum. Nam termini quibus utitur medicus recedendo ab optima compositione/ non sunt nisi duo. Ambiguitas operationum/ & per hunc terminum discernit neutrum ab optima compositione. Alius uero terminus est sensibilis lesio operationis/ & per hunc discernit nunc egrum ab optima compositione/ Sic igitur patet qd non potuit ponere alium terminum per quem distingueret corpus parum lapsum ab optimo/ sed indeterminatum per sensum cognoscit/ per quem aliquantum deficit ab optimo/ & hoc uult. §. ille signa signa eorum que sanantur corporum. Et illi consonat qd dicitur secundo de complexionibus/ qd lapsus male complexionis sane/ a complexionem equali non cognoscitur pondere/ uel mensura. ¶ Non tamen est sensibile hoc scilicet genus lapsus. ¶ Contra qd obicitur qd ueritas medicinalis/ & ueritas sensibilis apud medicum conuertuntur. ¶ Ad qd dicitur sicut dictum est in p/

Text. 16.

xima questione. ¶ Determinat uero ea. &c. Sic constet magis & minus delinquere in operationibus/ & magis & minus repugnare egris causis deter. ea. i. distinguit inter ea. i. corpora

Text. 17.

parum lapsa/ & corpora simpliciter egra. ¶ simpliciter uero egra corpora: &c. Quasi dicitur bene dixi qd corpora parum lapsa/ & corpora simpliciter egra determinantur per illa duo signa. Ima git & minus delinquere in operationibus/ & magis & minus repugnare egris causis/ quia corpora simpliciter egra sunt determinata. i. ab illis

distinctione qd facile uincitur ab egris causis/ & multum delinquant in operationibus. ¶ Et ego hic nota qd istud facile uinci ab egris causis/ & multum delinquere in operationibus/ qd inuenitur in corpore simpliciter egro/ potest per specialia/ & determinata signa determinari/ si qd patet infra de signis corporis simpliciter egrum. Sed lapsus/ qd inuenitur in corpore parum deficiente/ non potuit per specialia signa determinari. ¶ Et ab eo qd multum aliquid secundum uirtutem. Notandum qd dixit multum aliquid/ & non dixit multum absolute/ propterea quia corpora simpliciter egra adhuc reponuntur sub latitudine sanitatis nunc. Et appellat hic uirtutem/ bonitatem operationum. ¶ Sunt uero harum utroque in medio neutra. Ista quidem extrema sunt/ corpus simpliciter sanum/ & simpliciter egrum. Et corpora que ponuntur in medio/ sunt corpora simpliciter neutra. ¶ Que uere dicuntur/ & que cum quadam latitudine ista/ potest retorqueri ad corpora sana/ & egrum dicamus qd corpora neutra sunt in medio inter corpora sana uere/ & sana eum latitudine/ & egra uere/ & egra cum latitudine dicitur corpus uere sanum corpus optime sanum/ & corpus cum latitudine sanum corpus parum lapsum: Et corpus uere egrum/ dicitur corpus sp. egrum/ & corpus egrum cum latitudine est corpus/ ut multum egrum. Et hanc expositionem forte uult Co. ¶ Sed contra hoc opponitur/ quandoq. ex hac expositione retinquitur qd corpus neutrum/ & corpus egrum sunt extra latitudinem sanitatis. ¶ Cuius contrarium ponit. §. sequens. ¶ Ad qd respondeo qd duplex est latitudo sanitatis. i. latitudo quedam/ & latitudo sanitatis totius/ & uoco latitudinem/ qd latitudinem diminutam que non comprehendit corpus optime sanum/ & corpus parum lapsum/ latitudinem autem totius uoco qd est a corpore optime sano usq. ad nunc egrum. ¶ Et similiter duplex est latitudo egritudinis scilicet latitudo quedam/ que est corporis semper egrum/ & ut multum egrum/ & latitudo totius egritudinis/ que est a corpore semper egrum usq. ad corpus naturale/ Sed hec latitudo est duplicabilis de qua disputabo in sequenti. ¶ Non est igitur inconueniens aliquid esse extra latitudinem diminutam/ & contineri sub latitudine totius. ¶ Vel aliter dicas qd latitudo illa de qua loquitur in hoc §. est talium simpliciter/ & sanorum/ & egrorum. Sed illa de qua loquitur in sequenti. §. est latitudo corporum talium nunc. ¶ Unde non est inconueniens aliquod corpus esse extra latitudinem sanitatis simpliciter/ & contineri sub latitudine sanitatis nunc.

Item ista

Item ista illa q̄ dicit uere dicitur. & c. Po-
tentialio modo exponi. scilicet ut referatur. Ad
h̄ q̄ dixerat neutra/ ut dicant corpora uere neu-
tra que sunt in primo significato/ & dicantur
neutra cum latitudine/ ea que sunt in secundo
significato. & c. 3. ¶ Potest et. 3. modo exponi
ut hoc relatiuū que referatur ad hoc totum/ q̄
precessit. scilicet sana egra/ & neutra. sūt dicamus
q̄ corpora neutra uere/ & cum latitudine/ sunt
in medio inter corpora sana uere/ & cum latitu-
dine/ & corpora egra uere & cum latitudine.
Et appello corpora uere neutra/ corpora neu-
tra semper/ & corpora neutra cum latitudine/
Corpora ut multum neutra. Et corpora sa-
na uere/ sana semper/ & cum latitudine/ sa-
na ut multum. Et corpora uere egra semper
egra/ & egra cum latitudine/ egra ut multum.
¶ Preterea potest dubitari de hoc uerbo/ q̄
dicit/ q̄ neutra sp̄ in medio utrorūq̄/ qm̄ non
uidetur q̄ hic loquatur/ nisi de neutro primi si-
gnificati/ qm̄ illud solum dicitur esse medium
sanissimi/ & egerriimi corporis. ¶ Ad hoc re-
spondeo/ q̄ hic loquitur de neutro in quolibet
significato. Et hec oratio in medio/ non dicit
mediatē cōmixtionis/ sed dicit medietatē
ordinis & habitudinis & tale ēē in medio cō-
prehendit medium per cōmixtionem q̄ est
in primo significato/ & medium per participa-
tionem membrorum/ uel naturarum/ & mediū
per participationem temporum/ & sic cōpre-
hendit tria significata neutrius.

Et diuiditur totius sa-
nitatis latitudo in tres partes la-
titudinem habentes & ipsas multas
quarum prima quidem erit sanorum
corporum: secunda vero egrorum
tertia neutrorum. ¶ A quibus de-
scēps sunt egrotantia/ corpora lesio-
nis sensibilis operationum determi-
nata. ¶ Dolentia uero & quorum
mouiones sunt delinquentes aut om-
nino perierunt: manifestos habent
terminos. Quęcunq̄ uero infirmas
habent operationes/ in maximis q̄-
dem discessibus facile discernuntur
fm̄ uero minores ambigē sunt: p̄
pter hoc fm̄ hoc genus leſionis neu-
tro contrario participans consistit
in illa dispositione quā & ipsam neu-
tram dicimus nominari. ¶ Omni-
bus his diiudicatis non fm̄ ipsam re-

rum naturam sensusculū. n. est sem-
piterne passionis irrepere dogma.

Postq̄ Sal. posuit na-

turam & ordinem corporum lapsorum
a generatione p̄ medicantes/ & ualde. Redu-
cit in hac parte omnia illa corpora sub latitu-
dine sanitatis nunc. Et hoc usq̄. A quibus de-
inceps. Ibi contrahit cum latitudine sanitatis
corpora nunc egrotantia/ & hoc facit usq̄. Do-
lentia. Igitur in ista parte insinuat nobis lati-
tudinem egrotudinis/ & docet distinguere neu-
trum in primo significato a sanitate/ & facit h̄
usq̄. Omnibus his sensu diiudicatis: In illa
uero parte ponit quendam canonem cor-
ctiuū errorum/ qui possent contingere in iudi-
cio talium corporum. ¶ Sūt igitur in presen-
ti leſione. 4. partes/ de quatum prima dicitur
q̄ latitudo sanitatis totius diuiditur i tres par-
tes/ quarum trium partium quelibet habet mul-
tam latitudinem/ & prima harum partium est
sanorum. Secūda egrotorum. Tertia neutrorum
& hoc de parte prima. ¶ De secunda dicit q̄
post corpora que sunt sub latitudine sanitatis
ordinantur corpora egrotantia/ & distinguuntur
ab illis per sensibilem leſionem operationum
& h̄ de parte secunda. ¶ De tertia uero dicit
q̄ corpora dolentia/ aut quorum motiōes sunt
delinquentes. aut omnino perierunt/ habent
manifestos terminos. Sed corpora que habent
operationes infirmas sunt duplicia/ quedam
enim eorum habent maximos discessus in ope-
rationibus/ Et ista facile discernuntur/ quedam
uero eorum habent minores discessus/ & ista
sunt ambigua/ & ppter hoc possumus talia cor-
pora dicere neutra in primo significato/ & h̄
de. 3. ¶ De parte. 4. dicit q̄ omnia que sunt
dicta debemus iudicare per sensum/ & non fm̄
ipsam naturam rerum/ qm̄ iam scideremus in
errorem/ illorum qui credebant corpora esse i
perpetua egrotudine. ¶ Circa istam leſio-
nem. Primo queruntur quedam generalia. Se-
cundo circa istam specialia. Generalia quidem
sunt duo. p̄imum est utrum egrotudo/ & neu-
tralitas habeant latitudinem/ sicut sanitas. Se-
cunda est ad quam utilitatem artis spectet cō-
sideratio istius sanitatis. ¶ De primo sic uide-
tur/ q̄ egrotudo h̄eat latitudinem. Nam Cōm-
mune in presenti. §. ¶ Item. A. uult h̄ primo
Can. sen. secunda cap. de cognoscendis disposi-
tionibus. ¶ Item dixit Gal. supra q̄ genera
lapsuum sunt eadem cum/ h̄is que uirtutem
eorum complent. ¶ Item per rationem patet
Nam egrotudo est magis diuisibilis p̄ species
& gradus/ q̄ sit sanitas. ¶ Preterea uidetur q̄

Lec. 6.
Introduc.

Partitio

2
Sensus.

Tex. c. 19.

Tex. c. 10.

Tex. c. 21.

Tex. c. 22.

3
Quęstia

Sit ne egri-
tudini lati-
tudo

Sit ne etiā neutralitas debeat habere latitudinem/ potest enim neutrum aliqui magis accedere ad sanum aliquando magis ad egrum/ ut patet infra de signis corporum egrorum / & supra de corporibus ubi sub diuidit neutrum secundi signi ficati. ¶ Preterea sicut nos habemus sanitatē semper/ & sanitatem/ut multum/ita habemus neutrum semper/ Et neutrum/ut multū/ q̄ erit latitudo neutralitatis/ sic & sanitatis. ¶ Ad contrarium est presuppositio qm̄ Gal. non facit mentionem de latitudine egritudinis/ & neutralitatis. ¶ Preterea Gal. ponit infra egritudinem esse unum extremum/ & optimam sanitatem posuit aliud. Ergo sicut optima sanitas non habet latitudinem/ immo est extremū latitudinis/ Similiter egritudo non habet latitudinem cum sit extremum/ & sic nullo modo uidetur habere latitudinem/ qm̄ sanitas continetur cum egritudine sicut monstratur in. §. sequenti/ & secundo de complexionibus cap. 10. ¶ Preterea infra in illo cap. Organico/ ponit. Gal. differentias esse in corporibus. s. optimam compositionem/ & corpus parum pmu/ tatum ab illa : Et corpus neutrum/ & corpus egrotans plurimum / in quibus uerbis innuit solum sanitatem habere latitudinē/ Nam egritudinem pro una differentia ponit/ & neutralitatem/ alia/ in sanitate uero posuit duas differentias. ¶ Ad hanc questionem dico/ q̄ at/ bitror egritudinem/ & neutralitatem habere latitudinem sicut/ & sanitatem. Modus autem fm̄ qm̄ ponuntur ille latitudines dici infra in expositione sit. ¶ Ad argumentum uero primum/ q̄ in contrarium sit/ dico/ q̄ licet. Gal. non expresse ponat faciendo mentionem de latitudine egritudinis/ & neutralitatis / tñ dat intelligere per ea/ que ipse dixit de latitudine sanitatis/ & etiam infra ibi/ Dolentia ergo/ & quorum motiones/ &c. Dicit quedam ex quibus possumus intelligere latitudinem egritudinis. ¶ Ad fm̄ dico/ q̄ licet Gal. ponat egritudinem nūc factam esse alterum extremorū contrapositū sanitati optime/ Nihilominus tñ habet latitudinem/ Aliter enim est extremū optimae compositionis / & aliter nunc facta egritudo. Nam optima cōpositio est extremum ad qd̄ terminat sanitas lata/ sicut ad ultimum cōplementum/ q̄ amplius non dicitur/ sed nūc facta egritudo est extremum/ a quo incipit egritudo/ Et ab illo extremo. Et postea extendi ad maiorem/ & maximam egritudinem/ & ita illa maxima egritudo erit indiuisibilis/ sicut & optima sanitas est indiuisibilis. ¶ Ad Tertiū dico/ q̄ licet author continet sanitatem cum egritudine / tñ ipse in medio intelligit cadere

neutralitatē. ¶ Vel dic q̄ ibi accipit sanitatem large/ fm̄ q̄ comprehendit sanitatē/ & neutralitatē. Hoc autem mediū patebit infra in expositione sit. ¶ Ad quartū dico/ q̄ patet solutio per ea que diximus in solutione secundi. ¶ De secundo pcedo sine disputatione / dico/ q̄ duplex est utilitas ponendo talem latitudinem/ Vna quidem generalis. sūt sanitatem optimā conseruemus/ & lapsum reducamus ad mediū uel cōseruemus in eodem/ ut patet infra de causis. Utilitas autem specialis est triplex/ Vna quidem est ut sciamus gradum sanitatis nūc/ Alia uero est ut per eam cognoscamus corpora talia ex generatione. Nam maior sanitas inuenitur in corpore simpliciter sano/ q̄ in simpliciter neutro/ & in simpliciter neutro/ q̄ in simpliciter egro. Tertia uero est/ ut sciamus habitudinem dispositionis talis nunc ad dispositionem talem ex generatione. Nam eorum habitudo est habitudo contingentiam. Nam sanitas nunc potest contingere egritudini/ que ex generatione est. Et sanitas/ & neutralitas/ & similiter colligas de egritudine nunc. ¶ Circa istam sic pcedo/ Et diuiditur totius sanitatis latitudo/ &c. Dicitur sanitas lata. Et uoco sanitatē latam sanitatem lapsum ab optima sanitate/ & hoc modo exponendo non claudis optima sanitas sub latitudine sanitatis/ Alio modo potest dici latitudo sanitatis/ extensa sanitas/ cōprehēdēdo oēm sanitatē/ & optimā/ & lapsum. Que harum aut sit uerior disputabit paulo post. ¶ Et not. q̄ dicit latitudinē totius sanitatis ad differentia latitudinis diminute/ de q̄ locus fuit in precedenti. §. Sanitatis. ¶ Sed hic queritur qualem nominet sanitatem in generatione Sanitatis. San sanitatem nuncquā/ alia sanitas/ Sanitatem simpliciter / uel cōmune ad utraq̄. Et uidetur q̄ non accipiat per sanitatem nunc/ quia talis sanitas p̄dicat de contrariis sub ea/ Et contenta sub ea sunt talia ex generatione/ q̄ autem est tale ex tempore non p̄dicatur de eo q̄ est tale ex generatione. ¶ Preterea sanitas nunc non potest esse sanitas optima ut dictum est de corporibus supra/ igitur talis sanitas/ q̄ p̄dicat de optima cōpositione non potest esse sanitas nunc. ¶ Preterea neq̄ uidetur accipi pro sanitate simpliciter/ qm̄ continet sub se egritudinem/ & neutralitatem simpliciter/ unum autem oppositum non potest sub altero contineri. ¶ Preterea talis sanitas de qua hic loquitur cōparatur egritudini nūc/ & cum ita descendendo ab optima sanitate cōtinuatur egritudo nūc/ ut infra i illo. §. A quibus deinceps/ & ibi Ponentibus nobis duos extremos terminos. Igitur cum omne comparabile sit

bile sit uniuocum sicut dicitur ex uerbis Ari-
 geopico. Et 7. Philosopho oportet q accipiat
 sanitas uniuoce cum illa egritudine; quare si
 illa egritudo nunc ad q comparatur / & ista si-
 muliter. ¶ Preterea uidetur q accipitur sani-
 tas hic omniuerse ad utramq talis enim cōm-
 plexio non potest esse fm rem; quia non po-
 test esse aliqua sanitas composita ex ea sanita-
 te que est ex generatione / & ex ea que est ex
 tempore. ¶ Preterea sanitas dicta de sanitate
 simpliciter / & de sanitate nunc / dicitur multi-
 pliciter / ut patuit de dissolutione diffinitionis
 medicinet quia talis cōio dī cōio nōis / & non
 ad / non igitur accipitur hic sanitas cōiter ad
 utrūq. ¶ Preterea si acciperetur sanitas cōis
 iam sequeretur q sanum simpliciter predica-
 retur de egro simpliciter / & de neutro simpli-
 citer. ¶ Ad hanc questionem Respondeo q
 hic accipitur sanitas q sanitate nunc / accipien-
 do eam large ad sanitatem nunc factam ex tē-
 pore post lapsum / & ad sanitatem nunc cōiter /
 uiam ex tempore / non pcedente lapsu / &
 concedo rationes pōites in cōtrarium. ¶ Ad
 argumentum primum q in contrarium fiebat
 dico / q tale ex tempore cōparatum ad tale ex
 generatione dicitur unum quidē modo ratione
 istarum intentionum que sunt esse tale ex ge-
 neratione / & esse tale ex tempore / & hoc mo-
 do non pducitur tale ex tempore de tali a ge-
 neratione / non enim potest dici / corpus sanū
 ex generatione est corpus sanum nūc / inquan-
 tum tale / Alio uero modo potest cōparari ta-
 le ex tempore / ad tale ex generatione ratione
 subiecti / & hoc modo bene potest predicari / ut
 dicitur corpus sanum simpliciter ē sanum nūc /
 idē in subiecto q hābet sanitatem / ex genera-
 tione / est etiam sanitas ex tempore / nam q mi-
 nus est sanum nunc / potest pducari de egro sim-
 pliciter / & est inter ea 2. oppositio. scilicet intentio
 nam / & rerum / intentionum quidē quia unum
 est ex tempore alterum ex gñone / rerum uero
 qm unum significat sanitatem / aliud egritudi-
 nem / sed inter sanum / ut nunc / & sanū simpli-
 citer non est oppositio nisi intentionum / &
 ex hoc patet solutio ad fm. ¶ Sed posset rñ /
 dari ad istam questionem aliter / ut iste geni-
 tius sanitatis dicat sanitatē ex generatione /
 & contenta sub ea sint talia ex tempore / nam
 ponit q corpus sanum simpliciter est / sanum
 nunc / & egrum nunc / ¶ Sed non credo hanc
 fuisse intentionem. Gale. ¶ In tres partes.
 do q sed circa hoc obicitur quia non uidetur esse ni-
 si due partes: Nam supra non posuit author
 nisi sanitatem optimam / & lapsum. Et etiam
 infra de causis in illo cap. Organicoz nō po-

nit nisi duas sanitates. scilicet sanā & lapsum. ¶ Pre-
 terea Auicē. primo Can. fen. 2. cap. de compre-
 hendendis sanitatibus / uel dispositionibus / nō
 ponit nisi duas sanitates. scilicet eam que est in ulti-
 mo / & eam que non est in ultimo. ¶ Preter-
 rea Gal. De complexionibus lib. 2. cap. 4. Ta-
 lem ponit ordinem. Primo enim ponit com-
 plexionem equalem. Secundo ponit malitiam
 complexionis sane. Tercio ponit malitiam cō-
 plexionis egre / & dicit malitiam complexio-
 nis fore cum corpus egrotat. Quare non uide-
 tur ponere in latitudine sanitatis nisi duas sa-
 nitates / optimam. scilicet / & deficientem parum q
 rationale est. Si optima sanitas / non est in la-
 titudine sanitatis / non uidetur ponere de lati-
 tudine sanitatis / nisi corpus parum lapsum.
 ¶ Preterea uidetur q debeat diuidi in 4.
 partes ponit enim. Gal. in secundo complexio-
 num / q inter complexionem equalem / & com-
 plexionem egrotantem est latitudo sanitatis
 & malitia complexionis sane. Sed latitudo sa-
 nitatis continet ea / sicut hic dicitur / & mali-
 tia complexionis sane / & latitudo sanitatis est
 alia / ecce q erunt. 4. & est sermo. Gal. in 2. cō-
 plexionum talis / Quāritas igitur latitudinis in-
 telligitur hec ut sit p corpus dispōis talis / qua
 omnes eius operationes compleatur integre /
 Et intelligatur post id / q sit alicuius dispositio-
 nis / qua quibusdam eius operationibus adue-
 niat nocuum / Inter que sit latitudo sanita-
 tis / & malitia cōplexionis sane. ¶ Ad h dñm q
 tes sanitatis late sufficiēt & nō supflue pposi-
 te sunt. 3. accipiendo latitudinē sanitatis totius.
 ¶ Nec obstat q opponitur per id q dictum
 est supra de corporibus qm. Gal. non posuit su-
 pra nisi latitudinem sanitatis simpliciter / hic
 posuit autem latitudinem sanitatis nunc / etiā
 fm q comprehendit neutrum. ¶ Et sic patet
 solutio ad secūdā. Nam Gal. infra de causis nō
 comprehendit neutrum sub sano. Et ex hoc po-
 test patere etiam solutio ad tertiā q oppone-
 batur per Auicē. qm ipse non cōprehendit neu-
 trum sub sanitate. Et ex hoc potest patere un-
 de accipit ē strictius q accipit h. Gal. ¶ Ad
 4. autem dico / q qm Gal. in secundo comple-
 xionum non posuit / nisi tres dispositiones. scilicet
 equalem & malitiam cōplexionis sane & ma-
 litia complexionis egre cum corpus egrotat
 ipse intelligit per malitiam complexionis sa-
 ne totum / q hic uocat. Gal. sanum egrum / &
 neutrum. Nam omnia ista corpora prout sunt
 talia ex generatione participāt sanitatem nūc
 laram / Nam ipse ponit / q ibi malitia comple-
 xionis sane condudatur cum cōplexione egro-
 tante. ¶ Ad 5. q probat q sunt. 4. partes sa-

Decernit

nitatis: Respondeo per expositionem litterarum dico enim q̄ cum dicit Gal. Ibi q̄ quantitas latitudinis intelligit̄ hec/ ut sit corpus talis dispositionis. Quia omnes operationes eius integre cōpleantur/ & intelligit̄ hec ut sit aliquis dispositio qua quibusdam dispositionibus adueniat nocumtum inter q̄ sit latitudo sanitatis/ & malitia cōplexionis eius sana debet intelligi expositiue ut sit talis sensus q̄ inter cōplexionem equalē & complexionem egrotantem est latitudo sanitatis/ & illa est malitia cōplexionis sane / & hoc modo exponendo/complexio equalis nō est sub latitudine sanitatis. ¶ Alio modo possumus exponere / ut intelligamus per latitudinem sanitatis principium aquo incipit sanitas lata/ & tale principium est ipsa complexio equalis/ & sic exponendo/complexio equalis ponit̄ sub latitudine sanitatis. ¶ Sed forte aliquis obicit q̄ Gal. in. 2. complexionum intelligat p malitiam complexionis sane solum modo corpus parum lapsum. Et uidetur p uerba sua sic esse in loco illo/ dicit enim q̄ longitudo malitie sane a complexionē equalis est parua/ neq̄ etiam in hoc possibile est nobis inuenire quantitatē longitudo mensura uel pōdere/ sed si significatio malitie complexionis sane est / ut nullius operationum corporis penitus inueniatur nocumtum manifestum/ & sic ex his uerbis uidetur uelle q̄ malitia complexionis sane sit idem q̄ corpus parum lapsum. ¶ Ad hoc dicēdū ē q̄ ista malitia cōplexionis sane habet duo extrema unum per q̄ cōtinuatur complexionē equali / & quantum ad istud extremum dicitur parum recedere ab equali complexionē/ Et de hoc loquitur Gal. Cum dicit q̄ non est nobis possibile comprehendere quantitatem longitudo ponderis uel mensura/ Aliud aut̄ extremum habet per q̄ cōtinuatur cū cōplexione egrotante/ & quum ad hoc non parum distat a complexionē equali/ Immo est propinquior cōplexioni egrotanti / q̄ cōplexioni equali/ & inter ista duo extrema est medium/ q̄ eaq̄ licet distat ab utraq̄. s. a complexionē equali/ & a complexionē egrotante. Et secundum hoc dico q̄ malitia complexionis sane reperitur in tribus corporibus talibus ex generatione. s. in corpore parum lapsio/ & neutro simpliciter/ & egro simpliciter. Et huic concordat q̄ dicitur infra ponentibus nobis duos extremos/ &c. ¶ Latitudinē habet & ipsas multas. Ista multa latitudo sic intelligi debet/ q̄ corpus parum lapsum habet ēt aliquos gradus/ fm quos plus & minus appropinquat optime compositioni. Sicut & corpus neutrum simpliciter habet aliquos gradus / fm quos plus & minus di-

stat ab optima compositione / Similiter dico de corpore simpliciter egro. ¶ Vel dic q̄ intelligat istam secundam latitudinem ratione generationis/ & unitatis/ Nam quedam recedent in compositione/ quedam in compositione / quedam in natura cōmuni. Sed prima expositio magis placet. ¶ Quam prima erit sanorum corporum. ¶ Hic dubitat̄ utrum h̄ iste gr̄us sanonum comprehendat sub se optimam compositionē & uidetur q̄ sic. Nam Gal. ponit habitudinē sanitatis totius optima uero cōpositio est pars totius sanitatis/ quare comprehendatur sub ea. ¶ Preterea si sub latitudine sanitatis non tenetur erit sub latitudine egrotantis/ uel neutralitatis/ cum iste. 3. latitudines sufficienter diuidant dispositiones corporis humani/ Sed h̄ est impossibile q̄ reponit sub latitudine sanitatis. ¶ Preterea si optima cōpositio nō ponit̄ sub latitudine sanitatis/ tū sequeretur q̄ corpus sanum simpliciter non haberet latitudinem/ quia non esset nisi corpus sanum/ ut multam sub latitudine sanitatis simpliciter/ & tū Gal. in precedenti. §. ponit illam latitudinem/ cum dicit que & uere dicuntur/ &c. ¶ Ad contrarium. Gal. infra in illo. §. ponentibus nobis duos extremos terminos/ docet iudicare sanum/ egrotantem neutrum per comparationē ad aliam optimam compositionem & egrotandem. Nunc/ quare corpus id sanum/ q̄ ibi iudicatur non comprehendit optimam compositionē/ Iam enim esset idem iudicans & iudicatum/ Si sanum corpus q̄ est in latitudine sanitatis / est id corpus de quo loquitur infra. Igitur non comprehendit sub se optimam compositionem. ¶ Preterea infra in Epologo dicit hanc sermonem deficientium uero ab ea equalia q̄dem genera numero/ & magis & minus diuidi potētibz & separatis tū in tres latitudines/ In quo quidem sermone manifeste dicit. Gal. q̄ corpora que fuerunt supra separata in tres latitudines fuerunt corpora deficientia ab optima compositione. ¶ Preterea Gal. in. 2. complexionum ponit talem sermonem/ Quod omnis igitur latitudinis intelligit̄ hec/ ut sit talis dispositio/ quia omnes eius operationes integre compleantur/ & intelligit̄ hec/ ut sit dispositio aliqua q̄ quibusdam operationibus adueniat nocumtum inter q̄ sit latitudo sanitatis / & malitia complexionis sane/ Ex quibus uerbis manifeste apparet/ q̄ latitudo sanitatis ponitur in medio inter optimam compositionem & egrotandem. Non igitur optima cōpositio. ¶ Ad hanc questionem dico/ q̄ latitudo sanitatis potest duobus modis intelligi/ uno q̄dem modo large. s. incipiendo ab optima

ab optima compositione / & inducendo eam
& producendo usq; ad egritudinem nunc fa-
ciam / & hoc modo dico q; corpus optime
compositionis reponitur sub latitudine sani-
tatis. Alio uero modo potest accipi latitudo sani-
tatis pro sanitate lata / siue laesa / & hoc mo-
do non comprehenditur optima composi-
tio sub latitudine sanitatis / credo tamen se-
cundum intentionem Galeni in hoc loco q;
nullo modo ponatur optima compositio sub
latitudine sanitatis / & per hanc distinctio-
nem patet solutio ad obiecta. ¶ Secunda neu-
trorum. Sed hic potest dubitari / utrum hoc
neutrum / comprehendat omnia significata
neutri / & disputabitur in sequenti sectione.

¶ Tertia egrorum. Circa hoc queritur / quo-
nam non uidetur q; egrum possit contineri
sub latitudine sanitatis cum sit ei contrarium:

¶ Ad quod hoc potest responderi q; hic e-
grum accipitur pro corpore egrotatiois sicut q;
dicit Commentator: sed hoc nihil est: quoniam
egrotatiois corpus non est aliud / nisi corpus
egri simpliciter / sed qualiter sit corpus egrota-
tiois / & qualiter non sit / disputatum est su-
pra. Sed dico q; hic accipitur corpus egrum
pro corpore simpliciter egro. Et dico q; om-
nia corpora a generatione talia possunt repo-
ni sub latitudine sanitatis nunc / nihil enim
prohibet corpus simpliciter sanum / & sim-
pliciter egrum / & simpliciter neutrum esse
nunc sana / nunc egra / & nunc neutra. Tamen
a generatione / si non permutantur a rebus
temporalibus sunt nunc sana. Tamen hoc su-
perius disputatum supra de corporibus.

¶ Et est
hic notandum q; duplex est latitudo sanita-
tis / una quidem per comparisonem ad sub-
iecta. Alia per comparisonem ad gradus / uo-
co autem latitudinem subiectorum: quoniam
possibile est sanitatem inueniri in his tribus
subiectis sano: egro / & neutro a generatione.
Latitudinem gradualem uoco secundum q;
magis / & minus distat sanitas ab optima sani-
tate: inquantum optima sanitas comprehendit
sub se sanitatem nunc. ¶ Et not. est q; latitudo
gradualis potest causari a latitudine subiecto-
rum / ponendo omnes alias condiciones equa-
les: referuntur solum diuersitate corporum sub-
iectorum. Verbi gratia tollamus tria corpora
nunc / unum sanum lapsum a generatione. Aliud
egrum. Aliud neutrum a generatione / &
sint eiusdem etatis / & equaliter se habuerint
ad regimen rerum non naturalium per om-

nia. Dico / q; omnia ista corpora sunt sana
nunc / sed sanitas que est tamen in corpore
simpliciter sano est propinquior sanitati op-
time / q; illa que est in corpore simpliciter neu-
tro: & illa que est in corpore simpliciter neu-
tro / est propinquior optime compositioni /
q; illa que est in corpore simpliciter egro.
Sic igitur patet qualiter latitudo gradualis
causatur a latitudine subiectorum / & hoc in-
sinauit Galenus cum dixit. Prima erit sano-
rum. Secunda egrorum. Tertia neutrorum.
Potest etiam latitudo gradualis procedere
a regimine meliori / uel minus bono. & hoc
modo potest corpus simpliciter egrum habere
melio-rem sanitatem / quam habet sanum
lapsum. Verbi gratia potest aliquis colericus
existens etate iuuetutis ex bonitate regiminis
habere melio-rem sanitatem nunc / q; habeat
corpus sanum simpliciter positum in etate se-
nectutis. Et etiam si in eadem etate ponantur
ambo corpora / idem continget / & sicut diui-
ditur sanitatis latitudo / similiter potest diui-
di latitudo egritudinis / & neutralitatis. Mor-
dus autem ponendi latitudinem egritudinis
est talis / subiciamus tria corpora a generatio-
ne talia / scilicet / sanum / egrum / & neutrum
& sint eiusdem etatis / & exponantur omnia
malo regimini equaliter. Verbi gratia ambo
lent ad solem tempore estiuo / taliter q; om-
nia egrocent. Dico tunc q; maiorem egritu-
dinem nunc patietur egrum simpliciter /
quam neutrum simpliciter / & neutrum sim-
pliciter / quam sanum simpliciter. Sic ergo
patet q; latitudo egritudinis nunc / est secun-
dum ista tria corpora / & sic sanitatis nunc / &
ista talis latitudo est latitudo gradualis causata
a latitudine subiectorum / potest tamen alia esse latitudo
que solum est gradualis / de qua infra di-
cam in illo. §. Dolentia &c. Eodem modo
potest poni latitudo neutralitatis. ¶ A qui-
bus deinceps / id est post ista corpora que in
latitudine sanitatis / ponuntur corpora egro-
tantia / Vnde Galenus in secundo de com-
plexionibus ponit post malitiam comple-
xionis sanam continuari malitiam comple-
xionis egram. ¶ Lesionibus sensibilibus de-
terminata / & seperata ab illis corporibus sa-
nis / de quibus tractauerat in §. precedenti.

¶ Per lesiones operationum sensibiles. ¶ Sed
circa hoc queritur quare continuauit egritudi-
nem cum sanitate nunc: quod est impossibile.
Semper enim cadit medium inter sanitatem

Thaddei

f

An uiciose
q; sanitati
conuenienter
egritudine.

& egritudinem neutralitas, etiam si corpora sunt talia ex generatione. ¶ Ad quod respondendum est dupliciter. Vno quidem modo, ut subaudiatur medium post positionem extremorum; non enim erat possibile transire de primo ad tertium, quin subaudiatur medium, unde Galenus quarto de ingenio sanitatis capitulo quinto, dicit quod plurimum inuenimus antiquos medium dimittite, & primum, & tertium coniungere. Alio uero modo potest solui, ut dicamus quod neutralitas claudebatur sub illa sanitate lata, unde extremum illius sanitatis quod coniungebatur ad egritudinem nunc est corpus nunc neutrum, & hoc modo exponit Commentator, uult enim quod Galenus in hoc loco intelligat non esse medium, inter sanitatem, & egritudinem; Et quod corpora neutra possint appellari sana, habetur a Galeno, in capitulo de regimine sanitatis, dicit quod regendorum sanorum triplex est modus; scilicet egrotate parati, incipientis infirmari, & defecti. Ibi enim uocauit corpora incipientia infirmari, & defecta sana, cum sint neutra. Idem habetur a Galeno in Commento afforismorum, particula sexta, super illo afforismo, Quibuscumque phlebotomia, aut pharmacum confert, dicit enim ibi Galenus quod Hypochoasis de corporibus sanis, & tamen constat corpora sananda esse neutra, cum habeant causam antecedentem in se. Et idem habetur ab Auicena, primo canonis, secundum, & Capitulo de temporibus morbi, ponit enim immediate post declinationem egritudinis sequi horam sanitatis. Et satis uidetur hec bona explicatio, quando ipse distinguit hec corpora egrotantia a sanitate lapsa, que processit per sensibilem lesionem operationum; que sepe rat corpus egrotum nunc a neutro nunc, ut habetur infra de signis pronosticis, & in illo capitulo, Torso secundum uentrem, manifeste namque uult ibi quod corpora nunc neutra, non habeant sensibilem lesionem operationem. ¶ Sed contra hanc solutionem potest opponi per illud quod dicit Auicena, primo canonis, secundum, capitulo primo, dicit enim quod remoueri a sanitate colligitur infirmitatem, & neutralitatem. Quare uidetur quod neutrum debet reponi potius sub egro, quam sub sano. Et huic uidetur Galenus consentire, in §. sequenti, uidetur enim corpus neutrum colligi

gete sub corporibus que habent operationes infirmas. ¶ Ad hoc respondeo quod Auicena, in diffinitione medicine fuit usus sanari, & remoueri a sanitate, hoc autem uocabulum remoueri a sanitate largius est, quam hoc uocabulum egrum, ideoque bene potuit recolligere sub eo neutrum; apud Galenum uero melius reponitur neutrum sub sano, cum distinguat corpora ista, per sensibilem lesionem operationum que inuenitur in corporibus egrotantibus, & non inuenitur in corporibus sanis, aut neutris. ¶ Ad secundum uero quod apponebatur ex §. sequenti, Respondet in §. sequenti. ¶ Dolentia ergo, & quorum motiones. In hoc, §. dico quod Galenus intendit ponere latitudinem egritudinis, tamen ualde occulte, modus autem talis est; ponit enim Galenus tres gradus latitudinis, & tres modos complexionum. Et primus gradus lapsus, tangitur cum dicit, Dolentia ergo, & quorum motiones, aut omnino perierunt, & modus signorum. Illi respondet, quod dicit, Manifestos terminos. Secundus gradus lapsus est, corporum infirmorum in maximis discessibus, & hunc gradum tangit, cum dicit, Quecumque infirmas habent operationes, & modus cognoscendi hunc lapsum tangitur, cum dicit, Facile discernuntur. Tertius gradus lapsus, est corporum infirmorum secundum minores discessus, & modus cognoscendi talia corpora est ambiguus, & hunc tangit, cum dicit, Secundum uero minores ambiguus. Tangit igitur Galenus hic tres gradus cognitionis corporum lapsorum secundum diuersitatem istorum lapsum. Primus est manifestus. Secundus est facilius. Tertius est ambiguus; obmissio ergo ambiguus, quia non spectat ad corpora egrotantia, sed ad neutrum, resumo duos primos modos, scilicet manifestum, & facilem, & modum, primum diuidi in duos modos differentes secundum magis & minus, sunt enim corpora que habent modum manifestissimum propter magnitudinem sue egritudinis, & talia corpora tangit cum dicit, Aut omnino perierunt. Et sunt alia corpora egrotantia, que habent terminos manifestos propter magnitudinem egritudinis, tamen quia non habent ultimam egritudinem, non habent manifestum gradum, siue modum cognitionis, & istum modum tangit cum dicit, Dolentia ergo, & quorum

ergo & quorum motiones sunt delinquentes. Habemus ergo tres gradus corporum egrorum. Primus est eorum quorum operationes omnino perierunt. Secundus est quorum motiones sunt delinquentes. Tertius est corporum habentium infirmas operationes in manifestis discessibus. Et omnia ista tria genera egrorum habent unam generalem conditionem in qua communicant / scilicet sensibilem lesionem operationum. Sed in primo genere est lesio maxima: In secundo est mediocris. In tertio est parua / sicut sit facilis. Sic igitur ueniamus ad propositum: est dare latitudinem egritudinis gradualet / procedens tamen a latitudine subiectorum / sunt itaque certa corpora quorum unum sit simpliciter egrum / alterum sit simpliciter neutrum: aliud sit sanum lapsum: & sint sumpta in eadem etate: in alia tamen & dissimili conditione: & exponantur alicui cause facienti egritudinem: & sit causa faciens egritudinem / tanta quod possit facere egritudinem in his tribus corporibus / dico quod est possibile hec corpora simul egrorare: & habebit corpus sanum egritudinem nunc parua: & corpus simpliciter egrum habebit egritudinem nunc magnam: corpus uero nunc mediocriter & istam appello latitudinem gradualet / procedens a latitudine subiectorum / Est tamen alia latitudo gradualet / que dependet aduersitate causarum morbos facientium. Verbi gratia si quis unus homo magis erat in regimine quam aliter / unde provenit minor egritudo / uel maior. ¶ Dolentia ergo & quorum motio / que sunt delinquentes. Hic uideatur superfluum: quia motiones delinquere comprehendit in se doleresiue generale speciale. ¶ Ad quod respondeo quod hec fuit multiplicatio uerborum ad maiorem expressionem. uoluit enim significare per omnia ista uerba / corpora nunc egra / non tamen in ultimo / & propter hoc intelligi hec motiones delinquentes illas que multum peccant. Et per motiones non debes intelligere solum motus locales: sed omnes operationes. ¶ Potest & aliter responderi: hoc quod dicit dolentia / sit idem dicere: egrorantia: & postea sequetur illa diuisione sit talis sensus: corpora dolentia sunt duplicia / quedam sunt quorum motiones sunt delinquentes: & que eam sunt quorum operationes omnino perierunt: & omnia ista corpora dolentia habent manifestos terminos. ¶ Aut omnino perierunt. ¶ Contra hoc obicitur quod non uidetur posse operatio omnino perire nisi in corporum re morbo. ¶ Ad quod respondeo quod non apparet operationes omnino perire. scilicet quod

sint omnino destructe. Sed dicit eas omnino perierisse: eo quod talia corpora habent egritudinem ultimam. ¶ Et si queratur nunquid talia corpora possint euadere ab egritudine sua. ¶ Respondeo quod aliquando sic / aliquando non: potest enim aliquod corpus habere egritudinem magnam: puta causam / & apoplexiam: & tamen est possibile euadere. ¶ Manifestos habent terminos / per terminos intelligit distinctiones. quibus distinguuntur talia corpora a corpore sano: & licet ambo ista corpora communicent in hoc / quod est habere terminos manifestos / tamen corpora quorum operationes omnino perierunt / habent eos manifestos / eo quod maxime distant ab optima compositione: Corpora ergo dolentia: & quorum motiones sunt delinquentes / habent terminos minus manifestos: eo quod minus distant ab optima compositione. ¶ Quocirca uero insignias habet operationes / per huiusmodi operationes infirmas intelligimus minorem lesionem: quod sit aliqua predictarum / unde alia translatio habet operationes debilitantes. ¶ In maximis quidem discessibus. Sed ex hoc obicitur contra nostram expositionem / quia mox diximus huiusmodi corpora / de quibus nunc loquitur habere paruam lapsum. Et etiam uidetur colligere contradictionem / quia primo dicit huiusmodi corpora habere debiles operationes: & postea ponit maximum discessum. ¶ Ad quod respondeo quod hic appellatur maximus discessus / in quo est sensibilis lesio operationis: qui dicitur maximus discessus per comparisonem ad lapsum neutralem. ¶ Facile discernuntur causa / quare facile discernuntur talia corpora est: quia ipsa habent sensibiliter lesas operationes: & non dicitur facilis distinctio hec per comparisonem ad corpora / que precesserunt / quoniam illa facilius discernuntur quod istas: sed dicitur facilis distinctio per comparisonem ad discessionem corporis neutri. ¶ Secundum uero minores ambigua / hic tangitur lapsum neutralis: qui continuatur cum minori gradu egritudinis / & dicitur iste lapsus ambiguus / quia non est in eo sensibilis lesio operationis. ¶ Et propter hoc secundum genus lesionis &c. Sic continetur / propter hoc quod talia corpora sunt ambigua / non habentia manifestos terminos: neque habentia faciliem distinctionem / hoc secundum genus lesionis istorum corporum participans neutro contrariorum / consistit dispositioni / id est adheret / quam scilicet dispositionem nos dicimus nominari neutram. ¶ Et non quod uocauit hoc genus lesionis secundum respectu illarum lesionum que precesserunt illis

namq; leſiones erant ſenſibilitet / & ſic pone/
bant ſub uno genere:leſio uero corporis neu/
tri eſt ambigua / & propter hoc dixit ſm ge/
nus leſionis neutro contrationum participans.
Iſta duo extrema ſunt optima compoſitio / &
nunc facta egritudo / inter que locatur cor/
pus nunc neutrum in primo ſignificato . Cō/
ſiſtit diſpoſitioni . i . cum diſpōet & ſic uult alia
trāſlario / uel cōſiſtit diſpoſitiōi . i . iuxta diſpo/
ſitionem quam dicimus uocari neutram . Et
ſm iſtum modum oportebat mutari ſenten/
tia ab illo loco citra . Secundum uero minores
ambiguitat loquatur hic de egritudine parua
que continuatur cum neutro / ſed talis expoſi/
tio non placet . ¶ Sed contra hoc dubitatur/
quia uidetur hic author ſeparare neutrum a ſa/
no / & ſupius illo . ¶ Quibus deinceps / con/
tinuauit ſanitatē cum egritudine / & ſic com/
prehendit neutrum ſub ſano . ¶ Ad hoc re/
ſpondeo q; licet iſta corpora neutra appellen/
tur hic ambigua / & ſm ueritatem ſine ſepara/
ta hoc a ſano corpore / tamen quia non erant
ſenſibilitet leſa relinquit ea ſub latitudine ſa/
nitatis . ¶ Vel ſolue p; illā ſolutionem; quam
ſupra diximus / ſcilicet quia diximus q; ſubū/
telligebatur de neceſſitate neutralitas inter la/
titudinem ſanitatē / & corpora egrotantia .
¶ Omnibus hiis ſenſa diiudicatis . Quia fece/
rat mentionem de illis lapſibus magnis / pa/
uis / & mediocribus . Et quia dixerat q; neutru
eſt mediocriter ſanum & egrum / & poſuerat
ipſum ambiguum . Et quia poſuerat quedam
corpora eſſe lapſa / & quedam ſana optime / ue
in talibus iudicandis uellet homo uti medio
intellectuali diſtinguendo . dicit q; iudicium in
talibus debet poni ſm ſenſum / quia ſi nos uel/
lemus uti intellectu in iudicio iſtorum / opor/
teret nos ponere omne corpus eſſe egrum / &
omni tempore / oportet igitur medicum non
tranſire ſenſum in ſuo iudicio . Et hoc idem di/
cit Galen primo lib. de pulſibus . Et Halyab.
lib. quinto / cap. ſi . ¶ Sed circa ſententiam . Ga/
& uerbum Comentat . dicentis q; medicinalia
ſpeculatio non tranſcendit ſenſum / dubitatur
quia uidetur tranſcendere / quia medicina / tam
theorica / q; pratica eſt ſpeculatio / ſicut dicit
Aui . primo cano . ſen . tertia . cap . primo / & Io .
& Halyab . poſuere theoricam ſolum / eſſe ſpe/
culationem / praticam uero poſuerūt actionē .
Et dicit expreſſe ſurator monachus / q; theori/
ca eſt noticia rerum ſolo intellectu capien/
darum . ¶ Preterea nulla ſcientia eſt de ſen/
ſibilibus / ſicut dicit Ariſt . primo poſteriorum
& primo metaphyſicorum / ſed medicina eſt
ſcientia / igitur non eſt de ſenſibilibus . ¶ Pre

terea Gale . ſupra / de reſolutione diſſinitionis
medicine dicit q; medicina eſt ſcientia quali/
umideſt uniuerſalium ſed uniuerſalia ſolo in
tellectu capiuntur . ergo & c . ¶ Preterea di/
xit Aui . cap . ſo . de membris q; medicus der/
bet tenere hmo q; ſi ligaretur uia que eſt in
epate & os / os exicaretur non habendo ſuſ/
ciens nutrimentum / cum tamen nulla ſit uia
ſenſibilis iter epas & os / ſicut Haly . infra / qua
re patet q; talis ſpeculatio ſenſum tranſcendit .
¶ Preterea in medicina quedam ſumunt ſo/
la ratione / & quedam ſolo experimento / &
quedam utroq; modo / ſicut elicitur ex uerba
Gal . tertio de inge . ſani . & duo decimo / & . 3 .
decreticis & de ſimplicibus per totum . Cum
igitur ſpeculatio eorum que ſola ratione co/
gnoscuntur tranſcendat ſenſum / igitur & c .
¶ Preterea dicit Gale . infra de ſignis lapſi
in corpore / q; quedam ſunt in medicina / que
non poſſunt ſciri / niſi per cōiecturam / que uer/
ro ſciuntur per ſenſum / inſalubriter cognos/
cuntur quia dicit Ariſt . in ſecundo de anima
q; ſenſus non decipitur in ſuo obiecto in iudi/
cando . ¶ Preterea medicus utitur doctrina
reſolutiua in uenando / & demonſtrando ſuas
concluſiones / hoc autem non poſſet ſecti per
ſenſum / ſed per ſolam rationem . ¶ Preterea
eognitio uirtutum eſt ſola intellectualis . ¶ Ad
evidentiam huius queſtionis / oportet notare
intellectum illius authoritatis / q; medicinalia
ſpeculatio non tranſcendit ſenſum / & illius p/
poſitionis . G . que ſcribit in primo lib . de pul/
ſibus dicit enim q; medico utile eſt q; ſub ſen/
ſu uenit iudico igitur q; medicina cōſiderat uniu/
erſalia talia quorum ueritas inqueſita & inue/
ſtigata eſt per ea que ueritatem habent in ſen/
ſu . Verbi gratia dicit medicus q; quedam me/
bra ſunt que habent uirtutem innatam tan/
tum & hoc eſt quoddam uniuerſale medicine
& habuit originem a ſenſu / medicus enim nō
uidet ſenſibile uiam per quam recipiant talia
membra uirtutem ſibi a principalibus mem/
bris . ſicut ſunt os cartilago / & hiis ſimilia & ta/
men conſtat q; ſm rei ueritatem recipiunt uir/
tutem nālem ab epate ſed quia hoc non pote/
rat per ſenſum uerificari / ſed ſola ratione / non
fuit uerum ſm medicum . & enim medicus
quando inquit de uirtutibus ſcrutatur de eis
per ſenſibilem operationem / ſcilicet per au/
tum / & per operationem eorum / que ſunt
ſenſibilia / & ſic per uiam accidentalem ſunt
nobis uirtutes ſenſibiles . eſt igitur talis in/
tellectus huius propoſitionis . q; medicinalia
ſpeculatio non tranſcendit ſenſum / ſine per ſen/
ſum per uiam accidentalem / ideſt q; ſper/
latio medicinalia

Quid eſt q;
neu . hic a
ſano; quod
ſupra pūx .

Tex . cō . 22

Translat
ne ſenſum
ipſa medi/
cina .

Cōſtatū
de ſcribit
quē ſibi uē/
dicāſſe ſe/
rūr patech
nem & uia
ticum iſaac

lacio medicinalis est circa talia quorum veri-
tas inuestigata est p sensum. Et per hanc expo-
sitionem potest responderi ad omnia argumē-
ta. Excepto illo qd fiebat de textu Auiē. di-
ctis / q si ligarentur uia / que ē inter os & ep/-
os erit cibis / non habendo nutrimentum. Et
ad hoc dico q Auiē. in hoc cano. uidetur ali-
quantulum recessisse a uia medicinali / licet di-
cat uerū. ¶ Aut dic q Aui. loquit ibi de me-
dicina supponēte & pcedēte talē regulam ab
ipso philosopho. Vnde dicit q dēt credere / in
quo uerbo ostendit medicinā a naturali debere
supponere talia membra habere uirtutem
insurgentem. Sed si loquatur medicus de illis re-
bus in quantum sciens / dicit illa membra ha-
bere uirtutem innatam tñ. ¶ Non fm ip/-
sam tatione nature / scilicet fm ueritatem natu-
ralem : Et appello ueritatem naturalem ueri-
tatem procedentem ab ipsis rebus fm se con-
sideratis / & non relatis ad inquisitionem me-

dicī. ¶ Sed contra hoc obicitur / uidetur
q intellectus medicinalis accipiat rem aliter / q
se habeat / & omnis talis intellectus est cassus
& uanus. ¶ Preterea medicina est scientia /
de rebusis scientia non habetur de rebus in
si per apprehensionem ueritatis earum. ergo
oportet medicum iudicare fm naturam rerū.
¶ Ad qd respondeo q medicus considerat
de ipso aliter / q considerat naturalis & mathe-
maticus / quilibet eorum considerat rem / si /
ut eis sed tamen diuersis modis effendit natu-
ralis enim considerat eam cum motu / & ma-
teria. mathematicus uero absq motu / & ma-
teria / Et similiter dico de sanitate & egritudi-
ne / & generaliter de omni lapsu / dicit enim
medicus sanitatem esse dum sunt operationes
solar sine nocumento sensibili / & egritudinē
dicit dum sunt operationes sensibiliter impe-
dite / & ambe iste dispositiones se habent / ut
medicus considerat. Aliter uero dyalecticus
uel naturalis accipit sanitatem & egritudinē
fuisse nāq sanitatem uult solam contem-
perantiam & coequalitatem cum perfectissi-
ma operatione / & omne q a tali natura labi-
tur / appellat egrum / & hoc uoluit dicere Gal.
cum dixit / nō fm ipsam rerum naturam. cum
enim dicat medicus coequalitatem / & tempe-
rantiam / non intelligit coequalitatem & tem-
perantiam ueraciter / ut hec uocabula sonant /
sed cum latitudine quadam intellectuali / que
latitudo terminatur ad magnā lesionem ope-
rationum / & cum dicit in equalitatem / & di-
stemperantiam non intelligit fm q hec uoca-
bula sonant & significat / sed cum quadam ma-
gnitudine. Paret igitur / quoniam medicus

considerat res fm q res se habent / sed non cō-
siderat res fm modum habendi. Et ex his uer-
bis patet solutio ad secundum. ¶ Periculum
enim irrepere dogma sempiternae passionis.
Si nos dimittamus iudicium sensibile / in diffi-
nitione horum corporum / & prosequamur in
iudicium intellectuale / cademus in hoc inconue-
niens q corpora semper egrotant / cuius sentē-
tia talis est / quia corpora quotidie alterantur
& per calorem intrinsecus / & per calorem aer-
is extrinsecus / & motiones corporeas / & ani-
males / & per approximationem rerum nō na-
turalium / que de necessitate alterant corpora.
Et uniuersaliter contrarietate / quā habet a su-
is componentibus se contingentibus / & con-
trarietatem quā hēnt ad extrinseca sibi occur-
rētia / nō. n. est possibile ipsa corpora in eodē
statu manere. ideoq sic considerando / perse-
tua egritudine uexabuntur / de hac autem ma-
teria in tractatu de causis iterabo.

Signa uero horum que
sanantur corporum & egrorum
& sanum ut nunc existit quantu-
tate distante differunt. ¶ Ponē-
tibus nobis duos extremos termi-
nos contrarios alterutrum optimā
compositionem & nunc factam egru-
tudinē. Considerantibus uero eis
horum sunt uiciniora : & que proban-
tur corpora : propinquius enim est
optime compositioni sanum. Quod
uero ab hoc lōgius iam uero egru-
tanti propinquius egrum. Utroiq
uero medium equaliter ab utroq
ab esse apparens neutrum erit hoc.
Optime ergo compositionis corpo-
ris dicte sunt cognitiones. Deficien-
tium uero ab hac equalia quidem :
numero sunt his generat & magis &
minus diuidi potentibus & separatis
in tres latitudines.

Postq Gal. posuit or-
dinem / & naturam corporis / lapsum / do-
cet in hac parte applicare signa illis corpori-
bus fm quendam modum generalem collati-
uum. Et hoc facit usq. Optime igitur compo-
sitionis. Ibi ponit epilogum eorum que di-
cta sunt. Prima diuiditur in duas / in quarum
prima ponit illam applicationem signorum

ad corpora marrando corpora que iudicā / & corpora per que datur iudicium. In secūda ponit modum iudicandi. du. Prima usq. Considerantibus uero. ¶ Sunt igitur in presenti lectione tres partes / de quarum prima dicit / q signa corporum que ponuntur sub latitudine sanitatis. i. sanorum / lapsum / & egrorum / & neutrorum / differūt per quantitatem distātie

1
Sensu.
Text. 23.
24.

a duobus extremis que debent poni sicut duo termini contrarii / ad quos fit comparatio / & sunt illa duo extrema optima compositio / & nunc facta egritudinis / & h de prima pte. ¶ De secunda parte dicit / q modus iudicandi talia corpora que ponuntur sub latitudine sanitatis est talis / debemus enim considerare illa corpora que sunt propinquiora optime compositioni / & talia corpora iudicamus sanā / illa uero que sunt propinquiora nunc egritudinis / & optime compositioni iudicamus egra / illa uero que sunt in medio dico equaliter distātia ab optima compositione / & nunc facta egritudinis iudicamus neutra / & hoc de parte secunda.

¶ De tertia dicit q cognitiones corporis optime compositionis iam sunt supradictae / & dicta sunt etiam genera cognitionum corporū deficitium ab optima compositione / que corpora dicuntur sana fm magis & minus / & se parauimus ea in tres latitudines. ¶ Litteca sic legatur. Et signa ergo eorum &c. Totum q dictum fuit ab illo loco / eorum que deficiunt ab hac. Vsq. ad locum istū / succunt dicta sicut p pacatoeia ad sententiam quam nunc intendit & propter hoc illatue dicit. Signa ergo eorū &c. Que sanantur corporum / egrorum / & neutrorum. ¶ Per cocpoca que sanantur intelligit cocpoca sana simpliciter. Lapsa / que appellata fuerunt supra de corporibus / corpora sana ut multum. Et per cocpoca egra & neutra intelligit cocpoca egra simpliciter / & neutra similiter. ¶ Comentaror tñ uult / q p corpus sanū intelligamus in hoc loco corpus qd est in meliori forma apud sensum. Et p corpus egrū intelligamus cocpus egroratiuum / sed quidte nere debeamus de isto cocpoco egroratiuo dictum est supra de cocpore. ¶ Et est notandū q Com. mouet hic unam questionem. nam ubi nos habemus. Eorum que sanantur corporum / sua translatio habet corpora sanaria. oritur ergo inde quedam cōtrarietas. Nam supra. G. cap. de cocpoco sano appellauerat fm translatiōem Comētoris corpus optime compositionis / cocpus sanariū / hic autem ponit cocpus sanariū deficere a cocpore optime compositionis. ¶ Et soluit eam Com. hoc modo q corpus optime compositionis non inuenitur

uel si inuenitur est occultum apud sensum / & ex hiis uerbis sequitur q corpus parum lapsum ab optima compositione fm sensum / est optime compositionis / tamen fm intellectum desit a cocpore optime compositionis. ¶ Sed q corpus parum lapsum dicatur cocpus optime compositionis aliquo modo non credo esse uerum fm sententiam. G. Manifeste enim uidet cōtracium. G. in secundo de complexionibus. Nec oportet ex illa cōtrarietate / quā. G. uidet ponere / dicendo id corpus sanariū / qd est diminutum ab optima compositione / cocpus sanariū uoluit esse superius optime compositionis deuenire ad hoc inconueniens. Saluo enim aliter illam apparēt cōtrarietatem & dico q hoc nomen sanariū idem significat q corpus simpliciter sanum / tamen corpus simpliciter sanum comprehendit corpus optime compositionis / & corpus parum lapsum. Hoc igitur nomen sanariū potest dici de cocpore parum lapso / & de cocpore optime compositionis. q autem ita sit lege supra de cocpore simpliciter sano fm translationem Comenti / & inuenies ibi q Gal. utitur hoc uocabulo sanariū loquendo de cocpore simpliciter sano / & loquendo de cocpore semper sano / & dicit esse sanariū. Vnde salua reuerentia Comētoris in isto loco non adhesit ueritati sua sententia / sicut in multis aliis locis fecit. ¶ Quantitate distātie. quantitas huius distātie non potest mensurari pondere / seu mensura / sicut dicit Gal. in secundo de complexionibus / sed per quandam collationem generalem distinguimus eam / ut infra dicitur illo §. considerantibus / &c. ¶ Ponentibus nobis duos contrarios terminos. Isti duo contrarii termini sunt duo extrema per que datur iudicium illorum trium cocporum positorum in medio. ¶ Optimam compositionem & nōc factam egritudinem. Hic ponit Gale. optimā compositionem / & egritudinem nunc factam esse duo extrema / que per que datur iudicium mediorum. ¶ Sed male uidetur posuisse talia extrema / optima enim compositio idem est / q cocpus simpliciter sanum / ut supra in illo §. Existētibz corporibus &c. / & corpus simpliciter sanum potest esse nunc egrum / ut semper probatum est. Non ergo potest esse alterum extremum / cū ista extrema oporteat esse cōtraria. ¶ Preterea si extrema ista dēnt in latitudine poni / oportet q ipsa sint uniformiter accepta / q ipsa ambo sint talia nunc uel talia simpliciter / Ipse uero ponit alter extremum esse tale simpliciter / & alterum tale nunc. Quare male posuit. ¶ Ad hoc respōdeo q ista extrema iudicatoria / uult

1
Sensu.
Text. 23.

24.

3
4
Intermisce
gitalēz

cōtrouerſia

Concordia
ex Haly. c.

Sapientia

Deo
tempore
locus.

Nō
dōp
hinc
et q
not

Doc

entoria iuste posita sunt. ¶ Quod si oppositum corpus optime compositionis possit fieri nunc egrum. Dico quod uerum est tamen secundum quod hic accipimus optimam compositionem in hoc loco taliter ipsa nunquam fuit egra nunc. Unde dico debere intelligi optimam compositionem in hoc loco taliter. scilicet quod imaginetur corpus aliquod ex generatione sanum esse secundum meliorem sanitatem quae potest esse a generatione / & post modum regi & conservari per res temporales regimine optimo ita quod nulla temporalis egritudo illi superueniat / & tale corpus sic a generatione sanum / & sic temporaliter perfectum & conservatum / dico esse optimam compositionem prout hic accipitur. ¶ Patet igitur quod optima compositio claudit in se duas sanitates. scilicet sanitatem optimam ex generatione / & optimam nunc. Non tamen intelligas sanitatem nunc factam post egritudinem. Est enim duplex sanitas nunciatum quidem quae sequitur egritudinem precedentem / alia autem quae congregata est ipsi sanitati simpliciter procedens secundum cursum etatum cum debita approximatione sex renam non naturalium. Et hanc sanitatem nunc intelligo esse in optima compositione / Et ideo credo optimam compositionem non inueniri cum duratione licet esse possit. ¶ Sed ex hiis uerbis emergit questio. Numquid si corpus optime compositionis aliquod egritudinem incurrit / Nunquid sic optime compositionis postquam fuerit sanatum. ¶ Et uidetur quod sic. quoniam istud corpus habet sanitatem a generatione optimam / & habet etiam sanitatem nunc optimam. Quoniam potest redire ad integritatem operationum sicut erat primo ante quam egrotaret / & etiam meliorem. Ponamus enim huiusmodi corpus esse in pueritia / & esse passum egritudinem siccam puta febre / dico quod post egritudinem / humiditas superflua puerilis erit magis diminuta / quam si non egrotasset. Quare habebit operationes perfectiores. Dicitur autem casus de necessitate mortis quod si cecitas usque ad tempus iuuentutis / dicitur cecitas perfecta. ¶ Ad hanc arbitror esse causam pueri egrotantes cum surgunt ab egritudine sua multum creuisse / sic dicitur uulgas / exiccat enim humiditas in egritudine superflua. Unde calor naturalis exoneratur ab humido superfluo / confortatur / & magis extendit membra quam si fuisset sanus puer. ¶ Ad contrarium / Natura in generatione corporis optime sanitatem / talem posuit proportionem in membrorum in compositione / & compositione / ut per omnes etates discurrens huiusmodi corpus meliores habeat operationes perfectiores cum debita approximatione. 6. iterum

non naturalium / quam cum indebita / igitur si peccet in regimine ita ut egrotet / aliquid de illa bona compositione / quam a generatione praestitum / Verbigraria ponamus corpus optime compositionis esse passum febrem effimeram. Dico quod huiusmodi corpus post curationem / non habebit sic debitam compositionem humiditatis radicalis & caloris in natura / sicut habuisset si non egrotasset. Humidum enim eius radicale aliquantulum ultra debitum est diminutum / in corporibus tantum lapsus secus est / quam per egritudines temporales possunt meliori interdum / Si enim corpus superflue humidum a generatione patitur egritudinem exiccantem / non superflue post egritudinem / est sanius / quam si non egrotasset. Patet igitur quod corpus optime compositionis / si egrotet temporaliter nunquam redibit ad optimam compositionem. ¶ Ad hanc questionem Respondeo / quod si corpus optime compositionis egrotet temporaliter nunquam redibit ad optimam compositionem quam primo habuit etiam excepta mutatione / quod est fieri per cursum etatis / & hoc dico secundum ueritatem rei. ¶ Tamen si iudicium sensitiuum si non sit magna egritudo temporalis / bene potest redire ad optimam compositionem. Unde dico quod medicus bene posset uti tali corpore in regula / quantum ad iudicium sensitiuum in iudicando corpora lapsa. ¶ Ad illud uero quod obieciatur / quod corpus non solum redibat ad optimam compositionem. Sed ad meliorem propter egritudinem siccantem superfluum humidum. Dico quod non est uerum simpliciter / Sed distinguendum est. Ponamus namque aliquem puerum decem annorum qui sit compositionis optime / habere unam febrem saluberrimam / in cuius cura nullus error contingat / dico quod postquam sanatus fuerit habebit operationes suas perfectiores / quam si non egrotasset uno modo / & alio modo imperfectiores. Nam quantum ad id tempus habet eas perfectiores. Sed considerata tota ista latitudine habet eas imperfectiores / Nam cum uenit ad iuuentutem non habebit ita bonas operationes / sicut habuisset si non egrotasset / Cuius probatio est / quia in illa se. aliquid sine dubio de illo humido radicali fuit consumptum / plusquam deberet / & cum illud restitui non possit / cum uenit ad iuuentutem / tale corpus declinabit ad cecitatem aliquam / & sic non erunt operationes ad eam perfecte / sicut fuissent absque egritudine / & cum uenit ad senectutem / & senium. Illa etiam cecitas remanebit / & reddet corpora lapsa. ¶ Huic autem solutioni posset quis obuiare dicendo quod corpus illud / quod non procedit / & exicatur tum per aliquam egritudinem / quod ueniet

Decembris

ad tramētū cōplexionis ante uerū terminū iu
uētatis/quā habuisset/si nō cōtasset & sic in illa
sua iuuentute accelerata habebit p̄fectissimas
operationes. Quare non nouit sibi illa egritudo cum deuenisset ad ultimum complemen-
tum operationum in bonitate. ¶ Ad hoc re-
spondeo q̄ illa perfectio operationū contem-
perat̄ie/que uenit ante debitum tempus neces-
sario diminutionem habet. Nam & tota uita
minorabitur ex hoc/& etiam in illo eodem te-
pore ille bone operationes non hēbunt illam
efficaciam quam habuissent i sua debita etate.
¶ Et ut inducatur manifestius exemplum/rol-
le puerum habentem cerebrum frigi. & licet.
Ipse quidem habebit in pueritia sensus p̄fe-
ctos sicut debebat habere in iuuentute/& talis
quidem p̄fectio non est ita utilis in pueritia si
eius fuisset in iuuentute/ Tum q̄ membra eius
non sunt adhuc perfecta in quantitate/ Tum
etiam/ quia non habuit experientiam rerum/
secūdm quā potuissent uniuersaliter exercuī
se sensus suos. ¶ Cōsiderantibus uerō;& c. Hic
non dispenditur constructus/ licet dispendat
sensat̄ie. ¶ Circa li querit̄ a quibus signis su-
mar originem illa cōsideratio/ cum enim me-
dicus considerat corpus esse propinquum opti-
me cōpositioni/ uel nunc egritudine/ per aliqua
signa que sensui offeruntur/ oportet ipsam cō-
siderare. ¶ Ad hoc Respondeo q̄ illa cōside-
ratio est cōiectura quedam que habetur ex co-

Quibus in
diciis uel o
ptime p
uel egr. ut
nūc p
quior quis
diagnosci.

¶ Non egrum. ¶ Ad hoc respondeo / q̄ egrū
q̄ in hoc loco iudicatur est egrum simpliciter
& non est egrum nunc / & fuit positum supra
in latitudine sanitatis / que sanitas lata com-
prehendebat in se sanitatem nunc. ¶ Preter-
ea queritur quomodo per istam p̄pinq̄uatē
ad ista extrema / que sunt talia nunc / possumus
iudicare ea que sunt in medio esse talia a ge-
neratione. ¶ Ad hanc questionem respon-
deo q̄ modus iudicandi talis est / quia ista cor-
pora que sunt talia a generatione non per-
mutata a rebus temporalibus / habent sanitatē
nunc. Illa igitur corpora / que maiorem habēt
sanitatem nunc / & magis vicina sanitati nunc
que est in optima compositione / dicuntur sana
lapidē. Et illa que habent minorem sanitatem
nunc dicuntur egra simpliciter. Et illa que ha-
bent mediocrem sanitatem nunc / dicuntur neu-
tra simpliciter. Et in tali iudicio oportet con-
siderare ista corpora equalia fm̄ omnes condi-
tiones. L. q̄ sint corpora illa in eadem etate / &
in eadem dispositione fm̄ omnes res tempo-
rales. ¶ Vtrumq̄ uero medium. ¶ Circa
ca si querit an neutrum hic accipiat in quolibet
significato / & uidetur q̄ sic / quia doctrina sua
debet esse generalis in conditione istorum cor-
porum talium a generatione. ¶ Ad con-
trarium uidetur / q̄ corpus / q̄ est uere in medio
non est nisi corpus neutrum in primo signifi-
cato. ¶ Ad hoc dico q̄ neutrum hic accipitur
solum pro significato primo. Nec obstat / q̄
dicitur in contrarium / quia doctrina eius non
debet esse generalis in hoc loco / nam neutrum
in secundo est p̄ pte sanum / & p̄ parte egrum
Vnde reponitur / & sub sano / & sub egro. Et si
militer potest dici de neutro in tertio signifi-
cato equaliter. ¶ Circa si querit nā equaliter
ab extremis non potest durare nisi punctus / &
aliquid indiuisibile. ¶ Ad hoc dico / q̄ licet
hmoī corpus dicatur poni in medio equitē.
Tamen illa equalitas habet latitudinem / quod
patet in cap. de signis neutria. Vnde sub neutra
litate sunt aliqua corpora uiciniora corpi nūc
egro / & aliqua uiciniora corpori optime sano.
¶ Preterea dubitatur de numero istos cor-
porum / quia non ponit hic Gale. nisi quinque
corpora. Aui. uero ponit. 6. corpora scilicet
da Cap. de comprehendendis dispositionibus
ponit enim corpus / q̄ habet sanitatem in ul-
timo / & corpus neutrum / & corpus egratē
& corpus q̄ hēt egritudinem i ultimo. ¶ Ad
hoc dic q̄ hic ponitur corpus egrum nunc / q̄
immediate sequitur sanitatem latam. Vnde
potest habere egritudinem parauam. Nec fuit
necessarium / q̄ poneret corpus / q̄ est egro-
tariū / quia

Sit ne pro
pinquior
egrot. egro
tus

signum: quia non indigebat eo in hoc loco: eo
 q̄ ad talem egrotatum faciendum sufficit po
 nere corpus nunc egrum: q̄ habet egritudinem
 parum. A. uero loquebatur de numero corpo
 rum absolute: unde oportuit eum ponere et ro
 tum numerum corporum. ¶ Deficientium ue
 ro: &c. Sic construe genera signorum cor
 porum deficientiū sunt dicta esse equalia gñibus
 signorū corporis optime sani. ¶ Et magis &
 minus diuidi poterit: &c. Idest corporibus
 dico deficientibus: potentibus diuidi & magis
 & minus & separari in 3. latitudines. ¶ Et
 sic patet corpora separata in 3. latitudines sunt
 solum corpora lapsa. Quare nō cōtinentur opti
 ma cōpositio sub latitudine sanitatis. ¶ Cir
 ca li querit: nam duo dicit. G. hic de corpori
 bus deficientibus. Vnum est q̄ illa ipsa possunt
 diuidi magis & minus. Et aliud est q̄ ipsa sunt
 separata in 3. latitudines. Querit ergo quid in
 ter sit inter istos duos sermones. ¶ Ad hoc di
 co q̄ differentia est talis: quia corpora lapsa ab
 optima cōpōne labuntur ab ea diuersimode: q̄a
 corpus simpliciter egrum labitur multū: Et sanum
 lapsum labitur parum: & neutrum mediocri
 ter. Et talis diuersitas non potest comprehen
 di sub certo numero. Sed fm omnem diuersi
 tatem eorum: & fm cōmunem differentiam: nō
 licet non sit possibile: ea sic diuidi: possunt
 separari in tres latitudines. Et hoc uidetur uel
 le testis alterius translationis.

15. **S**igna vero egrī corpo
 ris simpliciter dicemus: ex his
 enim erunt relique due latitudines
 manifeste: Secundum ergo genus
 dictum est prius in optime cōpositio
 nis oratione: fm vero speciem nunc
 dicitur prius nobis diuidentibus
 partes: ¶ Quattuor autem sunt ea
 rum differentie omnes: Quedam
 enim earū sunt principales: quedam
 vero ab illis exorte sunt. Quedam
 vero neq̄ aliarum dominātur neq̄
 alie earum innatas habentes virtu
 tes & regentes eas dominant. Que
 dam vero & innatas simul habent &
 influentes: ¶ Principalia igit sunt
 concerebrī: epar & testiculi. ¶ Ab il
 lis vero exorta sunt: illis famulātur
 nerui: spīalis medulla cerebro. Cor
 di vero arterie. Vene epari. Semia
 lia vasa testiculis. ¶ Ipsa vero se

ipsa regunt cartilago: ossium conti
 ctio. membrana: glandula: pinguedo
 caro. ¶ Alie vero omnes ptes cōe
 bis habentes ad sui ipsius regimen
 arteriis & venis & neruis indigent.
 ¶ Capillorum vero & vngulū neq̄
 regimē est aliquod: sed gñatio sola.

Text. 30.

Text. 31.

Postq̄. 8. determina

Lectio. 8.

uit De signis sanis & egris & neutris in
 generali: licet principalius de sanis. Determi
 nat in hoc loco de signis sanis / egris & neu
 tris in speciali. ¶ Et diuiditur hec pars in 2.
 Nam primo de signis omniū corporum que
 sunt talia ex generatione determinat: tñ prin
 cipaliter de signis egris: scūdo determinat de
 signis corporum que sunt talia ex tempore pri
 ma du. usq̄. Quocūq̄ in presenti egra sunt cor
 pora. Prima diuiditur in 2. Nam primo po
 nit rubricam manifestantem suam intentione
 nem. Secundo psequitur du. Prima usq̄. Sunt
 eorum omnes differentie. Secunda diuidi
 tur in 2. Nam primo ponit diuisionem mem
 brorum penes / que ista signa sumuntur. Se
 cundo psequitur doctrinam signorum. Pri
 ma usq̄. Signa uero uniuscuiusq̄ craseos. Pri
 ma io. 3. Nam primo ponit quadrimembrē
 diuisionem membrorum. Secūdo explanat ea.
 Tertiū Respondet tacite questionī. Prima
 usq̄. Princip. ergo sunt: Secunda uidelicet Ca
 pillorum. ¶ Sunt igitur quattuor partes in le
 dione presenti. De prima quarum sic dicit q̄
 signa corporis simpliciter egrī sunt nunc di
 cenda / & ex istis signis erunt manifeste alie
 due latitudines. Tamen fm genus determina
 ta sunt ista. Signa in tractatu corporis optime
 compositionis. Secūdu autē specialem doctri
 nam determināda sunt hic. Hoc dicit de pma.

Introduct.

Partitio.

2
Sensus
Text. 25.

Text. 26.

Text. 27.

¶ De secunda dicit q̄ differentie membrorū
 sunt. 4. Nam quedam sunt principalia: quedā
 ex principalibus orta. quedam habentia uirtu
 tem innatam tñ / & quedam sunt que habent
 uirtutem in natam / & influentem. ¶ De ter
 tia parte dicit q̄ principalia membra sunt. 4.
 scilicet cerebrum cor. epar. & testiculi. Orta
 a principalibus sunt nerui spinalis medulle
 que oriūtur a cerebro / & arterie que seruiunt
 cordi: & uene quā seruiunt epari / & vasa se
 minaria que seruiūt testiculis. Membra autem
 que habent uirtutem in natam tñ / sunt glan
 dula: pinguedo: caro / cartilago: os / & liga
 mentum / & similia. Membra autem que ha
 bent uirtutem in natam & influentem / sunt sto
 machus: pulmo: & similia. ¶ De quarta parte

posset quis dicere / cum unguis & capilli sint membra : Quare. scilicet non posuisti in ista diuisione / & ipse respondet / q non posuit nisi membra que habent regimen . Capilli autem & unguis non habent regimen / sed solam generationem.

¶ Circa istam lectionem queruntur quedam generalia / & quedam specialia. ¶ Circa littera generalia sunt duo. Vñ de ordine / aliud de generali intentione istius partis / que continetur sub hac rubrica. Signa egri corporis / & extenditur usq; ad id capitulum. Que cum in presenti egri sunt corpora.

¶ De primo sic procedo: Videtur q prius de buisset determinate de signis corporis nunc egri: q de signis corporis simpliciter egri. Quoniam corpus nunc egrum est manifestum illi: cui habet sensibiliter lesas operationes. Quod uero manifestum est debet in doctrina precedere.

¶ Ad contrarium uidetur: Nam cognitio corporis simpliciter egri est necessaria ad regimen corporis nunc egri. Quando enim corpus egeotatur / oportet nos scire eius naturalem complexionem: Ad h. ut sciamus ipsum curare.

¶ Preterea corpus simpliciter egrum naturaliter est prius: q corpus nunc egrum / ergo de ipso prius debuit determinare. q concedo.

¶ Ad argumentum factum in contrarium dico: q no ordinauit hos tractatus ad inuicem ratione maioris & minoris notitie / sed ordinauit eos fm q unus tractatus indiget alio / tractatus enim ille in quo agit de signis nunc egri indiget hoc tractatu in quo agit de signis corporis simpliciter egri.

¶ Preterea dispositio naturalis preexistit reposita. Et sic ordinauit tractatus istos ratione prioritatis naturalis. ¶ De secundo sic procedo: Queritur enim an istud corpus simpliciter egrum cuius signa hic ponit / debeat accipi in iure sit nunc sanum / uel non. Ita q possumus dicere / q hic agit de signis corporis nunc sani: Et ut q sic qm supra posuit Autho sub latitudine sanitatis nunc / corpus simple egrum.

¶ Quare sic determinat de ipso / fm q supra accepit. ¶ Preterea. G. sup in illo. §. & diuidit totius latitudinis sanitatis: &c. Loquendo de corpore sano / egro / & neutro / dixit ea esse sub latitudine sanitatis / & postea subiunxit immediate / post illa corpora / corpora egeotantia / cum dixit. Quibus deinceps: Quare / cum iste tractatus debeat conformari cum illo / oportet q omnia corpora quorum signa hic ponit cadat sub latitudine sanitatis / & postea sequetur tractatus in quo agit de signis corporis nunc egri.

¶ Preterea fuisse Gal. in sufficiens / quia no posuisset aliud corpus spale de signis corporis nunc sani / sicut fecit de signis corporis nunc egri

¶ Preterea corpus simpliciter egrum nisi fuerit permutatum a tempore / est nunc sanum. Quare loquitur hic de signis corporis nunc sani. ¶ Ad contrarium rubrica eius expresse dicit / q hic agit author de signis corporis simpliciter egri.

¶ Preterea si cõsideremus signa que ponuntur infra in quolibet membro / inuenimus ea uerificari / & in corporibus sanis nunc & egri nunc: Quare non magis de signis sanis nunc. quã egri nunc / q autem illa signa que infra ponuntur non sint magis signa sani nunc / q egri nunc. Patet consideranti per singula.

¶ Preterea complexionem naturalem corporis debemus cognoscere ad hoc / ut sciamus regere corpus egeotans curando / & corpus sanum nunc conferendo / sicut uult Gal. in libro de in. sa. lib. 3. cap. si ergo si debemus cognoscere & in corpore nunc egro complexionem naturalem / oportet q uerificentur signa corporis simpliciter egri in corpore nunc egro.

¶ Ad hoc questionem respondendo / q Gal. agit in hoc tractatu de signis corporis simpliciter egri. Sicut illud corpus sit sanum nunc / siue egrum nunc siue neutrum nunc / & sic concedo rationes ad hoc partem adductas.

¶ Ad argumentum uero primum quod fiebat in contrarium / dico q licet corpus simpliciter egrum ponatur sub latitudine sanitatis. Non tamen sequi / q signa que hic ponuntur de corpore simpliciter egro uerificentur de ipso solum / prout est sub latitudine sanitatis.

¶ Quoniam corpus egrum simpliciter potest esse etiam sub latitudine egritudinis nunc / & sub latitudine neutralitatis nunc. Et hoc patet solutio ad fm.

¶ Ad tertium dico q non fuit in sufficiens. Gal. quis non posuisset speciale cap. de signis corporis nunc sani / quia sufficit ad cognitionem corporis nunc sani istud cap. generale / q posuit fuisse uerificari. Non enim oportebat uariari signa sanitatis per membra / & species. Quod admodum si gna egritudinis / & sanitas est species speciatissima / & egritudo est sps sub altera.

¶ Vel dic q signa corporis nunc sani intelligunt per signa corporis ut multum sanificat dixi com. ¶ Vel dic aliter / & melius q signa corporis nunc dantur intelligi per signa corporis egri: Quam admodum per determinationem signorum corporis nunc sani.

¶ Ad 4. dico q tale argumentum peccat per fallaciam / accidentis / licet etiam corpus simpliciter egrum sit nunc sanum / non sequitur / si agit de signis corporis simpliciter egri / q agit de signis corporis nunc sani / sicut non sequitur / cognosco consumum / uerificus ē ueniens / ergo cognosco ueniens.

¶ Circa litteram

terram sic

Quæstio.

An recte a signis corporis simpliciter egri

An corpus simpliciter egrum quo sanum hic ut nunc

terram sic procedo. ¶ Signa egri corporis simpliciter nunc dicemus. Hoc aduerbium nunc debet poni cū hoc uerbo dicemus. ¶ Et nota q̄ in hac rubrica tria tanguntur. Nam primo tangit de quo principaliter agendum. Secūdo tangit quid necessārio sub intelligendum. Tercio tangit remotionē cuiusdā dubitationis. ¶ Primo facit usq̄. Ex his enim. Secūdo facit usq̄. Sedm genus ergo. Tertiū usq̄ ad finē rubricę. ¶ Ex his enim erunt due latitudines manifestę. Hic intelligit. Gal. duas latitudines scilicet sanorum/lapsorum/ & neutrorū. Sicut enim egrum simpliciter hēt suam latitudinem/ sic & lapsum sanum/ & neutrum simpliciter. ¶ Circa hoc dubitatur uult enim q̄ corpus sanum cognoscatur per determinationem corporis egri. Cum potius uideatur esse cōtarium. Sanitas enim cum sit habitus debet esse principium cognoscendi egritudinem cum sit priuatio. ¶ Preterea sanitas est indiuisibilis/egritudo uero diuisibilis/indiuisibile autē est princeps cognoscēdi diuisibile. Sicut uult Arist. Metha. 4. Quare sanitas est principium cognoscendi egritudinem. ¶ Preterea Gal. uult in primo & secūdo complexionū/ q̄ equalis complexio est generalis regula. In cognoscendo cōmune lapsum. ¶ Ad hoc respondeo/ q̄ cognitio sani & lapsi. Dupliciter potest considerari uno modo in generali/ & alio modo in speciali. In generali quidem per cognitionem sanitatis uenimus in cognitionem egritudinis. Quod modo dicitur p̄ id q̄ dictum est supra. Cum dixit. In ipsū eisdem generibus est utrium egrorum corporum/ &c. In speciali uero per determinationem corporis egri in suis signis. Habemus de/ terminationem corporis sani/ lapsi & neutri. Et ratio huius est/ q̄ signa corporis simpliciter egrit erant nociora/ q̄ signa corporis sani/ lapsi & neutri/ manifestius autem debet esse principium cognoscēdi minus manifestum. Modus autem sūm q̄ manifestatur due latitudines corporū per ordinationem corporis simpliciter egrit talis est. nam ponendo signa corporis simpliciter egrit/ que maxime distant a signis corporis optime compositionis. Dantur nobis intelligi signa corporis sani/ lapsi/ que parum differunt a signis corporis optime compositionis/ & etiā signa corporis neutri/ que mediocriter distant a signis corporis optime compositionis. Item potest esse aliusmodus. Nam cum determinata sunt signa alicuius membri calid. & signa eiusdem frig. & signa eiusdem humid. & eiusdem hoc. per priuationem illorum signorum habemus notitiam signorum corporis sani/ & cor-

poris neutri sūm magis & minus distantium. ¶ Potest etiā aliter rīderi/ ut dicamus q̄ corpus optime compositionis/ uisū semper/ est principium cognoscendi corpus lapsum/ Sed corpus parum lapsum/ non est principium cognoscendi corpus multum lapsum. Sed e cōuerso. Vnde aut. nō uult in hoc loco/ q̄ nos habeamus notitiam corporis optime compositionis per notitiam corporis simpliciter egrit/ sed uult q̄ habeamus notitiam signorum corporis parum lapsi. Cuius ratio est qm̄ infra loquēdo de signis membrorum principalium/ & ortorum ab eis ponuntur signa unius membri temperati. Puta cerebri. Et oculorum/ & loquēdo de signis musculorum/ ponit signa primo musculorum temperatorum. Vt aspicientes ad membrum temperatum/ cognoscamus membrum distemperatum per sua signa. ¶ Secūdo ergo genus dictum est prius/ determinationis signorum corporis simpliciter egrit sūm genus/ Fuit illa/ q̄ dixit supra. In ipsū eisdem generibus/ &c. Nam sicut lumuntur signa corporis optime compositionis/ a substantialiter inherentibus & ab effectibus/ & casibus membrorum consimilium/ & officialium/ similiter sumuntur signa corporum simpliciter egrorum. Item generalis cognitio signorum habetur per regulam que dicit. Ponentibus nobis duos extremos terminos contrarios. &c. Dixit enim q̄ corpus simpliciter egrum/ habebat signa maxime distantia ab optima compositione/ & p̄ pinqua egritudini nunc facit. Corpora uero sana lapsa habebunt signa p̄xima signis corporis optime cōpositionis/ & longinqua a signis egritudinis nūc facit/ Corpora uero neutra habebunt signa equaliter distantia. His ergo duobus modis habetur cognitio generalis signorum corporis simpliciter egrit per ea que dicta sunt supra. ¶ Secundum uero speciem dicitur nunc. Determinatio specialis signorum corporis simpliciter egrit in hoc consistit. Quoniam ponit signa & complexionis/ & compositionis. Et signa complexionis ponit secundum qualibet species membrorum/ & qualibet species signorum. Vt patet in suis Capitulis. ¶ Diuidentibus nobis prius partes. i. ponentibus nobis primo diuisionem membrorum. ¶ Est est notandum/ q̄ diuisio membrorum/ aliqui appellatur diuisio in partes/ aliqui in species/ aliquid in modos/ & aliqui in differentias. In partes quidem ut hic. In species ut Aui. primo Cap. de membris. In modos ut habetur in Ioanuario Cap. de membris. In differentias ut habet in sequenti. §. Et omnia ista nomina idem

significant. Licet aduersa proprietate sint imposita. Quia lector perse inspiciat. ¶ Sunt autem omnes earum differentie. 4. super hoc. §. com. duo norat. Primum est uidere quid sit uirtus. Secundum est uidere quasdam diuerfitates inter. Gal & Arist. ¶ De primo dicit q uirtus est causa quedam efficiens cuilibet morbo affixa/ad suam operationem faciendā. ¶ De secundo dicit q opinio Gal. fuit q substantia huiusmodi uirtutis est complexio ppria. Et opinio Arist. fuit q substantia huiusmodi uirtutis est cōpositio instrumentalis. Quid aut in interit in hiis duabus opinionibus / paulo post dicā. Itē diuersati sunt in alia opinione. Quia opinio Arist. fuit q membrum principale / non fuit nisi unum. Cor & ponebat q cor erat prima radix omnium uirtutum / Sed differenter; Nam ponit q erat radix uirtutis spiritalis / & calor in nati per se / sed erat radix uirtutis sensibilis / & motiue per accidens / & mediante cerebro / & uirtutis naturalis mediante epate / & uirtutis generatiue mediantibus testiculis. Opinio uero Gal. fuit q membra principalia sunt. 4. Et quodlibet illorum est per se principium operationis & uirtutis. Sed quia hec diuersitas non nocet in operatione medicine. Ideo non multum curamus. Sed hoc tenendū est quia cerebrum est principium sensus & motus / siue per se / siue per cor. & epas est principium uirtutis naturalis / siue per se / siue per cor & sic de aliis. Et qñ sit lesio in aliqua istarū uirtutum ad proprium organum / ponimus remedium in sensu & motu. Ad cerebrum & non ad cor. ¶ Sed queres quare differentie membrorum sunt. 4. Et non plures neq. pauiores ¶ Ad q dicas q genera mēbrorum sunt / fm diuersam participationem uirtutis; Nam mēbrum aut participat uirtutem / ut radix & principium p q uirtutem aliis membris infuit. Aut participat uirtutem recipiendo eam ab alio. Si primo modo / dicitur membrū principale. Nam dicit Auic. primo Can. Cap. de membris q membra principalia sunt que habent principia pmarū uirtutū. / Si uero membrum participat uirtutem recipiendo ab alio. Aut recipit illam sensibiliter. Aut insensibiliter. In sensibiliter quidē recipit membrum / q habet uirtutem innatam tñ. Vult enim Auic. Cap. de membris / & com. in presenti Caplo q mēbra habentia uirtutem in natam tñ / fm ueritatem recipiant illam ab epate / tñ quia uia est insensibilis / dicunt habere uirtutem innatam tñ. Si uero membrum recipiat uirtutem ab alio sensibiliter. Aut habet se per modum uie

& canalis / & talia sunt membra de seruientia membris principalibus / ut arterie uenae / & nerui. Aut habent se illa membra per modum termini ad quem ille uie & canales deriuantur / & talia sunt membra habentia uirtutem innatam / & influentem / ut stomachus & splen / & c. ¶ Preterea queritur an membra de seruientia habeant uirtutem innatam. Et uidetur q non. Nam membra habentia uirtutem innatam sunt numerata hic a Gal. & Ioan. & inter ea non est positum aliq membrū de seruientia. ¶ Preterea ideo dicunt os & cartilago / & similia habere uirtutem innatam / quia non patet uia sensibilis per quam mīstatur eis uirtus a membris principalibus Sicut dicit Haly / Ergo eam illa membra sint continuata cum membris principalibus / & habeant uias / ipsa non habent uirtutem innatam / Sed solum influentem. ¶ Preterea ipsa reguntur a membris principalibus. Ergo non habent innatam. ¶ Ad contrarium ē membrum quod habet has. 4. uirtutes. scilicet astringentiam / digestiuam / retentiuam / & expulsiuam habet uirtutem innatam / sed omne membrū habet has / ut dicit Gal. in co. affo. parti. prima sup illo affo. Dige. medica. Ergo & c. ¶ Preterea hoc idem uult Auic. de membris / inquit enim / q unicuiq membro inest uirtus / qua res eius / & nutrimenti completur. ¶ Ad quod respondeo / q hec membra habent uirtutem innatam / & concendo rationes ad hanc partē. ¶ Ad primum Argumētum. Dico q aut. ponit hec membra in uero ponens ultimam formam / ultra formā in membris de seruientibus / etiā seruite principalibus / & est formā partialis. Sed habere uirtutem innatam est uersale oibus mēbris corporis / Vnde membra illa corporis / que solum illam formam cōm habuere dicuntur habere innatā uirtutem / illa uero que habuerunt formam additam / recipiunt deoiationē ab ulia forma / ut accidit i corio / & in hiis q sūt ex eo sicut subcellar & mar supium. ¶ Ad secundū dico q licet ista membra de seruientia sint coniuncta principalibus / Et ita uidebantur posse habere uirtutem influentem. Tamen non recipiunt per illam uia uirtutem influentem qua nutriuntur / & ppria sciunt actiones. Sed nutrimentū / & succimentum illius uirtutis per uias dico recipiunt / sed per insensibiles uias dico q recipiunt influentem uirtutem sicut ē faciunt membra / que habent uirtutem innatam tantam / ¶ Quodam uero ab illis orta sunt. Hic mōstrat aut. q membra de seruientia sunt orta a suis principalibus. Qd non uidetur.

Cur mem/
brorū dīe
tū qtuor

An q
pau pol
laborem
a uirtutē
tam

11. p

De m

An q
pau pol
laborem
a uirtutē
tam

non videtur: nervi enim non videntur posse
oriri a cerebro/ quoniam cerebrum est frigidum & humi-
dum/ complexionis autem est frigidum & sic. orta ne-
ro debent attestari principio: ut infra de si-
gnis cerebri. ¶ Preterea ex eisdem nutritur
a quibus generantur / ut dicit in fine elemen-
torum. G. quare si nervi essent generati ex ce-
rebro/ tunc ex illo nutrentur/ quod est impossi-
bile/ unum. n. membrum non potest esse nutrien-
tum alterius. ¶ Preterea Ari. in lib. de aiali.
in pluribus locis/ dicit nervos non posse oriri
ex cerebro/ sed ex corde. ¶ Preterea arterie
non videntur oriri ex corde/ quoniam arterie sunt se-
cundum frigidum & sicce complexionis/ autem est calide
complexionis. ¶ Preterea nec vene videntur
oriri ab epate cum frigus se sint frigidus & sicce co-
plexionis/ epate vero calidus & humidus. ¶ Preterea
Ari. in li. de aialibus expresse ponit venas oriri
ex conductis arteriis. Cuius rationem addu-
cit/ quoniam sanguis est in corde extra venas/ in epate
vero est in venis. ¶ Preterea vene sunt mem-
bra spermatica/ epate vero sanguineum/ quod non
oriuntur ex illo. ¶ Ad istam quonem respondeo
quod origo membrorum deservientium/ potest consi-
derari secundum duplicem artificem/ naturalem & me-
dicum/ unde quod ad considerationem philosophi
naturalis/ nervi/ arterie / & vene/ omnes oriuntur
ex corde/ sed quod ad considerationem medicorum
quodlibet membrum deserviens oritur a suo prin-
cipali. s. nervi a cerebro/ arterie ex corde/ & ve-
ne ex epate/ modus autem hominibus diversitatis pa-
tet per id quod dixi in glossa Io. in. e. de membris
ubi diligentius hec quod fuit disputata. ¶ Ad
primum autem argumentum dico quod licet ner-
vi differant in complexionem a cerebro/ non tamen
propter hoc sequitur quod non originantur ab eo/
quoniam eorum exicatio fit propter longitu-
dinem eorum ab ipso. Unde circa principia
originis eorum omnes inveniuntur molles/ ut
patet per Gale. in lib. de iuvamento membro-
rum/ nec oportet quod ortum ab aliquo sit eiusdem
complexionis cum illo/ nec illi attestatur in com-
plexione generali/ sed attestatur illi in virtute
& in utro/ & complexionem speciali/ non. n. est
necessarium si membrum ipsum principale sit sic/
omni/ ut huius/ propter hoc orta ab eo sint sicca
vel humida in genere membrorum. Sed in specie
membrorum/ orta attestantur suo principali in
complexione/ cerebrum. n. sic. habet nervos sicciores/ quod
cerebrum. ha. & humidiores. ¶ Ad 2. dico quod
G. dicit quod ex eisdem nutritur & generatur/ si debet
intelligi quod ad primam materiam membrorum
que est colico. 4. humorum/ ex humoribus. n. mem-
bra generantur/ & ex eis membra nutriuntur. nec
habet veritatem in origine membri unius ex aliis

eo quod unum membrum non est materia ex qua
fiat alterum / potest tamen unum membrum fieri
ex eadem materia in specie / ex qua fit alterum.
¶ Ad 3. aut patet solutio per distinctionem
positam in principio solutionis. ¶ Ad 4. 5.
& sextum potest etiam responderi per ea que di-
cta sunt supra. ¶ Ad 7. dico quod vene non dicun-
tur oriri ab epate/ quia oriuntur ex eadem ma-
teria sanguinis. sed quoniam ab eo primo incipiunt / &
primo etiam in eo manifestatur earum operatio/
que est sanguinem deferre/ & in hiis notatur dif-
ferentia inter originem venarum/ & arteriarum
ex corde/ vel epate/ & originem nervorum/ ex ce-
rebro/ quoniam nervi oriuntur ex cerebro du-
pliciter. Vno quidem modo / quia ab eo primo
incipiunt secundum medium. Alio vero modo/ quia
ex eadem materia / quoniam nervi generantur
ex spermate/ sicut & cerebrum. Vene vero &
arterie generantur ex spermate. Sed cor & epate
generantur ex sanguine. dicit enim Haly. c. de
embrione quod cor generatur ex sanguine arteriarum/
livera vero ex sanguine venali. ¶ potest etiam
aliter dici quod licet epate quodam ad sui carnositatem
rem sit membrum sanguineum/ tamen ha-
bet pelliculam qua involuitur factam de sper-
mate/ & sic generatio illius potest ab eo oriri me-
brum spermaticum/ similiter dico de corde. nam
licet eius caro sit facta ex sanguine arteriali/ tamen
habet in se ligamentum & villos/ quorum gene-
ratio est ex spermate. ¶ Quedam vero neque
aliarum dominantur / neque alie dominantur
earum/ ex hiis verbis colligitur quod sunt quedam mem-
bra que nulli membro deserviunt/ neque deservi-
unt eis. Quod non videtur esse possibile dicit. n. G. in li.
de interior. p. quod licet membris possit carere ope-
ratione/ iuvamento tamen carere non potest/ iuvamentum
autem servitium est/ quod nulli membris est quod non ser-
viat alteri membro / ¶ Preterea nos videmus
eorum quod est nobilior ceteris membris/ tamen servit pul-
moni dando sibi sanitatem. sicut dicit li. 6. de iuvamento.
¶ Preterea ut quod omni membro serviat/ nam omne
membrum quod nutritur recipit de necessitate/ ser-
vitium ab epate/ & a siccis/ quoniam ista membra faciunt di-
gestionem/ non solum per se/ sed per omnia membra cor-
poris/ sicut dicit li. de ing. sa. xi. ¶ Preterea omnia
membra quod sentiunt & moventur motu voluntario/
recipiunt servitium a cerebro mittente illud spiritum
alanum cum virtute sensibili/ & motu/ sicut omnia membra
suscipiunt servitium a corde/ quoniam recipiunt ab eo
calorem naturalem/ & virtutem vite / & ex hiis
patet quod non est repere aliquod membrum quod non ser-
viat/ & quod ei non serviat. ¶ Ad hanc quonem dico
quod duplex est servitium. scilicet spirituale & spiritale. servitium
generale appellatur utilitas/ sive iuvamentum/
& secundum tale servitium omne membrum servit

Sit ne mem-
brum ullum in
nobis quod nec
deserviat/
nec dicatur

Decernit

& omni membro seruitur / non est enim mē-
brum qđ alteri mēbro nō sit utile / & nullum
est membrum cui aliud mēbrum nō sit utile.
Seruitur uero speciale dē operatio / p quam
desertur uirtus a mēbris principalibus ad alia
mēbra / & a principalibus inter se / & fm tale
seruitium non dicuntur membra deseruientia
nisi uene / arterie / & neni / & uasē seminaria.
Et hec distinctio potest colligi ex uerbis Aui.
p can. c. de membris. & ex uerbis. G. de iura/
mentis membrorum per totum. ¶ Innatas
uirtutes regentes eas. Hoc est uerū qđ ad ap-
parentem de fluxum uirtutis. Nam fm rei ue-
ritatem os / cartilago / ligamentum / & hīs simi-
lia recipiunt uirtutem nutritiuam ab epate / si-
cut uult Aui. de mēbris / cap. p. & Co. in presen-
ti cap. nec minus ratioprobat / est enim aia in
humano corpore tota una numero / sicut uult
phis in primo de aia iuxta finem. Et in lib. de
aialibus in pluribus locis / & Aui. in 6. de natu-
ralibus / & habuit primam suam radicem / & se-
dem in corde / quare oportet oīa membra re-
cipere uirtutem a corde / quia nullum mēbrum
habet uirtutem innatam fm ueritatē nisi cor.
¶ Quedam uero simul habent uirtutes inna-
tas / & influentes. ¶ Hic notandū est qđ tripli-
citer dicitur membrum habere uirtutem inna-
tam / & influentem / uno modo dicitur habere
uirtutem influentem ab alio solum sicut dixi-
mus stomachum habere uirtutem sensibilem
a cerebro / & uitalē a corde. Secundo uero mō
dicitur hēre uirtutem influentem alteri / sicut
dicimus cor hēre uirtutem influētē uitalē / qm
insluit eam oībus mēbris. Tercio uero mō dē
membrum habere uirtutem influētē utroq;
modo. s. quia habet uirtutem influentem sibi
ab alio / & uirtutem influentem alteri a se / si-
cut dicimus qđ cerebrum habet uirtutem uita-
lem influentem sibi a corde / & uirtutem ani-
malem que ex se insluit oībus mēbris anima-
tis. Et hanc distinctionem possumus elicere ex
uerbis Aui. p can. c. de mēbris. In h aut loco
accipitur mēbrum habere uirtutem influētē
primo modo solū. ¶ Principalia igitur sunt
cerebrum / cor / epas / & testiculi. ¶ Circa hoc
qđ de numero mēbrorum principalium. Et ui-
detur qđ membrum principale non sit nisi unū
quoniam principium / & primum idem signifi-
cant sicut uult Arist. 4. topico. & in eodem
libro uult qđ primum in omni genere non sit
nisi unum qđ sit principium. ergo in genere
membrorum non est nisi unum / & est principi-
um. ¶ Preterea illud solum est mēbrum prin-
cipale qđ est tribuens & non recipiens. nā qđ
ab alio recipit / nō est principium / inqđum re-

cipit / sed principium / cum ergo mēbrum tri-
buens & nō recipiens nō sit nisi unū / sicut uult
Aui. c. de mēbris. / cor / ipm solum igit est mē-
brum principale. ¶ Preterea in generatione
aialis aia p fuit in corde / q in aliquo alio mē-
bro. ergo oportuit omnia alia mēbra recipere
uirtutem a corde / & cor a nullo recipit. qđ so-
lum unum est mēbrum principale. ¶ Preterea
uirtus uitalis est radix oīum uirtutum / sicut
uult Aui. c. de uirtute uitali. ergo mēbrum in
quo ipsa fundatur. / cor / solum erit membrum
principale. ¶ Ad contrarium in cōpōsitione
cuiuslibet rei composite necessario duo princi-
cipia concurrunt / quorum notum est prin-
cipium alterius. s. materiale / & formale. omnia
enī res composita habet ista duo principia / ne-
cessario ergo cum corpus cōponatur ex mem-
bris / tanqđ ex principiis suis / oportuit qđ corpus
haberet duo mēbra / quorum unum esset prin-
cipiū eius materiale / & aliud formale. ¶ Pre-
terea in corpe humano sunt tres uirtutes / qua-
rū nulla facit alterū naturalē. nō facit uitalē
nec ecōuerso / quia si sic esset ubiqđ / esset uir-
tus naturalis esset uitalis / qđ falsum est. Itē nec
uitalis animale / nec aialis uitalē facit p cā-
dem rōnem / qm si uitalis faceret aialem / tunc
faceret eam sibi silem / cū eo generis sibi si ē ge-
neris facit uult Arist. 7. meth. sed constat aia-
lem uirtutem nō esse silem uitalisqđ colligitur
ex oībus hīs / q in corpe nostro sunt tres uir-
tutes / quare nulla est cā alterius. ergo. 3. erūt mē-
bra principalia / quare nullum erit principium
alterius / in quibus ille uirtutes fundentur. igit
sunt plura mēbra principalia. ¶ Ad hāc qđ
nem responde qđ mēbrum dupl. dī principa-
le. uno modo p modum radices / & alio mō p
modum instri. Vnde dico qđ mēbrum princi-
pale p modum radices nō fuit nisi unum. / cor.
Cor. n. est radix oīum uirtutū / sicut dī ab Aui.
cap. de mēbris / sed nō fuit instri nisi unius uir-
tutis. / uitalis sicut uult Aui. 6. de naturalibus
iuxta finem / est. n. dīa inter esse radicem alicuius
ius / & esse instri / q. n. est radix alicuius est sub
stentaculum & fundamentum sbe illius / instri
uero recipit operationem. unde dico qđ oēs. 3.
uirtutes. / uitalis naturalis / & aialis / fm sui sub-
stantiam & essentiam sunt radicate in corde /
sed non possunt in eo perficere suas operatōes
oēs / cum nō sit instrumentum sufficiens nisi uir-
tuti uitali / non enim potuit cor habere spiri-
tum cum tali complexione / ut conueniret tri-
bus uirtutibus ad suas operationes agendas /
sed habuit spiritum cum tali complexione qui
fuit conueniens operationi uirtutis uitalis.
Cum igitur ascendit ad cerebrum ille spiritus
qui erat

Sit ne unū
dumtaxat
mēbra pci/
puū / an po-
tius plura.

qui erat in corde / recipit ibi complexionem ab ipso cerebro / per quā fuit actius ad operationem virtutis animalis / fluens igitur virtus vitalis ab ipso corde ad cerebrum per modum cuiusdam radii solaris / inuenit ibi spiritū animalem apertum sue operationis / & inuenit cerebrum / quod erat generatiuum illius spiritus / & sic inde factū est / ut figuratur virtus illa in cerebro / & utatur ibi sicut in infuso / & spiritus sicut vehiculo deferre illam per corpus / & unire illā in cerebro / Patet igitur quo modo ipsa secundum suam essentiam erat in corde primo / sed quia cor & spiritus qui est in eo / nō poterat esse in seipsum ei / nō poterat facere illas operationes in corde / & quod dico tibi de alio idem potes intelligere de virtute naturalis ¶ Ad intelligentiam autem plenariam huius adducendum est tale exemplum. Sit enim quidam homo qui habeat tres potentias / nā plures artes vocas potentias in pluribus locis / verbi gratia sit aliqui qui habeat has tres potentias ex arte / scilicet citrandi / & potestatem scribendi / & potestatem edificandi / cum igitur iste sit in loco ubi nō sit nisi infirmus citharizandi / nō poterit nisi citare / & si contingat eum habere infirmum scribendi poterit scribere / iteque si contingat habere eum infirmum edificandi poterit edificare / nōne igitur vides quod iste homo habet tres potentias distinctas / a se / & tamen nullam earum poterat operari / nisi cum adaptabatur proprio infirmo. Similiter dico quod in corpore sunt ille tres virtutes secundum suam substantiam & essentiam distincte / nec tamen poterat perficere simul omnes suas operationes in corde / eo quod ibi nō erat infirmus nisi unus virtutis / radix tamen erat eorum virtutum. Nō tamen debes intelligere quod iste tres virtutes non sunt essentialiter nisi una virtus / vitalis / que postea variata per diversā infirmam dicuntur esse tres virtutes / verbi gratia / ut illa virtus que primo in corde adiuncta spiritui vitali & corde dicatur vitalis / & iuncta spiritui animali & cerebro dicatur animalis / & iuncta spiritui naturali & epauro dicatur naturalis / hinc credo erroneum / & contra philosophicam veritatem. Sed credo sic debere intelligi / quod in corde primo figuratur ista anima / in qua ista sunt omnes tres virtutes distincte secundum essentiam virtutalem / que virtutes cum applicate fuerint diversis infirmis perficiunt proprias operationes distinctas. Nec propter hoc sunt tres anime nisi una anima / aut sic fuit ille tres potentie distincte affixe cordi / & non sit una virtus in essentia variata per infirmam / probat hæc ratio / quoniam infirma corporea sunt facta tanta & talia propter potentias anime tantas & tales oportet habere / variari membra & spiritus & eorum complexionem secundum diversitatem virtutum repletam in anima / & nō e converso / agens enim & finis imponunt

necessitatem infirmis / ut fiat talia / qualia / & quanta sunt agenti necessaria / ut ad finem perveniat. virtus enim est agens / & multiplex operatio est finis quod oportuit membra / & spiritus / & eorum complexionem diversificari per diversitatem spiritus & operationum / & nō e converso / in hinc concordant omnes medici & omnes philosophi / & maxime ut in hoc concordare Averroes in Commento de anima. ¶ Hinc tamen infertur poterit quod operari per textum illum / Aristoteles in primo de anima dicens / quod si habet senex oculū pueri / videret utique / sicut puer / & per textum Avicennae de virtute vitali / ponit utique quod virtus visibilis est in cerebro / neque tamen potest quis videre nisi veniat primo ad oculū / & sic dicit esse de virtute vitali existentem in corde / quod ipsa non potest esse alialis nisi penetraret ad cerebrum / ergo videtur quod virtus visiva sit una in cerebro & oculo / & non varietur / nisi per applicationem ad diversa instrumenta / quod est contra sententiam supradictam. ¶ Ad primum dico quod varietas oculi in puero & senex nō mutavit ipsam virtutem / sed dispositionem operationis eius / quoniam in oculo & senis / & pueri est eadem virtus / sed melius operans in puero / & senex. ¶ Ad secundum dico quod virtus que est in corde penetrans ad cerebrum / non est nisi virtus animata / que primo erat in corde / sed quia in corde carebat instrumento non poterat operari / veniens autem ad cerebrum unitur suo instrumento / & facit suas operationes vitalis autem que est in corde nunquam ascendit ad cerebrum / ut fiat animalis / neque fieri potest ex una virtute / alia virtus. Unde si bene consideremus similitudinem illam de visu penetrante de cerebro ad oculum cum virtute penetrante de corde ad cerebrum / potius arguit in contrarium. De huius autem questionis profunditate / si Deo placuerit sufficienter disputabo cum primam. c. Avicenna ad exponendum peruenit. ¶ Postquam vidimus de membris principalibus / quod oportebat ea esse plura apud medicum / restat modo scrutari an debeant esse duo / vel tria / vel quatuor / & videtur quod non debeant esse nisi tria / eo quod solum tres sunt virtutes principales / vitalis / naturalis / & animalis. ¶ Preterea videtur quod non debeant esse nisi duo / quoniam membrum principale semper debet aliquid influere aliam membrum / aliter non diceretur principale. Sed videtur quod epar nulli influat / quoniam si deberet influere / influeret virtutem naturalem / sed omnia membra habent virtutem naturalem ex seipsis secundum sententiam medicorum / quoniam in unoquoque membro est virtus quæ res eius nutrimenti completur sicut dicit Avicenna primo Canon de membris / & sic omne membrum habet virtutem innatam. Et si habet innatam nō habet eam ab alio

simon.

Cū scilicet membra sint plura / quot nam sint,

Decem

Quare epas nulli membro influit aliqua uirtu-
tem: Et similis obiectio potest fieri de testicu-
lis: quoniam ipsi uirtutem generatiui nulli membro
influant: sed si omne membrum principale debet
influire uirtutem aliis membris: cum epata & tes-
ticuli hi non faciunt: ergo erant principalia solum
duo. ¶ Preterea uidentur esse quattuor. Nam
principalia membra sunt necessaria: & ratione spe-
ciei: & ratione individui. Ratione quidem spe-
ciei fuerunt testiculi: Ratione uero individui
fuerunt necessaria tria: quod sic probatur indi-
uiduale namque corpus indiget conseruatione
sue substantie. Ut autem conseruetur: & substantia
duo sunt ei necessaria. Scilicet ea principia que oem
rem sustentant compositam: que sunt materia
& forma: et ratione materie: que continue de-
fluit: & restauratur: fuit necessaria uirtus na-
turalis: & eius membrum principale: quod est epas.
Ratione uero forme fuit ei necessaria uir-
tus uitalis: & eius membrum principale quod est
cor. Secundum uero: quod erat ei necessarium: cogno-
scere iuuantia & nocentia tam intrinseca quam ex-
trinseca. Et ad hoc fuit ei data uirtus animalis
cum suo membro principali: quod est cerebrum.
Cum hac enim uirtute cognoscit iuuantia: & ea
sequitur: & cognoscit nocentia & ea fugit. Sic
igitur patet quod debuerunt esse. 4. membra prin-
cipalia: Quod eodem modo. ¶ Ad primum autem argu-
mentum quod in contrarium fiebat dico quod uirtus
naturalis non potuit esse contenta unico mem-
bro: habebat enim facere duas operationes diuer-
sas: que sine diuersitate membrorum fieri non po-
terant. Ille autem erant circa speciem: & circa in-
diuiduum. ¶ Ad secundum dico quod epas influit
uirtutem naturalem omnibus membris secundum uerita-
tem: Sed secundum medicinalem considerationem non in-
fluit uirtutem naturalem: nisi membris que habent
uirtutem innatam: & influentem: Qualem
stomachus splen: & similia. ¶ Cum uero oppo-
nitur: cum talia membra habeant uirtutem innatam
ergo non habent eam ab alio. ¶ Respondeo quod in
talibus membris: sicut pulmo stomachus & similia
est duplex uirtus naturalis: una que data est ei
a principio: sue generationis: & hi dicitur inna-
ta: & hanc secundum sententiam medicorum non recipit ab
epate: immo habuit eam ex propria natura in
se: quod est simplex & consummabile. Alia uirtus est
naturalis que quotidie currit ad ea cum nutri-
mento per uenas ab ipso epate: & hanc recipit
ab epate in se: quod est membrum compositum: &
ista uirtus dicitur naturalis influens. Ossa ue-
ro & similia non habent nisi uirtutem natu-
ralem quam habuerunt a principio generationis. ¶ Ad
id autem quod opposebatur de testiculis. Dico
quod ipsi influit corpori in quo sunt: qualitate.

calid. & uigore. Cuius probatio est quia caliditate
similantur in firmis seminibus: Virtutem autem in-
fluentem in matrice tempore generationis. Et sic patet quod
testiculi habent facere influentiam duplicem: quatuor
scilicet: & uirtutis. ¶ Ab illis uero: Et orta: & illis
simulantur: & c. In hiis quod uerbis tangit du-
plex habitudo huius membrorum: ad membra prin-
cipalia. Prima est originalis quam tangit cum di-
cit. Ab illis exorta. & c. Altera uero est serui-
tialis: & hanc tangit cum dicit. Et illis simulan-
tur. & c. ¶ Et est notandum quod est triplex seruitium
membrorum. Quedam enim seruiunt seruitio defen-
sorio ut cranium cerebri. Quedam uero seruitio
operatorio ut stomachus epati: aut epas cordi.
Quedam uero seruiunt seruitio declaratorio. Ut
nervi cerebri & arterie cordi: & uene epati.
Et hec distinctio trahitur ab Aui. p. Can. De
membris. ¶ Spinalis medulla cerebri: quod hi opo-
nunt non. n. uidetur: quoniam defuit cerebro: quod hi opo-
nunt ipsa est pars cerebri: ut habetur primo can.
sen. p. ma. cap. de uisumito dorsa: pars autem morbi
principalis non dicitur de sensu membro prin-
cipali: cum sit de substantia eius. ¶ Ad hi respondet
quod nuda consideratur. 1. uno modo ratione sui origi-
nis ex cerebro & nervorum ex ea: & quod ad hi per
dici pars cerebri. Alio uero modo potest considerari
ratione proprie complexionis quam habet: & proprie
compositionis diuersam a proprie & complexionem ce-
rebri: Et secundum hi est membrum per se. ¶ Seminaria
uasa testiculis. Seminaria quidem uasa dicuntur
quodam uice: quod sunt inter uirgam & testiculos: per
quas emittit semine a testiculis in uirgam. ¶ Et
notandum quod semine aliqui fiat in istis uasibus extra testi-
culos. Unde dicit Aristoteles in libro de animalibus: quod inue-
tus est taurus qui coieuit postquam castratus est.
¶ Ossum coniunctio. i. ligamentum. ¶ Notandum
quod omnia ligamenta non dicuntur coniungere: Sunt enim liga-
menta que ueniunt ad uinculum. Et sunt liga-
menta que ligant cartilagine: In hiis generalis origo
ligamentorum est ab ossibus: cuius signum est quia: sem-
per casit: & sunt membra spematica: Et hi dicitur
Can. de membris cap. p. ¶ Membranata hi per membra
nam possumus intelligere oem panniculum. Pan-
niculus namque membrum simile est: ¶ Hic dabitur
de panniculo: uidetur enim esse membrum habens
uirtutem innatam: & influentem: Habet enim
uirtutem innatam per quam nutritur: & habet uirtutem
influente a cerebro. ¶ Preterea panniculus co-
ponitur ex nervis & ligamento sicut dicit Aui.
p. Can. de membris: igitur habet uirtutem influentem non
solum innatam. ¶ Ad hi respondeo quod panniculus per
ut hic accipitur non consideratur a sua operatione per
quam sententiam quantum ad hoc bene habet
uirtutem influentem: sed consideratur solum per hoc ne
gete membra: & ligare ea ad invicem: & sicut
per se uirtutem

conservare figurā. De quibus opōnibus loquitur Auic. Cap. de motoribus. Et simile huic est de musculo quoniam musculus dicitur membrum habens uirtutem innatam tñ sicut uult Gal. infra de signis musculorum: & Ioan. & tñ hēt sensum a cerebro: Et ppter hoc accipit musculus solū rōne carnis: ¶ Potest aliter dici: quod membrum nō dī habere uirtutem influentem: nisi habeat manifestam compositionem membrorum cōsimiliū: & sint in eo membra deferentia manifesta, s. uene arterie: & nerui. Et hoc dicit sequens. §. Unde cum in panniculo non inueniatur huiusmodi compositio: & uiarum deferentium manifestatio sensibilis: nō dicitur esse membrum habens uirtutem innatam & influentem: Sed solum innatam. ¶ Et caro/hic non accipitur caro pro lacerto quoniam lacertus habet uirtutem influentem: sed accipitur pro carne simplici considerata absque neruis. Unde & Auic. Cap. de membris: uidetur uelle: quod caro sit de numero non sententiarum. ¶ Circa hoc dubitat: quia uidetur obmisisse musculum: quem Ioannitius numerauit inter hōmī membra. ¶ Ad quod respondet: quod ipse comprehendit musculum sub carne. ¶ Preterea querit: de cōdē nūquid sit membrum habens uirtutem innatam tñ. De qua potest dubitari sicut de panniculo dubitatum fuit: & eodem modo debet responderi. ¶ Alii uero oēs partes, i. omnia alia membra: preter que sunt dicta supra. ¶ Habentes sui ipsius regimen cōmune hiis: id est habent: regimen proprium per uirtutem innatam: in quo regimine cōsunt cum membris habentibus uirtutem innatam tñ: ppter hoc indigent uenis arteriis & neruis. ¶ Sed circa hoc dubitatur. An cum dicitur Alii uero omnes: &c. An debeamus intelligere omnia alia membra. Preter ea quod sunt cōnumerata in §. precedenti: Et tñ membra principalia & deferentia dicuntur habere uirtutem innatam & influentem. An debeamus intelligere omnia alia membra: preter ea quod numerata sunt supra in cap. Toto. Totū dicamus omnia membra corporis habere uirtutem innatam & influentem. Preter principalia & deferentia: & preter habentia innatam tñ. Et tunc membra principalia & deferentia non dicuntur habere uirtutem innatam & influentem. ¶ Ad cuius intellectum oportet disputare. An ista bimbis diuisio: habere uirtutem innatam tñ: & habere uirtutem innatam & influentem: comprehendat omnia membra. Quoniam cor non habet uirtutem influentem ab aliquo: ut dictum est ab Auic. primo Cap. de membris. ¶ Preterea cerebrum nō uidetur

habere uirtutem innatam. Quoniam uirtutem naturalem recipit ab epate: & sic habet eam ut influentem ab alio: quare non habet uirtutem innatam & influentem. Cum non habeat innatam: quia quod non habet totum: nec partem habet: Et eadem obiectio potest fieri de corde: quia semper medicum recipit uirtutem naturalem ab epate. ¶ Preterea ipsum epas non uidetur habere uirtutem innatam. Nam habere uirtutem innatam: (Sicut in hoc Cap. accipit) complectitur membra (que Auic. enumerat) habentia uirtutem innatam tñ: sed hanc uirtutem naturalem: quā habet tribuit aliis membris corporis: ergo non habet innatam: sicut hic accipimus habere uirtutem innatam ergo nullum membrum principale uidetur habere uirtutem innatam. ¶ Preterea nerui non uidentur habere uirtutem innatam & influentem: Quoniam membra que habent uirtutem innatam & influentem indigent uenis & arteriis & neruis: sicut dicit Gal. infra nerui autem non indigent hiis. Et similis obiectio potest fieri de uenis & arteriis. ¶ Preterea si bimbis diuisio comprehendit omnia membra non posuisset Auic. quadrimembram diuisionem. ¶ Preterea illa diuisio membra scilicet principalia: uel orta non comprehendit omnia. Et a simili: nec ista diuisio bimembtis comprehendit omnia membra corporis. ¶ Preterea ad contrariū uidetur: quoniam uirtus non potest haberi a membris: nisi duobus modis: Nam aut membrum habet eam ex se: aut recipit eam ab alio. Hec enim diuisio est sufficiens. Nā omne quod habet aliquid: aut habet ipsum ex se: aut ab alio. Sed habere uirtutem innatam est hēre ex se: & habere uirtutem influentem est ab alio habere: Ergo omne membrum corporis habet uirtutem innatam tñ: aut innatam & influentem. Igitur sufficiens est: predicta diuisio ad omnia membra corporis: ¶ Ad cuius

Decretis

naturalem/a nullo habent fm Gal,nec ipsa ali
is membris tribuunt.Vnde cum dicitur in hoc
capitulo q membrum habet uirtutem in na-
tam tantum/debet intelligi q illud membrum
non habet eam ab alio/nec dat eam alteri/si
cur dixit Auic.de membris/capitulo primo.
Item membrum dicitur habere uirtutem in-
fluentem dupliciter uno modo passiuē,q reci-
pit eā ab alio,& alio mō dē actiue,q mēbr
issuit uirtutem alteri/siue cor qd dat cerebro
uirtutem uitalem/ sed primo modo accipitur
h. Dico ergo q accipiendo habere uirtutem
innatam/modo generali/ scilicet pro omni uir-
tute/quam membrum non recipit ab alio/ be-
ne uerificatur de omni membro corporis illa
diuisio/ quia omne membrum/ aut habet uir-
tutem innatam tantum/aut innatam/& influ-
entem fm Gal,quia cor habet suam uirtutem
innatam uitalem/& habet animalem/& natu-
ralem influentem ab alio/& cerebri habet suā
uitalem innatam/& naturalem/& uitale influētē/
& epas hēt suā uirtutē naturalem innatā & ui-
tale influentem a corde. Si uero accipitur ha-
bere uirtutem innatam modo speciali/scilicet
pro habere uirtutem/quā habet mēbrum a se/
& nulli alii tribuit/non uerificatur / quia cor/
& epas/& cerebrum non habent talem uirtu-
tem/cor quidem & cerebrum non habent/ q
naturalem uirtutem ab epate recipiunt epas
uero non habet eam innatam/ quia ipsum su-
am uirtutem naturalem aliis membris influit.
Aliter autem potest dici & forte melius/
scilicet ut uerificetur illa bimēbris diuisio de
omnibus membris/ accipiendo habere uirtu-
tem innatam modo speciali / scilicet pro uir-
tute/quā habet membrum a se & nulli tri-
buat. Nec obstat q dicitur de corde & cere-
bro/ dico enim q cerebrum & cor in sua crea-
tione habuerūt suas uirtutes naturales sibi ap-
propriatas que non uenerunt eis ab epate/ sed
postea per influentiam generalem epatis con-
seruantur. Item epas licet habeat generalem
uirtutem/quam influit/ tamen si consideretur
illa uirtus/prout est affixa epatis/ & perficit ip-
sum / est facta propria uirtus naturalis ipsius
epatis/quam nullo modo influit alteri. Et hoc
potest confirmari per uerbum Auicē,cap.de
uirtute ministrata,dicit enim q in uno quocq
membro existit uirtus fm eius complexioem/
que nutrimentum in eius conuertit similitu-
dinē diuersam a uirtute q nutrimentum i sūitu-
dinem alterius permutat. Ad primum au-
tem argumentum dico q cor fm medicum re-
cipit bene uirtutem sensibilem a cerebro/ sed
fm Arist,a nullo recipit:& de hoc dixi supra

fatia. Ad secundum patet solutio per ea que
dixi in radice questionis. Ad tertium di-
co q nervi habent uirtutem innatam / & in-
fluentem i habent enim suam uirtutem nutri-
tiam/qua reguntur/ & habent uirtutem sen-
sibilem/& motiuam ab ipso cerebro/tamē re-
ceperunt denominationem ab alia forma no-
biliori/que ē seruire membris principalibus /
Vnde fuerunt uocata membra deservientia/&
non sunt dicta membra habentia uirtutem in-
natam/& influentem/sicut stomachus/ & pul-
mo/& alia. Nec obstat qd obicit q ad ner-
uos non ueniunt uene & arterie/quia fm, G.
habet locum in membris habētibz uirtutem
innatam & influentem/que sunt solum talia/
& non sunt deservientia principalibus. Ad
quartum dico q diuisio fuit quadrimembris
ratione membrorum/se illa duo membra cō-
plēt totam latitudinem membrorum. Ad
quintum dico q licet prima duo membra il-
lius quadrimembris diuisionis / non comple-
hendāt omnia membra corporis / non sequi-
tur propter hoc q alia duo membra non debeat
ea comprehendere. Aut dic q si membra de-
servientia accipiantur large ad omne seruic-
um/scilicet deservientia delatorum/ & tenu-
peratorum / illa prima duo membra diuisio-
nis omnia membra corporis comprehendūt/
quia omnia membra corporis/ aut sunt prin-
cipalia/aut deservientia principalibus. Re-
spondeo igitur ad priorem questionem/scilicet
et qualiter intelligatur textus ille: Alie uero
omnes partes:& dico q hoc relatiuum iduen-
seratis Alie. notat ibi exduisionem generalem
omnium que sunt in capso/ & est talis sensus.
Alie uero omnes partes &c. i. omnia mem-
bra preter principalia/& deservientia/& ha-
bentia uirtutem innatam tantum/habent cō-
mune regimen ipsius/& indigent uenis/ arte-
riis/& nervis. Nam quis possimus dicere per
questionem disputatam prius/ q omne mem-
brum corporis / aut habet uirtutem innatam
tantum/aut habet innatam & influentem/ eo
q illa bimembris diuisio potest esse generalis
tamen prout hic accipitur membrum habens
uirtutem innatam/& influentem/non dicitur
de omni membro/exceptis membris habenti-
bus uirtutem innatam tantum. Vnde fm illā
acceptionem quam hic accipit Gale. membra
principalia & orta a principalibus non dicū-
tur habere uirtutem innatam & influentem/
& si in rei ueritate/ uirtutem utraq; habeant.
Sed uirtutem innatam/ & influentem in hoc
loco dicuntur habere omnia membra sensibi-
liter composita/ exceptis principalibus mem-
bris. Preterea

beis. ¶ Preterea dubitatur/an reperiatu me
bonu qd habeat uirtutem influentem tantu.
Et uidetur q sic nos eni habemus genus me/
bonum q habet uirtutem innatam & influen/
tem ut stomachus/pulmo/& cilia. Et habemus
genus membrorum t qd nec habet uirtutem
innatam t nec influentem ut unguis/ & pili.
Et habemus genus membrorum que habet in
natam tantum/ut ossa/& cartilagine/ opor/
tet igitur esse quartam combinationem. scilicet
et q sit membrum habens uirtutem influen/
tem/& non innatam. ¶ Ad contrarium uide/
tur q non reperitur/ quoniam necessario om/
ne membrum habet uirtutem naturalem qua/
natuatur preter unguis & pilos/ sicut clamat
tota die scriptura tam naturalis / q medicina/
lis. ¶ Respondeo ad hoc q non potest inue/
niri membrum qd habeat uirtutem influen/
tem tantum/& non innatam / quoniam uir/
tus innata est sicut fundamentum omnium alia/
rum uirtutum. Ad id uero quod opponitur
in contrarium/non atbiror necessario illam
quadrimebrem combinationem contrario/
rum inueniri in quolibet speciali subiecto: no
enim inuenimus in temporibus anni / prout
naturaliter distinguuntur per calidum & hu/
midum & c. sicut dicitur in secundo comple/
xionum: sed bene inuenimus circa aerem com/
binationem cal. & humi. ¶ Vel dic q in res/
minis prefatis non sunt quattuor contrarie/
tates/ sicut debet esse ad faciendum quattuor
combinationes: quoniam habere & non habere
sunt contradictoria/& innatum/& influens
possunt habere aliquo modo contrarietates/
ex parte radices. Alia enim est radix influen/
tis/et/& alia innata. Sed fm suam essentiam
non opponuntur/ quoniam in eodem subiecto
comparantur seicidem naq membrum habet
uirtutem innatam / & influentem. ¶ Arte/
riis/neruis/ & uenis indigent. Ex hiis uerbis
manifestatur qd habet uirtutem influentem/ &
fm q h accipitur/ non conuenit nisi membris
copositis. ¶ Et etiam no. q ponitur tria me/
bra. Garterias/ut per illas fiat influentia uirtu/
tis uitalis. Et uenas/ut per illas influentia uir/
tutis fiat naturalis. Et nervos/ ut per eos influ/
entia fiat uirtutis animalis. ¶ Circa hoc que/
ritur nunquid omne membrum qd habet uir/
tutem influentem/habeat influentiam harum
trium uirtutu. scilicet uitalis/naturalis/ & animalis.
Et uidetur q sic. nam hic dicit A uhor huius/
modi membra indigere uenis/arteriis/& ner/
uis/ sed per ista tria membra influunt tres uir/
tutes necessario. ¶ Preterea patet ex indu/
ctione/ si enim consideras stomachum/pulmo/

nem/& hiis similia membra / inuenies ea ne/
cessario habere uirtutem influentem/uirtutem
naturalem/ & animalem. ¶ Ad contrarium
uidetur q iste uirtutes tres habent inter se ha/
bitudinem generis ad speciem/est enim uirtus
naturalis generalior uitali cuius signum est /
quia naturalis inuenitur in plantis/ uitalis &
animalis non/ut habetur primo can. capitulo
de uirtute uitali. Item in membro paralitico
inuenitur uirtus uitalis/& animalis/non exce/
dit ergo uirtus naturalis uitalé / & uitalis ani/
male: quare non potest aliquod membrum
recipere uirtutem naturalem / & influentem
absq uitali/& uirtutem absq animali. ¶ Pre/
terea non uidetur q aliquod membrum habe
at uirtutem naturalem influentem t quoniam
uirtus naturalis est innata in quolibet mem/
bro. No igitur indiguit membrum influentia
naturalis uirtutis cum habeat ea in se/ & huc
uidetur consonare uerbum Ioanniti/ cap. de
membris/ dicit enim q ad membra habentia
uirtutem influentem/currit a principalibus me/
bris sensus & uita cum uoluntario motu. in hiis
enim uerbis nullam facit mentionem de influ/
entia naturalis uirtutis. ¶ Ad hoc respondeo
q omne membrum qd habet uirtutem influ/
entem/habet triplicis uirtutis influentiam/ si/
cut patet per inductionem / in singulis tamen
uirtutes ipse de se / quantum ad suam natura/
lem habitudinem / bene possunt influere me/
bris separatim: ita q possit alicui membro in/
fluere / uirtus naturalis absq uitali t & uitalis
absq animali / sed uitalis absq naturali t in/
fluere non potest naturaliter / sed accidentaliter/
uirtus enim uitalis potest remanere in me/
bro absq animali/ut patet in paralisi/ & hoc
trahitur ab Auic. cap. de uirtute uitali. Et
ex hiis patet solutio ad primum argumentum.
¶ Ad secundum dico q duplex est uirtus na/
turalis: una propria que reperitur diuersa in
quolibet membro & alia comunis que funda/
ta est in epate/unde dico q ad membrum non
influit uirtus naturalis propria: sed uirtus na/
turalis comunis. Et hoc habetur primo can. c.
de uirtutibus ministrat. ¶ Capillos/ & un/
guis/ quia supradixerat/ q membra habebat
unum commune regimen. scilicet per uirtutem in/
natam. Ne forte aliquis crederet q illud regi/
men esset in quolibet membro/excipit in hoc
loco/ungues/& pilos. ¶ Neq regimen aliqd
sed generatio sola. hec membra non dicuntur
habere regimen/ quia non habet aliquam uir/
tutem sibi affram. ¶ Sed contra hoc opponi
tur/ inuenimus enim a. G. in secundo comple/
xionum/cap. quinto/ q pili nutriuntur / igitur

Tel. 431

An pilos
uirtu regim

habent regimen. Et hoc eodem sermone uritur Ari. in lib. de al. in pluribus locis. ¶ Ad hoc respondeo q. improprie accipit. G. nutri- re. ¶ Preterea ipse ponit pilos habere gene- rationem igitur participant generatiua uirtu- tes igitur habent regimen. ¶ Ad hoc respon- deo q. pilos habent communem generatiōem qualem habet omnia corpora inanimata sed specialem generationem que fit per uirtutem generationum non habent. ¶ Sed hic dubita- tur de quibusdam uerbis comenti dicit enim q. sententia Arist. scit et tate medicos de quo q. qualiter debet intelligi / uidetur enim seg. q. Arist. falsum dixerit. ¶ Ad q. respondeo q. Arist. non dixit falsum sed dixit tale uerum q. d. posset male intelligi s. iudicium medici. Cum enim dixit cor esse principium uirtutis animalis / & aliquis medicus crederet q. nocu- mentum uirtutis animalis deberet curari per medicamina posita supra corpus erraret. De- bent enim medicamina poni super cerebrum eo q. cerebrum est instrumentum uirtutis ani- malis / licet ipsa sit iudicata in corde. ¶ Pre- terea dubitatur quia dicit Corn. q. membra or- ta a principalibus sunt nobiliora / quam mem- bra habentia uirtutem innatam & influentē, q. d. non uidetur / quia membra habentia uirtu- tem innatam tantum componuntur ex mem-bris deferuentibus. nam in compositione sto- machi ingreditur neruus / & uena / & arteria / sed omne totum est nobilius sua parte. ¶ Ad hoc respondeo q. membrum habens uirtutem innatam & influentem / potest dupliciter com- parari ad membra deferuentia. Vno quidem modo in quantum recipit illa ad sui composi- tionem / & hoc modo est nobilius eis. Alio mo- do potest comparari ad membra deferuentia in quantum ipsum recipit per illa membra influ- entiam currentem a principalibus. Et hoc mo- do membrum habens uirtutem innatam / & in- fluentem est minus nobile / q. membra deferue- tia / habent enim membra deferuentia nobi- litatem ratione membrorum principalium.

tum operationum. Quartum prin- cipalium. Quintum naturalium. Ali- ud est genus in his omnibus generi- bus ab his que extrinsecus ei acci- dunt alteratio.

Postq. posuit diuisionem

Nem membra / exequitur de signis cor- poris simpliciter egi s. m. ordinem illos me- mbra. ¶ Et diuiditur hoc pars i. duas. nam p- mo agit author de signis complexionis. Secū- do de signis compositionis. Durat prima usq. Que uero propter magnitudinem aut plasma- tionem. Prima diuiditur in .3. in quarum prima ponit rubricam / In secunda exequitur. In tertia ponit finem tractatus. Durat prima usq. Principium nobis. Durat secunda usq. Cra- seos igitur cognitiones. Secūda diuiditur in tres. In quarum prima agit de signis complexion- nis membrorum principalium / & ortorum. In secunda agit de signis membrorum habentium uirtutem innatam tantum / siue de signis habitudinis totius sumptis a carne. In ter- tia agit de signis membrorum habentium uir- tutem innatam / & influentem. Prima usq. Totius igitur corporis habitudinem. Durat secunda usq. Ventris cognitiones. ¶ Prima diuiditur in quatuor / in quarum prima agit de signis cerebri. Secūda de signis cordis. Ter- tia de signis epatis. Quarta de signis testiculo- rum. Prima usq. De cordis crasibus. Secūda usq. Calidi uero epatis. Tertia usq. Testiculo- rum uero crasibus. ¶ Prima in duas. nam p- mo ponit rubricam manifestantem intentionem & ordinem. In secunda exequitur de signis ce- rebri / & ortorum ab eis. Durat prima usq. Sūt uero quinq. innata genera. Secūda diui- ditur in .2. nam primo enumerat author gene- ra signorum / quibus significat super cerebrum & orta ipsius. Secundo exequitur de illis gene- ribus signorum applicando illa ad sua signifi- cata. Durat p-ia usq. Totius q. d. capitis dispo- sitio. ¶ Sunt igitur in presenti lectione tres partes. De quarum prima sic dicit / quoniam contingit cognoscere principalia predicta me- bra per signa complexionis / & compositionis. Primo dicamus de signis complexionis corp- & hoc de prima parte. ¶ De secunda dicit q. inter signa complexionis prius dicemus de si- gnis complexionis membrorum principalium & ortorum / inter signa membrorum principalium. Primo dicemus de signis cerebri. & h. de par- te secunda. ¶ De tertia dicit q. genera signor- um innata

Ve uerba
Ari. decipe
medicos.

Sintne a p-
cipuis mē-
bris orta / si
lis sūtatio-
ra q. & infi-
ta hnt uir-
tutem / &
influam.

Tex. 632

Hec quidem partium sunt differentie signa uero uul- usculi usq. craseos uelinceps dicitur. ¶ Principium autem a cerebro no- bis facientibus. Sunt enim quinque innata genera cognitionum eius. Primum quidem totius capitis dis- positio. Secundum uero sensibilia operationum uirtus & uisum. Ter-

Tex. 633

rum innata per que significamus super cere-
brum sunt quinque quorum primum est dispo-
sicio totius capitis secundum est uirtus & ui-
tium sensibilibus operationum. Tertium est
uirtus & uirtium operationum motuarum.
Quartum est initium & uirtus operatio-
num animalium. Quintum est uirtus & uirtium opera-
tionum naturalium. Est etiam preter ista quatuor
genera innata. Sextum genus signorum quod
sumitur ab extrinsecis alterantibus & hoc est
quod dicitur de parte tertia. ¶ Signa uero unius
cuiusque crasseo. ¶ Circa hoc queritur, nam ui-
detur quod primo debuerit determinare de signis
compositionis quoniam compositio est notior
complexione notiorum autem debet in doctrina
precedere sicut dicit Aristoteles methaphysica quinto
& Galenus de ingenio sano quod autem sit notior
patet quoniam pluribus sensibus cognoscitur
compositio quod complexio & immediatus ob-
iectus sensui. ¶ Ad quod si respondeo quod compo-
sicio non est notior complexione generaliter
sed solum quum ad membra exteriora compo-
sicio enim membrorum interiorum est obicu-
ritur & complexio & hoc patebit infra de
signis compositionis. ¶ Preterea complexio
est causa compositionis & est simplicior causa
autem precedit effectum & simplex prece-
dit compositum. ¶ Principium nobis a cere-
bro facientibus hic tigitur duplex ordo unus
implicitus. scilicet prius est agere de signis mem-
brorum principalium. Secundus uero ordo est
explicitus. scilicet inter membra principalia prius
agendum est de signis cerebri. ¶ Et contra
utrumque ordinem opponitur. Videtur enim quod
primo debuit agere de signis complexionis
totius quod de signis membrorum principalium
quoniam manifestiora sunt sensui & per habitu-
dinem ipsius significamus super membra prin-
cipalia & non econuerso. ¶ Preterea Almasi-
sor loquendo de signis complexionis incipit
de signis complexionis totius & postea deter-
minat de signis complexionis membrorum
principalium. ¶ Ad hoc respondeo quod sine du-
bio bene potuisset primo determinare de si-
gnis habitudinis totius & non fuisse magni
peccatum / tamen uoluit determinare primo
de signis membrorum principalium eo quod me-
bra principalia sunt causa habitudinis totius.
unde ista prece-
dit effectum / nec est inconueniens quod secundum
differentiam respectum coarctat diuersitas or-
dinis. ¶ Preterea contra secundum ordinem
opponitur quia nec prius debuisset determi-
nare de signis cordis & si disputatur infra de
signis cordis. ¶ Sunt enim quinque innata genera,

¶ Circa hoc queritur quoniam autor ponit
sex genera signorum in quibus significamus super
complexionem cerebri. Sed uidetur quod debuisset
ponere. x. genera signorum quoniam Aui-
seno primo canonis secundum caput de signis ponit. x.
genera quibus cognoscimus complexionem me-
brosum. ¶ Preterea Aui-
seno 3. canonis de signis
cerebri ponit ista eadem. 6. genera que ponit
Galenus & addit quatuor alia. scilicet genus signorum
quod sumitur a grauitate & leuitate cerebri. Et a
caliditate & frigiditye eius. Et genus signorum
quod sumitur a membris que sunt propagines ce-
rebri & genus signorum quod sumitur a membris
quod sunt puenientia cerebro & appropinquat ei.
Et genus signorum quod sumitur a membris
quibus compatitur cerebrum / sic agitur su-
per ita deficiens in quatuor generibus. ¶ Pre-
terea Halyab. ponit sex genera signorum / sed
Halyab. non ponit genus signorum quod sumitur
a dispositione totius & secundum quod sumitur a capil-
lis. Et 3. quod sumitur ab accidentibus & 4. quod
sumitur a superfluitatibus & 5. quod sumitur a
tactu & 6. quod sumitur ab oculis / que igitur
de ista diuersitate. ¶ Preterea uidetur deficiens
quia non ponit aliqua signa que sumantur a
substantialiter inherens. Primum enim ge-
nus signorum quod ponit. scilicet dispositio totius est
causa membrorum officialium / alia uero quin-
que sunt genera effectuum cum sint operationes.
¶ Preterea cum sint tria genera signorum. scilicet
qualitas corporis & actio uirtutis & a corpo-
re extensum uidetur obmississe si genus quod sumitur
ab excrementis & ita defectiue posuit genus quod
sumitur a qualitate quoniam non posuit nisi
dispositionem compositionis totius. De qua-
litate uero tangibili qualis est caliditas & fri-
giditas & durities & mollietas nullam facit
mentionem. ¶ Preterea cum operatio natu-
ralis habeat originem ab epate / sicut & ope-
ratio uitalis a corde uidetur quod debuisset pone-
re signum sumptum ab operationibus uitali-
bus / sicut ponit signum sumptum ab operatio-
nibus naturalibus. ¶ Ad contrarium oppo-
nitur uidetur enim fuisse superfluum quoniam
signum quod sumitur ab operibus sensibilibus non
uidetur per se / siue ex cerebro / eo quod cerebrum
non habet sensum / sicut dicit Aristoteles in libro de
animalibus. ¶ Preterea signum sumptum ab
operationibus naturalibus non uidetur com-
petere cerebro / eo quod epas est principium na-
turalium operationum. ¶ Ad hanc questio-
nem respondeo quod G. sufficienter ponit genera
signorum cerebri / nec fuit superfluum / nec dimi-
nutus. Et eorum sufficientia sic assumitur / si-
gnum enim quod super ipsum significat / aut sumi-

An idcirco
rū gñā qui/
bus cerebri
sex solum,

aurab extrinsecis aut ab intrinsecis: sed ab extrinsecis quidem hoc est unum genus signorum generale omnium membrorum: quod dicitur summi ab extrinsecis alterantibus. Si vero summi signum ab intrinsecis: cum in ipso cerebro non sint nisi membra & uirtus oportuit quod sumeretur signum: aut a dispositione membrali: aut uirtuali: Et si a dispositione membrali summi talis est dispositio capitis totius. Si uero sumitur a dispositione uirtuali: cum uirtus in se sit ignota: & non cognoscatur nisi per operationes: tale signum dicitur summi ab operationibus. Sed operatio cerebri aut fit eo mediate / & talis est operatio sensibilis & motiua / a quibus sumuntur duo genera signorum. Quoniam cerebrum mediantibus nervis sentit / & mouetur / aut fit operatio a cerebro in mediate / & tunc talis operatio est duplex. Quoniam quedam est sub appropriata: in qua nullum membrum sibi coiccat: & ab hac elicitur signum: quod sumitur a principalibus operationibus: Et quedam est cois in qua secum coiccat omnia membra corporis. Et si est operatio naturalis. Omnia enim membra participant operatione naturali: & ab hac elicitur. 6. genus signorum: quod sumitur a uirtute & uitio naturalium operationum. ¶ Ad primum aut argumentum quod opponeretur de defectu dico quod Aui. loquitur in illo. Cap. de signis complexiois generaliter omnium membrorum: Nec intelligit quod omnia illa genera signorum debeant conuenire in quolibet membro. Hic autem ponit. A uith. signa complexionis solius cerebri. ¶ Vel dic quod multa genera ex illis decem ibi posita possunt comprehendere sub genere signorum: quod hic ponit. Gal. summi a naturalibus operationibus: Hoc autem patet inspicere Cap. illud. ¶ Ad secundum dico quod signum quod sumitur a grauitate & leuitate: quod Aui. ponit in tertio. potest comprehendere sub signo quod sumitur ab extrinsecis alterantibus: & etiam sub signo quod sumitur a naturalibus operationibus. Item signum quod Aui. ponit ab hiis que sunt per pagines cerebri: ex parte reducuntur ad signa eorum ex cerebro / quia sunt signa sumpta ab oculis: & a lingua: & nervis: & ex parte reducuntur ad genus signorum quod sumitur a dispositione totius. Qualia sunt ea: que sumuntur a collo & facie tota. Alia uero duo genera signorum que ponit Aui. ibi. scilicet. genus quod sumitur a membris appropinquantibus cerebro & comunicantibus ei: & genus quod sumitur a membris quibus compatitur cerebrum. Gal. penitus obmisit: talia enim signa magis significabant super cerebrum lapsum ex tempore quam lapsum ex generatione. ¶ Ad tertium dico

quod signum quod ponit Haliabas summi a capillis. Et signum quod ponit summi a suppuratibus. Et signum quod ponit summi a tactu. Omnia ista tria genera signorum reducit. Gal. ad signum sumptum a naturalibus operationibus. Quoniam naturales operationes per se non cognoscebantur sed mediantibus suis casibus. Signum uero quod ponit Haliabas ab oculis reducit ad signa eorum. Signa uero que Haliabas ponit summi ab actionibus comprehenduntur sub signis que. Gal. ponit summi a sensibus & motibus: & principalibus operationibus: Et etiam ex parte signorum / que sumuntur a naturalibus operationibus. Primum autem genus signorum quod sumitur a dispositione capitis totius concordat ex toto cum eo quod hic ponit. Gale. Illud uero signum quod sumitur ab extrinsecis alterantibus Haliabas non posuit expresse. Sed potest intelligi per signum sumptum a suppuratibus. Qui hanc solutionem meam & precedentem uult intelligere: legat in illis libris. ¶ Ad. 4. dico quod in cerebro non ponuntur summi signa a substantialiter inherentibus / eo quod ipsum non erat tangibile cum sit substantia cranei. Nisi diceretur per uiam accidentis caliditatem & frigiditatem quam circa tempora: & circa frontem sentimus: sed meo iudicio talia sunt casus cerebri / & omnia comprehenduntur sub naturalibus operationibus: eo quod naturales operationes non poterant cognosci nisi per suos casus: Et ex hiis patet solutio ad. 5. ¶ Ad. 6. dico quod quantum ad sensibilem considerationem medici omne membrum habet uirtutem naturalem sibi inatam quam non recipit ab alio: Virtutem autem uitalem necessario recipit a corde. De hoc autem sufficienter disputatum est in lectione precedenti. ¶ Ad primum quod opponeretur in contrarium. scilicet. de suppuratibus: dico quod signa que sumuntur a sensibilibus operationibus non significant inmediate super cerebrum sed mediantibus organis eius. ¶ Ad. 2. dico quod licet epar sit principium operationum naturalium secundum ueritatem. Tamen secundum sententiam meam totum omne membrum habet uirtutem innam propriam per quam complet operationes nutritiui. ¶ Primum quidem totius capitis dispositio. ¶ Hic not. quod partes totius capitis sunt. xi. quare. Prima sunt capilli. Secunda cutis. Tertia caro. Quarta panniculus extensus super ossa. Quinta craneum. Sexta panniculus durus. Septima panniculus qui dicitur secundina: siue pia mater. Octaua substantia cerebri & uirtutes eius. Nona sunt duo panniculi qui sunt sub cerebro: Decima est rete conflatum sub cerebro. Unde cima est os quod est basis cerebri. ¶ Hanc dispositionem

tionem ponit Auicenna 3. can. de Anothomia cerebri licet ergo dispositio totius capitis in illis consistat tamen Gale. hic non assumit dispositionem totius nisi pro dispositione contingente ex capillis/quantitate/& figura. nam quantitas & figura ex decem partibus capitis consistit. ¶ Virtus & uirtutum. i. bonitas & defectus operationum: Alia uero que continentur in hac lectione sunt manifesta.

Totius quidem capitis dispositio ex magnitudine & figura eius & capillorum accipitur. ¶ Paruum uero caput prae compositionis cerebri proprium est signum. ¶ Magnum uero non ex necessitate bone compositionis est signum. Si enim propter uehementiam factum est magnum eius que inest uirtutis in materiam multam & bonam operantis bonum est signum. Si uero propter solam materie multitudinem non bonum est signum. De terminandum ergo est ex ea figura & ex his que ab eo nata sunt. Figura quidem si bone forme est: semper enim bonum est signum. Ab his uero que ab eo nata sunt: ut si collum forte est: & si alii ossibus optime dispositus est: si omne quod est eius neruosum est & plenum & uiuendum. Propterea uero capitis figura est: uelut si uideas speram perfectam ceream ex utraque parte leuiter compressam. Necesse est enim huiusmodi talis gibbosa quidem semper speram posteriora fieri & anteriora: rectora uero fieri que ex utraque parte.

Postquam autem auctor conuenienter rati iam signa quibus significamus super cerebrum modo docet ea applicari ad sua significata. ¶ Et diuiditur haec pars in 2. Nam primo ponit ista signa semper que significant super cerebrum usque. Ex his uero tendens. Secundo uero semper que significant super orta: ¶ Prima diuiditur in 3. nam primo docet significare super cerebrum per signa que sumuntur a dispositione capitis totius: & cum illis implicat signa que sumuntur etiam a uirtute/ & a uicio

sensibilem/ & motuam. Et sic usque. Principale uero ibi per signa que sumuntur a uicio/ & uirtute principalem. Et hoc usque. Adhuc uero uidentur ibi & a uicio/ & uirtute naturalium. Prima diuiditur in 2. nam primo dicitur per que significantur super cerebrum ratione dispositionis capitis totius/ & sic usque. Paruum quidem caput ibi exequitur. Ista secunda diuiditur in 2. nam primo docet significare super cerebrum ratione dispositionis totius capitis per signa que sumuntur a toto capite. Et hoc usque. Si uero semper occipitiu ibi a parte capitis. Prima diuiditur in 2. nam primo docet significare super cerebrum per paruitatem capitis. Secundo per magnitudinem. Prima durat usque. Magnum uero caput. Ista secunda diuiditur. nam primo ponit magnum caput ambiguum esse signum usque. Si uero propter uehementiam ibi distinguit quando bonum/ & quando malum signum. Ista secunda diuiditur. nam primo ponit illam distinctionem generaliter usque. De terminanda ergo sunt ea ex figuris ibi specialiter usque. Proba uero figura ibi respondet cuidam questioni. ¶ Sunt igitur in lectione praesenti sex particule. ¶ Dicit igitur de parte prima quod dispositio capitis totius significat super cerebrum per tria. scilicet per quantitatem/ figuram/ & capillos/ & hoc de prima. ¶ De secunda dicit quod paruum caput est signum male compositionis cerebri: & per consequens male compositionis. ¶ De tertia dicit quod magnum non necessarium est signum bone compositionis cerebri. ¶ De quarta dicit quod si caput est factum magnum propter uirtutem: fortem que operata fuit multam & bonam materiam: tunc magnitudo capitis significat super bonam compositionem cerebri. Sed si est magnum per solam multitudinem materie: tunc non significat super bonam compositionem cerebri. ¶ De quinta dicit quod oportet discernere quando est propter fortitudinem uirtutis. Et quando est per solam multitudinem materie per figuram ipsius capitis/ & per orta ab ipso capite. nam si bona fuerit figura ipsius capitis/ semper enim bonum signum. Et similiter si collum est bene netuosum/ & plenum/ & uiuendum/ & in aliis ossibus bene dispositum: dico quod bonum est signum. ¶ De sexta dicit quod si queris que est ibi bona figura capitis/ dico quod debet esse facta/ si cut spera cerea perfecta ex utraque parte leuiter compressa/ huiusmodi. n. talis figure/ posteriora/ & anteriora sunt gibbosa/ & latera sunt arctiora/ & hoc est quod dicit. ¶ Circa hanc lectionem queruntur quedam generalia/ & quedam specialia. Circa istam generalia sunt. 3. ¶ Primum

in 3. d. 3. m. 1.

2. Sensus Tex. c. 34

Tex. c. 35.

Tex. c. 36.

est de intentione Gal. in hoc Cap. Secūdu ē an cōingat per compositionem significari super complexionem: Tertiū est de sufficientia horū signorum que sumuntur a dispositione capitis totius. ¶ De primo sic pcedo uidetur qauth. agat hic de signis cōpositiōis cerebri: Nam ipse ponendo signum dicit / q paruum caput est signum praeue compositionis: ¶ Et etiam infra de signis cōpositiōis cerebri loquēs remittit nos ad hoc Cap. Et ego uidetur q hic fuisse locus de signis cōpositiōis cerebri: ¶ Ad contrarium uero expresse habetur p rubricam superiorem que dicit: Signa uniuscuiusq; crasseos dicenda sunt nobis: &c. ¶ Ad hoc rideo q in hoc Caplo agit Auth. speciliter de signis complexionis cerebri: & principaliter / tñ mediante compositione cerebri. Nam cōpositio cerebri significat sup complexionem eius. Sic ergo patet q finalis eius intentio est de signis complexionis. Et ex his patet solutio ad rōnes factas in contrarium. ¶ De secūdo sic pcedo uidetur q cōpositio nō significat super complexionem. Nam cōpositio & cōplexio sunt due dispositiones / que neniunt ad eādem diuisionem. Didimus enim morbum aliqñ esse in complexionem: & aliqñ in compositione. Ergo cum unum oppositorum non significet super alterum / cōpositio super complexionem non significabit. ¶ Preterea corpus potest habere bonam compositionem: & malam complexionem: & e conuerso / ut supra de corpore neutro. Et infra de Causis correctiuis in illo Caplo. Si uero aliquid ab optimis: &c. ¶ Preterea complexio membrorum dependet a uirtute immutatur: cōpositio uero ab informatiua / ut dicitur primo Can. de uirtute generatiua: Habent se ergo cōsequenter hee dispositiones: Sed in his que se habent cōsequenter mutatio in posteriori non relinquit mutationem in priori. Potest enim posterius de strui & mutari priori remanente: Vt habetur p librum causarum Arist. & in. 4. de interioribus Cap. 6. Vult enim ibi. Ga. q cum. 5. sint adiones uocales cōsequenter se habentes: Prima patiente: necessario alie patiuntur: Sed aliaqua posteriorum lesa / non oportet precedentem ledi: Quare potest mutatio fieri in cōpositione nec mutabitur complexio. ¶ Preterea omne quod significat super aliud. Aut est solum signum / aut signum & causa ut colligitur ex primo de crisi. Sed cōpositio nō est causa complexionis: nec etiam est solum signum potest enim provenire cōpositio a complexione. Vt habetur primo de cōplexiōibus. ¶ Ad contrarium complexio enim est dispositio ma-

terje In qua debet natura imprimere compositionem. Sed in bonā materiā non potest natura imprimere nisi bonam cōpositionem & e conuerso in malam materiā / malam cōpositionem. Cuius probatio est / quia iam sequeretur q natura esset causa egritudinis / quod est inconueniens: Vt habetur. 6. de accidenti & morbo. Et etiam sequeretur q operatio nature nō & esset alligata materie. Vt habetur. 6. Metha. & phicoz. 2. ¶ Ad hanc questionem respondeo q cōpositio aliqñ dependet a complexione subiecte materie. Et aliqñ a re diuina. Et aliqñ ab anima. Et aliquādo a cōstellatione. Sed sic quentius depēdet a complexione subiecte materie: Vnde inquantū cōpositio sigis super complexionem / non refertur nisi ad habitudinem quam habet ad subiectam materiam. Hanc distinctionem ad dependentiam quere superius de neutro in secundo significatione: ubi enim inuenies eam sufficienter examinatam. Patet igit qualiter cōpositio potest super complexionem significare. Et qualiter argumenta facta in contrarium soluantur. ¶ De tertio sic procedo / uidetur enim in sufficienter ponere signa a dispositione capitis totius / non enim ponit signa q sumuntur a situ & numero. Sed posuit solum a forma & quantitate. ¶ Preterea ponendo signa a forma / non ponit signa nisi a figura / de huius. n. posuisse ab illis speciebus forme. ¶ Ad hoc Respondeo q a numero capitis rarissime contingit sumere signum: Eo q rarissime contingit hominē habere plurima capita. Et etiam a situ raro possumus significare / eo q situs capitis raro mutatur: Figura autem & quantitas ista sepe variantur. ¶ Preterea non se adheret numerus & situs complexionem / quē admodū qntitas & forma. ¶ Ad secūdu dico q alie species forme non erāt ita manifeste in capite sicut erat figura. ¶ Circa litteram sic pcedo. Totius qdē capitis dispositio: Hoc iam fuit supra expōsitum. ¶ Ex magnitudine & figura eius accipitur & capillorum. ¶ Hic ponit auth. tria constituenta dispositionem capitis totius / quorum duo sunt principalia. 6. qntitas & figura: / Et unum est consequens. 6. capilli. ¶ Circa hoc queritur / qñ signa que sumuntur a capillis / non uidentur hic debere poni duplici de cā. quia signum q sumit ab eis non uidetur esse innatū cum possit separari a capite. Alia causa est / quia de signis eorum determinat infra de signis que sumuntur a uirtute & uirtute naturalium & extrinsecus alteri tibus. ¶ Ad hoc rideo q capilli possunt dupliciter considerari. Vno qdē modo in se / sicut reddunt cap qntum & figuratum / & hoc modo accipiunt ab

Qd nā sit hic. G. ppo sium

An cōpositio signū complexionis

Deus

An cōpositio signū complexionis

Deus

An cōpositio signū complexionis

accipitur ab eis signū in h̄ loco. Alio uero mō
pōt p̄siderari / p̄t referri ad uirtutem nāle
oporem / & mām eorū mediantē cōplexione
facido / uel nigros / uel albos / uel cito nasci / uel
tardē nasci / & sic de aliis / & h̄ modo sumūtur
signa ab eis / & ex h̄ patet solutio ad sēdm
arg. ¶ Ad primū autē dico q̄ licet capilli p̄f
sint separati a capite / nihilominus signū qd̄ sumit̄
ab eis d̄ inarum / eo q̄ innatū appellat̄ in h̄ lo
co ē id qd̄ nō cōdit p̄ cām exeriorē. ¶ Par
um qdem caput / prauē cōplexionis. Hic collit̄
author q̄ expuitate capitis sequat̄ puitas cere
bri / & ex puitate cerebri sequatur mala p̄p̄o
rius. Sed prima p̄ctia falsa uē. nā q̄titas cerebri
nō uē sequi nēcrio q̄titate cranei / ut colligit̄
ad Aui. 4. cā. sen. 7. c. 2. ponit. n. q̄ cerebrum
p̄t ē submersum & separātū a craneo. ¶ Cōtra
rū autē huius ponit Almā. de signis cerebri / di
ct. n. q̄ forma cerebri sequatur forma cranei /
qd̄ cōcedo. ¶ Ad id autē qd̄ opponitur ex uer
bis Aui. midchōf s̄bra de signis cōpōnis. ¶ Pre
terea uē falsa s̄da p̄ctia. pōt. n. materia pauca /
h̄t bonā cōplexionem / nil. n. ghibet ip̄ma in
gione fuisse paucū / & tñ fuisse t̄patū in cōple
xione / & sic cerebri erit puum / nec tñ erit p̄ h̄
male cōplexionis. ¶ Preterea cū pauca mā
ex qua generatur cerebrū / pōt ē fortitudo uir
tutis / ut d̄ 3. cā. c. de signis s̄ptis ex mēsurā
capitis / fortitudo autē uirtutis nēcrio est cū bo
nitate cōplexionis / q̄ paruū cerebri pōt esse cū
bona cōplexione. ¶ Preterea paus oculus p̄t
ē cum bona cōplexione / ut infra dicitur. ergo
q̄ orta attestent̄ suis principis / & cerebrum
paruum poterit esse cū bōa cōplexione. ¶ Pre
terea paruū caput pōt inueniri cum bona si
gura / sicut dicit Aui. 3. cā. c. de signis cerebri.
Bonitas autē figure nō potuit esse nisi cū tem
peratā cōplexione / itergo puum caput p̄t bone
cōplexionis esse. ¶ Ad s̄riū est auctoritas
G. p̄posita h̄. ¶ Preterea si materia de qua fa
ctum est cerebrum fuit t̄patē cōplexionis a s̄n
cōpōitū fuit ibi fortis uirtus factiua cerebri.
Et si fuit fortis potuit ibi attrahere materiā
aliā / mēbro / & eam extēdere & magnifica
re cerebrū. q̄ non potuit ibi esse fortis uirtus
cum puo cerebro / & sic nō potuit esse paruū
cum t̄patā cōplexione. ¶ Preterea cerebrū ē
mēbrum multarū opōnū / & a quo multa mē
bra cōsuntur / q̄ oportuit ip̄m h̄tē necessario
magnitudinem. ergo ga oē mēbrum h̄uit ne
cessario cōplexionem p̄ opōnes / impossibile
fuit caput puum h̄tē bonam cōplexionem / cū
nō possit h̄tē bonas opōnes. ¶ Ad h̄c qōnē
dico / q̄ p̄plexio d̄ pōt cōpari ad ip̄m cerebri /
Vno qd̄ mō rōne materie s̄p̄maticę / unde s̄cū

est in se p̄siderate / & h̄ mō dico q̄ potuit puū
cerebrū h̄tē bonā cōplexionem & malā. Alio ue
ro mō potuit cōsiderari sua cōplexio in s̄q̄tum
cōplexio ordinat̄ & cōgatur ad cōpōnem ce
rebri / & opōnē eius. & h̄ mō puū cerebrū nūq̄
potuit h̄tē bonā cōplexionem / cū rō est / ga cō
plexio cerebri erat ordinata ad talem cōposi
tiōem / & talem opōnē / igitur frustrabatur sine
suo. cū ex ea nō possit fieri ultimū cōplemētū
qd̄ a natura intēdebatur. Ponamus. n. ex ypo
thesi q̄ materia cerebri fuit pauca / & tempera
te cōplexionis / qd̄ ē pōt / ex ea qd̄ nō potuit
ēē bona p̄p̄o p̄ paucitatem / nec bonitas opa
tionum p̄ cōplexionem / q̄ erit mala talis cō
plexio / eo q̄ non potuit assequi id ad qd̄ erat
ordinata / & tñ est cōplexionis t̄patē p̄ cōpara
tionem ad materiā quam informat / & h̄ mō
intelligo cerebri puum h̄tē malām cōplexionē /
al. n. non intelligo uerbum. G. & ex hac diffi
ciliōe patet ueritas argumētōrū ad utrūq̄ p̄tem
factōrū. ¶ Sed ex qōne supra dicta oritur alia
qō. si. n. cerebrum puum est male cōplexionis
tūc q̄ que mala cōplexio sit illa / uel ca. uel fri.
uel hu. uel sic uel aliqua cōposita. ¶ Ad qd̄ rō
deo q̄ cerebrum potuit esse puum dupliciter /
Vno qd̄ mō rōne impotentie cōuertendi san
guinē menstruū in s̄bam s̄p̄maticam / ex qua
s̄cū ē cerebrum / mēbra. n. s̄p̄matica hoc mō
fuit. si. ga partioula pura s̄p̄matica / que est appro
priata alicui mēbro / accipit p̄tem de sanguine
mēstruo dealbando eam / & cōuertendo in suā
s̄bam. si igitur p̄ impotētiam uirtutis / que su
it in s̄ s̄p̄mate attrahendo ad se sanguinem
mēstruum / & cōuertendo ipsum in suā s̄bam
fuit cerebrum paruū / necessario tunc habuit
malām cōplexionem frig. aut sic. aut frig. &
siccā / & forte aut frig. & hu. Nā iste cōplexio
nes impediēbāt uirtutem attrahētem / & etiā im
motātem / & p̄trarias cōplexiones iuuabāt
iste uirtutes. Alio uero modo potuit esse ce
rebrum puum p̄ solam paucitatem materie p̄
me q̄ fuit purg. s̄p̄matica / poruit. ita. n. pag. de s̄p̄ma
te cē / q̄ ē h̄do forte uirtutē / nō potuit recipere
de mā mēstruali / q̄ nō remaneret puū cerebri
s̄cū ex eo / tegebat. n. certā portio iter q̄tita
tē s̄p̄maticę s̄m / & q̄titate māe mēstrualis / q̄
ip̄m guertit / & h̄ mō puū cerebrū nō h̄t in se
nec in sua materia priā nēcio opōnē distēpa
tā. si. ca. aut fri. hu. aut sic. ga potuit ēē t̄patē cō
plexiois / & ēē fortis uirtutis / sed p̄ paucitātē
māe solius nō potuit h̄tē magnitudinē. h̄t ē
tale cerebrū malā cōplexionē / sed nō distēpatū
eo aut cōplexionē malā / ga nō ē affeuta finē suū
.i. cōplemētū opōnū cerebri / & h̄ fuit p̄ p̄p̄di
mētū p̄p̄o / q̄ nō potuit ēē sufficiens ex puā mā.

Qualis pra
ua illa cere
bri p̄plexio
sit / que ab
eius parui
tate ducit.

¶ Sed forte contra hanc nouam & intactam distinctionem profuēt quis / dicendo q̄ cere/brum id paruum/cum habet temperatam cōplexionem/bene est affectum completum operationum naturalium/ quoniam ille depēdebant a complexione: sed complementum operationum animalium dependebat a cōpositione/ & sic complexio erit bona/ licet cerebrum sit paruum: quoniam habet completum proprium operationum. ¶ Ad qd̄ respondeo q̄ in cerebro nobilitas & complementum operationum consistit in bonitate operationum animalium/ & ipse operationes naturales sunt ibi propter animales: sed quando finis non est completus omnia que antecedunt finem/dār diminuta. Dicit enim Arist. quinto methaphi. q̄ tunc dicitur res completa quando habet proprium finem: dico ergo q̄ operationes naturales in paruo cerebro reperate complexionis/non sunt complete/ & perfecte per comparisonem ad ultimum finem ipsius cerebri/3 possint dici perfecte cōsiderate in se. ¶ Magnum non ex necessitate bone cōpositionis &c. Circa hoc tria querantur. Primum est / an magnum caput possit esse signū male compositionis. Secundum est/an magnū caput possit esse signum bone compositionis. Tertium est/an caput mediocre possit esse signum bone compositionis/ & qd̄ sit melioris compositionis/an paruum/an magnū. ¶ De primo sic procedo paruum & magnum sunt contraria/sed per regulam dialecticę/ p̄ia p̄ia consequuntur / & per regulam naturalem contrarium causarum contrarii sunt effectus. ergo si paruum caput est necessario signum male compositionis/ & magnum est necessario signum bone compositionis. ¶ Preterea in magnitudine materie multiplicatur uirtus necessario/sicut uult Aui. 6. de naturalibus/ & ē. G. in tertio de complexionibus/magnus & enim ignis/licet sit in eodem gradu calidus cum scintilla/tamen per quantitatem fortificatur uirtus sue operationis inurendo / scintilla uero non adest. ¶ Ad contrarium est expressus text. Gal. ¶ Ad hanc questionem respondeo q̄ caput magnum potest esse signum prauę compositionis/sicut dicit littera/nec obstat q̄ obicitur de illa consequentia contrariorum/quoniam paruum & magnum non sunt cōtraria/sed relatiua/sicut dicit Ari. in predicamentis. ¶ Vel dicat̄ q̄ magnum est contrarium paruo solum modo / quando magnum accipitur cum bonitate figure / & tunc bene ualeat consequētia/ sicut enim paruum caput semper est prauę compositionis signum/sic magnum ca/

put cum bona figura/semper est bone compositionis signum. ¶ Ad secundum dico q̄ quādo dicitur q̄ cum multiplicitate q̄tatis multiplicatur uirtus/id est uerum de uirtute que est fortitudo operationum procedentium a qualitatibus/nam una libra piperis plus calefacit q̄ una dragma / sed non est uerū de uirtute q̄ est potentia anime/uel nature/ nō enī opor-tunum q̄ in maiori membro sit fortior uirtus alialis uel naturalis. ¶ De secundo sic procedo/uidetur. n. q̄ magnum caput non potest esse signum bone compositionis/ quoniam magnum est extremum/ & bonitas cōpositionis saluatur in mediocritate. ¶ Preterea morbus in q̄tate dicitur in magnitudine & paruitate/ sicut ponit oēs auc. quā magnū caput semper malum. ¶ Ad cōtrarium est Ista. G. & rō / quoniam cerebrū est mēbrum qd̄ est principium multarū operationum/ & origo multorū ortorū. qd̄ deuit ipsum esse magnum. ¶ Ad illi rō. q̄ sicut. G. dicit in ista caput magnum pp̄ multitudinem materię/ & fortitudinem uirtutis est signum bone cōpositionis. magnū uero pp̄ solam multitudinem materie non est signum bone cōpositionis. ¶ Ad arg. q̄ probat q̄ nō possit esse signū bone cōpositionis/ quia est extremum. R. spō. q̄ magnum caput non dī esse ueraciter extremum/ nisi qñ est magnum pp̄ solam multitudinem materie/ licet possit dici extremum / qñ ad q̄tatem absolute consideratam. ¶ Ad secundum dico sicut / q̄ caput non dī excedere in q̄tate que sit morbus/ nisi qñ fuerit pp̄ solam multitudinem materie / licet possit dici morbus qñ ad q̄tatem absolute consideratam. ¶ De. 3. sic procedo/ uidetur. n. q̄ caput mediocre inter magnum & paruum sit signum melioris cōpositionis q̄ caput magnum/ quoniam mediū est semper melius extremis/ unde oēs auctores nostri definiētes sanitatem diffiniūt eam per temperamentum & mediocritatem/ sicut habet supra de corpibus: dixit. n. q̄ corpus sanum simpliciter est qd̄ erat eueraton & cōuale. & sanum semper dicit qd̄ est maxie eueraton/ & maxime cōuale. ergo caput mediocre inter magnum & parū est melius capite magno. ¶ Preterea certissimum est q̄ corpus optime cōpositiōis habet melius caput quā esse possit. quoniam omne corpus cōpositum ad ipsum indicatur/ ipsum fm̄ q̄tatem distat ab eo. Sed corpus optime compositionis debet habere mediocrem q̄tatem/ ut expresse dicit Almanfor de signis hominis habentis optimam naturam/ dicens q̄ huiusmodi corpus debet esse medium inter longum / & curuum/ & crassum / & macrum / & hoc idem potest haberi ex hīs que dicit Galenus

Sit ne ipsius capitis magnitudo prauę cōpositiōis indicium.

Sit ne ipsius capitis magnitudo prauę cōpositiōis indicium.

Sit ne ipsius capitis magnitudo prauę cōpositiōis indicium.

de signis musculorum: dicit enim q. medium omnium superfluitatum. & caput eius debet esse p. proportionatum aliis mē-bris: quare cum totum corpus sit mediocriter oporet & caput esse mediocre in quantitate. ¶ Preterea omne membrum lapsum debet cōparari ad mēbrum equale in suo gēne/ut infra de signis cordis. ergo quando volumus indicare caput/ oportet ipsum compari ad caput equale: aut est caput hōis optime cōpōis. Dicitur. Gal. 1. de complexionibus q. mediū in genere mēbrorum est autis: sed nō quelibet anima/ immo cutis optime cōpositionis. ergo oportet solum fieri cōparationem oīum caputū ad caput optime cōpositionis. & id est mediocriter q̄ritatis/ q̄ caput mediocre iter parum & magnum est optime cōpositionis. ¶ Preterea Almansor de signis cerebri dicit q. caput melius est qd̄ in magnitudine existit moderatum. ¶ Preterea Haly. de signis cerebri dicit q. caput laudabile est qd̄ est moderatum in q̄ritate/ nec est parum/ nec magnum/ ignis tam auctoritatis/ ut q̄ rationibus patet. cū mediocre ē melius capite magno. ¶ Ad contrarium / illud. n. caput dicitur esse melius qd̄ meliorem habet operationes animales: sed q̄to caput maius est/ eo bonitate forme rēto meliores habet operationes animales: cuius p̄batio est q. tale caput temperatum habet cōplexionē & laos uentriculorum: in quibus ē abūndantia spirituum temperatorum/ & habet nervos totius corporis fortes & grossos/ q̄ caput magnum ē melius mediocri. ¶ Preterea Aristot. uult in lib. de animalibus/ in undecimo: q. homo habet maius cerebrum/ & maius caput respectu sui corpis/ quolibet alio animali/ & hēt nobiliorē p̄pōrē & opōnem ceteris animalibus. ¶ Preterea existētibz duobz corporibus equalibus in cōplexione/ & equalibus in q̄ritate / sēp qd̄ maius est fortiorē habet uirtutē/ & fortiorē operationem / eo q. q̄ritas rei augmētatur uirtutē/ sicut dicit Aui. in lib. de naturalibus. ergo caput magnum est melius / q̄ mediocre/ cum possint esse ambo eiusdem cōplexionis. Nam materia multa & parua/ ex qua fit cerebrum possunt esse eiusdem cōplexionis. ¶ Preterea. G. expresse ut innuere q. caput magnum sit melius ceteris capitibus. ¶ Ad hanc rē. q. caput mediocre in q̄ritate/ cum bonitate figi/ & bonitate ortog. est melius caput / q̄ esse possit. Debet. n. mēbrum qd̄ libet/ & totū corpus hēre q̄ritatem determinatam/ & p̄pōrionem in partibus suis/ nec sufficit sola p̄pōrionem ad se inuicem/ & partium ad totum/ nūc sit ibi mediocriter q̄ritas/ & p̄pōrionem p. Aui.

de humoribus/ sen. p̄matre probat. n. opinio/ nem illos qui dicebant sanitatem cōsistere in sola p̄pōrione humorum/ uult. n. ibi q. preter p̄pōrionem debet in humoribus esse q̄ritas tēperata/ & ad h. facit q. dicit p̄lis. 2. de aia / uult enim q. oīum natura cōstantium terminus sit magnitudinis & augmenti. ¶ Ad argumētum aut qd̄ fiebat in cōterarium dico/ q. caput maius capite mediocri non habet uniuersitatem operationum meliorem/ q̄ habeat caput mediocre relatum ad corpus mediocre/ quāuis habeat meliores uentriculos/ & maiorem spirituum q̄ritatem/ operationes. n. que debentur humane speciei/ melius sunt per caput mediocre/ licet forte istud caput magnū haberet fortiorē uirtutē motuū. ¶ Vel dic q. bonum caput non solum requirit fortitudinem operationum / sed etiam bonitatem substantialiter inherēntium ei/ & casum / unde licet concederem caput magnum habere operationes fortiores/ non sequeretur propter hoc q. esset melius/ peccant enim in eo substantialiter inherētia/ quoniam peccat in eo q̄ritas/ & casus peccat etiam/ nō enim habet pulchritudinem quā requirit humana species. ¶ Ad secundum dīco/ q. licet homo maius caput ceteris animalibus respectu sui corporis habeat/ tamen debet habere in illa q̄ritate mediocritatem. ¶ Ad tertium autem dico q. licet duo corpora sint similia qualitate/ & diuersa in q̄ritate/ licet q. unum sit mediocre/ & aliud sit maius. tamen concedo q. corpus maius habeat uirtutes meliores/ operationes/ hoc autem patet per solutionem primi. ¶ Ad quartum autem dico q. Gal. per caput magnum/ non intelligit caput magnum/ scilicet qd̄ mediocritatem excedat/ sed intelligit per caput magnum/ caput sufficiens/ licet enim nomina media nominibus extremorum/ ut habetur in Comen. affor. lib. 4. ¶ Ex supradictis potest oriri questio/ utrum caput mediocre in corpore magno existens/ sit melius / q̄ caput magnum in corpore magno existens. ¶ Ad qd̄ sine disputatione respondendum q. caput magnum in corpore magno sibi proportionatum est melius/ q̄ caput mediocre in corpore magno/ potest enim tale caput melius regere & gubernare totum corpus. ¶ Preterea queritur utrum caput mediocre in corpore paruo sit melius / q̄ caput paruum in corpore paruo sibi proportionato. ¶ Ad qd̄ respondeo q. arbitror caput mediocre esse melius/ quoniam caput paruum quantumcūq. sit proportionatum/ non potest habere cōmplementum operatiōis. quam regit humana sp̄s/ nec ē pōt hēre cōplementum ortog./ sicut

TCL. 41

Sit ne cap
mediocre i
magno cor
pore meli/
us/ q̄ in eo/
dē magnū.

In paruo
corpe meli
us ne sit me
diocri capi
te paruum.

caput mediocre. Et multe possunt fieri tales
questiones de comparatione diuersorum capitū
ad diuersa corpora / quas perspicaciter consi-
derantibus relinquo. ¶ Bone compositionis si-
gnū. Cum capitis magnitudo sit signum bone
& male compositionis cerebri per p̄sa bone/
& male complexionis. ¶ Sed queritur q̄bo-
nam cōplexionem figure q̄n est bonum signū/
gnificet a & q̄ malam/q̄n est malum signum. ¶ Ad hoc
rūdeo q̄ magnitudo capitis bona signū super
temperamentam cōplexionem. unde dicit Haly. de
signis cerebri q̄ caput hoīs in q̄ritate modera-
tum/est laudabile in cōplexione/ & si declinat
ad aliquā extremitatū cōplexio tal: dico q̄
pōt declinare p̄p̄ ad cōplexionem calidā sim-
plicem/uel compositam/sed tūc caput erit ali-
quū minus debito/q̄ proprietatē caliditatis
est mēbra magnificare/ ut habetur infra de si-
gnis carne pulmonis / & primo casū. de signis
complexionis. Magnitudo uero capitis / mala
mediate significat multitudinem materie / &
per consequens significat malitiam complexio-
nis/quecūq̄ mala cōplexio sit illa / dummodo
fuerit tanta q̄ impediuiſſet uirtutem iforma-
tiuam/in faciendo bonam figuram capitis. Et
de hac disputatum fuit in .§. precedenti. ¶ Si
enim p̄p̄ uehementiam factam est eius que uest
uirtutis materiam multam/ & bonam opera-
tionis &c. Hic duo queruntur/ quorū primum
est que est ista uirtus/ & qualiter operat̄ bonā
& multam materiam. ¶ Secundū est que est
ista materia. An sit materia solius cerebri / &
cranei/ & oīum mēbroꝝ capitis/ & an sit ma-
teria solum spermatica/ uel solum sanguinea/
uel p̄posita ex sp̄mate & sang. ¶ Ad p̄mū r̄n.
q̄ h̄ per uirtutem debemus intelligere uirtutē
naturalem informatiuam / ut habetur. 3. casū.
fen. xxi. c. 2. & i cōpleto li. p̄. ca. 4. mihi autē uil-
detur q̄ licet isti authores appellēt hāc uirtutē
informatiuam solū/ nō possumus intellige-
re uirtutem informatiuam cōiunctam cū dua-
bus informatiuis precedentibus eā/ quā una est
que generat sperma in masculis/ & seminis/ &
altera est inuolutiua que op̄atur in semine iā
existente in matrice/ diuidendo/ & p̄miscendo
sperma/ in dando unicuiq̄ mēbro p̄p̄riam cō-
plexionem/ ut habetur p̄. can. de uirtutibus. &
ratio est talis/ quia informatiua per se nō ope-
ratur/ materiam faciēdo/ sed imprimit formas
in materiam iam factā ex sp̄mate / & distri-
butam ad unūquodq̄ mēbrum. ¶ Ad scdm
dico q̄ h̄ p̄ materiam debemus intelligere p̄n-
cipaliter materiam cerebri quo ad sbam eius
medullarem & p̄nicularem/ & p̄nter materiā
oīum ossium capitis. fortis. n. uirtus generati-

ua nō solum materiā cerebri fecit magnam &
bonam/ sed etiam materiam oīum mēbroꝝ sa-
diog ad defensionem / & dico talem materiā
esse spermaticam/ q̄tum ad generationem mē-
broꝝ spermaticorum/ que sunt in capite. & q̄
eo etiam eam fore mensuralem/ q̄tum ad ma-
teriam. unde fuit mēbra/ que sunt in capite. f.
que sunt extra cranium. ¶ Si uero p̄p̄ solum
multitudinem materie &c. Sed circa hoc obui-
citur/ quia non uidetur propter solum materi-
am aliq̄d mēbrum fieri magnum uel paruum.
sequeretur. n. q̄ materia faceret se ipsam q̄ est
inconueniens fm Atist. ¶ Ad q̄t̄ r̄n. q̄ nō de-
bet intelligi q̄ caput fiat magnum a materia
sola absq̄ uirtute/ sed intelligitur per solā ma-
teriam. i. propter materiam absq̄ uirtute bōa
& forti. ¶ Determinandum est igitur & figu-
ra & hīs que ab eo nata sunt. Hic ponit as-
thor signa distinctiua inter caput magnum &
fortitudinem uirtutis/ & caput magnum p̄pter
solum materiam/ & sunt duo. s. bonitas figure/
& bonitas ortog. ¶ Et nō. q̄ figura est signū
significans super cerebrum per se / & est si p̄p̄
gnū distinguens signum sumptum a q̄ritate signū
pōt. n. bona figura esse in capite magno / meo q̄ritate
diocri/ & paruorū cōiunctio horum duorū si figu-
gnog significat completē. q̄n. n. iungitur bona
figura tum bōa q̄ritate/ est signū optimum/
q̄n mala figura cum parua q̄ritate est signū p̄f-
simū/ q̄n uero coniungitur bona figura cum
parua q̄ritate/ aut mala figura cum bona q̄rita-
te/ sunt signa tenentia medium/ p̄cius signū
mala figura cum alia bona q̄ritate/ q̄ mala q̄ri-
tas cum bona figura/ q̄n figura respicit uirtu-
tem & cōplexionem/ q̄ritas uero capitis/ resp̄ci-
cit multitudinem & q̄ritatem materie/ ut ha-
betur. 3. can. c. x. fen prima. ¶ Et figura gōē si
sit bone forme. Cum posuit duo signa distin-
ctiua illius signi ambigua / statim explanat ea.
¶ Semp. n. bonum signum. Sed p̄ta hoc obui-
citur. nam pōt esse aliq̄d mēbrum bene cōp̄o-
sitionis/ & tamen erit male complexionis/ ut
supra de corpore neutro/ & infra de causis cor-
rectiuis / Ad hanc autem questionem iam su-
pra responsum est. ¶ Hīs uero que ab eo na-
ta. Hic author non accipit orta a cerebro so-
lum pro neruo/ sed etiam pro membris adia-
centibus cerebro/ qualia sunt ossa & carnes in-
gredientia compositionem colli. ¶ Si & col-
lum forte est & aliis ossibus optime composi-
tum/ & si neruosum &c. Hic nō. q̄ facit men-
tionem de duobus mēbris. s. de collo/ & de p̄-
ctore/ tetigit. n. ossa pectoris cum dixit. Et ali-
is ossibus optē p̄p̄ni. Et pōt etiam ista op̄e-
ma cōpositio ossium/ nō solū ad ossa pectoris
extendi/ sed

Qualis cō-
plexio si /
gnificet a
magno ca-
pite usq̄

Que nā sit
uirtus incū-
bens op̄i-
ci cerebri.

Que nā sit
h̄ materia.

entendi sed etiam ad omnia membra corporis. Et intelligamus ea proportionata cum cerebri/brachia in eodem capite inuit Aui. De collo autem loquitur dupliciter. Vno quidem modo in generali cum dicit & collo fortes tigit. n. per istud uerbum fortitudinem uirtutis naturalis & aialis sicut exponit. G. in. 3. particula affixi quo dixit. G. q. fortas constituit corpora fortiora. Alio modo loquitur in spali de collo & hoc cum dicit. Si nervosum est omne qd est eius plenum & uiuendum per hoc enim q. dicit nervosum tangit bonitatem uirtutis aialis & per h. q. dicit plenum tangit bonitatem uirtutis naturalis & per hoc q. dicit uiuendum tangit bonitatem uirtutis uitalis. tamen oiam istas bonitatematrix fuit uirtus gñatua. ¶ Circa hoc potest queri nunquid sufficiat sola magnitudo carcerum ad significandum super bonam magnitudinem capitis ita ut dicatur ut si magnum est collum aliis ossibus magnitudo capitis est bona. ¶ Ad h. respondeo q. nō credo se fieri magnitudinem ortorum a cerebro nisi coniungatur magnitudo cum bona forma & forti uirtute / sicut n. cerebrum potuit esse magnum propter solam materiem multitudinis / se potuit esse & collum. ¶ Preterea q. nunquid hec duo signa distinctiua possint separim iudicari bonitatis ut sit caput bone figure / & colla non sint bona / uel e contra. ¶ Ad q. d. te spōde q. arbitror ea raro / uel nunq. separari qm bonitas figure non potuit esse in magno capite sine uirtutis fortitudine & magnum caput alio cum forti uirtute non potuit esse cū debili collo & e conuerso. ¶ Preterea q. / quia non uidentur q. ossa debeant sequi cerebrum quia non oriuntur ab eo. ¶ Ad q. d. respondeo q. quibus ossa colli & pectoris non oriuntur a cerebro sicut nerui tamen quia facta sunt propter indigentiam cerebri & eius utilitatem / sequuntur ipm in bonitate & malitia. ¶ Propterea uero figura capitis. Hic per figuram capitis prius intelligas figuram naturalem. ¶ Et nō q. figure capitis non naturales sunt. 3. est enim figura in qua minuitur eminentia anterior. Secunda est in qua minuitur eminentia posterior. Tertia uero est in qua minuitur ambe eminentie / anterior & posterior & talis est figura capitis rotunda. Quarta uero figura q. caput sit magis latum q. longum / est possibilis & hec diuisio ponitur primo can. sen. prima de anatomia cranei / & in li. de iuuamentis / eius finem. ¶ Speram perfectam corpus rotundum ex quacūq. pte. ¶ Ex utraq. pte leuiter pressum. Dixit leuiter pressum / ne forte fieret caput inde longitudinis. ¶ Necessaria est ta-

lis gibbosa posteriora & steriora fieri oportet. n. ut caput hēat eminentiam in parte anteriori & in parte posteriori. ¶ Ex his ergo patet q. tria constituunt bonam figuram capitis. latitudo & moderata / longitudo / & gibbositas fm utraq. pte. cū uero rotunditatis in capite fuit. 2. una quidem magna capacitas / figura nāq. rotunda est magne dimensionis & capacitatis. Alia uero cū est imunitas a nocumētis exterioribus nō. n. recipit figuram rotundam / ita im / pulsiones pūssorias / sicut alie figure corporis. Item cū longitudinis fuit origo neruorum / qui oriuntur a cerebro fm longitudinem eius & sit situs uentriculorum cerebri / qui debebāt sibi fm longitudinem rēdere. Itē cū duae eminentiae fuit defensio neruorum qui originantur ab utraq. parte capitis. scilicet parte anteriori & posteriori. & hec leguntur ab Aui. p. can. sen. prima de anatomia cranei. ¶ Rectiora uero que ex utraq. pte. Hec est abusus in comparatione. qm nulla pars capitis est recta fm ueritatem.

¶ Si uero fm occipitium

Tex. 437.

Seminentia sit minor alscut / considera & neruos & collum cum alijs ossibus. Secundum naturam siquidē his se habentibus indigentia materie non uirtutis imbecillitate taliter factum est hoc. Ineptioribus uero existentibus infirmum est principium. In pluribus uero fm occipitium indigentiam imbecillitas eorum que dicta sunt sequitur & rarum ualde & tale contingit. Grossus uero fm occipitium considera caput eodem modo esse in toto magno nato determinatis. In pluribus & hec bona figura facta per acephalidos bonum signum / quam quidā medicorum posterius cerebrum nominant / quem admodum igitur & posterius determinatum / forma uelut labda habente commissuram. Spine uero principium hec pars est / & per illam omnium fm totum animalis corpus fiunt neruorum actiones. Ipsa uero posterius pars fm se in oibus paucorum sensibillium participat multorum uero operatiuorum. Sic igitur anterius sensibillium quidem plurimum / paucorum uero operatiuorum.

Itaq; hec & bene disposita perfectas habet naturas fm vnum qdgs proprias. Sedem vero & in anterioribus capitulis eorum que sunt fm frōtem determinationes sunt his que sunt fm posterius ad paruitatem & magnitudinem eius nobis respicientibus & figuram que sunt in his sensus. s. visum gustum & odoratum. Alterutrum enim sunt cognitiones & si bi inuicem attestantes. Et a principio nata principij virtuti & vitio. Et principium his que ab eo nata sunt.

Lec. 11.

Postq; docuit Galen.

Introduc.

significare super complexionem capitis per dispositionem capitis totius q̄tum ad ipsam caput totum. Docet modo significare super dispositionem capitis totius quo ad partes eius; & cum h̄ simul implicat signa que sumuntur a vitio & virtute sensibilium / & motiuorum.

Partitio;

Et diuiditur in partes duas p̄ ista / in quarum prima ponit signa que sumuntur a parte posteriori. In secunda ponit signa que sumuntur a parte anteriori. Durat prima usq; eadem vero & in anterioribus. Prima diuiditur in duas in quarum prima ponit signa que sumuntur a dispositione partis anterioris ratione paruitatis. In secunda ratione magnitudinis. Durat prima usq; Grossius vero fm occipitium. Pars illa. Grossius vero. Diuiditur in 2. in quarum prima ponit modum significandi; secundum explanat illum modum per signa distinctiua. Durat prima usq; In pluribus vero. Secunda diuiditur in 2. in quarum prima ponit signum distinctiuum / quod sumitur ab orbita. Durat prima usq; Spine vero principium. Pars illa. Spine vero principium. Diuiditur in duas in quarum prima ostendit qualiter sensibilis & motiua trahant originem a parte capitis posteriori & incidenter ab anteriori. In secunda ponit modum significandi per illa sensibilis & motiua. Prima usq; Itaq; & hec bene disposita. Sunt igitur in presentilectione sex particule. De quibus prima dicit q̄ qñ aliqua h̄tēre capitis posterioris paruum oportet tunc considerare nervos & collum cum aliis ossibus qm̄ si hec habuerint se fm naturam / illa pars capitis est propter naturalem paruitatem / nō propter debilitatem virtutis. si uero ita orta. s. nēni & collum fuerint incepta / tunc illa pars capitis est infirma. i. q̄ illa paruitas est propter imbecillitatem virtutis; tñ licet paruitas pos-

Sensu.

sit aliquando esse ppter solam materiam parcam / & aliquando propter debilitatem virtutis ut plurimum paruitas contingit cum debilitate virtutis / & raro contingit sine debilitate virtutis / istam partem capitis posteriorem esse paruum ex sola materie indigentia / & hoc dicit de parte prima. De secunda parte dicit q̄ si pars capitis posterior fuerit magnitudo significabis per eam determinando per si qua distinctia eo modo quo fuit determinationem de toto capite magno / scilicet q̄ oportet considerare & figuram illius partis posterioris / & orta ab ea / & h̄ de parte secunda. De tertia dicit q̄ bona figura istius partis posterioris quam medici vocat cerebrum posterius in pluribus bonum signum / & sequitur q̄ est ista bona figura / & dicit q̄ bona figura istius partis posterioris est facta ad modum labda que est littera grecorum / & h̄ est qd dicit de tertia. De quarta dicit q̄ pars ista capitis posterior est principium spine / & spina mediante est principium actionis nervorum / qui sunt fm totum animal. pars capitis vero posterior fm se est principium paruum sensibilium / & multorum motiuorum / & multorum sensibilium / & h̄ de quarta. De quinta vero dicit q̄ si sensibilis & motiua / sunt bene disposita tunc & eorum principia habebunt propria naturas perfectas. De parte sexta & ultima dicit q̄ ille eadem dispositiones / que habent sunt in parte capitis posteriori / sunt habende in parte capitis anteriori / sumēdo signa a paruitate & magnitudine frontis & distinguendo illa signa per figuram frontis & per sensum qui sunt in anteriori parte capitis. Et isti sensus sunt visus / gustus / & odoratus / quoniam orta a principio attestantur ipsi principio / & conuerso. Circa hanc lectionem querunt quedam generalia / & qdam specialia. Circa litteram vero querunt duo. Primum est de sufficientia. Secundum de proportionem & habitudine partium. De primo sic procedi videtur enim hic determinatio capitis si persuasum est q̄ determinatio erat de toto capite magno / & paruo / & cum bona / & mala figura / concluditur necessario q̄ determinatum erat de partibus capitis / & magnis / & paruis / & figuris eorum / nam quantitas & figura capitis procedebat a qualitate & figura partium / nec est totum aliud nisi partes. Ad contrarium videtur enim desicere in determinando de his partibus capitis / cum enim sint tres partes cerebri. s. anterior / posterior / & media / debuit ponere tres capitis partes proportionales

nones tribus partibus cerebri. ¶ Ad hanc questionem dico qd hoc determinatio neq; su perabundant neq; deficit nec obstat qd obici tur qd magnitudo & forma totius comprehē dit formam & magnitudinem partium & ab illis procedit. Licet enim absolute loquendo quantitas & forma partium conuertatur cum quantitate / & forma totius. tamen loquendo respectu eī ibi differentia poterat enim una pars capitis differre ab alia quantitate / & figura. ¶ Ad id qd opponebatur in contrariū dico qd partes capitis bene fuerunt tres / q̄ cum ad ventriculos. tamen quantum ad substantiam medullarem non fuerunt nisi due. quoniā in medius ventriculus non peruenit ad extre mam substantiam cerebri / ita qd in ea fieret di stinctio / quare multo magis nō facta est distin ctio in craneo / est enim medius ventriculus / ue / lu quidam transitus & continuatio posterioris in ventriculi ad priorem. & hoc habetur ter / tio can. de anothomia cerebri. ¶ De secundo queritur qua parte capitis cōsistat maior boni tas uel maior malitia totius. an in parte ante / riori uel posteriori & uidetur qd in parte ante riori magis consistat bonitas & malitia / q̄ in parte cerebri posteriori / sicut enī dī. 3. can. de anothomia cerebri / pars pos / & anterior cere bri / continet duos ventriculos uniuscuiusq; / quorum pars cerebri posterior / ē minor. g. bōi tas & malitia capitis magis consistit in parte anteriori / cū sit duplicior ad posteriorem. ¶ Ad contrarium uidetur enim magis consistere di spositioni capitis i pte posteriori / ē. n. pars poste rior principium ortorum plurium / quoniam ab ea non solum oriuntur nervi immediate / sed etiam oriuntur nervi totius corporis / me / diante nuca / ut in presenti can. dicitur. ¶ Ad hanc questionem dic qd dupliciter cōtingit cō siderari partes capitis / uno quidem modo ra tione sue dispositionis in se considerate. & h modo magis consistit bonitas & malitia capi tis in parte anteriori. Alio modo contingit considerari partes capitis ratione ortorum ab eis. & hoc modo magis consistit bonitas & malitia capitis in parte posteriori. ¶ Ad lit teram sic accedo. Si uero occipitium. Occipi tium appellatur pars capitis posterior / sicut pars anterior uocatur principium. ¶ Eminē tia minor / supple / ē eminentia capitis tempe rati. ¶ Cōsidera & nervos / & collum cum ali is ossibus. ¶ Sed circa hoc queritur quomo do possimus considerare nervos / cum sint in carne sepulsi. Mediante carne / in qua inuoluū tur. ¶ Preterea queritur de cōsideratione col lum debet bonum collum esse longum /

aut grossum. ¶ Ad hoc responde qd bonitas colli consistit in grossitie / & non in longitudi ne. Argumento ab iis que dicta sunt supra. di xit enim qd collum debet esse nervosum / ple num / & uiuidum / & ab iis que dicta sunt. 3. can. fen. prima. c. x. & ab iis que dicit Almasor cap. de signis hominis habentis optimam na turam. ¶ Preterea queritur quid debeamus itelligere p alia ossa. ¶ Ad qd respondeo qd debemus itelligere ossa pectoris / quoniam pec tus debet esse magnum / quoniam caput po rius est magnum / cum forti uirtute / ut infra de signis calidi cordis. & 3. can. fen. prima. ca. x. ¶ Secundum naturam hiis se habentibus / h membra habent se scdm naturam quando sunt / fortia / plena / & uiuida / ut dictum est su pra. ¶ Indigentia materie / non uirtutis im becillitate taliter factum / ē / idest quoniam ner ui / & collum / & posteriora naturaliter se ha bent / & occipitium est factum taliter. i. paruū tūc paruitas occipitii / causatur a paruitate ma terie / & non a debilitate uirtutis. ¶ Circa h queritur / quia non uidetur qd parte capitis po steriori existente parua / qd orta ab ea possint esse grossa & robusta / quoniam si ipsa pars ca pitis non habuit tantum de materia / ut pos sit se facere sufficientem / non potuit facere ot ta ab ea esse sufficientia / nihil enim qd sibi de / ficit / potest alteri sufficere. ¶ Preterea nuca est proportionalis cerebro / ut infra de signis cordis / igitur si pars cerebri est parua. necessa rio erit nuca parua / qd & spondilia erunt par ua / & sic collum / & pectus erūt grauiora. ¶ Ad sūmū responde qd raro cōtingit existente occi pitio quo / nervos / collum / & pectus habere se sm naturam / sicut ipse paulopost dicturus est / tamen istud raro contingere potest hoc mor do / cum enim parua fuit materia spermatica que esset conueniens ad faciendum occipitiū / fuit tamen bone complexionis / potuit ēē suf ficiens materia spermatica ad faciendum ossa / & collum / & nervos / & nuca / non enim ex eadem materia sunt penitus ista membra / & occipitium. Et ex hoc patet solutio ad sūmū argumētum / deficiebat enim membrū sibi / qd in corpore erat pauca materia sufficiens ad sui generationem / sed erat bene materia sufficiens & conueniens ad generationem nervorum / & nucę / & ossium. ¶ Ad scdm dico qd Gal. infra de signis cerebri non posuit nuca esse pro portionatam cerebro semper / sed ut plurimū. ¶ Ineptioribus uero existentibus / idest exi stentibus nervis / collo / & pectore male dispo sitis. ¶ Infernum principium significatur. i. significatur qd occipitium / qd est principium

Sint ne oc cipiti par uo annexa unq; ualida & magna.

Sit ne uer/
dū ihis/ di/
stinctiōe q/
in occipite

illorum membrorum/ fuit paruum propter de/
bilitatem uirtutis generatiue. ¶ Circa si que/
ritur/ an mēbrishis/ ut habeant se fm naturā/
sufficiat sola grossitudo. ¶ Ad hoc dicendum
est q non sufficit sola grossitudo/ sed requiritur
bonitas forme & operationum. ¶ Pre/
terea queritur/ an ineptitudo horum ortorum
ab occipitio habeat illam duplicitem/ quam
habet suum principium. ¶ Occipitium. s. ut di/
camus ea parua/ & gratilia dupliciter/ uno qui/
dem modo propter solum defectum materie.
Alio uero modo propter imbecillitatem uir/
tutis. ¶ Ad h respōdeo q non arbitror si or/
ta illam habere duplicitem/ quā habet eorū
principium. Semper enim cum collum & pe/
ctus cum uenis sunt gratilia demonstrant de/
fectum uirtutis/ & in se/ & in suo principio.
quoniam quando primum deficit in magnifi/
cando se/ & sua orta/ significatur defectus ma/
gnus/ sed qn quod deficit in magnificando se/
suppleuit illum defectum in magnificatione
ortorum/ potuit habere laudabilem uirtutem.
¶ Infernum principium/ q quod infirmitas
q ista. ¶ Ad qd respondeo q talis infirmitas
idem est q imbecillitas uirtutis generatiue/ que
procedit a mala complexiōe materie cerebri.
que uero sit illa mala materia disputatum est
supra. ¶ In pluribus uero fm occipitiū & c.
Sic construe imbecillitas eorum que dicta sūt
scilicet neruorum/ colli/ & pectoris sequitur in
pluribus/ idest frequentius. ¶ Indigentiam
fm occipitium. i. putatam occipitii. ¶ Et ta/
rum ualde non tale. i. raro ualde contingit ad
indigentiam occipitii/ sequatur fortitudo ner/
uorum colli/ & thoracis. ¶ Circa hoc querit/
q nunq sit hoc possibile. s. q cum paruo occi/
pitio possit esse bona uirtus/ nec bona com/
positiōne nec bona complexio. quoniam totum
caput paruum semper est signum prauae com/
positiōnis/ & per cōsequens male complexio/
nis/ & male uirtutis/ sed sicut se habet totum
ad totum/ sic se habet pars ad partem/ ut dicit
Arist. in primo de animalibus/ sed totum par/
uum caput semp est signum malum. ergo par/
uum caput semper erit signum male ptis po/
sterioris. ¶ Ad qd respondeo q nō est omni/
moda proportio iter totum ad totum/ & par/
tem ad partem/ quando. n. una pars capitis de/
ficit in sua quantitate/ potest recipere restau/
rationem ab alia parte/ ut si posterior sit par/
ua/ anterior fortasse erit magna/ & sic totum
caput recipiet compensationem/ non q unq
tota pars capitis posterioris/ quādo ipsa est par/
ua/ sit bone compositionis/ peccat enim in qua/
ritate/ sed cum recipiat caput supplementum

Sit ne pou
occipiti bo
na uirtus/
complexio
uel compō

per partem anteriorem/ potest dici totum ca/
put bone quantitatis/ tamen ibi remanet pec/
catum forte in toto capite/ quia non est pro/
portionata pars anterior posteriori/ debet
in optima compositione membri/ partes ha/
bere proportionem adinuicem/ & ex hoc
ligitur q nullo modo est possibile caput ha/
bere perfectam compositionem/ cum aliqua
eius pars est parua/ quāquam recipiat restau/
rationem una ab alia/ & quāquam habeat bo/
na orta. si enim pars capitis posterior sit par/
ua cum bonitate ortorum/ necessatio habebit
paruum uentriculum posteriorem/ quare defi/
cit in eo operatio memorialis. ¶ Grossius ue/
ro fm occipitium considera caput eodem mo/
do & c. Sic construe considera caput fm occi/
pitium eodem modo eisdem determinatis in
toto magno capite/ quasi dicat/ sicut caput ma/
gnum poterat esse magnum dupliciter. s. per
solam materie multitudinem. Et propter for/
titudinem uirtutis operantis multam & bonā
materiam. Similiter & ipsum occipitium po/
test dupliciter esse magnum. Et sicut inter/
las duas magnitudines totius capitis fiebat di/
stinctio/ & per bonitatem forme/ & ortorum/
similiter sit distinctio per eadem signa inter
duas magnitudines occipitii/ quoniam occi/
pitium magnum propter fortitudinem uirtutis
hēt bonam figurā/ & bōa orta/ occipitium ue/
ro magnum/ propter solam materiam habet
malam figuram/ & mala orta/ & hoc dicunt
duo sequentes. §. ¶ In pluribus uero & si bo/
na figura per accephalidos bonum signum/ hic
ponit author unum signum distinctiū inter
occipitium grossius malum/ & grossius bonū.
& est istud signum distinctiū bona figura
illius partis. nam quando materia occipitii fu/
it multa & mala/ non potuit uirtus informa/
tiua bonam figuram imprimere. ¶ Sed circa
hoc queritur quare dixit in pluribus/ uidetur
enim q in omnibus ueritatem habeat/ quoni/
am cum bona est figura occipitii necessatio fu/
it fortis uirtus & bona materia. ¶ Ad hoc re/
spon. q sine dubio inqum uirtus informati/
ua dependet a subiecta materia/ si operatur in
bonam materiam non malam formam impri/
mit/ nec in malam materiam/ bonam/ sed in/
qum dependet ab exterioribus principiis/ po/
test & interdum & in malam materiam/ bo/
nam formam/ & in bonam materiam/ malam
formam imprimere/ Hoc supra determinatum
est de corpore neutro in secunda significato.
¶ Preterea queritur de habitudine signorū
distinctiuorum adinuicem/ utrum cōsequatur
se puerbilitatem/ s. ut ad bonam figuram sequat
malitia

Cur
pote
figura
occe
indist
temp

An
si ma
moda
precip
omne
bona
tota
figura
hoy

malicia ortorum & econuerso : Et uidetur q
non sequantur se: quia tunc sufficeret unum il
lorum signorum ad distinguendum multiplici
tatem magnitudinis. ¶ Preterea forma & q
tudo in membro non habent esse coninodum
necessario : Potest enim membrum esse bo
ne forme / & male quantitatis : & econuerso.
¶ Preterea magnitudo & paruitas membri
sequuntur multitudinem & paucitatem mate
rie ut habetur lib. 3. sen. prima cap. 8. Sed mul
ta materia potest esse cum uirtute forti & de
bili : & pauca materia potest esse cum uirtute
forti & cum debili : Sed cum forti uirtute sem
per est bona : & cū debili semper est mala : Ergo
nō sequens se possumus magnitudinem ortog. &
forma. ¶ Ad petarium qñ in materiā multā
imprimatur bona forma / si nō potuit cōtinge
re nisi p fortitudinem uirtutis : Cum uero ma
teria fuit multa & uirtus fuit fortis in princi
pio / necessario ea que sunt orta a principio fue
runt bona / Cum non sit ibi defectus materie
nec agentis. Similiter si orta ab aliquo princi
pio sunt bona & fortia / necessario uirtus illius
principii fuit fortis. Virtus autem non potuit
esse fortis in principio sine bona materia / et
go si orta sunt bona / necessario principii bo
nam habuit materiam & fortem uirtutē. Qua
re de necessitate fuit bona figura. Consecuntur
igitur se cōuersim. ¶ Ad hoc rñdeo q si signa
distinctiua ut plurimū se cōsecuntur cōuersim.
Et rñeo fallit si n. bona est figura occipitii / bo
na sunt orta : Et si mala est figura occipitii / ma
la sunt orta ab eo : Et epuerso si bona sunt orta
bona est figura : & si mala / mala. Fallit aut qñq
si uirtus informatiua nō operatur fm subiectā
materiam / sed fm dependētiā qñtum ad cām
exteriorem sicut supra diximus. ¶ Ad primū
quod in contrarium ducebatur. s. q si ista signa
conueniuntur tunc alterum eorum superfluit.
Rpondeo q non sequitur. Licet enim / duo
signa conueniantur / tñ maior sit declaratio per
duo q per unum / Et plurimum inspicimus ad
unū / & non ad alterū. ¶ Ad scđdum dico q
forma & quantitas non consequuntur se circa
idem membrum. Potest enim occipitium esse
parum & tñ erit bone forme. Sed in ortis &
principiis suis bene conueniuntur ut dictū est
supra. ¶ Preterea queritur quare loquendo
de paruo occipitio non ponit signum distin
ctiuū a figura. ¶ Ad q rñdeo qd istud q hāc
dicit in magno occipitio de figura debet ēē re
queri ad paruum occipitium / & non solum
ad magnum. Et propter hoc si quis diuiden
dos partem istam & sequentem contradiuide
ret duobus superioribus nō peccaret : Licet non

diuiserimus ambas istas solum contra scđdū.
¶ Quamqdam posterius cerebrū nominat /
causa quare nominabāt preem istā cerebrū po
sterius fuit distinctio manifesta / quā po ista ce
rebrū habet 7 totū aliud cerebrum. ¶ Quem
admodum igitur est posterius : &c. Sic cōstue
igitur posterius cerebrum supple est determi
natum quēadmodū .i. ita. Cōmissura habēte .i.
per cōmissuram habentem formā uelut lab
da. ¶ Labda uero ē quedam līa apud grecos
que habet basim latam a parte inferiori & acui
tatem a superiori quemadmodum trianguli :
¶ Et si queratur quare habet cerebrum poste
rius talem figurā / Rpondeo q talem habuit
figurā / ut esset origo nuce / & neruorū. ¶ Spi
ne uero principium pars hec est / iste. ¶ Po
test dupliciter ordinari uno modo ut sit signū
distinctiuū magni occipitii / ut in diuisionibus
diximus : Alio modo ut dicamusq in eo ponū
tur signa que ponuntur a uitio & uirtute mo
tiuorum & sensibilibus respiciēdo partem po
steriorem. ¶ Circa hoc queritur q nō uide
turq pars ista cerebri sit principium spine / eo
q nua est cōplexionis calid. & humid. cerebrū
uero frig. & humid. sic scriptum est de anima /
lib. xi. ¶ Ad hoc melius respondebo in fine
lectionis. ¶ Per illam fm totum omnium ac
cionum neruorum. Ratio quare cerebrum in
dignū nua ponit fm can. Cap. de anatomia
dorsi. ¶ Sed circa hoc obicitur : Non uidet q
ues nerui motui fm totum aīal habent origi
nem a nua. Qñ nerui motui aliqui oriūtur
a parte cerebri anteriori : Et multi a posteriori
parte cerebri ut infra dicitur. ¶ Ad quod
responde q non intelligit neruos motiuos fm
totum aīal. s. fm omnem partem animalis / pre
dere a cerebro mediāte nua : sed intelligit fm
totum animal. i. fm omnes partes animalis q
sunt a capite inferius. ¶ Ipsa uero posterior
pars fm se : &c. Ponit comparisonem inter
partem posteriorem & anteriorem qñtum ad
originem neruorū. ¶ Circa hoc queritur / que
dicitur pars anterior capitis / & q posterior.
¶ Ad qd dīc q ps posterior capitis dī illa que
clauditur sub adores labde. Pars uero ante
rior uocatur totum residuum capitis. ¶ A ut
dīc pars anterior dicitur usq ad uentriculum
postremum. Et pars capitis que continet uen
triculum ultimū dicitur pars posterior. ¶ Pre
terea queritur cum. 7. sint paria neruorum in
cerebro / que paria nascantur a parte anteriori
& que a posteriori. ¶ Ad quod dīc q. 4.
prima paria nascuntur a parte anteriori. Duo
postrema a parte posteriori. De. 5. autem Qui nā ex
neruis mo

Ut nerui a
nua / alii se
cundū oē
animal.

Que nā ex
ptibus por
que ut post

Qui nā ex
neruis / uñ
nascuntur.

Qui nā ex
neruis mo

tiuis qui ne terea querit qui nerui motiui oriantur a par/te anteriori cerebri: Et qui sensibiles. ¶ Ad quod dico q nerui motiui anteriores partis cerebri sunt nerui qui mouent membra faciei. f. nerui frontis supercilionum temporum palpe/brarum oculorum & mandibule. f. nerui mouentes mandibulam / & si recipiant adiutoriū a neruis qui nascuntur a parte posteriori. Nerui uero sensibiles partis anterioris cerebri sunt nerui odoratus & uisus & oculorum / & nerui tactus i mēbris faciei intrinsecus & extrinsecus / & in quibsdā mēbris sub diafragmate. ¶ Preterea queritur qui sunt nerui sensibiles & qui motiui qui oriuntur a parte posteriori. ¶ Ad quod dic quod nerui sensibiles sunt nerui tactiui qui uadunt ad pulmonem / cor / uenas & panniculos ibi positos / neruos uero auditus non pono hic sub aliqua parte / quia disputabo infra de hoc quia dubium uidetur. Nerui uero motiui partis posterioris sunt nerui mouentes linguam / & epiglottim / & nerui qui uadunt ad lacertos spatule / & etiā aliqui nerui qui uadunt ad musculos pectoris / & diafragmatis. Qualiter autem & quomodo isti nerui procedunt / & diuidantur / habetur primo Can. cap. de Anatomia neruorum cerebri. ¶ Preterea querit de ista diuisione neruorum. f. neruus alius sensibilis: Alius motiuus / nō enim uidet posse stare / cū nullus neruus caret sensu. Cuius pbario est quia nos uidemus lacertos in quo sunt nerui motiui esse multum sensibiles. ¶ Ad q respondeo q dī motiuus qui non solummodo sentit / sed etiam mouet uoluntarie / & iste est neruus coniunctus cum lacerto. Vnde denominationem recipit talis neruus a nobiliori operatione que ē mouere. ¶ Sed forte contra hanc solutionem obiecit aliq. Qm̄ Aui. primo Can. de mēbris ponit q aliqui idem neruus est principium sensus & motus. Et aliqui sūt distinctio. f. q aliqui unus neruus est principium sensus / & alius est principium motus. ¶ Et hoc idem innuit Gal. 4. de accidenti & morbo. ¶ Ad hoc respondeo q hic nulla est contradictio. Licet n. aliq. neruus dicat' esse principium motus alius cuius membri. Non tñ neruus ille qui est principium motus omnino caret sensu. Vbiuq. enim est neruus motiuus i aliquo lacerto / necessario ibi est sensus per illum neruum. Tamen membrū cōpositū habebit aliq. / alium neruū per quem habebat maximam ptem sui sensus in exteriori cute. Ideo dicimus illud membrū habere sensum & motum per diuersos neruos. ¶ Ita q hec bene disposita perfectas habet naturas / & unūquodq. p̄prias. Sic cōstrue unū quodq. bene dispositū habebit proprias natu/

ras perfectas. qñ unaq. partū capitis anterior & posterior fuerit bene disposita habebit proprias naturas perfectas. i. habebit propria orta. f. neruos sensibiles & motiuos sotes uia dos & robustos. ¶ Et not. quod phoc q dicit perfectas naturas p̄prias tetigit signum. Per hoc uero q unaq. bene disposita tetigit significatum. ¶ Eodem uero & in anterioribus p̄tibus capitis eorum que sunt in frontem determinationes / hisq. posterioribus / id est modis significandi sup partem capitis anteriorem est idē cum modo significandi super partem capitis posteriorem. ¶ Paritatem & magnitudinē & c. Id est sicut per partem capitis posteriorē significabamus super magnitudinē & paritatem / determinando eas per figuras / & per ortus / similiter significabamus super partem capitis anteriorem que dicitur frons per magnitudinē & paritatem eius / determinando ea per figuram & per ortu. ¶ Secundum frontē Licet Auc. nominet solum frontem / tñ debet per eam intelligere totam partem capitis anteriorem / & figurā eius. ¶ Hic queritur qualiter debeat esse figura in parte anteriori / & quare nō determinauit de ea sicut fecit in parte posteriori. ¶ Ad q respondeo q in parte capitis anteriori contingit dupliciter determinari figuram. Vno q dē modo quem ad totalitatem / sū q ipsa extenditur a fronte usq. ad adores labdes: Et hoc modo nō oportuit determinare figuram eius esse figurā sphericā / leuiter pressā lateraliter / gibbositate posteriori retentā / hec ergo est figura partis capitis anterioris / sū sui totalitatem / que quidē fuit ex figura capitis rotius. Qm̄ figura capitis istius p̄tis / est figura capitis rotius ablata emicnā posteriori. Alio uero modo contingit determinari figuram istius partis solum ratione frontis / & hoc modo figura eius potest assimilari corone. Vnde Aui. de anatomia cranel. dicit quod frontem est adores coronalis. Vnde illa pars capitis que continetur ab adore coronali potest dici habere figuram coronalem. Et etiam talis figura relinquitur determinata ex figura totius capitis. Qm̄ procedit ex leui pressura corporis sphericī sine additione alterius figure / que non conringit in parte posteriori in ea enim est additum angularē actiuum in supremo cū latitudine ad basim. Talis n. est figura labdes / patet ergo q figura partis posterioris non proceffit ex simplici pressura corporis spici. Sed habuit aliquid additum. ¶ Ex his uerbis patet. Quare oportuit determinare figurā in pte posteriori / & nō oportuit in parte anteriori. ¶ Sed ex his uerbis emergit qñ

Quia part

Quinā ex his ab occipite

Vt uerū sit esse neruos. f. ēē quodam mor.

Obiectio

Dilutio

Quia gualis p̄ti nō idem. Car p̄ti dicit nō tñ mē

Car

Quia pars capitis anterioris / nō fuit ita acuta
in supremo / admodum labde / sicut fuit pars
capitis posterior. ¶ Ad qđ respondeo qđ cau-
sa hec fuit dupliciter uentriculorum cerebri
anteriorum / & dupliciter oculorum / nō est ex
pō sufficientis acuta figura ad continentiam du-
plicem mēbrorum. ¶ Et que sunt in eis sen-
sus uisum / gustum / & odoratum. ¶ Circa hoc
queritur / an per gustum & tactum / contingat
significari super cerebrum : & uidetur qđ non
quoniam Arist. in sensu & sensato / & .xii. de
animalibus pōit gustum & tactum esse conti-
natos cordi / & non cerebro. ¶ Preterea gu-
stus / & tactus nō possunt fieri nisi in membro
caroso / sicut dixit Arist. in lib. de animalibus
xii. ergo cum in cerebro non sit caro / & sit ca-
ro in corde / significabunt solum super corde.
¶ Preterea in gustu & tactu dominatur terra
ut dī de sensu & sensato / sed terra facit dura
membra / in quibus dominatur. cerebrum autē
est ualde molle : qđ non significant illi sensus
super cerebrum. ¶ Ad contrarium dico ner-
ui enim tam sensibiles / qđ tīgibiles omnes ori-
untur a cerebro immediate uel mediate nua. ex
go gustus & tactus significant super cerebrum
ei eorū instrumenta nascantur ab ea. ¶ Preter-
ea spūs alteratus per quem procedit gustus / &
uisus / necessario procedit ex cerebro / ergo si
gustat super ipsum. ¶ Ad hanc questionem
dico qđ instrumenta sensuum significant super
cerebro / ut infra dicitur / cap. de oculis. ¶ Ad
id uero quod oppō. per dictū Arist. dicentis
qđ gustus / & tactus sunt continuati cum corde /
& non cum cerebro, dico qđ non debet intelli-
gi istos sensus esse continuatos cum corde, ita
qđ eorum instrumenta nō nascantur a cerebro
in considerationem medici : quia sine dubio
omni a quibus sunt isti sensus oriuntur om-
nia a cerebro. Sed debent continuari isti duo
sensus cum corde / alii tres cum cerebro pro-
pter tria quorum unum est : quia isti duo sen-
sus sunt remoti a cerebro sūaliter. Alii uero
tres sensus sunt coniuncti sūaliter. Secundum
uero est per naturam elementorum que domi-
nantur in instrumentis sensuum / in usu. n. do-
minatur aqua / & instrumento odoratus ignis
etiam in instrumento auditus aer. Ista autē tria
elementa decentius fuerunt posita in cerebro
aqua qđ propter similitudinem est enim fri-
gidā / & humida / sicut cerebrum / instrumentū
odoratus propter contrarietatem. temperaba-
tur enim a frigidityte / & humiditate cerebri
& conuersos instrumentum uero auditus par-
tem conuenit cum cerebro, s. ratione humidi-
tatis / & partim disconuenit ratione calidita-

tatis in instrumento autem gustus / & tactus do-
minatur terra / & ideo cum qualitate cōuenie-
bat cum corde. s. cum siccitate / & duritie / & cū
quadam disconueniebat. s. cum frigidityte. &
sic animal cōiungit cor ad generationem istorū
sensuum / & ad conseruationem. Hec ui-
detur esse sententia Arist. in sensu / & sensato.
Tertium uero propter qđ illi tres sensus dicū-
tur continuari cum cerebro / & illi duo cū cor-
de / est instrumentum eorum / quoniam illi tres
sensus qui sunt in cerebro / non indigent car-
ne in suis instrumentis / sed sufficit eis substan-
tia nervosa / parum / uel mediocriter distans a
natura cerebri. Instrumentum uero tactus / &
gustus / non potuit esse sine carne / unde caro
nervosa est instrumentum eorum / sicut uult
Aui. 6. de naturalibus / & Arist. xii. de anima
libus. Vnde quia in corde est caro / in cerebro
autem non / dicuntur isti sensus continuati cū
corde / & alii duo cum cerebro. Item instrumē-
tum illorum trium sensuum qui sunt in cere-
bro / per qđ sunt immediate eorum operatio-
nes. s. spūs / debuit esse subtilius & clarius / qđ in-
strumentum per qđ fit operatio / gustus / & ta-
ctus / quia illi tres sensus qui sunt in cerebro cō-
prehendunt res subeliores / & magis spiritua-
les / gustus autem & tactus comprehendunt res
magis grossas / & minus spirituales / sed spiri-
tus proueniens a cerebro est magis clarus / sub-
tilior / & mundior. Spūs autem proueniens a
corde est magis grossus / & magis calidus / cor
igitur conueniebat magis operationi illorum
duorum sensuum. Nō tamē credas ex his uer-
bis / qđ spūs tangibilis / & gustabilis inueniantur
in corde. Sed dico qđ eius generatio / & natura
habet conformationem cum corde in substan-
tia & cōplexione / & ista sententia trahitur ex
uerbis Arist. xi. de animalibus / dicit enī qđ sen-
sus qui sunt in cerebro debent habere sangui-
nem clarum / mundum / & subtilem. Potest. n.
addi quarta ratio / quia isti duo sensus dicuntur
continuati cum corde / & illi tres cum cerebro
s. qđ illi tres sensus sunt / sicut speculatores ap-
prehendentes res longinquas / & ideo indige-
runt loco eminenti / & tale est caput / dicit enī
Aui. 3. cano. de anathomia cerebri / & Gale. 3.
de iuuamentis membrorum / qđ caput est factū
pp oculos / & ideo expeditur / ut essent positi
in loco eminentis / s. gustus fuit positus in lin-
gua / ut participet delectabile / & tristabile / ei-
ca / & tactus fuit positus in toto corpore / ut par-
ticipet delectabile & tristabile in tīgibilibus.
Cor autem cum sit principium delectationis
& tristitie habuit istos sensus sibi continua-
tos / quoniam ipsi sunt magis susceptiui dele-

Quid ē q
tādū nō di
xerit ab ip
sius cerebri
auditus
nāscatur.

stationis & tristitie/sicut dicitur.x.de accēti &
morbo, Et hec est solutio primi argumēti. Ex
rea potest patere solutio aliorum. ¶ P reter
ea queritur quare non posuit tactus inter eos
sensūs qui oriuntur a parte anteriori. ¶ Ad
fius cerebri quod responde / quia pauci nervi tangibiles
oriuntur a parte anteriori & multi a postērio
ri. ¶ P reterea queritur de auditu utrum oria
tur a parte anteriori uel a parte posteriori ce
rebri. Et uidetur q a parte anteriori nascatur
Dicit enim Auic. 3. Can. cap. de Anatomia ca
pitis / q nervi sensus auditus oriuntur a parte
anteriori cerebri. ¶ P reterea Aui. p. can. cap.
de Anatomia nervorum cerebri. Dicit enim
q origo nervorum auditus est ppinquior po
stremo cerebri. & oriuntur a loco illi propin
quo. ¶ P reterea dicit Gal. g. de iuuamentis
membrorum q omnes nervi molles oriuntur
a posteriori cerebri. Et in eodem cap. subdit
q omnes nervi sensibiles sunt molles preter
tactus Igitur nervi auditus oriuntur a parte ce
rebri molli. Sed pars anterior cerebri est mol
lis sicut ibidem dicitur ergo oriuntur a parte
priori. ¶ P reterea sextū par nervorum oris
a postremo cerebri / & egrediuntur per adores
labde/Sicut dicit Auic. Cap. de anatomia ner
uorum cerebri/ quare ipsius origo est ab extre
mo partis posterioris uersus partem anteriore
Sed quantum par necessario debet oriri magis
ab anteriori q. 6. pari Ergo oritur ab antērio
ri/cam. 6. oriatur ab extremitate posterioris
partis uersus anteriorem. ¶ P reterea auditus
est positus in media parte capitis/sicut indicat
uicis: Et A. rish. hoc dicit. xi. de animalibus; sed
prima pars cerebri plus accipit de capite q me
dia pars eius sicut Gal. uult de iuuamentis cir
ca finem; Et Auic. de anatomia capitis: Ergo
nervi auditus oriuntur ab anteriori cerebri.
¶ P reterea auditus est sensus discipline/sicut
dicit Ari. in sensu & sensato/q autē adificitur
primo transit per fantasiam/que est in primo
uentriculo cerebri. Secundo uadit ad imagina
tionem que est in medio. Tercio uero ad in
tellectum/ qui ut imaginatio est in medio uen
triculo cerebri. Ultimo uadit ad memoriam
que sola est in posteriori parte cerebri. Igitur
si auditus esset in parte posteriori/id quod adi
scitur esset posterius in memoria q in aliis uir
tutibus/relinquitur igitur q sit in parte ante
riori. ¶ Ad contrariam dicit enim Auic. cap.
de anatomia nervorum cerebri / q origo ner
uorum auditus proculdubio est a parte poste
riori cerebri. Et idem dicit Haliabas de anat
omia nervorum cerebri: Dicit enim q nervi au
ditus oriuntur a puppi cerebri. Et idem Ari.

xii. de animalibus/dicit enim expresse q audi
tus est in posteriori cerebro. Et idem inuenit
per Gal. in presenti cap. Cum etiam cōuener
rat sensus qui sunt in parte anteriori. ¶ P re
terea monstratur ratione: Dicit enim Gal. g.
lib. de iuuamentis q nervi gustus sunt duri
res Ergo oriuntur multo magis a parte cere
bri posteriori. ¶ P reterea dicit Gal. g. de iu
uamentis q nervi auditus sunt duri: Et ibide
dicit q omnis nervus durus oritur a postērio
ri parte. ¶ P reterea tertium par nervorum
oritur a loco cōmuni ubi cōiunguntur doe par
tes cerebri. s. anterior & posterior sicut Auic.
Cap. de Anatomia nervorum. Et Haliabas/ quare
cum quantum par neruorum oritur magis
ultra q tertium/ necessario oritur a parte por
teriori. ¶ P reterea. 5. par & 6. oriuntur ex
cerebro continua / & panniculis & ligamen
tis eisdem/ quasi efferuntur nervus / sicut dicit
Auic. de Anatomia nervorum cerebri. Quare
ab eodē loco cerebri nascitur. 5. & 6. pari qua
re cum. 6. oriatur a parte posteriori/ necessario
quantum oriatur ab eodem. ¶ Ad hanc questio
nem dico q ortus nervorum auditus potest dis
pliciter considerari. Vno quidem modo quan
tum ad eorum originē propriam/ que est ex ipsa
substantia cerebri/ & hoc modo necessario na
scuntur a parte posteriori. Alio uero modo po
test considerari quantum ad expansionem & dis
tationem/ quam recipiunt in panniculis/ qui ē
sub foramine ossis/ q anatomici uocāt cecū/ &
hoc modo nervi auditus dicuntur oriri a par
te priori cerebri / eo q in parte priori sit de
latio ipsorum/ ad hoc ut fiat instrumentum au
ditus/ & talis non uocatur pprie origo ipsos
nervorum : Et hec distinctio colligitur ex uer
bis Auic. cum loquitur de origine. 5. & 6. par
tis nervorum. Argumēta uero facta ad utrius
partem/ licet nō oīa soluantur tñ ad plura eorū
manifesta est solutio. Ad alia uero diligens le
ctor per se poterit respondere/ cum ex hac di
stinctione habeatur uirtus questionis. Nec tñ
omnia argumenta directe cōcludunt fm hanc
distinctionē. ¶ Alterutrum enim sunt cognitio
nes. & c. Quoniam posuerat q per orta signi
ficabatur super principale / monstrat in hoc
loco/ q talis significatio conuertitur. ¶ Sed
contra hoc obicitur/ nam si principalia signi
ficant super orta / & orta super principalia/
Ergo principalia super principalia / & orta
super orta significant / & sic idem significat
super se ipsum / q est inconueniens. ¶ Ad
hoc respondeo/ q aliter significat principalia
super orta/ & aliter orta super principalia/ nā
principalia significant super orta / sicut cū sup
effectum: Et

est. & orta significant principalia / sicut effectus super causam / & utrumque illorum potest esse notius altero secundum diuersum respectum / & secundum sequitur inconueniens.

PPrincipalium tamen operacionum virtus et virtutum eiusdem principij solius secundum seipsum sunt cognitiones. Hoc autem principales operationes que a solo principio fiunt. Facilis igitur intellectus subtilis sive cerebri est cognitio. Tarditas vero intellectus pinguis. Facilitas vero discendi est mollis. Et memoria permansibilis. Sic vero et difficultas discendi dure. Oblitus vero fluentis. Et bene mobile in opinionibus est calide. Manens vero frigide.

Cum posuit signa cerebri que sumuntur a dispositione capituli totius & uitio & uirtute sensibilem / & motiuorum. Ponit signa que sumuntur a uitio & uirtute principalium operationum. Dicitur autem ista pars in 2. Nam primo ponit modum significandi per principales operationes. Secundo ponit applicationem signorum ad significata. Du prima usque. Facilis igitur intellectus. Prima in 2. nam primo ponit modum significandi. Secundo ponit notificationem per principium operationum. Durat prima usque. Voce autem. Pars autem in qua ponit applicationem / nemo dicit in 3. nam primo ponit signa que sumuntur ab operatione uirtutis indicatiue / uel intellectiue. Secundo ponit signa que sumuntur ab opere uirtutis receptiue & retentiue. Tertio ponit signa que sumuntur ab opere omnium uirtutum. nam in corpore operantur omnes uirtutes. Durat prima usque. Facilitas uero discendi. Secunda usque. Et bene mobile in operationibus. Sunt igitur in presenti lectione partes 5. Dicit ergo de prima parte quod uirtus & uirtutum principalium operationum significant super solo principio. Cerebro & si de prima. De 2. dicit quod principales operationes dicit ille que sunt a solo principio. a solo cerebro & hoc de 2. De tertia dicit quod facilitas intelligendi significat super subtilem substantiam cerebri & tarditas significat super substantiam cerebri grossam & turbatam & hec de 3. De 4. dicit quod facilitas discendi est signum subtilitatis cerebri mollis & sic est signum sive humide & memoria est signum sive cerebri sicce & diffu-

ultas discendi est signum siccitatis & obliuio est signum sive cerebri humidum / & hoc de quarta.

De 5. dicit mobilitas opinionum est signum sive cerebri calidum / & immobilitas opinionum est signum sive cerebri frigida. Circa hanc lectionem duo quærentur / primum est generale. secundum est speciale / circa litteram. De primo tria que sunt. Primum est de ordine capituli. Secundum est de possibilitate eius. Tertium est de sufficientia eius. De primo sic agitur / uidetur. nam quod hoc capitulum debuisset precedere illud quod est de dispositione totius capituli / & uitio / & uirtute motiuorum & sensibilem / quia principalis operatio non debet sequi operationem non principalem / & quia Aui. 3. capitulum. p. determinat de eis. Ad contrarium patet / quia signa que sumuntur a dispositione capituli sunt notiora signis que sumuntur ab operatione principali / & signa que sumuntur a uitio & uirtute motiuorum sensibilem erant annexa signis que sumuntur a dispositione capituli totius. Ad hoc non debet / quod secundum diuersam considerationem possunt precedere / & sequi ista capitula. nam considerando signa que sumuntur a dispositione capituli ratione noticie sensibiles / debuerant precedere omnia illa genera signorum capituli. Sed considerando signa operationum propinquius ad herentium cerebro / debuerunt precedere signa que sumuntur ab operationibus principalium / unde diuerso modo ordinaret. Galenus & Aui. ista. De 2. sic procedo / uidetur. nam quod a principalibus non possunt accipi signa super cerebro ratione complexionis / quoniam imaginari / intelligere / & memorari sunt effectus membrorum officinalium / & sic significant super compositionem / & non super complexionem. Preterea intelligere est intellectus / & intellectus non est admixtus cerebro / nec habet organum in corpore / sicut uult Aristoteles in 3. de anima / & Co. ibidem / ab opere igitur non potest sumi signum super complexionem cerebri. Ad arg. uero primum dico / quod licet intelligere / imaginari / & memorari sunt effectus organici / nihilominus tamen significant super compositionem cerebri mediante compositione / sicut supra diximus de signis que sumuntur a dispositione capituli totius. Ad secundum dico quod intellectus in hoc loco non accipitur pro opere uirtutis intellectiue / que est uirtus anime separata sed accipitur intellectus pro opere que est coniunctio / & si est operatio uirtutis imaginatiue / cuius sedes est medius uentriculus cerebri. Rationius est / quoniam Aui. dicit de uirtutibus animalibus lib. primo / quod medicus non considerat uirtutem rationalem / argumentum etiam ad hoc. tertio can. sen. prima. quarto.

Tex. 42

3. Quæritur

Sequitur ne iure tex. h. 34.

Sint ne principalium operationum uirtus & uirtutum indicia rationis cerebri.

¶ Pōt etiam aliter dici q̄ intellectus non significat super compositionem cerebri p se/ sed mediante uirtute imaginatiua que habet organū corporale/ unde intellectus unitur cerebro per accidens. Cuius ratio dicitur in sex principiis ponit enī ibi Auehor q̄ peius/ uel melius/ speculari procedit a complexione corporis. **¶** Ad tertium dico q̄ intelligere qd̄ est ab intelligentia agentis inq̄tum est in ea/ nullo modo procredit a complexione corporis / sed inq̄tum eius infusoria recipitur in intellectu materiali / qui ē continuatus cum corpore mediante imaginatione/ habet aliquam dependentiam a corpore.

¶ De tertio sic procedo/ uidetur enim ē diminutus in ponendo operationes principales/ponit.n. quatuor operationes tāum. scilicet intelligere/discere/memorari/ & opinari/ sed uidetur plures esse/ extimari enim ē principalis operatio cerebri/ similiter potest opponi de reminiscētia / est enim diuersa operatio a memoria/ sicut dicitur cap. de memoria/ & reminiscētia/ similiter uidetur obmittere operatio nem sensus communis / & uirtutis formatia. **¶** Preterea uidetur superfluum/ non enim sūt nisi tres uentriculi cerebri/ in quibus sunt tres uirtutes/ quarum operationes recipiunt lesionem. scilicet imaginatio & memoria/ ut habetur de accidenti & morbo/ lib. tertio/ & de interioribus lib. 3. quare superflue ponit operatio nem. **¶** Ad hanc questionem dico / q̄ non fuit superfluum/ neq̄ diminutus. **¶** Ad primū autem q̄ in contrarium opponebatur/ dico q̄ extimatio eo modo cadit in consideratione medici/ quo modo cadit & ratio / considerat enim medicus per uiam accidentis/ ut dicitur primo casu. de uirtutibus animalibus / & dico q̄ reminiscētia non differt a memoria/ inq̄tum ipsa copulatur intellectui qualiter autem hoc sit dicam in legendo litteram. Operatio nem autem sensus cōmunis & uirtutis formatia tetigit per hoc q̄ dicit facile discere/ uel discere. **¶** Ad secundum dico q̄ opinio est operatio proueniens a uirtute imaginatiua/ sicut q̄ ipsa coniungitur uirtuti intellectiue faciendo scrutinium & inquisitionem. qualiter autem differat ab intellectu / dicam in legendo litteram/ unde dico non esse inconueniens/ q̄ ab eadem uirtute proueniant plures operationes. **¶** Vel dic q̄ ad opinionem tres operantur uirtutes/ scilicet que discit/ & que intelligit / & q̄ memoratur / & ideo operatio est composita/ operationes enim simplices erant solum tres. **¶** Circa litteram sic procedo. **¶** Principalium tamen operationum uirtus & uitium. I. bonitas & malitia principalium operationum;

& eiusdem principii/ solus id est cerebri. **¶** Secundum ipsum. I. immediate & per se. **¶** Voco aut principales operationes &c. **¶** Circa hanc queritur nunquid he a solo principio ueniunt/ & uidetur q̄ nō/ quia non concipit adiscere/ & intelligere sine sensu/ sensus autem non fit a solo principio. **¶** Ad hoc responde q̄ discere & intelligere immediate sunt a solo cerebro/ licet in uia acquisitionis sit necessarius sensus eius. **¶** Preterea queritur nunquid in aliis membris principalibus/ sint principales operationes/ & uidetur q̄ sic. Nam sicut cerebrum habet quasdam operationes/ quas per se ipsum operatur ita uidetur q̄ alia membra debeant habere operationes proprias sibi. **¶** Ad contrarium patet per inductionem/ nam cum principalis operatio cordis sit dare uitam / & facere pulsus/ istas operationes non facit/ nisi mediantibus arteriis. Item epar nutritionem nō facit/ nisi mediantibus uenis/ & testiculū operationem suam principalem/ que est generatio facit mediantibus uasis seminariis/ & uariis. **¶** Ad qd̄ responde/ q̄ in membro principali est principalis operatio / que fit a principali membro solo/ & pono in corde q̄ huius operatio sit generatio caloris innati/ & uiuere que ē in ipso corde/ & pulsus cordis. (nā alius est pulsus cordis/ & alius ē pulsus arteriarum) Solum enim cor generat calorem innatum & ab ipso solum uiuunt/ quia alia membra uiuant ab eo mediantibus arteriis/ & similiter recipiant ab eo calorem innatum. Eparia autem principalis operatio est fam digestiōem efficere in humoribus/ ab ipso. n. solum fit humor/ generatio. Principalis uero operatio testiculorum est cōplere sperma ponēdo in ipsum spm̄ gignitium. Sic igitur ex hiis patet q̄ quolibet principalium membrorum hēt operationem principalem. **¶** Er si queratur q̄. G. mētationem in solo cerebro de principali operatione. Responde q̄ iō h̄ fecit / q̄ in eo manifestiores sunt operationes principales/ q̄ in aliquo alio. **¶** Principalium operatio igitur intellectus subtilis ē cognitio & Hic debemus itelligere p̄ intellectu operatiōem uirtutis imaginatiue/ inq̄tum ipsa deseruit uirtuti intellectiue / & uocatur q̄um ad hoc uirtus cogitatiua/ ut dicitur primo casu. sen. prima. ca. de uirtutibus animalibus. nam operatio intellectiua/ que dicitur principiorum acceptio/ quorum non est ratio/ sicut dicitur in li. ethicorum/ non est de consideratione medici/ sicut p̄lega tum est. **¶** Facilis igitur intellectus &c. In li. 5. ponitur q̄ facilis intellectus est signū subtilis substantie cerebri. **¶** Circa qd̄ tria queruntur. Primū qd̄ ē facile itelligere. Scdm̄ ē qd̄

subtilis substantia cerebri. Tercium quomodo ex subtilitate substantie procedat facilitas intelligendi

¶ Ad qd respondendum qd facile intelligere est quando fantasmatata representata per uir tuem imaginatiuam sine multo exercitio & fm ueritatem impressiōem faciunt intellectu materiali ; mediante intellectu agente illumi nante illa fantasmatata/hec autem manifeste sunt in tercio de anima/tam in tex. q̄ in co. ¶ Ad secundum dico qd per subtilem substantiam cerebri debemus intelligere claram & peruiam substantiam eius/per quā libere possint transi re uirtutes animales/& imagines rerum appre hensarum. ¶ Ad tertium dico qd subtilitas substantie cerebri cognoscitur per facilitatem intelligendi hoc modō nam quādo cerebrum in modū sui parte est clarū & peruium. ha bet per consequens spiritus claros / & peruios ex quo sequitur / qd ipse rerum imagines in ta li cerebro represententur de facili / & sic ipse uirtutes animales cum suis spiritibus liberum hnt deorsum ad apprehendendum huius ima gines/cuius simile uidemus i aere claro & suba tilis.nam quando aer est clarus & subtilis/ om nia uisibilia cum facilitate / & cito uidentur / & econuersoquādo est turbatus & grossus. & ex hoc itaq; manifeste patet/qd intelligendi fa cilitas significat super claritatem substantie ce rebri. ¶ Tarditas uero intellectus pigrioris. Illa tria que sunt quesita possunt / & si queri per contrarium, scilicet que dicatur tarditas in tellectus / & que dicatur piguis substantia ce rebri;& qualiter per tarditatem intellectus si gnificetur super pinguedinem substantie cerebri. ¶ Ad que tria responde per contrarium eis que supra diximus. ¶ Circa hoc queritur su per quā complexiōnem significet facilitas intel ligendi. Secundo queritur super quā comple xiōnem significet tarditas intelligendi. ¶ De primo sic procedo/uidetur enim qd facilitas in telligendi significet super complexiōnem fri gidam & humidam ; quando substantia cerebri ; cum est aquosa est magis peruiā / & ma gis clara ; omne enim aquosum est magis cla rum. ¶ Preterea uidetur qd significet super complexiōnem ca.& hum. quoniam aer maio ri diaphanitate participat q̄ aqua. ¶ Preterea uidetur qd super cal. & sic. quia ignis est sub tilior & diaphanior q̄ aer. ¶ Preterea ui detur qd super frig. & sic. quoniam melan colici in philosophia & artibus inueniuntur excellentiores/sicut dicit Arist. in lib. de pro blem.& ad hoc facit qd dicit Arist. septimo philosophorum. Dicit enim qd presbyteri.& senes melius iudicant iuuenibus. ¶ Preterea uide

tur qd significet super complexiōnem equalē : dicit enim Anic.tertio cas.fen.prima.cap.6. qd fortitudo meditationis & perscrutationis si gnificat super fortitudinem cerebri primo ca no.fen.secunda ; cap. de signis complexiōnis equalis/dicit qd finitas & sortitudo intellectus significet super cōplexiōnem equalē. ¶ Itē Gal.in secundo complexiōnumica.primo po nit qd bonitas operationum animalium signi ficat super complexiōem temperatam. ¶ Ad hoc responde qd facilitas intelligendi princi paliter significat super claram substantiam ce rebri / & illa mediante significat super tempe ratam complexiōem cerebri. ¶ Ad primum autem qd opponebatur i qd complexio cerebri frigida & humida assimilabatur aque/& aqua est peruiā & clara. Dico qd licet cerebrum fri gidum & humidum ratione sue substantie ha beret claritatem/ tamen spiritus qui in ea ge nerantur sunt hebetes & pigri ppter sui gros sitiem/quem pcedit ex frig. ¶ Ad secundum dico qd licet in cerebro calido & humido do minetur aer;& aer sit diaphanior aqua/ non se quitur propter hoc qd cerebrum cal.& hum. sit clarius in sui substantia. nam propter calidita tem sunt ibi uapores calidi turbantes substan tiam ipsius cerebri/& substantiam spiritus. & sic tollitur diaphanitas. & eodem modo re spondetur ad tertium quod opponebatur de igne. ¶ Ad quartum dico qd melancholici sunt magis in philosophia/& artibus/& in polyti cis/non propter eorum naturam in se conside ratam/sed propter uiam accidentis hoc acci dens procedit/ ex eo qd ipsi non intendunt cir ca curam singulorum.unde anima est absoluta ab implicatione rerum mobilium. Item pro cedit hoc accidens/ quia complexio melanco lici/cum sit dura & solida / quādo incipit exa rui propter uehementiam studii/facit subtillo res;& fortiores/& cōtemplatiorca; & est simi le sicut de igne accēso in aere & ferrotcalidius enim est in ferro i & magis adurens q̄ in ae re/& similiter se habet complexio melancoli ca cerebri / ad cōtemplationes intellectuales. & istam causam uidetur insinuare Aristot. in solutione dicti problematis. ¶ De secundo sic procedo / & sine obiectione dico qd tarditas intelligendi significat immediate super turba tam cerebri substantiam/& ea mediante signi ficat super omnem complexiōnem. frigida.n. & humida complexio cerebri;quia spiritus ha bet turbatos hebetes & pigros / & totum cere brum redit supfluitatibus plenu.ca. uero & hu. ppo cerebri/& cal.& sic.sp faciūt cerebrū esse plenum uaporibus furiosis turbantibus substa

Tarditas*
cuiusmā tē
peratura i
ditium sit.

tiam cerebri complexio uero frig. & sic reddit substantiam cerebri nimis spissam & duram / que licet in tpe pueritie habeat meliores operationes / ut infra dicitur / tñ in processu marcescit / & ideo propter grossitudinē spirituum / nō facile intelligunt in tempore / quo deberēt bene intelligere / nisi fuerit propter causam / quā iam supra diximus. ¶ Facilitas uero discendi est mollis. In hoc loco intellige adiscere facile / apprehensionem in uirtute fantastica / uel sensu communi / nam in ista molli facili fit for / mazum impressio / & in substantia dura fit difficilis impressio. ¶ Circa hec oppos. nā ponit Aui. 3. can. sen. prima. c. 4. q. operatio anterioris cerebri impeditur & minuitur ppter humiditatem / q̄ uidetur q. humiditas prohibeat adiscere / cum adiscere fiat per anteriore partem cerebri. ¶ Ad hoc responde q. si humiditas in cerebro est multa dissemperata / sit difficile adiscere / quia nulla sit mora impressio / nis in eo / requirebat. n. facile adiscere / non solum uelocem impressionem / sed etiam aliqualem retentionem / impressio autem fit per sensum communem / retentio autem per fantasiam / que ambe uirtutes sunt in prima parte cerebri / sicut dicit Aui. de uirtutibus animalibus ad discere autem operantur iste due uirtutes / scilicet sensus communis / & fantasia. ¶ Et memoria permanētis. Hic memoria sumitur pro fortitudine memorie / & significat fortitudo memorie super duritiem cerebri / & per p̄s super siccitatem / quia in substantia siccā licet cum difficultate impressio fiat / tamen fortiter retinetur. ¶ Circa hoc oppos. dicitur Aui. 3. can. sen. 1. c. 4. q. in memoria accidit debilitas ppter siccitatem / & sic uidetur q. fortitudo memorie non significet super siccitatem. ¶ Ad qd̄ rñdeo q. siccitas debilitat memoriam / quoniam ad actum impressiōis nō q̄rū ad retentionē eius qd̄ impressum ē ad memoriā. n. requiritur / ut prius fiat impressio rei apprehēse per intellectū uel extimatiōem. Secundario requiritur / ut res impressa p̄seruet. unde siccitas posterioris partis cerebri memoriam impedit quod ad primū actū / sed nō ad secundū. ¶ Aut dicit q. Aui. in loco illo accepit memoriam large pro memoria / & reminiscētia / q̄ enim cerebrum in parte posteriori est siccum / male reminiscitur quia durities cerebri in parte posteriori prohibet receptionem multiplicari / & inquisitio nem rationis ad reuocatiōem obliti. ¶ Si uero & difficultas discēdi dure frigide. Quid autem debeamus intelligere per adiscere / iam dictum est. Causa uero / quare difficulter adiscit / qui habet cerebrum siccum in parte anteriori est / quia in substantia siccā difficilis fit impressio.

¶ Obliuio uero fluetis. Id est facilitas obliuiscendi significat super substantiam mollem cerebri / & per consequens se per humiditatem est ratio / quia qd̄ imprimitur in substantia humida facile recedit. ¶ Ad euidentiā huius. S. No. q. in uentriculo posteriori cerebri sunt tres operationes / scilicet conseruatio / memoria / & reminiscētia / & differunt iste tres operationes / nequaquam conseruatio dicitur quando intentiones sunt in uirtute memoratiua actu secundo / scilicet dum uirtus illa reuocatiua actualiter considerat illas intentiones. Memoria uero dicitur q̄ intentiones sunt in uirtute cōseruatiua actu p̄. tñ reducitur ad actū s̄m sine seruatio rationis / & facile & cito. Reminiscētia uero dicitur / q̄ anima laborat in reuocando oblitum cum nutibus / cum similibus / cū cōtrariis / & breuiter cum omni sillogistica ratione / & ppter hoc nō pōt fieri reminiscētia / nisi cū actu uirritatis rationalis. Et hec colliguntur de sensu & sensato. Caplo de memoria & reminiscētia. Et ab Aui. 6. de naturalibus. Caplo de uirtute memoriali. ¶ P̄terea est notandum q. in cerebro reperiuntur duo paria contrariarū dispositionum / Nam reperiunt in eo durities & mollities & mediocritas / & claritas & turbulētia / & mediocritas. Iste 2. 6. dispos. distinguūt per tres uentriculos cerebri uarias / faciunt operationes apprehēsiue uirtutis. Nam si substantia cerebri in primo uentriculo est mollis / & in medio uentriculo est clara / & io postremo est dura / tūc qui tale habet cerebrum / cito ardescit / recte intelligit / & firmiter memorat. Qui uero contrarias habet dispositiones in substantia cerebri / p̄trarias habet dispositiones / qui mediocres habet dispositiones ille mediocres habet operationes. ¶ Et ex hoc potes colligere / q̄ he dispositiones variantur in uentriculos cerebri / quales inde operationes proueniunt. Nam q̄ mixte sunt dispositiones contrarie / inde permixte proueniūt operationes. Tu autem parte ip̄m exerce te poteris / & combinatiōibus taliū dispositionū. ¶ Et bene mobile in operationibus / calide. ¶ Ad euidentiā huius. S. Tria oportet notare / quorū primum est quod est opinio / Secundum est cuius uirtutis sit actus / & super quam partem cerebri significat. Tertiū ē de ueritatē cū talis signōis. ¶ Ad primum dico q. opinio est assumptio unius p̄tis contradictionis / cum formidine alterius / ut uult Isaac in lib. diffinitionum. Et hoc ē uult Aui. in. 6. de naturali. Scientia uero est contraria opinioni / est enim scientia acceptio unius partis contradictionis sine formidine alterius / sicut probatur per authores prelatos. ¶ De secundo

Obiectio

Dilutio

Indicet ne
siccitatem
memoria
insignis

Qua
op

De secundo dico q in opinione operatur tres virtutes. scilicet memorialis representando acceptas intentiones: & imaginativa virtus representando intellectui fantasmata que accepit a sensu communis: & virtus rationalis que collatione utitur illarum: & sic patet q opinio ad omnes virtutes cerebri: & omnes eius partes paritatem principialis ad virtutem rationalem: & ad medium ventriculum cerebri. ¶ De tercio dico q mobilitas in operationibus attribuitur caliditati cerebri: quoniam cerebrum est calidum & spiritus in eo sunt calidi: & sic per consequens mobiles per quos imaginum varietates: & de ductiones hinc inde frequenter contingunt: credo tamen q si cum caliditate coniungatur humiditas maior fiet in opinionibus mobilitas: est enim caliditas principium motus: per modum agendi/humiditas autem est principium facilius motus per modum patiendi. ¶ Manes vero frigide / firmitas opinionum significat frigidam complexionem cerebri: & expositio huius patet per expositionem precedentis dicti.

Ad hoc vero mihi videtur tur duo deesse genera cognitionum que ex principio suscepi dicere. Unum quidem naturalium. Alterum vero extrinsecus accidentium. Erunt autem communis de utriusque ratio. ¶ Nam si eucraton cerebri existit secundum quattuor qualitates: omnia que dicta sunt habebit cum modo & mensura: & superfluitatibus quecumque per palatum aut aures aut oculos purgantur: & hec habebit moderate: & minime leditur ab omnibus quecumque extrinsecus calefaciunt: & infrigidant: & desiccant: & humectant. ¶ Talibus quidem infantibus existantibus capilli sunt subrubi. Puero vero subrubel. Perfectis vero rubel. Medius vero quodammodo exsistentes crispiorum & simplicium. Pleniorum: neque calui sunt facilius. ¶ Audire vero opus que dicte sunt & que dicende sunt cognitiones ut in bene temperatis habitationibus. ¶ Quecumque vero secundum capillos non in regionibus tantum sed in humorum temperantia proportionem habent temperantia eorum que sunt secundum cerebrum.

Postquam Galenus determinat

Lea. 13

uir de signis cerebri que sumuntur a dispositione capitis: & uirtute: & uitio sensibilibus & motuorum: & uirtute & uitio principium. Determinat nunc de signis cerebri que sumuntur a uitio & uirtute naturalium & extrinsecus accidentium. ¶ Er diuiditur pars huius in. 2. in quarum prima ponit author rubricam manifestantem suam intentionem in cognitione sequentium cum precedentibus. In secunda uero exequitur de ipsis signis. Durat prima usque. Nam si eucraton cerebri. Secunda diuiditur in duas. in quarum prima ponit signa cerebri temperati. In secunda distemperati. Durat prima usque. Si uero calidius fuerit. Prima diuiditur in. 2. in quarum prima ponit signa cerebri temperati. In secunda ponit conditiones per quas uerificantur dicta signa. Durat prima usque. Audire uero oportet. Prima diuiditur in. 2. in quarum prima ponit unum signum generale. In secunda ponit signa specialia. Durat prima usque. Et superfluitatibus. Secunda diuiditur in tres. in quarum prima ponit signa que sumuntur a superfluitatibus. In secunda ponit signa que sumuntur ab extrinsecus alterantibus. In tertia ponit signa que sumuntur a capillis. Durat prima usque. Et minime ledetur. Durat secunda usque. Talibus capillis. Durat tertia usque. Audire uero oportet. Pars autem illa in qua ponit conditiones diuiditur in. 2. in quarum prima ponit conditiones que sumuntur a regionibus. Durat prima usque. Quecumque uero super capillos. ¶ Sic igitur in presenti lectione septem partes. De quarum prima dicit q adhuc restat determinare de duobus generibus signorum per que super cerebrum significamus. scilicet de genere signorum que sumuntur a uitio & uirtute naturalium operationum: & de genere signorum que sumuntur ab extrinsecus alterantibus: & nos determinabimus de utriusque generibus simul: & hoc dicat de parte prima. ¶ De parte secunda dicit q si cerebrum fuerit temperatum inter quattuor qualitates contrarias que sunt dicta habebit moderate: qualiter autem hoc exponatur dicat in legendo litteram: & hec de secunda. ¶ De tertia parte dicit q cerebrum temperatum habet superfluitates que exeunt per palatum & oculos & nares moderatas: & hec de tertia. ¶ De quarta parte dicit q cerebrum temperatum minime leditur ex omnibus extrinsecus alterantibus. scilicet calefacientibus & infrigidantibus & exsiccantibus: & humectantibus: & huius de parte. 4.

Introduc.

Partitio

Sensus.
Tex. 43

Tex. 44

Text. 4. 5 ¶ De parte quinta dicit q habens cerebrum
temperatum/capillos subruissos hēt i infantia/&
subrubeos in pueritia: & rubeos in iuuentute
& habet eos medios inter crispōs & planos/
& non incurrit uelociter caluitiem/ & nec de
Text. 4. 6 parte quinta. ¶ De sexta parte dicit q signa
que sunt dicta/& que sunt dicenda hnt uirtutē
significandi in regionibus tpatīs/ & si de pte. 6.

¶ De. 7. dicit q signa que sumuntur a capil-
lis non solum requirunt ad sui uirtutem tem-
peratam regionem/Sed etiam requirunt pro-
portionem humorum totius corporis cum ce-
rebro. Et hoc est quod dicit de parte septima

3.
Quæstia

¶ Circa hanclectionē queruntur primo que-
dam generalia. Secūdo qdam specialia. ¶ Cir-
ca istam in generali queruntur tria. Primum est
de ordine capli. Secundum est de ipsius salsi-
cencia. Tertium est de naturali complexionē

cerebri. ¶ De primo sic pcedo uidetur enim
Post posi-
rū ne iure
q hoc caplū debuisse pcedere/ qm natura/
fuerit capē
lis operatio pcedit opationem animalem/
hoc supiori
Quare signa que sumuntur ab ea/debent ante
cedere signa/que sumuntur ab animali uirtu-
te. ¶ Ad contrarium signa que sumuntur ab
animali uirtute sunt magis pceptia ipsi. Cum
cerebrum sit fundamentum uirtutis animalis.

¶ Ad quod respondeo q signa que sumuntur
ab animali uirtute debent pcedere. Nec ob-
stat quod opponitur de uirtute naturali que p-
cedit animalem. Non enim ordinantur ista li-
gna/sim q uirtutes a quibus procedunt. Sed or-
dinantur ratione maioris eidentie & minoris
ratiōe ratione maioris proprietatis & minoris

ris. ¶ De secūdo sic pcedo. Nam uidetur
Puerit ne
iustus hoc i
capite Gal.
totum hoc capitulum superfluere/ eo q inten-
tio. G. est determinare de signis corporis sim-
pliciter egit/ ut supra paruit p rubricam. Quare
non debuit determinare signa cerebri tem-
perati. ¶ Preterea non uidetur quod debuif-
set hic ponere signa sumpta a supfluitate. Cum
enim in hoc Cap. intendat agere de signis sum-
ptis ab opatione naturali. Et signum sumptū
a supfluitatibus sit aliud signorum genus/
ut infra patet illo Cap. Quæcumq; sunt corpo-
ra/ non debuit hic ponere signa a supfluitati-
bus. Et eadē obiectio potest fieri de signis sum-
ptis a capillis. ¶ Preterea naturalis operatio
dēt appropriari epari/ eo q epar est fun. dāmē-
tum eius. Quare non debuit significare super
cerebrum p naturales operationes. ¶ Ad cō-
trarium. Videtur enim esse deficiens: quia in
hoc Cap. non ponit aliquod caplū a subtili-
tialiter in herentibus/ nec ab effectibus ut ui-
detur. ¶ Preterea cum uirtutes naturales sine
4. ministrantes. Et ministrare tres queritur

quomodo ab operationibus earum sumantur
signa. Videtur enim Galen. in hoc deficere.

¶ Ad primum respondeo q hoc capitulum
non est superfluum. Nam licet Gal. intendat
principaliter determinare de signis corporis
temperati. Cum ipsam corpus temperatum sit
nobis regula & cognitotium descriptotum
ut infra de signis musculorum/ & in. 2. de com-
plexionibus per totum. Et Arist. in primo de
anima/ dicit enī q rectum est iudex sui & obli-
qui. ¶ Ad fm dico q signa a supfluitatibus
sumpta/ licet in se considerata sint aliud ge-
nus signotum q signum sumptum ab opatio-
nibus: Tamen mediate supfluitates signifi-
cant super operationes. Supfluitates enim si-
gnificant super operationē attractive/ & res-
titiue/ digestiue/ & expulsiue. ¶ Ad tertium di-
co q licet uirtus naturalis sit in eparē fundata.
Nihilominus tñ qdlibet mēbru hēt eā inatū.

¶ Ad pū de defectu dico/ q patebit solutio
cum exponā illū. §. Nā si eucatū cerebri sit.
¶ Ad secundum dico q ab operationibus
4. uirtutum ministrantium/ non sumuntur si-
gna immediate/ eo q tales opatiōes sunt igno-
te sensibus/ sed sumuntur a supfluitatibus/ que
illas demonstrant operationes/ et sic sunt me-
diata signa respectu operationū: Ab operatio-
nibus autem uirtutum ministratay/ non fuit
opus hic ponere signa/ nisi ratione operatio-
nis uirtutis nutritiue. Et operatio illius patet
similiter per ipsos casus. ¶ De tertio sic p-
cedo. Videtur enim cerebrum naturaliter esse
calid. & humid. autho. I fac/ dicit enim in ef-
fectis uniuersalibus q cerebrum est calid. & hum.

¶ Preterea cerebrum est principium motus
quare debuit esse calid. Et est principium ap-
prehensionis/ quare debuit esse hum. etgo sua
complexio est ca. & hu. ¶ Preterea cerebry est
medulla sicut dicit com. & omnis medulla cal-
& hu. sicut dicit Arist. xi. de animalibus: ergo
est calid. & hum. ¶ Preterea cerebrum magis
abundat in spiritibus q mēbry aliqd pter cor-
ppter multitudinem operationum quas facit
Ergo debet esse calid. cum omne membrum
in quo abundat spiritus debeat esse calidum/
ut habetur primo cas. sen. pma/ de complexio-
nibus membrorum. ergo &c. Ex hīs itaq; ra-
tionibus patet q cerebrum est cali. & humid.

¶ Ad contrarium enim uidetur esse frigi-
& sicum/ ab eo enim oriūtur nemi/ qui sunt fri-
gidi & sicc/ qd autem ab aliquo oritur/ ei at-
testatur a quo oritur/ ut supra illo. 6. Totius ca-
pitis dispositio &c. ¶ Preterea cerebrum de-
buit esse frigide complexionis ne inflammare-
tur/ & oportuit ipsum esse sicce complexionis
cum sit

um sit principium motus/ & motus indigeat
 fione/ & stabilitate/ que sunt necessaria ad mori
 ut dicitur primo can. de uirtutibus, capitulo. 3.
¶ Ad idem facit quod dicit expresse Haly. ca.
 de signis complexionis totius que sumuntur
 Ap. dicit enim ibi quod caput est siccus omnibus
 alius membris/ est igitur cerebrum frigide & sic/
 et complexionis. **¶** Preterea uidetur cerebrum
 esse calidum/ & sicce complexionis/ quoniam nulla
 complexio est ita conueniens ad motum/ sicut
 calidum/ & sicce/ cerebrum autem est principium mo-
 tus. **¶** Preterea in capite abundant pilis ma-
 gis/ in aliquo membro corporis/ cum igitur pi-
 li sentiantur caliditati/ ipsum erit calidum/ & sicce.
¶ Preterea a cerebro fluit per nares sanguis
 magis/ ab aliquo alio membro/ si autem non
 potest esse/ nisi quia sanguis est calidus & sub-
 tilis/ abundans in colera/ est igitur complexio/
 nis calidum/ & sicce. **¶** Ad oppositum. scilicet quod sit frigi-
 de & humida complexionis non obiectum habe-
 re eandem ueritatem/ & omnes philosophi
 tam naturales quam medicinales in hoc conueni-
 unt. **¶** Preterea uidetur esse complexionis te-
 perate/ dicitur enim Aul. 6. de naturalibus/ quod homo
 habuit meliorem animam ceteris animalibus/
 propter temperamentum complexionis/ sed
 omnia per que differt homo a brutis/ est ani-
 ma intellectiua/ ergo facit suas operationes cum
 temperantiori membro corporis/ cum igitur
 operetur per cerebrum mediante imaginatione
 nondumquitur cerebrum esse temperatum me-
 bum corporis. **¶** Preterea in cerebro est uir-
 tus retentiu. scilicet memorialis que indiget siccita-
 te/ & est in eo uirtus apprehensiu. que indiget
 humiditate/ & est in eo uirtus motiua que
 indiget caliditate/ & est in eo uirtus discreti-
 ua que indiget frigiditate/ ne propter calidita-
 tem collidit impediat iudicium/ ut habet
 7. phlog. / debuit esse igitur temperate com-
 plexionis ad hoc/ ut sufficiat hiis operationi-
 bus. **¶** Ad hanc dubitationem respondeo &
 dico cerebrum esse complexionis frigide & hu-
 midum/ & in hoc concordant omnes auctores/ & medici
 & philosophi/ ut dictum est. **¶** Restat igitur respon-
 dere ad omnia argumenta que probant diuer-
 sam complexionem esse in cerebro/ & primo
 soluemus argumenta que ponunt ipsum calidum
 & humidum. **¶** Dico ergo ad primum quod quando
 dicitur ysaac cerebrum calidum naturaliter/ quod hoc
 potest dupliciter intelligi. Vno quidem modo per
 comparisonem ad cutem/ ita ut dicatur cere-
 brum esse calidius cute/ & hoc modo falsum
 est quod ipsum sit calidum complexionis/ Alio modo
 potest intelligi quod ipsum dicatur calidum in sui crea-
 tione per comparisonem/ ad id quod requirit

sua operatio/ & hoc modo dico ipsum calidum/
 plexionis naturaliter/ hoc enim membrum in
 creatione sua plus habuit de caliditate/ quam sua
 operatio requireret/ & hoc ideo factum fuit/
 quia hoc membrum est expositum aeri frigidum/
 unde fecit ipsum natura in creatione calidum/
 quam complexio sua uentura/ etenim posterius in
 frigidabatur/ unde si habuisset solum totam cal-
 liditatem/ quam sua operatio requirebat/ una-
 cente frigiditate aeris/ fuisset nimis distempe-
 ratum. Ad frigiditatem/ & hoc modo dico/
 ysaac intellexisse/ quando dixit ipsum naturaliter
 calidum/ & accidentaliter frigidum/ quidam
 autem ydiotae dicunt/ quod ysaac fuisse mentum/
 non intelligentes dictum eius. **¶** Ad secundum
 dico quod cerebrum est principium motus/ ratio-
 ne spirituum qui sunt in eo/ & quoniam ad hoc pos-
 sumus dicere/ quod est calidum complexionis/ sed ratio-
 ne medulle que in ueritate est cerebrum/ ipsum
 est frigide complexionis. **¶** Ad tertium dico
 quod duplex est medulla/ una que est membrum
 sicut cerebrum & nuxa/ & de tali non loquitur
 Aristoteles cum dicit medullam esse calidam & humidam
 est medulla ex qua ossa nutriuntur/ & non est
 membrum/ sed nutrimentum membri/ & de
 hac loquitur Aristoteles & diffinit eam sic/ quod medul-
 la est superfluitas sanguinea/ ex qua nutriuntur
 ossa/ & spina animalium. **¶** Ad quartum di-
 co/ quod licet cerebrum abundet in spiritibus/ cuius
 sua substantia medullaris uincit caliditatem spi-
 rituum cum sua frigiditate/ soluta igitur sunt
 argumenta que probant calidum & humidum esse.
¶ Modo ueniamus ad argumenta que probant quod ce-
 rebrum est frigide & siccum. dico ergo ad pri-
 mum quod nervi licet oriantur a cerebro non com-
 ueniunt secum in complexione/ quoniam ad spe-
 ciem complexionis/ sed conueniunt secum quod
 tum ad gradum complexionis/ omnis enim ner-
 uus est siccus/ sed nervus qui oritur a cerebro
 siccus/ est magis siccus/ & qui oritur a cerebro
 humidus/ est minus siccus. **¶** Vel dic quod nervus com-
 sideratur duobus modis. Vno modo quoniam ad
 complexionem generalem/ & hoc modo om-
 nis nervus est siccus. Alio modo consideratur
 quoniam ad complexionem specialem. scilicet in gene-
 re nervorum/ & hoc modo quidam nervus est
 frigidus/ & quidam calidus/ & quidam humidus/ & qui-
 dam siccus/ & quidam temperatus. Unde dicitur
 quod quoniam ad hanc complexionem specialem ner-
 uus attestatur cerebro in complexione/ sed quo-
 ad generalem non attestatur ei/ quoniam quis oritur
 ab eo/ habet enim nervus esse principium mo-
 tus/ & resistere rebus nocentibus/ quod facere non
 potuisset/ si fuisset in humiditate cerebri/ unde
 causa finalis uincit causam materiale in com-

2. de pteibus
 animalium.
 cap. 6

plexione eius: ¶ Ad secundum dico q̄ licet cerebrum fuisset principium motus: non tamen debuit esse sicce complexionis: non enim fuit immediatum principium motus: sed mediā tibus nervis: quorum siccitas sufficit ad faciendum motum. ¶ Ad tertium dico: q̄ quando Halyab. dicit: caput esse siccius omnibus membris intellexit hoc quo ad ossa & pilos: & nō quo ad medullam. ¶ Modo solvamus argumenta que probant cal. & sic. & dico ad primum q̄ membrum est principium motus: uel per suum motum: sicut patet in corde: per suum enim motum est principium motus arteriarum. Et tali membro convenit complexio cal. & sic. Alio uero modo dicitur membrum esse principium motus: non per suum motum: sed per solam egressivam spirituum ab eo deferentium virtutem. Ipsum tñ membrum principale remanet quietum. Et hoc modo dicitur esse principium motus. Et sic congruit ipsi complexio frig. & hu. ¶ Aut dic q̄ membrum qd est principium motus naturalis: & continui sicut est cor. debuit habere complexionem calid. & siccam. Membrum uero qd est principium: aliqñ motus: aliqñ quietis: sicut est cerebrum nō debuit habere complexionem calidam & sic. Dicit enim Gal. de accidenti & morbo lib. 4. q̄ cerebrum in die operatur: in nocte uero quiescit. ¶ Ad secundum dico q̄ generatio pilorum in capite non est per solam caliditatem cerebri: sed propter totius corporis caliditatem. Est enim cerebrum ut caminum recipiens summus totius corporis: Et etiam natura pp̄ utilitatē eorū ponit capillos in supremo corporis. Vincit. n. utilitas complexionis: sic est de piguedie corporis: ut dicitur primo Can. sen. 2. de signis complexionum: ¶ Et ex hoc etiam patet solutio ad tertium. Qm̄ sanguis non fluit ex cerebro magis q̄ ex alio membro: nisi propter multitudinem vaporum ipsum ascendit. Aut dic: q̄ fluxus sanguinis contingit ab eo propter uenarum cōtinuatā: cum naturalibus debilitate. ¶ Modo ueniamus ad argumenta que probant ipsum esse temperate complexionis. Et dico ad primum q̄ substantia anime est unita toti corpori tota. Et nō ps̄ parci: ut dicit philosophus in fine primi de anima. Et damascenus in lib. de trinitate. Nec obstat quod dicitur: q̄ intellectus est pars cerebri: Ergo cerebrum est temperantius membrum corporis. Qm̄ operatio uirtutis discretive melius fit cum complexione frig. & hum. indiget enim operatio uirtutis intellectuē quiete: ut habetur philosophorum. 7. ¶ Ad secundum dico q̄ uirtutes que indigent frig. & hum. superant

uirtutes indigentes caliditate & siccitate: ¶ Preterea queritur que qualitas magis dominatur in cerebro. s. frig. uel humid. Et uideatur q̄ magis sit humiditas q̄ frigiditas. Sicut magis ponitur primo can. sen. prima cap. de complexionibus membrorum. ¶ Preterea ad hoc facit ratio. Nam si tangamus cerebrum inuenimus ipsum hum. q̄ frig. ¶ Ad cōtariū dicit Arist. xi. de animalibus: q̄ cerebrum est frigidius omnibus membris: Constat autem q̄ non est hum. omnibus membris. Igitur est magis frig. q̄ hum. ¶ Ad quod respondeo q̄ est magis hum. q̄ frig. & concedo probationes ad hoc. ¶ Ad argumentum in contrarium dico q̄ qñ Arist. dicit cerebrum esse frig. omnibus membris: hoc uerum est quo ad effectum: & non quo ad essentiam. Plus enim superfluitates generat cerebrum: q̄ aliqd aliud membrum corporis: eius uero substantia minus est frig. q̄ pilis & ossa: & q̄ multa alia membra: ut habetur primo Can. de complexione membrorum. ¶ Littera sic legatur: Adhuc uero mihi uidetur deficere. Hic ponit rubricam manifestantem intentionem capituli. ¶ Erat autem cōmunis utriusq̄ ratio: Circa hoc queritur: quate h duo genera signorum sub uno oriūtur cap. ¶ Ad quod respondeo q̄ effectus naturalium operationum: & effectus extrinsecus accidentium: multū cōmunicant in faciendo qualitates corporis: in generatione superfluitatum: & productione pilorum. Sicut enim in cerebro frig. uirum naturalis fecit caput frig. & discoloratum: & capillos albos: & superfluitates plurimas. Sic cōtingit in aere frig. & in aliis que permurant extrinsecus. Quāuis & Aui. 3. can. Separat hec genera signorum. ¶ Nam si euacratō existit cerebrum inter. 4. qualitates: omnia que sunt dicta habebit cum modis. Hoc potest multipliciter exponi: uno modo ut per omnia que dicta sunt intelligamus omnes operationes naturales cum suis effectibus: & omnes alterationes extrinsecus accidentes cum suis effectibus. Et tunc. §. iste ponetur generalis: & omnia que dicuntur ab illo loco. Et superfluitatum querū per palatum. &c. Vsq̄ inferius: Audire uero oportet: sunt dicta ad expositionem illius generalis dicti. Alio modo potest exponi. ut per omnia que sunt dicta intelligamus alia quatuor genera signorum: que sunt dicta superius: ut sit quedam recapitulatio horum signorum cū illis. Tercio uero modo potest exponi: ut per omnia que sunt dicta intelligamus has quatuor qualitates equaliter contingentes: Tunc ipse appareat quomodo ad tactum equalis. Et cum hoc potest et subicere. infra enim de signis calid. cerebri ponit

Tex. 4. 921

Tex. 4. 101

rebi/ponit q̄ cerebrum calidum apparet cali-
dum & rubicundius. ¶ Et superfluitatum que/
cumq; per palatum/aut aures/aut nares expur-
gantur habebit moderate. Moderatio in hi-
is superfluitatibus intelligitur, circa tria. scilicet
ca. q̄ntatem/ut non sint pluresq; expediae/aut
pauiores/circa qualitatem/ut non sint uisio-
hotes/utq; subtiliores. circa tempus ut nō sint
magis tardantes/uel festinantes:& causa p̄ quā
tales superfluitates sunt temperate: est q̄a ope-
ratio quatuor uirtutum naturalium, scilicet attrahē-
tis/retentiuē/digestiuē/& expulsiuē/est deter-
minata & bōa. ¶ Et minime ledetur ab om-
nibus que extrinsecus &c. Ex hoc opponitur
q̄ cerebrum temperatum plura habet leden-
tia q̄ cerebrum distemperatum: quoniam om-
nia contraria ledunt ipsum: cerebrum uero
distemperatum ledunt similia. ¶ Ad hanc re-
spondet q̄ ledentia cerebrum temperatum/sūt
plura in numero/q̄ ledentia distemperatum / tñ
sunt minoris uirtutis in ledendo ipsum / quia
nō cerebrum habet fortiores uirtutes/cum
quā potest illi magis resistere. ¶ Talibus ca-
pillis quidē insensibilibus existentibus. Hic docet
Auctor significare per tres proprietates capil-
lorum. scilicet per colorem/ & figuram/ & priuatio-
nem. ¶ Videtur deficiens / qm̄ debuit doceri
per substantiam/& tempus natiuitatis / &
q̄ntatem, nam per hec omnia docet Auic. 3.
ca. de signis cerebri temperati/& primo ca-
no de signis complexionum. ¶ Ad qd̄ respō-
de q̄ hinc non ponit nisi famosiores significa-
tiones/ue q̄ in li. libro breuitate cōtentus est
ut supra dixit in princ. lib. ¶ Subruffi. l. glau-
ci. 3. ca. de signis cerebri tēperati. ¶ Pue-
ris uero subrubei. ¶ Pteretea contradicit. n.
Auic. 3. ca. de signis cerebri temperati / quia
in pueritia sunt capilli glauci. ¶ Ad qd̄ rñde
q̄ ibi Auic. sumit pueritiam pro infantia: cuius
signum est / quia statim ibi ponit capillos in
adolescentia esse igneos. Hic autem. G. intelli-
git per pueros/pueros eos qui a. r. 4. ānis ultra
& infantes appellat eos qui sunt usq; ad. r. 4.
annos. ¶ Not. igitur q̄ hoc nomen pueritia
tripliciter accipitur. accipit enī aliquando pro
etate que est usq; ad. r. 4. annos / ut colligitur.
3. ca. de signis cerebri temperati. & aliquan-
do accipitur pro etate / que est añ. r. 4. annos/
usq; ad finem adolescentie / ut dicitur disposi-
tione regali. lib. primos. cap. xxi. & tercio mo-
do accipitur pro tota etate adolescentie/& sic
accipitur ab Hippo. in illo affor. Senes facil-
lime serūt ieiunia:& in dispositione regali. c.
m. lib. primi. ¶ Pteretea Auic. ponit in hac
etate capillos esse nigros / iste uero ponit sub-

rubeos. ¶ Ad qd̄ responde q̄ pro eodem si-
gnificato accipiuntur h̄ duo uocabula. ¶ Per
fectis uero rubei sunt. Sed circa hoc opponit
ponit enim Auic. 3. ca. de signis complexionis
equalis/in tali cerebro capillos declinare ad ni-
gredinem/& idem dicit 3. ca. de signis cere-
bri equalis / & idem dicit in completo ca. lib.
1. dicit enim q̄ in iuuentute denigrantur ca-
pilli. ¶ Ad qd̄ responde q̄ nigredo in capil-
lis declinat ad aliquam nigredinem/nō enim
est ita clara rubedo/sicut in cute:tunde possunt
appellari tales capilli rubei declinantes ad ni-
gredinem. ¶ Pteretea uidetur q̄ debuisset
ponere in capillis cerebri temperati alium co-
lorem/ debuisset enim ponere colorem com-
positum ex albo & rubeo / sicut fecit in cute.
¶ Pteretea Ioannitius ponit colorem tube-
um capillorum attestari distemperamento, di-
cit enim q̄ color rubeus capillo: sit a nimie-
tate caloris: q̄ male ponit hic talem colorem
in cerebro temperato. ¶ Ad primum dicit
q̄ non simile ē de colore cutis & coloribus ca-
pillorum: color enim capillorum proportio-
natus colorī cutis in significando / plus habet
de tinctura q̄ color cutis/ rubedo enim in cute
significat super calida complexionē / & super
eādem complexionē nigredo in capillis: & ratio
huius diuersitatis est: quia materia capillorum
est fumosa. materia uero carnis & cutis est hu-
mor. ¶ Ad secundum dico q̄ quando Ioan-
nitius ponit colorem rubeum significare colorem in
capillis/intelligit humiditatem esse coniunctā
illi calori: qui resistit calori in faciendo tinctu-
ram / unde bene potest idem color apparere
in complexionē calida/ & humida/ ac intem-
perata propter resistentiam humiditatis ad ca-
liditatem. ¶ Sed hic habet dubium/ quia deter-
minatur/infra de signis cerebri cali. & hu. &
de signis habitudinis totius. Aut dic q̄ Ioan-
nitius assumpsit colorem rubeum pro rubedi-
ne magis obscura/q̄ fecit li. G. ¶ Pteretea ui-
detur h̄ obmisisse etatem senectutis & senii/
quia de capillis eorum nullam mentionem.
¶ Ad qd̄ responde q̄ color capillorum sene-
ctutis & senii potest haberi per gradum colo-
rum qui sunt ante iuuentutem. Nam aut est in
eis capillus canus/& ille non diuersificatur fm̄
aliquam complexionem/ quare non oportuit
ponere: aut non est ibi capillus canus/ & tunc
fm̄ diminutionem caliditatis adurentis illum
fumum est diminutio tincture. A rgū est ad
hoc primo ca. sen. 1. de signis sumptis a pillis.
¶ Medii quodāmodo existentes crisporum
simplicium: capillos esse medios inter crispos
& simplices/est idem q̄ capillos habere q̄dam

Interfit ne
ra. g. nig. a.

Sit ne cor
lot ex albo
& ru. Sit
ne ru. in tē
perati ca.
pillis.

Cur coloris
cap. seni
nihil.

debilem euitate: ita q. nō sint neq. uere tri-
spi/neq. uere plani. Siccitas enim & caliditas
faciunt eos crispōs/humiditas autem & frigi-
ditas faciunt eos planos / iḡ inter eos equali-
tas facit eos mediū tenere. ¶ Neq. calui sunt
facilius. Hoc potest tripliciter intelligi. P. primo
modo q. in tempore iuuentutis nō ita fluunt
ab illis capilli sicut in calido & siccō / nec ita
remanent fixi / & firmi / sicut in calido & humo.
Alio uero modo ut dicamus tales non fieri cal-
uos facile / quia amittit per aliquam causam
accidentalem ita de leui capillos in parte ante-
riori / sicut habentes cōplexionem calid. & sicc.
Nec ita leuiter ut habentes frigid. & humid.
Terrio uero modo / ut intelligamus per hoc
tempus q. caluitium non accidat / ita cito /
ut in calida & siccā. Et hoc habetur. 3. can. cap.
de signis cerebri equalis. Melior igitur exposi-
tio est ut componamus ex prima & tertia ex-
positione. s. ut dicatur caluitium in hac com-
plexione / nec tñ / nec ita cito uenire sicut in ca-
lida & siccā. ¶ Audire uero. Cōst. in hoc lo-
co significat regionem temperatam dupliciter /
Vno modo per situm climatum / & cōpositio-
nem terre. Alio modo per complexionem ae-
ris. Et dicitur primo modo regio temperata /
illa que est in fine tertiū climatis p. totum quar-
tum clima / & maxime illa que est a principio
quarti climatis usq. ad eius medium & nō est
ibi multitudo fabricorum. Sed uero modo
notificat regionem temperatam per aerem tē-
peratū dicens / q. regio temperata est illa su-
per cuius aerem nō uincit aliqua. 4. qualitatū.
¶ Dubitatur de hac regione temperata / quia
uidetur Auit. ponere q. regio temperata ma-
gis / que esse possit / est illa q. est sub linea equi-
noctialis. Cuius contrarium uidetur uelle alfra-
ganus. Videtur enī ponere q. linea equinoctia-
lis sit inhabitabilis. Diuidit enim terram ha-
bitabilem in. 7. climata que omnia sūt a linea
equinoctialis / uersus septemtrionem. ¶ Ad h
respondeo / q. sub linea equinoctiali est regio
habitabilis. Et hoc expresse ponit Damascē-
nus in fine affor. suorum. Dic enim q. habitan-
tes in india / sub equali die habēt duas hyemes
& duas estates : &c. Nec obstat quod oppo-
nitur per alfraganum. Q. n. ille non diuidit to-
tam terram habitabilem / Sed solū illam / que
distinguitur per elevationem poli maiorem
uel minorem / super terram. ¶ Preterea dubi-
tatur / quia hec conditio / que sumitur a regio-
ne / nō uidetur esse possibilis. Dicit enim Gal.
c. de ingenio san. ca. xii. q. oportet nos impen-
dere curam nō solum in Italia / sed in toto or-
be terrarum. Sed cura non potest fieri absq. co-

gnitione complexionis naturalis / ut dicitur. q.
de in. fa. eo. ultimo & pmo can. sen. 4. cap. ult.
¶ Solue / sicut solutum est supra illa lectione
totius corporis habitadines. ¶ Quēq. uero
sunt fm capillos. Et not. q. quis h. cōditio ma-
xime locum hēat in capillis / p. p. p. quia ge-
nerat ex fumis resolutis ab humoribus totius
corporis. Nihilominus tñ habet locum in aliis
signis / ut infra de signis cerebri fri. & sic. ¶ Sed
in humorum temperatā / sit contrari debet / tē-
perantie eor. que sunt fm cerebrum habēt p.
portionem in temperantia humorum. i. cum
temperantia humorum totius corporis. ¶ Pro-
portionem habent. Hoc potest dupliciter intel-
ligi. Vno modo q. humores totius corporis sint
eiusdem complexionis cum ipso cerebro ut si
cerebrum est temperatum q. humores sint tē-
perati. Et si cerebrum est calidum / q. humo-
res sint calidi / & sic de aliis / & hoc modo intel-
ligit Co. ut infra de signis cal. cerebri. Alio nō
pōt. intelligi ut intelligamus hūiores totius corporis
habere proportionem cum cerebro. Ita q.
ipsi sint semper temperati / ut intelligamus in
cerebro calid. & frigid. humores totius corpo-
ris esse temperatos p. p. temperantiam cō-
dis & epatis / que in cognitione cerebri dēt
supponi esse t. p. t. q. t. ad imediatam cogni-
tionem. Et hunc intellectum reputo melio-
rem. Et ratio est. Nam quādo humores totius
corporis sunt temperati / q. t. ad se faciunt
fumos generatos capillos / temperatos. Iḡ
cum illi sumi perueniunt ad cerebrum tempe-
rati / recipiunt mutationem a cōplexione cere-
bri / & illa mutatio est tunc p. p. solam cere-
bri complexionē. Sed q. complexio cerebri
distemperati cōcordat cum complexionē hu-
morum totius corporis / non sic / manifestatur
impressio facta i capillis p. cerebrum / ut prius
incertum enim erit : An sumi alterentur ex
cerebro p. p. cōuenientiam cum complexio-
ne humorū. ¶ Preterea melius cognoscitur
per membrum distemperatum / cum illa mem-
bra supponuntur temperata. Sed existente cor-
de & epate temperatis oportet humores to-
tius corporis esse temperatos.

S vero calidius tempe-
rato fuerit cerebrum : fm vero
alteram oppositionem eucraton : si
quidem plurimum fuerit calidius / for-
tiora omnia que dicta sunt & dicēda
sunt signa. Breui uero superabūdi-
tia existenti leuia. Cōmunis uero
hec ratio sit in omnibus que dicēda
sunt mibi

Tell. 46

**Que nā sit
regio bene
temperata**

sunt mihi partibus carum que i omnibus temperantibus dicende sunt conclusiones. Deinceps vero signa eius que in cerebro est caliditatis in his que prius dicta sunt rubicundiora & calidiora que sunt circa caput omnia que in oculis vena sensibiles Capilli botum natorum citius in capite nascuntur. Multum quidem calidioribus existentibus bene temperatis nigri & fortes & crispi sunt. Non multum vero calidioribus subrubet quidem primum sunt & magis plurimum calidi. Superfluitates vero sim palatum & nares & oculos & aures breues digestis his sunt quando irreprehensibiliter sani sunt. Repleto autem aliquando capite continue & maxime his quando dictam negligenter observant hoc tale accidit. Plurima quidem sed non indigesta sunt superflua. Replentur autem & gravantur capita ex calidis calefactentibus & potibus & odoribus & extrinsecus accidentibus omnibus calefactentibus in quibus est & continens aer. Adhuc autem magis si non solum calida sint talia naturalia sed & humida: brevis somnis butusmodi temperantie dominantur adhuc ne profundus ipsi fiant.

Postquam posuit signa cerebri temperati tanquam cuiusdam mensuræ. Ponit modo signa cerebri dissipati. Et dicitur hec pars in. 2. Nam primo ponit signa cerebri dissipati simpliciter dissipantia. Secundo ponit signa cerebri dissipati composita dissipantia. Durat prima usque. Composita quidem calida & sicca dissipantia &c. Prima dicitur: Nam primo ponit signa cerebri lapsi in qualitatibus accidentis. Secundo in passivis. Durat prima usque. Siccioris vero cerebri. Prima itaque dividitur in duas: quia prius agit de signis cerebri calidi. Secundo frig. Durat prima usque. Frigidioris vero. Prima pars dividitur in duas. Nam primo determinat designa cerebri calidi continet. Secundo specialiter. Durat prima usque. Deinceps vero. Prima dividitur in duas. Nam primo ponit compositionem quæritur signorum ad quantitatem caliditatis cerebri.

Secundo generalizat illam regulam in aliis dissimulantibus. Durat prima usque. Ceteris vero hec ratio. Pars illa in qua specialiter agit de signis cerebri calidi dicitur in. 3. Nam primo ponit signa que sumuntur a qualitate. Secundo ponit signa que sumuntur ab executionibus. Tertio ponit signa que sumuntur ab actione mutata. Durat prima usque. Capilli horum. Secunda usque: Brevis somnis. Secunda dividitur in 3. Nam primo ponit signa que sumuntur ab executionibus qui sunt capilli. Secundo ab executionibus que sunt superfluitates. Tertio ab alteratione extrinseca. Prima usque. Superfluitates. Secunda usque. Repleto autem. Pars prima dividitur. Nam primo ponit signa a tempore capillorum. Secundo a colore & substantia eorum. Tertio a privatione eorum. Prima usque. Multum quidem calidioribus. Secunda usque. Accedentibus vero etatibus. Sunt igitur 8. parteslectionis presentis. De quarum prima sic dicitur quod si cerebrum est calidius cerebro temperato: tunc temperatum inter siccitatem & humiditatem. Aut est multum calidius eo / aut parum. Et si multum erit calidius temperato. Tunc signa eius multum recedunt a signis cerebri temperati. & si parum est calidius eo: tunc parum recedunt signa eius a signis cerebri temperati. De secunda parte dicitur quod hec ratio sit generalis in dissimulantia cuiuslibet membri. De tertia parte dicitur quod signa cerebri calidioris cerebro temperato sunt maior caliditas quo ad tactum partium adiacentium capitulis. frontis & temporum / quod sit caliditas que tangitur in temperato capite. Item sensibilitas venarum oculorum est signum cerebri calidi. De parte quarta dicitur quod nigredo / & fortitudo / & crassitudo capillorum sunt signa cerebri multum calidi / sed rubedo capillorum circa principium / & nigredo in processu sunt signa paræ calidioris cerebri / quod oportet. De quinta vero parte dicitur quod caluitio in processu etatis signum calide complexionis cerebri / & quædamque velocitas propter caluities est signum maioris caliditatis cerebri. De parte 6. dicitur quod paucitas superfluitatum / & earum digestio est signum calide complexionis cerebri. De septima quod quando caput subito repletur a superfluitatibus propter malam dietam / tunc habent ipsi multas superfluitates / sed bene digestas / ea vero que eis replent caput sunt cibi & potus / & odores calidi / & extrinsecus accidentia inter que omnia est aer non continens / & dico tibi quod multo magis repletur & gravatur caput / si non sint solum natura calida que sunt dicta / sed etiam & humida. De 8. dicitur quod

2
Sensus
Tex. 48

Tex. 49

Tex. 48

q breuitas : & leuitas somni est signum calid. complexionis cerebri. ¶ Si uero calidius fuerit temperato fm uero alteram oppositionem fuerit euctaton. Hic implicat auth. q in omni diffemperantia simplici debet esse due qualitates equales/ quatum una est superans & alia superata. Vt in complexione calida. Sunt siccitas & humiditas equales/ & calida superans & frigida superata/ & sic de aliis coplexionibus simplicibus. Complexio uero cõposita habet duas coplexiones supantes/ & duas superatas/ ut in coplexione ca. & hu. sunt ca. & hu. supantes/ & frigiditas & siccitas superate. Et sic de aliis coplexionibus cõpositis. In coplexione uero temperata sunt omnes quatuor qualitates equales/ quarum nulla superat nec superatur. Et hoc distinctio colligitur ex primo naturalium/ & primo lib. complexionum. Et primo can. fen. prima cap. de complexionibus primo. ¶ Circa hoc dubitatur non enim uidetur q possit esse complexio aliqua calida a generatione sine siccitate. Dicitur enim primo can. de coplexionibus/ q complexio calida simplex non durat/ quin sibi siccitatem adiungat. Cui non minus ratio concordat/ cum calidus agens in subiectu cõmixtum ex humido & sicco equaliter necessario consummat humidum. Duo enim opponantur humidum/ & sicco. Nec frig. impedit calidum/ quin agat in humidum eo q ex eo nutritur. Complexio autem calida de qua hic loquitur/ cum sit talis a generatione/ non debet omni tempore durare. Quare non inuenitur complexio simplex talis a generatione. ¶ Ad hoc respondeo q cor uel membrum inuenitur diffemperatum diffemperantia simplici a generatione/ & omni tempore durat tale cū hac determinatione. sc. a generatione. Omni enim tempore uerum est dicere q hoc membrum ex generatione habet equalitatem duarum qlitatum/ & in omni equalitate qualitatum duarum/ puta q habet equalitatem humiditatis/ & siccitatis/ & in equalitate frigiditatis & caliditatis. Tamen hoc habendo qualitatum/ lapsu temporis mutat qtu ad actuale inherentiā. Sed quantum ad appetitum in mutabilis pmanet. ¶ Secundū alteram oppositionem euctaton. i. temperatum fm oppositionē passiuam qlitatum. ¶ C B reui super abundantia existente/ & c. Iste canon/ qui demonstrat quantitatem signorum sequi quantitatem significatorum/ non uidetur hic habere locum. Loquitur enim hic Gal. de corpore simpliciter talis/ corpus autem fm pte tale ē aut maxime tale/ aut ē multū tale. Vnde uerum qd q horum habet gradem lapsum. Non igitur habet locum q dicit breui

existente super abundantia. & c. ¶ Ad hoc te spondeo q licet corpus simpliciter egrum habet grandem lapsum/ comparatum ad corpus sanum lapsum/ tū in illa magnitudine lapsum est latitudo multitudinis/ & paucitatis lapsum. ¶ Aut dic q Gal. determinat hic de signis corporis simpliciter egrum. Et cum hiis ē determinat de signis duarum latitudinum/ Nec nego q de terminet solum de signis corporis simpliciter egrum/ Et hoc patet p rubricam supra positam/ Dicit enim q ex hiis erant relique due latitudines manifeste. Tum ē hoc potest multipliciter intelligi sicut & supra dictum est in gloria illius capitali. Prima tamen solutio magis placet. ¶ Cōis uero ratio. i. illa regula. sc. ad magnitudinē diffemperatē/ magnitudo signorum. Et ad paucitatem sequitur paucitas signorum/ non solum habet locum in cerebro calido. Sed in quolibet membro/ & in quolibet complexione simplici & cõposita. ¶ Deinceps uero dicantur signa eius/ que in cerebro caliditatis in hiis que prius dicti sunt/ Per prius dictos. Intelligit eos in quibus cõferantur cõditiones supraposite. sc. cõdicio que sumitur a regimine & hñoribus. ¶ Rubicundiora & calidiora/ Ista que sunt circa caput sunt frontis & tempora & aures & collum. Et dicuntur rubicundiora/ quia in tali capite est sanguis calidior/ & propter hoc rubicundior est ille sanguis/ ppter hoc etiam facit ista loca calidiora. ¶ Sed aliquis queret unde sumitur hoc signū scilicet calidiora esse que sunt circa caput. Et uidetur q a substantialiter inherētibus/ quia signa sumpta a primis qualitātibus dicuntur summi a substantialiter inherētibus. ¶ Ad hoc respondeo q tale signum est sumptum a caliditate horum membrorum/ que tanguntur/ & caliditate cerebri. Et dicitur summi a substantialiter inherētibus/ per comparationē ad ipsa mēbra/ que tīguntur. ¶ Et que sunt in oculis uene sensibiles. ¶ Contra hoc opponitur quia uene non possunt esse sensibiles/ nisi sicut maiores temperatis. Sed uene maiores tīguntur significant sup calid. epat. Quare oportet semp cum calido cerebro esse calidum epat q est falsum. ¶ Ad qd respondeo q cerebro existit calido apparēt oculorū uene sensibiles/ p calidiorē sanguinem qui cõtinetur in eis/ & propter magnitudinē eorum/ illa tū magnitudo & caliditas sanguinis maior non procedit ab epate. Dico enim q epat in hoc casu debet supponi esse temperatū/ & qtu est de se uenas oculorum non fecit nisi temperatas/ Sed caliditas cerebri operata est in materiam uenarū/ & fecit eas

Sit ne calor a generatione
ratione abf-
q sicco

Subseruiat
ne corpori
fm. egroto
q signū se
quatur sig.
in quāt.

& fecit eas maiores & sanguinem calidiorē
 ¶ Sed p̄tra hanc solutionem quis obiiciet
 quoniam epas temperatum est calidius cete-
 ro calido; quare non uidetur q̄ caliditas ce-
 rebi cum sit minor potuisset magnificare es-
 sectum epatis/cum habeat maiorem calidita-
 tem. ¶ Ad q̄ responde q̄ caliditas membri
 huius calidi non ampliavit effectum epatis tē-
 perati/quia fit calidius eo/sed quia erat calidi-
 us cerebro temperato/unde uene oculorum
 non sunt late/nisi quia cerebrum calidum ha-
 bebat plus de caliditate/ q̄ cerebrum tempera-
 tum/& propter hoc minus resistebat epari in
 dilatactione illarum uenarum/& in generatio-
 ne sanguinis calidi. ¶ Capilli horum nato-
 rum citius in capite nascuntur. Hoc intelligas
 aut in principio natiuitatis/ aut in iuuentute/
 ut dicitur tertio casu/capitulo de signis cerebri
 calidi. Causa uero quare citius nascuntur/ q̄ in
 cerebro temperato est/ quoniam cerebrum ca-
 lidum citius conuertit uapores in fumos; qui
 sunt materia pilorum/ q̄ cerebrum tempera-
 tum. ¶ Multum quidem existentibus bene tē-
 perati/nigri & fortes/& crispi fiunt. Hec tria
 signa/ scilicet nigredo/fortitudo & capillorum
 crispitudo debent intelligi in principio na-
 tiuitatis/& non in iuuentute/ quia in cerebro
 parum calidiorē apparebunt tales capilli in
 iuuentute. Et dicitur fieri nigredo capillorum
 in cerebro multum calido/quia caliditas exce-
 dens redit fumum; Vnde capilli generantur/
 grossi/& nigri propter uirtutem adustio-
 nis/& propter hoc sunt capilli fortiores/quia
 fumus est grossior/crispitudine autem fit in eis/
 quia caliditas cottigat consumendo humid.
 ¶ Sed aliquis obiicit/ quia uidetur q̄ in tali
 cerebro non debeant esse capilli nigri/ quoni-
 am materia pilorum est sicca/ omnis fumus sic-
 cus est/ uapor autem humidus/ sed calor agens
 in sicco dealbat/ sicut dicitur primo cano/capi-
 tulo de humoribus. ¶ Preterea nos uidemus
 q̄ in forti igne fit fumus clarior/ q̄ in debili/
 quare uidetur q̄ in cerebro calido debeant esse
 capilli minus nigri q̄ in temperato. ¶ Ad
 hoc responde q̄ quando dicit Auiens. q̄ cali-
 dum agens in sicco dealbat/ q̄ hoc intelli-
 gitur in ultimo sicco/ q̄ proximum solutio-
 nis/ continuitatis/ uer pater in carbone/& cinere
 de quibus ipse ponit exemplum. Materia au-
 tem pilorum licet dicatur sicca per compara-
 tionem ad alia que sunt in corpore/ non tamen
 dicitur sic ultimam siccitatem habere; cuius
 signum est/ quia capilli sunt curuabiles/& non
 franguntur/ unde potius debet dici e contra. s.
 q̄ capilli in calido cerebro ideo sunt nigri; q̄

cā agens in hum. denigrat. ¶ Et fortes. Causa
 fortitudinis eorum est multitudo siccorū forti-
 ter coagulatorum/& propter hoc sunt fortes
 pili/ quia sunt fortes & bene coagulati. ¶ Et
 crispi fiunt. Crispitudinis cā est caliditas/ quia
 ipsa corrigit consumendo hum. ¶ Nō multū
 uero calidioribus exiitibus & c. Expone sicut
 supra in princ. ca. ¶ Subtibi quidem p̄mūt
 Intellige hoc in infantia. nam cerebrum tpa-
 tum habet eos subrubeos in pueritia. ¶ Dein
 de nigrescūt. Intellige hoc i iuuetate. ¶ Sed
 circa hoc q̄ quales erant capilli in pueritia.
 Et responde q̄ sunt rubei. nam capilli puero-
 rum tenent medium inter capillos infantium
 & iuuenum. ¶ Accedentibus uero etatibus
 calui fiunt & c. Etas inq̄ fit caluitium/ est etas
 iuuentutis/ ut dicit Arist. in lib. de animali. &
 est ratio. quā in tali etate est siccitas corrodens
 materiam pilos. De caluitie autē & canities/uf-
 ficienter disputabitur infra in fine signis cete-
 ¶ Superfluitates autē s̄m palatum & c. Hic cā
 git author. 4. superfluitates. unam que egredi-
 tur per palatum/& aliam que egreditur p̄ na-
 res/& iste due sunt s̄mgnatice. Tertia superflui-
 tas egreditur per oculos; & hec d̄ esse melan-
 colica. Quarta egreditur p̄ aures/& h̄ dicitur esse
 eoletica. ¶ Breues & digeste. Ratio huius est
 q̄ caliditas excedēs consumit de materia hage
 superfluitatū & tam bene digerit. ¶ Q̄ irre-
 prehensibiliter sunt sani. hec cōditio ideo po-
 nitur/ quia tale cerebrum propter caliditatem
 multos uapores trahit/& replet ex eis/ & tūc
 sunt multe in quantitate; & male digerit/ &
 est simile/ sicut dicit Comenat. de uaporibus
 qui in stufa eleuantur. licet enim in ea sit cali-
 ditas multa/ tamen condensantur in aquam fri-
 gidam & descendunt inferius frigidi. ¶ Sed
 circa hec dicta dubitatur/ tam in textu/ q̄
 in commento/ dicit enim text. quando sunt sani
 inreprehensibiliter & c. Ex quo uidetur q̄ Ga-
 lenus hic agat solum de signis corporis egri
 simpliciter/ p̄tior est nunc sanum/ cuius eon-
 trarium supra determinatū ē in illo capitulo.
 Signa egri corporis. ¶ Ad hoc responde / q̄
 ex hoc textu non concluditur q̄ Galenus lo-
 quatur hic de signis corporis nunc sani/ quam-
 uis istud signum q̄ hic ponit requirat corpus
 nunc sanum/ sed potius concluditur contrariū
 um/ cum enim dicit / quando inreprehensibi-
 liter sunt / in loquendo de hoc particulari si-
 gno/ monstrat/ q̄ alia signa uerificantur de hoc
 corpore / quando sanum est nunc / & quando
 non est sanum nunc. ¶ Preterea queritur. Vñ nam in
 unde cōdensatur in aquam frigidam uapot ca aqua frig-
 lidus in stufacum i stufa nulla sit frigiditas/ & uapor cal-

Quales nā
 capilli sunt
 cap. cali. in
 pueritia.

Agatur ne
 si de signis
 corporis nūc
 sani.

quod frigidum a frigido generatur / caliditas. n.
rificar & non inipissat / & calefacit / nō infri
gidat. ¶ Ad quod responde quod frigiditas poten
tialis que est in illis uaporibus / reducitur ad ac
tum per suum contrarium. & in aliquibus lo
cis coagultura a circūstante caliditate actum
deducta / generat aquam frigidam per uiam in
spissationis / & est simile de generatione gran
dinis in estate / ponit enim Aristo. in secundo
meteororū. quod iam fit grando in estate / & non
in hyeme / quoniam frigiditas que remanet in
aere per approximationem / multe caliditatis
fortius agit in subiectum. ¶ Quando negli
genter obseruant dietam. Negligentia huius
diete intelligitur quando isti exponunt / indif
ferenter aeri calido & humidō / & utunt / cibus
& potibus in quantitate & qualitate inconue
nienti. ¶ Plurima quidem / sed non indige
ntia sunt superflua. Hic not. ex errore diete fit
peccatum in isto superfluitatis / sed non in qua
li / & est ratio quia prius deficit caliditas cere
bri a cōparatione quā facit per accidens / scilicet
a quantitate superfluitatum / quā deficit ab
opere / quā facit per se / per se namque caliditas
dignetur superfluitates / & per accidens facit eas

Sit ne ex
tremis: **S**ed circa hoc queritur:
mediocri /
tas bono si
gno/cereb.
calid.

Sint ne in lo pascio ex cremeta in cerebro ca, cruda.

thor. 4. repletia & grauitia caput. l. poti ca
lidum/cibum ca. & odorem cal. & omne extri
secus accidens calidum. Et dñt omnia ista gra
uantia/& repletia caput/propterea quia hoc
fuit multum uaporosa/& sic tendunt ad caput
& ipsum replent:& quia cerebrum est cali. &
ipsa sunt calida/adducunt ipsum in maiorem
distemperantiam/ quia omne cerebrum distem
peratum leditur a sibi similibus / & inuatur a
contrariis moderato usu/ut infra de signis ocu
lorum/& de signis uentris / & in Com. illius
affo. In morbo minus periculosis egrotantibus
& p̄ cas. fen. 2. doctrina. 2. ca. 4. ¶ Odoibus
Circa hoc dubitatur/ quia nō uidetur q̄ odoi
aggrauans caput sit signum distemperati coe
bri/ eo q̄ omne aromaticam aggrauat caput/
cuiuscunq; sit complexionis caput/ ut habetur
in illo affor. Muliebrica educit ex aromaticis
calefactio. ¶ Ad qđ responde q̄ licet omnia
aromatica aggrauent caput / inquam sunt uap
orosa & repletia ipsum/ tamen ex parte sue
complexionis aromatica calida/ magis aggra
uant cerebrum calidum/ nocent enim ei/ & re
plendo & distemperando/& aromatica frigi
da magis aggrauant cerebrum frigidum simi
litate. Est igitur duplex aggrauatio capiti
ex aromatibus/ una generalis/ & alia sp̄alishic
affo loquitur de sp̄iali. Aut qñ Cal. dixit aro
matica aggrauare caput intellexit de aromati
bus calidis comparando ad caput calid. ¶ Et
extrinsecus accidentibus omnibus in quibus ē
& continens nos aer. ¶ Hic queritur que sūt
hic extrinsecus accētia p̄ter aerem. ¶ Ad qđ
responde q̄ sunt omnia quęcumq; tangunt cor
pus nřum p̄ter aerem. s. emplastr/ unguenta/
balnea/ & hīs similia. ¶ Preterea non uide
tur q̄ solus aer calidius possit tale caput aggra
uare/ quoniam aer calidus resoluū/ & euacuat
ut dicitur primo cas. fen. 2. cap. 6. ¶ Ad qđ
responde q̄ aer calidus hoc caput aggrauat in
eo q̄ facit humores fluere/ & in eo q̄ ipm ma
gis distemperat. ¶ Preterea uidetur q̄ ista ca
lida debeant tale cerebrum conseruare / eo q̄
similia similibus conseruantur/ ut infra de cau
sis conseruatiuis. ¶ Ad qđ responde q̄ simi
lia similibus conseruantur/ dummodo illa que
conseruantur sint temperata/& sic habet locū
illa regula de conseruatione. ¶ Aut dic q̄ ce
rebrium calidum conseruatur a calidis non exēti
tibus caliditatem eius. ¶ Vel dic q̄ similia le
dunt membrum distemperatum per compara
tionem ad equalia uel contraria/ cerebrum enī
calid melius le hēat ad extrinseca ipsa uel frig
id ad extrinseca calia/ eo q̄ ipsa uel ipsa iuuat
¶ Adhuc autem magis si non sunt solum na

tera calida talia / sed humida .i. quando hec ex
 trinseca que approximant cerebro sunt nō so
 lum calida / sed humida / magis replent & ag
 gramant caput / q̄ calida / & ratio est / quia nocet
 cum duabus qualitatibus / calida autem nocent
 solum cum una. ¶ Breuius somnis huius di
 stemperantie & c. i. in tali complexione cere
 bri est somnus brevis. & huius causa est / quia
 somnus generat a frigiditate / in cerebro enim
 calido consumuntur uapores oppilantes ipse
 quare non potest esse somnus longus / Item
 oppilatio quā facit calidum in cerebro calido
 non est multum spissa / quare non fit multus
 somnus.

Frigidioris q̄ oportet
 Cerebri cognitiones sunt. Pluri
 ma superflua s̄m propulas effusiones.
 Et capilli rufi & recti & manentes
 post multum tempus nascentes sub
 tiles & cyrtiles primū. Et facile a cau
 sis frigidis leduntur. Et s̄m idem tē
 pus leſionis catarris & corizis con
 ſumuntur. Neq̄ tangētibus calida
 que circa caput sunt. Neq̄ inspicū
 tur rubea. Et oculorum vene inuisi
 biles. Et somnolentiores quodam
 modo sunt. ¶ Siccioris vero cere
 bri cognitiones. Nō superfluum est
 in effusionibus. Et sensuum perfe
 ctio. Vigilantes vero sunt. Et capil
 los fortissimos habent / citissimeq̄
 producant nati crispis magis q̄ re
 ctis. Calui in breui fiunt. Humidior
 is vero cerebri capilli fiunt plani.
 Et non omnino calui fiunt. Et sen
 sus debetes sunt. Et superfluitatum
 multitudo. Et hec quidem simplices
 distemperantie sunt.

Po sunt signa cerebri di
 stemperati in caliditate. Pōnit signa ce
 rebri distemperati in frigiditate usq̄. Siccio
 ris vero. Ibi ponit signa cerebri distempe
 rati ad siccitatem usq̄. Humidioris. Ibi ponit
 signa cerebri distemperati ad humiditatem.
 ¶ Prima diuidit in .4. nā primo ponit si
 gna ab exētibz. Secundo ab alterantibus. Ter
 tio a qualitate mutata. Quarto ab actione mu
 tata. Prima usq̄. Et facile. Secunda usq̄. Neq̄
 tangētibus. Tertia usq̄. Et somnolentiores.
 Partes alias non subdiuidit / quia plane sunt.

¶ Dicit ergo q̄ signa cerebri frigidioris tem
 perato sunt hec. i. multitudo superfluitatum p
 palatum / aures / & nates / & rectitudo capillorū
 & glaucedo / & priuatio caluitii / & natiuitas
 pilorum post multum tempus / & subtilitas pi
 lorum / & debilitas eorum. ¶ De parte secun
 da dicit q̄ signum cerebri frigidioris tempera
 to est facilitas leſionis accūs a frigida / & con
 sumptio a catarris / & corizis / in tempore illi
 us leſionis. ¶ In parte tertia dicit q̄ priuatio
 rubedinis circa caput est signum frigide com
 plexionis / & priuatio rubedinis / & insensibili
 tas uenarum oculorum. ¶ In parte .4. dicit
 q̄ multitudo dormitionis est signum frigide
 complexionis cerebri. ¶ In parte quinta di
 cit q̄ paucitas superfluitatum est signum cere
 bri siccioris. q̄ oportet / & perfectio sensuum
 & multitudo uigiliarum / & capillorū fortitu
 do / & uelocitas natiuitatis eorū / & declinatio
 ad cuspidinem maior q̄ ad planitiem / & ue
 locitas caluitii. ¶ Frigidioris q̄ oportet cere
 bri. i. signa cerebri frigidioris tpatō : sunt ista
 que sequuntur. ¶ Superflua plurima. Cā hu
 ius est / quia tale cerebrum hēt debilem digesti
 uam per qd̄ fit indigestio. ¶ Sedm proprias
 effusiones. i. per nates / aures / oculos / & palatū
 ut supra de signis cerebri tpati / & de signis ce
 rebri calidi. & huic signo debet adiungi talis
 cōditio. i. q̄ uirtus digestiua nō sit debilis / & q̄
 nō sit oppilatio in meatibus ut dicitur. 3. ca. 5.
 cap. de signis cōplexionum malarum / & ueniē
 tium in compositione. ¶ Circa hoc q̄ uidet
 enī diminutus in signis supfluitatū / non n. po
 suit nisi genera sumpta a q̄tate corporis de
 buisset n. ponere a qualitate / ut fecit in cap. 5.
 cedeti / ut diceret superfluitates esse indigestas.
 ¶ Ad qd̄ responde q̄ satis pōt intelligi per
 uirtutem sermonis precedentis. nam si cerebri
 calidum habet supfluitates paucas / & digestas
 tūc & frigidum habebit plurimas / & indigestas
 ¶ Preterea ut diminutus cum nō distinxerit
 supfluitates cerebri humorum specie / ut dice
 ret in q̄dam cōplexione supfluitates calidas ge
 nerari / ut in colerica / & in quadam slegmatica
 ut in frigida / & sic de aliis. ¶ Preterea super
 fluitas colerica nō uidetur q̄ multiplicetur in
 cerebro frigido cum sit contraria eius comple
 xioni. ¶ Ad primam rēde q̄ q̄. G. nō uult
 p̄prias effusiones cerebri / tūc dedit nobis in
 telligere distinctionem supfluitatum s̄m spēs
 humorū. unde per nates & palatū euacuā sup
 fluitates slegmaticas & forte sanguinet per flu
 xum sanguinis / & supfluitates colicas dedit in
 telligere p̄ effusione oclorū & sanguicas. nā ēt la
 chryme attestā sanguinis dicit. A. 3. can. c. de

2
 Sensus
 Tex. c. 50.

Tex. c. 51

3
 4
 Item si
 q̄ sita sit.

Fuerit ne
 dimiuta ce
 rebri frigi
 dios expō
 q̄ extemē
 toz quali
 tas omiſſa.

Quid est q̄
 G. tri. cere.
 extemēta
 ex humorē
 bus non di
 stinxerit.

dispositiōibus oculorum. Et superfluitates co-
lericas dedit intelligere per effusionem aurium.

Aut dic aliter & melius q̄ supfluitates cere-
bri uniuersaliter sūt flegmaticæ: cum ipsum sit
mēbrum flegmaticum naturaliter: inter se ta-
men recipiunt diuersitatem cōplexionum. nā
inueniuntur interdum mutillagines calide/ ali-
quando frigide/ & lachryme aliqui calide/ aliqui
frig. **V**el dic q̄ nō debuit ponere distinctio-
nem supfluitatū p̄ spēs humorū: & q̄ nō loquitur
de cōpōne cerebri/ cū uitio humorū: sed h̄ hēt
dubitatiōem & disputabitur in fi. cap. **A**d
scdm dico q̄ patet solutio p̄ solutionem scdm
prime q̄ōnis. **E**t capilli recti. Causa h̄ est:
quia sumus in cerebro fri. non hēt cōcorrugā-
tē/ nisi p̄tgeret ex tortuositate poros. **R**uf-
si. sicuti sedentes ad cirtinitatem/ sicut ponit

As stipule
ne rubor ip-
se friditati.

alia translatio. **C**irca hoc queritur/ nam ru-
bedo uidetur significare super caliditatem: nā
in cerebro t̄pato apparet primo capilli subrufi.
Preterea color rufus & citrinus atte-
stantur colerico humori. **P**reterea Ioā. de
coloribus capillorum non ponit aliquem colo-
rem attestari frigiditati/ ut glaucediem & cani-
tiem. **A**d hoc responde q̄ debemus intel-
ligere hic capillos rufos in iuuentute/ in cere-
bro aut temperato in iuētute capilli sunt rufi/
bei declinantes ad rubedinem/ ex hoc patet so-
lutio ad primum/ loquebas. n. supra. G. in in-
fantia. **A**d secundum dico q̄ color citrinus
uel rufus in capillis/ aliter habet/ q̄ in cutē/ uel
in uena/ in capillis. n. attestatur flegmatica causa
est/ quia generalis materia pilorum est fumus
adustus in uena aut & in cute attestatur calidi-
tati. & h̄ nō. q̄ Aui. ponit in tali cerebro capil-
los habere paruam nigredinem in quo nota ē
q̄ ois capillus debet habere tincturam. **E**t
manentes. Ratio huius est/ quia caluities pro-
cedit a caliditate & siccitate corrodentibus pi-
lorum materiam/ ideo in cerebro frigido sunt
fixi capilli/ cum sit ibi neq̄ caliditas/ neq̄ siccitas/
que corrugat eorum materiā. **E**t post
multum tempus nascentes. Ratio q̄ capilli in
cerebro frigido tardant ad nascendum/ est q̄
in tali cerebro non est caliditas acuta/ sed ob-
tusa/ que tales uapores conuertit in fumum.

Subtiles. Ratio huius est/ quia calor debi-
lis non potest multum fumum simul conden-
sare/ & adducere nec etiam potest facere latos
poros/ ergo ex paucitate materie capillorum
& ex t̄ocitura pauca sequitur eorum subtilitas

Et exiles. i. debiles/ debilitatis cā ē subtilitas

Circa hoc queritur/ uidetur enim obmisisse
signum q̄ sumitur a uelocitate canitiē/ quod
Aul. 3. cañ. ponit in tali complexione. **A**d

q̄ responde/ quia tale signum bene potest po-
ni a complexione: sed quia tale signum magis non
habet locum in frigido & sicco/ ideo ubi ibi non
distulit ponere. **E**t facile a frigido

leduntur. Ratio huius est/ quia omne mem-
brum distemperatum leditur a sibi simili & in-
uatur a contrariis moderato uis/ ut infra dicitur
in pluribus locis. **C**ataris & corru-
consumuntur. Oria est inter catarrum & cor-
ruam quoniam catarrus est superfluitas tua/
cuata per palatum. Corrua autem per nates/
ut dicitur in Comento pronol. lib. secundo illo
cap. Sternutatio/ & Aui. c. tertio cañ. capitulo
de corrua & catarro/ ibi ponit alia differētia
inter catarrum/ & corruam/ quam ibi legas.

Consumuntur. Non debes intelligere q̄ ne-
lit solummodo consumptionem/ que est exi-
catio/ sed intendit generaliter omnem lesio-
nemque potest contingere ex catarro & cor-
rua. **N**eq̄ tangitibus calida. Circa hoc du-
bitatur/ quia ea que sunt circa caput/ non ap-
parent calida cerebro existente temperato.

Ad q̄ responde/ q̄ negatio ualeat tantum
q̄tum contrarium/ est enim dicere non calida/
id est frigida. **N**eq̄ aspiciuntur tubæ/ id est
apparent alba/ seu liuida/ ut infra de signis mu-
sculdrum. **E**t oculorum uene inuisibiles.
Causa huius est/ quia angustia est naturalis filia
frigiditatis/ ut infra de signis canone pulmonis
sunt igitur uene oculorum stricte/ & uic/ si/
unt inuisibiles. Item alia causa est/ quia in ce-
rebro frigido generatur sanguis paucus & fleg-
maticus/ que sunt igitur uene tali sanguine
replete minus apparent. **E**t somnolentia/
terrida multum dormiunt & profundius/
causa est/ quia somnus fit a frigidityte ligante
uirtutem sensibilem in cerebro/ sicut uult Aul.
in lib. de somno & uigilia. **Q**uodāmodo
sunt. Ideo dixit quodāmodo sunt quia habent
complexionem frigidam & humidam ma-
gis sunt somnolentia/ est enim somnus a frigidi-
tate & humiditate/ sed a frigidityte principa-
liter & ab humiditate secundario: ut Aui. 3.
cañ. cap. de somno/ & subet. & G. lib. de inter-
rioribus. c. 5. **E**t per somnolentiores non
debes solum intelligere q̄ magis dormiant &
profundius/ sed etiam in uigiliis habet somnolentia
oculorum similem forme dormitatis/ & tardū
motum palpebrarum/ ut dicitur. 3. cañ. cap. de
significatiōibus cōplexionum malā: i. pceptōe
Socioris uero cerebri cognitiones/ non su-
perfluum & in effusionibus. Ratio huius est
quia cerebrum siccum per sui siccitatem super-
fluitates consumit/ a simili enim fit generatio
& debes intelligere per non superfluum/ con-
trarium

Quid est q̄
precocis ca-
nitiei. i. fri.

erarium superfluo; cerebrum enim siccum ha-
bet paucas superfuitates respectu cerebri tem-
perati. ¶ Circa hoc obicitur, nam cerebrū sic
cum habet digestionem sicut omne membrum
siccæ complexionis; cum digestio fiat per calidi-
tatem; & hu. debent ergo multe superfuitates
esse in eo ex debilitate digestionis; & hoc sa-
cit q̄ dicitur infra de signis habitudinis totius
cap. de signis frigide & sicce complexionis; Et
dicitur primo casu. sen. 5ma. c. de qualitate ge-
nerationis humorum. ¶ Ad q̄d responde q̄
in corpore sicco & in membro sicco non mul-
tiplicantur superfuitates nisi per viam accide-
tis per se aut diminuantur. ¶ Vel dic q̄ licet
cerebrum siccum digestius habeat debilitate-
& ex hoc debeant fieri plures superfuitates;
tamen ratioe sue siccitatis plus operatur in di-
minutione eorum / q̄ operetur in augmento-
ratione debilis digestionis. ¶ Dicit magister
Ioann. de B. Contra istam solutionem est
solidum argumentum iudicio meo / quia aut
non ponis habere plures superfuitates cere-
brum siccum; q̄ habeat temperatum; aut habe-
re tantum; aut minus; minus non / quia nō est
credendum debiliorem digōem esse in cerebro
temperato; q̄ sicco. Si tantum; uel plusq̄d est
uerisimilius; erit multiplicatio superfuitatum
in eo; magis; q̄ in cerebro temperato. ¶ Ad
q̄d responde premitendo duo. Vnum est / q̄
talis siccitas habebat temperati actiuarum. Se-
cundum est q̄ siccitas ponit lima caloris; Ex
p̄mo colligo q̄ in tali cerebro erit modica in-
digestio; quia prius habet fieri a caliditate / q̄
humiditate; a caliditate actiue; ab humiditate
passiue. Ex secundo habeo q̄ quantumcumq̄
ponatur temperies inter actiuas / cum siccitas
sit lima caloris; in tempore sue digestionis au-
git siccitas caliditatem. Quare relinquit q̄ plus
superfluo q̄d exsiccat; q̄ illud q̄d multiplicatur
uel superfluit. ¶ Et sensum p̄fectum. ¶ Cir-
ca hoc obicitur. nam perfectio operationum
non inuenitur nisi in membro t̄pato. ¶ Pre-
terea sensus fit per impressionem sensibilis in
sensato; est enim sensus sigillatio sensibilis in
sensato; sicut dicit Isaac in lib. diffinitionum;
cum igitur cerebrum siccum sit dure comple-
xionis non habebit sensus p̄fectos. ¶ Pre-
terea siccitas maxime uidetur nocere uisui / cū
in hoc sensu dominetur aqua / sicut dicit Ari-
st. in sensu & sensato. ¶ Ad hāc dubitationem
responde q̄ hāc non debet intelligi per sen-
sum p̄fectum; omne complementum sensus;
sed debes intelligere quandam claritatem sen-
sus; cerebrum enim siccum reddit sensus cla-
rou; & cerebrum humidum turbidos; nam spi-

ritus sensibilis fit in cerebro humido grossus;
& nubilosus / in cerebro uero sicco subtilis &
clarus; & hec glossa colligitur ab A. uii. 3. casu. de
signis sicce complexionis cerebri. ¶ P̄ offiet etiā
dici q̄ intelligeret hanc perfectionem esse in
istō cerebro in adolescentia; habent enim ado-
lescentes multitudinem humiditatis propter
quā sensus eorū turbatur; & illa temperatur p̄-
pter complexionem siccam cerebri. nec obstat
q̄ obicitur per Arist. q̄ in oculo dominatur a
qua; quoniam istud dominium aqua in oculo
potest esse magis & minus & temperate. ¶ Vi-
gilantes uero sunt. Causa hec est quia in cere-
bro sicco sunt pauciores uapores. unde sic nō
ligantur sensus; ex eorū oppilatione. ¶ Et ca-
pilli fortissimos habent. Ratio hec est; quia in
tali cerebro sunt sumi grossi; & densi; ex q̄-
bus fit capilli grossi & fortis. ¶ Et citissi-
me producant nati. Nō q̄ licet ponat hic sup̄-
latium citissime; non tamen propter hoc in-
telligit q̄ uelocius oriuntur capilli in istis / q̄
in qualibet alia complexionē oriuntur; citius
enim in calida & sicca; nam calida & sicca po-
tentior est ad cōuertendum uapores in fumos
q̄ solum calida; uel solum sicca. Item dico; q̄
oriuntur citius in cerebro calido q̄ sicco. quā
caliditas plus operatur ad conuersionem ua-
porū in fumos q̄ sicca; unde dico q̄ ibi ponit su-
perlatium pro comparatiuo. ¶ Crispos ma-
gis q̄ rectos. In cerebro quidem tempore sunt
capilli equidistantes; & medium tenentes inter
crispos & planos / in cerebro autem sicco de-
clinant magis ad latus crispitudinis; & ratio
huius est; quia siccitas inuat ad corrugatiōem.
¶ Sed circa hoc queritur in quo cerebro sint
capilli crispiores; uel in calido; uel in sicco / &
uidetur q̄ in calido sint magis crispi; quoniam
caliditas est qualitas actiua; siccitas uero passi-
ua; & propter hoc quā cōmunicant in aliquo ef-
fectu caliditas debet esse fortior. ¶ P̄ reterea
Gal. loquendo de cerebro calido dixit absolu-
te; q̄ capilli sunt crispi; loquendo uero de ce-
rebro sicco; dixit cum quadam compositione.
s. q̄ capilli sunt magis crispi q̄ recti. ¶ Ad cō-
trarium uidetur / quoniam res corrugatur pro-
pter cōsumptionem humiditatis; q̄d patet in
corrigiis expositis igni & soli; caliditas igitur
non operatur corrugationem / nisi mediante
siccitate; ergo magis corrugat. ¶ P̄ reterea
infra de signis cerebri cal. & hum. ponit capil-
los esse planos / & ex h colligitur / q̄ caliditas
possit facere per se capillos crispos; & loquen-
do de signis cerebri frig. & sic non posuit; ne-
q̄ crispos neq̄ rectos. Ex hiis igitur colligitur
q̄ siccitas magis operatur ad crispitudinē; q̄ calitas;
Thaddei k iii

Quo nā ce-
rebro capil-
li crispio /
res sint cali-
do an sicco

Preterea. G. secundo complexionum / cap. 5. dicit q. capillus provenit crispus / aut sicca te complexionis / aut a poro / in quo est radix eius / unde innuit caliditatem / non esse causam crispitudinis nisi mediante siccitate . **A**d hanc questionem responde / q. immediata & principalis causa crispitudinis / non est nisi siccitas / caliditas enim facit crispitudinem mediantem siccitate / ut probatum est / non enim potest caliditas inducere crispitudinem / nisi converterat in siccitatem / maiorem / q. expediat materiam pilorum / existente igitur cerebro sicco & calido equaliter magis erunt crassi capilli in sicco / q. in calido / verbi gratia sit cerebrum calidum in primo gradu / & siccum in eodem / dico q. vapor / siue fumus / ex quo generatur capillus erit siccior in cerebro sicco / q. in cerebro calido / preterea quia exicare fumum / est immediatus effectus siccitatis cerebri / calidi autem cerebri est effectus mediatum . Et ex hoc patet solutio ad primum argumentum / qd fit in peritium . **A**d secundum dico q. Gal. quando dixit absolute capillos esse crispos in cerebro calido / locutus fuit in cerebro multum calido / sed loquendo de cerebro sicco / non loquebatur de multum sicco cerebro / unde si fuisset locutus de cerebro multum sicco / bene posuisset absolute capillos crispos . **S**ed forte aliquis obicit contra hanc solutionem / ex verbis enim meis relinquitur / q. caliditas cerebri / non possit facere capillos crispos / nisi primo operetur siccitatem in eo / & sic nunquam inuenietur crispitudo nisi in cerebro calido & sicco / cerebrum autem calidum tantum / debet esse temperatum inter humidum & siccum / ut dictum fuit supra de signis cerebri calidi / q. habebit capillos medios inter crispos & planos . **A**d h. responde q. cerebrum calidum & temperatum inter humidum & siccum / habet capillos crispos ut dictum est . nec oportet ut eius caliditas faciat siccitatem in substantiam cerebri ad hoc ut capilli fiant crispi sed facit siccitatem in materia pilorum . san fuit / motus potest enim esse in cerebro calido temperato inter humidum & siccum / tanta caliditas q. licet ipsum cerebrum non converterat ad siccitatem / potest tamen fumum qui est materia pilorum siccare . **C**alui vero in breui . i. in percessu etatis citius fiunt calui / q. habentes cerebrum temperatum . **C**om. vero ponit hic q. caliditas & siccitas sunt causa caluitii / propterea quia calor / fumum & coarctat fumum qui est materia pilorum . **C**irca hoc queritur / an in cerebro sicco / uel calido / uelocior uel maior debeat esse caluities / uidetur q. in calido cerebro / quoniam caliditas est potentior in corrodendo materiam

pilorum q. siccitas & uidetur contrarium / quoniam caluities attributa est sicciori parti capitis . **C**aluities siccioris caliditas non est causa caluitii . **C**ap. 6. & ibi dicit . G. q. caluities est siccioris capitis . **P**reterea tollamus quatuor terminos . caliditatem facere caluitium / & frigiditatem prohibere caluitium . Item alios duos . siccitatem generare caluitium / & humiditatem prohibere caluitium . Item ponamus commisceri simul complexionem prohibentem caluitium cum complexionem generantem . s. ut misceamus siccitatem cum frigiditate / & humiditatem / quibus positis sic procedo / in complexionem frigidam & siccam reperitur caluitium / in calida autem & humida non inuenitur caluitium / sicut ista patet de signis calidi & humidi / & frigidi . & sic ce complexionis cerebri magis igitur se defendit siccitas in generando caluitium / q. caliditas ab humiditate prohibente ipsum / igitur siccitas est potentior in generando caluitium / q. caliditas . **A**d hoc responde q. complexio calida / & complexio sicca sunt equales in generando caluitium / & si est ibi differentia / non est tanta / de qua sit curandum apud medicum / & hoc parebit infra de signis complexionis calide & humide & frigide & sicce melius / quia ibi fit mentio de calidi comparatione . **A**d primum autem argumentum responde q. licet caliditas sit potentior siccitate / & in aduocando materiam pilorum / tamen siccitas inuenit minorem quantitatem uaporis / q. caliditas / quia in complexione calida plus est de materia uaporosa / q. in sicca / unde maior est materia / quam habet caliditas / q. materia quam habet caliditas / & ita siccitas restauratur in minori quantitate rei combustibilis . **A**d secundum dico q. licet caluities fiat in sicciori parte capitis / non tamen sequitur / propter hoc sit caluities magis a siccitate / quia in hoc adiuuat siccitas / ad hoc ut possit adequari caliditati in generando caluitium / quia siccitas loci ubi fit caluitium & paucitas materie adequat siccitatem caliditati in generando caluitium / nam quodrum de se est / nulli dubium est / quin caliditas sit fortior sicco . **A**d argumentum parebit solutio / infra cap. de signis frigidi & sicce complexionis & calidi & humidi . Et nota q. super hoc capitulo caderet questio quam disputandam dimittimus scilicet an Gal. loquatur in hoc libro de signis complexionis cum materia / uel sine materia / tamen ego refero ad finem de signis cerebri quam disputabo cum quibusdam aliis generatilibus questionibus . **H**umidioris uero cerebri capilli plani . **C**ausa huius plana est per ea que dicta sunt supra . **E**t non omnino calui sunt . **A**d

Quoniam cerebro caluitium ocyus atq. potius

sum. Ad hoc dubitatur / quia uidetur author
offendere q̄ cerebri humidum faciat caluitiū /
sicut non omnino q̄d non uidetur / quoniā hu-
miditas omnino resistit caluitio / & non est in
eo caliditas supflua / que generet ip̄m. ¶ Ad
hoc potest responderi per diuersam composi-
tionem huius negationis nō / ut dicamus q̄ ha-
bentes cerebrum siccum omnino non sūt cal-
uitiales enim operatur negatio postposita / &
aliud pposita signo uniuersali. ¶ Vel dic q̄ si
aduerbium omnino ponitur ibi superflue / siue
expetitur / q̄d probatur per aliam translationē /
nam absolute dicit q̄ habenti cerebrum hum-
idū sic caluitiū. ¶ Vel dic. 3. & melius q̄ si ad-
uerbium omnino debet poni cum negatione
postposita / siue scribitur in text. & est talis sen-
sus habentes cerebrum hum. non sūt om-
nino calui. i. non sūt ita calui / sicut habentes
cerebrum temperatum / cerebrum enim tem-
peratum mediocriter se habebit ad caluitium
huc autem cerebrum habet se ad caluitium mi-
nus q̄ mediocriter / propter humiditatem pro-
hibentem illam mediocritatem. ¶ Et sensus
hebetes. i. turbidi & nebulosi / nam sic habet
alia translatio / cuius ratio est q̄ in cerebro
humido sūt spūs grossi / & pleni nebulosis su-
perfluitatibus. Nam humida complexio cere-
bri materiam superfluitatū multiplicat. ¶ Et
superfluitatū multitudo / hoc est planum per
ea que sūt dicta. ¶ Hec q̄d sūt simplices di-
stemperantie. Imponit hic finem huius que di-
cta sūt de signis simplicis distemperantie. ¶ Cir-
ca hoc potest queri q̄ non posuit hic aliquod
signum sumptum a somno / cum in sicca com-
plexione posuisset signum aliquod sumptum
a uigiliis. ¶ Ad q̄d respondeo q̄ satis bene in-
telligitur per hoc dixit sensus hebetes. ¶ Pre-
terea q̄ non posuit in hac complexione cere-
bri debilitatem capillorum / cum posuisset in
cerebro siccō fortitudinem. ¶ Item queritur
q̄ nō posuit signum sumptum a tempore na-
tuitatis / ut poneret natiuitatis tarditatem / si-
cut in siccō posuit uelocitatem. ¶ Ad hec. 2.
similiter respondeo / q̄d intelliguntur per signa
opposita in sicca complexione / nam postq̄ po-
suit ibi illa / dedit intelligi sua opposita hic.
¶ Preterea dubitatur de quodam uerbo Co-
ment. Dicit enim q̄. G. posuit in unaquaq̄ cō-
plexione simplici cerebri mansiones multas
dinis & paucitatis. Hoc aut̄ falsissimum. quo-
niam ipse non posuit mansionem nisi in cali-
da complexione. ¶ Ad hoc respondeo q̄ si-
te dubio. G. nullam mansionem expresse po-
suit nisi in calida / sed forte in aliis tribus dedit
intelligere. Et potius ego quidem credo Cor-

mentatorem somniasse in hoc loco. Ego aut̄
disputabo infra in qua complexione / & qua
deant poni mansiones / & in qua nō deant poni

Composita quidem ca-
lida & sicca. Prima quidem est
fm quam non abundantes sūt supe-
rfluitatibus. Sed p̄fecti sensibus. Et
vigilantissimi / & calui sūt citius. Pri-
ma tamen generatio capillorum ci-
tissima est eis / & plenissima / & nigri ca-
pilli / & crispi sūt / & calidi sūt tangē-
tibus capiti / & rubicundi vsq̄ ad sta-
tus tempora. ¶ Si vero humiditas
accedat caliditati / parum q̄dem sup-
aggrudentibus vtriusq̄ mediocrita-
tem. Fit bonus color / & caliditas / & i
oculis vena magne / & superfluitates
plurime mediocriter digerit / & capil-
li recti subrubet / & non calui sūt fa-
cile. Replentur autem / & grauantur
capita a calefacientibus. Si vero
humectentur / multo magis statim su-
perabundantiam habent superflui-
tatū. Quando vero ad plurimum
humiditatis / & caliditatis venerint /
egrum / his caput / & superfluitatibus
plenum / & facile ex calefacientibus
humectantibus leditur. Notus ve-
ro bis semper contrarius. Optime
vero in borea degunt. Neq̄ excita-
ri possent vsq̄ ad multum / & ad som-
num conuertentes seipsos. Simili-
ter / & grauantur dormientes / & vigi-
lantes / & fantasias vident / & sensus
sūt imperfecti. Si vero multum tē-
perato sit calidius cerebrum / parum
vero humidius / remanebunt calide
craeseos cognitiones / miscebūt au-
tem eis leniter humiditatis cogni-
tiones. Velut e contrario / & si multo
quidem sit humidius cerebrum / pau-
lo vero calidius / manifeste quidem
erunt vehementes humiditatis / le-
ues vero caliditatis cognitiones.
Quia si qualitates intenduntur / & si-
gna erunt intentiona. Si vero remis-
seremittuntur / & signa. Communis ve-
ro ratio est hec in omnibus fm com-
plexionem distemperantijs.

Tex. 53.

Tex. 54.

Lea. 18.

Introduci.

Partitio

2
Sensus

Postq̃ Sa, determina

uit de signis simplicis distemperantie cerebri. Determinat de signis compositis usq; ad locum illum. Hec igitur sunt signa que in cerebro. Ibi ponit finem toti tractatui De signis cerebri. ¶ Prima diuiditur in. 4. In quarū p̃ma determinat de signis cerebri cal. & sic. In cunda de signis cerebri calid. & hum. In tertia de signis cerebri frig. & sic. In quarta de signis cerebri frig. & hum. Durat prima usq; Si uero humiditas. Durat secunda usq; Frigide uero si mul. Durat tertia usq; Frigide uero & hum. Partem primam non diuido. Secunda uero diuiditur in duas. Nam p̃mo agit de signis calid. & hum. parum distemperati. In secunda de signis eiusdem multum distemperati. Durat prima usq; Quando uero ad plurimum. Secunda in duas in quarum prima ponit signa cerebri multum distemperati in urrag; qualitate. In secunda ponit signa multum distemperati in altera qualitate. Durat prima usq; Si uero multum sit temperato calid. ¶ Dicit igitur sic de parte prima q̃ inter compositas. Cōplexiones cerebri prima est cali. & sic. Et hec sunt signa. I. nō abundare in superfluitatibus/ Habere sensus p̃fectos. Et ēē uigilantissimos/ & fieri citissime caluosi Et habere primam generationem capillorū plenissimam & citissimā/ Et habere nigros capillos/ & crispos/ & habere caput calid. quo ad tactum. Et habere multā rubedinem in partibus capitis usq; ad tempora status/ & hoc de pte prima p̃ncipali. ¶ De secunda dicit q̃ si cerebrum sit calid. & hum. parum excedentibus mediocriter utrisq; qualitatibus. Hec sunt signa. s. bonus color & caliditas in p̃tib; capitis. Et uene sensibiles in oculis. Et multe superfluitates digeste mediocriter. Et rectitudo & subrubedo capillorum. Et facile caluitiū. Et repletiō & grauitas capitis ab omnibus calefacientibus extrinsecus. Et si illa extrinsecus calefacientia fuerint nō solum cali. sed hum. multo citius & fortius faciūt habundantiam superfluitatū in cerebro tali. Et hoc de parte secunda. ¶ De tertia dicit q̃ qñ cerebrum fuerit calid. & hum. tunc talia habēt signa. Scilicet q̃ in talibus caput est egrum/ & superfluitatibus plenum/ & facile leditur a rebus calefacientibus & humectantibus extrinsecus. Et uetus australis maxime ledit ipsam/ & a boreali iouatur. Et habentes tale caput non possūt excitari usq; ad magnum tempus/ & qñ cōuertuntur ad somnū sunt similiter grauiter dormientes/ & quasi uigilantes etiā in somno multum uident fantasias. Et sensus habent im-

p̃fectos. Et hoc de parte tertia lectionis. ¶ De quarta dicit q̃ si cerebrum sit cali. temperato multum/ & sit parum hum. temperato remanebunt in eo intensa signa caliditatis/ & remanebunt remissa signa humiditatis/ & e contra/ Et hec regula fit cōmunis in omnibus distemperantis compositis. s. q̃ intense qualitatis intenduntur signa. Et remisse qualitatis remittuntur signa. Et hoc est qd̃ dicitur de quarta parte lectionis. ¶ Littera sic legatur. Cōposite uero calid. & sic. Prima. i. distemperantia cali. & sic. est prima cōpositarum distemperantia. Et uidetur q̃ iste g̃rius compositus. I. licet sit positus i singulari numero/ tñ habet uirtutem numeri pluralis. Et hoc patet per aliam translationem. Et per uirtutem cōstitutionis partitū ue. ¶ Secundum quā nō habūdantes sūt. Id est habentes complexionem cerebri calid. & sic. habent priuationem superfluitatū. Cuius causa est/ quia due qualitates conueniunt ad cōsumptionem earum. s. siccitas subtrahēdo materiam & caliditas cōsumendo. ¶ Circa hoc queritur. Vt si qualiter se habebūt habentes tale cerebrū/ qñ b̃it q̃ negligenter seruant dietam. ¶ Ad quod respondēdo q̃ habebunt se sicut habentes cerebrū cali. quīs forte magis possint resistere exceptio ni. ¶ Et p̃fecti sensibus. Id est habebūt sensus claros ut dicitur. 3. can. cap. de signis cerebri. Et huius causa est/ quia in tali cerebro non multiplicantur superfluitates/ que reddant spiritus sēbiles hebetatos/ & tenebrosos. ¶ Circa hoc opponitur. Nam calid. complexio uidetur inepta sensui. In sensu enim duo requiruntur. I. impressio sensibilis in sensato/ & iudicium eius. Dicit enim in secundo topico/ q̃ q̃ sentit iudicat. Sed siccitas repugnat impressioni/ & caliditas repugnat iudicio/ qm̃ in subtilia sic. difficile imprimuntur figure & imagines/ q̃ autem caliditas impediāt iudicium/ uidetur uelle Arist. phis. 7. cum dicit q̃ nō similiter iudicāt iuuenes p̃hyeris sensibus. ¶ Ad hoc responde q̃ quantum cerebrum sit siccum in generatione cerebri. Nihilominus tñ/ habet sufficientem humiditatē. Ad impressionē sensibiliū recipiendam. Est enim oē cerebrū in genere membrorum humid. Quod uero dicitur q̃ caliditas perturbat iudicium/ hoc debet intelligi de iudicio rationis/ Sic enim intelligit. ibi Arist. ¶ p̃terea queritur quis habet sensus perfectiores/ uel cerebrum temperatum uel cerebrum calid. & sic. ¶ Ad hoc responde q̃ q̃ntum ad aggregationem omnium etatum credo sensum esse perfectiorem omni cerebro temperato. Sed. in aliqua etate. Potest esse p̃fectior in calid. & sic. Quā ergo cōplexio calid. & sic. in

et sicca / a tempore per aumallice etatis uet/
 stur in frigidam & succam tunc corrumpitur
 perfectio sensus & adolescentia / tamen credo
 perfectiorem esse sensum in cerebro calido &
 sicco / q in teporato. ¶ Aut dic q forte nō est
 inuolueniens in membro distemperato unam
 operationem fortioiem / q in membro tempe/
 ratosēd aggregatio omnium operatiōum / &
 earum adinuicem proportio semper est perfe/
 ctior q in membro distemperato. ¶ Preter/
 ea queritur / an loquatur hic de omnibus sensu/
 bus. ¶ Ad qd responde q de omnibus intel/
 ligitur tamen maxime de illis qui sunt innati in
 corpore. uisus / auditus / & odoratus / instrumē/
 ta enim horum sensuum magis immutantur
 a cerebro / q instrumēta aliorum / & quoniam
 h instrumenta sunt uiciniora cerebro / & quon/
 niam illi sensus sūt magis spūales aliis. ¶ Pre/
 terea uidetur signum sumptum a sensibus / su/
 perius positum / qm supra posuit Author
 signa que sumuntur a uitio & uirtute sensibi/
 lum operationum. Hic autem debet ponere
 signa que sumuntur a uitio & uirtute natura/
 lum operatiōum. ¶ Preterea uidetur q li/
 gnum sumptum a sensibus deberet poni inter
 signa cecorum a cerebro / cum sensus p neruos
 sunt / qui sunt orti a cerebro. ¶ Ad h omnia
 nō duplex est consideratio sensuum / Vno q
 dem modo consideratur sensus referendo ip/
 sum immediate ad suum organum / & hoc mo/
 do est unum signorum genus per seide quo de/
 terminatum fuit supra illo caplo. Tocius uero
 capitis dispositio / & determinabitur infra de
 signis oculorum. Sed differenter / ut infra pate/
 bit de signis oculorum. Alio uero modo con/
 sideratur sensus mediate. s. prout ipse refertur
 ad dispositionem cerebri naturalem / cerebrum
 enim est immediatum principium sensuum /
 sed mediantibus neruis / & dispositionem na/
 turalem dixi cerebri / propterea qa sensus / quis
 sit operatio animalis / tamen per nouitūm
 q sit in operatione naturali / leditur & ipse / &
 per bonitatem operationis naturalis redditur
 sensus bonus & perfectus / unde in ipso sensu ē
 aliquid de naturali operatione / per qd possu/
 mus ab eo sumere signum / sicut ab opere natu/
 rali ratione cuiusdam colligantie. Ex his itaq
 libelliter inspicies soluet omnia supradicta.
 ¶ Et uigilantissimi & calui sūt citius. Nam
 h que ponit Author de capillis sunt exposita /
 & disputata supra de signis simplicis distem/
 perantie. ¶ Et calidi tangentibus caput. Hic
 queritur quare dixit tangentibus caput / & nō
 dixit simpliciter calidi. ¶ Ad qd responde q
 ideo fecit ut poneret differentiam inter cali/

ditatem / que est signum & caliditatem que est
 significatum. nam caliditas membri prout re/
 presentatur ad tactum est signum / & prout in/
 format membrum cuius est complexio / est si/
 gnificatum. ¶ Et rubicundi usq ad statum ip/
 sum / id est usq ad iuuentutem manet ille color
 rubeus in fronte & temporibus / & cute capi/
 tis. Postq uero incipit transire iuuetutem mu/
 tantur iste color rubeus ad aliquandam fuscedi/
 nem / & obscuritatem propter adustionem hu/
 morum / & mutationem ad dispositionem me/
 lancolicam / sicut infra dicitur de signis muscu/
 lorum. Et ex hac determinatione / quam hic
 ponit in genere / qd sumitur a colore / quā non
 posuit in aliis signis uidetur. G. uelle q alia si/
 gna in omni etate uiuificetur / & propter hoc
 perfectio sensuum uidetur esse in hoc cerebro
 & in oī etate. Et propter hoc melior est alia
 solutio / que data supra est / quando disputaba/
 tur de perfectione sensuum in hac complexio/
 ne. ¶ Circa hunc totum. §. dubitatur de dese/
 ctu / non enim ponit signa ab extrinsecus alter/
 rantibus. ¶ Ad qd responde q ideo non po/
 nitur quia tale cerebrum inter omnia alia cere/
 bra / maxime se defendit ab extrinsecus altera/
 tibus / tamē bene leditur a frigidis & humidis
 quibz minus q alia. ¶ Preterea uidetur obui/
 sisse signum qd sumitur a siccitate tactus. Nā
 Aui. istud ponit. ¶ Ad qd responde q subau/
 dietur per signum qd sumitur a caliditate ta/
 ctus. ¶ Preterea queritur quare uidetur obui/
 sisse signum / qd sumitur a fortitudine intelle/
 ctus & memorie / & permutatioe uoluntatum
 que omnia ponit Aui. in hoc ca. 3. ¶ Ad qd
 responde q h signa non debuerunt hic poni
 cum intelligantur supra / cap. de signis que su/
 muntur a uitio & uirtute principalium. ¶ Pre/
 terea queritur / nunquid habens tale cerebrum
 sit mobilis in opinionibus / & uoluntatibus / &
 uidetur q sit. Nam supra dictum est / q esse
 mobile in opinionibus est signum calide complexio/
 nis / & ideo dicit Aui. 3. ca. cap. de si/
 gnis complexionum malarum euenitum. ex
 cōceptione / q permutatio in uoluntatibus / &
 uelocitas in eis est signum calide complexio/
 nis & sicce. ¶ Ad contrarium uidetur quoniam
 tale cerebrum est siccum / qd autem in substa/
 tia sicca figuratur / difficile mouetur. ¶ Preterea
 moueret in uoluntatibus. ¶ Ad qd responde
 q tale cerebrum habens / est ualde mobilis in
 opinionibus / nec obstat q opponitur q diffi/
 cile remouetur illud qd figuratur in substantia sic/
 ca. nam ad hoc / ut aliquis de opinione mutet
 in opinionem / & de uoluntate in uoluntatem
 non requiritur / ut remouetur impressio eius

Cur idicia
 illa omiser/
 rit in cere/
 bro ca. 3. &
 extrinsecus
 accideribus
 Na. duantur.
 Cur illud et
 qd a tactus
 necitate.
 Cur illa ite/
 de q ab intel/
 lectu & sen/
 sibus iqm

Ca. 17.

q̄ fuit in anima/ sed remou tur electio. Verbi gratia: Vt si quis opinetur q̄ sanguis q̄n putrescens conuertitur in cal. & sic fit febris de sanguine existente sub forma sanguinis/ & postea mutetur in contrariā opinionē/ & sem̄ in aīa remanet imaginum priorum impressio. Tamē uirtus electiua & iudicatiua non consentit eas ēē fm̄ ueritatē. Et hoc est ideo/ quia mutatio opinionum & uolūtatum fit per uirtutem rationalem. Sed intentio imaginum & earum dimissio nō fit per uirtutem memorialem. Cū igitur cerebrum calidum/ & sic habeat spiritū qui est instrumentū anime apprehensiue/ ualde mobile/ fit in eo mutatio opinionum & uolūtatum. Et ex hiis patet solutio ad omnia que opponuntur in contrarium. ¶ Demum queritur quare non ponit mansiones. ¶ Ad quod respondet Com. q̄ ideo non ponit/ quia cerebrum cum sit frig. & hum. naturaliter/ q̄n distemperatur ad calid. & sic. est eius distemperantia multa ualde/ & ideo non potest tollerare multum lapsum / Ita q̄ remaneret sub latitudine / sanitatis. Sed hec ratio nulla est/ ut parum infra disputabitur. ¶ Si uero humiditas accedat caliditati parum quidem sup̄egredientibus utrisq̄/ &c. ¶ Contra hoc op̄ponitur/ q̄ cū hic loquatur Auth. de signis corporis simpliciter egrī/ q̄ est corpus egrum semper. Aut ut multum/ non uidetur q̄ possit esse in eo paruum lapsum. ¶ Ad quod responde sic supra de signis calidi cerebri. ¶ Bonus color/ id est color cōmixtus ex albo & rubeo. ¶ Contra quod opponit/ q̄ talis color debet esse in membro temperato/ ut infra de signis musculorum. ¶ Ad hoc patebit solutio infra tractatu de signis musculorum. ¶ de calid. & hum. crasi musculorum. ¶ Et i oculis uene magnę causa huius est/ quia due qualitates contingūt ad dilatationē membri. scilicet caliditas excedens/ & materia obediēs. ¶ Circa hoc signum obiciē q̄n latitudo & strictura uenarum adstantur epati/ cum ab eo nascantur. ¶ Preterea ponamus q̄ epas sit frig. & sic. & cerebrum sit calid. & hum. tūc uene oculorū erūt magnę & paruet ¶ Ad hanc questionem respondeo. Qd̄ licet uene recipiant dilatationē ab epate. Tñ uene que sunt in cerebro/ appropinquāt ei p̄ adiu/ toriū caliditatis cerebri/ uel siccitatis eius. Fiūt .n. maiores uel minores/ q̄tum requirat cōplexio epatis. Vnde si epas sit temperatum/ & cerebrum calidius/ apparebūt uene oculorū maiores/ q̄ in cerebro temperato/ Et si cerebrum fuerit frig. apparebunt minores. Et ex hoc patet solutio ad fm̄. Debemus enim supponere epas esse temperatū. ¶ Et superfluitates plu/

rimę mediocriter digestę. Multitudo quidē sup̄fluitatum causatur ab humiditate. Digestio uero mediocri causatur a caliditate. Et intelligo mediocrem digestionē/ digestionē equalem quā facit cerebrū temperatum in suis superfluitatibus. ¶ Et capilli f̄si p̄tra hoc uidetur q̄n caliditas operatur ad crispitudinē. Humiditas autem ad planiciem/ Quare debuerit capilli esse medii inter crispis & planos. ¶ Ad quod responde per ea que dicta sunt supra de signis cerebri siccī. ¶ Subrubei. Flauī dedinantes ad quidam rubedinē. ¶ Contra hoc opponitur. Videtur enim q̄ capilli in hoc cerebro debeant esse nigri/ sicut in calido cerebro. Qm̄ color sequitur qualitates actiua/ & substantia qualitates passiuas/ sicut dicit Isaac in lib. Vrinarum. Debuerit igitur capilli esse nigri sicut in cerebro calido. ¶ Preterea calidum agens in humidum denigrat ut dicitur p̄ can. cap. de humoribus. ¶ Preterea uidetur q̄ debeant declinare ad glaucē dinem/ & nō ad rubedinem. Tales enim ponit eos Auic. 3. ca. de signis cerebri calid. & hum. ¶ Preterea uidetur quod debeant esse sicut in cerebro temperato. Nam color cuius in hoc cerebro est talis/ qualis in cerebro temperato. Quod etiā ratione uidetur. Nā quantum calidum/ operatur ad maiorem colorationem tantum humidū opatur ad discolorationem. ¶ Ad hoc respondeo/ q̄ capilli in hoc cerebro debuerit esse minus rubei q̄ in cerebro temperato. In cerebro enim temperato sunt rubei in iuuentute/ In hoc uero sunt subrubei/ cutis enim tingit/ & denigratur materia pilorum/ & ideo est q̄ dedinant ad subrubedinem/ & hec sunt uerba Gal. 2. de complexionibus cap. 2. Potest etiam addi ratio sumpta ex uerbis. Arist. in lib. de coloribus. Dicit enim q̄ capilli discolorantur & sunt flauī & albi/ propter paucitatem nutrimenti. Et hoc etiam uidetur in foliis/ q̄n appropinquāt caui/ tunc enim arefunt propter paucitatem nutrimenti/ sicut dicit Auic. p̄ can. sen. 2. de signis complexionum. Cum igitur in cerebro calid. & hum. nō sit materia adulta/ que pilos debet nutrire uel generare/ nisi pauca/ capilli ex ea generati minus tincti sunt. ¶ Ad primū argum. Isaac q̄ fiebat in contrarium dico q̄ quis qualitates actiue principaliter operentur ad calorem/ & passiuę ad substantiam. Tamē per accidēs possunt passiuę opari ad calorem referendo actionem adiuuaram. Vel dic q̄ sermo ille Isaac hēt locum in urinis & non in pilis. ¶ Ad secundū dico q̄ tunc calid. agens in humidū denigrat/ cum uero agit per uiam aduolūtionis/ ut in calid. aut in uaporem Vnde sic pilus non pertinet ad

Tex. c. 53

Sit neical.
& hum. ce/
reb. bonus
color

Aspiciet
ne cerebro
uene

perinet ad tantam aduersionem/ut debeat de
nigrare: quia sequeretur q in cerebro calido
& sic deberent capilli esse albi. Dicit enim
idem Aui. q cā agens in sicco de albat.
Vel dicit q illud debet intelligi de caliditate
extrinseca/qualis est caliditas ignis agens in li/
qua. ¶ Ad 3. dico q Aui. appellauit in tali
cerebro capillos glaucos/ uel declinantes ad
glaucedinem intelligens. Per dedicationē ad
glaucedinem/minorem tincturam capillorum/
q sit in capillis cerebri temperati. ¶ Ad
quartum dico q non est simile de colore capil
lorum/& de colore cutis. Licet enim color in
cute corporis temperati/sit similis coloru cor/
poru ca.& hum.non sequitur propter hoc q
color capillorum sit similis/quoniam genera/
tio pilorum est fm maiorem & minorem adu
ersionem/fed generatio coloris in cute est / fm
uiam digestibōis:& fm qritatem ipsius sangui/
nis/nam maior quantitas sanguinis/facit ma/
iorem tincturam in corpore/ q parua: quoniā
parua sanguinis facit discolorationem/sic
dicitur primo cañ.fen.2.cap.de signis comple
xionum.Vapor autem qui per aduersionem fit
materia pilorum: resistit aduersioni, quoniam
est multe qritatis: & sic non est tanta tinctura
in eis/propter multam qritatem materie / in
colore autem cutis est e contra, nam propter
multitudinem sanguinis est maior tinctura:&
propter paucitatem fit minor. ¶ Et non cal/
ui sunt facile. Videtur q non facile debeat in/
telligi medicoriter: sicut in cerebro tempera/
to/quoniam quātum operatur caliditas ad cal
uitiam,tantum resistit humiditas. ¶ Ad hoc
responde q dominantibus equaliter calidita/
to & hum.similiter se habet caluitium in ce/
rebro calido & humido/ut in cerebro tempe/
rato/sed dominante magis caliditate q humi/
ditate magis declinat ad caluitium.sed domi/
nante magis humiditate q caliditate declinat
minim.Hoc patet infra de signis frigide/ &
sic complexionis. ¶ Replentur autem &
grauantur &c.Contra hoc oppō.nam cum di
gestio fiat per calidum & humidum/cafacien
tia & humefactia exteriora dēt adiuuare di/
gestionem / quare oportet minuire superflui/
tatem ex fortitudine digestionis. ¶ Ad quod
responde q cali.& hum.extrinseca/non adiu/
uant digestionem membri calidi & humidi/
aut ipsum perducant ad maiorem distemper
mentum. ¶ Si humefactur magis multo. Su
pra illa cafacientia. Et no. q quando illa ex/
trinseca sunt ca.& non humi.grauant caput.p
er uiam eleuationis & ascensionis ad cerebrum.
nam de natura calidi est ascendere/& attrahe

re ad superiora: unde cerebrum magis calefa
ctum/magis attrahit uapores ab inferioribus.
scilicet quando illa cafacientia sunt cal. & hu
cam duabus qualitatibus leditur cerebrum.f
cum caliditate attrahente ab inferioribus: &
cum hu.multiplicante generationem superflui
rum per modum materie. ¶ Quando uero ad
plurimum humiditatis & caliditatis uenit hi/
is egru.caput. ¶ Cōtra hoc oppō.nam si caput
egrum/quod est egrum ex generatione / tunc
si ad plurimum ueniat caliditatis & humida
tis dicitur esse egrum. Si uero appellat egrum
caput/qd est egrum ex tempore/tunc dicit fal
sum,nam quis cerebrum sit multum calidum/
& hum.ex generatione/non propter hoc seq
tur q sit nunc egrum. ¶ Ad qd responde q
ipse intelligit per caput egrum caput egrotati
uum/& intelligo per caput egrotatiuum: caput
illud qd cadit de facili in egritudinem per ca
lidum & frig.& cadit in egritudines putridas
in substantia sua uelociter:& habet sensus gra
uatos:& turbatos:& oculos debiles:sicut dicit
Aui.3.cañ.cap.de signis cerebri calid & hum.
¶ Preterea queritur quare.C.hoc signū
ponit in aliqua alia complexioe cerebri/ neq
simplici/neq; composita/ cum multo magis ui
deatur debere posuisse in complexione frigi
& humi.cum talis complexio cerebri facilius rā: quociens
eognoscatur/q alia. ¶ Ad hoc responde q in
aliis complexionibus compositis non posuit
hoc signum/quia in eis non expressit mansio/ sit.
nes, si enim expressisset / utiq; posuisset / &
maxime in cerebro fri. & hum. in simplicibus
autem non oportuit ponere/ quia simplex di/
stēpantia non tantum ledit membrum qd cō
posita. ¶ Vel dic q hic appellat caput egru/caput
egrotatiuum/& turbatum & superflue reple
tum:caput enim fri.& hum.plures/ & peiores
incurrit/q hum.tamen non sic continue rema
net turbatum & grauatum sicut hu. ¶ Vel dic
q accepit in frig.& hum.licet non expressisset
hoc caput egrum: tamen posuit uerba idem si
gnificantia/qd patet inspicienti literam.Sed
secunda solutio est melior. ¶ Et superfluita/
tibus plenum.li & sequētia usq;.Optime in bo
rea degunt/ueniūt ad expositionem illius uer
bi.Hiis egrum caput. Vel die q ueniunt ad p/
bationem / ut propter hoc tale caput dicitur
egrum / quia superfluitatibus est plenum &c.
¶ Nothus uero super hāc contrarius.Nothū
appellat uentum meridianum cum sit calidus
& humid. ¶ Optime uero in borea degunt.
cuius causa est quia boreas est frig.& sic.& sic
temperans eius caliditatem & humi. ¶ Neq;
exarari possunt/neq; ad multū. ¶ Cōtra hoc

Vt illud li.
egrotos sic
ri qties &c.

Cur hic il/
ponit in aliqua
lud admo/
nuit / egru/
tudine futu
rā: quociens
ceteris omni

Sit ne som
nus multus
& pñdus
ca.&hu.ca.

Sit ne somn opponit / quia uidetur q̄ tale cerebrū habeat
nas multas se ad somnum mediocriter. Et potius declinet
& pfundus ad diminutionem somni / q̄ ad multitudinem
cal. & hum. Et ad debilitatem / q̄ ad fortitudinē. Qm̄ cali
ditas prohibet somnum essentialiter / humiditas
autem iuuat accidentaliter. Sicut uult Gal.
tertio de interioribus Quare plus operabitur
calid. in minuendo somnum / q̄ operetur hu
miditas in augmentando somnum. Veli nō
plus saltem eque. Erit igitur hoc cerebrum uel
equaliter se habens ad somnum & uigiliā / uel
magis ad uigiliā.

C Ad hoc respon. q̄ tale
cerebrum q̄uis ex parte sue complexionis in se
considerate / non declinet magis ad somnum /
q̄ ad uigiliā / tamen quia ipsum repletur mul
titudine uaporum humorum / gratia quantitatis
illorum magis declinat ad somnum q̄ ad uigi
liā. Neq̄ prohibet caliditas illorum uaporum
somnia / quia non est caliditas egritudinalis
Sed reddit somnum perturbatum & plenum
fantasias.

C Similiter grauē dormientes. Con
tra hoc opponitur cū dormire & uigilare sint
contraria / Quomodo sit possibile utrumq̄ si
mul facere. **C** Ad quod respon. q̄ hic ac non
intelligit eos uigilare. Sed facere opera uigila
rium / puta loqui in somno / surgere de lecto / &
ambulare & hiis similia.

C Sed cōtra hoc op
ponit. Nam uti facientes opera uigilantium
mouentur sensus. Sicut uult Auic. 6. de natu
ralibus. Quare si mouentur sentiant & uigilant.

C Ad quod responde. q̄ isti qñ mouentur in
somno / nō mouentur per impressionem factā
particularibus sensibus / sed impressionem factā
in sensu cōi / uel imaginatione. Nec obstat uer
bum Auic. loquitur enim de sensu & motu ac
cipiendo sensus pro cōi apprehensione / non n.
contingit aīal moueri / ut apprehendendo ali
qua apprehensione. Isti autem qui mouentur in
somno / apprehendūt p̄ imaginationem / uel sen
sum cōem. **C** Vel dic q̄ Auic. loquitur ibi de sen
su fm̄ habitum. Non enim contingit moueri
aliquid corpus / nisi habeat sensum / uel fm̄ ha
bitum / uel fm̄ actum. Nam cum aīal dormiēs
mouetur licet nō habeat sensum actu habet / nō
fm̄ habitū. **C** Et fantasias uidet. Hoc nomen
fantasia est aliqñ nomen uirtutis apprehendē
tis. Vnde Ioann. dicit q̄ fantasia est in fronte.
Et aliqñ est nomen rei apprehense / & est idē
dicere tunc fantasia / quod fantasma. De quo di
cit Arist. in lib. de anima q̄ non contingit in
telligere sine fantasmate. i. sine aliqua imagine
corporali.

C Circa hoc q̄ritur de ista de uisione
fantasias. Non n. uidetur q̄ debeat esse in ta
nā cali. & li cerebro. Cum ipsum sit perturbatum & gra
uatum / & imagines in re turbata nō appareat

sed in re clara. **C** Preterea tale cerebrum pro
pter multitudinē uaporū calidior est quasi sem
per in motu / quia fantasma debet in eo conser
uari & pfundi. **C** Ad quod responde. q̄ multitu
do fantasiarum. i. imaginum existētium intra
animam / quibus nō respondet existētia res
ideo est in tali cerebro / quia in eo est multitu
do uaporum existētium in motu. Nam illi ua
pores moti mouēt spiritum animatum / qui est
in cerebro / qui motus excitat uirtutem appē
suam ad apprehensionē illorum uaporum / &
representant etiam uirtutē determinatā / reg
imagines / puta hoīs uel equi / uel bouis. Et hoc
cōtingit fm̄ affectionem habitam in aīa a pre
senti exercitio circa res apprehensas / & cōfor
mitate aliqua / quam habent illi uapores cum
rebus / quarum imagines apparēt. Verbi gratia
habuit quis exercitium in uigiliis circa boues
Si post modum in nocte ascendat cerebrum
uapores rerum imprimetur in anima fantas
ma bouis. Nec obstat qd̄ opponitur / q̄ tale ce
rebrum cum sit turbatum / non possit in eo
apparere imagines. Nam licet ipsum sit turba
tum per comparationē ad cerebrum tempera
tum / tñ illa turbulentiā / non est tanta / q̄ pro
hibeat representationem imaginum. Tamen
facit eas apparere cum quadam grossitie / & cō
fusionē / & agitatīe / Et per hoc soluitur quod
apponebat de motu. **C** Et sensus implecti
cuius cā est humiditas faciens spiritus grossos
& hebetes. Et caliditas que grossitiē prōfert
& turbat. **C** Si uero multum sit temperato
lidius parū uero hum. **C** Cōtra hoc opponit
Non enim uidetur pauca humiditas per se du
rare contra multam caliditatem / quin conuer
tanur ad siccitatem. Vt dicitur primo can. sen.
3. de regimine extremarum complexionum.
C Ad hoc respon. p̄ ea que diximus de signis
cerebri cal. **C** Et retinebit cali. crasseo cogni
tiones / Miscebūtur autem leuiter humiditatis.
C Circa hoc queritur que sint signa calidita
tis que in hoc cerebro intenduntur / & que sint
signa humiditatis que remittuntur. **C** Ad hoc
responde. inspicendo signa p̄ ordinem. **C** Bo
nus color. Color namq̄ in tali corpore est mix
tus ex albo & rubeo. Et rubedo quidem a cali
ditate fit. Albedo uero ab humiditate. Tamen
per illam ex accidenti. Sicut ratione resiste
rie. Resistit. n. humiditas caliditati. **C** Neg
non faciet ea que sunt circa caput rubedo. In ta
li ergo cerebro intendetur rubedo / & remit
tetur albedo respectu cerebri equit̄ calid. &
hum. Caliditas hec signum est p̄prium calidi
tatis / Tamen debemus subaudire q̄ tale caput
quo ad tactum est molle. Nam Auic. in suo ca
hoc signum

Quia
grati
Quia
teret

hoc signum ponit/ in cerebro igitur magis calido/ q̄ humido sentietur caliditas per tactum maior/ q̄ mollietis. ¶ Et in oculis uene maior/ q̄ mollietis. Hoc signum non uariatur/ eo q̄ tam caliditas/ q̄ humiditas operatur ad magnitudinem uenarū/ dilatat enim caliditas/ & humiditas perbet mām. ¶ Vel dic aliter q̄ in cerebro magis calido/ q̄ humido apparent uene magis la-tes/ q̄ in cerebro magis humido/ q̄ calido/ nō q̄ paruitas uenarū sit signum humiditatis. Et iō expōitio prior est melior. ¶ Et superfluitas/ ter plurime medicorū digestē. Multitudo superfluitatum respicit humiditatem/ digestio uero caliditatem/ in cerebro uero magis calido/ q̄ humido/ multitudo superfluitatum remitti- tur/ & digestio incendetur. ¶ Et capilli recti/ hoc est signum solius humiditatis. Sunt igitur in cerebro magis calido/ q̄ humido capilli mi- nutes/ recti/ q̄ in calido & humido equaliter/ & econ- tra in magis humido/ q̄ calido. & hoc dico si re- ctitudinē capillorū potest intentionem recipere. ¶ Subrubei. Sic expone de colore capillorū/ si cuti- rubeat/ de colore cutis/ non dīante magis caliditate q̄ humiditate/ magis accedūt capilli ad rubrum/ & non calui sunt facile/ caluitium quidem sita caliditate/ & eius prohibitio ab humiditate. Dīante igitur magis caliditate/ q̄ humiditate minus phibetur a caluitio/ & eō tra/ sufficiant autē hec signa/ diligens autē lector reliqua p se inspiciat. ¶ Velut eōtrario/ & si multo humidius & c. totum q̄ in hoc loco di- citur/ planum est p ea que dicta sunt/ q̄ hic po- suit mansionem/ & nō alibi infra disputabie.

Frigide vero simul ⁊ sic
Ite craseos cerebri frigidū ⁊ sine colore p̄ficiūt caput q̄stus in ip̄is ē. Semp. n. op̄s meminisse eius que in principio determinatiōis dicta sūt. Cōsiderandum autē q̄stum ex būorū crasi alterantur que circa illud sunt. Statim uero b̄mōl crases sine uenis circa oculos sunt/ ⁊ frigidis cāis cito ledūtur/ ideo in equaliter sūt sani. Aliqñ q̄dem leuissima sunt capitā/ ⁊ nō sunt supflue effluxiones. Aliqñ uero corruis ⁊ catarris in paruis cāis cito cōsumuntur. Sensus uero eis ī pueritia q̄des p̄fectiprouectis uero emarcescūt citius. Et ut breuiter dī cā cito senes circa caput sunt oēsūdo canescūt citius. Capilli uero eis na- ti q̄dem ueniūt vlt̄ ep̄iles ⁊ ruffi. Ac

cedente uero tpe dīante q̄dem am- plius frigiditate q̄ siccitate non calui sunt plurimum. Eōtrario uero si accidat siccitatem q̄dem amplius dīant humiditatem/ frigiditatem uero caliditate/ parum b̄mōl calui sunt. ¶ Humide uero ⁊ frigide crases ce- rebri grauit̄ faciunt dormitēs/ ⁊ somnolēto/ ⁊ inutiles sensibiles/ fa- cile patiet̄ a frigore/ ⁊ facile reple- tos caput/ ⁊ facile patiet̄ catarrū ⁊ corruis. Neq̄ calui sunt b̄mōl. ¶ Nec igitur sunt signa earum que in cerebro crasium.

Postq̄ Autho/ deter- minauit de signis cerebri calidi & humi- di/ determinat de signis cerebri frigidi & siccī usq̄ ad illud locum. Humide & c. ubi de signis cerebri frigidi & hu. usq̄. Hec igitur/ ubi im- ponit finē tractatui de signis cerebri. ¶ Prima diuiditur in. 4. in quarum prima determinat de signis cerebri frigidi & siccī que sumuntur a qualitate uisibili & tangibili/ & durat pars hec usq̄. A frig. & c. In. 2. determinat de signis que sumuntur ab extrinsecis accitibus/ & sup- fluitatibus usq̄. Sensus in pueritia. In. 3. uero parte ponit signa que sumuntur a sensibus/ & incidunt a dispositione capillorū. I. a canitie/ & durat pars illa usq̄. Capilli eis nati. In parte uero. 4. ponit principaliter signa/ que sumun- tur a capillis. Partem autē secundā principa- lem nō diuido propter manifestationem/ & breuitatem. ¶ Sunt igitur in lectione p̄senti sex particule. ¶ Dicit ergo sic de prima/ q̄ si- gna cerebri frig. & siccī sunt hec. I. q̄ ipsum ca- put est frig. & sine colore q̄tum de se. nā semp debemus recordari determinationis dicte/ in p̄ can- de signis cerebri t̄pati. I. q̄ oportet con- uenire humores corporis cum cōplexione ce- rebri. Nā si esset ibi cōtrarietas. mutaretur ip- sum caput in illa qualitate/ quia. n. caput esset frigidum in cōplexione/ si humores potius cor- poris calidi/ nō appareret frigidum quo ad ta- ctum. Item in tali cerebro sunt oculi non ha- bētes uenas sensibiles/ & hec de prima. ¶ De 2. parte dicit q̄ habentes cerebrum frig. & sic. tali cognoscuntur signo. I. q̄ ipsi cito leduntur a causis frigidis/ & sunt in equaliter sani/ aliqñ habentes capita leuissima/ & non sunt supflue effluxiones/ aliquando uero corruis/ & catarris/ in paruis cāis cito consumuntur/ & hec de. 2. ¶ De tertia dicit q̄ habentes cerebrum frigi-

Tex. 55.

Tex. 56.

Lect. 17.
Introduci.

Partitio

2
Sensus
Tex. 54

dum/ & siccum/ tali cognoscuntur signo. quoni-
am in pueritia sensus habent perfectos. Sed
cum facinus prouecti/ emarcescunt citius. Et
ut breuiter dicam/ cito senes circa caput sunt
omnes. ideo canescunt citius. & hec de tertia.

¶ De quarta dicit q cerebrum frigidum/ &
siccum/ tali signo cognoscitur/ quoniam in eo
ortuntur capilli a principio natiuitatis/ cum
difficultate subtiles & rufi. Et in processu eta-
tis/ si dominatur magis frigiditas/ q siccitas/ nō
sunt calui plurimum. Sed si dominatur magis
siccitas/ q frigiditas/ ipsi fiunt calui/ & si de pte
quarta. ¶ De quinta dicit q cerebrum frig.

& humid. talibus signis cognoscitur. quoniam
sunt grauiter dormientes/ & sunt somnolenti/ &
habent sensus utiles/ & facile a frigore pati-
untur/ & facile repletur caput corp/ & facile pa-
tiuntur catarrum/ & corrizam/ & nullo modo ui-
unt calui/ & hec de quinta. ¶ De sexta uero
dicit q ista sunt signa complexionis cerebri.

¶ Circa litteram sic procedo. Frigide simul/
& sicce. Videtur peccasse in ordine/ quia cere-
brum ca. & hu. oppō cerebro fri. & sic. in utra
q qualitate/ q inter has complexionis nullum
est symbolum. Ordo aut & transitus facilius ē
& melior inter habentia symbolum/ sicut pa-
tet in sita elemētō: & eorū pmutatione/ sicut
dī in lib. consolationis/ & in 2. generationis.
¶ Preterea infra de signis cordis & epatis/
post signa. ca. & hu. immediate ponit signa frig.
& hu. & nō frig. & sicca. ¶ Ad qd responde
q licet cerebrum frig. & sic. magis distet a ce-
rebro cal. & hu. qum ad rem/ q aliqd aliud
cerebrum/ tñ quo ad disciplinam non plus di-
stat/ est. n. cōtariorū eadem disciplina. ¶ Ad
secūndum dico q nō est magis uis inter diuersi
tatem/ quā seruat h & ista. ¶ Sed si q̄ratur cū
diuersitatis/ rñde q h ideo fecit/ ut manifesta-
retur melius dīa/ & pueniētia. ¶ Frigidum.

hac q̄/ nūqd sit dū: qum ad tactum. ¶ Ad
hoc rñde q nō est necessarium. nam in cōple-
xione frig. & sic. pp indigestionem generatur
quedam mollicies/ ut hī p canē de humoribus.
c. 2. & infra de masculis/ ponit. n. qm in frig.
& sic. cōplexione/ generatur pinguedo respsa
p carnem/ & sic fallit p uiam accētis/ p se autē
bene reddit caput dū: ¶ Et sine colore. I. de
clinat ad qdam liuiditatem/ & sine palledine.
nā uulgariter talia mēbra dñt discolorata/ & ē
tō/ q̄a complexio frig. & sic. dī/ quasi mortifica-
te/ ideo talē facie colorem mēbro/ cui dñatur.

¶ Quātum in ipsis. I. nisi aliqd īpediat. Hoc
aut q pōt impedire est cōplexio humorū toti-
us corpis/ qm est cōtraria complexionis cerebri.
Si n. cerebrū est frig. & sic. & humores totius

corpōis sunt calidi & humidi/ fallēt predicta
signa/ sed si cōmunicāt humores corpōis cum
cōplexione cerebri/ erūt uera. Et hoc est qd di-
cit/ semper. n. oportet meminisse & ē. q̄a in
principio determinationis. hoc determinatio
posita est supra de signis cerebri/ cal. que qua-
liter debet intelligi ibi disputatum est. ¶ Si/
ne uenis oculi sunt. i. in oculis non sunt uene
appentes/ & intellige etiam hī idem de uenis
capitis/ Nā & Aul. hōi signa addit. 3. cano.
e. p. de hoc. Ratio aut plana est/ qm frigiditas
habet mēbri dilatationem/ & multitudine san-
guinis/ & eius caliditate. ¶ Et a frigidis ora-
lis cito leduntur cū est q̄a cō mēbriam distem-
peratum a suo sibi parit. ¶ Ideo & ineq̄a/
liter sani sunt/ hec ineq̄alitas sanitatis hī mō
cōrigit/ qm cerebrum ex pte sue siccitatis essen-
tialiter phibet generationem supfluitatum. tñ
q̄a siccitas cōiuncta frigiditati digestionem de-
bilitat/ modico cōtingente errore in regimine
multiplicantur supfluitates pp indigestionem.

¶ Sensus. n. eius in pueritia qdcm pfecti. Ra-
tio huius est/ q̄a pueritia calida est & humida
naturaliter/ pp qd temperatur mala cōplexio
naturalis frig. & sic. & sic habent organa sensu
bilia/ quasi perfecta. ¶ Circa hoc q̄/ nūqd in
hac cōplexione/ tpe pueritiae sunt sensus perfe-
ctiores/ q in cōplexione rpta. ¶ Ad qd rñde
q perfectiores sunt in hac cōplexione/ in pue-
ritia/ q rpta/ considerando pueritiam in hac
& illa absolute/ sed considerando pueritiam re-
spectu eorū q debet hīe pportione cum aliis
etatis/ in prospectu & defectu sensuum/ non
sunt sensus perfectiores. ¶ Preterea q nūqd
in cōplexione cal. & humi. sic meliorētur in se-
nectute/ sicut meliorantur sensus in hac cōple-
xione in pueritia/ & ut q sic. nam sicut in cō-
plexione frig. & sic. meliorantur sensus ppter
contrarietatem etatis/ que est ca. & hum. sic in
complexione cal. & hu. debēt meliorari sensus
propter rempetamētum complexionis/ qd sic ab
etate frig. & sic. ¶ Ad hoc responde q sine
dubio sensus meliores sunt per comparationem
ad alias complexionēs/ quando mutantur ad se-
nectutem. plus enim peiorantur alie complexi-
ones inqum mutantur ad senectutem/ q ca.
& hu. Sed absolute non meliorantur. Nec ob-
stat q oppō. de perfectione sensuum complexi-
onis frigid. & sic. in pueritia/ quādo in pue-
ritia est uirtus fortis/ sed in senectute debili-
tas. Sed de hac materia disputatum est supra
sufficientius. ¶ Prouectis uero. Per prou-
ectos possumus intelligere senes. nam cum
in omni cōplexione morantur sensus/ in
senectute/ in hac tamen cōplexione mai-
gis & citius

Text. 55.

Text. 56.

3

4

intermisce
q̄sta sic.
An absq
uitō q post
cereb. ca. &
hu. peinen-
ter frig. &
sic.

Cur i cere-
bro frig. &
sic. illud ē
non adiece-
rit. G. duri-
tē capitis.

gras & citius peioratur. ¶ Marcescunt. i. debilitantur valde in suis operationibus ut dicitur 3. can. cap. p. de hoc. ¶ Et ut breviter dicam cito senescit circa caput. Senescere circa caput fit q. hic accipitur / est habere caput ad modum senioris. Laurem cornugatam / & turpem / cum malo colore & capillos canos / & sic patet q. senescere est plus q. canescere. & ideo. G. inferendo dixit / & ideo canescunt citius ex causa enim frustre effectus tñ. ¶ Et ideo canescunt citius. Circa hoc oppo. nam canities generatur ex putrefactione ut vult Ari. in lib. de aialibus. Complexio autem frig. & sic magis resistit putrefactioni / q. alia aliqua complexio: sicut dñt omnes medici loquētes de cūis putredinis. ¶ Ad qd̄ responde q. complexio frig. & sicca reddidit corpus in quo est difficilis curationis considerata sñm sed / sed cōsiderata per viam accidentia. statione debilitatis virtutis que male digerit facit magis putrescere & citius. cum enī debet / nec interire canities in medio senectutis / vel circa tempora illa incipit in hac etate / & i hac complexione in fine iuuentutis. ¶ Capilli q. dem eis nati veniunt uix. Cuius causa est / quia pori sunt stricti / faciētibz frigiditatem / & siccitatem / & vapores propter frigiditatem tñ / deconuertuntur in fumum. ¶ Contra hoc op. po. nam licet capillus sit fr. & sic. complexiois debet cito nasci in cōplexione frig. & sicca. pp. similitudinem. ¶ Ad qd̄ responde q. quia capillus materialiter loquendo sit frig. & sic. cōplexionis / tñ efficienter est procedens a calida complexione / generatur enim ex conuersione uaporis in fumum. sicut dicitur in 2. comple. rionum. ¶ Exiles. i. debiles & subiles / cuius causa est pororum strictura / & pauca conuersio uaporis in fumum. ¶ Et rufi. i. castanearii / ut dicitur. 3. can. cap. i. de hoc / aut glauci / ut habetur in Ioannitio / cap. de colore capillorum. ¶ Sed contra hoc signum oppo. rufus. n. color attestatur caliditati / est enim color colore ut habetur p. de crisi. & pmo cas. sen. 2. de signis complexionum. ¶ Ad qd̄ responde q. color rufus in cute / & mēbris / & humore attestatur caliditati excedēti / sed in capillis attestatur caliditati deficienti / cuius causa est / quia generatio capillorum est per aduersionem / & nimia est illa aduēto que relinquit colorem rufum. ¶ Preterea uidetur q. debent esse capilli nigri / qm̄ in tali cerebro debet multiplicari melancolia / cuius color est niger. ¶ Ad qd̄ responde q. si capillus generetur sensibiliter de humore melancolico / uel eius fumo / utiq. magis eēt / sicut patet in cerebro cal. & sic. sed humores melancolici qui abundant in cerebro frig. in frigiditate

cerebrum / & faciunt ipsum generare fumum parue aduersionis / sed fumi est entialiter ab eis diuisi / non sunt pilorum materia. ¶ Accedente uero tempore. i. rpe iuuentutis. nam tñc generatur caluities. ¶ Dominante qdem amplius frigiditate / q. siccitate / non calui sunt plurimum. No. q. in alia translatione non inueniē h determinatio plurimum. tñ. G. ponit ibi statē / licet non sit necessarium poni. nam cū siccitas operetur ad caluitium / & frigiditas ad priuationem eius / est potentior frigiditas q. siccitas. ergo minus disponitur tale caput ad caluitium / q. caput temperatum tñs aut infra dicemus de diuersitate caluitii sufficienter. ¶ Econtrario si accidat siccitatem quidem dñari amplius humiditate / frigiditatem uero caliditate parum huius calui fiunt. Sic construe / si accidat econtra q. supra dixi. s. siccitatem dñari amplius. i. multum. ¶ Humiditate. i. super humiditate. ¶ Frigiditate uero supple accidat diminari / caliditate. i. super caliditatem. ¶ Page enim huiusmodi calui fiunt. Et no. q. dicitur absolute hmoi calui fiunt / ex quo datur intelligi q. dñante frigiditate magis / q. siccitate / absolute pōt dici q. non fiunt calui. Et propter hoc dixi supra / q. nō erat necessarium ponere illā determinationem plurimum. ¶ Et not. q. h dicit Co. q. qñ complexio frigida & sicca multum distemperatur appropinquat morti. eoq. talis est complexio senectutis. & ideo non potuit. G. in ea mansiones. de hoc autē disputabitur infra. ¶ Humide uero & frigide & c. Totum q. hic dicit. G. est manifestum per ea que dicta sunt supra. Notandum est tñ q. dicit Co. men. hanc complexionem cerebri / non habere mansiones / propterea quia si multum inderetur caderet habēs eam in apoplexiam paralisim & similes egritudines. ¶ Hec ergo sūt signa & c. hīc iste epilogat. ¶ Circa istud cap. oportet uidere qdam generalia / quorū primū est An. G. loquens de signis cōplexionis cerebri / & aliq. mēbroz / loquatur de signis complexionis cum materia / uel sine materia. Secūdam est an omnis complexio cerebri habeat mansiones / uel non & de modo ponendi eas. Tertium est de caluitie uidere aliquas questiones. Quartum est de caluitie. Quintum est de crispitudine & planitie. ¶ De primo sic / uidetur enim q. loquatur de signis complexionis cum materia / sñm q. uult Comēti. supra de signis simplicis distemperantie in fine. ¶ Preterea Auicē. tertio cano. sen. prima / capitulo 15. auth. G. dicit q. signum distinguēs iter cōplexionem malam cū materia / & sine materia ē an potius superfluitarum fluxus / & priuatio fluxus eas alteram.

Quot nam
queq. sit ex
quiritur

Vtrā com/
plexionum
audiat. G.
cū illa det
indicia. ma
r 5. auth. G. dicit q. signum distinguēs iter cō/
plexionem malam cū materia / & sine materia ē an potius
superfluitarum fluxus / & priuatio fluxus eas alteram.

igitur cum hic ponat signum a supfluitatibus abundantibus/uel deficientibus/ uidetur qd cōplexio super qua docet significare/fit cum materia. ¶ Ad contrarium uidetur/nam si mala complexio cuius signa ponit/est cum materia/ tunc illa materia erit/aut causa antecedens/ aut coniuncta/igitur corpus cuius signa ponit/ aut erit egrum/si materiam habet cōiunctam/ aut (si materiam habet antecedentem)erit egrotatum/ qd falsum est cum infra p se Ga. ponat signa hōr corporum. ¶ P reterea in pma generatione mēbroz coniunguntur sperma / & sanguis / non existente in eo aliquo humore corrupto. qm sperma & sanguis menstruus q/ uis fuissent distemperata ante generationem membri/ propter dominium alicuius humoris in eis/ tñ postq factum est mēbrum in eis) ipsa transierunt in istam membri/ qd complexio que postea resultauit in membro generato inheret membro sine aliquo existente sub forma humoris/ sed omnis mala complexio que mēbro inheret non propter aliquem humorem : testis membro iam formato per se/ & sine uitio humoris/ qd complexio/ cuius signa ponit/ est sine humoralis materia / soli enim mēbro immediate inheret in sui creatione. ¶ Ad hanc questionem responde / qd intelligitur dupliciter mala complexio cum materia. Vno modo humoralis causata ab illa mala complexione. Alio uero modo cum materia causante illam malam complexionem. Vnde primo modo cōplexio/ de qua hic agit/ est cum uitio humoris. Secundo uero modo non . Nam quando cerebrum generatum fuit calidum uel frigidum. ideo per illam complexionem multiplicatur in eo humoris/ sit causa huius male complexionis. dico qd talis complexio de qua hic loquitur/ non dicitur esse cum uitio humoris/ mala. n. complexio cū seruiat membro iam formato (pp uitium alicuius humoris multiplicato in mēbro illo) ē mala inducta/ & non innata. puta cum in corpore alicuius multiplicatur colera/ generatur in corpore illo mala complexio calida. talis aut complexio non est innata/ sed inducta post generationem mēbri. ¶ De 2. sic procedo: uidetur. n. qd oīs membri complexio recipiat mansiones/ primo auctori. Co. dicentis supra de signis distemperantie simplicis in fine : qd unicuique 4. simplicium distemperantie/ ponit. G. mansiones/ multitudinis/ & paucitatis/ & si hoc est in simplicibus distemperantiis/ tunc necessarium

erit in compositis. ¶ P reterea cōplexio equalis habet latitudinem multitudinis/ & paucitatis/ dicitur in pmo cañ. c. de cōplexionibus. qd multo magis habet latitudinem complexionis/ in equalis. ¶ P reterea fm oēm malam cōplexionem cōtingit inuenire corpus ut multum egrū/ & semper egrū/ qd omnis mala complexio latitudinem habet/ fm qd hic accipit. ¶ Ad contrarium uidetur/ si omnis mala complexio ceteri/ & aliorum mēbroz mansiones recipit. G. utiq posuisset eas/ sed nō posuit eas nisi in cerebro cal. & in calido & humido. ¶ Ad hoc qd nō dico qd complexio oīs membri tam simplex/ qd cōposita/ mansiones habet multitudinis/ & paucitatis/ sed nō fuit necessarium/ qd G. ponere mansiones in quilibet cōplexione cerebri/ & aliorum membrorum/ solum. n. mansiones ponit in illa cōplexione/ in qua mansiones diuersificant signa fm speciem. Vbi aut nō diuersificant/ nisi fm magis & minus/ nō oportuit tūgere sicut manifestum/ uerbi grā in cerebro multū calido sunt capilli nigri . in cerebro uero paulo calido sunt sub rubet . hec. n. mansio diuersificant signum fm spēm. Aliud. n. signum est in capillis nigredo/ aliud sub rubedo. Cū uero dicitur de cerebro frigidum/ qd signum eius est multum de supfluitatibus/ tunc mansio nō uariatur signū nisi fm magis & minus. Nam cerebrum paulo frigidum/ paulo excedit in supfluitatibus/ multū frigidū/ multū excedit in supfluitatibus. Vnde si quis habet signum unius mansionis/ habet signum alterius uariando ipsum fm magis & minus. Et hanc puto ueram cām/ qd G. alicubi mansiones posuit/ & alicubi non . Causa uero quā Com. posuit non uidetur mihi uera . posuit. n. qd multus lapsus in ea. & sic. complexio nem cerebri/ facit cerebrum esse egrotans/ & propter hoc Gal. non ponit multum exitum temperamento in istis duabus cōplexionibus. Hoc uero falsissimum est duobus modis : primo quia non est aliqd mēbrum a generatione in tantum distemperatum/ in quocūq sit complexio/ qd ipsam cum illa distemperantia naturali nō possit esse sanum nunc. Secundo uero errauit/ quia in duabus oppositis cōplexionibus potest eandem cām/ ponit. n. frigid. & hum. cerebrum multum distemperatum facere cadere in egritudines/ & similiter calidum & siccum/ qd falsissimum est. nam cerebrum potest egruari a temperamento in calido & sicco multū ualde/ causa propter quam si esset egrotans febri/ aut aliqua alia egritudine calida & sicca corporali/ quia omne membrum distemperatum potest maiorem lapsum pati uersus contrarium sue complexionis/ qd uersus simile/ & ista causa

Admittat
ne rei lati
tudine ue/
oē cerebri
tēpamentū

illa causa quam assignari de mansionibus cerebri patet in omnibus aliis membris. ¶ De tertio queritur / quare caluitium fit in parte anteriori capitis magis / q̄ in alia parte. ¶ Ad q̄ respondeo q̄ ratio hec est / qm̄ pars capitis anterior est multe siccitatis sup̄ oēm aliā p̄tē capitis sicut dicit Galen. in secūdo complexionum cap. quinto. & Haliabab cap. de signis habitu dñis totius per pilos caluitium autem a siccitate procedit / quare in sicciori parte capitis / debet multiplicari. ¶ Sed contra hoc oppo. pars enim cerebri anterior debet esse humidior q̄ melioriorius signum est / quia uirtus ap̄prehensiva est in ea / & nerui sensibiles oriuntur ab ea / quibus sunt sicciores motui. ¶ Ad quod respondeo q̄ quia pars anterior cerebri sit humidior posteriore ita in loco ille qui ap̄pellatur caluities est siccior pars capitis / non enim sunt in eo nisi cutis & ossa / sicut dicitur in secundo complexionum. ¶ Preterea queritur / quare magis cōtingit caluitiū. ¶ Ad quod respondeo q̄ in senectute magis cōtingit ut habetur. 2. de complexionibus ca. primo & quinto. Et alias de signis cōplexionis totius sumptis a pilis. ¶ Sed contra hoc obicitur nā caluitium procedit a caliditate et siccitate cōsistente materia pilorum / quare in etate calida & siccata in iuuentute deberet magis esse caluitium. ¶ Preterea dicit Aristot. 1. 8. de animalibus q̄ caluitium accidit apud exitum spermatis. quare caluitium fit in adolefcentia. ¶ Ad q̄ respondeo q̄ caluitium bene accidit in quibusdam in iuuentute scilicet hiis que habent cerebrum multum calid. & sicc. sed eius inueterabilis etas est senectus. Nec obstat q̄ etas iuuentutis est calid. & sicc. & caluitium fit a calido & sicc. quoniam caluitium fit principalius a sicc. q̄ calido / sicut insinuat Galenus & Haliabab in preallegatis capitulis / quia igitur in iuuentute adhuc erat fumus ille / qui erat pilorum materia / humidus / quāuis esset calidus / non fiebat ita caluitium sicut in senectute propter exuberantiam siccitatis. ¶ Ad secūdum dico q̄ quando Aristot. dicit q̄ caluitium accidit apud exitum spermatis / non intelligit q̄ immediate post exitum spermatis / contingat caluitium / sed quoniam non cōtingit in non coeuntibus unde pueri ex caliditate non sunt calui / sicut uult Aristot. 1. 8. de animalibus. & Hippo. in sexta particula afforis. ¶ Preterea queritur / quare mulier nō caluescit. ¶ Ad q̄ respondeo q̄ hoc est propter multam humiditatem cerebri / dicit enim in eodem libro de animalibus. Aristot. 1. 8. q̄ mulier non caluescit sicut neq̄ puri. ¶ Preterea queritur qua

re homo inter animalia plures habet pilos in capite & longiores. ¶ Ad hoc respondit Aristot. 1. 8. de animalibus dicens q̄ causa huius est. quoniam homo plus aliis animalibus omnibus habet cutem pinguem / plenam humore uisoso multo / & habet uias capitis raras / unde materia pilorum multa & uiscosa / egreditur per latas uias / pōt multum exēdi. ¶ Preterea queritur / quare caput abundauit in pilis plus aliis membrorum cerebrum sit frigidum & humidum / & frigiditas & humiditas repugnet generationi pilorum. ¶ Ad quod respondeo q̄ causa huius est duplex / Vna quidem est / quia caput est positum / sicut caminum totius corporis. unde ad ipsum eleuatur uapores totius corporis. Alia causa est / quia generantur in capite propter intentionem primam nature / & non solum ex necessitate / propter ornatum / & defensionem corporis / sicut dicit Galen. secundo de complexionibus / capitulo quinto. ¶ Ad cuius euidentiam notandum q̄ dicit Haliabab lib. secundo / cap. 5. q̄ pilorum quidam generantur a nature proposito / seu intentione / ne nature. Quidam uero generantur per accidentem / siue propter necessitatem. Pilorum uero qui generantur ex intentione nature quidam generantur ad ornatum tantum / ut pili barbe / quidam ad ornatum & defensionem / ut pili superciliorum & capitis. Qui autem generantur per accidentem / siue ex necessitate / sunt pili affellariū & alii pili corporis. ¶ De quare sic proceditur / queritur unde fiat canities. ¶ Ad q̄ respondeo q̄ causa generationis huius est / quia nutrimentum pilorum putrescit / & fit de natura slegmatis / & hoc est propter debilitatem ipsius cerebri / sicut uult Aristot. 1. 8. de animalibus / dicit enim q̄ canities est motus debilitatis humoris in cerebro / & paucitatis digestionis eius. Et Galen. in secundo complexionum / quinto cap. neq̄ est differentia inter hos duos auctores / de quasit curandam / & habetur primo can. sen. secunda de signis cōplexionum. ¶ Preterea queritur / quare canescit solus homo inter alia animalia / p̄ter equum. ¶ Ad q̄ respondeo q̄ causa est magnitudo cerebri / & causa humiditatis eius / propter q̄ citius putrescit nutrimentum eius. ¶ Preterea q̄. quare incipit canities a temporibus. Qm̄ in temporibus est plus de carne q̄ in alia parte capitis & p̄ hoc citius putrescit nutrimentum p̄ illam humiditatem / ut hē a. G. de complexionibus / li. 2. ¶ Vel pōt dici aliter. s. q̄ pars capitis posterior est quasi uacua ab humiditate / pag. n. hē de humiditate cerebri. q̄ aut anterior hē multū de illa humiditate

oium maxime aliiū hōi / capilli & plurimi & longissimi.

Quid est q̄ mēbroz caput maxie pilis.

Quam ob cam canities

Qua de cā soli aliiū hōi (preter equū) canities

Quid est q̄ tpa primo canescunt

pari autem mediocri/que est inter tempora/
habet de humiditate illa cerebri mediocriter/
pars igitur capitis posterior/quia paucam ha/
bet humiditatem/illā bene digerit/quare non
cito putrefit/ & cito inde nō incipit canities/
A parte autem temporum/ non est tanta hu/
miditasque resistit putrefactioni/ex parte hu/
miditatis/neg. ita pauca/ qd' bene digeratur/
& ideo inde incipit canities/& hoc dicit Ari.
18.de animalibus. ¶ De 5. sic procedo/que/
ric enim primo de modo generationis crispi/
rudinis. Et est sciendum qd' crispitudo genera/
tur propter duas causas/quarum una est com/
plexio cerebri calida/& sic. Alia uero causa est
propter naturam poria quo egreditur. Com/
plexio quidem ca.& sicca.causa est fm hūmo/
dum.nam a tali cerebro fumus egreditur par/
ue humiditatis qui cōsumit illam paucam hu/
miditatem/& facit corrugationem/sicut uide/
mus in corrigis/que exponitur igni uel soli.
Natura uero pori est causa crispitudinis hoc
modo/quoniam uapor/sive fumus qui est pilo/
rum materia/est aliquando debilis in suo mo/
tu/& ideo propter debilitatem obliquitur in
suo egressu propter cū/quoniam natura cor/
porum debiliū est/ut in suo egressu obliquā/
tur/& aliquādo uapor ille est fortis/tamen cu/
tis/per quā egreditur/est dura. unde prohibet
uaporem illum fm rectitudinem incedere/&
sic propter obstaculum cutis flexuose incedit
per substantiam cutis/& aliquando congrega/
tur illa duo simul/debilitas uaporis/ & duri/
ties cutis. Et ex his itaq; causis corrugatur ta/
dix pilorum/& fm radicem pilorum oportet
esse totum capillum similem. Et hec omnia le/
guntur secundo de complexionibus/ cap. 5.&
in lib.de animalibus. 18. Arist.tamen uidetur
dicere plusq; C. 1. quia ponit diuersitatem par/
tium uaporis fumosi/ esse causam crispitudinis
hoc modo/ uapor enim fumosus/ex quo fit ca/
pillus crispus/est calidus & siccus. ps ergo eius
subtilis calida/petit partem frigiditatem/& ps
eius sicca terrestria petit partem inferiorem/
& sic his contrariis moribus adinuicem mix/
tis conuenit crispitudo. ¶ Preterea queritur
unde est qd' capilli crispi sunt omnibus humi/
diores quo ad tactum/ut dicit Ari. 18.de ani/
malibus/cum uideatur potius contrarium/ su/
mus enim cum fuerit cali.& sicca.debet ēē spis/
sus & durus/quare capilli ex eo generati debe/
rent esse asperi quo ad tactum & non hūmi/
¶ Ad qd' responde qd' causa in mollitie / uel
humiditate capillorum crisporum/fm qmhi
uidetur est duplex/ quarum una est situs illoq;
adinuicem.nam corpora rotunda/ quādo sibi

occurrunt/ & situaliter commiscerent faciant
quendam sira a uacuitate inter se. propterea
q' superficies eorū nō coniunguntur totaliter/
sed corpora plana/quādo cōiunguntur sinu/
liter/faciunt situm plenitudinis / sic igitur ille
tumor/qui fit ex corporibus crispis/ ppter uo/
cūtatē complexus cedit tactui. Et ex hoc ap/
parent capilli crispi molles/sive humidi / quo
ad tactum. Alia uero causa est/quoniam capil/
li crispi/ur plurimum sunt subiles/cūm causa
ē. quoniam si porus fuerit causa crispitudinis/
ut plurimum uapor/qui eleuatur est debilis in
suo motu / debilitas autem illa ē a subtilitate.
Si uero fuerit causa siccitas illū uaporis / &
non porus / tunc capillus subelians/quia nec
consumit partem eius humidam propter sui
paucitatem/ & sic ex consumptione parit hu/
midē que materia pilorum/ sunt ipsi pili sub/
tiles/unde nos ui demus lanam animalium ei/
spam esse magis subilem in suis pilis q' testā.

Ex his ergo tēdens ad
Lynūquodq; organū sensus scilicet
cognitiones & transferes te de alio
ad aliud. Sufficiet uero in oculis
tū dicere. ¶ Autēq; ergo tangen/
tibus oculi manifeste sunt calidit/
monentur facillius/ & frequēti & ve/
nas laras habent/calidi sunt omnes
bi. Frigidi uero qui his contrarii.
Humidi quidem qui molles simul &
multe humiditatis sunt. Sicci uero
qui duri simul & aridi sunt. ¶ Et le/
dūtur quidem a similibus causis sue
crassi facile. Iuuantur uero a cōtra/
riis/ sed moderato usu. ¶ Et hoc
cōmune in omni cognitione crasos/
ois ptis meminisse oportet. ¶ Cūda/
gnitudo uero oculorum cum ppo/
tione quidem & operationū uirtute
multitudine substantie eucratam et/
qua oculi facti sunt ostēdit. Que uo/
ro sine his multam quidem substan/
tiamisid nō eucratā declarat. Par/
uitas uero oculorum cum propor/
tione quidem & uirtute operationū
paruam quidem/ sed eucratam de/
clarat substantiā/ ex qua facti sūt oca/
li. Cum non proportionē uero quā/
dam & uirtū operationum parū si/
mul & inutilem esse significat substan/
tiam oculorum.

5. de g. alia/
lium. 4.
Quam ob/
cām crispi/
tudo.

5. de g. 3.

Cur pili eri/
spi sātis hu/
midiores
tactui

Postq. 5. determina-

uit de signis cerebri simpliciter egri hic determinat de signis ortog ab eis. ¶ Et diuiditur hoc caput in duas partes/in quarum prima ponit rubricam continuantem dicta dicta/ & exprimentem modum sui processus. In secunda uero exequitur qd intendit. Durat prima usq. Quicunq. igitur tangentibus. Pars secunda diuiditur in tres/ In quarum prima ponit signa que sumuntur a uitio / & uirtute naturalium operationum / & extrinsecus alterantium. In secunda ponit/que sumuntur a dispositione totius oculi & uitio & uirtute operationum propriarum eius. In tertia ponit signa mixta ex utrisq. & uero signa mixta illa que sumuntur a coloribus. Durat s. m. usq. Magnitudo. Durat secunda usq. Ea uero que s. m. colorem. Prima diuiditur in duas in quarum prima ponit signa que sumuntur a uirtute & uitio naturalium. In secunda ponit ea q. sumuntur ab extrinsecus alterantibus. Durat prima usq. Et leditur quidem a similibus causis. Prima diuiditur in quatuor s. m. q. quatuor sunt complexionis simplices. Partium autem distinctio patet per se. Pars autem secunda diuiditur in duas in quarum prima ponit signa que sumuntur ab extrinsecus alterantibus. In secunda generalizat istud signum ad omnia membra corporis. Durat prima usq. Sed hoc omne. Pars illa. Magnitudo uero oculorum. Diuiditur in duas. In quarum prima ponit signa que sumuntur a magnitudine totius oculi & uitio & uirtute operationum propriarum eius. In secunda ponit signa que sumuntur a potestate totius oculi/ & a uitio & uirtute operationum propriarum eius. Durat prima usq. Paruitas uero oculorum. ¶ Sunt ergo in premissis lectione nouem particule. ¶ De quarum prima sic dicit q. quando tu uis scire signa ortogum a cerebro/ & appello orta organa sensibilia/ tu poteris habere cognitionem illorum signorum eo modo quo habuisti/ complexionum membrorum principalia. Cerebri faciendo solum translationem illorum signorum ab ipso cerebro ad ipsa organa sensibilia applicando. neq. tamen oportet nos prosequi de signis omnium organorum sensibilibus cu sufficiat nobis prosequi de signis. solis oculorum. ¶ De secunda parte dicit q. calidi oculi hiis signis cognoscuntur. s. q. tangentibus manifeste apparent calidi & faciles & frequenter mobiles. & apparent ueniente nate in eis. & hoc de secunda. ¶ De tertia parte dicit q. oculi frigidi cognoscuntur per signa contraria signis calidog oculorum.

lorum. ¶ De quarta parte dicit q. oculi humidi talibus cognoscuntur signis: q. molles quo ad tactum & sunt multe humiditatis/ & hoc de parte quarta. ¶ De parte uero quinta dicit q. oculi siccis talibus cognoscuntur signis. s. quia sunt duri simul & aridi/ & hoc de quinta. ¶ De sexta parte dicit q. oculorum complexionum per extrinsecus alterantia hoc modo cognoscitur / quoniam oculi sunt illius complexionis/ cuius complexionis sunt ea que extrinsecus ledunt eos/ & sunt contrarie complexionis complexionis illorum extrinsecog/ que iuuant eos. Unde si oculi leduntur a calidis/ & iuuantur a frigidis calide complexionis/ & si iuuantur a calidis & leduntur a frigidis sunt frigide complexionis/ & sic de aliis/ & hoc de 6. ¶ De septima dicit q. hoc signum ledi a similibus & iuari a contrariis/ est signum generale ad cognoscendum complexionem cuiuslibet membri quoniam omne membrum leditur a sibi similibus/ & iuuatur a contrariis/ & hoc de septima. ¶ De octaua dicit q. magnitudo oculogum proportionem fontium & bonitate operationum significat multitudinem materie temperate/ ex qua facti sunt oculi. Si uero magnitudo oculorum fuerit sine proportionem fontium/ & bonitate operationum significat multitudinem materie distemperate / ex qua facti sunt oculi/ & hoc de 8. ¶ De ix. dicit q. paruitas oculorum cum proportionem fontium & bonitate operationum eorum significat paucitatem materie temperate/ ex qua facti sunt oculi. Si uero paruitas oculorum non fuerit cum proportionem fontium/ neq. cum bonitate operationum significat paucitatem materie distemperate/ & hoc de parte nona. ¶ Circa istam lectionem queruntur quedam generalia primo. Secundo quedam specialia circa litteram/ generalia uero que queruntur sunt tria: quorum primum est de ordine/ secundum de insufficiencia. Tertium de modo significationis oculorum ad cerebrum. ¶ De quorum primo sic procedo: ut detur enim q. primo debuisset agere de signis ortogum/ q. principalium / quoniam orta sunt locog/ cognoscuntur/ sicut pars principalium / pars autem precedit illam nature & artus habetur in cerebro. Cōm. tertii. affor. ¶ Per teeta per cognitionem oculotum interit author deuenire in cognitionem cerebri. ergo & c. ¶ Per teeta orta sunt effectus principalium. ¶ Per teeta sunt cause/ effectus autem debent precedere causas apud artificem sensitiuum qualis est medicus. ¶ Per teeta uidetur q. simul debuisset determinare de signis principalium & ortog/ quoniam sicut orta attestantur principalibus / sic

Tex. c. 59.

Tex. c. 60.

Tex. c. 61.

3. Quæsitio

Sequitur ne tunc oculi cognoscuntur/ sicut pars principalium / pars autem precedit illam nature & artus habetur in cerebro.

etiam principalia attestantur ortis / ut supra de dispositione capitis totius. ¶ Ad hanc que stioem dico q̄ capitulum de signis cerebri debuit precedere caput de signis oculorum propter duas causas quarum una est quia cerebrum est membrum principale. Alia causa est quia signa cerebri sunt necessaria / q̄ signa oculi. ¶ Ad primum autem argumentum q̄ in contrarium sit sic responde: q̄ signa cerebri non preordinantur signis oculorum / inquit oculi sunt partes & cerebrum est totum / sed inquit cerebrum est principale & oculi orta. ¶ Ad secundum dico q̄ oculum contingit cognosci duobus modis. Vno quidem modo scilicet pro ut est pars corporis. Alio uero modo contingit ipsum cognosci scilicet q̄ ipse cognitus significat supra suum principale. Et hoc utroque modo determinauit Auic. de signis oculorum in tertio. ponit enim cum locutus fuit de signis cerebri signa sumpta ab oculis / postea sen. 3. cum loquitur de oculis scilicet fecerat iterum signa eorum. Unde dico q̄ Gale. in hoc loco / utroque modo determinat de signis oculorum. nam docet oculum cognoscere inquit una est differentia membrorum corporis / & quatenus oculus cognitus est nobis signum cognitionis cerebri / non igitur fuit inconueniens / ut sequeretur capitulum eorum / caput de signis cerebri / cum cerebrum sit principale & ipsi sint orta. ¶ Ad tertium dicendum q̄ licet cerebrum sit causa oculi / non tamen signa cerebri sunt causa signorum oculorum. Nunquid enim crispitudo capilli est causa oculi albi / aut nigri. ¶ Ad quartum dico q̄ licet principale attestetur ortis & orta principalibus / nihilominus tamen principale inquit principale preordinatur ortis. ¶ De secundo sic procedo uidetur enim hoc capitulum esse superfluum / quoniam cognito cerebro cognoscimus oculum / eo q̄ principalia attestantur ortis / sed iam supra sufficienter docuit cognoscere complexionem cerebri. ¶ Preterea uidetur diminutum / quia non docuit super complexiorem oculorum / per sex genera signorum / sicut docuit super cerebrum. ¶ Ad primam questionem respondeo q̄ quamuis oculus cognoscatur per complexionem cerebri / nihilominus tamen fuit necessarium ponere ipsius membri signa quoniam oculus per propria signa immediate cognoscitur. Per signa uero cerebri mediate cognoscitur. ¶ Ad 2. patet solutio / Legendo litteram primi §. ¶ De tertio autem patet in expositione primi §. ¶ Lra sic legatur: Ex his ergo tendens ad unumquodque organum sensus. In hac quidem rubrica tria notat: Primo que sit eius intentio. Secundo quis modus sit

agere. Tercio coarctat intentionem: Primum facit usque. T transferens. Secundum usque. Sufficit uero. Tertium usque ad finem. ¶ Dicit igitur intendens ex hiis / que dicta sunt de signis cerebri / ad unumquodque organum sensus. Scies cognitiones. i. significationes illarum organorum. Quia similis est uia / in cognitione cerebri & membrorum sensibilibus. ¶ Sed contra hoc oppo. quoniam non uidetur q̄ instrumentum tactus & gustus possint cognosci per signa / quibus cognoscitur cerebrum. Quia instrumentum entum non sunt minus carnosa / q̄ neruosa. Est enim instrumentum tactus caro neruosa sicut dicit Auic. 6. de naturalibus cap. de tactu. Instrumentum gustus est lingua / que iteque est caro neruosa. Caro autem nihil habet facere cum cerebro / Sed cum epate uel corde. ¶ Ad hoc iteque facit quod dicit Auic. de sensu & sensato. Et Arist. in lib. de animalibus in pluribus locis. Dicit enim q̄ gustus & tactus sunt continuati cum corde / reliqui uero sensus cum cerebro. ¶ Ad hoc respondet q̄ licet instrumentum tactus & gustus sit caro. Tamen ipsa non est pars principalis illius instrumenti sed coadiuuans. Principalis uero pars non est nisi neruus / eo q̄ per ipsum defertur ad membrum uirtus sensibilibus. ¶ Ad secundum autem patet solutio p̄ ea que diximus supra de signis que sumuntur a dispositione totius sup̄ illo §. Eadem uero. ¶ T transferens. Hic uidetur uelle Gal. q̄ illa eadem. 6. genera signorum / quibus significamus super cerebrum / possumus significare super orta ab eo. Ethoc confirmat Com. ¶ Cetera quod oppo. quoniam signa que sumuntur a uitio & uirtute principalium operationum / non uidentur posse sumi ab instrumentis sensuum. Quia principalis operatio est illa / que sumitur a solo principio / ut dictum est supra de signis que sumuntur a principalibus operationibus cerebri / nullum autem ortorum est principale. ¶ Preterea operationes que sumuntur a uitio & uirtute sensibilibus & motuorum / non uidentur posse significare super orta a principalibus / quoniam ipsa sumuntur ab ortis / orta uero non habent orta. Quare non possumus per talia signa significare super orta. ¶ Preterea patet per inductionem. Hoc non est principale. Scimus enim in oculis. Si namque ponis in oculis operationem principalem ponis illam esse uisum. Tunc igitur deficiet operatio illa / que sumitur a uitio & uirtute sensibilibus. Sed ponis uisum esse operationem sensibilem / tunc deficiet operatio principalis. ¶ Preterea quomodo in odoratu sumatur. Signum a uirtute & uitio motuorum nullus intelligit. Similiter uero in gustu tactu & auditu non inueniet aliquis illa 6. genera

Sit ne occulorū p̄sens enarratio / iusta

4.
Interpretatō
littere.

6. genera signorum. Aut si inveniuntur/ quero qualiter. ¶ Ad hanc questionem respondeo q. nos possumus ponere. 6. genera signorum in oculis/ que dicta sunt in cerebro hoc modo. Sciatur primum genus qd sumitur a uirtute & uitio naturalium quod manifestat per suos effectus/ Vt caliditas oculorum/ qm ad tactum/ & laesio uenarum/ & hiis similia. Secundum genus est quod sumitur ab extrinsecus alterantibus. Tertium genus est/ qd sumitur a dispositione totius oculi. Quartum autem est quod sumitur ab operatione oculi quod est uidere/ Hec autem operatio potest dupliciter considerari/ Vno quidem modo in qm ipsa in solo oculo principaliter & completur/ & sic dicitur operatio principalis nō absolute/ Sed oculi. Alio uero modo potest considerari hec operatio oculi in qm est operatio sensibilis/ & hoc modo potest dici q. signum ab ea sumptum dicitur sumi a uitio & uirtute sensibilium. Non q. sit signum sumptum ab ortis oculorum quia non habent ortia. Vnde hec duo signa. s. operatio principalis & sensibilis inveniuntur aliter in cerebro/ & aliter i oculo. In cerebro. n. d. operatio principalis/ quā ipm cerebrū immediate fecit/ ut intelligi/ imaginari/ & memorari. Operatio uero sensibilis dicitur in cerebro operatio illa quam cerebrū facit/ mediantibus ortis ab eo. In oculo autē nō sunt iste operationes nisi una & eadem operatio potest perficere in oculo dicitur principalis. In qm uero per exteriora apprehendit/ dicitur sensibilis. Et sic habes quinque gēra signorum. Et patet ex hiis uerbis/ quō soluantur argumenta que conentur probant. Sextum autem genus est q. sumitur a motu. Et hoc tangit cum dicit. Frequenter mobiles. Licet hoc/ dubium habeat grande quod determinabo/ cum signum illud in littera explanabo. Et ista eadem genera possunt designari in lingua que instrumentū est gustus. In aliis uero tribus sensibus non sunt ita h. 6. genera signorum omnia manifesta. Et maxime occulta sunt in odoratu & auditu. In tactu. n. melius cognoscunt/ sunt enim occulta instrumentis illis/ duobus sensuum. ¶ Simus ergo in odoratu & explanemus illa. ¶ Dico ergo q. genus illud quod sumitur ab extrinsecus alterantibus plani est. Quod autem sumitur a uirtute & uitio naturalium per suos casus cognoscitur hoc modo/ Qm pars illa frontis/ cui respondent due caruncule cerebri/ que sunt instrumentū odoratus/ inuenitur calidior & frigidior/ Item signū quod sumitur a dispositione totius instrumenti odoratus/ inuenitur per medium. Nam pars illa frontis que/ Respondet carunculis/ & nās

inueniuntur maiores/ quantitas enim horum membrorum sequitur illam caruncularum. Item signum quod sumitur ab operatione propria/ que est odoratus/ similiter potest dupliciter considerari/ sicut diximus in uisu. Et sic habes quinque gēra signorum. Sextum autē quod sumitur a motu ipsius organi non uidetur posse poni/ Quia organum huius sensus est immobile/ & sic non omnia. 6. genera sū in quolibet instrumente sensus/ quia non in odoratu/ neq. in auditu/ Nam eorum instrumenta/ aut nō mouentur/ aut non mouentur/ aut si mouentur/ sunt nobis occulta in suo motu. Et hec ē una responsio substituendo dictum Com. ¶ Alia uero responsio potest ēē/ & forte melior. q. illa. 6. genera signorum/ que sunt in cerebro non inveniuntur in ortis. Neq. eodem modo significamus/ super ea per quattuor genera signorum. s. per extrinsecus alterantia. Et per operationes proprias que sunt uidere/ audire & similia. Et per operationes communes que sunt operationes naturales cognite per suos casus qui cognoscuntur. Quarto per quantitates eorum. Sic igitur. 4. genera signorum sunt in eis manifesta. Quod uero Com. dicit ibi esse. 6. genera signorum credo q. somniauit & pertransiit. Quod uero Gale. dicit q. hec signa transferentur a cerebro ad oculos/ debet intelligi in aliis generibus signorum/ que sunt translatabilia ad ipsa orta. Hic autem dico/ ea que possunt applicari ortis/ & sic nō omnia. 6. genera signorum transferuntur/ sed solū applicabilia transferuntur ortis. ¶ Sufficit autē in oculis exemplū inducit Auc. solum in oculis quia oculi sunt membra propinquiora cerebri/ Et quia signa cerebri magis in eo manifestantur. ¶ Preterea posset qui circa pitem. §. de unitate & multisudie tactus. s. uti/ sunt plures sensus uel unus. Nā Com. hanc dubitationem tangit. Sed obmitto eam/ Quia uidetur magis pertinere ad Ioan. uel ad psum can. cap. de uirtutibus. Vnde ibi determinabo eam. ¶ Quibus cūq. igitur tangentibus manifeste sunt calidi. ¶ Circa hoc/ potest queri de naturali complexionem oculorum. Quāuis posuisset poni inter generales. Et uidetur q. oculus debeat esse frigidus & hum. complexionis ppter conuenientiam & propinquitatem/ quam habet cum cerebro. Et propterea quia maior pars oculi est humidior declinans ad complexionem frig. & hum. Et propter id quod dicitur Ari. de sensu & sensato. Et in lib. de animalibus in multis locis. Dicit enim q. in instrumentū uisus dominatur aqua i instrumentū auditus Aer. In instrumentū gustus/ & tactus terra/ & in instrumento olfactus ignis. ¶ Ad contrarium probatur primo per

Tex. c. 58

Que nā sit infirma oculi complexio

Platonē in thymeo dicēte/ q̄ uisus fit per ignē
Et cum eo concordat Alyabas lib. 4. cap. xii.
& xiii. Et ad hoc uidetur ratio. Qm̄ sensus ui-
sus subtilior ē & spiritalior omnibus sensibus
sicut uult omnis Auth. medicinalis. Et Auer-
in secundo de anima/quare contingit ei subti-
lissimum eorum/q̄ est ignis. ¶ Preterea ad
oculos fuit multitudo spirituum. Et membrū
quāto plus participat spiritibus tanto calidius
est. ¶ Preterea oculus non potest per longū
tempus quiescere/quā mouetur. Vnde habet
aliq̄ similitudinem cū corde ratione motus. Qua-
re uidetur esse calide complexionis. ¶ Prete-
rea uidetur esse frig. & sic. complexionis/ qm̄
in eo est multitudo panniculorū/ quorū comple-
xio est frig. & sicca. ¶ Ad hoc respon. q̄ ocu-
lus consideratus ratione humorum componen-
tium ipsū/ est fri. & humi. complexionis sicut
cerebrum. Ratione uero spirituum est calide
complexionis. Ratione uero p̄niculorum cō-
ponentium ipsū est fri. & sic. Simpliciter tñ
loquendo/ debet dici/ q̄ est complexionis frig.
& hum. qm̄ principale instrumentū uidendi/
quod est cristallinum est frig. & hum. Nec ob-
stat quod dicit Plato uel Alyabas/ Non enim
debemus iudicare complexionem oculi per na-
turam spiritus/ Sed per naturam p̄ncipalis in-
strumenti. Vnde Arist. improbat opinionem
Plat. Et ex hoc patet solutio ad fm̄. ¶ Ad
tertium q̄ opponebat de motu patet solutio
per ea que statim dicam/ qm̄ inquiram causam
mobilitatis oculorum. ¶ Preterea Dubitatur
de modo tangendi oculorum/ utrum super pal-
pebras/ uel super tunicas in mediate debeamus
tangere/ qm̄ iudicamus eos. ¶ Ad q̄ responde-
q̄ utroq̄ modo sunt tangendi. Nam qualitas
palpebrarum sequitur qualitatem oculi. Cum
propter oculos facite sint palpebre/ & eis im-
mediate iungantur. ¶ Preterea querit̄ de hoc
quod dicit/ q̄ tangentibus manifeste sunt cal.
quare possit ibi hanc determinationem mani-
feste/ cum alibi non posuerit. ¶ Preterea cali-
ditas manifeste / non est nisi caliditas secundū
gradus/ sic dicitur. 5. de simplicibus medicina
in fine. Quare uidetur ponere signum oculorū
distemperatorū ad fm̄ gradum. ¶ Ad hoc re-
sponde qd̄ determinatio manifeste/ non ponit̄
solum in oculis/ quia ipsi iudicentur solum ma-
nifeste calidi inter alia membra / qm̄ omne
membrum quod iudicatur calidum per tactum
est manifeste calidum. Sed posuit hoc in oculis
quia forte aliquis dubitasset / plus de oculis/
q̄ de aliis membris. ¶ Ad fm̄ dico q̄ uon di-
xit oculos manifeste calidi. ut ipsi habeant cali-
ditatem secundū gradus accipiendo gradus se-

cut accepimus in medicina. Sed dicit hoc p̄-
pter membrum parum lappum. Quoniam nul-
lum membrum parum lappum/ habet sensibi-
lem lappum. Membrum autē simpliciter egrū
habet sensibilem lappum ut dictum est supra.
¶ Et mouetur facilius & frequenter. Facili-
tas autem & frequentia procedunt a calidita-
te/ eo q̄ caliditas essentialiter est causa motus
ut dicit̄ primo can. de uirtutibus ca. 3. ¶ Cū
ca hoc queritur/ utrum motus oculorum sit na-
turalis. Et ut q̄ sit uoluntarius / qm̄ p̄ lacertos/
Et uidetur q̄ sit naturalis/ qm̄ homo cognosci-
tur de necessitate mouere oculos / neq̄ potest
eos firmos tenere uno intuitu. ¶ Similit̄ quoq̄
potest queri de motu palpebrarum. Et eiden-
tationibus hincinde oppo. ¶ Ad quod respō-
de q̄ motus oculorum consideratorū sine pal-
pebris est motus uoluntarius per lacertos/ qui
mouēt oculum sursum deorsum/ & lateraliter.
Motus uero palpebrarum est naturalis/ & si tñ
instrumento uoluntario. Lacerto. Et est etiam
aliq̄ pure uoluntarius / ut qm̄ hō sp̄te claudit
palpebras. Et est sic de anhelito. qm̄ nos pos-
sumus anhelare uoluntarie. & anhelito cogimur
anhelare inuoluntarie. Quod patet in dormien-
tibus. Caliditas enim cordis p̄pter euentationē
impellit uirtutem lacertorum naturaliter sine
uolūtate. Vnde motor impellens in anhelito ē
naturalis/ motor autem impulsus & instrumen-
talis est uoluntarius. Et similiter est de palpe-
bris/ qm̄ motor impellens est naturalis/ motor
autem impulsus & instrumentalis est uolun-
tarius. Motus lacertorum mouerium palpebras
Vnde dicit Arist. xii. de animalibus q̄ claudita
palpebrarum nō est uoluntarie/ sed ex natura.
Et hec est causa propter quā homo nō potest
tenere apertū oculum diu. Cogimur enim clau-
dere palpebram naturaliter. Et causa huius est
fm̄ Arist. ne aliquid in oculo cadat. Dicit enim
xii. animalū q̄ omne animal claudit oculum
ut non cadat aliquid super ipsum extrinsecus.
Et p̄pter hoc homo claudit oculum multam/
& plus q̄ alia animalia. qm̄ habet corium subtilius
q̄ ipsa. Et forte potest etiam esse illa causa q̄
homo cogit claudere oculum/ qm̄ diu respicit
aliquā rem. s. quendam sp̄s retrahio uisibilia/
Nam propter intuitum dissoluitur sp̄s uis-
ibilis & calefit & subtiliatur. Cum uero claudi-
tur palpebra aggregatur sp̄s / & fit fortiori.
Et hec sine dubio est causa / quare homo non
potest diu aspicere aliquam rem sine clausura
palpebre. Huius signum est/ quia dū homo de-
mit/ claudit oculum non enim cogitur moue-
re oculum/ neq̄ palpebram/ quia sp̄s nō diu
funduntur. ¶ Ad id igitur quod opponebat
q̄ oculi

Decernit

Que nā tā-
genda / ut
oculi quali-
tatem per-
cipiamus

Cut in ocu-
lis calid. il-
lud adiecit
manifeste

q̄ oculi mouebant naturaliter: q̄a nō poterant
legere intuitū sine motu: R̄sponde quod ocu-
lus bene potest respicere sine aliquo motu cor-
poris sui: dum modo claudat palpebra: & ape-
riat. Non enim mouetur oculus: nisi q̄n uolun-
tatem habet homo uidendi res positas i diuer-
so situ. s̄ sursum/ uel deorsum/ deorsum/ uel si
nistrorsam: Aliq̄n in mouentur ab intuitu. p̄
per laborem lacertorum. Nam lacerti oculo/
rum fatigantur: sicut lacerti aliorum membro-
rum. Hoc est quod mihi uidetur de motu ocu-
lorum. T̄n si uidetem contrarium per rationē
non paderet me mutare sententiam. ¶ Pre-
terea queritur nunq̄d motus oculorū sit signū
sumptum a uitio & uirtute naturalium opera-
tionum/ uel a uirtute & uitio motuarum. Et
uidetur q̄ sit signum sumptum a uitio & uirtu-
te motu: q̄n talis motus sit per neruos uo-
luntarie mobiles/ signum autem quod sumitur
ab operatione membrorum mobilium/ sumi-
tur a uirtute & uitio motuarum. ¶ Ad con-
trarium uidetur q̄n signum quod sumitur a ui-
tio & uirtute motuarum alicuius membri: de-
bet sumi ab operatione alicuius instrumenti/
q̄ sociatur ab illo membro/ neruus autem non
oculorū ab oculo: Quare nō est signum sumptū
a motu. Relinquitur igitur/ q̄ sit signū sum-
ptum a uirtute & a uitio naturalium operatio-
num/ eo q̄ naturalis operatio in mediate cō-
paratur complexioni oculorum. Quare uide-
tur sumi a uirtute & uitio naturalium opera-
tionum/ eo q̄ naturalis operatio in mediate
dependet a complexionē. ¶ Ad hoc respon-
det q̄ motus oculorum potest dupliciter consi-
derari: Vno q̄dem modo p̄ cōparationem ad
cerebrum. Et hoc modo signum sumptum ab
eo dicitur signum sumptum a uitio & uirtute
motuarum: Quoniam nerui sunt orti ex cere-
bro. Alio uero modo comparatur motus oca-
lorum ad ipsos oculos/ fm̄ q̄ causa impellens
ad illum motum est natura ipsorum: Et hoc mo-
do dicitur signum sumptum a tali motu sumi
a uitio & uirtute naturalium operationum. Nec
obstat q̄ motus oculorum fiat per membrum
animatum. s̄ per lacertos. Q̄n etiam auditus
sit p̄ lacertos pectoris/ & nihilominus signum
sumptum ab eo/ potest dici sumi a uitio & uir-
tute naturalium. Et hoc dico q̄n significat sup̄
complexionem cordis. Sed q̄n significat super
complexionem cerebri/ tunc est signum sumptū
a uirtute & uitio motuarum. Et hoc dicitur
infra de signis cordis. ¶ Et uenas latas habet
Hoc debet intelligi tempore tempato existen-
te. Nam si esset trigidum/ forte non sequeretur
& causa huius signi est q̄n caliditas habet

dilatare membrum a principio generationis/
ut sepe dicitur est. ¶ Frigidi uero qui huius cōtra-
rii. oculi frigidi sunt/ qui contraria habent si-
gna signis supra dictis. s̄ q̄ tangentes ma-
nifeste apparent frigidi. Et mouentur diffi-
cultes/ & raro. Et habent uenas strictas/ & cau-
se horum patent per causas suorum contrario-
rum. ¶ Humidi quidem molles simul/ & mul-
te humidit. Mollities oculorū: Differt a mul-
titudine humiditatis. & multitudine enim hu-
miditatis appellatur superfluitas egrediens per
oculos/ siue sit lipitudo/ siue lachryma. Mollis-
ties uero dicitur ipsa qualitas tactualis. Et cau-
se horum plane sunt: q̄n humiditas dominās
in membro/ reddit ipsam molle. Et etiam fa-
cit generationē multas/ superfluitatū/ quia cali-
ditas non pōt bene dñati humiditati. ¶ Sicci
uero qui duri simul/ & aridi: Intelliguntur
aridos eos/ qui paucas habent superfluitates.
& duros autem q̄ntum ad qualitatem tactualē.
¶ Et leditur q̄d a multis causis/ &c. ¶ Cō-
tra hoc opponitur. Nam similia cōseruant. nō
enī permixtant/ ergo non ledunt. ¶ Ad hoc
responde q̄ similia nō permixtant membrum
temperatum/ sed membrum distemperatū per-
mutant: q̄n simile augmentat simile/ & facit
ipsum durare. Sed de hoc infra disputabitur
causatum tractatu sufficienter cap. de causis cō-
suetatis corporis patum lapsi. ¶ Facile. c̄ huius
facilitatis est. q̄a in genere p̄portionalis facilius
est transire/ ut dicitur. p̄. can. fen. 2. ca. de causis
doloris/ & de simplicibus medicis li. 4. ¶ Mo-
derato usu. Iste usus moderatus/ fm̄ Com. po-
test dupliciter intelligi: Vno quidem modo/ ut in-
telligat usum rei moderate. Iuuantur enī oca-
li calis/ & frig. & a rebus temperatis: q̄n omne
cerebrum distemperatum iuuatur a rebus tpa-
tis. Sed talis conferentia non est signum specia-
lis/ complexionis distemperate/ sed generalis.
Non enim per iuuamentum factum a rebus/
cognoscimus q̄n membrum sit determinate
calidū/ aut frig. sed cognoscimus in genere q̄n
est distemperatum. Alio uero modo possumus
intelligere per usum moderatum/ usum contra-
rii moderati q̄d est distemperatum in contraria
qualitate equaliter/ puta si membrum est cali-
dum in primo gradu/ res contraria que debet
ei conferre/ debet esse cali. in primo: Et cum
hoc intellige fm̄ graduatiōem & ordinem ap-
proximationis: illius contrarii. Non enim de-
bemus subito/ & in magna quantitate membris
calidis i aliquo gradu/ approximate frigida in
equali gradu. Sed minuere debemus qualitatem
gradus/ uel quantitatem. Qualitatem autem di-
corur si membrum est calidum in primo/ debe-

Tex. 4. 59
Sit ne lesio
enī permix-
tatio/ ergo non
responde q̄
similia nō
permixtant
membrum
temperatum/

musci approximare frigida in medio primi gradus/ & postea paulatim augete qualitatem illius contrarii. Quantitatem autem contrarii intelligo: puta si membrum est frig. in primo gradu approximabo ei calida in primo: Sed in parua q̄ntitate/ & raro/ & hoc uult Hap. in illo afforisi. Secundum multum & rept. & c. Et Gal. infra de causis correptis corporis parum lapsi.

Tex. 60.

Tex. 61.

Quid est q̄ in oculis si/ gure si me/ minit / ut i cerebro.

Sit ne ab oculis sym metria eo/ rum effigi/ et pulchra.

Sed hoc cōe si generalizat Auth. regulā illāque sumit ab extrinsecis alteratibus. Magnitudo uero oculorum/ & c. Hic queritur quare non posuit hic Auth. signum a figura/ sicut in oculis si/ gure si me/ minit / ut i cerebro. Ad quod respon. q̄ per hoc q̄ dicit Auth. cum proportionē intelligitur bonitas figure. Nam q̄n oculi sunt bene proportionati cum talibus fontibus in quibus locant / tunc fuit in bonitas figure/ est enim q̄dam pulcritudo in oculo / ut proportionatus fontibus non super eminens/ non depressus. Vnde Aul. 3. ca. ponit signum a quantitate / distinctum a signo q̄ sumitur a figura. Sed cōtra oppositum/ ponamus enī q̄ fontes oculorū alicuius sint male figure/ puta q̄ sint minus rotūdi/ uel minus oblongi/ uel male situati/ & oculi sint bene proportionati cum talibus fontibus / tunc utiq̄ oculi essent proportionati cum fontibus neq̄ tñ habebunt bonam figuram. Ad hoc responde q̄ bonitas proportionis oculi a multis dependet. Primo quidem a toto capite/ ut ipse oculus sit proportionatus quantitati capitis/ ut in magno capite sit magnus & in paruo paruus / & in mediocri. Mediocri/ tñ hoc habet dubium de quo statim disputabo. Item de pender bonitas proportionis a bonitate figure ipsius corporis oculi in se considerati/ & ipsius fontis/ in quo locatur. Nam si mala est figura oculi / & bona figura frontis/ corrupta est proportio/ & econuerso/ & si mala est figura utriusq̄ item non est ibi proportio/ q̄n mali ad malum/ nec in operatione nature/ nec in operatione morum est proportio. Requiritur ergo/ q̄ bona sit in oculo figura & bona in fronte. Et etiam q̄ sit ibi bona relatio unius ad alterum/ & ista relatio non uult esse sola in quantitate & figura / sed etiam in situ/ oculus enim strabus non est bene proportionatus cum fontibus / Item debet esse proportio non solum oculi ad suum fontē. sed unius oculi ad alterum in quantitate/ figura/ & situ & fronte in colore. Sed de hoc disputabitur infra. Et opōnum uirtutes/ Id est cum bonitate operationum propriarum earum/ & dicitur bonitas operationis oculorum/ q̄n ipsi oculi uident obiectum a longe/ & ex propinquo simul/ & non ledantur a fontibus uisibilibus. Et ideo dixi a longinquo

& propinquo simul/ q̄n multi oculi sunt fortes in uidendo longinqua/ & debiles in uidendo propinqua/ & illa non est bonitas operationum: Et hoc leguntur. 3. can. de oculis cap. 2. Multitudinem (sive eucatē/ & c. i. magnitudo oculorū/ proportionata cum bonitate uisus significat materiam / ex qua facti sunt oculi/ multa & epatam. Que uero sine hiis. Id est magnitudo oculi/ q̄n est sine proportionē/ & bonitate operationum. Multam quidem substantiam/ sed non eucatam declarant. Ratio hec est/ quia si materia ex qua causantur oculi/ esset multa & temperata/ necessario uirtus causatiua oculorum/ fuisset fortis quare fecisset oculos magnos proportionatos/ & cum fortitudine uirtutis uisus. Circa hoc queritur / cum substantia talis oculi sit distemperata / ad quā complexionem declinet. s. utrum ad calidam/ uel ad frigida/ uel ad humidam/ uel ad siccam/ & uidetur q̄ talis materia debeat esse calida/ quoniam magnitudo membrorum attestatur caliditati/ ut infra de signis cordis/ & de signis canne pulmonis/ & in secundo de complexionibus & primo cap. sen. 2. de signis complexionum. Ad contrarium uidetur/ quoniam nihil q̄ habet materiam / ex qua sunt oculi esse multa/ & frigidam. Ad hoc responde/ q̄ arbitror oculos magnos non proportionatos cum debilitate operationis / per se esse omnium complexionum distemperatarum / sed ut plurimum complexionis calide/ aut humide/ aut compositae ex hiis / quoniam iste complexionēs sunt apte ad dilationem/ & ad magnitudinem/ nec obstat/ q̄ opponitur/ q̄ membrum magnum debeat esse calide complexionis per authoritates allegatas/ quoniam quando dicunt auctores/ q̄ magnitudo attestatur caliditati/ & paruitas frigiditati/ hoc debet intelligi de quantitate materie / non operante contrarium/ nihil enim prohibet quantitatem spermatis/ & sanguinis mensuris / ex quibus fit membrum esse paruam/ & colericam/ & econuerso. Preterea queritur si alterum horum duorum signorum distinctionum desit/ quid habeat significare magnitudinis/ uerbi gratia/ ut si oculus magnus cum proportionē/ & non cum uirtute operationum/ uel cum uirtute operationum/ & non est cum proportionē. Ad hoc responde q̄ non credo illa signa distincta se se separari a generatione. Si enim oculi sunt magni cum proportionē/ necessario sunt cum uirtute operationum/ & econuerso/ non enim poterit oculus esse proportionatus nisi per uirtutē fortem/ que fecit ipsum/ & sic oportuit talem oculum habere fortem operationem/ neq̄ etiam potuit

Quid in
temperati
sit ad
grā.

Quid
dicitur
si mag
nudo/ u
dicitur
nū sign
aliquo

Lectio. 19
Introduct.

Postq̃ docuit significa

re super complexionem oculorum / per signa que sumuntur a uitio / & uirtute naturalium / & ab extrinsecus alterantibus / & a dispositione totius oculi. Ponit modo signa mixta ex supradictis. Appello autē signa mixta que sumuntur a coloribus. ¶ Et diuiditur pars hec in duas partes. In quam prima ponit rubricam. In secunda exequitur qd̃ intendit. Durat prima usq̃. Glauci siquidem oculi. Secunda diuiditur in duas. In quarum prima inuestigat causas coloris oculorum / ut ex hae inuestigatione habeatur cognitio humoris albuginei / per quorum cognitionem docet posita significare super complexionem oculorum. In secunda uero docet significare per naturam ipsorum humorum / scilicet cristallini & albuginei / scilicet super complexionem oculorum. Durat prima usq̃. Subtile igitur humidum. Prima diuiditur in duas / in quatum prima ponit causas colorum in generali. In secunda in speciali. Durat prima usq̃. Glauus uero oculus. Pars secunda diuiditur in duas in quarum prima ponit causas glaucedinis oculorum. In. 2. nigredinis. Durat p̃ma usq̃. Niger uero oculus. Pars autem illa in qua docet significare per dispositionem humorum super complexionem oculi diuiditur in tres. In quam prima docet significare per dispositionem humoris albuginei. In secunda per dispositionem humoris cristallini. In tertia per comparisonem unius ad alterum. Et durat prima usq̃. Cristalloidis. Secunda usq̃. Ita uero & si quidem superaddat. Tertia usq̃ ad finem.

2
Sensus

Tex. c. 61.

¶ Sunt igitur in lectioe presenti septem particule. ¶ De quarum prima sic dicitur q̃ ea signa que sunt s̃m colorem / sic oportet determinari quemadmodum statim dicemus. ¶ De secunda uero dicit q̃ oculi sunt glauci / propter duas causas / scilicet propter humiditatem puram & non multam / & propter continentiam splendoris luminis resplendentis in humiditate illa pura / & nō multa. Oculi uero nigri sunt a contrariis causis. Oculi uero medii inter glaucos & nigros sunt s̃m medias causas / & hoc de secunda. ¶ De tertia uero dicit q̃ oculus fit glauus propter humorem cristallinum / aut propter humorem albugineum. Et propter humorem cristallinum fit oculus glauus tripliciter. Vno quidem modo propter magnitudinem eius. Secundo propter eius splendorem. Tercio uero propter eius positionem in summo. Item propter humorem albugineum fit oculus glauus dupliciter. Vno quidem

Tex. c. 63.

modo propter paucitatem humoris albuginei. Secundo uero modo propter eius perueritatem uel claritatem. Et si omnes ille quinq̃ cause glaucedinis s̃f pueniunt / sunt oculi glaucissimi / nisi uero aliquae non conueniunt / sunt oculi glauci / magis & minus / & hec de parte tertia. ¶ De parte uero quarta dicit q̃ oculus fit niger dupliciter / scilicet propter naturam cristallini humoris / & propter naturam albuginei. Et propter naturam humoris cristallini niger tripliciter. Primo quidem propter paucitatem cristallini humoris. Secundo uero modo propter positionem eius in imo. Tercio uero modo propter obsecritatem ipsius cristallini humoris. Item propter naturam albuginei fit oculus niger dupliciter. Vno quidem modo propter multitudinem ipsius albuginei humoris. Secundo uero modo propter impuritatem ipsius. Et si omnes ille quinq̃ cause simul conueniant / fiet oculus nigerrimus / si uero aliquae conueniant / fiet oculus niger magis & minus / & hec de quarta. ¶ De quinta dicit q̃ humiditas albuginea quando ipsa est aquosa / & multa demonstrat oculum humidiores debito / & quando est spissa & pauca demōstrat sicciorem debito. ¶ De sexta dicit q̃ quando humor cristallinus est durus demonstrat oculum sicciorem / & quando mollis demonstrat oculum humidiores debito / & hoc de sexta. ¶ De septima uero dicit q̃ si humor cristallinus superat albugineum / demonstrat sicciorem debito / & hoc de septima. ¶ Circa istam sectionem dubitatur primo quedam generalia. Secundo quedam specialia. Circa litteram autem generalia dubitantur tria. quorum primum est de essentia coloris oculorum / Secundum est de sufficiētia oculorum / Tertium est de modo sumendi signa a coloribus. ¶ De primo autem sic procedo / uidetur enim q̃ oculus non possit habere colorem / est enim instrumentum uidendi / quapropter uacuum esse debet ab omni qualitate uisibili / alias enim omnia uisibilia uiderentur s̃m colorem / qui esset in eo / sicut colligitur ex uerbis Aristot. & Commentatoris in secundo de anima / & ex uerbis Auicē. sexto de naturalibus / & ex primo capitulo de complexionē. Et ex ipsa ratione que sumitur ab experimento instrumentorum sensibilium. Nam dominante aliquo sapore in humiditate lingue / omnia que gustantur uidentur illius saporis / sicut patet in lingua illius / in qua abundat colera / quoniam zucharam uidetur amarum / & eodem modo / quando in instrumento odoratus / dominatur

Tot. 1

Tot. 2

Tot. 3

3. Quia

Tot. 4

677

minetur aliquis odor/ omnia odorabilia uidetur illius odoris. ¶ Preterea nullum coloratum est peruium; quod patet ex diffinitione coloris data in libro de sensu & sensato: &c. 6. de naturalibus. forme aut uisibilia non possunt transire per id quod non est peruium; quod si oculus haberet colorem; nulla forma uisibilis posset transire per ipsum. ¶ Ad contrarium autem uidetur: Dicit enim Aristoteles de sensu & sensato / quod omnia corpora colore participat. ¶ Preterea oculus est uisibilis: quare est coloratus: nam omne uisibile coloratum fuit dicitur in perspectiua / uel proba per locum a diffinitione coloris posita / in secundo de anima; que dicit quod color est motuum uisus secundum actum lucidi: in oculo autem quod motus uisus secundum actum lucidi; igitur in oculo est color. ¶ Preterea auctoritatibus tam naturalibus quam medicinalibus probatur quod oculus habeat colorem: in toto enim libro de animalibus dicit Aristoteles oculum habere colorem. ¶ Ad hanc questionem respondeo quod in oculo sunt quedam partes colorate secundum communem modum accipiendi colorem: sicut est tunica conjunctiua que est alba propter suam pinguedinem & tunica uvea que est nigra propter humorem unicum / qui continetur in ea: tamen oculus non uidetur coloratus: ratione coloris qui representetur in cornea: nisi in quantum resultat a coloribus contentis infra eam / & de tali est sermo apud medicos. ¶ Dico ergo quod corpora a quibus resultat color in oculo omnia sunt peruiis: qualia sunt humor albugineus & humor crystallinus & spiritus uisibilis: aliter enim uisibilia non possent transire per ipsum oculum ad cerebrum. Hoc autem patet in hiis qui patiuntur cataractam perfecte: & in hiis qui bantur humor albugineus fit albus per se: sicut enim albugo oculi antequam coquatur est peruius & postquam coquitur / fit alba peruiitate carens: sic & humor albugineus per colorem bacini igniti fit aliter albus: & sic non possent alia uisibilia transire per ipsum: & in de postea fit homo cecus. Resultat igitur ex coloribus contentis infra corneam / quedam qualitas / que proprie loquendo deberet dici claritas: uel obscuritas / uel mediocritas inter eas: & iste qualitates appellantur colores oculorum: scilicet albus / niger / & medius. ¶ Ex his itaque uerbis colligitur talis distinctio colorum: scilicet quod duplex est color: unus quidem proprie dictus color: cuius quidem generatio est ex elementorum commixtione / taliter ad unam alteramque / ut faciant corpus termi-

natum: & appello corpus terminatum corpus non peruium: sicut lac / & encaustum / & folia porri / & hiis similia / & secundum hunc modum coloris: oculus non est coloratus. Alius uero color dicitur minus proprie: & est ille color qui generatur ex quadam conflatione adinuicem corporum peruiorum habentium splendorem uel obscuritatem secundum magis & minus: ex hiis enim corporibus sic adinuicem se habentibus resultat quedam qualitas in corpore toto composito: qui dicitur color. Hoc autem licet nobis uidere in aqua / in qua ponitur aliqua res splendida: uel tenebrosa: resultabit enim in superficie aque huiusmodi color. Talem igitur colorem habet oculus / primum autem nullo modo habet / & ex hac solutione ab intelligenti subtiliter possunt solui argumenta ad utramque partem. ¶ De secundo sic procedo / uidetur enim Galenus deficiens in hoc capitulo. cum determinauit de signis cerebri / & posuit signa sumpta a coloribus capitis: nusquam determinauit de causis temporum / neque etiam infra determinando de signis aliorum. ¶ Preterea uidetur superfluum: quia ex nullo colore significatur super aliquam complexionem oculorum. Ad hoc enim debuisset determinare de coloribus / ut doceret cognoscere complexionem eorum. ¶ Ad contrarium opponitur uidetur enim deficiens: nam non posuit in oculis nisi tres colores: & quinque causas. Ioannis posuit quatuor colores: & sex causas. Auicenna tertio canone de oculis: capitulo primo posuit quatuor colores / & non eisdem quod iste ponit. ¶ Preterea Aristoteles ponit decimum octauo de animalibus oculos habere colorem uiridem: & ratio demonstrat talem colorem magis conuenire oculis. quoniam uiridia exteriora magis conseruant uisum: sicut dicitur. 4. de accidenti / & morbo: conseruatio autem debet fieri per simile. ¶ Preterea uidetur diminutus: quia debuit monstrare quis color oculi quam complexionem eius significet: fecit in aliis membris. ¶ Ad hanc questionem respondendo quod Galenus non fuit superfluum: nec diminutus in hoc capitulo / nec obstat quod opponitur: quod non determinauit de causis coloris in capite: quando color cutis magis determinatus est: & color oculorum. ¶ Ad secundum dico quod color oculorum non significat immoderate super aliquam complexionem: sed moderate: hoc modo: quoniam per colores deuenitur in cognitionem humoris albuginei & crystallini / ex quorum multitudine / & paucitate: & subtilitate / & grossitie / procedit complexio oculorum sicca & humida. ¶ Ad illud uer-

Sit ne in oculo in dicitur Gal. iustus.

q. de g. ap

Decernit

ro quod opponebatur de defectu / scilicet q
Ioann. ponit quattuor colores / & ipse solutu
res. Dico q ubi Ioannit. ponit illos duos co
lores : scilicet glaucum / & uarium. Galen. po
nit solum unum comprehendentem illos du
os / & uocat illum nomine communi / scilicet
medium / nec etiam fuit deficiens . Galenus
in ponendo causas cum ponit solum quinq
quamuis Ioannitius posuit sex / quoniam iste
quinq. comprehendunt illas sex . Nam causa
coloris oculorum / que sumitur a cristallino in
hoc libro / comprehendit in se illam / qua posuit
Ioannitius sumptam a spiritu / cum sit cristall
linus splendens propter multitudinem / & cla
ritatem spiritus. Item causa qua ponit Ioan
nitius sumptam ab humore uero / comprehen
ditur in causa qua ponit hic Gale. ab humore
albugineo / humor enim uerus reddit clarum /
& turbatum humorem albugineum. ¶ Ad il
lad uero qd opponebatur de Auic. qui ponit
quattuor esse colores oculorum. Dico q Auic.
posuit quattuor colores in oculo fm domini
um quattuor humorum. Galen. uero non cura
uit descendere ad significandum per colores
super dominium humorum / non enim cura
uit de coloribus / nisi in quantum procedunt ab
humore cristallino & albugineo / aut Auic.
posuit alios colores / scilicet rubeum / citrinum /
plumbinum / fuscum / in legendo litteram ex
planabo cum diuersitatibus aliorum authoru.
¶ Ad aliud uero q. opponebatur per Arist.
de colore uiridi possumus dicere q. talis color
ponitur sub colore medio . sed de hoc etiam
disputabitur infra . De tertio uero disputabo
in expositione littere . ¶ Littera sic legatur.
Ea uero que sunt fm colores &c. idest cause
coloris oculorum / & per consequens signa com
plexionis eorum / oportet nos determinare co
sequenter. ¶ Glauci quidem oculi &c. Circa
hoc opponitur . quoniam Ioannitius ponit
glaucedinem oculorum esse colorem medium
iste uero ponit ipsum extremum. Dicit enim
q glaucedo est contraria nigredini. ¶ Ad qd
responde / q diuersimode acceperunt Gale. &
Ioannitius colorem glaucum . quoniam Ioan
nitius intellexit idem per colorem subalbi
dum q. iste per glaucum / non enim reperitur
uere color albus in oculis / & ideo Galen. uolu
it se elogare ab illo nomine / & appellauit ocu
los glaucos / tamen glaucedo apud Ioannitium
dicit minorem claritatem q. apud Galen . ue
rum quia usus nominum est ad libitum / non
facio magnam uim in hac questione. Construc
tio autem sic ponitur / oculi quidem sunt glau
ci splendentis idest quia splendent. Continen

tia splendi luminis . i. propter abundantiam
clari lumis luminis dico replendens uel flum
ris. ¶ Humiditate idest in humiditate . scilicet
et albuginea . Puta idest clara & non multa.
¶ Nigri uero econtrario idest oculi sunt ni
gri continentia turbati luminis idest humidi
tate albuginea turbata & multa. ¶ Medii uer
o fm medias causas . Medias autem causas in
tellige distincte contrarias / aut permixtas . om
nes fm remissiones . uerbi gratia intelligo di
stincte contrarias / ut si in oculo sit multum de
splendido ex parte cristallini / & sit multa hu
miditas albuginei / & sic recte contrariantur si
bi iste cause & constituunt medium . Et mix
tas fm remissionem intelligo ubi lumen pro
cedens a cristallino tenet medium inter mal
titudinem & paruitatem . & splendorem / &
turbulentiam & similiter humiditas albuginei
tenet medium inter multitudinem & paru
tatem / & puritatem & impuritatem / & in
de provenit mixtura extremarum causarum.
¶ Pterea queritur de istis coloribus medi
is quos hic tangit Galen. quos & qui dicun
tur esse . ¶ Pterea queritur de diuersitate
que reperitur iter Auctores de coloribus oculi
solum . A lmanfo enim cap. de forma oculi po
nit solum tres colores . scilicet multum nigrum
parum nigrum / & uarium . Halyabbas uero de ris
signis complexionis cerebri ponit alios tres col
ores . scilicet nigrum subnigrum / & glaucum . Item
Auicenna . tertio cano. de oculis / cap. secundo po
nit quattuor colores / scilicet rubeum / & citri
num / plumbinum / & fuscum . Item Ioannit
ius posuit quattuor colores / scilicet subalbidum
nigrum / uarium / & glaucum . Galen. uero hic
ponit glaucum / nigrum / & medium / querit
ergo qualiter tam diuerse opiniones in tunc
ro & specie colorum conueniant / uel si diffi
runtque sunt cause disconuenientie. ¶ Dico
ergo q. quattuor predictarum positionum / si
licet Ioannitii / Galeni / A lmanfo . & Halyab
bas / acceperunt colores oculorum fm q. refe
runtur ad suas causas immediatas / scilicet ad
humores ipsorum oculorum . (Quales sunt hu
mor albugineus / cristallinus / & uerus) im
mediatos per spiritum uisibilem . Auicenna uero
considerauit colores oculorum / referendo ad
causas medias / scilicet ad primos humo
res / puta sanguineum / coleram / flegma / & ter
lancoliam . Item dico q. ille quattuor posui
ones differunt in nominibus ipsorum colorum
conueniunt tamen in re / omnes igitur conue
nere in nomine unius extremorum / quoniam
unum extremum colorum appellauit nigrum
in altero uero extremo no conueniunt . Galen. &
Halyabbas

4.
interpretatio
littere.

Tex. 62.
Quo pacto
glaucedo
usurpetur
cuius medio
colore h.

Halyabbas appellauerunt altetum extremum glaucum. Ioannitius uero appellauit alterum extremum sub albidum. Almansor uero appellauit alterum extremum uariū. Item fuit differentia inter eos in nominando medios colores. Galenus nō specificauit eos: sed nomine cōmuni dicit medios. Ioann. specificauit medios colores per duo nomina. suarium & glaucū. Almansor uero & Halyabbas non posuerūt nisi unum medium contrariantes quasi in nomine: appellauit enim ipsum Halyabbas sub nigrum: Almansor uero minus nigrum. Intentiones igitur in istis coloribus diuersorum Auth. eodem sunt nomina tñ uaria fm uarietatem placuit. Licet enim quibusuis nominibus res appellari diuino conuenientia fiat intentionem: sicut tota scriptura medicinalis clamat

463. **G**laxus uero oculus aut propter magnitudinem. &c. Hic ponuntur tres causę glaucedinis oculorum sumptę ab humore cristallino. Quam prima sumitur a quantitate: & hanc tangit cum dicit. propter magnitudinem. Secunda sumitur a qualitate: & hanc tangit cum dicit. Splendorem. Tertia sumitur a positione ipsius: & hanc tangit cum dicit. In summo positione. **S**ed de qualitate ipsius cristallini queritur: utrum sit qualitas ipsius propter prius humores cristallini: aut sit qualitas propter nō ab irradiatione spiritus. **A**d quod respondet q. arbitror illam qualitatem posse procedere ab utroq; tñ principalius ab irradiatione spiritus: & hoc dupliciter. ratione quantitatis scriptura quia sit multus. Aut ratione qualitatis ipsius spiritus: puta quia sit clarus: & hoc fit mature per sententiam Ioann. qui posuit oculos fieri subalidos propter multitudinem spirituum & ipsorum claritatem. **P**reterea dubitatur: quia non uidetur spiritum posse operari ad glaucedinem oculorum. Quoniam spiritus in se colore caret: nisi enim colorem haberet omnia uisibilia apparerēt fm. illum colorem: humor etiā cristallinus cum sit peruius colore caret. Quare neq; ex parte ipsius uidetur posse causari color in oculo. **A**d hoc respondet q. spiritus uisibilis non dicitur habere colorem: sed lucem: & habet illam lucem in substantia quadam dyasana ad modum radii solaris diffusū in aere: Est etiā spūs uapor: proportio: natus aeri: percipiens & luce & diaphanitate siui. Vnde ex ea parte ex qua est dyasanus: respicit uisibilia fm propriam formam uisibiliū. Ex ea uero parte ex qua est lucidus est insitumētum uirtutis apprehendētis: qm apprehensio debet fieri per lucem interiorem: sicut etiā exteriora apprehenduntur per lucem exteriori

rem: Humor autem cristallinus: quanq dyasanus sit: tñ habet quandam spissitudinem: propter quā facit aliq reuerberationē spiritus luminosi: cum diffunditur per ipsum: lux enim non uidetur in suo fluxu: nisi ueniat corpus solidum: cuius reflexione ipsa inspissetur: non. n. posset uideri lux solis: per aerem transitu: nisi ipsa perueniret ad corpus solidum: per cuius reflexionem ipsa inspissetur: quod patet in nocte: nos enim uidemus stellas illuminatas a sole: neq; uidemus lucem solis in suo transitu per aerem: spiritus igitur uisibilis irradians ipsum humorem cristallinum: reddit eum splendidū propter aliquam reuerberationem: quā humor cristallinus in ipso spiritu luminoso. Neq; est reuerberatio omnino spissi corporis: quia iam tolleretur petuities: & per cōsequens penetratio uisibilium. Sed est solummodo quedam confortatio & uigoratio spiritus uisibilis facti fortioris & lucidioris: propter obscurum corporis parum solidi. & hec est causa propter q. arbitror humorem cristallinum esse principale instrumentum uisus & non neruum obticium. Sed de hoc disputabitur infra. (Est enim alia causa preter hanc) quamuis ergo spiritus sit peruius: & etiā cristallinus sit peruius: tamē quia humor cristallinus habet quādam spissitudinem: que remittit suam dyasinitatem: ex defluxu spiritus: in quantum luce participat in cristallino faciente aliquam reflexionem: propter suam spissitudinem: resultat quidam splendore: ex quo procedit color oculorum: hec omnia possunt haberi ex doctrina perspectiua.

Aut in summo positione. Contra hoc opponitur: & uidetur q. cristallini positio in profundo debeat reddere oculum glaucum: & positio in summo nigrum: qm circūferentie corporis: quanto magis elongantur a corpore per lineas: tanto sunt maiores: cum humor cristallinus fundat oculum: siue splendorem: circūferentialiter: latiore: & maiorem facit splendorem: quanto maiores erunt linee circūferentiales. Sed quanto profundior esset linea: nec essent maiores: & circūferentie leuiores: Igitur faciet oculum albiorem positus in profundo: q. positus in supremo. **A**d quod respondet q. circūferentia corporis luminosi: in quantum illuminant: habet terminum certum usq; ad quem extenditur fm maiorem: uel minorem uigotem ipsius luminis: & semper maior est uigor luminis appropinquando ipsi corpori lucido: & debilitatur in remoto: uendo se ab eo: & sic propinquitas corporis luminosi maiorem facit splendorem: prope q. temote: quamuis igitur dilarentur circū

ferentie corporis remoti / tamen non est tan-
ta luminis impressio in partibus remotis /
q̄ta in propinquis. ¶ Aut propter subtilis &
aquoſi humoris / Appellat hic humorem subti-
lem/humorem albugineum. ¶ Qui est fm pu-
pillam. Pupilla est foramen uoce/ sicut dicitur
de accidenti & morbo lib. 4. Et dicitur iste
humor esse fm pupillam / quoniam ibi solum
apparet principaliter : alibi enim occultatur
per uicem tunicam/que est nigra. ¶ Pau-
citate. Paucitas humoris albuginei est causa/
quare crystallinus humor magis & apparenti-
us rutilat/sicut etiam multitudo eius est causa.
quare minus rutilat / unde Aristot.dicit. 18. de
animalibus q̄ quando pauca aqua est in mari
apparet color eius glaucus / quando uero mul-
ta apparet color eius simul colori lapidis lazuli.
Et arbitror hanc esse causam. si quia radij so-
lares non possunt ita profundam aquam illu-
strare / sicut paucam. Item quia corpus q̄ est
post aquam. s. terra/ uel lapis repercutit lucem/
& facit eam magis radiare per corpus diafa-
num. ¶ Et puritatem. i. claritatem / sic enim
dicit Ioannitius / & causa huius est / quoniam
corpus splendidum magis manifestat suam ir-
radiationē i diafano claro q̄ obscuro. ¶ Om-
nibus quidem simul conuenientibus glaucissi-
mi. i. si omnes quinque cause que faciunt glau-
cedinem sunt in oculo faciunt oculum glaucif-
simum. Si uero quedam ex eis sint. & quedam
ex eis nō sint/remittet color glaucus. ¶ Et si
no. q̄ mixtio causarum nigredinis potest esse
tripliciter. Vno quidem modo fm equalitatē/
& tunc constituetur color medius / & tamen
ista equalitas latitudinem habet. alias enī non
posset colores oculorum medij esse/ nisi unus.
Alio uero modo potest fieri mixtio / ut cause
glaucedinis superent causas nigredinis / & tūc
fit oculus glaucus remissus/ & tunc ista remissio
latitudinem habet. Tercio uero modo potest
esse mixtio q̄ cause glaucedinis superentur a
causis nigredinis/ & tunc oculus niger cum re-
missione/ & tunc ista remissio latitudinem ha-
bet fm magis & minus. ¶ Sic igitur. G. i. hiis
monstrat latitudinem coloris glauci. & dat p
consequens intelligere mixturam harum cau-
saram dupliciter. s. ratione numeri & ratione
quantitatis/ sicut dixerunt in §. preced. ¶ Ni-
ger uero oculus. Hic queritur de ordine/ quia
Ioannitius e contra fecit. Primo enim deter-
minauit de causis nigredinis. ¶ Ad hoc rñde
q̄ non est magna uis in tali ordinis mutatiōe.
¶ Aut ppter paucitatem crystalloydis. Om-
nia enim que sunt in hoc §. exponuntur per ea
que sunt dicta in preterito per uiam contrarie

tatis. ¶ Magis & minus. hic monstrat latitudi-
nem nigredinis / sicut supra posuit latitudinē
glaucedinis / & posset hic queri que sit maior
latitudo. Ad quod non respondeo propter
obscuritatem & longitudinem. ¶ Subtile igitur
humidum aquosius/ & amplius factum hu-
midiores monstrat oculum. ¶ Attēde quia
thor docet significare super cōplexionem ocu-
lorum/ per causas ipsorum colorum/ per colo-
res & enim deuenimus in noticiam causarum
que cause per consequens sunt cause / & signa
complexionis oculorum/ uerbi gratia per colo-
rem nigrum oculorum. uenimus in noticiam
albuginei humoris multi / & illa multitudo al-
buginei est causa duorum. s. coloris nigri ocu-
lorum/ & humiditatis eorum/ & potest etiam
multitudo albuginei dici signum humiditatis
eorum/ inq̄m ipsa q̄ritas notificatur nobis p
colorem/ sed simpliciter loquendo / non est si-
gnum/ sed solum causa humiditatis/ sic ergo uis
de q̄ isti sunt duo effectus. s. nigredo & humi-
ditas oculi/ & ambo procedunt ab una causa/
que est multitudo albuginei/ sed quia iste effe-
ctus q̄ dicitur color oculi/ erit notus apud sen-
sum/ & ideo ab ipso incipit procedendo ad ali-
am causam. Inherentia uero cause ad alium ef-
fectum/ qui dicitur hūiditas oculi/ est manifes-
ta/ quia planum est/ q̄ quando humor albugi-
neus est multus/ facit oculum humidum/ ergo
ista inuestigatio cause est/ quasi quoddam me-
dium/ propter qd̄ color oculi copulatur ad cō-
plexionem eius/ & fit eius signum/ unde proba-
tur / q̄ talis color significat super talem cōm-
plexionem/ eo q̄ color & complexio qui sunt
duo effectus/ procedunt a tali causa/ sicut si ego
docerem per id qd̄ est risibile / significare sup
scite litteras/ mediante homine. qm̄ homo est
causa illarum duarum d̄ prietarum. ¶ Aquo-
sius & amplius factum. Hic duo tangit auctor
de humore albugineo. s. substantiam/ & q̄ritatē
substantiam quidem tangit/ per hoc qd̄ dicit.
Aquoſius. i. subtilius/ & q̄ritatem tangit p hoc
qd̄ dicit. Amplius. ¶ Sed alterum istorum ui-
detur superfluum / & male positum esse/ hoc
qd̄ dicit aquosius/ quoniam subtilitas albugi-
nei per se est nobis incognita / & non posuit
supra aliquem colorem / per qd̄ significaretur
super ipsam/ quoniam nigredo significat super
multitudinem albuginei/ uel eius turbulentiā/
glaucedo aut significat sup claritatem albugi-
nei/ uel eius paucitatem/ q̄ per nullum colore
cognoscimus subtilitatem albuginei. Et si es-
uelles dicere q̄ per subtilitatem albuginei in-
telligat claritatem. Hoc non potest stare dua-
bus de causis. Vna est quia nō omne subtile cla-
rum est

omneque omne grossum turbidum, ut dicitur / p
ca. de urina, ca. p. nec etiam turbulentia & cla
ritas reddet oculum turbidum / uel sicum. Se
cunda uero causa est: quia tunc iste oculus in quo
est albugineus multus & subtilis / haberet colo
rem medium inter glaucum & nigram. Nam
ex parte quantitatis multe albuginei / esset ni
ger / & ex parte claritatis esset glaucus / quia seque
rentur / quod color medius oculi significaret super
ficiatatem / hoc autem est falsum / ut infra proba
bitur / quia color medius significat super / spatium
igitur non potest stare quod intelligamus per albugi
nem aquosius clariorem. Nec etiam possumus
dicere quod per hoc quod dicit aquosius / tangat im
puritatem humoris albuginei. Nam quantum al
bugineus humor / plus precipitat de uera aqua.
id est subtilitate aquosa / tanto uidetur esse pu
rior / uel si non purior / propter hoc / non tamen
est impurius / subtilitas quoniam est de se / non
facit rem impuram. ¶ Ad hanc difficultatem que
stionem. 2. respondeo. Primo quidem modo quod
ista proprietas albuginei. scilicet subtilitas / uel aquo
sitas / non fuit nobis supra significata / per aliquem
colorem / eo quod non est nobis nota in sensu / nec
per se / nec per colorem / neque uult Galenus. per
eam significare super complexiorem oculi / quoniam
illa erat nobis supra significata per colorem /
sed uirtus significationis non est nisi in alia p
prietate albuginei. scilicet in dicitate / sed quoniam
tunc dicitas albuginei erat causa facies oculum
humidum / quod eius multitudo / & si illa sit magis
essentialis. ideo uoluit coniungere utraque cau
sas / simul licet uirtus significationis super comple
xionem oculi non pendeat / nisi ex quantitate
humoris albuginei. Alio uero modo possumus
respondere quod per aquositatem albuginei intel
ligat eius impuritatem / quoniam albugineus habet
tres dispositiones. scilicet puritatem / & impuritatem
& mediocritatem / & intelligo per puritatem
superfluam claritatem / per impuritatem intel
ligo obscuritatem / & per mediocritatem intel
ligo dispositionem medium inter claritatem /
& obscuritatem. & ista est dispositio humoris
medii albuginei. Cum igitur humor albugi
neus est subtilior debito / dicitur esse obscurus.
nam corpora diaphana / quoniam sunt nimis subtilia
non habent claritatem / quoniam non fit in eis reuer
beratio radiorum / & quando habent nimiam
spissitudinem / habent superfluam claritatem
propter multam reuerberationem radiorum
in se / quando est substantia mediocriter inter ni
miam subtilitatem & nimiam spissitudinem /
est claritas moderata. Hoc autem possumus ui
dere in aqua glacie / & albugine oui. Nam aqua
propter sui subtilitatem / non faciens tunc re

flexionem radiorum / dicitur esse obscura / gla
cies autem propter spissitudinem dicitur esse ni
mis clara. Albugo autem oui habet claritatem
temperatam / sic igitur possumus intelligere per
hoc / quod dicitur tale humidum est aquosius id quod
supra dixit. Purum non est. ¶ Et non quod aquo
sitas & multitudo in humore albugineo habet
ad se inuicem uariam habitudinem. Nam si al
bugineus sit equalis in quantitate & sit aquo
sior debito / reddet oculum humidum per com
plexionem appropriatam parti oculorum. scilicet
albuginei. Si uero sit albugineus temperatus f
substantia. scilicet quod non sit aquosior debito / nec
grossior debito / & sit excedens in dicitate / tunc
facit oculum humidiorum / humiditate que at
tribuitur toti oculo / quoniam albugineus in se non
erat humidior debito / sed quia quantitas eius
maior debito est / factus est totus oculus humi
dior debito / propterea quia participauit de p
re humida. scilicet de albugineo plus quam deberet. Si
uero albugineus humor superfluat in utraque p
prietate. scilicet quod sit subtilior / & maior / quod debeat
tunc facit oculum humidum duplici humiditate par
tiali & essentiali / & humiditate totali / & acci
dentali. ¶ Demonstrat oculum. Non quod hoc uer
bum demonstrat importat in se uirtutem cau
se / & uirtutem signi. nam demonstrat faciendo
& significando. ¶ Crystalloidis uero. Circa li
quod. quare docet significare per duriem & mol
liem crystallini super oculum. cum etiam duri
ties & mollietates sint occulte sensui / & per se
& quia non sunt nobis manifeste supra per ali
quem colorem / quoniam nec glaucus nec niger docet
nec medius color demonstrat nobis duriem
crystallini. ¶ Ad quod respondeo quod duriem &
molliem crystallini suere nobis significare su
pra per colorem quibus occulte. Nam per glau
cinem significat duriem / & per nigredinem
molliem. Nam quando crystallinus humor est
durior quam expediat / tunc magis rutilas / inquit du
rities in corpore clario augmentat / plerore
sicut paulo superius dictum est. ¶ Ita uero & si
quidem super addatur. Sic pone constructum.
Ita uero. id est simili modo. Si crystalloidis / super
addatur comperantia subtilis. id est si humor cri
stallinus excedat humorem albugineum in qua
ritate / ut sit maior / quod debeat respectu illius / uel
in qualitate / ut sit magis durus / quod albugineus
aquosus operatur oculum sicciorum. ¶ Si uer
o deficit contrarium. id est si humor crystallinus
sit minoris dicitatis / quam debeat respectu albu
ginei / uel sit minus durus / quod albugineus sit aquo
sus operatur oculum humidiorum. ¶ In fine
autem presentis capituli quedam generalia du
bia sunt ponenda. ¶ Quorum primum est

Documentum.

Text. 66.
Indicet ne
ul lo modo
teparum
oculi duri
es molliet
crystallo
dia.

uideret: quis color oculorum quā cōplexionem significet. Secundum est uidere quis oculus meliorem habeat operationem propriam. Tertium est uidere de instrumento uisus principalis. ¶ De primo sic procedo: uidetur enim quod glaucus color attestetur caliditati quoniam procedit interdum a multitudine spirituum: sicut dicitur Io. oculus autem habens multos spiritus debet esse calidus: eo quod spiritus est res calidior: quod sit in corpore humano: ut dicitur per can. sen. 1. de complexionibus cap. 2. ¶ Preterea oculi glauci sunt multi motus: & motus caliditati attestatur. ¶ Preterea oculus albus sit a paucitate humoris albuginei: quando autem humor albugineus est paucus: cum ipse sit frigide: & humide complexionis: uidetur quod oculus debet at esse calidior. ¶ Preterea oculus glaucus uidetur melius de nocte: quod alius oculus: sicut dicit Arist. 1. 8. de animalibus: nox autem est frigida quare uidetur quod sua operatio debeat esse fortior propter contrarietatem: est igitur calide complexionis. ¶ Preterea uidetur quod oculus albus debeat esse frigide complexionis: quoniam albedo attestatur frigiditati in rebus: quae a sua specie sunt frigide: ut dicitur. 1. ca. de medicinis simplicibus in generali. c. de cognitione medicinarum per rationem: quod cum oculus sit frigidus in genere membrorum: erit oculus albus frigidior quolibet alio. ¶ Preterea glaucus color procedit a paucitate humoris uicini: humor autem uicinus est nature sanguinis: quod albugineus aut crystallinus: & etiam qui est coloris subnigri: uidetur enim calidior uel minus frigidus: quod crystallinus: igitur glaucus attestatur frigiditati. ¶ Preterea uidetur glaucus do attestari humiditati: quoniam res omnes albescent propter dominium aeris: sicut dicitur ab Arist. in multis locis: & expresse in. 1. 8. de animalibus: ergo erit oculus glaucus humidus propter aerem dominantem in eo. ¶ Preterea uidetur attestari sicce complexionis glaucus: do in quantum procedit a multitudine humoris crystallini: qui inter alios humores oculorum est minus humidus. ¶ Preterea uidetur quod glaucus nulli attestetur complexionis oculorum: sed magis compositioni in quantum a situ humoris crystallini in supremo procedit. ¶ Ad hanc questionem respondeo: quod color oculorum super qualitates actiue nullam: aut paucam habet significationem. Dico autem paucam: quoniam fortasse quando color procedit a quantitate spirituum: paucus uel multa: habet aliqd significare: sed illud est modicum: quoniam spiritus uisibilis non habet multum excedentem caliditatem: credo enim quod sit ibi minus calidus spiritus

quod reperiatur in aliis partibus corporis: quia caliditas turbat apprehensionem. Sed inter passivas qualitates albedo attestatur siccitati: & nigredo humiditati: nisi quando albedo uel nigredo proveniant a situ crystallini: tunc enim color non attestatur complexionis: sed compositionis: & signum quod color oculi non attestatur nisi qualitati passive est: Gal. non docuit significare per ipsum: nisi super passivas. ¶ Sed forte aliquis reprehendit istam rationem: dicit enim Isaac: quod color attestatur qualitati actiue: substantia passive. ¶ Ad quod respondeo: quod color qui procedit in illam compositionem elementorum: ut color urine: & color lactis: & color cutis sine dubio attestatur qualitatibus actiuis: color uero qui generatur per quandam compositionem facientem resolutionem: & irradiationem non attestatur frigiditati: uel caliditati: eo quod non sit mixtio partium: ex qua resultet forma in superficie: & de tali colore loquimur in oculis. ¶ Ad argumentum uero primum quod probat oculum glaucum esse calidum: propter multitudinem spirituum: iam patet ratio per ea que sunt dicta. ¶ Ad secundum dico: quod oculi glauci possunt esse mobiles multum: duabus de causis. scilicet propter nimiam distemperantiam lucis provenientem a copulatione duritatis exterioris eum claritate interiori: unde Arist. 1. 8. de animalibus quod glaucus oculus magis mouetur propter claritatem procedentem a pauca humiditate. Si uero fuerit motus oculi propter multitudinem spirituum solum: scilicet quod non sit in oculo paucus humor albugineus: sed illa glaucus proveniat a sola multitudine spirituum: mobilitas ab eadem causa puenit. Et tunc fortasse talis color attestatur caliditati. ¶ Ad tertium dico quod paucitas humoris albuginei non potest oculum facere calidum: quia sit frigidus: quoniam crystallinus humor etiam frigidus est: & forte frigidior: quod albugineus. ¶ Ad. 4. dico quod melior uisio oculi glauci de nocte non procedit a contrarietate noctis: ratione complexionis frigide temperantis caliditatem oculi glauci: Sed quod lux nimia distemperat & debilitat. ¶ Ad. 5. dico quod uerbum Aui. debet intelligi de colore: qui generatur per cōmixtionem elementorum: & digestionem: sicut in rebus elementatis: & in illis non habet uniuersalem ueritatem color in significatione: sicut idem author dicit ibidem. De colore autem qui generatur per uiam positionis non est uerum quod dicit Aui. ¶ Ad sextum dico: quod uerus (quia parus est in comparatione ad alios humores) non facit magnam impressionem in cōplexione oculi: tamen bene credo quod eius

5. de ge. 1.

5. de g. 4.

excessus

excessus aliis conditionibus exeuntibus equali
bus reddit oculum aliquantulum frigidiores;
hoc dico si nigredo proveniat ab augmen
to humoris uici in quantitate sui / uel adin
uicem. Sed si proveniat color oculi ab intensio
ne/uel remissione coloris uici / fortasse tunc
accidit contrarium. Nam quanto color humo
ris uici est magis niger / tanto magis accedit
ad naturam medicolite / & uadit ad naturam san
guinis. ¶ Ad. 7. dico qd licet in oculo glauco
sit plus de aere/qm in oculo nigro/non sequitur
propter hoc qd sit humidior.qm humiditas ocu
li magis dependet a dominio aque / qd a dñso
aeris. ¶ Ad duo uero ultima argumeta iam
patet responsio. ¶ De secundo sic procedo/ ui
detur qd oculus glaucus meliorem habeat ope
rationem uisum omnibus aliis/qm est in eo
magnitudo cristallini humoris / & claritas / &
multitudo spirituum / non habet superfluam
quantitatem humoris albuginei / que permu
tet transitum uisibilium. ¶ Preterea oculus
uidet per discretionem forme que in ipso im
primetur. Sed omne quod imprimitur in re al
ba magis discernitur / qd omne quod imprimi
tur in re alterius coloris. Quare quod imprimi
tur in oculo albo/ magis & subtilius debet ui
deri / qd qd imprimitur in oculo alterius color
is. ¶ Ad contrarium uidetur enim/qd oculus
niger melius uideat / quia oculus albus magis
disgregatur a luce qd niger / color uero niger in
oculo cōgregat spiritum uisibilem / & propter
hoc debet esse fortioris operationis. ¶ Prete
rea oculus constat ex aqua sicut dicit Arist. in
lib. de sensu & sensato &. 18. de animalibus. In
oculo autem nigro magis distat aqua. Quare
oculus illius magis appropinquat proprie na
ture oculorum. ¶ Preterea Arist. expresse di
cit in. 18. de animalibus/qd glauco in oculo
est quedam debilitas / & habet se ad oculum sic
omites ad cap. Quare oculus glaucus male ui
det. ¶ Ad hanc questionem responde qd ocu
lus medius inter glaucum & nigrum melius
facit propriam operationem / qd aliquis extre
morum / & hoc expresse dicit Arist. in. 18. de
animalibus/Vnde simpliciter concedo / qd albe
do & nigredo oculorum quedam defectum su
gnificant in propria operatione oculi. ¶ Ad
argumeta uero/que in contrarium fiebant/ta
lis est responsio. Nam si in oculo albo abun
dat spiritus uisibilis uel abundat humor cri
stallinus / talis abundantia est potius ad iuuu
mentum / qd ad nocumentum propter mobi
litem quam facit in eo lumen exterius/sicut
dicit Arist. uult enim qd oculus albus male ui
deat de die/ & bene de nocte/ Qm in die faci

le mouetur propter paucitatem humoris albu
genei/Oculus autē niger ppter multitudinem
humoris albuginei cum difficultate mouetur /
& propter hoc uidet magis melius de die/quā
oculus albus. ¶ Sed contra istam solutionem
obicitur/Vult enim Gal. 4. de accidei & mor
bo. Et Auic. 3. can. de oculis cap. 2. Qm quan
do spūs uisibilis est in oculo multitudo & cla
rius uidet oculus ad remota / & bene discernit /
& isti sunt duo modi boni & acuti uisus sicut
dicit Aristot. 18. de animalibusquare cum in
oculo albo sint spiritus multi & lumine osi/ uide
bit ad remotissimas partes & optime discer
net/ habebit igitur optimam operationem p
priam. ¶ Ad hoc responde qd multitudo &
utilitas spirituum est causa boni uisus/qm con
iungitur temperamento. Temperamentum autē
appello / ut talem habeat proportionem cum
lumine exteriori/ ut nō recipiat disgregationē
& superfluam mobilitatem / & ex hoc potest
patere solutio ad fm. ¶ Ad alia uero argumē
ta que fiebant de oculo nigro/ non concludit
contra positionem nostrā/ Probant enim qd
niger oculus melius uideat qd albus. ¶ De ter
tio sic procedo/ & queritur qd sit instrumentū
principale uisus/ & uidetur qd principale in
strumentum sit neruus concavus/ qui a cerebro
uenit/qm nihil est in oculo /quin continuetur
cum cerebro. ¶ Preterea Gal. 8. de iuuamen
tis membrorum dicit qd instrumentum sensus
est neruus/ & expresse dicit qm a cerebro uenit
neruus ad humorem cristallinum ut fiat appre
hensio. ¶ Preterea uidetur qd instrumentū prin
cipale sit pupilla qd innuit Arist. de sensu &
sensato/ & expresse dicit lib. 18. de animalibus qd
pupilla est primum instrumentū uisus. ¶ Pre
terea uidetur qd instrumentum principale uisus
sit cristallinus/ & hoc uult Gal. de accidenti &
morbo lib. 6. & de ing. sa. li. 2. & breuiter om
nes autoritates medicinales/ & etiam in scie
tia perspectiua probatum est/qd instrumentum
principale est solum cristallinus/ & omnia alia
que sunt in oculo/ sunt ad seruitium uel utilita
tem cristallini. ¶ Ad hanc questionem respō
de qd propriū & principale instrumentum ui
sus non est/ nisi cristallina. Oculus tñ totus po
test dici instrumentū generale/ Et probatio qd
adducitur in scientia perspectiua/ qd cristallina
est principale instrumentum est talis qm lesa
cristallina/ & omnibus que sunt in oculo bene
se habentibus/ ledit uisus/ Sed lesis aliis/ qd sunt
in oculo remanēt sola diaphaneitate/ nō destitu
tur/ uisus. Ratio autē/ que a Gal. de acci. & mor
bo ponitur lib. 4. est/ qm cristallina ē suscepti
ua colorū/ in ea est prima color susceptio. Et

Obiectio

Dilatio

Qd nā ui
sus primū
instrumen
tum

Decernit

eadem rō uidet p Arist. posse elici in sensu & sensato. ¶ Item in scia perspectiua habetur fortior ratio: qm̄ linea ueniens a uisibili re penetrat per oculum usq; ad humorem cristallinum & figitur in superficie eius & representatur color rei uisibilis per illam lineā & anteq̄ non ueniat linea rei uisibilis ad cristallinam non perficit uisus. Humor enim albugineus so lummodo continuat diaphaneitatem aeris cum cristallina & non perficitur in centro cristalline sed in eius superficie quoniam sequeretur q̄ duo contraria uisibilia non possent simul uideri sicut ibidem probatum est & arbitror eē causam hanc quare in cristallina perficitur uisus quoniam ipsa est spissē substantie propter qd̄ spiritus uisibilis dārescit in ea & sic uirtus uisus que desertur per illum spiritum fortificatur ibidē. ¶ Item uisibilia que penetrāt p aerem & corneam & humorem albugineum contingunt ad humorem cristallinum & inueniunt illi aliquam soliditatem facientem representationem illorum uisibilium: sic igitur in cristallina concurrunt uirtutis passive confortatio propter spiritus retinentiam & reflexionem. ¶ Et fm̄ est q̄ uisibilia in cristallina pp̄ eius spissitudinem faciunt ibi mutationem & representationem qd̄ non contingit in humore albugineo / neq; in cornea propter maiore puritatem eorum: forme enim uisibiles nō te/ presentantur in hiis que sunt perfecte diaphana quoniam transiunt per ea & non reflectuntur. Postq̄ autem facta fuit representatio uisibilis in humore cristallino propter eius spissitudinem & perceptio illius uisibilis per uirtutem ibidem delatam per spiritum imago ipsius uisibilis desertur ad membrum concuum cuius extremitas est in medio tunice rene & per illū postea desertur ad cerebrum dicta imago. ¶ Siquis autem istam positionem bene intellexerit omnia argumenta que uidebantur probare contrarium de facili soluet.

Pars secunda secundi libris tegni Galeni que est de corde.

Tra. 6. r. **D**E cordis autem crassibus deinceps dicatur. Prius hec commemorantibus nobis quoniam quāq̄ partem calidiores aut frigidiores aut sicciores aut humidiore seipsa factam esse dicimus;

non ad aliquam aliam comparatē: **Lectione 1. Introductio.** quantūcumq; enim cor fiat quadam natura frigidissimum multo calidius est fm̄ crasim calidissimo cerebro. **Pars 2.**

Cum posuit. S. signa cerebri & ortorum ab eo. Ponit modo signa cordis. Et diuiditur hoc capitulum in 3. partes. nam primo ponit Rubricam manifestantem suum propositum & docentem ex parte errorem qui posset contingere usq; ad locū illum. Calidioris. Ibi prosequitur de signis cordis usq; ad locum illum. Vnum cōmune in omnibus hiis. Ibi docet remouere alium errorem qui poterat cōtingere. Prima diuiditur in 2. Nam primo manifestat propositum. Secundo docet remouere errorem. Durat prima usq; Nobis cōmemorantibus. ¶ Sunt ergo in hac lectione due particule. ¶ Dicit ergo q̄ iam sit determinatum de signis sufficienter cerebri & ortorum ab eo oportet amplius determinare de signis cordis. ¶ De secunda dicit q̄ oportet nos prius rememorari q̄ quando dicimus aliquod membrum calidius aut frigidius humidius aut siccus non dicimus hoc nisi in cōparatiōe ad membrū temperaturatum sui generis & non aliud membrum / ut quando dicimus cor esse calidum hoc referemus ad cor temperaturatum & nō in comparatione ad cerebrum. Nā frigidissimum cor est calidius calidissimo cerebro. ¶ Circa lectionem presentem quinque queruntur. Primum est de ordine capituli. Secundum est de sufficientia eius. Tertium est de comparatione cordis distemperati. Quartum est an cor frigidissimum sit calidius epate calidissimo. Quintum est de complexionē naturalis cordis. ¶ De primo sic procedo uideatur enim q̄ hoc capitulum debuisset precedere capitulum de signis cerebri quoniam cor est primum membrum / qd̄ in corpore generatur sicut dicit Arist. in lib. de animalibus in pluribus locis & Aui. in suo lib. de animalibus & 3. ca. cap. de emb. ¶ Preterea uirtus uitalis precedit uirtutem animalem / sicut dicitur ab Aui. primo ca. cap. de uirtute uitali. ergo cor qd̄ est sedes uirtutis uitalis precedit cerebrum qd̄ sedes est uirtutis animalis. ¶ Preterea uidetur q̄ capitulum de signis epatis debuisset precedere hoc capitulum quoniam tractatus de uirtute naturali & in Io. & Aui. & in lib. Halyab. prece dicit tractatum de uirtute uitali qd̄ & signa epatis qd̄ est fundamentum uirtutis naturalis deberent precedere signa cordis qd̄ est

quod est fundamentum virtutis vitalis. ¶ Ad hoc respondeo & dico quod signa cerebri debuerunt precedere signa cordis. Propterea quod cerebrum & sua signa sunt manifestiora corde & suis signis & signa cordis debent precedere signa epatis propter eandem causam quod enim est manifestius debet precedere in doctrina sicut dicit philosophus Metha. 5. & Gal. 7. de ing. san. cap. 2. Non ergo ordinata fuerunt hec capitula secundum prioritatem membrorum vel virtutum eorum sed sunt ordinata secundum maiorem vel minorem evidentiam eorum que in illis determinatur. ¶ Preterea usque illa particula finalis cum dicitur commune habentes &c. Debuit poni in principio capituli & non in fine quoniam in ea ponitur canon generalis ad totum capitulum cum generalia debeant precedere specialia sicut dicit Gal. 3. particula affo. ¶ Ad hoc respondeo quod ille canon non est generalis ad omnia que dicuntur in ea sed solum ad ea signa que sumuntur a moribus. ¶ De. 2. sic procedo videtur quod hoc capitulum sit insufficiens quoniam debuit primo determinasse de signis cordis temperati quia distemperatum non potest cognosci nisi per comparisonem ad temperatum sicut dicitur in libro de complexionibus per totum & infra de signis musculorum. ¶ Preterea Gal. supra de signis cerebri determinat primo de signis cerebri temperati ergo similiter debuit hic facere. ¶ Ad hoc respondo & dico quod ab illo cap. signa egri corporis usque. Quorum in presenti egra sunt corpora. Agit autem principaliter de signis corporis simpliciter egri. Unde si aliqua determinat de signis alicuius membri temperati hoc non facit nisi per accidens sed maiorem notitiam membri distemperati. Unde dico quod signa cordis temperati intelliguntur secundum naturam licet non ponantur hic quodammodo complexio temperata est antiquior distemperata sicut dicit Gal. in libro primo de complexionibus. Unde sufficienter in uno membrorum principalium posuit signa temperati puta in cerebro. Dedit enim intelligere per hoc quod in omnibus aliis principalibus membris preter naturaliter cognitio membri temperati & hoc facit quia in hoc libro docebat solum cap. ut conclusionem & quod Auth. intelligat preterea notitiam cordis temperati patet per id quod dicit in textu. Nam dicit quod oportet cor comparari ad cor. ¶ Preterea videtur in sufficiens causa quoniam modi signorum significantiu super con. sunt. 9. sic dicit Avic. 3. can. cap. de signis cordis. scilicet pulsus anhelitus creatura pectoris & que nascuntur super pectus & tactus corporis & quod accidit in ipso & mores & virtus corporis

ris & eius debilitas & meditationes. Hic autem non ponuntur signa a virtute & debilitate corporis neque a meditationibus. ¶ Ad quod respondeo quod illa signa bene ponuntur licet non sic expresse Nam in eo quod dicit infra esse pigrum vel impigrum ad actiones tangit fortitudinem & debilitatem corporis in eo vero quod dicit curiositatem tangit meditationes. ¶ De. 3. queritur an cor debeat cuti comparari vel non Et videtur quod cuti debeat comparari quoniam non est aliquod membrum temperatum in corpore nisi cutis sicut dicit Avic. primo can. cap. de complexionibus. ¶ Preterea Avic. cap. de complexionibus membrorum libro primo comparat omnia membra que ponuntur in gradu ad cutem & hoc idem facit Gal. de complexionibus libro primo. ¶ Ad contrarium habetur per textum expresse & per rationem. Quoniam si complexio ramus cor ad cutem non possumus cognoscere in corde nisi unam complexionem scilicet calidam & sic eo quod omne cor est calidum & sic omni cute. ¶ Ad hoc dico quod dupliciter contingit inquire de complexione cordis. scilicet generaliter & specialiter generaliter quidem quoniam volumus scire complexionem cordis in genere membrorum & tunc debemus ipsum comparare ad cutem & dicimus tunc cor esse calidum & sic. Specialiter vero quoniam volumus in corde inquirere signa complexionis & tunc facimus comparisonem ipsius ad cor temperatum & non ad cutem. ¶ Ad 4. sic procedo videtur quod epas calidissimum sit calidius corde frigidissimo quoniam epas calidum resistit cordi frigido ut infra de signis cordis & epatis sed si tale epas esset frigidius corde non contemperaret frigiditatem cordis quia unum frigus non calefacit aliud frigidum nec remittit eius frigiditatem sed augmetat. ¶ Preterea omne elementum habet complexionem per naturam elementorum sed corpora animalium participant elementa mediantibus humoribus quoniam humores sunt filii elementorum ut dicit Hippocrates libro de humoribus sed epas est generatius humorum secundum medicos Cum ergo fuerit epas calidissimum generabit multitudinem humorum calidorum & maxime colere quod est calidius que sit in humano corpore sic dicit Gal. libro de malicia complexionis & sic cum complexio corporis iudicetur secundum humores erit totum corpus calidum per calidum epas. Igitur erit calidus corde frigido. ¶ Ad contrarium cor est frigidum calorem caloris naturalis sicut dicit Gal. in libro de iuamentis membrorum in pluribus locis & de interioribus libro 5. causa prima. Cum ergo omne animal per calorem naturalem uiuat & spiritus generatos in corde effluentes ad totum

An sit cuti cor pro sue tptare cor gnetioe cō ferendum

Nū fridiffi mū cor ie core sit maxime cali do calidius

corpus/oportet cor quicquid sit frigidum esse calidius epate/cum epar non sit fons calorist sed humiditatis/sicut dicit Haly. ¶ Preterea sanguis est calidior epate/sicut dicit Aui. primo can. cap. de complexionibus membrorum: & illa caliditatem habet a corde / sicut dicitur, ergo cor (quicquid sit frigidum) est calidius epate. ¶ Preterea Aui. expresse in preallegato capitulo/ponit cor esse calidius epate in duobus gradibus. ¶ Preterea Halyab. ponit quod cor generatur de sanguine arteriali/ & sanguis arterialis est calidior uenali. Hoc uult cap. de emb. si quod omnis sanguis arterialis est calidior uenali. ergo omne cor est calidius of epate. ¶ Preterea cum cor sit semper in motu. Epar uero semper quiescit/necessario erit calid. ¶ Ad hoc dicendum quod omne cor est calidius omni epate. ¶ Ad argumentum quod dicebat quod calidum epar contemperabat frigiditatem cordis & propter hoc erat calidius eo. Dico quod illa contemperantia non erat nisi per modum influentie ad totum corpus/& hoc respectu epatis temperati/uerbi gratia ponatur quod cor debeat influere corpori/quidam de temperatum. xii. partes caliditatis. & quando est frigidus/ quod esse possit/insuait. ix. partes caliditatis. Item ponatur quod epar temperatum insuait corpori. 6. partes caliditatis/& calidius quod esse possit insuait. 8. partes caliditatis. Tollamus ergo cor ultime frigidum/quod insuait. ix. partes caliditatis solum/& tollamus epar calidius quod esse possit/ illud insuait octo partes caliditatis/ tum influent. 17. partes caliditatis. cum. 18. partes caliditatis debeant cor & epar/ quando ambo erant temperata. Hoc ergo modo caliditas epatis contemperat frigiditatem cordis/ per modum influentie/non quod epar sua caliditate calefaciat cor/sicut minus calidum. ¶ Ad secundum dico quod epar non possit facere humores adeo calidos in corpore/quin oporteat eos adhuc cale fieri a calore cordis quicquid sit frigidum sit cor. ¶ De. 5. uidetur quod cor sit complexionis frigide & sicce. quoniam dicit. G. de iuuamentis membrorum/ quod cor nutritur de sanguine spisso/sanguis autem spissus est sanguis melancholicus sed octo membrum est illius complexionis. cuius est suum nutrimentum/sicut dicit. G. de iuuam. membrorum. & Aui. primo can. cap. de complexionibus membrorum. ¶ Preterea cor est membrum factum de spermate/ sicut dicit Aui. de animalibus/& membra spermatica sunt omnia frigida & sicca/ preter cerebrum/ quod est humidum. ¶ Preterea uidetur calidum/ & humidum. nam dicit Gal. in libro de complexionibus / quod cor est magis sanguineum membrum/ quod sit in corpore. ergo calidum & humidum. ¶ Preterea cor est fundamentum uite/ sicut omnes modici & philosophi concordant / sed per calidum & humidum uiuimus. sicut uult Damasc. in suis affectis. & Arist. de morte & uitae. ergo cor est calidum & humidum. ¶ Preterea cor generatur ex sanguine arteriali/ sicut dicit Halyab. cap. de embryone. ergo cum omnis sanguis sit calidus & humidus. ¶ Preterea cor facit sanguinem arterialem. ergo &c. ¶ Preterea cor est de natura lactuorum / sicut dicit Isaac in dietis particularibus/ sed lactus (cum sit caro) est calidus & humidus. complexionis/ ergo & cor. ¶ Preterea uidetur quod debeat esse frigidus & humidus. complexionis nam Haly. dicit supra autoritate Gal. quod ceterum fuit frigidus & humidus. ne propter nimium motum excitaretur/ & calidus fieret nimis. sed magis est in motu cor/ quod cerebrum/ ergo magis debet frigidus & humidus. esse/ ne exciteretur & calefaceret per totum. ¶ Preterea uidetur esse calidus & sicce. sicut omnes authores uolunt. ¶ Ad hoc respondeo quod cor est calidus & sicce. complexionis. ¶ Ad argumentum quod probat quod erat frigidus & sicce. complexionis. quia nutriebatur ex sanguine spisso. Dico quod licet ille sanguis sit spissus/ non tamen est melancholicus/ quia dicit eum spissum respectu sanguinis arterialis quod est in uentriculo conditus. ¶ Ad aliud quod dicebat/ quod erat frigidus & sicce. quia erat factum de spermate. Dico quod ipsum cor non est factum de spermate totaliter/ sed quantum ad uilos & ligamenta que sunt in eo/ quantum uero ad carnem est factum ex sanguine arteriali / sicut dicit Halyab. cap. de emb. ¶ Ad argumentum quod probat quod erat calidus & humidus. autoritate Gal. dicentis quod est magis sanguineum membrum quod est in corpore. Dico quod illa autoritas debet intelligi quo ad effectum/ cor sanguineum esse quia efficit sanguinem/ dando sibi ultimam formam / neque debet intelligi quo ad suam complexionem. ¶ Ad aliud quod probat quod erat calidus & humidus. hoc debet intelligi de uita semper quod dependit non solum a corde/ sed ab omnibus membris principalibus. nam congeries membrorum principalium dedinat ad calidum & humidum. sicut dicit Aui. cap. de complexionibus lib. primo. ¶ Vel dic quod dicitur calidus & humidus. quo ad effectum/ sed non quo ad complexionem / sicut iam dictum fuit. ¶ Ad argumentum quod probat quod erat calidus & humidus. quod ipsum erat factum de sanguine arteriali. Dico quod licet cor quo ad carnosam partem/ sit factum de sanguine arteriali/ tamen quia illa caro propter motum est indurata/ & quia cum eo mixti uilli & ligamenta/ totum cor dicitur dedinare ad siccitatem. ¶ Ad id uero quod probat esse calidum & humidum. quia erat de

Quoniam tamen per amoto cor.

quia erat de natura lacertorum dico qd nō debet intelligi uerbum eius absolute qd sit de natura lacertorum / hoc est qd habet complexiōnem lacertorum. Sed debet intelligi qd nutrimentum qd sit ex corde assimilatur nutrimentum qd sit ex lacertis. ¶ Ad argumentum qd perbat qd erat frig. & hum. propter motum. dico qd natura inuenit aliqua remedia ad prohibendam caliditatem & hiecitatem superfluum. scilicet excretionem factam per eius dilatationem & constrictionem / & per pinguedinem positam in radice eius ut dicit Aui. primo ca. de signis complexionis / per contrarietatem quam facit ei cerebrum sua frigiditate & hum. sicut dixit Aris. in lib. de animalibus in multis locis.

nerationem proportionabiliter bus caliditatis. Ideo etiam & cu3 in paruo quide3 capite thozar positus fuerit: maxima sū cor: sit cognitio caliditatis. Quando uero in magno paruo3 maxime & hoc proprium signum est cordis frigidioris. Si uero proportionem habeat cum capite talis signis determinandum erit de corde: ita ut ex thozacle quantitate nil accepturus sis.

Postq3 iam suum man

festauit propositum / & remouit quendam errorem / qui posset contingere / prosequitur nunc in parte ista de ipsis signis cordis. ¶ Et diuiditur hec pars in. 2. nam primo ponit signa simplicia disemperantie cordis. Secundo composita. Durat prima usq3. Calidi quidem / & sicc. Prima diuiditur in quatuor. nam primo ponit signa cordis calidi. Secundo frigidit. Tertio sicc. Quarto humidi. Prima usq3. In frigidiori. Secunda usq3. Siccum uero con. Tertia usq3. Humidioris uero cordis. Prima in. 2. Nam primo ponit signa familiaria. Secundo nō familiaria. Prima usq3. Si uero ad plurimū. Pars autem in qua ponit signa non familiaria diuiditur: nam primo ponit signa non familiaria propter impedimentum epatis. Secundo propter impedimentum cerebri. Prima usq3. Est autem latitudo. Secunda diuiditur in. 2. Nam primo ponit qualiter latitudo pectoris est signum ambiguum. Secundo docet qualiter per latitudinem pectoris possit significari. Prima usq3. Ideo etiam & in paruo capite. Prima in duas. nam primo ostendit qd cerebrum resistit cordi. Secundo exponit illam resistētiam. Prima usq3. Quoniam autē spinalis. Secunda diuiditur in duas. Nam primo ostendit qd magnitudo pectoris causatur a cerebro. Secundo a corde. & ita probata erit ambiguitas illius signi. Prima usq3. Cum uero cordis caliditas. ¶ Sunt igitur in pñti lectione septem partes: de quarum prima sic dicit. qd signa inseparabilia cordis hec sunt: scilicet magnitudo respirationis / pulsus uelocitas / & spissitudo / & audacia / & impigritas ad actiones. ¶ De secunda parte dicit qd signa cordis ualde calidi est furor / & mania confidencia / & multitudo pilorum circa pectus & hypochondria. ¶ De 3. parte dicit qd signum cordis calidi est caliditas

Lec. 27.
Introduct.

Partitio

2.
Sensu.
Tex. co. 21

Tex. co. 3.

Thaddci

n

Calidioris ergo ut ad proprium modum referamus cordis signa: inseparabilia quidem & familiaria hec sunt. Magnitudo respirationis. Et pulsus uelocitas: & frequentia. Et audacia. Et ad actiones impigritas. Si uero cor ad plurimum uentat caliditatis: furor est eis. Et mania confidencia. Est autem & pilosum eis pectus: & que circa hypochondria & his proxima. In pluribus uero & totum corpus calidum ex calido corde fit: nisi maxime contra operetur epas. Dicunt autē pauloposterius totius corporis cognitiones. ¶ Est autem latitudo pectoris calidi cordis cognitionis: & huc aliquando cerebrum maxime contra operetur. Quando autem spinalis medulle magnitudo proportionalis est illi plurimum. Et tanta sunt spondilia sū magnitudinem: quanta spinalis medulla. Ita q3 & spina tota. Coniungitur uero thozar ad posteriorem partem sū longitudinem quidem equalis meatui: sū latitudinem uero cum quadam proportionali grossitudine spondilium: coniunctio sit sū illam spinam. Cum uero caliditas cordis dominata fuerit augmentabit thozarum: & dilatabit sū pulmas q3

Tex. co. 1.

Tex. co. 3.

Tex. co. 3.

Tex. co. 3.

totius corporis/ut plurimum nisi epas resistat
CDe quarta parte dicit q latitudo pectoris
 est signum calidi cordis / nisi contra operetur
 cerebrum. **C**De quinta parte. dicit q quando
 cerebrum e magnum & spina erit magna plu
 rimum/ quare spondilia erunt grossa & longa
 & quia longa tunc cum thorax coniungitur ad
 partem posteriorem fm lōgitudinem. xii. spō/
 dilium / oportet ipsum esse longum / & quia
 spondilia sunt grossa/ tunc oportet costas ueni
 entes ad thotacem esse longas & spissas. qua
 re thorax totus erit latus / propter cerebrum
 magnum. **C**De sexta dicit q caliditas cordis
 augmentat & extendit membrum a principio
 generationis fm sui proportiōem/ quia si cor
 erit calidum oportebit & pectus magnum/ &
 latum esse. **C**De septima dicit q si pectus erit
 latum cum paruo capite/ tunc illa latitudo est
 certum signum cordis calidioris/ similiter si cū
 magno capite pectus est stridum/ tunc est cer
 tum signum frigiditatis cordis/ si uero pectus
 & caput sunt proportionalia. s. q utrunq par
 uum/ aut magnum/ tunc non potest per latitu
 dinem pectoris uel striduram significari super
 caliditatem/ aut frigiditatem. cordis/ sed o por
 tet per alia signa temptate cognoscere cōple
 xionem eius. **C**Circa litteram. Calidioris igitur
 ut ad proprium modum cordis. Hoc q dicitur
 ad proprium modum dupliciter potest ex
 poni. Vno quidem modo ut intelligas opera
 tionem cordis propriam ad cor temperatum
 & non ad aliud membrum/ & erit quasi cōdu
 fio consequens ex. §. pterito. Alio uero mo
 do potest intelligi / ut per proprium modum
 uelit ostendere signa familiaria/ & inseparabi
 lia/ & tunc id q sequitur. Signa inseparabilia
 & familiaria/ erit expositio eius q dicit ad p
 prium modum. **C**Inseparabilia quidem/ &
 familiaria. Dicuntur inseparabilia signa que
 omni calido cordi insunt/ & ab eo non sepa
 rantur/ dicuntur familiaria / quia a solo corde
 sunt proprie. Hec enim erat natura propria
 fm dyalecticum/ ut inesset omni & semper &
 soli. Vel familiaria uocat/ quia sunt notio
 ra in significando super corq alia / sicut sunt
 notiores illi qui sunt de familia apud domini
 um eorum. **C**Magnitudo respirationis. Cau
 sa huius est / quia in corde calido generantur
 multi uapores fumosi & sic/ideo indiget ma
 gna emissionem / & etiam quia in eo est multa
 caliditas/ indiget magna euentatione ad tenu
 perandam igneitate suam. Et sumitur hic
 respiratio communiter ad expirationem. **C**Sed
 hic queritur/ quare non possit hic uelocitas/
 de calido/ & frequentiam in anhelitu / & tamen ponit

ea in pulsū. **C**Ptereterea Aui. 3. cano. cap. de
 signis calidi cordis ponit in anhelitu magni
 tudinem/ frequentiam/ & uelocitatem. **C**Ad
 hoc respondeo q anhelitus omnino debet p
 portionari pulsui/ nisi impediantur propter di
 spositionem pectoris/ sicut infra dicitur in plu
 ribus locis / unde existente alius pectore pro
 portionato caliditate cordis erit anhelitus ma
 gnus/ uelox/ & frequens/ sicut & pulsus. Sed q
 contingebat aliquādo pectus esse maius q cor
 dis caliditas requireret / tunc sufficiebat sola
 magnitudo anhelitus/ & ideo ponit Galen. so
 lam magnitudinem in anhelitu. Aul. uero pon
 nit magnitudinem & uelocitatem supponen
 do proportionem pectoris. Vel potest dici q
 subaudit / sicut in pulsū subaudit magnitudi
 nem. **C**Ptereterea non uidetur q magnitudo
 anhelitus sequatur necessario calidum cor.
 Nam ponatur q cerebrum & nuca sint parua
 & cor sit papuum qd est possibile poni / tunc
 necessario pectus erit stridum/ & per cōsequē
 anhelitus erit paruus in calido corde. **C**Ad
 hoc autem patebit solutio infra in fine lectio
 nis/ in quadam alia questione. **C**Ptereterea Ha
 lyabbas de signis cordis ponit uehementiam
 anhelitus esse signum calidi cordis/ & sic uide
 tur q debeamus ponere signum eius/ forte
 anhelitum de quo hic nullum fecit mentionē.
CAd hoc dicas q Halyabbas hic sumptit ut
 uehementiam pro magnitudine & uelocitate.
 nam magnitudo coniuncta uelocitati in anhe
 litu assimilatur uehementie. nam & hoc con
 tingit in pulsū/ sicut dicit Galen. Com. pulsū
 um calide complexionis. **C**Et pulsus ueloci
 tas & frequentia. Hic dicit Com. q intelligi
 tur necessario magnitudo pulsus. quoniam ani
 mali existente sano/ de necessitate sequitur ad
 frequentiam & uelocitatem magnitudo pul
 sus/ & hoc idem uult. G. in Co. de puls. ergo ē
 pulsus in ta. o corde magnus/ uelox/ & frequē.
CSed si qmāqd possit impediri signifi
 catio pulsus/ q in caso corde esset solū magnus
 pulsus/ sicut magnus anhelitus/ pp magnitudi
 nem cordis & arteriarū/ & ut q sic/ q sicut ma
 gnitudo alius pectoris facit sufficere magnū an
 helitū in calido corde/ neq fuit necessaria ue
 locitas & frequentia/ sic ut q magnitudo cordis
 & arteriarū faciant / q sola pulsus magnitudo
 sufficiat in calido corde/ pp multam attractio
 nem aeris/ & multam emissionem fumo/ q si
 pūitatum. **C**Ptereterea ut q sola magnitudo
 tā in pulsū/ q in anhelitu possint sufficere i ca
 lido corde / quoniam additio necessitatis su
 pra temperamentum / facit pulsū magnū
 & maior additio facit uelocem/ & iterum ma
 ior facit

17. 102
 Pulmonis

102. 104

3
 4
 Interfuset
 gitalitete

Sit et
 cordis
 tū spū
 foris

Sit om
 gūm
 a coel
 lum cū

Cur spira
 tiōem i cor
 de calido/ &
 frequentiam in anhelitu / & tamen ponit

102. 104

ior facit

ior facit frequentem sicut dicit Galenus in Comento pulsus: Ponatur igitur q̄ cor sit calidum non magna caliditate / tunc sufficit magnitudo sola pulsus & si sit calidum caliditate magna / sed non maxima / sit uelocitas / cum igitur signa que ponuntur in hoc. §. non sint si quia cordis multum calidi / quoniam illa ponit in sequenti. §. sufficit sola magnitudo / uel ad plus magnitudo & uelocitas. ¶ Ad hanc questionem respondeo & dico q̄ in calido corde / de quo hic loquitur / pulsus est magnus & frequens & uelox de necessitate. ¶ Ad id quod obieciatur quia poterat esse magnum cor / & ardens & sic sufficiebat sola magnitudo / si eor continebat in anhelitu propter magnitudinem pectoris. Dico q̄ non concludit q̄ non est simile de magnitudine cordis / ad caliditatem cordis / sicut de magnitudine pectoris / ad caliditatem cordis / quia uirtus cordis semper proportionatur caliditati cordis. Sed quantitas pectoris non semper proportionatur caliditati cordis & dependebat a cerebro. Ponatur enim q̄ cor alius sit calidum in duobus gradibus / debeat ergo pectus sibi proportionatum esse maius equali pectore in duobus gradibus quantitatis / sed si cerebrum & uocera erant multum magna possibile est pectus esse maius equali in quatuor gradibus quantitatis / cor autem erat calidius / in duobus gradibus quantitatibus / quare non erat proportionata. ¶ Sed adhuc contra hoc obieciatur / quia uidetur q̄ uirtus cordis & eius complexio non sit necessario proportionata / quia possibile est cor esse magis magnum / q̄ sua caliditas sit / scilicet quādo magnitudo ea sit solum propter multitudinem materie / & hoc probatur / quia sunt quedam animalia magni cordis / sicut lepores / & cerui / & iterum sunt quedam animalia parui cordis / & multi caloris / sicut dicit Auicenna tertio canone / cap. de anechomia cordis / & etiam Aristoteles in libro de animalibus / hoc idem assumat / ergo quantitas cordis non necessario proportionatur caliditati eius. ¶ Ad hoc respondetur & dico q̄ caliditas cordis in homine semper est cum magnitudine cordis sibi proportionata / scilicet quia eor est tantum magnum / quantum ipsum est calidum / & cor frigidum est tantum paruum / quantum ipsum est frigidum & hoc innuit Almanfort cano. de signis cordis. ¶ Ad argumentum q̄ fiebat de illis animalibus que habent cor magnum / & frigidum / uel paruum / & calidum. Dico q̄ id ratio contingit / sicut dicit Auicenna ibi / & q̄ ratio contingit non rumpit regulam in medicina. ¶ Aut dicit q̄ uirtus cordis in illis animalibus

libus erat in eis talis propter speciem / & non propter indiuiduum. Credo enim q̄ cor cerui calidius sit maius corde cerui frigido / & sic eadem comparatio cadit inter corda horum animalium ratione indiuidui / sicut eadem cadebat in homine. ¶ Ad argumentum q̄ fiebat q̄ parua additio necessitatis facit pulsus magnus / & maior uelocem / & maxime frequentem & c. Dico q̄ cor de quo hic loquitur in hincano / quantumcumq̄ sit paruum calidum / habet illam maximam adiectionem necessitatis de quo loquitur Galenus in Comento / pulsus / quoniam author loquitur hic de corde simpliciter egro / sed hoc tale / aut ualde distemperatum est / aut maxie. ¶ Et si obieciatur / quia cor non ponitur hic ualde calidum / & habet pulsus magnum / uelocem / & frequentem / ergo id q̄ ponitur plurimum calidum habebit unam aliam differentiam pulsus / preter illas tres / indicantem illam maiorem necessitatem. ¶ Dico q̄ non habet aliam differentiam indicantem maiorem necessitatem / q̄ illas tres / sed habet intensiorem in aliqua illarum / uerbi gratia si cor q̄ ponitur hic calidum absolute / habet pulsus magnum / uelocem / & frequentem / habebit cor q̄ ponitur plurimum calidum / pulsus magnum / magis / & magis uelocem / & magis frequentem / & sic inde secundum gradus augmenti. ¶ Preterea non uidetur q̄ pulsus possit esse magnus in hoc corde / quoniam tres sunt cause magnitudinis pulsus / scilicet fortitudo uirtutis / humiditas organi / & multa necessitas / sicut omnes authores medicine concordant / sed cor calidum q̄ hic ponitur est simpliciter egro / & sic est ualde distemperatum. Sed omnis magna distemperantia dissoluit uirtutem / & debilitat / sicut uult Galenus in Comento / illius affor. Quibuscumq̄ iuuenibus. Et Galenus in Comento / pulsus & Haly. infra de signis testicularum / ergo in tali corde erit debilis uirtus / quare non potest esse magnus pulsus. ¶ Ad hoc respondeo & dico q̄ ista distemperantia quæ habet hoc cor est ex generatione / & licet res linquat aliquam debilitatem respectu corporis temperati ex generatione / quia multum de linquit in operationibus / & parum resistit egræ causæ respectu illius / ut dictum est supra / tamē tantam fortitudinem uirtutis habet / q̄ sufficit ad magnitudinem pulsus. Sed si fuisset temporalis distemperantia / non potuisset facere magnitudinem in pulsu. ¶ Preterea q̄ritur nūc sit ne cum quid in calido corde possit esse pulsus fortis / & uidetur q̄ sic. Nam hoc uult Galenus in libro de fortis pulsus / introductorio. Dicit. n. q̄ illi qui sunt ca si / sidiotes nā hñt pulsus uehementiore nō multū

Obiectio

Dilutio

Sitne a cor sit esse magnus in hoc corde / quoniam tres sunt cause magnitudinis pulsus / scilicet fortitudo uirtutis / humiditas organi / & multa necessitas / sicut omnes authores medicine concordant / sed cor calidum q̄ hic ponitur est simpliciter egro / & sic est ualde distemperatum. Sed omnis magna distemperantia dissoluit uirtutem / & debilitat / sicut uult Galenus in Comento / illius affor. Quibuscumq̄ iuuenibus. Et Galenus in Comento / pulsus & Haly. infra de signis testicularum / ergo in tali corde erit debilis uirtus / quare non potest esse magnus pulsus.

ita dicitur
i apud
idoneum
et c.

Sit ne cum
caldo corde
fortis pul
sus.

Item Halyabbas de signis cordis ponit pul-
sum in calo corde esse uehementē. ¶ Pereterea
in tali corde est pulsus magnus & magnitudo
supponit fortitudinē uirtutis/ q̄ dēt ē fortis.
¶ Ad hoc respondeo & dico q̄ in calido cor-
de non potest pulsus esse fortis/ quia cum cor
de distemperato / non est fortitudo uirtutis/
que possit facere fortem pulsus/ cum distem-
perantiam complexionis sequatur necessario
aliqua debilitas uirtutis respectu membri tem-
perati. Cor enim temperatum fortius est cor-
de distemperato. ¶ Ad argumentum uero q̄
fiebat auctoritate. Gai inductorio pulsus. di-
co q̄ Galen. non sumit ibi proprie fortitudi-
nem pulsus fm ueritatem/ sed quo ad appari-
tionem introducendum/ uult enim in Co-
mento eiusdem/ quando in pulsu coniungi-
tur magnitudo cum uelocitate/ uidetur esse for-
tis apud inexercitatos. Vnde Gale. loquebatur
ibi ad aures introducendi/ sicut ibidem dicit i
Comen. ¶ Ad secundum dicendum q̄ Haly-
abbas fumebat ibi uehementiam/ tam in pul-
su/ q̄ in anhelitu pro magnitudine/ & uelocita-
te/ cuius signum est/ q̄ ipse non ponit ibi ma-
gnitudinem/ neq̄ uelocitatem/ neq̄ spissitudi-
nem. ¶ Ad 3. dico q̄ in corde calido/ licet
sit tanta fortitudo que sufficiat ad magnitudi-
nem/ & uehementiam necessitatis/ non tamen
est ibi tanta fortitudo/ que sufficiat ad facien-
dum pulsus fortem. ¶ Et audacia. Duplici-
ter accipitur audacia. Vno modo apud mora-
lem artificem/ & est uirtus petens contra for-
titudinem/ dicit enim Arist. in libro ethicor/ q̄
audaces sunt in principijs preuolentes / &
uolantes in factis autem descendunt. Alio mo-
do accipitur apud medicum pro uelocitate/ &
sic accipitur / sicut uult Commentator / & causa
quare audacia est signum cordis calidi est quia
natura caliditas est & extensa/ & motiua de
centro ad circumferentias/ sicut natura frigidita-
tis est contractiua/ & motiua de circumferen-
tijs ad centrum. sic ergo facit caliditas cordis
hominem mobilem & audacem extendentem
actum suum ad alios/ sic caliditas extendit uir-
tutem/ & actum suum extra suam substantiam/
q̄d patet in igne. ¶ Et ad actiones impigra-
i Causa huius est/ quia caliditas reddit corpus in-
bi quo dominatur mobile de facili/ ¶ Sed con-
pi trauidentur enim q̄ mobilitas & respiratio fi-
gnificet super cerebrum / & non super cor/
quoniam sunt motus uoluntarij/ cor autem nō
mouetur uoluntarie/ sed naturaliter. ¶ Ad h
respondeo q̄ respiratio & impigritas ad actio-
nes habent duas causas/ unam impellentem/ &
imperantem/ & ista procedit a qualitate cor-

dis in quo est ira & concupiscentia: & aliam
imperatam: & mouentem instrumentality
& hoc est uirtus animata fusa in lacertis a cer
rebro: & ratione huius significat super cere
brum anhelitus. Vnde ponit Hyppo. in pto
notit. q. anhelitus malus significat super ab
lenationem. Et ponit hoc diffinitio de natu
ralibus sexta particala. ¶ Et nota q. omnia si
gna posita usq. nunc sunt signa ab effectibus
eo q. sunt operationes. ¶ Si uero ad plu
rimum ueniat caliditas. De quantitate illius cu
lilitatis multa: uel parua disputatum fuit su
pra sufficienter / canone de caliditate cerebri.
unde sic ibi fuit determinatum / sicut & hic.
Item de mansionibus disputabo infra. ¶ Fa
ror. Causa hec est quia in calido corde multi
ferret calor naturalis / sicut in fornace: & pro
pter hoc mouetur ad exteriora. Ita uero / &
furor sunt propter motum caloris naturalis
ad exteriora subitum / sicut medici & physici
concordant: dicit in corde multum calido fu
rorem / furorē ut intelligat uelocitatem in
corde autem non tantum calido ira simpliciter
est signum. ¶ Et mania confidentia. Co
fidentia maniacorum est irrationalis propter
ea quia eorum ratio est corrupta: sicut enim
& in tali corde contingit nam propter multi
tudinem caliditatis & ebullientis in corde / com
fidit irrationabiliter: & est causa caliditas con
fidentie / quia caliditas facit hominem magna
nimis in nullo timētem. ¶ Sed uidetur Ga
le. esse hic deficientes in ponendo signa a motu
bus / quoniam non ponit pro signo magnanimitatis
quā ponit Halyabbas / neq. obstinatio
nem quā ponit Almanfor / neq. spaciositatem
spei quā ponit Auk. ¶ Ad hoc respondeo
dico q. in hoc q. dicit audatam / comprehendit
magnanimitatem: & in hoc q. dicit furo
rem obstinationem comprehendit / & in hoc
q. dicit maniam confidentiam comprehendit
spaciositatem spei. ¶ Est autem & pilos
sum his pectus. Piloitas autem ista magna
declinat ad latus sinistrum / sicut dicit Auicē.
de signis calidi cordis: & causa quare tali con
de fit pilositas est / quia in corde calido genera
tur multitudo fumorum adhesionum / quā sunt
materia pilositates. Sed queritur / quare ni
detur Gale. deficiens / eo q. non ponit aliquam
resistentiam / scilicet contrarietatem alterius
membrum humidi. ¶ Ad hoc respondeo q. hoc
resistentia nō potest fieri / nisi cum maximo ex
cessu alterius membri ad humiditatem / ut epa
tis / uel lacertis super pectus exitium / & ideo
talis resistentia raro contingit. q. tacuit cā. G.
cēt Aul. posuerit cā. ¶ P. reterea q. ga mīto
homines

Sint ne cor
dis ipsius i
dicia mobi
lia: & spi
ratio.

quoniam sunt motus voluntarii/cor autem nō
mouetur voluntarie/sed naturaliter. ¶ Ad h
respondeo q̄ respiratio & impigritia ad actio
nes habent duas causas/unam impellentem/&
imperantem/ & ista procedit a qualitate cor/

sunt enim cerebrum est magnum / & nuca est parua : & hec est expositio Commentatoris. **Sic ne ullo mō paruo cū cerebro dorfalime dulla ma / gna.** ¶ Sed queritur nunquid possit fieri nuca nō proportionalis cerebro per uiam magnitudinis. s. q. totum cerebrum sit paruum & nota magna: & uidetur q. sic possibile est enim esse cum paruo capite magnum thoracem: & magnus thorax non poterat esse sine magnitudine spondilium. ergo potuit nuca esse magna & caput paruum. ¶ Ad cōtrarium caput paruum est signum prae compositionis cerebri: ut dictum est supra: & sic cerebrum paruum semper malum. ergo non potuit ab eo oriri magnum membrum: quia in paruo cerebro erat pauca materia: & debilis uirtus. ergo non potuit nuca esse magna cum cerebro paruo: quia uirtus & uirtuum ortorum attestatur uirtuti & uirtui principii principalium: & conuerso: sicut supra dictum est. ¶ Ad hoc respondeo q. existente cerebro toto paruo / s. in omnem sui partem nō credo esse possibile nuca magnā: sed si cerebrum esset magnum in parte posteriori: licet cerebrum esset paruum: bene posset habere magnam nuca. & hec dicta sunt supra de signis cerebri. ¶ Ad argumentum uero q. fiebat in contrarium / patebit solutio in sequentibus. ¶ Coniungitur uero thorax ad partem posteriorem s. in longitudinem q. dem equalis metafrēno. s. in latitudinem uero cum quadam grossitudine spondilium: iunctio eius sit s. in illam. In his uerbis monstratur proportio inter thoracem & spinam: ratione longitudinis & latitudinis. Ratione longitudinis usq. Secundum longitudinem. Ibi ratione latitudinis. Fabricatur enī thorax super metafr. in. xii. spondilibus dorsi. Et sic oportet ipsum esse ita longum: sicut sunt. xii. spondilia. & oportet ipsum esse ita profundum & amplum / sicut sunt grossa spondilia. Nam a grossis spondilibus oriuntur magne costae: quae postea faciunt magnum thoracem. ¶ Sed queritur: an costae semper proportionentur spondilibus: & uidetur q. sic per uerba Gal. hic dicta: & expressius pater per uerba Halyab. de signis cordis. Dicit enim q. si spondilia sunt magna: & costae pectoris erunt magne: & pectus similiter magnum & latum. Et si spondilia fuerint parua: & costae erunt paruae & pectus stricturn. ¶ Ad contrarium uidetur q. possit esse cum paruo capite magnus thorax: & cum paruo capite nō potuerunt esse magna spondilia. ergo potuerunt esse spondilia parua & pectus latum. ¶ Preterea thorax non est factus nisi propter corpus: namus ergo qd. cor sit frigidum: licet spondilia sint grossa: thorax debet esse paruus: quia cessauit necessitas magni thoracis propter cor felgidum: & etiā cessauit caliditas cordis quae faciebat dilatationem. ¶ Ad hoc dico q. quantitas costarum: & per consequens totius pectoris dependet a duobus. s. a grossitudine & magnitudine spondilium: sicut dependet crura artoris a radicibus: & depēdet a calore cordis: sicut a fine: propter quem factus est thorax: & sic a causa efficiente dilatationem. unde s. in conuenientiam & repugnantiam istarum causarum sit proportio costarum ad spondilia. Et hec responsio patebit magis infra. ¶ Cum uero caliditas cordis dominata fuerit augmentabit thoracem. Causa huius est: quia caliditatis est dilatare & ampliare membra: sicut dicitur infra de signis canne pulmonis: & p. can. sen. 2. de signis cōplonū. ¶ Sed hic queritur cum quantitas thoracis dependeat a duobus. s. cerebro: & cordetate quo magis dependet: & uidetur q. magis a corde / quia nos uidemus q. in paruo capite sit latus thorax propter cor calidum: & uidemus q. in magno capite sit paruus thorax propter frigidum cor. ¶ Preterea cor operatur ad quietatem thoracis: sicut causa finalis: & cōueniens: sicut causa finalis: quia propter cor factus est thorax. ergo si natura sapienter operatur. & non deficit in necessariis: sicut dicit in lib. de uirtutibus naturalibus in primo & secundo de criticis / oportet thoracem proportionari cordi. ¶ Itē cor ratione caliditatis adiunat uitutem informatiuam ad extensionem membrorum uicinatorum. Cerebrum autem operatur ad quietatem thoracis solum propter nuca. post q. igitur cooperta fuerit nuca spondilibus magnis cessauit necessitas cerebri: & sic operatio & extensio costarum non dependet nisi a corde. ¶ Ad contrarium uidetur: quia propter cerebrum & nuca habet quietas mater: magna uel parua: de qua sunt spondilia & costae: sed ad magnam / & paruam quietatem mater magis dependet quietas membri parua: uel magna: q. ab agente uel fine: quia impossibile est de pauca materia fieri magnū membrum: & de multa impossibile est fieri paruum. ergo quantitas pectoris magis dependet a cerebro. ¶ Preterea Halyab. ponit de signis cordis q. potest pectus esse paruum cum calido corde: & sic uincit cor cerebrum: cum enim cor requireret latum pectus habuit paruum propter paruitatem cerebri. ¶ Ad hanc questionem patebit solutio in sequentibus. ¶ Ideo & cum in paruo capite thorax latus fuerit. & c. Sed uidetur male dicere: quia ponit caput paruum / & thoracem latum. nam capite existente paruo: & spondilia sunt parua: & spondilibus existit

Ab magno
pōtēte
ratiō
cerebri
costae.

R. dicit ne
semper uerte
bris costae.

Sicut
pōtēte
uē
gido / n
gum

bus parua/oporret costas esse paruas/& sic p
 consequens thoracem parua. ¶ Preterea po
 nit q in magno capite est parua thorax: sed
 non uidetur/ quia iam uideretur q thorax nō
 proportionaretur spondilibus/& dictum est p
 Gal. supra & Halyab. de signis cordis q omni
 no est proportio inter spondilia & pectus.
 ¶ Preterea queris an in stricto pectore pos
 sit esse calidum cor/& uidetur q non/ quia par
 uum caput non potest prohibere latitudinem
 pectoris/sicut patet per text. q si cerebrum nō
 prohibuit/ cor calidum necessatio dilatauit
 pectus. ¶ Ad contrarium uidetur q Halyab.
 expresse ponit q possibile est cor esse calidū/
 & pectus frigidum. ¶ Preterea queritur num/
 quid frigidum cor possit esse cum amplo pe
 ctore/& uidetur q non/ quia latum pectus eet
 in uile in frigido corde/ & etiam quia deficit
 caliditas extendens pectus & costas propter cor
 frigidum. ¶ Ad contrarium uidetur q possi
 bile est sola magnitudo cerebri facere latū pe
 ctus/sicut dicit t. ex. superior/ sed corde exillēte
 frigido possibile ē magnum cerebrū. ergo & c.
 ¶ Ad euidenciam harum. 4. questionum/ &
 multarum supradictarum dicendum/ q q̄ritas
 thoracis dependet tam ex corde q ex cerebro
 ex corde quidem sic a causa finali/ & efficiēte/
 & a cerebro sicut propter necessitatem nucē/
 & sic dependet per modum materie/ quia spon
 dilia sunt sicut materia costarum. A quo autē
 horum duorum magis dependet. sūm speciem
 ignoro. Dico tamen q quodlibet horum q̄ri
 tatem thoracis magnam/ uel parāam/ alio nō
 contradicente generat. Sed si sibi contradicēt
 contingūt inde uarie q̄ritates thoracis sūm ma
 iorem/ uel minorem potentiam resistendi uni
 us ad alterum/ Et propter hoc distinguuntur
 tres ordines hoc modo. Sit enim cerebrum cū
 nuca & spondilibus/ & uocent. a. & diuidatur q̄
 ritas istorum p maius & minus & equale/ erit
 ergo a maius/ & a minus/ & a equale/ & hic p
 mus ordo. Item ponatur q cor sit. b. & diuida
 tur cor per calidum/ frigidum/ & equale/ & sic erit
 b. calidum/ s. b. frigidum/ b. equale/ & si est secū
 dus ordo. Item ponatur q thorax uocetur. c.
 & diuidatur thorax in thoracem maiorem/ mi
 norem/ & equalem/ & sic erit. c. maior/ c. minor/
 & c. equale/ & hic est tertius ordo. Componas
 igitur sic adinuicem/ ut primo coniungas om
 nia similia/ & postea dissimilia. Similia qdem
 hoc modo componuntur/ ut accipias. a. equale
 & b. equale. & ista duo facient. c. equale. nam
 quando cerebrum & nuca sunt equalia cū spon
 dilibus/ & cor temperatum/ tunc oportet tho
 racem esse equalem. Item accipias. a. maius. b.

calidum/ coniungas adinuicem & facies. c. ma
 ximum. nam quando cerebrum & nuca/ cum
 spondilibus sunt magna/ & cor est calidū/ opor
 tet thoracem esse maximum. Item accipias. a.
 minus/ & b. frigidum/ & coniungas simul/ & sa
 cient. c. minimum. nam quando cerebrum/ &
 nuca/ cum spondilibus sunt parua/ & cor ē fri
 gidum/ oportet thoracem esse minimum/ sic
 ergo compositio similibus facit tres combina
 tiones/ quarum una facit thoracem equalem.
 Secunda maximum. Tertia minimum. ¶ De
 compositione dissimilibus hoc dupliciter fit.
 Vno modo altero existente equaliter/ & altero i
 equali. Alio uero modo omnibus unequalibus
 existentibus. Primo quidem modo sic accipia
 tur. a. equale/ & b. calidum/ & iuncta simul/ sa
 cient. c. magnum/ sed non maximum. Item ac
 cipias. a. equale/ & b. frigidum/ constituet simul
 iuncta. c. paruum. sed non minimum. Item ac
 cipias. a. maius. b. equale/ & constituent simul
 iuncta. c. magnum/ & pone terminos propo
 sitionaliter primis. Item. a. minus/ & b. equale/
 & constituent. c. paruum/ & sic habes. 4. com
 binationes/ ex isto modo compositionis. Secū
 do modo fit compositio omnium dissimilibus/
 & hoc duobus modis. nam aut equaliter/ aut i
 equaliter/ possibile. n. est cerebrum & nuca
 cum spondilibus tantum excedere in magni
 tudine/ q̄tum cor sit frigidum/ & plus/ & mi
 nus/ possibile est etiam cor tantum excedere i
 caliditate/ q̄tum cerebrū & nuca deficiūt in q̄
 titate/ & plus/ & minus. Sit ergo. a. maius/ &
 b. sit frigidum equaliter/ constituent. c. equale.
 nam quando caput & nuca cum spondilibus
 sunt tanto maiora debito/ quanto cor eius fri
 gidius debito/ constituent thoracem equalem.
 Item accipias. a. minus. b. calidum equaliter/
 & iterum habebis. c. equale/ & expone sicut p
 mo/ & sic habes duas combinationes/ quando
 componentur oīa dissimilia equaliter. ¶ Dif
 similia unequaliter hoc modo componentur.
 sit enim. a. maius multum/ & b. frigidum pa
 uum/ constituent. c. paruum maius. Nam si cerebrum
 & nuca cum spondilibus fuerint multum ma
 gna/ & cor fuerit parum frigidum/ constituent
 thoracem parum maiorem debito. Item acci
 pias. a. maius parum/ & b. frigidum multum/
 tunc faciet. c. minorem parum/ & expone per
 terminos. Item accipias. a. minus parum/ & b.
 calidum multum/ constituent. c. parum maiore.
 nam si cerebrum & nuca cum spondilibus fue
 rint parum minora debito/ cor uero sit calidi
 us debito multum/ oportet thoracem esse pa
 rum maiorem debito/ quia uincit opatio cor/
 dis. Item accipias. a. minus debito multum/ &

b. calidius debito parum constituent. c. parum minus/ qm si cerebrum & nua cum spondili/ bus sunt multū minora debito/ & cor calidius debito parū / oportet thoracē esse minore de bito parum / qm vincit tunc operatio cerebri Et sic essent iste cōbinationes quatuor. s. qm ac cipiantur illa duo contraria in equaliter. Fa ciunt ergo cor & cerebrum diuisa per illas tres differentias. s. calidum & frigidum & equale/ & maius & minus & equaliter Et sunt. 13. cōbi nationes. Ad hoc possunt addi alie differen tiestis ille sufficiat. Et p hoc patet solutio ad omnia supradicta dubia. Quosū dissolutio nes differant in posterum. Et etiam ad mul ta sequentia ubicūq; dubitatur de dispositio ne dicti Thoracis ad cor. Et qm ista distin ctio combinationum esset obscura propter im plicationem uerborum/ nisi reducerentur in si guram/ ideo describitur quedam figura/ in qua manifestentur dicte combinationes.

Cōbinatio similium	Cap. magnū	Thoracē max.
	Cor calidū	
	Cap. med.	Thoracē eqle.
	Cor tpatum	
Cōpō dissi miliū altero existente eij li	Cap. parū	Thora. mini.
	Cor frigidū	
	Cap. equale	Thora. mag.
	Cor calidum	
Cōpō dissi miliū altero existente eij li	Cap. equale	Thora. parū
	Cor frigidū	
	Cap. maius	Thora. mag.
	Cor equale	
Cōpō dis similiū om/ niū seqlūm equaliter	Cap. minus	Thora. parū
	Cor equale	
Cōpō dis similiū om/ niū seqlūm inequaliter.	Cap. maius	Thora. eqlem
	Cor frigidū	
	Cap. minus	Thora. eqlem
	Cor calidius	
Cōpō dis similiū om/ niū seqlūm inequaliter.	Ca. ma. mltū	Tho. par. ma.
	Cor fri. parū	
	Ca. mi. mltū	Tho. par. mi.
	Cor cal. parū	
Cōpō dis similiū om/ niū seqlūm inequaliter.	Ca. ma. parū	Tho. par. mi.
	Cor fri. mltū	
	Ca. mi. parū	Tho. par. ma.
	Cor cal. mltū	

ctentibus non tamen ex necessitate tardiores aut rariiores. Spiritus vero siquidem tanto minor thorax sit quanto cor frigidius pulsibus est proportionalis. Si vero thorax maior fuerit fm quantitatem cordis frigiditatemō minorem tm sed tardio rem declarat pulsus natura. Tales & timidi & curiosi. Et nudum eis pilla est pectus. De paruitate vero eius determinandum est ut prius dictum est. Secundum hoc vero & de totius corporis qualitate. Si cū vero cor pulsus operatur duriores Et furorem nō promptum quidem sed ferocem & difficilem placabiles. Et multum vero & totum corpus sic cum: si non epar contra operetur. Humidiores vero cordis signa sunt. Pulsus molles. Et cōsuetudo facile mobilis ad iram. Et facile placabilis. Et totum corpus humidius nisi ea que fm epar contra operent.

Am posuit signa cor dis calidi. Modo ponit signa cordis fri gidi. Sicum vero/ ibi ponit signa cordis siccit usq;. Hūidioris/ Ibi ponit signa cordis humidi usq;. Secundū comp. Diuidit aut pars pri ma in 4. Nam primo ponit signa sumpta a pulsibus. Secundo a spiritibus. Tercio a mor bus & pilis. Quarto ponit signa nō fa miliaria prima usq;. Spiritus siquidem. Secūda usq;. Ta les. Tertia usq;. De paruitate. Quarta usq; ad finem lectionis. Dicit. q. signa cordis frigi di sunt hec. s. q. pulsus eius sunt minores ppet eibus. Nō tamen sunt necessario tardiores aut rariiores. In secunda dicit q. si thorax fuerit tanto minor debito/ quanto cor est frigidius tunc spiritus est proportionalis pulsibus. Sed si thorax fuit minor/ q. requirit frigiditas cordis non solum minorem/ sed tardio rem facit anhelitum. In tertia parte dicit q. habentes cor frigidum sunt timidi/ & non habent pilos in pectore. In 4. dicit q. de quantitate thora cis & de totius corporis qualitate (ut dictum est in calido corde) est posterius determinādi. In 5. dicit q. sicum cor facit pulsus durū & facit hominē esse non multum promptum ad iram/ sed postq. incurrit/ facit ipsū difficilē placabilem. Et facit frequēter totum corpus sicum/ nisi contra operetur epar. In 6. dicit q. humidum

humidum cor ista signa hēt/facit enim pul-
sus molles/ & facit esse hominem facile mobi-
lem ad irasimē facile placabilem / & totum
corpus facit humidū/nisi cōtra operetur epas.

¶ Pulsus minores ppetētibz nō tñ ex necessi-
tate tardiores aut rariorez. ¶ Sed uidet q pul-
sus minores ppetētibz ex necessitate debeant
esse tardiores & rariorez/qm ad frēqntiā & ue-
locitatem segtur magnitudo/sic supetius dicit
Comē.) Vnde sequitur q si pulsus sit frēquē
& uelox/q sit magnus ergo a destructione conse-
quenti nō est magnus/non est uelox/ neq;
frēquē/& sic uidetur q si sunt minores/sunt
tardiores & rariorez. ¶ P tertia dicit Gale-
in Com. de pulsu temporum q imoderata ne-
cessitas facit pulsum magnū/mulē plus in mo-
derata facit ipsum uelocem/ Maxime uero im-
moderata facit ipsum spissum/ Ergo spissitudo
& uelocitas ultimo adueniunt pulsuquare pri-
mo relinquit/ quia dicit phs in primo lib. de
caus q come quod post aduenit/ prius relin-
quit/ Et hoc etiam dicit Haly. in lectione se-
quenti. q prius deficit spissitudo/q uelocitas/
& uelocitas q magnitudo. ¶ Ad hoc Respō/
deo & dico q i frigido corde pulsus est minor
non tamen tardior aut rarior de necessitate/
Potest tñ aliqñ esse tardus & rarus / ut qñ est
multa frigiditas/sed qñ est pauca frigiditas/suf-
ficat solum paruitas pulsus sicut dicit Com.
¶ Ad argumentum uero qd fiebat in contra-
rium/Dico q bene sequitur ad uelocē pulsum
& frēquentem magnus/& destructio pulsu ma-
gnū/destruitur uelocitas/& frēquentia/tñ nō se-
quitur propter hoc q sit tardus uel rarus/qm
est temperatus inter tardum & raram/& uelo-
cem & spissum/ Vnde sicut in magna neces-
sitate pulsus sit primo magnus/& postea uelox/&
postea frēquē/sic deficiente magna neces-
sitate/ Primo deficit frēquentia/Secundo ueloci-
tas/ & tunc est pulsus medius inter tardum &
uelocem/& spissum/ & raram/ ultimo deficit
magnitudo/ & sit pulsus medius inter magnū
& paruum/ Et postea cum necessitas deficit a
temperamento sit prius paruus/ q tardus/ aut
rarus/ quia sicut in augmento necessitatis ma-
gnitudo precedit uelocitatem & frēquentiam
ita postea deficiente necessitate/tarditas/& ra-
ritas precedunt paruitatem/ Et per hoc patet
etiam solutio ad fm argumentum / q fiebat p
textum. Gal. & Arist. ¶ Sed ad hoc dubitatur
de expositione Comētoris/qui dicit q pul-
sus non sunt rari neq; tardi/ & ponit causam
eius paruū excessum cordis ad frigiditatem.
Dicit enim qñ cor sit multum frigidum/facit
pulsum tardum/ paruū & raram. Si uero sit

frigidum paruū facit solum paruū. Sed hoc
nō uidetur esse possibile/qm hic agitur de cor-
de simpliciter ego ergo habet magnam frigi-
ditatem. ¶ Ad hoc dico q membrum/de quo
hic in hoc tractatu agit/est simpliciter calidū uel
frig. uel hum. uel sic. & sic multum lapsū/pa-
rum lapsū/& mediocriter lapsū. ¶ Prete-
rea Auic. de signis cordis frigidū ponit q pul-
sus est paruus & dedinat ad tarditatem & ra-
ritatem/ ergo male dicit / Galen. q non sunt
ex necessitate tardiores aut rariorez. ¶ Ad h
dico q Auic. nō dicit hoc absolute / sed cum
exceptione. Vnde subiungit ibi talem litteram
nisi sit ibi cā efficiens uelocitatem & hanc cau-
sam intelligo esse paruū frigiditatem cordis
cui sufficit sola pulsus paruitas. ¶ Spiritus ue-
ro/ siquidē tanto minor thoracē/& sic not.
q spiritus dicitur multipliciter / dicitur enim
spiritus quedam pars anime nobilior fm theo-
logos. Vnde dicitur spiritus quidem promptus
est/ caro autem infirma/ Alio modo dicitur spi-
ritus. Vna de. 7. rebus naturalibus/ fm qd spūs
est instrumentum anime/ & sic accepit Ioan-
nitius & omnes auctores/ qñ determinant de
rebus naturalibus. Tercio modo dicitur spiri-
tus. i. anhelitus/ & hoc modo sumitur hic/ & in
pnocticis. Quarto modo dicitur spiritus uen-
tus/ & hoc modo accepit phs in lib. Metauro-
ram in pluribus locis. ¶ Pulsus est propor-
tionalis. Hic innuit Auth. q non semp propor-
tionatur spiritus pulsui. ¶ Sed uidetur q sem-
per sit ei proportionalis/ quia pulsus & anhelitus/
similem hēnt naturam/ & nō differūt/ nisi quia
motus pulsus est pure naturalis/ & motus anhe-
litus potest alterari acursu naturali per uolūta-
tem/ fm q dicit Auic. 3. can. cap. de ubi sermo
ne anhelitus. ¶ Ad hoc respondeo q sine
dubio anhelitus & pulsus similitudinem habēt
quo ad sua genera/ & quo ad suas causas. Nam
sicut sunt. 4. genera pulsus/ sic sunt. 4. genera
anhelitus/ & sicut pulsus sit ad euentationem
calid. innati. sic & anhelitus / Tamen quia
anhelitus dependebat a quantitate pectoris
magna uel parua / & dependebat a neces-
sitate cordis/ ideo uariatur anhelitus & pulsus.
Sed omnibus membris corporis existentibus
equalibus semper anhelitus est proportionalis
pulsui / & hoc leguntur. 3. can. de anhelitu ca-
primo. ¶ Si uero maior fuerit thorax fm quā-
titatem proportionalitatis/ hoc potest esse tripliciter
scilicet q thorax fuerit maior equali / aut q
fuerit equalis/ aut q fuerit minor equali/ tñ nō
tanto minor equali thoracē/ qto cor est corde
equali frigidius/ sicut patet per distinctionem
positā supra in cap. cordis. ¶ Nō minor tñ

Repugnet
ne Auic.
Ga. p frigi-
dioris cor-
dis pulsum
dixerit par-
uum & tar-
dū & rarū

Tex. co. 5.

R. nō dēt ne
sibi mutuo
pulsus / &
anhelitus

similitudo

Fen. 105

Sit ne spūs
necessario
stante thorace / anhelitus de necessitate de/
magnus ubi
bet esse magnus / si eo existente parvus / oportet
paruum esse anhelitum / nam in magno tho/
racis thorax.

sed tardiozem declarat. Hic uult Gal. & etiam
Comētor. q̄ quando thorax est maior frigi/
ditate cordis / oportet anhelitum esse paruum /
¶ Sed non uidetur / quia magno
necessario stante thorace / anhelitus de necessitate de/
magnus ubi bet esse magnus / si eo existente parvus / oportet
paruum esse anhelitum / nam in magno tho/
racis thorax. **¶** rae multa intrat q̄ritas aeris / & quādoq̄
multa quantitas aeris intrat & exit in anhelitu / uidetur
esse magnus anhelitus / sic uidetur
uolle Aui. 3. canone. cap. de magno anhelitu.
¶ Preterea anhelitus non fieret tardior ere/
scēte thorace / nisi fieret maior / ideo enim fit
tardior / quia maior quantitas aeris attrahitur
propter quā non sētinat ad attractionem faciendam / eo q̄ quantitas aeris superat necessi/
tatem. ¶ Preterea anhelitus est motus de eō/
tro ad circumferentiam / & de circumferentiis
ad centrum / quoniam talis est motus cordis.
sicut dicit Halyab. de pulsibus / sed quando ali/
quod totū habet huiusmodi motum / oportet q̄ si
at eius motus per lineas ductas de circumferen/
tiis ad centrum / & e converso. In magno autē
corpore istae lineae sunt longae de necessitate / quare
oportet & motum esse magnum / quando
igitur thorax est magnus / oportet necessario
suam contractionem & dilationem esse magnam / quare magno stante thorace anhelitus
de necessitate erit magnus / quia magna fit dilata/
tio & contractio / & multus aer attrahitur.
hec enim duo erant necessaria in anhelitu magno / sicut dicit Aui. 3. cano. c. de magno anhelitu.
¶ Ad contrarium uidetur q̄ contractio
aeris fit propter necessitatem cordis / sed in tali
corde erat paucā necessitas. ergo dilatio &
contractio debet esse parua / quia uirtus nō dilatat
pectus in attrahendo aerem / nisi quantum
necessitas cordis requirit / & licet pectus sit magnum
nihilominus potest parum aperiri / & dilatari / &
per consequens parum accipiet de aere / parua ergo
existente necessitate cum thorace magno de necessitate erit anhelitus paruus.
¶ Ad euidentiam huius questionis notandum est q̄ tres sunt
causae anhelitus / sicut & pulsus / uirtus / necessitas & instrumentum / sicut
Aui. 3. can. in uultu cap. de magno anhelitu / &
Haly. infra de signis calidi / & siccit cordis. super
ponamus ergo uirtutem esse sufficientem in isto corde
/ quoniam habet distemperantiam naturalem / cum
qua potest esse uirtus tanti roboris ut sufficiat ad
magnitudinem anhelitus. considera ergo necessitatem
cogentem ad dilationem / & contractionem pectoris
faciendam / & considerationem instrumentum. s. pectus
cum lacertis mouentibus ipsum / ab his enim duabus

causis procedit q̄ritas anhelitus magnus uel
paruus. Dico ergo q̄ in thorace considerantur
duplex motus / unus qui est a generali natura
corporis / & iste motus est secundum dimensiones corporales / est etiam ibi alius motus / quem facit
necessitas in quo motu fit maior extensio uel
minor ipsius pectoris / q̄ sit sua q̄ritas naturalis
id est in quiete permanet / & hoc probatur
quia homo potest habere aliquando paruum
anhelitum. aliquādo magnum cum uno & eodem
existente pectore propter diuersam necessitatem / &
hoc non est / nisi quia membra anhelitus recipiunt
tūc aliquam diuersitatem in contractione / &
extensione. Dico ergo q̄ anhelitus est compositus
ex istis duobus motibus. s. motu qui debetur
pectori quo ad suas dimensiones / & motu qui
debetur ei propter necessitatem cogentem parum
uel multum / uel mediocriter. Ponamus ergo
cor et spiritum & quatuor thoracem. tunc dico
q̄ talis anhelitus erit temperatus & ad istum
anhelitum debemus ponere comparationem
omnis anhelitus & maiorem isto iudicare
magnum / & rationem iudicare paruum. Ponamus
q̄ necessitas sit triplex. s. magna / parua / &
mediocriter. Et ponamus triplex pectus
magnum / paruum / & mediocriter. Si ergo
conueniant multa necessitas / & magnum pectus
facient anhelitum maximum. Et si parua
necessitas / & pectus paruum facient anhelitum
minimum. Et si equalis est necessitas & pectus
equale faciet anhelitum equale. Et potest
ista compositio fieri secundum dissimilia secundum
omnem modum combinationum / quas diximus
supra de corde & capite in faciendo thoracem
/ tamen non omnes combinationes sunt
possibiles / & in hoc exercere ipsum in tabula.
Et debes intelligere in istis combinationibus
paruum defectum in q̄ritate thoracis / quando
uis ipsum componere cum necessitate contraria
/ quia in magno defectu non est uera combinatio
/ uerbi gratia si accipiamus pectus paruum
minus debito / & sit necessitas existens tantum
quantum pectus fuit minus / constituet anhelitum
equalem / & si multo plus excederet / faceret
ipsum aliquantum maiorem / sed si pectus
fuiisset paruum multum / & necessitas fuiisset
quantumq̄ magna esse potest / nunq̄ fieret
magnus anhelitus. quia nō possent in tam paruo
pectore necessitas tanta extensionem facere
/ ut multum de aere colligeret. ¶ Unde si
maior dico q̄ contra operatio necessitatis ad thoracem
minorem debito / nō potest esse nisi infra
illos terminos / in quibus motus extensius
pectoris potest addere supra motum suum
dimensionalem / & omnia haec possunt tibi patere
si consideras

Decernit.

si consideras exemplum de foliis. Sint enim duo folles quorum unus sit maior altero parum. Dico qd possibile est minorem follem maiorem quantitate aeris recipere & emittere propter maiorem extensionem qd maior sed si eque sit extentio in utraq folle in maiori folle necessario esset maior attractio & emissio aeris. Et si esset maximus folle cum minimo non posset fieri talis comparatio. Existente ergo necessitate in duobus pectoribus / una semper in maiori pectore maior erit anhelitus. Et existens duobus pectoribus equalibus / & in uno sit maior necessitas qd in alio maior erit anhelitus ubi maior necessitas & hec omnia patet in Combinationibus supradictis. ¶ His ergo premissis veniamus ad questionem ppositam. Queritur enim nunquid cum laro pectore possit esse parvus anhelitus. ¶ Ad quod dicas qd si accipias latum pectus ad quod larius est in pectore equali parum & est cor frigidum plus qd pectus sit latius fiet anhelitus parvus parum. Sed si accipias pectus latus multum equali non posset esse parvus anhelitus. Sed si accipias pectus latum pectore qd est larius frigiditate cor diuturnum non est larius pectore equali necessitas erit anhelitus parvus. Et de hoc loquebatur Galen. cum dicit qd thorax maior frigiditate cordis declarat pulsus non solum minor tenuis tardiorum. Et per hoc patet solutio ad primum argumentum qd probabat qd in cor de frigido cum maiori thorace / anhelitus debet esse magnus de necessitate qd erat contra primum. ¶ Ad aliud argumentum qd probabat qd anhelitus in omni magno pectore / debeat esse magnus anhelitus propterea quia erat motus de centro ad circumferentiam & conuerso cum diminutione linearum ad circumferentias in dilatando / & cum diminutione earum uersus centrum in contrahendo. Unde remanebit maius centrum / quia possibile est pectus aliquod esse magnum / & si necessitas est multum parum tunc uirtus faciet paruam dilatationem & tamen paruam constrictionem / & sic abreuiabitur linea per quas erat motus ab utraq parte ubi maior erat anhelitus in isto magno pectore cum paruam necessitate qd in paruo pectore non eadem necessitate quia licet linea sint abreuiare semel longam in isto magno pectore ubi ipse remanent plures in numero qd in paruo. ¶ Ad argumentum uero quod probabat cum magno pectore paruam necessitate non poterat esse magnus anhelitus. Dico qd iam patet solutio per antedicta / quia sine dubio latitudo pectoris si esset maior necessitate diminuta fieret paulum maior anhelitus. ¶ Natura ta-

les & timidus. Causa timiditatis in frigido cor de est quia timor procedit ex motu caloris ad interiora / sicut dicunt omnes Philosophi & Medici. Sed frigiditas est comprimere & contrahere caliditate ad interiora. ¶ Et curiosus sollicitus est causa quia ipsi propter paucitatem caloris non confidunt de primo robore & sic timentes sollicitantur in omnibus rebus. ¶ Sed hic obicitur / quia uidentur ista signa amoribus posuisse cum defectu. Nam Auiet de signis frigidi cordis ponit multa plura. Nam ponit ibi debilitatem corporis & pigritiam & patientiam & mores mulieres & uerecundiam & ad hoc qd dicit curiosus re ducitur excitatio. Sed oblitio non uidetur posse redduci ad aliquod hic positum neque propter hoc fuit de sciens quia oblitio non solum dependere a corde sed a cerebro. ¶ Vel dic qd Galen. posuit hic solum famosiota signa sed Auiet excusatus fuit singula. ¶ De paritate uero eiusdem. Idem in frigido corde erit pectus strictum nisi contra operetur cerebrum faciendo ipsum latus qd requirit propter magnitudinem nucis. ¶ Secundum hoc uero & de totius corporis qualitate. In frigido corde totum corpus est frigidum / nisi contra operetur epas. ¶ Sed hic queritur quia dicit Com. qd Galen. non posuit resistenciam epatis ad cor frigidum & ad cor calidum & reddit causam quia cordi frigido & cordi calido non potest resisti eo qd caliditas erat in corde sicut in fonte / & nullum aliud membrum poterat eam destruere quoniam abundabat neque etiam poterat eam supplere quoniam deficiebat & sic uidetur dicere falsa quia dicit qd Galen. non posuit cum ipse posuerit & dicit qd non potest ei resisti cum tamen resistitur sicut patet per textum. ¶ Ad hoc dico qd quoniam Com. dicit Galen. non posuit resistenciam credo qd ipse fuisset alienatus cum ipse manifeste posuerit. Vel forte dic qd Com. intellexit has resistencias quas ponit Galen. epatis ad cor calidum & frigidum solum per uiam participationis & non contrarietatis. Quasi dicat Com. qd Galen. non posuit resistencias contrariantes ei sed in ueritate epas contrariatur cordi non solum per uiam participationis sed etiam per uiam contrarietatis & permutationis eo modo quo diximus de calido corde. Unde solue sicut ibi solutum fuit. ¶ Item posset queri de ista frigiditate corporis totius & etiam caliditate utrum sint

Sint ne signa cordis frigidi amoribus posuisse cum defectu. Nam Auiet de signis frigidi cordis ponit multa plura. Nam ponit ibi debilitatem corporis & pigritiam & patientiam & mores mulieres & uerecundiam & ad hoc qd dicit curiosus re ducitur excitatio. Sed oblitio non uidetur posse redduci ad aliquod hic positum neque propter hoc fuit de sciens quia oblitio non solum dependere a corde sed a cerebro. ¶ Vel dic qd Galen. posuit hic solum famosiota signa sed Auiet excusatus fuit singula. ¶ De paritate uero eiusdem. Idem in frigido corde erit pectus strictum nisi contra operetur cerebrum faciendo ipsum latus qd requirit propter magnitudinem nucis. ¶ Secundum hoc uero & de totius corporis qualitate. In frigido corde totum corpus est frigidum / nisi contra operetur epas. ¶ Sed hic queritur quia dicit Com. qd Galen. non posuit resistenciam epatis ad cor frigidum & ad cor calidum & reddit causam quia cordi frigido & cordi calido non potest resisti eo qd caliditas erat in corde sicut in fonte / & nullum aliud membrum poterat eam destruere quoniam abundabat neque etiam poterat eam supplere quoniam deficiebat & sic uidetur dicere falsa quia dicit qd Galen. non posuit cum ipse posuerit & dicit qd non potest ei resisti cum tamen resistitur sicut patet per textum. ¶ Ad hoc dico qd quoniam Com. dicit Galen. non posuit resistenciam credo qd ipse fuisset alienatus cum ipse manifeste posuerit. Vel forte dic qd Com. intellexit has resistencias quas ponit Galen. epatis ad cor calidum & frigidum solum per uiam participationis & non contrarietatis. Quasi dicat Com. qd Galen. non posuit resistencias contrariantes ei sed in ueritate epas contrariatur cordi non solum per uiam participationis sed etiam per uiam contrarietatis & permutationis eo modo quo diximus de calido corde. Unde solue sicut ibi solutum fuit. ¶ Item posset queri de ista frigiditate corporis totius & etiam caliditate utrum sint

Diene re
ste possit
ullo modo
G. reticui
se cordi ca
ul'fri. epas
obstare

Terico, 7.
Sint ne sic
ei cordis in
dicia iusta,

a substantialiter inhereribus sed respectu cor
dis & epatis sunt a casibus. ¶ Vt multum ue
ro totum corpus. Hoc expone sicut supra. sed
uidetur Gal. fuisse deficienti circa signa siccit
cor
dis quoniam non posuit signum sumptum a
pilis / debuit enim ponere. Posuit enim Al
manfor de signis cordis q habens cor siccam
debet et pilosus & etiam ratio ostendit quia sic
citas contemperatis actibus / debet facere pilos
plures. ¶ Ad hoc respondeo q habens huius
modi cor bene est pilosior equali. uerum quia
pili principaliter respondebant complexionis
caliditudo Gale. obmisit tanq signum debile.
¶ Preterea posuit Almanfor corpus esse mu
sculosum in tali corde q hic non ponit. ¶ Ad
hoc respondeo q Almanfor intellexit per mu
sculosum corpus durum / tamen hic potest com
prehendi in qualitate totius. ¶ Preterea po
suit Almanfor in tali corde pectus habere pau
cam carnem / sed iste non ponit. Item ponit
uenas manifestas & cutem grossam & asperam.
¶ Ad hoc respondeo q & manifestatio uena
rum & paucitas carnis & grossities & asperi
tas cutis / omnia possunt reduci ad habitudinem
totius. ¶ Preterea Aul. ponit tarditatem ag
di & patiendi esse signum siccit cordis q ipse
non posuit. ¶ Ad qd dicendum q potest re
duci ad id qd dicit Gal. furorem non prompti
¶ Preterea uidetur debuisse ponere esse pul
sum paruum in tali corde. quoniam necessitas
est temperata / sicut in temperato corde & in
firmum est inobediens / quia est sicum / & sic
debut esse paruum / uel rarus / uel spissus / ut sup
pleretur defectus magnitudinis. ¶ Ad hoc di
cendum est qd est uerum / tamen quia parua
erat ista mutatio propter solam siccitatem. G.
obmisit. Vel potest dici q caliditas temperata
coniuncta siccitati sit aliquantulum acrior de
bito & ideo addidit ibi necessitatem / & sic re
manet pulsus equalis. ¶ Siccum uero cor
pulsus operatur durior. Causa huius est / quia
a sicco corde oritur arteria dura / que facit du
rum pulsum. ¶ Furorem impromptum. Cau
sa huius est / quia a sicco corde fit difficilis im
pressio. ¶ Ferocem uero & difficile placabi
lem. Causa huius est / quia q imprimatur in cor
pore sicco difficulter remouetur / sicut difficul
ter imprimatur. ¶ Consuetudo facile mobile
ad iram. Causa huius est / quia in corpore mol
li facilis fit impressio formatum. ¶ Hic fit q
stio generalis quia uidetur Gale. fuisse deficienti
in omnibus istis signis / quia non ponit signa
que sumunt ab extrinsecis alterantibus. ¶ Ad
hoc dicendum est q tacuit ea propter sui ma
nifestationem sicut uult Comentator.

An recte si
gna obmi
serit ab ex
trinsecis al
terantibus.

Secundum compositio
nem vero pulmarum qualitate
dis temperantie cordis sic se habent.
Calidi quidem / & siccit cordis signa
sunt. Pulsus durus magnus / & velo
citer spissi. Et spiritus sunt magni
& veloces / & frequentes. Et multo
magis ad velocitatem accedunt / &
frequentiam non crescente fin pro
portionem cordis thorace. ¶ Ad
ntum pilosissimi sunt bi fin pectus &
hypochondria. Ad actiones uero pa
ratit animosius / & veloces / & tyrannici
motibus. Et tunc furiosi sunt / & diffi
cile placabiles. De totius uero cor
poris crasi adhuc / & thoracis ampli
tudine proportionaliter bis que per
us dicta sunt determinandum est.

Cum posuit signa sim
plicis dis temperantie. Ponit signa com
posite. ¶ Diuiditur hec pars in duas. Nam pri
mo ponit rubricam. Secundo prosequitur in
tentum. prima durat usq. Calidi quidem / &
siccit. Secunda diuiditur in quatuor. Primo po
nit signa calidi & siccit. Secundo calidi & hum.
Tertio frig. & hum. Quarto frig. & siccit. Pri
ma usq. Si uero humiditas. Secunda usq. Hu
midiores. Tertia usq. Frigidum uero. Prima
in duas. Nam primo ponit signa familiaria.
Secundo non familiaria. Prima usq. De tot
us uero corporis. Prima in tres. Nam primo
ponit signa a pulsibus & spirita. Secundo a pi
lis. Tertio ab actibus moralibus. Prima usq.
Oium huius. Secunda usq. Ad actiones. ¶ Sunt
igitur in presenti lectione. 5. partes. ¶ Dicit
tur ergo in prima q signa composite differ
perantie cordis sunt ea que nos dicemus infra.
¶ In secunda dicit q signa cordis calidi / &
siccit / sunt hec / durities pulsus / uelocitas / & spi
ritus eius / & spiritus magnitudo / uelocitas / &
frequentia / & multo magis est spiritus spissus
& uelox non crescente thorace fin proportio
ne caliditatis cordis. ¶ In tertia dicit q mul
tudo pilorum fin pectus & hypochondria est
signum calidi & siccit cordis. ¶ In quarta pre
dicit q preparatio & animositas / & uelocitas
ad actiones tyrannicas in moribus / furiosi
tas / & difficultas precatonis post iram sunt si
gna cordis calidi & siccit. ¶ In quinta dicit q
signum q sumitur a complexionis corporis to
tius / & a magnitudine pectoris ipsa debet fore
sunt supra

hinc supra determinauimus/ cap. de calido cor
 de. ¶ Ad euidentiam huius lectionis duo oportet
 notare de cometo. primum est generale/ se
 cundum est speciale. ¶ In generali. 5. facit.
 primo enim ponit anatomicam arteriarum/ Se
 cundo modum fm quem mutatur cor & arte
 riar. Tercio ponit quare fit dilatatio cordis/ &
 arteriarum & restrictio. Quarto que utilitas
 in mouer arteriarum. Quinto de motu pecto
 ris. ¶ De prima parte dicit q cor est sicut ra
 dia/ quo nascitur fm partem sinistram arte
 ria magnaque diuiditur in 2. partes. 1. partem
 que uadit sursum / & partem que uadit deor
 sum / & quolibet harum partium diuiditur in
 alias partes quousq; permeantur ad capillares
 arterias penitatas cum cute. ¶ De secundo di
 cit q motus cordis & arteriarum omnium est
 fm eodem modo hō se habeat naturaliter. nam
 si preter naturam sit hōtunc forte nō est sūis
 ¶ De 3. dicit q ideo fit restrictio cordis / &
 arteriar. ut expellatur fumus ledens / & ideo
 fit dilatatio cordis/ & arteriar / ut attrahatur
 aer frigidus ad temperandam caliditatem innatam.
 ¶ De 4. dicit q motus cordis fm Gal.
 ideo fit ut per ipsum motum flabellatur calor
 innatus pro sui nimia intensione / sed fm Ari.
 uidetur q fit motus cordis / ut flabellat calor
 innatus/ & ut per confricationem generetur ca
 lor innatus & spūs/ & uterq; concordat/ ut cū
 motu cordis de uita corpori mediante spū de
 ferente ibam aie. ¶ De 5. dicit q motus pe
 ctoris qui dicitur anhelus est pp causam eandem/
 pp quā est pulsus. 1. pp expellendam uaporesam
 simositatem/ & pp euitandam / & infrigidan
 dam ibam calidam/ que ē a corde neg. est dis
 ferentia/ nisi quia motus pectoris est uolūtari
 uum fiat per lacertōt motus uero cordis nō
 est uolūtarius/ cum nō moueatur fm libitum.
 ¶ Vbi generali expōne/ mō uidemus spālē/
 de qua duo uidebimus. 1. de causis permu
 tantibus pulsū & anhelitum/ Secundo qualiter il
 la permutatio fiat. ¶ Dico q cū permūtantes
 pulsū & anhelitum sunt tres/ nam prima est
 necessitas que est custodia caliditatis innate/ ne
 succubat/ & generatio spūs. Seda cū est uirtus
 motus que est quadruplex. Vna enim est que
 dilatat/ que operatur cum uillis longitudinali
 bus. Alia est que constringit/ que operatur cū
 latitudinalibus. Tertia est que retinet post di
 lationem/ Quarta est que retinet post restricti
 onem/ & iste due operantur cum trāuersa/
 libum/ & (ut breuiter dicam) cum obus spēbus
 uillis/ uirtus uero que facit anhelitum opera
 tur cum uillis lacertōt pectoris uolūtariē mo
 uētibz. Tertia causa mutatur pulsus/ & anhe

litus est dispo organo. 1. pectoris/ & arteriar.
 Nā si sunt obediētia/ & nō ipedita/ tūc uirtus
 pōt ea mouere/ & si nō sunt obediētia/ tūc uir
 tus dure mouet ea. ¶ De 3. dicit q necessitas
 pulsū & anhelitum mutat/ qā cum caliditas
 cordis nō pōt stare cum magnitudine pulsū/
 tūc oportet q addat / & fiat uelox / & cū plus
 addit necessitas/ tūc oportet ut fiat pulsus spū
 sus/ & nō solum uelox/ & intelligas uelocē pul
 sum/ qñ tps restrictiois & dilatatiois est breue
 & tardum eius pūm/ & intelligas spissum qñ
 tps mēsurans quietes duas/ est breues/ & pp ean
 dē cūm fit anhelitus magnus/ uelox/ & frequē
 cū uero incipit deficere necessitas/ tūc p deficit fre
 quētia/ & cū plus deficit necessitas. tūc deficit
 uelocitas/ & ultio deficit magnitudo/ nisi h cō
 tingat pp defectū uirtutis. Nā posset deficere
 uirtus/ & tūc esset pulsus frequens & uelox/ &
 minuetur magnitudo/ & h est cūq pulsus mu
 tat/ pp necessitate. 1. pp custodiam innate calidi
 tatis/ qñ aut & organum mutet pulsū pla
 num est. ¶ Pulsus duri & magni/ ueloces/ &
 spissi. Cā hoc obū dicta est in co. Sed qd de
 magnitudine/ qā ut q nō debeat h poni p. qā
 Almasor nō posuit eam in tali pulsū. ¶ Pre
 terea rō probat/ qñ inslm pp siccitatem est i/
 obediēs/ & uirtus pp multā dissipantiā i ueris/
 qā qñtibus dēt eē debilis. ¶ Ad h rō. qā ta
 si corde pulsus ē magnus/ nō tñ multū/ ut dīc
 Aui. de signis huius cordis pulsus in eo est ma
 gnus cū mēsurā/ & ē magnitudo pp necessitatem
 exnēte/ & diminutio eius pp iobediētiā inslm
 ut/ & Almas. forte nō posuit/ qā pūus erat ex
 cessus in qñtate. ¶ Ad id aut q dicebat de in
 slio iobediēte/ & uirtute debilitadico q plus ē
 opata necitas exnē. qñ inslm inobediēs/ & uir
 tus ē nō fuit tātē debilitatis/ nō sufficeret
 ad magnitudinem. ¶ Preterea ut q debui
 set ponere h mōi pulsū forte/ qā Halyab. po
 nit pulsū uehementem eē i tali corde. ¶ Ad
 hoc rō. qā Halya. adūpse ibi uehementem p ma
 gno. ¶ Et spūs magni ueloces/ & frequētes. Sed
 hic qd cū spūs sit pportionalis pulsū/ qñ nō posu
 it spūs duos/ & ut qā debuisset ponere/ qā in
 tali corde debuit ēē thorax durus / pp siccitatē
 cordis. ¶ Ad hoc rō. qā i tali corde pulsus hī
 est durus/ si nō phibet epas sua hūiditate/ tñ hoc
 signū ē oculū/ & iō obmisi. Vel dic q pphē
 dit ipm in qñtate rotius. ¶ Et multo magis
 addit ad uelocitatē & frequētiā nō crescit fm
 ppositionem cordis thoracē/ licet thorax non
 proportionetur huic cordi tripliciter. scilicet
 quia fit minor temperato thoracē/ uel quia fit
 tpatuuel quia maior/ sed non tñ qñm est ca
 liditas cordis/ nō ultimo nō accipit Gal. licet

3
 4.
 Sit ne cor
 dis ca. & sic.
 Pulsus etiā
 magnus.

Sit ne cor
 dis ca. & sic.
 Fortis itē
 pulsus.
 Cur spūs nō
 dixit duos
 in ca. & sic.
 corde / ut
 pulsus.

Caluescunt
ne peccore
q calo cor
de sicco
sunt

posset verificari etiam cum aliis. Sed de hac p
portionem thoracis ad cor lege supra. de cor
de frigido. ¶ Osum pilosissimum. Causa huius ē
ga due cause couenerunt ad generationem ip
sorum facientium pilos. scilicet & sic. ¶ Sed q̄ nū
quid isti caluescant in peccore tpe iuuentutis
& uidetur q̄ sic ga ca & sic. in cerebro q̄ est
mēbrum humidum facit caluitium. ergo mul
tomagis in corde q̄ ē mēbrum siccum. ¶ Ad
hoc responde q̄ isti tales non caluescunt in pe
ccore. Nec obstat q̄ obitici de cerebro q̄ per
ditus est carnosum. & sic habet tantum de hu
miditate q̄ non permittit reddi materiam pi
lorum/neq̄ poros superflue dilatari. ¶ Pre
terea cor magis distat a cute peccoris i q̄ distet
cerebrum a cute capitis. nam in motu suo elō
gatur a thorace. ¶ Itē caliditas cordis diffun
ditur per totum elabnum peccoris qui est la
tus & etiam per totum corpus sed caliditas ad
cerebrum ex toto corpore & ex complexione
propria cerebri est adunata in loco strictior
habet diffusioem amplam & sic propter istas
tres cās caluescit capitis asrior i cerebro calō
& sicco / q̄ non contingebat in corde calido
& sicco. ¶ Ad actiones uero parati. Sed que
ritur quales actiones intelligat. scilicet utrum actio
nes uoluntarie motiuas & uidetur q̄ non / ga
ille dependet a cerebro & nō a corde. ¶ Ad
hoc respondeo q̄ possumus intelligere actio
nes motiuas uoluntarias. & etiam actiones spi
rituales que sunt irasci & dñari & his similia
nec obstat q̄ actiones mobiles fiant a cerebro.
quoniam ipse habet duas causas. scilicet causam in
citantem & impellentem/puta caliditatem cor
dis & cām immediate mouentem uirtutem moti
uam cum suis muscularis. Et cā q̄ sunt ad actio
nes parati est / quia caliditas est qualitas mobi
lis ualde unde reddit corpus mobile / in quo
dominatur. ¶ Et animosi & ueloces. Isti sūt
animosi propter magnitudinem caliditatis a
cuteo q̄ cum siccitate coniungitur. & sunt ue
loces propter eandem causam. ¶ Et tyranni
moribus. Causa est / quia cito mouentur ad su
rorē & tarde dimittūt / & h̄ est q̄ sequitur i
littera. ¶ Etenim furiosi & difficile placabi
les. Et nō q̄ tyrānus accipitur apud artificem
moralem aliter q̄ apud medicum. Nam arti
fex moralis dicit tyrānum oppositum regi. Di
cit. n. a. ri. in lib. ethicorū q̄ tyrānus differt a
rege q̄ rex querit utilitatem populū ille uero
propriam & Boc. dicit in topicis q̄ rex ex le
gibus sumit imperium sed tyrānus uolentem
dñationem super populum ponit. Medicus ue
ro uocat tyrānum omnem / qui facile irascitur
& difficile placatur. ¶ De iotius uero corpo

ris erasi & c. In calido & sicco eride totū cor
pus est tale / nisi contradicat epas & peccus est
latum nisi contradicat cerebrum / sciendo la
titudinem. ¶ Preterea uidetur fuisse deficiē
quia supra loquendo de pulsū & anhelitu de
buit ponere uelociores in dilatatione i in co
strictione. Nam & hoc Aui. ponit & ratio est
quia in tali corde maior est necessitas euentu
tionis / q̄ mundificationis. ¶ Ad q̄ respondet
q̄ ipse nō ponit in hoc loco / quia expectabat
se positurum contrarium huius in corde calido
& humidiorunde per id q̄ ibi dictum est
subauditur hic & ideo hoc fecit quia illud est
manifestius q̄ hoc. ¶ Preterea uidetur deficiē
ens in pilis. Nam ponit solum pilositatem. i.
multitudinem pilorum. Aui. n. posuit signa a
pilis. scilicet multitudinem grossitudinem pilorū &
crispitudinem. ¶ Ad q̄ rōde q̄ per pilosita
tem non solum multitudinem pilorum debet
mus intelligere / sed etiam omnes differēcias
pilorum augmentatque attinent cal. & sic.
¶ Preterea uidetur deficiens in ponendo si
gna a moribus / quia Aui. ponit in uerēcūdiā
in tali corde / que h̄ nō ponitur. ¶ Ad q̄ rō.
q̄ in uerēcūdiā comprehenditur sub hoc q̄ di
co animosi & etiam blandities. Nam per bla
ditiam ego intelligo q̄dam suasionem humili
tatissimam enim qui habet multum de calore na
turali magis flectuntur p̄ resistentem & humi
lem suasionem q̄ per iram / & superbam osten
sionem. ¶ Visus que dubitantur de textu
deamus aliqua de comēto. & sunt duo dubia
primum est de dilatatione & costrictione cor
dis & arteriarū. san simul dilatantur an non.
Secundum est de motu cordis an sit naturalis
uel animalis / & per consequens queretur de
anhelitu an sit motus naturalis / uel animalis.
¶ De p̄no sic procedo uidetur q̄ arterie sūt
dilatentur cum corde / & simul costringantur
aucte Com. hic & etiam. Ganēte in fine pul
sibus ad reuerum. dicit. n. hunc sermonem oēs
arterie eodem modo pulsant & alternacim si
bi & cordi ut ex una eis possit de oibus syllo
gizari & argumentari. Itē aucte Halyabbaci
de pulsibus cap. p̄dicit. n. hunc sermonem. cor
& uene pulsantes mouentur motu uno mō &
in uno tempore. scilicet motus alteri motus est
equalis / nec alius motus aliquando precedit.
¶ Preterea uidetur hoc ratione / quoniam
motus arteriarum est per uirtutem uisalem q̄
est in corde / mouentur ergo arterie per motū
cordis & ab illo est principium motus eunt
sed quandoq̄ duo corpora talia sunt / quo
rum unum mouetur p̄ motum alterius / simul
habent suos motus conformes. ergo cum dila
tantur cor

totum cor dilatatur arterie. ¶ Preterea si cor de dilatato arterie constringeretur / sequitur q dilatatio est causa constrictionis / & e converso / sed qd est impossibile. ¶ Preterea cum una sit virtus / que movet cor / & arterias / qd patet per definitionem pulsus / oportet necessario / q quando dilatat cor / q tunc etiam dilatat arterias / nam duo contraria per se simul faciunt / qd est impossibile. ¶ Preterea in dilatatione cordis eventatur calor innatus in toto corpore / ergo si cor dilatatur / arterie constringuntur / tunc cum arterie non attrahant sed expellant / non eventabitur tunc calor naturalis / qui est in eis / neq etiam eventabitur postea / quando cor constringitur / quia tunc temporis ipse recipiunt a corde / quia scilicet tu ponis ipse dilatantur / & a corde non possunt recipere aerem / qui sit aptus ad eventationem / eo q ille qui exis a corde est calidior / q aer contentus in arteriis / & talis aer non posset facere eventationem caloris existentis in arteriis / & sic sequitur q calor arteriarum non posset evanescere. ¶ Preterea persuadetur per experientiam tactus / nam si posueris unam manum super pectus alienius / & aliam super arteriam brachii / inuenies simul percuSSIONem fieri in pectore / & brachio. ¶ Preterea per motum arteriarum / nam nos significamus super motum cordis / sed constat q diastole & systole habent proprias significationes / quia diastole inuenitur diversa a systole in pulsibus inaequalibus / ergo si quando fiet diastole in pulsu / tunc fiet systole in corde / oportet nos significare per aliquid su per dissimile ab illo / quod est inconueniens. ¶ Ad contrarium est tex. Gal. in lib. paruo de pulsibus / enim dicit expresse / q cum dilatur cor / constringuntur arterie / & e converso. ¶ Preterea Avicenna dicit. e. de virtute vitali / q virtus vitalis simul dilatat / & constringit / sed simul non potest dilatare / & constringere cor / sicut nec dilatare / & constringere arterias / respondetur ergo / q quando dilatat cor constringit arterias / & e converso. ¶ Preterea qn cor dilatur / tunc recipit aerem a pulmone / & sanguinem ab epate / & quando constringitur / tunc expellit fumosas / superfluitates ad pulmonem / & expellit spiritum ad omnes arterias corporis. Sed vult Gal. in libro de iuuentutis membris / q in corde sunt quatuor orificia. Duo per que emittit quando constringitur / & duo per que attrahit quando dilatur / & vult ibidem q illa orificia habent sua hostia / quibus clauduntur & aperiuntur / & dicit q quando cor attrahit clauduntur hostia orificiorum / per que emittit / & quando cor expellit / clauduntur

orificia per que attrahit / si igitur / quando cor dilatur / arterie dilatantur / tunc ipse nihil attrahent a corde / relinquuntur ergo q qn cor dilatur / tunc arterie constringuntur / & quando cor constringitur / tunc arterie dilatantur. Nam quando cor expellit spiritum / tunc arterie recipiunt. ¶ Preterea Gal. vult in 3. de virtutibus naturalibus / q membra quorum unum tribuit alteri / sic se habent / q quando primum expellit / secundum attrahit / & qn secundum expulit / iterum tertium attrahit / verbi gratia quando stomachus expellit / tunc epas attrahit / & quando epas expellit / tunc uene attrahunt / & qn uene expellunt / tunc attrahunt membra / cum ergo arterie recipiant ex corde spiritum ipsum attrahunt quando cor expellit / & sic per consequens dilatantur / qn cor constringitur. ¶ Preterea qn cor dilatur / tunc abbreviatur / sicut dicit Gal. in lib. de iuuentute. sed eo abbreviatur / oportet arterias elongari / quibus elongatis / necesse est eas constringi / cum ergo cor dilatatur / arterie constringuntur. ¶ Ad hanc questionem dico q dum cor dilatur arterie constringuntur / & e contra / & concedo rationes ad hanc partem adductas. ¶ Ad illud uero q obiebat per tex. Gal. Haly. & Halyabbat. dico q illi textus sic debent intelligi q motus cordis / & arteriarum est simul quo ad iudicium / & hoc patet per uerba Gale. qui dicit in illo introductorio ad teueru q arterie pulsant / ut ex una eorum possint omnibus sylogizare / & etiam Halyabbas post illam auctoritatem subiungit / q ex motu unius capiatur scientia omnium per collationem. Si ergo Haly uoluit intelligere / quando dicit dilatationem cordis / & arteriarum esse simul / intelligere similitudinem quo ad iudicium & cognitionem. scilicet quia per dilatationem arterie cognoscitur dilatatio cordis / & e converso / uera dicitur taliter autem mentis fuit. ¶ Ad rationem uero primam sic respondeo q cor est principium motus arteriarum per uirtutem que est in ipso / & non ratione sue corporeitatis / & non est inconueniens q uirtus que est in corde fluens ad arterias / constringat arterias cum dilatat cor / expulsa enim cordis / & expulsa arteriarum est una uirtus / sed non operatur simul in corde / & arteriis / unde non est inconueniens q in diuersis subiectis unam faciat operationem in diuersis subiectis. ¶ Ad secundam rationem dico q non sequitur q contractio sit causa dilatationis / & e converso. qn licet uirtus / & dilatans / & constringens cor fiat in arteriis / & dilatat / & constringat eas / sicut dictum est. tertio de uirtutibus naturalibus in diuerso tempore / quo

Decernit.

dilatatur cor & constringitur non tamen per hoc dilatatio eius in corde est causa constrictionis in arteriis: nec constrictione in corde est causa dilatationis in arteriis: peccat enim secundum accidens. ¶ Ad tertiam dico quod arterie in sui dilatatione attrahunt tria corpora: scilicet aerem & vaporem qui est spiritus / & sanguinem: attrahunt etiam a tribus locis. Nam arterie que sunt prope cor: sicut illa que est in dorso & sibi proxime: attrahunt ab ipso corde / ille vero que sunt prope cutem attrahunt acutem aerem: ille vero que sunt in medio inter proximas cordi & proximas cuti: partim trahunt a venis sanguinem subtilem: & partim trahunt a corde. Hec distinctio ponitur a Gale. de virtutibus naturalibus lib. tertio. cum ergo constringitur cor: & arterie dilatantur / exit de corde sanguis arterialis cum spiritu vitali / & calore innato: & etiam aliquid de aere portat secum: sicut dicit Halyabbas de membris cap. de arteriis: & ille calor naturalis exiit de corde eius: tunc per dilatationem cordis / que precessit: cum vero venit ad arterias: & incipit diffundi per eas: non indiget magna euentatione: eo quod iuit ad loca minus calida que sunt cor: & quia sanguis qui attrahitur ad arterias de venis est frigidus respectu illius caloris: sufficit ergo illi calori modica euentatio: & illa fit per attractionem arteriarum a cute: & hoc vult Auienna. primo cap. secundum cap. secundo. & Haly. in Comento presentia capituli: sic ergo non fit euentatio per aerem uenientem a corde / sed uenientem ab exterioribus corporis: & per easdem etiam regiones fit expulsio: quando constringuntur: & forte aliquid de illis fumosis: tibus expellitur ad cor: quando constringuntur arterie: licet officia euentantia: tunc claudantur. quoniam impossibile est ea totaliter claudere: ut nihil recurrat / ut dictum est / tertio de virtutibus naturalibus: & de iuuentutis membrorum. ¶ Ad quartam rationem dico quod eam soluit Gale. in libro paruo de pulsibus: dicit enim quod percussio que sentitur in pectore est quando cor constringitur / quia tunc proximat thoraci: & ita hoc erat argumentum in contrarium. Nam si tunc sentitur percussio in pectore: quando cor constringitur: & eodem modo sentitur pulsus in manu: sequitur quod quando cor dilatatur & arterie constringuntur: & e converso. ¶ Ad quintam rationem dico quod per diafolem arterie significantur super diafolem cordis: & per fistulam arterie super fistulam cordis: licet illa fiant in diuersis temporibus: unde quando nos tangimus arteriam: & uidemus suam dilatationem: iudicamus similem di-

latationem fuisse in corde: que precessit & non iudicamus super constrictionem cordis que fit tunc: sed iudicabimus per constrictionem arterie que uenit post dilatationem. ¶ De secundo sic procedo uidetur quod pulsus sit motus animalis: quia uirtus pulsatiua non inuenitur nisi in animalibus: sicut dicit Auienna. de uirtute uitali: plante namque non habent uirtutem pulsatiuam: unde cum in plantis inueniatur uirtus naturalis sufficiens & completa: & ipse non habet pulsus: sicut pulsus per aliquam aliam uirtutem: & non per naturalem: & illa non erit nisi uirtus per quam animal differt a planta: sed animal differt a planta per uirtutem animalem: ergo pulsus sit a uirtute animali. ¶ Preterea pulsus sunt duo contrarii motus similes: & tales non possunt fieri a uirtute naturali: sicut dicit Auienna. cap. de uirtute uitali. ergo pulsus sit ab animali uirtute. ¶ Ad contrarium Gale. de accidentibus & morbo lib. quinto dicit quod pulsus est motus naturalis. ¶ Preterea Auienna. Canon cap. primo: de anhelitu dicit quod pulsus est motus pure naturalis. ¶ Preterea patet per rationem / quia pulsus non potest prohiberi: nec fieri per uoluntatem: ergo non est motus animalis. ¶ Preterea queritur de anhelitu: & uidetur quod sit motus naturalis: quoniam omnis motus localis: qui fit in corpore animalis: aut est naturalis: aut uoluntarius: sicut habetur ab Auienna. cap. de membris: sed anhelitus non est motus uoluntarius: quoniam ipse fit in forma in quo uoluntas non operatur: quia uoluntas non operatur sine apprehensione: sicut probatum est per philosophum. 3. de anima. 6. & per Auienna. 6. de naturalibus. ¶ Ad contrarium uidetur: quoniam anhelitus fit per lacertos: quod motus est uoluntarius: & non naturalis: sicut uult Auienna. cap. de membris: & cap. de uirtute motus. Et etiam quia uidemus anhelitum prohiberi: Et etiam fieri per uoluntatem / Etiam Com. in presenti cap. hoc idem uult. ¶ Ad euentum per motum quoniam motus animalis potest multipliciter dici. Uno quidem modo uocatur omnis motus qui fit ab anima accipiendo animam secundum philosophum: & hoc modo potest dici quod motus cordis sit animalis. Alio modo potest accipi motus animalis pro motu uirtutis uoluntarie mobilis: nam apud medicos uocatur anima: solum uirtus apprehensiva: & motus uoluntarie: & hoc modo motus cordis non est animalis: sed naturalis. Item in motu naturali potest fieri distinctio / quia motus naturalis potest dici solum ille motus: qui fit a uirtute que operatur in re nutritiua: & si modo motus cordis non est naturalis: imo de spirituali motus: quod fit a uirtute spirituali. Alio modo accipitur naturalis motus

motus pro omni motu qui fit a uirtute que ne
q. apprehenditur; neq. mouet uoluntarij & hoc
modo est motus eius naturalis / & hec distin-
ctio probatur per ea que dicit A uic. de uir-
tute uitali / & ex ea patet ueritas questionis.
Ad aliam questionem de anhelitu dico q.
motus qui anhelitus dicitur potest comparari
ad multa / quia potest comparari ad uirtutem
que immediate mouet lacertos / & potest com-
parari ad causam pulsantem illam uirtutem / ha-
bet enim uirtus illa lacertorum uirtutem im-
perantem / puta appetitum / siue uoluntatem / q.
fit per uirtutem irascibilem / uel concupiscibi-
lem / & habet illa uirtus motiua que est in la-
ceris alteram causam pulsantem. I. necessitatē
cordis que fit propter uirtutem uitalem. Et p-
batur primum membrum distinctionis p. A uic.
3. can. de somno & habet. Dico ergo sic q. si
u. uis iudicare anhelitum ratione uirtutis que
immediate mouet lacertos / aut ratione uoluntar-
tiue appetitus animati / sibi precipiens / est
motus animalis. Si uero uis ipsum iudicare ra-
tione necessitatis ibi pulsantis / que ptingit ra-
tione uirtutis spiritalis / dico q. ipse motus ē
naturalis / sicut & pulsus. Nam ab eadē fit uir-
tute / & propter eandem necessitatem / & hoc
innuit A uic. 3. can. de anhelitu. Dicitur q. an-
helitus est motus uoluntarius / qui potest altera-
ri cum uoluntate a pulsu naturali / & pulsus est
motus naturalis purus / uoluit enim ostendere
cum dicit q. potest alterari cum uoluntate a
causa naturali / q. aliquid habebat in se de p-
prie-
tate motus naturalis / & etiam cū dicit postea
& pulsus naturalis purus / monstrauit hoc idē
fieri tantum / nec natura habet aliquid de mo-
tu animali / Sed qualiter fiat anhelitus in apo-
plecticis / cum in eis uirtus animata sit totaliter
impedita / ut Gal. in co. illius affor. Apople-
xiam quidem fortem & c. q. anhelitus fiat in
apoplecticis propter necessitatem / & uirtutem
lacertorum.

erit similis pulsibus. Minore uero
existente tanto uelocior & frequen-
tior est predictis spiritus quāto tho-
rax minor. Multa uero conuersio ē
sūm crasim facta & maxime si sūm hu-
miditatem accidit. Nec preter ea q.
dicta sunt adhuc & in putridas egrit-
tudes ex corruptis & putrescenti-
bus in eis humoribus incidunt. Et
expirationes maiores & uelociores
inspirantibus. Et in pulsibus sistoles
uolox. Humidioris uero & frigi-
dioris cordis signa. Pulsus molles.
Et consuetudo timida; & formidolo-
sari pigra. Sunt uero & nudi pili bī
sūm pectora. Et minime trāscurrunt.
Et in iram non sunt parati. Quod
uero circa thoracem & totū corpus
bis que prius dicta sunt similiter de-
terminandum est. Frigidum ue-
ro & siccum cor pulsus quidem duros
operatur & paruos. Spiritus uero
si quidem proportionabiliter frigidū
tati paruus thorax sit competentes
Si uero maiorarum; & tardū. Mi-
nime uero omnium tracundi bilico-
cti tamen aliquibus trāsci seruāt me-
moriam; sunt uero & bī non pilosi
pectora omnium maxime. De par-
uitate uero thoracis & totius corpo-
ris frigiditate similiter determinan-
dum est. Unum cōmune in oībus
bis que dicta sunt cōmemorantes q.
quecūq. de moribus aut nunc aut
sūm aliam aliquā scripta sunt oratio-
nem ad agnitionem crasosinō pro-
bonis aut prauis moribus ex philo-
sophia exercitatorum sed pro natu-
ralibus uinculis dictum est.

Tex. co. 11

Tex. co. 12

Tex. co. 13

Sed uero humiditas ob-
tinuerit cum caliditate. Pilosi
quidem minus bis qui prius dicti
sunt huiusmodi. Et parati ad actio-
nes non minus illis. Non tamen se-
rociore in furore sed in iram tantū
parati. Pulsus uero molles & ma-
gni & ueloces & frequentes. Et spiri-
tus thoracis quidem proportionalis-
ter se hñte cordi sūm eandem formā

Posit signa calidi & sic
ci cordis / ponit nunc signa calidi & hum.
usq. Humidioris ibi ponit signa fri. & hum.
usq. Frigidum / Ibi ponit signa fri. & sicc. usq.
Unum cōmune / ibi ponit canonem / q. corrigat
errorem / qui posset contingere circa mores.
Prima pars principalis habet duas. Nam pri-
mo ponit signa absolute lapsi. Secundo multū
lappi. Durat prima usq. Multa uero. Prima in
Thaddei

Lectio 24
Introductio
Partitio

quatuor. Nam primo ponit signa a pilis. Secundo ab actionibus. Tercio a pulsibus. Quarto a spiritibus. Prima usq. Et parati. Secunda usq. Pulsus uero. Tercia usq. Spiritus thorace. Pars secunda principalis diuiditur in. 2. nam primo ponit signa familiaria. Secundo non familiaria. Prima usq. Quod uero circa thoracem. Prima in quatuor. nam primo ponit signa a pulsibus. Secundo a consuetudine. Tercio a pilis. Quarto ab accidentibus anime. Prima usq. Et consuetudo. Secunda usq. Sunt uero. Tercia usq. Et minime. Pars tertia principalis diuiditur in. 2. Nam primo ponit signa familiaria. Secundo non familiaria. Prima usq. De paruitate. Prima in quatuor. Nam primo ponit signa sumpta a pulsibus. Secundo a spiritibus. Tercio ab accidentibus anime. Quarto a pilis. Prima usq. Spiritus uero. Secunda usq. Minime. Tercia usq. Sunt uero. **D**icit ergo in prima parte q habentes cor calidum & humidum habent pauciores pilos in pectore q habentes cal. & sic. **I**n secunda dicit q isti tales sunt prompti ad actiones non minus eis sunt qui habent cor cal. & sic. Sunt itide ad iram pronitquam nō haud detinēt. **I**n. 3. dicit q isti tales hnt pulsus molles magnos & frequentes. **I**n quarta dicit q si thorax sit proportionalis complexionis cordis spiritus proportionales erūt pulsibus. Quia sunt magni ueloces & frequentes. Sed si thorax fuerit minor q complexio cordis requiritur tunc qto thorax est minor qritate debita / tanto spiritus uelociores & frequentiores ipsi pulsibus. **I**n quinta dicit q si cor multum dissemperetur ad caliditatem & humiditatem tamen magis ad humiditatem tunc preter signa sumpta sunt alia signa. f. q tales incurrunt egritudines putridas ualde de leui & tunc quando habent has egritudines putridas habent expirationes uelociores & maiores q inspirationes & sistolem in pulsu uelociorem q diastolem / & hec est prima pars principalis. **I**n secunda dicit q si signa frigidi & humid. sunt h. f. mollities pulsus. **I**n secunda dicit q habentes tale cor sunt timidi forma dolosi & pigri. **I**n tertia dicit q isti tales non sunt pilosi. **I**n quarta dicit q isti tales parum tenent iram neq multū parati ad eā. **I**n quinta dicit q signa sumpta a magnitudine thoracis & qualitate totius uitae debēt sumi sicut diximus supra ca. de calido corde / & hec est secunda pars principalis. **I**n tertia principali sic dicit q habētes cor frigidum & sic. habēt pulsus duos & paruos. **I**n secunda dicit q si thorax fuerit proportionalis frigiditati cordis sunt spiritus propor

tionales pulsibus. sed si thorax sit maior q requiritur frigiditas cordis tunc sunt spiritus rariiores & rariiores pulsibus. **I**n tertia dicit q isti minime mouēt ad iram tamen si cōtingat eos irasci / seruant multum in memoria. **I**n quarta dicit q isti non sunt pilosi in pectora. **I**n quinta dicit q signum sumptū a qritate thoracis & a qualitate totius debet sumi proportionaliter hiis que dicta sūt in. c. de corde calido. **I**n quarta parte principali dicit q signa sumpta a moribus dicta hie / ue alibi debent intelligi de moribus naturali bus & nō de moribus acquisitis per legem aut per phiam / aut per consuetudinem. **P**ilosi quidem minus hiis qui prius dicti sunt. Ratio quare sunt minus pilosi est / quia pilus generatur a uaporibus conuersis in sumum siccum. Hoc autem minus contingebat in calido & humido q in calido & sicco. **E**t parati ad actiones non minus. Sed contra caliditas cōstituta siccitati est acutior q cōiuncta humiditati / sic ut dicitur in Comē. illius affor. Qui crescunt. Et est etiam ualde mobilis. Nos enī uidemus caliditatem in igne / quia pūcta est siccitas / facere corpus mobilissimum. Ipsam ignem qui habent cor calidum & siccum / q isti. **A**d hoc respondeo q in calido corde & humido citius sit impressio q in calido & sicco. Nam due qualitates conueniunt ad motum. scilicet caliditas & humiditas recipiens in corde. At in ea & siccitate solum caliditas / quia siccitas prohibebat receptionem impressionum / superabit ergo cor calidum & humidum cor calidum & siccum in facilitate recipiendi impressionem / cor autem ea & sic. superabit cor calidum & hum. in acuitate caliditatis / & uelocitate fac mobilitatis. **P**reter ea queritur de quibus actionibus intelligat. **A**d q respondeo q intellexit de moralibus. & etiam uerum est de cōmuni bus actionibus sicut est ambulare / currere / & similia. **N**on tamen ferociiores furorē. i. minus feroces q habentes cor ea & sic. quoniam facile recedit ab eis ira propter humiditatem. unde Aui. dicit in. 3. de signis cal. & hum. cor / dicit q in corde cal. & hum. non est uchemens ira. **S**ed in iram tantum parati. Sed queritur qui sint paratiore ad iram tamen isti / uel habentes cor calidum & siccum. & uidetur q isti eo q due cause contingant ad hanc preparationem. Caliditas incitans & humiditas ad receptionem preparans. **A**d hoc respondeo q non credo ibi differentiam de qua sit curandū quia caliditas acutior est in corde calido & sicco unde magis incitat q in calido & humiditate

3
Sensu.

q. 2. 1. 1. 1.
habentes
1. 1. 1. 1.

1
inter
littere
Tercia

Ad alie
obedi
si p
neq
fac
an
ca

Q
ille
ad
gen

Sic
con
fuit
ad
ca

modotamen arbitror bene paratiores ad irā/
habentes cor ca. & humid. licet non multum.
¶ Pulsus uero molles. Causa huius est molliti/
tas arterie ex humido corde nate. ¶ Et ma/
gni. Causa huius est multa necessitas euetatio/
nis & maior mundificationis. ¶ Sed querit/
ur ubi sit maior pulsus in corde calido & sic/
an in calido & hum. & uidetur q. sit maior in
calido & humidior quoniam arteria in calido/
& sicco est magis inobediens propter duritiē.
Et uidetur q. sit maior in illo q. in eo est acu/
tior caliditas cum sit cōiuncta siccitati. ¶ Pe/
terea humiditas etiam superflua reddit orga/
num inobediens sicut dicit Gale. in Com. de
pulsu sexuum. ¶ Ad hoc respondeo q. credo
maiores esse pulsus in corde calido. & humi.
q. inuit Aul. nam ponendo signa calidi &
sic. cordis ponit pulsus eius esse magnum cū
mensuratis ponendo signa calidi. & humi.
ponit pulsus eius esse magnū absolute. ¶ Ad
argumentum in contrarium dico q. plus impe/
dit excessum magnitudinis durities arterie in
calido. & sicco. q. obtusio caliditatis in calido
& humido. ¶ Ad secundum dico q. non est
tanta ineptitudo instrumenti ratione humidit/
atis quanta est ratione siccitatis. forte humi/
ditas que est in arteria talis cordis non reddit
inobedientem arteriam. imo magis obediē/
tem. Gal. autem loquebatur lib. de pulsibus de
humiditate flegmatica qualis reperitur in ar/
teris mulierum. ¶ Et ueloces. Sed non uidet/
ur. Nam Halyabbas ponit in tali corde pul/
sum esse mediozem inter uelocitatem & tar/
ditatem. Et etiam ratio ostendit hoc. quoniam
caliditas in eo est obtrusa propter humiditatem.
¶ Ad hoc respondeo q. pulsus debet esse ue/
lox tamen minus q. ca. & sic. & hoc dicit Aul.
ponit enim q. uelocitas & frequentia eius nō
sunt cum multo excessu. ¶ Ad id autem qd
oppones per tex. Halyab. dico q. loquebat/
ur per comparationem ad cor ca. & sic. ¶ Et fre/
quentes. Idem dicatur de frequentia qd dixi/
mus de uelocitate. ¶ Et spiritus (thorace qd
proportionaliter habente se cordi) sicut eisdem
formam cum pulsibus & c. i. si thorax fuerit tā/
to maior equali thorace quanto hoc cor est ca/
lidius & humidius. eicit spūs magnus. uelox. fre/
quens. ea q. tate qua ecat pulsus. Sed si thorax
non fuerit tanto maior equali thorace. quāto
cor est calidius & humidius temperato / eicit
anhelitus uelocior & frequentior ea q. tate
qua deficiebat in magnitudine. & causa est. q. a
in tali thorace nō sit tanta aeris attractio. que
ad necessitatem sufficiat unde oportuit supple/
ri per uelocitatem & frequentiam. De hac au

tem materia supra quere. cap. de frigid. corde.
¶ Multa uero sicut crasim conuersione facta.
¶ Sed obicitur q. etiam supra posita signa ui/
dentur significare multam distemperatiam in
corde. cum ipse loquatur hic de corde simplici
ter tali. ¶ Ad qd respondeo sicut diximus su/
pra de calido corde. ¶ Et maxime si sicut hu/
miditatem accidet. Hoc cum due sint cause pu/
tredinis. sc. ca. & hum. sicut dicunt omnes autho/
res medicinales. quando loquuntur de causis pu/
tredinis. tamen magis causat putredinem sup/
flua humiditas / quia non potest regi a calore
innato. ¶ Sed quoniam enim q. cor con/
uertatur multum ad cal. & humi. equaliter. nō
uidetur q. homo habens tale cor cadat magis
in putredines egrotudines q. habens ca. & humi.
non multum. quia nō potest fieri putredo do/
nec caliditas potest regere humiditatem. sicut
uult Aci. in. 4. methau. sed ita bene regit mul/
ta caliditas multam humiditatem. sicut pauca
caliditas paucam humiditatem. cum sit equalis
proportio inter eas. ¶ Peterea dicit Aci. in.
4. methau. q. multa quantitas defendit rem a
putredine. q. minus cadit i putridas egrotudines.
¶ Ad h. dico q. magis cadit in putredines ege/
tudinē habens cor cali. & hum. sicut dicit tex.
¶ Ad contrariam rationem dico q. licet sit
ibi equa proportio inter cali. & humid. tamen
magna quantitas humiditatis citius recipit ac/
tiones putrescendi. q. parua. & etiam quia ca/
liditas abundans in coepoce cōtinue generat
superfluitates fumosas quas oportet resolui. un/
de dico talem caliditatem / cum sit coniuncta
multe humiditati. esse facilem in defendendo
humiditatem. Et etiam de se caliditas comple/
xionalis prepatat hominem ad egrotudinem
calidam. quia facile fit transitus inter similia.
unde habens complexionem calidam citius ca/
dit in febrem. q. habens complexionem humi/
dā sicut dicit. G. 8. de ing. sa. ¶ Ad id qd obi/
citur de multa q. tate q. preseruat a putrefa/
ctione / dico q. ibi loquitur de multo q. tate
excessu / ut cum dicimus mare non putreficere
propter multitudinem suam. ¶ Peterea que/
ritur qd citius cadit in febres. an cor ca. & hu. ca. & hum.
an ca. & sic. & uidetur q. ca. & humi. per ea coe/
dē. que hic dicit Gal. & etiam quia in cali. & hu. inci/
dat ex sunt due qualitates convenientes ad putredine/
nem. sed in ca. & sic. est solum una. ¶ Ad cō. q. illo cali. &
tratiū dicit. G. de ing. sa. li. 8. q. complexio ca. sic. An eo/
& sic. citius cadit in febres etc. cō. p. nō. b. tratio. 1
¶ Peterea febris est mala pp. lo. ca. & sic. et/
go habens cō. p. nō. b. tratio. 2
citius cadit in eam. Unde Hyp. dicit i illo affe. 3
Qui crescit q. tate in febribus non fuit febres acute

Cōtingant
ne ca. & hu.
corde mor/
bi ex putre/
dine.

Celerius ne
ritur qd citius
ca. & hum.
ca. & sic.
putredine/
tratio.

sicut iuuenibus. ¶ Ad hanc questionem dico q habens cor cal. & humi. citius cadit in febres putridas q cali. & sic. sed cali. & sic. cadit citius in febres effimeras & ethicas, & sic intelligit Gal. g. de inge. sa. ¶ Expirationes maiores & uelociore in spirantibus; Causam huius ponit Com. quia cor cali. & humi. indiget maiori mundificatione q euentatione; Nam in eo generantur superfluitates fumose multe que indigent magna & ueloci inspiratione. Euentatione autem non indiget tanta eo q calor innatus gratia cuius fit euentatio non est tantus in febricitantibus sicut est in sanis qm est debilitatus per calorem accidentalem; Propterea ergo indiget parua euentatione; & similiter debet intelligi de diastole & systole pulsus. Nam diastole proportionatur expirationi. ¶ Sed de hoc dubitatur; Videtur enim q euentatio in febriente debet esse maior propterea q calor eius est coarsus ad igneitatem. ¶ Preterea uidetur ponere Com. q euentatio non proportionetur nisi ad calorem innatum & sic uidetur q in febricitantibus pulsus non debeat esse maior neq uelocior neq frequentior quod est falsum. Est enim qm maior & ut plurimum uelocior & frequentior. ¶ Preterea in estate est maior necessitas euentationis q hyeme; Sicut ponit Gale. in lib. de pulsibus temporum; Sed calor innatus minor est in estate q hyeme / ergo necessitas non comparatur solum ad calorem innatum. ¶ Preterea necessitas augetur per consumptionem spiritus sic dicit Gal. in Co. pulsus cap. de pulsibus exercitii Sed in febricitantibus est spūs psumptio; Nam uis ubiq est calor extraneus superfluous minis spūs ergo necessitas euentationis est maior in febricitantibus; igitur accidentalis calor uincit. ¶ Ad hoc respondeo q calor innatus qm ignitur & inflammatur indiget maiori & uelociori euentatione q indigeret qm erat teporatus; & concedo que hoc probant qd autem dicit Com. non debet intelligi de calore febrientium comparato ad calorem sani. Sed intelligitur comparando euentationem ad mundificationem in corporibus habentibus putridas egritudines uel existentibus aptis ad eas. ¶ Preterea queritur de ista inequalityte anhelitus & pulsus an debeat intelligi de tali corde solum qm febricitat uel paretur aliam putridam egritudinem. ¶ Et respondeo q non; Verius enim significat qm non febricitat; Sed ista inequalitytas inuenitur in eo non febricitante uel patiente aliam egritudinem putridam propter similitudinem quā hęc cum eis ratione aptitudinis ad cadendum in illas. ¶ Et i pulsibus systoles uelox. Sed querit

nūquid systole debeat maior in isto corde esse diastole. ¶ Et respondeo sic. Nam prius agebatur magnitudo propter augmentum necessitatis q uelocitas sicut dicit Gal. de pulsibus temporum & Com. supra de cali. & sic. cordes Unde qm posuit augmentari uelocitatem necessario ponit augmentari magnitudinem systolis licet non posuerit. Et etiam loquens de expiratione posuit maiorem & uelociorem. ¶ Preterea queritur nunquid in isto corde datur systole frequentior sicut dicit uelocior; Et uidetur q sic quia hoc dicit Com. Et uidetur q non quia frequentia non attenditur nisi in pluribus pulsibus sicut dicit Gal. lib. de pulsibus in pmo. ¶ Ad quod dicendum q ibi neq est frequentia fm ueritatem; Sed est ibi semis frequentia qm quies que est post dilatationem est minores quiete que est post constrictionem. ¶ Humidioris uero & frigidi. cordis signa pulsus molles. Causa huius est mollietas arterie. ¶ Sed queritur quare non fecit mentionem de paruitate pulsus & eius tarditate & raritate tñ Auic. de frigiditate & hum. corde posuit eas. ¶ Ad quod respondendo q ille differentie maxime dependet a qualitatibus actiuis; Et q supra fecit mentionem de eis in corde frigido non fuit oportet tantum. ¶ Et consuetudo timida formidolosa & pigra. Formidinis autem & timoris cause sunt plane per ea que sunt dicta. ¶ Sed queritur que differentia sit inter formidinem & timorem. ¶ Ad quod dico q formido est timor cum quadam debilitate & in stabilitate ad modum formice; & procedit timor a frig. & instabilitas ab hum. ¶ Sūt uero & nudi pulsus. Causa uero nuditatis est quia due qualitates contrarię ad prohibitionem pilorum. scilicet frig. & hum. ¶ Et minime irascuntur. i. non consentiant iri propter humiditatem que cito relinquit impressiones. ¶ Et in iram non pati. Causa huius est frigiditas; nam licet humiditas faciat hominem mollem ad iram propter facilitatem impressionis tñ frigiditas plus operatur ad faciendam ipsum non facile irasci. ¶ Que uero circa totum racem; &c. Id est in tali corde thorax est parum nisi contradicat cerebrum & totum corpus humidum nisi contradicat epar. ¶ Frigidum uero & sic. pulsus operatur durus & paruus Causa paruitatis est duplex. scilicet pauca necessitas & durities. ¶ Sed hic queritur quare fecit hic mentionem de paruitate pulsus & supra non fecit mentionem in frig. & hum. ¶ Respondo quia in frigido & sic. corde est pulsus minor q in frig. & hum. Non est enim nisi una causa pmutans. scilicet pauca necessitas Hic autem erit due scilicet pauca necessitas & durities organi; Vnde

Indulgeat
ne maiori
ventilatione
febris sa
no

Que d pul
sus & respi
rationis in
egritate di
citur egro
tis ne tali
corde con
gruunt an
sanos
Qui corde

Auic. de frig. & hum. corde/ dicit q̄ pulsus in eo non est magnus/ immo declinat ad paruitatem/ & sic monstrauit/ q̄ pauca sit diminutio eius. Nos tñ q̄ Auic. contrarium ordinem seruauit. Nam fecit mentionem de paruitate pulsus in frig. & hum. corde/ & obmisit in frig. & sic. ¶ Preterea queritur/ quia nō fecit mentio nē de tarditate pulsus & raritate eius. ¶ Ad quod respōdeo/ q̄ hoc ideo fecit/ Quia parum declinabat ad illas differentias/ & forte nō de/ dinabat nisi admodicā tarditatem/ & non ad raritatem. Vnde Auic. dicit de frig. & sic. cor/ de q̄ pulsus non est cum illa tarditate tota/ & credo q̄ causa sit propterea quia erat magis parua/ q̄ requireret frigiditas cordis ppter duriciem organi/ Vnde remissa est tarditas propter paruitatē. ¶ Spiritus uero/ siquidem pportionaliter frigiditati paruus thorax sit/ compentes pulsibus. Id est si thorax fuerit tanto minus equali thorace/ quanto requirat frigiditas cordis/ Tunc tale cor operatur anhelitum proportionatum pulsibus. I. paruū. ¶ Sed queritur/ quare non fecit mentionem de siccitate/ cū dicit pportionalē frigiditati. Debit enim dicere proportionalem frigiditatem & sic. ¶ Ad quod respon/ q̄ cum cor est frig. & sic. est minoris quantitatis q̄ cor frig. & hum. ppter ea quia cum duobus qualitibus repugnat extensioni/ & sic persequens in tali corde/ thorax debet esse minor q̄ in corde frig. & hum. Maximus ergo thorax debuit esse cum corde cal. & hum. Minimus uero cum corde frig. & sic. cum cor de uero tempore debuit esse equalis/ Reliqui uero thoraces sunt inter duo extrema a lateribus mediū. Licet ergo Gal. non fecisset mentio/ nem de siccitate/ nihilominus tñ ipsa operatur aliqd ad paruitatem thoracis. Sed quia principalius operabatur frigiditas/ ideo illam solum ponit. ¶ Si uero maior rar. & tardū. ¶ Sed uidet/ q̄ debuerit dicere tardio. & rariore. Nā & sic locus fuit supra de ea. & hum. corde/ dicit enim minore existente tāto uelocior & fre quētiōr spiritus predictis q̄nto minor. ¶ Ad hoc respon. q̄ pulsus & anhelitus in corde frigido & sic. ualde parum declinabat ad tarditatem/ sic Auic. ponit & forte ad raritatem non declinabat/ & propter hoc sufficit dicere ab/ solute tardum & rarum/ Aut si uis dicas q̄ hic positiuū ponitur q̄ compatiū. ¶ Minime omnium hii iracundi. Id est mouentur cū summa difficultate ad iram/ Et ratio est/ quia tale cor cum duobus qualitibus repugnat motui ad iram. Nam ratione siccitatis fit difficilis impessio/ & ratione frigiditatis fit difficilis motus. ¶ Coacti tñ ab aliquibus irasci memoriā

seruant/ Cā huius est/ quia in seco. quod imprimatur/ cū difficultate remouetur. ¶ Sed obli/ citur/ quia memoria non uidetur habere alius/ quid facere cum corde frigido/ cum sit in cerebro. ¶ Ad hoc dico q̄ licet memoria sit in cerebro. Nihilominus tñ qd̄ imprimis in corde/ figuratur in cerebro/ Non enim/ potest cerebrū obliuisci affectionū. que sunt in corde/ cū semper sint actualiter replentate cerebro. Aut dic q̄ hic/ non uocat memoriam operationem cerebri/ sed solum operationem factam in corde. ¶ Sunt uero & non pilosi pectora omnium maxime. ¶ Sed contra/ cor frig. & hum. repugnat generationi pilorum ppter duas qualitates. I. frig. & hum. Istud uero cor non nisi cum una. I. cum frigiditate/ cum siccitate uero condatur. Igitur magis debet esse sine pilis complexio frig. & hum. q̄ ista. ¶ Ad hoc dico q̄ conclusio uera est/ Neq̄ tñ est hic contrarietas/ Dicit enim q̄ isti sunt non pilosi pectora maxime omnium/ hoc enim non concludit/ q̄ habentes cor frig. & hum. sint magis sine pilis q̄ isti/ supra enim dicit q̄ isti erant nudi pilis/ & hoc importabat maiorem priuationē pilorum. Hic autem dicit non pilosi/ hoc autem significabat q̄ habebāt aliquos pilos/ sed modicos. ¶ De paruitate uero thoracis. & sic. In frig. & sic. corde est paruus thorax nisi contradicatur cerebrum/ & totum frig. & sic. corpus nisi cōtra operetur epar. ¶ Vnum cōmune in omnibus hii que dicta sunt/ Queris hic nunqd̄ mores naturales possint permutari per consuetudinem & leges & hii similia/ sē q̄ ponit hic textus/ Et uidetur q̄ non/ quia dicit Arist. secundo Ethico. qd̄ naturale est non aliter affuecit. ¶ Preterea qualitates quem sunt per naturā non sustinent in esse perarum/ sicut dicit Philo in predicamentis/ Ergo mores naturales nō possunt mutari. ¶ Preterea tale corpus de quo li loquitur. Auth. est simpliciter tale/ q̄ autē simpliciter tale ē omni tempore manet tale/ sicut patuit supra de corporibus/ Ergo mores naturales nunq̄ mutantur. ¶ Preterea Hyp. in lib. de aere & aqua ponit/ q̄ licet consuetudo uariet naturam/ tñ illa non durat. Vnde dicit per consuetudinem se habant capita acuta facta caprum sua natura rotundiorum a parentibus structura/ & in longam adaptationem. Sic itaq̄ usum illum natura cōsequuta est/ sed nūc idem parum ibi est ad priuā/ & consuetudo illa exoleuit/ & c. Igitur dico q̄ & si mutantur mores naturales/ illa mutatio non erit durabilis. ¶ Ad contrarium est textus Gal. hic/ etiam Arist. per totum librum Ethico. & Arist. in 2. Metha. dicit enim q̄ q̄tū possit consuetudo

Num ue a corde memoria.

Sint ne cor de frig. & sic. omnium marie pectore glabro.

Tex. co. r. 3 Nū natura les mores arte permutari.

ostendunt leges in quibus fabulosa & poetica plus ualent q̄ ueritatem. ¶ Preterea si nō possent mutari mores naturales nullus homo moreretur uel doceret aliquid. Neq̄ essent uirtutes neq̄ uitia. ¶ Preterea mores sunt perfectio anime / sicut est scientia. Sicut ergo potest mutari ignorantia in scientia / ita dicendum posse mutari mores naturales / qm̄ homo naturaliter factus est ignorans / sicut & factus est sine uirtutibus. Vnde dicit Auicebron / in lib. fontis uite / q̄ scientia & uirtutes liberauerunt animam a captiuitate nature. ¶ Preterea corpus est factum propter animam / sicut uult Arist. in li. de anima in secundo / sed finis imponit necessitatem hiis que sunt ad finem sicut uult Philosophus Phil. 2. Ergo coniunctio anime cum corpore / non debet per se prohibere animam a sua perfectione recipienda. Tales autem sunt mores boni / ergo mores naturales possunt mutari.

Decem

¶ Ad hoc dico q̄ mores naturales / mutabiles sunt per philosophiam / per leges / & per consuetudinem conversationum / sicut ponit Com. Bene tñ reperiantur quidam / in quibus sic radicata est malitia morum / q̄ nunq̄ possunt permutari / sicut dicit Arist. in lib. Ethic. Vnde tales expellendi sunt a conversatione hominū. ¶ Ad primum autem q̄ in contrarium obiebat per textum Arist. dicentis q̄ id q̄ est naturale non aliter assuefcit. Dico q̄ distinguendum est in natura. Est enim quedam natura que sequitur corpus q̄tum ad proprietatem corpalem solum / sc̄ est in igne sursum / & in terra ferri deorsum. Et id q̄ inest per talem naturam nūq̄ potest mutari per consuetudinem / dicit enim ibi Philosoph. q̄ si milies lapis eiceretur sursum / nunq̄ assuefceret ire sursum. Est & alia natura que inuenitur in corporibus animatis apprehensibus. Et q̄ inest per talem naturam / potest bene consuetudine mutari. Vnde bestie per doctrinam & consuetudinem disciplinantur / sicut dicit Arist. 8. lib. de animalibus. ¶ Ad secundū patet solutio per hoc idem / nam qm̄ in aliquo subiecto inest per naturam aliqua qualitas / ut caliditas igni / non patitur inesse contrarium. ¶ Ad tertium dico q̄ mores naturales non remouentur quo ad aptitudinem / sed quo ad actum sic. ¶ Ad quartum dico q̄ etiam isti mores licet non sint durabiles / nisi continuentur consuetudine / nihilominus tamen possunt permutari ad tempus / & possunt etiam durare si conuertantur in habitum / quia uirtus est habitus difficile mobilis / sicut dicit Philosophus in ethicis in secundo.

Tertia pars Secūdi libri Regni Salerni que est de epate.

Epatis vero calidi cognitiones sunt. uenarū amplitudo. Colera rubea multa. In tempore vero augmascit etatis nigra. Calidior enim est sanguis eius. Et propter hoc uniuersum corpus calidius nisi ea que finem cor contra operentur densitas vero eorum que secundum hypochondrium et ventrem. ¶ Frigidioris vero epatis cognitiones. Angustia uenarū. Flegma plurimum. Sanguis frigidior. Et uniuersa corporis habitudo frigidior nisi ea que circa cor calida fuerunt. Buda pilis hypochondria et uenter. ¶ Sicciore uero epatis cognitiones. Sanguis qui densissimus et paucior uenit duri. Et uniuersa corporis habitudo sicciore uel durior. ¶ Humidiores uero epatis cognitiones. Sanguis quidem plurimus et humidus uene autem molliores. Ita uero et uniuersum corpus nisi ea que circa cor contra operentur.

In parte precedenti determinauit Author de signis cordis. In presenti autem parte determinat de signis epatis. ¶ Diuiditur autem pars ista in 2. Nam primo determinat de signis epatis simplicis diuersionis temperantie. Secundo compositis. Dicitur prima usque. Calidi simul et sicci. Prima diuiditur in quatuor: in quarum prima determinat de signis epatis calidi. Secundo de frigidis. Tercio de humidis. Prima usque. Frigidioris. Secunda usque. Sicciore. Tercia usque. Humidioris. Quarta usque. Calidi simul et sicci. ¶ Dicit ergo de prima parte q̄ signa epatis calidi sunt 3. Amplitudo uenarum / & multitudo colere tu bee / usque ad iuuentutem / in fine uero inuentus multitudine colere nigre et caliditas sanguinis / & per consequens totius corporis caliditas / nisi contra dicat cor / & multitudo pilorum finem hypochondrium et uentrem. ¶ De parte secunda dicit / q̄ signa epatis frigidioris / q̄ oportet sunt ista / strictura uenarum / & multitudo signati

modo flegmatis & frigiditas sanguinis / Et per
 consequens totum corpus frigidum / nisi contra
 dicat cor. Nuditas etiam pilorum fm hypocu
 drium & uentrem. ¶ De tertia parte dicit q
 signa epatis fieri sunt hec / spissitudo sanguinis
 & paucitas & durities uenarum / & siccitas ro
 tius corporis. ¶ De quarta parte dicit q signa
 epatis hu. sunt h. s. multitudo & humiditas san
 guinis / & mollities uenarum / & humiditas ro
 tius corporis nisi contradicat cor. ¶ Circa istud
 caplum uideamus primo quedam generalia.
 Postea ueniamus ad litteram. ¶ Primo ergo q
 ratur de ordine. Secundo de sufficientia capim
 h. Terrio de complexione naturali ipsius epa
 tis. ¶ De primo sic procedo & dico q deter
 minatum est de ordine huius capituli ad pte
 ritum. Videamus. n. de ordine huius ad seqns.
 ¶ Et uidetur q illud caplm deberet hoc pte
 dere / quia testiculi sunt principium generatiue
 Et hec est prima uirtus que operatur in gene
 ratione aliali. ¶ Preterea testiculi sunt mem
 bra apparata magis / q epas ergo cum sint ma
 nifestiora epate / deberet illud caplum pte
 dere. ¶ Ad hoc dico / q caplm epatis debuit p
 cedere cap. testiculor / quia ipsum membru
 est magis necessarium aliali & qd sue impfio
 nes in corpore sunt maiores & nociores q tes
 ticulor. ¶ Ad primum autem q opponerat
 qd licet uirtus generatiua primo operetur
 in corpore q nutritiua / nihilominus tn prius
 fecit epas q testiculos. ¶ Ad fm dico q licet
 testiculi sint manifestiores quo ad situm & qn
 titatem suam / Non tn sunt manifestiores quo
 ad impressiones signorum. ¶ De secundo sic
 procedo / Videtur enim q debuisset procedere
 caplum de signis epatis temperati. Et ad hoc
 adducas rationes / quas dixi in cap. de calido
 totide / Et eodem modo solue / sicut ibi. ¶ Pre
 terea uidetur de ficere / quia non ponit signa
 a substantialiter inherentes epatis. Neq ab
 effectibus. Neq etiā ab actionibus posuit suffi
 cientia signa. Nam non ponit aliquod signum
 a superfluitatibus / sicut urina & epas / cui ipse su
 pta in cerebro posuerit. Neq et ponit signa
 a colore corporis neq eius habitudine. s. crassi
 tie uel matie. Neq etiam ponit signa a quan
 titate digitor. Omnia enim ista significant su
 per complexionem naturalem epatis / sicut pa
 ter partim per ea que dicuntur ab Auic. 3. cap.
 de signis epatis / & Haly. ab. cap. de signis cōple
 xionis epatis / & ab Almanfere in eodem cap.
 ¶ Ad hoc respondeo q Gale. non ponit nisi
 quatuor genera signorum. s. a uenis & humo
 ribus & a pilis / & qualitate totius / & omnia
 ista sunt signa sumpta a calibus. Nam caliditas

totius corporis / licet sit signum a substantiali
 ter inherentes musculis / est tn casus respectu
 epatis. Non potuit autem ponere signa a sub
 stantialiter inherentes / eo q illa tangibilia
 sunt / corpus autem epatis non potest tangi cō
 uenienter. Neq etiam debuit ponere signa ab
 effectibus / qm effectus sunt nutriti / a terahere /
 digerere / retinere / & expellere. Et hec nō pos
 sunt cognosci nisi mediātibus casibus. Et si for
 te obicias q Auic. & Almanfor ponūt signa
 sumpta ab effectibus / puta ab appetitu / Dico
 q tale signū bñ poterat poni / tn q erat ambi
 guū / eo q poterat eē a sō & poterat eē ab epē
 ideo tacuit / noluit. n. ponere nisi signa certā.
 ¶ Ad illud aut q obiciebat q dūit pōere si
 gnalumpta a superfluitatibus. Sicut fecit in cere
 bro / & sicut ponit Almanfor. Dico q sine dū
 bio bene poterat poni. Sed ipse intellexit signū
 ab urina per ea q sumuntur ab humoribus / qm
 urina est colamentum humorum / & similiter
 possum dicere de egestionibus. ¶ Vel dicas q
 non ponit signa ab hiis superfluitatibus / quia
 de leui poterant recipere alterationem & uā
 rietatem per alia membra. Signa uero sumpta
 a quantitate digitorum possumus intellige
 re per signa sumpta a qitate uenarum. Nā sicut
 tn magno capite sunt magne uene / ita & ma
 gni digiti / & sicut in paruo epate sunt parue
 uene / & ita parui digiti / sic uult Auic. p. ca. fen.
 secūda de signis cap. p. Et tertio anno. fen. 4.
 determinat cap. 3. uel dic q sorte signum sum
 ptum a digitis erat salubre / & propter hoc ta
 cuit ipsum. Signa uero sumpta a colore & ha
 bitudine ideo non posuit / quia ponit ea infra
 de signis totius corporis. ¶ De tertio sic pro
 cedo / Videtur q epas sit complexionis frigide
 & sicce / quia ab eo oriuntur uene / que licet ra
 tione corporis contenti sint calid / tn ratione
 sue substantie / frigide sunt & sic cum sint mēbra
 spermatica / orta autē attestantur principio / &
 econuerso sicut dictum fuit supra de signis cere
 bri. ¶ Preterea uidetur frig. & hum. pplexio
 nis q epas est sanguis congelatus / Sicut d. p.
 cap. de anatomia epatis / sed sanguis congelatus
 est frigidus & hum. Quod enim congelatum
 est / id frig. est / q autem sit humidū / illud est pla
 num. ¶ Preterea uidetur complexionis cal.
 & sic. Nam in ipso est caliditas fere in sumo.
 qm in corpore nō est aliquod membrum cali
 eo. nisi coarcted caliditas multum excedens / nō
 potest multum durare / quin in ducar siccitatem
 ut dicitur primo can. fen. pma de complexion
 nibus / & fen. 3. cap. de correctione male cōple
 xionis. ¶ Preterea uidetur complexionis cal.
 & hum. ut dictum est ab Auic. p. can. cap. p. &

Quo nam
 tramento
 sit epas.

Decernit

secundo. Item. **P**reterea ipsum est generatum sanguinis qui prevalet in corpore humano cuiuslibet alteri humori quod debet esse complexionis sanguineae. **A**d hoc respon. & dico quod epar est complexionis cal. & hum. ut probatum est. **A**d id uero quod probabat quod erat frig. & sic. complexionis propter uenas. Dico quod uene non dicuntur oriri ex epare / eo quod sint ex eadem materia secum. Sed quia incipiunt ab eo maiores / & diffunduntur ad alia membra. Et primo faciunt in eo officium suum / in aliis membris / & quia recipiunt uirtutem naturalem ab eo. **A**d id uero quod probabat quod erat frig. & hu. complexionis / quia erat sanguis congelatus. Dico quod non debet intelligi epar esse sanguinem congelatum a frigore / sed intelligi ipsum congelatum. i. coagulatum / & hoc est per calorem / & non per frigiditatem. **A**d illud uero quod probabat / quod erat cali. & sic. complexionis / propterea quia erat multum calidum quod licet sit multum calidum / habet tamen tantam humiditatem quod potest resistere illi caliditati / & hoc non solum a prima sui generatione habet. Sed etiam quia quotidie seruatur in sui humiditate per generationem humorum. **S**ed ex ista questione oritur alia questio. scilicet que qualitas superet in eo / an caliditas uel humiditas / & uidetur quod humiditas superet in ipso caliditatem / quoniam sicut dicitur infra in Cor. & etiam per text. insinuat / epar est fons humilitatis totius corporis / neque tamen est fons caliditatis / ergo humidius quod calidum. **A**d contrarium uidetur quod secundum quod dicit Aui. ca. de complexionibus membrorum / epar excedit ceterum in caliditate in .7. gradibus / in humiditate autem excedit solum in tribus. ergo calidius uel humidius. **A**d hoc dico quod epar potest considerari dupliciter. uno quidem modo quo ad qualitatem que ipsum informat / & hoc modo est calidius quod humidius. Alio modo potest considerari quo ad effectum / quem imprimit in corpore / & hoc modo est humidius quod calidius. plus enim operatur in corpore per humiditatem /

quam autem ad materiam epar est magis fons humiditatis. **V**enarum amplitudo. Causa bonius est secundum Com. quia caliditas dominata in generatione membri / facit illud magnum / & sic epar calidum est magnum / & propter hoc oritur ab eo. Luene fuerunt magnae / & intelligitur latitudine manifestacionem earum. **S**ed hic quod : nuncquid calidum epar sit de necessitate & magnum / & uidetur quod sic / per ea que dicit hic Com. & infra Gal. de signis canne pulmo / nis / & 2. de complexionibus / & per Aui. fen. 2. de signis complexionum. **A**d contrarium uidetur / possibile enim est ut materia / unde causatur aliquod membrum sit pauca quantitas / & ea. & sic. & de necessitate membrum erit paruum & calidum. **P**reterea nos uidemus cerebrum esse magne quantitas / & cor paruum / tamen hoc est calidum / & illud frigidum. **P**reterea piscis / qui dicitur cete est maximum inter animalia tamen est frigidus / leo uero & ceruus sit calidissime complexionis. **A**d hoc respondeo quod omne membrum calidum comparando ad membrum temperatum sui generis / supposita equali quantitate materie est magnum / & omne frigidum est paruum / & est / si quantitas materie fuerit minor. Verumtamen non sit tantus defectus / quod non possit plus caliditas exilis in dilatando / & extendendo adhuc remanebit membrum magnum / & posset esse quod excessus caliditatis / & defectus materie adequarentur / & fieret membrum temperatum. Sed si defectus materie esset multo maior / quam excessus caliditatis / tunc membrum esset de necessitate paruum / tamen non credo hoc esse possibile in partitione materie / quando causantur membra. Nam si membrum aliquis est calidum / sit illud utrobique gratia epar quando erat in creatione / uirtus attractiua / que agebat circa illam materiam / erat fortis / & sic attrahebat de materia multam in creatione / & etiam in nutritione. unde de non poterat remanere membrum paruum / & calidum nisi forte interdum hoc contingeret per uirtutem constellationis per quam fit etiam interdum monstrum / sicut dicit Aui. in lib. de animalibus. **A**d illud autem quod obiciebas de cerebro & corde / id quod comparatio debet fieri ad idem membrum / & non ad diuersum / & propter hoc etiam soluitur quod opponebatur de ceruo & leone. **P**reterea uidetur hic superponere quod si magnum sit membrum principaliter / quod ortum ab eo debet esse magnum / quod non uidetur / quia sepe uidemus in magno capite paruos oculos. **P**reterea a paruo occupatio non necessario sunt parua orta / sicut collum / & nerui / ut dictum est supra de signis cerebri / ergo in

Vtra quilitas
in ea. & hu.
in epare superet.

per
caliditas
humiditas

Sine iecur
corde humi
dus.

quod per caliditatem. **S**ed ex hoc etiam emergit alia dubitatio / quia uidetur cor esse magis fons humiditatis / quam epar. Nam per solum illud factum in pulmone gratia cordis fit humiditas / sed non contingit id de epare. **P**reterea Gal. 8. de inge. sani. dicit quod homo citius consumitur per siccitatem cordis / quam per siccitatem eparis / quod est humidus. **A**d quod dicitur quod cor est magis fons humiditatis / quo ad formam / eo quod dat formam humoribus magis / & propter hoc in lib. de animalibus Ari. mor. suus est dicere quod cor est principium nutrimenti

ergo in paruo epate non sunt necessario parue
une. ¶ Preterea Halyabbas ponit q in par
uo epate possunt esse magni oculitergo prin
cipale potest esse paruum & ortum magnum
nulla ergo est proportio inter qritatem prin
cipalium & qritatem ortog. ¶ Ad hanc aut
questionem responde per ea que dicta sunt de
signis cerebri que sumuntur a dispositione to
tus capitis & uitio & uirtute principium
& motiucum & de signis oculog. ¶ Rubra
colera multa. Sed non ut quia epas calidum est
tatum inter humidum & sic. semp. n. in sim
plici distemperantia actiuaru oportet ponere
temperantiam in passiuis & euerso sicut di
ctum est supra de signis cerebri & in scdo de
coplerionibus ergo in tali epate debet multi
plicari humor silis sue coplexioni iqt debet esse
ille humor calidus & tparus inter humid. &
sic colera aut non est talis. ¶ Ad hanc rñde
q in tali epas adhoruntur humores & ppter
illam supfluum caliditatem generatur siccitas.
Vnde talis siccitas prouenit non ex simili co
plexione in epate sed excessu caliditatis & p
pter siccitatem. ¶ Sed huic solutioni potest
obuiari quia si in epate caliditas non potuit
rumpere temperamentum passiuarum & facere
siccitatem uñ debuit hoc esse in humore facio
ab eo qui est eius effectus cum qualitates hu
mor procedant a qualitatibus epatis. ¶ Ad
hoc rñ. q rñ que sunt p uiam accidentis non
debent necessario habere equalitatem cum suis
caus. sepe. n. uidemus q ex siccitate per uia ac
cidens fit humiditas sicut dicit Auic. p. ca. de
qualitate generationis humoris & licet calidi
tas non rumpit tepamentum passiuarum non seque
ergo non debuit rumpere in suo effectus. Ex si
nam sequeretur q ab epate tparat & distempe
rato in simplici qualitate non fieret aliqua ge
neratio humorum cum omnis humor sit diste
peratus duplici qualitate. ¶ Sed forte dices
q hoc est multiplicare conueniens. ¶ Ad qd
dico q sic est temperamentum & distempera
mentum in epate sicut & in humoribus. Nam
sunt nullum epas est temperatum respectu cu
tis sic nullus humor est temperatus & sicut epas
in suo genere inuenitur tparatus & distempe
ratus sic & humor inuenitur tparatus & diste
peratus est. n. sanguis cali. & frig. & tparatus &
sic de aliis humoribus epas ergo temperatum
in suo genere facit humores temperatos & di
stempertatum distemperatos. ¶ In tempore
uero per augmentum etatis & nigra. t. defit in si
ne iuuentutis multiplicatur melancolia facta
per uiam aduustionis & q debeat exponi in si
ne iuuentutis patet p rñ Auic. dr signis calidi

epatis. ¶ Sed circa hoc obicitur: constat q si
colera nigra generata est per uiam aduustionis
sed maior fit aduustio in statu iuuentutis q eius
fuit cum acutior sit caliditas. ¶ Ad li respon
deo q licet maior sit caliditas in statu iuuen
tutis q in fine tamen ibi est ad huc de humi
ditate tantum q resistit generationi melanco
lie. ¶ Et calidior est ei sanguis. Causa huius
est quia a calida ca. calidus fit effectus. ¶ Sed
queritur hic quare non possit sanguinem mul
tiplicari in quantitate sicut posuit coleram &
etiam coleram aquare non possit sic distempe
rari in qualitate sicut posuit sanguine. ¶ Ad
hoc respondeo & dico q epas calidum in ma
teria colera augmentabat duas caliditates. i.
caliditatem & hanc augmentabat per se & sic
citatem augmentabat per accidens. Sed in ma
teria sanguinea non augmentabat nisi unam
qualitatem scilicet caliditatem humiditatem
non augmentabat sed potius diminuabat. Et
sic non debuit ponere multum sanguinem qd
autem dicebas q in colera non possit distem
perantiam caliditatis dico q subaudit eam in
calido enim epate est calidior colera q in tem
perato. ¶ Et propter hoc uniuersum corpus
calidum nisi contraperentur ea que fm cor.
Causa huius est fm Comentatorem q si quan
titas frigidioris cordis est sicut quantitas cali
ditatis epatis tum complexio corporis me
dia inter caliditatem & frigiditatem. ¶ Diue
ritas eorum que circa hypochondrium sunt &
uentrem. Causa huius caliditatis est quia ca
lidum epas multiplicat fumos: qui sunt pilos
rum materia & aperit poros per quos egre
diuntur. ¶ Sed hic queritur quia Auic.
ponit hos pilos multiplicari in ossibus pecto
ris: ¶ Ad hoc respondeo quia isti pilos mul
tiplicantur propter epas circa extremitates
costarum inferiorum & ibi incipiunt hypo
cundria & uenter: hypochondria quidem a la
teribus uenter a medio unde ponit Auic.
terminum loci pilosi a parte superiori ut det
etiam intelligere locum inferiorem. ¶ Pre
terea queritur cum Gal. consueuerit premitte
re signum sumptum a pilis signo q sumitur a
qualitate totius. Hic autem postponit & in
omni simplici qualitate epatis fecit simi
litee. ¶ Ad hoc respondeo q non fecit ma
gnam uim in isto corde. Nam in rompo
sitis discrasia epatis premisit etiam hoc si
gnum quod sumitur a pilis. Vel dic q non
postposuit hic ut daret intelligi q aliqua
liter poterat isti signo resisti in simplici di
scrasia per cor disresistentiam. ¶ Preterea ui
detur deficiens fuisse in hiis signis nam Auic.

Sit ne i co
sisteti etate
ca. iecino
bilis atra
potius q in
pcedeti qua
uis.

Ut illd. auic.
cali. epate/
pectus etiā
hirsutum.

Quid est q
G. in epate
cal. inditū
a pilis post
posuit p r
sus q i aliis
oio possuit

Coplexus
ne Gal. sue
rit cal. epas
tis oia signa

ponit signum calidi epatis esse calefactionem pulmonis & Halyabb. posuit tactum caliditatis esse signum. ¶ Ad hoc respondeo q̄ ista comprehenduntur in signo qd̄ sumitur a qualitate totius. Vel dic q̄ caliditatem pulmonis / ideo non ponit / quia erat signum ambiguum propter caliditatem cordis a quo magis dependebat. ¶ Preterea Aui. & Alman. posuit fortitudinem appetitus esse signum calidi epatis. ¶ Ad hoc respondeo sicut supra dixi in quonibus generalibus. ¶ Frigidioris uero angustia uenarum. Causa huius / quia frigiditatis est constingere dicitur. infra de signis canne pulmonis q̄ angustia est naturalis filia frigiditatis. fecit ergo paruum epas frigiditatis & per consequens fuerunt parue uene ex eo generate. ¶ Flegma plurimum. Cā multitudinis flegmatis est debilitas digestiōis. Nam flegma est sanguis imperfecte decoctus ut dicit Aui. ca. de humoribus. p̄ cā. ¶ Sed q̄ hic de quo flegmate loquatur iam de naturali / uel de inaturali. ¶ Ad qd̄ dico q̄ principaliter intellexit de naturali & per consequens de inaturali. qm̄ generatur a naturali. ¶ Preterea q̄: quia nō uidetur q̄ debuerat ponere multitudinem flegmatis esse signum / sed eius frigiditatis augmentum. qm̄ in hoc epate non est excessus humiditatis / que erat qualitas materialis ad generationem flegmatis / sed est excessus frigiditatis. ¶ Ad qd̄ dicas q̄ qualitas adiuua nunq̄ multiplicat qualitatem alicuius humoris / nisi ipsa possit in materiam illam imprimere qualitatem passiuam. Vnde dico q̄ materia flegmatis imprimat humiditatem / & sic habemus qualitatem signoidicā q̄ subaudit tanq̄ manifestū sicut diximus in calido epate de colera. ¶ Vel dic hic & supra q̄ epas exercuit suam operationem ex istentis qualitatis solum in q̄ritate humoris flegmatici: ita q̄ non fecit augmentum in qualitate: sic etiam intellige supra de colera. ¶ Nisi ea que circa cor calida fuerint. Hic ponit Com̄. q̄ ad hoc ut corpus fiat tepatum oportet ut epas plus decline ad frigiditatem semper / cor ad caliditatem. Cuius contrarium dicit supra de signis calidi epatis. ¶ Hoc autē solue sicut dixi supra de signis cordis: & aliud tangitur infra de signis calidi & siccī epatis. ¶ Nuda pilis. Cā huius est: quia non est ibi caliditas que cōuertat uapores in fumos / neq̄ etiam poros dilatat. ¶ Preterea queritur. q̄a G. in frigido epate ponit unum signum / scilicet cadere in febres: q̄ hic non ponitur. ¶ Ad qd̄ respondeo q̄ istud est debile signū in frigido epate: & est per uiam accidentis / quia contingit propter sanguinem aquosum & de

bilitem uirtutis. & ideo non ponit Gale. sed ponit infra in epate calido & humidū quia ibi est forte signum. ¶ Siccioris quidem sanguis spissior. Causa huius est: quia siccitas habet in spissitate rem in qua dominatur. ¶ Sed obicit contra hoc: & uidetur q̄ sanguis debeat esse subtilis / quia nos uidemus q̄ in epate siccio est urina subtilis. ¶ Preterea in siccio epate sunt stridit meatus eo q̄ siccitas non obedit dilataciōi: q̄ debet esse sanguis subtilis. ¶ Ad hoc dico q̄ in siccio epate debet esse sanguis spissus qd̄ uero de urina opponis non cōcludit: quia generatio urine non est ab epate per infusionem qualitatis in eā / sed sanguis sicunde semper a siccā complexionē procedit subtilitas urine: & ab humiditate procedit grossitas: & idem est in sanguine. qm̄ cum urina adiunatur superfluitates multe: & q̄ causa est humida multo multiplicatur in ea ille superfluitates: & q̄ causa est siccā / siue sit membrum / siue humor sunt in eo pauciores superfluitates: & ideo est tenuis. Sed sanguis fit ab epate per impressionem sue qualitatis & ideo q̄ imprimat siccitatem in sanguinem / fit sanguis spissus: & pōt etiam addi q̄ quando sanguis est grossior tunc oportet ut nam esse subtiliorem / propterea ut adiunget ipsum penetrare per foramina epatis tunc magis indigebat. ¶ Ad id autē qd̄ dicebatur q̄ sanguis debet esse subtilis propter stridit meatum epatis. Dico q̄ nō fuit ibi tanta stridit: que prohiberet penetrationem sanguinis spissi: & etiam quia adiunabatur ab aquo siccitate urine subtiliori. ¶ Et paucior. Causa huius est / quia deficiebat qualitas materialis ad qualitatem sanguinis. ¶ Sed queritur q̄ non fecit hic mentionem nisi de sanguine / de colera enim ponere multitudinem melancholicā & colere / quia isti humores sunt siccī. Vel debuit ponere intensionē qualitatis eorū. ¶ Ad hoc respondeo q̄ supponit ea ut manifesta. Nā si sanguis est paucus in corpore / oportet melancholicam esse multam. ¶ Vel dic q̄ epas sic repugnat multitudini humorum a toto genere non enim oportet ut tantum de aliquo humore generetur in epate siccio: quia in epate temperato: tamen quo ad proportionem unde debet concedi q̄ melancholia excedat proportionem illam / quā debet habere ad sanguinem / & colera proportionem illam quam debet habere ad flegma / respectu epatis temperati. ¶ Et uniuersa corporis habitudo siccior. Hic non ponitur resistentia cordis quia s̄m Comentatore epas est sors totius humilitatis / & cum deficit humiditas in sors / non potest aliquis rimulus eam supplet / & de hac

In frigidis
lecinore / q̄
nam excre
scat pituita
Sit ne pi
tuita incre
mētum sua
ipius frigi
ditate epa
tis frigidi
magis pro
priū iditū

Quid est q̄
G. in frig.
epatis indi
tis febris
nihil.

De hac refistētia disputabit infra. ¶ Humi-
dioris uero epatis cognitiones sanguis plimus
Causa h est qd qualitas materialis est in eo ad
q̄ritatem sanguis. ¶ Et hūid. Sed q̄r. quare i
calido epate & frigidum cum posuit signa a san-
guine nō posuit nisi ab eius qualitate i sicco/
aut & humi. ponit q̄ritatem & qualitatem.
¶ Preterea q̄r nō ponit signum a multitudine
sanguinis. ¶ Ad primum dico qd caliditas
propter qd ga deficiebat sibi humiditas qd erat
qualitas materialis ad q̄ritatem sanguinis. sicut
dico tibi de frigiditate epatis: sed qualitates
passive dupliciter operantur in humoribus &
ratione q̄ritatis inq̄tum sunt materiales ad ge-
nerationem humoris & rōne qualitatis inq̄tum
sunt q̄ritatem imprimūt in humoribus. ¶ Ad
illud aut qd dicit qd non ponit signum a sagma-
te dico qd subauditur per h qd ponit sanguine
plurimum & humidum. Nam q̄r est sanguis
hum. & est multus in corpore / oportet sagma-
te esse multum. ¶ Venae molliores. quoniam ex
humido epate molles nascuntur uene.

Quidam quidem simul &
siccis epatis signa. Possumus hy-
pocundrium dextrum. Sanguis spissus
et paucior. Amara colera: multa:
circa augmasticam uero etatem
nigra uenarum amplitudo & duritia.
Ita uero & uulnereum corpus.
¶ Caliditas siquidem a corde prout
potest vincere potest proutpentes ab
epate: frigiditatem. Quomodo
dixi & frigiditas quidem caliditatem.
¶ Siccitatem uero impossibile est ad co-
tractum a corde humidioris facto adduci.
¶ Media uero est que ab epate huius
modi eorum que dicta sunt: Et magis
siquidem ab ea que in corde est uincit
siccitatem q̄ siccitas ab humiditate.
¶ Minus uero caliditate. Amplius
uero minus frigiditate. Facile
enim vincibilis: est hec earum que
ab epate proutpunt qualitatum:
¶ Manifestum est ergo quoniam
si in idipsum concurrant principiorum
utroque crases: totum corpus per
secre circa eas disponetur. Dicetur
ergo paulo posterius totius corporis
cognitiones.

¶ Cum posuit signa sim

plexis dissemperant: ponit signa com-
posita. Et diuidit i. 4. Nam primo ponit signa
ca. & sic epatis. Secundo ca. & hu. Tercio frig.
& hu. Quarto fri. & sic. Prima usque. Humid. Secun-
da usque. Humidius uero. Tertia usque. Frigidum
uero. Prima diuidit in. 2. nā primo ponit signa
ca. & sic epatis. Secundo qd facta erat metio de
resistentia loquitur de ipsa. Prima usque. Manife-
stum igitur. ¶ Dicit ergo qd hec sunt signa ca-
lidi & sic epatis multitudo pilorum circa hypo-
condria & spissitudo & paucitas sanguinis: &
multitudo colere amare: & multitudo colere
nigre in augmasticam etatem: & amplitudo uena-
rum: & eae duritia: & totum corpus ca. & sic.
¶ In. 2. dicit qd caliditas cordis potest uincere
frigiditatem epatis: & frigiditas cordis potest
uincere caliditatem epatis. Sed siccitas epatis
non potest uinci ab humiditate cordis. Humidi-
tas aut epatis habet se mediocriter. nā non est
ita inuincibilis sicut siccitas epatis. nec ita uin-
citur sicut caliditas epatis a frigiditate cordis.
neque sicut frigiditas epatis a caliditate cordis
que est uincibilior cum qualitatum epatis.
¶ In. 3. parte dicit qd si crases utriusque. Epatis &
cordis concurrent in corpore: totum corpus ta-
liter disponetur: Sed nos ista dicemus de signis
dispositio totius. ¶ Ad euid. huius le. 5. oportet
notare de eo. Primum est de modo operis sto-
machi & epatis circa cibum & humorem. Secū-
dum est dare causam q̄ caliditas cordis frigiditatem epatis
uincat. Tercium est q̄ siccitas epatis nō potest uin-
ci. Quartum est q̄ humiditas epatis est uincibilis
medio modo. Quintum potest addi de quibusdam
opinioribus diuersis At. &. G. ¶ De p̄fic / q̄
eibus & potus ponunt in stō / tunc decoquit eos
stōus: & peruenit eos i hanc similem prafine qd ab
At. &. G. uocat chylus postq̄ h facta est digestio
transit ille chylus per melaerica ad epat / & ibi
fit alia decoctio / per quam fit humor in quo hu-
more sunt. 5. ubi. Una est id qd nō perficte de-
coctum est: qd dicitur sagma. aliud est ut spuma &
hoc est colera: & aliud est tanq̄ sex. & istud est
melancolia. aliud est aquositas utine: aliud qd
est. est p̄fecte decoctum & id est sanguis. Posuit
ergo natura receptaculum ad recipiendum co-
leram cisti fellis: & splenis ut melancolia: & re-
nes ad aquositate recipiendam urinalem. sagramatis
uero non posuit receptaculum qd uolebat ipm
ite oī sanguine cū cōplemēti digestiois / grat. nā
sanguis imp̄fecte decoctus. Cum ergo epat est
siccum oportuit sanguinem esse spissum: quia
in eo generatur / & qd calidum oportuit esse
calidum. ¶ De secūdo sic dicit qd caliditas cor-

Lectio. 26
Introduct.

Partitio:

2
Sensus.
Tex. cō. 5.

Tex. cō. 6:

Tex. cō. 7.
Tex. cō. 8.

Tex. cō. 9.

Tex. c. 10.

dis potest uincere frigiditatem epatis/qa cali/ditas est in corde/tanq in fonte/& in epate/ut in riualo/sed cum riualus deficit pot fons sup/ plere uicem eius. ¶ De. 3. dicit/ ficitas epatis non potest uinci ab humiditate cordis/ qa humiditas est in epate/tanq in fonte/& in corde tanq in riualo/cum igitur deficit humiditas in fonte/non pot riualus eam restaurare. ¶ De 4. dicit q humiditas epatis/ideo est mediocriter uincibilis/quia ficitas cordis iuuatur a caliditate cordis/unde q no poterat facere sola ficitas/facit ficitas cum caliditate/& qa humiditas est in epate/ut in fonte non potuit perfecte uinci a calitate & ficitate cordis. ¶ De 5. dicit q Ari. opinatus est q cor generat sanguinem purum: ex quo nutriuntur membra nobilia/& G. concordat cum eo in hac opinione/ sed differunt/qm opinio Arist. fuit q cor paritur nutrimentum per uniuersum corpus ad omnia membra corporis: & etiam infuit eis uirtutes nutritias/sed G. fuit uisum/ q paritio nutrimenti cu influentia uirtutum nutritiuarum ad membra/fiat ab epate: sed talis diuersitas non nocet in medicina/ quoniam ambo conueniunt in hoc q epar sit membrum nobile/sicut Gal. uideatur q infuit has uirtutes membris ex se. Arist. uero uideatur ex corde. ¶ Circa hanc lectionem. 4. queruntur generalia/Primu an epar & cor possint sibi contradicere. Secundum est an contradicant sibi ita q mutantur in propriis qualitatibus. Tertium est q magis in contradicendo. Quartum est utrum ex eorum contraoperatione penue/niat ad equalitatem. ¶ De p sic procedo/uide tur. n. q ista membra non possint sibi contradicere. qm actio naturalis non est nisi in ea que se attingunt/sicut uult Arist. in p generationis/ sed cor & epar se no contingunt. ergo inter ea non currit actio naturalis/ nec sibi contradicunt. ¶ Preterea si ipsa agunt contra se/ hoc non est nisi pp diuersitatem complexionum/ ergo oportet q ubique est contradictio / ibi sit mala complexio diuersitas ubi est mala complexio diuersa ibi est dolor/ sicut dicit Gal. lib. de malitia complexionis diuerses/ & Aui. p. can. fen. 1. de cilia doloris. ¶ Preterea primum membrum qd generatur est cor. sicut uult Arist. in lib. de animalibus/ & Aui. in suo lib. de animal. & 3. can. de embr. in corde primo residet uirtus/ & postea generantur alia membra/sicut epar/ & cerebrum ab illa uirtute / q debuit illa uirtus facere membrum cosimile ipsi cordi/ q in nullo sibi contradiceret/operatur. n. uirtus fm exitentiam membri in quo fundatur. ¶ Ad contrarium aut sunt oes text. medicinales qui de

hac materia loquantur. ¶ Ad hanc questionem dico q illa duo membra sibi contradicunt. ¶ Ad primum aut q opponebatur dico q licet cor & epar se no contingant propriis corporibus/ tñ se contingunt medianibus corporibus/ & qualitatibus fluentibus ab eis in uniuersum corpus/ & ista corpora sunt sanguis humor/ & spiritus procedentes ab utrisq/ & sibi obuiantes. ¶ Ad secundum dico q talis diuersitas complexionis/que in corde & epate est/ no est illa qua auctores dicunt facere dolorē. diuersa tanq complexio que dolorem facit / est qñ alioni membro habenti suam naturalem complexionem superuenit subito complexio illi contraria. Illa aut que erat inter cor & epar non erat humida/ & hoc firmantur per uerba Gal. in lib. de malitia complexionis. ¶ Ad 3. dico q qd cor p generet/ & uirtus in eo p resideat/ no tñ sequitur q pp hoc alia membra debeant assimilari cor di / propterea qa eorum complexio sequitur complexionem materietex qua generant/ & no sequitur p prietatem uirtutis generantis. Nam si hoc esset / tunc oia membra corporis essent eiusdem complexionis/ cum sint ab eadem uirtute. ¶ Generatiua. ¶ De. 2. ut q cor & epar alteret se in suis qualitatibus. Nam Ari. dicit in li. de animalibus in pluribus locis q cerebrum fuit positum in oppositu cordis ad tñdū eius actionē. ergo si cor & cerebrum possint se alterare/ multo magis cor & epar cum sint uiciniora & fortius influant. ¶ Preterea ea q pcedit ad cor sciunt ipsū & sanguis arterialis sine dubio pueniunt usq ad epar/ & ipm contingunt/ sed qñq aliquid se ptingunt/ oportet ibi esse actionem & passionem / q alteretur in p priis qualitatibus. ¶ Preterea nos uidemus manifeste q membra sibi inuicem patiuntur. Nā epar calm calefacit stomachū/ ergo mutat se p priis qualitatibus. ¶ Contra si epar frāt alterat cor calidum a sua caliditate/ tñ oportet oia cordis signa p mutari/ & ceter pulsus parus/ & pectus no esset pilosum/ aut no est ueg. nā. G. non ponit inter ista duo membra resistētiā nisi qñ ad hitū/ nē totius. ¶ Ad h. rñ. q sine dubio credo ista duo membra qñ sunt tria aequaliter se pmutari in uisitatibus propriis/ sed h. no est mutatio de qua sic curādū multū/ neq de ipsa h. intelligit G. sed intelligit de mutatione q fit respectu musculorum/ dissolui in corpore toto/ sicut infra patet. ¶ de signis musculorum/ cor infuit musculū & epar infuit/ & ita influentia possunt contra dicere plus & minus / fm minorem & maiorem influentiam eorum: ¶ Ad argumenta uero facta supra iam patet solutio/ qua concedo hec membra que sunt contraria aliquantū se alterare

3
Questia.

Nū ictus
& cor mu-
tuo sibi re-
pugnent.

& alterate sed nō est illa magna alteratio quā faciunt in corpore toto. ¶ Preterea Aristot. loquebatur de contrarietate cerebri ad cor naturaliter nam cerebrum calid. & frig. & temperatum faciebat illam contrarietatem cordi licet inaequaliter. ¶ De 3. sic pcedo uidetur q cor magis contradicit epati q econuerso quia a cor deprocedit caliditas innata & spiritus & sanguis arterialis ab epate uero procedit sanguis & spūs naturalis ad mēbra sed pma sunt potētiota in agendo iergo fortius epati cōtradicit. ¶ Preterea in corde est potentissima qualitasque maxime est actiua. caliditas & in eo est siccitas remissāq est minus passiuā in epate uero qualitas que est magis actiua. scilicet caliditas non est potentissima & humiditas que maxime passiuā est : est abundantissima in eo. qd abundat epat in patiendo respectu cordis & deficit in agendo. ¶ Preterea cor est in continuo motu: epat autem in continua quiete qd fortius est influētia cordis q epatis. ¶ Ad contrarium uidetur quia epat generat nutrimentum totius cordis sed omne membrum in sua complexionē naturali assimilatur suo nutrimento sicut uult. G. 6. de acciden. & mor. & in lib. de iuuen. & Auic. primo can. de complexionē membrorum. ¶ Preterea sicut corpora insensibilia sequuntur complexionē elementorum sic oportet corpora alia sequi cōplexionem humorum. nam humores dicuntur elementa membrorum sicut dicitur primo casu de febribus medicinis & de humoribus & de mēbris & Halyabbas de humoribus. ¶ Preterea nos uidemus latus dextrum cordis esse calidius sinistro & hoc nō est nisi propter epat qd est possum in latere dextro sicut dicit G. in com. particule. 5. affo. ergo epat plus influit ¶ Preterea epat excedit cor plus in qritate q cor excedat ipsum caliditate. Nam cor non est calidius epate multum unde dicit G. in li. de complexionibus q epat est immediate calidius postcor sed epat est plus q in triplo maioris qritatis corde q qritas rei augmentat uirtutē eius sicut dicit Auic. 6. de naturalibus plus influit epat q cor & sic magis resistit. ¶ Ad si dicendum est accipiendo ista mēbra equaliter distemperata in contraria qualitate plus resistit cor epati in qlitatibus actiuis & epat plus cordi in qlitatibus passiuis nihilominus tamē repugnat libi in cibis. ¶ Ad primum aut ar gumentum q pbat cor plus resistere epati iā patet solutio q non cōducebat nisi a qualitate actiuis. ¶ Ad 2. dico q abundantia epatis in humiditate nō reddit ipsum magis passiuum q reddat minor siccitas cor. Nā licet di-

catur qualitas passiuā in hoc tñ loco est actiua ualde unde G. infra de signis habitudinis totius uocat oēs quatuor qualitates actiuas. ¶ Ad 3. aut patet etiā solutio per iā dicta q motus mortificat calorem & quies multiplicat humiditatem. ¶ Ad argumentum uero q pbat epat plus contradicere cordi quia epat generat nutrimentum dico q mēbrum sequitur cōplexionem nutrimenti in humiditate & siccitate ratione epatis magis q ratione cordis. Et in ea. & frig. magis ratione cordis q rōne epatis nec obstat q epat generat nutrimentum. qm cor influit super illud nutrimentum suam qualitatem ante nutrit & cū nutrit & post q nutrit. ¶ Ad aliud dico q totum esse humoris nō dependet ab epate. imo quo ad qualitates actiuas dependet magis a corde & quo ad passiuas magis ab epate. ¶ Ad aliud dico q latus sinistrum non est frig. latere dextro ppriam caliditatem cordis sed pp splenem positum in latere sinistro & et q cor nō triū declinat ad sinistrum qm epat ad dextrum unde dicit G. in li. de iuuen. q cor est in medio cordis equaliter nec intelligo uere in medio sed q modicū declinat. ¶ Ad aliud dico q magna qritas epatis nō facit excessum sup cor nisi rōne qualitatū passiuarū. ¶ De 4. sic pcedo uidetur q corde exite frig. epate cal. equaliter debeat totum corpus fieri tepatum q a qualitates inflig: influentes cerebri equaliter sūt cōmixte sicut dicit Haly. de signis calidi epatis. ¶ Preterea ubiq; currit actio inter epatē & cor oportet illa actione deueniri ad medium. ¶ Ad contrarium ut q a dicit Almah. de pñ complexionē q corpora in quibus mēbra principalia sunt diuersa in cōplexionibus sunt dexteriora oibus corporibus & li idē dicit Aui. fen. 2. de signis corporis q egredie ab equalitate sup flux. ¶ Preterea hec membra sunt distēpata ex qñone & ambo sūt egra simplice sed ex duobus egritudinis simplice nō pōt fieri unū tepatum q ista mēbra nō miscerentur adinice sed qd libet remanet p se distinctū cū sua distēperatiōe. ¶ Ad hoc rñ q qñ ista mēbra pñant sibi equaliter corpus in quo sunt efficit tepatum quo ad hūditē totius q est i musculis sed nō quo ad ipsa mēbra principalia in se pñiderata illa. n. remanent simplice egra & sic patet solutio ad oia supradicta. ¶ Calidi simul & c. pilosissimum hypochondrium. Cā huius est q a due qualitates conueniunt ad conuertendum uaporē in fumum & etiam quia caliditas dilatat poros & si quatur q tale hypochondrium debet esse calidum sicut in cerebro fit. Responde sicut diximus de signis cordis. ¶ Sanguis spūs

Nū corde
iecinoreq
pñia qlita
tibus eque
affectis uni
uersum cor
pus bñtem
peratum.

q. 02. 03. T

4
interpario
littere.

Quid ē q̄ i
ca. li. & sic.
epate san/
guinis ab
eius quali/
tate nihil.

fior & paucior/cā huius est/quia deficit humi-
ditas/que erat materialis ad quantitatem san-
guinis. ¶ Sed hic obicitur/debuit enim pone-
re signum sumptū a qualitate sanguinis/qd nō
fecit. ¶ Ad qd responde q̄ in tali epate san-
guis est bene calidior/tamen possumus suba-
dire ipsum per id qd posuerat ipsum in sim-
plici distemperantia calidi/ & etiam quia sta-
tim subiūxit & amara colera plurima. ¶ Cir-
ca uero augmentum etatem nigram. Hic
nō q̄ generatio colere nigre hic incipit citius
q̄ in sicco uel calido/& in maiori generatur q̄
tate/quoniam caliditas & siccitas/quando cō-
iunguntur/sit uelocior & maior humor adhu-
scio q̄ quando est sola caliditas. ¶ Venarum
amplitudo. Causa huius est/ quia caliditas dila-
tans est a principio natiuitatis. ¶ Ita uero &
uniuersum corpus. i. totum corpus est ca. & sic.
nisi contradicit cor in caliditate. ¶ Caliditas
siquidem ex corde prorumpens. Sic construe
caliditas prorumpens ex corde/potest uincere
frigiditatem prumpentem ex epate/quēadmo dū
frigiditas supple prorumpens ex corde potest
uincere caliditatem supple prorumpentem ex
epate. ¶ Et nō q̄ dicit prumpentem calidita-
tem in hoc enim dat intelligeret q̄ loquitur
de uictoria istarum qualitatū in eo q̄ ille quali-
tates uincantur in membris ipsis / sed in toto
corpore ad qd influunt. ¶ Siccitatem uero
epatis &c. Sic construe impossibile est siccita-
tem epatis duci ad contrarium. s. ad humidita-
tem a corde factio humidiori. i. per cor factum
humidum dupliciter potest gloriari ad contra-
rium nō solum ad humiditatem/uerum etiā
ad mediū/sed de hoc disputabitur. ¶ Me-
diū uero est humiditas &c. i. humiditas epatis
reuer hūdiū inter siccitatem ex una parte/
& caliditatem & frigiditatem ex alia. ¶ Et ma-
gis siquidem &c. & pro. i. magis uincitur hu-
miditas epatis a siccitate que est in corde/q̄ sic-
citas epatis uincatur ab humiditate cordis.
¶ Minus uero caliditate &c. Id est humidis-
sima epatis minus uincitur a siccitate cordis/
q̄ uincitur caliditas epatis a frigiditate cor-
dis. ¶ Amplius autem minus frigiditate. i.
plus minus uincitur humiditas epatis a siccita-
te cordis q̄ uincatur frigiditas epatis a calidita-
te cordis. q̄ d. iste tres qualitates epatis. s. humi-
ditas/caliditas / & frigiditas omnes uincuntur
a qualitatibus cordis sibi contrariis/sed in qua-
liter. Nam humiditas uincitur minus q̄ calidi-
tas/& caliditas minus q̄ frigiditas. Et hoc est
q̄ sequitur/Facile enim uincibilis ē eorum que
ab epate prorumpunt qualitatum. Describan-
tur ergo duo ordines qualitatum hoc modo/

sint enim in una parte in uno ordine calidi-
tas cordis/frigiditas/& humiditas/& siccitas
in alio ordine ponas qualitates epatis siccitas
siccitatem/& humiditatem/& caliditatem/&
frigiditatem. Dico ergo q̄ caliditas cordis plu-
uincit contrariam qualitatem in epate/q̄ frigi-
ditas/& siccitas / plusq̄ humiditas humiditas
enim minime omnium uincit/& contra erit
ponendo qualitates epas uincentes : & cordis
uictas / quia siccitas epatis magis uincit con-
trariam qualitatem in corde/q̄ humiditas / &
humiditas magis q̄ caliditas/& caliditas magis
q̄ frigiditas/& frigiditas minime uincit inter
qualitates epatis. ¶ Tñ nō q̄ maior est exces-
sus siccitatis epatis super humiditatem eius in
uincendo/q̄ sit excessus caliditatis epatis super
frigiditatem epatis in uincendo contrarias qua-
litates cordis. ¶ Item nō ē q̄ frigiditas epa-
tis licet sit minima qualitatum epatis in uin-
cendo & humiditas cordis etiam inter quali-
tates cordis sit minima qualitatum in uin-
cendo/utem potentior est frigiditas in epate in
uincendo/q̄ sit humiditas in corde. ¶ Itē nō
q̄ licet caliditas in corde sit maxima qualita-
tum eius in uincendo/& siccitas epatis sit inter
maxima inter qualitates epatis in uincendo
tñ fortior est siccitas epatis in uincendo/q̄ sit
caliditas cordis/omnia ista intelliguntur ex uer-
bis Gal. h. i. & Aui. 3. can. cap. de diuersitate
cordis ad epas in qualitatibus. ¶ Circa istam
lectionem queruntur quatuor dubia partiu-
laria. Primum est/an humido epati possit re-
sistit. Secundum est/an possit resisti sicco. Ter-
tium est cui magis possit resisti/an epati cali-
do uel frigid. Quartum est de quibusdam que
Comentator ponit. ¶ De primo sic uidetur
q̄ humido non possit resisti hac ratione sicut
se habet ualiditas ad eor sic se habet humidi-
tas ad epas. Nam sicut cor est prima radix ca-
liditatis/ita epas est prima radix humiditatis.
ergo sicut caliditati cordis nō potest resisti/et
dictum est per Haly. ita nec humiditati epatis
¶ Ad contrarium humiditas est qualitas pas-
siva/cui potest respondere caliditas cordis cum
eius siccitate. ¶ Ad hoc dico q̄ humido epas
ti potest resisti/sicut dicit tex. ¶ Ad argumen-
tum q̄ fiebat in contrarium/dico q̄ cordi cali-
do potest resisti/ sicut dictum ē supra de signis
cordis calidi/& Aui. 3. can. de diuersitate cor-
dis ad epas/qualiter autem dictum Haly uerū
ficeretur/supra disputatum est. ¶ De secundo sic
uidetur q̄ sicco epati potest resisti tali ratione/
in epate naturaliter est caliditas interius per partem
comparationem ad frigiditatem/& frigiditas per
remissam/sic ergo procedo per locum a minori
si frigiditas

Tex. co. 6.

Tex. co. 7.

Tex. co. 8.

Tex. co. 9.

si frigiditas cordis poterit vincere caliditatem epatis & humiditas cordis poterit vincere sic citatem epatis quia si id quod est in corde remissum. si frigiditas poterit vincere id quod est in epate intensum. si caliditatem; tunc id quod est in corde intensum. si humiditas poterit vincere id quod est in epate remissum. scilicet siccitatem. ¶ Preterea fortior est in epate humiditas quam siccitas sed humiditas potest uinci. ergo & siccitas nam si potest uinci fortius; poterit deinceps debilius. ¶ Preterea sicut se habet frigiditas ad caliditatem ita se habet siccitas ad epatem eo quod contrarie qualitates istorum sunt in his membris scilicet in fontibus sicut enim subtrahita caliditate cordis quae erat in eo sicut in fonte potest suppleri per epatem calidum ita subtrahita humiditate epatis quae erat in eo sicut in fonte potest suppleri per cor humidum. ¶ Preterea in omni actione quumcumque sit fortior agens & debile patiens oportet agens pati sicut uult Aristoteles 3. physicorum & Galenus 6. de accidentibus & morbo. ergo quando coniunguntur ista duo scilicet cor humidum & siccum epatis & debet aduincum agere contra operandum licet siccum epatis sit fortius; nihilominus oportet ipsum pati a corde humido. ¶ Ad contrarium quod de membrum labitur ad complexione in contrarium sine complexione naturali; tunc eius lapsus est maior quam si labatur ad complexione suam propriam unde si cor cum sit calidum naturaliter labatur ad frigiditatem maior est eius lapsus quam si labatur ad caliditatem hoc dicit Avicenna 4. primo canonis capitulo 6. & Galenus & Hippocrates de particula affioris ergo quando epatis labitur uersus siccitatem cum labatur contra suam naturalem complexionem erit maior eius lapsus quam si difficilior erit reducere. ¶ Preterea epatis est siccitas humiditatis; quod si deficiet non erit membrum quod eius humiditatem possit supplere. ¶ Ad hoc dico quod triplex est resistentia. scilicet diminuens ad equam & in contrarium mutans diminuens ut quando cor fuerit calidum multum & epatis frigidum parum tunc enim frigiditas epatis aequaliter remittit caliditatem cordis sed non perducit ad equalitatem. Si uero tantum possit frigiditas epatis; quantum potest caliditas cordis ducit caliditatem cordis ad temperamentum & hec uocat resistentia ad equam. Si uero frigiditas epatis sit multo maior potentiorque caliditas cordis tunc mutabitur effectus cordis in contrarium & sit corpus frigidum & ista proprie uocatur uictoria. Dico ergo quod epatis sicco potest resisti resistentia diminuentem sed non potest ei resisti resistentia permittente in contrarium & fortasse non po-

test ei resisti resistentia ab equalitate. ¶ Ad primum argumentum dico quod humiditas cordis & siccitas epatis potest considerari dupliciter. Vno modo absolute & hoc modo dico quod humiditas cordis potest superare siccitatem epatis. Unde dico per hypotheseos quod a corde humidiore separaretur sua humiditas ab epate sic citiore separaretur sua siccitas & fiat inde comixtum tunc illud comixtum esset magis humidum quam siccum. Alio modo possunt comparari siccitas epatis & humiditas cordis; quantum ad influentiam quam faciunt supra totum corpus & hoc modo siccitas epatis est potentissima quia cum debeat esse multa humiditas in epate ad hoc ut toti corpori tribuat humiditatem non potest humiditas cordis hoc facere ut suppleat eam. ¶ Ad secundum dico quod humiditas epatis bene est fortior quam siccitas epatis absolute sed per comparisonem ad id quod est posse restaurari & destrui fortior est siccitas. Nam leuius est humiditatem destrui quam siccitatem restaurare quia humiditatem delere est destruere habitum sicut dicit Avicenna libro 2. de temporibus. ¶ Ad tertium dico quod potentior est siccitas epatis in fluendo quam sit caliditas cordis licet habeant aliqualem proportionem & est ratio quia cum diminuitur caliditas in corde & sit cor frigidum potest epatis cum sit membrum fere calidum ut cor suppleat defectum cordis quando multum excedit in caliditate cor autem cum sit naturaliter siccum non poterat tantum excedere in humiditate ut suppleat defectum humiditatis in sicco epate. ¶ Ad quartum autem patet solutio per primam diuisionem supra positam. ¶ De tertio sic procedo uideretur quod epatis calido possit magis resisti quam frigidum. Nam frigiditas cordis debet esse potentior imprimendo in corpore quam caliditas sicut siccitas epatis est potentior imprimendo quam humiditas. Eadem enim est ratio in utroque; quare uincitur caliditas epatis magis a frigiditate cordis quam uincatur frigiditas epatis a caliditate cordis. ¶ Ad contrarium est textus nam dicit quod frigiditas est difficile uincibilis & etiam ratio quia cum epatis sit membrum naturaliter calidum non potest in eo frigiditas tancum intensum diuine caliditas. ¶ Item cum cor sit naturaliter calidum non potest tantum frigiditas intendere quam caliditas quia remanet a parte cordis fortius agens & a parte epatis debilius quando sit actio contra frigiditatem epatis. ¶ Ad hoc dico quod frigiditas epatis potest magis resisti quam caliditas. ¶ Ad argumentum in contrarium dico quod frigiditas cordis non tamen potest quantum caliditas in contraoperando neque ratio quae adducebat

Cui nam epatis magis obstar caliditas frigiditas.

¶ Item de 1. de 1.

per siccitatem epatis id probat qm̄ potentior est siccitas epatis influendo contra humiditatem cordis q̄ sit frigiditas cordis influendo contra caliditatem cordis & causam huius diximus

An humores in membris etiam, supra. ¶ De. 4. sic procedo. Dicit Haly. q̄ quattuor humores generantur in uenis & in aliis membris. Sed hoc non uidetur Nam in membris sit tertia digestio humores aut generantur in secunda digestionē. ¶ Ad hoc dico q̄ cum dicit in membris non intelligo in substantia membrorum sed in membris. i. in epate in corde. Aut dicit q̄ 4. humores generantur in membris. l. propter membra. ¶ Preterea dicit q̄ natura non dedit flegmati receptaculum sed contradicit I hac q̄ pulmo est receptaculum phlegmatis. ¶ Ad hoc est dicit dum q̄ pulmo non attrahit phlegma nisi propter suam necessitatem non ut sit receptaculum propter utilitatem generalem sicut felli coleram. Quoniam si in idipsum concurrant &c.

Sitne pulmo pituitae locus, Idem si qualitates duorum membrorum hoc conueniant. ¶ Perfecte corpus contra eas disponetur. Idem trās totius corporis assimilabilis illis. ¶ Sed contra opponitur ponamus enim q̄ cor & epas sint calida uidetur q̄ musculi possint esse frigidi. Nam generatio eorum sit ex sanguine mestruo qui generatur in corpore mulieris. Sed possibile est matrem tunc temporis propter dietam habere sanguinem mestruum ualde frigidum quare generabuntur musculi frigidi corde & epate existentibus calidis. ¶ Ad hoc patet solutio infra de signis musculorum. ¶ Preterea potest opponi q̄ si perfecte disponitur totum corpus per cor & epas tunc superfluum signa musculorum que ponit Ibra. ¶ Ad hoc etiam parebit solutio in eodem capitulo &c.

Tex. c. 10.

Idem si qualitates duorum membrorum hoc conueniant. ¶ Perfecte corpus contra eas disponetur. Idem trās totius corporis assimilabilis illis. ¶ Sed contra opponitur ponamus enim q̄ cor & epas sint calida uidetur q̄ musculi possint esse frigidi. Nam generatio eorum sit ex sanguine mestruo qui generatur in corpore mulieris. Sed possibile est matrem tunc temporis propter dietam habere sanguinem mestruum ualde frigidum quare generabuntur musculi frigidi corde & epate existentibus calidis. ¶ Ad hoc patet solutio infra de signis musculorum. ¶ Preterea potest opponi q̄ si perfecte disponitur totum corpus per cor & epas tunc superfluum signa musculorum que ponit Ibra. ¶ Ad hoc etiam parebit solutio in eodem capitulo &c.

midum plurimum vero calidum tunc nimis vero cacochymia sunt. ¶ Midius vero & frigidius epas sine pilis quidem habet hypochondria. Sanguinem vero magis operat flegmaticum cum venarum gracilitate. Et uniuersum corpus similiter se habet nisi ea que a corde sunt ad contraria illud transducant. Frigidum vero & siccum epas pauci sanguinis & gracili venarum effectus corpus. & frigidus & hypochondrium nudum pilis nudi & hic vincat cor.

Am posuit signa calidi & siccis epatis ponit signa calidi & humidis. Vig. Humidum uero Ibi ponit signa frigidi & humidis. Frigidum uero Ibi ponit signa frigidi & siccis. Prima diuiditur in duas. Nam primo ponit signa calidi & humidis. diffemperi absolute. Secundo multum diffemperi. Prima usque. Si uero amplius. Alie diuisiones patebunt in ista. ¶ Dicit ergo q̄ signa epatis calidi & humidis sunt si scilicet habet minus de pilis q̄ epas calidi & siccis. circa Hypochondria & habere multum de sanguine & laris uenas & tota dispositio nem corporis esse calidam & humidam. nisi contra operetur cor. ¶ In secunda dicit q̄ si multa fuerit mutatio ad caliditatem & humidam tunc manifeste pluitur a cacochymia & putrescentibus egritudinibus & adhuc magis si fiat maior declinatio ad latus humiditatis q̄ caliditatis. Si uero fiat maior declinatio ad latus caliditatis q̄ ad latus humiditatis non ita incurrunt has passiones cacochymias. ¶ In tertiaparte dicit q̄ hec sunt signa epatis frigidioris & humidis. scilicet habere hypochondrium sine pilis & habere sanguinem flegmaticum & habere graciles uenas & totum corpus esse frigidum & humidum contra operetur cor. ¶ In. 4. parte dicit q̄ epas frigidi & siccis habet hec signa. f. sanguinem paucum & graciles uenas & habet hypochondrium sine pilis nisi contra operetur cor. ¶ Humidum quidem simul & calidum epas. Minus quidem calidum & siccum ea que circa hypochondria pilosa causa huius plana est p ea que sunt dicta. Ergo est differentia inter epas calidi & siccis & calidi & humidis epas facit. hypoch. pilosa in medio inter calidi & siccis. ex una parte & temperatum ex alia. Item est ibi differentia in alio. s. in figura & substantia qua in epate calidi & siccis sunt grossi & crispi in humidam autem sunt recti & lenes sicut ponit Auic. de signis calidi & humidis epatis ¶ Plurimum

Tex. c. 11

Humidum quidem si-
mal & calidum epas minus quidem calido & siccum ea que circa hypochondria sunt operat pilosa. Plurimum vero sanguinem & uenas magnas. Et corporis habitudinem humidam & calidam. si non ea que circa cor sunt contra operentur. Si uero amplius utrisque qualitatibus auctatur ab eo quod sit naturam propter consumuntur a cacochymia & putrescentibus egritudinibus. Adhuc uero magis si plurimum augeatur humidum paululum uero calidum. Si uero contrario parum quidem hu-

Plurimum uero sanguinem: Ratio est quia due qualitates, scilicet caliditas que est humiditas & efficiens que est caliditas, conueniunt ad sanguinis generationem. ¶ Sed hic queritur, quare non fecit mentionem de substantia sanguinis, nisi quia non ponit Aui. dicit, n. q. debet esse sanguinis bone essentie. ¶ Ad q. dicit q. bene potest poni bonitas essentie sanguinis: Tamen quia non erat forte signum, ideo tacuit. Neque etiam forte faciebat differre ab epate temperata. Epar enim temperatum faciebat sanguinem melioris essentie, q. cal. & hu. ¶ Et uenas magis causa huius est, quia due qualitates conueniunt ad dilatationem uenarum, scilicet caliditas extendens & humiditas extensioni obediens. Et propter hoc not. q. triplex est latitudo uenarum, scilicet maxima & hec est in epate cal. & hu. & est magna & hec est in epate parum calidi & parua & hec est in epate cal. & sic. qm. sic ita prohibuit dilatationem. Vnde dicit Aui. de cal. & hu. epate, q. in ipso est amplitudo uenarum ualida. ¶ Per reterea uidetur diminutus non ponit mollitiem uenarum esse signum quoniam ponit Aui. ¶ Ad quod dicas q. suppo sit manifestum. ¶ Et habitudo humida & calida ea que cor ptra operentur, scilicet circa opere uer. eae sua sic. multum cum frigida. Aut non tamen eo q. potentius est in contradicendo epati cum frigido cum sicco. ¶ Si amplius utriusque qualitatibus auertatur. ¶ Quare autem in cal. & hu. ponatur mansio & non in aliis: quare de signis cerebri & forte aliquid dices infra de signis muscularum. ¶ Prompte psumit cacochimis & putrescentibus egritudinibus, Egritudo cacochima appellat. omnis egritudo q. pcedit ab humiditate, cui calor non plenarie datur. Potest et dicit q. cacochima egritudo sit quedam mala dispositio ante codens hydropisim, sicut dicit Aui. 3. can. ca. de cachexia sed hic accipitur primo modo. ¶ Egritudines de putredine generantur in tali epate, propterea quia humores, qm. supersunt unus uel plures est aliqui uirius debilis, aut pigra in resolutione eorum, & sic deficit ab eorum regimine propter q. sit eis repletio, aut quo ad uirtutem aut quo ad uas, per repletionem sequitur priuatio respirationis, propter oppilationes factas a multitudine, aut spissitudine, aut viscositate humorum. Priuatio autem respirationis facit putredinem in humoribus, ex quibus sunt febres & apostemata & alie egritudines putride. ¶ Sed queritur, quia non uidetur q. debeant fieri putride egritudines, qm. cal. & hu. ambe excedunt in epate. ¶ Qm. calidum qm. est proportionatum humido potest ipsum regere, & defendere a putrefactione.

¶ Ad quod responde. q. licet caliditas sit multa, tamen generantur tot humores capinosi in corpore propter multitudinem ebullitionis q. plerumque deficit uirtus ab eorum resolutione, & calor naturalis qui est in humoribus exalat, propter illos uapores calidos circundantes eos. ¶ Ad hoc autem magis si plurimum augeat humidum, Ratio hec est, quia qm. humidum excedit calidum, non potest calidum regere illud humidum & defendere a putrefactione, qm. uero calidum diminatur humido, tunc calor regit ipsum, & eo seruat a putrefactione. ¶ Humidius uero & frig. epar sine pilis quidem habet hypochondrium. Ratio hec est, quia due qualitates sunt in eo contradicentes generationi pilorum. ¶ Sanguinem operatur magis slegmat. Causa hec est quia in tali epate non fit bona digestio. ¶ Sed sit ne ab queritur utrum hoc signum sumatur a calibus ipso effectu. An ab effectibus, uidetur q. a calibus. Nam licet dicat Auth. operatur, & omnis operatio fit effectus, Illa operatio non est signum, eo q. est incognita, sed sanguis factus per eam est signum. Et not. q. sanguis factus q. dicit Com. dicitur dupliciter, scilicet congregatio, 4. humorum in uenis, quem uocamus sanguinem, & hoc ideo quia abundat sanguis inter alios humores. Alio modo dicitur sanguis ipse putus humor qui raro inuenitur in corpore. ¶ Cum uenage gracilitate. Ratio hec est, quia licet sit ibi humiditas obediens extensioni, Non tamen est ibi caliditas que extendit, & hoc etiam est signum a calibus. Nam licet gracilitas sit substantialiter inherens membrorum officialium. Tamen put paratur ad complexionem epatis est calidus similis. ¶ Et uniuersum corpus simile habens, &c. Hoc planum est per ea que dicta sunt supra. ¶ Sed queritur, quare non fecit mentionem de signis ab extrinsecis alterantibus in epate. ¶ Ad quod respon. quia supponit ea tanquam manifesta, per ea que dixerat de signis cerebri. ¶ Per reterea uidetur deficiens, quia non determinauit de signis ortorum ab epate, sicut fecit de signis ortorum a cerebro. ¶ Ad quod responde. q. neq. in corde neq. in epate oportuit facere speciale cap. de signis ortorum qm. orta eorum, scilicet arterie & uene sunt manifesta signa suorum principum. Vnde non fuerunt nisi signa, & non significata: Tamen quia oculi si poterant esse, & signa & significata: Ideo de eis specificauit. ¶ Dubitatur de eo q. dicit Com. scilicet sanguis purus inueniatur. Nam non uidetur, dicit enim Gal. in commento, pronos, cap. de uomitu, q. uidetur Hypo. q. nullus humor sit purus. ¶ Per reterea dicit Halyab. cap. de humoribus, q. sanguis non potest inueniri

Tex. 4. 12.

Sit ne ab queritur ipso effectu
inditum sanguinis quibus

1. 10. 12. 13.

1. 10. 12. 13.

1. 10. 12. 13.

1. 10. 12. 13.

1. 10. 12. 13.

1. 10. 12. 13.

1. 10. 12. 13.

1. 10. 12. 13.

purus sine ammissione aliorum humorum. ¶ Preterea Gal. in lib. de iuuamentis dicit q. in corpore nostro nil inuenitur purum. ¶ Preterea aer qui est elementum proportionatum sanguini non inuenitur purus sicut dicit Philosophus in secundo generationis. ¶ Ad primum uidetur per dictum Com. hic & per Isaac in lib. urinatium. Nam dicit Isaac ibi q. sanguis non nutrit nisi primum mundificetur a duobus cholericis: Quare sanguis nutrens est purus. ¶ Preterea uideo q. cholera inuenitur pura sicut dicit Isaac in urinis ergo a simili & sanguis inuenitur purus. ¶ Preterea omne compositum est compositum ex simplicibus: ergo cum compositum sit destructibile in sua simplicitate oportet q. sanguis possit inueniri purus. ¶ Ad hoc respon. q. duplex est purum/ unum purum fm ueritatem & perferuationem / & tale purum non inuenitur in humoribus. Dicitur alio modo putum q. modicum habet per mixturam sicut dicimus de uino quod sit purum/ aut quia parum habet de aqua / aut quia nil habet de aqua/ & hoc modo bene possunt inueniri puri humores in corpore. Hec autem distinctio posita est a Gal. in Com. Prono. ca. de uomitu/ & per eam soluitur questio.

Quarta pars secundi libri Regni Galeni que est de testiculis sequitur.

Text. co. 1.

Testiculorum uero crassitas calida quidem maxime ueneria est. Et masculorum generatrix.

Text. co. 2.

Et citius pubescunt eis testes genitales.

Text. co. 3.

Humida quidem & multi seminis & humidi est. Sicca uero & pauci seminis & mediocriter spissi est.

Lesio. 18.

Introductio

Partitio

Primo sunt signa epatis: primo modo signa testiculorum. Diuiditur autem hec pars in duas. Nam primo Auth. ponit signa simplicis distemperantie: Secundo componit. Prima usque calida uero & sicca. Prima in 4. Nam primo ponit signa calide. Secundo frigide. Tertio humide. Quarto sicce. Prima usque. Frigida uero. Secunda usque humida: Tertia usque. Sicca. ¶ Dicit ergo q. signa calide complexionis testiculorum sunt hec. Quod

tas maxima eorum/ & generatio masculorum/ & uelocitas pubescendi circa genitales partes. ¶ In parte secunda addit q. signa complexionis frigide sunt contraria signis supradictis. ¶ parua uoluntas eorum/ & generatio femininum / & tarditas pubescendi circa genitales partes. ¶ In tertia dicit q. signa humide complexionis eorum sunt multitudo seminis & eius grossities. ¶ In quarta dicit q. signa sicce complexionis eorum sunt paucitas seminis/ & quidam eius quasi desitas. ¶ Ad euidentiam lectionis. 4. oportet notare de Com. Primum est de principatu testiculorum. Secundum est de modo generationis spermatis. Tertium est de hiis que constituent uirtutem generatiuam & de ipsius situ. Quarto est de intelligentia que est in spermate fm Auth. ¶ Dico ergo de primo q. principatus testiculorum in corpore sequitur principatu epatis/ & manifestantur principatus eorum/ quia pertinetur dispositiones anime & corporis sicut patet in castratis quorum mores sunt finales/ moribus seminarum/ propter diminutionem caloris. Dispositio uero corporis mutatur quia sunt paucissimi & multi in corpore fm naturam eorum/ & sic homo generans masculos aut feminas. ¶ De secundo dicit q. generatio spermatis fm Hyp. talis est/ quia in hora coitus uenit sperma a toto corpore / & dealbatur propter commotionem/ sicut de spuma in equis & in mari. Sed fm opinionem Galen. generatur sperma in testiculis. Et fm opinionem Arist. generatur in uenis/ que inuoluuntur in uasa seminis/ & completur eius generatio in testiculis. ¶ De tertio dicit q. in dispositione coitus egreditur uirtus generatiua cum spermate / que composita est ex omnibus uirtutibus corporis siue illa uirtus sit fixa in testiculis / siue ueniat aliunde. ¶ De. 4. dicit q. opinio Arist. est q. in spermate est intelligentia quedam diuina/ que est motio & principium generationis. ¶ Circa istam lectionem queruntur quedam generalia de textu. Et secundo quidam de Com. ¶ De primo queruntur. 4. primum est de ordine capituli. Secundum est de sufficientia. Tertium est de principatu testium. Quartum est de complexionem ipsorum naturalium. ¶ De primo sic procedo uidetur q. istud capitulum debuisse precedere omnia capitula membrorum principalium/ quia ista membra sunt ad presentiam speciei sicut dicit Auic. cap. de membris. Alia uero membra sunt ad permanentiam individui principaliter / species autem precedit individuum/ quare hoc capitulum precedat supradicta. ¶ Preterea uirtus que funditur in hiis membris. s. generatiua prius operatur q. alie uirtutes

alio uirtutis/ ergo & caplm istius uirtutis de/
buit precedere alia. ¶ Ad hoc dicendum est
q inter membra principalia testiculū sunt mi/
nus principales / sicut dicit Haly in fine huius
capituli/ & ideo post posuit. &c. Quia sunt me/
bra magis oulta/ sed si ordinasset ratione ge/
neralitati speciei/ uel ratione principatus prio/
ritatis uirtutis que est in eis/ bene debuisset p/
cedere. ¶ De secundo uidetur q sit insufficiens
quia non ponit aliquod signū a uenis que ap/
parent in uirga/ Neq; a pelle testiculorū/ Nec
a fortitudine cordis/ uirge/ que omnia ponuntur
ab Auic. 3. can. cap. testiculorū/ & Almafior cap.
corūdem. ¶ Preterea uidetur q debuisset po/
nere signa a tactu sicut posuit in cerebro & in
alijs membris. ¶ Preterea uidetur q debuisset
fer ponere signa a magnitudine & paruitate
uirge/ bursę testiculorū/ & ipsorū testiculorū/ sic
posuit supra signa a qritate thoracis/ & qritate
ue nanum. ¶ Preterea uidetur deficere quia
non ponit signa ortorum ab eis/ sicut fecit in
cerebro. ¶ Preterea uidetur deficere quia nō
ponit signa ab erectione uirge que ponit Al/
manfor & Auic. ¶ Preterea uidetur deficere
quia non ponit signa a qualitate totius corpo/
ris sicut fecit in corde & epate/ & nō fecit me/
tionem de resistentia ipsorum ad alia membra
principalia. ¶ Ad hoc respon. q signa testicu/
lorum possunt sumi fm generalem complexio/
nem signorum tripliciter. s. ab excrementis/ &
a qualitate/ & ab operationibus/ Ab excrementis
sumuntur signa sicut a semine/ A qualita/
te autem sumuntur signa sumendo large quali/
tates ad quantitatem/ & ad qualitatem/ a ma/
gnitudine uenarum uirge & ossis/ & eas par/
uitate/ & ad duritiem uirge/ & asperitatem ossis
& ad multitudinē & paucitatem pilorum / &
ad caliditatem uel breuitatem membrorū ad
sacientiam testiculū. Item ab operatione sumū/
tur signa multipliciter ab erectione uirge / ab
appetitu coitus/ & eius potētia/ & ab efficacia
generationis. Sed inter ista signa/ efficaciora &
magis manifesta sunt illa que sumuntur a semi/
ne & pilis & operationibus eorū. s. ab actu ue/
nerio & efficacia generationis/ Et ideo Gale/
solum ista posuit/ & ēt Haly ab. secus/ cum idem
scribit. Et per hoc patet solutio ad plura quesita
ex predictis supra. ¶ Ad id uero q querebat
q non posuerit signa ortorum ab eis/ sicut fecit
in cerebro & in epate & corde/ dico q nō po/
tuit facere/ quia uasa seminaria/ que sunt eorum
orta/ sunt oulta/ cum sint posita infra corpus/
Vel dic/ q ideo non posuit/ quia eorum signa
manifesta per signa testiculorū. Nam illa
eadem signa que significant super complexionē

testiculorum/ significant super complexionem
uasorum seminalium. Nota ergo q triplex est
habitus ortorum ad sua principalia/ Quedā
enim habent sua propria signa Preter signa
sui principalis sicut sunt oculi/ & quedam sunt
solummō signa sui principalis/ sicut uene epa/
tis/ & arterie cordis. Quedā uero neq; sunt si/
gna sui principalis / neq; habent ppria signa
sed sufficiūt ei signa sui principalis/ qualia sunt
uasa seminaria. ¶ Ad illud aut qd querebat q
nō posuit a tactu/ Dico q bene possunt poni/
tū obmisit ppter honestatem inquisitionis/
& eiusdem difficultatem. ¶ Ad id qd dice/
batur/ quare non posuit signa a qritate totius.
Dico q ideo non posuit/ quia testiculū non sa/
ciebant magnam impressionem in habitu/
ne totius/ nisi per eorum abscissionem/ tunc n.
assimilabant uirum semine/ & in motibus/ &
in pilis/ & in carne/ & per hoc patet. Quare nō
fuit locus de resistentia eorum ad alia mem/
bra. ¶ De tertio sic procedo/ Videtur enim q
testes non sunt membra principalia/ quia om/
ne membrum principale debet esse radix ali/
cuius uirtutis/ sicut patet per diffinitionē mem/
bri principalis positam ab Auic. cap. de mem/
bris. Sed testes nō sūt radix alicuius uirtutis quia
uirtus gñatua currit ad testiculos ab oibus uir/
tutibus corporis. Sicut dicit Cori. ¶ Ad con/
trarium uidentur enim esse magis principale
membrum/ q aliquod aliq. Nam per uirtutē
eorum fit maior & nobilior operatio / q per
aliquod aliq. qñ fit generatio & creatio ani/
malis per eam/ que est fundamentū omniū alia/
rum operationum. ¶ Ad hoc respon. & dico
q testes sunt membra principalia/ Nō ratione
indiuui/ sed ratione speciei. Sicut dicit Aui.
¶ Ad id uero/ qd obicitur q non habent ali/
quam ppriam uirtutem / sed occurrentem ab
omnibus membris / Dico fm sententiam me/
dici / testiculū sunt radix & sedes uirtutis gene/
ratiue/ sicut cerebrum alialis/ & cor uitalis/ Et si
dicit Auic. p. can. cap. de uirtutibus. Quod dicit
Haly/ non fuit uerū fm sententiā medicorū/ sed
forte fm Philo. Vel dic/ q intelligitur currere
uirtus ab alijs membris/ quia spūs animalis na/
turalis/ & uitalis currunt ab alijs principalibus
membris ad testiculos/ & ibi digeritur / & fit
spūs gñatius/ Non ergo currit uirtus ad eos/
sed instrumentum uirtutis/ uirtus enim generati/
ua est affixa fm medici sententiam. ¶ Ad ar/
gumentum uero q probabat/ q erāt magis pñ/
cipalia membra/ q alia/ Dico q hoc est uerum
respectu indiuui/ Alia enim membra opera/
bantur/ & circa indiuuiā/ & circa speciem/ nō
solum circa speciem / licet principalibus ope/

Sint nepar
tes nostro
i corpe pri
marie tes/
tes

Quo nam
tamento
testes

rentur. q̄ alia/ & hoc dicit primo cano. caplo/
de membris. ¶ De quarto sic pcedo uidetur
q̄ testes sunt complexionis calide/ quia nos ui/
demus per abfclionem eorum mares affimi/
lari feminis/ & ficut dicit Arift. in lib. de ani/
malibus/ quare sunt calide cōplexionis. ¶ Pre/
terea dicit Ifaac in dietis uniuersalibus/ q̄ testi/
culi sunt fundamētum caloris q̄ sunt calide cō/
plexionis. ¶ Preterea testiculi generant sper/
ma conueniens ad generationē/ sed sperma est
calide complexionis/ ficut dicitur in Co. illius
affo. Qui crescant. ¶ Preterea Arift. dicit in
lib. de animalibus/ q̄ id q̄ dat spermati uirtus
tem generatiuam/ non est frig. ¶ Preterea p/
pter testiculos generatur multitudo pilorū in
corpore/ ergo sunt calide complexionis respe/
ctu cutis. ¶ Ad contrarium/ testiculi sunt ex
carne glandofa/ ficut dicit Auic. de anatomia
testiculotum. Caro autem glandofa non est ca/
lide cōplexionis. Vnde mīsimile ppter carnem
glandofam/ quā habent in frigiditā sanguinē ue/
nientem ab epate/ & faciunt inde lac. & est fri/
gidum. ¶ Preterea uult Arift. in lib. de mor/
te & uita/ q̄ animalia castrata uiuūt plus/ q̄ nō
castrata/ sed uita est per ea. & hum. Quare testi/
culi diminuant calorem in corpore cum dimi/
nuunt uitam. ¶ Ad hoc respondeo q̄ testicali
possunt considerari duobus modis/ Vno modo
quem ad reflexionem caliditatis & eius influē/
tiam in corpore/ & influētia aliorum membro/
rum ad eos in spiritu & sanguine/ & hoc mo/
do sunt calide cōplexionis/ Et alio modo pos/
sunt considerari ratione substantie carnosē ex/
qua creati sunt/ & hoc modo non sunt calide
cōplexionis/ neq̄ frig. sed sunt humide com/
plexionis/ & temperati inter frig. & cali. Hoc
autem probatur/ qm̄ Auic. cap. de complexio/
nibus membrorum in primo ponit carnem te/
sticulorum in gradu humiditatis/ Sed non po/
nit in gradu calneq̄ frig. ¶ De cōmento que/
runtur tria/ Primum est an ueniat sperma a to/
to corpore uel non. Secundum est de quodam
uerbo Com. qui dicit/ q̄ generatur sperma in
uasis spermatis & completur in testiculis. Ter/
tiuū est de intelligentia/ quā ponit esse in sper/
mate/ Authoritate Arift. ¶ De p̄ sic procedo
uidetur enim q̄ a toto corpore ueniat/ quia
uideo q̄ in ipso est uirtus potens facere for/
mas totius corporis/ Hanc autem uirtutem
non potest habere nisi a membro a quo deci/
ditur. Nam dicit Auic. quū uitas est affixa cui/
libet membro. ¶ Preterea dicit Arift. 13. ani/
malium q̄ sperma deciditur a quolibet mēbro.
¶ Preterea idem dicit Auic. cap. de sterilitate.
¶ Preterea minus uidet/ q̄ decidatur a cere

Vnde nam
genitale se
men

bro q̄ ab alio membro/ sed decidit ab eo. Nā
dicitur in lib. de aere & aqua/ q̄ si incidantur
quedam uene/ que sunt post aurā/ non potest
homo generare/ Ergo si deciditur a capite q̄
est membrum ualde remotum a uirga/ multo
magis a quolibet alio membro deciditur/ & si
idem recitat Auic. 3. can. cap. de causa sperma/
tis. ¶ Ad contrarium/ Videmus enim aliquos
aliqui in aliqua hora tam breui coire/ q̄ nō po/
tuisse ab omni membro uenire/ ergo non a to/
to. ¶ Preterea Arift. dicit in lib. animalium lib.
14. q̄ sperma non uenit a toto corpore. ¶ Pre/
terea nos uidemus q̄ cecus generat luminariū/
& truncatus integrum/ ergo nō a toto. ¶ Ad
hoc dico q̄ dupliciter dicit sperma decidi a to/
to corpore. Vno modo materialiter ita q̄ ma/
teria eius a toto corpore separatur fm̄ quod/
libet mēbrum/ & hoc modo nō pcedit sperma
a toto corpore. Alio modo dicitur sperma de/
cidi a toto corpore/ quia habet uirtutem for/
mandi totum corpus/ & hec sunt uerba Arift.
15. animal. ¶ De 2. sic. nam non uidetur uirtutem
q̄ dicit Co. q̄ sperma generetur in uasis sper/
matis & completur in testiculis/ nam si illa
uasa essent ante testiculos/ sed hoc est falsum/ q̄
illa uasa sunt inter uirgam & testiculos/ ficut na/
dicit de anatomia testiculorū. 3. can. ¶ Solutio
est q̄ ille intelligit per illa uerba quādam uer/
nas que sunt apud renes/ & illa sunt preparan/
tia/ & illa sunt ante testiculos. ¶ De 3. sic p/
cedo uidetur q̄ in spermate non sit intelligen/
tia. Nam aut tu uis intelligere per intelligen/
tiam angelum/ q̄ absurdum est/ aut intellectu/
q̄ non uidetur. Nam ista intelligentia (ut di/
cit Arift.) descendit cum spermate/ ergo intel/
lectus humanus non uenit ab extrinsecus/ q̄
est contra p̄m in. 16. animalium. ¶ Preterea q̄
ro de ista intelligentia/ an sit principium actio/
nis uel non/ & uidetur q̄ non. Nam cū agens
agit per contactum/ contactus autem non est
nisi corporum/ ficut dicit in generatione lib. 1. &
5. phys. ergo talis intelligentia nō agit in crea/
tione/ q̄ aut agat paret per p̄m in lib. animalium
Nam dicit q̄ sperma agit tanq̄ ea que sunt ab
arte. Sed ars agit per intelligentiam/ ergo &
sperma. ¶ Ad primum dico q̄ per intelligen/
tiam non debemus intelligere angelum/ neq̄
intellectum humanum/ sed quādam formam/
que est tanq̄ regula/ ficut imago fabri/ ad quā
aspicit/ dum facit cultellum/ que quidem ima/
go corrigit/ & regulat actionem fabri. Vnde
similiter in spermate deciditur quēdam ima/
go a patre/ de qua dicit Arift. in. 7. Metha/ q̄
sperma est quicquid eum eia/ quo decidit. Et hī
uult dicere q̄ agat sicut ea que sunt ab arte/ hoc
autem paret

Nō paret
le fons in
feminis
loci p̄p̄
Sic ut
nisi in
ne in
grauis

autem patet huius totum capitulum. 16. de animalibus legat. ¶ Ad secundum dico quod illa intelligentia non agit per contactum: sed per modum cuiusdam preceptoris unde potius est actio metaphysicorum naturalis: unde non oportet quod semper ad eam ibi fieri contactum. ¶ Testiculo vero utroque calida quidem maxime uenera est. Maxime uenera est: intellige tripliciter, quo ad tempus: eo quod citius coire incipiunt: quam habet testiculos temperatos: et terminus autem communis est in anno. 14. sicut ponit Aristoteles in libro de animalibus: unde isti precedunt huius rebus. Alio modo quo ad appetitum: quia intensius appetunt coitum. Tertio modo quo ad quantitatem: quia plus possunt coire. ¶ Sed dubitatur: quia non uidetur hoc complexio esse magis uenera, quia complexio calida & sicca magis appetit quam ista. Item complexio calida & humida cum sit abundantissima in semine: uidetur esse magis uenera. ¶ Ad quod respondeo quod calida complexio dicitur magis uenera inter simplices distemperatas. Vel dicas quod ipsa est maxime uenera inter omnes complexiones compensando appetitum cum potentia simul. Nam licet calida & sicca plus appetat: hec tamen plus potest: licet calida & humida plus possit: ista tamen forte plus appetit: quia caliditas in complexione calida acutior est: & spiritus sunt magis mobiles: quam in calida & humida, eo quod humiditas caliditatem offendit: & reddit spiritus hebetes. Sed prima solutio certior est. ¶ Masculinum generatrix. Causa huius est: quia testiculi calidi generant semen bene digestum habens formam uirtutem: & multum de calore naturali: & ideo dominatur in generatione. ¶ Et citissime pubescit. Dicitur homo pubescere: quando emittit pilos in partibus genitalibus: & si est eo tempore quo homo incipit coire. Sunt enim tales pili: sicut flores in arboribus: qui significant fructum futurum: & isti pili significant futuram fructificationem uirtutis generatiue: & hoc dicit Aristoteles in libro de animalibus: tempus autem pubertatis commune est: post secundam septimanam annorum: sicut dicit Galenus in Commentariis. Quinte particule in illo afforsit. Epilhe quibus ante iuuentutem. Unde in complexione calida tempus pubescendi & tempus coeundi anticipant id tempus: propter caliditatem continentis uapores in fumos & exitum: & ad emissionem seminis: unde dicit Almanfor de signis testiculorum: quod ante tempora pubertatis mouet ad coitum complexio calida. ¶ Frigida uero contraria: id est minime uenera inter complexiones simplices: & non generatrix: uel generatrix seminatur: & tardissime

pubescens in partibus genitalibus. ¶ Sed quid? Cur in actibus turbare in qualitatibus actiuis non possit si uis testium quod generum sumptum a semine: cum ponat ille in partibus genitalibus passiuus. & Halyabbus posuit etiam istud in actiuis. ¶ Ad hoc respondeo quod quantitas seminis & eius sensibilis qualitas. scilicet liquiditas & spissitudo dependent principaliter a qualitatibus passiuis: cum ab eis dependeat materia seminis. Sed qualitas seminis a qua procedit efficacia generationis dependet a qualitatibus actiuis: & illam tetigit cum dicitur & masculinum generatrix: unde non oportuit eam explicite ponere: cum per istud intelligatur. Item spissitudo in semine a caliditate perficitur: quoniam calor digerens seminem facit ipsum spissum: digestio enim erat inspissare: ut dicit Galenus in 4. regimini acutorum: & Aristoteles 4. methauro. frigiditas autem quia digestionem debilitat: faciebat ipsum subtile: & omnes istas qualitates comprehendit etiam cum dicitur generatrix: uel non generare: uel masculos: uel feminas facere: quoniam sperma spissum est aptum ad generationem: & maxime masculorum: & sperma tenue est ineptum ad generationem: & si generat: feminas generat: satis ergo patet qualiter ista signa intelligebantur in actiuis. ¶ Humida multi & humidi seminis. Ratio quare semen est multum in hac complexione est: quia omne membrum multiplicat quantitatem eius: quod est simile sue complexionis: & etiam hac eadem de causa: semen est liquidius. ¶ Sed hic dubitatur: quia non uidetur quantitas seminis dependere a complexione testiculorum humida uel sicca: sed uidetur magis dependere ab humiditate totius corporis: que dependet a tetra digestionem: quoniam testiculi conuertunt humiditatem uenientem ad eos in semen completum: neque faciunt semen de sua substantia: unde si pauca humiditas uenit ad eos: paucum facit semen: & si multa: multum. Paucum autem uel multum humiditatem ad eos uenire non est propter eorum complexionem: & si esset ab eorum complexione: magis esset a sicca quam ab humida: eo quod magis attrahit siccum quam humum. ¶ Ad hoc patebit responsum per ea que dicemus infra de complexione calida & humida. ¶ Preterea quod non possit signum sumptum a pilis in qualitatibus passiuis: cum istud supra fecerit in cerebro: & infra de signis habitudinibus totius: & Halyabbus de signis testiculorum: istud posuit: & etiam Almanfor idem faciat: & expressit Galenus in 2. opusculum: & Comitus supra in pluribus locis ponit humidum pilorum: & eorum priuationem procedere a sicco & humo. ¶ Ad hoc respondetur sine dubio signa sumpta a pilis poterant po-

Cur in actibus
uit testium quod
litaribus ge
nita? semis
nihil.

Tex. cō. 3.

Dependat
ne genitalis
seminis quanti
tas a testium
temperatura.

Cur in passiuis
testium
qualitatibus
pilorum nihil

Cur erectio
nis ipsius le
nis nihil.

ni inter signa sumpta a qualitatibus passivis
sed quia principaliter dependebat ab actiuis
ideo hic non posuit. ¶ Preterea uidetur q
debuisset ponere debilitatem erectionis signu
in humida complexionione. Nam & Aui. & Al
mansor ponunt istud signum. ¶ Ad hoc respō
de q erectio fortis uel debilis in uirga colligi
tur in signis que sumuntur ab appetitu uene
ris unde principaliter depēdebat ab actiuis: un
de per signa illarum poterant intelligi / quanq
Aui. & Almanfor expisse posuerit talia signa
in passivis / expressius enim explicauerunt si
gna q iste. ¶ Vel dicas q Gal. non posuit nisi
signa que possunt esse & in masculis & femi
nis / & forte hec est causa: quare non ponit ali
quod signum a uirga nec a pelle testiculorum.
Ad quod responde q principaliter depende
bant ab actiuis tales operationes. ¶ Sicut ue
ro pauci seminis & mediocriter spissi. Causa
huius patet per ea que diximus de humida co
plexione. ¶ Sed hic qritur quare nō dicit in

Cur illud i
testiū siccā
q in temperatis
diocriter
spissum se
men est.

hac complexionione esse absolute spissum: sed di
cit mediocriter spissum. ¶ Ad qd responde
q in temperatis testiculos semen medium est
inter spissum & subtile: in calida & siccā erat
ualde spissum / & in siccā tenebat medium iter
semen calide & sicce complexionis & tempe
rate / propter hoc dicit mediocriter spissum.
¶ Preterea queritur: qualis sit erectio uirge
in siccā complexionione: & uidetur q fortis: eo q
cordas habet duras / & quia Aui. hoc innuit ex
presse cap. de siccā complexionione testiculorum:
Contrarium autem uidetur dicere Almanfor
de signis testiculorum. ¶ Ad qd responde q
in siccā complexionione est fortis erectio uirge p
pter duritiem cordarum / sicut in humida est
debilitas ppter humiditatem earum / qd uero
dicit Alman. credo q hēat errorē in scriptura.

Tex. cō. 4

Calida uero & siccā cra
sis & spissi seminis est. Et mari
me generat rē masculinā. Et citissi
me ad coitus excitat. A principio er
go & huiusmodi citissime pubescunt
in partibus genitalibus & in omnib⁹
in circuitu sui: sursum qdem usq; ad
regionē circa umbilicū: dorsus uero
usq; ad mediū corac. Petulca igit
est huiusmodi crasis satis ad ventrē:
citissime uero satiat. Si cogat nos
¶ Conuenientibus liquidem calidi
tate & humiditate pilosi quidē m

Tex. cō. 5.

nus huiusmodi bis q dicti sunt. Mul
ti uero seminis magis non cōcupi
scit uero magis alijs. Sufficiūt ve
ro sine lesione magis ueneris pluri
mis. Si uero satis augeatur utrag
& calidum & humidum non sine lesio
ne abstinent a ueneris. ¶ Si ve
ro frigidi & humidi sūm crases sūt te
sticulū: nuda sūt que sunt in circuitu
pilis: Et tarde colore incipiunt. Neq;
vehementes sunt ad operationes.
Aquosum uero & tenue semen est: &
parum generans uel non generans:
& si generat feminas generans est.
¶ Siccā quidem & frigida crasis si
milis quidē plurimum et que pre
dicta est crasi spissius uero semen
est: & omnibus magis erigunt:

Posuit Author signa

simplicis distemperancie testiculorū. Po
nit modo signa composita. Et diuidit hec
pars in. 4. Nam primo ponit signa calide &
sicce complexionis. Secundo cal. & hu. Tertio
frigide: & hu. Quarto frig. & sicce. Prima usq;
conuenientibus. Secunda usq; si uero frig. &
hum. Tertia usq; frigida & sicce. Prima in. 5.
Nam primo ponit signa a spermate. Secundo
ab effectu: qui est generatio. Tertio a tempo
re coitus. Quarto a pilis. Quinto ab appetitu
coitus. Partes autem sunt distincte in littera.
Secunda pars principalis diuiditur in. 2. Nam
pmo ponit signa parue distemperancie. Secūdo
magne. Prima usq; si uero satis. P. 1. 2. Nā
primo ponit signa a pilis. Secundo a sperma
te & appetitu coitus. Prima usq; Multi semi
nis. Pars tertia principalis diuiditur in. 3. Nā
primo ponit signa a pilis. Secundo a tempore
coitus & appetitu. Tertio a semine & genera
tione. Prima usq; Et tarde. Secūda usq; Aquo
sum. ¶ Dicit ergo q signa calide & sicce com
plexionis sunt spissitudo seminis / & multitu
do generationis / & uelocitas ad coitum / & ue
lox pubescētia circa partes gentales / & ab um
bilico usq; ad medium costarū / & maximus ap
petitus ad coitum cito satialis. In. 2. parte
dicit q illi qui habent testiculos calidos & hu
midos habent hec signa. q. habent minus de
pilis / q habent illi qui habent calidos & sic
cos / & habent multum semen / non tamen ma
gis concupiscunt / q illi qui habent calidos / &
siccos tamen magis potest ad uenerem / q hab
et calid

bet cali. & hum. complexionem testiculorum. Et si abstinent nocet abstinentia / maxime si multus sit lapsus. ¶ In tertia principali dicit q illi qui habent frigidos & hum. hoc habent signa. quia sunt nudi pilis circa partes genitales & tarde incipiunt coire / & non sunt uehementes ad operationem ueneris / & habent semina aquosum / & subtile / & parum generant. & q generant generant feminas. ¶ De quarta principali dicit q illi qui habent frigidam & sicca complexionem testiculorum / habent si signa. quia sunt similes in signis illis qui habent frigidam & hum. complexionem testiculorum nisi quia habent minus de semine / & magis spissum. ¶ Calida uero & sicca spissi seminis est. Causa hec est quia due qualitates conueniunt ad inspissandum semen / siccitas. scilicet essentia licet operetur / & caliditas / que per uiam accendens digerendo semen. ¶ Et maxime generantur. Causa hec est / quia initium generationis est coagulatio / & iste due qualitates sunt fortes in coagulando. ¶ Sed de hoc dubitatur quare non possit talem complexionem generari / cum masculorum / & uidetur q debuisset ponere qm infra ponit frig. & hum. generantur feminarum. quare a contrariis / hec est generatrix masculorum. ¶ Preterea patet per complexionem masculi / qm masculus est calidus & sic. complexionis / ergo in complexione semini simili debuit multiplicari ipsius generationis. ¶ Preterea Halyab. & Auic. ponunt si huius generari in hac complexione. ¶ Ad contrarium uidetur. Nam generatio masculi debet sequi fortitudinem uirtutis / fortitudo autem uirtutis sequitur temperamentum complexionis / Quare cum in tali complexione concingat uirtutem esse debilem / sequitur q fiat ab ea generatio feminarum. ¶ Ad hanc questionem Respon. Comentator concedendo q in hac complexione fiat generatio masculorum / secundum q dicunt Halyab. & Auic. & si contingat sperma non dissolueri ad calid. & sic. q proferat uirtutem non generabit aliquid. Sed hoc adhuc disputabitur in fine capituli. ¶ Ad id autem q opponebatur / q Gal. non ponit q talis complexio generet masculos / dico q non fuit expectatio ponere / eo q manifeste intelligebatur. ¶ Citissime uero ad coitum excitat. Causa si est qm caliditas stimulat & incitat eum ad uenerem / & siccitas complexionis cum humiditate etatis facit temperamentum in spermate / & sic in principio pubertatis habet sperma aptum ad generationem. Hoc autem dicit Halyab. Et / go & huiusmodi pubescunt citius. Na isti tales pubescunt ante. xiii. annu / q erat terminus pu-

bescenti. Et causa huius est / quia due qualitates contingunt. scilicet cal. & sic. ad conuertendum uapores in fumos. ¶ Et in omnibus in coitu / & sic. Hic monstrat author. q huiusmodi complexio non solum anticipet rationem temporis pubescendi / sed et excedit in qualitate pilorum / omnem aliam complexionem. Et notandum q in hac complexione pili sunt asperi & grossi / sicut ponit Halyab. q etiam in simplici complexione calid. inueniebatur sicut Auic. ponit tamen maior erat asperitas & grossitudo in complexione calida & sicca / q solum in calida. ¶ Perulea est igitur hec crasis. Idem est surriola ad coitum / propter caliditatem acutam / que est coniuncta siccitati. ¶ Citissime uero satiat. Causa huius est / quia parum habebat de materia propter siccitatem testiculorum / tamen licet citissime satietur potest mediocriter uti coitu. Vnde dicit Halyab. q in hac complexione sufficit mediocris usus coitus. ¶ Sed obicitur / quia uidetur non cito satiari hec complexio / quia coitus inflamat caliditatem calidius inflamat incitat appetitum / ergo / & sic. ¶ Ad hoc respondeo / q inflammatio caliditatis / cum omnino defuit materia feminis / non incitat appetitum. ¶ Et si cogatur nocet. Nocumta que contingunt ei (sicut dicit Comentator) sunt egritudines de mala complexione calida & sic. ¶ Sed hic opponitur / qm coitus quando fit superfluous / infrigidat sicut dicit Ioannis nitius & Auic. 3. can. de nouamento coitus. Et etiam patet ratione / quoniam euacuatur spiritus & calor innatus a corpore. ¶ Ad hoc autem dicendum est sine dubio. Coitus superfluous infrigidat per euacuationem caloris innati & spiritus / tamen quandoq accendit calorem igneum & inflammatur deorsum & partes renum. Vnde Auic. dicit lib. 3. de nouamento coitus / q multotiens accidit propter coitum febres acute adurentes & igneitas in dorso / & quando ad ultimum diu durauerit superfluitas coitus / infrigidabit corpus / non solum quo ad euacuationem caloris innati / sed et quo ad euacuationem calidi complexionalis. ¶ Preterea queritur / quia Auic. ponit paucitatem spermatis in hac complexione / qua iste non possuit. ¶ Ad hoc respondeo q intelligebatur per hoc q dixerat supra / eis citissime me satiari inuenire. ¶ Preterea Auic. ponit uolocitatem erectionis & fortitudinem eius in hac complexione. ¶ Ad quod respon. q ista poterat intelligi p id q dixerat supra citissime ad coitum excitat. ¶ Preterea iste non ponit mansionem in complexione cal. & sic. quia ponit Auic. ¶ Ad quod respondeo. q mansio in

Expleatur
ne occyfi-
me re uene-
rea / cal. &
sic. coloio

Calcfaciat
ne semper
coitus.

Amplexus
ne signa cu-
sta fuerit
G. in cal. &
sic. testibus

Sint ne pi
li ples i ca.
& hu, testis
bus / q i bñ
temperato

Sit ne geni
ralis semis
incremetu
in ca. & hu.
coletis.

tali cõplexione nõ faciebat magnam mutatio/
nem in signis, unde non curauit eam ponere.
¶ Cõuenientibus sigdẽ caliditate & hu, pilosi
quẽdẽ minus hiis q dicti sunt. Ratio huius est
quia humiditas excedens prohibet superfluam
multiplicationem pilorum. ¶ Sed hic dubi/
tatur nunquid ista complexio sit pilosior com/
plexione temperata. ¶ Respondeo q sic. Nã
licet humiditas resistat generationi pilorum:
tamen caliditas excedens plus potuit in gene/
rando: q humiditas in resistendo: habet etiam
pilos molliores q ca. & sic. ¶ Multi uero se/
minis magis. Causa est quia due qualitates sũt
in hac complexione que conueniunt ad mul/
tiplicationem seminis. est enim semen com/
plexionis cal. & hum. ¶ Et nõ q isti excedũt
in semine non solum habentes complexiõem
calidam & siccam: sed habentes temperatam.

¶ Sed dubitatur: quia non uidetur multipli/
cari semen in complexione tali: q̃ritas. n. semi
nis uidetur sequi quantitatem humiditatis ue
nientis a toto corpore ad testiculos: quia testi/
culi non generant semen de sui substantia: sed
solum dant ei formam / & propter hoc uide/
tur q in cal. & sic. debeat magis abundare se/
meni q in ca. & hu. eo q habet fortiorem uir/
tutem attractiuam huius humiditatis. ¶ Ad
hoc respondeo q quantitas feminis bene de/
pendet a q̃titate seminis: uel humiditatis ue/
nientis a corpore materialiter: sed complexio
nãlter dependet a cõplexione testiculorum:
unde testiculi dāt formam spermati per suam
complexionem. Ponamus ergo q equaliter ue/
niat de materia ad testi. ca. & sic. & ad cali. &
hu. plus erit de spermate in ca. & hu. q̃a cal. sic
citati cõiuncta cõsumit materiam illam semi/
nis: sed ca. coniuncta humiditati digerit cum
pauca consumptione: & etiam potest plus di/
gerere: q ca. coniuncta siccitati. nã cal. digerẽs
dēt eẽ hu. ut dicit Auic. de uirtutibus mĩstrati.

¶ Sufficiunt uero sine lesione magis ueneretis
plurimis. Ratio h est multuudo seminis. ¶ Si
uero satis augeatur utraq; & c. Causa quare isti
leduntur ab abstinentia coitus est: quia semen
retentum in hiis coartatur & corrumpitur: &
generat uaporem quandam uenenosum / qui
plerumq; ascendit ad cor / & ad cerebrum /
& facit multa incõmoda: Vt. 3. can. dicitur de
iuuamento & nocumento coitus. Et. 6. lib. de
interioribus: & infra Comẽtator de causis. ca.
Venereog. ¶ Si uero fri. & hu. fm crases sunt
testiculi / nuda sunt que sunt in circuitu pilis.
Rõ huius est: quia due qualitates p̃dicũt puer
siõi uapori in sumos: neq; intelligas nuda pilis:
q nullo mō hñant pilũt: sed q paucissimos &

molliores. ¶ Sed dubitatur: q̃a ponitur hanc
complexionem tarde pubescere: & non facit.
Ad qđ dicas q satis bene intelligitur per id q
posuit nuditatem: & per id q posuit consen/
ter tarde coire esse signum. ¶ Et tãde cont/
incipiunt. Ratio hec est: quia in tali com/
plexione calor & spũs sunt pauci & obtusi ab hu/
miditate. Vnde ultra. xliiii. annum nõ incipiũt
coire. ¶ Neq; sunt uehementes ad operatio/
nes. Id est non multum appetunt propter pau/
citatem caliditatis. Neq; etiam multum suffi/
ciũt: licet sint humidi: eo q pauca est caliditas.
¶ A quosum uero & tenuis eis semen / Causa
hec est: quia non bene digerit propter q̃a
caliditas pauca: & humiditas multa. ¶ Et se/
minas generans: & non generans Ratio qua/
re talis complexio non generat: & q̃s generat/
generat feminas: est quia semen in eis nõ per/
fecit decoquit: Vnde calor in eo est debilis nõ
potest facere coagulationem: & si facit eam: si
eit coagulationẽ humidam: & sic generat femi/
nas. ¶ Et hic mouet Comẽtator quẽstionẽ
quia uidebatur q deberet possuissẽ in cal. & sic.
complexione generationem masculorũ: per cõ/
trarium: q quidem nõ fecit: Et soluit: quia ge/
neratio masculorum sequitur essentialiter tem/
peramentũ complexionis & fortitudinẽ uirtu/
tis: complexio aut cali. & sic. poterat esse tanq̃
q̃ debilitabat uirtutẽ: & sic faciebat feminas: q̃a
generatio feminarũ sequitur debilitatem uirtu/
tis. Et de hoc fuit parum disputatum supra: Et
plenius disputabitur infra. ¶ Siccã & frigida
crasis plurimum quidem similis ei: que dicta ẽ.
Dicit complexionem frigidã & siccam esse su/
malem complexionem frig. & hum. in suis signis
plurimum / Assimilatur enim sibi in paucita/
te pilorum: sed nõ ex toto: quia pauciores sũt
in frig. & hum. complexione: eo q cum utraq;
complexione repugnat generationi eorũ: sed
ista solũ cũ frigiditate: Et assimilatur ei in eo
q est tarde incipere coire: & non habere ueh/
ementem operationem: & in eo q est non ge/
nerare / uel generare feminas. ¶ Spissum uer/
o est eis semen. Causa huius est: quia siccitas
inspissat. ¶ Et omnibus exiguum. Paucitas
seminis est in ista complexione: quia cum dua/
bus qualitatibus repugnatur complexioni se/
minis. ¶ Sed hic dubitatur. Videtur enim hoc
complexio esse maxime generatrix: qm in ca
est semen spissum / & tale semen est aptum ad
generationem: sic dicit Aristã lib. de anima/
libus: Dicit enim q debet esse semen grãssum
ad hoc ut generet. ¶ Preterea ponit Abois/
dus: & alii astrologi q in primo mense cono/
ptionis dñatur Saturnus: & ipse est frig. & sic.
quare semen

Sitne
& sic
bene
põne

Tota

Sitne
in
ca
frig. & hu.
ad hoc

Quare semen aptum ad generationem erit frigidum & sic. ¶ Preterea principium generationis est coagulatio & nullum semen est ita aptum ad coagulandum sicut est frigidum & sic. ¶ Ad hoc responsum hoc complexio est parum generatrix sicut dictum est. Nec obstat quod obicitur de semine spirituosum quia spiritus seminis apti ad generationem est spiritus calidus & caliditate digerente & non a siccitate. Talis enim spiritus frigidus prohibet extensionem & que maxime erat necessaria ad generationem sicut dicitur in commento illius affertur. Quocumque frigiditas & densas materies. ¶ Ad id uero quod obicitur de saturitate: Dico quod tale argumentum potius concludit generatum quia quod coniungitur frigiditas & siccitas planete cum frigiditate & siccitate spermatis sit maxima distemperantia. ¶ Ad 3. autem patet solutio. ¶ Quamvis in principio capituli sint posita quedam generalia tamen si sine ita: pono quedam generalia problemata disputanda ad evidentiam totius capituli. Primum quorum est: An in hoc capitulo agatur de signis testiculorum mulierum respectu testiculorum temporum. Secundum est an sint frigidi & humidi possint esse complexionis omnium sicut & testiculi uirorum. Tertium erit que complexio magis sit generativa an equalis uel calidior uel calidior & humida. Quartum erit que ista: quatuor sit magis generativa masculorum. Quintum erit que ista: 4. complexionum magis desideret coitum. Sextum erit propter uerbum commentatoris utrum fortitudo uirtutis sequatur magis temperamentum complexionis quam complexionem calidam. ¶ De primo sic procedo uidetur quod non agatur hic de signis testiculorum mulierum. Quia ponitur signa ab efficacia generationis & a spermate. Sed efficacia generationis non est in muliere quia uirtus generativa non est nisi in spermate uiri sicut uult Auicenna 3. canon. cap. de spermate & in libro de animalibus. 11. Et Aristoteles 16. de animalibus. Semen est non est nobis cognitum per sensum cum ipse spermatiser infra matrem: Ex his ergo patet quod non verificantur de testiculis mulierum. ¶ Preterea Auicenna & Almanfor in propriis capitulis de signis testiculorum ponunt signa a uenis uirge & a cordis eius Et a duntaxat & a spermate pellicule tegentis testiculos & nullum horum habet ueritatem de testiculis mulierum. ¶ Ad contrarium me dicunt agit de signis complexionis nullis ad hoc ut eas cognitam corrigat uel conseruet quod patet per ea que dicuntur infra in tractatu de causis & etiam ad hoc ut sciat curare complexionem egritudinalem quando superuenit sicut habetur ab Auicenna 3. canon. cap. 1. & a Galieno per totum de ingenuis sed presertim in 3. libro cap. fin. Sed in mu-

lieribus oportet medicum conseruare complexionem naturalem & eam corrigere & curare egritudinalem in omnibus suis membris quare non sufficiens fuisset Galeus oportet ergo hec signa verificari de mulieribus sicut de uiris. ¶ Ad hanc questionem dico quod hoc capitulum est commune ad signa testiculorum uiri & mulieris licet principaliter & planius uerificetur de uirorum testiculis. ¶ Ad id uero quod opponitur de mulieribus non est generationis efficacia quod sperma earum non habet uirtutem generatiuam. Dico quod hoc est falsum sicut Galeus uult enim quod in utero spermata sit uirtus generatiua sicut dicitur ab Auicenna primo canon. cap. de membris / prima sententia. ¶ Aut dicit aliter & melius quod licet in spermate mulieris non sit uirtus generatiua: nihilominus tamen operatur ad efficaciam generationis per modum patris. Nam quando bene est digestum & spirituosum est aptum ut recipiat formam masculinam & quando est liquidum & indigestum non est aptum recipere formam masculinam licet sperma uiri de se possit imprimere formam masculinam tamen propter necessitatem spermatis mulieris deficientis a decoctione non potest imprimere formam masculinam & similiter se habet ad efficaciam generalem que est generationem fieri uel non fieri & hec colliguntur 3. canon. c. de regimine masculinitatis. ¶ Ad id uero quod dicebas de spermate mulieris quod erat incognitum eo quod spermatisabant infra dico quod licet emittant infra suum semen tamen extra potest fluere & cognoscimus eius qualitatem uel quantitatem. ¶ Vel dic quod licet non omnia signa hic verificentur de testiculis mulierum tamen uerificatur maior pars eorum. Et ex hoc patet solutio ad id quod obiciebatur per Auicenna & Almanforem. ¶ De secundo sic procedo uidetur quod testiculi mulieris sint solum frigidi & humidi quia omnis mulier est frigida & humida respectu masculini ergo quodlibet membrum mulieris erit frigidum & humidum respectu membri temperari in suo genere. ¶ Preterea uidetur quod testiculi mulieris sint frigidiores quod quicunque testiculi uirorum nam semen quod deciditur a testiculis frigidis uiri est digestius & decoctius quod id quod deciditur a testiculis cuiuscumque mulieris sperma enim mulieris est quasi sicut sanguis menstruus parum digestus ut dicitur 3. canon. de causis spermatis & etiam dicit ibidem & in libro de animalibus & hoc nomen sperma dicitur equi uoce de spermate uiri & mulierum. Si ergo decoctio & inspissatio sit per caliditatem & indigestio & liquiditas sit per frigiditatem.

Thaddei

q. iij

Quo nam temperamento mulierum colici.

constat omnes testiculos mulieris esse frigidos & humidiores: non solum respectu testiculorum temperatorum/qui sunt in uiris/ sed respectu testiculorum distemperatorum ad frigiditatem. ¶ Ad contrarium matrix est membrum neruosum/ & testiculi mulierum sunt membrum carnosum/ sicut sit caro glandosa / ex qua facti sunt/ ergo matrix est frigidior testiculis mulierum/ sed contingit inueniri matricem calidior semine / que sua caliditate semen comburit/ & extinguit eam inueniri frigidiorē que extinguit calorem seminis sua frigiditate/ & si mulier in passiuis/ sicut dicit Hypo. in. 5. parit/ tunc affo/ constat ergo cum sperma uiri sit calidius testiculis/ & inueniatur matrix calidior eo & frigidior/ & sic de aliis/ & testiculi mulieris sunt calidiores matrici/ sequitur de necessitate/ qd testiculi mulieris possunt esse & cal. & hum. & frig. & sic respectu testiculorum temperatorum/ qui sunt in uiris. ¶ Preterea sperma mulieris potest contemperare sperma uiri/ quando recedit a debita qualitate/ sicut innuit Com. quare si fiat sperma uiri minus calidū de bito/ & dicat corrigi per sperma mulieris/ oportebit spma mulieris ee calidius eo/ qd testiculi mulieris erūt calidiores testiculis uiri. ¶ Preterea nos uidemus mulieres magis plurimūq appetere coitum/ q uiros/ sed appetitus intensus est a caliditate/ ergo &c. ¶ Ad hanc qd/ nem dico q accipiendo testiculos mulieris/ qd tum ad suam complexionem naturalem/ semp sunt frig. & hum. comparando ad testiculos uirorum. Sed possibile est qd tum ad accidentalem complexionem/ que posset superinduci/ q inuenirentur & calidi & temperati respectu testiculorum uirorum. Sed si uolumus comparare testiculos mulierum ad se inuicem/ nos inuenimus in genere eorum temperatos & distemperatos fm omnem distemperantiam in complexione naturali/ & hoc firmatur per ea que dicit Ga. in Com. pulsium/ cap. de pulsu sexuum/ uult enim ibi q mulier qdum ad calorem naturalem non sit calidior uiro/ sed qdum ad accidentalem/ bene est possibile mulierem esse calidiorē uiro. ¶ Preterea Aristo. in. 6. de animal. dicit q mulier est masculus occasionalis/ qd omnis mulier est distemperata. Dico tamen q testiculi mulierum accipiuntur in hoc cap. & iudicantur per hec signa fm oem eorum complexionem hic positam/ unde accipitur eorum complexio per computationem solum adinueniendam in genere mulierum/ quia si nos iudicamus eos solum per ista signa/ ad testiculos uirorum/ omnes essent frig. & hum. & sic omnis mulier esset parum generans/ & seminas gene-

rans/ qd est inconueniens. Mulier ergo que calidos habet testiculos/ est generatrix masculorum/ licet hoc sit propter suum sperma confederatum in ratione & modo patētis/ & est etiam maxime ueneres/ & pubescit cito i partibus genitalibus/ sicut & uiri/ & sic de omnibus aliis signis aliarum complexionum. Confidera. n. in mente tua testiculum temperatum mulieris habere semen temperatum in genere patētis/ & si postea in uiro uariatur natura seminis per naturam complexionis distemperate cal. uel frig. uel hu. uel sic. pōt sperma mulieris esse tante caliditatisque suppleat defectum masculini/ & generetur masculus ex utriusq/ & posset aliqui esse sperma uiri multe caliditatis/ & sperma mulieris deficeret a sua caliditate/ & fieret temperies/ & generatio ex utriusq/ & posset esse q ambo eēt multum calida/ uelambo multum frigida/ & tunc non fieret generatio. Tñ semper compando testiculum mulieris ad testiculum uiri/ esset hum. & frig. uñ Aule. sen. 3. lib. p. ca. p. dicit q in spermate uiri dorminatur ignis act/ & in spermate mulieris/ aq/ & terra. ¶ Ad argumentum q sumebatur a qualitate matricis/ dico q matrix sua propria caliditate nunq comburet semen/ semen. n. uirile/ qdumcūq sit frig. credo esse cal. ad caliditatem matricem/ tñ matrix potest recipere illam caliditatem a rebus/ & eate/ & corde postq comburit semen/ & est simile/ ut de stomacho/ stomachus enim digerit cibum per caliditatem uenientem a sibi a membris adiacentibus/ sicut dicitur p. cañ. ca. de qualitate generationis humorum. ¶ Ad secundum dico q licet sperma mulieris contemperet sperma uiri/ non tñ ppter hoc est cal. eo/ si enim ambo spermata si mul aggregata deberent habere ad conuenientem generationem. xii. partes caliditatis/ & q. eēt a parte spermatis uiri/ & 4. a parte spermatis mulieris/ si sperma uiri deficeret in una parte caliditatis/ & sic essent solum 7. partes caliditatis ab eo/ si superabundaret sperma mulieris solum in una parte caliditatis/ & sic eēt 5. essent ad ultimum. xii. partes caliditatis/ & sic non esset calidus spma mulieris/ licet ptemperaret sperma uiri/ est. n. simile/ sicut supra diximus de epate cal. q contemperaret frigiditatem cordis/ & tñ cor frigi. plus habet caliditatis/ q epate calidum. ¶ Ad 3. dico q si accipitur mulier & uir eiusdem etatis/ & eodem uiuentis regimine nō appeteret mulier plus coitum q uir/ quo ad naturalem complexionem/ sed posset esse quo ad accidentalem/ uel quo ad complexionem matricis. ¶ De 3. sic procedo/ uidetur. n. q complexio equalis sit magis generatrix/ qn

Deceat

Gen. 1. 2. 3.

magis
generatio

reius/ quā a fortiori uirtute plenior & abun-
dantior procedit operatio/ sed in testiculis tē-
peratis est fortior uirtus generatiua/ quia for-
tius uirtutis sequitur temperamentum con-
plexionis/ sicut dicit Cōm. ¶ Ad contrarium
uidetur/ quia a temperato testiculo temperatum
erit semen/ & a temperato semine tempera-
tum generatur corpus. Sed corpora distempe-
rata sunt multo plura corporibus temperatis/
ergo testiculi temperati minus generant distem-
peratis. ¶ Preterea uidetur quod calidus sit magis ge-
neratrix/ quia caliditas in semine reddit ipsū
magis digestum/ & spissum/ & quō semen est
magis hūmīdū est magis aptum ad generationē.
¶ Preterea uidetur quod calidus & humīdus sit magis
generatrix/ quia in ea est multum de semine/
& multum de calore naturali/ & spū/ que am-
bo erant generationis principium/ & est in tā-
li semine bōa decoctio/ eo quod digestio per calidum
& hūmīdū dicit Aui. ca. de uirtutibus/ igitur
prope excedit oēm complexionem in generan-
do/ cum excedit in principis generationis.
¶ Preterea uidetur ca. & sic. dicit. n. tex. Ga.
quod est magis generatrix/ & etiam ratione pro-
batur. Nam illud sperma est aptius ad genera-
tionem/ quod est aptius ad coagulationem/ tam
actiuam quā passiuam. Sed sperma exiens a testi-
culis ca. & sic. uiri & mulieris est aptius ad coa-
gulationem actiuam & passiuam/ quolibet alio
semine. ergo magis generatrix qualibet alia.
¶ Ad hoc rō. & dico fm quod nihil ut duo ex-
trema sunt ponenda i efficaciam gionis quum ad
pposonem testiculorum/ unū ēpplo testiculorum cal-
& sic. & ista est potentissima in generando/
& intelligo ca. & sic. non adeo distemperatam
quod prosteruat uirtutem/ quia sic deficeret a gene-
ratione. quā semen procedens ab ista comple-
xione est magis coagulabile/ quod quodlibet aliud.
Aliud extremum est complexio frigida & hu-
mida testiculorum. hūmīdū enim semē ualde ma-
le coagulanum/ & male coagulabile erit ppter
defectum digestionis. Vnde Ari. in lib. de alal.
xi. dicit sperma conueniens ad generationem
quod est grandineum & incōueniens quod ē aquo-
sum/ & in hoc concordant omnes autē, medi-
cinales loquentes de spermate. Alie uero com-
plexiones testiculorum que sunt. 7. ponunt in
medio horum extremorum. primum autē ex-
tremum sequitur complexio ca. & post cal. cō-
plexio tparata/ & post eam ca. & hu. & sic. de in-
teps fm maiorem uel minorem aptitudinem
ad coagulationem seminis. ¶ De hoc forte du-
bitabit aliquis/ quia uidetur complexio testi-
culorum sicca magis generatrix/ cum in ea cal-
or sit temperatus/ & humīdū deficiat/ uidetur gene-

rare semen magis aptum/ quā calidus & hūmīdus tem-
peratus/ quia potentius est agens super materi-
am patientem. ¶ Ad hoc respondeo quod quan-
tum est ratione qualitatum que sunt in semine/
bene erit semen magis coagulabile siccum/ tem-
peratum tamen inter frigidum & ca. quā semen
ca. & hu. uel semen temperatum/ tamen quia i
illis erat calor & spiritus abundantius/ & per
consequens uirtus fortior/ magis proficiebant
in generatione. ¶ Preterea obicit aliquis/
quia nos posuimus superius coagulationem ap-
torem/ esse tam in semine magis generandi.
Cōtra quod uidetur Gal. in Cōm. illius affir. Qui
cumque frigidas & densas habent matrices. Di-
cit. n. quod semen quod debet esse aptum ad genera-
tionem/ debet esse extensibile/ & propter hoc
si semen sit superflue siccum/ non conuenit ge-
nerationi. ¶ Ad quod rō. & ideo quod non intelligo
tantam coagulationem in semine/ ut repugna-
ret extensioni quā facit calor & uirtus in semine/
sed intelligo coagulationem tantam/ que pro-
hibeat fluxibilitatem materie/ & claudat/ & cir-
cundet spiritum & calorem naturalem/ ne re-
soluantur/ & faciat conceptum habilem ad
obstantiam partium/ reliquas autē complexio-
nes per te ipsum speculate fm predictas radi-
ces. ¶ Ad argumentum quod probabat quod tem-
perata erat magis efficax ad generationem p-
pter fortitudinem uirtutis. Respondeo quod in
testiculis ca. & sic. & calidis est tū de uirtute
quod sufficit ad generationem/ licet forte in tem-
peratis sit fortior/ & de hoc disputabitur infra.
¶ Ad argumentum quod probabat quod equalis erat
minime generatrix eo quod plura erant corpora
distemperata tparis. dico quod non sequitur/ est
enim duplex compositio in qualitate genera-
tionis. Vno modo comparando singulares te-
sticulos equales/ puta testiculos martini/ ad sin-
gulares testiculos distemperatos in cal. uel frigi-
ditate. puta quassredi. & hoc modo dico quod te-
sticuli temperati martini/ magis generant/
quā testiculi temperati quassredi. Est & compo-
sicio generalis fm quā cōparantur omnes testi-
culi temperati ad distemperatos/ & hoc mo-
do testiculi distemperati plus generant/ quā tem-
perati cum sint plures in numero. ¶ Preter-
ea testiculi temperati non necessario faciunt
semper sperma temperatum/ propter impedi-
mentum regiminis. ¶ Ad id quod probabat quod
calida est magis generatrix/ dico quod id argumē-
tum non concludit contra complexionem ca-
lidam & sic. contra autē alias complexionēs be-
ne tenet & uere concludit. ¶ Ad id autē quod di-
cebatur de ca. & hu. quod esset potentior. Rō. ideo
quod licet in ea sit multum de caliditate/ tamen

Dilutio.

Obiectio.

5. alio. 63.

Dilutio.

est ibi tñ de humiditate/que repugnat coagu-
lationi in eius semine/ q non fit ita sepe cōce-
ptio/ sicut in ca. & sic. ¶ Argumentum aut q p
babat q cal. & sic. effect potentior concedo. Nā
& Ga. hoc uidetur uelle cum dicit q est magis
generatrix/ & Auic. etiam concordare uidetur
Dicit enim de signis testiculorū/ q cal. & hum-
minus generat/ q cal. & sicca. ¶ De. 4. sic pro
cedo uidetur q equalis complexio sit magis ge-
neratrix masculorū/ q̄ quilibet alia/ qm̄ genera-
tio masculina sequitur fortitudinem uirtutis/
fortitudo autem uirtutis sequitur complexio-
nis temperamentum. ¶ Preterea uidetur q
complexio calida sit magis generatrix mascu-
lorum. Nam masculus generaliter est calidior
femina ergo a cōplexione calidiori debet ma-
gis fieri sua generatio. Et eadem ratione pōt
probari q calida & sicca debet esse magis ge-
neratrix masculorum cum generatio procedit
de similibus ad similia / & masculus sit calidus
& siccus respectu femine. ¶ Preterea comple-
xio frig. & hum. generat feminas. a contrariis
ergo calida. & sicca complexio est maxime ge-
neratrix masculorum. ¶ Preterea Auic. di-
cit de signis testiculorum/ q calida & sicca cō-
plexio generat/ ut plurimum masculos. ¶ Pre-
terea uidetur q calida & humida magis gene-
rat masculos/ quoniā sperma quanto magis est
digestum/ tāto habet i se fortioiorem uirtutem/
& q̄nto magis indigestum tanto debiliorem/
sicut dicit Arist. 18. de animalibus. Sed testi-
culi cal. & hum. magis digerūt sperma / q̄ alii/
Qñ digestio fit melior p̄ abundantiam calidi-
tatis & humiditatis/ sicut dicunt omnes auth.
medicales. ¶ Preterea Arist. 16. de animali-
bus dicit q perfectius est in genere animalium
id/ qd̄ plus habet caloris & humiditatis/ sed fe-
mina est res imperfecta respectu masculi/ sicut
dicit Arist. de animalibus lib. 16. ergo magis
generat masculos complexio cal. & hu. q̄ alia.

¶ Preterea Halyab. expresse dicit q comple-
xio cali. & hum. plurimum generat masculos.
¶ Preterea in complexione cal. & hum. gene-
ratur multum de spermate & ibi multum de
calore naturali/ & spiritus. Quare cum corpora
uiroorum debeant esse maiora corporibus mu-
lierum & magis calida sicut dicit Auic. cap. de
etatibus erit sperma cal. & hum. aptius ad ge-
nerationem masculorum / q̄ quodlibet aliud.
Sed (quando nimis esset lōgum his insistere)
ideo non procedo nunc amplius.

plius in his que assimilantur cordi
& epati dominatur uero similitudo
uehementiorem habentis membri q̄
bet palmarum q̄litate quas & ope-
ratinas nominamus. ¶ Totius ue-
ro corporis habitudo in illis arti-
me discernitur partibus quecuq;
videntibus primo subiacent. ¶ Quia
scilicet uero sūt his oib⁹ ossib⁹ circuno-
luti & compositi quedam carnes sūt
ex simplici & prima carne & neruis q̄
bus he circunvolute sunt. Pro pri-
ma enim musculorum substantia bec
est vtrags; ad eos uero conuenien-
tia bec vasorum uelut riai quedam
sunt non complectentes eorum sub-
stantia/ sed seruientes ad conserva-
tionem. ¶ Dicuntur igitur & eorū
craecos cognitiones fm̄ bene tem-
peratam habitationem. permutant
enim distemperantē regionem/ cu-
tes fm̄ se formantes & corumpunt
quasda cognitiones. Ita uero & fm̄
bene temperatam regionem tempo-
re messis seipsum soli aliquis nudus
exponat & permutabit eas cognitio-
nes quecuq; fm̄ colores sunt: & in
mollitie: & in duritia fm̄ consistenti-
am. Si uero ut bene temperata est
regioita & ipse bene temperata die
ta vratur. Neq; exutus in sole lace-
at nudus vnaquaq; die plurimum.
Neq; ut quidam more virginis in
ymbria degens perfecte craecos de-
monstrabuntur signa. Quasi in his
igitur in oratione futura intenda-
mus iam intellectum est.

In precedenti parte de
terminauit Auth. de signis membrorum
principalium & ortorum ab eis. In presenti
uero parte determinat de signis membrorum
habentium uirtutem innatam tantum/ & hoc
facit non in omnibus membris/ sed in carne
que est masculus / in qua representatur habi-
tudo totius. Diuiditur ergo tractatus iste in 2.
partes in quarum prima ponit causam gene-
ralem / in qua determinat quedam principia
cōmunia q̄ oportet scire/ antecedentia specia-
lem doctrinam de signis musculorum. In secū-
da exponit specialem doctrinam de ipsis si-
gnis musculorum

Quonā te/
itū tepatu
ra / gñatio
maris ma/
ior.

Temperatio

Temperatio

Temperatio

Temperatio

Text. cō. 8.

Totius uero corporis
habitudines dicte quidem sunt

gnis musculorum. Durat prima usque ad locum illum. Competentis uero crasseos. Presens autem capitulum diuiditur in partes duas. In quaque prima ponit principia intrinseca: que antea dunt hanc doctrinam. In secunda extrinseca. Durat prima usque. Dicuntur &c. Prima autem diuiditur in 2. in quarum prima ponit principium a quo causatur illa dispositio totius. In secunda ponit principium in quo representatur & discernitur. Durat prima usque. Totius uero corporis habitudo. Pars illa in qua ponit principia extrinseca diuiditur in 2. Nam primo inuestigat cognitiones que rectificant iudicia signorum musculorum. In secunda condidit se processum secundum illas conditiones. Durat prima usque. Quasi in his igitur in oratione futura. Prima diuiditur in 3. Nam primo ponit unam conditionem que sumitur a regione. Secundo ponit illa que sumitur a regimine. Tertio recolligit utramque conditionem melius explanans illam que sumitur a regione. Prima durat usque. Ita uero & secundum bene temperatam. Secunda usque. Si uero ut bene temperata est regio. Sunt igitur in presenti lectione. 6. partes in quarum prima sic dicit: dictum est prius quod habitudines totius assimilantur cordi & epa: & magis assimilantur illi membro quod dominatur alteri secundum aliquam qualitatem primam. De secunda dicit quod ista habitudo totius uelut dependat a multis membrorum magis discernimus in illis partibus / que primo adiacent sensibus. & iste partes sunt musculi circumuoluti omnibus ossibus quod musculi sunt que dam carnes compositae ex simplicibus / & prima carne & nervis quibus hec circumuolutae sunt. Quoniam ista duo. scilicet caro prima & simplex & nervus sunt propria substantia musculorum. uero & arterie uenientes ad eos non sunt de eorum substantia / sed sunt seruientes ad conseruationem / & hec de secunda parte. De tertia dicit quod signa musculorum que determinantur infra debet intelligi secundum bene temperatas regiones quoniam regiones distemperate permittunt signa naturalia formando cum tem secundum se: & sic corrumpunt cognitiones earum / & hec de 3. parte. De quarta dicit / si aliquis inhabitet regionem temperatam & exponat se nudum tempore messis unaquaque die plurimum ad solem / corrumpuntur significationes que sumuntur a calore / & a duritie / & mollietate & hec est igitur secunda cognitio & hoc est quod dicit de parte. 4. De 5. dicit quod si regio est bene temperata & homo utat die bene temperata neque exuat in sole unaque

que die plurimum / neque uiuat in umbra more uirginis demonstrabuntur perfecte signa complexionis musculi & hec de parte. 5. De 6. & ultima dicit intendamus igitur in oratione sequitur determinationem signorum istius complexionis in his terminis. Circa istud capitulum oportet primo querere generalia quorum primum est de ordine. Secundum est de generali intentione eius & totius tractatus. Tertium est de sufficientia ipsius. De primo sic uidetur quod tractatus de signis musculorum debuisset precedere tractatum de signis membrorum principalium quoniam signa musculorum & ipsi musculi immediate subiiciuntur sensui sicut dicit textus quod sunt manifestiora eorum signa quod uero manifestus est debet in doctrina precedere ut dicit Aristoteles metaphysica 5. & Galenus de ingenialibus 7. & etiam Hippocrates in pronostico cum dicit per egrum faciem pernotanda dicitur. Galenus igitur ideo primo a facie quod primo nobis occurrit. Preterea membra habentia uirtutem innatam tamen sunt membra consimilia membra uero officialia sunt composita simplex autem antea dicit compositum / sicut dicit Cornelius in 3. libro aphorismorum quod debuit precedere iste tractatus illi de principalibus. Ad hoc respondeo & dico quod signa musculorum sicut effectus membrorum principalium quod patet per principium capituli & supra de signis calidi & sic cordis unde tractatus iste fuit ordinatus post supradictum tractatum in quantum complexio musculorum erat effectus membrorum principalium & non ordinabantur isti tractatus ratione maioris uel minoris notitiae nec ratione maioris uel minoris simplicitatis ipsorum membrorum. De 2. scilicet de intentione tractatus duo dubitantur. Primum est utrum agat de signis membrorum habentium uirtutem innatam tamen uel non. Secundum an agat de signis complexionis innate musculorum uel influentis. De primo sic uidetur quod in hoc tractatu non agat de signis membrorum habentium uirtutem innatam tamen sed habentium innatam & influentem quoniam musculus recipit a cerebro uirtutem influentem per nervos uenientes ad eos. Preterea cor & epar manifeste influunt musculis suam uirtutem musculi enim uitam habent & omnis uita influit a corde quia in eo est radix uitae ut ait Aristoteles similiter ab epare uirtutem nutritiam. Nam dicit Auienna de membris quod si ligetur uia que est inter epar & ista membra hec habeant ista membra nutrimentum aptum eius actio destruetur ergo recipiunt ab epare uirtutem nutritiam. Ad hoc respondeo & dico quod ista membra habent uirtutem innatam tamen secundum sententiam medici sensibilibus speculatur

3
Quaestio.Sequitur ne
iure muscu
li ptes noie
primarias.An hic de
partiū etiā
iudiciis quib
bus uirtus
influit & in
tem per neru
os uenientes
ad eos.

est quia non patet medico uia sensibilis per quā ista membra confimilia. Costā cartilago & caro simplex recipiunt per quas uirtutes influunt eis a membris principalibus / sed sū confiderationem uerificam naturalium / bene habent uirtutem influentem / & h notatum fuit per Haly. supra. c. de diuisione membrorum. & insinuat hoc Aui. c. de membris. li. p. ¶ Ad id autem quod opponerebas per quia uidebatur eis cerebrum uirtutem sensibilem per neruos influere Dico quod musculus potest dupliciter considerari Vno modo inquit corpus quod qualificat faciendo corpus ca. frid. durum / molle / album / nigrum / & similia / & hoc modo non habet uirtutem aliam quam influentem ex cerebro / licet componatur ex neruo / & sic accipit hic ipsum. G. Alio modo potest considerari musculus inquit sentit & mouet / & sic reddit corpus sensibile / & mobile / & hoc modo habet uirtutem influentem a cerebro / & sic non accipit eum. G. in hoc tractatu cuius signum est quia nunquam ponit in h tractatu signa supra a sensu uel motu. ¶ Ad ea uero que obieiebantur de corde & epate iam patet solutio per antedicta. ¶ De secundo sic procedo / uidetur quod in hoc tractatu agat de signis complexionis influentis / quoniam complexio musculorum fuit eis a corde & epate / sicut dicitur supra de signis epatis & cordis. ¶ Ad contrarium / hic agitur de signis corporis simpliciter egrum in complexione / sed tale corpus habet suam complexionem egram a primis potentibus / sicut patet per definitionem corporis simpliciter egrum / ergo est complexio innata. ¶ Preterea membra habent uirtutem innatam tantum / ergo habent complexionem innatam tantum / ergo habent solum complexionem innatam cum membrum uideatur habere uirtutem propter suam complexionem. ¶ Ad hanc questionem dico quod complexio innata potest dupliciter dici. Vno modo dicitur complexio innata / quia sit a principio intrinseco corporis nostri. scilicet non sit ab aere / nec a cibo / nec a potu / & hoc modo complexio musculorum dicitur innata / quia ipsi licet sequantur complexionem cordis & epatis tamen illa sunt strinseca & de substantia corporis. Alio modo potest dici complexio innata / complexio sequens propriam materiam / ex qua creatum est membrum in qua materia aliud membrum non fuit operatum prius / neque eam sibi assimilauerit / & h modo musculi non habent complexionem innatam. Imo habent eam influentem a corde & epate. ¶ Alio modo potest dici / quod i musculo est materia / ex qua generati sunt p. scilicet sanguis menstruus decedens a corpore mulieris / & iste

sanguis habet suam complexionem propriam & nihil habet facere cum complexione epatis infantis / & est postea in musculo materia sanguinea / unde nutritur musculus / que materia ueniebat ab epate / & qualificabatur & ab epate & a corde / inquit ergo musculus referebatur ad propriam materiam / ex qua generatur dicebatur eius complexio innata / inquit uero referebatur ad complexionem quam habebat ex sanguine ueniente a corde & ab epate poterat dici complexio influens / & quando aggregabantur ambe complexionem in substantia musculi / dicebatur tota illa aggregatio complexio innata / quoniam recipiebat illa denominationem a preexistenti complexione / que erat in materia propria / sicut quoniam nos ponimus aquam in uino / totum aggregatum appellamus uinum. ¶ De 3. An epate principalis. Iste sufficienter uidetur istud capitulum totum supersuere / quoniam habitudo totius hoc capitulum assimilatur cordi & epati / quia si determinata sunt signa cordis & epatis / determinata sunt per consequens signa habitudinis totius. ¶ Preterea signa musculorum non significant nisi aliquid quando & per accensum / ut infra dicitur cap. illo. Quocumque iam egrotantibus. Doctrina autem medicine debet esse eorum que sunt semper uel ut plurimum / ut dicitur a. G. in Corn. illius affert. ¶ Quocumque corruptiue sunt fetus. Et in illo. si omentum cruerit. ¶ Preterea uidetur esse deficiens in illo tractatu / quoniam cum sint alia membra habentia uirtutem innatam. Costā / ligamenta / & similia / non possunt signa aliorum eorum. ¶ Preterea de signis musculorum pertractans nunquam posuit signum ab effectibus eorum / sed solum a substantialiter inherentes / & a casibus ergo deficit. ¶ Preterea Halyabb. ponit cap. de signis complexionis totius signa sumpta ab actionibus. ¶ Preterea in presenti cap. non posuit conditionem que sumitur ab humoribus / & uidetur quod debuisset eam ponere eo quod supra posuit eam de signis cerebri. ¶ Ad hanc questionem respondeo / & dico quod ista doctrina non fuit superflua. ¶ Ad id uero quod opponis / quod habitudo totius poterat cognosci per signa cordis & epatis / eo quod assimilabatur illis. Respondeo quod habitudo totius poterat dupliciter considerari. In generali / & specialiter in generali quod dem erat cognita per cognitionem complexionis cordis & epatis / in speciali uero docetur hic cognoscitur quoniam ponit specialia signa quibus cognoscimus eam sumptam a qualitate tangibili / uisibili / & a pilis. ¶ Vel dic aliter quod habitudo totius poterat considerari dupliciter. ut signum & significatum ut signum quod dem posita fuit supra / quoniam significabat super corde & epate

An hic de epature idem est in istis musculis an potius influit.

Decernit.

& epater. Ut significatū uero ponit i hoc tracta tu qm dicit eam cognoscere per sua propria sumpta a qualitate tangibili/uisibili & a pilis.

¶ Ad secundum uero qd opponerebas q muscoli non significabant semper/ sed aliqui per accidens/ per textum infra de signis uentris. Dico q textus iste Gale. debet intelligi de signis que suntur a medicis rōne salutis/ uel mortis & nō ratione cōplexionis eorum naturalis.

¶ Ad 3. qd opponerebas quia obmisit alia mēbra habentia uirtutem innatam/ sicut ossa/ &c. Dico q talium membrorum non debuit ponere signa/ quia sunt occulta/ & infra corpus/ & q per musculos magis significamus super totum corpus/ q ea/ sicut dicit Coment.

¶ Ad 4. qd opponerebas q non posuit signa ab effectibus/ dico q effectus musculorum in qtu sunt membra habentia uirtutem innatam sunt operationes naturales/ sicut digerere & nutrire/ tales autem operationes erant inegnite nisi per casus/ unde propter hoc non posuit. Operatioes autem que erant in eis in qtu sentiebāt & mouebant/ erant in qtu habebant uirtutē influentem a membris principalibus/ sed hoc modo non considerabat eas. Nec obstat qd opponerebas per textum Haly. ipse loquitur de signis totius qtu ad omnia membra corporis & non solum qtu ad musculos. ¶ Ad ultimum qd opponerebatur/ Quia non posuit conditionem ab humoribus/ Dico q non oportuit ponere/ quia complexiones eorum sequuntur cor & epat. Unde & muscoli sequitur cor/ & epat/ necessario cōcurrit complexio horum cū complexione musculorū.

¶ Circa litteram sic. Totius ergo habitudines corporis/ & c. Constatū sic debet poni habitudines totius corporis sunt dicte prius/ q assimilatur cordi & epati/ & dñatur similitudo membri habentis quilibet qualitatum fortiorem/ quas nomina/ mus operatiuas/ ut qñ qualitas cordis uincit qualitatem epatis/ habitudo totius assimilatur cordi & eōuerso. ¶ Assimilatur cordi & epati. Hic dicit Coment/ q est duplex similitudo una uera/ & alia non uera/ Et non uera est duplex/ propinqua & longinqua. Unde habitudo totius assimilatur cordi/ uel epati similitudine naturali propinqua/ & cerebro & testiculis assimilatur similitudine longinqua/ qm ppter cerebrum fit pectus latum/ & sic oportet musculos pectoris esse latos/ & ppter abscissio/ nem testiculorum assimilatur mulieri propter mollietatem sue carnis. Et hanc distinctionem ponit Gal. in co. pronol. lib. p. in fine. ¶ Sed opponitur contra dictum Coment. quia ponit/ q habitudo totius assimilatur cerebro si/

militudine longinqua/ & tñ Gal. nō fecit mentionem de assimilatione eius ad cerebrum. Videtur enim q assimilatur cerebro maxime. Dicit enim Almanfor de signis complexionis totius hunc sermonem/ totius corporis complexio/ membrorum principalium. scilicet cordis & epatis & cerebri complexioni similis inuenitur.

¶ Preterea Halyb. de cerebri compositione q cerebrum est excellentius & nobilius omnibus membris corporis/ ergo debet ei non solum proprie/ sed maxime ppter assimilari. ¶ Ad hoc respondeo. q dispositio totius magis assimilatur cordi/ & epati/ q cerebro. Et cerebro forte magis q testiculis/ sicut apparet ex uerbis Almanfor. Tñ hoc habet dubium/ quia qualitas totius forte magis uidetur mutari ex testiculis q ex cerebro. ¶ Ad id qd opponis de Almanfore/ quia ponit totum corpus assimilari cerebro sicut cordi & epati. Dico q licet ipse uno sermone pronulerit de assimilatione horū triū membrorum/ tñ intellexit maiorem Assimilationem esse in corde & epate q in cerebro.

¶ Ad id qd opponerebas/ q cerebrum erat nobilius membrum corporis. Dico q cerebrum est nobilius/ qtu ad operationes nobiliores quas habet/ apprehendere & mouere/ sed non est nobilius quo ad infusitū qualitatum in corpore/ cor enim & epat magis qualificat corpus/ q cerebrū. ¶ Et not. q duplex uocatur habitudo totius. Vno modo dicitur cōplexio omnium membrorum corporis tam simplicium q compositorum/ & hoc modo agit de signis complexionis totius. Secundo de complexionibus/ & Auic. lib. p. fen. 2. de signis complexionis temperate. Secundo modo dicitur complexio totius complexio que apparet in toto. scilicet complexio musculorum/ & hoc modo accipit in hoc cap. habitudo totius. ¶ Quas & opati/ uas nominamus/ hic dicit Coment. q iste. 4. qualitates aliqui uocantur oēs actiue/ qm faciunt aliqd in corpore/ aut quia corpus & anima patiuntur ab eis/ sicut dicit Arist. in predicamentis de 3. specie qualitatis. Alio modo uocantur due ipsarū actiue. scilicet cal. & frig. & due passiue. scilicet h. & sic. & dicūt caliditas actiua quia digerit & calefacit/ & frigid. dicitur actiua quia congregat & inspissat/ Et dicitur sic. passiuam qm difficilis sit passio eius/ Et humid. passiuam qm fit facilis passio eius/ Et hoc modo accipit Arist. 4. Metha. Sed Gal. in hoc loco sequitur est Arist. in predicamentis accipiendo qualitates actiuas in generali. ¶ Dominatur uero si militudo/ ista duo membra aliqui cōueniunt in complexione/ & tunc totum corpus perfecte assimilatur eis ut supra dictum est/ sed cum di/

conueniunt. s. q. unum sit calidum & aliud fri-
gidum equaliter: Querit tunc nungd comple-
xio totius sit temperata uel distemperata. Et
uidetur q. temperata: quia unum horum mē-
brorum. alterum ducit ad equalitatem/ cū eū
liter possint. Ad contrarium est textus Almā/
foris de signis complexionis totius/ dicit enim
q. membra principalia sunt diuersa in com-
plexione talia corpora sunt deteriora omni-
bus corporibus. ¶ Ad hanc q. uisionem respon-

Ex eo. 9. sicut supra diximus de signis epatis. ¶ Totius
ergo corporis habitu do nullis maxime discer-
nitur partibus. Hic not. q. dicit discerni. Nā
a corde & epate causatur habitu do totius / &
in musculis representatur / & discernitur / & p-
pter hoc dixi in diuisione q. hic tangebatur duo
principia habitudinis totius. s. causis & rep-
sentans. Et not. q. dixit maxime / q. m. habitu
do totius non solum dependet a musculis / ne-
rum etiam ab aliis membris habentibus uirtu-
tem innatam tñ / qualia erant ossa & cartilagi-
nes / & fibrilia / tñ magis a musculis / quia ipsa
sunt membra manifestiora & maiora in quan-
titate omnibus aliis membris / sicut dicit Haly-
ea. de carne / & Aui. & alii Anatomici / dicit. n.

Sit ne p se musculos esse queros. 29. ¶ Quicquid sensui ppe
subiacent. Sed hic queritur / quia primo subia-
cet cutis sensui / q. lacertis. ¶ Ad hoc respōde
q. licet cutis primo offeratur sensui / tñ ipsa in
formatur fm qualitatem musculorum. Vnde
accipitur ut pars musculi ratione significatio-
nis. ¶ Preterea musculi qui sunt infra corpus
non subiacent sensui. ¶ Ad hoc respon. quia
non est hic sermo / nisi de musculis / qui sunt
sup ossa uoluti. ¶ Musculi uero sūt hii. Credo
q. debeat dicere hec in feminis / qd patet per
aliam translationem & uirtutem construendi
& sic construas hec. s. partes que subiacent sen-
sui sunt musculi circūuoluti omnibus ossibus
musculi dico existentes quedam carnes : & c.
¶ Ossibus circūuoluti in hoc q. dicit circū-
uoluti / nō loquebatur nisi de lacertis / qui erāt
super ossa / qm lacerti qui sunt infra ossa. s. dia-
phagma & musculi qui sunt apud dorsum infe-
rius nō sunt manifesti sensui / ita q. ab eis pos-
simus sumere signum. ¶ Sed obicitur q. non
uidentur oia ossa inuoluta lacertis / Dentes. n.
sunt ossa neq. lacertis inuoluuntur. ¶ Preter-
ea cranium non inuoluitur lacertis / nisi circa
tempora & frontem / ut dicitur in Comit. simi-
prono. & in multis aliis partibus corporis sūt
ossabū non sunt lacerti. ¶ Ad hoc respōdeo
q. non dicit ossibus ossibus circūuolutos esse
musculos / q. nunq. reperitū aliqua ossa sine
musculis / sed quia maxima pars ossium sub mu-

sculis continetur. ¶ Composite quedam car-
nes ex simplici & prima carne : & ueniis qui-
bus hec circūuolute sunt. Hic inq. est notifica-
tio musculi / in qua tanguntur tria / tangit enim
essentiam musculi / cum quedam carnes compo-
site dicit. Secundo tangit compositionem muscu-
los / cum dicit ex simplici & prima carne. Et
tertio tangit modum compositionis cū dicit.
Quibus hec circūuolute sunt. Non. n. sufficit
dicere in describendo aliquod totum / istud
sit cōpositum ex partibus / nisi adiciamus mo-
dum cōpositionis / sicut dicit A. g. in topicis / &
G. nō. n. quocūq. modo neruus & caro simul
iuncti faciunt musculum / sed oportet q. sit ibi
coniunctio inuolutionis / ut nerui & ligamen-
ta diuidantur in fila subtilia / & inuoluantur / &
imisceantur cum carne / & iterum ex filiis ner-
uorum / & ligamentis fiat panniculus / & tunc
illud cōmixtum inuoluitur in eo. Hic ergo est
modus compositionis musculi fm q. pōt Aui.
p. casu de ana. cap. p. & hoc etiam inuit Comi.
¶ Composite quedam carnes. Sed q. defini-
uit in plurali. ¶ Ad hoc respondeo q. incipit
loqui de istis partibus in quibus discerni-
batur habitu do totius in plurali numero / & q. d.
propter continuationem sermonis diffinitio
pluraliter. ¶ Preterea uidetur q. superflua sit
diffinitio. Sufficiebat. n. dicere musculi sūt car-
nes composite. Nam per carnes separabantur
a membris / que non erant carnes. Et per hoc
q. dicebat compositae separabantur a carne pri-
ma & simplici / & sic erat diffinitio sufficiens.
¶ Ad hoc respōdeo q. illa diffinitio est suf-
ficiens q. uam ad id qd est dicere quid est / non
tñ esset sufficiens q. uam ad id qd est dicere p-
pter quid. est enim triplex diffinitio. s. dicens
quia / & dicens propter quid / & dicens utroq.
sicut dicit Aristot. poster. secundo. Si enim di-
catur tonitruum est continuus sonus in nubi-
bus / hec diffinitio dicit. quid. Si uero dicatur
tonitruum est extinctio ignis in nubibus. hoc di-
cit solum propter quid. Si uero dicatur conti-
nuus sonus in nubibus propter extinctionem
ignis. hoc dicit quia / & propter quid. Simili-
ter dico istam diffinitionem dicere quia / & p-
pter quid. quid enim dicit per hoc q. dicit os
posse quedam carnes / propter quid uero per
hoc q. dicit ex prima & simplici carne & c. &
est propter quid causa materialis / omnis enim
causa responderet ad quid est / sicut dicit Ari-
stot. phys. 2. ¶ Preterea uidetur hmoi diffini-
tio conuenire carni que non est musculari. Nā
in eo est caro pura / & sunt ibi uilli neruorum
sicut dicit Aui. lib. p. cap. de complexionem mē-
brog. & Halyab. de carne. ¶ Ad hoc respondeo
q. licet

Carne
los p
tamen
scrip

Habeb
q. d. l
fiam
sedu
scrip

Cōpim
musculi
scrip
nō q. nō
musculi

An ossa sin-
gula muscu-
lis.

¶ Sicut caro que est extra lacertum que vocat
ab authoribus caro simplex non sit pura; quia
dicitur de complexionibus non inueniuntur
caro puram nisi eam que est pars lacerti tamen
quia ipsa modicam habet admixtionem ner-
uorum non dicitur caro composita; habet enim
nervi solum ad sensum / lacertus uero ha-
bet & ad sensum & ad motum sicut enim mo-
dici aque cum uino multo; adhuc relinquit
vinum simplex & purum; sicut dicitur in Co.
prologo lib. 2. ita & in carne que non est lacer-
tus parua nervorum admixtio non facit eam com-
positam. ¶ Ex simplici & prima carne. Hic
vocat carnem simplicem & primam / simplici
quidem ut prius compositionem. Nam caro
que est pars lacerti illa est vere pura & simplex;
sicut dicit Gal. 2. de complexionibus; & dixit
eam primam / quia ipsa antecedit generatio-
nem alterius carnis / que non est in lacerto / un-
de uidetur solum puerum abortiuum / qui adhuc
non habebat carnem exterius in corpore nisi
solum modo lacertos. ¶ Preterea uidetur po-
tere compositionem musculorum deficientem; quod solus
ponit duos Aui. de anat. musculorum cap. ponit
4. ligamentum / nervum / paniculum / & carnem.
¶ Ad hoc rñ. quod nō nervi comprehenditur &
nervus & ligamentum / & paniculum / dicitur enim
nervus de ligamento runde Ag. in lib. de anat.
dicit quod in corde sunt nervi / & constat nobis quod
illa sunt ligamenta / & idem uult Aui. 3. can. c.
de anatomia testiculorum & Co. infra in illo. c.
Nervi & tenaces punctura. ¶ Ad euidem uero
huius distinctionis musculi notat. q. 5. modis dicit
caro; dicitur enim caro confusa qualis est caro sto-
machi renum epatis & similia / & h. d. G. x.
de ing. sa. De alio modo caro purissima & sim-
plicissima; sicut illa que est pars lacerti; & h.
dicitur Gal. 2. de complexionibus. De 3. modo caro
lacertosa & 4. modo dicitur caro illa que est extra
lacertos que reperitur in coxis & in ceruicibus
quas uocant auch. carnem simplicem / licet ha-
beat aliquam admixtionem nervorum 5. modo dicitur
caro glandulosa & tertius & quartus modus col-
liguntur ex dictis Aui. c. de complexionibus mem-
brorum & quintus cum duobus predictis ponunt
ab Haly. c. de carnis dicitur. q. tres sunt species
carnis. simplex lacertosa & glandulosa. ¶ Pre-
terea potest queri de uillis compositionibus lacertum
utrum sint solum nervi uel non. ¶ Ad hoc rñ. quod
illi uilli sunt compositi ex filiis nervorum / & uil-
lis ligamentorum ueniuntibus ab ossibus sicut dicit
Aui. de anatomia musculorum cap. p. ¶ Pre-
terea potest queri quia sic debet Gal. uti mus-
culo / sicut cum diffinit; sed diffinit eum per
nervum & carnem. ergo utitur eorum membro

habente uirtutem influentem per nervos. quod
est contra id quod dictum est supra. ¶ Ad hoc
respondeo quod licet nervus ponatur in diffini-
tione musculi / non tamen ponitur in eo / ut
deferens sensum & motum in hoc locis sed so-
lum in quantum musculus qualificat / & mate-
rialiter componit / est enim musculus minus
calidus & humidus / quod caro simplex. unde co-
cedo eum uti lacerto / ut membro composito
non tamen ut habente uirtutem influentem
¶ Propria enim substantia & c. Id est nervus
& caro sunt materialiter constituenta substantia
musculi a principio generationis. ¶ Ad
eos uero uenientia. Circa hoc opponitur nam
uene uenientes ad musculos / prebent eis san-
guinem qui est eorum nutrimentum / & mate-
ria. Arterie uero prebent eis uitam & calorem
innatum / & ita dant eis formam / omne au-
tem quod dat alicui materiam & formam com-
plet substantiam illius / quia substantia cuiusli-
bet est ex materia & forma / quare uene & arte-
rie complent substantiam musculorum / & ex
hoc sequitur aliud inconueniens. scilicet quod ha-
beant uirtutem influentem musculi. ¶ Ad li
respondeo quod uene dant musculis materiam co-
seruantem / & arterie dant eis uirtutem con-
seruantem uitam que fuit in eis a principio ge-
nerationis secundum sensibilem & medicalem ope-
rationem secundum immediatam substantiam natura-
liter componentem eos / & immediatam formam
resultantem ex componentibus / que uocatur
compositionis habuerunt musculi ex uenis & ar-
teriis sed ex carne & nervo. ¶ Dicuntur igitur
eorum cognitiones secundum bene preparatas habitationes.
Sed quod quod bene preparata habitatio. ¶ Ad quod
rñ. quod preparata habitatio est linea egnocialis secundum
Aui. sed nullus ibi habitat secundum altitudo / &
etiam quartum clima & finis tertii / sicut ponit
supra Co. de signis cere. Vel exponere temperatam
habitationem / sicut exponit. Gal. in Co. 3. li. af-
for. f. in illo affo. Si uero borealis fuerit / & in
aquas dicitur. q. loca preparata sunt quod preedit ab
orientem in occidentem per rectam lineam equidistantem
a septentrione & meridie / & hoc est id quod prius
¶ Sed circa li opposita medicus debet curare in
omni orbe terrarum sicut dicit. Gal. in 5. de ing. sa.
ergo oportet ut cognoscere complexionem in omni
orbe terrarum. ¶ Preterea medicina cum sit scia
quod non est quorundam sic & quorundam non ut
dicitur est supra in pñ. li. sed si hec signa uerificantur
solum in egnocialis erit quorundam non quod est in arcti-
cale. ¶ Ad hoc respondeo quod regule signorum
que traduntur / & hic & alibi / possunt
considerari duobus modis. Vno modo quan-
tum ad immediatum iudicium / & hoc modo

Abfoluant
ne musculi
libam uene
an & arte-
rie.

Tex. co. ro

Que nā sit
regio bñ tē
perata.

Nū in sola
illa regiō
hec indicia

uerificantur solum in regionibus temperatis. Alio modo quum ad iudicium mediatum / qd fit per quandam collationem / & hoc modo uerificatur in toto orbe terrar. Voco aut iudiciu signorū p collationē puta si hō calidus & sic de bet hēre colōrē nigrū / i regiōe tpa: & i regiōe distemperata ad cal. & sic habebit colorem tanto nigriorem illo qui erat in temperata regione / quum distemperata regio in imprimere / bat / Vnde indum habentem complexionem cal. & sic, oportet habere tñ nigriorem colorem homine cal. & sic, qui habebit in temperata regione / quum caliditas regionis ponit imprimere in corpus. ¶ Ita uero & si fm temperatā regionem tempore messis &c. Hic ponit secunda pditionis ¶ Sed uidetur esse eadem cū priore / qm sumitur ab aere permutatio sicut & prima. ¶ Ad hoc respon. q non est eadem licet enim talis pmutatio fiat ab aere / hoc non erat de necessitate aeris / sed erat ppter immoderationem regiminis / prima enim conditio fimebatur ab aere necessario immutante habitudinis in regione illa. ¶ Si uero bene temperata est regio & ipse bene dicta temperata utatur. Hic recolligit Auic. istas duas condiciones ut atrahat eas ad propositum / & secundam ampliat. Nam tetigerat solum mutationem / que fiebat in aere / exponendo se ad solem. Modo uero tangit dietam. Et intelligo per dietam. Non solum cibum & potum temperatum / sed etiam artem & consuetudines temperatas / in fabris enim / qui quotidie stant circa ignem / & exuruntur & indurantur corpora eorum / & in piscatoribus qui stant quotidie in aqua / nō habent locum hec signa. ¶ Neq. ut quidam more uirginis in umbra degēs. ¶ Sed si uidetur male positum / quia si quis faciat talem uitā sua complexio remanebit sicut fuerat per naturam & sic non mutabuntur signa. ¶ Ad hoc respon. q homo naturaliter est aial operatiuum / ut ambulet ad solem / & stet in umbra / & agat alias operationes necessarias humane speciei / & in his operationibus & consuetudinibus potest esse medium / & possunt esse extrema p multum & paucum. Vnde degere in umbra more uirginis corpora hūmectat. Vnde corrūpit cognitiones in duritie & mollitie sumptas a carne & a colote. ¶ Perfecite crasseos demonstrabunt signa. Contra hoc oppo. qm si signa demonstrabuntur perfecta per istas conditiones tunc id caplm si. Considerare uero oportet. Erit supfluum. Ad hoc patebit respon. in

tutam femineam sicut dicit Arist. & sic corrūpuntur signa / seruata temperata regione & temperato regimine. Nam pono qd iste castratus seruet idem regimen / q seruabat primo anteq. esset castratus. ¶ Ad hoc respon. qd castratus non potest seruare idem regimen in omnibus. Nam primo poterat uti coitu / & sic exiebat semen a corpore eius. Nam postq. fuit castratus non potuit hoc facere. Vel dicas quod talis conditio non fuit posita / eo q ratio contingit per eam fieri instantia. ¶ Ergo in his oratione futura intendamus iam intellectum eius. Id est cum his conditionibus suppositis pcedamus in sequentibus capitalis ad determinandū signa complexionis totius. Vel aliter. Igitur in his &c. Id est procedimus presuppositis omnibus que sunt dicta in hoc cap. Erant enim necessaria ad doctrinam signorum / que dicuntur infra. Intellectum eius / id est cognitionem habitudinis totius per sua signa / & hoc est qd dicitur

Quid iter / sit pmo ca / noni / seqns

Quid noie diete.

Sit ne ullo pacto / tpa / tute cognoscēde impeditur / umbratilis uitae;

Superfluit ne pter uictū sufficienter hec conditiones / quia si quis castratus & regione mutabitur corpus eius ad mollietatem & ad natu-

Competentis vero crasseos cognitiones fm totā animalis habitudinem sunt. Color quidem ex rubeo & albo cōmixtus. Epilii uero rubet & mediocriter mixti crispi ut in pluribus. Mediocritas uero carnositatis in quantitate & qualitate. Medius enim perfecte est buisimodum corpus omnium superfluitatibus ut hec dicatur & intelligatur ad hoc. Necesse est enim spissius corpus ad hoc olcitur spissius. Et tenuē similiter adbuat multam carnem habēs & paucam carnem & crassius & macrum & mollior durum & pilosum nudum pilis. Nihil igitur bonum est mediocre : sed quasi policieti regula ad summum venit mediocritatis uis uerfe. ¶ Et agentibus quidem neq. molle neq. durum apparcat. Neq. calidū neq. frigidū. Uidentibus uero neq. pilosum neq. nudum pilis. Neq. grossum neq. gracile. Neq. aliquam aliam habens intemperatā.

¶ Im posuit Auth. in precedenti quodam cōmunia principia que oportebat prescribere debentem accedere ad doctrinā signorū habitudinis totius / ex quib. de signis hitudinis totius put sumitur a masculis & diuiduntur

qd tpmbr / ti signa con / numpat.

Ta

Lesio

Ym

Par

Et diuiditur pars hec in 2. Nam primo ponit Author signa significantia super complexionem musculorum. Secundo quia contingebat errare circa illa signa/ponit canones rectificantes ea. Durat prima usque. Considerate uero oportet. Prima in 2. in quarum prima ponit signa que sumuntur ab ipsis qualitativis musculorum. Secundo ponit signa que sumuntur ab extrinsecis alterantibus. Durat prima usque. In omnibus uero que dicta sunt & que dicenda. Prima in 2. Nam primo ponit signa complexionis totius corporis. Secundo distemperate. Prima usque. Quorum uero tempore calidiora. Prima in 2. nam primo ponit author signa que significant ipsam complexionem ipsam in se. Secundo adducit demonstrationem ad probandum illa signa/ & cum hoc etiam ostendit quod ad hanc complexionem ipsam oportet fieri compositionem extremitatum/ & ponere illam uniuersalem regulam/ per quam indicentur omnes distemperantie. Prima durat usque. Medium nam perficit. ¶ Dicit ergo sic de prima/ quod signa complexionis ipse totus sunt. 3. scilicet color comixtus ex albo & rubeo/ capilli nubi & mediocriter spissi ut in pluribus/ & mediocritas carnositatis in qualitate & quantitate. ¶ De 2. parte dicit bene dixi cum posui ista signa tenere medium inter extremas/ quoniam tale corpus est uere medium inter omnes extremitates/ ita ut omnes extremitates comparentur ad ipsum/ & iudicentur per ipsum/ quoniam spissum & tenues & multam carnem habes & pauca & crassa/ & gracile/ & durum/ & molle/ & pilosum & nudum pilis dicitur per compositionem ad hominem corpus/ quoniam ipsum est/ si ut regula polycleti uenies ad summum uniuersum/ scilicet mediocritatis/ ita quod tangere non apparet molle/ neque durum/ neque calidum/ neque frigidum/ & uidentibus non apparet pilosum/ neque nudum pilum/ neque crassum/ neque gracile/ neque aliam habens intemperantiam. ¶ Circa hanc lectionem dubitantur. Primo quedam generalia. Secundo quedam specialia iuxta litteram. Generalia problemata sunt tria. Primum est de naturali complexionem musculi. Secundum est in contingat inueniri ipsam complexionem musculorum. Tertium est de sufficientia. ¶ De primo sic procedo uidetur quod musculus & breuiter omnis caro sit complexionis frigide/ dicit enim Aristoteles 16. de animalibus quod carnis coagulatio/ & substantatio est ex frigido/ cuius signum est/ quod dissoluitur a calido. omne autem quod in corpore humano coagulat/ est frigidum/ ergo &c. ¶ Preterea musculus est in se motus/ & ad hunc finem ne crearetur/ sed medium ad hunc finem creatum debet esse frigidus/ & huius ne per motum inflammetur

& desicet/ idcirco. n. Co. supra de signis cerebri/ aut. G. quod ideo propter cerebrum fuit frigidus/ & huius ne ipsa maretur propter motus assiduitatem. patet ergo per causam suam finalem/ quod est frigidus/ & huius complexionis. ¶ Preterea componentia musculum sunt 4. scilicet. Aui. de anat. musculorum. scilicet caro/ neruus/ ligamentum/ & panniculus/ & si uolumus possumus addere quoniam secundum/ quia ipsa est extremitas lacerti. Quatuor ergo ex hiis. 5. sunt frigidus/ & sunt quedam ex hiis magis frigida/ quod caro sit cal. caro. n. simplex est calida in 6. gradu mebroge/ neruus autem est frigidus in 5. puniculus in 6. corda in 7. ligamentum in 8. sicut dicit Aui. p. can. c. de complexionem mebroge. patet ergo cum componentia musculum sint plura in quantitate frigida/ quod ea & sint frigidiora pro maiori parte/ oportet totum musculum esse frigidus/ & huius est demonstratio sumpta a causa materiali. ¶ Preterea uideatur esse sicce complexionis. Primo quia ipse in se motus & motus indiget sicco/ & duro sicut dicit Aui. in predicto ca. Sed quod componentia ipsum sunt plura sicca/ quod huius nam in eo non est huius nisi unum. scilicet caro. Alia uero omnia sunt sicca/ & sunt magis sicca/ quod caro sit huius. ¶ Preterea uideatur esse complexionis ca. & sic. quoniam nulla est complexio sic apta ad motum/ quoadmodum complexio ca. & huius musculi autem est istius motus/ quod debuit habere talem complexionem. ¶ Preterea uideatur esse complexionis ca. & huius quia sic ponit ipsum Aui. c. de complexionibus mebroge/ & est quia coagulario eius sit per ca. sicut dicit Aui. c. de mebris. ¶ Ad hanc questionem respondetur quod musculus est cal. & huius complexionis. ¶ Ad primum autem arguitur quod probatur quod erat frigidus/ quia coagulabatur a frigido/ dico quod uerbum Aristoteles de beritelligi quod caro coagulatur a frigido non absolute/ sed per compositionem ad ossa. calor. n. qui coagulauit ossa est calor assatiuus/ sicut ipse ibi dicitur/ calor uero coagulans carnem est obtusus respectu illius. unde talem calorem uocauit frigiditatem. Vel dicitur quod accepit ibi carnem pro pinguedine/ sed prima solus est melior. ¶ Ad secundum dico quod licet musculus sit in se motus/ tamen non oportuit ipsum per hoc esse frigidus/ neque coagit ratio quod sumebatur a cerebro/ quoniam cerebrum est in continuata motus/ musculus uero aliqui mouetur aliqui quiescit. propter musculum quod dilatat pectus. iste. n. est in continuo motu/ & si ueritatem non est continuus motus. imo se habet quietem admixtam motui. ¶ Preterea non fuit ista causa quod ponit Corn. sufficiens/ fuit. n. frigidus/ ut co temperaret caliditatem cordis/ sicut dicit Aristoteles in pluribus locis. ¶ Ad tertium dico quod licet componentia musculum sint plura frigida/ quod calida in numero. tamen caro que erat in eo superat omnia ista in quantitate continua/

Decernit

& forte licet uideantur esse frigidiora/ quantum ad numerum graduum / q̄ caro sit calida/ non tamen se quitur simplicitate/ q̄ sint frigidiora/ q̄ caro/ quia non credo gradus illos membrorum/ quos ibi ponit Auic. esse equales. ¶ Ad quartum dico q̄ instrumentum motus debet esse sicum/ hoc uerum est de principali instrumento motus/ scilicet de neruo motiuo/ & sic intelligit ibi Auicen. Neq̄ obstat q̄ dicitur conuenientia esse plura sicca q̄ humida / quoniam caro superat omnia ista in quantitate. ¶ Ad quintum dico q̄ complexio calida & sicca debuit esse in membro q̄ est radix & principium motus/ sicut in corde/ & propter hoc fuit cor calid. & sic complexio/ sed musculus licet esset instrumentum motus/ nō tamen erat radix eius. ¶ Preterea si fuisset sicus/ non fuisset conueniens ad sensum/ non enim creata fuit caro solum ad motum/ sed ad motum & sensum/ & ad qualificandum totum corpus & replendum loca uacua / & tale corpus debuit esse calid. & hum. ¶ De secundo sic procedo uidetur q̄ musculus temperatus non possit inueniri/ quia sicut dicit Auic. cap. de complexionibus membrorum / & Gale. in lib. complexionum/ nullum membrum est temperatum / nisi carnis. ¶ Preterea totum corpus nō potest inueniri temperatum / quia dicit supra Haly. q̄ temperata complexio non inuenitur/ aut si inuenitur est occulta sensui. ¶ Preterea musculus & quodlibet aliud membrum est semper in continuo motu/ ergo semper alteratur/ cum ergo uera equalitas cuiusvisq̄ membri in suo genere non sit nisi in puncto/ a quo si recedat/ non est equalitas uera/ non poterit musculus esse temperatus in suo genere. ¶ Preterea musculi exponuntur extra ad aerem permittentem / quare non possunt stare in qualitate una. ¶ Ad contrarium/ Gal. ponit signa complexionis temperate musculorum / & si est si/ gnum/ necessarium est significatum/ cum sint relaxatiua. ¶ Preterea comparatio musculorum distemperatorum fit ad musculum temperatum / Comparatio autem non potest fieri ad non ens/ ergo &c. ¶ Preterea musculus ca. & sic. potest alterari & fieri frig. & hu. sed de extremo ad extremum non transiit nisi per medium/ sicut uult Gal. 9. de inge. fa. &. 4. de iuuentutis. ¶ Ad hanc questionem rōde. sicut diximus supra de optima compositione. ¶ De 3. sic procedo uidetur. n. hoc cap. in superfluo/ qm̄ in tendebat determinate de signis corporis simpliciter egri. nō ergo debuit ponere signa corporis tpati. ¶ Preterea supra posuerat signa corporis optime compositionis/ ergo superfluit

hic/ cum ipse sit abbreviatot. ¶ Preterea uideatur diminutus/ qm̄ non ponit aliqd̄ signum ab actionibus horum membrorum/ cum Auic. p̄ cas. de complexionibus tpati ponat/ & G. lib. de complexionibus/ & Halyab. ca. de signis habitudinis totius. ¶ Ad hoc rōdeo. q̄ hoc cap. erat necessarium/ oportet. n. scire ipsam complexionem ad hoc ut possemus ad illam comparare distemperatas. ¶ Ad primum uero q̄ obiebat/ dico q̄ non ponit hic signum temperate complexionis/ ut eam per se intenderet/ sed ut possemus per eam cognoscere signa distemperate. sicut fecit supra de cerebro. ¶ Ad secundum dico q̄ supra in illo. c. A substantia quidem ipsa. posuit author signa tpati complexionis quo ad omnia membra corporis/ hoc autem solum quod ad musculos. ¶ Preterea in illo. c. posuit ista signa solum sub generibus differentiis/ que erant substantialiter inherentes/ & causas/ & effectus / neq̄ descendit ad aliquod speciale signum/ non enim ponit talem uel talem colorem / in hoc autem capitulo descendit ad specialia signa. s. ad colorem permixtum ex albo & rub. & sic de aliis / patet ergo q̄ ista duo capitula differunt/ sicut pars & totum/ & sicut generale & speciale. ¶ Ad 3. respondere sicut dixi in preterita lectione. ¶ Competens causa scilicet temperate complexionis. ¶ Scdm̄ totam animalis habitudinem. s. fm̄ habitudinem que apparet exterius in toto animali/ uel in maiori parte/ diximus. n. in precedenti. c. duplicem esse habitudinem totius. ¶ Color quidem ex rubeo & albo comixtus. ¶ Sed uidetur q̄ debuit dicere ex albo & nigro/ qm̄ ca. & sic complexio facit colorem nigrum/ & frigida & humida facit colorem album/ ergo temperata facere debet colorem inter hos. ¶ Preterea Gal. de complexionibus expresse dicit q̄ color temperate complexionis est medius inter album & brunū. ¶ Preterea uideatur esse compositus ex albo & nigro/ qm̄ complexio multum distemperata ad caliditatem & sic. habet colorem nigrum & multum distemperata ad frig. & hu. habet colorem albidum. ¶ Preterea uideatur q̄ color debeat esse compositus ex albo/ nigro/ rubeo/ & citrinis/ qm̄ color cutis sequitur colorem humorum/ sicut patet per Auic. sen. 2. c. de signis complexionum/ humores autem quibus musculi sunt generati habent dictos 4. colores. ¶ Ad hanc quoniam plene intelligenda oportet notare modum generationis medii ex extremis/ imaginemur igitur. duo extrema maxie distantia. s. calidissimam & siccissimam complexionem/ & aliud extremum frigidissimam & humidissimam comixtionem/ hec a diuiciis uno agere per aliquid remittet/ q̄ per a quolibet extremo ultra excessum

Sit ne ullus musculus bñ temperatus.

Fuerit ne p tractatō ista capitis eq̄.

extremis. ita q̄ fiet q̄ maxime erat calid. & sic. mediocriter cali. & sic. & q̄ erat maxime frigus & hum. fiet mediocriter frigidum & humidum. tunc ergo temporis remittetur color istorum extremorum ad remissionem qualitatis. Si ergo erat primo color niger in calid. & sic. cōplurione ueniet ad rubrum in medio illius actionis & si erat primo in frig. & hu. maxime liuidus remittetur & ueniet ad album. proce- dit ergo magis actio inter illa contraria. i. q̄ sit facta commixtio & corruptio extremorum. i. q̄ sit facta complexio temperata. tunc ergo mutabitur color. & fiet compositus ex albo & rubeo. non tamen erit neq. albus. neq. rubeus. sed permixtus ex eis. proximi ergo colores qui component immediate colorem corporis temperati fuerunt albus & rubeus. liuidus uero & niger fuerunt colores remotissimi / q̄ iterum patet per uiam recessus a medio ad extrema. Nam si corpus istud temperatum calefieret. & deficeret mediocriter. sit color ejus rubeus & limagis deficeret & calefiat. fiet niger. & si mediocriter infrigidetur & humectetur / fiet color albus. & si maxime infrigidetur & humectetur. fiet liuidus. patet ergo q̄ colores component colores corporis temperati / immediate sunt albus & rubeus. & sunt in ea potentia prima & componentes mediate sunt liuidus & niger. & sunt in eo potentia remota. & quoniam ab eo q̄ immediate componit faciendā ē denominationis compositionis ideo dicitur color corporis temperati ex albo & rubeo / & non ex albo & liuido. neq. etiam ex nigro & albo. quia nigredo erat unum extremum calid. & sic complexio. & maxime distemperata. albedo autem non erat extremum frigid. & hum. maxime distemperata. Immo erat liuidus & ex his uerbis patet solutio ad primū argumentum & tertium. ¶ Tamen posset q̄ dubitare de his que dicta sunt in hac solutione q̄ magis distet color niger & liuidus q̄ albus & niger. q̄ est omnino consta ueritatem cum liuidus sit medius inter album & nigrum. ¶ Ad hoc respondeo q̄ color liuidus potest considerari duobus modis. Vno modo absolute inquantum est una species coloris / & sic liuidus minus distat a nigro. q̄ albus. Alio modo potest considerari ratione complexionis / a qua causatur in humano corpore & sic magis distat a nigro. q̄ albus. causatur enim color niger in humano corpore a complexionē calida & sicca maxime distemperata. & color liuidus a complexionē frigida & humida maxime distemperata. ut infra dicitur. ¶ Ad secundum uero dico q̄ quando Gale. dicit in se-

cundo complexionum q̄ color corporis temperati tenet medium inter album & brunum / nos uero nō debemus intelligere p̄ brunum nigrum. sed rubeum. ¶ Ad quartum dico q̄ color corporis humani est compositus ex coloribus omnium humorum / tamen quia sanguis & flegma plus abundauerunt in corpore. q̄ alii humores. dominantur eorum colores & denominationatio debet fieri a superabundanti. sicut dicit Arist. ¶ Preterea queritur quis color magis dominetur in hac complexionē. an rubeus uel albus. & uidetur q̄ albus / quoniam color totius corporis in homine uidetur magis declinare ad albedinem. q̄ ad rubedinem. ¶ Preterea albedo est extremum in genere colorum. rubedo uero est minimum / & uirtus qualitatis fortior est in extremo q̄ in medio. uirtus enim ignis fortior est in igne q̄ in elemēto. ¶ Ad contrarium constat q̄ color rubeus prece- dit a sanguine. & albus a flegmate / sicut dicit Halyab. de signis complexionis totius. sed de sanguine plus est in corpore q̄ de flegmate ergo color rubeus superat album. ¶ Preterea in coloribus q̄to magis accedit uersus nigritudo sunt potentiores in commixtura / unde paruum de encastro uincet multum de lacte in commixtura. ¶ Preterea uidetur q̄ debeat esse equalis commixtio. quoniam causa est equalis. i. complexio / igitur equalis debet esse effectus. ¶ Ad hoc respondeo & dico q̄ arbitror istos colores esse equalē in commixtione. tamen nō possum hoc firmare per textum. ¶ Ad argumentum uero primum respondeo per interruptionem. ¶ Ad secundum dico q̄ in extremis colorum non est equalis uirtus in commixtione. nam in extremo q̄ est nigrum est fortissima in extremo uero q̄ est album est debilissima. ¶ Ad argumentum q̄ probabat q̄ rubeus dominabatur. quia dominabatur sanguis. Respondeo q̄ si color in cute procederet solum a mixtione humorum non transmutaretur in membra / bene dominaretur color rubeus. quia nos uidemus in sanguine. qui exit per fibrotomiam. ubi sunt oēs humores preuolare colorem rubeum. magis etiam q̄ in corpore calido ratiōe cutis. sed quia color in corpore resultat ex translatione sanguinis in carnem & pinguedinem. non totum q̄ sit in corpore ex sanguine est rubeum. pinguedo enim & adeps sūt ex sanguine. & tamen sunt albi & ideo potuit uirtus sanguis in tingendo remitti. ¶ Capilli uero rubei. Sed contra hoc bene opponitur. quia uidetur q̄ debeat esse compositus ex utroque corpore ex albo & rubeo. sicut in cute. ¶ Ad h. n. ris capilli q̄ secus se habet color in cute & capill. Nam rubei.

Vter cōdoris & ruboris color bene tratio magis.

Sint ne bñ opp. quia uidetur q̄ debeat esse cōpositus ex utroque corpore ex albo & rubeo. sicut in cute. ¶ Ad h. n. ris capilli q̄ secus se habet color in cute & capill. Nam rubei.

color cutis ad minorem tincturam declinat/ q̄ color capillorum naturalis/ & ideo dixi color sem naturalem propter canitiem que generatur accidentaliter ex putrefactioe/ & ratio huius est/ quia capillus generatur ex uapore conuerso in fumum. Vnde plus operata est caliditas naturaliter in generatione pilorum facientium carnem/ licet ergo color rubeus in cute si significet caliditatem/ in capillis nō significabit caliditatem/ sed temperamentum. ¶ Preterea non uidetur q̄ capilli habeant significare suum per musculos/ quia in capite nō est aliquis musculus.

An musculus
idiciū ullū
sit a capill.

¶ Ad hoc respondeo q̄ capilli capitis non solum procedunt a complexionē cerebri/ uerum etiam a complexionē humorum totius corporis/ sicut dictum fuit supra de signis cerebri temperati/ unde posito q̄ cerebrum fuerit temperatum/ si complexio musculorum totius corporis est temperata/ relinquitur q̄ humores totius corporis essent temperati/ & appareret tunc in capillis color/ qui attestabitur illis humoribus temperatis/ & semper debemus supponere q̄ complexio cerebri concordet cū complexionē humorum. Nam si cerebrum eēt distemperatum ad caliditatem licet complexio musculorum & totius corporis esset temperata/ tū capilli declinant ad nigredinē. ¶ Preterea Auic. cap. de signis complexionis equalis ponit/ q̄ capilli in isto corpore in iuuetute declinant ad nigredinem/ iste uero ponit rubeos. ¶ Ad hoc respon. q̄ declinatio in capillis ad nigredinem per comparationem ad cutem/ est idem q̄ rubedo/ Vel dic q̄ declinatio illa ad nigredinem est adeo paruūq̄ de illa non est corpusculum/ Vel dic q̄ capilli in isto corpore in tēpore pueritiae declinant magis ad albedinem/ q̄ ad nigredinem/ in iuuetute uero magis ad nigredinem/ q̄ ad albedinem/ ut dicit. G. in. 2. complexionum/ cōplectendo ergo utraq̄ etatem possumus eos dicere rubeos. ¶ Preterea Gal. supra de signis temperati cerebri ponit in temperata complexionē tres colores in capillis. scilicet subruum/ subrubeum & rubeum/ quo uidetur uel hic diminutus/ uel supra superfluus. ¶ Ad hoc dico/ q̄ hic uariavit colores capillorum solum fm iuuetutem. Sed supra uariavit omnem etatem per aliquē respectū ad pueritiam. ¶ Preterea supra in. 2. complexionū cap. 6. dicit q̄ si complexio totius corporis fuerit equalis capilli erunt nigri in prima etate. ¶ Ad hoc respon. q̄ non loquitur ibi de equalitate complexionis que est temperamentum/ sed uocat ibi complexionem equalem/ complexionem uniformē omnium membrorum totius corporis/ q̄ corpus sit calidū & sic/ sed omnia

membra equaliter. ¶ Et mediocriter crispis Id est tenent medium inter crispas & planas ut supra de signis cerebri temperati. ¶ Vt in pluribus. Hoc ideo dicitur/ quia possibile est aliqui capillos fieri crispos non solum ex complexionē/ uerum etiam ex tortuositate porog/ sicut dicit Auic. pmo can. fen. 2. de signis complexionum/ & Gal. 2. de de complexionibus cap. 5. ¶ Sed quis de ista tortuositate porog/ a qua complexionē procedat. Nam si procedat a complexionē cali. non inuenietur nisi in corpore calido/ & si a frigida nō nisi in corpore frigido/ & sic non erit instantia contra corpus temperatum. ¶ Ad hoc respon. q̄ tortuositas porog/ potest cum omni complexionē inueniri/ si nō ab una determinata complexionē procederet non esset iusta instantia. Sed de hoc iam dictum est supra de signis cerebri. ¶ Preterea uidetur diminutus. Nam a capillis non ponit signa/ nisi a colore & figura cum possit sumi a capillis a quantitate/ & substantia/ & tempore ortus & a figura/ & a colore sicut ponit Auic. p. cap. fen. 2. de signis complexionum/ & etiam Gal. in. 2. complexionum. ¶ Ad hoc respon. q̄ per ista duo possunt reliqua tria signa intelligi/ quia capilli in hac complexionē acinent medium inter grossos & subtiles/ & multos & paucos/ & uelocem & tardum ortum eorum. ¶ Mediocritas carnositatis in quantitate & qualitate. Mediocritas quidem carnositatis in quantitate tria comprehendit. scilicet spissitudinem & tenuitatem/ & paucitatem carnis & multitudinem/ & pinguedinem & matiem/ tener enim medium/ istud corpus inter istos tres excessus & hī dicitur in sequenti cap. per mediocritatē qualitatis intelligo mediocritatem inter tres excessus. scilicet caliditatem/ frigiditatem/ duritiam/ & mollietatem/ & multitudinem pilog/ & paucitatem. Vel uis dicere q̄ mediocritas inter paucitatem/ & multitudinem pilog/ comprehenditur supra/ sub capillis. ¶ Sed obicitur/ quia huiusmodi corpus uidetur declinare ad crassitatem/ sicut dicit Auic. de signis complexionis equalis. ¶ Preterea Halyb. de signis complexionis totius dicit q̄ multitudo adipis/ & carnis/ significat temperamentum in. 4. extremis/ & sic uidetur q̄ corpus temperatum debeat esse ualde crassum/ cum habeat multum de carne/ & multum de pinguedine. ¶ Preterea quitas carnis/ & pinguedinis non uidentur significare super complexionem. Nam materia multa potest eēt temperata & distemperata/ & similiter pauca. Nō enim est inconueniens sanguinem esse uel paucum & spissum/ uel multum & spissum/ quod probatur per id qd dictum est de cerebro/ quia potest

Aqua
temperata
non habet

Partes
ita in
rū a
excessu

Sicut
temperata
non habet
excessum
an fuit
Gal. in
indistincta
sua op

potest

potest caput esse magnum cum temperamento & diffemperamento. ¶ Pterea uidetur obmisisse signū qđ sumitur a mediocritate raritatis & spissitudinis. Nam Halyab. ponit tale signū. c. de signis habitudinis totius. ¶ Pterea non ponit signa a qđtitate & qualitate pignitudinis/ qđ ponitur ab omnibus auctoribus.

¶ Ad primū dico qđ licet Aui. ponat hmoi corpus declinare ad aliquam crassiciem / talis declinatio est modica/ de qua non est curandū. Cuius simile est/ qđ ponit. G. rubedinem capillorum esse signum/ & alii Autho. ponunt rubedinem capillorum declinantem ad nigredinem/ & hoc idem dicit Gale. in. 2. de complexionibus. ¶ Ad. 2. dico qđ iste tex. Halyabba. qui dicit qđ multitudo adipis & carnis significat temperamentum/ est multum dubitandum. Nam Gal. in. 2. complexionum/ & Aui. fen. 2. de signis complexionum/ ponunt expresse qđ multitudo adipis & carnis significat super complexionem hum. & frig. Sed de hoc quid tenendum sit dicam infra de signis corporis frig. & hum. ¶ Ad. 3. responde per ea que dicta sunt supra de signis cerebri. Vel dic qđ in membris que sunt ex spermate locum habet/ qđ quantitas materie non determinat sibi certam complexionem / sed in membris factis de sanguine/ seruata equalitate regiminis / & regionis/ quantitas determinat sibi certam complexionem. Non enim potest epar calidū & hum. facere partem de sanguine. Neq. epar frig. & sic. multum/ neq. temperatum potest facere multum uel paucum de sanguine. ¶ Ad quattuor dico qđ signū qđ sumitur a mediocritate spissitudinis & raritatis comprehenditur in sanguine/ qđ sumitur a natura pilositatis/ quia paucitas & multitudo pilorum/ significant raritatem/ & spissitudinem poro/ sicut dicit Hyp. in. 5. ptic. affor. in fine. ¶ Ad. 5. dico qđ corpus temperatum habet mediocritatem pinguedinis / sicut & carnis. Vnde per hoc qđ ponit mediocritatem carnositatis intelligamus/ nō solum carnem ipsam/ sed etiam pinguedinem/ In hoc enim loco tñ ualeat mediocritas carnositatis/ qđtū me diocritas inter crassum & tenue. ¶ Medium pfecte est hmoi corpus omnium perfectissimum. Id est illud corpus tenet medium inter omnes diffemperantias/ & per hoc probat Gal. qđ dicta signa bene sunt posita/ qm complexio/ que tenet medium/ debet habere mediocres effectus. ¶ Vt hec dicant & intelligantur ad hoc/ Dicant/ dixit/ qm ea que recedunt ab hoc corpore/ recipiūt denominationem cal. & humi. frig. & sic. Et dicit intelligantur qđtū ad complexionem eorū/ que ab hoc recedūt. ¶ Et h.

spissum corpus ad hoc dicitur spissum & tenue similiter. ¶ Ad hoc not. qđ hic ponit Auth. tria contraria circa corpus. spissum & tenue/ carnosum & non carnosum/ & crassum & gracile/ querit que differētia inter hec. ¶ Ad hoc respon. qđ crassities corporis/ & eius tenuitas possunt procedere aliqui a sola qđtitate carnis excedente uel deficiente/ & aliqui a sola quantitate pinguedinis / & aliqui ab utroq. simul sicut dicit Halyab. de signis totius sumpris ab habitudine/ & etiam Gal. 2. complexionū. Voluit ergo monstrare illam qđtitem corporis tripliciter posse puenire/ & propter hoc posuit tria contraria. ¶ Sed tale quale est Polycle/ ti regula/ Polycle/ tus fuit quidam carpentarius qui fecit unam statuam adeo moderatam / qđ ad ipsam cōparabant omnes alie statue. Similiter ad illud corpus comparantur omnia alia corpora. Non solum hominum/ sed ciborum potuum & medicinarum/ & ponuntur in gradu per maiorem & minorem recessum ab eo. ¶ Vt tangētibz quidem neq. molle & c. Sed hic qđ quia uidetur qđ iste qui debet tāgere/ sit corpus temperatum/ qđ oportet omnem me/ dicam qui debet iudicare de complexionē/ habere corpus temperatum/ sed Com. dicit qđ tale corpus nō inuenitur fm ueritatem/ ergo in utilis est talis doctrina/ tam ex parte iudicantis/ qđ ex parte iudicabilis. ¶ Ad hoc responde qđ duplex est iudicium super complexionē corporis/ unum immediatum & absolutum/ aliud per collationem iudicium immediatum & absolutū non pōt haberi/ nisi per hominem temperate complexionis & in etate sibi consimili / & in omnibus circumstantiis sibi similibz / puta si iste qui debet iudicare est iuuenis/ etiam de nouo comederit uel biberit/ uel aliquid aliud fecerit/ debet similiter qui debet eum cognoscere non solum esse temperate complexionis/ sed debet etiam eē iuuenis & equalis in oibz circumstantiis. Iudicium uero per collationem est/ puta si iste qui debet cognoscere sciat se eē calide complexionis & sit senex/ iste igitur debeat iudicare de complexionē alicuius iuuenis uel pueri/ debet ergo conferre apud se/ qđtū pmutetur apparitio tactus propter diuersitatem complexionis & etatis/ & fm illam collationē debet ferre iudicium. Si enim talis iudicator tangeret corpus alicuius senis temperati/ appareret ei frigidū qđtū ad tactum. Sed pmissa collatione/ qđ ipse erat calide complexionis/ poterit iudicari/ qm temperate complexionis est. ¶ Neq. crassum/ neq. gracile. per hoc tigit ista tria/ que superius in tribz contrariis posuerat. ¶ Aut ad aliquam aliam habens in

Quid est i
cā qđ. G. tria
illa carno/
sum obfū/
pingue una
cum suis
opp.

Cōferat ne
ullo pacto
nob / qđ a
tactu ducit
d corpe bñ
taro pter
ceptum.

temperantiam. & distemperatam in colore / uel in alperitate & lenitate / & siq̄ sūt alia. ¶ Sed fm hoc dubitatur / quia non ponit author iudicium li corporis / nisi per duos sensus. s. per uisum & tactum / cum possibile sit cognosci p omnes sensus / sicut ponit Auic. p̄ cas. cap. p̄. & etiam I. o. de signis ponit q̄ possūmus cognoscere qualitates corporis per quattuor sensus. s. per uisum & gustum / odoratum & tactum. ¶ Ad qd̄ respondeo q̄ signa musculorum / nō possunt proprie cognosci / nisi per uisum & tactum / sed signa significantia uniuersaliter sup omnem dispositionem corporis a parte omnium membrorum fm distemperantiam & naturalem / & egritudinalem / & tam in complexione / q̄ in compositione / & solutione continui possūmus cognoscere per omnes sensus.

ficca. Tertia usq̄. Humida. Quarta usq̄ ad finē
 ¶ Dicit ergo sic de prima parte q̄ corpora q̄ sunt calidiora temperato fm carnem / & sunt temperata inter hum. & sic. apparent apud tactum tanto calidiora / q̄to habent complexionem calidiorē temperato / & habent tantominus pinguedinis corpore temperato. quāto sunt calidiora eo / & habent colorem cutis aurbeum / & colorem capillorum nigrum / & hē de parte prima. ¶ De secunda parte dicit q̄ corpus frigidius / q̄ oportet / hoc habet signa. qm̄ nō est pilosum / & apparet frigidum tangentibus / & habet colorem cutis / & capillorum rufum / & si multum distemperetur ad frigiditatem habet colorem corporis liuidum / quem consueuerunt medici uocare colorem plumbeum / & hoc est q̄ dicit de secunda. ¶ De tertia uero dicit q̄ complexio sicca li habet signa. quia tanto generalior & durior temperata complexionē q̄to ipsa est siccior. Alia uero si gna habet proxima signis temperate complexionis / & hoc est q̄ dicit de tertia. ¶ De quarta dicit q̄ humida complexio li habet signa / q̄a est tanto carnosior & mollior temperata complexionē / q̄to ipsa est humidior / reliqua uero signa habet similia signis complexionis temperate.
 ¶ Quēcūq̄ uero temperato calidiora non tamē humidiora / aut sicciora &c. Hic potest queri quo modo sit possibile corpus distemperari ad caliditatem multum / & non ad siccitatem / sed de hoc require supra de signis cerebri caliditatis / ubi ibi sufficienter dictum est. ¶ Secundum carnem / de hiis enim est presens rō. ¶ Hic q̄d non quid debeamus intelligere carnem simplicem / que non est lacertus neq̄ in lacerto / & uidetur q̄ solum carnemque est lacertus intelligamus / qm̄ supra ca. p̄. de tali carne dicit se locutus. ¶ Ad contrarium uidetur / qm̄ etiam alia caro que non est lacertus disponit qualitatē corporis totius & per eius qualitates cognoscitur. ¶ Ad hoc respondeo q̄ intelligit de utraq̄ carne. s. simplici & lacertosa. Nec obstat q̄ obicitur / quia supra fecim̄ mentem de musculo / & ipsum elegit. qm̄ hoc ideo fecit / quia caro musculosa in corpore est multe q̄ritas. Alia autem caro est pauca q̄ritatis / neq̄ diuersificat in sigois a carne musculosa. ¶ Preterea non uidetur q̄ solum consideranda sint ista signa fm carnem / sed etiam fm pinguedinem. Nam infra in pluribus locis ponit signa sunt a pinguedine / sicut & a carne / & habitudo totius mutatur fm diuersitatem pinguedinis / sicut fm diuersitatem carnis. ¶ Ad hoc rō q̄ nos loquimur hic solum de complexionē distemperata solum q̄tum ad carnem / & non q̄tum ad pinguedinem.

Tex. c. 12

Quēcūq̄ uero temperato calidiora qdem sunt / nō tamē humidiora aut sicciora fm carnem / de his enim presens ratio est. Apparent quidem & tangentibus calidiora tanto quāto fm crasim sunt calidiora. Et pinguedinis minus habēta. Colore uero rubeo / & nigros capillos habentia. ¶ Frigidioris crasseos corporis signa. Nō pilosum Et pingue. Frigidum tangentibus. Color uero eorum cum capillis magis rufus. Multa uero frigiditate existente liuida quodāmodo est carosā vocare consuetudo quibusdā medicis / est hos tales plumbei colois. ¶ Sicca uero crasis gracilior est & durior bene temperata tanto quāto siccior. Et alia uero proxima signa sunt his. ¶ Et humida uero alia signa quidem similiter. Magis carnosā uero. Et mollior.

Tex. c. 13

Tex. c. 14

Tex. c. 15

Leclio. 321

Innroducl.

Partitio

Postq̄ author posuit si gna corporis temperati q̄tum ad carnem ponit signa distemperati. Et diuiditur in part. 2. Nam primo ponit signa corporis distemperati in simplici qualitate. Secundo ponit signa distemperati in composita qualitate. Durat prima usq̄. Secundum complexionem. Prima diuiditur in. 4. Nam primo ponit signa ca. Secundo frigide. Tercio sicce. Quarto humide. Prima usq̄. Frigidioris. Secunda usq̄. Et

At habet
 hec ad
 carnem.

ad pinguedinē. ¶ Ad id qđ opp. qđ infra ponū
tur signa a pinguedine sic a carne. Dico qđ be-
ne sumuntur signa a pinguedine sed non ut si-
gnificemus super complexionem pinguedinis
sed ut significemus sup complexionem carnis/
a carne autem sumitur signum / ratione sue
qualitatis super complexionem carnis innate/
& sic caro in isto cap. sumitur aliqđ ratione si-
gni & semper sumitur in ratione significati/
sed pinguedo solum in ratione signi. ¶ Tan-
gentibus quidem tanto calidiora / qđ sunt fm
crasim calidiora. ¶ Sed opponit qđ uidetur
esse idem signum & significati. ¶ Ad hoc re-
spondeo qđ caliditas / que est in corpore / potest
duplīter considerari. Vno quidem modo in
qđm apprehenditur a iudicēte / & hoc modo
se habet in ratione signi. Alio modo inqđm
informatur ipsam carnem / & hoc modo se habet
in ratione significati / & ppter hoc dicitur tale
signum a substantialiter inherētibz. ¶ Et
pinguedinis minus habentia. Ratio huius est/
quia generatio pinguedinis est ex untuositate
sanguis. Vnde qđ caro est calida / istam untuo-
sitate sanguinis p maiori parte cōuertit in
cibum caloris / & cōsumit ipsam calorem / sicut di-
ctum est de complexionibz lib. p. & 2. Sed in
corporibz frigidis coagulat illa untuositas
& sic pinguedo uel adeps. ¶ Sed contra hoc
opponitur / uidetur enim pinguedo esse mul-
ta in corpore calido / eo qđ pinguedo est calide
complexionis / Quod pbatu primo expresse
per Gale. dicente in lib. elemen. qđ complexio
pinguedinis est cali. & hum. ¶ Item p Arist.
1. de animalibus / Dicit enim / qđ pinguedo est
complementum bonitatis digestionis sangui-
nis / sanguis autē qui complete bene digeritur
generat membrum calidum. ¶ Patet et per
Aristot. 1. et. etiam de animalibus / Dicit enim
qđ pinguedo cōmunicat cum aere & cum igne
Quare est calid. & hum. complexionis. ¶ Ad
hoc respon. qđ pinguedo potest cōsiderari duo-
bus modis. scilicet quo ad causam materiale / quia
in ea dominatur aer & ignis / & sic est comple-
xionis calide. Et potest cōsiderari quo ad causam
eius efficientē. scilicet quia causatur a diminuta calidita-
te / & sic est frigide complexionis / Et propter
hoc / qđ est multa pinguedo / reliquit corpus es-
se frigide complexionis. ¶ Preterea uidetur
diminui / quia non ponit aliquod signum a
carne / Haly. ponit duo signa. multitudinē &
soliditatem carnis. ¶ Ad hoc respon. qđ in ta-
li corpore est parua mutatio carnis quo ad qđti-
tatem / ideo qđs Haly. posuerit Gal. non
curauit ponere. ¶ Preterea queritur nunquid
tale corpus sit crassum uel macrum / & uidetur

esse crassum / qđ multam habet de carne sicut pus / macilē
dicit Haly. & caliditas habet facere extensio-
nem / qđ dominatur in membro / quare debuit
facere ipsum crassum. ¶ Ad cōtrarium A uic.
p. cap. de signis complexionis / ponit corpora
macra esse. 4. inter que ponit corpus calidum
qđ est tempus inter sic. & hu. ¶ Preterea
& ratio demonstrat / qđ caliditas preualat hu-
miditati / ergo debet magis consumere de ma-
teria illa / & sic erit corpus macrius. ¶ Ad hanc
questionem respon. & dico / qđ tale corpus facta
compensatione pinguedinis / & carnis simul
accepte / ponitur in latitudine macro / corpo-
rum sūt enim. 4. corpora macra. scilicet frig. & sic.
calid. & sic. & sic. qđ in calid. & frig. tempera-
tum existit & cal. qđ est tpatum inter siccum &
hum. sicut dicitur primo can. sen. 2. de signis cō-
plexionū / Deficit enim tale corpus in pingue-
dine multum & aliqñtulum preualet in carne /
ita qđ ad ultimum remanet macrum / & sic pa-
tet solutio ad id / qđ opponebat p dictū Haly.
¶ Ad argu. uero qđ pbat qđ debeat esse cras-
sum / quia caliditas extendebat / patet etiam so-
lutio per hoc idem. ¶ Ad argum. autem qđ in
contrarium fiebat per tex. A uic. iam dixi / qđ ue-
rum concludit. ¶ Ad id autem qđ fiebat de ca-
lore qui debebat consumere humiditatem car-
nis / Dico qđ calor existens in hoc corpore non
est tantus / qđ faciat consumptionem carnis / sed
consumit materiam eius aliqñter / tamen plus
addit in carne ratione maioris attractionis / qđ
facit de materia carnis / ppter excessum calidi-
tatis / & ratione maioris extēsiōis eius. ¶ Co-
lore rubea. Ratio hec ē quia caliditas facit in
corpore sanguinem calidiorē / unde est ma-
gis tinctus / & fit in eo minus de flegmate / qua-
re remittitur color albus / & dominatur rube-
do. ¶ Sed contra hoc opponi. qđ constat qđ Sit ne cal.
in tali corpore est plus de colera / qđ in corpore
temperato / ergo debet color eius declinare ad
citritinitatem. ¶ Preterea sanguis in corpore
istō est calidior sanguine corporis temperati /
Et quanto sanguis calidior est tanto magis ac-
cedit ad naturam citritinitatis / cuius signum est
quia sanguis arterialis / qui est calidissimus re-
spectu alterius sanguinis declinat ad citrinum
sicut patet per Gal. lib. de iuuamentis & p eu-
dem. 5. de ing. san. ¶ Ad hoc dicendum qđ si-
ne dubio / tale corpus declinat ad rubedinem /
& eius rubedo habet admixtum aliquod citri-
nitatis / per comparisonem ad cali. & sic. Est
enim triplex gradus rubedinis incute / quedam
que accedit uersus obscuritatem / & talis est ru-
bedo purpurea / & hanc habet corpus cal. & sic.
cuius probatio est quia tale corpus si multum di-

Decernit.

Sit ne cal.
corpus co-
lore rubeo.

temperetur / habet colorem nigrum / ut Infra dicitur de cal. & sic, complexionem. Alius gradus rubedinis est / qui magis tendit versus claritatem & albedinem / & talis inuenitur in corpore cal. & hum. equaliter diffemato. Cuius probatio est / quia qñ excedit caliditas parum & humiditas multum / tale corpus habet colorem cōmixtum ex albo & rubeo qui est color corporis temperati. Tercius uero gradus rubedinis est ille qui tenet medium iter istos duos extremos gradus / quia non tñ declinat ad obfcuritatem sicut primus / neq; tñ ad claritatem sicut scñus / & talis rubedo inuenitur in corpore calido temperato inter passiuas. Si ergo opponis mihi / q talis debet declinare ad citrinū propter dominium colere. Dico q non sequitur / quia colera cum in hoc corpore abundet magis / q in corpore temperato sua caliditate / aliqua fecit adhustionem in corpore. Adhustio uero qñ dominatur / inclinat colorem corporis uersus obfcuritatem. Vnde aliud est humor / dominari in corpore fm sui substantiam & permixtionem / & aliud est dominari p uia impressionis qualitatē. Si enim colera in corpore abundat fm substantiam facit colorem citrinum. Sicut dicitur in Comen. illius affor. In farmatiis talia oportet ducere ex corpore. Si uero dominetur qualitas colere in corpore. i. caliditas & siccitas declinat color uersus obfcuritatem. ¶ Alio uero modo potest respon. q humores in corpore faciunt colorem fm q trahuntur in ista duo corpora. scilicet carnem & pinguedinem. Vnde quia in pinguedine fuit color albus & in carne rubens / Non denominantur isti colores nisi fm album & rubrum. ¶ Item pot alio modo dici / q licet in corpore calido sit plus de colera / q in temperato / tñ quia ibi deficit flegma / remissus ē color albus / ita q sanguis trahit colorem corporis ad suum colorem / Neq; potuit colera trahere ipsum ad citrinitatem / quia nō iuuabatur a flegmate remittente colorem sanguis / ¶ Et nigros capillos habentia. Ratio est / quia caliditas excedit adurit fumum / ex quo fit generatio pilorum / & sic per consequens denigrat eos. ¶ Sed contra hoc opponitur / quia calor agens in sicco dealbat / sicut dicit Auic. de humoribus / sed pilus est res siccor q sit in corpore humano sicut dicit Auic. de complexionem membrorum ergo debent pili in tali corpore esse albi. ¶ Ad hoc respon. q qñ dicit Auic. q calor agens in sicco de albat / intelligitur de sicco / q habet siccitatem ultimam / q patet in exemplo / q ponit de cinere / & carbone / Ponit cum carbonem esse humidum / & cinerem siccum. Vnde

ergo dico q pili / & eius materia, s. uaporem fumosum / qñ ad illam regulam sunt complexionis humide / licet cōparati ad alia membra corporis / sint et complexionis sicce. ¶ Preterea queritur / qñ nō posuit signum sumptum a qñtitate pilorum / cum idem Ga. ponat id signum in 2. cōplexionum. ¶ Ad h. rñ. q sine dubio tale corpus bene abundat plus in pilis / q corpus temperatum / tñ per cōparationem ad corpus cal. & sic. non dicitur abundare in pilis. imo debere. unde qñ ipse ponit infra in corpore cal. & si. multitudinē pilorum / & in tpato ponit me diocritatem pilorum / de necessitate intelligitur / q in corpore cal. tenent medium pili inter qñtatem pilorum corporis tpaci / & qñtatem pilorum corporis ca. & si. & sñt dico tibi de corpore sicco tpato inter actiuas / quia propter nō fuit necessarium ponere istud signum cum intelligatur. ¶ Preterea queritur nunquid capilli in tali corpore declinent ad crispitudinem. ¶ Ad hoc rñ. q si / tñ illud poterat intelligi per ea que sunt dicta de signis cerebri. ¶ Frigidioris corporis crasseo signa non pilosum. Ratio h. ē / quia in tali corpore est calor remissus non potens conuertere uapores in fumos. Et nō q dicit nō pilosum / & non dicit modū pilis. Nam nuditas in corpore non est nisi in corpore q repugnat generationi pilorum in duabus qualitatibus. i. in frig. & hum. hoc autē corpus repugnat ei cui sola frigidity. ¶ Pinguetudine. Ratio huius est / quia pinguedo generatur ex unctuositate sanguinis coagulata p frigidum / sicut dicitur in lib. de complexionibus. ¶ Sed hic queritur an istud corpus sit magis crassum corpore temperato / & uidetur q nō / quia frigiditas habet coagulare & facere quia mēbra / sicut dicit. G. infra de signis canne pulmonis / & in secundo complexionum. ¶ Ad contrarium Aui. p. cap. de signis cōplexionum nō ponit corpora macra esse nisi quattuor. i. frigidum & siccum. ca. si. & sic. temperatum in adiuu / & calidum temperatum in passiuis / reliquit ergo q tale corpus sit crassum. ¶ Ad hoc rñ. & dico q tale corpus ad latius crassitudinis declinat / non ratione carnis / sed ratione pinguedinis augmentate. ¶ Ad argumētum q probat in contrarium dico q qñ dicit Gal. q caliditas dilatat / hoc nō habet locum in pinguedine / neq; in adipe / hec. n. consumuntur a caliditate intensa / sed habet locum in mēbris radicalibus. ¶ Frigidum uero tangētibus. Ratio huius iam assignata est. ¶ Color uero corporum cum capillis magis rufus. i. color corporis & color capillorum declinat ad citrinitatem. ¶ Sed hic qñ. quia uidetur q debuerit ponere colorem

Sint ne in ca. corpe nigri capilli.

Sint ne in corpore

colorem istos albus. Nam & Halyabb. ponit
in tali corpore colorem esse album. ¶ Pre-
terea color rufus in corpore uidetur attestari
dico colore / sicut dicit Gal. in Comment. illius
affor. In farmaciis. Et Aui. fen. 2. de signis do-
minum humorum: ergo significatu super calidi-
tatem. ¶ Preterea posuit unum colorem in
ore & in capillis / quod non debuit ponere; quia
in corpore tepato diuersum habent colorem ca-
pillorum a colore cutis / & in corpore calido si-
militer. semper enim color capillorum est tinctus
or colore cutis. ¶ Ad hoc rñ. q. sine dubio co-
lor capillorum in isto corpore declinat ad ci-
trinitatem / & color etiam corporis declinat
ad citrinitatem: tamen non equaliter / citrini-
tas enim que est in corpore / est quasi quedam
albedo in corpore enim frig. & hum. est uera
albedo in hoc uero remissa albedo. unde uocat
auctor in hoc loco albedine remissam rubedi-
nem: non q. sit uera rufus: in capillis aut uo-
cat rufus: quedam citrinitas / sicut patet p
aliam trans. ex his uerbis patet solutio ad oia
obstantia. n. est rufus ista generata a cole-
rasse ab albedine super rubedinem. ¶ Mul-
tatio frigidityte existente / liuida quodam-
modo est caro. Ratio huius est quia / qm frigiditas
multum excedit / quodammodo mortificat calo-
rem / qui est in membris. unde fit color liuidus.
¶ Sed de hoc dubitatur: quia uidetur liuiditas
significare super metum nunc egrum: cum de-
monstret mortificationem coloris naturalis: &
de per consequens sensibilem lesionem opera-
tionum. ¶ Ad hoc rñ. q. duplex est liuiditas:
una naturalis & h est parua / & talis inuenit
in corpore simpliciter egro / & est alia liuidi-
tas accidentalis facta ex percussione uel frigori
exteriori / & hec est multa: & significat sup
corpus nunc egrum. ¶ Preterea q. quare po-
suit hic mentionem / cum non posuerit in cali-
da complexionem. ¶ Ad hoc rñ. q. si ideo
fecit / quia additio frigiditatis fecit diuersum
genus signorum fm speciem / qd non contingit
in ca. complexionem. Additio. n. in ca. comple-
xione non variabat signa ista: nisi per magis &
minus: ut corpus ca. apparebat cali. in tactu / &
si magis est calidum ite: magis est cali. & cor-
pus cali. habet colorem ru. & si magis cali. ma-
gis ru. & sic de aliis. Corpus aut frigidum ha-
bebat colorem rufum / & corpus magis frigi-
dum non habebat magis rufum / sed liuidum /
& sic mutauit spem signi / & hanc arbitror ge-
neralem cam ponendi / & non ponendi man-
tionem: de hoc diximus supra sufficienter de
signis cerebri. ¶ Sicut uero crasis gracilior &
liuor bene temperata. i. maior & durior cor-

pore tepato / & no. q. ista macredo est principa-
liter a paucitate carnis / humiditas aut deficit
faciebat defectum in carne principaliter / sicut
dicit Gal. in. 2. complexionum. ¶ Sed modo q.
ritur: nuquid in isto corpore sit magis de pin-
guedine / q. in corpore temperato: & uideretur
non / qm pinguedo non sequitur nisi frigidita-
tem / sicut dicit Gal. in. 2. de complexionibus
In hoc aut corpore est temperamentum inter
cal. & frig. sicut in corpore tepato. ¶ Preterea
in hoc corpore est paucitas de calore / sed calor co-
poris prohibebat generationem pinguedinis /
sicut dicit Gal. in. 2. complexionum. q. uidetur
q. tale corpus habeat plus de pinguedine / q. i-
peratum. ¶ Ad contrarium Ioannis dicit ex-
presse / q. pinguedo fit a frigiditate & hum. q.
si in hoc corpore deficit humiditas / deficiet pi-
guedo. ¶ Preterea auctor. q. docent corpus
pingue mactefieri ponunt eius dietam per ci-
bos & potus & medicinas exiccatorias. ¶ Ad
hanc questionem respondeo q. no est magna uis
in hoc corpore imponendo dietam in quantitate
pinguedinis eius / & corporis temperati credo q.
aliquid minus habeat de pinguedine: cuius tō est
q. in corpore sicco calor magis preualet humi-
ditati / q. in corpore tepato: & sic redditur calor
fortior in agendo: quare & pinguedo minor.
¶ Ad argumentum autem q. probabat contra-
rium dico q. licet calor sit equalis in corpore
siccō / & in corpore tepato: quum est de se tñ fm
accidens fortior est in corpore sicco / quia siccitas
exaccuat calorem. qm in tali corpore est mi-
nus de humiditate / que ē obiectum caliditatis.
¶ Alia uero proxima his. i. alia signa preter
ista duo. duriciem & gracilitatem sunt proxi-
ma signa signis corporis tepati / & sunt signa su-
pra a calore / & a tactu caliditatis & frigidita-
tis: & a pinguedine & a capillorum a pilis / si-
enim. 4. signa inueniuntur in corpore sicco si-
milis signis que inueniuntur in corpore tem-
perato. ¶ Et no. q. dicit prima & non eadē
qm recipiunt aliquam mutationem / qm color
in hoc corpore non est uere compositus ex al-
bo & rubeo / sed declinat aliquantum magis ad
rubeum / propter caliditatem que est fortior ē
facta fm accidens: etiam tactus nō est uere me-
dium inter caliditatem & frig. sed declinat ali-
quantulum ad caliditatem propter assignatam ra-
tionem. Item pinguedo non est uere media /
sed declinat aliquantum ad paucitatem. Item ca-
pilli non sunt uere rubei / sicut in corpore tem-
perato: sed declinant magis ad rubedinem / &
aliquantum ad crispitudinem / & est istud cor-
pus aliquantum pilosius corpore tepato: dicit. n.
Gal. in. solo complexionum / q. corpus cali. &

Vt pinguis
magis frig.
di corporis &
bene spatii

fic habet multitudinem pilorum fm ultimata/
rem sed corpus calidum temperatum iter pas/
sina / & sicum temperatum inter actiuas / li/
cet excedat corpus temperatum in qritate pi/
lorum tamen excedit mediocriter. ¶ Et hu/
mida uero alia similiter. in complexione hu/
mida inueniuntur ista. 4. geneta signop. s. que
sumantur a colore & tactu caliditatis & frigidi/
tatis / & a multitudine pilorum / & pinguedine
sunt similia sed non eadem omnino. imo de/
clinant ad unum extremum parum / & est eoge
declinatio ad extremum eoratio declinatio/
ni que fuit in corpore sicco. hoc aut per te in/
telligit. ¶ Magis carnosu uero & mollior. Hec
complexio est magis carnosu qm caro ptinci/
paliter respicit humiditatem / ut dictum est in
secundo complexionum & est talis complexio
aliquantulum pgiuor temperata / sed parum/
sicut ponit Gal. in secundo complexionum. Et
ratio est / quia propter excessum humiditatis i/
rali corpore / caliditas est obtusior / & sic auge/
pinguedo parumper. Et not. q. Comt. uidetur
addere in sicca & humida complexione duo si/
gna. s. quia sicca coplexio est difficilis passibilis / &
humida complexio est facilis / sed ista duo pos/
sunt intelligi per duritiem & molliem. Aut
dic q. ipse ponet ea infra quando ponet signa
ab extrinsecus permutantibus.

Text. 15.

Text. 16.

¶ Et fm copulationem
primarum qualitatū qua sunt
distemperantie compositam cogni/
tionum formam habent. Calida qui/
dem & sicca crasis pilosior & durior
& calidior / & minus pinguis citr / gra/
cilis / & nigri capilli. Si uero ad am/
plius caliditas ueniat & nigri colo/
ris cutis. ¶ Humida uero & calida
crasis. Mollior. Et calidior. Et mul/
to carnosior optima crasi inquantū
ante fuerint utreqz qualitates. Ad
plumum uero ante. Putridis con/
sumitur egritudinibus. Et cacochi/
mi cito sunt. Si uero parum quidē
humidior sit / multo uero calidior.
Molliores quidem parum tempera/
to bi tales. Et magis carnosu. Pilo/
siores non modicum. Et tāgētibus
non parum calidiores. Nigri uero
his sunt capilli. Et caro non sine pin/
guedine. Si uero parum quidem sit
calidior multo uero humidior. Mol/
lior

Text. 17.

lis est his caro & multa. Et color cō/
mictus ex albo & rubeo. Et tangen/
tibus paululum calidiores in uersa
liter uero est dicere q. fm copulati/
ua crases semper dominantis qua/
litatis dominabuntur signa.

Postq. S. determinat

uit de signis distemperantie totius fm
pliciter. Determinat de signis distemperantie
totius compositae. Diuiditur autem pars hec
in 2. Nam primo determinat de eis abfolute.
Secundo determinat de quadam earum puta
cal. & sic. respectiue puta pars ipsa cadet in fri.
& sic. Du. prima nlg. Decidit calid. & sic.
crasi. p. prima diuiditur in duas. Nam primo
determinat de his signis in generali. 2. in spe/
ciali. Prima durat usq. Cal. quidem & sicca.
Ista secūda diuiditur in. 4. Nam primo agi/
de signis cal. & sic. Secundo cal. & hum. Ter/
frig. & humi. Quarto frigide & sicce. Prima
usq. Cal. uero & hum. Secūda usq. Frigida uo/
ro & hum. Tertia usq. Frigida uero cū sicce.
Due prime partes cum parte in qua ponit ge/
neralem determinationem / sunt plēntis lectio/
nis. Et diuiditur pars illa / in qua ponit signa
cal. & hum. coplexionis in duas partes / in qua
rum prima ponit signa istius complexionis de/
stēperate equaliter in utraqz qualitate. In 2.
ponit signa distēperate unequaliter. Durat
prima usq. Si uero parum humidior. Prima
diuiditur in duas. Nam primo ponit signa cō/
plexionis distēperate mediocriter. Secundo
multam. Durat pma usq. Ad plurimā. Pars
autem illa / in qua ponit signa istius complexio/
nis distēperate in equaliter. Diuiditur in 3.
inquarum prima ponit signa istius complexio/
nis distēperate magis ad caliditatem / q. hu/
miditatem. In secūda magis ad humiditatem
q. ad caliditatem. In tertia ponit canontē ge/
neralem ad utramqz partem. Durat prima nlg.
Si uero parum sit cal. Secūda usq. Vniuersa /
ter uero. ¶ Sunt igitur in presenti lectione 7.
partes. Dicit igitur sic de prima q. distēper/
tie compositae ex primis qualitatibus habent
compositam formam signonum / & hoc de pri/
ma. ¶ De secūda dicit q. complexio calid. &
sicca. totius. hec habet signa. s. quia habet mul/
titudinem pilorum / & habet quum ad tactum
caliditatem / & duritiem / & habet parū de pin/
guedine / & habet gracilitatem / & capillos ni/
gros / & si contingat eam uenire ad magnam
distēpantiam / non solum hēt capillos nigros
sed etiā cutem. Et hoc de parte secūda. ¶ De
tertia usq.

tertia uero dicitur q. complexio cal. & hum. hec habet signa. Scia est mollis / & calidior quo ad tactum / & est tanto carnosior optima crassi in quum augmentate sunt utreeque qualitates / & hoc de 3. ¶ De 4. parte dicit q. si ambe qualitates distemperant multum / tale corpus con- sanit a patridis egritudinibus & cito fit ca- cochimū. & si de 4. ¶ De 5. dicit q. si talis co- plexio fuerit pauci humidior corpus tpati cōple- sione / & multo calidior / hec habet signa. s. quia hēntea talem complexionem sunt molli- res parum corpe tpatō / & sunt magis carnosi corpe temperato patum / & sunt pilosiores corpe temperato non pauci / & sunt calidio- res corpe temperato non pauci / & habent capil- los nigros / & carnem non sine pinguedine / & hoc de 5. ¶ De 6. uero dicit q. si ista com- plexio sit parum calidior & multum humi- dior temperata / habet hec signa scilicet / quia habet carnem ualde mollem / & multe quan- titatis / & habet colorem cōmixtum ex albo & rubro. & quantum ad tactum apparet pa- rum calidior complexionē tpatā / & hec de 6. ¶ De 7. & ultima dicit q. hec est regula ge- neralis in omni compo. complexionē scilicet q. semper dominantur signa dominantis qua- litatis. ¶ Et fm complexionem primarum qualitatum idest fm compositionem prima- rum qlitatū. ¶ Sed dubitatur circa hoc / quia in simplici distemperantia est etiam compo- sitio primarum qualitatum. ¶ Ad hoc respon- deo / q. in omni complexionē oportet quat- tuor esse qualitates tamen compositio quali- tatum excedentium non est nisi in complexio- nibus / quas compositas appellamus. In eis aut- quas appellamus simplices est solum excessus unius qualitatis / & temperantia in aliis duabus. ¶ Compositam formam cognitionum hēnt. Idest habent modum compositum signorum. ¶ Sed hic dubitatur / quia uidetur q. ista gene- ralis determinatio de signis compositis debuif- set sufficere. ¶ Ad qd respon. q. licet potuif- set sufficere / aliquoties tñ fuisse nimis obscura breuitas / & ideo necessarium fuit ut explicaret. ¶ Calida qdem & sicca pilosior. in hac qd cō- plexione est multitudo pilorum / sicut dicit. Ga- len. 2. complexionū / & ratio huius est / quia in hac due ptingūt qlitates / que faciūt ad gñatio- nem pilorum. Caliditas & siccitas. ¶ Sed obi- citur ptra hoc / quia uidetur in tali corpore nō debere fieri pillos. Nos enim uidemus in terra multum cal. & sic. puta in arenis non fieri ali- quas herbas. Neq. igitur in tali corpore debēt fieri pilī aliqui. ¶ Ad hāc qñtionem respon-

Gal. in. 2. complexionum / & dicit q. istud signū scilicet multitudo pilorum / procedit a siccitate in corpore humano / sed in corpore inanima- to hoc nō habet locum / qm̄ terra superflue sic- ca / & terra superflue humida puta paludosa nō habet herbas. Neq. etiam habet locum in om- nibus animalibus / qm̄ animalia squamosa ut pisces qdam / & corticalia ut serpentes / & ostra- ta / ut cancri / non habent pilos / licet habēt ex- trema sui corporis maxime sicca. In corpore autem humano non potuit esse ista siccitas / q. omnino abscederet pilorum materia / & ideo quanto siccior est corpus humanum / tñto plures habet pilos / & maxime qm̄ siccitati con- iungitur caliditas. ¶ Et calidior & durior. In istis qualitatibus excedit complexio cal. & sic- co complexionem calidam / & complexionem sic- cam / qm̄ caliditas coniuncta siccitati fit acutior & durities / que fit a caliditate & siccitate est fortior / ea que fit a sola siccitate. ¶ Minus pin- guis. Ratio hec est / quia unctuositas sanguinis in tali corpore / maxime consumitur a calidita- te forti. ¶ Sed circa hoc dubitatur an istud corpus habeat minus de pinguedine / q. qlibet aliud uel non / & uidetur q. sic qm̄ due cause re- pugnant pinguedini. s. Cal. & sic. ¶ Ad co- trarium uidetur dicere Auic. primo can. de si- gnis complexionum / dicit enim q. corpus fri- gidum & siccum est macris ceteris corpori- bus. ¶ Ad hoc respon. q. qm̄ ad solam pin- guedinem est macris hoc corpus ceteris cor- poribus / Sed compensando pinguedinem ad carnem / corpus frigidum & siccum est macri- us isto. ¶ Et a gracilis. ¶ Sed ptra opponi- tur / uidetur enim / q. tale corpus nō debet esse gracile / eo q. in eo dominatur caliditas / que di- latat membra a principio natiuitatis / sicut di- cunt omnes auctores. ¶ Ad hoc respon- deo q. gracilitas fit in hoc corpore primo pro- pter paucitatem sanguinis. Secundo pro- pter paucitatem carnis / Quia sicut dictum est Authoritate Galen. in. 2. complexionum car- nis materia principaliter respicit complexio- nem humidam & siccam / Nec obstat qd dī- citur de caliditate / que debet corpora exten- dere / quoniam in tali corpore minuitur ma- teria carnis scilicet sanguinis. Agens enim non potest extensionem facere / quando ha- bet materiam sibi nimis deficientem. ¶ Et nigri capilli. Nigredo pilorum in tali cor- pore est amplior / q. in corpore calido / Nec obstat q. posset opponi / q. calor agens in sic- cum dealbar / qm̄ calor agens in materiā pilose dicitur agere in humidū / sic supra diximus / Et

An pingue
dis minus
sit in cal. &
sic. corpe / q.
in quouis
alio.

Sit ne cali-
& sic. cor-
pus / gracile

tales etiam capilli declināt ad crispitudinem. ¶ Si uero ad amplius caliditas ueniat nigri coloris. Hic ponit author q̄ additio caliditatis multa non solum facit nigredinem in capillis/ sed etiam in corpore toto/ & hoc uidet relinqueret/ q̄ qñ non est multa additio caliditatis/ q̄ in tali corpore est rubedo in cute.

An calor magis auidus/nigrorem.

¶ Sed circa hoc q̄/ quia non uidetur q̄ caliditatis additio debeat facere colorem nigrum/ quia calor niger in corpore appropriat humori multo/ q̄ debet esse talis color a frigidityte. ¶ Preterea qñ calor multum intenditur/ uidetur facere albedinem in corpore / qd̄ patet in his que aduruntur & conuertuntur in cinerem. ¶ Preterea multa caliditas rarefacit. ponit. Gal. in Com. illius affor. Similiter & in maribus. q̄ raritas inuenitur in corporibus calidis & idem ponitur ab Halyab. de signis corporis sumptis ab habitudine: sed qñ aliquod corpus fit rariu/ tunc aer ingreditur per istud corpus/ & in ipso clauditur/ sed ingressio aeris in aliquod corpus facit ipsum album / sicut dicit Arist. in lib. de animal. ponit enim q̄ causa albedinis in spermate est aeris inclusio. ergo q̄/ to corpus magis calefit/ debet magis declinare ad albedinem. ¶ Preterea q̄ quare non possit gradum in siccitate/ sicut posuit in caliditate in isto corpore. ¶ Ad primum autem patebit responsio infra de signis complexionis frig. & sic. ¶ Ad. 2. dico q̄ caliditas multum intensa non facit albedinem / nisi in corpore ultime siccitatis/ sicut patet in carne & ossibus que aduruntur/ enim aduratur os nigrum/ album fiet/ & hec est causa / quare gambari anteq̄ coquantur sunt nigri/ postea fiunt rubei. iam aut̄ diximus supra q̄ in carne non potest esse ista ultimata siccitas. ¶ Ad. 3. dico q̄ caliditas in isto corpore calido / de quo hic loquitur non pecuniat ad rari/ q̄ rarefaciendo introduceret aerem/ sed potius fecit multitudinem pilorum/ multitudo enim pilorum declarat compositionem raram/ imo q̄ plus est caliditas in tali corpore/ propterea quia condensat humiditatem & aduendo excludit aerem/ & eum qui remanet conuertit in caliginem. Si autem tantum procederet q̄ humiditatem maxime consumeret/ tunc rarefaciendo albeficeret / sicut patet in cinere/ & in ossibus ignitis. ¶ Ad quartum dico q̄ ideo nō posuit gradum in siccitate/ quia intendebat per illum gradum nouum signum. s. colorem nigrum/ color autem non procedit

Qua de causa/ & sic in corpore non ita sic. areat ut calor.

principaliter nisi a quantitate actiuis. ¶ Humida uero & cal. mollis. Sed contra uidetur q̄ non debeat esse tale corpus mollius temperato. Nam quis ibi sit humiditas/ tamen ibi est

caliditas que digerit & condensat materiam humidam / digestio enim inspicitur sicut dicit Aristor. in. 4. metha. & Gale. in lib. pronolib. 2. & in Com. regimini acutus lib. 4. res autem qñ inspicitur induratur. ¶ Preterea dicit Gal. in. 2. lib. complexionum/ q̄ durities & mollities non significat super siccum & humidum/ nisi supponendo equalitatem inter qualitates actiuas/ a duritie & mollitie non potest sumi signū in aliqua composita complexionem.

¶ Ad primum respondeo & dico q̄ tale corpus est molle / non tñ obstat q̄ opponitur de caliditate digerente & inspicitante/ qñ caliditas licet digerat sanguinem/ & conuertat ipsum in carnem/ non tñ potuit eum ita superare/ q̄ duceret eum ad spissitudinem/ quā hēt in corpore temperato/ & sic per consequens caro in corpore isto/ non potest habere tantam soliditatem/ quā habet in corpore temperato. ¶ Ad secundum dico q̄ in corpore humano bene tenet ista regula si aliquod est molle est humidum/ & si est durum est siccum/ sicut asserit Gale. in eod. lib. omnia enim humida sunt molliora cute/ & omnia siccata sunt duriora/ istud uero q̄ Gale. dicit q̄ oportet supponere temperamentum in rer actiuas qualitates non debet referri ad corpus humanum/ sed ad corpora exteriota. Nā possibile est aliquid esse durum propter uehementem frigiditatem sicut glacies & cristallus/ neq̄ tamen sequitur q̄ idem sit siccum / & possibile est aliquid esse molle propter caliditatem liquefacientem qualia sunt corpora metallorum/ nō tamen sequitur q̄ sit humidum/ tanta autem frigiditas & tanta caliditas non possunt ēē in corpore humano/ sicut dicit ibidem Gal. & Au. lib. 3. de signis complexionum.

¶ Et multo carnosior optima crassitudo. Ratio huius est/ quia due qualitates effervescentes conungunt ad carnem augmentum. s. caliditas & humiditas / que sanguinem in corpore multiplicat. ¶ Sed contra hoc queritur/ qualiter se habeat istud corpus ad pinguedinem/ qñ dicitur temperatur ad utraq̄ qualitates / & uidetur q̄ debeat habere paucam pinguedinem / qñ pinguedo a sola frigidityte procedit/ sicut dicit Gal. in. 2. complexionum/ & in hoc corpore est caliditas/ que consumit unctuositatem sanguinis/ neq̄ potuit humiditas adiuuare/ q̄ nos uidemus in epate nullam esse pinguedinem/ & tñ est humidum. ¶ Preterea ad multitudinem carnis/ uidetur sequi paucitas pinguedinis/ dicit enim in. 2. complexionum / q̄ super carnem non generatur pinguedo propter caliditatem eius/ cū caro multiplicet in corpore humiditate/ sequitur ad multitudinem carnis paucitas pinguedinis.

¶ Preterea

TEX. 17. Sitne bene temperato corpore cal. & hum. mollius.

¶ Preterea infra ponitur corpus frig. & sic habere pinguedinem excedentem/ hoc autem corpus est illi contrarium/quare habet eam di-
minutam. ¶ Ad contrarium dicit Haly. de si-
gnis que sumuntur ab habitudinibus/ crassities
aut sit de adipi multo/aut carne multa/aut de
utraq. simul/ & maties e contra/ ergo possibile
est corpus habere multitudinem carnis & pin-
guetudinis simul/ & tale corpus uidetur esse cal.
& hu. ¶ Ad hoc rñ. & dico/ q in isto corpo-
re est minus de pinguedine/ q in corpore tem-
peratounde expresse dicit Haly. de signis cō-
plexionis totius/ q in corpore ca. & hu. pau-
citas adipis/ & ideo Gale. non fecit hic men-
tionem de q̄tate pinguedinis/ supposuit enī
ita hoc corpus se habere ad pinguedinem/ ut ad
calidum q̄ est tpatum inter passiuas/ & simili-
ter se habere ad colorem & ad pilos/ habet. n. co-
lorem rubeum/ licet non tñ/ sicut corpus cali-
dum/ & habet capillos nigros/ licet nō tñ/ Ne
q̄ obstat q̄ obicitur in contrarium/ q̄ poterat
esse crassities a multitudine carnis/ & a multi-
tudine adipis/ illud. n. est possibile in corpore
frig. & hum. sicut dicit in. 2. complexionum/ &
Aui. si de signis cōplexionum. ¶ Preterea
q̄cum istud corpus ponatur cali. quo ad tactū
q̄ est calidius. an h. uel corpus calidū tēpera-
tum inter passiuas. ¶ Ad hoc rñ. q̄ est minus
cali q̄tū ad tactū/ propter humiditatem maio-
rem reprimentem acumen caliditatis. ¶ In
q̄tum aucte fuerint utreq. qualitates. Sed hic
uidetur author male dicere/ qm̄ multitudo car-
nis non depēdet nisi ab humiditate/ ponit. n.
Gal. in. 2. de complexionibus q̄ potest in cor-
pore frigido ēē multitudo carnis/ & etiam in
corpore tpatō inter ca. & frig. existente tñ hu-
mido/ ex quibus manifeste patet/ q̄titas car-
nis a sola humiditate procedit/ non. n. debuit
dicere/ in q̄tum aucte fuerint utreq. qualitates/
sed in q̄tum fuerit aucta humiditas. ¶ Ad q̄
rñ. q̄ sine dubio principaliter dependet multi-
tudo carnis ab humiditate/ a caliditate aut po-
tius procedit diminutio aliquis/ q̄d patet in
fra cum ponit corpus esse magis ca. q̄ hu. unde
non fecit mentionem de utraq. qualitate / ut
uidentur multitudinem carnis ambe/ sed ut p
illam proportionem non fiat impedimentum
signi. ¶ Ad p̄m uero aucte cito consumunt
gritudinibus putridis. R. d. huius est/ q̄a in tali
corpore multiplicantur humores ca. & humis
in quibus de leui cōtingit crassities/ uiscositas/
& multitudo/ & ab istis tribus causis prohibe-
tur respiratio/ respiratio uero prohibita indu-
cit putrefactionem/ & hanc causam ponit Co-
dem. Item ponit q̄ hoc nomen humiditas di-

citur tribus modis/ dicitur. n. humiditas de cō-
plexione que est qualitas/ & dicitur humiditas
aggregatio humorum/ & dicitur tertio modo
humiditas de succis/ & liquoribus/ sicut dicit
mus humiditatem esse lac & uinum. ¶ Sed
hic queritur quales egritudines sunt iste putri-
de. ¶ Ad hoc rñ. q̄ sunt apostemata & scabi-
es/ que sunt in carne/ & etiam possumus dice-
re q̄ febres putride per consequens/ principa-
liter. n. sebtis respicit complexionem cordis/
& epatis/ & apostemata & bothor respiciunt
principaliter carnem. ¶ Et cacochyma cito
fit. i. de leui cadit in cachexiam. Hec uero est
quedam preparatio ad hydropisim/ sicut po-
nit Aui. 3. cā. c. de cachexia. Vel dic q̄ per ca-
cochyma intelligat dispositionem inflatam &
turgidam/ cum quadam mala dispositione hu-
morū. ¶ Sed hic q̄ magis cadant in putri-
das egritudines caliditate & humiditate mul-
tum existentibus/ q̄ parum existentibus uel exi-
stēte equalitate inter eas. ¶ Ad hoc rñ. q̄ hoc
ideo est/ quia multa existente humiditate/ mul-
tiplicantur cause que prohibent respiratiōē.
f. multitudo/ crassities/ & uiscositas humorum/
respiratio autem prohibita facit putrefactio-
nem. Item qm̄ multa est caliditas in corpore/
maiori indiget respiratiōē/ q̄ qm̄ pauca. ¶ Si
uero multum sit calidior/ pag. uero humidior/
molliores q̄dem parum tpatō hii tales. Ratio
huius est/ q̄a parum dominabatur humiditas/
& ideo parua fiebat mollietas in carne. ¶ Et
magis carnosus. Hic debet repeti istud aduerbi-
um pag. q̄d precessit/ & est talis sensus corpus
q̄ est magis ca. q̄ hum. est magis carnosum pa-
rum/ q̄ corpus tpatum/ & ratio huius est plana
¶ Pilosiores non modicū. Sed contra hoc
opp. uidentur enim modico pilosiores/ q̄a so-
la una qualitas est in eis/ que facit ad multitu-
dinem pilorum. f. caliditas/ & alia contradicit
f. hum. ¶ Ad hoc rñ. q̄ sine dubio hmōi cor-
pus per comparisonem ad corpus cal. & siccat
& ad corpus ca. ē modicum pilosius/ sed p cō-
parationem ad corpus cal. & humi. equalibus
existentibus qualitatibus/ dicitur pilosius non
modicum. ¶ Nigri uero hmōi capilli. No. rñ
q̄ nigriores sunt in corpore calido & sicco/ &
in corpore cal. eo q̄ caliditas in eis magis uin-
cit suū obiectum/ scilicet humiditatem. ¶ Et
caro non sine pinguedine. No. tamen q̄ hoc
corpus plus habet de pinguedine/ q̄ corpus ca-
lidum & siccum/ & q̄ corpus calidum. Minus
tamen q̄ corpus calidum & humidum equali-
ter/ & etiam q̄ corpus calidum parum/ & hu-
midum multum. Cuius ratio est/ quia caliditas
fortificatur per diminutionem humiditatis.

Cut putri-
dis morbis
promptius
ubi calidi-
tatis & hu-
plurimum

¶ Si uero multū qdem sit humiditatis parum uero calidior; mollis ē his cato & multa. Mol-
litia quidem carnis est in hoc corpore ppter
humiditatem qualitative operantem / & mul-
tudo carnis est in eo propter humiditatem
materialiter operantem. ¶ Sed hic q̄ / quali-
ter se habet hoc corpus ad pinguedinem / cum
auth. non fecerit mentionem de ea. ¶ Ad h̄
responde q̄ hoc corpus plus habet de pingue-
dine q̄ caro ca. & hu. equaliter / cuius ratio est
quia multitudo humiditatis reddit caliditate
debiliorem / & potuit istud signum subintelligi
pet contrarium ei q̄ dixerat in. §. preterito.

Ve ad pin-
guedinem
q̄ multo
humidius /
paulo uero
cali. mode-
rato fuerit

Quonā co-
lore / p̄fati
corporis ca-
pilli,

¶ Preterea q̄ / de capillis / qualem debent ha-
bere colorem / cum ipse non posuerit. ¶ Ad
q̄ responde q̄ capilli in hoc corpore debent
esse / sicut in corpore temperato / cuius ratio est
q̄a humiditas multum preualens caliditati / nō
pmittit caliditatem adurere uapores. ¶ Pre-
terea istud corpus cum corpore tpatō cōuenit
cum colore cutis / ergo conuenit secum in colo-
re capillorū. Sic ergo not. q̄ in corpore cali. &
hum. uniuersaliter loquēdo / habent capilli tres
colores / nam quando est corpus magis humi. q̄
ca. capilli habent colorem rubeum / & q̄ ma-
gis ca. q̄ hum. capilli habent colorem nigrum /
quando est cal. & hum. equaliter / habent colo-
rem medium inter rube. & nigrum. ¶ Color

Sit ne p̄fati
corpiscolor
ex candido
rubeoq̄ p-
mixtus.

enim cōmixtus ex albo & rubeo. ¶ Sed con-
tra hoc oppo. q̄a hoc fuit positum supra signū
corporis tpati / q̄ cum tpatum & distemperatum
sint contraria / non debent habere eundem
effectum. ¶ Ad q̄ r̄sponde q̄ in hoc corpore ē
color cōmixtus ex albo & ru. sicut in corpore
tpatō / & est ratio / q̄a humiditas excedit tū tē
peramētum plus q̄ caliditas / q̄ reduxit calidi-
tatem ad equalitatem complexionis per uiam
resistentie / q̄ non potuit facere / q̄n humiditas
erat ej̄lis caliditati. Sic ergo no. q̄ i corpe
ca. & hu. uniuersaliter sunt tres colores in cu-
te. Nam q̄n est magis hu. q̄ cal. habet colorem
cōmixtum ex albo & rubeo / q̄n uero est ma-
gis ca. q̄ hum. habet colorem rubeum / licet nō
tantum q̄tum corpus ca. q̄n uero est hu. & cali.
equaliter habet colorem tenentem medium
inter colorem cōpositum ex albo & rubeo / &
colorē ru. quē modo dixi : & h̄ nihil aliud est /
q̄ h̄e colorem pag. ru. ¶ Ad arg^m q̄ fiebat i
p̄rium / dico q̄ caliditas in h̄ corpore habito re-
spectu ad humiditatem dñantem & refrenatē /
nō est distempata. Imo ē equalis caliditati cor-
poris tpati / color aut nō p̄cedit nisi a q̄litate
bus actiuis consideratis p̄ cōpationem ad passi-
uas. Vel dic q̄ color cōmixtus ex albo & ru. in
isto corpore non h̄et cōmixtionem albi & ru.

equali / sicut h̄et in corpe tpatō. sed habet plus
de ru. aliq̄sulumq̄ de albo. ¶ Et r̄gentibus
paululū calidiores. Rō huius est / q̄a humiditas
exis obtūdi caliditatem. ¶ Sed hic p̄t q̄ri-
uē. n. q̄ deberet esse tactus medius inter cali. &
fri. sicut in corpore tpatō / debuit. n. humiditas
multum exis sic obtūdere caliditatem / ut con-
duceret eā ad equalitatem. ¶ Preterea qua ra-
tione color in hoc corpore est color corporis tē-
perati / eadem rōne & tactus deberet ēē tactus
corporis tpati. ¶ Ad hoc dicendum q̄ sensus
tactus p̄cipit melius parus dr̄as / q̄ uisus / pro-
pterea q̄ p̄fectior est in hōe / q̄ in aliquo ali-
sicut dicit Ag. 2. de aia. & 12. de aia. uisū sine
dubio credo aliquā dr̄iam esse inter colorē cor-
poris tpati & colorē huius corporis / t̄ uisus
nō discernit sicut tactus. Vel dic q̄ plus ponit
humiditas testis corpus caliditatis in ḡsione colo-
ris tui / q̄ posset in generatiōe qualitatis tan-
gibilis cale / q̄a tangibilis qualitas est immediati-
or effectus caliditatis inate / q̄ caliditatis uisibi-
lis / & q̄a caliditas magis sentit̄ in tactu ppter
cōpressionem / quā facit homo in tactu q̄m
res tāgendo p̄mitur / apparet caliditas fortior /
eo q̄ magis penetrat sua uirtus / cuius signū est /
q̄m q̄n tangis corpus alicuius febricentis / si pre-
mis manum fortiter / maiorem caliditatem
p̄cipies.

Frigida uero & humida

crass. paululum quidem vtriusq̄
augmentatis sine pilis est. Et alba.
Et mollis. Et spissa. Et pinguis. Si
vero amplius alba qualitas augmen-
tetur / considerantur signa quidē p̄
proportionem augmentationis qua-
litatum. Color uero cuz capilli ma-
gis rufus / quemadmodum & pluri-
mum vtriusq̄ augmentatis liuidus
fit in eis cutis color. Si uero in-
qualitas sit augmentatio qualitatū
dñabuntur magis augmentate q̄lita-
tis p̄p̄els signa. ¶ Si uero frigidū
cuz sicco equaliter augmentetur. na-
tura est durum & gracile habetur cor-
pus / Et non pilosum / tangentibus
frigidū. Pingue dō uero similis est in
eis. Et gracilib⁹ existētibus dispersa
est per carnem. Capilli uero & co-
lor proportionaliter sunt mensure
frigiditatis.

Postq. S. determina-
uit de signis complexionis totius cāsi. &
hu. & cal. & sic determinat de signis comple-
xionis totius frigide & hum. usq. Si uero frig-
idum cum siccō. Ibi frig. & sic. P. prima diuisi-
ditur in. 2. in quarum prima ponit signa com-
plexionis frig. & hum. equaliter. In secunda in
equaliter. P. prima usq. Si uero augmentatio in
equalis. P. prima in. 2. In quarum prima ponit
signa complexionis frig. & humi. parum exce-
dentis. Secundo multum. Durat prima usq. Si
uero amplius. C. Sunt ergo. 4. partes in pre-
senti lectione. C. De quarum prima sic dicit
q. complexio frig. & hum. hec habet signa/ qm
parum excedunt ambe qualitates. s. quia est li-
ne pilis/ & alba/ mollis/ & spissa/ pinguis/ &
hec de prima. C. De secunda dicit q. si ambe
iste qualitates recedūt multum ab equalitate/
alia signa preter colorem/ augmentantur fm
proportionem augmentatarum qualitatum/
sed color capillorum & cutis declinant ad ruf-
sedinem/ & si plus adhuc augmentantur humi.
& si. erit color liuidus/ & hec de parte secūda
C. De tertia uero dicit q. si fiat augmentatio
istarum duarum qualitatum in equaliter/ domi-
nabuntur signa qualitatis magis augmentate/
& hoc est q. dicit de tertia. C. De quarta dicit
q. si corpus fuerit frig. & sic. equaliter/ hec ha-
bet signa/ qm est durum & gracile/ & non pi-
losum/ & tangentibus frig. & sic. & licet tale
corpus sit gracile/ tñ habet pinguedinem dis-
persam per carnem/ Color uero capillorum & cu-
tis proportionantur ipsi frigiditati/ & hoc est
q. dicit de quarta. C. Paululum quidem utris/
q. augmentatis. Sed contra obicitur quoniam
hic agitur de signis corporis simpliciter/ egrit
tale autem corpus non habet paruum lapsum/
sicut patet supra cāde corporibus. C. Ad qd
respondet/ ut supra responsum est. C. Sine pi-
lis est. Ratio huius est/ quia due qualitates con-
tradiciunt generationi pilorum. s. frig. & hum.
C. Sed circa hoc qd. nam talis complexio ha-
bet pilos capitis/ & asellanos/ & barbe. ergo
non sine pilis. C. Ad qd. rñ. q. nō intellē esse si-
ne pilis/ ita q. nulla pte corporis sint pilis/ sūt. n.
qd. ptes corporis in qbus rarissime cōtingit ēē si-
ne pilis/ sicut i p. dictis locis/ & quedam ptes in
quibus aliqui non sunt ut pectus hēp. occūdia &
uenter & coxę unde in talibus mēbris possibi-
le est sine pilis esse. in membris uero in qbus
sunt pilis de necessitate sunt pauciores/ q. in tē-
petato. C. Et albi. Ratio huius est quia in ta-
li corpore multiplicatur sanguis flegmaticus/
cuius color est albus/ & etiam quia in tali cor-

pore multiplicatur pinguedo iuxta cutim/
C. Spissa & pinguis. Spissa quidem dicit quā-
tum ad carnem multam/ & pinguis quantum
ad pinguedinem. Dicit enim Gal. in secundo
complexionum/ q. quando corpus est crassum
propter pinguedinem & carnem equaliter au-
gmentata/ tñ corpus est equaliter frig. & hu.
C. Sed cōtra hoc oppo. dicit enim Halyabb. An sit in p-
de signis complexionis totius/ q. quādo in cor-
pore est multa pinguedo/ & multa caro signi-
ficat temperamentum in quatuor extremis. es & pigue-
do.
C. Preterea uidetur q. multitudo pinguedi-
nis & carnis/ significet super corpus humi. ual-
de & temperatum iter adiuas/ cuius probatio
est/ quia in eo sunt duo corpora humi. s. pingue-
do & caro/ & propter hoc debet esse ualde hu-
mi. & debet esse temperatum inter actiua/ q. a
frigiditas pinguedinis/ & caliditas carnis faci-
unt temperamentum/ quando equaliter exce-
dunt. C. Preterea uidetur q. tale corpus non
possit excedere corpus temperatum in carne.
quoniam caro multa significat excessum calidi-
tatis & humi. sicut dicit Ioannit. & Au. de si-
gnis complexionis. nō ergo potest dici/ q. cor-
pus frig. & humi. abundet in carne. C. Ad pri-
mum dico q. multitudo carnis & pinguedinis/
tripliciter abundant in corpore. Vno modo
equaliter/ & hoc modo significant corpus esse
frig. & humi. equaliter. Secundo modo quando
pinguedo plus abundat q. caro/ & hoc modo
significat corpus esse magis frig. q. hu. Tercio
modo quando abundat plus caro/ q. pinguedo.
& tunc significat corpus esse magis hu. q. frig.
Semper ergo pinguedo & caro abundantes si-
mul significant corpus esse fri. & humi. licet di-
uersimode. hec autem uerba leguntur in. 2. cō-
plexionum. Verbum aut Halyabba. q. dicebat
q. pinguedo multa & caro multa simul excede-
tes in corpore/ significet temperantiam in. 4.
extremis non debet intelligi q. significant tem-
peramentum simpliciter/ sed debet intelligi q.
significant tñamentum. i. proportionalitatem
4. extremorum. s. duorum ad duo. puta q. a signi-
ficent duo extrema equaliter uincencia/ & duo
equaliter uicta/ equaliter quidem uincencia sūt
frigi. & humi. equaliter uero uicta sunt calida
& sic. & hoc modo dētm Halya. concordat cū
dicto Galen. in secundo complexionum/ q.
autem non intelligit temperamentum simpli-
citer signari p. multa pinguedinē & carnē/ pa-
tet p. qdam uerbū qd. paulopost dicit/ igit. n.
tñantia inter pinguedinē & carnē tñantia in
corpore signat/ s. q. tangit postea est tñantia
simpliciter/ sed primum nō ē. C. Ad. 2. rñdeo
& dico q. pinguedo excedens/ semper procedit
Thaddei iiii

& frigidityte & cato excedens semper ab humi
 ditate/ & sic Gal.ault in 3. p. plexiōum. ¶ Ad
 argumentum uero q̄ p̄tobabat / q̄ multitudo
 carnis & pinguedinis significat tepamentum
 inter actiūas. Dico q̄ duplex attēditur comple
 xio in corpore in quo simul abundet pingue/
 do & adeps una. s. que causat pinguedinem &
 adipem multum & ista de necessitate est com
 plexio frig. & hum. & est alia complexio/qu
 causatur & refertur in corpore ex adunatione
 multe pinguedinis & multe carnis / & q̄tū ad
 istam complexionem pingudo & cato multi
 plicate significant temperamentum inter cal.
 & fri. per modum cause. ¶ Ad tertiuū dico q̄
 abundat triplicitet caro in corpore/ uno mo
 dum pauca pinguedine/ & tunc significat cons
 plexionem cal. & hum. sed per se complexione
 humid. & ratione pauce pinguedinis comple
 xionem cal. Secūdo uero modo abundat caro
 cum pinguedine temperata in quantitate / &
 tunc significat humiditatem excedētem in cor
 pore fm̄ se / & ratione pinguedinis tempera
 te significat tepamentum inter cal. & frig.
 Tertio uero modo abundat cato cum pingue
 dinis abundantia/ & talis abundantia significat
 corpus hum. fm̄ se / & frig. ratione pinguedi
 nis multe. & sic patet q̄ multitudo carnis non
 respicit nisi humiditatem principaliter / sicut
 multitudo pinguedinis frigidityte. ¶ Vel pōt
 dici ut comprimis carnem multam ad suam p̄
 ximam materiam. s. multitudinē sanguinis / &
 q̄tūm ad hoc semper multitudo carnis signifi
 cat caliditatem/ & hum. caliditatem tñ intelli
 ge procedentē a multitudine sanguinis/ nō ab
 eius qualitate. Nam q̄nto plus habet de sangui
 ne/ tōto plus habet de caliditate. Alio uero mo
 do potest comparari multitudo carnis ad cō
 plexionem innatam membrorum generatiūm
 sanguinem & carnem/ q̄tūm ad hoc multitudo
 carnis/ non significat nisi humiditatem excedē
 tem. ¶ Sed aliqui possent obuiare huic solutio
 ni/ qm̄ Auic. primo can. cap. de membris po
 nit carnem coagulari a cal. & sic. & sic uidentur
 q̄ caro multa attestetur sicco multo & calido
 principaliter / & sic non pcedit principaliter
 ab humido. ¶ Ad q̄d̄ dicendū q̄ generatio
 carnis bene procedit a cal. & sic. per compara
 tionem ad pinguedinem/ sed eius multiplicati
 tio supra tepamentum/ nō procedit nisi ab hu
 miditate/ q̄ est q̄litas materialis. ¶ Vel die ter
 tio modo/ q̄ duplex est carnositas. s. solida &
 lapsa/ solida quidem in corpore cal. & hum. in
 uenitur/ sicut dicit Auic. de signis complexiōis
 Lapsa uero inuenitur in corpore frig. & hum.
 ¶ Si uero amplius & c. Ita constitue si utreq̄

qualitates augumententur amp i. multum/ Alia
scilicet signa preter colorem cutis & capilloru
augumentantur fm proportionem augmenta
tionis qualitatum/ idest signum fumpsum a pi
lis & a mollitie/ & a carne & pinguedine tm
augumentatur, quantum cum augumentatur frigida
tas & hum. supra temperamentum / Erat enim
corpus tunc magis line pilis/ & magis spissum
& pingue/ uero esset/ qñ parum excedebat ille
qñtates. ¶ Veto p sed. ¶ Color tñ capillo
magis tuffus. i. color corporis/ & color capillo
est flauus & declinat ad citrinitatem/ sic enim ha
bet alia translatio. ¶ Sed de hoc dubitatur/
que est ratio/ q alia signa preter colorem sunt
mutata solum fm proportionem augmenta
tionis/ color uero est mutatus fm spcm. Nam
cum primo fuisset albus/ modo ponitur tuffus/
uideatur enim q debuisse dicere/ q in hac co
plexione est magis albus. ¶ P reterea color nuf
sus attestatur caliditati/ similiter & citrinus/ si
cut patet per Io. & Gal. in Com. illius afforiz.
In farmatiis. Et per Au. de signis complexio
num/ dicit enim q color rufus significat langu
nem colericam. ¶ P teterea ipse ponit colo
rem cutis & capilloz esse unumqñ non uide
tur/ cum capilli generentur ex fumo aliquan
tus adusto/ & sic debent esse magis tinfu/ q
cutis/ & etiam in corpore temperato/ & in cor
pore calido/ non posuit unum esse colore/ sed
diuerfos. ¶ P reterea supra in frigida tuffum
posuit colorem cutis & capillorum rufum/ si
cut & hic qñ uñ esse signum in tri. & in tri.
& hum. ¶ P reterea quero qñ paucus erat ex
cessus/ qualis debet esse color capillorum/ cum
non posuerit. ¶ Ad finem dico q ideo posui
it in colore diuersitatem in speciei/ qñ muta
uit gradum/ in aliis uero posuit solā mutatio
nem fm proportionem qualitatum/ quia colo
res cutis & capillorum habent multitudine
specierum/ est enim in eis color albus & nigri
tubus/ & similia/ & etiam quia habent uari
tatem intensiōis & remissiōis/ ut magis al
bus/ & minus albus &c. Cum ergo colores sint
mutabiles dupliciter fm speciem / & fm magi
tudo/ & minus/ paucitas uero & multitudo pilorum
& mollities/ & durities corporis & crassitudo
& maties non sint mutabiles/ nisi per magi
tudo/ & minus/ ut dicatur maior paucitas pilorum/
& minor / & maior mollities carnis / & mi
nor / & sic de aliis/ (Secundum speciem autem
non recipiunt mutationem) ideo ergo in mu
tatione qualitatum corporum innotatum pos
uit mutationem colorum fm speciem/ in aliis
autē solum mutationem fm intensiōem & re
missiōem. ¶ Ad secundum dico q color nuf
sus p

Sit recte
dici h
diorig
corpi
locus
capit
fin.

Quia
in ipso
corpore
est
etiam

Obiektio

Dilema:

fus pot' dupliciter fieri. Vno modo ex sanguine
 ne coherico. Alio modo ex paucitate sanguinis
 sicut dicit Aui. de signis complexionum: unde hic
 ponitur rufedo in cute: no' propter sanguinem
 cohericum: sed propter paucitatem sanguinis in tali
 corpore multiplicatur flegma: & minuitur sanguis. ¶ Vel dic aliter
 & melius: q' hic sumitur color rufus in cute p
 colore gipseo: de quo dicit Aui. de signis complexionum: q'
 significat frigiditatem & r' flegmaticam: & huius signum est / quia parum in
 fra q' ponit maius augmentum frig. & hum. ponit
 colorem liuidum / medium autem transiit de albo ad
 liuidum / est color gipseus. Notam' q' iste color
 gipseus plus habet spl' / dotem in capillis: q' in cute. ¶ Ad tertium dico
 q' color cutis & capillorum in isto corpore no' est
 penitus unus: declinant. n. capilli magis ad colorationem
 & splendorem q' cutis. propterea quia materia eorum
 & eorum generatio minus respicit frigidum: q' materia & gene-
 ratio carnis. ¶ Ad quartum dico q' bene posuit
 idem signum in frig. & hu. & frigida t'm. t'm non
 similiter. Nam supra posuit signum in parua dissem-
 perantia: hic autem ponit in magna. Vel q' licet color hic
 & supra dicatur rufus: i. gipseus: t'm diuersus e' hic: n. e' magis rufus
 i. magis gipseus tendens uersus liuidum: & ratio huius
 est: quia caliditas naturalis in corpore frigido: minus
 uincit q' in corpore frigido: propterea quia minus
 habet obiectu. ¶ Ad quintum dico q' color capillorum
 i. magno & paruo excessu parum differebat: ita q'
 non mutabat nomen: tamen s'm ueritatem differentia
 est: quia in paruo excessu magis declinat color eorum
 ad splendorem & rincturam: & in magno magis
 ad glaucedinem. ¶ Propterea posset queri de capillis: quia
 si cerbum fuerit ca. & sic. & muscoli fuerint frig. &
 hum. non propter hoc erit color capillorum flauus: imo
 declinabit ad nigredinem. ¶ Ad hoc r'sde q' in
 signis sumptis a capillis debemus supponere
 complexionem cerebri esse proportionalem complexioni
 musculorum: dictum. n. erat de signis cerebri: q' oportebat
 humores totius corporis esse proportionales
 complexioni cerebri. ¶ Propterea ipse dicit magis
 rufus: q' quid operatur ibi ista comparatio
 importata p' magis. ¶ Ad hoc r'sde q' notabat
 in proprietate in colore rufo. quasi dicat
 intelligi rufedinem declinantem uersus liuedinem.
 ¶ Quomodo modum & plurimum utriusq' augmentis liuidus.
 Sed hic q' unde est q' ipse in frig. & hum. comple-
 xione ponit tres gradus: q' in nulla alia fecit.
 ¶ Propterea liuidus color fuit positus pro li-

gno in frigida complexionem: q' idem signum in
 frigida t'm & in frig. & humi. ¶ Propterea
 q'munquid debeamus intelligere istum colorem
 liuidum: ita in capillis: sicut in cute: & ui-
 detur q' sic. q'm idem sermo uidetur continui-
 tus cum precedenti: & uidetur q' non. q'm non
 reperitur in capillis color liuidus. ¶ Ad pri-
 mum dicendum q' non est aliqua complexio i
 qua non possunt esse tres mansiones: sed quan-
 do no' fit per eas mutatio signorum s'm speciem:
 non debuerunt poni. In hac autem complexio-
 ne talis mutatio mansionis: faciebat mutatio-
 nem signorum s'm speciem. ¶ Ad secundum
 dico q' non est ex toto eadem liuiditas h' & su-
 pra. ista enim est maior liuiditas: q' illa: cuius p-
 batio est: quia supra locutus fuit cum remissio-
 ne dicendo q' multa frigiditate existente: quo-
 dammodo est liuida caro: hic aut' absolute ponit
 colorem liuidum: q'm maxime augmentatur fri-
 giditas & hum. ¶ Propterea res ipsa insinuat
 q' frigiditas magis obtunditur: & suffocatur a
 multitudine humiditatis: q' a t'peramento hu-
 miditatis. ¶ Ad tertium dico q' arbitror eu-
 dem colorem intelligi in capillis & in cute: si-
 cut dictum est in §. precedenti. Nec obstat q'
 opponitur: q' in capillis inuenitur color liui-
 dus: q'm non accipitur liuedo capillorum: sicut
 liuedo cutis: sed habet plus de splendore: unde
 liuiditas in capillis est: quasi quedam glaucedo
 & isti sunt capilli qui sunt albiore: q' esse pos-
 sint: preter q' sint cani. ¶ Si uero augmentatio
 inequalis sit &c. Hic q' qualiter hec signa illis
 qualitibus excedentibus attribuatur. ¶ Ad
 q' r'sde: q' hoc modo debet attribui. i. si cor-
 pus sit magis hum. q' frig. mollities erit maior
 & spissitudo carnis. i. carnositas & pinguedo
 erit minor color cutis & capillorum sunt remis-
 si liuide. Si uero frigiditas augmentatur mul-
 tum: & hum. parum tale corpus excedit plus i
 pinguedine: & plus in corpore augmentabit
 liuedo: multitudo carnis erit minor: & simili-
 ter mollities. Signum aut' sumptum a q'itate
 pilorum non distinguitur eo q' eorum priuatio: &
 diminutio est comune signum frigiditatis &
 humiditatis. Possumus etiam dicere q' uariis
 signum sumptum a tactu frigiditatis: tam' au-
 thor in prima complexionem no' fecit mentionem
 de isto signo eo q' supponebat ipsum mani-
 festum. ¶ Si uero frigidum cu' sicco equaliter
 augmentetur natura. Sed q'quare posuit hic
 hanc determinationem natura: & non posuit
 in precedentibus: cum constet eum ubiq' loqui
 de dissemperantia naturali. ¶ Ad hoc r'sp'o-
 de q' ideo posuit hanc determinationem hic
 & no' alibi: ut distingueret complexionem fri-

An eodem
 modo liuidus
 color capil-
 lis: & cuti.

Ut signa ia
 sta frigi. &
 hu. t'pam'e
 ro ubi am-
 bo augent

Qua de ci
 in sola fri.
 & sic t'pato
 ra illud na.

gīdam & siccam naturalem a complexione frigida & sicca que est frigida per accūtia/de qua statim sermone faciet, in multis enim signis deficiebant hec due complexionibus. ¶ Durum Hoc est propter dominium siccitatis non aut a frigiditate/ qm̄ non potest tantum excedere frigiditas in corpore humano/ q̄ inducet/ sicut dictum est in 2. de complexionibus. ¶ Et gra- cile/ hoc etiam procedit a siccitate/ qm̄ in cor- pore siccū est parum de sanguine/ & sic per cō- sequens est ibi pauca caro/ frigiditas aut non repugnat crassitudini/ sicut patet per cap. pre- cedens/ & per scdm̄ de complexionibus/ & sic non procedit gracilitas a frigiditate. ¶ Et nō pilosum. Hic nō q̄ non dicit nudum pilis/ si- cut dicit in precedentibus. qm̄ una qualitas fa- ciebat ad generationem pilos. s. siccitas/ & alia contradicebat. s. frigiditas. ¶ Sed hic cadit qđ cum hec due qualitates sibi repugnent ad gene- rationem pilorum/ nunquid tale corpus ueni- et ad mediocrem quantitatem pilorum/ & ui- detur q̄ sic cum due qualitates equaliter exce- dentes sibi repugnent. Nam licet iste due qua- litates sibi contradicant in generatione pilos/ tñ plus potest frigiditas in priuando & dimi- nuendo pilos q̄ possit siccū multiplicādo/ eo q̄ generatio pilorum magis dependet a qualita- te actiua/ q̄ passiva. ¶ Ad hoc respondeo q̄ hmoi corpus destināt ad paucitatem pilos/ & non sicut in medio/ & hoc firmatur per Gal. in secundo de complexionibus. dicit enim q̄ ha- bens complexionem frigidam & sic. est minus lenis/ q̄ habens complexionem frigidam & hu- midam/ & sic habes q̄ ponit ipsum in gradu lenitatis. i. paucitatis pilorum. ¶ Patet etiam p aliam translationem. Nam ubi nos habemus nō pilosum/ alia translatio habet nudum pil/ que innuit tale corpus declinare ad paucitatem pilorum. ¶ Ponatur ergo talis ordo sūm quā- titatem pilorum. sunt enim. ix. corpora quoue unum. s. temperatum habet mediocrem quā- titatem pilorum. Quattuor uero declinant ad multitudinem pilorum/ & 4. ad paucitatem. Ad multitudinem quidem declinant hoc modo/ pilosissimum quidem omnium est cor- pus cal. & sic. deinde est calidum temperatum inter passiuas/ postea corpus ca. & hum. postea corpus siccum/ Corpora uero declinātia ad pau- citatem pilorum sic ponuntur. Corpus enī qđ magis priuatur pilis/ est frigi. & humi. deinde frigidum temperatum inter actiuas/ deinde fri- gidum & siccum/ postea hum. temperatum in actiuis. omnes autem hec comparationes pro- bantur per Gal. in secundo complexionum/ ex- cepta comparatione que cadit inter fri. & sic.

corpus/ & corpus hu. & ea que cadit inter cal. & humi. corpus/ & corpus sicc. Et propter hoc oportet hic inquirere unam harum compara- tionum/ qua inquisit/ patet altera. dico ergo q̄ uidetur complexio hum. esse magis priuata pilis/ q̄ frig. & sicca. qm̄ in complexione hum. est temperamentum inter actiuas/ & sic ex par- te earum/ neq̄ multitudo/ neq̄ paucitas pilos/ generatur/ remanet ergo humiditas libera ad prohibendum pilos/ quia nulla qualitas cōtra- ria sibi contradicit/ sed in frigida & sicca non est ita. qm̄ frigiditas prohibet generationem/ siccitas aut facit ad multiplicationem/ unde ma- ior est comparatio inter duo contraria/ q̄ iter contrarium & medium/ iter ergo magis priua- ta pilis hum. q̄ frig. & sic. cuius contrarium su- p̄positum est. ¶ Ad contrarium oppo. qm̄ Gale. supra de complexionibus hum. dicit q̄ ipsa erat magis carnosā & mollior optima compo- sitione/ alia uero signa habet similia signis op- time compositionis. ergo relinquitur q̄ hum. complexio parum uel nihil differat in pilis a complexione temperata. ¶ Ad hanc questio- nem dico q̄ complexio frigida & sic. plus pri- uatur pilis/ q̄ hu. sicut probatum est. ¶ Ad dar- gumentum q̄ fiebat in cōtrarium dico q̄ plus uincitur siccitas a frigiditate in priuando pi- los/ licet sit ei contraria in hoc effectu/ q̄ uincit- tur temperantia in cal. & frig. ab humiditate/ licet humiditas sit extremum/ & temperantia sit medium/ plus enim q̄ in duplo potest qua- litas actiua in generando & prohibendo pilos q̄ possit qualitas passiva/ & per determinatio- nem huius questionis habetur ueritas illius. s. de comparatione que cadit inter cal. & humi. complexionem & siccam. ¶ Pinguedo simi- liter eis gracilibus existentibus dispersa est per carnem. i. licet hec corpora sint gracilia/ nihilo minus tamen sunt pinguis. Et ratio est/ qm̄ pi- guedo semper sequitur frigiditatem/ siue abun- det humiditas siue nō. ¶ Sed cōtra hoc oppo- pinguedo semper sequitur frigiditatem & humi- ditatem/ & ab eis generatur sicut dicit Ican. ¶ P̄ reterea corpus pingue necessario est mol- le/ sed corpus q̄ est molle de necessitate est hu- ¶ P̄ reterea hmoi corpus fuit positum supra- dum. ergo nullo modo pōt esse pingue cū ad pinguedinem necessario sequatur laxitas/ si- cut dicit Auic. de signis complexionum/ & ad laxitatem sequatur mollietas. ¶ P̄ reterea Auic. de signis complexionis/ si corpus ponit ēē ma- cius omnibus corporibus. non ergo abundat in eo pinguedo. ¶ P̄ reterea Halyabb. ponit corpus aliqñ esse crassum propter pinguedinē aliqñ propter carnem/ & aliquando propter

An i p̄fata
tpatura ca/
pilis modi
ci.

Sit ne
& sic
pus p̄p

utraq; ergo sola pinguedo facit corpus crassum male ergo facit ponendo ipsum simul pingue & gracile. ¶ Ad hanc questionem dico q; corpus frig. & sic. est pinguius corpore temperato absolute tñ loquendo minus habet de pinguedine q; corpus temperatum sed habet plus de pinguedine per comparisonem ad carnē paucā quā tale corpus habet. ¶ Ad argu. uero primum qd probabat q; tale corpus non poterat esse pingue per tex. Ioan. Dico q; uerbu Ioan. intelligitur de multa pinguedine. Non enim poterat esse corpus multum pingue nisi esset sū. & hum. Vel dic q; pinguedo significat frigiditatem & hum. psequētem & causatam sed causantem non significat nisi frigiditatem sicut dictum fuit supra. Vel dic q; pinguedo si significat fri. & hum. q; tum ad se ipsam qm ipsa est frig. & hum. Sed q; tum ad complexionem mē brosum ppter que generantur non significat nisi solam frigiditatem. Et per hoc patet solutio ad arg. Bene autem concedo q; pinguedo est mollities & ide sequitur q; pinguedo sit humiditas sed non sequitur q; totum corpus sit humidū. Caro enim erat pauca & sicca/mollities enim que in toto corpore est illa relinquit corpus esse humidū & ex hoc patet solutio ad 3. Nam in eo erat durities ratiōe carnis licet in eo sit mollis pinguedo. ¶ Ad 4. autem q; corpus frig. & sic. est mactius ceteris corporibus ratione pauce carnis & non ratione pinguedinis comparate ad carnem habet enim de pinguedine per comparisonem ad carnem plus q; de carne. ¶ Ad 5. dico q; sola pinguedo facit corpus crassum si corpus non deficit in qñ titate carnis sed si plus deficit in carne q; pinguedo superabundet non erit propter hoc corpus crassum. ¶ Dispersa per carnē. Per hunc modum loquendi notat q; non loquitur de quātitate pinguedinis nisi per comparisonem ad carnē. ¶ Sed contra hoc obicitur Dicit enim Gal. in 2. complexionum & Halyab. de signis habitudinis totius q; pinguedo non potest generari super membra carnosā Neq; super carnem qm caliditas carnis consumit unctuositatem pinguinis / que est materia pinguedinis. ¶ Ad hoc respon. q; super carnem non generatur pinguedo nisi illa caro habeat sibi animum pñiculum aut neruum / aut ligamētum. Vnde pinguedo que generatur sub cute generatur ibi propter panniculum / qui est interior sub cute & hoc dicit Gal. in 2. complexionem / Vel dic q; duplex est caro / bona & mala / caro qdam bona nō dimittit multiplicari pinguedinem sed caro mala sic. Et hoc dicit Gal. in eodem lib. ¶ Capilli uero & color proportio

naliter sunt mensure frigiditatis. ¶ Hic not. q; Coment. pñcipaliter sequitur qualitates acti uas. ¶ Sed si queritur qualis debet esse color cutis & color capillorum / & uidetur q; color cutis debeat esse niger / qm tale corpus est melancholicum / color aut melancholie niger est. ¶ Preterea in hoc corpore agit frig. in sicco / frig. autem agens in sicco denigrat / sicut dicit Auic. p. can. cap. de humoribus. ¶ Preterea ut talis color esse albus / qm pcedit a frigiditate. Frigiditas autem facit colorem corporis albu ut patet in superioribus. ¶ Ad hanc questionem respon. q; in corpore frigido & sic. est color albus declinans ad albedinē / sic dicit Haly. de signis complexionis totius / & talis albedo uidetur aliud esse / q; glaucedo / que significat complexionem meliolicā / sicut dicit Ioan. cap. de coloribus cutis / color autem capillorum est parum differtens a colore capillorum in complexionem frig. & hum. Vnde possumus cum pñ nere rufum colorem / sicut in frig. & hum. Dicitur est tñ q; aliquantum declinat iste color plus ad splendorem q; in complexionem frig. & hum. qm color non sic obtunditur in hac complexionem ab humiditate / sicut in complexionem frig. ideo magis tingit eos. Vnde Halyab. de signis complexionis totius dicit / q; in complexionem frig. & sic. est fluado pilorum / que in citrinum pcutit id est declinat. Et Auic. p. can. de signis complexionis dicit q; subalbedo pilorum significat frigiditatem. ¶ Ad argu. autem q; probabat q; color cutis & capillorum debet esse niger in hac complexionem / eo q; melancholia colorem habet nigrum. Dico q; melancholia dupl. facit colorem in corpore. Vno modo per emixtionem sue substantie & hoc modo facit colorem nigrum / ut patet in utina nigra & egestione nigra & morphia nigra. Alio modo facit colorem per impressionem qualitatis & hoc modo facit colorem album declinantem ad quandam liuedinem. Aut dic q; aliud est fieri colorem a complexionem frigida & sicca / & aliud a melancholia. ¶ Ad sūm patet solutio per ea que sepe diximus in expositione illius positionis calidum agens in humidū denigrat. ¶ Preterea queritur / quare in hac complexionem non fecit mansiones. ¶ Ad hoc respon. q; non fecit mansionem / quia non fuissent ibi noua genera signorum / sūm speciem. Vel dic q; intelliguntur hie mansiones per ea / que dicit de complexionem frig. & hum. Nam qd multum ad dicitur frigiditas & sic. est color cutis liuidus & etiam color capillorum erit illi proportionatus. Vel dic q; hanc mansionem terigit. Aut cum dicit Capilli uero & color sunt proportio

Quis nam
frig. & sic.
Quisae ca/
pillis. corū
color

22. ois. 1

subotta

11. 12. 1

Qua de cā
in fri. & sic.
tpamento/
area nullas

naliter mensure frigiditatis. Per istam enim proportionem ad quantitatem caliditatis intelligit variationem coloris de albedinem in lividinem.

Tex.co.20

Occidente vero calida et sic. crassi tempore peraugmante in frigidam et sic. amibabitudo vero talium gracilis quidē. Stimul et dura et melancolica est et propterea nigra si mul et pilosa. Dominante vero altera qualitate multum altera vero parum a mediocri mutata. Dominantur quidem dominantis signa: mediocres vero erunt alterius cognitionis.

Lectio.35

Cal. in precedentibus

Introductio.

Determinavit de signis distemperantie compositae absolute. In hac vero parte determinat de signis cuiusdam distemperantie compositae. scilicet calide et sicce respectu. Alio modo potest continuari. scilicet continetur. scilicet cum immoderata parte in qua ponit signa complexionis fri. et sic. Ut si dicatur postquam Gal. posuit signa complexionis frig. et sic naturaliter. scilicet a primis componentibus ponit signa complexionis fri. et sicce. facit per decidentiam ad frigidam et siccam. Dividitur autem pars haec in duas. Nam primo ponit signa huiusmodi complexionis: secundum quod equaliter dominantur ambe qualitates. Secundo secundum quod sequatur. Durat prima usque. Dominante vero.

Partitio.

Dicit ergo sic de parte prima: quod quoniam complexio cal. et sic. tempore peraugmante et aetate cadit in frig. et sic. talia signa accidunt: quoniam tunc tale corpus est gracile et durum et etiam melancolicum et nigrum et pilosum et haec de prima. De 2. dicit quod quoniam una qualitas magis dominatur: quod alia signa qualitatis dominantis dominantur: reliqua vero signa qualitatis minus dominantis erunt mediocria. id est parum permixta a signis complexionis temperate. Circa hanc sectionem dubitatur: primo quod quedam generalia. Secundo quod quedam circa litteram. De primo sic procedo queratur primo utrum complexio cal. et sic. decidat vel non. Secundo queritur utrum ipsa sola decidat. Tercio queritur utrum corpus in quo frig. est decidit sit tale ex generatione. Quarto de durabili etate complexionum. De primo sic procedo: Videtur quod complexio cal. et sic. non possit decidere. Neque etiam quolibet alia complexio naturalis: et hoc nihil aliud est

Sensus

Tex.co.20

3
QuaestioAn infirma
transmutata per
mutari.

queretur quod an complexio innata permuetur. Ad cuius evidenciam disputetur an complexio innata mutari possit: et videtur quod non: dicit enim Damascenus in asse. quod complexio naturalis secundum vicinitatem quidem est separabilis actu tamen inseparabilis. Item Aristoteles post predicamentis dicit quod si aliquid inest alicui per naturam suam contrarium non potest in effectum caliditas ignis: et albedo nivis. In die Aristoteles. Ethico. quod illud quod inest per naturam nunquam potest permuari per consuetudinem. Preterea hoc idem probatur rationibus: Dicit enim Gal. 5. de accidenti et morbo: quod mala complexio equalis (sicut in Ethica) non potest in bonam complexionem mutari: quoniam ipsa est quasi complexio naturalis igitur et ipsa naturalis non potest permuari: quia propter quod unumquodque et illud magis. Preterea Gal. 5. lib. de iuramento membrorum dicit quod complexio est substantia corporis: sed substantia corporis non potest permuari: Ergo neque complexio naturalis. Preterea dicit Avicenna. cap. de complexionibus primis: quod impossibile est duo individua habere eandem complexionem: sed si complexio intra mutaretur: de necessitate mutaretur ad complexionem alterius individui: cum individua habeant complexionem sibi ad invicem propriam: quas et longinquas et mediocriter distantes: ergo non potest mutari. Preterea complexio preparata est ad recipiendam formam specificam: sicut dicit A. u. p. ca. 5. de eo quod comeditur et bibitur: quod cum forma specifica sit inpermutabilis: eo quod est substantia rei: ergo neque complexio qua mediante ipsa recipitur. Preterea si deberet permuari: multo magis permuetur in febre: cum febris sit calor naturalis mutatus in igneum: sed non mutatur in se cuius probatio est: quia primo deberet mutari totus sanguis a sua complexionem naturalitatem in eo sit febris: qui si mutaretur totam iam non posset esse vita in tali corpore: eo quod natura non haberet instrumentum cum quo operaretur: ergo complexio innata membrorum: de quo minus videtur: non mutatur. Et haec eadem ratio potest sumi a permutatione spiritus: unde si spiritus in febre totaliter egredietur: non posset anima stare in corpore: dicitur. Averroes. in Com. primi de anima: et de sensu et sensato: quod subiectum a se est spiritus et calor naturalis. Preterea virtus vitalis non recipit in membrum: nisi mediante spiritu habente determinatam complexionem: sicut dicit Avicenna. de virtute vitali. si ergo mutaretur talis complexio: recedit vita: ergo et cetera. Preterea corpus semper tale dicitur tale in toto tempore suae vite: sicut dicitur

xit supra Gal. & Co. ergo &c. ¶ Preterea corpus non potest careere aliqua complexionem innata / quia iam non esset res naturalis / si careret ea / sed de una innata in aliam innatam mutari non potest / nisi destrueretur / & iterum regeneretur / ergo &c. ¶ Preterea ab elementis non potest sua qualitas innata remoueri. Nam si aqua calida adhuc redibit ad frigiditatem / & hanc non erant nisi quia frigiditas naturalis remanserit in ea actualiter / per quam reddit ad suam frigiditatem. ¶ Preterea complexio est forma / sed hec est compositioni contingens / simplici & inuariabili essentia consistens / ut dicitur in 6. principibus. ¶ Ad contrarium sunt Auth. p. Galienus sententiis cap. & infra de causis correcti uisibili potest corrigi innatas dissolutas. Et de san. in lib. 3. & in 2. de complexionibus. ¶ Preterea rationibus uidetur omne quod recipit magis & minus & contrarietatem est variabile / complexio recipit magis & minus & contrarietatem / ergo est variabile. ¶ Preterea complexio introducitur inesse per motum & non permutationem cum sit forma substantialis & eodem modo per motum destruitur / quod autem per motum altera tunc introducitur inesse & recedit ab esse de necessitate est variabile / ergo complexio est variabilis in subiecto suo. ¶ Preterea homo mutatur secundum etates secundum omnem complexionem / & etatis mutatio non est nisi secundum complexionem innatam / que sequitur membra radicalia / sicut habetur per Aui. cap. de etatibus & de necessitate mortis. ¶ Preterea Gal. dicit in fine huius tractatus quod uerte proprias & solidas animalis partes impossibile est humidiores fieri / sed prohibemus eas non cito siccari / ergo exsiccantur / quare mutatur complexio radicalis cap. ¶ Preterea nullum corpus potest corrumpi / nisi corruptionem precedat alteratio / quam corruptio est motus / & non sit in tempore / sicut uult Philosophus 5. Physicorum. ¶ Preterea in ethica tertie speciei sunt membra radicalia in frigidata / sicut cubos / secundum quod dicit Gal. 4. de in. sa. ¶ Preterea Hyp. dicit in illo asserto. Qui crescit quod senes habent paruum calorem innatum / & Comen. dicit ibi quod est paruus calor in senibus & secundum quod tatem / & secundum quantitatem. ¶ Preterea si complexio innata non mutaretur / posset homo uiuere in infinitum utendo regimine bono / quoniam quocumque posset fieri assimilatio ex humoribus influentibus / est. n. nutritio perfecta assimilatio nutritis cum nutritio ut dicit Gal. 3. de complexionibus. ¶ Preterea ponit Gal. de accidenti & morbo quod arbor in persia exis uenena transportata in egyptum / facta est absque nocuito / & mutata est de pessima qualitate

in bonam / sed ipsa non erat uenosa nisi per formam specificam oppositam homini / ergo mutata fuit forma specifica / quare oportuit mutari complexionem / qua mediante forma specifica recipiebatur in planta / hec autem erat complexio innata / Et idem arg. potest sumi ab illa muliere quam recitat Aui. lib. 4. sen. 6. fuisse nutritam ex napello / interficiebat enim homines cum salua / ut serpentes. ¶ Preterea operatio forme specificæ sicut in magnete & tyrica mutatur secundum lapsum temporis / sed ipsa forma specifica / de se cum sit forma substantialis / non mutatur / nisi per mutationem complexionis / qua mediante ipsa recipiebatur in subiecto / talis autem est complexio innata / ergo &c. ¶ Preterea si complexio innata non mutaretur / hoc inconueniens / quod non possit inueniri mala complexionem equalis / neque mala diuersa / quod equalis non possit inueniri / sic sequitur cum homo sit ethicus in tertia specie planum est / quod in eo est mala complexio egritudinalis / & si ibi est complexio innata / non permuat / tunc igitur in ethica tertie speciei est mala complexio diuersa / quia quodlibet membrum habet suam complexionem innatam / quod si membrum pareret malam complexionem egritudinalem / si innata illius membri non est permuat / erant in eadem parte membri due complexionones contrarie. innata & egritudinalis / ergo sequitur quod non possit esse mala complexio diuersa. ¶ Preterea Gal. in 2. de complexionibus / dicit quod complexio equalis non potest inueniri / nisi in statu iuuentutis / ergo ostendit quod ipsa recipit mutationem. ¶ Ad euidentiā huius questionis. est notandum / quod complexio innata dicitur dupliciter uno quidem modo dicitur complexio bona secundum quam alia perficit suas operationes secundum cursum nature / & resultat talis complexio ex debita proportionem quantitatatum / tam humidi radicalis / quam humidi influentis / & huic complexioni innate opposita mala complexio egritudinalis / & de hac nullus dubitat quin permuetur. Dicitur alio modo complexio innata / complexio que sequitur prima complexionem corpus. humidum spermaticum & sanguinem mestruum / & hanc complexionem non solum habet membra spermatica / sed etiam sanguinea / caro enim suam complexionem habet innatam a sanguine mestruo / ex quo primo fuit generata / Membra autem spermatica habent complexionem innatam / que sequitur humidum spermaticum / & sanguinem mestruum simul comixta / membra spermatica non solum generantur ex spermate / sed et ex sanguine / ut dicit Aui. p. ean. cap. de membris / & cap. de complexionibus membrorum. Et de hac dubitauerunt quidam

Decernit

q̄ non posset permutari / sed ponebant eam
corrumpi q̄ est ualde absurdum. Nam sola for
ma substantialis est illa que corrumpitur & nō
alteratur. Ego autem dico cōplexionem in na
tam fm utrunq; significatum alterari secundū
alterationem subiecti in quo est nulla etiā for
ma alterabilis est fm se / sed alteratur ratioe su
biecti suscipientis eam sicut dicit Ari. 6. philis.
omnia enim forma existit simplici & inuaria
bili / essentia & concedo omnes rōnes ad hāc
partē adductas / & si locus cōcederet destruerē
oēs solutiones friuolas / que fuerūt adducte per
quosdam in quodam cartabello ad soluedam
rōnes que probat q̄ permutatur cōplexio in
nata. ¶ Ad primā ergo Authoritatem que
probabat q̄ cōplexio innata non permuta
retur / que fuit Da. dicētis q̄ cōplexio natu
ralis est immutabilis fm actū. dico q̄ cōplexio
naturalis cuiuslibet indiuidui habet latitudinē
magnam secundū quā subsistit a principio sue
generationis / usq; ad corruptionem / infra
quā latitudinē cōtingunt multe varietates / un
de quo ad totam illam latitudinem. dico eam
in separabilem. Sed quo ad gradum varietatū
que sunt infra eam. dico eā variabilem. ¶ Ad
Auth. Arist. de libe. predicamentis dicētis / q̄
siquid in est alius per naturam / suum non po
test in esse contrarium. dico q̄ uerbum philo
sophi debet intelligi in qualitatibus que sunt
passiones consequentes speciem / uel que sunt
accia in separabilis / sicut albedo a niue. & cali
ditas ab igne. Item in igne cum sit corpus sim
plex non est cōplexio / sed sola qualitas. unde
non hēt locum hoc exemplum. ¶ Ad tertiā
Auth. que dicit in secundo ethicorum / q̄ id
quod inest per naturam / non potest permuta
ri in contrarium. dico q̄ ibi loquitur Ari. de
mutatione morali / & loquitur de talibus / que
insunt per naturam / que sunt formales ipsius
naturati hoc patet per exemplum / qd̄ ipse po
suit / dicit enim q̄ si quis lapidem milies sursum
proiciat / nunq; assuescit ascendere sursum. est
enim grauitas forma substantialis grauium. cō
plexio tamen naturalis inclinata ad uitia / pu
ta cōplexio colerica bene pōt usu prohiberi
& ad contrarium actum inclinare sicut patet
per Ari. in libro ethicorum in pluribus locis / &
per Gal. supra de signis cordis. ¶ Ad rationē
autem primā que sumebatur a textu Gal. de
accidenti & morbo lib. quinto de ethica q̄ nō
poterat permutari in bonam cōplexionem /
quia erat quasi naturalis facta / dico q̄ comple
xio naturalis uadens uersus siccum in mem
bris spermaricis / nunq; potest ad humidū redi
re / tamen quando est humida pōt ire ad siccū /

unde tal argumentum nō ualet / cōplexio na
dica / in mēbris radicalibus q̄ facta ē siccā nō
pōt humescere / ergo nō potest alterari est. n.
fallacia cōsequens. ¶ Ad secundam rationē
que dicebat per primum de inuementis mem
brorum / q̄ cōplexio erat substantia / corporis
dico q̄ cōplexio cōperatur ad corpus duplī
uno quidem modo in quantum corpus facit
operationes suas / & hoc mō est ei forma substā
tialis / & non uariatur cōplexio / nisi sicut uari
antur operationes membrorum. Alio uero mō
comparatur ad corpus siue ad membriū inquā
rum corpus est substantia & qualificatur per eā
& h̄ modo cōplexio est actio & non forma
substantia. Unde & Aui. diffiniendo cōple
xionem dicit eam esse qualitatem cap. de com
plexionibus / huius. n. distinctionis rō & pbatō
potest poni deferro ignito q̄ calefacit. calidi
tas est enim ei substantialis forma inquantum
calefacit / & accidentia / in quantum ferrum est
talis substantia / & sic peccabat secundū equi
uocationem. ¶ Ad tertiā autem rōem que
sumebatur ab illa Auth. impossibile est indiui
dua duo habere eādem cōplexionem / Dico
h̄ intelli ponendo duo indiuidua a principio
generationis fm unum & idem tps. Si enim
gignetur petrus & martinus in aliquo uno & eo
dem tempore impossibile est eos habere eā
dem cōplexionem / & si generentur in diuer
sis temporibus nō possunt habere eādem cō
plexionem quo ad principium sue generatio
nis. sed nihilominus possunt uariari cōplexio
nes secundum tales gradus / qui a principio p
hibuissent generationem / & tamen postq̄ gene
ratum est corpus nō corrumpitur per illas uar
ietates. Verbi gratia contingit hominem fer
breicare. tunc in corde eius est tal cōplexio
que si fuisset in principio in materia ex qua ge
neratum est cor / prohibuisset eius generatio
nem omnino. ¶ Ad quartam autem rationē
dico q̄ forma specifica non uariatur ex se / sed
uariatur per uariationem cōplexionis facien
tis eam recipere. unde tale argumētum potius
concludit contrarium / Vel dic / q̄ forma specifi
ca potest considerari dupliciter. s. inquantum
substantia per quam res subsistit. & h̄ modo
non mutatur. Alio modo pōt considerari inq̄
tum est uirtus & principij actionis / quā debet
efficere / & sic potest mutari. ¶ Ad quintā aut
rationem que probabat q̄ non poterat muta
ri quia non mutabatur in se. spē quia nō mu
tabatur sanguis tota / rō dico q̄ ipsa cōplexio
innata membrorum totaliter recipit mutatio
nem in se. & etiam cōplexio sanguinis q̄ se
bris est calor per totum corpus extrinsecus sicut di
cit Gal.

cit Gal. in lib. de pulsibus. tñ distinguit de muta-
tione est. n. quedam mutatio complexionis mē-
broꝝ & sanguinis / p quā uirtus cessat a regimi-
ne corporis / & hoc modo non mutatur / nisi
adueniente morte / & est alia mutatio complexionis
in mēbroꝝ & sanguinis / p quā uirtus nō cessat
a regimine corporis / sed sensibile impeditur
& hoc modo pōt mutari complexio in toto cor-
pore. ¶ Ad. 6. aut rōnem que sumebat a spū
habente complexionem / p quā recipiebatur uita.
dico q ista complexio spū habente magnā leuitatē
dicitur / fm quā pōt uariari / per cuius uarietātē
pmutantur opōnes uirtutis uitalis / ut patet in
se. ¶ Ad. 7. aut dico q membrum nō pōt ca-
tere complexione innata aptitudine / sed actu bñ
pōt permutare eam in contrarium. unde dico
q corpus q est ca. & sic. ex generatione / qñ iā
uenit in frig. & sic. complexionem / adhuc est ca.
& sic. ex generatione tñ est frig. & sic. fm actū
pōtem. Vel dic q oē mēbrum habuit complexio-
nem innatam in preterito / sed in pñti mutari
pōt in pñm. ¶ Ad. 8. aut rōne dico q qua-
litates eorū aliqui possunt remoueri fm actū /
ut aqua pōt infrigidari / aliqui neq. fm actum /
neq. fm potentiam / ut ignis non pōt infrigi-
dari. tñ fm aptitudinem / nunq. possunt remo-
ueri qualitates eorū ab eis nisi corrumpantur
nec tñ sequitur q sit ita in corporibus. elemen-
taris corpora. n. elementata habēt plus de uaria-
tione q hēt estā. qto. n. res est magis cōposita
tanto est uariabilior. ¶ Ad. 9. aut rōnem pa-
ter solutio per ea que diximus in radice qōis /
nō n. alterat cōpō per se / sed rōne subiecti su-
scipiente eam. ¶ De. 2. sic pcedo u. n. q oīs
complexio possit decidere: qñ oīs complexio ad-
ueniente senectute mutat i fri. & sic. pp cursum
etatis. ¶ Preterea complexio sicca ut pmutari.
qm adueniente etate pugnastica / siccitas aug-
mentatur pp q & humiditas multum diminuit
p cuius diminutionem deficit cali. & sic. corpus
infrigidatur / sicut hñ p can. e. de eta. sen. 3. c. de
necessitate mortis: & Halya. de complexionibus
etatis. ibidē dicit. ¶ Preterea de pplone ca. pñ
suis fieri rōnē p multum excessum caliditatis
cōsumitur humiditas / qua cōsumpta deficit ca-
lor / & sic decidit si cōpō in fri. & sic. & ad hñ
facit qd dērm est supra per. G. de signis epatis
calidit. n. q in epate generatur colā multa i
tpe pugnastice etatis. ¶ Ad hanc qōnem
tñ. & dico q duplex est decidentia. s. una qdem
gñalis fm quā pmutatur oē corpus in senectute
te ad fri. & sic. respectu eius q erat in iuuetute /
& de tali mutatione nō loquitur. G. in hoc cap.
Alia uero decidentia est spālis / & uoco decide-
ntiam spālem illā quā hēt corpus fm quā mutat

habitus respectu corporis tpati / & hanc muta-
tionem uel decidentia habet solū cōpō cal. &
sic. uerbi gñ corpus cal. qñ uenit ad pñcipiū se-
nectutis / adhuc est calidius corpe tpto in pñci-
pio senectutis / & sic. hñ respectu corporis tpati neq.
recipit mutationē adhuc ad frigiditātē nisi mo-
dicā / de qua nō est curādum / qa non fuit calidi-
tas tanta que faceret cōsumptionem humidita-
tis per quā corpus infrigidaretur. patet ergo q
in complexione sicca & in complexione cali. est
aliqualis decidentia / sed non posuit eā qa mo-
dica erat cōplexio aut ca. & hum. in prin. sene-
ctutis adhuc est calidior & hu. complexione cor-
poris tpati quā habebant in iuuetute / & ex
hiis patet solutio ad oīa obiecta. ¶ De. 3. sic
procedo ut q corpus in quo facta est deciden-
tia sit tale simpliciter. qñ ab illo capite: Signa igr
egri corporis simpliciter usq. ad istud cap. Que
cūq. in presenti egri sunt corpora agit auth.
de signis corporis simpliciter egri. ¶ Preter
ea mutatio que currit fm etates ē mutatio na-
turalis. ergo ista complexio fri. & sic. est dissi-
pantia naturalis: sed oīs dissipantia naturalis est
dysphemperantia ex generatione. ¶ Preterea
oīs dysphemperantia ut est ex generatione / aut ex
tpe. Sed dysphemperantia istius corporis nō ē ex
tpe cuius pbatō est q qñ tuncq. res non natu-
rales debite approximant ei / & regat regimie
optio in pseruatione sanitatis. de necessitate
mutabit i tpe pugnastice etatis ad frig. &
sic. ¶ Ad pñm ut q corpus qd est tale ex ge-
neratōe ab ipsis primis cōponentibus / dñ tale.
sed si corpus ab ipsis primis cōponentibus fuit
ca. & sic. nō ē fuit fri. & sic. qa impossibile ē cor-
pus duas cōplexiones hñ inatas ad frig. ¶ Pre-
terea corpus qd ē tal. ex gñone / dñ oī tpe tal.
unde si ca. & sic. ex generatione: oī tpe dñt dici
tal. sicut patet supra. c. de corpibus. ¶ Ad hñ
qōne dico q corpus fri. & sic. qd decidit ex ca.
& si. rōne siccitatis est ex gñone tale / sed rōne
fritatis oportet distinguere. Nā si cōsideremus
tale corpus inqñtū a fm. sue gñōis / cōponentia
ipm huerūt talē hñtudinē. pp quā in tpe pugn-
astice etatis oportuit ipm cadere in frigiditātē
pōt dici q sit ex gñōe fri. inqñtū uero ista frigi-
ditas nō ē pñnata i tota sua uita / nō dñ ē ex
gñōe / sed ex tpe fm qd. qñ mutatio pplonis.
q pñgit pp etatē / est pñm a primis cōponenti-
bus / & pñ a rebus tpalibus / q pmutat ipm: cor-
pus fm uarietate etatis / nō. n. solū cōponentia
corpus agūt inter se ad faciendū mutationem
cōplonis i etate / sed et res extrinsecas / sicut aer
& exetecitū & siba: hoc aut dictum ē p can.
de etatibus / & sen. 3. cap. de necessitate mortis
& sic patet q mutatio complexionis que sit p

Sit ne qd
mutatū est
corpus tale
simplex.

Decemita

Quod nā
ex icpant/
tis diutius.

etatem/tenet medium inter complexionem q
est ex generatione/& que est ex tpe/ & ex his
patet solutio ad obiecta omnia. ¶ De. 4. sic
procedo q complexio temperata durabilior sit
ceteris/ qm qualitates elementales sunt in ea/
fm equipotentiam/& actio que est inter equi
potentiam/nō perducit ad corruptionem/nisi
contingat diminutio in aliquo illoq/ talis aut
diminutio non pōt contingere/ nisi in longo
tempore & ampliori/ q in complexione distē
perata/ qm in complexione distemperata/ est
ab ipso principio generationis inaequalitas a/
gentium & patientium. ¶ Preterea cum co/
plexione temperata est virtus fortis/ sicut par
ter per omnes authores medicales/ virtus aut
fortis facit longiorem durabilitatem corporis
in quo est/ qm ipsa regit agentia intrinseca in
ter se/ prohibendo ea ne se superent/ & dissol
uatur/ defendit etiam corpus compositum ab
extrinsecis nocementis/ sicut dictum est supra
de signis cerebri. dicit enim q tptatum cerebri
minime leditur ab extrinsecis alteratibz/ du/
rat ergo magis qualibet complexione distem/
perata. ¶ Preterea omnia subsistunt & durāt
ob proportionem unde Io. Dama. dicit com/
plexio corporis aīati ad figuram numeri cōfor
na est. ergo ubi est maior proportio ibi ē ma
ior durabilitas & melior subsistentia/ cum in/
temperata igitur sit maior proportio/ q in di
stemperata/ ipsa erit durabilior. ¶ Preterea
ab eodem est esse & conservari/ cuius pbatio
est q dicit Arist. 2. de aīa. & Gal. in lib. elemē/
tor/ dicunt. n. q ex eisdem generatur & nutri
tur & Halya. de etatibus/ sed a tptata comple/
xione datur corpori melius & fortius esse/ q
a distemperata. ergo ab ea melius conservatur
corpus & facilius qd autem melius conservat/
longiori tempore conservatur. ¶ Ad contra
rium videtur complexio ca. & hum. magis du
rat fm q dicit Com. super presenti. §. & Ari.
de morte & vitatuolunt. n. q complexio ca. &
hu. fit longioris vite qualibet alia. ¶ Preterea/
ea per ca. & hum. iunimus/ sicut dicit Damasc.
in affor. ergo corpus q plus habet de ca. & hum.
plus durat. ¶ Preterea corpora subsistūt per
actionem caloris naturalis in hum. eo q humi
dum est cibus caloris naturalis/ sicut dicit Auī.
de complexionibus/ sed in corpore cali. & hu.
est plus de isto cibo/ qd plus durabit compago
ca. cum hu. q cū quolibet alio. ¶ Preterea vi/
detur q frig. & hum. complexio magis debeat
durare. qm qualitas coōsumptiva. s. caliditas ē
debilis qualitas. que vero debet consumi/ est in
ea multa & fortis. s. humiditas. ergo diutius du
rabit actio inter eas/ & sic tardius dissolvunt.

g. affor.

¶ Preterea videtur q cali. & siccitas sit magis
durabilis/ qm expresse dicit Auī. p. ca. fm. 3.
doctrina. 4. caplo primo. q quando calidum
existit cum siccitate/ possibile est ut si comple
xio in sua dispoñe longo tēmaneat tpe. s. ociet
tas aut calidi cū humiditate nō durat. ¶ Pre
terea cōplexio ca. & sic. pauciores aggregat sa/
persuuitates in corpore q quilibet alia comple
xio/ ergo cum superfluitates sint cū mortis/ &
dissolutionis/ sicut dicitur de necessitate mor/
tis & de etatibus/ talis complexio plus durabit.
¶ Preterea istud qd est siccum & durū/ tardi
us dissolvitur/ q hum. uel tptatum/ sicut patet p
Gal. in co. illius affor. Qui crescunt. ergo calor
naturalis in cōplexione ca. & sic. tardius dissol
uet suum obiectum cum sit durū. ¶ Preterea
videtur q frig. & sic. durat plus qualibet alia.
qm in ea est pauca caliditas dissolvens/ & ibi
humiditas solida & dura que resistit dissolutio
ni. ¶ Preterea talis cōplexio maxime est te/
mota a putredine/ sicut patet per Isaac in lib.
se. & per. G. xi. de ing. sanī. ergo cum putrefa
ctio sit corruptio corporis mixti/ sicut vult A. p.
4. metha. talis complexio plus etiam durat.
¶ Preterea cōplexio frig. & sic. reddit bñm
complexio spissam & solidam/ qm due qualita
tes cōueniunt ad inspissandum. s. frigiditas/ &
sic. sed corpus spissam difficilius patitur ab ex
trinsecis alterantibus/ sicut paulo post dictum
est Gale. ¶ Preterea non videmus corpus sit
gida & sic. s. lapides pretiosos durare/ quasi in
infinitum/ hoc aut est signum q complexio sit
& sic. plus induret. ¶ Preterea non videmus
in corpore humano cōplexionem frig. & sic.
longiorem oībus aliis cōplexionibus/ qm sene
ctus & senium habēt naturalem cōplexionem
frig. & siccam/ & plus durant iste due etates/ q
adolescētia & iuuentus. ¶ Preterea videtur
generalis demonstratio/ q omnis distemperata
plus duret temperata/ qm distemperata comple/
xio habet latitudinem magnam/ sed tptata fm
ueritatem nullam habet latitudinem/ non. n. ē
nisi in puncto/ & etiam que fm sensibilem cō
siderationem apud medicam. habet parum du
rabilem/ quia solum in tempore iuuentutis sit
cut dicit A. vi. p. cano. de complexionibus. distē
perata vero durat fm oēs alias etates/ quāq/ q/
libet longior est iuuentute. ¶ Ad eandem
huius questionis oportet p. notare q durabili
tas complexionis est multiplex. Est. n. quedam
durabilitas cum vita/ cuius terminus est mora.
Et est alia durabilitas complexionis cum sub/
sistentia mixti in sua spē/ & huius terminus ē
putrefactio. Omnia. n. coepa mixta/ nisi viden
ter corruptantur/ puta per ignem/ ad putre/
factionem

passionem deueniunt / sicut uult philosophus.
4. metha. Item primum membrum sub/
distinguitur. durabilitas enim complexionis
cum uita / infra suam latitudinem habet duas
uarietates. Vnam siquidem naturalem per cur/
sum etatum: mutatur enim per etates de cali.
& hu. in cal. & sic. & de hu. in frigidam & sic.
Alio uero modo mutatur infra suam latitudi/
nem non solum cursum naturalem / sed per ex/
tra alterantia quibus calefit in frigidatur / &
humidatur / & desiccatur / & quilibet harum
complexionum habet suam durabilitatem. Item
durabilitas complexionis / cuius terminus est
putrefactio similiter infra suam latitudinem
recipit uarietatem de complexione in comple/
xionem naturalem solum cursum etatis: corpora
enim inanimata licet non habeant manifestum
cursum etatis / sicut animata / nihilominus tamen
recipiunt uarietatem etatis: cuius probatio est:
quia omnia corpora mixta habent suam calo/
rem naturalem / & suum humidum / quibus regu/
tur: & inter que currit actio & passio unde &
Aui. 5. can. ponit in tyriaca suas etates. Alio
uero modo uariatur istud corpus mixtum acci/
dentaliter per res exteriores / sicut diximus de
corpore animato. hec ergo definitio est unum
elementum predictæ questionis. ¶ Secundum
autem elementum est ut consideremus modum
solum quæ complexio uariatur. Sciendum est igitur
quod alteratio contingit in corpore comple/
xionato per actionem qualitatatum elementalium
inter se / & per actionem quæ recipiunt ab
extrinsecus alterantibus: agit enim calor in hu/
midum / & agit frigidum: & quia caliditas est
principalis qualitas iter actiuas / sicut dicit phi/
losophus. ponamus caliditatem agere contra
humiditatem / sicut & suum pabulum: quod nu/
tritur: humiditas autem resistit ei per suam quæ/
ritatem / quia multa / & ideo aliqui suffocant ca/
liditatem disproportionata illi in excessu / &
resistit ei per substantiam sibi annexam: quoniam
est aliquando dure substantie / & fortis coagulatio
nis: & hanc substantiam durum recipit humi/
ditas a frigido & sic per durationem. ergo hu/
miditas inata resistit calori innato / & resistit
ei per sui quæritatem nutriendum ipsum in lon/
go tempore. Preterea exteriora scilicet calidi/
tas aeris & flellarum alterant complexionem
corporis mixti resoluendo partes igneas / &
aeræ maxime / & sic in frigidant & desiccant
& illi resolutioni resistit complexio coniun/
cta substantie dure & solide: a duro enim tar/
de fit resolutio / & ab humido cito. ¶ Tertiū
autem elementum est uidere qualiter & quo/
modo fiat putrefactio: hoc autem accipias ex. 4.

metheo. ¶ Hiis premiffis uenio ad ueritatem
questionis & dico quod quæ ad durabilitatem
complexionis: cuius terminus est mors / comple/
xio cal. & hum. a principio creature incipiens
est maioris durationis: quod quilibet alia contra/
ria a principio creature incipiens: cuius ratio
est: quia uita naturaliter per cal. & hu. subsistit
sicut intelligit Corn. cum ponit cal. & hu. com/
plexionem esse longioris uitæ: relique autem com/
plexiones sequuntur istam solum ordinem quo
ipse Corn. posuit. Si uero uelimus considerare
durabilitatem complexionum: que contingunt
infra latitudinem istius uitæ / quæ ad cursum
naturalem qui est per etates inuenimus com/
plexionem cal. & sic. que est in iuuentute mino/
ris durationis. Non enim durat nisi. x. annis;
cal. aut & humidur. xxy. uel. xxx. annis frigi/
da autem & sic. est maioris durationis. quoniam si/
nit uitam aial. tamen accidentaliter loquendo
frig. & hum. durabilior est ceteris. Senium eni/
est frigidum naturaliter / & hum. accidentaliter:
sicut dicitur in. 2. complexionum. potest tamen dura/
re senium. lx. ann. quoniam uita hois est. cxx. ann. ¶ No/
tamen quod si fiat comparatio complexionis co/
posite. partim ex complexione inata / & partim
ex complexione etatis in diuersis corporibus: quod
usque ad aliquod tempus consideremus complexionem
innatam: puta usque ad iuuentutem. Et abinde
usque ad senectutem consideremus complexionem
etatis inuenimus cal. & sic. complexiōem dura/
re plus quæ cal. & hum. uerbi gratia accipiantur duo
corpora: unum colericum & aliud sanguineū:
in colerico quidem durabit cal. & sic: complexio
usque ad. xxx. annos. Si consideremus complexio/
nem eius inatam: que est cal. & sic. postea. n. 30
annis ultra consideramus complexionem etatis:
que iteque est cal. & sic. Sed in corpore sanguineo
incipit complexio cal. & sic. in princ. iuuentutis
usque tamen ad iuuentutem habet complexionem cal. & hu.
tam ex natura / quæ ex etate: cum autem uenit ad iuue/
tutem facta est cal. & sic. ex etate: & forte hoc uo/
luit intelligere Aui. sen. 3. de correctione ma/
lag. complexionum: quoniam dicit quod societas cal. cum sic.
plus durabit: quæ societas cal. cum hu. Sic ergo pa/
ret qualiter durat populus uariata per etates / quæ
uariatio naturalis. Sed si contingat fieri uaria/
tionem etatum accidentaliter / scilicet quod corpus
hois calefit in frigidetur & desiccetur & hu/
rone regiminis: ista complexio est magis durare quæ
cum maiori difficultate remouetur: & talis est
complexio siccæ / siue sit cal. & siccæ / siue frigida
& siccæ: complexio uero humida facile remo/
uetur / siue sit frigida & humida / siue calida &
humida: quoniam inter qualitates passiuas non
est eorum tempus curationis: siccæ enim plus

durat ad curandum/ & humidat inter qualitates
uero actius est equum tempus curationis : &
hec uerba leguntur. 8. de inge. sani. & primo
cas. sen. 4. cap. 2. ¶ Iam posuimus uari etatē
complexionis cuius terminus est mors : & quā
tum ad eius totam extensionem : & quantum
ad particulares mutationes que contingit ista
eius latitudinē : inō ueniamus ad iudicandū de
durabilitate : cuius terminus est putrefactio :
licet hec consideratio magis spectet ad pīmā
q̄ ad medicum : dico ergo uniuersaliter q̄ com
plexio illius mixti plus durat ante q̄ ad pure/
factiōem deueniat : in quo caliditas minus po/
test consumere : & humiditas magis potest re/
sistere : ita tamen q̄ non fiat suffocatio calidita
tis ab humiditate : quia tunc cito finiretur : &
talis complexio coniuncta est dure substantie
& forti coagulationi : & est complexio fri/
gida & siccā : in ea enim caliditas potest parū
consumere : quia debilis : & quia humiditas in
ea est pauca & condensata per frigidum & sic
cum parum potest consumi : & si addatur ei
fortis coagulatio : sicut in lapidibus durat qua
si in infinitum : fortis tamen coagulatio etiam
in alia complexione facit longissimam dura/
tionem : puta in auro q̄ cum sit temperate cō
plexionis ob coagulationem : ita durat quasi in
infinitum. Uniuersaliter ergo loquendo frigi/
da & siccā complexio magis durat : quia mag
is remota est a putrefactione : De mutatione
autem complexionis que contingit intra dura
bilitatem istam longam : cuius terminus est pu
trefactio : siue contingat naturaliter per etates
siue contingat actualiter per extrinsecus alte/
rantia : difficillimum & longissimum nūc eēt
inquirere : & ideo p̄lo relinquatur ex hac ex/
go sententia posita cum elementis predictis
potest quis omnes questionēs superius positas
soluere. ¶ Decidente calida & siccā crasi in tē
pore per augmāsticē etatis . Etas augmāstica
dicitur iuuenilis etas : Etas uero peraugmā/
stica dicitur etas destinata : qualis est etas pri
mæ senectutis : & terminatur etas augmāstica
in 3. anno : & per augmāsticā terminatur in
4. 8. Hec leguntur a Gal. in Com. entie parti/
cule alio. circa finem. unde quidam libri in hoc
loco habent. A tempore augmāsticæ etatis. Et
quidam habent. In tempore per augmāsticæ.
Vtrāq̄ tamen littera stare potest : quia si dici/
mus tempore paugmāsticæ etatis intelligimus
in eius fine : melior tamē littera ē que dicit in
tempore peraugmāsticæ etatis . ¶ In frigidū
& siccū. Licet hoc corpus sit iam fridum ac/
tualiter factum : tamen ad huc potest dici de
ipso q̄ sit cal. & siccū ex generatione. ¶ Ha

bitudo talium gracilis. Gracilitas quidem cō
tingit propter carnis paucitatem. ¶ Sed hic
queritur nūquid in hoc corpore sit pinguedo
sicut erat in corpore frigido & siccō naturali/
ter. ¶ Ad hoc respondeo q̄ credo istud cor
pus habere pinguedinem : sicut corpus frigidū
& siccū naturaliter. tamen non statim cum
incipit decidentia : sed quando processit in tē
pore. unde uidemus aliquos impingui in se/
nestute : cum in iuuentute fuerint macri. ¶ Et
dura simul. Hec quidem duntias a siccitate p̄
cedit. ¶ Et melancolica est. In ea abundat co
lera nigra generata per adustionem in tempo
re preterito. ¶ Et propterea nigra simul &
pilosa. Hic notatur differentia inter com
plexionem frigidā & siccā naturaliter : & fri/
gidā & siccā per accidentia : quoniam illa ha
bet colorem album declinantem ad luiditatem
tem. hec autem habet nigrum : & illa est nō pi
losa : hec autem est pilosa : & hoc contingit p̄
pter abundantiam colore nigre : que remanet
in hac etate. Istud enim corpus licet sit frigi/
dum : adhuc tamen habet reliquias adustio
nis. Et propter hoc Cale. infert ex supradictis
& propterea nigra simul & pilosa. ¶ Domi
nante uero aliqua qualitatū magis & c. Hoc
debet referri ad totum q̄ precessit. scilicet ad frigi
dā & siccā naturalem : & frigidā & sic
cam accidentalem : licet in diuisionibus ac
tūta fuerit solum decidenti. ¶ Preterea que
runt de attributione signonum inæqualium huius
qualitatibus inæqualiter dominatibus. ¶ Ad uide
ndū q̄ respondeo q̄ gracilitas corporis & duntias ita
intenduntur . quando intenditur magis siccā : altera
tas q̄ frigiditas : & pinguedo & color cutis & pilositas
capillorum minus recederet a colore cutis & ex
capillorum corporis temperati : & est etiam nō nu
dum nudum pilis. Si uero dominatur frigiditas
tunc contingit contrarium :

In omnibus uero que
predicta sunt & que dicēda sunt
cōmunis agnitio craseos : siquidem
facile frigescens sit pars aut frigiditate
aut raritate sit. Si uero difficil
le frigescens : aut caloris : aut spissitudi
ne. Si uero ex desiccatione sit aridum
& siccū & difficultate mobile
fiat : ex siccitate sit. Quemadmodum
si grauetur humidus ab humiditate

Ad docuit. 6. signa
se sup̄ p̄ponē totius p̄ signa que sumuntur ab
ipsis mēbris

4.
interpretatio
littere.
Ex. co. 20

ipsi membris secundum se. Docet modo significare ab extrinsecus alterantibus. Et diuiditur si pars in d. inquam prima docet significare super complexionem frigidam & ca. In secunda super complexionem frigidam & sic. da. Prima usque. Si uero ex desiccantibus. ¶ Dicit ergo sic de parte prima quod in omnibus quod sunt dicta & quod sunt dicenda generale signum sumitur ab extrinsecus alterantibus. uerbigratia si corpus facile frigescat ipsum est frigide complexionis nisi contingat propter raritatem corporis & si difficile frigescat ipsum est calide complexionis nisi contingat propter spissitudinem corporis & si de parte prima. ¶ De parte secunda dicitur quod si aliquod corpus fiat aridum & durum & difficile mobile a desiccantibus exterioribus ipsum est sicce complexionis. similiter si aliquod corpus grauetur ab huiusmodi exterioribus ipsum est humide complexionis. ¶ In omnibus uero que dicta sunt & que dicenda. per ea que sunt dicta intelligit complexionis membrorum principalium & ortorum ab eis & membris habentium uirtutem innatam & influentem. ¶ Si quidem facile frigescit pars. circa huius dubitatur quia signa sumpta ab extrinsecus alterantibus non uidentur hic debere poni quia supra in principio huius tractatus suppositum est quod debet esse regio temperata & regimen temperatum ad huius ueritatem signa musculorum. ergo extrinseca non alternant quantum ad istam considerationem si gnorum. ¶ Ad hoc. ¶ dicitur quod duplex est extrinsecus alteratio una magna & diu durans secundum quam corpus recipit permutationem in complexionem permanentem & talem permutationem non supponimus non fieri in corpore cuius si gna ponimus sicut dicebatur de isto quod ex ponebatur ad solem tota die nudus. Et est alia mutatio per extrinsecus alterationem parua & mutabilis & est illa aqua corpus nostrum impossibile est remoueri quia habet corpus nostrum per approximationem ad sex res non naturales & de tali alteratione loquitur in hoc capitulo. ¶ Preterea ponit partem frigidam in frigidari per extrinsecus. huius autem uidetur male dictum quod omne quod in frigidatur de necessitate est calidum uel medium ergo eo quod dicitur facile frigescit sequitur quod pars illa sit calida. ¶ Ad quod R. h. quod pars frigida que est membrum corporis humani non potest a frigido extrinseco eiusdem gradus sed a frigidiore eo / frigidum enim in primo gradu in frigidatur a frigido in secundo. Sed a frigido in primo conseruatur unde intelligit si pars frigidam in frigidari a magis frigido & illa minor frigiditas potest appellari caliditas corporis

rando ad maiorem frigiditatem sicut habetur ab Aui. primo cap. fen. secunda de signis complexionum / sed comparata ad temperamentum est frigiditas. ¶ Preterea ipse ponit talem regulam generalem in cognitione complexionis / si membrum facile frigescit ipsum est frigidum nisi sit rare compositionis & si difficile frigescit ipsum est calidum nisi sit spissum. Sed si uidetur inuicibilis regula quoniam omne membrum calidum est rarum cuius probum est quia in omni membro calido dominatur aer & ignis & ista habent facere corpus rarum / sicut dicit Aui. cap. de elementis & omne corpus frigidum uidetur esse spissum quia in eo dominatur aqua & terra que sunt frig. & sic. & frigiditatis & siccitatis est in spissum / ex huius ergo sequitur quod omne membrum calidum sit facile frigescens & sic erit in uicibilis regula. ¶ Preterea raritas corporis significat corpus. ca. & hu. & spissitudo frigidum & sic sicut dicit Haliabbas de signis complexionis totius omne igitur corpus ca. & hu. facile leditur a frigidis & omne frigidum & sic difficile patitur a frigidis & sic in uicibilis regula erat. ¶ Preterea si idem uult Gal. in com. illius apho. Similiter & in mari bus dicit enim quod complexio ca. & hu. est rara. & Hypp. in quatuor particula apho. circa finem & in illo apho. Rigores mulieribus incipiunt idem uidetur innuere. dicit enim quod post declarat causam raritatem sed post declarat caliditatem. ergo raritas de datat caliditatem. ¶ Preterea ponit raritatem esse causam facili in frigidari quod non uidetur dicit enim Gal. in com. illius apho. Rigores mulieribus incipiunt quod pars anterior corporis non rigescit cum sit rarior & sic per consequens sit calidior uult enim expresse quod pars anterior corporis simul existens rara & ca. non rigescat / ergo raritas non est causa quod cito membrum in frigidetur / cuius contrarium ponit iste textus. ¶ Ad euidenciam questionis prefate oportet quedam premittre quorum Primum est quia raritas & densitas pororum essentialiter reducantur ad compositionem. Unde de Io. ponit raritatem & spissitudinem pororum esse morbum in forma. ¶ Secundum oportet notare quod rarum & densum consistunt in multitudine & paucitate pororum & magnitudine & paruitate eorum dicitur enim rarius quod plura in numero poros habet si sunt euales inquantitate & dicitur rarius quod habet maiores poros adequatos in numero & dicitur rarius secundum utrumque scilicet quod habet plures in numero & maiores in quantitate & rale est maxime rarum. Et per contrarium totidem modis dicitur spissum. ¶ Tertium est quod oportet

Sit ne ullo pacto nobis propter rationem cognitionis ne uile perceptum possit.

64

69

Decem

3aph.64

notare qd est qdā raritas pūcta mollicitē & las-
situdinē/ & de hac loquitur Aui. cū dicit qd mulie-
res hnt carnes rariore uiris/ & et alia raritas du-
ra & solida/ & h reperit in corpe ca. & si. sicut
patet ex uerbis Hyp. & Galin qnta particula
apho. & ex uerbis Ga. in fo pponū. ¶ Quar-
tū ē q op3 notare/ qā aliū reperit cutis corpis
spissā/ & imbra interiora reperit calida & ra-
ra/ & e3 reperit itēidū cutis corpis rara/ & ite-
riora corpis stricta & frigida/ h aut colligit ex
uerbis Ga. i p regimū acu. sup illo. §. Nō op 3
q detur ptilana neq. ad. 7. diē si uirtus tollera-
re pōt. ¶ Quintū aut q op3 notare est/ qā qdā
est raritas & spissitudo nālis/ & qdā accidētalī
& hāc distinctionē inuēit Aui. de etatibus iux-
ta finē. ¶ Sextū q op 3 notare est de diuersita-
te/ fm quā cūtur i corpe raritas & spissitudo/ di-
co igr raritatē & spissitudinē aliqñ seq pponē/
& aliqñ seq rem diuinā/ & itelligo per rem di-
uinā imppositionē/ & insuētū corp. op. celestū i
gnationē corpis/ & de tali re diuinā loq. Ga. in
p pponū. dicitur. q forma corpis aliqñ sequit
pponē elemē. aliqñ seq rem diuinā q ē de
super. Itē pōt intelligi per rem diuinā pprie-
tas/ fm quā opat uirtus informariū q utitur q
litaribus elemētis/ sic insitū & facit formati-
onē corpis fm necessitatē operationū ale/ & de
hac loq. Ga. in fo pponū/ qñ reprobatur opi-
nionē illoz/ q dicebat q corpis cōpō solū seq
qñtates elemētoz/ & simile hūc uult Aui. de
signis pponū/ sen. fa. qñ ponit cām gnatio-
nis p inguedis circa cor / Habemus g raritatem
& spissitudinē non solū cūtur a pponē/ sed a re
diuinā/ sic pōt aliqñ corpus calidū esse/ & erit
spissum/ & corpus frigidū ē/ & erit raru/ fm ua-
rietatē pponū pcedit raritas corpore a calidi-
tate & hūiditate/ caliditas. n. dilatat poros/ &
hūiditas ē obediēs extēsiōi/ nō tñ dico hūi-
ditatē facere raritatē pororū q hnt partes fluē-
tes sup se/ talis. n. hūiditas phibet gnationē po-
rorū/ sic dictū est in fo pponū/ frigiditas aut
& siccitas faciūt spissitudinē/ qā frigiditatis est
constringere/ & siccitas est inobediens ad dilata-
tionem/ & h pbat per id q dicit Haliab as
de signis pponū totius/ q sumuntur ab habitu
die & per Ga. in cōsiliū alio. Siml & in mari-
bus respiciēdo g pponē corpis solū mō/ sic os/
dinabūt gradus raritatis & spissitudis qm ma-
xime rarū corpus est/ corpus ca. & hum. post q
dē est corpus calidū/ spātū in hūiditate & siccī-
tate. deinde ē corpus ca. & si. quarto loco ē cor-
pus humidū spātū inter cal. & frigi. tñ inter h
duo ultima cadit difficiō/ qm corpus humid.
est rariū cal. & siccū raritate molli/ sed ca. & siccū
raritatem dura/ postea est corpus spātū cō-

plexiōis/ qd est mediocriter raritātē & spissi-
tudinē/ gradus uero spissitudinis p oppositū hūi-
ponūt. Ex hīs g uerbis patet/ qm pōctus ca.
non q sumit ab extrinsecis alteratibz nō est
inutū. qm nō oē mēbrū calidū est rariū/ nec oē
mēbrū frigidū est spissum. neq. etiā est necessa-
riū raritatē & spissitudinē esse e3les i toto cor-
pore/ qā possibile ē exteriora corpis ē spissā/
& interiora calida & rara. Vnde pōt corpus ali-
qñ facile uel difficile pati p solā pponē/ aliqñ
per solā cōpositionē & aliqñ per utriq. & si
uel dīante/ pphone/ uel dīante cōpositionē/ Ex
hīs g patet solū ad oīa argumēta supradicta/
Tñ ultimū argumētū/ qd dicebat raritatem cor-
poris nō erat cā facili infrigidatōis/ qā pars an-
terior corpis nō rigescit/ 3 possit solui per di-
stinctionē premisā/ tñ melius soluit dīcēdo/
q Hipp. & Ga. nō loquūt de rigore & frigo-
re ueniētibus a cā exteriori/ sed de ueniētibus
a cā interiori/ sic accidit infēbrilis. ¶ Si uero
ex deficiētiis aridū & siccū & difficile mobi-
le fiat &c. Hic ponit. Tria extēstas opat. i.
ariditātē. i. siccitatē/ duriciē & difficultatē mo-
tus. ¶ Sed qñ q dīa ē inter h tria dico q uel
dīas dē esse in mēbro/ in qñ consumit/ cui hū-
miditas & siccitas. i. durities dē esse in mēbro
per cōparationē ad tactū/ qñ apparet in tactū
durū/ uel si ponet uis e3uerso/ possibīle est dī-
scere aū motus manifeste diuersa est ab illi.
¶ Sed de difficultate motus dubitat/ qā non a
u/ q debeat poni inter h signa. eo q non loq.
i hoc caplo de musculis pro ut sunt in sūm sen-
sus & motus. sed solū putat qñ sit corpus ut lo-
pra pparū ē. ¶ Ad qd Rnd. q nō est uis qñ lo-
qē de extrinsecis alteratibz/ si ponit aliq signa
putat sumūt ab opatiōe lesa/ Vel dic/ q hic diffi-
cile mobile nō dicit difficultatē motus qñ ad
ipsam uirtutē/ q mouet musculos/ sed dī diffi-
cultatē i musculari qñ ad motorē exteriōr. Ver-
bi grā ut si aliqū tēgat musculū/ uel canē alicū
iugiuēnit ipm nō obediētē motui/ & hoc ē qñ
idē/ qd durities. ¶ Quēadmodū si graue
ad hūiditatem/ hūiditas. Hic patet q corpus hu-
midū grauatur ab extrinsecis hūidīs. ¶ Sed p
supra posuit q siccitas faciebat corpus difficile
mobile/ g a pīs hūmiditas debet facere ipm
facile mobile/ Nō g gūat ab hūmidis. ¶ Ad h
respōdē q idē opatur siccitas exteriōr ptra mē-
brū siccū/ qd opat hūiditas exteriōr p hūmidū
mēbrū. Sed si ad idē subiectū referūt siccitas
& hūiditas exteriōres/ bñ seqret arg. Vel dic/
q gūati sumit hāc p dī nocuētō. qd pōt pati
mēbrū humidū p extrinsecā/ & nō dī gūatē
ponderis/ est enim dicere grauari ab hūmidis
extrinsecis. i. ledi ab eis.

Considerare uero

Consideras vero oportet et si similem adinuicem omnes musculant non similem crasim habent similes. Similiter opus considerare in omnibus quantitatatem inuolutorum ossium. Aliqua enim gracilior videtur esse pars non existens gracilior quantum ad musculos sed per angustiam ossium talis videtur esse apparatus. Similiter autem et spissior videtur esse multoties magis per amplitudinem ossium sed per carnis multitudinem. Que aucta et diminuta et durior et mollior dum sit siccor et aut humidior apparet parum parumque pauca tura siccor. Si vero multa et mollis humidior. Similiter vero et medie regiones similes partes habentur corpus aut amplior et aut minor humiditate in seipsis continentur: aut tenulior et aut humidior et aut siccor demonstrat partem. Humida quidem pars est ubi tenulior et amplius est humiditas. Sicca vero ubi spissior et simul minor. Ipsas tamen corporis solidas partes vere solidas et primas secundum nullum modum possibile est humidores facere: si satis est si quis probetur eas ficcari non cito eas vero continentes regiones licet replere humiditate: aut tali. Id vero proprius est nutrimenti similes partes habentia ex appositione non per vasa fecerunt. Cetero vero hec ratio est omnium priorum. Et de hoc dicet postea in sanax et egrarum causarum doctrina. Nunc vero que sequuntur dicamus.

Postquam Galenus posuit signa que significant super humiditatem totius: ponit modo canones corrigentes errores que possunt contingere illis signis. Diuidit autem pars hec in duas. Nam primum ponit Auth. canones quos principaliter inuenit. Corrigentes. Secundo ponit unum canonem incidere. Durat prima usque. Ipsas tamen solidas partes corporis. Prima diuidit in 4. Nam primum ponit canonem que sumit a consideratione musculorum: uniuersali et particulari. Secundo ponit canonem que sumit a consideratione musculorum ad ossa. Tertio ponit canonem que sumit a dispositione carnis ratione multitudinis et paucitatis: et duritiei et mollietiei. Quarto ponit canonem que sumit ab humiditate diffusa in membris per similibus. Duo prima usque. Similiter

considerare. Secunda usque. Similiter autem spissior. Tertia usque. Similiter vero et medie regiones. Quarta durat usque ad finem huius partis. Pars autem illa in qua ponit canonem incidere diuidit in 4. Quia primum ponit ipsum circa membra spmatica. Secundo ponit circa membra sanguinea. Tertio generalizat hunc canonem. Quarto ostendit hunc canonem fuisse incidere. Durat prima usque. Eas vero pertinetur regiones. Durat secunda usque. Ceteris uero huius ratio: Durat tertia usque. Et de hoc dicet postea. Quarta usque ad finem. Sunt igitur presenti lectio. 8. partes. De quibus prima sic dicitur: que ad hoc ut uerificetur in dictis signorum super habitudine totius sumptis a musculis oportet considerari si omnes musculi simul adinuicem habent similem complexionem: uel diuersam: et hoc de prima parte. De 2. dicitur: que oportet nos considerare quantitatem ossium circa que musculi inuoluntur: quia sepe contingit errare ex quantitate ossium. Nam uidetur aliqua membrum esse gracilius debito propter stricturam ossium: circa que inuoluntur: et hoc non est propter parum quantitatem musculorum: sed propter stricturam ossium et conuerso. Quia ut membrum gracilius debito propter grossitudinem ossium: et istud non est propter quantitatem musculorum magnam: sed propter magnitudinem ossium: et hoc de secunda. De 3. uero dicitur: que aliqua uidetur membrum esse spissius non propter amplitudinem ossium: sed propter magnitudinem carnis: que caro si augetur et diminuitur et fiat durior et mollior: facit hominem errare: quia si caro sit multa et mollior: apparet membrum humidum: cum non sit: et si caro est pauca et durior: apparet membrum siccum: cum non sit. Nota tamen que iste tertius canon: secundum Com. incipit ibi. Que uero aucta de et diminuta. Et non ibi: ubi incipimus: et hoc parte 3. De 4. uero dicitur que similiter oportet nos considerare humiditatem: que continetur in regionibus membrorum consimilium. Nam et illa facit aliquem errare: quoniam si membrum habuit multum de ista humiditate: et habuit istam ualde subtiliter uel humidam: cum non sit: Et si habuerit de ista humiditate parum: et habuerit istam ualde spissam uidebitur membrum siccum: cum non sit: et huius de 4. De 5. uero dicitur que solidas et primas corporis partes. Si spmatica membra non est posse facere humidores per humiditatem illam: replentes uacuitates earum: sed possumus eas per eam phiberi a ueloci exicatione: et huius de parte quinta. De 6. uero dicitur: que regiones aliorum membrorum consimilium possumus replere humiditate tali permittente personam illos: et ista humiditas est nutrimentum illorum membrorum: factum ex appositione: et non per uenas: et hoc de 6. De 7. uero dicitur que hec regula: que data est in humectando illa membra per humiditatem replentem earum: non solum habet locum in musculis

culis/ sed et in omnibus membris/ & hoc de. 7.
¶ De. 8. dicitur q. totum illud/ q. dictum est de
 ista alteratione fuit incidens / quoniam spectat
 ad tractatū de cōis sanis & egris/ & ideo i ipsos
 tractatus de ipso materia sufficēter dicemus/
 nunc uero redeamus ad determinandum de si
 gnis membrorum/ que per ordinem sequuntur
 & hoc ē qd dicit de supra. **¶** Circa istud capm/
 oportet prius uidere quedam uia dubitabilia.
 Secūdo ueniamus ad pīcularia. Circa litterā
 dubitabilia uniuersalia sunt duo. Vnū ē de ordi
 ne capituli/ Aliud est de gēritate istarum cōdi
 tionum. **¶** De primo sic pcedo/ uidetur enim
 q. hoc cap. debeat poni supra/ circa principium
 huius tractatus de signis musculorum/ qm hi ca
 nones sunt generales respectu signorum deter
 minatorum/ generale aut debet speciale pcece
 dere/ ut dicitur in Coment. tertiū libri affor.
¶ Preterea primo remouenda sunt uitia po
 stea inferende uirtutes/ & primo est mouendus
 error & postea ponenda est ueritas sicut dicit
 Boetius in Com. predicam. tōrū. Et Gal. 7. de
 ing. sa. quare p oportuit ponere hos canones
 corrigentes errorem & postea ponere/ signa cor
 rectiua. **¶** Ad hoc respon. qd isti canones de
 buerunt sequi / Nec obstat/ q. sint uniuersales
 respectu dictorum/ qm nō sequuntur in qm
 uniuersales / sed quia non potuissent esse noti
 isti canones / nisi fuissent premissa signa que
 sunt/ sic materia pre iacis circa quā dicti cano
 nes uersantur. **¶** Ad. 2. aut arg. dico/ q. isti ca
 nones pcedunt in mente medici debentis co
 gnoscere complexionem musculorum/ licet nō
 pcedant qm ad eorum determinationem/
 pcedunt enim qm ad eorum operationē/
 sequit aut quo ad determinationē. **¶** De. 2.
 sic pcedo uidetur q. omnes isti canones sunt
 superflui/ qm dictum est supra. Circa principiu
 huius tractatus/ q. pfecte demonstrabuntur si/
 gna craseos/ seruatis duabus conditionibus que
 sumuntur a regimine & regione. **¶** Preterea
 determinando de signis membrorum principia
 lium & totum/ non ponit aliquos can. eor/
 rigentes quare uel fuit hic superflui/ uel supra
 diminutus. **¶** Preterea uidetur debuisse po
 nere canonem correctiuū/ qui sumeretur ab eta
 te & a sexu/ qm cōtingit errare per diuersita
 tem etatum & sexuum in cognitione musculo
 rum. **¶** Preterea uidetur q. debuit ponere cor
 rectiuū qui sumitur a cōsuetudine & ab arte.
 Nam Halyab. ponit cum determinat de signis
 complexionis totius. **¶** Ad hanc quest. respō.
 & dico/ q. non fuit neq. superflui/ Neq. di
 minutus in pōitione hor. canonum/ Neq. ob
 stat qd obicit/ quia supradixit/ q. pfecte demō

strabuntur/ & c. Qm intelligit pfecte demō
 strari hec signa/ qm ad sufficientiam conditionū
 sed non qm ad sufficientiam canonum cor
 rigentium errorem. **¶** Sed de hoc. n. emergit
 qstio. f. q. dfa sit iter dictas pōitiōes & canōes
 corrigētes dictos errores. **¶** Ad qd resp. q. hi
 nomina. canon & conditio hic & supra pōi
 ta idem significat. Nam & iste conditiones
 possunt dici canones corrigentes errorem / &
 isti canones possunt dici conditiones/ fm qua
 uerificantur ista signa. Sed differentia est inter
 hos canones & superiores fm rem/ qm illi ca
 nones sumuntur a cōis extrinsecis permutan
 tibus musculos/ hii uero sumuntur ab ipsa com
 paratione musculorum ad se inuicem / uel ad
 alia corpora. Item differunt alio modo/ qm illi
 canones sunt uisores istis/ habent enim locum
 in omnibus membris / hii uero solum in mu
 sculis. **¶** Ad. 2. dico/ q. etiam loquendo de si
 gnis membrorum principalium possunt cano
 nes corrigentes aliq. Nam loquendo de si
 gnis cordis/ dicit/ q. signa sumpta a moribus
 poterant decipere/ si sumerentur a moribus le
 galibus / uel philosophicis. Item dicebat in
 calido corpore totum corpus est calidum/ nisi
 contradicte epas/ uel nisi cōtradicat cerebrum
 & h. in pluribus locis dicit. Vnde nō fuit expe
 diens ponere omnes hos canones/ qui ponun
 tur hic. **¶** Ad. 3. dico q. considerationem sum
 ptam ab etate & a sexu / supposuit tanq. ma
 nifestiorem/ Nulli enim erat dubium / q. non
 oportet ponere comparisonem in cognoscē
 da cōplexione naturali/ nisi inter corpora eius
 dem etatis. f. comparando iuuenem ad iuuenē
 & puerum ad puerum/ & senem ad senem/ hoc
 enim uult. Gal. in. 2. complexionum/ Neq. etiā
 dubitat aliq. de sexu qm corpora masculinum de
 bēt comparari ad temperatam mulierem / &
 non ad uirum/ sicut dicit Halyab. cap. de natu
 ra maris & femine. **¶** Ad. 4. dico q. non
 oportuit ponere canonem a cōsuetudine &
 arte/ qm comprehenduntur sub illa conditōe
 que sumit a regimine: **¶** Littera sic legat. Cō
 siderate uero oportet si similem/ A diuicē cō
 musculi/ aut nō similem crasim hēnt. **¶** Sed cō
 tra hoc oppo. uidet/ enim inutilis iste canon/
 sequuntur enim omnes muscoli complexionē
 cordis & epatis/ uel supra dictum est/ quare cum
 homo non habeat nisi unum cor & unum epas
 oportebit omnes musculos esse eiusdem com
 plexionis. **¶** Ad hoc respon. q. muscoli possunt
 recipere uarietatem complexionis multiplici
 citer/ In primo qdem a diuersitate conditōis
 & epatis ut si muscoli hypochondriaci sunt grossi
 & humidi / & muscoli pectoris sunt tenues &
 siccī. Alio

Fuerit ne
 in pceptis
 equus

Quid sit
 se emi
 ditioni

in p
 lium
 sit
 his p
 a m
 uito

& fieri. Alio modo per uiciniam ad alia membra ut ponatur q cor & epar sint tpta/ cerebrum uero sit calidum/ & musculi frontis & temporum erunt calidi/ Neq; tñ propter si erunt calidi musculi alterius corporis/ & simi/ lites potest dici de carne que adiacet testiculis posset et forte poni tertia diuersitas. scilicet diuersitate materie/ que est sanguis melioris/ decius a corpore matris / qui in diuersis temporibus est diuersæ complexionis/ fm diuersitatem regiminis matris/ patet ergo quod diuersificantur musculi in complexionem. ¶ Preterea impossibile est duo indiuidua esse sub una complexione/ sicut dicit Auic. de complexionibus/ quare cum musculi corporis sint diuersa indiuidua/ nunq; possunt habere eandem complexionem ergo canon inutilis. ¶ Ad hoc dico q nūq; habet eandem complexionem in gradu diuersi musculi. Nam aliam complexionem habent musculi uentris/ & aliam musculi cruris/ sed beoe possunt habere eadem in specie/ quia possunt omnes esse calidi/ uel oēs frigidi/ uel alij calidi & alij frigidi. ¶ Preterea oēs musculi sunt calidi & humidi/ ergo inutilis canon. ¶ Ad h. dic/ q musculus comparatus cui omnis est calid. & hum. sed in genere musculorum est omnis complexionis. ¶ Preterea uidetur inutilis iste canon / quia non possumus cognoscere complexionem musculorum interiore/ ut dicitur/ fragmatis/ & alioq. ¶ Ad hoc respon. q si nō loquitur nisi de musculis / qui subiacent sensui sicut in dictū est supra. ¶ Preterea ut impossibile sit/ qm impossibile est omnes lacertos corporis habere unam complexionem/ lacerti enim qui sunt in planta manus & in digitis debent esse temperiores lacertis qui inueniuntur in pedibus. ¶ Preterea Isaac docet i dietis/ ex diuersis membris animalium/ eligere carnes meliores/ & peiores/ quare eas habere diuersas oportet in diuersis membris. ¶ Preterea si omnes habeant similem complexionem/ omnes essent pilosi uel nō pilosi. ¶ Ad hoc respon. q sine dubio lacerti existentes in corpore alicuius diuersam habent complexionem/ fm q adiacent diuersis membris/ & fm q habent fortiorem & debiliorem motum efficere/ qm lacerti qui habent faciem motum fortiorem/ debet esse sic ciores/ & eq. ¶ Sed est not. q est duplex diuersitas complexionis in muscularis una quidem ordinata & naturalis procedens a diuersitate membrorum/ quibus adiacent / & est alia diuersitas preter naturam / puta si musculi in aliqua parte corporis essent calidiores uel frigidiores/ q deberet esse fm naturam illius partis. Vnde prima diuersitas non impedit cognitionem mu-

sculorum/ secunda autem sic/ Tamen ad id ultimum argumentum q fiebat de diuersitate pilorum in diuersis membris est not. q non sunt ubiq; pili propter complexionem membri/ est enim duplex pilorum generatio. Vna quidem propter intentionem nature principalem / qm natura intendit per eos aliquid facere iuuamentum in corpore. Ornatum uel defensionem/ & tales sunt pili capitis/ superciliorum palpebrarum/ & barbe. Alia uero generatio pilorum est/ propter intentionem complexionis membri in quo ipsi sunt/ uel sibi uicini/ & tales sunt pili aestillæ/ & periculis/ & omnium aliorum membrorum corporis/ & hec distinctio trahitur ex uerbis Gal. 2. complexionum/ & ex uerbis Halyab. de membris cap. de pilis. ¶ Similiter oportet considerare omnium inuolutorum qritatem. ¶ Hic queritur nunquid iste error posset contingere in corpore temperato/ uerbis q uel aliquis habet/ et musculos temperatos/ & appareret membrum gracile aliquod propter strictionem ossium / & uidetur q non/ qm si membrum est temperatum/ membra debent esse adinuicem proportionata/ erunt ergo ossa proportionata musculis. ¶ Ad contrarium/ possibile est namq; corde & epare existentibus temperatis/ ossa que sunt in brachiis esse subtilia/ eo q nihil habent faciem in sui generatione cum epare & corde/ sic q existentibus musculis temperatis/ possibile est ossa esse gracilia. ¶ Ad hoc respon. q duplex est temperamentum in corpore. Vnum quidem qritum ad eius omnia membra intrinseca/ & extrinseca/ & in tali temperamento sunt omnia membra proportionata nisi cōtingeret impedimentum a re diuina/ Et est aliud temperamentum particulare/ puta q sit temperata caro cordis/ & tale temperamentum nō requirit necessarium proportionem inter omnia membra/ possibile nōq; est muscularis alicuius existentibus tptis/ materia de q facta sūt ossa illius membri/ esse paucā & durā/ & male extensibile/ & sic posset qritum ossa gracilia/ & hoc cōtingebat ideo quia materia musculorum erat sanguis/ materia autem ossium erat sperma. ¶ Inuolutorum ossium Hic debes intelligere q musculi inuoluantur circa ossa / & non ossa circa musculos. ¶ Sed contra hoc obicitur/ quia diafragma muscularis est/ & tñ non inuoluitur circa ossa. Item musculi palpebrarum non inuoluantur circa ossa/ cum etia palpebris non sit os. ¶ Preterea nō uidetur q omnia ossa inuoluantur muscularis/ cranium enim nō habet musculos super se a parte superiori/ similiter nec dentes/ nec uisus os quod est in membro q nō habet uoluntarium motum proprium. ¶ Ad primum respon. q nō

Tex. 23.
Dissentiat
ne ullo mō
muscularis of
sa quo ad
tptaturam.

Nū musculi
ossis semper
subiiciuntur.

loquitur hic Auth. de omnibus musculis / sed so-
lum de exterioribus / qui sunt super ossa / tales
enim sunt / qui p subiacent sensui / sicut dictum
est supra. ¶ Ad 2m dico q in palpebra est car-
tilago loco ossis / sicut dicitur p can. de mēbris /
ca. p. ¶ Ad 3. dico / q licet auth. dicat / q debe-
mus considerare q̄ritatem omnium inuolutor-
um ossium / non tñ uult per h̄ q omnia mem-
bra sint inuoluta musculis / sunt enim aliqua of-

Sit ne of-
fium q̄ritas
ullo pacto
sub specula
tione.
sa que super se nullum hēnt musculum. ¶ Pre-
terea nō uidetur / q possimus considerare q̄ri-
tatem ossium / cum ipsa sint nobis insensibilia
eo q sunt cooperta carne. ¶ Ad hoc respon-
de q licet ossa non sentiantur per tactum in me-
diatē / tñ sentiunt mediatē carne. ¶ Aliq. n. z
pars uidetur esse gracilior / non existens graci-
lior q̄tum ad musculos / sed ppter angustiam
ossis talis uidetur esse apparet. Hic debes sup-
plere alterā partem canonis / quā subintellexit
per uirtutem cōtrarietatis / & est hoc. s. quia ui-
detur aliq̄ pars grossior / non propter grossitu-
dinē musculorum / sed ppter grossitudinē ossis
Vnde Halyab. de signis habitudinis totius po-

nit hunc canonem cōpletum. ¶ Similiter autē
& spissior uidetur / non ppter amplitudinem
ossium / sed ppter carnis multitudinē. Comen-
non incipit in hoc loco. Tertiu canonem / sed
ibi. Que aucta / & c. Mihi tñ uidetur q hic de-
bet incipere / Tamen ex modo loquendi / quia
ubi quq; mutat canonem utebatur aduerbio
similitudinis / & p cōstruū / qui continuatur
cum illo relatio / q dicit / Que aucta & diminuta
ta / Tamen si tu uis ponere de canone precedē-
ti / non facio magnam uim / posuerat enim pri-
mo partem que fallit / modo uero ponit ptem
que uerū dicit. Que aucta & diminuta dū. n.

Admonet
at ne cuius
piā nos ui-
tū pceptū
Tex. c. 24.
cōtinentum.
fit / & c. ¶ Sed p istum canonem obicitur / quia
nullum uidetur errorem corrigere / qm carnis
multitudo / de necessitate sequitur humiditatē
membrī / sicut uult Gal. supra de signis humide
complexionis / & in 2. complexionum. ¶ Pre-
terea ratione ostenditur. Nam non potest esse
multitudo carnis / sine multitudinē sanguinis /
& multitudo sanguinis de necessitate relinqt
humiditatem excedentem. ¶ Preterea de ne-
cessitate sequitur in humano corpore / si ipsum
fit molle / q ipsum sit humidū / Dicit enim Ga-
in 2. complexionum q mollietas est insepara-
bilis ab humiditate. ¶ Ad primum respon-
de q̄tum ad hoc q dicit Gal. multitudinem car-
nis / fm se consideratam / non corrigit aliquem
errore per comparationem ad id q dicit mol-
le. Bene enim sequit / q si ipsum est carnosius
bene patet / q ipsum est humidū / sed docet cor-
rigere errorem per comparisonem ad id q dicit

molle ut sit talis sensus / si mēbrum aliquod ha-
bet multam carnem / & per illam multitudinē
carnis uidetur molle / tunc signum sumptum a
mollietate nō est uerum signum / q̄tum est de se.
Non enim erat mollietas in eo ppter humidi-
tatem membrī / sed propter multitudinem car-
nis. Vnde lego tñ illum tex. causatiue / q dicit.
Si multa & mollis. Id est si caro est multa / &
propter illam multitudinem est mollis / uide-
tur illud membrum esse humidum ppter illam
mollietatem / cū non significatur per eā. ¶ Vel
dic alr / q duplex est multitudo carnis una q̄c
que sequitur primā materiā / ex qua generata
est caro. s. sanguinem mēstruū / & q̄tum ad illā
multitudinem / bene sequitur si est multa / igit
humida / Et ē alia multitudo / que sequitur ma-
teriam nutritiuam musculorum / & hic est san-
guis / qui generatur postea in processu temp-
ris post generationem musculorum / & q̄tum
ad talem multitudinem carnis / non sequitur /
q si caro est multa / q propter hoc fit humidā /
q̄tum ad complexionem naturalem de qua hic
loquitur. ¶ Vel dic / q docebat p istū canonē
corrige errorem / qui poterat contingere in
cognitiōe carnis posite indiuersis partibus cor-
poris. Verbi gr̄a ut si uideas nates habere mul-
titudinē carnis / & mollietatem / & brachium ha-
bere paucitatem carnis / & duritiem / non potes
per hoc iudicare / q nates sint humide / & bra-
chium siccum / in natibus enim non erat multi-
tudo carnis ppter maiorem humiditatem / que
fit in carne illa / sed ppter inuicementum / q ha-
bebat facere in loco illo. Nō ē tñ mollietas erat
in eis ppter humiditatem / sed ppter multitu-
dinem carnis / Secundū tñ solutionē credo mei-
liorem / & per hoc patet solutio ad 2. & ad 3.
¶ Similiter uero medie regiones. ¶ Sed ob-
tra hunc canonem obi. quia non uidetur corri-
gere errorem / qm si regiones membrog simi-
lium / replentur humiditate maiori & humi-
diori / de necessitate fiet ipsa caro humidior /
fm q̄ innuit canon ille curatiue / q seq̄ in fi-
ne capituli. ¶ Preterea uidetur ex hoc q cō-
plexio innata non possit permutari / cuius con-
trarium diximus superius. ¶ Ad hoc respon-
de per longitudinem t̄pis talis humiditas bene
alterat carnem ad suam complexionem / tñ illa
non esset complexio naturalis / sed acquisita.
Gal. autem loquitur de naturali. ¶ Ad 2. di-
cas q per hoc non sequitur q complexio innata
non mutetur. Nam licet ista complexio in-
ducta sit accidentaliter / destruit complexionē
naturalem q̄tum ad actum / remanet tñ q̄tum
ad potentialem originem. Posset tñ aliter di-
ci ad utrūq; argumētationē / q ista humiditas
que continet

Tacit
Ad
dit
Tacit

que continetur in membris consimilibus/ non
est adhuc facta membrum/ ideo remanet com-
plexio innata/ que prius erat adhuc. ¶ Regio
nisi porositates in quibus fiat nutrimentum
postquam exiit uas/ & anteq̃ fiat membrum. ¶ Si
miles partes habentium corporis. Licet propo-
nati in generali de mēbris consimilibus/ tñ de/
bet recondi in hoc loco ad carnem & ad pi-
gredientem solam. ¶ Aut ampliorem humidi-
tatem. Contra hoc opponit/ quia non uidetur
membrum habere ampliorem humiditatem/
seruatis conditionibus que ponuntur a princi-
pio/ supponit. n. q̃ tale corpus utatur regimie
quato ergo uel illa conditio est inutilis/ uel cō-
ditio hec est impossibilis. ¶ Ad hoc rñ. q̃ qñ
dñ est supra q̃ oportet regimen tpatum esse/
nō debemus intelligere sic stricte/ ut nullo mo-
do fiat recessus a medio/ sed debemus intellige-
re q̃ non fiat magnus recessus. Vel dic q̃ nō in-
telligit de regimine cibi & potus. sed de re/
gimine eorū que contingunt corpus exterius.
Vel dic q̃ si humiditas que cōtinetur in regio-
nibus istis pōt esse maior/ & subtilior / & mi-
nor/ & spissior propter uarietatem uirtutis di-
gestiue/ & non pp uarietatem regis. ¶ Pre-
terea. q̃ questio generalis. s. que genera signo-
rum supra positorū per cōditionem corrigantur.
¶ Ad qd rñ. q̃ genera signorū supra posito-
rum. s. spissa & unum generale. Primum q̃
dñ sumitur a caliditate & frigiditate. Sed m
a dicitie & mollicie. Tertium a gracilitate &
grossitie membri. Quartum a calore. Quintū
a pilis/ Grosse aut/ &. s. est q̃ sumitur ab extrin-
secis alterantibus. Dico ergo q̃ per primum ca-
lonem cognoscuntur ista. s. 6. signorū. Per se-
cūm uero corrigitur solum signum qd sumi-
tur a grossitie & gracilitate mēbri. ¶ P reter-
ea uidet/ istas cōditiones hic positatq̃ signa
sumpta a musculis per se significant / & non p
accidens. cuius cōterarium infra ponitur in illo
caplo. Quetuncq̃ in iam egrotantibus. ¶ Ad
hoc rñ. q̃ signa sumpta a musculis significant p
se super cōplexionem mēbrogesid per accidens
super salutem uel mortem. ¶ Ipsas tñ corpo-
ris solidas partes & c. Hic ponit Auth. canonē
incidentalem / cuius incidentia probatur. qm
iste canō spectat ad curationem/ cum hic loqua-
tur auctor de signis. Vel aliter probatur sua in-
cidentia hoc modo/ cum fecisset mentionem
supra de humiditate replente regiones consi-
miles/ poterat dubitatio cadere nunq̃ oīa mē-
bra corporis possint per istam humiditatem hu-
mectari uel non/ qd ipse qñem incidentē
distinguit. ¶ Et uere solidas & primas. Ap-
pellat partes uere solidas & primas membra

spermatia. ¶ Sed de hoc dubitatur/ q̃a prius
uidetur esse mēbra principalia/ sicut cerebrū/
epaz & cor/ sicut ponit Aui. 3. cañ. 4. de emb.
& in lib. suo de aialibus/ neq̃ tñ oīa mēbra sūt
facta ex spermate/ est. n. cor scō e sanguine ar-
teriali/ & epaz ex sanguine uenali / sicut ponit
Halyab. ¶ Ad h rñ. q̃ non est aliquid mēbre
principalium in quo non sit aliquid de natu-
ra spermatia/ in corde. n. sunt ligamenta & pel-
licula/ in epate uero sūt uene & pellicula. Aut
dic aliter & melius q̃ hic ponit auctor solum
comparationem inter mēbra cōsimilia/ & inter
membra spermatia sunt prima. ¶ Secūdm
nullum modum possibile est hūidioris facere.
Sed contra hoc opponitur/ uidetur. n. q̃ mem-
brum spermatium possit fieri humidius / qm
terra que est principium oīum siccorum / pōt
fieri humida per approximationem & cōmix-
tionem aque/ ergo membra spermatia que ha-
bēt dicitie a terra/ multo magis deberent p se
humectari. ¶ Preterea nos uidemus stom-
achum siccum fieri humidum per canonem / &
est mēbrum spermatium. ¶ Preterea sicut ē
in corpore sanguis/ qui humectat membra sa-
guinea/ sic est in corpore sperma/ qd pōt hūme-
ctare mēbra spermatia. ¶ Ad hanc questio-
nem dico/ q̃ membra spermatia non possunt
fieri humidiora. ¶ Ad arg. primum dico q̃ li-
cet terra possit humectari / non tñ sequitur q̃
membra spermatia / terra. n. est cōmiscibilis/
membra aut non sunt cōmiscibilia nisi solu-
tur ad altera. ¶ Ad 2. dico q̃ stomachus nūq̃
potest fieri humidus q̃rum ad membra sperma-
tica que sunt in eo/ sed q̃rum ad sanguinea po-
test humectari. ¶ Ad 3. dico q̃ nō eandem p-
portionem hēnt membra spermatia ad sper-
ma/ qd de nouo generatur/ & membra sangui-
nea ad sanguinem/ membra. n. sanguinea sunt
molliora/ ita q̃ sanguis pōt cedere in eorum re-
stitutionem & regenerationem / & per p̃s
potest ea alterare / mēbra aut spermatia sunt
dura nullam habentia p̃oportidē / cum sint
ualde dura/ & ideo nō recipiant ab illo gene-
rationem/ neq̃ restitutionem/ neq̃ alterationē.
¶ Sed de hoc emergit qd/ mēbra. n. sper-
matia nutriuntur sicut & sanguinea/ ergo per
suum nutrimentum debent per se alterari/ sicut
& sanguinea. ¶ Ad hoc respondet/ in mem-
bro spermatico ingreditur duplex materia. 1
sperma & sanguis mensitruus/ licet sanguis mē-
struus conuertatur in similitudinem spermatia
sicut dicit Aui. ca. de cōplexionibus mēbroges
unde dico q̃ nutritio & restitutio que fit
per nutrimentum nūq̃ restituitur de materia
spermatia / & ideo nunq̃ possunt fieri humi-

Sint ne ex
mēbris illa
sma/ qd sper-
matia dñr

Nū hūidi/
us fieri/ mē-
brū ullum
dñm sp̃ma/
ticum.

Obiectio.

Dilutio.

Quinta pars Secundi libri Regni Saleni de ventris dispositiōe sequitur.

Ventris cognitiōes natura qdem siccioris. Velocius sitientes fiunt. Et parui eis sufficit potus. Et grauantur ampliori. Et fluctuationes habent: Et supnatat superfluum in eis. Cibisqz gaudent siccioribus. **C**Humidioris vero ventris signa. Si neqz sitietes fiant. Et ampliozem humiditatem moleste ferant. Cibisqz gaudet humidioribus. **C**Calidior vero natura venter digerit quidem melius qz apetat: magis quecūqz dura sunt natura rēssibile mutabilia. Gaudet vero calidior cibis et potibus. Neqz a frigidis nihil leditur fm moderatum vsum. **C**Frigidus vero natura venter appetere quidem bonus: digerere vero non bonissimissime quecūqz difficiliter mutabiles et frigidi ciborū sunt. Accescunt enim cito in eo. Propterea et acide eructans est huiusmodi venter. Et gaudet qdem frigidioribus: ditur vero facillius imoderate vtēs. Ita vero extrinsecus ei accidentibz non fert eorum diuturnam dispositionem: quemadmodum neqz calidus calidorum. **C**Et egritudinibus tri in ventre distemperantie in hoc distulerunt a naturalibus: fm quod contrariis pcupiscunt et nō similiaqueum admodum et naturales. **C**Secundum complexionem vero in ventre distemperantie compositę p simpliciū cognoscuntur compositiones.

Nz posuit signa membrorum principalium: & ortori ab eis & membrorum habetium uirtutem innatam trā. Ponit modo signa membrorum habetium uirtutem innatam & influentē. Diuiditur autē pars hec in. 4. Primo enim agit Aueh. de signis ventris. Secundo de signis complexionis. Tercio de signis carnis. Quarto sub breui loquor prout

Objectio. **P**reterea ethica secūde speciei potest corrigi: que est in solidis membris & est consumptio a calore ignito: quare consumptio: que fit a calore naturali: magis poterit corrigi. **A**d hoc dic: q in humiditate & q est glutinum non est nisi tertia species ethice. **S**ed satis est si phibeat eas quis non cito sicari. Ea que faciunt cito sicari: & que retardant dicta sunt ab Aueh. primo can. cap. de etatibus: & de necessitate mortis: & ex isto textu collē manifeste: q complexio innata mutatur: Ponit enim q uere solide & prime partes animis exicantur. **E**as uero cōtinentes regiones. Id est membra sanguinea: que infra se cōtinent membra spermatica: qum ad suas uacuitates: licet repleti: & sic p consequens alterari. **C**Humiditate tali aut tali nutrimento calido & frigido hum. sic. Per qd quidem nutrimentum ipsa membra sanguinea alterantur. **I**d enim proprium nutrimentum similes partes habentium & appositione & non per uasa factum. Hic debes attendere q triplex est nutrimentum. scilicet uerum: & nutrimentum quasi nutritum: & nutrimentum futurum nutritum. Verum est illud: q solum assimilatur mēbro: quasi nutritum ē illud qd apponitur & unitur: Futurum nutritum est illud q est in uentre: epate: & uenis. Et hec distinctio ponitur de uirtutibus naturalibus p. lib. & aliquid etiam tēgitur de complexionibus li. 3. Vnde si appellat nutrimentum proprium: nutrimentum uerum: & id q est quasi nutritum. Vnde dicitur p prium nutrimentum respectu nutriti futuri. **C**Comunis uero hec ratio est oīum partium. Ista generalis ratio pōt dupliciter intelligi. Vno quidem modo ut referatur ad id q dicit in proximo. scilicet p prium nutrimentum mēbrorum consimilium sit ex appositione: & nō per uasa: & hec ratio est cōis in omnibus mēbris tam spermaticis: q sanguineis: qm p priū nutrimentum tam sanguineorū q spermaticorū membrorum est appositione: & non per uenas. Alio quidem modo potest intelligi: ut referatur quædam ad istum canonem qui loquebatur de alteratione membrorum: & tunc nō habet locū hec ratio in membris sanguineis: qm membra spermatica non possunt alterari per humiditatem replentem ea. **E**t hoc dicitur postea: &c. Id est infra tractatu de causis dicitur de ista alteratione: que fit per nutrimentū scilicet qualiter membra possunt humefari: & qualiter non.

quo pertransit de reliquis. Durat prima usque diligenter uero. Secunda usque. Non uero ipsa uocis magnitudo. Tertia usque. Alie uero partes. Prima est presentis leque diuiditur in. 2. Nam primo author ponit signa simplicis distemperantie. Secundo compositae. Prima usque. Secundum complexionem. Prima in. 2. Nam p. ponit signa uentris. Secundo responderet tacite quoniam; Prima usque. Exegitudinibus tamen. Prima in. 4. Nam primo ponit signa siccitatis uentris. Secundo hum. Tertio cal. 4. frig. Prima usque. Humidioris. Secundo usque. Calidioris. Tertia usque. Frig. uero. Dicit ergo de parte prima / quod si sunt signa uentris siccitatis. Velocitas sitis / & sublimitas potus & grauitas a potu ampliori / & fluctuatio / & supnatatio potus alioris in stomacho / & delegatio in cibis siccis. De secunda uero parte dicit / quod signa significantia uentrem humidum sunt si. 5. quod habites uentrem humidum non sunt uelociter sitientes / neque molestantur in multo potu / & gaudent cibis hum. De. 3. parte dicit quod signa significantia super uentrem calidum sunt si. 5. quia melius digerit / quam appetat / & maxime dura cibaria; nam cibaria leuia corrumpuntur in eis cito / & gaudent cibis & potibus calidis neque nocetur a frigida / si moderatus sit usus. De. 4. dicit quod signa uentris frigidi sunt si. 5. quod habentes uentre frig. bene appetunt / sed non bene digerunt / & maxime cibaria dura. nam accidunt in eis. cuius signum est / quia ructuant uidentur / & gaudent cibis & potibus frigidis leduntur tamen ab eis si immoderatus sit usus / & etiam leditur talis stomachus ab cibis frigidis p. uisibus. De. 5. pte dicit quod si est differetia inter distemperantiam stomachi naturalem / & egrediendalem. Nam naturalis distemperantia facit appetere sibi similia / sed egrediendalis facit appetere sibi contraria. De. 6. dicit quod si signa distemperantie oppositae possunt haberi per simplicia / & si est. Quoniam intentio huius capituli & sequentis maxime dependet a notitia famis & sitis / ideo primo quedam generalia de eis scrutabor. Secundo accedam ad litteram. De generali sic procedo / quoniam primo quod cum sitis & fames sint actiones uel passionem cuius uirtutis sint. Secundo quod a qua complexione maxime procedant. Tertio quod de naturali complexione stomachi. De primo sic uidetur. Nam quod sit actio uel passio naturalis uirtutis solum / quia talis appetitus propter nutrimentum sursum a natura inuenitur / sed nutrimentum ad solam uirtutem naturalem spectat / quia per quod unumquodque / & illud magis / sicut dicitur postea. Ad contrarium ratio suadet / quod talis appetitus sit cum sensu / sed uirtus naturalis non sentit / et

go anima uirtutis sunt opus. Ad hoc dico quod fames & sitis sunt compositae actiones speciales ad uirtutem naturalem & aialem / sicut dicitur Io. & Auicenna. Item prima / cap. ultimo / & oes auctores medicinales. Ad arg. primum dico quod licet tales appetitus fiant per opus naturalis uirtutis / nihil tamen prohibet animalem uirtutem conuiuare naturalem / & ea est / quia animalia non habent continuum cibum / sicut plantae requirunt. nam motum uoluntarium ad attrahendum eum / qui sequitur preceptum uirtutis aialis apprehendentis / sicut. nam attractio naturalis sequitur naturalem indigentiam / & attrahit dum habeat obiectum prope / ita motus attractiuus aialis sequitur appetitum aialem. unde quia stomachus non habuit cibum sibi contentum / & alia mēbra oia (postquam cibum est in stomacho) habent ipsum continuum / & paratum. ideo solus stomachus habet appetitum / & non alia membra / quia testatur Galienus lib. de iuuamēto. & de accidetibus & morbo / lib. 4. dicit. nam ibi. G. quod stomachus est sicut arca cibaria aliis mēbris. Alia uero ratio ad primum non condebat quod solum animalis esset. Sed modo queritur quae uirtus animalis facit hunc appetitum / & constat quod sensibilis / quia dicit Ioannitius / & Galienus. & Auicenna. quod sentit suam inanitionem / sed non uidetur aliquis sensus hunc facere / quia esset aut gustus / aut tactus / sed non est gustus / quia ipse est solum in lingua. Item neque tactus / quia omne mēbrum esset tale / quod falsum est / omnes. nam lacerti / & omnes pānuli fame / scirent / & sitirent / cum sit in eis tactus. Per terea tactus non percipit / nisi obiecta quae sunt quatuor / primum qualitates / & solutio continuitatis / sed inanitio nulla talium est. ergo tactus non percipit inanitionem / quare non facit appetitum. Ad hoc dico quod in faciendo desiderium cibi & potus sunt quinque motus / unus sequens alium / sicut dicit Gale. quarto de accidetibus & morbo / quorum primus est inanitio membrorum facta a calore naturali / & aetere. Secundus est naturale desiderium membrorum inanitionum / & hoc desiderium est propter nocuumēntum inanitionis / & hoc desiderium facit membra attrahere humiditatem cibalem a uenis. Tertius uero est factio uenarum a stomacho. Nam quoniam uene euacuuntur a membris ipse attrahunt / quia sunt inanite ab ipso stomacho. Quartus autem motus est sensus ipsius stomachi quo sentit se contridum & inanitum. Quintus autem motus est desiderium animalium / per quod desiderat stomachus cibum / ut restitueret nocuumēntum factum ab euacuatioe. Quilibet uero istorum motuum est causa motus

q potest cum est sensus. g stomachus qui sentit inanitionem/ sentit eam/ quia ipse stomachus contenditur & soluitur quasi suum cōtinuum/ eo q uilli sui euacuantur & exiccantur & con/ fricantur adinuicem/ & sic uidetur mihi q fiat appetitus/ quia inanitio sentitur per accidens/ Et no. q stomachus sentit tristitiam inanitionis/ quia solutio continui & mala cōplexio cō/ tristiant eam/ & postea in cibo sentit delitiam quia tollitur & solutio continui/ & mala com/ plexio acquisita/ hec uidetur esse opinio Gale/ patet igitur / q talis appetitus attribuitur ta/ ctui. Nec obstat q omnia membra habētia ta/ ctum/ debeant habere hunc appetitum / quia natura appropriauit stomacho hūc appetitū

Cuinā tem/ peramento eadem.

¶ De secūdo sic procedo/ uidetur. n. q fames fiat a complexione frigidi. & humi quia ipsa est appetitus ea. & sic. sicut dicit Ari. 2. de anima/ & Aui. 6. de naturalibus/ & G. de malicia cō/ plexionis/ appetitus autē cuiuslibet rei non est ad rem habitam/ sed ad priuatam membra igitur & stomachus famēt propter habitum complexionis frig. & hum. & eadem ratione mon/ stratur q sitis sit propter complexionem cali. & sic eo q ipsa est appetitus frigidi & humidi

¶ Preterea uidetur q fames sit propter defectum omnium complexionum / quia in fame appetitus procedit a defectu nutrimenti/ nutri/ mur aut ex quibus generamur/ sicut dicitur. 2. de aia/ & G. in lib. elementor/ generamur aut ex cal. frig. & hum. & sic. q̄ ex illis nutrimur/ ergo in fame illa. 4. desideramus. ¶ Preterea ut q fames uel sitis non contingat nisi pp sol/ uitionem continui/ quia q stomachus sui sen/ tit inanitionem/ tunc famēt/ & q̄ cōtenditur/ sicut dicit. G. in. 4. de accidenti & morbo/ ita aut sensus non est nisi solo cōtinui. ¶ Pre/ terea uidetur fames esse a mala complexione/ ca. & hum. nam dicit Damasc. in affor. q nutri/ mur per frig. & sic. ergo principium appeten/ di fuit a caliditate & humiditate. ¶ Hāc que/ stionem intrinsece scrutari non leue arbitror/ di eo igitur q omnis appetitus cuiuscuq rei nō sumit initium/ nisi a priuatione / & tendit ad habitum/ extremum ergo aque est principium/ & extre mū ad qd est habitus/ qd restatur Ari. p phy. Nec minus demonstrat ratio appetitus enī est pncipium motus/ sic dī. 3. de aia. motus aut rei nō ē ad illud qd hē. sed ad id quo caret alias. n. ēēt nāle desiderium frustra / qd negat metaph. p. i. & in tex. & in Co. & ethico. p. & phyco. 2. mēbra ergo appetūt pp aliqd/ qd nō habent/ sed hoc nō est nisi id qd resoluitur de cor/ nō quotidie/ p qd ipsum regitur/ & sub/ stentat/ sed corpus nrm constat p hec. 4. local.

hu. frig. & sic. adinuicē cōmixta/ cū q calor na/ turalis & mundanus ista resoluunt/ mouet na/ tura mēbri/ ut ea restant/ eor aut que resol/ uuntur quedam sunt grossa & dura / & qdam sunt subtilia & mollia/ qua pp desiderat mēbra talia cum fuerint inaita / desiderium uero ad solida & dura/ desiderat siccā. Nā talibus siccitas attribuit/ & q̄ cum istis dura resoluūt de/ q̄tate caloris naturalis/ & sic infirm nature & appetūt mēbra de calore naturali rōne q̄t/ q̄a sine ipso mēbra non poterant restaurari/ & sic fames dī appetitus cali. & sic. desiderium uero qd est ad restauratiōem subtili/ & liquidi/ quia istud liquidum resolutum reliquit/ tū cum mi/ nori humiditate / & sic cū acutiori caliditate est ad frig. & hum. Nā in eo q hum. & subtile resoluunt/ appetitū humi / & in eo q p illis hu/ resoluōnem caliditas membror exauit/ appe/ titur frigi. Isti uero appetitus in aliis membris (preterq in stomacho) nō sunt distincti quo ad sensum/ q̄a sunt naturales. Sed in stomacho & distinguūt pp sensus & pprietatem huius desi/ derii pp desiderium mēbro/ & patet stoma/ chus istas duas passiones. scilicet famem & sitim/ sicut desiderium mēbro. Nam dicit. G. 4. de accēsi/ & mor. q stomachus mutatur fm necessitatē aliorū mēbro/ & sic intelligo ergo de fame & siti/ q ipse sunt appetitus fri. & hu. cali. & sic. unde hac distinctio pre habita facit esse resol/ uere predictam qōnem / & ista questio inaita est uulgo. ¶ De tertio sic procedo uidetur q q stomachus sit cal. & hu. complexionis/ qm sto/ machus est infirm digestionis/ digestio uero fit p ca. & hu. q̄ cum natura faciat infirm fm uti/ litatem operationum/ sicut dicit Arist. in lib. de aia. & G. in 2. de cōplexionibus / oportet stomachum esse ca. & hu. cōplexionis inter alia mēbra. Et ad hī facit q dī. 5. de uisum. dicitur. q stomachus est cali. q̄a est infirm digestionis. ¶ Preterea ut q debeat esse ca. & sic. comple/ xionis qm in stomacho calidiorē adant/ cū baria/ sed si stomachus nō fuisset naturalis cali. & sic. in genere mēbro/ additio caliditatis in eo nō fecisset aduersionem in cibis/ qm noui/ demus epas spatum nō adurete sanguinem q est magis adustum/ q cibis. ¶ Preterea. G. 2. cōplexionum dicit/ q caro cūm membror est calidior cute/ & loquitur de cūne stomachi epatis & splenis in loco illo. ¶ Preterea ut frig. & sic. cōplexionis/ qm est mēbrum neruo sum. ¶ Preterea ut fri. & hu. cōplonis/ qm in eo/ ut plurimū sūt egritudines frigi. & hum. mēbrum autem magis cadit in egritudines cō/ similes sue cōplexioni. ¶ Preterea ut p pōnis temperate/ qm in eo est tunica interior que est

ntroia

nemosa / & exterior que est carnosa / quarum una est frigida & sicca / & alia calida & humida. ¶ Ad hanc questionem dico / quod arbitror stomachum ratione sue totalitatis esse frigidum & sic / sua enim caro sanguine caret / quod experientia patet / & dicitur Gale. in 2. complexionum quod omne membrum carnis sanguine complexionem est frigidum / sed credo suam frigiditatem esse paucam / unde fere assimilatur carni mammillarum & testiculo rum / & etiam est villosa / complexio eius est sicca. ¶ Preterea membrum istud indigebat contractione & extensione propter repletionem & inanitionem / & indigebat sensu appetitum propter quod oportuit eum esse nervosum & viscosum. ¶ Ad primum autem argumentum respondeo / quod licet stomachus fuerit instrumentum digestionis non oportuit quod esset calidus & humidus / complexio enim erat instrumentum etiam sentientium / & debebat contrahi & extendi / sicut dictum est / caliditatem autem influentem poterat recipere a membris adiacentibus / sed sensum appetendi & contractionem / & extensionem a nullo membro poterat recipere sibi adiacenti / quare oportuit ipsum declinare ad has operationes cum sua complexionem / & sic dicitur calidus ratione caliditatis / quam habet ab aliis. ¶ Ad 2^m dico quod caliditas digerens que est in stomacho / est conflata ex caliditate ipsius & membrorum adiacentium / unde quando ipsa additur ratione ipsius stomachi augmentatur caliditas digerentis / & sic per consequens tota illa conflata caliditas augmentatur / & a donec cibaria subtilia / licet ipse stomachus in se sit complexionis frigide. ¶ Ad tertium dico quod caro stomachi quantum est de se / bene est calidior ceteris / tamen ratione viscerum & nervorum / qui sunt in eo / corrupta est eius caliditas. ¶ Ad argumentum vero quod probabat quod erat humidus complexionis / & frigidus dico quod frigidus & humidus / egritudine / licet multiplicentur in eo / non tamen propter hoc ipse est frigidus & humidus complexionis / quoniam cadit in eas propter indigestionem / & non propter similitudinem sue complexionis. ¶ Ad id vero quod probabat / quod erat temperate complexio / nis propter duas tunicas / quarum una erat carnosa / & alia nervosa / dico quod tale argumentum teneat / si tunica carnosa esset talis caro / qualis est illa que est parva cutis / non tamen comparata est / quia componitur ex nervo & carne / sicut dicitur in 2. de complexionibus / caro autem que est in stomacho / est caro quedam appropriata tali membrum / sicut caro cordis cordi / sicut dicitur 2. de complexionibus / & habet etiam admixtionem viscosi. ¶ Hiis premissis veniamus ad expositionem nostri libelli / dicit ergo / Ventris cognitiones natu-

ra siccioris. Hoc nomen venter multa significat. Nam aliquando significat omne membrum hunc concavitatem / sive sit cerebrum / sive corpus quod liber aliud / & hoc modo accepit Hipp. in aphor. Si sanguis in ventrem descendit / necesse est fieri saniem / & idem dicit Galen. in 2. de crisi. Secundo modo ventree accipitur pro duabus magnis cavitatibusque durante a furcula usque ad ossa pedis / & hoc modo dividitur venter in ventrem inferiorem / & ventrem superiorem / & sic accipit Gal. & Hipp. in 2. pronos in eex. & in Coment. Tertio modo accipitur ventree pro rora concavitatis que continet stomachum & intestina / & sic accipit Hipp. cum dicit. Qui buscumque iuvenibus existens &c. Quarta modo accipitur ventree pro stomacho / & huius est / quia stomachus fiti propter consumptionem humiditatis / que est in eo / in stomacho autem siccus est paucum humiditatis / quia velociter consumitur / & sic velociter fiti. ¶ Sed contra / quia unaqueque complexio tardius inclinatur ad appetitum qualitatis frigoris / quam ad silem / sed siccus est appetitus frigidi & humidus quod stomachus siccus minus debet inclinari ad silem / quam stomachus humidus vel tepidus. ¶ Preterea in fiti est mala complexio diversa / sicut dicit. G. de mala complexionem diversa / sed mala complexio diversa est accitall. Hic autem docet significare super complexionem naturalem / quod fitis non potest significare super talem complexionem. ¶ Ad primum dico quod stomachus siccus cum evacuetur humiditate / fit in eo quedam siccitas accitall propter evacuationem / & gratia illius siccitatis inducit per naturalem complexionem appetitum humidum / porabile / & quia in stomacho siccus citius evacuetur caliditas / quam in tepido / ideo velociter fiti. Et pro hoc patet solutio ad secundum. Nam licet in fiti sit mala complexio / nihilominus tamen potest per eam significari super complexionem naturalem. Nam velox lapsus alicuius complexionis nullus ad aliquam accitalem signum performatur eiusdem complexionis. ¶ Et parvus eis sufficit potus &c. ¶ Sed propter quod distans plus potest tollere rem sibi priam / quam silem / quia dicitur infra quod oportet nos reprobare cognoscere quod iuvantur / unde membrum quod iuvatur a calido est frigidus / & quod leditur a frigido est frigidum / ergo stomachus siccus non debet a multo potu cito satiari & ledi. ¶ Preterea omnis res que ea plus debet humiditate recipere quam ees humiditatem / ad hunc ut ad temperatum veniat / sed in fiti desiderat stomachus venire ad temperatum / ergo non sufficit ei parvus potus. ¶ Ad hoc dico / quod tamen stomachus siccus desiderat potum / quod diu rollatur siccitas accitall / si autem erat pura. Nam membrum naturaliter siccus cito inducitur aciditatis

6. affo 205

An ventriculo calidus cito fitiatur

Text. 13. Nū parvus potus ei sufficit.

ficcitas sicut dicit ille affor. In morbis minus periclitantur &c. Naturalis autem ficcitas/ quando sine accidentali remanet/nō desiderat potum/quia desideraret contrarium/ Et si dicitur debet subsistere contrariam qualitatem melius dico q̄ ueram est/quo ad iuuamentum/ sed non quo ad appetitum/humida enim si ordinatae dantur stomacho sicco conferunt/sicet ipse stomachus ea moleste ferat ppter repugnantiam naturalis complexionis/ & per hoc patet solutio ad 1^m. quia stomachus non desiderat redire nisi ad temperamentum / qd erat mala complexio naturalis/per expulsiōem accidentalis complexionis. Et ex his patet que sit causa huius signi. ¶ Et grauatur &c. Ista sūt tria accētia. s. grauari/ & fluctuationes/ & supernationes pati/que omnia contingunt/quia naturalis complexio stomachi non desiderat illā q̄ritatem potus / quia accidentalis complexio iam sublata est/ & quasi non differunt ista tria accidentia dīa/de qua sit eundem. ¶ Sed q̄ritur/quia omnis stomachus cuiuscūq̄ complexionis sit uidetur q̄ patiatu r a superfluo potu Nam superflua omnia supernant & grauāt alias. n. non essent superflua. ¶ Ad hoc dico q̄ omnia superflua grauāt/ sed tū distinguendum est i q̄ritate grauatis fm plus & minus plus enim grauatur talis stomachus/q̄ requirit q̄ritas superfluitatis potus. ¶ Cibiq̄ gaudent ficioribus. Ratio est/quia hoc mēbrum est sic eum naturaliter/ & nutrimentum debet fieri a simili. ¶ Sed contra dato q̄ alia membra corporis desiderant cibos hu. stomachus debet eos appetere/quia desiderium stomachi procedit a desiderio membrorum que ab eo recipiunt nutrimentum/sicut dicitur in. 4°. de accēti & morbo. ¶ Ad qd dico q̄ licet alia mēbra desiderent/hu. tū quia ipsa nō sentiunt/stomachus nō appetit nisi per proprium sensum. ¶ Preterea cum sit quidam potus hu. & quidam fici sicut tibi/q̄ non pōt stomachum siccum desiderare potum siccum. ¶ Ad hoc dico q̄ licet potus recipiat hanc diuisionem per sic, & hu. quo ad complexionem/ tamen nō recipit quo ad substantiam/quia oīs potus est hum. sub hā/ talis/qa oīs potus est liquidus. ¶ Modo uidemus aliquas cōmunes questiones ad totum. §. & uidetur Gal. deficienti/ quia nō docet cognoscere stomachum per alterantia extrinsecus. ¶ Preterea cum sint signa a substantia & calibus & effectibus. / quare non posuit/nisi signa ab effectibus. ¶ Preterea cum sit effectus uirtutis naturalis solius in stomacho/ sicut digere re/atrahēre/ & similia/quare non ponit ab his. ¶ Preterea cum sint alii effectus/ prout ha-

bent uirtutem influentem preter situm / sicut pulsus/ qui debet esse signum influentie a corde/ sicut sensus signum influentie a cerebro/ q̄ non ponit. ¶ Preterea q̄ non ponit signa a sensu famis. ¶ Ad primum dico q̄ extrinsecus alterantia/ que deficiant non habent manifestam operationem/ sicut calefacientia & in frigidantia/ & ideo nō ponit. ¶ Ad 2^m dico q̄ signa que sumuntur a tactu cal. frig. hum. & fici/etiam non sunt multum manifesta/ & ideo non ponit/ Et dicam in summa ad omnia/ solum signum a siti est multum manifestum / & ideo istud solum ponit. ¶ Humidioris uero &c. Huius §. intellectus potest hēri per ea que diximus in §. precedenti. ¶ Et ampliorum horum non moleste ferunt. n. non turbant talis stomaehus a multo potu / & tamen nocet. Nam aliud est abhorre potum/ & aliud nocere ab eo/unde multus potus nocet stomacho humidi/ quia omne membrum lapsum nocetur a simili/ sicut & iuuatur a contrariis/ tamen desiderat potum/ quia delectatur similibus discrepantia naturalis/ & sic a multo non trahitur/ sicut stomachus temperatus. ¶ Calidior uero &c. ¶ Sed dubitatur q̄ non premisit signa calidi uentris/ sicut fecit in aliis membris. ¶ Ad hoc dico q̄ non est magna uis in tali ordine. Nā dicitur & Aui. 3° cap. de signis uentris/ premisit signa calidi uentris/ & idem freit Alman. & Haly. Aut die q̄ non premisit/ quia manifestiora sūt signa ficiitatis & hum. q̄ caliditatis & frigiditatis. ¶ Digerit melius q̄ appetit. Stomachus temperatus equaliter digerit & appetit/ sicut dicitur infra de causis conseruatiui stomachi natura tantum appetit/ q̄cum digerere potest/ stomachus uero calidus plus digerit/ q̄ appetit & frigidus econuerso / quia appetitus requirit frigiditatem ad sensum sive inanitionis/ cū uero q̄ stomachus calidus male appetit eliqua caliditas dīans in eo semper humiditatem hā/ que facit/ & attrahit humiditatem ad ipsius substantiam/ unde uis talis stomachi semper sunt pleni. Alia causa est / quia caliditas mollescit & debilitat corpus durum. Stomachum & uis eius/ propter qd male attrahunt/ & sic inuadit sensus in eo/ & replet stomachum/ & im-pedit uirtus naturalis propter esse inanitionem uisum / & propter causas contrarias istius. Frigidus stomachus bene appetit. Et ponitur hā causa. de accidenti & morbo. li. 4°. & 3° canone de passionibus stomachi. ¶ Circa hoc dubitatur quia caliditas uidetur iuuare attrahiūm/ sicut & digestiūm/ quare talis stomachus dēt ē equus in hiis. ¶ Ad hā dēm/ q̄ q̄ritu ad appetitū non regitur sola uirtus nā attrahiūm

An solus ficior uentriculus/ multo potu grauetur.

An & eficiis ille gaudeat siccioribus.

Quid ē in eis/ q̄ nō dixerit gaude re illum ficioribus potulentis.

An in uentriculo trahatur quippi ex his deficit que illustra do illi subseruiant.

attractiva; sed etiam animalis que sentitur de caliditas cum repleat liquefaciendo humiditatem / impedit sensibilem uirtutem / & etiam naturalis attractiva impeditur per accedens. scilicet quia membra nervosa mollescent / licet calitas essentialiter iuvet attractivum. ¶ Et magis quod contra dura natura / & difficile mutabilia. Cibus dura naturaliter ad digerendum sunt duplicia. scilicet ratione qualitatibus ut lactuce que sua frigida obstant digestionibus / & ratione substantie / ut pastinace que sua grossitie inobediunt mutari uirtuti. ¶ Corruptuntur. n. in eo facili mutabilia. ¶ Sed non ut quia multiplicata uirtute agentis debet abbreviari tempus adiosis / sicut patet per ea que probata sunt. 7. phi. & per uerbum. 4. 9. de simplicibus medicis / dicitur quod idem facit forte agens in paucis tempore quod debile in multis. ¶ Ad hoc dico quod ista proportio agentis ad paciens debet intelligi quando inter ea non est talis excessus quod corruptum patiens. eius quod agens incedit imprimere. nam si tantus sit ignis quod adurat non digerit / sed adurit / sed respectu eius quod est calefacere bene tenet talis proportio. Nam quantum calefacit debile in multis / tamen calefacit forte in paucis / sed respectu actionis contra sequentis fallit. ¶ Preterea quod que corruptio cibi est ista. ¶ Ad hoc dico quod hec corruptio est idem quod adusio / & conversio ad colericam. ¶ Preterea non ut quod uenter possit transgredere in caliditate / quod adurat cibaria. Nam uenter est membrum frigidum / eo quod est nervosum / sicut dicitur in Com. regiminis acutorum lib. 3. membrum autem fri. non ut possit adurere / quantumque distemperetur ad caliditatem epas tpatum non adurit sanguinemque etiam cor tpatum / & tunc cor & epas tpatas sunt calidiora calidissimo stomacho / & tamen sanguinea est magis inflammabilis quam materia cibalis / que est in stomacho. ¶ Ad hoc tamen quod stomachus quantum est de se non inflammaretur & combureret cibaria / nec etiam posset ea decoquere / sed uenit ad eum calor adiacentium membrorum. scilicet cordis / splenis / & epatis / & totius corporis mediante giro / sicut dicitur Aui. p. 1. cano. de qualitate generationis humorum. unde quod stomachus addit supra suam naturalem complementationem caliditatem / potest adurere per istam aditionem / quia preiacebat caliditas tanta ex parte sua / & ex parte aliorum membrorum / quod poterat decoquere / quod additio caliditatis eius poterat adurere. ¶ Sed de si emergit quantitas stomachus infrigidetur / & membra adiacentia tantumdem supercalefiant / nunquid tunc temporis stomachus ita digeratur / sicut stomachus naturalis / & uidetur quod non / quia infra ponit auctor quod stomachus frigidus male digerit / Et uidetur quod sic

quia nos uidemus empla posita exterius super stomachum confortare digestionem. ergo multo magis caliditas membrorum interiorum ad dita supplebit stomachi defectum. ¶ Ad hoc respondeo quod credo defectum stomachi in caliditate parum / posse restaurari in caliditate per excessum membrorum adiacentium / sed si tantus sit defectus in frigida / quod prostratur radix uirtutis digestive / non restauratur talis defectus per membra adiacentia. Nec obstat quod stomachus frigidus male digerit / quia tunc intelleximus alia membra esse temperata. ¶ Galenus dicit uero cal. cibis & potibus / est / quia complexio naturalis gaudet similibus. ¶ Sed dubitatur / quia dicitur potum ea. eo quod nullus potus uidetur esse cal. quia potus est obiectum sitis / & sitis est appetitus fri. & hum. ¶ Ad hoc dico quod potus aliquando comparatur sitis secundum utramque qualitatem / quam requirit sitis / & aliquando secundum unam solum. unde res liquida & cal. non dicitur proprie potus / nisi ratione liquiditatis. ¶ Preterea quod / quare in stomacho calido non ponit Galenus signa sumpta a suis sicut in siccis. ¶ Ad hoc dico quod sine dubio talis stomachus citius sitit / quam stomachus naturalis / in hominibus si gnatum proprie significat per siccitatem / & per consequens super caliditate mundi dicitur intelligi per consequens. ¶ Neque frigidis nocet secundum moderatum usum. ¶ Sed pro corpori multum distemperato nocent similia / & dissimilia / ut dicit Aui. p. 1. can. 2. de iudic. 1. 8. Sed hoc corpus de quo hic loquitur / est multum distemperatum / quia est corpus simpliciter egrum. ergo nocet ei res similes / & res contraria. ¶ Preterea male ponit / quia dicit secundum moderatum usum / quia que ea corrigunt debent esse in contraria qualitate in eodem gradu / ut ea. in siccis corriguntur per frig. in 2. ut infra de cau. in pluribus locis. ¶ Preterea uidetur quod debuisset dicere iuuatur a frigidis / ipse tamen fuit usus ne gatione contrarii / dicendo non nocetur / hoc enim idem poterat de calidis dicere. Nam stomachus cal. non nocetur a calidis moderato usu / usus enim similium membrum conseruat. ¶ Ad primum dico quod stomachus frigidus a cal. iuuatur moderato usu / Nec obstat quod dicit Aui. quod membrum multum distemperato nocent & similia / & contraria loquitur enim ibi de distempantia egritudinali / hic autem loquimur de naturali / cum qua non est uirtus prostrata. ¶ Ad secundum dico quod usus moderatus contrarii / debet intelligi / ut non fiat subita mutatio ad contrarium / sed paulatina / quia natura non sustinet repentinam mutationem / ut ista de cau. & Hyp. 1. 2. primum affo. Secundum multum & repente. Nec obstat Thaddei. u iii

recte concoquat.

Sit ne quis pia potus calidus.

Cur in cal. uentriculo sitis nihil.

An recte ea. uentriculo / lo. illud minime ledit a frigidis ex usu moderato.

Si affo.

qd' opponitur / q' correctio debet fieri per contrarium in equali gradu / qm ista equalitas in pirario debet intelligi qm ad totam correctionem membri / & non qm ad correctionem primam rei corrigentis unde dico q' in mem brocalido in. 4. gradu naturaliter non debet in picipio offerri res frigida in. 4. sed res frigida in primo: cum uero facta fuerit tota correctio: dicitur ista ei corrigens in. 4. propter effectum quem fecit. ¶ Ad. 3. dico q' non nocet tm uales quatum iuuari: ut supra de signis oculorum. ¶ Preterea uidetur defecisse: debu it enim ponere in stomacho cali. pro signo in potentiam tollendi famem. Nam Halyabb. & Alms. de signis stomachi posuerunt ipsam.

Nu ca, uen
trici cogni
tio sit iniu
nata.

¶ Ad hoc rñ. q' tale signum pōr haberi per ea que h' tanguntur: nam per hoc q' dicit me lius digeratur / q' appetatur / & q' in eo corrumpantur cibaria / datur intelligi / q' fames tollerari non potest. ¶ Preterea ponit Alman. in tali stomacho esse signum magnam sitim. ¶ Ad hoc respon. ut supra responsum fuit. ¶ Frigidus uero natura uenter appetere quidem bonus / digerere uero non bonus. Ratio huius dicta fuit supra de stomacho ca. ¶ Sed oppo. h' hoc. qm appetitus est propter digestionem. ergo cum finis ordinet ea que sunt ad finem: ut dicit Arist. in lib. de al. & in. 2. phlogoz & tr Gal. in. 2. de complexionibus sequitur ad parum digestionem: parvus appetitus / & ad magnam magnus. ¶ Ad hoc responde q' finis ordinat ea que sunt ad finem ordine proportionato i complexionem: tpta / indistempta uero nō habet uniuersalem ueritatem. ¶ Preterea ut q' frigidus uenter sit malus appeteret / qm frigiditas multum distemperata / soluit actum omnis uirtutis: sicut dicitur in Com. illius affor. Qui / buseuq' iuuenibus. Sed iste talis uenter est huiusmodi: cum sit egrum simpliciter: ergo male appetit. ¶ Ad hoc respon. q' stomachus frigidus: de quo hic loquitur / habet frigiditatem naturalem / & hec non d' multa frigiditas per eōparationem ad frigiditatem que dissoluit actum uirtutis: de qua loquebatur Hyppin illo affor. Quibuscuq' iuuenibus. ¶ Preterea dicit q' si frigidus uenter est bonus appeteret / q' non uidetur bonus appetitus sit ille qui est proportionatus digestionem. ¶ Ad hoc respon. q' cum dicitur auth. q' uenter frig. est bonus appeteret: debet intelligi fortis in appetendo / & nō debet intelligi q' sit bonus appetitus: qm ad utilitatem corporis: nocet. n. talis appetitus. ¶ Preterea ut q' sit bonus ad digerendum qm frigidus stomachus debet esse spisse substantie & caliditas in sba spissa fortior est: q' iurata / sicut

Tex. cor. 4.

Appetat
nec bñ fri
gidior uen
tricus.

dicat Aul. de etatibus / & Gal. in. 2. complexio num. ¶ Preterea super stomacho frigido debet esse plus de zirbo adipino: q' super calido q' pinguedo & adeps multiplicatur super mēbra frigida: sicut dicitur in. 2. complexionibus Multitudo uero adipis confortat digestionem propter calorem quem continet / sicut dicitur ab Aul. de generatione humorum. ¶ Ad hoc rñ. q' si uis frigidus est malus ad digerendum: dicit. n. Aul. de uirtutibus p' lib. q' digestiua indiget caliditate p' oib' uirtutibus: Neq' potest q' d' quia stomachus fri. est spisse / & qm plus nocet defectus caliditatis: q' p' sit spissitudo substantie / & etiam q' profit multiplicatio adipis Sed si essent duo stomachi equales in caliditate: & unus esset spissior substantie altero: ne melius & fortius digeretur: ex hoc patet solutio ad scdm. ¶ Et maxie quocq' & c. Not. q' eibus digeritur difficulter: aut ratioe subtilitatis: aut ratione qualitatis: aut ratione utriusq' diximus supra. ¶ Accedunt enim citio in eo. Sed hic dubitatur. qm acetositas in cibo: que conringit in frig. stomacho: nō fuit nisi propter imperfectam digestionem: sed si imperfecta digestio facit cibum acetosum: in stomacho / tunc omnis homo habebit cibum acetosum in stomacho: qm erit in medio digestionis: qd falsum est. ¶ Ad hoc rñ. q' diminutio digestionis in cibo non facit ipsum acetosum: nisi qm nō fuerit proportionata tpi: uerbi grā ponatur q' cibis debeat perfecte digeri in sex horis: de eo q' in hora. 3. uel. 4. non erit propter acetosum: sicut non sit completa digestio. Sed si p' uenisset ad horam. 6. uel. 7. & non fuisset digestus: tunc fuisset acetosus: & ratio huius est: q' generatio acetositatis est per uiam putrefactionis: sicut dicitur de simplicibus medicinis: resel uirtu. n. calor naturalis: qui est in cibo per longam eius moram in stomacho. ¶ Propterea & acide eructus est hmoi ueter. ¶ Sed q' nūquid hoc sit uerum solum in frigido / & uidetur q' non: qm immoderata caliditas multum p'fuit uirtutem digestiuam: sicut uult Aul. 3. can. de signis male complexionis ca. q' in stomacho ca. pōt fieri eructatio acetosa. ¶ Ad hoc rñ. q' in stomacho naturaliter cal. non potest hoc contingere: neq. n. sic corrumpitur digestio propter caliditatem: ut non digeratur: sed in stomacho ca. egritudinaliter bene pōt hoc contingere: & hoc uult quedam additio Alex. in Alms. sed hec q' melius patebit infra in fine capituli. ¶ Gaudens quidem frigidus exponit ut supra. ¶ Ceditur uero facilius immoderate utrius. Sed hic q' si utatur moderate: nunq' ledatur a frigidis: & ut q' sic: quia simile additum sit augme

Cbeoquat
ne ille mal

mentat

mentat & facit crescere / ne su de signis oculo
numadicit enim regulam generalem / q omne
mēbrum distēpatum ledit / a sibi siliabus / & ifra
ubi docet cognoscere complexionē membri p
iuantia & nocentia / & uidetur q nō ledatur
ab usu moderato / qm similia similibus confet
nant / q aut conseruatur / non leditur. ¶ Ad
hanc qstionem parebit plene solutio infra de
causis conseruatis corporis parum lapsi. Vbi de
har materia sufficienter disputabo. ¶ Ita ue
ro exterius accedentibus. iste. §. est cōis ad cali.
& friguentem. ¶ Sed contra hoc opponit
Ponit enim q similitur leditur stomachus fri
gidus a frigidis extrinsecus sic calidus a calidis.
Sed non uidetur / qm membrum frigidum ma
gis leditur a frigidis / q cala a calidis / Cuius pro
batio est / quia in membro frigido est debilior
uirtus / q in cal. & si utrūq sit equaliter distem
peratum. ¶ Preterea frigiditas excedens est
magis inimica nature / q caliditas. ¶ Ad con
trarium uidetur. Nam rebus frigidis opponit
calor naturalis ratione sue qualitat / quia est
calidus / & in qtu est instrumentū nature / rebus
autem calidis non opponitur nisi in qtu est
instrumentū nature / cōicit enim cum eis in qua
litate. Hec leguntur p can. de signis complexio
num / magis ergo pōt natura membri rebus ca
lidis resistere / q frigidis / Quare ab eis minus le
ditur. ¶ Ad hoc respon. q credo stomachum
frigidum magis ledi a frigidis / q calidum a cali
dis / similitudo uero / quā Gal. ponit in textu
est in genere / sed in quantitate lesionis fallit.
¶ Ad id uero q apponebatur in contrarium
Dico / q licet calor naturalis rebus frigidis op
ponatur dupliciter / & calidis solummodo
hoc non prohibet frigiditatem esse magis no
dus calori naturali q caliditas / immo potius
conducit prium / qm frigiditas opponebatur
calori naturali duobus modis / & sic magis no
cebit. ¶ Preterea queritur / quare in nulla cō
plexione stomachi / posuerit signū ab exeunti
bus / cum dicat Hyp. & Ga. in prono. q eg estio
maxime habet significare super stomachum / &
intestina / Etia Almansor de signis uentris po
nit signa sumpta a salua & a stercore. ¶ Pre
terea supra de signis cerebri / posuit signa sum
pta ab exeuntibus / & p nates & per palatum.
¶ Ad hoc dico / q signa supra ab exeuntibus
significancia super stomachum / euidētius signa
sunt super dispositionē egritudinalē / q super
naturalem / Et ideo posuit canonē infra in illo
cap. Quercū in presenti egra sunt corpora / &
hic reticuit / exeuntia uero a cerebro / significāt
manifeste super utramq dispositionem. ¶ Ex
egritudinibus tū in uentre distemperatē & c.

¶ Circa hoc uerbum. 4. querant / quorū pū
est / An complexio accidentalis stomachi con
ueniat cum naturali in quātitate appetitus uel
non / Secundū est / que magis faciat intendere
appetitum / an naturalis / an accidentalis. Tertiū
est an conueniat accidentalis cum naturali in
digestione. Quartū est de ueritate. Quintum pos
sumus addere / Vtrum diffinitio hec assignata
inter naturalem & accidentalem utrifictur in
aliis membris. ¶ De p sic procedo. Videtur
q egritudinalis distemperantia puta frigiditas
non debeat augmentare appetitum / quia sicut
complexio naturalis & egritudinalis sunt con
trarie in qualitate rei / que appetit. Nam una
appetit calida / & alia frigida / sicut debent esse
ptarie in qitate rei / que appetit. Nam pēria
rum cōis pū sunt sēctus. ¶ Preterea frigi
ditas egritudinalis repugnat & uirtuti natura
li attrahenti / que est in stomacho & sensibili /
qm frigiditas debilitat sensum / maxima enim
frigiditas facit stuporem / ergo parua & medio
cris debilitant sensum. Cum ergo appetitus p
cedat in stomacho a uirtute naturali & anima
li / & frigiditas utrūq impediat nō augmenta
bit appetitum. ¶ Ad contrarium / ponit enī
Aul. 3. can. de signis frigide cōplexionis egrit
udinalis / q frigidam cōplexionem sequitur in
tensio appetitus. ¶ Preterea ratione mōstra
tur. nam frig. egritudinalis inspissat uillos sto
machi / & facit eos fortes & prohibet calidita
tem attrahere humiditatem ad eos / sicut facie
bat naturalis. ¶ Ad hanc questionem rēdeo
q dupliciter pōt excedere egritudinalis / uel ac
cidentalis. Vno quidem modo multum / ita q
deiciat actum proprie uirtutis / & hoc modo
non conuenit cum complexione naturali in
augmentando appetitum. Nam magna frigi
ditas accidentalis tollit appetitum / sicut dētm
est. 3. can. de signis male complexionis accide
ntalis / & Gal. in Co. illius affo. Quibusq iuu
eibus. Si uero fiat paruus excessus. s. mino / illo
qui destruit actum uirtutis / hoc modo frigidita
s appetitum augmentat / sed in caliditate nō
habet distinctio locum. Nam caliditas acciden
talis / siue sit multa / siue sit pauca / semper facit
deficere appetitum. ¶ Sed forte aliquis obuia
uerit huic uerbo. qm caliditas facit appetitum
caninum / sicut dē. 3. cano. de appetitu canino.
¶ Cui respon. q caliditas stomachi solius / non
facit appetitum caninum / sed caliditas totius
corporis ppter multam resolutionem / quā fa
cit / generat ipsum. ¶ Ad arg. uero / q proba
bat frigiditatem accidentalem non augmenta
re appetitum / quia contraria erat naturalidi
co q ista contrarietas nō habet locum uniu

Conspiret
ne insitum
uētrici tē
pamentum
aduētitio
in appeten
di qntitate

Actus d
me mū
uētrici
duam
ga tū
in dē
conspiret

Obiectio.

Dilutio.

saliter nisi in qualitate rei que appetitur in q̄titate aut salitiparua. n. frigiditas egritudinali augmentat appetitum / sicut & naturalis. Er hic not. q̄ frigiditas naturalis non potest tñ intendi / q̄ ipsa diminuat appetitum. ¶ Ad secundum q̄ p̄bat / q̄ frigiditas egritudinalis non augmentabat appetitū / eo q̄ repugnabat animali uirtuti / & naturali. Dico / q̄ si fuerit modica / non repugnat animali / sed potius augmentat / Tñ per accidēs p̄fortādo uillos stomachi & phibendo stomachum ab astratione huius motus : Licet ergo magna frigiditas stupefaciat non sequitur q̄ parua debilitet sensum / Potest enim per uiam accidentis sensum qui uocatur fames augmentare. Er hec leguntur p̄ casū de uirtutibus naturalibus ministrantibus.

¶ Ad argumenta que p̄bant p̄rium / patet solutio per distinctionem p̄nam. ¶ De secundo sic p̄cedo / Videtur / q̄ naturalis magis faciat intendere appetitum / q̄ egritudinalis / qm̄ complexio naturalis frigida non est cum destructio ne uirtutis / sed egritudinalis sic. ¶ Ad p̄rium uidetur / quia nos inuenimus egritudinalem frigiditatem facere appetitum caninum / qui est maior omni appetitu naturali. ¶ Ad hoc respondet / q̄ complexio frigida naturalis (uniuersaliter considerando) magis augmentat appetitū : Sed p̄culariter salit / naturalis enim semper augmentabit appetitū egritudinalis aut nō semper / sed aliquando / & illo tpe / quo augmentabit / poterit interdum augmentare plus / & interdum minus / q̄ nālis. ¶ Sed hic emergit q̄stio / Potest namq̄ / q̄ stomachus alacrius fuerit calidus naturaliter / & postea egritudinalis fuerit frigidus : Querit̄ nūquid talis stomachus habeat appetitū augmentatum / an non. ¶ Ad q̄ respon. q̄ dum iste stomachus recipit mutationem uersus frigiditatem / ante q̄ perueniat ad dissolutionem uirtutem / semper augmentabit appetitū / per comparisonem quā habebat primo / sed per comparisonem ad appetitum stomachi t̄p̄ati non augmentat / nisi postq̄ transiit equalitatem uersus frigiditatem. ¶ De 3. sic procedo / uidetur enim / q̄ stomachus calidus egritudinaliter excedat in digerendo calidū naturaliter / quia dicit Auic. de signis complexionis calide egritudinalis / q̄ in stomacho calido adiunantur cibaria subtilia / & digeruntur grossa multo magis / q̄ in stomacho calido naturaliter. ¶ Ad p̄rium uidetur / quia digestio fit per caliditatem naturalem / & non per egritudinalem / sicut dicit Gal. in Coment. regiminis acuto / ergo nō assimilatur stomachus calidus egritudinaliter / stomacho calido naturali indigerendo. ¶ Preterea iam sequeretur / q̄ febricitans digereret ci-

baria grossa melius / q̄ subtilia / q̄ falsum est. ¶ Ad hanc q̄stionem respon. q̄ si stomachus excedat multum ad caliditatem / ita q̄ deiciat actum uirtutis / nō assimilatur egritudinalis caliditas caliditati naturali indigerendo. Si uero excedat ad caliditatem / ita q̄ deiciat actum uirtutis / hoc modo assimilatur sibi indigerendo / & hoc uult Auic. cap. de signis calide complexionis egritudinalis. ¶ Ad arguere q̄ p̄bat / q̄ nō potest ei assimilari / quia digestio fit per calorem naturalem. Respon. q̄ in paruo excessu ad caliditatem remanet tñ de calore naturali / qui confortatur per cōiunctionem eius cum accidentali in aduendo cibaria subtilia / & digerendo grossa. ¶ Ad id q̄ opponitur de febricitantibus / Dico / q̄ omnibus eis est caliditas nimis excedens ad caliditatem / ita q̄ debilitatur in eis digestio grossorum cibaria. ¶ De 4. sic procedo / uidetur enim q̄ complexio egritudinalis faciat appetere similia / qm̄ stomachus qui abundat in superfluitate signatice appetit res frigidas sicut gissum & lutum & huius similia. ¶ Preterea uidemus aliquando febricitantes se acuta appetere uinum / q̄ simile complexionis eorū. ¶ Preterea si complexio egritudinalis facit appetere p̄traria / debemus omnino que appetit eger sibi offerre / cum omnino curat sibi p̄trarium. ¶ Preterea uidetur esse falsa altera pars regule. I. q̄ complexio naturalis faciat appetere similia / qm̄ appetitus naturalis non est nisi ad id q̄ est melius / melius autem erat appetere p̄ria / qm̄ per ea iuuabatur / ergo debet appetere p̄ria & nō similia. ¶ Preterea appetitus nō ē nisi ad rem / que non habetur / q̄ si enim habetur / nō appetitur / sed stomachus calidus habet in se caliditatem / quare non appetit calida / sed debet appetere frigida / cum crearet frigiditatem. ¶ Ad hanc q̄stionem dico / q̄ stomachus naturaliter distemperatus appetit similia / & distemperatus accidentaliter appetit p̄ria. ¶ Ad primum autem q̄ opponitur de appetitu gissi & crete & similibus / Dico q̄ talium appetitus nō est in q̄tum sunt frigida / sed in q̄tum sunt sicca abstergentia / humor autem stegmaticus qui est in stomacho est uiscosus. Unde facit suum p̄rium appetere. substergens & incidēs. Et hoc inquit Auic. 3. can. de corruptione appetitus. ¶ Ad 2. dico / q̄ appetitus uini in febricitantibus / non est ppter malam complexionem calidam / sed eo q̄ tingit ppter defectum spirituum / qm̄ uinum est generatiuū eorū magis / q̄ quilibet alia res. ¶ Ad 3. dico / q̄ habenti malam complexionem egritudinalem / bene debent dari ea / que appetit / si illa mala complexio fuerit sine materia / sed si fuerit

Ab utro tē peram̄tore naturalis & aduentitii maius appetit̄ in crementum.

Increfcit ne appetētia uentri- culo frige- factio postq̄ natura fuerit calidus.

Sit ne calor uel ad uētiū cōco- ctio / ut nati uī.

An huiusmodi creaturae ut p̄ia q̄ p̄rium appetit̄ tñ huius

sed si fuerit cum materia/sallit plerūq; si enim sit in stomacho alicuius colera uiscilina/uel q; si flet alius humor uiscosus non debet dari frigiditatem appetantur / sed debent dari calida & subleuantia incidentia materiam uisco//sam. Item aliquando sallit propter uirtutem, nam si stomachus sit calidus multum ita q; ti/meat casus uirtutis, non sumus ausi dare ei frigida. qm nocent ei/ & sic nocent ei & calia & frig. propter debilitatem uirtutis/ & hoc dicitur p. can. sen. 2^a de initiis tpm. ¶ Ad 4^m dico q; appetitus naturalis in stomacho distemperato naturaliter est ad id qd melius est mē/ bro sic complexionato/ licet non sit melius ab solute/ stomachus. n. frigidus naturaliter appetit siliā/ que quidem sunt meliora ad frigiditatem suam conseruandam/ q; ea/ licet calida eēt meliora q̄tum ad eius rectificationem. Vel dic q; appetitus naturalis est semper ad meliora i corpore tpm/ sed in corpore distemperato nō est semper ad meliora. ¶ Ad 5^m dico q; qsi stomachus calidus appetit calida / tale appetitus est ad rem/ que non habetur, qm ex stomacho calido facta ē resolutio rei calide/ unde ppter illam resolutionem appetit qd non habet. rem calidam/ & sic patet q; non appetit illam caliditatem quā habet/ sed eam qua ca/

ret. ¶ De 5° sic procedo/ uidetur. n. q; in omnibus membris sit uerum/ qd si dicitur. Nam Galen. hic dicit/ & etiam ratio probat/ qm sicut in stomacho natura appetit pseruationem per siliā/ & destructionem egritudinis per tria / siliū se habet in quolibet alio membro. ¶ Ad contrarium/ nos. n. uidemus pulmonem frigidum naturaliter delectari in calidia/ & ea appetere & pulmonem calidum naturaliter delectari in frigida/ similiter uidemus de cerebro calido & frigido naturaliter/ non ergo omnia mēbra distemperata naturaliter appetunt sibi similia. ¶ Ad hanc q̄onem dico q; hec regula locū habet in quolibet membro/ licet non sentiat nisi in stomacho/ eo q; habet appetitum alatum in ter alia membra corporis/ sicut dicit Galen. de iuramen. mēbroz/ lib. 4°/ & de acc^o/ & mor^o lib. 4°. & 3° can. de modis significationis stomachi. ¶ Ad arg^m uero q; fiebat in contrariū de pulmone & cerebro patebit solū in sequenti cap. ¶ Secundum complexionem uero. In ventre distemperantie per simplicium cognoscuntur compositiones. ¶ Sed de hoc dubitatur/ cum Galen. supra in nullo alio membro hoc fecerit/ quare hic fecit i stomacho. ¶ Ad hoc respondeo q; hoc forte fecit causa maioris breuitatis. Vel dic q; ideo hoc fecit q; alia mēbra superius posita habebant signa magis am/

bigua/ quam stomachus/ & ideo uoluit in aliis membris magis specificare.

ita p̄st. in aliis corporis p̄tibz. Tex. co. 7.

Diligenter uero oportet adhibere intellectū his que dicta sunt discernētes ea ab his que discenda sunt. Non solū. n. ueteres & nō sentientes operatur / & frī & calidum potum desiderantes/ sed etiam ea que circa thoracem & epas & cor & pulmones. ¶ Sed propter bonum caliditatem sentientes inspirat amplius / Et exsufflant longius. Et sentit sū fm thoracē chaumai nō quē admodum qui propter ventrem s; hypochondrium patiuntur calorem. Hi quidem bibentes nō statim quiescunt. Et frigidus potus sicut magis eorum sicut q; multus calidus. Re/frigerat autem eos & frigidus aer inspiratus/ nihil alleuans ex ventre sitientes. Ita uero & ecōtrariū habet res a frigida inspiratione sensibilibiter leduntur/ & maxime hec est cognitio in pulmone frigiditate/ Quēadmodum frigidum inspirātes sentit manifeste lesionem & infrigidationem / ita calidum est eis amicum. sed etiam s; flegmaticas superfluitates loquentes & cum tussē expuunt. ¶ Siccitates uero pulmonis sine superfluitate sunt & pure a flegmate / & uocem habent clarā/ quēadmodū & humiditates obscuram quidem & raucaz operantur uocem/ Incurrunt autē eis superfluitates magis & acutius qui uolentibus.

Tex. co. 8.

Tex. co. 9.

Cum posuit signa stomachi/ ponit modo signa pulmonis. Dicitur autē pars hec in. 2. Nam primo agit de his signis in generali. Secundo in speciali. Durat prima usq; Sed propter hoc caliditatem. Secunda in. 4^{or}. Nam primo ponit signa calidi pulmonis. Secundo frig. Tertio siccit. Quarto hum. Prima usq; Ita uero & ecōtrariū. Secunda usq; Siccitates. Tertia usq; Quēadmodum & humiditates. Quelibet autē harum partium est diuisibilis/ sed patet eorum diuisio. ¶ Dicit ergo de prima q; oportet nos diligē

Lectio. 38. Introductio. Partitio.

2 Sensus Tex. co. 7.

ter considerare / ut nos distinguamus signa pul-
monis que dicenda sunt a signis stomachi / que
sunt dicta. Nam nō solum stomachus sua com-
plexione facit homines sicientes / & non sitie-
res / & desiderantes potum calidum aut frigidū /
sed etiam que sunt circa pectus. Cor & pulmo.

Tex.co. 8. ¶ In secunda dicit / q̄ illi qui sunt scientes p-
pter caliditatem pulmonis / hec habēt signa di-
stinctiua. Nam ipsi amplius inspirant / & expi-
rant longius / q̄ illi qui sitiunt propter stoma-
chum / Item illi qui sitiūt propter pulmonem
sentiūt incēdiū circa thoracem / qui uero sitiūt
ppter stomachum sentiūt caliditatem / circa
hypochondria. Item illi qui sitiunt propter
pulmonem / non amittunt sitim ppter potū
fratim q̄ bibant / & magis aufert eis potus
frigidus sitim paucius / q̄ multus calidus. Item il-
li qui sitiūt ppter pulmonem / si attrahant ae-
rem frigidum delectant eoa / & aufertur eorum
sitis / qd̄ nō contingit illis qui sitiunt ppter
stomachum. ¶ In tertia parte dicit q̄ habēn-
tes frigidum pulmonem sensibilibiter leduntur a
frigida inspiratione / & hec est certa cognitio
frigidi pulmonis. Item illi qñ loquuntur mul-
tum phitunt superflua slegmatica / & aliqñ cū
tussi.

Tex.co. 9. ¶ In q̄ta parte dicit / q̄ siccus pulmo
habet hec signa. s. q̄ nō habet superfluitates sleg-
maticas / & habet uocem puram / aut claram.
¶ In 5. parte dicit / q̄ humidus pulmo hec ha-
bet signa. s. quia facit uocem rauam / & habet
multas slegmaticas superfluitates / specialiter cū
conātur loqui acute / & hec de tex. ¶ De Co.
unicum uerbum. Est not. s. q̄ stomachus calidus
& siccus facit sitim per se / sed per accidens fa-
cit appetitum potus frigidi. Et stomachus fri-
gidus & siccus paucam facit sitim per se / sed p
accidens facit appetitum potus calidi / & simi-
liter se habet pulmo calidus & frigidus. ¶ Cir-
ca istam sectionem. Primo querūt qdam ge-
neralia. Secūdo quedam specialia circa littenā.
Generalia uero sunt tria problemata. Prīmū
est de ordine capli. Secūdum est de sufficiētiā
Tertium de complexionē naturali pulmonis /
potest addi. Quartum. s. de habitudine eius
ad cor. ¶ De p̄ sic procedo / ut q̄stid caplm
debuisset pcedere capm de signis musculorum /
qñ membra hēntia uirtutem innatam & in-
fluentem sunt nobiliora membris habentibus
uirtutem innatam tm̄ / sicut dixit sup̄ Coment.

an post mu-
sculos & os
trichū de
pulmone a-
gendum.

¶ Pereterea significatio horum membrorum
est magis necessaria medicor / q̄ significatio mu-
sculorum / ut infra in illo capitulo. Quēq̄ iam
egrotantibus. ¶ Pereterea Halyab. prosequen-
do de signis primo psequitur de signis uentris
& pulmonis / q̄ de signis habitudinis totius.

¶ Pereterea uidetur q̄ debuisset hoc capitulū
precedere caplm de signis uentris / qñ sicut te-
ter deseruit epti in deserendo cibum / ita pul-
mo seruit cordi in deserendo aerem. Quare si-
cut signa cordis precesserunt signa epti / sic
signa pulmonis debēt pcedere signa uentris.

¶ Pereterea Auic. 3. cañ. p̄. fuit locutus de si-
uētris. ¶ Ad hac q̄stionem respon. & dico
q̄ signa musculorum non pcedunt signa uen-
tris & pulmonis ratione maioris nobilitatis
sed quia causabantur in mediāte a corde / & ab
epte / & hac ratioe motu. Gal. immediate de
terminauit de fiḡ eorū. Alia tñ ratioe debent
sequi. Signa autem uentris pcedunt signa pul-
monis / eo q̄ sunt certiora & manifestiora / Et
quia operatio stomachi generalior est opatio-
ne pulmonis / sicut uult Gal. 11. de ing. sa. Alia
tñ ratioe forte debēt pcedere signa pulmo-
nis. Et ex his uerbis potest respon. ad omnia
que sunt dicta. ¶ De 2. sic pcedo / uidet q̄ de
ficiētē possit signa. Nam nō ponit signa sum-
pta ab amplitudine pectoris / Neq̄ a uoce / que
ponuntur ab Auic. 3. cañ. ¶ P̄ nō ponit fiḡ q̄ p̄
sumuntur a colore faciei / que ēt Auic. ponit.

¶ Pereterea nō pōit fiḡ ppositas dissepantē
¶ Pereterea nō ponit signa ab aptitudine ei-
dendi in egritudines consimiles sue complexio-
ni / que Auic. ponit. ¶ Ad hoc respon. q̄ cap-
est sufficiens. ¶ Ad primum aut q̄ dicebatur
q̄ non posset it signa sumpta a pectore. Dico
q̄ ista signa subadiūtur per ea que sunt dicta
de signis cordis. Vel dic / q̄ signum sumptum
a pectore non uerificatur de pulmone / nisi cum
pulmo in complexionē concordat cum cerebro
& corde. ¶ Itē signa que sumūt a grossitie
& subtilitate & magnitudine & paruitate uo-
cis / magis pertinet ad cānam pulmonis / q̄ ad
pulmonem / Auicem / uero coniunxit simul si-
gna pulmonis / & cāne. Sed Galen. distinxit.

¶ Item signa / que sumuntur a colore faciei /
significant super complexionem egritudinalē /
qd̄ patet de rubedine maxillarum significante
perplemoniam. ¶ Item signa dissepantē
composita intelliguntur per simplicia / sicut
fecit sup̄ de signis uentris. ¶ Ad ultimū tñ di-
co / q̄ per ea que Gal. hic ponit / intelliguntur
signa que sumuntur ab aptitudine cadendi in
egritudines consimiles sue complexionis / Cum
enim dicit / q̄ pulmo frigidus leditur ab inspi-
ratione frigida / uult q̄ facile cadat in egritudi-
nē sibi consim. ¶ De tercio sic procedo / uidet q̄
tur q̄ pulmo sit complexionis calide & sicce / p̄
quia nutrit sanguine arteriali / sicut dicit Gal. 11.
lib. 4. de iuuamentis / Et Auic. p̄ cañ. de cōp-
tionibus membris / Et quia pulmo est uicinus
cordi / cuius

As signa
pulmonis
de dicit
p̄ p̄
capitulum

Qñ
p̄m

cordis/ cuius complexio est calid. & sic. & quia ipse pulmo est in continuo motu/ qui calefacit & desiccatur. ¶ Preterea patet ex colore ipsius. habet enim colorem citrinum/ qui attestatur caliditati & siccitati. ¶ Preterea ut complexio/ nis fri. & hum. qm ipsius egritudine/ ut plurimum sunt frig. & hum. & qm ad ipsum descendunt ex cerebro supfluitates flegmaticae/ que ipsum infrigidant & hument. ¶ Preterea. G. dicit in. 2. de complexionibus q nos iudicamus mebrum humidum praetum. qm apparet molle tactu/ sed pulmo est mollior epate/ quod patet tangenti. ¶ Preterea ut frigide & sic. complexionis. qm est plenus cartilaginibus/ q sunt fri. & sic. complexionis. ¶ Preterea ut ca. & hu. complexionis ppea qm est mebrum carnosum/ & omne mebrum carnosum est ca. & hu. ¶ Preterea Arist. dicit. xi. de aial. q pulmo est sanguineus. ¶ Ad hanc qonem rñd. q pulmo habet duplicem complexionem naturalem. s. & accitalem/ naturalem qdem/ quā pttaxit a prima materia ex qua factus est/ & a materia nutrimenti/ ex qua nutritur/ & qm ad hanc complexionem est ca. & hu. complexionis/ compatus ad uicini/ & habet aliam complexionem ratione supfluitatum/ que ad ipsum descendunt & ascendant/ & qm ad hanc est fri. & hum. complexionis. Et h. distinctio ponitur ab Auip. cano. de complexionibus mebror. Neq. obstat q obiectatur de cartilaginibus/ qm maior pars eius est cito. ¶ Ad arg. uero q probabat q erat ca. & sic. complexionis sic rñ. q ipse est cal. complexionis/ sed nō est sicce/ qm licet nutriatur a sanguine arteriali/ nō pp hoc non est hum. qm sanguis arterialis/ licet sit minus hum. alio sanguine/ tñ est hum. qm oīs sanguis est humi. nec etiam uicinitas cordis fecit ipsum siccam/ quia non potuit alterare complexionem suam naturalem. ¶ De. 4. sic procedo uidetur q complexio pulmonis semper conueniat cum complexione cordis. s. quia calido existente corde calidus sit pulmo/ & frigido existente corde frigidus sit pulmo/ qm pulmo nutritur ex sanguine generato in corde/ sicut dicit. G. 6. de iuuamē. mebrocum/ ergo cum complexio cuiuslibet membri debeat similari suo nutrimento/ ut dñ p. casu. de complexionibus mebrorum/ erit pulmo semper similis cordi in sua complexione. ¶ Preterea cor ca. de necessitate est magnus/ & cormagnus & cali. de necessitate requirit pulmonē magnus/ sed pulmo magnus de necessitate est cal. eo q caliditas dilatat membra a principio generationis/ ergo corde existente calido/ de necessitate pulmo erit cal. & cō argumentetis de pulmone frig. & corde frig. ¶ Preterea pul-

mo magis approximat cordi/ q ad aliq. mebrum/ ergo recipit magis ab illo influentiam/ quare illi assimilatur. ¶ Preterea ad cor cal. semper sequitur pectus magnum/ nisi cerebrū impediatur. sed ad pectus magnum sequitur pulmo magnus/ talis. n. est locus uacui/ ergo &c. ¶ Ad 3. rñ. pulmo quidem factus est ad utilitatem cordis. qm cum finis imponat necessitatem hiis que sunt ad finem/ sicut dicit. G. 2. de complexionibus/ & Arist. xi. de aial. debet pulmo illius esse complexionis/ cum qua magis iuuamētum faciat cordi/ sed cor calidum indiget maiori euentatione/ q tepatam/ ergo debuit esse pulmo complexionis frigidi/ cum calido corde. ¶ Preterea nos uidemus uentrem/ qui preparat epati non concordare secum in complexione/ ergo neq. pulmo concordat necessario cū corde. ¶ Preterea ad cerebrum magnum potest sequi pectus magnum/ corde existente frigido/ cum igitur ad pectus magnum sequatur pulmo magnus/ ergo pulmo est cali. corde existente frigido. ¶ Ad hanc qonem dico q complexio naturalis pulmonis potest considerari dupliciter/ qm ad materiam ex qua generatur/ & hoc modo non necessario concordat cū corde/ pot. n. materia ex qua generatur pulmo esse frig. corde existente ca. & e contrario. Alio modo potest considerari qm ad materiam/ ex qua nutritur/ & hoc modo magis cōcordat cū corde/ qm alimēto/ & continue pmutatur a sanguine ipsius/ & hoc potest fallere. qm nos uidemus/ q cor nutritur ex sanguine ueniente ab epate immediate/ & tñ possibile est cor diuerseficari in complexione ab epate. Dico igitur/ q ut plurimum arbitror/ pulmonem in complexione puenire cum corde/ raro autē disconuenire. ¶ Ad arg. uero q probat/ q pulmo debet esse semper cōtrarie complexionis cum corde/ dico q non cōcludit plus. n. confert ad euentationem cordis caliditas pulmonis/ ppea quia sequitur ad eam magnitudo eius/ pp quā fit ipsi ratio & respiratio/ q ipsius frigiditas/ ad quam paruitas sequitur/ & inde parua inspiratio/ & respiratio. ¶ Ad secundum dico q maior est similitudo inter cor & pulmonē/ q inter epatē & stomachum/ nutritur. n. pulmo solum ex sanguine ueniente a corde/ sed stomachus non nutritur solum ex sanguine ueniente ab epate. qm ex cibo/ qui in eo digeritur nutritur/ sicut oēs clamant auct. ¶ Ad tertium dico q quando pulmo est magnus pp magnitudinem thoracis causatam a cerebro/ talis magnitudo non est de necessitate cum ea complexione. Non. n. erat magnus pulmo ex propria & principali complexione sua/ sed quia ab alio pendeat mem-

2. de p. 2. p

4.
Interpretatio
ittere.
Tex:coi7.

bro. la magnitudine peccatoris. Vnde per uiam
accidit. factus est magnus. ¶ Ad litteram sic
accedo. Diligenter uero oportet adhibere in
tellectum &c. Idem oportet diligenter con-
siderationem habere in distinguendo signa sto-
machi a signis pulmonis / quia cōcitant in eo
q̄ est facere homines sitientes multum/aut pa-
rum. Et in eo q̄ est facere eos desiderare frigi-
dum potum/aut calidum. ¶ Et not. q̄ pplexio
naturalis stomachi calis. & sic, facit uelociter si-
tire/ & multum. Sed complexio accidentalis calis
& sic facit appetere potum frigidum/ & com-
plexio naturalis stomachi frig. & sic, facit pau-
cam sitim/ & complexio accidentalis frig. & sic,
facit appetitum calidi potus. Sed credo q̄ litte-
ra comenti sit hic corrupta. Credo enim q̄ de-
beat dicere/ q̄ complexio naturalis frig. & hu-
facit paucam sitim/ &c. Et sic accidit in stoma-
cho de complexionem naturali & accidentali/ q̄
inter eas exdit diuersitas. Similiter de comple-
xione in pulmone & corde. ¶ Sed ea que cie-
ca thoracem & epat & pulmonē & cor sunt.
Not. q̄ aliat, non facit mentionem de epate.
Licet etiam stare possit/ quia epas mutat sto-
machu/ sic cor & pulmo. ¶ Sed hic dubit. quō
pulmo & cor possunt facere sitim Pulmo enī
est membrum insensibile/ sicut dicit Auic. pmo
ca. cap. de mēbris. Neq̄ potest dici q̄ pulmo
sentit ratione pāniculi tegētis/ quia taliter pos-
semus dicere / q̄ omnis panniculus corporis/
& omnis lacertus faceret sitim/ q̄ falsum est/
quate talē sentire non facit sitim. ¶ Preterea
sitis est passio uirtutis appetitiue compositae ex
naturalis & sensibilis & talis appetitus non est
nisi in solo stomacho/ sicut dicit Gale. de inua-
mentis membrorum lib. 4. & similiter Auic.
3. can. de modis significationū stomachi/ quare
nec cor/ nec pulmo/ nec epas possunt facere ho-
minem sitire. ¶ Ad hoc dico q̄ sitis non fit in
mediate nisi ab ipso stomacho/ sed q̄ sitis sto-
machi ppter uiciniam membri exicantis
orificiū eius & calefaciētis ipsum. Vnde quia
ista membra inflāmant & deficiant os stoma-
chi/ ideo fit talis sitis. ¶ Sed p̄ra hāc solutio-
nem potest opponi. Qm̄ si talis sitis esset pro-
pter os stomachi deberet curari p potum / &
non deberet curari p aeternū frigidū inspiratū.
¶ Ad q̄ respon. q̄ potus bene curat hmoi
dispositionem. I. sitim/ sed non ita uelociter/ p
preterea/ quia remanet cā in pulmone conseruā-
tam/ & aer etiam frigidus curat eam/ quia re-
mouet causam ex pulmone procedentē. Vnde
non potest durare sitis in stomacho / cessante
causa eius nisi esset infusa. ¶ Potest ēr aliter
responderi ad principalem questionem/ ut di-

ezmus/ q̄ in corde est uirtus appropriata sue car-
ni/ per quam sitim sentit / qm̄ in eo est radix
uirtutis desideratiue. Nec obstat q̄ dicitur p. G.
q̄ appetitus animatus est solū in stomacho/ qm̄
uerbum eius intelligitur per comparationem.
Ad alia membra preter cor. Habet enim cor
ppriam naturā in sentiendo/ quā alia membra
non habent. Vult enim Auic. 6. de naturalibus
q̄ habeat sensum per ppriam naturā sui si-
ne neruis/ & sic mediāte corde faciet sitim pul-
mo. Primam autē solutionem magis credo me-
dicināse. ¶ Sed ppter eorū caliditatem sitien-
tes inspirant amplius & exsulant longius. Ra-
tio hec est / quia qm̄ pulmo & cor sunt calidi/
multiplicatur caliditas in partibus spūalibus/
que indigent euatione maiori/ & manifestā-
tione similiter. ¶ Sed hic querit. an sit uis sitis
in uerbis eius/ quia uisitur alio uocabulo in ex-
spiratōe/ & alio in inspiratōe. Ibi. n. dicit am-
plius/ & postea dicit longius. ¶ Ad hoc dico
q̄ non credo ibi esse faciendā uim/ quia Auic.
3. can. cap. de signis pulmonis posuit solum ma-
gnū anhelitū / & addidit ad hoc aliud signū
ab anhelitu. I. quia dupliciter anhelitū. ¶ Sed
sentiant secundum thoracem chauma. ¶ Sed
hoc non uidetur/ quia chauma/ cum sit in cōditiōe
non est nisi in corpore nunc egro. ¶ Ad hoc
dico/ p non accipitur hic chauma pro incēdio
quod ledit opationem sensibilibus/ sed p quā-
dam caliditate maiori/ q̄ in corpore tempera-
to. ¶ Et hii quidem bibentes/ non statim q̄
seunt. Causa hec est/ quia causa faciens sitim. I.
caliditas pulmonis non cito tollitur/ co q̄ non
transit in mediantē ad ipsum potabilis quali-
tatis/ postq̄ tñ stetit q̄ humiditas & frigiditas
potus trāsiuit ad thoracē/ mitigatū. ¶ Et
frigidus potus sinit magis. Ratio hec est/ quia
per potum frigidum/ magis temperantur mō-
bra spūalia/ q̄ per calidum/ quia calidus po-
tus/ non mitigat nisi ratione humiditatis/ frigi-
gidus uero ratione humiditatis & frigiditatis.
¶ Infrigidat autem eos & frigidus aer/ &c.
Ratio hec est / quia immediate uadit ad pul-
monem/ & ad cor postea/ & temperat eorum
inflātōem. ¶ Sed contra hoc obicitur/ quia si
cut dictum est supra in hac siti stomachus cale-
fit & deficiatur/ & aer frigidus non potest ta-
lem pplexiōem remouere a stomacho. ¶ Ad
hoc dico/ q̄ aer frigidus remouet causā fac-
tē sitim. I. caliditātē pulmonis & cordis. Vnde
de tollitur radix ipsi siti/ & sic postea non pōt
diu durare nisi esset facta mansua / tunc enim
remaneret necessario. Vel dic q̄ talis sitis quod
damodo alleuiatur per aerem/ sed non tollitur/
q̄ patet/ quia dicitur q̄ nūc alleuiat sitientes ex
uenerat.

Nū a pul-
mone cot-
eg/ sitis.

Obiectio.

Dilutio.

venere. ¶ Ita uero & e contrario habentes a frigida inspiratione sensibiliter ledant. ¶ Cōtra hoc opponitur quia sensibilis lesio operationis non inuenitur nisi in corpore nūc egro ut dicit supra Gal. in illo cap. Ea que deficiunt ab hac Et infra Comentat. de signis corporis nunc egri. ¶ Ad hoc respondeo qd hic non ponitur sensibilis lesio pro signo. ita qd hec sensibilis lesio sit in eo propter complexionem naturalem / sed accidit propter causam exteriorem. Laetare frigidum; unde idem ē qd ponere facilitatem paritēdi a complexionē naturali & actum a complexionē aeris. Aut dic qd non accipitur sensibilis lesio pro lesione egri / tudinis nunc / sed pro quodam nocamento qd sentit ab eo qd tale h3 pponit & h3 ē nocmō qd sentitur ab eo qui leditur nocumētum egri tudinis. ¶ Hic potest fieri questio an pulmo iste delectetur i frigidis / licet noceatur ab eis: sicut Romachus frigidus. ¶ Ad hoc patebit solutio in fine capituli. ¶ Sed etiam flegmaticas superfluitates loquentes & cum tussi expuant. Ratio huius est / qd uapores ad ipsum ex toto corpore ascendentes / conuertuntur in flegma: pp suam frigiditatem / & etiam qd superfluitates descendentes ex cerebro ad ipsum / non consumuntur / sed remanent indigeste pp frigiditatem. ¶ Sicci tates uero pulmonis / sine superfluitate sūt & pure a flegmate. Ratio huius est quia ex sui parte non multiplicat superfluitates / sed consumit. ¶ Sed hic uidetur de seculo. Nam Auic. ponit. 3. can. de signis pulmonis. 3. alia signa. dyspneam / & uocem grauem / & asperitatem uocis. ¶ Ad qd rñ. qd uox grauis & asperitas uocis possunt intelligi per contrarium eorum que dicit de humida complexionē pulmonis. Ponit. ubi mucam. i. uocem cui contrariatur uox aspera & uox grauis. Iste enim uoces habent qdam claritatem cum seiflura / & sic opponuntur obscuritati, unde sūm aliam translationem ponitur in sicco pulmone pro signo claritatis uocis / quā possumus exponēdo attrahere ex illo uerbo / & pure a flegmate. Dyspneam uero non posuit / quia obscurum erat signum in hac complexionē / poterat. n. esse & in humida & in sicca cōplexione. ¶ Quemadmodum humiditates obscuram & rauicam operantur uocem / Hic idem intelligit. G. per obscuram & rauicam. ¶ Sed qd hic. qd nō docuit significare super complexionem pulmonis per alias differētiās uocis / nisi p obscuritatem & claritatem. ¶ Ad hoc rñ. qd h3 ideo fecit / qd alie dīe uocis magis dependebant a cāna pulmonis / & a gutture; qd a pulmone / sicut infra patebit. ¶ Preterea queritur / quare in calida & frigida complexio

ne pulmonis non posuit aliquod signum a uoce / sicut in hum. & sic. ¶ Ad quod respondeo qd claritas & obscuritas uocis dependebat a duritie & mollitie organi: que sunt effectus passionum qualitatum / & hoc ideo / quia uox fit per quandam percussionem organorum uocallium / & non dependebat a calido & frigido. ¶ Incurrunt autem eis superfluitates magne / & acute loqui uolentibus. Ratio huius est / qd quando homo conatur mittere uocem magnā & autam / fortificatur caliditas propter motum circa partes pulmonis / que caliditas dissoluit humiditates / & attrahit / sicut dicit Gale. in Com. illius afforis. Quibusq; tussis siccet / & modice &c. ¶ Circa totum capitulum oportet queri an distemperantie naturales pulmonis differant ab egritudinalibus ea differētia / qua differēbant in uentre. scilicet qd naturales appetant similia / & egritudinales contrarias. Et uidetur qd sic / quia Co. supra dixit qd ista differētia erat uniuersalis in omnibus membris & non solum in stomacho. Et uidetur qd non / qd supra dixit qd frigidus aer refrigerabat pulmonem calidum / & calidus frigidus. & dixit qd frigidus sensibiliter ledabatur ab inspiratione frigida / quare distemperantia naturalis trahitur similibus & gaudet contrariis. ¶ Ad euidētiā huius questionis nō. qd signa distemperantie egritudinalis pulmonis / & distemperantie naturalis adinuicem conueniunt & differunt / differētia quidem est duplex. Vna quidem / quia aliquod signum inuenitur in naturali / qd non inuenitur in egritudinali. puta latitudo pectoris que est signum calidi pulmonis naturaliter / & non est signum calidi pulmonis egritudinaliter. Alia differētia est / quia signa distemperantie naturalis sunt stabilia / quoniam non mouentur / signa uero distemperantie egritudinalis ueniunt & recedunt / conueniunt autem signa naturalis & egritudinalis distemperantie in hoc / quia omnia signa que ponuntur hic de naturali distemperantia / inueniuntur in egritudinali preter signum qd sumitur a latitudine pectoris / & h3 qd aliud ē simile / sed in egritudinali inueniuntur multa que non inueniuntur in naturali / sicut dicit Auic. tertio canone / cap. de signis pulmonis. ¶ Ad id uero quod opponebatur de Co. scilicet qd ista differētia erat generalis omnibus membris. Respondeo qd illud uerbum intelligitur in appetitu cibis / non autem habet locum in his / que tangunt corpus interius / uel exterius / sicut est aer.

nīs qualitatibus uocis nihil / ut in passiuis.

An in pulmone ita i temples pp egritudinē dissidēt a natiuis / ut in uterico;

Decernit

Tex. 4101

Non vero ipsa vocis. Magnitudo a caliditate fitque admodum neque paruitas a frigiditytate fit. Sed hoc quidem ab amplitudine trachee arterie fit: ex exufflatione vehementiori. Paruitas vero contraria sequitur. **C**irca neque semper neque principaliter fin accidens et ex solis naturalibus crassibus supernientibus non sequitur vocis magnitudo et paruitas. **C**um vero huiusmodi organa propter crassim facta sunt talia scilicet ampla vltra stricta talis vox consequitur et propterea ex voce est aliquid de naturalis crassi colligere. Item vox lenis leuitatem trachee arterie sequitur: Et aspera asperitatem. Leuitas vero arterie contemperatiam crasseos sequitur. Asperitas vero siccitatem. Asperitas asquiditatem inaequalitas que dam est fin corpus durum. Arteria vero operatur duram omniomerum partium eius siccitas. Inaequalem vero eius disperse humiditatis indigentia. Ad eundem vero modum neque acuta vox natura sine angustia gutturalis neque grauis sine latitudine fieri potest. Angustia enim naturalis filla est frigiditytatis. Amplitudo vero caliditatis. Proportionabiliter vero naturalibus differentiis vocum que fin passionem perficiuntur cognitiones existentes efficientium causarum sunt: de quibus omnibus de his que de voce dicta sunt sufficienter determinatur est. **C**um vero animalis partes que intrinsecus sunt non leues sunt crasseos cognitiones. Tandem est tamen ea que adimatiua innocentia cognoscere. Amplius et secundum naturalium potentiarum operationes. Dictum est autem in tertio loco de causis que vltimulufque potentie virtutis et vltij dominatrix est crasis. Crasseos igitur cognitiones et species dicte sunt.

Tex. 411

Tex. 411

Tex. 4113

Postquam determinatur de signis pulmonis / determinatur consequenter de signis canne pulmonis: vel aliter continua / quia posuit Author vocem daram & rancam esse signa in complexione pulmonis: & quia contingebat etiam vocem permutari a canna pulmonis: loquitur modo de voce / prout significat super cannam pulmonis: usque. Alii vero partes. Tbi uero ponit signa sub hoc uisloquio aliorum membrorum intrinsecorum que habent uirtutem innatam & influentem. Diuiditur autem pars prima in 2. Nam primo ponit signa significantia super etiam pulmonis: que sumuntur a naturalibus differentiis uocum. Secundo ponit comparisonem uocum accidentalium ad naturales. Datur prima usque. proportionaliter uero. Prima diuiditur in partes 4. In quarum prima ponit modum significandi super complexione canne pulmonis per magnitudinem & paruitatem uocis. In secunda uero osidit generalem habitudinem complexionis ad compositionem membrorum uocalium. In tertia ponit signa sumpta ab asperitate & lenitate uocis. In quarta ponit ea que sumuntur a grauitate & acuitate. Prima usque. Quoniam igitur hi organa. Secunda usque. Et lenis. Tertia usque. Ad eundem uero modum. **C**um ergo 6. partes huius lectionis. Dicit ergo de prima quod magnitudo uocis non fit a caliditate / sicut neque paruitas uocis fit a frigiditytate / sed magnitudo uocis fit a latitudine canne pulmonis: & fortitudine exufflationis: & paruitas eius fit a strictura canne pulmonis & debilitate exufflationis. Et ex his manifestum est quod magnitudo / & paruitas uocis significant super naturales crases non semper: sed aliquando: & non per se / aut immediate / sed per accidentem mediate. **C**um de secunda parte dicitur quod nos possumus aliquid significare per uocem super naturalem crasim, quoniam organa uocalia habent compositionem per naturalem complexione / ut fiat talis deductio uox immediate procedit a compositione membrorum uocalium: Compositio uero membrorum uocalium procedit a naturali complexione ipsorum: igitur per uocem possumus aliquid significare super complexione naturalem. **C**um de tertia parte dicitur / quod uox lenis significat lenitatem canne / lenitas autem canne significat contemperatiam complexionis eius: & sic de primo ad ultimum / lenitas uocis significat complexione temperatam ipsius canne / similiter uox aspera significat asperitatem canne: & asperitas canne significat super siccitatem canne pulmonis: quare

nis. quare asperitas significat siccitatem canne.
 ¶ De quarta parte dicit q. uox acuta significat immediate super angustiam & angustia significat super frigiditatem complexionis. Nā angustia est naturalis filia frigiditatis. I tē grauitas uocis significat super latitudinem canne/latitudo autē canne significat super caliditatem/ quia latitudo est naturalis filia caliditatis. ¶ In secunda parte principali dicit q. dñe uocum que sunt per aliam passionem sunt pportio/ nales in significando super suas cās uocibus naturalibus. ¶ In tertia parte principali dicit q. alie partes interiores preter stomachum/ & pulmonem/ non habent leuem cognitionem/ sed debemus temptare cognoscere per iuuātia & nocentia/ & per uirtutem & uitium naturalium operationum. ¶ Circa istam lectionem queruntur quedam generalia/ & quedam specialia iuxta litteram. Generalia uero sunt. 5. quorum primum est de ordine. Secundum de sufficiētia capituli. Tertium est de naturali cōplexione canne pulmonis. Quartum utrum cōplexio canne pulmonis semper conueniat cum cōplexione pulmonis. Quintum est de institutionis & adionibus uocalibus. ¶ De primo sic procedo/ uidetur q. signa canne pulmonis debissent precedere signa pulmonis. qm canna pulmonis est sensibilior pulmoni/ qm eius qñtatem possumus per uisum & tactum cognoscere/ & eius signa cum sumantur a uoce/ uidetur et manifestiora signis pulmōis. ¶ Ad cōtrarium/ pulmo. n. magis operatur ad seruitiū cordis/ & est illi uiciniōr q. canna/ & est etiam sicut pars pulmonis/ qñ debuerūt signa pulmonis precedere. ¶ Preterea pulmo cōmunicat cum uentre in quibusdam signis/ qñ oportet immediate signa eius coniungi cum signis uentris/ qñ concedo. ¶ Ad arg^m uero q. fiebat in contrarium dico q. licet canna pulmonis/ & potius sine nobis sensibiliora pulmoni/ tñ maius sit necessitas in preordinando signa pulmonis/ cum signis uentris/ q. necessitas que pēdet ex maiori sensibilitate/ neq. etiam cōcedo q. omnia signa trachee sint manifestiora signis pulmonis/ qm a pulmone sumantur etiā signa a uoce & sui/ que sunt manifestissima signa. ¶ De secundo sic procedo/ uidetur enim h. capitulum esse defiēis/ quoniam non ponit hic omnium complexionum canne pulmonis signa/ & simplicium & compositarum/ sicut fecit in pulmone. ¶ Preterea uidetur esse superfluum hoc capitulum/ quoniam Galen. deternando de signis uentris/ non fecit aliquod speciale capitulum de signis meri. quare neq. hic debuit facere mentionem de signis canne

pulmonis. ¶ Preterea pulmo non uidetur esse membrum/ qd habeat uirtutem innatam/ & influentem/ quoniam non est nisi cartilagineus & ligamenta/ sicut patet in anathomia. ¶ Ad hanc questionem respondeo/ q. hoc capitulum est sufficiens/ & dic q. omnium complexionum simplicium in cōponuntur signa. Nam per uocem magnam & grauem significatur caliditas/ & per paruam & acutam significatur frigiditas/ per uocem autem lenem/ significatur temperamentum inter humidum/ & siccum/ & per uocem asperam/ sine superfluitate siccitas/ sed p asperam cum superfluitate significatur humiditas. E per simplices dedit nobis intelligere compositas. ¶ Ad argumentum uero q. probabat/ q. erat superfluum capitulum/ propterea quia non posuerat capitulum aliquod de signis meri. Dico q. non est simile de meri ad stomachum & trachee arterie ad pulmonem/ quoniam meri est pars stomachi/ sicut dicit Galen. quarto de iuuamentis & Auit. tertio cas. de anathomia stomachi & meri/ trachea uero nō est ps pulmonis. ¶ Sed forte cōtra hoc obicitur/ quia dicit Aui. tertio cas. de anathomia pulmonis/ q. pulmo componitur ex multis partibus/ quatum una est canna/ & sic trachea uidetur esse pars pulmonis. ¶ Ad qd respondeo q. A uice. loquitur ibi de canna minutim diuisa in pulmone. Sed modo loquimur de canna elongata a pulmone. ¶ Ad aliud dico/ q. canna pulmonis habet uirtutem influentem/ nō ratione cartilaginis/ sed ratione panniculi/ ragentis ipsam & arterie uenarum/ & arteriarum. ¶ De tertio sic uidetur enim q. canna pulmonis sit complexio nis temperate. quoniam in ea sunt lacerti qui sunt calide & humide complexionis/ & panniculi qui sunt frigidi & succi. ¶ Preterea uidetur complexio nis frigide & sicce/ quia in eius compositione non sunt nisi cartilaginee & ligamenta & panniculi/ que omnia sunt frigida & sicca. ¶ Preterea uidetur esse complexio nis calide/ eo q. semper est in motu propter attractionem aeris. ¶ Preterea uidetur esse cōplexio nis humide propter ascensum & descensum flegmaticarum superfluitatum ad tpatam. ¶ Ad hanc questionem dico q. naturalis complexio canne pulmonis est frigida & sicca/ & concedo rationem que hoc concludit. ¶ Ad primum autem q. opponebatur in contrarium. Dico q. lacerti non sunt de substantia canne pulmonis/ & dato q. essent/ sunt pauce quantitatis respectu membrorum frigidorum/ & siccorum componentium eam. ¶ Ad secundum dico/ q. licet canna pulmonis sit in motu

Obiectio.

Diffusio.

Quonā tpa mēto aspera arteria

Sit ne cum
pulmōe cō-
peramenti
eiusdē aspe-
ra arteria.

non sequitur propter hoc q̄ debeat esse ca. car-
rilagines enim iuncturae semper sunt in mo-
tu non tamen sunt calidae. ¶ Ad tertium di-
co q̄ non potuit tantum humiditas flegmati-
ca/que transit per eam / ut humefaret mem-
bra spermatica/que sunt in ea. ¶ De quarto
sic procedo/uidetur enim q̄ canna in pulmo-
ne semper sit similis cōplexionis cum pulmo-
ne. quoniam canna exiens a pulmone cum can-
nulis paruis/que sunt in pulmone / similis est
cōplexionis/cum sit una substantia cum eis/
sed canne que sunt diuise in pulmone / conue-
niunt in complexione cum ipso pulmone / eo
q̄ sunt pars pulmonis/sicut dicit Aui. 3. cano-
de anathomia pulmonis ergo &c. ¶ P reter-
ea canna uidetur orta a pulmone / eo q̄ sic se
habet cāna ad pulmonem/ sicut uena ad epa-
tem transit enim per ipsam/ & defert ea que gene-
rantur in pulmone/ & que intrant & exeunt a
pulmone/sicut uena facit in epate / sed ortum
& id a quo oritur attestantur sibi inuicem/ si-
cut dictum est supra de signis cerebri/q̄ fieri
non posset/nisi in complexione conuenient.
¶ P reterea pulmone existente calido/opor-
tet pulmonem esse magnum/ & pulmone exi-
stente magno/ oportet canulas esse magnas/
& per consequens eas esse calidas quare si pul-
mo est calidus/ & canulae diuise in eo sunt
calidae/ & sic per consequens totam cannam o-
portet esse calidam . cum sit una substantia cū
illis/ & eodem modo potest argui de frigidita-
te. ¶ Ad contrarium/ canna quidem pulmo-
nis est membrum solum spermaticum/ pulmo
uero est pro parte spermaticum / & pro parte
sanguinem/canna. n. diuise in eo/ & uene/ & az-
terie/ & pellicule cogūt ipsam esse membrum
spermaticum/ caro uero est sanguineum/ sed qñ
aliquod membrum componitur ex parte san-
guinea/ & ex parte spermatica/ possibile ē par-
tem spermaticam in genere spermaticos mē-
brorum diuersificari/ & partem sanguineam in
genere sanguineos/ uerbi gratia/ sit enim bra-
chium nobis exemplum/ qđ quidem potest ha-
bere ossa calida in genere ossium/ & potest ha-
bere carnem frigidam in genere carnis. quoni-
am potest brachium habere ossa grossa/ & la-
ra & carnem paucam. qđ illa essent cali. & hec
frigida erit. ¶ P reterea canna est frig. & sic
cōplexionis/ sed pulmo est calide. quare nūq̄
conueniunt. ¶ P reterea possibile est aliquem
habere uocem acutam/ & sibilare fortiter ppter
cōplexionem pulmonis. qđ simul erit canna
pulmonis frigida/ & pulmo cali. ¶ Ad hanc
qñem rñ. q̄ duplex est comparatio canne pul-
monis ad pulmonem in complexione. Vna q̄

dem prout comparantur ad medium in gene-
re membrorum/ ut ad cutem / & hoc modo nūq̄
conueniunt in complexione/ eo q̄ pulmo ē ca.
& cāna pulmonis frig. Alia uero comparatio est
canne ad pulmonem/ fm q̄ canna ponitur ca.
uel frig. compando eam ad medium sui gene-
ris. scilicet cāna pulmonis equalē. dicimus. n. cāna
cal. & frig. & equalē/ & sūe possumus consi-
derare pulmonem compando ipsum ad mediū
sui generis/ & fm hūc modum credo q̄ canna
pulmonis ut plurimum cōueniat cum pulmōe
in cōplōne/ ut dicamus q̄ pulmōe cōte frigidus
na est frig. & cō. tamen non credo esse necessa-
rium uel potuiri. n. sperma ex quo generatur cā-
na/ frig. esse in genere spermatis/ & sanguis ex
quo generatur sūt pulmo/ potuit esse calidus pe-
nere sanguinis/ & sic erit tunc cāna frig. & pul-
mo cal. ¶ Ad arg. uero primum q̄ probatur
necessario conuenire in cōplexione/ dico q̄ cā-
nule diuise in pulmone non sunt necessario
eiusdem cōplexionis cum pulmone/ quoad na-
teriam primam/ ex qua fiunt sūt. s. ipsum sper-
ma/ sed forte alterate fuerūt a qualitate carnis
pulmonis/ & hanc alterationem nō recipit cā-
na que est extra pulmonem / & sic in isto casu
cāna que est extra pulmonem dissoluitur in cō-
plexione cum cāna que est in pulmone pp alter-
rationem quā recipiant a canna pulmonis. Si
mile cuius est de uenis/ que sunt in oculis/ etc.
bro. n. existente cali. & epate tepato uene que
sunt in oculis erunt cal. pp caliditatem cerebri.
Et iterum dico q̄ potuit esse. contra-
tas inter complexionem spermatis ex quo fi-
de sunt canne diuise in pulmone/ & comple-
xionem sanguinis/ ex quo facta est caro pulmo-
nis/ q̄ caro pulmonis nō potuerit cōuenire ad
se cōplexionem illarū cānularum. ¶ Ad secon-
dum dico q̄ cāna pulmonis non dicitur habere
ortum a pulmone/ eo q̄ pulmo nō est mem-
brum principale/ quibus habeat aliquā similitudi-
nem cū uena procedente ab epate. ¶ Ad 3. dī-
co q̄ nō est necessarium pulmone existente ma-
gno/ totam cānam pulmonis esse magnam/ sūt
enim cum magno pulmone canna esse sūtilis/
maxime illa que est extra pulmonem/ ille uero
cānule que sunt in pulmone diuise/ magis con-
ueniunt cū q̄tate pulmonis/ licet etiā nō ne-
cessario cōueniant/ q̄a possibile est pulmōem
ē magnū pp multitudinē carnis/ & nō pp ma-
gnitudinē cānularū. ¶ De 5. sic procedo. dico
igit q̄ uox hēt factorem & infirmum/ factorem qđem
est lacertus/ qđ apud epiglottē/ infirmum uero
eius est duplex/ nam qđem principale. s. epi-
glottis & lingua fistula/ tñ fm ueritatem nō est
principale/ nisi lingua fistula. Instrumentum
uero non

uero non principale est duplex, scilicet mittens & coadiuuans/ mittens quidem sicut diafragma comprimendo pulmonem/coadiuuans sicut lacerti pectoris/hæc omnia leguntur tertio cap.de uoce/& 7.lib.de iuamentis membro/ram. ¶ Et est not^m. q. 5. sunt actiones una se quens aliam in aeris emissionem per instrumenta uocalia, exitus aeris cum anhelitu/& flâmê sine ictu, & flâmen cum ictu/& uox/& loquela sicut dicitur quarto de interioribus. Ex quibus uerbis notatur / q. instrumenta loquæle completa sunt alia ab instrumentis uocis/& sunt lingua / palatum / & dentes / & hinc similia. ¶ Ad litteram sic accedo. ¶ Non uero ipsa uocis magnitudo a caliditate fit, immediate. ¶ Sed hæc quidem ex amplitudine tracheæ arteriæ/exufflatione uehementi. Hic ponit author duas causas immediatas magnitudinis uocis. scilicet latitudinem cænæ pulmonis & intelligo latitudinem epiglotis etiam/& exufflationem uehementiorem / que fit per lacertos constringentes pulmonem in emissionem aeris. ¶ Paruitas uero contraria sequitur, i. uox parua procedit a strictura tracheæ/& a debili sufflatione. ¶ Ita q. neq. principaliter & c. Hic concluditur modum quem magnitudo & paruitas uocis sequitur complexionem naturalem ipsius cænæ pulmonis/quâ pclusionem uenatus erat in presentia. ¶ Constructus autem sic ponitur itaq. magnitudo & paruitas uocis non sequuntur semper neq. principaliter, i. immediate naturales crases; sed sequuntur eas secundum accedens/& non sequuntur solum superuenientibus naturalibus crasibus/sed cum naturalibus crasibus oportet fortem uel debilem esse exufflationem / fortem quidem exufflationem oportet esse cum calida complexione / ad faciendam magnam uocem / quia non sufficeret caliditas pulmonis esse latam ex caliditate / nisi cum ea esset fortis exufflatio / & cum frigida complexione & strictura cænæ pulmonis oportet esse paruum exufflationem ad faciendam uocem paruum. quoniam si esset canna pulmonis stricta ex frigiditate/& exufflatio fortis non sequeretur uox parua/sed acuta. Erant igitur in illa conclusione duo; scilicet exponendum & exponens;& exponendum h. est. Itaq. neq. semper neq. principaliter / exponens autem hoc ex solis naturalibus crasibus non superuenientibus/ quoniam hoc est uerum. ¶ Sed secundum accedens exponit illud; Neq. principaliter, q. enim ad aliquid principaliter non sequitur / sequitur secundum accedens/ id est mediate/& id qd dicit. Solis naturalibus crasibus non superuenientibus. Exponit id qd dixerat/ neq. semper/ ut / & fit sensus

sus/& magnitudo/& paruitas uocis non sunt semper a crasibus naturalibus/ quia si sole crases naturales superueniunt/& non fit cum illis fortis uel debilis exufflatio/ non sequitur magnitudo & paruitas uocis. ¶ Potest et aliter poni constructus in hoc loco/& solis naturalibus crasibus non superuenientibus/ id est magnitudo & paruitas uocis / sequuntur propter solas naturales crases / & non sequuntur propter superuenientes / & hunc constructum uidetur uelle alia translatio/& Co. ¶ Potest & tertio construui/ ut dicat q. magnitudo & paruitas uocis sequuntur/ non superuenientibus solum naturalibus crasibus/ sed etiam superuenientibus accidentalibus. ¶ Primus autem constructus est melior omnibus/ si bene inspiciatur intentio Gale. Secundus autem constructus tenetur communiter/ sed mihi uidetur q. alia translatio non bene in hoc loco habeat. neq. Comen. bonum intellectum habuit/ tamen sustineri potest id qd dicit ipse. Tertius uero constructus est omnino improbandus/ licet uideatur probari per illum textum. Infra proportionaliter uero & c. Teneo ergo solum primum constructum. quoniam ex eo colligitur ueritas & intentio Gal. Ex secundo uero licet colligatur ueritas/ non tamen uidetur mihi Gal. intentio. In expositione autem non sufficit ueritatem dicere/ sed solum id quod author intendit / sicut dicitur in Comen. pronomen in pluribus locis & in Comen. regiminis acutorum. ¶ Circa hunc. 5. tria queruntur / quorum primum est/ Utrum canna pulmonis possit esse principale instrumentum uocis. Secundum est / utrum ex ampla arteria cum calida complexione / sine forti exufflatione possit esse uox magna. Tertium est / utrum magnitudo & paruitas uocis possint fieri ab accidentalibus crasibus. ¶ De primo sic procedo/ uidetur enim q. canna pulmonis sit principale instrumentum/ diffinitio. n. Boet. sic uocem in Co. per hiern. uox est aeris quedam percussio per linguam que fit per quasdam gutturas partes/ que arterie uocantur. Item a pho. in. 2. de aia sic diffinit. Vox est inspiratio aeris facta ab aia in partibus que sunt ad arteriam uocalem/ in utraq. n. diffinitione ponitur trachea arteria/ qd cû diffinitio dicat qd est esse rei/ & in istis diffinitionibus ponatur infirmum/ id est credere/ q. istud sit principale infirmum/ q. in ea ponitur. ¶ Preterea. G. docet hic significare per uocem super cannam pulmonis. quare uidetur esse principale infirmum ¶ Ad contrarium autem est tex. A uic. tertio canone. & Gale. septimo de iuamentis. uox/ sunt enim q. principale infirmum uocis sit epiglotis

Pulchrū id
de iterptis
officio.

Sit ne uox
cisa a pte
arteria/ istru
mētum pri
marium

Text. 90.

& lingua fistule & uerius dicitur lingua fistule
 q̄ epiglottis. ¶ Ad arg. uero qđ sumebatur ex
 illis diffinitionibus eo q̄ in illis ponebatur ar
 teria. Dico q̄ ibi arteria sumitur non solum p
 canna pulmonis sicut hic accipimus sed p om
 ni instrumento uocali. Trachea enim arteria
 prout proprie sumitur pro ipsa canna pulmo
 nis est instrumentum deferens aerem & non
 perficiens uocem. ¶ Ad secundum uero q̄ op
 ponebatur quia Gal. hic ponit signa eiusdico
 etiam q̄ ipse accepit hic tracheam arteria la
 ge ad ipsum epiglottem & non solum ad can
 nam pulmonis unde dicit infra q̄ acuta uox si
 gnificat angustiam gutturis. ¶ De secūdo sic
 procedo uidetur enim q̄ lata existit trachea
 arteria de necessitate sequitur uox magna. qm̄
 in uoce trachea arteria impletur aere moto p
 amplitudine eam. Si igitur ipsa est magna oportet aerem
 qui mouetur per eam habere magnas dimen
 siones longitudinis latitudinis & profundita
 tis qđ erit uox de necessitate magna. ¶ Pre
 terea fortis exsufflatio uidetur facere uocē for
 tem sed non de necessitate magnam / qđ licet
 aer debiliter moueatur per tracheam arteria
 & debiliter pertrahatur ab instrumentis uoca
 libus tñ potest habere magnas dimensiones &
 erit tunc uox magna & debilis. ¶ Ad contra
 rium etiam. G. ponit expresse in rex. & Com
 box idem uult expresse q̄ si trachea arteria sit
 magna & non sit fortis exsufflatio. qđ uox nō
 erit magna. ¶ Preterea nos uidemus in pul
 su magno de necessitate conuenire fortitudi
 nem uirtutis sicut dicit Gal. & omnes aucto
 res loquentes de magnitudine pulsus sūt in uoce
 magna oportet esse magnam uirtutem facien
 tem exsufflationem. ¶ Ad hanc questionem
 dico q̄ ad uocem magnam necessariū regun
 tur amplitudo trachee & exsufflatio fortis si
 cut dicit Iser. si. n. trachea esset lata & non esset
 fortis exsufflatio esset uox grossa sed non esset
 longa uox aut magna debet habere tres dimen
 siones excedentes oē. n. corpus qđ proprie dī
 magnum debet habere excessum dimensionū
 sicut dicit Gal. in Com. illius affo. In magnitu
 dine corporis uox aut est corpus / ut uult plū
 in. 6. p. principiis & Priscia. in maiori uolumi
 ne unde quia uox formatur in aere exteriori
 indiget magna impulsione / ad hoc ut fiat lon
 gitudo eius & etiā dico q̄ in grossitudine de
 ficit uox qm̄ uirtus expulsiua aeris ē debilis. qm̄
 fortis insufflatio aeris dilatat organa uocalia
 & parua insufflatio non extendit ea. qđ etiam
 in grossitudine deficit ita q̄ parum excedit tē
 peramentum in grossitudine. ¶ Coniungunt
 ergo. 9. combinationes hoc modo. Ponatur. n.

trachea artēcia ampla stricta & mediocri &
 ponatur fortis exsufflatio & debilis & medio
 cris. Compose ergo fortem insufflationem cū
 lata trachea & habebis uocem magnam ualde
 Et compone cum mediocri trachea & habebis
 uocem in grossitudine moderatam & exce
 dentem in longitudine. Et de hac non fecit
 auctor mentionem. supponit enim eam ex ex
 tremis & suppose fortem insufflationem cum
 stricta trachea / & habebis uocem deficientem
 in grossitudine & longissimam & hanc uocat
 Gal. uocem acutam infra & ad similitudinem
 huius compone insufflationem mediocrem cū
 trachea ampla & erit uox magna in grossitu
 dine & moderata in longitudine & compo
 ne eam cum trachea mediocri & erit uox mo
 derata in omnibus dimensionibus & compo
 ne cum stricta trachea & erit uox deficiens
 in grossitudine & excedens in longitudine. tñ nō
 erit longissima uirtus. n. expellens eam sit mo
 derata expellit paucum aerem longius q̄ aer
 moderatum. tñ non longissime sicut facit ui
 tus fortis aerem paucum. Item compone ex
 sufflationem debilem cum ampla trachea &
 habebis uocem excedentem in grossitudine
 parum & deficientem in longitudine & ideo
 dixi parum excedentem in grossitudine / quia
 exsufflatio debilis deficit ab extensione quod
 rata organo uocalium tñ oportet aliquantu
 lum excedere in grossitudine / quia exsufflatio
 uocem faciens de necessitate facit artem tran
 sire cum quadam percussione & propterea in
 lata canna de necessitate excedit uox in gros
 situdine quia uirtus uocifera non pōt tñ desin
 cere / quin faciat transire aerem per locum an
 gustum. Si uero componatur parua insufflatio
 cum mediocri canna / sit uox parum deficiens
 in grossitudine eo q̄ parua insufflatio deficiat
 a mediocri dilatactione membrorum uoca
 lium & fiet deficiens in longitudine plusq̄ in
 latitudine minus tñ deficit in longitudine / q̄
 deficiat qm̄ coniungitur cum ampla trachea
 propterea quia multum aerem non pōt sic ad
 gum expellere / sicut paucum uel mediocrem.
 Si uero coniungatur parua insufflatio cum stri
 cta trachea erit uox deficiens in grossitudine
 multum / quia due cāe conueniunt ad subtilita
 tem uocis in longitudine uero poterit ēē mo
 derata & superabundans & deficiens. Modera
 ta quidem Si tanto est strictior trachea debito
 quāto insufflatio debilior superabundans uero
 erit si trachea est magis stricta q̄ insufflatio sit
 debilis deficiens uero erit in longitudine si in
 sufflatio est magis debilis q̄ trachea sit stricta.
 Patet ergo qualiter sunt. ix. combinationes ex
 quibus

Sit ne uox
 cis magni
 tudo a sola
 asperterie
 amplitudine

1. affo. 54.

quibus sunt. & dicitur uocis ratione quiritatis ex quibus possunt fieri multo plures. Si triplicentur compositiones sicut fecimus in ultima compositione & ex his uerbis patet solutio ad omnia que sunt obiecta bene intelligenti. ¶ De tertio sic procedo unde tur. n. q. accidentales complexionem mutant uocem in quiritate per textum infra qui dicit. Proportionaliter &c. Et per text. Aui. 3. can. cap. de uoce: loquens. n. de accidentalibus dominis uocum dicit caliditatem facere uocem magnam & frigiditatem acutam. ¶ Ad contrarium uox perficitur per epiglottē qui est membrum spermaticū cū nō sit nisi cartilagineus sicut dicit anatomici sed membra spermatica non recipiunt dilatationem per accidentales complexionem. ¶ Per reterea Gal. ut dicit in text. q. magnitudo & paruitas uocis sequuntur solum naturales crases & non superuenientes q. non mutant magnitudinem & paruitatem uocis ab accidentalibus crasibus. ¶ Ad hanc quoniam respondeo & dico q. magnitudo & paruitas uocis possunt dupliciter considerari. Uno modo quum ad insufflationem procedentem a uirtute lacertorum mouentium membra uocalia & quum ad hoc complexionem accidentales mutant uocem in magnitudine & paruitate q. enim debilitatur uirtus insufflationis propter malam complexionem fit uox parua. Si uero consideremus quiritatem uocis per compositionem ad membra que constituent cannam pulmonis qualia sunt cartilagines & pellicule tunc dico q. accidentalis complexio potest mutare uocem ad paruitatem sed est mutatio parua unde dicit Gal. in lib. de iuuament. mēbris. 7. q. in febricitantibus sunt uoces acute & graciles propter desiccationem canne pulmonis sed talem desiccationem credo magis prouenire a desiccatione lacertorum / q. a desiccatione materialium canne nihilominus tñ & ipse cartilagines cum suis pelliculis aliquam strictionem recipiunt. Item propter malam complexionem frigidam membrorum uocalium fit fieri fluxus reuerti & oppilarur aliquantulum canna. q. fit uox parua. Ad magnitudinem autem non credo potest mutari uocem propter accidentalem complexionem. ¶ Alio uero modo soluit Haly hanc questionem quia dicit q. complexio accidentalis non mutat uocem ubi fuerit mansua & succederet modo radicali. ¶ Sed h. nō credo quia in febribus paucorum dierum fit uox parua & postquam febris recessit / redit uox ad suam naturam. Et ex istis uerbis patet solutio omnibus argumentis ab utraque parte. Tñ quoddam fiebat argumentum per illum textum. s. q. magnitudo & paruitas uocis consequuntur crases naturales &

non superuenientes / q. d. non soluitur per hanc distinctionem sed soluitur per contrarium quod supra posui in eodem text. ¶ Quoniam ergo si organa facta sunt talia consequitur talis uox. No. q. per hoc q. dicit talia / dat intelligere quiritatem & formam membrorum uocalium quiritatem quidem / ut magnitudinem & paruitatem canne pulmonis. Formam uero ut lenitatem & asperitatem trachee & angustiam generationis & propter hoc posuit est iste. ¶ In medio inter ea que spectabant ad quiritatem uocis & ea que spectabant ad asperitatem & lenitatem. unde insertus ex supradictis quando dicit. Quoniam si organa &c. Et continuatur cum sequentibus quoniam scilicet dicit. Et enim lenis uox &c. ¶ Sed circa hanc. ¶ Incidit questio dicitur. n. q. consequitur talis uox propter organa talia facta a tali crasi sed hoc non uidetur quoniam & si organa uocalia sunt magna non fiet magna uox / nisi sit fortis insufflatio sicut patet ex. ¶ procedenti. ¶ Ad quod respondeo q. quedam differentie uocum sequuntur compositionem trachee arterie solum sine aliqua differentia insufflationis sicut lenitas & asperitas uocis & grauitas & subtilitas. quedam uero non sequuntur solum compositionem organorum uocalium sed etiam hoc indigent diffinitione insufflationis sicut magnitudo & paruitas uocis unde quum ad has differentias uocis nō sufficit compositio membrorum uocalium sed cum illo debemus intelligere differentiam insufflationis. ¶ Propter hoc ex uoce est aliquid de naturali crasi colligere. No. q. dicit colligere aliquid ex naturali crasi ut notaret diminutam cognitionem quoniam compositio membrorum uocalium aliquando non sufficit ad formandas differentias uocum sed indiget cum hoc additione exufflationis sicut patet supra de magnitudine & paruitate &c. quia compositio non semper sequitur complexionem sicut paulo post disputabo. ¶ Etenim lenis uox / lenitatem trachee arterie persequitur &c. q. d. bene dixi quia uox consequitur complexionem naturalem membrorum uocalium quoniam lenitas uocis sequitur lenitatem trachee arterie & lenitas trachee arterie sequitur temperantiam inter siccitatem & humiditatem / & sic per consequens ex uoce colligimus aliquid super naturalem crasim. ¶ Asperitas uero siccitatem persequitur. ¶ Asperitas liquidem inequalitas quedam est secundum durum corpus. Hic probat qualiter asperitas uocis sequitur complexionem siccam & probatio plana est. Et no. q. dicit si Co. quia ponit planitiem canne procedere ab humiditate replente & applanante inequalitatem trachee quia trachea cum sit membrum

T. ex. 123

An ab instrumentis uocum differunt

quodammodo
ut natural
insufflatio
compositio
et alia

cartilaginofum & ficcū habet etiam in equali
tates quasdam/que per humiditatem diffusam
per eam applantur / & ficcas e conuerfo fac
asperitatē. ¶ Scias tamen q duplex est aperi
tas uocis una quidem priora/ & hec est a fici
tate mēbri uocalis. Alia uero impropria que p
prie uocatur raucedo/ Et ista fit a superflua hu
miditate. Vnde Auic. 3. ca. de uoce dicit/ q
asperitas uocis fit a ficitate / & raucedo fit ab
humiditate. ¶ In egiſter uero diſparſe/ & c.
Indigentia humiditatis nō potētis ad equa
re inegalitatē trachee facit aſperitatē. Itē
ſuperabundā humiditas facit aſperitatē/ quia
facit quasdam eleuationes/ ſed talis inegalitas
fit maxime ab humiditate accidentalit. ¶ Cir
ca hunc. §. dubi. de tex. p. Secundo de co. De
textu quidem ſic/ quia hic ponit. Gal. duas diſ
ſerentias uocis contrarias. Aſperitatē & le
nitatē/ & ponit lenitatem ſignificare ſuper
complexionem equalem/ & aſperitatē ſuper
ſiccitatē. ¶ Sed contra hoc uidetur/ q ſi ſici
tas facit aſperitatē/ tunc humiditas debet fa
cere lenitatem/ & medium inter humiditatem
& ſiccitatē/ debet facere uocem mediā inter
aſperatā & lenem. ¶ Ad hoc dico q mediū
pōtionum extremorū oppo. utriq. extremorum
& quodlibet extremum opponitur medio/ &
alteri extremorum. Verbi grā ſuperabundātia op
ponitur defectui/ & mediocritati/ & in medio cri
tas oppo. ſuperabundantie & defectui/ ſicut pa
ter i auaritia liberalitate/ & pdigalitate. ¶ Di
co ergo/ q licet aſperitas uocis opponatur le
nitati/ non opponitur ei ſicut extremis/ ſed ſic
medio raucedo enim eſt unū extremum/ & al
terum eſt aſperitas/ & medium eſt lenitas. Vn
de ſic debet fieri arg.^m ſi ſiccitas facit aſperita
tem/ humiditas facit raucedinem/ & mediocri
tas facit lenitatem. ¶ De co. dubi. quia dicit
q ſuperflua humiditas facit leniorem/ qd eſt p
textum/ quia textus dicit/ q lenitatem facit tē
perantia. ¶ Ad hoc dicit/ q ibi uocat Haly ſup
fluum humiditatem/ humiditatem/ q ſuper aſpita
tem canne uel trachee/ & non uocat ſuperflua
humiditatem illam/ que ſuperat temperatā hu
miditatem iſtus uocalis instrumenti. ¶ Ad
eundem modū/ Neq. acuta uox naturalis/ & c.
Ad eundem modum dicit/ quia ſicut magnitu
do & paruitas uocis/ & aſperitas & lenitas/ nō
ſignificant in mediate ſuper complexionem/ ſed
mediate compoſitione/ ſimiliter & acuitas &
grauitas uocis ſignificant ſuper complexionem
mediate compoſitione. ¶ Sed hic queritur

Nū arrie
leuitas/ me
diocritatē
ſequat / &
aſpitas ſicci
tatē.

An & a ſu
perflua hu
miditate /
leuitas.

Sit ne acu
ta uox una
cū ſui tpa
menti ob

nunquid ſignificent ſolum mediate compo
ſitione/ An nō ſolum mediantē illa/ ſed etiam
mediate ſuſſatione / ſicut ſadum eſt in uoce

magna & parua. ¶ Ad qd reſpon. q in uoce opifici
acuta & graui ſit ſignificatio mediantē compo
ſitione/ & exſuſſatione / ſicut eſt in magna &
parua/ non enim fieret uox acuta per ſolum an
guſtiā guſturis/ niſi ibi eſſet fortis inſuſſatio
reſpectu aeris expellēdi: Et hoc ideo dixi/ quia
ponatur q guſtus fit ſtriſum/ ita q dimidietur
quantitas aeris/ que debebat expelli ſm tempe
ratam uocem/ ſufficiet temperata exſuſſatio
ad faciendā uocem acutam/ qm tpa exſuſſa
tio in expellendo paruam qnētatē aeris tū
poterit/ ſum fortis exſuſſatio in expellendo
magnam qnētatē aeris. Vnde licet Coſm. ſup
dixerit/ q ad faciendā uocem acutam requi
reretur fortis expulſiua/ non debet hoc abſolu
te intelligi/ ſed per compationem ad qnētatē
expellēdi aeris. Dico. n. ſi exſuſſatio ſit tpa
& qnitas aeris ſit minor naturalis/ ſet uox tunc
acuta/ eo q exſuſſatio preulet aeri expellēdo.
¶ Sed aliquis obiciet q hāc ſententiam in hō Obſer
modum/ qm guſtus eſt ſtriſus/ aut uox erit groſ
ſa/ aut ſubtilis/ aut mediocris. Sed coſtat/ q nō
erit groſſa/ Neq. mediocris/ qm per guſtus ſu
ſum non poteſt exire quantitas aeris medio
cris/ neq. magna. Ergo de neceſſitate erit uox
ſubtilis cum guſtate ſtriſo/ ſue exſuſſatio ſue
rit fortis/ ſue debilis/ ſue mediocris: Quare
uox erit acuta ex ſola ſtriſura guſturis ſine al
qua forti exſuſſatione. ¶ Ad hoc reſpon. q
uox ſubtilis bō poteſt fieri ex ſola ſtriſura gu
ſturis/ ſed uox acuta non qm acuta uox non di
cit ſolum ſubtilitatem uocis/ ſed etiam qndam
uelocitatem cum ſubtilitate/ cuius ſignum eſt/
quia ptiā uoci acute ponit graue/ & ubi eſt que
dā difficultas & tarditas motus. ¶ Sine angu
ſtia guſturis. ¶ Queritur cum ſupra loquēdo
de uoce magna & parua & aſpera & leni fece
rit mentionem de ppoſitione trachee/ quare h
fecit mentionem de compoſitione guſturis
¶ Ad hoc reſpon. q guſtus eſt pars trachee
terrie/ eſt enim caput canalium pulmonis/ ſicut
dicit Gal. in co. illius aſſor. Si a febre habito.
Alio modo poteſt dici guſtus largius. Leui
prehendit ſpacium in quo ſunt meatus cibi &
anbelitus/ & una/ & due amigdale & gallinæ
Sicut dicit Auic. 3. ca. cap. de anat. guſturis/
Primo ergo modo accipitur guſtus quali pro
epiglote. Dico ergo q ad aſperitatē uocis & le
nitatem erit neceſſarium nō ſolum guſtus/ ſed
etiam tota canna pulmonis/ & etiam ipſe pul
mo/ & forte ad magnitudinem ſimiliter. Sed
ad acuitatem uocis ſufficebat ſola compoſitio
guſturis cum ſuſſatione. Vel dic/ q non ſcit
uim in mutatione nominum. Idem enim po
terat per utrūq. intelligi. Vnde in alia. ſcit
Auic.

Auth. mentionē de cāna pulmonis & epiglotti.
 ¶ Neq; grauis sine latitudine. Duo cōprehen-
 dit in se graue/de quo hic loquitur. scilicet quādam
 grossitatem & tarditatem motus. ¶ Angustia
 naturalis sibi frigiditatis/ amplitudo uero ca-
 liditatis. Causa huius est/ quia qm̄ caliditas do-
 minatur in membro a principio natiuitatis/
 habet dilatare/ & contra frigiditas habet cō-
 stringere. qm̄ naturalis motus caliditatis est a
 centro ad circūferentias/ & frigiditatis a circū-
 ferentiis ad centz/ qd̄ patet nobis in corpori-
 bus elementoz. ¶ Sed contra istum. scilicet dubita-
 tur/ uidetur. n. qd̄ mēbrum calidum non sit de
 necessitate latum. qm̄ possibile est alicuius mē-
 bri materiam esse calidam & paucam. qd̄ de
 necessitate mēbrum illud erit strictum pp̄ pau-
 citatem materie/ & e contra/ possibile est mate-
 riam esse frigidam & multam. qm̄ mēbrum erit
 latum & frigidum. ¶ Ad hoc rñ. qd̄ supponē/
 do equalitatem materie/ ex qua generatur mē-
 brum calidum debet esse latius mēbro frigido
 & t̄pato q̄tum ad principia intrinseca/ hoc au-
 tem ideo dico/ quia compositio membrorum
 non solum sequitur complexionem/ sed etiam
 rem diuinam/ ut dicit Gal. p̄. & c. 2. de cōplexio-
 nibus/ & de hac materia sufficienter disputatū
 est supra de signis cordis & cerebri. ¶ Preter
 ea qd̄ cum sint alie differentie uocis. scilicet uox for-
 tis/ debilis/ & mediocris/ & equalis/ & inequa-
 lis/ & uelox/ & tarda/ & mediocris/ & rauca/ &
 clara/ & mediocris/ & alba/ & nigra/ fm̄ qd̄ p̄o/
 n̄t p̄lis in topicis/ in p̄rio. & si que sūt alie dif-
 ferentie uocis. qd̄ non docuit eas significare su-
 per complexionem naturalem trachee. ¶ Ad
 hoc rñ. qd̄ in uoce acuta & graui comprehendit-
 ur fortis & debilis/ & etiam in magna & par-
 ua/ & equalitas/ & inequalitas uocis etiam in
 his possunt comprehendi/ necnon uelocitas/
 & tarditas/ qm̄ oēs he procedunt a fortitudi-
 ne/ & debilitate uirtutis/ facientis exsufflationē
 Raucedo aut uocis datur intelligi per asperi-
 tatem/ & per uiam contrarietatis/ sicut. n. aspe-
 ritas a siccitate nimia procedit/ sic raucedo ab
 humiditate superflua. unde Gal. supra raucam
 uocem signum humiditatis pulmonis. Vox autem
 alba & nigra est idem cum uoce clara & obscu-
 ra. ¶ Proportionaliter uero &c. Sic pone cō-
 struendum dñe uocū/ que sunt fm̄ passionem exi-
 tes p̄ferunt cognitionem complexionem cāp̄
 proportionaliter naturalibus dñis. i. quemad-
 modum dñe uocum naturales significant sup-
 cūm facientem illas. sic & dñe uocum que sūt
 per aliquā egritudinem significant super cūm
 facientem illas. Vnum tñ debet notare/ qd̄ dis-
 ferentie uocum accidentales magis dependēt a

motu lacertorum/ qd̄ dependeant a cartilagini-
 bus cōponentibus cūnam. qm̄ cartilagines non
 tantam recipiunt p̄mutationem accidentaliter
 q̄tam lacerti recipiunt. ¶ Alie uero ptes &c.
 Ista mēbra extrinseca que habent uirtutem in
 natam & influentem/ preter ea que dicta sunt.
 sunt h. intestina/ renes/ uesica/ pori urinides/
 sel/ splen/ matrix/ & his similia. ¶ Et no. qd̄
 dicit Corn. qd̄ frig. non ingreditur opus nature
 sed caliditas cum siccitate/ & humiditate addi-
 ta uel remissatur/ ubi p̄sa attractiua uirtus opera-
 tur cum caliditate excedente & siccitate t̄pata/
 & retentiuā operatur cum caliditate t̄pata/ &
 siccitate excedente/ & expulsiua operatur cum
 caliditate & siccitate t̄patis/ & digestiua opera-
 tur cum caliditate excedēte/ & humiditate t̄p-
 perata. ¶ Sed de his uerbis dubitatur. qd̄ ut
 Io. ponere contrarium. Sed hanc questionem
 disputaui sufficienter in glosis. Io. cap. de ope-
 rationibus. ¶ Preterea dubitatur/ qd̄ uidetur
 ponere hos canones insufficientes/ qm̄ non po-
 suit canones/ qui sumuntur ab anathomia/ neq;
 eum qui sumitur a iuuamētis/ & tñ posuit eos
 in sequenti cap. & Aui. p̄ can. de signis cap. p̄.
 ¶ Ad hoc rñ. qd̄ canon qui sumitur a iuuamē-
 tis comprehenditur sub canone qui sumitur
 ab operationibus. Canon uero qui sumitur ab
 anathomia non debuit poni hic/ sed infra sic/
 quia non habet magnam significationem sup-
 complexionem/ sicut super cōpōnem. ¶ In
 3. loco de causis. i. 3. de uirtutibus naturalibus.

Que uo propter ma-
 gnitudinem/ aut plasmatiōem/
 aut numerum/ aut positionem labun-
 tur ita se habent. Quęcunq; igitur
 cadūt sub sensu cognosci facilia sunt
 Eorum uero que non cadūt sub sen-
 su/ hec quidē difficilia sunt ad cognō-
 scēdū/ hec uero ignota sunt. ¶ Ca-
 pitis igitur magnitudo & figura & cū
 ea cerebri manifesta est ut prius dic-
 tum est. Scdm̄ hoc uero & thoracis
 Ita uero & quęcunq; labuntur/ Se-
 cundū homoplatas/ aut bumeros/
 aut brachia/ aut cubitos/ aut sumas
 manus/ aut bysychion/ aut suras/ aut
 pedes non est difficile cognoscere/ si
 ue fm̄ plasmatationem/ lapsum sit aliqd̄
 tallum/ siue fm̄ magnitudinem/ siue
 fm̄ numerum/ aut ordinationem cō-
 ponentium ea manifeste uero & ope-

Tex. c. 13.

Quid est q
anatomes/
& partium
ulius nihil.

Tex. c. 14.

Tex. c. 15.

- rationum in vno quoque sunt lesioes.
- Text. 16.** **E**a vero que intra corpus sunt: non omnia sunt cognosci possibilia.
- Text. 17.** **C**entrem siquidem cuiusdam ita paruum & rotundum: & propensum iuxta hypochondrium vidi: ut manifeste apperet & fm circumspeditiones propriam & videntibus & tangentibus Similiter vidi & vesicam cuiusdam extra positam: & parua ita ut si aliquando tardaret ad egestionem vrinam tumor circumscripserit appet maffestet.
- Text. 18.** **N**on tñ aliorum que intrinsecus sunt manifestā dedite mihi cognitio- nem aliquando. Tentare tamē opus cognosce: ut possibile est per virtutem & virtutum eorum: & si nō fm disciplinam certam sed fm coniecturā quandam artificialem.
- Text. 19.** **C**elut si ita accideret epari. Vidi quosdam tā & multos graciles quidem venas habētes Sic colore vero vniuersum corpus & si paulo amplius cibi intulerint: ut magis si sint infatigati & spissa glutinosos quidem velut quodam pondere fm dextrum hypochondriū sentientes in profundioribus vero cū extensione quadam volentes. In his ergo cōueniens paruum esse epar & angustum in suis exitibus.
- Text. 20.** **A**lterum autem vidi flegmaticum totum fm habitudinem: vomentem vero quotidie coleram citrinam. Agnouit ergo oportere nūc egestionem eius videret: minime habuerunt sellis. Cognouit ergo ex hoc signo felleum humorem emittentes porus nō parum eius partem in pilleron vētris transmittere ut in quibusdam apparat alialibus.
- Text. 21.** **E**x quib⁹ manifestū est qd in remoriis a sensibus valde pfecti ad cognitionem ex anathomis apparentium fibrorū noticia & operationum & vtilitatum inuentio. Que cumq; igitur cognitor esse vult sicut dictum est nunc lapsum corporis in anathomis et exercēdū est & operationum & vtilitatum inuentio. Scriptum est autem de omnib⁹ hīs sepe ratim in alijs negocijs de quib⁹

in fine totius oratōis dicitur gratia cognoscendi amantes discere singuli quorum desiderant scire ex quo maxime negocio eligere oportet.

Determinauit supra au-
thor de signis corporis egi simplicitate prout lapsum est in complexione: nunc autem determinat de signis corporis egi simplicitate: prout est lapsum in compositione: Et dicitur uidetur hec pars in duas. Primo enim ponit rubri manifestantem suam propositum. Secundo exequitur. Prima usq;. Quecūq; igitur cadunt. Ista secūda diuiditur. Nam primo ponit diuisionem: & sub diuisione membra: lapsum ut ex ipsis membris lapsum colligat diuisionem signorum. Secundo exequitur de ipsis signis. Prima usq;. Capitis igitur. Ista secūda diuiditur. Nam primo ponit signa membra: que sunt sensibilia. Secundo ponit signa membra: occultiora: que sunt difficilia. Prima usq;. Ea vero que inter corpus. Ista pars secūda diuiditur. Nam primo ponit signa membra: occultiora: que sunt difficilia ad cognoscendum: nō tñ im-possibilia. Secundo ponit signa eorum membra: que sunt impossibilia ad cognoscendum. fm rei veritatem: Sunt tamē possibilia fm coniecturam. Prima usq;. Non tñ aliorum. Prima diuiditur. Nā primo ponit regulam. Secundo subdit exempla. Prima usq;. Ventis siquidem. Ista. 1. diuiditur. Nam p̄ expleuit in vtre. Secundo in vesica. Prima usq;. Si r̄ vidi.

Sunt igitur in presenti lectione. 5. partes: de quarum prima hic pcedit. Membra que non labantur in complexione: sed in compositione: scilicet plasmate numero quantitate: & positione: eo modo cognoscuntur: quo dicturus sum in sequētib⁹.

De. 1. dicit: qd membra lapsa fm differentias dictas: aut sunt manifestā sensui & tunc habent facilem cognitionem: aut sunt occulta: & si sunt occulta: hec sunt duplicia. Nam quedam eorum: quis sint difficilia: tñ sunt possibilia ad cognoscendum scientia vera: & quedam sunt impossibilia ad cognoscendum scientia vera: tñ oportet ea cognoscere estimatiua scientia.

De. 3. pte dicit: qd caput manus cognoscit per figuram: & magnitudinem: sicut diximus supra & spatule: & manus: & brachia: & pedes: & similia oia habent leuem cognitionem sue compositionis: siue labantur in forma: siue in numero: siue in quantitate: siue in compositione.

De. 4. parte dicit: qd membra interiora sunt quedam possibilia cognosci: quis difficilia sunt ad cognoscendum.

De. 5. dicit: verbi gratia quidam fuit

quidam fuit/ qui habuit stomachum patuū & rotundum/ & posuim iuxta hypochondria rasti/ qd cū uisū/ & cū tactu manifeste poterat cognoscere. ¶ De 6. dicit Item uidit quendam cuius uesica adeo erat parua/ & posita extra/ qd si quā tar/ daret ad exitum uenire urina apparebat uesica/ cū fin ppiam figuram eminere. ¶ Circa hanc lectionem duo queruntur. Quos: primum est generale. Secundū speciale circa istam. De primo duo oportet querere. Quorum primū est de ordine cap. ¶ Secundū est de sufficientia eiusdē.

¶ De primo sic arguitur/ Videtur enim/ qd hoc cap/ debuisset precedere tractatū de signis complexionum/ qia compositio est notior complexionis/ & qd notius est/ debet precedere in doctrina sicut dicit Arist. 5. Metha. & Gal. 7. de insula. ¶ Ad primum uidetur qd complexio est causa compositionis/ sicut membrum consimile est causa membri offi. & causa debet precedere effectum. ¶ Ad hoc dico/ qd signa complexionis debent precedere signa compositionis per rationem assignatam. ¶ Ad arguē uero qd probatur primum. Dico qd si ordinasset illa signa p magis notam/ & minus notam bene debuisset illa signa premittre/ sed ipse ordinauit ea ratione cause/ & ratione effectus/ & rōne maioris/ & minoris/ qia complexio cōsideratur tam in membro officiali/ q in cōfili. Sed compositio pderatur solum in membro officiali. Vel dic qd licet mēbrum officiale sit notius in se/ q mēbrum p simile/ quia omne ppositum est notius simpliciter/ tamen signa egritudinis officialis posuit esse occultiora/ quia nos uidemus/ q quēdam egritudines sunt impossibiles ad cognoscendum/ & quedam difficiles/ hoc autem non fuit dictum de membro cōsimili supra. ¶ De secundo sic procedo/ uidetur. n. qd post hoc capitulum deberet agere de signis solute continuitatis/ quia triplex est lapsus & cōm. in casu precedenti dicit expresse/ qd debebat amplius agere de signis compositionis lapsu & solute continuitatis. ¶ Ad hoc dicit quidam/ qd nō oportuit ponere talia signa/ quia corpus egrū a generatione/ non patitur solutionem continuitatis/ qia non discontinuatur nisi prius fuerit continuatum/ qd omnis solutio conti. sapuenit corpori generato/ qd nullum corpus patitur solutionem conti. a generatione. ¶ Hanc autē solutionem non subitineo/ dico. n. corpus pati a generatione sol. pri. & hoc uult Gal. expresse supra eo cap. Ea que ab hac deficient. Ratio uero que mouebat eos non concludit/ duplex enim est sol. conti. s. solō continuitatis facte & solō pri. debite/ unde prima non reperitur nisi in corpore egro ex tpe / Secunda uero in egro

ex generatione. ¶ Vera autē solutio est/ quia p ea que dicta sunt de signis compositionis possumus intelligere que solute continuitatis. Nā si solutio pti. sit in membris apparentibus cognoscitur per sensum/ sicut mala cōpositio. Si uero sit in membris intrinsecis cognoscitur/ sicut cognoscitur mala cōpositio eorū. Cum disticulare/ aut per coniecturam artificialem/ ut bi gtaia/ ut si contingat aliquod membrum/ ut splenem uel epas ex aliqua sui parte discontinitatem pati ex generatione / & illa sit talis que faciat representationem apud lacertos uel tristunc non cognoscerit nisi per coniecturam artificialem. puta si ab ipsa gñatione ponat felus/ uel porci uritides habuissent aliquod foramen. ¶ Preterea uidetur deficiens capm/ debuit enim prosequi per ordinem de signis mēbrorum principalium / & de signis membrorum habentium uirtutem innatam & influentem/ sicut fecit de signis complexionis/ & hoc p simplices/ & compositos lapsus/ sicut fecit in illis. ¶ Preterea sicut fuit locus in signis complexionum de signis ca. & hum. fri. & sic. complexionis ponendo distincte capm/ ita debuit hic loqui de signis lapsus in compositione/ ponendo distincta ca. de lapsu in forma/ qd tate/ positione/ & numero. ¶ Ad hoc duo arguē. qd non expedit sic minutatim scrutari de signis compositionis/ sicut de signis complexionis/ quia lapsus membrorum officialium exteriorum/ facile dignoscitur uisu/ interiorum uero lapsus cognoscitur aliq per sensum mediāte membro exteriori/ sicut patet in uesica & uentre/ aliquando per coniecturam solum superatam ab exitibus/ operationibus & qualitatibus/ & a iuuamentis/ sicut in epate & poro felleo/ & quia in hac coniectura non erat certitudo scientie / nō potuit uariare genera signorum/ sicut fecit in cōplexione. ¶ Preterea quero ubi tangatur hic illa tria genera signorum. a substantialiter inhecentibus effectibus & casibus. ¶ Ad hoc rō. qd signa sumpta a substantialiter inherētibz tanguntur cum dicit magnitudo capitis/ & figura/ & cum dicit uentrem paruum & rotundum/ & pēsum iuxta hypochondria/ & his similia/ & dico talia sumi a substantialiter inherētibz per accidens aliqui. Nam compositionem mēbrorum interiorum nō possumus immediate sentire/ sed mediantibus exterioribus membris. Si nūm sumptum a casibus pōit/ cum dicit/ uidit multos habentes grailes uenas & uniuersum corpus sine colore. & cum dicit/ aliter/ uidit flegmaticum uomentem colem pallidam/ & his similia. Signa uero sumpta ab effectibus ponit/ cū dicit/ & si paulo amplius cibos intulerit/ & ma

Satis ne in
pūi capite
factū fuerit
cōpositiōis

gis si infantia & spiffa & glutinofa & c. Po-
nit enim ibi signum fumptum a dolore exten-
fuo, q est adio lefa, & fic ab effeibus. ¶ Pre-
terea in exemplis, que pofuit, uidet diminutus
qm nō pofuit aliqd exemplum de lapfu in nu-
mero in membris intrinsecis. ¶ Ad hoc refpo-
de q poffumus intelligere per fimile. Nam fi
deficiat unus testiculus tangendo offeum, pof-
fumus cognofcere defectum numeri, & fi defi-
ceret fplen, poffemus cognofcere per tadum &
per colorem nigrum, qui fieret in corpore, hoc
tā rariffime contingit. ¶ Sed modo queritur
fi deficeret unus renum / per quā conieciuram
poffemus cognofcere eius defectum. ¶ Ad h
refpondeo, q arbitror hoc poffe cognofci per
tarditate adunationis urine in uefica. ¶ Lite-
tera fe legatur. ¶ Que uero ppter magnitu-
dinem ē. Hic fumitur fpecies p genere fumif-
enim magnitudo p qitate. ¶ Labūt. Idelt
lapfa generantur p prie. Nāq dicuntur labi ea
que prius funt integra / & poftea ab integra-
te recedunt. ¶ Ita fe habent, ficut infra dice-
mus. ¶ Quicūq igitur cadū sub fenfu cogno-
fci faciliat, & c. ¶ Hic queritur, quia hic pofuit

Obiectio.

4
Interpretatio
littere.
Ite, co. r. 4
Auth. tria membra lapforū membroge folum /
& uidetur q debeant eſſe. 4. funt enim mem-
bra, que fenfui fubiiciuntur, & quedam funt oc-
culfa fenfui, que facile eſt cognofcere, qdā funt,
que funt difficilia ad cognofcendum, ut egritu-
dines canalium epatis & pulmonis / & quedā
funct, que non cōprehenduntur, niſi cū eſtima-
tione, & ponitur hec diuiſio primo caſ. fen. 2.
doctrina prima, cap. 8. patet igitur, qualiter h
Gal. deficit in uno membro. ¶ Ad qd refpon.
q hic Gal. non ponit diuiſionē niſi membroge
officialium a gnatione lapforū. Auctuero po-
nit ibi diuiſionem omnium morborū, & om-
nium accidentium, ſive lapforum ex generatio-
ne, ſive ex tempore. ¶ Preterea queritur nū
quid talis diuiſio ſignorum habeat locum in
morbo complexionali. ¶ Ad hoc refpon. q
credo etiam illam diuiſionem locum habere in
mala complexione, qd potelt colligi ex illo. §.
Alia autem partes que intrinſecus funt, nō le-
ues habent craſeos cognitiones. T ſi non habet
tantam neceſſitatem in eis q tam habet in mē-
bris officialibus, membroge enim officialiū ex-
trinſecoge lapfus funt maſſiſſiores lapſibus mē-
broge pluſiū, & lapfus membroge officialium
intrinſecoge funt occultiores lapſibus mēbro-
rum conſimiliū / & propter hoc ponit in h
eſſe, talem diuiſionem, & non pofuit eam ſup.

Sit ne tria
egrotatiōū
membrorū
genera.

An refpon-
deat pſata
diſio mor-
bo ſimilari
curae reti-
ceatur iſto

¶ Eorum uero q non cadunt ſub fenſu ſi qui-
dem difficilia ad cognofcendum, hec uero in-
cognita. ¶ Vult coment. in hoc loco, q mem-

bra interiora lapſa, qn faciunt aliquem tumorē
rem in membris exterioribus, tūc ſunt cogno-
ſcibilia, licet cū difficultate, ut ſtomachus, & ueſi-
ca; Ea uero que non repellant in membris
exterioribus aliquam diſpoſitionem, ſunt cū
ignota fm ueritatem, & cognofcuntur p ſolam
conieciuram, ſicut eſtiſis ſellis & concauitas epa-
tis, & pori uritides, & hiis ſimilia. ¶ Capiti-
magnitudo & figura & cum ea cerebri mani-
feſta eſt. ¶ Sed hic obicitur ponit enim cogni-
tionem cerebri inter membra que fenſui ſunt intrin-
ſeca, & tū eſt membrū intrinſecū. ¶ Ad obiectum
hoc refpon. q licet cerebrum ſit membrum in-
trinſecum, habet tū cum craneo tantam conue-
nientiam, ut non diſſerat ſecum in quantitate
& figura. Vnde amborum ſimile eſt iudicium,
habere autem non erat ita maſſeſt in ſtomacho
& ueſica, & hiis ſimilibus. ¶ Sed p hanc ſolū Obiecti-
tionem oppo. qm cerebrum non uidetur ſem-
per eſſe conformē craneo, qm potelt contingere
caluitiū ppter ſubmeſſionē cerebri, & eius
ſeparationem a craneo, ſicut dicitur, 4. cano-
fen. 7. cap. Secundo quare non poffumus tunc
colligere ex quantitate cranei, quantitatem ce-
rebri. ¶ Ad hoc refpon. q cerebrum non pōt
habere manifeſtam diſtantiā & ſeparationem
a craneo, & ideo nō eſt de tali diſproportionē
multum curandū; Vel dic, q fm naturam coc-
brum ſemper debet eſſe pportioſum craneo,
& ſi q fallit hoc eſt tempore. Prior tū loſt
melior. ¶ Preterea queritur, quare non ſecit
mentionē de numero, & ſitu in capite. ¶ Ad
hoc refpon. q talis lapſus ſuppoſuit, ut manife-
ſtiores. ¶ Et prius dictum eſt. Si licet ſup de h
gnis complexionis cerebri. ¶ Sed p hoc opo-
ponitur, qm ſupra Gal. locutus fuit de ſignis co-
plexionis. Hic aut loquitur de ſignis compoſi-
tionis, ergo nō fuit prius dictum de eis. ¶ Ad
hoc refpon. q ſupra fuit Auth. locutus de com-
poſitione / per modum ſigni ſignificatis ſuper
complexione. Hic Autē. loquitur de compoſi-
tione / put ipſa eſt ſignificatio, & ſignum, in
qum enim apprehēditur a fenſu eſt ſignum,
in qum uero conſtituit eſſentia membri, eſt ſi-
gnificatū. ¶ Sēcūdū ſi uero & thoracis ſup.
manifeſta eſt magnitudo & figura. ¶ Sed hic
queritur, nunquid cum magnitudine & figura
thoracis ſit manifeſta magnitudo, & figura pul-
monis & cordis, uel non, & uidetur q ſic qm
in peſtore non eſt uacuitas, qm pulmo implet
aere, ergo tota hec congerita. ſ. pulmonis & ſpi-
cordis uidetur eſſe magna in magno peſtore
& parua i paruo. ¶ Ad p̄mum. Cor enim po-
teſt eſſe frigidum in amplo peſtore, ſimiliter
& pulmo, qm pulmo ſequitur complexionem
cordis ut

Amari a parte superiori // & portanarii ab inferiori / sicut dicitur. 4. lib. de iuuamentis. Por-
fitus autem debuit esse uersus dorsum / ut epar
zibum & splenis superponeret / & hoc propter
meliozem digestionem. Ex hoc igitur patet so-
lucio quia licet rotunditas conferret quoad ali-
quid : tamen longitudo est necessaria propter
aliud iuuamentum. ¶ Ut manifeste apparet
fm circumscriptionem propriam uidentibus &

ut ueritatem tangentes. ¶ Sed p hoc opponitur / debet
cognitio dif-
enim talis lapsus difficile cognosci / qd autem
facilis / et si
manifeste patet uidentibus & tangentes / fa-
cile cognoscitur. ¶ Ad hoc rñ qd hec dicitur dif-
filiis / et si
cognitio per comparationem ad istos la-
psum / qui immediate se subiiciunt sensui / de quibus
dicit supra in illo. §. Capitis igitur magnitudo.
¶ Similiter uidetur ueluti cuiusdam & c. In h
exemplo ponuntur duo lapsus / unus quidem i
positione / in eo qd dicit paruam / ut si quando
tardaret ad egritudinem urine / tumor circum-
scriptus manifeste apparet. Hic no qd iste tumor
circumscribitur. I. determinatur est signum. Parui-
tas uero & extra pō uelice sunt morbi. ¶ Sed
contra hoc opponitur / ponit enim paruam ue-
sicam facere manifestum tumorem / qd non ui-
detur qd mediocri uelice non facit manifestum
tumorem / unde potius uidetur signum magne
uelice. ¶ Ad hoc rñ qd iste tumor nō apparet
ratione paruitatis uelice / sed ratione positionis
extra. unde circumscriptione respondet paruitati
& apparitio respondet pōni. ¶ Preterea qd /
a quibus talia signa sumuntur. ¶ Ad qd rñ
qd sumuntur a substantialiter inherentes / nō
tamen immediate / sed mediantibus lacertis tan-
gentibus uentrem.

An pue ue-
sicæ moles p
spicue appa-
reat.

Et 17.

Non tamen aliorum que
intrinsecus sunt manifesta de-
dit mihi cognitionem aliquando. Te-
prare tamen o3 cognoscere ut possi-
bile est per uirtutem & uisum eorum
& si non fm disciplinam certā sed fm
coniecturam quādam artificialem.
¶ Velut si ita accidat epati. Uidi
quosdam tam & multos graciles qui
dem uenas habentes. Sic colore ve-
ro uniuersum corpus / & si paulo am-
plius cibi intulerint : ut magis si sint
instarta & spissa & glutinosi / ibos qui-
dem uelut quodam ponere fm dex-
trum hypochondrium sentientes in p-
fundo / ibos uero cum extensioe qua-
dam dolentes. In his ergo conueni-

Textus 18.

ens paruam esse epar & angustius in
suis exitibus. ¶ Alterum autem vi-
di slegmaticum totum fm habitudi-
nes. uomentem uero quotidie cole-
ram citrinam. Agnouit ergo oportet
me egestionem eius uideret / nūm
me habuerunt sellis. Cognouit ergo
ex hoc signo felleum humorem emit-
tentem porum non paruam eius par-
tē in pileron uentris transmittere
ut in quibusdam apparet animalibus.
¶ Ex quibus manifestum est qd in re-
motis a sensibus ualde proficit ad
cognitionem ex anathomis apparē-
tium minorum notitia & operationis
& uilitatum inuētio. Quicunq; igitur
cognitor esse uult sicut dcm est nunc
lapsorum corporum in anathomis ei
exercendum est & operationum & uili-
tatum inuētionibus. Scriptum est
autem de omnibus his separatim in
alijs negocijs de quibus in fine totius
orationis dicitur gratia cognoscen-
di amantes discere singuli quorum
desiderat scire ex quo maxime nego-
cio eligere oportet.

Postq; prosequutus fu-
it supra de signis membrorum oculis
que sunt difficilia ad cognoscendum / nō tñ im-
possibilia. Ponit nunc signa membrorum oc-
cultorum que sunt impossibilia fm ueritatem
sed sunt possibilia fm coniecturam. Et habet
pars hec 4. partes. In quare prima ponit re-
gulam generalem de modo cognoscendi illam.
In secunda ponit duo exempla. In tertia enu-
claudit tres canones qui adiuuant nos ad cogno-
scendum membra ualde remota a sensibus. In
quarta parte respondet cuidam questionique
hieri possit. Durat prima usq; . Velut si ita acci-
dat epati. Durat 2. usq; . Ex quibus manifestum
est. Durat tertia usq; . Scriptum ē autem. Quar-
ta uero usq; ad finem capituli. ¶ Circa par-
tem primam sic procedit / quia alia membra / que
sunt intrinsecus / non dant manifestam cogni-
tionem / tamen oportet nos temptare / cogno-
scere uicium & uirtutem eorum fm coniectu-
ram quādam artificialem. Postquam non
possumus cognoscere fm certam scientiam / &
hoc dicit de parte prima. ¶ De secunda par-
te dicitur ponamus. n. qd in epe accidat mala ppo-
sita sicut ego iā uidi i multisq; habere uenas gileti-
rotum

notum corpus discoloratum / & si comederint paulo plus / q̄ consueverint / & maxime cibaria infatua / grossa / & glutinosa / sentiebant qdam eorum in dextro hypochondrio : quasi pondus suspensum / & quidam sentiebant quandam doctorem extensum. Ex hiis signis sequitur per quandam coniecturam / q̄ epar sit paruum / & habeat angustas uenas. ¶ Prterea uidi quendam alium q̄ erat in tota habitudine slegma / cius / & uomebat quotidie coleram rubeam / & ejectiones eius erant discolorate / parum de selle habentes / & ex hiis tribus signis per coniecturam cognoscimus / q̄ porus selle / qui uenit ad fundum uentris / erat amplior / q̄ deberet / & propter hoc emitteret ad ipsum / stomachum plus de colera / q̄ expediret / & hoc dicit de pte secunda. ¶ De 3. uero dicit / q̄ ex predictis manifestum est / q̄ in mēbris que sunt ualde remotis / a sensibus multum proficit habere noticiā trum renem. Sanathomie / operationis / & utilitatis. Et propter hoc q̄ uidet bene cognoscere lapsum horum membrorum intrinsecum / debet se in hiis tribus exercere / & hoc dicit de pte tertia. ¶ De 4. dicit / q̄ si quis dubitaret in quibus libris inueniatur determinatum de anathomia / & operationibus / & utilitatibus mēbrorum. Rūdendum q̄ determinatum est particulariter in aliis lib / ordinem quos in fine libri ponemus / ad hoc / ut qui amant discere / sci ant ex quo negotio / oportet ea eligere. ¶ Nō tamen aliq̄ que intrinsecus. Ista membra intrinseca que non possunt cognosci nisi per cōiecturam / sunt talia mēbra / que qñ fuerint re / mota a sui compositione / non representant ali quid in membris exterioribus / ut p̄cauitas epatis / & uic urine / & hiis similia / contrarium. n. inueniebatur in uesica / & in uentre / apparet. n. tumor eorū in membris exterioribus. ¶ Et si non fm certam disciplinam eorum / sed fm cōiecturam quandam artificialem. ¶ Sed p̄ hoc obicitur / uidetur. n. q̄ lapsus talium mēbrorū possit cognosci fm certitudinem / qm̄ talia mēbra possunt cognosci per suas operationes / & per exentia. Signum uero sumptum ab operationibus est signum primum & perdurans / Signum uero sumptum ab exentibus est perdurans / sed non primum / ut habetur p̄ canoñ / fm. 2. de signis cap. p̄. & Haly supra de signis circa principium dicit q̄ signa sumpta ab operationibus sunt ueritatis apparentis / non tamē fallentis / Ex omnibus hiis patet q̄ signa sumpta ab operationibus non fallant / quare hōc cognitio est fm doctrinam certam. ¶ Ad hoc respondendum est q̄ si operationes horum mēbrorum / & eorum exentia possent distingui

& manifeste cognosci / in quantum procedunt ab eorum compositione / esset ipsorum significatio certa & non coniecturalis. tamen quia ipsa confunduntur in applicatiōe ipsorum ad sua significatiōe quedam dubitatio / & hoc melius patebit infra. ¶ Prterea uidetur q̄ tota cognitio medicinalis debeat esse fm certitudinem. quoniam sua cognitio est sensuallistat / supra in illo cap. Ea que deficient ab hac. Et in lib. p̄. de pulsibus / sensus aut non fallitur circa proprium obiectum / sicut dicit Arist. in lib. de anima. ¶ Ad contrarium habetur / uidetur. n. in medicina uniuersaliter sufficere cognitio cōiecturalis / qm̄ affor. in quibus ueritas maxime esse debet / cum sint regule artis / si ueritatem habent ut plurimum est sufficiens / sicut dicitur in Corn. illius affo. Si omentum eruperit. ¶ Prterea dicit Ga. in Corn. illius affo. Paroxysmos q̄ consistentes cognoscuntur aliqñ fm ueritatē aliquando fm coniecturam / sicut cetera que in medicina habentur / Ex quo dicto colligitur q̄ omnia que in medicina cognoscuntur habent duplicem cognitionem. Coniecturalem / & eā que fm ueritatem / qd̄ est contra id qd̄ dictum est in hoc caplo. ¶ Ad hoc respondeo q̄ me / dicus quedam cognoscit fm ueritatem / & que dam fm coniecturam / ut si dictum est. Nec obstat q̄ obicitur per textum phi dicentis / q̄ sensus non decipitur. Habet enī ueritatem in hiis que immediate sensui subiciuntur. Medicus autē non cognoscit omnia per sensum immediates. ¶ Ad id uero q̄ opponebatur / q̄ in tota sciētia medicinali coniectura sufficit propterea q̄ affor. ueritas sufficit ut multum / dico q̄ coniecturalis cognitio sufficit / ubi non potest certa inueniri / non enim est uniuersale q̄ omnis affo. habeat ueritatem solum in multis. ¶ Ad tertium dico q̄ uerbum id Gale. q̄ dicit. Consistentias &c. que in medicina habentur cognosci / aliquando per coniecturam / aliquando fm ueritatem / nō debet intelligi q̄ omnia que cognoscit medicus / cognoscit hac dupliti cognitione / sed aliquando per unam / aliquando per aliam. ¶ Vidi quosdam iam & multos &c. Hic ponit author tria signa. s. gracilitatem uenarum / & discolorationem corporis / & grauitatem fm hypochondrium dextrum / ad signum / si candum super paruitatem epatis / & strictum uenarum eius / & dicit talem cognitionem non ueram esse / sed coniecturalem. ¶ Queris igitur in quo talis cognitio a ueritate recedat & fiat coniecturalis. Et uidetur q̄ non sit ibi aliqua coniectura. Nam si uene sunt graciles / tunc epar est fri. & si epar est frig. de necessitate est paruum / sicut potest argui a discoloratione /

A n sciāt / q̄ mūeris sui sūt oīa / me dicus certe.

2. d. aia. 63

6. affor. 58
1. affor. 12.

Text. 181

Sit ne p̄le / dura / q̄ q̄ iecuriditiis illi. G. agno / scat & p̄u / & meatibus angustum.

procedit enim a frigiditate epatis. Grauitas
uero fm dextrum hypochondrium in transitu
ciborū uidetur de necessitate significare super
strictura uenarum, corpore existente non sano
¶ Ad hoc responde q aggregatio horum tri
um signorum significat nobis epar paruum &
angustum in exitibus per coniecturam, cōsistit
autem cōiectura hoc modo, quoniam possunt
uene graciles esse propter paruitatem materie
spermatice, de qua sunt facte, & tamen cū hoc
epar erit cali. & magnum, & etiam potest esse
epar magnum propter materiam multam, &
non propter caliditatem, & tunc possibile est
uenas esse strictas, & epar magnum. Item di
scoloratio potest aliquando contingere ppter
frigiditatem cordis naturalem, & nō propter
epar, & etiam propter dissemperantiam sro/
machi accidentalem, sicut dicitur. 3. can. de si
gnis stomachi. Item pondus fm hypochondriū
dextrum pōt cōtingere propter aliquam egrī
tudinem tpalem que fit in epate, nec erit pro
pter eius paruitatem, patet igitur qualiter hoc
signum est cōiecturale, & ex hoc patet respō/
sio ad obiecta. ¶ Preterea qd. qd dicit hanc cō
iecturam esse artificialem num sit alia cōiectur/
a artificiosa. ¶ Ad hoc respon
dendum, q duplex est coniectura una rationa
li scilicet extrinsecus, coniectura rationalis est il
la que quadam imperfecta ratiocinatione pro
cedit, & de hac loquitur Gal. xi. de ing. sani, &
appellat eam consuetudinariam artis & artificis
& 3. de ing. sa. & in Co. re. acu. li. ii. super illo
§. Cum quo morbi dispositione &c. Cōiectu
ra extrinsecus est illa in qua sine iudicio ratio
nis, homo indicat quodam naturali instinctu/
sicut ouis, que lupum extimat inimicum quē
nunq uidit, & de hac loquitur Aui. p. can. sen.
primar. cap. 5. de uirtutibus, & lib. eodem sen.
4. cap. 30. & si talis coniectura non est artifi
cialis. ¶ Graciles habet uenas. Gracilitas ue
narū procedit a frigiditate epatis, a qua eius p
cedit paruitas. ¶ Sine colore uero. i. cor. sine
bono colore, nam omnino sine colore esse nō
potest corpus elementatum, sicut dicitur de sen
su & sensato. ¶ Hos qdem uelut quodam pō
dere composito, & suspensio fm dextrum hy
pochondrium, sentientes in profundo. Hos ue
ro cum extensione quadam dolentes, supra po
suerat author cibaria, que faciebant hec accidē
tia, quedam esse instantia, & quedam esse spī
sa & glutinosas unde quantum ad cibaria spī
sa & glutinosas dicit eos sentire pondus suspen
sum, quantum uero ad cibaria uetosa, dicit eos
dolere cum extensione. Ventositas enī colloca
ta in membro non ponderat, sed extensiuum

facit dolorem, grossa uero cibaria & glutinos
sa opprimendo faciunt quandam grauēdine
& non faciunt tantam extensionem. ¶ Hinc
ergo conueniens est. Id est propter hec tria si
gna per coniecturam cōuenientem iudicamus
epar esse angustum. ¶ Exitibus, scilicet eius, sed
modo queritur, quia ponit author duo, circa
epar. i. peccatum quantum, cum dicit paruum, &
peccatum forme cum dicit angustum exitibus
uerum ad epar paruum sequatur de necessitate
q sit angustum suis exitibus. ¶ Ad qd. si. q
non sequitur de necessitate, poterit epar et
paruum qdam ad sui totalitatem, sed respectu
paruitatis sue habebit paruos meatus. ¶ Pre
terea dubitatur qd istos signorum respondet
huius lapsui, sanguis meatus. ¶ Ad qd. re
sponde, q respondet sibi sensus pōderis, & ex
tensionis huius hypochondrio dextro. ¶ Pre
terea queritur, quia non uidetur epar esse cō
ueniens membrum huic regio est enim mem
brum q representat suam dispositionem in
corpore exteriori, unde per tumorem lunarem
in parte dextra cognoscimus apostema esse in
epate, sicut dicitur p. can. sen. 2. de signis cap. 6.
mo, & Comit. dicit, q huic regule compete
bunt membra interiora, que nō representant
nientiam in corpore exteriori. ¶ Ad hoc rō
q in lapsu temporali epar representat in cor
pore suam dispositionem, ut qd patitur apote
ma in zirro, sed in lapsu naturali non facit re
presentationem de qua sit curandum. ¶ Alie
rum uero uidit flegmaticum totum fm habi
tudinē &c. Hic per habitudinem totius possu
mus intelligere dispositionem musculos, ut su
pra de signis musculorum, cap. p. Vel per habi
tudinē totius possumus intelligere disposi
tionem totius corporis, excepto stomacho, in
eo nāq dominatur colera, alia uero membra
omnia fortasse deficiebant in ea & abundabat
in flegmate, & de hoc locutus fuit Hipp. in 2.
regiminis. qn dixit q quibusdam dominatur
colera in superioribus corporis, & in Co. li. i.
§. ponit Gal. q aliqui dominatur colera in su
perioribus corporis, & aliqui in inferioribus
& aliqui fm formam, unde q hic dicit fm ha
bitudinē, idem est q ibi dicit fm forma.
¶ Vomētem quotidie coleram palidi. Cole
ram rubeam. ¶ Agnouit igitur oportere me
uidere. h. est 3° signum. Primum autē fuit esse
flegmaticum totū fm habitudinē, fm uomere
quotidie coleram citrinam. ¶ Cognouit igit
ex hoc signo. id est aggregatione horum trium
signorum. ¶ Felleum humorem emittentem
porum non paruum eius partem &c. Eo
hoc enim q dicit istum porum emittere melle
rum de

rum de colera/comprehendimus q̄ iste porus
qui venit ad stomachum erat amplius / q̄ de/
betrande erat peccatum in forma. ¶ In pi
log uentris. in fundo stomachi. ¶ Ad euidē
nam huius no. q̄ cistis fellis habet unum poru
continuum cum epate/per quem attrahit co
leram/& habet alium poru uersus stomachum
& intestina/per quem expellit coleram/& iste
porus bifurcatur aliqui in duos ramos/quorum
unus uadit ad duodenum/& ille debet ēē ma
ior/& paruus uadit ad fundum stomachi ad
calesciendum ipsum/& ideo fuit paruus/quia
colera q̄ abundaret in stomacho/ corrumpet
ret digestionem/& faceret pessima accēdētia/
& aliqui est q̄ homo nō habet poru illum qui
uadit ad stomachum/sed solum illum / q̄ uadit
ad intestina/cum ergo est paruus iste qui uadit
ad intestina:& magnus ille qui uadit ad stoma
chum/uomit homo multum de colera/ & ha
bet digestionē discoloratā/ hec omnia legun
tur 3° cas. fen. 15. cap. p. & in dietis uniuersa/
libus & 2. de cōplexionibus/& in Co. regimi
nis acu. ¶ Ut in quibusdam apparet aialibus:
No. q̄ sunt quedam aialia inuētia de rapina/
comedentia cibaria dura/sicut lupi/canes/acci
pitres/& hiis similia/que habent illum poru/q̄
ad stomachum uenit/largiorem pp digestionē
ciborū datorum faciendam/& propter hoc ha
bent egestionē albas/& aliqui duras/q̄ patet
in canibus/accipiter autem habet eas albas/p
propterea q̄ misceatur urina cum eis/ ¶ Sed cir
ca hunc. §. queritur in quo talis cōiectura a ue
ritate deficiat. ¶ Ad qd rō. q̄ pōt homo ali
quando esse flegmaticus in habitudine/& uo
lere coleram multam/& egestionē discolora
tas habere/tū porus uenit ad stomachum nō
esset lauior debito. Nam posset quis habere sto
machum adeo debilem ut propter debilitatē
reciperet supfluum coleram/& posset hoc eti
am propter dolorem ipsius stomachi contin
gere. Nam ad locum dolentem currit colera/
& posset effusio illa colere nimis continuare.
¶ Ex quibus manifestum est q̄ in remotis a
sensibus ualde. No. q̄ hoc aduerbiū ualde po
test cōponi cum hoc qd dicit remotia/ut sit sen
sus cognitio operationum/& anathomie pro
ficat ad cognitionem mēbrorum que sunt ual
de remota a sensu/ & tunc hec regula non ha
bet locum nisi solum circa illa mēbra que nō
possunt cognosci nisi per cōiecturam. Alio ue
ro modo pōt componi cum hoc uerbo p̄ficat/
ut sit talis sensus. Cognitio operationum &c.
Valde proficit ad cognoscendum mēbra remo
ta a sensibus/& tūc hec regula locum habet cir
ca cognitionem oīum interiorum. Primum tū

lecturam meliorem reputo. ¶ Ex anathomiis
membrorum apparentium notitia. Sed hic ui
detur male dicere/quia dicit anathomiam esse
membrorum apparentium cum ipsa sit mem
brorū occultorū. ¶ Ad hoc rō. q̄ littera sic de
bet intelligi/notitia membrorum occultorū
factos appetitum p anathomiā proficit &c.
Vnde anathomia est causa/q̄ talia membra ap
parent/& sic cessat obiectio per expositionem
littere. ¶ Et operationum & utilitatum inuē
tio. ¶ Sed hic qd/qd loquendo de anathomia
dicit noticiam/& loquendo de operationibus
& utilitatibus dicit inuētionem. ¶ Ad qd re
spondendum/q̄ ideo dicit noticiam loquendo
de anathomia/qa ipsa sensibilibus/& sicut scru
tinio manifestat dispositionem/sed inuētiō
rum & operatio manifestat dispositionē mē
brorum intrinsecorū cum qdam uenatiua inuē
tione. ¶ Quicunq; igitur cognoscit esse uide
(sicut dictum est) nunc lapsoy corporum &c.
Not. q̄ hoc aduerbiū nunc debet componi
cum hoc participio dictum / & non cum hoc
participio lapsoy. qm̄ in hoc ca. agit author
de signis corporis simpliciter egri / & non de
signis nunc egri. ¶ In anathomiis est ei exer
cēdum. No. q̄ anathomia facit tibi notam sub
stantiam membri/& eius formam/& eius locū
& eius societatem/ut dī p̄ cand. fen. 2. de signis
cap. p. ¶ Et operationum & utilitatum inuē
tionibus. Quid intersit inter operationem &
utilitatem scriptum est p̄ cas. fen. prima cap.
de membris. ¶ Proterea qd. qm̄ in seq. cap.
ponit author signa a tumoribus & doloribus
significancia super egritudines interiores/de q
bus hic non fecit mentionem. ¶ Ad hoc pa
tebit responsio in cap. sequenti. ¶ Scriptum
est autem de hiis omnibus/scilicet anathomia
& operationibus/& inuētiōibus. ¶ In aliis ne
gociis. Id est in aliis libris p̄ticularibus. ¶ De
quibus in fine totius orationis dicitur &c. sic
constitue de quibus/scilicet negotiis/dicitur in
fine totius orationis/id est in fine totius lib.
in illo cap. ubi ponitur ordo librorum quos fecit
Gale. ¶ Gratia cognoscendi anantes discere
Id est ut agnoscat illi qui amant disciplinam
¶ Quorum singuli. Lamentū discere. ¶ De
sideris scire. ¶ Ex quo maxime negocio. i. ex
quo lib. ¶ Ea eligere oportet. s. notitiā ana
thomie/& operationum & utilitatum inuē
tionem. ¶ Et no. q̄ qdam libri habet singula
in neutro genere.& quidam habent singula in
masculino. & utraq; littera bona est. ¶ Sed
de hiis sufficienter. Hic ponit finem tractatui.
in quo determinauit de signis corporis sim
pliciter egri.

Quid est
opōnibus
& utilitati
bus notitiā
G. uendica
uit/anatho
me uero in
uentionem

volunt q̄

Text. 21:

fuisse signa egri nunc in cōplexione. 2° in cōpōsitione/sicut fecit supra de signis simplr egri.

Ad hoc respōde q ipse signa corporis nūc egri non variavit nisi per generales differentiās signorum/& nō pet diſſerētiās significatōis. Nam dixit signa quedam sumi ab operationibus/& quedam a doloribus / & quedam a tumoribus/& distinxit postea has generales differētiās fm unumquodq membrum/ & non variavit signa/ fm q significarent malam cōplexionem uel malam cōpositionem in epa tēuel in cerebro: cuius ratio est/ qā fuisse trāstans minus longus. Quod si obiciatur/ q hīc abbreviatiōem non facit in signis corporis simpliciter egri. Respondeo q fuisse nūc mis cōfusa doctrina/ & non fuit tanta prolōgatio in variando signa corporis simpliciter egri ratione significati/ quāta fuisse in corpore nunc egro. Vel dico q in hoc cap. nos supponimus illum modum determinādi per ea que dicta sunt de signis corporis simpliciter egri.

De tertio disputatū fuit supra in illo capi. Ea que desunt ab hac/ & ideo ibi queratur.

Quęcūq in presenti tpe &c. Not. q h tps dicit simul & mensuram & cū m. talia. n. corpora sunt egrotantia pp res tpales permūtantes ea. Nota etiam q Cēm. dicit esse dīam inter nocumenta naturalia & innaturalia/ qm nocumenta naturalia non nocent operationibus nocumento sensibili. Nocumenta uero innaturalia nocent operationibus sensibiliter. Sed hoc quidem. Posita rubrica prosequitur qd intēdit & pone sic cōstructum/ oportet cognoscere corporis egra subiecta sensibus. Permutatione. I. ex permutatione eorū que insunt eis corporibus fm naturam/ Permutatione/ dico exsistente in magnitudine. I. in q̄tate / & per hoc soluitur/ quia potuisset quis dicere / quare solum per magnitudinem docuit significare/ & non per paritatem. Colore & figura. Sed dices cum plures alie sint differentie plasmatas ut uia & receptaculum/ & superficies / qd non docuit significare per illas. Ad hoc dico q ideo solum per figuram docuit/ quia manifestum non q per alias differentias plasmatas non possit significari / cum in eis fiat permutatio.

Per reserere dices cum ipse ponat signa que accipiuntur a uisu/ & a tactu/ quare non ponit ea que percipiuntur a gustu/ & odoratu / cum ponat ea Io. Ad hoc dico q eadem est solutio/ que p. Caliditate & frigide. Sed dices qd non possit per siccitatem & humiditatem significari. Ad hoc autē dicas q subaudit. Vel dicit q dicit eas cum dicit molle & durum. Nō apparet uero. Sed dices ille ponit q in cō-

gnitione membrorum occultorum possumus cognoscere per. 4. canones. Sed Aui. p. cā. sen. 2. de signis cap. p. posuit sex canones. nā ponit nocumentum operationum & euacuationis & apostemam/ & dolorem/ & situm/ & accitiam. qd aut iste diminutus aut ille superfluous. Preterea supra in cognitione membrorum lapso/ natura/ liter non posuit nisi tres canones. I. a iuuamēto/ operatione/ & anathomia/ ergo hic posuit. 4. Preterea qd non posuit hic signum sumptum ab anathomia. Ad primum dico q illa duo ultima genera signorum/ que ponit Aui. que. G. nō ponit sunt reducibilia ad priora. 4. Nam significatio sumpta a situ pōt reduci ad signum qd sumitur ab apostemate. Significatio uero sumpta ab accitibus pōt reduci ad dolorem. Aut dic q ille posuit plura genera signorum/ q iste. quia iste abbreviavit. unde nō posuit nisi famosiōra. Ad 2. dico q. G. tetigit supra sparsim h. 4. genera signorum/ licet non aggregasset ea oīa in regula. Nam qd dixit uidi uentrem cuiusdam ita paruum & rotundum/ fuit autē & uesicam/ tetigit genus signorum que a tumore sumuntur / cum dicit uidi quosdam sentientes iuxta hypo. dolorem/ tangit signum qd sumitur a dolore. Vel dic q supra non debuit ponere signum qd sumit a dolore/ quia determinabat de signis corporis simpliciter egri. Corpus autē simpliciter egrum nō dolet neq apostematur/ cum dolor & apostema sint res tpales. Ad 3^m dico q supponit id signum hic tanq notum ex precedentibus. Lesionibus operationum. Operatio est duplex una cōmunis toti corpori/ & est operatio membrorum pncipalium/ ut cordis/ cerebri/ epatis. Alia uero est operatio propriatū operatio renum intestinorum/ & uesice/ & silium/ sicut dicit Co. Et nō q operatio leditur tripliciter/ Aut in auctur/ uel minuitur/ auctur qd cū comedit quis plus/ q cōsueuit/ minuitur cum uidet quis nimis a longe/ q cōsueuit. Secūdo modo mutatur ut qd stomachus mutat cibum in malam qualitatem. 3° modo leditur operatio/ quia destruitur totaliter. Hoc autē dicit Aui. cap. de signis sen. 2. lib. p. Aut egestionibus/ euacuationibus. Sed ista euacuatio significat super egritudinem/ aut quia non fit/ cum fieri debet/ sicut qd retinetur egestio/ aut urina uel aliquid fise qd debet naturaliter euacuari/ aut significat euacuatio per malam modū euacuationis/ & tūc distinguit. Nā aut id qd euacuatur est de substantia corporis/ aut non/ & si est de substantia corporis hoc fit 3°. Nam aut significat egritudinem a sui etē/ ut annulli pulmonis/ cum expuantur significant super apostema

res agnoscēdas necriā

pulmonis/aut significat egritudinem a sui q̄ri/
rare/sicut cortex qui in dīstinteria emittitur.nā
si est grossus significat dīstinteriā esse in inferio
ribus intestinis. Si uero subtilis significat eam
esse in superioribus/aut significat egritudinem
ratione sue qualitatis/sicut hypostasis/petaloy
des rubee/significat egritudinem tenuem/& al/
ba significat egritudinem uesice.Si uero id qđ
euacuatur non est de substantia corporis / hoc
est. 5. modis/nam istud aut non est naturale in
sui cōtia totaliter/sicut lapis & arena in egrī
tudine uesice uel renuntant nō est naturale in
sui q̄ritate/sicut qđ euacuatur id qđ debet euac/
uari/sed est plus in q̄ritate/uel minus/q̄ debet
ut nimia egestio uel utinatio/aut id qđ euacua
tur nō ē naturale in qualitate/ ut egestio nigra
uel uiridis/ aut est nō naturale pp̄ solum/exitū
sicut qđ euacuatur humor bonus/ qui est nō na
turalis/aut est non naturale pp̄ modum exeu
dis/sicut qđ egreditur steruus/ aut urina per os/
sicut sit in passione yliaca hoc dicit Auic. can.
primo de signis. ¶ Aut tumoribus. ¶ Signi
ficatio apostematū triplex est. Nam aut est p
substantiam & speciem apostematū sicut erisī
pila significat Col. & scitosis mēlēcōliam/ &
sic de aliis/ aut apostema significat a loco ubi
est ut si est tumor in parte dextra significat su
per egritudinem epatis/ & si in sinistra super
splenis egritudine/aut significat apostema/ uel
tumor per sui formam.Nam si habet lunarem
figurā. Tunc significat egritudinem esse in epa
te/& cum fuerit ob longum significat egritudi
nem in lacerto uentris. ¶ Aut doloribus.Do
lor significat egritudinem in interiorē/ duplici
ter/aut ppter sui locum/ut si fuerit in dextra si
gnificat egritudinem epatis/ & si in sinistra si
gnificat egritudine splenis/aut dolor significat
per sui speciem: Nā si furit dolor grauius
& pōderosus signiacat qđ apostema est in mē/
bro carente sensui.Sin pulmone & epate & si/
milibus.Si uero fuerit pulsatiuus significat apo
stema esse in membro arterioso/Si uero sit do
lor stimulatius/significat apostema esse in mē
bro panniculofo/ & sic de aliis speciebus dolo
ris/qđ ab Auic.ponit. 2. o. p. cas. sen. 2. doc. 2. ca.
de causis doloris/ & sunt isti. Dolor pūgitiuus
p̄nariuus/p̄ressiuius/extēsiuus/p̄cussiuus/frāgi
liuus/laxatiuus/p̄foratiuus/ actualis/ stupefacti
uus/ grauius/fatigatiuus/mordientiuius/aspa
uus/pulsatiuus.Causas autē hōr q̄ras in isto cap.
¶ Cōm. uero si posuit nisi olo spēs doloris.
¶ Sed dic qđ non posuit tot quot Auic. Quia
nō p̄ncipaliter intendebat de eis sufficit aut qđ
explanauit intentionem.

Quid ē qđ
cep̄s octo
dūtaxat do
loris discri
mina ppo
fuerit/cum
sint apud
Aul. 20.

Secundus uero partem
fm̄ cerebrum quidem egre ob
spones: aut desipientie speciebus
aut sensibillius aut fantasmarum lesio
nibus/aut appetitum mouendū aut
egestionibus per palatum & aures &
nares & oculos/aut fm̄ illud dolorū
differentijs.

¶ Nam posuit signa oc
cultarum egritudinum in cōi. Ponit ea
modo in speciali. Primo circa membra princi
palia. Secūdo circa alia membra. Prima durat
usq̄. Ita uero & secūdu uentrem. Prima di
uiditur in. 3. Nam primo ponit signa signifi
cātia super egritudinem cerebri. Secūdo super
egritudines cordis. Tercio super egritudines
epatis. Prima usq̄. Eas uero que fm̄ cor. Se
cūda usq̄. Eas uero que fm̄ epat. Prima de
presentis lectionis. ¶ Dicit ergo qđ distem
perantia super egritudinalis particularetur hoc modo
debet cognosci/ quo dicemus in sequentibus.
Nam egras dispositiones cerebri oportet co
gnoscere per species desipientie/ & per lesiones
operationum sensibillium/ & per lesiones ope
rationum motiuarum/ & per excentia ab ipso
cerebro/ per nares/ palatum & aures. ¶ Circa
istam lectionem queruntur quedam generalia.
Postea querat circa litteram. ¶ Generalia
autem duo querantur. Primum est de ordi
ne. Aliud de sufficientia. ¶ De ordine sic uide
tur qđ debuisset primo ponere signa cordis &
epatis egrotantis/ qđ cerebri/ qm̄ epat & con
& eorum uirtutes predecunt cerebrum & eius
uirtutes tpe/ & necessitate. ¶ Ad hoc respon
sū signa horum membroz egrotantium nō or
dinantur fm̄ prioritatem istoz membroz/ &
suam uirtutum/ sed ordinantur fm̄ maiorem
manifestationem & minorem ipsos/ & quia
ordinatus erat incipete ab una extremitate
corpi/qđ a medio/ideo incipit a cerebro. ¶ De
secūdo sic procedo/ ut enim Gal. desicere circa
signa egritudinū membroz principalium/qm̄
nō ponit signa sumpta a testiculis egrotantibus.
¶ Preterea ponendo signa cerebri/ uidetur
desicere non enim ponit nisi quinq̄ genera
signorum. Auic. uero. 3. cas. sen. prima cap.
3. ponit. 13. genera signoz que significant sup
egritudines cerebri. ¶ Preterea supra de si
gnis corporis simpliciter egri posuit. 6. genera
signorum/quare fuit hic diminutus. ¶ Ad pri
mum dico qđ ideo specialem doctrinā signorū
egritudinū

egritudinem testicularum obmisit / quia eorum
egritudines nō habent tot varietates: quot ha-
bent alia tria membra principalia: & quia nō
sunt de essentia individui / sicut illa: Et propter
hoc eorum cognitiones remanserunt sub do-
ctrina cōi: que comprehendit sub lesione opera-
tionū: tumore: & dolore: & exētibz. ¶ Ad
secūdū dico q̄ Auic. 3. ca. ponit signa omniū
egritudinū & cerebri & capitis: & ex gñatio-
ne: & ex tpe fm completam & sufficiētem do-
ctrinam. Hic uero Gal. posuit signa solius cere-
bri egrotātis ex tempore & fm doctrinam ab
breuiatam. ¶ Ad 3. dico q̄ omnia signa: que
ponit signa in cerebro simplē egro: possunt
poni hic: & etiam plus quia hic ponitur signū
sumptum a dolore: sed ibi non / quia corpora
ex generatione egro: nō sunt dolentia: Tñ alio
modo ponuntur hic & supra. Signa significātia
super cerebrum. Nam supra ponuntur: fm q̄
significant super ipsam cerebrum per compo-
sitionem ad cetebrium optime compositionis
sed hic fm q̄ significant super cerebrum com-
positum ad se ipsum: dum erat sanum: & hoc
ē uniuersale in omnibz signis corpis nūc egri
& simplicitē egri: q̄ aut signa a dispositione
capitis non posuit: & ab extrinsecus altetanti-
bus: non fecit: quia nō possunt poni: qm̄ Auic.
bene posuit. 3. ca. cap. palleator: sed ideo non
posuit: quia non sunt ita famosa: sicut hec que
ponuntur: q̄ autem ponantur reliqua. 4. gene-
raret in littera: quia per id qd̄ dicit species
desipientie & lesiones fantasie: tangit signa
que sumunt a uitio principalium: & per hoc
q̄ dicit lesiones appetitū tangit signa: que su-
muntur a uitio moriuorum: & datur per ea intel-
ligi ea que sumuntur a uitio sensibilibz: sicut
dicit Com̄. Et per hoc q̄ dicit egestionē per
palatum aures & nares intellexit signa que su-
muntur a uitio naturalium. ¶ De 2. quesito
scilicet de speciali simul legam litteram & po-
nam comentum. ¶ Secūdum partem: Duplex
est p̄sideratio circa cognitionem corporis egri
Vna cōi: & alia propria / cōi autem est inutilis
nisi ad particularia p̄ducas: & propter hoc:
cū supra posuerit signa uniuersalia: ponit nunc
particularia. ¶ Secundum cerebrum egros di-
spōitiones: &c. Scilicet oportet cognoscere.
¶ Aut species desipientie. Quattuor sunt
species desipientie. scilicet desipientia cum uoce
& silē. Secunda est cum taciturnitate. Tertia
est cū uigilia. Quarta est cū p̄fundo sōno. Pri-
ma quidem significat in cerebro excessum cole-
re tūbe aut nigre aduste. Secūda significat ex-
cessum melancolie aut flegmatis. Tertia si-
gnificat siccitatem cerebri. Quarta significat hu-

miditatem. ¶ Aut sensibilibz fantasie: lesio-
nibus. ¶ Hic per fantasiam debes intelligere
operationem om̄iū uirtutum: & regitā: que
sunt tres. Imaginatiuam: discretiuam: & me-
moratiuam: Vt dicit in. 3. de accidenti & mor-
bo. ¶ Et not. q̄ qm̄ imaginatio est sana: tunc
significat sanitatem duos uentriculos: anterio-
rum cerebri: q̄ si ipsa fuerit infirma: tunc signi-
ficat egritudinem eorūdem. ¶ Item si uirtus
discretiua in sua operatione lesa fuerit signifi-
cat lesionem mediū uentriculi cerebri: q̄ si fue-
rit lesa op̄atio memorię: tunc significat lesio-
nem factam in postremo uentriculo cerebri.
¶ Et not. q̄ quilibet hāc uirtutum pōt lesi
sine lesione alterius: sicut uult Gal. in. 3. de acc.
& morbo. Vnde dicit q̄ thesillus aliqui fuit infir-
mus: & uidebat in scholis suis quosdam cibici-
natores: & tñ bene stabat cum uisitatoribus: &
ratiocinabatur cum eis: & post egritudinē suā
bene recordabatur om̄iū que uidebat. In hoc
ergo infirmo lesa erat imaginatio. tñ sana erat
discretio: & memoria. Item fuit alius & infir-
mus qui accipiebat uasa de domo: & uocis ea
propriis uerbis precipiebat ea p̄fici de foris
In isto ergo infirmo imaginatiua sana erat. nā
nō putabat uitreum esse terreum: sed uitreum
esse uitreum. Item neq̄ lesa erat memoria: q̄
oia uasa propriis uocabat uerbis: sed erat lesa
discretio eius. Item dicit q̄ quidam fuerit ad
eō lesa memoria: q̄ post infirmitatem suam nō
cognoscebat ostium domus sue / neq̄ nomen
sui recordabatur. ¶ Aut appetituum. I. motu
um uolūtariū: & iste motus: aut totaliter in-
feruit: sicut in epilepsia: aut apoplexia: aut par-
ticulariter sicut in paraly. ¶ Et not. q̄ pōt
in mēbro uno deficere sensus: & remanere mo-
tus: sicut fuit de quodam qui cum habuisset le-
sionem in crure amisit sensum: & remansit in
eo motus. ¶ Et no. q̄ Com̄. supplet denotan-
tis sensum. Si igitur. C. dicit aut appetituum
subaudias etiam: aut sensum. ¶ Aut egestio-
num. Hoc est ualde planum. ¶ Aut fm illud
dolo: dicit. Dfne doloris cerebri sunt. 5. & uo-
cantur nō cōi: qd̄ est soda. Prima dñā est do-
lor pulsatiuus. Secūda est dolor stimulatius.
Tercia est dolor sonatiuus. Quarta est dolor
onalis & emigraneus. Qualis dicitur qui totū
caput comprehendit: sed emigraneus solū me-
diatatem Quinta species dicitur etanealis qui
est sub craneo.

EA vero que fm cor pa-
titur ex diuite speciebus: & mo-
tibus fm ipsum & arterijs & animo

fitatibus: & pusillanimitatibus: & fe-
bus: & infrigidationibus: in colo-
re differentibus: & doloribus: que circa
ipsum & circa arterias.

Leſio. 4. 5 In parte pcedenti posuit

Introdu. signa super egritudines cerebri. Nunc in pte

2 ista ponit signa que significant super egritudi-
Sensus. nes cordis. ¶ Dicit igitur sic / q egras dispo-
sitiones cordis oportet cognoscere per species

3 respirationis: & per tremorem: & per pulsam
Questia & per alositatem & pusillanimitatem: & p fe-
bres: & per infrigidationes totius corporis: &

An oia mo per differentias colorum: & per differentias dol-
boe: gna orum circa ipsum. ¶ Circa hanc leſionem
cor ferre, queruntur quedam generalia: & quedam spe-
cialia. ¶ Circa litteram autem gñalia: que que-
runtur: sunt duo. Primum est utrum cor possit

pati omne genus egritudinis & accidentiũ
manente uita. Secundum est de sufficiencia si-
gnorum. ¶ De primis sic procedo: uidetur q

cor possit pati omnia genera. De mala namq;
complexione & compositione planum est: quia
eas patitur sepiſſime: & etiam uidetur esse uere

de sol. continui. dicit enim. Ga. in. 5. de inte-
rioribus q cor potest pati uulnera / & potest

homo uiuere per diem unam: & hoc idem dicit
Aui. 3. cañ. sen. 1. r. cap. 2. Similiter uidetur q

possit apostemari: Sicut dicit Gal. in preallega-
to lib. & Aui. in preallegato cap. ¶ Preterea

uidetur pati dolorem corporalem. Nam hoc
ponit Halyab. parte prima lib. 9. de passioni-
bus cordis: dicit enim q in eo fit dolor / cuius

cā est mala complexio: & solo cōtinui. ¶ Pre-
terea monstratur ratione: Nam cor est mem-
brum sensibile: & patitur so. continuitatis su-
bito factam: sicut probatum est. ¶ Ad con-

trarium uidetur nō posse pati sol. p̄tinuitatis
cum uita per tex. Aui. p. cañ. sen. 2. cap. de so.
conti. & 3. cañ. sen. 1. r. cap. 2. ¶ Preterea q

neq; possit pati apostema uidetur per uerbum
Haly. sup. 5. presentis: & etiam ratione patet.

Nam q non potest pati so. conti. non potest
pati apostema: Cum in quolibet apostemate
sit so. conti. ¶ Preterea neq; uir posse pati

dolorem corporalem. Dicit enim Haly in
presenti leſione: q per dolores cordis intelli-
gimus accidentia aie. ¶ Ad hanc questionem

respon. q duplex est so. conti. in corde una. s.
que penetrat usq; ad eius cōcauitatem: ad quā
statim sequitur mors. Alia uero so. conti. que

non penetrat usq; ad eius concavitatem: & hāc
non sequitur mors immediate immo potest ho-

mo uiuere usq; ad diem: Et si distinctio mon-
stratur a. G. 5. de interioribus & ab Aui. sen. 2. cañ.

Item dico q cor potest pati apostema calidū
cum uita: tñ nō durat uita usq; ad aug. aposte-
matis: & hoc dicit Gal. 5. de interioribus in pa-

ratius cor ad sustinendum apostema q so. pti.
unde dicit Aui. in predicto cap. q looquinq; ē
corius colligeret solo pti. q apostema. Si uero

apostema sit frigidum potest plus durare q ca. in
corde. ¶ Ad id uero qd quereretur de dolore
corporali: dico q potest pati dolorem corpora-

lem. Nec obstat q opponeretur per dictū Co.
qm Com' nō dicit ult' cōs dolores esse aie ac-
cītia: sed plures eog. Vel dic q Com' nō bene

uerbū exposuit: sicut ista patet. hāc autē que
ſtionem disputatū p̄ uerbat qbus usus est Co.
¶ De 2º sic procedo. ut q. G. fuisse dimini-

tus in gñibus signis cordis: debuit. n. ponere
signum qd ponit a debilitate uirtutis: & qd
ponitur a liquefactione corporis: & qd ponit

a siti: & signum qd ponitur a deſticatione co-
trariorum. h. n. 4. signa ponit Aui. 3. can. sen.
2. cap. 4. de quibus non uir. G. fecisse mencio-

nem. ¶ Preterea uir esse superfluum: qm ponit
febres & infrigidationes esse signatum ipsa sunt
significata / eo q ipsa sunt egritudines cordis.

¶ Ad hanc qñem rñ. q signum sumptum a
debilitate uirtutis cōprehenditur in pulsu. Si
gnum uero qd sumitur a corporis cōsumptio-

ne: & qd sumitur a siti: & a deſticatione cōtra-

rii: nō ponit pp eorum multam ambiguitatē
poterant. n. significare super egritudines mul-

torum mēbrorum. Vel dic q hic non posuerit
nisi famosiora signa. Aui. ponit oia. ¶ Ad illud

qd opponeretur de febre in frigidatione
dico q ipsa sunt signa: prout in toto corpore
apparent: & sunt significata: prout ipsa appa-

rent in ipso corpore cordis. ¶ De speciali q
sito circa litteram sic procedo. ¶ Eas uero q
ſm cor. Sic construe eas. Legitū dispōnes: que
sunt ſm cor: oportet cognoscere. Ex speciebus
dispne. i. e. spēsbus malitie anhelitus. Nā si an-

helitus est magnus: uelox: & frequē: significat
in corde esse distemperatiam calidam: & si fue-

rit respiratio parua: tarda: rara: significat i cor
de esse malitiā cōplexionis frī. ¶ Et motibus
ſm ipsum. i. tremoribus: qui cōtrogunt. 4. mo-

dis: aut pp subitam fusione materię ad utrū-
culos cordis: aut ad pānicos: aut pp uaporem
melancolicum respiratē ad ipsum: aut pp hu-

miditatem corruptentem cōplexionem totū
dis. ¶ Ad huc & pulsibus. Genera pulsū sunt
x^m. unde ſm unum quodq; genus: & mutatiōes
eius significatur mutatio egritudinalis. ¶ An

monſtrat ipſus: pusillanimitatibus. 4. ex uelocitate
motu

motus ad iram & tarditatem. Nam uelocitas ire significat in corpore esse distemperantiam calidam/ & tarditas significat distemperantiam frigidam. ¶ Et febribus. Febres significat cor esse distemperatum ad caliditatem. nam in cor/ de est principium febris. ¶ Et in frigidationibus. & in frigidationibus sunt signum cordis frigidi. ¶ Et in colorum differentis. Color caesus aut a corde & ab epate: unde color albus uel plumbeus significat frigidum cor: dum modo epas non contradicat. ¶ Et doloribus circa ipsum. No. q. dolor aut est a solutione continu/ aut ab alteratione.

EA vero que s3 epas ex humorum indigentia & abundantiā conuersione coloris in non naturales discolorationes: & adhuc ex his que sunt s3 digestionem aut nutrimentum aut superfluitatem s3 egestionem immutatis: sed ponderibus s3 ipsarum: & tumoribus: & doloribus non in regione epatis tantum: sed s3 compassiones quecumq; sunt aliquid mēbro: ut sunt dissile species & tussis.

Cum posuit signa significatia super cor egrum: ponit signa significatia super epas: & partes sunt distincte. ¶ Dicit igitur q. ipsas species signorum significatium super egritudines epatis sunt. 5. Prima est abundantia & indigentia humorum. Secunda est diuersitas colorum. Tertia sumitur a nutrimento & superfluitate eius. Quarta sumitur a doloribus & tumoribus non solum in epate: sed in membris sibi colligatis. ¶ Circa hanc lectionem duo queruntur. Primum generale. & aliud circa litteras. ¶ Generale autem queritur solum de sufficientia capituli. uidetur. n. insufficiens ter ponere ista signa: qm possumus cognoscere egritudines epatis per tactum. qm cognoscimus per caliditatem hypochondrii dextri/ & per duritiem & tumorem/ & egritudines eius oculis: & possumus etiam cognoscere egritudines eius per convenientiam & disconuenientiam/ & per etates & consuetudines: oia. n. q. signa ponit Aul. sen. r. 4. cap. 3. lib. 3. ¶ Ad hoc n. q. signa sumpta a tactu non debuit ponere / qm intelliguntur per ea que dicit de signis membrorum apparentium/ signa uero que sumuntur a conuenientibus/ & disconuenientibus/ & ab

etatibus & consuetudinibus/ ideo non posuit: quia nimis sunt generalia/ quapropter subaudiuntur. ¶ Preterea q. nunquid eadem signa que significant super dispositionem epatis naturalis/ significant super dispositionem epatis egritudinalis. ¶ Ad hoc n. q. aliqua sic/ & aliqua no. Na per pilos significamus super naturalem dispositionem epatis/ & non super accidentalem/ & per dolores significamus super egritudinalis/ & non super naturalem/ per generationem autem humorum/ & per colorem corporis significamus super naturalem/ & egritudinalis/ sed differenter. Nam que significant super naturalem sunt permanentia/ que uero super egritudinalis/ sunt a deuenientia & recedentia. ¶ De. 2. autem simul/ & Co. & tex. legemus. ¶ Ex humorum indigentia & abundantia. Non debet intelligere p indigentiam/ & abundantiam/ solum p m humoris in quantitate. sed i quantitate & qualitate. ¶ Ad cuius notitiam duo uideamus. Primum. uideamus distinctionem specierum humorum. Secundo qualiter in quantitate & qualitate contingat eos peccare. ¶ Dico igitur q. species colere sunt. 6. colera rubra/ & citrina/ & uirellina/ & indica/ & prassina/ & erugina/ & nasa. Species autem slegmatis sunt. 5. dulces/ insipidi/ & salum/ uitreum/ & acetosum. Species autem mēbro sunt due. nam quedam est naturalis/ que est sex sanguinis/ & eius residentia/ quidam uero est cinis & adhaesio humorum/ qui adhaerent humores aut qui adhaeruntur sunt. i. s. sex species colere & slegma salum & mēbra/ & sanguis & ita per pna. i. s. sunt species colere nigre innaturalis/ s. species autem sanguis sunt due. Na est sanguis purus qui est in matris membris/ & est sanguis impurus qui est effusus in uenis totius corporis. ¶ De secundo sic procedo/ q. qm multiplicatur in corpore colera s3 qualibet sui speciem/ tunc significatur egritudo epatis ca. & qm multiplicatur slegma/ tunc significatur in epate egritudo frigida. Item q. qm generalis malus sanguis & corruptus/ significatur egritudo epatis/ que corrumpit eius operationem/ & sic de aliis. ¶ Et conuersione. Color corporis sequitur cor & epas. qm igitur cor est s3 sui naturalis/ tunc mutatio coloris habet proprie significare epas/ si igitur est color zinnarius significatur super caliditatem adurentem/ & si est color plumbeus significatur super frigiditatem epatis/ & s3 de aliis coloribus. ¶ Et adhuc his que s3 digestionem/ Tria tanguntur h. Primum est digestio nutrimenti per membra. Secundum est assimilatio. Tertium est superfluitas resoluta ab assimilatione/ & per cuius dispersal unde primum tangitur in littera cum dicitur. Secundum digestio/

Nū eadem sunt nāsim iecore tēpa mētri/ & ad uētriti fig.

Interpretatio littere. Tex. c. 26.

In quot nā ptes hūoris spēs fiat p/ titio.

Ut ex hūo/ ram copia/ aut inopia/ ac mutatio/ ac habitū s/ ter naturā agnoscat/ iecoris d/ spositiones

nem. Solum qñ dñ. Aut nutrimentum i Tertiũ cum dñ. Aut superfluoꝝ. Modus aut significandi istius. 3. digestionis est hic/ quia eum epar facit malos chimos/ tunc mēbra/ q̄ recipiunt illos sūt scabiosa/ & leprosa & apostemosa/ & alie egritudines diuerse cutis/ & aliqui ydropis & fluxus uentris/ si mēbra interiora suscipiant illos malos chimos. ¶ Sed ex ponderibus. Tñt ex doloribus ponderosis. Nam dolor ponderosus Sicut dicit Auic. significat lesionem membrũ insensibilis. Vnde cum epar sit mēbrum insensibile/ patitur dolorem ponderosum. ¶ Et tu moribus non in regionibus epatis. Hec est qñ/ ta species signorũ significantium super egritudines epatis/ & est compassio aliorum membrorum. Nam qñ apostematur epar/ tñt cõpatitur ei furcula propter ligacionem dyaphragmatis & accidit illi tussis / quia dyaphragma leditur. ¶ Et no. q̄ triplex est cõitas membrorũ/ a quibus sumuntur signa significantia super egritudines epatis. Vna. scilicet membrum propinquũ/ sicut est stomachus. Vnde ppter situm significamus super egritudinem epatis. Quedam uero ad membra longinqua. Vnde per solum significamus super egritudinem epatis. Quedam est ad totum corpus. Vnde per colorem corporis significamus super egritudines epatis. ut dicitur. 3. cā. de signis prauis epatis. ¶ Pauca queruntur hic de Comit. solum Ponit enim q̄col. citrina habet. 6. species/ sed hoc est falsum. Nam colera citrina est una species in naturalis colere. ¶ Ad hoc dico q̄ colera citrina est aliqui nomen generis cõtinentis sub se oēs species colere/ tam naturalis/ q̄ innaturalis. Alii qñ est nomen speciei/ & tunc est species colere in naturalis. ¶ Preterea ipse ponit species si gmaris esse. 5. sed Auic. ponit. 9. ¶ Ad hoc dico q̄ ipse ponit solum famosas Auic. autē ponit famosas/ & non famosas. ¶ Preterea ipse dicit q̄ sanguis purus est materia membrorũ/ cuius contrarium dicit Auic. cā. de humoribus eip/ ea finem. ¶ Ad qd̄ dico q̄ non dicit sanguine purum esse materiam membrorũ/ quia ex ipso solo fiant membra. Sed quia ex eo magna pars ingreditur compositionem membrorum.

Te. co. 2. 7.

In vero & fm ventrem de aut sicce oblationis aut supfluoꝝ egestionibus peccantibus/ similiter vero & nauels/ & singultibus/ & eructationibus/ & vomitibus/ ipsi eorum que vomuntur formis/ & doloribus/ & tumouribus/ & diuersis. ¶ Et vero que fm pectus ex diuersis/ & tussis/

bus/ & doloribus/ adhuc & ex eorum que expuntur differentiis oportet re cognoscere in presenti egra. ¶ Et fm tracheam arteriam egritudines diuersa/ & tussis/ & fm locũ doloris/ & spiritum & vocis lesio innoscunt.

Cum posuit signa si

gnificantia super membra principalia ponit significatia super membra uirtutem habentia innatam & influentem. Et diuidit hec pars in duas. Nam primo speciat de quibusdam membris per se. Secundo recolligit in casus omnia membra uniuersaliter. Durat pma usq̄. Proportionaliter. Prima i. 3. Nam primo ponit signa stomachi. Secundo pectoris. Tercio di ne pulmonis. Prima usq̄. Eas uero egritudines. Secunda usq̄. Et fm trachē. ¶ Dicit ergo sic de prima q̄ sup egritudines uentris possumus significare per. 10. genera signorũ. Primum quoque sumitur a lesione digestionis. Secundo ab appetitu cibi humidi uel siccis/ Tercio ab egestionibus. Quartum a singultibus. Quintum ab eructationibus. Sextum a nauels. Septimum a uomitu. Octauum a doloribus. Nonum a tumoribus. Decimum a malitia anhelis.

¶ In. 2. parte dicit q̄ super egritudines pectoris possumus significare p. 4. genera signorũ quorum primum sumitur a malitia respirationis. 2. a tussis. 3. aut a dolore. 4. a sputo. ¶ In tertia parte dicit q̄ super egritudines carne pulmonis/ possumus significare per quinque genera signorũ. Quos primum sumitur ab ipsa respirationis malitia. 2. a tussis. 3. a doloribus. 4. a sputo. 5. a lesione uocis. ¶ Citra lectionem istam queruntur quedam generalia & quedam specialia circa istam. ¶ Generalia sunt solum de sufficientia cuiuslibet partis lesio/ & primum uideamus de parte prima/ Videtur enim esse insufficientis in ponendo signa stomachi/ non enim ponit signum qd̄ sumitur a tollerantia cibi/ & eius priuatione. Neq̄ signum qd̄ sumitur a tumore stomachali. Neq̄ id qd̄ sumitur a dispositione oris/ & lingue/ & rotas faciei/ Neq̄ signum qd̄ sumitur a siti/ Neq̄ signum qd̄ sumitur a ledentibus & iuantibus/ que omnia ponit Auic. 3. cā. de signis egritudinum stomachi. ¶ Ad hoc respo. quia quedam ex hiis que Auic. ponit/ hic nō posita/ possunt ad ista reduci. Et quedam obmittit ppter breuitatem ponens solum famosiora signa/ reductionem aut illoꝝ ad h/ per te ipsum quero. ¶ Secundum est de sufficientia signorũ thoracis/ & uidetur q̄ totum istud capitulum superfluum supra ponendo signa

Contineat ne sub se species/ uero cea bilia

Quot nam sint pituitae species. Sit ne solus sanguis membrorum materia.

Te. co. 2. 8.

nendo signa naturalis lapsus / non ponit signa thoracis / sed solum pulmonis & canne eius / quare hic debuit simile fecisse / fuit igitur parum superfluum / & partim diminutus. ¶ Preterea egritudines thoracis / sunt egritudines membrorum apparentium / ut dictum est supra de signis compositionis. ¶ Preterea uidetur esse deficiens / quia non ponit signa egritudinum thoracis / prout sumuntur a tactu / & a sensu ponderis . nam per caliditatem quam sentimus in pectore / & per grauedinem ponderosam cognoscimus esse apostema in aliqua parte eius . ¶ Preterea debuit ponere signa sumpta a febre / & a pulsu . nam febris & pulsus securus significat sup pleuresim / sicut dicit Galen . in primo de crisi / & omnes authores qui ponunt signa pleuresis. ¶ Ad primum respondendo qd naturalis dispositio thoracis sequitur naturalem dispositionem cordis / pulmonis & cerebri : unde conformatur cum illis in completionem & compositionem / & propter hoc non oportuit supra agere de signis seperatim ab aliis / sed egritudinalis dispositio thoracis potest diuersificari a dispositione egritudinali cordis / pulmonis & cerebri : nam potest apostema thoracis / non apostemato pulmone / & conuerso. ¶ Ad secundum dico qd in thorace possunt fieri egritudines apparentes / & occulte / apparentes quidem / ut in lacertis / qui sunt iuxta oculos / occulte autem / ut in partibus interioribus. ¶ Ad tertium dico qd signa que sumuntur a tactu caliditatis / & a pondere reducuntur ad signa que sumuntur ex dolore . Vel dico qd tactus caliditatis erat signum commune / ideo non posuit ipsum . ¶ Ad quartum dico qd signa sumpta a febre / & a pulsu / fiunt signa sicut super egritudines thoracis / tamen attri buuntur egritudinibus cordis . ¶ Circa litteram sic procedo / quia simul Co. & litteram dicam . ¶ Ita uero finem uentrem circa digestionem . tripliciter nocetur digestio / aut enim debilitatur sit diminuta / aut corrumpitur . Et intelligas eam destrui / quando totaliter destruitur / & fieri diminutam / quando mediocriter leditur / & corrumpitur / quando in malam qualitatem mutatur . Et nota qd quando digestio leditur in stomacho / tunc epar non conuertit posita illum chylum in chimum / quia peccatum prime digestionis non corrigitur in secunda. ¶ Et oreffim . Appetitus cibi siccus significat distemperantiam stomachi ad humiditatem / aut frigiditatem / aut ad utrumq / & humidus appetitus / significat distemperantiam ad siccitatem / aut caliditatem / aut utrumq / & propter hoc non posuit ipse signa ab appetitu ca

lidi / uel frigidi cibi / Et per hoc qd ponit distemperantiam appetere sibi contraria / nota qd loquitur de accidentali distemperantia / & non de naturali . ¶ Aut superfluum . Superfluum stomachi expelluntur supra per spatium / aut per uomitum / per inferius autem per secessum . Similiter uero in singultibus . Singultus autem est spasmodica dispositio stomachi / sicut dicit Gale . supra quinto lib. affbris . Et est duplex singultus / sicut est duplex spasmus . scilicet de inanitione / & repletionem / sed scias qd spasmus de inanitione est incurabilis / spasmus autem stomachi / scilicet singultus est curabilis . ¶ Et de ruinationibus . Ruuatio est quadruplex / una sumosa / alia acetosissima / tertia fetida . quarta horribilis . Prima quidem significat malam complexionem stomachi calidam / aut ascensum coelestem in eo / Secunda significat aut malam complexionem frigidam / aut excessum melancolie / aut acetosi slegmatis . Tertia significat corruptelam humorum in stomacho . Quarta significat humiditatem male qualitatam / idest uenenosam humiditatem in stomacho . Hec autem dispositio patet per ea que dicuntur infra in Com. sequentis . §. ¶ Nauseis . Nausea est subuersio animi / & significat nauseam / qd in stomacho sunt effusi mali humores / & abhominabiles / quibus per uomitum expulsi / quiescit nausea / & sunt isti humores in stomacho tripliciter . Nam aut ueniant ad ipsum ex toto corpore tempore famis / aut membra mittunt eos ad ipsum / aut generantur in eo ex cibis & potibus / & sunt hi humores qui generantur in eo / aut flegmatici / aut colerici . ¶ Et uomitibus . Species uomitus sunt quattuor / scilicet colericus / flegmaticus / melancolicus / & uenenosus / & posset apponi quinta species / scilicet sanguineus . nam posset sanguis a stomacho uenire cum uomitu / sicut dicitur in libro de interioribus . Et nota qd dicit . Vomitus ipsi . ut notet qd uomitus dupliciter significat . Significat enim secundum se / quia significat debilitatem stomachi / aut malos humores . Item significat uomitus per suam formam / ut uomitus niger significat excessum melancolie / & albus flegmatis / & sic de aliis . ¶ Et doloribus . Ad stomachum ueniunt nervi a cerebro / qui sunt causa sensus oris stomachi / unde dolor cum est in stomacho / aut significat solutionem continui / aut significat subitam alterationem . ¶ Et dispniis . Quando stomachus apostematur / aut malo humore afficitur tum comprimitur / & molestat diaphragma / quod diaphragma cum sit causa anhelitus / oportet ipsum permutari .

Tex. 4. 28. **E**as uero que sunt fm peñus supple egras dispositiones/oporret cognoscere. **E**x di/ spnis / cum per dilatationem peñoris / & eius constitutionem fiat inspīratio / & expira/ tio, tunc oportet necessario / q̄ quando peñus patitur/q̄ mutetur anhelitas. **E**t tussibusquā do res dolorosa accidunt peñori / tunc natura conatur expulsiōem cum tussi. **E**doloribus Multe sunt species doloris in peñore. Nam ali quando est dolor in pulmone / & aliquādo est in lacettis peñoris. **E**t adhuc eorum que expuantur. Sputum habet multas significatio/ nes hoc modo. Sputum sanguineum significat q̄ aliqua uena sit rupta in pulmone / aut in pe ãore. In pulmone / si sanguis sit spumofus. In peñore / si sanguis sit purpureus congelatus. Item est sputum/q̄ uocatur sereatus/qui ha/ bet sex species. Nam aut significat excessum flegmatis si sit albus / uiscosus / aut melancolic / si sit niger / aut colere / si sit citrinus / aut san/ guinis / si sit rubeus / aut significat rupturam a/ postematī / si sit saniosus / aut significat corru/ ptionem corporis / si sit uenenosus. **E**t se/ cundum tracheam arteriam . ita constiue . ita signa innotescunt secundum tracheam arteri/ am in sui passione / scilicet dispnia & c. Et sunt quinq̄ genera signorum . Cause uero horu/ rum signorum sunt plane. **E**coment. respon det quibsdam dubiis / posset enim aliquis que retequare nō posuit signa. G. pulmōis. **E**t ipse responder & dicit q̄ signa pulmōis sūt composita ex signis cannt & signis peñoris / & propter hoc non oportuit ipsum posuisse signa pulmōis. **E**tem posset queri / quare nō posuit signa renū & intestinorum. **E**ad quod respon. dīs q̄ duplex est causa / una est affectio / idest dolor afficiens manifestans lo/ cum passionis. Alia causa est q̄ ipse egritudi/ nes eorum manifestantur per lesiones opera/ tionum / & per dolores / & exeuntia. de quibus omnibus loquitur in summa una in isto . §. proportionaliter. licet in quodam generali

Exponit. 2
loca / q̄ apd
Italy. 6. 29.

Tex. 4. 30. **P**roportionaliter uero
bts & in omnibus alijs partibus
ex tumore & dolore / & lesione opera/ tionum. amplius & egestionum differen tijs cognitiones erunt. **E**x tumo ribus quidem preter naturam / ut in flegmonibus / & in scitiosis / & berisipi

Tex. 4. 31.

lis inspiciendum est. **E**dolores ve ro fm quē incūbunt locum / aut con/ tinuitatis solutionem / aut alteratio/ nes substantas ostendunt. Soluitur igitur continuitas incisione & comestio ne idest corrosione / & fractura / & tensione. Alteratur uero substantia caliditate & frigiditate / siccitate & hu miditate. **E**roccetur autem & ope ratio / aut leuiter / aut mediocriter / aut omnino non fit. **E**quecunq̄ uero egrediantur / hec quidē ut per ticle eorum que patiuntur / hec uero ut in ipsis contenta fm naturam. **E**t ostensionem propriam unus quodq̄ faciet. **E**dictum est autem de huiusmodi omnibus amplius in patientium locorum negotio / nullo hoc in artem prius redigente aut perfecte assignante / quemadmodus igitur aliud nihil eorum que incipi unt perfecerunt veteres. **E**egrotantius quidem corporum ex illo ne gocio discere oportet cognitiones.

Cum posuit signa quo
rundam membrorum interiorum. Mo do in generali ponit signa omnium membo rum interiorū. Et diuiditur hec pars in duas. Nam primo ponit signa istorum in generali. Secundo exulat se ad alium librum nos remit tens / in quo sufficienter determinauit de ipsis. Prima usq̄. Dictum est autem de omnibus. Prima in duas. Nam primo ponit author in generali illa signa. Secundo p̄sequitur de quo libet in speciali. Durat prima usq̄. Ex tumoribus. Secunda usq̄ ad finem. Secunda diuidi tur in quattuor. Nam primo ponit signa feni/ pta a tumoribus. Secundo a doloribus. Tercio ab operationibus. Quarto ab exeuntibus. Durat prima usq̄. Dolores. Secunda usq̄. Noce/ tur. Tertia usq̄. Quecunq̄ uero. **E**dicit igitur de prima q̄ omnes partes interiores pos sunt cognosci per quattuor canones / scilicet p̄ apostema / per dolorem / per lesionem opera/ tionum / & exeuntia a corpore. **E**in secunda dicit q̄ tñotes possumus si mō cognoscere. §. flegmon

legiones/ per scitrosin/per inflationem/ & per crispilam. ¶ Intertia parte dicit/ q per dolores possumus intelligere lesionem membri interioris/ Nam ubi est dolor / ibi denotatur esse/ Aut solutio continuitatis/ aut subiecta permutatio complexionis / & ponit causas tam solutionis pmutatis q alterationis subiecte.

¶ In quarta parte dicit q operatio nocetur & lesitur tri. Vno modo leuiter, Alio modo medocriter/ alio modo/ quia nullo modo fit. ¶ In. 5. dicit/ q ea que corpus exeunt/ sunt duplicia. nā aut sunt de substantia corporis & partes eius/ aut sunt contenta in eo/ & quilibet istorum habet propriam significationem in corpore.

¶ In parte sexta dicit/ q de omnibus signis membrorum interiorum secundum omnem sui modum est dederunt in libro de interioribus / quā sciam nullus ante nos compleuit/ & quis eam inceptam signa istorum membrorum / que iam egrotant/ oportet de illo libro accipere. ¶ Proportionaliter uero in omnibus partibus &c.

¶ Membra que sunt supradicta/ & illa que nō sunt dicta interiora & intrinseca cognoscuntur per quatuor genera signorum/ que hic ponuntur & supradicta sunt posita. ¶ Ex tumoribus/ &c. Hic notat quatuor tripliciter significat superegritudinem interiorum/ uno modo ratione substantie/ sicut heri simplex / que significat coleram rubram & scitrosin/ que nigram. Secundo uero modo ratione loci. Vt si tumor fuerit in hypochondrio dextro/ significat egritudinem in epate esse/ & si in sinistro in splene. Tercio uero significat ratione figure. Vt si tumor fuerit figure lunaris in hypochondrio dextro/ significat egritudinem in epate. Et si fuerit figure oblonge/ significat egritudinem forme in lacerto/ q est super epatē. Et hec distinctio ponitur primo casu. secundum. 2. de signis capitulo primo.

¶ In secundo. i. apostemati membrum sanguineis. ¶ Et scitrosin. i. apostemate me lancolico. ¶ Et inflatio. i. apostematibus fleumaticis. ¶ Et herisi. i. apostematibus colericis. Nam per istas species apostematum significatur super materiam eorum/ ut paruit in distinctione premissa.

¶ Sed circa hanc cadit questio foris / qualiter tumor significat egritudinem interiorē. Et uidetur q nō possit significare super eam. Nam tumor qui apparet/ aut erit ex materia infusa in membro exteriori/ ita q sit apostematum membrum quod apparet/ Aut erit ille tumor solum per elevationem membri/ Ita q membrum quod eleuatur exterius non sit apostematum/ sed membrum quod est interiorius est apostematum / & eleuat illud q est superius/ ita q membrum superius nullo modo est apostematum/ sed solum eleuatum. Si uero acci-

piatur primo modo tumor/ hoc modo non significat super egritudinem interiorē/ sed super egritudinem exteriorē / quā materia est infusa in membro/ q uidetur/ & possibile est eum illo membro apostemato membra interiora esse sana/ uel dato q sint infirma non significat necessario super ea / & sic tumor prout fit ex materia infusa/ nō significat super egritudinem interiorē. Si uero accipiat tumor q eleuatione membri sine infusione materie in membro/ tunc nō uidetur significare super materiam apostematis intrinseci/ quia cum ille tumor non sit ex materia infusa/ nō significabit aliquis speciem materie. ¶ Ad hanc questionem dico/

Decernit

q per tumorem apparentem exterius significatur super egritudinem interiorē / siue sit ille tumor cum infusione materie in membro/ siue sit sine infusione/ Cum infusione uero materie significatur tripliciter/ Vno quidem modo/ si membrum intrinsecum sit apostematum de colera/ & sit tanta materia q membrum ei superiacens sit apostematum ex illa eadem. Verbi gratia potest natur apostema sanguineum esse in epate / & esse tantam materiam/ q est hypochondrii dextrum/ apostemetur ex illa/ tunc quidem talis tumor exterior sanguineus significat super apostema sanguineum in epate/ & hoc uidetur uelle Galenus super isto. §. Secundo uero modo significat apostema extrinsecum super intrinsecum ratione colligantie. Verbi gratia ut si quis habuerit apostema sanguineum in inguine dextro/ & fuerit cum febre continuat/ potest significare apostema sanguineum esse in epate/ quia inguina super emuntoria epatis. Tercio uero modo significat apostema extrinsecum super egritudinem intrinsecam/ que non sit apostema. Verbi gratia si appareat in superficie corporis apostema sanguineum/ corpore remanente egrotante significatur in corpore intrinsecus esse egritudinem de repletionē sanguinis/ sicut patet per illum affor.

Si fauces egrotant/ aut pustule in corpore nascuntur/ &c. Tumor uero sine infusione materie potest significare super egritudinem interiorē/ hoc modo. §. propter apostema membri interioris/ imprimatur qualitas illius materie in membro exteriori/ Ita q significabitur super materiam membri interioris. Verbi gratia ponamus q in epate sit apostema sanguineum/ possibile est in hypochondrio dextro sine aliqua infusione materie / apparere signa sanguinis/ ex quo sit apostema/ Et hac distinctione prehabita/ questionis predictę patet solutio. ¶ Dolor

scilicet in quo incumbunt locum/ &c. ¶ Sed circa hoc opponitur/ Nam uidetur causa doloris esse in membro uno/ & dolor erit in alio membro/

Thaddei

z illi

Tex. c. 32. Sit ne dolor morbi indicium uis loco fariget.

uerbi gratia sicut accidit illi qui cecidit de mula / & propter nocumentum factum in dorso / habuit nocumentum in digitis manuum. Hoc recitat Gal. in lib. de interio. & Auic. p. canoni. de signis / cap. primo. ¶ Preterea possibile est malos humores esse in stomacho / & dolores fieri in capite. male igitur dicit q. dolor signi / fiat solutionem continui / aut malam complexionem in loco fm quem incumbit / ¶ Preterea quando aliquis habet lapidem in uesica uel ultra / fit dolor in uirga / & tamen solutio ē abibi / sicut ponit Auic. de signis lapidis / lib. 3. ¶ Ad hec respon. q. membrum bene potest pati dolorem propter nocumentum factum in alio membro. tamen membrum illud non patitur dolorem / nisi in membro isto fit solutio continuitatis / aut mala complexio / uerbi grā. Si in stomacho fit malus humor / faciens dolorem in eo / non facit dolorem in capite / nisi primo soluaturs continuum / aut mala sit complexio in capite / & per hoc patet solutio ad secundum. ¶ Ad primum dico q. Gale. non dicit nocumentum factum in spina esse dolorem / & per illum dolorem fieri dolorem in digitis / sed dicit per nocumentum factum in spina fieri nocumentum in digitis / unde peccabat illa ratio per consequens. ¶ Ad tertium dico q. talis dolor fit per colligantiam membrorum / unde transit forma faciens talem sensum de membro ad membrum per neruos colligantes ¶ Aut continuitatis solutionem / aut subitam alterationem offendunt. ¶ Circa hoc queritur de numero causarum doloris / an sit una uel due / uel tres / & uidetur q. fit solum una / scilicet solutio continuitatis. Nam Gale. 4. de acutē / ri & morbo dicit in quolibet sensu fieri dolorem propter solutionem conti. unde & cal. & frigidum / & amarum / & ponicum facere dolorem dicit / quia faciunt solutionem continui & idem uidetur uelle Galen. in lib. de malitia complexionis autoritate Hyppo. ¶ Preterea ratione ostenditur. nam dolor est distantia naturalium partium facta cum ui. sicut dicit Aristo. 6. topicorum / sed ubicumq. est distantia partium / ibi est solutio continui / igitur ubi cūq. est dolor / est solutio conti. ¶ Preterea sicut dicit Auic. primo can. sen. secunda / de signis / dolor est contrarium impressorem subiecto sentire / sed impressor contrarius nō potest in membro sentiri / nisi qualitas illius impressoris imprimatur in membro / sed qualitas nō potest transire de corpore ad corpus / nisi per resolutionem corporis a quo deciditur / sicut uult Aristo. in predicamentis / & primo phico / rum / & Damascenus in antidotario / sed si trā-

fit aliquid de corpore cum illa qualitate & applicatur membro sensibili / necessarium est in membro sensibili fieri solutionē continuitatis. quia qualitas illa non potest imprimi in membro sine particula corporis deserētis illam. ¶ Ad contrarium sic uidetur q. mala complexio / causa doloris / sicut & solutio continuitatis / autoritate Gale. in hoc cap. & in comen. regiminis acutorum / libro secundo / & in libro de malitia complexionis diuerse. ¶ Preterea patet ratione. nam dolor fit in membro dolente similitum partium / solutio uero continuitatis non fit in membro / prout est similitum partium / immo fit / prout membrum est unicum. quare est alia causa doloris / q. solutio continui ¶ Preterea frigidum facit dolorem in loco ubi inspersus / solutio uero continuitatis facit loca circumstantibus / quare ubi est dolor / ibi ē sola malitia complexionis. ¶ Preterea dolor est subito contrarium impressorem sentire / sed talis impressio potest fieri sine solutione continuitatis / & has tres rationes ponit Auic. primo can. sen. 2. de causis doloris. ¶ Preterea dolor potest fieri in toto corpore simul / sed solutio continuitatis non potest fieri in toto corpore simul / ergo talis dolor fit a malitia complexionis / & ista ratio uidetur poni ab Auic. 6. de naturalibus / cap. de tactu. ¶ Preterea alteratio potest fieri sine motu locali / sicut dicit Aristo. in post. predicamentis / sed solutio continuitatis non potest fieri sine motu locali. quare potest fieri mutatio complexionis sine solutione continui. ergo & dolor potest fieri sine solutione continui. ¶ Preterea uidetur q. cause doloris sint tres. scilicet mutatio complexionis / compositio nis / & unitatis / nam sensus tactus datus est animi mali ad participandum nocentis & corrupti / tia ipsam / ne patiaturs ignorans / sed corpus humanum / sicut dicit Auic. in 6. constituiturs hiis tribus. scilicet oppositione / complexionis / & uoluntate / ergo sicut fit dolor ex perceptione complexionis subite mutata / & solutio continui. sic debet esse dolor ex perceptione complexionis subite mutata. ¶ Ad hanc questionem respon. deo & dico q. cause doloris essentielles sunt due. scilicet mutatio complexionis subito / & solutio partium. & concedo textus & rationes ad hanc partem adductas fm medicinalem considerationem. ¶ Ad textus autem Galen. qui adducebantur in contrarium / dicas q. illi textus non habent ueritatem quo ad medicinam / cuius speculatio sensum nō transcendit. Nam qd dicit in libro de accidenti & morbo uisus ē dicere sequendo Platonem / quod autem dicit in libro de malitia complexionis diuerse / autoritate Hyppo-

Quot nam
doloris cāse
sint.

De

non dicit

non dicit absolute sed cum dubitatione. Aut
dic aliter q̄ licet cum mala complexionē faci
ente dolorem sit so. continui. illa tamen so
lo non est necessatio in loco ubi mutatur cōple
xio/ sicut dicit Aui. ca. de causis doloris/ & hāc
sententiam tenet ipse pro certa. ¶ Ad argm̄
aut qd̄ sumebatur ex illa diffinitione doloris
que dicebat dolor est distantia partium facta
cum ui. Dico q̄ talis diffinitio reprobatur ab
Arist. & dato q̄ concedatur talis diffinitio/ di
co q̄ illa distantia partium debet intelligi nō
solum de distantia partium corporaliter/ sed
distantia partium qualitatiue. ¶ Ad arg. uero
qd̄ sumebatur ex illa diffinitione/ dolor est cō
trarium impressorem subito sentire/ dico q̄ q̄/
litas non transit de corpore tangibili ad mem
brum tangens/ quia dicit Arist. in p̄ phico/ q̄
accidit sunt inseparabilia a subiectis/ sed de
ducitur qualitas/ que est in potentia in mēbro
sentiente ad actum per qualitatem / que erat i
corpore sensibili/ & si est generale in omni a
gente naturali. qm̄ agens non imprimit for
mam in materiam/ sed deducit eam de poten
tia ad actum per formam actualem / quā in se
habet. ¶ Ad arg. uero qd̄ probabat/ q̄ tres de
bebant esse cause doloris. s. mutatio cōplexio
nis/ & so. pti. & cōpositio mala. Dico q̄ muta
tio cōpositionis/ non sentitur per tactum/ nisi
adiungatur sibi so. pti. uel mala cōplexio/ &
si ratio est / q̄a fundamentum/ & instrumentum
tactus est membrum sensibile. s. caro nervosae
sunt dicit Ari. 12. de alia. & Aui. 6. de natura
libus/ cap. de tactu/ pp hoc igitur non facit do
lorem mutatio compositionis sine aliis muta
tionibus. ¶ Preterea posset opponi q̄ so. pti.
non esset causa doloris. tali ratione omne sen
sibile est extra membrum sentiens. qm̄ agens
& patiens sunt distincta in situ / sicut probatū
est in scia naturali. Sed so. conti. est in mēbro
sentiente/ ergo non est sensibilis. q̄ non est cā
doloris. ¶ Preterea so. conti. est quedam pri
uatio/ priuatio autem cum nō sit forma nihil
agit. eo q̄ ois actio sit a for/ sicut uult Arist. 3.
physio. & Boe. in lib. de trini. non igitur facit
so. pti. dolorem. ¶ Ad hec aut̄ rñde q̄ so. pti.
facit dolorem solum modo dum fit/ & non dū
fida est/ sicut dī. 4. de acciden. & mor. ¶ Ad
primam argm̄ qd̄ fiebat in contrarium dico q̄
ad hoc ut aliquid sentiat/ duo requirantur.
unum est corpus/ cuius forma sentitur/ sicut li
gnum / lapis/ ensus/ & similia. Et aliud est for
ma que imprimitur in membro sentiente. un
de Arist. in secundo de anima dicit q̄ sensus ē
apprehensio formarum sine materia. Dico igitur
q̄ soluens continuum/ sicut lapis uel gladi

us/ uel uentofitas/ uel humores/ sunt extra sub
stantiam membri sentientis/ sed forma uel di
spositio que dicitur solutio continuitatis / illa
est in membro sentiente/ quia sensus est appre
hensio illius forme. ¶ Sed forte aliquis cuius Obiectio
lato dicit q̄ humor & uentofitas sunt in mē
bro/ cuius continuum soluitur. ¶ Ad quod re
spondendum est q̄ eodem modo est humor in
membro/ cuius soluitur continuum/ sicut gladi
us in uulnere/ anteq̄ ab eo extrahatur. ¶ Ad
secundum dico/ q̄ licet solutio continui/ sit que
dam priuatio/ nihilominus tamen est quedam
forma sensibilis / que imprimitur in quodam
membro soluto. nam ipsum separatam reddit
equales partes/ que separantur & eas informat
Et simile huius dicit Boet. in lib. diuisionum.
nam dicit / q̄ licet cecitas sit priuatio/ quo
dammodo tamen subiectum suum disponit.
¶ Soluitur igitur continuitas & c. Hic expla
nat quibus modis solutio continui. contingat.
¶ Incisione & comessione & c. Hic ponit au
thor quatuor modos soluendi continuum. scilicet
per incisionem / ut quando cum ense / uel
gladio inciditur caro/ per comessionem / siue
corrosionem/ sicut cōtingit ex humoribus acu
tis corrodentibus/ & hoc contingit a causa inte
riori/ per fracturam/ ut quando fragitur os/ uel
ligamētum/ & accipitur hic large/ fractura fm̄
q̄ comprehendit scissuram & fracturam pro
prie dictam/ q̄ patet primo cas. sen. 2. cap. de
solutione continui. Quarto modo per tensio
nem/ & potest esse tensio duplex. scilicet inter
rior/ & exterior/ interior quidem quando uen
tositas / uel humor replet aliquod membrum/ &
extendendo soluit eius continuum/ & exter
rior/ quando cum fure soluitur conti. ¶ Alte
ratur uero substantia & c. Hic explanat author
secundam causam doloris. puta mutationem
complexionis subito factam. ¶ Et obicitur cir
ca hoc/ quia ponit alterationem humiditatis
facere dolorem/ cuius contrarium dicit Aui.
primo canone sen. 2. secunda de causis doloris.
Dicit enim q̄ caliditas & frigiditas faciunt do
lorem per se/ siccitas autem per acciden. hu
miditas autem neq̄ per se / neq̄ per acciden.
¶ Ad contrarium uidetur / dolor est subito
contrarium impressorem sentire/ sed humidit
as est contraria membro/ & potest subito sen
tiri/ quare facit dolorem/ & huius etiam confor
mat/ qd̄ dicit Galen. hic/ & in comen. regimē
tis acutorum/ libro secundo. ¶ Ad hanc que
stionem dico/ q̄ mala complexio humida du
plex ē una cum materia/ alia sine materia. illa
q̄dem que est cum materia bene facit dolorē
que uero est sine materia nō ē h. dī. 3. canoni.

de foda, cap. 2. Vel dic q̄ ista non ut sufficiens solutio quia humiditas quando facit dolorem cum materia/facit dolorem soluendo continuu/& sic cadit in aliam cām. Et propter hoc possumus dicere/q̄ qñ. G. in hoc loco explanauit alterationem/explanauit eam ut generale/non. n. ois alteratio facit dolorem. ¶ Ad ar^m q̄ fiebat per diffinitionem doloris, dico q̄ humiditas non pōt subito in membra/ sicut alie qualitates imprimi/& pp hoc non facit dolor remiq̄ colligitur p̄ cas. fen. 2. capite de tibus
Tex. 33. & fen. 4. cap. 2. & 7. de ing. fa. ¶ Nocet uero operatio. Hic exequitur expositionem tertii canonis qui sumitur ab operatione lesa cuius sufficientem expositionem querit p̄ canonem
Tex. 34. fen. 2. de signis cap. p̄. ¶ Quocūq̄ uero egerit/ cas. qui sumitur ab euentibus cuius expōnem sufficientem querit ab Aui. in preallegato caplo.
Tex. 36. ¶ Den̄ ē aut de his oibus amplius & c. Hic remittit nos ad librum de interioribus / i quo determinatum est sufficienter de signis morborum interiorum.

Egrotatiuorum uero **z** sanandorum ex pre senti sunt facultate. ¶ Ea quidezque sunt signa egrotatiuorum in medio fm formam eorum sunt que sanis & egrotantibus accidunt. Secundum naturam quidem omnia satis sunt. Preter naturam uero egrotantibus in quantum egrotant. ¶ In medio uero his sunt declaratiua egrotitudinis. Quedam ex genere existentia eorum que sunt fm naturam / sed in quantitatibus aut tēporibus permutata: Quedam uero ex his que sunt preter naturam quidez sed mino: a his que in egrotantibus sunt. ¶ Et propter hoc & dispōnes hec corporum quecumq̄ egrotatiua esse videntur: metrorum sunt: & declaratiua uero ipsa sunt signa. Primo quidem hec sanitates designāt. Secundo uero egrotudines. Et sunt eadem signa fm primam habitudinem: & sana & egra & neutra ¶ In eo quidem quod las existentes dispositiones demonstrāt neutra: in eo uero quod futuram declarant egra.

Postq̄ determinauit Gale. de signis egrotudini. Determinat de signis neuris. Vel aliter. Postq̄ determinauit Gal. de signis demonstratiuis presentis egrotudinis. Determinat de signis pronosticis sanitatis & egrotudinis. Et diuiditur hoc cap. in 2 partes. In quas prima ponit rub. In. 2. ex q̄ q̄ intēdit. Durat prima usq̄. Ea que sūt egrotatiuor. Secunda diuiditur in partes. 2. Nam primo agit de signis pronosticis sanitatis & egrotudinis in generali. In. 2. in speciali. Durat prima usq̄. Future egrotudinis signa pronostica: Prima diuiditur in 2. Nam p̄ agit de signis p̄ no. future egrotudinis in generali. In. 2. agit de signis pronosticis future sanitatis in generali. Durat prima usq̄. Secundum uero eandē rōne Prima diuiditur in tres. In quas prima manifestat signa prono. future egrotudinis per descriptionem. In. 2. per diuisionem. In. 3. uero per multiplicationem sue egrotudinis. Du. prima usq̄. Quodam uero ex generatione existētia. Durat. 2. usq̄. Et pp hoc dispōnes hec corpora. ¶ Sunt igitur in lectione p̄ti. 4. p̄ti. ¶ De quas prima sic dicit/ q̄ postq̄ iam sunt dicta signa demonstratiua presentis egrotudinis & per p̄s sunt dicta signa demonstrantia presentem sanitatem/ restat in hoc tractatu dicere signa pronosticantia futuram egrotudinem/ & futuram sanitatem/ & h de prima pte. ¶ De secunda uero dicit q̄ signa pronosticantia futuram egrotudinem/ sūt illa signa que sunt in medio fm formam/ inter ea que accidunt sanis/ & inter ea que accidunt egris/ & hanc diffinitionem sic explanat. qm̄ egris/ inq̄m egrotant oia insunt preter naturam / sanis uero insunt oia fm naturam. Corporibus uero egrotatiuis insunt ea que sunt in medio uero/ & h de parte secunda. ¶ De tertia dicit q̄ illa signa pronosticantia futuram egrotudinem sunt duplicia. Nam quedam eorū sunt fm naturam/ sed sunt mutata q̄tate/ & qualitate/ & t̄p̄e quedam uero sunt ex toto genete preter naturam/ sūt tñ minora signis/ que sunt in egrotantibus/ & hoc dicit de. 3. ¶ De quarta uero dicit/ q̄ ex his que dicta sunt/ sequitur q̄ signa corporum egrotatiuorū duplicem habent significatiōem/ nam demonstrāt presentem neutralitatem/ & hoc modo sunt signa neutra/ & pronosticant egrotudines futuram/ & sic dicunt/ oia fm primam habitudinem/ & fm habitudinem secundam que extenditur ad futuram dicunt egra. ¶ Egrotatiuorū. Ad cuiusdēntiam totius tractatus. 4. oportet inuestigare. Primum est de generali intentione eius. Secundum de scientia

scientia. Tertium est de necessitate eius. Quar-
tum est de ordine ipsius. ¶ De primo sic/ ui-
deatur q̄ tractatus h̄ intentio sit de signis neu-
trorum. eo q̄ alibi non ponit caplm̄ de hiis
nisi hoc sit/ & quia prosequendo caplm̄ dicit
h̄ signa fore neutra. ¶ Ad contrarium uidet̄
q̄ agat de signis prono. quia hoc dicit Rubri-
cius tractatus. Nam dicit egrotaturos/ & sa-
nandosque sunt signa prono. quia futura/ &
quia supra cap. p̄. de signis posuit talem diuisio-
nem de signis / si doctrina sit completa debet
de prono. nūc aliquid agere/ sed nūq̄ egit/ hic
igitur agit. ¶ Ad hoc dico q̄ principalis hu-
ius tractatus intentio est agere de signis prono.
sanitatis & egritudinis/ & secundario est age-
re de signis neutris demonstratiuis. Nā rubri-
ci principalis intentio hoc modo attribuenda
est/ & sic utriusq̄ bene opponitur. ¶ De secun-
do sic agitur uidetur. nā ille tractatus insufficiens
q̄ in eo nō agit de signis prono. neuris/ q̄
talia indicant neutrum/ non igitur pronostica-
tur. ¶ Preterea de signis rememoratius neu-
tris nunc nūq̄ egit/ igitur aut deficit/ aut dic-
tatur ex hac summa colligantur. ¶ Preter-
ea cum loquendo de signis neutris nūc/ ponat
differenciam per tpa. s. presens/ futurum/ & pre-
teritum/ q̄ hoc nō facit supra de signis corpo-
ris simpliciter talia. ¶ Ad hoc dico q̄ sufficit.
¶ Ad primum autem dico/ q̄ signa prono. neu-
tra implicantur in hac summa. Nam signa que
pronosticantur futuram sanitatem in egrotan-
tibus/ pronosticantur per cōsequens neutrum/
quia impossibile est uenire de egritudine in sa-
nitatem/ nisi per neutrum. ¶ Ad secundum di-
co q̄ signa que sunt in corpore egrotante sunt
signa rememoratia preterite neutralitatis/ q̄
corpus non pōt fieri nunc egrum/ nisi transierit
per nunc neutrum. ¶ Ad tertium dico q̄ nō
oportuit in corporibus simpliciter talibus ua-
riare signa per tēpa / quia ea signa que insunt
ex generatione/ sunt eadem in rememorando
& demonstrando/ & pronosticando cum sem-
per insint. nam crispitudo capillorum rememora-
tur/ & prono. & demonstrat calidum & siccū
cerebrum. ¶ Preterea de sufficientia adhuc q̄
titur. Cum. n. sint corpora neutra distincta per
tria significata / quomodo hic ponantur signa
se distincta per hec tria significata/ aut quomo-
do ex hiis dictis trahuntur. ¶ Ad hoc dico/ q̄
in primo & tertio significato/ ponuntur signa
demonstratiua expresse in text. sed in secundo
significato non ponuntur/ & est ratio/ quia in
hoc significato est sanitas & egritudo/ licet sēp
diuersa. Vnde si patent signa sanitatis/ & egrit-
udinis/ & ista patet. Rememoratia uero neu-

tri in primo significato/ sunt signa corporis nūc
egrotantis/ talia enim relinquunt in preterito
corpus fuisse neutrum deciden. Item signa sa-
nitatis nunc facte rememorantur corpus fuisse
neutrū pualescētiē neutrum uero in sō signifi-
cato rememorantur signa que rememorantur
sanitatem & egritudinem/ quia ab illis nō dif-
ferunt/ cum ambe sint in eis/ signa uero prono.
neutri nūc in tertio significato sunt signa que
demonstrant corpus egrum sanādum/ Nec ob-
stat q̄ hec eadem sunt demonstratiua neutri/
q̄ prout aliquid egris factum est/ & aliquid sa-
turum restat est in prono. futuri neutri/ puta si
gnum digestiōis in se. nam quia aliquid addit
de febre futurum/ postq̄ sequitur sanitas/ est in
prono. tal' neutri/ si aut obsecrum est. Aut posset
dici q̄ in hoc significato nō habent locū prono.
p̄p̄ea q̄ in eis comprehenditur futurum in sua
indicatione/ & idem dicendum de rememora-
tiuis in h̄ significato. ¶ De. 3. sic agitur uidet̄
enim de neutro significato nūc/ non esse neces-
sarium dicere/ quia per determinationem de
signis egris nunc potuit patere de signis neu-
tris nūc/ quia supra de signis corporum simpli-
citer talium fuit uaria doctrina signorum neu-
trorum per signa corporis simpliciter egrotū/
q̄ & hic sic esse debeat. ¶ Ad hoc dico q̄ nō
est sūp̄/ q̄ neutra nūc recipiunt uarietates mul-
tas/ quas non recipiunt neutra simpliciter egra. s. p̄
has dīas esse ex toto genere preter naturam/
q̄ nō contingebat in signo simpli neutro/ &
per id q̄ est corpus esse egrotatū/ & id q̄ ē
ipsum esse sanādū/ q̄ nō cōtingit in ipso.
¶ De. 4. sic dī uidetur q̄ iste tractatus/ uel sū-
ma debeat poni prius/ q̄ summa de signis sanis
quia prius est ēē neutrum/ q̄ egrum/ & de prio-
ribus prior est speculatio/ sicut ait. G. in Co. 3.
lib. 1. 1. 1. & Arist. p̄ phico. ¶ Preterea neutrum
est magis compositum q̄ egrum/ & compositū
precedit simplex apud sensum. q̄ neutrum ante
egrum apud medicum/ cum ipse sit artifex sensu-
tiui/ sicut dcm̄ est supra de signis corporis
parum lapsū/ & in cōm. de pul. lib. p̄. ¶ Ad h̄ di-
co q̄ egrum est signum notius/ q̄ neutrum / q̄
operatio ē sensibiliter lesa in corpore nūc ē
sed in neutro est lesa insensibiliter/ ut infra dī
in illo ca. Torsio. Vnde ratione notitie debet
preponi. unde dicit Arist. 5. metaphi. q̄ id de-
bet in doctrina precedere/ q̄ est notius. Nec
obstat q̄ neutrum precedat egrum tpe cum se/
quatur ipsum notitia. Item neutrum conuale-
scentie sequitur egrum nūc. Nec obstat q̄ neu-
trum sit compositum/ & sit notius ad sensum
quia quo ad nocumentum operationū corpus
egrum est magis cōpositum q̄ neutrum. ¶ Egro

An de illis
agere neces-
sarium.

Interpretatō taturorum sub hac rubrica colliguntur omnia
littere.
Te.co. 37. sunt egrotaturus;&c. Hic describit signa pno.
Tex. c. 38. egritudinis dicens ea esse signa tenentiamediū
inter ea que sanis accidunt/&egrotantibus. Et
not. q dicit ea esse in medio fm formam/tri/
pliciter enim potest aliqd esse medium inter sa
nitatē & egritudinem / Vno qdem modo fm
formam/&fm aliquam pmissionem duarū di/
spositionū facientium aliquā formam resultā/
tem ex illis. Secundo modo dicitur mediū fm
diuersitatem subiectōis/q n̄ in illo membro est
sanitas/& in altero egritudo/ uel fm diuersas
naturas. 3. modo dicitur esse medium ratione
temporis/ sicut est quis est sanus in estate eget
in hyeme. Primum ergo medium est in pmo
significatio neutrum/ Secundum est in secundo
Tertium in tertio/ ¶ Secundum naturam oma
nia in sanis sunt;&c. ¶ Hic probat illam des
criptionem / uel exponit eam / uel resoluit.
¶ Sed non uidetur q omnia insunt sanis fm
naturam/ quia perfecte sanis inest solutio conti
nui/ sicut dicit Gal. infra de causis cap. de causis
correctiuis solute continu. ¶ Preterea sanis
est aliqua superfluitas/ que quotidie indiget ex
pulsione/ ad qd inuentum est exercitium/ sicut
dicit Aui. sen. 3. lib. p. cap. de exercitio/ talis su
perfluitas non est fm naturam/ quia debet ex
pelli/ oē enim qd debet expelli a corpore/ est p
ter naturā/ sicut dicit Gal. 6. de ing. fa. ¶ Pre
terea corpori perfecte sano inest potētia egro
tandi/ sicut dicitur infra de causis cap. primo si
autem non est fm naturam. Nam cuius finis est
preter naturam/ & ipsam est preter naturam.
Egrotare autē est preter naturam/ ergo poten
tia egrotandi semper erit talis. ¶ Preterea in
sanis adunat materia/ que indiget flebotomia
& farmatia/ sicut dī in illo affo. In exercitanti
bus/ & in co. illius/ Quibus flebotomia/ aut far
matia/ & qd plus est/ dicit Hypp. q tales sunt
optime habitudines/ ergo in sanis pfecte inest
aliqd preter naturam/ ¶ Ad omnia h̄ dico/ q
in corpore perfecte sano qd fm naturam regi
tur regimine sanitatis/ nihil inuenitur/ q sit p
ter naturam/ sed in corpore sano lapsō/ aut in
sano q est iam neutrum h̄ potest aliqd qd ē
preter. Naturā inueniri. Namq; sic accipit ali/
qū. Gal. & Aui. & Ioan. ¶ Ad p̄mum argm̄
dico q duplex est solutio p̄inuitatis/ una q sit
a calore naturali/ & a calore aeris continue re
soluente humiditatem corporis nostri/ & talis
solutio conti. non est pter naturam/ immo fm
naturam. Alia uero sol. p̄ti. est q si cām intrin
secam/ s. humorem acutum/ aut uentositatē/ uel
per causam extrinsecam sicut cum ferro uel la/
pide soluitur continuum/ & hec est triplex. Nā
quedam est adeo parua/ q qsi nihil nocet ope
rationi/ ut parua scissura cutis/ quedam uero est
adeo magna/ q sensibilibiter operationem ph
bet/ & hec est egritudo/ prima uero inuenitur
in corpore sano. 3. uero/ q inuenitur solutio
continuitatis mediocriter inter primā/ & secū
dam/ & hec inuenitur in corpore neutro. Pri
ma ergo solutio non dicitur preter naturam/
eo q non ponit corpus extra propriam natu
ram positione de qua sit curandum/ & hec di
stinctio potest elici ex uerbis Haly de causis.
¶ Ad. 2. dicimus/ q corpus non dicitur sa
nū nunc perfecte/ nisi intelligamus ipsum recte
gubernari cum administratione. 6. rerum non
naturalium/ & sic exercitium est quasi quedam
pars sanitatis eius/ unde si sine eo sit/ non est p
fecta sanitas / Aut dic q medicus non sic p
ctualiter accipit sanitatē / talis enim considera
tio ad dialecticum spectat / sicut dicit infra de
causis. ¶ Ad. 3. dico q potentia egrediendi nō
est preter naturam/ licet egritudo sit res p̄ter na
turam. Nam potentia peccandi bona est/ licet
peccatum sit malum. Vnde dicit Arist. 4. To
picorum q omnis potentia est de genere bo
norum/ siue ad malum/ siue ad bonū sit. ¶ Ad
4. dico/ q habitudines ad summum/ non sunt in
perfecte sanis/ prout ipse comparatur ad tie
tam repletam / qua utuntur & ad exercitium
immoderatum/ qd ipsi faciunt. ¶ Preter na
turam uero egrotantibus / in qum egrotant
¶ Primo queritur/ an hec replicatio in qum sit
debeat poni in sanis/ ut dicatur/ fm naturam
omnia insunt sanis/ in qum sunt sani. ¶ Pre
terea egrotantibus in qum egrotant/ inest sa
nitas/ quia omnis motus est de contrario in cō
trarium/ sicut dicit Arist. Vnde ipse dicit pmo
Philosop. / q ex in musico sit musicum/ si qum
est in musicum/ & nō in qum est album/ quare
ex egro in qum tale sit sanū. ¶ Preterea egro
tantibus in qum egrotant inest signum dig
estionis manifeste/ & tñ digestio est fm naturā/
q aut egrotantibus in qum egrotant inest di
gestio patet/ quia hypostasis/ fm Aui. cap. de
hypo. lib. p. non debet esse in corpore perfecte
sano. ¶ Preterea crisis inest egrotantibus in
qum egrotant/ & cum ipsa sit ad bonum/ non
est preter naturam. ¶ Ad p̄mum dico/ q si
replicatio nō debet poni ad sanos/ & ratio est
quia corpus sanum est res una in quo non est
diuersitas/ Nam sanitas cōsistit tota in unitate
plexiōis & p̄pōnis & nature cōis/ sed corpus
egrum est res multe/ quia est in eo egritudo que
agit contra naturam / & est in eo natura que
agit p egritudinem / & sic ppter hanc hūam
possunt di

Sine ne cū
stain sanis
p naturam

possunt ei inesse quedam ratione nere distantia
 & quedam ratione morbi uicinis: Vnde quod
 cumq; corpus sit egrum / semper est in eo aliqd
 sanitatis: unde dicit Arist. 7. Metha. q. sanitas
 tem facit sanitas: aut pars sanitatis. Propter h
 igitur debet hec replicatio poni i egris: & nō
 in sanis: quia replicatio non habet locum nisi
 propter multitudinem: Et si uis dicas q. subau
 dit talem replicationem / sed non placet talis
 solutio. ¶ Ad 2. dico q. ppositio si egrotans
 sanatur est duplex. Nam accipiendo sanari ra
 tiōe generalis nature ipsius motus: quia semp
 est de contrario in prium/est uera: Si uero ac
 cipiatu sanari ratione uirtutis: que facit sanita
 tem/ & uincit morbum/ ipsa est falsa: quia non
 sanatur in quum egrotat / sed sanatur in quum
 uirtus potest super morbum. Nam si sanaretur
 in quum egrotat / tunc oīs egrotans sanaretur
 quia replicatio habet naturam in uicinalitatis
 & p h patet solutio ad 3. & 4. ¶ Preterea
 accidentium/ quedam sunt a sola natura / sicut
 singulus: & quedam a solo morbo: sicut spas
 mus & ictigatio: & quedam ab utrisq; / sicut
 nōsis & tremor. Hec distinctio ponitur a Gal.
 de accidenti & mor. ergo egrotantibus in
 sunt aliqua fm naturam. Nam singulus est ac
 cidēs morbi/ & est fm naturam solum. ¶ Ad
 hoc dico q. motus qui fit in morbo a sola na
 tura/ sicut singulus? non dē talis motus esse in
 egrotante/ in quum egrotat/ sed est in eo/ in quū
 mouet natura ad expellēdum nocētia. ¶ Vel
 dic q. aliud est/ aliquam actionem fieri a mor
 bo & sanitate/ & aliud eī fieri a natura & mor
 bo. ¶ Preterea q. cum ponit hic. G. finis oīa
 in cē fm naturam/ & egrotantibus oīa preter
 naturam/ quomodo hic accipit sanum & egrum
 utrum p optima cōpositione/ & pro pessima
 an pro pā lapsa cōpositione/ & minus pes
 sima. ¶ Ad hoc dico q. accipit sanum p om
 ni sanitate nūc/ que habet de latitudine a neu
 tro/ usq; ad sanitatem punctualem / & egrum
 accipit pro oī/ que habet latitudinem de par
 ti/ a egritudine/ usq; ad maximam. ¶ Quedam
 quidem ex genere existentia eorum que sunt
 fm naturam. Hic ponit diuisionem hōis signo
 rum pronōsticōe egritudinis. ¶ Sed talis di
 uisio impossibilis uidetur/ quia oīa talia signa ui
 dentur esse preter naturam/ quia significāt egrit
 udinem/ que est res preter naturam ex toto
 genere/ signum. n. suum significatum debet seq
 ¶ Preterea iustum est unumquodq; denōtari
 a fine/ sicut dē. 2. de aīa. q. cum finis hōis signo
 rum sit egritudo/ ipsa dicuntur denōtari egrā
 q. sunt preternaturam ex toto genere. ¶ Pre
 terea corpus neutrum in primo significato te

net uere medium inter corpus sanissimum &
 egerimum/ sed qd uere medium est/ non decli
 nat magis ad unum latus q. ad aliud. q. talis di
 uisio non potest stare/ cum hec signa sint neu
 tra in primo significato. ¶ Preterea Ioan. di
 cit q. res. naturalis dimittit propriam natu
 ram facit egritudinē/ aut neutralitatē. q. signū
 neutrum dimittit propriam naturam. nō igit
 illa potest stare diuisio. ¶ Preterea si signum
 mutatur q. tate/ & qualitate/ & tpe/ necessario
 mutatur fm naturam suam ex toto genere. q.
 dicit Gal. infra de causis/ q. 3. considerant. sō
 lum circa sanum & egrum. scilicet quantitas
 qualitas & tps/ quare hīc erit in signo. Si ergo
 mutatur signum in q. tate/ qualitate/ & tpe/ ne
 cessario mutatur preter naturam. ¶ Preterea
 ista sunt signa neutra in p. significato/ & tale
 neutrum est uere medium sanissimū/ & egerri
 mi signi/ & si uere tenet medium/ tunc talis di
 uisio stare nō pōt/ quia quoddam signum pro
 pinquius est sanitati/ & quoddam propinqui
 us egritudini. ¶ Preterea q. tate sublati neces
 sario tollit substantiam/ ergo si mutatur q. tate
 signi/ necessario mutatur substantia signi/ & sic
 non est possibilis diuisio. ¶ Ad euidentiam
 istius diuisionis debes notare ordinem quem
 dam corporum & signorū/ corpus quidem op
 time sanum habet sua signa/ que dnt fm natu
 ram simpliciter/ & cū hoc etiam ponit cor
 parum lapsū. Signa ergo que insunt istis/ sūt
 simpliciter naturalia. Aliud extremum est cor
 pus ut nunc egrum. signa ergo que insunt istis/
 in quum egrotant/ sunt simpliciter preter natu
 ram/ corpus uero qd est in medio/ habet lati
 tudinem qdam/ nam id qd parum recedit a sa
 no/ habet signa fm naturam mutata q. tate/ &
 tpe. Aliud uero corpus qd est uicinius corpori
 nunc egrō/ habet signa que sunt ex toto gene
 re preter naturam/ quia iam uicinatur signis
 egris. ¶ Not. tū q. sicut illa prima signa neu
 tra sunt mutata a naturalibus signis q. tate/ q.
 litate/ & tpe/ sic & hec sunt mutata diminuta
 a signis egris/ q. tate/ q. litate/ & tpe. ¶ Et no
 q. arbitror / quia inter hec duo genera signorū
 neutrorū/ quorū unum uicinatur magis signis
 sanis/ & alterum magis signis egris/ inuenitur
 3. genus signorū/ qd est uere medium inter h
 licet apud medicum non fiat distinctio inter
 h signa/ & ratio que probat tale medium est
 quia ubiq; sunt duo extrema/ & est aliquid i
 medio/ necessario istud medium habet aliquā
 partem proximiorē uni extremo/ q. alteri/ &
 aliquam in medio pet eque distantiam / h. ita
 probatur per tex. supra de signis in prin. nam
 dicit q. latitudo sanitatis est sanorū/ egrorum/

Decernit

& neutrorum / & quelibet harum diuiditur in latitudines alias. ¶ Ad primum agum / tum dico / si hec signa pronost. referantur ad futurum / bene dicuntur preter naturā / Sed re / lata ad presens / non sunt preter naturā / nisi in quantitate / qualitate / & tpe. ¶ Ad. 2. dico / q / finis horum signorū est significare / significatio potest esse presens & futura unde ab utraq par te pōt denotari. ¶ Ad. 3. dico q Neu. signum bene permiscetur a natura / tamen non ex to / to genere / sed quantitate / uel qualitate / uel tpe ¶ Ad. 5. dico / q / quantitas si tollatur a re de struitur res / sed si mutatur / nō destruitur / Vnde dicit Isidorus / q / si tollar numerū a rebus / omnia peteunt. ¶ Sed minora his que i egritu dinibus. ¶ Sed queritur quārum hoc corpus deficit ab egritudine. ¶ Ad hoc dico q tū de ficit ab egritudine / qm corpus neutru qd nō est preter naturam / deficit a sanitate / qd satis supra dixi. ¶ Propter hoc & esse dispositio / nes corpore. ¶ In hoc §. reducit author hec signa pronost. future egritudinis ad cetum signi ficatum neutri / & sic habet inferri hec cōclusio cum ista signa sint in medio inter ea que sanis & egrotantibus accidunt / & neutrum debeat esse inter sanū & egrum necessario iste dispo sitiones sunt neutre / & hoc qd dicit dispositio nes potest intelligi pro qualitate. s. neutralita / te / & potest intelligi pro signo eius / & hoc est neutrum pmi significati / quia in eo due dispo sitiones miscentur. ¶ Sed quer. nunquid tale signum possit esse neutrum in. 3. significato / & uidetur q sic / quia hoc signum aliquid signifi cat in futuro / quia egritudinem / & plurimum post egritudinē succedit sanitas / significat ergo in diuersis temporibus / & sanitate / & egritu dinem / quare neutrum uidetur in. 3. significa / to. ¶ Preterea tale signum rememorat / sanita / tem in pto & pronost. in futuro egritudinē / q / re neutrum est in tertio / & huic uidetur cōcor dare quedam ista huius. §. que inuenitur in q / busdam libris / non tū in omnibus / que sic dicit Primo qdem sanitate demonstrat / secūdo uero egritudinem. ¶ Ad hoc dico / q / neutrum si / gnū in primo non pōt accipi sic / q / ipsum sit neutrum in tertio decedente nec pualescēte / Et ratio est / quia neutrum in. 3. prout tale est semper indicat uel sanitate tū / uel egritudi nem tū / sed neutru in tertio est / qd in uno tē pore est sanum & in alio egrum / Neutrū autē qd pronosticat futuram egritudinem / non p / nosticat futurā sanitatē / & hāc habet mistā cū egritudine / & nō distinctā fm tempus. ¶ Ad pimum argm dico q signū neutru / qd in cor / pore egrotatiuo apper / nosticat futurā egritu /

tudinem / nō tū pronosticat futurā sanitatē / quia per ipsum non potest iudicari / q / egritudo sit salua uel mortalis / nisi pmi ueniat egritudo / & appareat in ea signa / per que possit fieri pno. ad saluē. ¶ Ad. 2. dico q licet signum neu trum coepois egrotatiui rememoret egritudi nem in pto / & pronosticat sanitatē / non tū ppter hoc est neutrum in. 3. significato / quia ad hoc ut signum esset neutrum in. 3. oportet ut ipsum existens idem esset aliq signum de monstrariuum egrum / & pno. sanum quale est signum qd demonstrat corpus in presenti egro rare / & in futuro debere sanari / hoc aut nō fa cit neutrum nunc conualecente / nec deciden te / quia neutrum in. 3. debet esse tale. in quo non possit dari aliqd q nō sit sanum uel egrū / Aut si uis substinere q sit neutrum in. 3. Dic q hoc pōt esse ex cōi habitudine / sed non ex p / pria / Voco aut cōm habitudinem / q / cum cor pus sit neutrum / necessario fuit sanum / quia nō potest neutrum nunc uenire / nisi prius fuerit sanum nūc / sed non apparer in corpore nunc neutro signum speciale / per quod possimus re / memorari sanitate / sed in eo bene apparer signum speciale / per qd possimus pno. futurā egritudinem / tolle ergo solutionē quāuis / sed prima plus mihi placet. ¶ Declarantia uero ipsa signa / P primo quidem sanitatē declarāt / Secundo uero egritudinem. ¶ Hec est quedā ista / sed non cōis / potest tū tollerari / quia signū neutrum in pmi denecessitate relinq corpus esse sanum in pto. A lia uero littera non habet hoc. s. P primo sanitatē demonstrat / & hoc con firmatur per aliam istam / que dicit / q / hec signa non significant nisi hanc dispositionem. Neu tram. Vtraq tū ista bona est / cum ista dicat / q / signa egrotatiui corporis / P primo significant neu tralitatē / quia in presenti / & secundo egritudinem / quia in futuro. ¶ Et sunt eadem si gna neutra / egra / & sana fm primam habitudi nem. Quedam littera non habet hoc membrū scilicet sana / sed solum hec duo membra. s. & sunt eadē signa fm primam habitudinem neu tra & egra / Et tūc hec determinatio. s. fm pri mam habitudinem / debet cōponi solum cum uno membroz dicatur. Et sunt eadem signa fm habitudinē neutra / quia pntem neu. ostendunt / & fm habitudinē secundā dīse egra / quia egrū ostendunt in futuro / & si sunt ista tria membra tunc illa determinatio. s. fm primam habitudi nem potest componi solum com primo mem bro. s. sana ut dicat / sunt eadem signa fm primā habitudinē. i. in prima / quia in pto sana / & fm secundam in presenti neutra / & fm tertiam sunt egra. Aut dic q si determinatio. s. fm pri mam habitudinem

Quid nādi
fiet ab egr
tudine cor
pus egrota
turum.
Text. 40

Sint ne sub
terrie signi
ficationis
neutro egr
otari cor
poris indi
cicia.

nam habitudinem est intelligenda fm genera-
lem habitudinem eorū. Tamen ego credo q
melior littera est q solum duo membra ponū
tur aut dicatur sic & sūt eadem signa neutra &
egra fm primam habitudinem/ Et cōfirmatur
per sequentem hram/que dicit In eo quidem q
iam existentem;&c.

Secundum vero eādem
rationem quecunq; apparēt in
egrotantibus signa sanitatis, Dicen-
tur quidem sana eo q futuram sani-
tatem denuncient Dicuntur vero &
egra in quantum egritudinem existē-
tes ostendunt. Et manifestus est qui-
dem q si utroq; sunt declarati-
ua: dicuntur neutra fm vnum ali-
quod significatorum neutrorum voce.
Nullū vero mirandum est eade-
m signa tres habere rationes in differe-
rentibus habitudinibus. & sana: &
egre: & neutra dici. ¶ Secundum
vero alterum significatus quecunq;
et egritudinibus conualescentibus
sunt signa dicimus neutra fm q ar-
bitror: ea que sunt in senectute habi-
tatur ratione omnia sub plures ca-
dunt intellectus rationes. ¶ Que-
cunque vero signa perfecte sanis in
sunt: sub sola sanorum cadunt cogni-
tione. ¶ Et quecunq; egrotantibus
nō sunt manifestātia futurā sanitatē
sub sola & hec egrotum cadunt co-
gnitione. ¶ De his quidem detin-
ceps dicitur.

Nam determinavit de
signis pronosticis future egritudinis in
generaliter. Determinat modo de signis pronos-
tice future sanitatis in generaliter. Et dividitur pars h
in duas partes: Nam primo ostendit multiplici-
tatem horū signorū pronos- tice future sanitatis. Secū-
do ostendit ostendit simplicitatem signorū
demonstrativorū sanitatis & egritudinis. Durat
prima usq; Quocūq; vero perfecte sanis. Pars
prima dividitur in duas / quia primo venatur
illam multitudinem. Secundo cōcludit eā & h
non solum facit de signis pronos- tice future sanitatis
Sed etiā de signis pronos- tice future egritudinis.
Durat prima pars usq; Hac ergo ratione. Pri-
ma in duas: Nam primo agit de signis pronos-

future sanitatis/que sunt in corpore egrotante
& cadūt illa in neutro tertiū significati. Secūdo
agit de signis pronos- tice future sanitatis/que sunt in
corpore conalescente/ & cadunt illa in neut-
ro tertiū significati. Durat prima usq; Secūdo ve-
ro alterum significatum. ¶ Sunt ergo: 4. par-
tes in presenti lectione. Dicit ergo de prima
sic/ quia sicut signa pronos- tice future egritudinis sunt
multiplicia/ quia possunt dici sana/ sana egra & neu-
tra/ similiter signa que inveniuntur in corpo-
ribus egrotantibus pronos- tice future sanitatis sunt
multiplicia/ quia possunt dici sana egra & neu-
tra/ Sana quidem in qm futuram sanitatem
ostendunt/ & egra in qm presentem egritu-
dinem/ & neutra in qm utroq; Et hoc non
est mirabile quia eadem signa possunt dici sa-
na egra & neutra/ fm diversas habitudines/ &
hoc dicit de prima. ¶ De 2. dicit q signa que
inveniuntur in cōalescentibus que sunt pronos-
tice future sanitatis dicuntur neu. fm Gal. in pri-
mo significato/ sicut etiam signa que inveniun-
tur in corporibus sanis/ & hoc dicit de secunda.
¶ De 3. dicit q fm hanc rationem omnia si-
gna pronos- tice future egritudinis & future sanitatis
cadunt sub illa multitudine. ¶ De 4. dicit q
signa que sunt in corpore perfecte sano nō sunt
multiplicia/ quia sunt solū signa sana/ Et signa
que sunt in egrotantibus nō designātia futurā
sanitatem non sunt et multiplicia/ quia sunt so-
lum signa egra/ & de istis signis que sunt in cor-
pore egrotante non designātia futurā sanitatē
dicit infra. ¶ Secundum vero eandem rōnē
¶ Queritur/ an aliqd signum possit significa-
re sanitatem & egritudinem / & sit id signum
digestionis infestum. ¶ Et videtur q nō/ quia i-
possibile est idem signum significare duo con-
traria / cum significatum sit perfectio signi/ &
due contrarie pfectiones non possint esse eius-
dem rei/ quia unius rei unica est perfectio/ sicut
dicitur in dialectica. ¶ Ad hoc dico q unum
signum non potest illa duo significare contra-
ria / nisi addatur diversus respectus / sicut di-
citur infra. Nil vero mirandum ē: ¶ Pre-
terea queritur an hec signa sint fm naturam/ in
qum significant sanitatem/ Et videtur q non
quia ipsa sunt in egrotantibus inqum egrotā-
tia Nam corpa sanantur/ inqum egrotāt.
¶ Ad contrarium est ratio plana/ quia ista signa signi-
ficāt sanitatem/ ergo sunt fm naturam. ¶ Ad
hoc dico/ q ista signa ratione tps presentis/ sunt
preter naturam. & ratione tps futuri sunt
fm naturam. ¶ Ad argum. qd in pñm pro-
bat patet solutio per antedicta. ¶ Et manife-
stum quidem q si utroq; sunt declaratiua/ di-
cuntur neutra fm unum aliquod significatorū

2.
Sensus.
Tex. c. 42

Tex. c. 43

Lecl. 44.

Tex. c. 45
Tex. c. 46.

Tex. c. 47
4.
interpretatio
littere.

Tex. c. 42
Sit ne idē
sanitatis &
morbi idi-
cium

Sint ne sa-
na male se
habentis
corporis si-
gna / p na-
turam.

Sub qua nā neutrorū uoce. ¶ Sed queritur quale est hoc neutre uo/ significatum/ Et dī q̄ est. 3. ¶ Sed p̄nam cis signōne corpus quod uadit de sanitate ad egritudinem habet signum neutrum in primo significato/ sed similis est uia eundi de sanitate ad egritudinem/ & eū/ quia per dispositionem mistam/ ex go corpus quod uadit de egritudine ad sanitatem habet signum neutrum in primo significato. ¶ Ad hoc dico q̄ uera est conclusio p̄ parte. Nam corpus qd̄ uadit de egritudine ad sanitatem in conualeſcētia habet signum neutrum in primo/ sed dum est in egritudine non pōt habere nisi neu. in. 3. Et causa est / quia futurā sanitatem possumus pronō. de duplici dispositione. egritudine & conual. futuram aut egritudinem nō possumus pronō. nisi de una dispositione. s. de neutralitate. que est decidētia/ quia dum corpus est sanum uere/ nō percipimus in eo signū/ per quod debeat corpus egrotare/ sed dum corpus est egrum/ nos bene percipimus signum / p̄ quod corpus debeat sanari/ Et causa est/ quia corpus sanum est res una/ corpus uero egrum est res due/ quia ibi ē adhuc natura/ que defendit / & est ibi egritudo que impugnatur.

Sit ne sanū ¶ Sed queritur/ qm̄ corpus est in conual. si nos p̄ualeſcēti uolumus tale signum. s. conualeſcentie/ compa/ rare ad presentem dispositionem/ & ad futurā utru tale signum sit sanum/ uel egrum/ uel neutrum/ Et non uidetur sanum/ neq̄ egrum/ quia duas dispositiones claudit in se/ Item neq̄ uidetur neutrum/ quia non in primo significato/ eo q̄ ad diuersa tempora se extendit/ Nec ibi mista sanitas cum egritudine/ Item neq̄ in secundo quia ibi non uariatur sanitas & egritudo p̄ diuersa subiecta. Item neq̄ in. 3. significato/ quia 3. significatū debet cōponi ex sanitate/ & egritudine in diuersis partibus/ hoc aut non est tale/ immo est compositum ex neutralitate & sanitate. ¶ Ad hoc dico/ q̄ tale signū debet potius iudicari sanum/ quia maior pars significationis sue est sanitas/ uerum si debet poni neutrum ex obliquo/ reducetur ad. 3. significatum.

Text. 43 ¶ Nihil uero mirandum. In hoc. §. remouet dubium hoc modo/ quia uidebatur q̄ idem signum significaret contraria qd̄ est imp. Resp. huic & dicit q̄ non est mirandū/ unum significare cōtraria s̄m relationem ad diuersa/ Et potest talis dubitatio esse cōis ad totū hoc caplm̄ nō solū ad ptem/ q̄ loquitur de signis corporis sanā diu/ uel signa corporis egrotantū hēre possunt illā multitudinē. ¶ In dīfētibz hūmānibz ille differentes habitudines sunt habitudines tres/ quas habent hoc signa ad sua significata. ¶ Sana & egra & neu. ¶ Sana quidem dicuntur si gna que sunt in corporibus egrotantium in q̄

tum futuram sanitatem demonstrant/ & egra dicuntur in q̄rum p̄sentem egritudinem indicant/ & dicuntur neutra ratione utriusq̄ t̄pis. s. am/ p̄lēsido & futuram pronō. & p̄sentem indicat. Sed de hoc melius dicitur infra illo cap. ¶ Quicūq̄ in iam egrotātibz. Vsq̄ ibi dimittit scrutinium plenum. ¶ S̄m alterum significatū ¶ Not. q̄ iste §. pōt aliter ordinari. q̄ in sententia sit dēm hoc modo/ quia neutru quod in ueniebatur in corpore egrotāte/ erat neutrum in. 3. significato/ ne aliquis putaret/ q̄ neutrum conualeſcētie esset secum in eodem significato & similiter neutrum quod inuenitur in senibus/ statim istam dubitationē tollit/ & dicit q̄ signa conualeſcētie & signa senum sunt neutra in altero significato. s. in primo & non in. 3. sicut sunt signa salutis future. ¶ Sed queritur/ si consideretur Neu. cōualeſcētie ratione p̄sentis & ratione future dispositionis/ Vtrum debeat dici sanum. ¶ Ad qd̄ dicas sicut supra de signis corporis egrotantū si competat ad p̄sentē dispositionem & futuram egritudinem/ Nam si erit illud signum debet p̄prie dici egrum/ & nō neutrum/ sic & illud debet p̄prie dici sanum/ & non neutrum/ Sed si ad neutrum ex obliquo reducatur ad. 3. significatum. ¶ Secundum q̄ arbitror/ & ea que i senectute. Hic ponit q̄ signa senectutis sunt neutra. ¶ Sed p̄. Nam ista non sūt neutra simpliciter/ quia corpus qd̄ simpliciter est sanum/ omni etate p̄manet tale/ ut patet supra caplo de corporibus. ¶ Item neq̄ uidetur esse neutrum nunc/ quia neu. nunc semper debet sequi sanum nunc/ quia corpus neutru nūc sit ex sapo & egro nunc per modum p̄missionis. Hoc autem non uidetur esse in corpore senis/ & magis patet hec ratio in corpore pueri/ quod est corpus neutrum / quia in eo non p̄cessit egritudo nūc. ¶ Preterea uidetur corpus pueri esse sanum/ sicut dicitur in com. 3. lib. affor. Secundum horas quidem. ¶ Preterea neutru nunc sit ex approximatione. 6. reg. nō naturalium/ que dicuntur res tales. Sed corpus senis q̄rūq̄ utatur rebus non naturalibus semper debilitatur/ & uadit ad prius/ quare nō uis esse neutrum nunc/ sed potius ex generatione. ¶ Preterea unusquisq̄ dicit se esse sanum/ modo preter nullum impedimentū solū s̄ciat adiones/ sicut dī primo de accidē. & motu/ talia uero sunt corpora senum & puerorū/ quare sunt sana nunc/ cum ibi Gal. loquatur de sanitate nunc/ relinquiq̄ q̄ si sint neu. sunt neutra ex generatione/ quia impossibile est corpus simul esse sanum nunc & neutrum nūc/ Sed bñ ē possibile esse simul sanum nūc & neu. semp. ¶ Ad hanc q̄stionem dico/ q̄ neutrum talis ē etatis p̄cipiat

sentis participat quo ad qd disponem simpli/
 citat & quo ad qd participat dispositioe tpali.
 nam rōne operationis lese/uel diminute est ta
 le nūc/quia in corpore senia inuenitur opatio
 lesa/sunt in corpore egrotaruro/& in corpore
 pueri inuenitur opatio diminuta sicut in cor
 pore cōualecentis rōne uero cause a qua pro
 ordit ista lesio opationis/pōt dici tale ex gene/
 ratione/ qā ex generatioe corpus habet talem
 opositionem/& cōstructionem / p quā de ne/
 cessitate cadit in talem disponem : Aut dic q
 corpus pueri/& senia est neutrū nūc/unū rōne
 etatis/& aliud rōne pmutationis facit p cis ex
 teriores unde argumēta illa tenent de neutro/
 qd p pmpssionem cāse exterioris/tene quā for/
 titudinem uti. ¶ Insuper itē qd cū neutrū de
 beat tenere mediū inter corpus sanissimū/&
 egerrimū/quō uerificet h distincio de quō
 libet senie/& de quolibet puero/ nā si aliq sit
 eger ex gñone/& sit puer aut senex tale corpus
 nō tenebit mediū inter sanissimū & egerr
 imū/cū tale corpus in tota sua etate nō pos
 sit ēē aliquā hora saniss. eum sanissimū corpus
 necessariū sit sanum sp. ¶ Ad h dico q saniss.
 & egerr. hēt latitudinem ad oē tpmētum/
 qd pōt magis inueniri in tali corpe / ut daret
 q sit aliqd corpus egrū simplr/ tū cū sit sanū
 nō hēt sanitatem nūc in ultio in statu iuuetu
 timunde dī sanissimū tā corpus r' sui ipsius.
 ¶ Hac igit rōe oīa sub ples cadit rōes & irelle
 Hir pōt esse epilogus/& cōclo totius. un h sit
 gnū oīa distribuit p neu. pno. futu. san. & fur
 ture egritudinis. ¶ Quēcūq; uero pfecte sanis
 insunt & c. Rō ē qā corpus sanum est unū nō
 diuisū p pugnā sūt q sūt corpus egra. ¶ Que
 cūq; egrotatibus nō manifestatūa futura salutē
 legrotatibus appēt qdā signa/ que demēant fa
 turā salutē/& ista quodāmo sunt sana/ & quoy
 dāmo neutra. sūt dēm ēē supra. Quēdam uero
 appēt in eis q nō manifestāt sanitatē futurā/
 & illa cadūt sub sola cognitiōe egroy. ¶ Sed
 obicit q in egrotatibus appēt qdā signa q nō
 demēant futurā sanitatē neq; futurā mortē / &
 ista tālia sunt neutra/ ut dī ista illo ca. Quēcūq;
 q ū egratibus. ¶ Ad hāc qō. patebit solo ī
 tra ind. c. Et nō. q eadere in sola cognitiōe sa
 nity id ēē q ēē solū sīg sana cadere sub sola eo
 pmitēte egrum/ id ēē qesse solū sīgū egrum
 ¶ De hīs qdē deiceps dices. 2. pōt retorqri.
 Vno qdē mō ad ea que in toto cap. dī sūt.
 nā de oībus que dicta sunt in hoc cap. in gñali
 dices in spālī. Alio uero modout retorqueat
 ad proxime dictū/ quia de signis que inueniūt
 tur in egris non manifestantia fututam salu
 tem dicitur infra in illo cap. Quēcūq; in iam
 egrotantibus.

Future vero egritudi
 nis signa pnostica percurramus
 prius duplici uero existente eorum
 differētia. ¶ Aggrediamur priora
 quantitatis aut qualitatibus aut
 tpsibus nō ipsi ppsis sūt pmutata
 ab hīs q sunt fm nām. ¶ Velut ore
 rim ciboy intēsas aut remissas/ aut q
 nō fm tps pmutat sit. ¶ Aut nō fm
 cōsuetā ciboy egestionē supfluoy/ s
 fm egestionē esse paucoy / aut pluri
 moriant būldoy aut durioy. ¶ Ita
 uero 1 humidoy supfluoy idigētias
 aut abūdāria pter nām aut coloris
 aut pssitēte pmutatōiant tps⁹ eua
 cuatōnis. ¶ Et vigilie 2 multus sō
 nuerant in tpe nō pfecto. Scōz hoc
 uero 2 supfluitas/ aut aplōiant m/
 norant calidiant frigid/ puspiscētia
 pter pmutudinē. Quēdamodū 2 cir
 ca uenereoy vsus imensurata 2 non
 fm tps puspiscētia. Et sudores plu
 res qz oporteat aut pauciores / aut
 pgristia ad motionē aut tētantibus
 moueri aggrauatō / aut dissolutio
 maxima 2 ualida. ¶ Instnuoy etias
 rerentio/ aut amplior/ aut minor eua
 cuatio. Sic uero 2 que per bemo
 roydas. Sed 2 fm eūdem cibum 2
 potum nō simile ēē que prior fuit de
 lectatio/ ex qntio ēē future egritudi
 nis. Sitr 2 intellectus hebetudo nō
 fm naturaz/ aut obliuio in nō cōsue
 rit/ aut fantastici somni magis qz p
 us. Et siquidem auditus/ odoratus
 2 uisus hebetiores 2 infirmiores. Et
 simpliciter dicere ēē quecūq; s3 na
 turā sunt. ¶ Dec qdēz antea/ hec uero
 diminuta 2 hec uero tpsibus qbusdā
 aut qsttatibus pmutata/ 2 corpi tu
 mor 2 minor 2 maior factus 2 rubi
 cūdior/ aut albior/ aut liuidior/ aut ni
 grior. Et eructationes 2 sternuta
 tiōes/ 2 uerositates ples aut paucio
 res a naturalibus / signa sunt future
 egritudinis. Ita uero 2 qdēq; p na
 res 2 aures 2 palatū qbus cerebruz
 expurgat qsttatibus/ aut qsttatibus
 aut tpsibus pmutata. ¶ Dec igit oīa ge
 neris sūt eoy que sunt fm naturam.

Tex. 449

.dubonit

.dubonit

Tex. 450, 5

Tex. 451

Tex. 452.

Tex. 453.

Lecl. 49
Introduct.

Partitio.

Postq̃ author determi

nauit de sig^o pno. future egritudis. & future sanitatis i gñalidet. de eis i spali. Et dñ
In. 2. in q̃ pñia igit ordinē quo pcessurus ē
In. 2. exeg^o. du. p^o uq. Duplici uero eog. Seda
dñ in. 2. in q̃ pñia deter. de signis pno. future
egritudis. In. 2. de signis pno. future sanitatis
& incidet de signis pno. future mortis. Du.
pñia usq. Quercūq̃ i cōstantibus. Pñia iteq̃ dñ
in. 2. in q̃ pñia pñia gñalē dñsonē sigg^o pno.
future egritudis & eligit de quo mēbro illius
dñsonē uult pñia. In. 2. ponit varia & diuersa
exēpla de quol^o mēbro illius dñsonē. Du. r. usq.
Velut orehim. 2. iteq̃ dñ in. 2. in q̃ pñia pñia
exēpla sigg^o q̃ nō sūt ex toto gñe pñia nām. In
2. sigg^o q̃ sūt ex toto gñe pñia nām. Du. r. usq.
Torsio uero i uētre. Pñia dñ in. 2. In q̃ pñia
nāstā illa varia & diuersa exēpla. In. 3. ponit
finē narratōi. Du. r. usq. Hec igit uero cōia. Pñia
in. 2. dñ. In q̃ pñia pñia auth. exēpla q̃ sumū^o ab
actiōe imutata & ab exētib^o imutatis. In. 2.
ponit ea q̃ sumū^o a q̃litate corpis imutata &
adiūgit & qdā exēpla eog^o q̃ sumū^o ab excū
tibus. Du. r. usq. Et corpis tūor. Pñia dñ in. 2.
nā pñia ponit auth. ista exēpla. 2. gñalē rām de il
lis signis repetit. Du. r. usq. Et finē dicere. Pñia
gñ dñ in. xi. pñia iuxta. xi. exēpla q̃ ponit. nām pñia
ponit exēplū qd sumit a pñiatatibus appen
tus cibi. & h. usq. Aut sapio^o eog^o esse. Ibi
ponit exēplū qd sumit a pñiatatibus supfluita
tū pñia digōis & h. usq. Ita uero & hūidior^o.
Ibi ponit exēplū qd sumit a supfluitatibus 2°
digōis & h. usq. Et uigilie. Ibi ponit signa sū
pta a pñiatatibus sōni & uigilie usq. fm h. u
ro. Ibi pñia ponit exēplū qd sumit a pñiatatibus appen
tus potus usq. Quēdā^o circa uenereog^o. Ibi
ponit exēpla q̃ sumit ab appetitu coitus usq.
Et sudores. Ibi ponit exēplū qd sumit a pñia
tatibus sudoris usq. Et pigritia. Ibi ponit exē
plū qd sumit a pñiatatibus uirtutis mortie uo
lūtariē usq. Mēstruog^o retētio. Ibi pñia ponit exēpla
q̃ sumit a pñiatatibus eūoni p mēstrua & he
moroides usq. Et fm eūōē cibū. Hic pñia ponit exē
plū qd sumit a delectatiōe cibi mutata usq.
Sūt & itell^o. Ibi pñia ponit exēpla q̃ sumit ab opōe
uirtutis apphēsiue cerebri & sensibilib^o uirtutis
Pñia ista & Corpis tumor & Et Diu. in. 2. i
q̃ pñia ponit exēplū sigg^o q̃ sumū^o a q̃litate
corpis. In. 2. adiūgit alia exēpla que sumū^o
ab exētib^o a corpore. Du. pñia usq. Et eructua
tiōes. Sūt igit in pñia lēcl. 7. pñia de q̃ pñia
pñia dicit q̃ nos uolumus prius determinare de
signis pno. future egritudis & postea de signis
pno. futu. sani. De. 2. dñ cū duplex sit dñia
sigg^o pno. futu. egritu. qm sūt qdā / q̃ nō sūt

ex toto gñe pñia nām / & qdā q̃ sūt ex toto
gñe pñia nām / nos uolumus apphēsiue pñia q̃ nō
sūt ex toto gñe pñia nām / sed sūt mutata q̃ nō
q̃l. & tpe. De. 3. dicit q̃ appetitus cibog^o
iēsus / aut remissus / aut q̃ nō est fm tps pñia
aut q̃ nō est fm pñia cibaria / est signū pno.
futu. egr. De. 4. dicit q̃ eog^o supfluit^o esse
ma^o / aut mi^o solito / & duxio^o / aut mollior solū
to ē signū pno. fut. egr. De. 5. dicit q̃ abū
dātia & indi^o humog^o pñia nām / & q̃ sōni eog^o
diū^o / & mutatio coloris / uel sbe eog^o & muta
tio tps eūoni eog^o sūt signa pno. futu. egr. De. 6. dicit q̃ mīstrudo sōni & uigilie &
diminutio eog^o a tpe pñia est signū pno. futu.
egritu. De. 7. dicit q̃ maior aut minor pñia
pñia potus q̃ sōlet aut pñia pñia calid^o
potus pñia pñia uirtutē est signū pno. futu. egr.
De. 8. dicit q̃ maior pñia pñia uel minor
in coitu / aut pñia pñia in tpe nō pñia uel
gñū pno. futu. egr. De. 9. dicit q̃ sudores
pñia uel pñia uel q̃ sūt signū pno. futu. egr.
In. 2. dicit q̃ pigritia immoto & aggrauā
ētantibus moueri / & sōni dissolū sūt signa
pno. futu. egr. In. xi. dicit q̃ retentio mē
struog^o & maior uel minor eūōē pñia uel
retentio hemoroidog^o / uel maior uel minor / &
eūuatiō eog^o sūt signa pno. futu. egr. In
xii. dicit q̃ delect^o fm eūōē cibū dissolū / q̃ pñia
ma sūt / est signū pno. futu. egr. De. 13. dñ
q̃ hebetudo intell^o & obliuio i nō pñia
sōni magis fantastici / q̃ sōlet & auditus & uo
ratus / & uirtus hebetiores i q̃ sōlet sūt signa
pno. futu. egr. De. 14. dicit q̃ uirtus q̃ pñia
gñā fuerit mutata q̃litate uel tpe sūt signa
pno. futu. egr. De. 15. dñ q̃ eog^o eog^o ma
uel minor / & robur eog^o / aut uirtutis / aut nigr
or / q̃ pñia uel est signū pno. futu. egr. De
xvi. dicit q̃ eructuatiōes & sēmutatiōes & sē
tōtates / & supfluitates euacuate p nāstā
palatū mutare in q̃l. q̃l. & tpe sūt signa pno.
futu. egr. De uirtu dicit q̃ oīa supra dicta sūt
hoc mō dñ fm nām. Ad istam sic accedō.
Future egritudis signa pno. pñia pñia
In. h. q̃ dicit prius inuolū ordinē sūt cap. de
signis pno. futu. egr. & futu. sani. q̃ tps pñia
us agere de signis pno. futu. egr. Et nō ē q̃ pñia
nitas q̃ sūt in corpore sanādo sp̃ legē egritudinē
i gñe sanitatis pñia egritudinē. Dupli
eog^o exite dñia. Luna eog^o q̃ sūt nām / & mutata
q̃l. & q̃l. & tps. Alia eog^o signog^o q̃ sūt ex
toto gñe pñia nām. Aggrediamur prius
ea q̃ sūt solū mutata i his tribus dñis / & nō
pñia sōni / q̃ sūt prius. nā prius libit
fm q̃l. q̃l. & tps ex toto gñe / q̃ pñia pñia
pñia maiorē. Nō pñia sōni pñia ab h
is q̃ sūt fm nām. Vt h. g. uerbū itell^o q̃ sūt
sūt q̃

5
Sensu.
Tex. 648

scilicet quod est signum naturale / & que propria forma est / & que dicitur propria forma signi. Dico ergo quod signum naturale est illud signum quod inuenitur in corpore perfecte sano / unde supra dictum est quod omnia sanis in sunt secundum naturam / Propria autem forma signi non potest sciri proprie / nisi diuidendo prius genera signorum que sunt tria. scilicet operatio mutata / superfluitas / & qualitas corporis / propria ergo forma operationis est comparatio eius ad proprium operatum non mutatum secundum speciem & substantiam suam. Verbi gratia appetitus est operatio / & suum operatum est appetere cibum / & potum. ergo cum operatio istius mutatur ad carbones corrupta est propria forma appetitus / aut si gustus debet iudicare de melle quod sit dulce / iudicat autem quod sit amarus tunc est mutata propria forma gustus. Sed si appetitus sit mutatus ad augmentum / & diminutionem cibi & potus / aut ad qualitatem / quia modo appetitus sit ad calidiores cibos solitus / aut frigidiore / sit mutatus secundum tempus quia appetitus erat in 3. modo est in nona / hec est mutatio in non propria forma. In superfluitatibus autem dicitur mutari propria forma / cum egestio naturalis debeat esse temperate citra & / fiat alba / aut uiridis / aut rubea / aut plena pinguedine / sed si ipsi sit amplior / aut minor / solitus / aut citrinior / aut minus citrina / aut in alia hora diei emissus / quod soleat / tunc mutatur in forma non propria / & per simile potest intelligi de qualitate corporis / Item si operatio tota tollatur / ut non uideat oculus / aut stomachus non appetat / dicitur propria forma esse corrupta. Collige ergo quod propria forma signi est comparatio quod habet ad suum significatum in specie / & forma significati exi / stens quando igitur signum permutatur secundum illam formam / tunc dicitur permutari in propria forma. Et quando illa forma saluatur / licet mutetur alia forma non propria. Quantitas & qualitas & tempus tunc non dicitur permutari in propria forma / ab eo quod est secundum naturam / cum igitur mutatur signum naturale a sua dispositione / tunc aut ista mutatio est parua / aut est magna / & si parua / aut est immutatio non in propria forma / sed in quanto / & quali / & tempore / & tunc est primum genus signorum neutrorum / si uero mutatio signi sit in propria forma / tunc est secundum genus signorum neutrorum. Si uero mutatio signi a naturali sit magna / & licet sit in sola qualitate / quantitate / & tempore / tunc est signum huius neutri quia appetitus multum intensus / sicut canis potest esse signum egritudinis / & illius neu-

tri / quod est iuxta ipsum / & similiter est de mutatione in quali / & tempore. Si uero est mutatio magna / & sit in propria forma / tunc est signum egritudinis / sic igitur mutatio quantitatatis / qualitatis / & temporis / si sit parua / non est ex toto genere preter naturam / si sit magna / est ex toto genere preter naturam / quantum ad dispositionem / quam significat / quia significat egritudinem / que est dispositio preter naturam ex toto genere. Sed non quantum ad substantiam signi / in propria forma potest incipere in corpore parum lapsa / & precedere secundum mutationem quantitatis / qualitatis / & temporis usque ad egritudinem / & quod plus est / usque ad mortem / uerbi gratia mutatio corporis ad caliditatem parua reperitur in corpore neutro circa sui principium / & ad caliditatem maiorem reperitur in corpore neutro procedente ulterius. Et iterum ad maiorem / reperitur in corpore egrotante. Et potest augmentari caliditas etiam ad mortem. Similiter etiam in exeuntibus / mutatio solius quantitatis precedit per uiam augmenti / uel diminutionis de corpore parum lapsa / usque ad corpus egrum / salua propria forma signi / uerbi gratia. Si alius quis habeat egestionem plures debito parum / erit corpus neutrum in suo processu erit egrum. De actione uero lesa planissimum est / sicut patet in generatione appetitus canini / qui quidem de paruo ad maiorem / & maximam procedit secundum predictos gradus. Item dico quod sicut signa que sunt preter naturam quantitate / qualitate / & tempore / incipiunt a lapsu corporis paruo / & procedunt usque ad egritudinem. Similiter dico quod signa que sunt ex toto genere preter naturam possunt incipere a lapsu corporis paruo / & continuare usque ad corpus egrum / non precedente aliquo predictorum signorum / ut si quis sanus incipiat habere aliquem dolorem que augmentetur / donec ueniat ad mortem. Patet ergo quod ista duo genera signorum non habent ordinem inter se necio / ita quod dicatur quod primum genus signorum precedat secundum / & secundum precedat egritudinem. potest enim primum incipere a corpore parum lapsa / & procedere ad egrum / & secundum itidem non precedente primo. Non tamen dico quod sit possibile interdum ea habere ordinem inter se / ut si quis ab appetitu debili ad corruptum. Et sic patet quod signum esse ex toto genere preter naturam est in plus / quod signum esse mutatum in propria forma / quia solum peccatum quantitatis si magnum sit / facit signum esse preter naturam ex toto genere / sicut dicit Galenus in libro de pulsibus / & sicut patet in appetitu

canino. ¶ Alio modo potest exponi signum/
quod est mutatum in propria forma. scilicet quoniam aliquid
fit in corpore/sive fit operatio/ sive superflui/
tas/de quo nihil debet fieri/sicut dolor uel uir/
dere muscas/sed quando aliquid debet fieri/sed
fit magis/ aut minus solito/ aut in alia qua/
litate/uel tempore ut magis appetere/ uel mi/
nus/uel calidius/uel frigidius tunc est secundum naturam/& si
mutatio sit pauca/sed si esset multa/tunc adde/
tur in primum membrum/& hanc expositionem/
nem posui in aliis glossis. ¶ Tertio modo potest
exponi mutari in propriis formis/ ut intelliga/
mus duo signa extrema. scilicet signa corporis egri/
& signa corporis sani/ & in medio horum sit
quedam dispositio habens latitudinem/ cuius
quedam pars magis uicinatur signo sano/& ta/
le signum dicitur secundum naturam/& eius quedam
alia pars magis uicinatur egro. ita quod si modum/
cum mutetur/sit egrum signum/& tale signum
dicitur ex toto genere preter naturam & mu/
tatum in propriam formam/ & tunc mutari
in propria forma est recedere ab illa medietate
te lapsus/que adhuc retinebat aliquid de gene/
re sanitatis/ & idem significat tunc mutari in
propria forma/ & esse ex toto genere preter
naturam/nam quando signum tantum recedit
a naturali/& exeat illam latitudinem/ tunc di/
citur preter naturam ex toto genere/illud enim
genus extenditur a puncto sanitatis/usque ad pun/
ctum/quod annectitur egro:& causa huius est/
quia medium debet sapere naturam extremorum/
unde illud medium quod magis appropinquat
signo egro/dicitur ex toto genere preter na/
turam. Sin sano est ad hoc secundum naturam. Et si
expositio est sine cauillatione. Sed prima me/
lior est. ¶ Velut orefim intensam/sive remissam.
Modo incipit exemplificare de signis mu/
raris in quantitate/qualitate/ & tempore/ & ponit
appetitum intensum uel remissum/ut in quan/
titate/& qualitate/ ut ad cibaria inconsueta/
& tempore ut ad tempus insolitum. ¶ Sed modo
queritur/ an iste tres mutationes inueniantur
in operatiombus omnibus uirtutum/ uirtutum/
diuinitatis/ & uidetur quod non/ quia in retentione non ui/
desse nisi mutatio temporis. scilicet quia magno
aut paruo tempore retineat. ¶ Preterea in di/
gestione non uidetur/ quod quantitas habeat locum. scilicet
plus digerere/ quia plus digerere non dicit uir/
tutum/nam quanto potest plus digeri res (cum
digestio sit adequatio) tanto melius est. Nec
etiam tempus potest habere locum/ quia ho/
mo non potest citius digerere/ ita quod uelocitas
illa sonet in uirtutem. ¶ Preterea queritur/ an
in uirtute naturali ministrata/ locum habeat
talis signorum differentia. ¶ Ad hoc respon

quod iste tres differentie locum habent in retentiu/
tibus/sed non manifeste/nisi tempus. nam retine/
re maiorem quantitatem rei/ expediat esse signum
malum/ quia siccitatis superflue/& in non posse
retinere quantitatem solitam/ est uirtutum nanque.
Item qualitas retentionis est uel ipsa summa re/
tineat contentum sine remote/retentione/&
dolor/sicut dicitur. 3. de acci. & mor. cum ergo
retinet aliquo modo predictio/peccat qualitas
retentionis/sed manifeste non peccat nisi tem/
pus in retentione. ¶ Ad id uero quod de digesti/
ua queritur dico quod in ea locum habent ille tres
differentie. scilicet quantitas/tempus/& qualitas/ quantitas
enim peccat in minus digerendo/ quod expediat
& in plus digerendo/ tunc plus digerere improprie/
dicitur scilicet/ quia potest cibum adurere/ quod ta/
le peccatum uidetur esse qualitate/ eo quod muta/
tur qualitas bone digestionis in fumosam/ &
sic patet solutio ad argumentum in coterium. ¶ Ad
id uero quod queritur de uirtute ministrata/ an
locum habeant dico quod etiam ibi uerificantur/
nam nutritiva potest aliqui plus appetere/ quod po/
test unire/& minus/& plus unire/ quod possit assi/
milare/& minus/& sic peccat quantitas/ peccat et
qualitas/ quia potest esse quod uirtus assimilatrix non
bene assimilat/ sicut patet cunctis. De peccato
tamen uero tempus est planum/ ut si tardet uel antici/
pet debitum tempus. ¶ Preterea queritur/ an habeant
locum in uirtute uitali. ¶ Ad id planum est/ quod plus
potest esse maior/ uel minor debito/ & sic non
peccat quantitas/& uelocior uel tardior/ & sic peccat
tempus/& durior/ uel mollior/ uel calidior/ aut
frigidior/ & sic peccat qualitas. ¶ Preterea queritur
de aliis uirtutibus. sicutrum in eis uirtutem habet
locum/ & dico quod in omnibus patet in sensibili/
li/ quia quando homo non potest tantum ad
remota uidere/ ut solebat esse peccatum quan/
titatis. ¶ Sed queritur/ ponatur enim quod hoc
modo uideat ad remotiora solito/erit ne hoc pec/
catum pronosticum egritudinis. Et uidetur quod
sic/ quia hic peccat quantitas. Nam idem facit
plus/ quod minus in operatione uirtutum/ sicut
patet per auctores medicinales. ¶ Ad contra/
rium autem uidetur ratio/ quia uidere ad re/
motiora est melioratio uirtutis uisus/ quia hoc
contingit propter abundantiam clari spiritus ui/
sibilis/ & hoc nunquam potest esse malum si/
gnum/ neque mala causa. ¶ Ad hoc dico/ quod ta/
lis mutatio/ non potest esse signum pronosticum
egritudinis. Nam in uisu omnis medietas est
bona & secundum naturam/& extrema mala/ preter
id quod esse uidere res paruas/ & ad loca re/
motiora/& propinqua simul. hoc enim extre/
mum est bonum/ & medium non/ sicut dicit
Aui. 3. cano. cap. de signis egritudinis uidetur
& dico quod

Text. 50.

Andecoqn
di & retine
di uirtutis an
& quibus ser
uis/ quantitate
quantitate atque
pe aberrat

Andecoqn
di & retine
di uirtutis an
& quibus ser
uis/ quantitate
quantitate atque
pe aberrat

& dico q non pōt tale signum apparere / nisi in corpore debilitato : primo ex aliqua causa naturali/uel non naturali in corpore autem sano non possit hoc contingere. Sed si contineretur in corpore perfecte sano/ bene esset pro noue gritudine/ patet ergo de peccato quantitatatis : peccatum uero qualitatis est uidere cum glām obumbrat & difficultate. Peccatum uero temporis est cum hō consueuit uidere aliquid in ista/ & modo cum magno tempore laborat in uidendo/ aut si usq; ad certum tempus uersus noctem consueuit uidere/ puta usq; ad transiitum corpusculum/ modo uero non uidet nisi usq; ad principium corpusculi.

¶ De uirtute amotua dubium est/ utrum motus fortior solito sit pronostici egritudinis/ quia uidetur esse sicut de uisum nam fortificatio uirtutis non uidetur aliquo modo pronostici motum : ¶ Ad contrarium autem insurgit ratio quia uidemus freneticos ēē fortiores / & si non est nisi propter exiccationem neruorum/ sicut dicit Halyab. Sed ponatur q aliqua uenerit ad maniam/ & paulatim incipiant exicare/ si nerui/ tunc fortior erit motus & pronostica binit futuram egritudinem. ¶ Ad hoc dico q fortificatio uirtutis motiue / si est propter multitudinem spirituum motuorum/ nunquā potest esse signum pronoe egritudinis/ sed si est propter exiccationem complexionis/ hoc potest contingere uno modo fm cursum naturalem/ ut quia dum quis est puer/ habet motiua debilem propter humiditatem membrorum/ cum uero procedit in etate/ exiccantur membra motiua/ & fit fortior motus/ & sic non signat egritudinem. Alio modo potest contingere propter exiccationem preter naturam/ & hoc modo significat futuram egritudinem. nam psalmatici forcius stringunt q̄ sani. Nec est simile omnino de uisu/ & motu/ quia uisus ad longiora non potest fieri/ nisi propter multitudinem horum spirituum/ patet igitur quo modo potest esse peccatum q̄tatis in motu/ quia si aggrauetur quia in motu/ significat futuram egritudinem/ aut si fortior sit/ eo modo quo dixi/ significat egritudinem/ Peccatum uero qualitatis est / ut si moueatur cum tremore quodam/ in tempore uero est peccatum / ut si tardet solitum spacium ambulando plus solito. ¶ Preterea queritur de uirtute animali inferiori/ an omnes istas res differēcias patiat. ¶ Ad hoc dico breuiter q omnes res differēcias patitur. non tamen manifeste nisi differēciam temporalem/ ut scilicet quia tarde/ aut uelociter imaginetur/ aut ratio cinetur/ aut rememoretur/ & hec apud te examina. ¶ Aut

superfluum egrotationem esse. Hoc exemplum respondet uirtuti expulsiue in superflui/ tatibus prime digestionis/ & ponit ibi illas. 3. differēcias/ scilicet quantitatem/ qualitatem/ & tempus. Sed tempus subaudit/ & non ponit expresse. ¶ Ita & humidorum superfluum indigentia. Hic notatur constructus/ scilicet quia ponitur unus cōtrarius/ & tollitur alius nrius de infra. scilicet ille cognitio/ ut dicatur indigentia & habundantia humorum superfluum/ & c. Est cognitio future egritudinis/ & hic rangit exemplum in operatiōe uirtutis expulsiue/ quo ad superfluitatem secunde digestionis. ¶ Preter naturam. Sed obicitur quia hec signa sunt omnia fm naturam/ & hic ponit preter naturam. ¶ Ad hoc dico q accipit naturam hic pro consuetudine. ¶ Aut coloris/ aut consistentie. Hic color & consistentia accipiunt pro qualitate signi. ¶ Et uigilie & multus somnus. Hoc exemplum respondet uirtuti naturali & animate/ & debes intelligere mutationes & uigiliatū & somni/ nō nimis/ quia nimia mutatio significat egritudinē pessimam/ & lege pro distinctione somni complet. 3. cano. cap. de somno/ & subet. ¶ Sed hic queritur / quia non uidetur possiisse mutationem uigiliatū & somni fm qualitatem. ¶ Ad hoc dico q in uigiliis/ non bene manifestatur qualitas nisi per alia signa. unde possumus dicere qualitatem uigiliatū esse mutatam/ quādo q̄ cum quadam difficultate abhinet a somno/ sed hoc cadit proptie in multitudine somni/ sed in somno bene ponitur mutatio qualitatis/ quia infra ponit somnos fantasticos magis solito. ¶ Scdm hoc uero superfluitas amplior/ aut minor/ aut calidi/ aut frigidi/ concupiscentia. Hoc totum debet retorqueri ad superfluitatem & appetitum membrorum in loco tertie digestionis/ & tunc illud quod sequitur. Quenadmodum & circa uenereor/ & c. Explanat hoc generale/ Aut uis legere p se qd libet hoc/ & hoc modo pōt dici q hoc qd dicitur concupiscentia frigidi/ aut calidi/ intelligitur solum de appetitu cibi/ aut potus in stomacho/ & hoc uult alia translatio/ sed differt ab alio exemplo superiori / in quo tetigit mutationem qualitatis in appetitu/ quia supra retulit solum ad uirtutem naturalem/ hic autem ad utramq; uirtutem/ scilicet naturalem & animalem. nam desiderium stomachi ex duabus pendet uirtutibus/ sicut dicit omnis medicina lis auctor. ¶ Sed hic cadit questio/ quia non facit mentionem / nisi de quantitate mutata/ & nō de q̄tate & tpe. ¶ Ad h dicit q dimisit q̄a occulta erat q̄litas/ & ip̄s talibus/ aut dicit

Text. 52.

Cōtrouer/ sūa admittit

Quid est q̄ somnion/ & soni a q̄litate nihil

Quid est q̄ potas & coitus a q̄litate/ uel tpe nihil.

Sit ne p na
turalis/ sudor
dedit intelligere per quantitatem. ¶ Preterea
q̄. quia ponit sudores esse signumq̄ non est
mutatum fm naturam; cuius contrarium po-
nit in cons. illius affor. Ventres hyeme/ & uere
Nam dicit q̄ omnis sudor est preter naturam
aut. Dyasom. ¶ Ad hoc dico q̄. Guocat in
illo affor. Preter naturam. i. preter completū
dominium caloris super cibo & hu. nam quā-
do calor naturalis dominatur omnino sup ci-
bo/ & hu. non fit sudor / hic aut non sic stricte
accipit. G. ¶ Et pigritia ad motionem. Hoc
exemplum uidet solum uirtuti animalis mori-
ue. ¶ Aut tētantibus moueri aggrauatio/ aut
dissolutio ualida. ¶ Sed 3. ualida. n. dissolu-
tio uidetur esse signum egritudinis demonstra-
tiuū. ¶ Ad hoc dico q̄ ualida dissolutio de-
bet intelligi per computationem ad pigritiā/
& aggrauationem/ & non absolute/ tunc enim
bene significat egritudinem presentem. Et no-
diam inter dissolutionem & aggrauationem/
quia dissolutio magis contingit ex inanitione
sed aggrauatio contingit ex repletionē / sicut
uidetur uelle. G. in co. 2. regi. ac. ¶ Mēstruo

Sit ne for-
titerolutio
morbū/ pre-
signum.

An morbi
signū sit p
nam mēstru-
coppūssio

rum retentio. ¶ Sed q̄ de ista retentione/ an
intelligatur ēē in quocūq̄ tpe/ aut in eo. i. quo
debet fieri euacuatio/ & si in quolibet / tūc nō
est signum egritudinis/ quia dato q̄ in medio
mēstru mēstrua retineantur/ hoc nō est signū
egritudinis. Si uero intelligatur scdo modo/ tū
est ex toto genere preter naturam. Tum enī
natura debet fieri retentio/ neq̄ magna / neq̄
parua. ¶ Ad hoc dico q̄ debet intelligi in tē-
pore in quo debet fieri euacuatio/ & tale signū
peccat contra tps. nam retentio eorū est muta-
ta a nāli in tpe. ¶ Aut minor/ aut maior eua-
cuatio. ¶ Sed uidetur deficere/ quia non po-
nit peccatum in quādo circa retentionem/ sicut
ponit circa euacuationem. ¶ Ad hoc dico q̄
in tpe retentionis pōt comprehendī quātitas
retentionis. nam qm mēstrua non inueniunt
q̄ debent. puta in capite mēstris/ tunc dicitur
maior recentio q̄ debeat/ & sic duo tanguntur.

Cut in mē-
struis nihil
q̄litatis/ uel
temporis.

lētatis/ & tps. ¶ Preterea uidetur deficere/
quia non facit mentionem de qualitate & tpe
q̄litatis/ uel ¶ Ad hoc dico q̄ li duo subaudit tanq̄ mani-
festa ex predictis / quia mēstrua coloratiora/
& discoloratiora peccant in qualitate / & per
minorem & maiorem q̄tatem/ potest subau-
diri tps lōgus uel breuius/ & mutatum p citū
& tardum. ¶ Sic & que p hemoroydas. Sed
uidetur q̄ sanguis hemoroydas sit ex toto ge-
nere preter naturam/ quia dicit. G. 6. de acutis
& morbo. q̄ oīs fluxus sanguinis est preter na-
turam/ excepto sanguine mēstruo/ hī aut san-
guis non est preter naturam/ nisi in quātitate

peccet. ¶ Ad hoc pōt dici/ q̄ duplex est san-
tas. lapsus & perfectus/ unde in corp ore peris-
tie sano/ sanguis hemoroydas nō est fm natu-
ram/ sed in corpore lapsus/ puta in corpore me-
lancolico talis sanguis est fm naturam/ sicut in
muliere sanguis mēstruus/ Aut dic q̄. Galien-
lexit per sanguinem mēstruum / ēē sanguis
hemoroydas/ eo q̄ est ei filius. Et intellige san-
guinem. 3. peccare. i. q̄titate/ qualitate/ tpe / si-
cut in aliis. ¶ Et fm eundem cibum/ aut posu-
¶ Sed p̄tra hoc opponitur/ quia nō ut esse si-
gnum egritudinis/ quia dicit Ar. in lib. ehy.
q̄ non est possibile hominem delectari eis-
dem rebus semper. Imo fm diuersa tpa delecta-
tur diuersis pmutatione nature. unde aliis de-
lectatur quibz puer/ q̄ adulescens & senex. q̄ iu-
uenis. ¶ Ad hoc dico q̄ dupliciter mutatur
delectationes in rebus. i. a cursu naturali/ & in-
naturali. nam qm mutatur complexio hoīs p
lapsum etatis mutantur delectationes/ & talis
est paulatina mutatio/ & in longo tpe/ quā nati-
ra nō substat / & repentinis mutatione cursu
uero innaturali/ rebus q̄ p lapsum talem ac-
cidentaliter mutatur hoīs complexio / unde p
modo accipit Ar. 2. 2. G. ¶ Preterea q̄m
quo differt hoc exemplum ab illo supiori/ ubi
dī. Aut nō fm cōsuetam cibos. Videat enī idē
cum utrobz de mutatione qualitatū loquat̄
¶ Ad hoc dic q̄ exemplum positum supra se-
fertur solum ad actum naturalis uirtutis. Hic
aut ad actum aīalis/ & naturalis simul iunctis.
¶ Similiter & intellectus hebetudo &c. Cum
intellectus sit impassibilis/ sicut dī in 3. de aīa
hic intellectus accipit fm q̄ copulatur imaginis
natiue. nam fm eam patitur/ sicut dicit Auic.
p̄ causā de uirtute aīali. unde monstrat egritu-
dinem futuram in medio uentriculo cerebri
qui est infimū uirtutis imaginative. ¶ Sed q̄
nunq̄ recipiat mutationem tripliciter/ singlo
quali/ & tpe / Et qualis mutatio sit hebetudo.
¶ Ad hoc dico q̄ recipit mutationem 3. igit
sq̄m plura poterat intelligere/ & in quali/ q̄m
cum quadam nube intelligit / & in tempore.
quādo cum tarditate intelligit / unde hebetu-
do p̄t dicere peccatum tps/ quā cum tarditate
aut quale/ quia cum tarditate. ¶ Non fm na-
turam. i. preter naturam & consuetudinem.
¶ Aut obliuio. Hoc est peccatum in uirtute
memoriali/ & est peccatum quātitatis/ quā obli-
uiscitur plusq̄ consueuerit. ¶ Sed q̄ de pecca-
to qualitatū/ & tps circa hanc uirtutē. ¶ Ad
hoc dico/ q̄ peccatum qualitatū est occultum/ in
tū potest dici/ q̄ sit/ qm homo recordatur in
recordari est cum quadam ambiguitate & ca-
lignie. petra uero tps est q̄ non recordat̄ in
a remoto

a remoto tpe/ q̄um solebat / aut q̄i alio tpe a solito. ¶ Aut magis fantastici somni &c. Hoc est p̄m circa uirtutem fantastiā / & nō ponit exemplum in peccato cōprehensionis / quia id poterat patere per ea que dixerat de aliis dubus uirtutibus interioribus / sed ponit exemplum iō modo dormiendi / & est peccatū qualitatis / p̄m uero somni in q̄titate / & tpe / patet per ea que supra dixerat. ¶ Et si q̄dem audis / odoratus / & uisus hebetiores / & infirmiores. ¶ Sed q̄ / q̄ non ponit exemplū circa alios duos sensus. ¶ Ad hoc dic q̄ causa ē q̄a nocuētum in eis ingit quali / & tpe est oculum. ¶ Preterea q̄ quale p̄m est peccatū q̄ hic tangit hebetudinem & infirmitatem. ¶ Ad q̄ dic q̄ hebetudo est peccatum qualitatis / quia eum quadam obscuritate sentiunt / & infirmitas uocatur si debilitas durationis / aut debilitas contra fortia & solita sensibilia / unde potest dici peccatum q̄tatis & t̄poris. ¶ Et corporis tumor. Sed uidetur male dici t̄poris / quia tumor corporis est signum demōstratiui egritudinis / sicut dictum est supra de signis corporis nunc egrī. ¶ Ad hoc dic q̄ hic non accipitur tumor pro apostemate / sed pro corporis habitudine. I. pingue dine / aut matie. nam q̄i habitudo talis mutatur s̄m q̄tatem / quia sit maior / aut minor / uel s̄m qualitatem / q̄ sit magis aut minus colorata significat egritudinem futuram. Et nō q̄ hic ponit solum si gnū a q̄titate / & qualitate / sed a tpe preter / mittit / licet posset poni ut si quis consueuit in estate esse macer / & modo fiat pinguis / talis mutatio a naturali peccat i tpe. ¶ Et enatiuationes uero & steruationes & uentositates &c. Circa hec tria non ponit nisi p̄m quanti. sed p̄t poni in quali. ut si fetidiores / aut fortiores / aut debiliores sunt soliti / & a suo tpe mutati sunt. ¶ Aut pauciores a naturalibus. Sed dubitatur / quia uentositates nō uidentur esse aliquo modo naturales / cum significet frigida / t̄m existentia / sicut dī. 6. de acid. & morbo. ¶ Preterea in ipso morbo est uentositas malam signum / sicut dicit in prono. ergo in sanitate erit peius signum. ¶ Ad hoc dico q̄ uentositates naturalis est particulariter / licet innaturalis sit generaliter / ut si minuatur uentositates quia non possit expelli a natura est signū egritudinis / & si minuatur / quia non tante generatutis p̄t esse signum egritudinis / uerbi gr̄a si aliquis consueuit generare uentositatem in sua sanitate lata / & modo preparatur ad egritudinem multum calidam in partibus stomachi generabuntur paucæ uentositates / aut si in r̄si augeatur frigida / q̄ ipsa uentositates generari

non possit / tunc diminutio uentositatis significat egritudinem futuram / quia generatio uentositatis prohibetur per multum calorem / & frigus. nam multus calor consumit materiam uentositatis / & multum frigus non eleuat eam ab humore frigido / qui est materia eius / sicut dī de acci. & mor. 6. Sed q̄ uentositates minui nō p̄t bonitatem digōis / tunc significat futuram sanitatem. ¶ Generalis questio p̄t fieri / quā egestionē significat / q̄libet hōr signorum. ¶ Ad hoc dic q̄ oportet considerari / quæ actio le dicitur in illo signo / & cui mēbro attribuitur / sive per se / sive per colligantiam / & tū poteris scire / q̄ egritudo significatur uenturas / & in ueteribus glossis ego specificari / hic autē non propter proximitatem / & pro plena expositione huius cap. leges p̄ ca. sen. 3. doctri. 5. 6. 2.

Torsio uero in ventre:

Aut s̄m stomachum / aut s̄m aliquid quod intestinorum t̄m in egestionibus / aut in his que euomuntur / aut minuntur / aut alius aliquis mediocris dolor de genere est eorum que sunt preter naturam. Nondum uero egrotare ita se habentes dicunt. ¶ Quemadmodum granati capiti / aut dolentes capiti / aut vigilantes / aut dormientes quando nondum propter hec a consuetis operationum impediuntur. Et terminus quidem iste est egritudinis in talibus dispositionibus discretius. ¶ Et propter ea ad aliquid eandem dispositiones & egram & neutras dicimus. Adhuc & propter vigorem enim ferentis facilius q̄ iam victæ uirtutis / aut egræ / aut neutre dispositio singularum earum que dicta sunt. ¶ Ita uero & alia nocumenta quecumq̄ sūt s̄m sensus / non in eo q̄ est & magis / & minus differunt alterutrum / sed toto genere preter naturam sūt / hec sunt egritudinum signa / quamdiu tamen fuerit parua / & nondum a consuetis uinculis actionibus impedire sufficiētia dicimus neutra. ¶ Talia uero sunt s̄m gustum quidem q̄i falsiciant amare / aut alicuius alterius qualitatis manifestatio est in comestis & bibitis omnibus aut sine ac

Tex. 654

Tex. 655

Tex. 656

Tex. 657

Tex. 658

- Tex. 59.** **C**ceptione cibi salua eis videtur talis
aliquando sentimus vnam qualita-
tem odoratu nullo presente odora-
bili aut afferentes plurima et diuer-
sa omnia: vt similia sentimus. Ple-
rumq; vero omnino sensus nobis e-
nullus: aut fetoris alicuius licet nul-
lo presente fetore. **C** Secundum au-
ditum vero sonitus et strepitus gene-
ris eorum que preter naturam sunt.
- Tex. 61.** **C** Quemadmodum et fm vsus que
cunq; apparere videtur ante nigra
et alba et rubra et ruffa: hec quidem
rotunda: hec vero oblonga: hec qui-
dem gracilia: hec vero grossa: et pre-
ter volare omnia videntur. **C** Se-
cundum tactum vero qnd inequa-
litas quedam: aut spissitudo: aut gra-
uitas: aut tensio: aut stupida: aut do-
les dispositio apparet fm totam ha-
bitudinem. **C** Itaq; vero et fm qua
libet partem tior: aut tribulatio: aut
punctio: aut grauitas: quando par-
te quidem sunt et non manentes di-
spostionem qdem neutram esse de-
clarant: pronunciant vero egritudi-
nem futuram,

Lecl. 49

Introduct.

Partitio.

In precedenti parte pro
secutus fuit exemplum de signis pronos-
ture egritudinis: que non sunt ex toto genere
preter naturam: Nunc in parte ista prosequi-
exempla de signis pronosticis: que sunt ex to-
ro genere preter naturam. Et diuiditur pars hec
in duas: Nam primo inducit exempla in dolo-
re quorundam membrorum. Secundo in opera-
tionibus membrorum sensibilium. Durat pri-
ma usq; Ita uero et fm sensus. Prima in tres.
In quas prima inducit ista exempla in dolo-
re quorundam membrorum. In. 1. distinguit illa si-
gna a signis egritudinis: in ducendo qdam alia
exempla. In. 3. infert quoddam correlarium ex
predictis. Durat prima usq; Nondum uero egro-
tare. Durat secunda usq; Et ppter ea ad aliqd
eandem dispositionem. Pars ista: in qua indu-
cit exempla in lesione sensu: diuiditur in duas
Nam primo ponit eam generalis: ponendo re-
gulam eorum. Secundo in speciali. Durat pri-
ma usq; Talia uero sunt. Secunda diuiditur in
5. Nam primo ponit signa: que summuntur

a gustu: Secundo ab odoratu. Tercio ab auditu.
Quarto a visu. Quinto a tactu. Durat pri-
ma usq; Secundum odoratu uero. Secunda usq;
fm uero auditum. Tertia usq; quemadmodum
et secundum uisum. Quarta usq; fm tactum.
Quinta usq; ad finem. **C** Sunt igitur presenti-
lesione noue pericula. **C** Dicit igitur hoc de pei-
ma et torsio in uentre: aut fm aliquod intesti-
norum: aut qm homo egerit: aut euomit: aut qm
mingit: aut quilibet alius dolor quus est signu
pronosuture egritudinis: existens preter natu-
ram ex toto genere: et hoc de pre pma. **C** De
Secunda dicit: qm isti tales qui habent humores
gna: non dicuntur adhuc egrotare. Quodmodum
non dicuntur egrotare: qui habent grauitatem in
capite uel aliquem paruum dolorem: aut uigilias
qm per hoc non impediuntur ab operatio-
bus pfueris: qm terminus distinctus inter has di-
spostiones neutras: et egritudinem est: impedi-
mentum sensibile in operationibus: et h de parte
secunda. **C** De. 3. dicit: qm ex predictis sequit: q
eadem dispositio potest dici egra: et neu. fm
diuersam relationem: qm per comparisonem
ad uirtutem facilius uictam: q ferentem: ali-
qua dispositio est egritudo: Et per operatio-
nem ad uirtute facilius ferentem: q uictam: dicit
neu. dispositio: Et h de parte 3. **C** De. 4. uero
ro dicit: qm ista signa pronostica sumuntur a sensu-
bus: qm sensus mutatur non fm magis et mi-
nus: sed mutatur ex toto genere preter naturam
Et qm est mutatio illa talis: in qua non fit sen-
sibile impedimentum in operationibus: sunt si-
gna pronosuture egritudinis: et h de parte 4.
C De. 5. dicit: qm qm homo in comessu et bibi-
tis sentit saporem amarum: aut salum: uel alio-
que aliu: qui sapor non sunt in illis fm uer-
ratem: aut qm homo sentit aliquem saporem in
salua sine acceptione alicuius cibi: talia sunt
signa pronosuture egritudinis: ex toto genere
preter naturam: et hoc dicit de. 5. **C** De. 6. di-
cit qm qm nos sentimus per odoratum aliquem
tatem odorabilem: nullo corpore odorabili p-
sente nobis: aut qm nos sentimus equaliter di-
uersa odorabilia nobis presentia: talia sunt no-
bis signa pronosuture egritudinis: ex toto gene-
re preter naturam: et h de. 6. **C** De. 7. dicit
qm qm homo audit sonitum: uel strepitum: nullo
sonabili presente: talia sunt signa pronostica
future egritudinis ex toto genere preter natu-
ram: et hoc de. 7. **C** De. 8. dicit: qm qm apparet
nobis coram visu: aliqua corpora nigra: uel
alba: uel rubra: uel citrina: uel ruffa: uel rotunda
uel obliqua: uel gracilia: uel grossa non existen-
tibus talibus corporibus presentibus: talia sunt
signa pronosuture egritudinis ex toto genere p-
ter naturam

ter naturam: & hoc de. 8. ¶ De. 9. dicitur qd in tactu apparet aliqua inequalitas: aut spissitudo: aut gravitas: aut aliqua dispositio dolorosa fm totam habitudinem aialis: aut qd i aliquo membro apparet tensio: aut tribulatio: aut pūctio: aut gravitas non existentibus corporibus que si faciant talia signa sunt pronostica future egritudinis: & de monstratiua pñtis neutralitatis: & hoc dico: dum sunt parua: & nō manentia. ¶ Circa hanc lectionem querūtur que dam generalia primo: & secundo quedam specialia circa istam. ¶ Generalia qñta sunt duo vnum est de ordine capli. Aliud de sufficiētia. ¶ De primo sic pcedo. Videt enim qd si caplm debuisset premitteri cap. precedenti qm ista signa: que hic determinantur: sunt propinqua quicquid signis pñtis egritudinis: q illa que sunt dicta in precedenti cap. ergo cum istud totum caplm cōtinuetur cum illo. Quēquā iam presenti egra sunt corpora. Debit primo psequi de signis pronosticis: que sunt ex toto genere pter naturam / q de illis que non sunt ex toto genere preter naturam. ¶ Preterea hec sunt signa manifestiora in pñtis. q supradicta: quare debet premitteri. ¶ Ad h. duo respo. qd si G. ordinasset ista capla fm maiorem similitudinem: quā habet illa signa cum signis presentis egritudinis: uel fm maiorem eorū euidentiam bene debuisset hic ordinare: ut obiectum est: tñ ipse ordinauit ea ab alia pñtate: cum enim corpus neutrum transeat de sanitate ad egritudinem: & prius transeat per eam dispositionē que non est ex toto genere pter naturam / q per illam transeat / que ex toto genere preter naturam. ¶ Qm corpus primo recipit mutationem paruum / q magnam: ideo primo debuit ponere de his: que non sunt ex toto genere pter naturam: q de his: que sunt ex toto genere preter naturam. ¶ De. 2. sic pcedo: uidetur enim Gale. in sufficiens: qm non posuit hic aliter quod signum sumptum ab excrementis a corpe. Nec a tumoribus: nec a qñtitate corpis. ¶ Preterea non posuit signum sumptum ab operationibus naturalibus lesis: nec etiam ab operationibus aialibus motibus: neq. apprehensibus que sunt principia ipsius cerebri: sic est intellectus imaginatio & memoria. ¶ Ad hec qñta respo. q ista signa que sunt ex toto genere preter naturam manifestiora & planiora erant circa dolores & lesiones sensuum: q in aliis mutationibus. Et ideo in hac breui doctrina solummodo talia signa executus fuit: nō q ipsa nō possint inueniri in excrementis: & in qualibet: & in lesionibus omnium operationum. ¶ Ad istam sic accedo. ¶ Torsio. i. mordicatio: sic enim ha-

bet alia translatio: Nam torsio pñtis sumpta est signum presentis egritudinis. ¶ In uentre. Id est in stomacho: Vel possumus dicere: q uenter hic accipitur p tota cōcauitate a diaphragmate inferius: Et tunc totum qd postea sequitur est expositio eius: qd dicit i uentre. ¶ Aut fm stomachum. i. fm meri / sic enim habet alia translatio: ¶ Aut in egestionibus: qñ egestionēs emittuntur: Nam in egestionibus non potest esse dolor. Et sic not. q tangit hic dolor esse in istis membris dup. uno modo quidem absolute: Alio uero modo qñ faciunt membra suas expulsionēs. Primum trigit usq. In egestionibus. Ibi uero fm. ¶ Aut aliquis alius mediocris dolor: quia posuerat torsionem que erat quedam species doloris pcedē ab humoribus acutis: uel a uentositatē. (sic dicitur fm. 4. particula affio. Quibus torsiones circa ubilicum dolores q dicūt dolor mordicationis qd patet per aliam translationē que dicit mordicatio) ampliauit hūc fmōem suum ad omnē aliam speciem parui doloris: Sunt enim. 1. 5. species doloris: sicut primo cas. dicitur. fen. 2. de causis cuiusq. doloris: Et intelligas per dolorem medicrem: dolorem paruum: sicut habet alia translatio. Et non intelligas dolorem qui tenet medium inter maximum & minimum per equidistantiā: qm talis dolor potest esse signum presentis egritudinis. Sed intellige per dolorem medicrem: dolorem tante quantitate: q sit in corpore: quod iam transiit mediū qd est iter sanitatem & egritudinem: & significat super illud corpus. ¶ De genere est eorū que sunt preter naturam: intellige pter naturam ex toto gñre ut ista. §. Ita uero. ¶ Circa hūc §. dub. quia non uidetur q talis dolor significet egritudinem futuram necessariū. §. In possibile est ex aliquo signo: uel uetustitate fieri tale dolorem: & in breui tpe recedere: preter q ueniat morbus. ¶ Ad hoc respon. q signa posita hic: & supra semper sunt signa future egritudinis: qñtum est de se: non tñ est necessarium egritudinem semper uenire: qm causa talium accidentium aliqñ est debilis: Ad quā resolutionem sufficit natura / anq. morbus fiat: & aliqñ causa est fortis q facit morbum uenire necessario: & cito: & aliqñ causa est mediocris: & tñ sequitur morbum necessariū: sed in longo tpe. Et hanc distinctionem ponit Co. in capitulo precedenti. Potest etiā phiberi morbus: ne ueniat per regimen preuiū: ut infra de causis. ¶ De hic. ¶ Preterea non uidetur q dolor sit ex toto genere: preter naturam: quia in dolore operatur uirtus sensibilis: & operatio uirtutis (cum sit res naturalis) non est preter natu-

Sit ne dolor / futuri morbi indicium.

Com. 53.

Sit ne dolor preter naturam.

ram/ergo dolor nō est preter naturam/ nisi ra-
tione cause. s. subite alterationis/ & solute con-
rinitatis / ergo non est ex toto genere preter
naturam. ¶ Ad hoc dic q in dolore bene est
operatio/ tñ est opatio lesa. ¶ Preterea nō ui-
detur q dolor sit operatio lesa/ quia opatio tri-
plicitur leditur/ Nam aut totaliter tollitur/ aut
corumpitur/ aut diminuitur. sed in dolore nul-
lum horum contingit/ quia non tollitur/ neq
corumpitur/ eo q percipit uirtus suā opposi-
tū. s. in naturam eius ppiam/ nec minuitur/
cum sentiat uirtus sensibilis quantum debet do-
lere de suo obiecto. ¶ Ad hoc dico q in dolo-
re leditur actio dupliciter. s. immediate/ & imme-
diate/ Mediate quidem/ quia leditur actio natu-
ralis uirtutis & uitalis/ immediate uero/ quia
leditur actio sensibilis / & sua lesio potest dici
corruptio ratione obiecti/ quia naturaliter ho-
mo non debet sentire nisi res facientes delictū/
unde qñ sentit res facientes dolorē/ dicitur ope-
ratio corrupta. Vel potest dici q opatio ibi dē
peccare in quanto. s. quia superflui/ sicut appe-
titus intensus. ¶ Sed p primam solutionem
dicitur / quia uidetur q naturale sit sentire no-
centia/ sicut inuadit. Ad hoc enim date sunt a
natura uirtutes discretiue mēbris / ut percipiat
ledentia & iuuantia/ sicut dicit omnis author.
¶ Ad hoc dicas q in perceptione rei dolore
se/duo sunt. s. percipere aliquid ut fugiat / & quum
ad hoc talis perceptio est naturalis / & est ibi
percipere aliquid in quum nocet/ & hoc modo
dicitur preter naturam. ¶ Preterea omne qd
est propinquius optime compositioni/ q cor-
pori egrotati est naturale/ quia omne tale cor-
pus dicitur sanum/ sicut dictum fuit supra. Si g
fiat dolor a parua so. conti. cum stilo. uel aliqua
spina parua/ tale corpus est propinquius sano. q
egroti/ Ergo paruus dolor non est ex toto gene-
re preter naturam. ¶ Ad hoc dico q nō om-
nis dolor est ex toto genere preter naturā/ sed
mediocris/ unde omnino paruus dolor non in-
telligitur. hic loquitur enim auth. hic de dolo-
re qui reperitur in corpore quod iam trāsiuit
medium per equi distantiam inter sanitatem
& egritudinem / in quum tale quid significat.
Et not. q dolor dicitur opatio lesa / & opera-
tio ledens. ¶ Quomodo grauat caput
aut dolens. ¶ Hic uidetur male ponere di-
stinctionem/ quia ponit eam inter genus & spe-
ciem/ est enim dolor agramatius quidam spe-
cies doloris/ ut dicitur primo casu de causis uni-
uscuiusq doloris. ¶ Ad hoc respon. q hic do-
lor non sumitur generaliter pur comprehēdit
omnem speciem doloris/ sed put dicitur dolo-
re cum aliquo acumine. ¶ Aut uigilans. ¶ Sed

hoc non uidetur posse stare. Nam aut tu intel-
ligis q non dormiant/ sed semper uigilent/ & ri modis
tunc tales uigilie sunt signum pessimi morbi p dicitur.
sentia/ ut in pno. lib. 2. dicitur enim ibi/ q pes-
simum est nō dormire/ significat enim aut alie-
nationem/ aut magnum dolorem. Si uero uis
intelligere/ q uigilent plus q expediat/ tunc ta-
le signum cadit in hiis/ que sunt preter naturā
quantitates/ & sic non habet locum hic. ¶ Ad
hoc respon. q alia translatio nō habet hanc lit-
teram/ & hoc modo est cassanda / Aut dicit q
stare potest/ & respon. ad obiectum/ & dico q
hic uigilare accipitur p eo qd est uigilare plus
q expediat/ Sed peccatum qritatis in accidenti-
bus est duplex/ uno modo ut distet plus a signo
egritudinis/ q a signo sanitatis / & hoc modo
non est ex toto genere preter naturam. Alio
uero modo dicit peccatum qritatis/ q magis
appropinquat egritudini/ & tale dicitur ex to-
to genere preter naturam/ & hoc diximus in p
cedēti casu. Aut dic aliter & melius q id signū
uigilare/ non refertur ad id quod est preter na-
turam/ sed ad id quod est egrotare. ¶ Preterea
re queritur quare magis exemplificauit de do-
lore circa uentrem & intestina. & circa caput/ q
circa alia membra. ¶ Ad hoc respon. q hoc dolor
iō sentit/ quia hec membra sepius dolent/ q alia
membra corporis/ & sunt magis demonstratio-
dispositionis totius corporis. ¶ Quid nōdū
ppter hoc a pñetis operationibus impediunt
Intellige impediriōe sensibilis/ qñ corpora neutra
hēnt speditas opatiōes licet nō sensibiles/ ut sup.
in illo capitulo. Ea que deficiunt ab hac & c.
¶ Et egritudinis terminus/ hoc nomen ter-
minus nō significat diffinitionē/ & etiam rei
sicut plis accipit & sicut accipit sup. 2. Et aut
de toto termino du? Sed significat diffin-
tionem. ¶ In talibus dispositionibus. s. inter ta-
les dispositiones. s. egritudinem & neurthia.
¶ Et ppter ea ad aliquid. & c. Hec illatio ex p
distis sic procedit/ dixerat enim / q nō dicitur
egrotare/ qui ralem habet dolorem/ nā impe-
diatur in opationibus/ & quia contingebat ut
ruten esse aliq in aliquo homine fortiozem
& in alio debiliozem/ poterat esse q illa dispo-
sitiō/ que in uirtute forti non faciebat impedi-
mentum sensibilis/ faciebat tñ impedimentum
sensibile in uirtute debili / uirtus enim forti
magis ferebat illud nouum/ q uincere/ uirtus
uero debilis magis uincit/ q ferat/ & sic
eadem dispositio ad diuersa relata potest esse
sana & egra / & habet ista relatio locum non
solum in diuersis hominibus/ sed in eodem ho-
mine in diuersis membris/ & in eodem homi-
ne in diuersis tēpibus/ Nam mala dispositio q
in capite

Si ne actio
lesa/ dolor.

Obiectio

Dilutio.

Ex. a. 55
Sit ne ab/
q uisio di/
ctū. grauat
caput aut do-
lent.

Sint ne in

in capite debili alicuius hominis est egritudo / si sit in stomacho forti eiusdem erit neutralitas / similiter & mala dispositio / que existens in capite robusto & forti est neutralitas / illa eadem est egritudo / ut si contingat illud caput in alio tpe esse debile. Alio modo potest intelligi ista res ad diuersa ratione tria. s. q. talia signa in presenti sunt neutra & in futuro sunt egra. ¶ Eandem dispositionem & egram & neutramdam adhuc. ¶ Sed q. in quo signis caro dicitur neutra dispositio iterata. ¶ Ad h. in. q. in primo, est enim tale corpus egritudo / adhuc ponit author nota iterationis, qm supra cum loquebatur de his signis in generali dixit eadem signa sana esse & egra / & neutra in eisdem habitudinibus. ¶ Propter uigorem enim & c. Hec littera recipit supplementum / qd subintelligitur / & debet sic poni constructus bene dixi / q. eade dispositio potest dici egra & neutra. qm quedam dispositio eay singularum / que sunt dicte / est neutra relata ad uigorem uirtutis facilius feretur / q. uidetur / & quilibet dispositio est egritudo relata ad uigorem uirtutis facilius uidetur q. ferentis. Vel dicte relata ad debilitatem uirtutis facilius uidetur / q. ferentis. Sed prior littera est melior, nam per uigorem non debemus intelligere fortitudinem uirtutis super illam malam dispositionem / sed debemus intelligere fortitudinem uirtutis in se / non comparata ad aliquid / omnis enim uirtus est fortis & debilis / & habet in se aliquam quantitatē roboris & uigoris. ¶ Sed circa hoc dubitatur, nam uidetur ponere q. in omni egritudine / uirtus uideatur. ¶ Sed contra / cum enim uirtus uincit a morbo / tunc morbus est fortis uirtute / sed q. hoc contingit oportet morbum esse mortiferum / sicut est in C. m. secundum pronon. in illo q. Bonum est & in modeste non laboriose / & sic oportet omnem egritudinem esse mortiferam. ¶ Ad hoc r. q. dupliciter dicitur uirtus uincit. uno quidem modo / quum ad essentiam / & durabilitatem / qm morbus est tanto potentior natura / q. natura non potest ei resistere / quin in fine succumbat / & sic intelligit Gal. in com. p. 10. l. 2. Alio modo dicitur uirtus / quum ad suas operationes. s. q. uirtus non potest resistere male dispositioni / quin operationes sue sedantur sensibiliter / & hoc modo in qualibet egritudine uincit uirtus / & sic accipit h. Gal. uirtutem uinei. ¶ Ita uero & quocumque finem sensus. s. simili modo quocumque signa sumuntur a sensibus. ¶ Non in eo q. est maius & minus aliter uirtutem differunt. s. fumenda sunt signa a sensibus permutatis / non inquam differunt a naturalibus sensibus / per maius & per minus so-

lum / sed inquam differunt & separantur a naturalibus sensibus toto genere preter naturam. ¶ Sed circa hoc opponitur / q. ponamus aliter / quod cui iam quasi uisus deficit / sicut uidetur in morituro / tunc sensus deficit a naturali quantitate / qui minor est debilis / & est ex toto genere preter naturam. ¶ Ad hoc dicitur q. hic loquitur de paruo excessu quantitatē. nam magnus excessus in quantitate facit aliquid esse preter naturam ex toto genere / sicut patet in canino appetitu. Et probatur etiam per tex. Gal. in lib. de pulsibus. nam dicitur q. superabundantie eorum que sunt finem transseunt in id qd est ex toto genere preter naturam. ¶ Sed toto genere preter naturam. Expositio huius quere in precedenti cap. ubi exposui qualiter signum dicatur mutari in propria forma. ¶ Quod si tunc fuerit parua. Hic notandum esse preter naturam toto genere est generalius / q. signum neutrum / de quo hic loquitur / qm non solum tale signum neutrum dicitur preter naturam ex toto genere / sed etiam signum egrum. ¶ Impedire sufficietia. supple sensibiliter. ¶ Talia uero sunt finem gustum & c. Sic pone constructum / signa que sunt ex toto genere preter naturam / que sumuntur a gustu / sunt talia. s. q. oibus comestis & bibitis inest manifestatio qualitatē falsae / amare / aut alterius / dulcis / uel acris / uel similium / cum illa comesta & bibita saporem talem non habeant finem ueritatem. Vnde manifestatio est idem q. apparitio. ¶ Aut q. salius uidetur eis talia. s. amara uel falsa / sine acceptione cibi. Causa autem in tali permutatione est / propterea q. humiditas / que est in lingua / qm permiscetur propter admixtionem alius uisus humoris / omnia quocumque approximant ei uidentur illius saporis. Et si contingat hominem habere acutum gustum / etiam sine acceptione cibi / sentit illud saporem in salia. Si uero non habeat acutum gustum non sentit illum saporem / nisi q. accipit cibos / propterea quia illa humiditas excipitur / & mouetur per aduenientes cibos / & hec dicuntur de acris & mor. lib. 4. & c. 4. circa finem. Et etiam Ari. in 2. de anima. & Avicenna. 6. de naturalibus. ¶ Dama. in lib. de trinitate. ¶ Secundum odoratum uero & c. Et eadem est ratio in mutatione odoratus / & gustus. qm sicut mutatur gustus ex ipsis humoribus resolutis ex toto corpore / & ueniens ad linguam / eodem modo mutatur odoratus ex uaporibus resolutis ab humoribus totius corporis / & resolutis ad ipsum. ¶ Aut afferentes plura / & differetia. Oia ea ut similia sentitur. ¶ Sed contra. ponamus q. infirmus odoratus sit affectum uapores acuto / & offerantur odoratus res acute / ut

Sintne morbi naturae / lia dicenda / id est / ueritatem / peccet per naturam / ipse

Tex. c. 58

Tex. c. 59

pipet/ & res acetosa/ ut acetum : Dico tunc/ q
ista duo non possunt facere similem impressio
nem in sensu/ quia uapor resolutus a pipere in
uenit in instrumento odoratus uaporem sibi
consimilem. Vnde unus aliqui coadiuuat/ ut fiat
impressio fortioris acuminis/ sed uapor resolu
tus ab aceto non concordat cum illo uapore/
qui est in naturalibus/ qm uapor aceti est frigi
dus ille uero calidus/ ergo reprimatur aliquali
ter uapor qui est in instrumeto odoratus a ua
pore aceti. ¶ Ad hoc respon. q potest esse tā
ta uirtus uaporis acuti in instrumento odora
tus / q uapor aceti non facit mutationem/ de
qua fit curandum multum. ¶ Tñ credo ibi esse
aliqualem mutationem. ¶ Plerq uero om
nino sensus nobis fit nullius odoris/ aut fetoris
alicuius licet nullo presente fetido. Sic cōstrue
pleriq fit sensus nobis nullius odoris/ aliquo p
senre odorifero/ puta si apponamus camphorā
ad nares/ nihil ex ea sentimur. Aut nullo pēnte
fetido fit sensus nobis alicuius fetoris/ puta qñ
nullum applicantes fetidum ad nares/ sentimus
fetorem. Et primum. hoc accidentium cōtin
git p opilationem/ uel frigiditatem supfluiam
in instrumento odoratus. Secūdu uero fit per
pñtiam alicuius uaporis corrupti i instrumeto
odoratus. ¶ Secūdu uero auditu/ &c. Ista ac
cidentia cōtingūt ppter uapores & uentofia
tes ascendentes ex toto corpore ad instrumen
tum auditus. ¶ Sonitus & strepitus/ &c. Sup
ple nullo presente sonabili uel strepente. Et po
test poni differentia inter sonitum & strepitū
quia sonitus est nōm generis/ sed strepitus est
nomen speciei significans sonitum cum quadā
corporum diuersitate/ diuersimode sonantiū.
Vel dic / strepitus hic accipitur p tinnitu qui
dicitur quidam parus sonus cum quadam per
cussione interpollata. Et hoc firmatur per aliā
transl. ¶ P reter naturam. Supple ex toto ge
nere. ¶ Quēadmodū & fm uisum. Sic pstrue.
Ista q dicta sunt. s. strepitus & sonitus/ & alia
accidentia aliorum sensuum supradictorū sunt
signa p nōst future egritudinis/ & sunt ex toto
genere p reter naturā/ quēadmodū sunt signa p
nōstica future egritudinis/ & ex toto genere p
ter nām. ¶ Quēcūq fm uisum nigra & alba
& rufsa/ &c. Causa apparitionis hōe colorum
& istarū figurarum similium/ est uapor resolu
tus ab humoribus totius corporis aēdēns ad
humorem albugineū/ in quo facit diuersitates
colorum/ & figurarū/ fm diuersitatem illius u
aporis/ que postea representatur in humore cri
stallino. Nam ab humore nigro. s. melancolia
& colera adusta dissoluitur uapor niger facies
apparitionem re: nigrarum/ Et similiter con

tingit dissolui uaporē a quolibet alioq humo
rum/ & fit color similis colorū humorum. Na
a fleg. dissoluitur uapor albus/ & a colera rubi
dissoluitur color rufus/ & a sanguine color ru
beus. Hec rotūda/ h uero lōga. ¶ Hic nigrū dū
uerfaretur figurarū. Nam uapor ascendens alt
quando habet figuram rotundam aliqui longā.
¶ Hec quidem gracilia h quidem grossa. Hic
tangit diuersitatem substantiarū/ nam uapor su
betilis facit apparitionem gracilem/ & grossū
apparitionem grossam. ¶ P reter uolare uidē
tur omnia. Id est uidētur esse extra oculos ad
modum rerū uolantium extra in aerē. Vel dic
p reter uolare / quia ita uidentur p reter q al
quod uolet coram oculis. ¶ Circa hoc querit
que est causa p pter quā talia uidentur p reter
lare. ¶ Ad qd respon. causa est motus illeg
uaporum existentium in humore albugineo.
Mouentur autem illi uapores propter motum
oculi. Et propter motum spūs in radiantis
tum oculū interius/ & p pter percussionē ipso
uaporum/ quā habent ex motu/ per quā desce
dunt ex cerebro. ¶ P reterea uidēt talia esse
signa mortis/ fm q dicit Gal. in cōi p. p rōno
de signis morbi manuū/ uel uidentur esse signa
proxime crisi/ sicut uult Hyp. in 3. p rōno. &
omnia hec signa demonstrant egritudinem p
sentem/ & nō p nōsticatur futuram. ¶ Ad hoc
respon. q talia signa/ si apparent in egrotante
iam demonstrant mortem/ uel crisin fatuam
inbreui. Si uero appent in corpore qd adhuc nō
egrotat / demonstrant egritudinem futuram
inbreui. Vel dic q qd talia signa sunt parua/ & nō
manentia/ futuram p nōsticant egritudinē. Qñ
autem sunt magna/ & manentia demonstrant
presentem egritudinem/ & p nōsticantur futu
ram mortem/ uel crisin/ & hoc uult Gal. in fi
ne capituli. & in 3. de crisi. De hac materia sū
ficienter determinat. ¶ P reterea talia uisib
lia falsa possunt apparere / nulla leſione/ fa
cta in organo sensibili. Existent enim sine mō
stallina/ & neruo opreico/ possunt h uideri/ quia
nō est peccatum/ nisi ratione obiecti/ qd est po
situm/ ubi non deberet/ quia nullum nōcumen
tum est in uirtute uisui. ¶ Ad hoc dic q licet
instrumentum uisus. s. cristallina/ non sit lesa in
se/ tamen leditur ratione membri adiuuantis
scilicet albuginei humoris. Aut dic q sic sen
sus leditur / propter nōcumentum in corpore
alio. Licet oculus sit totaliter sanus. Nam talia
contingunt aliqui p pter seba futuram/ que est
egritudo cordis. ¶ Secundum tactū uero/ &c.
Super isto. s. specificat magis causas horum ac
cidentium/ q fecerit supra/ & hoc facit fm qñ
bet sensum. Dicit enim/ q sapor qui sentitur
qū homo

Tex. 4. 60.

Tex. 6. 1.

Tex. 4.

quando homo non comedit significat malum humorem abundare in corpore: & si ille sapor fuerit amarus significat abundantiam colere. Et si est acetosus significat abundantiam melancolie uel flegmatis acetosi. Et si est saluus significat flegma saluum. Et si dulcis significat sanguinem. Et si acutus coleram adustam. Et si ponticus melancoliam. Item simili modo contingit in odoratu: nam quando nullo presente odorabili percipit homo odorem significat malum humorem: qui mouet in corpore. Si igitur fuerit iste odor fetidus significat humorem putridum: & si fuerit bonus significat humorem laudabilem. Item simili modo contingit in auditu: nam quando aliquis (nullo presente audibili) percipit sonum aliquem: aut tinnitum significat humorem malum abundare in capite: cuius uentositates & uapores auditum mouit. Vnde simili modo contingit in uisu: nam quando apparent colores tenebrosi & nigri: significant humorem uel melancoliam: uel coleram adustam: & quando apparent colores citrini significant coleram rubeam: & quando tubei sanguinem: & res ille appareret etiam secundum diuersitatem figurarum: & de hoc diximus supra. Item simili modo contingit in tactu: nam in eo sentiuntur species lassitudinis omnes: scilicet ulcerosa/extendens/ & apostemosa: quarum causa est multitudo humoris in corpore: & hec multitudo/aut aggrauat uirtutem sensibilem/ & cognoscitur per tactum/aut aggrauat uirtutem uitalem/ & cognoscitur per pulsum/aut uirtutem naturalem/ & cognoscitur ex conuersione cibi in corpore. ¶ Sed dubitatur de quodam uerbo commentis: dicit enim quod si homo sentiat odorem aliquem bonum/nullo sensibili presente odorabili: significat abundantiam laudabilem chimi. Sed non uidetur: quoniam nullus sensus in corpore sano debet sentire aliquid: nullo sensibili presente: & etiam idem Compositus dixerat: quod quando homo percipit odorem nullo presente odorabili significat malum chimum in corpore esse. ¶ Ad hoc respondetur quod odor bonus potest significare chimum laudabilem in qualitate cum in laudabili quantitate: puta quod sanguis abundet bone qualitatis. ¶ Preterea queritur de textu: utrum iste apperitiones tangibiles apparent in tactu: dum tactus exercetur in rebus exterioribus: an quando eas aut dum non exercetur. ¶ Ad hoc respondetur quod utroque modo potest appetere: quodammodo species lassitudinis sentiuntur in corpore: dum corpus tangitur: & tangitur aliud: & dum corpus mouetur: & etiam dum quiescit a tactu & motu: tamen fortior sit apperitio talium: dum tale

corpus tangitur/aut mouetur: & hoc uult Augustinus. 3. primo canone/ cap. primo de lassitudine. ¶ Quando inequalitas quedam. Talis inequalitas contingit propter inequalitatem humorum abundantium corporum. Nam si in quadam parte corporis abundet humor calidus: & in alia frigidus: uel in una abundet grossus: & in alia subtilis. Vel in una multus: & in alia paucus: fit quedam inequalitas tactualis. ¶ Aut spissitudo. Causa huius est humor spissus: uel structura pororum insolita: uel utraque. ¶ Aut grauitas. Causa huius est humor grauis. ¶ Aut tensio. Causa huius est repletio extendens membra. ¶ Aut stupida dispositio. Causa huius est frigiditas mortificans uirtutem sensibilem: tamen intellige hic stuporem partium. ¶ Aut dolens dispositio. Causa huius est humor acutus faciens ulcera: uel similitudinem ulcerum. Vnde alia translatio ponit in isto loco ulcerationem. ¶ Sed hic queritur: nam Commentator uidetur reducere omnes illas tactuales operationes ad tres species lassitudinis: queritur igitur qualiter reducuntur. ¶ Ad quod respondendum quod inaequalitas: & dispositio dolens reducuntur ad lassitudinem ulcerosam: dispositio stupida: & tensio ad extendendam. Spissitudo uero & grauitas ad apostemotomiam. tamen in extendenda possunt inueniri. ¶ Ita uero & secundum quamlibet partem tensio. Idem sicut in toto corpore secundum tactum sunt talia accidentia: ita sunt: & in quolibet membro. ¶ Aut tribulatio. id est coarctatio: sic. n. habet alia. t. ¶ Quandoque quidem sunt & non manentes: dispositio nem quidem naturam esse dedarant: ponuntur uero egritudinem futuram. Licet ista determinatio sit hic posita in accidentibus tactibus: potest tamen intelligi in accidentibus omnium sensuum. ¶ Sed circa hoc dubitatur: nam si tales dispositiones non permanent: sed recedunt: tunc non continuatur aggregatio cause facientis eas: quare non accidet egritudo futura. ¶ Preterea nos uidemus homines surgentes a somno sepe habere aliquas apparitiones falsas in uisu: neque tamen si significatur futura egritudo: cito enim recedunt: quare male dicit non manentes. ¶ Preterea quando iste recedunt dispositiones: necessarium recedit causa faciens eas: talis enim causa erit neutralitas. cum igitur ipsa neutralitas recedit: necessarium remanet corpus saluum: quare non pronoscitur egritudinem futuram: non enim potest fieri egritudo post neutralitatem: nisi daret neutralitas usquequo permaneret sibi egritudo. quod male dicit non manentem.

Vt ad tres
illas cele-
bres species
cum labores
huc per ex-
plo adducti

An diutius
nam moram
ne de ad-
dispositio re-
spuat.

¶ Reterea ponamus affirmatiuam/ut dica/
mus quando parue fuerint & manentes pno.
futura egritudine/ & neutralitate demonstrat
dico qd si affirmatiua est uera/ qd eius negatiua
falsa. s. quando parue sunt & non manentes.
¶ Reterea ponamus aliquem habere dolo/
rem paruum in uentre/aut aliquod aliorum si
gnorum supra positonum/ & duret per unum
mensum/ego dico qd possibile est adeo et par/
uum id accidens/ qd demonstrabit neutralitate
& pronostici egritudinem. qd male dicit qd non
manentes, nam qd per mensem durat/ bene di/
citur manere. **¶** Reterea sit nobis exempli
febris putrida futura/ & ponamus qd lassitudo
precessit/ qm lassitudo per se ueniens est ane/
cessio feb. ut dicitur p. caus. sen. 3. de lassitudine. p.
& ille affors. Labores spont. natura. mor. Si
igitur lassitudo ista non maneat / sed recedat/
nullo modo pronosticabitur egritudinem. ma
le igitur dicitur non manentes. **¶** Ad euidetia
huius dub. oportet exponere istam litteram. s.
quando parue fuerint/ & non manentes/ & est
sciendum qd ista coniunctio que hic ponitur co
pulative/ in alia ponitur disiunctiue hoc mo.
Qua unaqueque earum est parua/ aut no fixa/ tunc si
gnificatur/ qd dispositio corporis no est dispo
sicio sanitatis/ neq. egritudinis & indicat egrit
udinem futuram. Si igitur uelimus nostram
lram ad aliam concordare dicemus qd copula
tiua ponitur pro disiunctiua/ ut dicat/ quando
iste dispositiones fuerint parue/ aut non manē
tes demonstrant neutralitatem / & pronostici
cantur egritudinem/ & est talis eius intellectus/
quia iste dispositiones aliqui sunt parue/ & tūc
licet maneant/ adhuc in significat neutralitate/ &
gnosticantur egritudinem. Aliqui aut sunt ma
gne/ & tunc sunt non manentes. nam si essent
manentes/ significarent egritudinem in pūti/
& non neutralitate. nam eadē dispositio pum
durans est neutralitas/ que si multum durare/
esset egritudo/ qd pbatu hoc modo / pōt enī
homo hēre aliquem dolorem/ uel distemperan
tiam/ que durans per dies/ non sensibiliter ope/
rationem ledit/ sed si durauit per mensem sen
sibiliter ledit/ de m. eff. n. supra qd eadem dispo
sitio egra & neutra relata ad uirtutē diuersimodō
de seriem. **¶** Sed forte aliqui obiect. qm hec
expositio ut esse cōtra. G. dicit. n. superiori. c.
qd ista signa que sunt ex toto genere preter na
turam/ sunt parua / & ego posui ea supra esse
parua & magna. Ad hoc rōde. qd omnia ista si
gna que sunt in corpore egrotatur/ & sunt ex
toto genere preter naturam sunt parua respe/
ctu signor. que sunt in corpore egrotante / tū
inter se hāt latitudinem fm. magnum & par/
uum.

¶ Si uero uolumus scire nōstrā lram
copulatiue scriptā/ tunc pōt 3. exponi. Vno qd
dem modo ut non manentes sit idem dicere/
qd non sufficientes impedire operationem / &
est talis sensus/ qd iste dispositiones idiu fue
rint parue/ & non sufficientes impedire opera
tiones/ demonstrat neutralitatem / & pronostici
e. g. i. p. Ita uero quicquid fm. sensum/ & sic cessat
ois obiectio. Secundo uero modo pōt dici
ut uelut hic. G. monstrat certitudinem signifi
cationis duplicis hor. signorū. hec. n. mutatio
nes inquitum sunt parue/ pro certo significant
neutralitatem/ & inquitum sunt non manentes
pro certo pronosticantur egritudinem futuram/
eff. n. dicere non manentes. i. uersus egritudi
nem semper potentes. nam inquitum erant so
lum parue & non inclinantes se uersus egritu
dinem/ non pro certo pronosticabuntur egrit
udinem/ & sic exponendo cessat ois obiectio.
Tertio modo pōt exponi/ ut intelligamus has
dispositiones non manentes. i. parum durantes.
s. quia recedunt. uerbi gratia cum aliquis ha
buit aliquem dolorem paruum in capite a ma
ne/ usq. ad 3. postea cessauit/ & iterū rediit ad
eum forsan dolor in uelut/ & sic eundo & re
deundo superuenit febris/ s. si aliqua hora dici
homo uidet preter uolere aliqua coram ora
lis/ & cesset aliquando id accidens/ & sic cessan
do & redeundo superueniat catharsis/ nam
hoc est unum de signis pronosticis catharside
future / & hoc modo exponendo dico qd non
est semper necessarium/ ut duo. scilicet paruum/
& non manere / coniungantur ad constituē
dum tale signum/ potest enim esse qd aliquis ha
beat dolorem in capite/ & non recedat ille do
lor/ & ueniat se. unde esse paruum est uniuersa
le in talibus signis/ non manere uero paruum
satis/ & fm istam expositionem nō cessant ois
questiones/ sed oportet eas soluite. **¶** Ad pri
mum igitur dico/ qd licet hec dispositiones nō
possint uenire & recedere / nihilominus pos
sunt continuari cum egritudine/ nam cum re
cedunt/ post recessum possunt redire maiorem/
q. primo essent / & cum in priori motu esset
parua quantitas cause/ in motu posteriori fiat
tanta quantitas cause/ facientis illas dispositio
nes / qd immediate fecit egritudinem. Vel dic
qd licet iste dispoēs corripant/ & acceleret
earum paruitatem & fortitudinem nature. ta
men semper remanet aliqd de causa/ que pau
latim & insensibiliter aggregatur / & iterum
facit aliam motionem / & sic faciendo motio
nem post motionem cōiungatur cum morbo/
& hoc uidetur uelle Gale. primo de interiori/
bun. ubi

habet ubi loquitur de generatione morbi/ ponē
do exemplum de gutta cauante lapidē. ¶ Ad
secundum dico q̄ apparentia talium fantasia/
num/ que sit in surgentibus a somno/ si contin/
git propter excitationem ante factam digestio
nem/ uel tempus debitum excitandu/ & hoc di
co per causam exteriorē/ quia excitatus fuit
per timorem uel tumultum/ uel si fuerit ppter
multum potum inebriantem dico / q̄ non est
signum future egritudinis/ si autem fuerit pro
pter causam interiorē/ bene erit signum pro
nōti future egritudinis. ¶ Ad tertium paret
solutio per solutiōem primi. ¶ Ad quartum
dico q̄ iste due propositiones non sunt con/
tradictorie/ sed subcontrarie / & subcontrarie
possunt esse ambe uere in materia contingē/
ti. ¶ Ad quintum autem & sextum patet
solutio per ea que diximus in expositione lit/
tere/ & per solutionem p̄ questionis. ¶ Pre
terea dubitatur quedam generalia/ que sequū/
tur sententiam huius capis. Et q̄nam sit neces/
sarium omnem egritudinem precedere ista si/
gnū/ uidetur q̄ sic/ quoniam de sanitate ad
egritudinem non transitur nisi per neutrum/
eo q̄ non est possibile transire de extremo ad
extremum/ nisi per medium/ sicut dicit Cōm.
supra de diffinitione medicine/ & Gal. in lib.
ignamentorum/ & ix. de sani. ing. ¶ Ad con/
trarium uidetur per illum afforsū. 6. particule.
Quibusq̄ sanis dolores repente fiunt in ca
pite/ & continue sine uoce fiūt &c. Ponit hic
q̄ sano alicui repente superuenit apoplexia. Itē
libro de cretici/ cap. 6. dicit Gal. q̄ alicui faci
endi omnia opera sanorum/ superuenit egritu
tudo aliquando subito. ¶ Preterea potest su
peruenire egritudo ex percussione de lapide/
uel ferro/ & tamen non procedit aliquod ho/
rum signorum. ¶ Ad hoc responde q̄ omne
egritudinem precedit neutralitas/ & eius signa
necessaria/ tamen contingit aliquando a deo su
bito superuenire egritudinē sup neutralitatē/
q̄ signa neutralitatis non percipiunt/ sicut pa
tet in percussione de gladio/ uel si percipiun/
tur/ attribuantur tamen egritudini propter
temporis paruitatem/ uel breuitatem/ sicut pa
tet de homine/ qui postq̄ comedit & bibit/ ita
tim incidit egritudinem. ¶ Preterea dubita/
tur de apparentiis sensibilibus / que fiūt non
presente sensibili / & ponatur nobis in exem/
plum uisus/ non enim uidetur/ q̄ aliquo modo
fieri possint tales uisiones/ quoniam in quoli/
bet sensu sunt necessaria tria. scilicet instrumentum/
medium/ & obiectum / sicut dicitur secundo
de anima. Hic autem non uidetur obiectum/
quoniam dicit q̄ sit uisio non presente uisibi/

li/ Et si dicatur q̄ obiectum est intrinsecum/ ibi
non est medium/ quoniam medium est intrin
secū/ & sic pringit uidere sine medio. ¶ Pre
terea dicit Aristot. in secundo de anima / q̄ si
sensibile ponatur supra sensum/ non sentitur/
quia non est possibile obiectum esse intrinse/
cum. ¶ Ad hanc questionem respondeo / q̄
possibile est fieri apparentiam talium sensibi
lium/ & est ibi instrumentum medium & ob
iectum/ uerbi gratia in uisu/ obiectum enim est
uapor uel fumus existens in humore albugineo.
Instrumentum autem est cristallina / medium
uero est diaphaneitas albuginea/ nam referendo
uisum ad principale eius instrumentum/ qd̄ ē
cristallina / humor albugineus potest dici me/
dium uidendi. Si uero consideremus instrumē/
tum uidendi/ prout comprehendit principale
instrumentum & adiuuant instrumentum. sc.
ut dicamus oculum instrumentum uidendi/ tūc
medium uidendi est aliquod diaphanum extrin
secum/ ut aer/ uel aqua/ uel aliquid simile. Et ex
hiis patet solutio ad obiecta.

Quocunq̄ vero iam

egrotantibus sunt signa/ bec
quidem sanitatem demonstrant/ bec
vero mortem/ Sana quidem priora
altera uero genera quidem egra is/
speciem uero perniciofa dicuntur.
Accipiuntur uero vntuer saliter qui
dem differentie ex operationum vir
tute & vicio. Secundum uero par
tem ex his que sunt fm partem ope
rationibus. ¶ Quoru genera prius
dicta sunt. Primum quidem princi
pallium/ fm uero eorum que ab illis
nata sunt. Et tertium quidem pro
ptium habentium regimen/ a princi
piis uero quedam supplementa re
cipiunt. Quartum uero genus
eorum que dicta sunt / ex se quidem
inutle est ad cognitiones. Secun
dum accidens uero ex his erit ali
quando prenotio / quemadmodum
& ex superfluitatibus / & ex his quidē
ratione compassionis/ & ex superflui
tatibus uero semper/ quoniam diges
tionis & indigestionis in his erunt
signa. Itaq̄ non contingit non de
monstrare ea semper / aut naturam
superare mām/ aut mās supare natu

ram: aut neutrum neutrum. Sana igitur dicuntur signa superare natura. Egra vero superata natura.

Tex. 66 **¶** Mentra vero in equalibus pugnis. **¶** Manifeste quidem digestionis signa sanorum sunt. **¶** Quomodo dum et indigestionis eorum signa.

Tex. 67 **¶** Neque digestionem vero: neque in digestionem manifeste iudicia nature neutrorum: Sunt neutra vero et quecumque nunc quidem bovi nunc vero contrarium declarant: quem admodum denigrati digitales vero sunt et cretice superfluitates.

Tex. 68 **¶** Dictum est autem de his omnibus in his que de crisi: quemadmodum et de vntusculis virtutis operatione in libro de causis accidentium morborum dictum est. Et eis ergo oportet secundum partem omnes naturam signorum colligere. **¶** Ego autem iam longitudini parcens hic quidem finio de signis orationem.

I. ed. 501
Introduct. **¶** Postquam iam prosequutus fuit, G. de signis corporis egrotatorum: prosequitur de signis corporum sanorum: simul etiam cum hiis determinans de signis corporum moriturorum. Et h. usque. Ego longitudini parcens. Hic ponit finem tractatui de signis. Prima autem pars diuiditur in partes duas. In quarum prima ponit diuisionem signorum: que inueniuntur in corporibus egrotantibus: & eorum denominationem. In secunda parte exequitur de illis. Durat prima usque. Accipiuntur vero. Prima in duas diuiditur. In quarum prima ponit diuisionem. In secunda denominationem illorum signorum: Durat prima usque. Sana quidem. Prima pars illa in qua prosequitur: diuiditur in partes duas. Nam primo ponit illa signa. Secunda remittit nos ad libros in quibus de hac materia sufficienter dictum est. Durat prima usque. Dictum est autem. Prima pars diuiditur in duas. Nam primo agit de illis signis: prout sumuntur ab operationibus. Secundo prout sumuntur ab exitibus. Vel aliter, scilicet quia primo agit de signis illis sumptis ab operationibus per se. Secundo ab operationibus ad superfluitates comparatis. Durat prima usque. Quomodo ex superfluitatibus. Pars in qua ponit signa ab operationibus diuiditur in duas. Nam primo

ponit signa illa in generali. Secundo in speciali. Durat prima usque. Secundum partem utroque. Pars autem in qua ponit signa a superfluitatibus diuiditur in duas. Nam primo ponit comparisonem inter signa sumpta a superfluitatibus: & signa sumpta ab operationibus membrorum habentium uirtutem innatam tantum. Secundo exequitur de signis ipsarum superfluitatum. Durat prima usque. Itaque uero contingit Secunda diuiditur in duas. Nam primo ponit signa sumpta a superfluitatibus in generali. Secundo in speciali: explanando ea. Durat prima usque. Manifeste quidem digestionis signa. Sunt igitur in presenti lectione. ix. particule. **¶** Dicit igitur de prima parte sic: quod signa que sunt in corporibus egrotantibus sunt duplicitia. Nam quedam pronosticant futuram sanitatem: & quedam futuram mortem. **¶** In secunda dicit quod signa priora: scilicet significantia futuram sanitatem dicuntur sana: sed altera significantia mortem: uocabulo generali dicitur egra: uocabulo speciali dicuntur mortalia. **¶** De parte tertia dicit quod signa ista uniuersaliter sumuntur a uitio & uirtute operationum. **¶** In quarta dicit quod particulariter sumuntur hec signa a uitio & uirtute particularium operationum: dicta sunt autem genera signorum primo: quia sunt. 4. nunc est signum quod sumitur ab operationibus membrorum principalium. Et secundum est genus signorum: quod sumitur a uirtute & uitio operationum membrorum ortorum a principalibus. Et est. 3. genus signorum: quod sumitur ab operatione membrorum habentium uirtutem innatam & influentem. Et est. 4. genus signorum: quod sumitur ab operatione membrorum habentium uirtutem innatam tantum. Et si genus signorum non significat per se super salutem uel mortem: sed per accidens. **¶** In. 5. dicit quod sicut signa sumpta a membris habentibus uirtutem innatam tantum: significat per accidens: quia per comparisonem: ita signa sumpta a superfluitatibus significant per accidens: & sic communicant in significando per accidens: sed differunt: quia superfluitates significant semper: quia habent in se signa digestionis: & indigestionis. Signa uero illa sumpta a membris habentibus uirtutem innatam tantum: non significant semper: sed aliquando. **¶** In sexta dicit quod superfluitates res demonstrant aut naturam superare materiam: aut materiam superare naturam: aut quod neutrum alterum superet. Unde si natura significatur superare materiam: tunc illa signa dicuntur sana. Si uero signis naturam superari: tunc illa signa sunt egra. Si uero neutrum superet: tunc

illa signa sunt neutra. ¶ In septima parte dicitur quod signa manifeste digestionis sunt signa sanitatis & signa indigestionis sunt egra. Signa vero que neque digestionem significant neque indigestionem dicuntur neutra & breuiter quicunque signa demonstrant quandoque sanitatem & quandoque egritudinem qualia sunt signa critica omnia. ¶ In 8. parte dicitur quod de his superfluitatibus & criticis euacuationibus sufficienter dictum est in lib. de crisi, de operationibus vero dictum est in lib. de acci. & mor. & in lib. de naturalibus utriusque ibi lege. ¶ In ix. parte ponitur finem & dicitur quod uolens parere longitudinalem impono finem tractatui de signis. ¶ Citatur hoc cap. per quod queruntur quedam generalia. Secundo quedam specialia circa istam. ¶ De prima tria queruntur: Vnum est de generali inentione capituli. Secundum de ordine. Tercium de sufficientia. ¶ De primo sic procedo uidetur. n. quod in hoc cap. author agat solum de signis egritudinis. quia agit de illis signis que reperiuntur in corporibus egrotantibus in quibus egrotant talia uero sunt signa egra / sicut dictum est supra in principio tractatus. ¶ Preterea uidetur quod in tentio sua sit de signis sanis quia rubrica superior dicit quod in presenti facultate determinandum erat de signis sanandorum & egrotatorum / cui igitur supra determinet de signis egrotatorum / ut quod si determinet de signis sanandorum. Sicut igitur signa sanis. ¶ Preterea ut quod agit author de signis sanis nunc aliam esse doctrinam istam insusiciens. ¶ Ad hanc questionem respondetur quod in hoc capitulo agitur de signis sanis / egris / & neutris. De sanis quidem agitur pronosticis / principaliter enim intendit determinare de signis pronosticis future sanitatis / licet incidenter tangat de signis prono. future mortis / quod probatur quia rubrica generalis superior non fecit mentionem nisi de signis egrotatorum / & sanandorum patet igitur quod principalis intentio cap. erat agere de signis pronosticis future sanitatis / & sic agit de signis sanis per comparisonem ad futurum / per comparisonem uero ad tempus presentis agit de signis egris / per comparisonem uero ad tempus presentis / & futurum agit de signis neutris & sic patet per id quod dictum est supra in generali cap. de signis pronosticis. ¶ Sed hic incidit dubitatio utrum ista signa prono. sunt neutra / sunt pronostica / uel demonstratiua / uel rememorative. ¶ Ad hoc respondetur quod talia signa sunt demonstratiua neutralitatis / quoniam ad tertium significatum neutri. Nec obstat quod eorum significatio extenditur ad futurum. presens enim prout hic dicitur neutrum / latitudinem habet / & comprehendit tempus presens in quo egrotat / & futurum in

quo erit sanum / & possunt dici pronostica / & rememorative neutralitatis quoniam ad primum significatum neutri corpus enim quod modo egrotat / & in futuro debet sanari necessario primo fuit egrotatum / Et sic signa eius rememorantur neutrum in primo / & antequam hoc corpus fiat sanum oportet quod fiat conuale / scens / & sic signa eius de necessitate pronosticant neutrum in primo. ¶ De secundo sic procedo uidetur enim quod hoc cap. debuisset precedere capitulum superius in quo determinatur de signis prono. future egritudinis / quia illa sunt pronostica egritudinis / & hec sunt pronostica sanitatis. Sed sanitas ante egritudinem / igitur & hoc cap. debuit precedere illud / & ad hoc facit quod infra dicitur de causis / quoniam primo agit de causis sanis. ¶ Preterea in hoc capitulo determinatur author de signis mortis / sed talia signa melius stabant cum signis egris / quia sibi sunt affinia / unde debuerunt determinari supra in illo capitulo. Quocirca in presenti egra sunt corpora / uel in cap. proximo precedenti quia in eo agebatur de signis prono. egritudinis. ¶ Ad primum dico quod licet sanitas sit prior egritudine absolute / considerando tamen corpus est prius egrotatum / quod sanandum / & ista consideratione habita bene ordinauit. ¶ Ad secundum dico quod licet signa mortis sint magis affinia signis egritudinis / quod signis sanitatis / tamen propter hoc non potuerunt supra in illo cap. Quocirca in presenti determinari eo quod ibi agebat solum de signis demonstratiuis / hic autem de prono. Nec etiam in cap. precedenti debuit agere de his / quia talia sunt signa que pronostificant mortem / talia uero que pronostificant mortem debent inueniri in corpore egrotante iam / & illa que ibi determinantur / sunt in corpore egrotato / & sic patet quod maior affinitas est inter signa mortis / & signa salutis que hic ponuntur ratione subiecti / & temporis / quod sit inter signa mortis / & signa pronosticis future egritudinis / quoniam hec signa salutis inueniuntur in corpore egrotante nunc. ¶ De tertio sic procedo uidetur enim fuisse insusiciens / non enim posuit in hoc capitulo signa que sumuntur a substantialiter inherentes / posuit enim solummodo signa que sumuntur ab operationibus / & a quibusdam causis / & superfluitatibus. ¶ Preterea cum sint tria genera signorum / scilicet qualitas / actio / materia / extensa / corpore non posuit qualitatem. Hypothetice in primo multa posuit signa a qualitate corporis. ¶ Preterea. C. in co. illius affio. Proximos & consistentias ponens diuisiones signorum posuit quedam signa digestionis & indigestionis / & quedam mor-

An pronosticis
sanitatis in
dicia / que
morbis sunt
iure sequatur.
Et an
recte mor-
tis idicia il-
lis annexa
sint.

elis & quedam salutis & quedam signa ceticis/ ex quibus uerbis monstratur q signa sumpta a superfluitatibus sunt diuersa a signis salutis & mortis qd superfluum fuit ponere hec signa a superfluitatibus sumpta. Et hoc idem probat per ea que dicuntur p de ceticis. c. 13. P onit enim signa digestionis & indigestionis diuersa a signis salutis uel mortis. Et eadem obiectio pot fieri de signis que sumuntur a superfluitatibus ceticis. ¶ Ad hanc qonem rñ. q. Gale. in isto. c. nec fuit superfluum nec fuit diminutus ¶ Ad primum uero qd oppo. dico q sup uita uel morte significari non contingit per substantialiter inherencia uite uel mortis eo mō quo dem est supra de signis optime cōpositionis: uita nāq. est operatio qd patet ex diffinitione uite. test. n. uita operatio uirtutis/ sicut habetur de sani. inge. lib. ix. cap. 5. & sūt cali. fri. & humidi. & siccitas nō dñr substantialiter inherencia uite: sed sunt substantialiter inherencia corpori complexionato: sed potius possumus dicere/ q signa sumpta ab operationibus sunt signa sumpta a substantialiter inherentiis uite/ sicut. n. caliditas & frig. hum. & sicc. substantialiter inherencia corpori cōplexionato / sic & operationes uirtutis substantialiter inherēt uite: non tñ dico/ quin contingat per cal. & fri. significari super uitam & mortem / P onit enī Hyppo. in pño. multa signa ab eis sumpta sup mortem uel uitam: tñ non dicuntur substantia liter inherencia uite membrorū complexionato: tñ in quibus est uita. ¶ Ad secundum dico q hīc bene tangunt signa que sumunt a qualitate corporis/ & hoc facit cum pōit signa ab operatione mēbrorum habetium uirtutem in natam tñ/ quia operationes talium membrorum non sunt note/ nisi per qualitatem eorum ¶ Ad tertium dico q licet signa digestionis & indigestionis ponantur diuersa a signis salutis uel mortis/ qm ad immediatum significatum/ tñ qm ad mediatum significatum/ signa digestionis & indigestionis sunt signa mortis & salutis. nnde Aul. p. can. de signis. c. p. dicit q signum sumptum ab operationibus est primum/ & perdurans/ sed signum sumptum a superfluitatibus est perdurans/ sed non primum: & ad idem facit qd dicit Gal. cap. 13. p de crisi/ dicit enim q signa salutis uel mortis: quedam apparent in urina/ & egestionē/ & sputo / quedam uero in dispositionibus corporis/ & quedam i operationibus corporis naturalibus/ & animalibus. ¶ Ad litteram sic accedo. Quocūq. uero in iam egrotantibus sunt signa: & c. Hic ponit author/ q oīa signa/ que reperiuntur in corporibus egrotantiū/ sunt signa salutis aut mor-

tis. ¶ Sed contra hoc oppo. qm inueniuntur in principio morbi aliquā signum/ qd nec signum est salutis/ neq. mortis/ hoc signum crudis/ tñ apparet materię/ per eam. n. non significat neq. signa salutis/ neq. salutis/ sicut dñ in com. illius affo. p. a. tamen uel mortis. Et ad hoc facit qd dicit. G. p de crisi/ ceticis. c. h. uult. n. q. in egritudine que transit. 7. diem non possumus scire a principio egritudinis/ qm debeat durare egritudo/ per qd colligitur/ q non possumus pronost. de salute/ uel morte. ¶ Preterea infra cap. eodem dicit q quedam signa demonstrant materiam superatē naturam/ & quedam materiam & naturam esse in equalibus pugnis/ sed q natura & materia sunt in equalibus pugnis nō significat/ super salute uel morte/ ergo non cō signum corporis egrotantis significat salutem uel mortem. ¶ Preterea dicit Hyppo. in. 3. pronost. q in morbis ctonicis pronost. in initis sunt latentia qā nec salutem significant/ neq. mortē. ¶ Preterea ad idem facit aff. Acutorum morborum non oīo certe sunt pronunciationes salutis uel mortis. ¶ Preterea dicit Aul. 4. can. sen. 2. de signis sumptis ab urina/ & sen. primas de signis sumptis a pestilentia q multotiens apparet se. in qua non apparet magna mutatio pulsus/ aut urine/ & tñ eger moritur in tali igitur ego apparent signa que nō significant mortem neq. salutem. ¶ Preterea Aul. li. 4. sen. 2. de signis crisi/ dicit q non est possibile significare/ q natura uicitur/ nisi signa mala magnificentur/ & multiplicentur. ergo qm in egritudine non apparent signa multa & fortia nō possumus significare de morte & uita. ¶ Ad pñum dico q. G. non dicit omnia signa que apparent in egrotantibus esse signa mortis uel salutis/ sed dicit in iam egrotantibus/ per qd dñ nobis intelligere/ q signa que apparēt in egrotantibus circa principium non significant necessario salutem neq. mortem/ sed illa que apparent in processu diuiduntur per id qd est si significare mortem uel salutē necessario. ¶ Ad secundum dico q qm dicit Gal. aliquando naturam non superare materiam/ neq. materiam naturam/ debet intelligi in principio morbi/ uel si alium habet intellectum/ parebit infra in glo. §. Itaq. neq. contingit. ¶ Ad 3. patet solutio per ea que diximus ad primum. ¶ Ad quartum dico q licet iudicium acutorū morborum sit incertum in initio/ aliquando/ nihilominus tamen signa que apparent in processu morborū acutorum in se considerata / oīa sunt salubria uel morralia. ¶ Ad 5. dico q A uicē loquitur ibi de febre pestilentiali cuius pronost. non possumus habere certam / qm principium talis egritudinis

egritudinis est ex formis celi/ cuius euentus ignoratur: sicut ipse Aui. dicit lib. 4. fen. 2. de pestilentia/ cap. p. unde talia signa que apparēt in hac egitudine post principium eius/ neces-
sario sunt signa salutis uel mortis/ quāuis medi-
cus non possit ea comprehendere. ¶ Ad. 6. dico q. multiplicatio & fortitudo signorum ē
necessaria propter impotentiam medici. Nec
tamen propter hoc tollitur quin omnia signa
que apparent in processu egitudinis sint salu-
tis uel mortis. ¶ Sanitarē demonstrantia. i. p-
noscantia/ qm omnia signa que apparent in
corpore egrotante indicant egitudinem pre-
sentē. ¶ Sana qdem priora. i. signa demonstrā-
tia sanitatem in futuro/ que fuerunt priora in
positione illius diuisionis dicuntur signa sana.
¶ Altera uero genera quidem egra fm speci-
em pernitiōsa. Idest signa pronosticantia mor-
tem que cadunt in secundo membro diuisionis
habent duo nomina. f. generale / & sic dicuntur
egra/ & speciale/ & sic dicuntur pernitiōsa. Ex
hoc ergo colligitur q. signa pronostici. futuram
sanitatem habent unum solum nomen. f. gene-
rale/ qd est sanum/ signa uero pronostici. futurā
mortem habent duo nomina/ scilicet generale
& speciale. ¶ Contra qd opponitur/ sicut enī
sunt signa egra & signa mortalia apud medi-
cum ita etiam sunt signa sana/ & signa uitalia
debuerunt igitur signa pronostici. futuram sani-
tatem habere duo nomina. sicut dicantur signa
sana & uitalia/ sicut illa que dicuntur signa egra
& pernitiōsa. ¶ Ad hoc respond. q. in signis
pronostici. future sanitatis ista duo nomina ui-
tale & sanari idem significant/ omne enim si-
gnum sanum est uitale/ & omne uitale sanum
in pronosticando / sed in demonstrando non
significant idem / est enim omne signum sanū
uitale/ sed non conuertitur/ multa enim signa
sunt que demonstrāt hominem uiuere/ que ta-
men monstrant ipsum egrotare/ egrum autem
& pernitiōsum/ non sic se habent / non enim
conuertuntur in pronostici. non enim omne qd
prono. egitudinem prono. mortem/ sed om-
ne qd prono. mortem prono. egitudinem/ &
similiter se habent in demonstrando. omne enī
qd demonstrat mortem/ demonstrat egitudi-
nem/ sed non conuertitur/ & ista non conuer-
tentia q. inuenit in egro & mortali est ep̄rio-
ri non conuertentie que inuenitur in sano &
uitali/ hoc enim dicimus/ si aliquid signum est
sanum est uitale/ sed non conuertitur/ sed non
si aliquid signum est egrum/ est mortale. imo
potius econtra/ ut si est mortale/ est egrum/ &
propter hoc in talibus terminis argumentare/
aut logicus a psequētia econtrario / sicut in ca-

cheria & euxia. ¶ Accipitur uero (ut uniuer-
saliter est dicere) ex uirtute & uitio o peratio-
num. i. ex bonitate & malitia o perationum/ a-
prout ille operationes procedunt a suis mem-
bris/ que sunt radices earum. ¶ Secundum par-
tem uero ex hiis que fm partem operationis
bus. ¶ Contra hoc oppo. quoniam Gale. in
hoc libro non debet descendere ad picularia/
cum medicina sit scientia qualium / ut dictum
est supra de dist. me. & c. Et in hoc libro po-
nit solum capla. & uelut conclusiones. ¶ Ad
qd respon. q. non appellat operationes parti-
culares fm q. ipse referuntur ad partes corpo-
ris. f. ad membra uaria/ fm sua species / que
sunt quattuor. ¶ Quorum genera prius sunt
dicta. Hoc relatiū quorum refertur ad dicta si-
gnat supra enim deter. 4. genera signorum.
¶ Cōtra hoc opponitur/ quoniam signa que
determinata sūt supra de corpore simpliciter
egro/ & de corpore nunc egro/ non sunt pno-
nob futuram sanitatem / neq. futurā mortem/
male igitur dicit/ q. genera istorum signorum
sunt dicta. ¶ Ad quod respōd. q. author nō
uult q. genera signorum pno. sint dicta fm su-
am formam. Sed uult dicere q. supra sunt po-
sita signa illorum membrorum/ a quorum ope-
rationibus sumuntur signa pronosticē. future
sanitatis uel mortis/ & propter hoc possumus
dicere q. hoc relatiū. Quorum. refertur ad an-
tecedens subintellectum / & illud antecedens
est Membra/ qd subauditur ibi cum dicit/ fm
partem uero ex hiis que fm partem operatio-
nibus. Et sic est sensus/ quorum genera sunt di-
cta prius/ & c. i. quorum membrorum genera
sunt dicta prius in illo cap. Signa egi corpo-
ris simp. nunc dicemus. ¶ Prius qd. f. genus
membrorum. ¶ Principiorum. i. principalium.
quoniam ab operatione cerebri apprehē-
sua & motua significamus super salutem/ nel
mortem. nam quando bone sunt operationes
apprehensue / tam interiores q. exteriores/ si-
gnificant super salutem/ ut dicit Hypp. in aff.
Cōfortari mente in omni egitudine bonum/
mentis aut alienationē ubiq. blasphemauit Hypp.
& Gal. maxime in pnosticis / qm loquutus fuit
de signis mobilitatis manuum/ fortior etiā &
debilitas motus pnosticantur mortem uel salu-
tem. Vnde Hypp. i. p. p. no. dicit bonum est mo-
deste & non laboriose eum de latere pmutare
Deinde dicit quis si fuerit manus quoq. & cru-
ra ponderosa/ malum est/ & per simile intelli-
gas de opatiōibus aliq. membrorum pncipaliū. Num ip̄s
¶ Sed du. de quodā uerbo Co. Pōnit enim uel coeli/ sa-
q. a testicularis non sumuntur signa salutis / uel
nitatis mō
mortis/ sed longit. uel breuitatis egitudinis
ruse future
indices.

Tex. 65

si quis non
uult ut q
lato ad
distingua
tū aut h
nil

Primum cuius uidetur Hyp. dicere in. 2. pno. dicitur enim si testis & uirga contracti fuerint / significat mortem aut nimium dolorem. ¶ Ad quod respondeo qd a testibus & uirga potest dupliciter sumi signum; Vno modo in quod faciunt opera generationis. In quod desiderant coitum / uel non desiderant / uel quod ab eis exit semen uel non exit / & hoc modo ab eis non sumitur signum salutis uel mortis / sicut long. uel breuitatis egrotudinis / unde A. uic. dicit. 4. ca. se. 2. de signis sumptis a uirga & testibus / qd pollutio in principio morbi significat longitudinem. Alio modo potest ab eis summi signum / in quod ipsa membra compatiuntur cordi & cerebro & hoc modo sumitur ab eis signum salutis uel mortis & sic accepit Hyp. in pno. ¶ Secundum uero eorum que ab illis nata sunt. ¶ Hic queritur quare per orta a principalibus significetur super salutem uel mortem. ¶ Ad hoc respondeo qd significamus per operationes eorum hoc modo / quoniam infirmus non uidet / aut non audit signum / ficut in se. contra. mors propropinquat / sicut dicit Hyp. 4. 4. particula. affeo qd significat cerebrum habere magnam lesionem / & eorum quoniam infirmus in se. contra. bene uidet & bene audit / hoc est signum salutis quantum ad hoc / significatur enim bona dispositio cerebri / & universaliter omnibus mala nunc operatio / pno. super futuram mortem / & omnis bona super futuram salutem / & similiter dico de operatione & articularum scilicet quoniam bonum habent pulsus / significatur super futuram salutem / & quoniam malum significatur super futuram mortem / Per operationes autem uenarum non possumus significare nisi mediantibus casibus / operationes naturales sunt nobis occulte in se. unde quoniam uidemus membra eius nimis exrenuata & consumpta / significamus super futuram mortem / & quoniam uidemus ea grossa & tractabilia significamus super futura salutem / unde dicit Hyp. in pno. bonum est uentre non ut plenum / sed ut uacuum tractari / & non tenuem / sed carnosum inueniri / Et in affo. in omnibus que circa umbilicum & pettinem spissum habet / melius est / nimis uero tenet & tabefactum malum. Hic obseruandum est / qd orta a principalibus non significant super mortem uel salutem / nisi in quod ipsa attestant bonitati / & malicie principalium / Nam pulsus non significat super salutem uel mortem per ipsam arteriam / sed mediantibus corde. ¶ Et tertium quidem proprium habentium regimen. &c. Membra habentia uirtutem innatam & influentem sunt stomachus / splen / & pulmo / & similia / quorum operationes / quoniam sunt bone / significant futuram salutem / & quoniam sunt male / significant futuram mortem / Unde Hyp.

dixit in affo. qd bene se habere ab oblatione bonum signum in omni egrotudine / & per simile intellege in aliis membris. ¶ Quantum enim eorum que dicta sunt. ¶ Hoc quantum genus dicitur genus membrorum habentium uirtutem innatam / quoniam qualia sunt ossa cartilaginea / ligamenta / pinguedo / caro / & panniculi / sed inter ista manifestius membrum est caro / quoniam supra Gal. appellauit musculum. ¶ Et se quod ad cognitionem inutile / secundum accidens uel ro ex his erit aliquod prenotio. In his uerbis monstratur / qd a musculis non sumimus significationem per se / sed per accidens / nec semper sed quandoque. ¶ Circa hoc queritur quia uidetur qd simili modo omnia membra preter cor habent significationem super salutem uel mortem per accidens / eo qd in corde est uita & mors per se. Unde dicit Gal. in lib. de interioribus / qd mors non sequitur nisi pessimitatem cordis / non igitur potius debuit dicere de his membris / qd significant super mortem uel salutem / qd de omnibus aliis. ¶ Ad hoc respondo qd dupliciter dicitur signum significare per accidens. Vno quidem modo mediantibus / & hoc modo signa sumpta ab operationibus omnium membrorum / excepto corde / significant super mortem uel salutem per accidens / & solum signum sumptum ab operatione cordis significat per se / eo qd operatio uite in solo corde est immediate. Alio uero modo dicitur signum significare per accidens / quia significat ratione compassionis / & hoc modo signa sumpta a musculo significant per accidens / quia compatiuntur ipsi musculi membris principalibus. ¶ Et forte quis diceret hanc responsionem / dicendo / qd omnia membra / excepto corde / uidentur significare super salutem uel mortem / ratione compassionis / Nam patiente corde / omnia membra corporis illi compatiuntur. ¶ Ad quod respondeo qd duplex est compassio / una quidem inter membra que manifeste habent adinuicem continuationem & influentiam unius ad alterum / qualia sunt membra principalia inter se / & membra habentia uirtutem innatam & influentem que quidem habent uirtutem ab ipsis principalibus influentem / & inter hec dico qd non dicitur proprie compassio / sed passio. Est & alia compassio inter membra / que non habent manifestam continuationem & influentiam / & talis dicitur proprie compassio / & hec est breuius inter membra habentia uirtutem innatam / & alia membra / sic ergo per hanc distinctionem patet solutio. Et est simile quod dixi sicut est de patre ad filium / sicut de ipso ad aliquam personam extraneam / quia pater filio non dicitur compati / nec eorum / sed alteri persone extraneae dicitur compati.

Ve a precipuis membris orta ad presentiam dunt uti lia.

At et uel hanc dicitur qd testis hanc

Omnino Dicitur

dicitur qd patet

dicitur compati proprie. Patetigitur quomodo a musculis sumitur significatio per accidens. Mo-
do restat videre quomodo non semper sed ali-
quando. Et est sciendum quod non semper mu-
scoli monstrant dispositionem cordis. Aliqua-
do enim est egritudo mortalis / & tunc est
grossus & pinguis / sicut patet in squinantia
& spasmus de repletionem & apoplexia. ¶ Cir-
ca hoc dubitatur quia uidetur quod a musculis su-
matur signum super uitam uel mortem futuram per
se / & semper sicut a cerebro uel epate quia mo-
tus respiratiois fit per musculos quorum ope-
ratio immediate respicit operationem cordis
propter euentationem caloris innati unde ope-
ratio cerebri attestatur morti / & uite median-
te operatione musculorum facientium anhe-
litem sic ergo significatio potest sumi ab eis per
se sicut a cerebro. ¶ Item dispositio musculorum
necessario sequitur dispositionem cordis & epa-
tis ut supra de signis epatis. ergo semper ab eis
sumitur signum. ¶ Ad primum dico quod mu-
scoli in quantum faciunt motum / non sunt mem-
bra habentia uirtutem innatam tamen sed habent
innatam & influentem sicut diximus supra de
musculis. ¶ Ad secundum dico quod musculi se-
quuntur necessario dispositionem cordis & epatis
quoad complexionem naturalem eorum / &
sic loquitur supra. G. Sed hic loquitur de salu-
te uel morte futura. ¶ Quomodo ex su-
perfluitatibus. i. sicut per superfluitates signifi-
cantur per accidens ita per signa membrorum
habentium uirtutem innatam tamen significamus
per accidens / & dicuntur superfluitates signifi-
care per accidens quia ipse significant mediante
operatione operatione uero significat per se. un-
de Auic. dicit fen. 2. de signis cap. p. quod significa-
tio sumpta a superfluitatibus est perdurans / sed
non propria. ¶ Ex hiis quidem ratione com-
passionis. Quia posuerat quod significatio sum-
pta a membris habentibus uirtutem innatam
tamen est per accidens modo exponit quomodo
significat per accidens / & dicit quod significatio
talium membrorum est per accidens quia per
compassionem. ¶ Contra hoc oppo. quia non
uideretur significare per accidens signum sum-
ptum ab operatione istorum quia omnis signifi-
catio sumpta ab operatione est prima. i. sine
dita sicut dicit Auic. de signis cap. p. ¶ Ad
hoc dico quod signa membrorum habentium uir-
tutem innatam tamen significant dupliciter per ac-
cidens. Vno quidem modo quia significant ope-
rationes eorum mediante qualitate corporis eo-
rum operationes sunt occulte. non enim possunt
sensu cognoscere istas operationes. s. dige-
rere / continere / & similia per se sed per suas q-

litates cognoscimus sicut per colorem & ma-
tiem / & grossitatem / & similia / & in hoc com-
municat significare per accidens talis operationis /
cum significare per accidens quod fit per superflui-
tates sicut ordine contrario. Alio uero modo
significant per accidens quia per compassionem
nam membra habentia uirtutem innatam / &
sue operationem mutantur per mutationem fa-
ctam in principalibus membris / & de ista com-
passione satis dixi supra. ¶ Ex superfluitatibus
uero semper. Duplex assignatur differentia
inter signa sumpta a superfluitatibus / & sum-
pta a membris que habent uirtutem innatam
tamen. Vna quidem est quia superfluitates signifi-
cant semper. sed dispositiones illos membro-
rum significant super mortem uel salutem ali-
quando. Item alia est differentia quia licet su-
perfluitates significant per accidens licet dispo-
sitiones illos membris tamen aliter & aliter. quia
ista membra significant per compassionem quia
compatiuntur membris principalibus / sed su-
perfluitates non significant per compassionem
sed demonstrant compassionem uirtutum faci-
entium eas. ¶ Circa hoc dubitatur quia uide-
tur quod signa sumpta a superfluitatibus non signi-
ficant semper super mortem uel salutem quia si
graua cruditas non significat necessario super
mortem uel salutem. ¶ Ad hoc dic sicut dixi su-
pra. s. quod intelligatur hoc esse dictum de signis
sumptis a superfluitatibus que apparent in p-
cessu egritudinis. signa autem cruditis non ap-
parent nisi in principio morbi. ¶ Per reuera
signa sumpta a superfluitatibus significant ali-
quando super neutrum. quare non significant
semper. ¶ Ad hoc responde quod quod dicit. G. quod
signa superfluitatum significant semper non in-
telligit quod semper significant super salutem uel
mortem / sed quod significant super alterum istorum
uel super neutrum / & hec solutio potest dari ad
ad precedentem argum. ¶ ¶ Quid digestionis & in-
digestionis in eis erunt signa. Hic probat quod
superfluitates significant per accidens quia in eis desig-
nantur actiones digestionis & indigestionis.
Et per indigestionem possumus dicere quod intelli-
gat et cruditatem / uel dic sicut prius. s. quod intel-
ligit de superfluitatibus in processu morbi / & non
in principio. ¶ Itaque neque potest & c. Hic ponit
3^{am} significatio superfluitatum. s. quod natura supat
materiam / & quod materia natura / & quod neutrum su-
peret neutrum. ¶ Quod uero ut possibile / quod omnia
egritudo / aut est mortalis / aut salubris / ergo si
superfluitates significant super dispositionem
egritudinis / necesse est significare uel solam ma-
teriam superare naturam / uel e conuerso : cum
egritudo non habeat nisi duos exitus. s. ad salu-

Sitne ab ex-
cremētis p-
sagium sem-
p sanitate uel
mortis.

tem/uel ad mortem. ¶ Ad hoc dico qñ ad si uenit egritudo/ manifestetur actio nē in materiam / & materie in naturam necessario signa que tunc apparent demonstrant mortem/ aut salutem/ tñ & hoc cū aliqua incertitudine quia dicit Hyp. q̄ acutorum morboz/ non omnino sunt certe pronostica/ Neq; mortis/ neq; uite.

Ue illud
Neu. alci
dominatur

¶ Aut materiam superare naturam/ Aut naturam materiā/ aut neutrū neutrum. ¶ Circa hoc qñ/ qñ intelligatur/ q̄ neutrum super neu. ¶ Ad quod dic/ q̄ dupl. potest intelligi. Vno quidem modo/ q̄ neutrum dicitur superare neu/ quando adhuc non apparet actio morbi contra naturam/ nec nature contra morbum in alterando materiam & hoc contingit in principio morbi/ quia adhuc nō uidetur neq; signum digestionis/ neq; indigestionis ut dicitur primo/ de crisi/ & .4. ca. fen. 4. de temporibus morbi. Alio uero modo potest dici neutrum superare neutrum. Sqn̄ in processu morbi pugna nature & materie morbi adeo est equalis q̄ non datur adhuc iudicium de victoria/ & probatur talis dispositio debere esse/ quia si in superfluitatibus inuenitur excessus nature p̄ materiam & materie p̄ naturam necessario debet inueniri dispositio media/ quia si contingit inueniri circa aliquod extrema/ contingit necessario inueniri medium / Et hoc uidetur uelle lēa que dicit. In equilibrium pugnis. Adhuc dico/ qñ morbus incipit cum sua causa habet triplicem habitudinem/ quare superat actio morbi naturā/ aut superatur ab ea/ aut est in pugna equali cum ea. Tñ esse in pugna equali non est durabile propter materie motum p̄ naturam/ uel nature p̄ materiam/ ita q̄ signa non habent apparentiā sed in processu morbi scilicet post principium nullo modo potest esse ibi equalitas pugne/ oportet enim q̄ ad aliqd̄ latus declinauerit victoria. Credo tñ/ q̄ fm̄ aliquem modum sit possibile in processu morbi esse equalitatem inter morbum & naturam. Sqn̄ morbus a principio esset salubris fm̄ aptitudinem sue materie/ tamē in processu ex errore incepit crescere morbus/ ita/ q̄ prius adequatur nature / & postea amplius crescens superat eam / & fit mortalis/ & sic in isto medio fuit inaequalibus pugnis / quia non potuit transire talis dispositio de extremo ad extremum nisi p̄ mediū. ¶ Sana igitur dicitur superare naturā. Hic intelligitur sana p̄no. quia in presenti sunt egra. Et intelligi si nō cōtingat error. Nam aliqui p̄pter errorem cōtingit mori in declinatione morbi ut dicitur. 3. de crisi. ¶ Egra superata natura/ egra sunt talia signa que p̄niciofa/ & ponitur genus p̄ specie.

Ex qua nā

¶ Neutra uero inaequalibus pugnis istam eq̄

lem pugnam dupl. intellige sicut supra dixi. Si neutrum eodem. ¶ Circa hoc queritur in quo significatio p̄niciofa talia signa sunt neutra. Et uidetur/ q̄ in nullo si illa sunt/ q̄ significatio/ non enim in primo est/ quia tale signum non est in corpore egrotantis/ nec in corpore convalescente/ sed in egrotante. Et eadē est p̄p̄ratione non est neutrum in secundo/ quia signum significat sanitatem & egritudinem in diuersis naturis. Nec uidetur neutrum in. 3. quia signum neutrū in. 3. est illud / q̄ significat sup̄ corpus neutrum tñ. 3. sed corpus sup̄ q̄ significat tale signum idem existens non est neutrum in. 3. quia posito q̄ non contingat error in egritudine qñ morbus incipit/ necessario talem habet naturam/ quia corpus in quo est moriens aut liberabitur. Quia corpus tale idem existens non participabit in futuro / uno tpe saluti/ & alio tpe morte/ sed semper altero solui.

¶ Preterea neutrū in. 3. debet componi ex sano & egro in diuersis tēpibus/ sed tale corpus & tale signum non est hmoi/ quia mors nō est egritudo/ bene tñ p̄ponitur ex sanitate & morte. ¶ Ad hoc dico q̄ tale signum est neutrum p̄no. in. 3. significato. ¶ Ad arḡ. uero in contrarium dico/ q̄ licet idem corpus nō sit nō sit aliqd̄ sanum/ & aliqd̄ mortuum. Tamē signum q̄ apparet in eo eiusdem nature existens inuenitur aliqd̄ uenire in futuro ad mortem/ & aliqd̄ quando ad salutem. Verbi gr̄a ponamus p̄nū incidere acutū/ & appareat in eo prima die signum ablate coctionis puta uirga tenuis/ dico q̄ tale signum inuenitur aliqd̄ cum salute futura/ & aliqd̄ cum morte futura. Licet non in eadem egritudine nūcro. Sin̄ ista se p̄p̄terit erit enim inueniri in se. Ioan. Unde q̄m ad signum p̄no. non oportet/ q̄ illa compositio temporalis sit in eodem signo numero/ sed q̄ signum multiplicatur numero per multiplicationem significati. ¶ Ad. 2. dico & innotat consideratur dupliciter. scilicet put est in fieri/ & sic potest dici egritudo/ Et prout est in fieri/ & sic non est egritudo. Aut dic/ q̄ signum mortale/ licet recipiat de nominatione a morte/ tñ non dicitur tur signum mortale/ nisi dum corpus uiuit. Et sic erit eadem obiectio & eadem solutio p̄no. dñi de p̄niciofa signis criticis. ¶ Manifeste quidē digestionis signa sunt. & c. Cum sit. 2. digestio/ siccitas/ & manifesta sunt sue apparetis & completa/ sicut dicitur in primo de crisi in pluribus locis & in aliis libris/ queritur nunquid signum manifeste uel apparentis digestionis necessario significet futuram salutem/ Et uidetur q̄ non/ quia dicit Haly in Co. istius cap. 8. q̄ si ueniat crisis cū signis digestionis in complete nescitur ad quid deueniat egritudo an ad salutem/ uel ad mortem. ¶ p̄ recentia aut.

Tex. 66

tes Alii. 4. l. sen. 2. de iudiciis urine dicit/ qd aliqui apparere urina bona in colore & substantia & sediminet/ & tñ eger tendit ad mortem/ ¶ Preterea signū digestionis apparentis inuenitur in augmento morbi/ Sed dum morbus ē in augmento / Adhuc nescitur potentia eius/ quanta debeat esse in futuro. si an debeat ad queri naturae/ aut ultra/ uel infra ueniri. ¶ Preterea dicit Hyp. 2. pnocticonum/ qd hypostas apparet in urina/ si non apparet usq; in diem crisi/ non est certa ad salutem/ Sed talis hypostasis est digestionis signū apparētis ergo &c. ¶ Preterea contingit mori ex defectu cuius/ qd uirtutis/ sic dicitur in Co. 2. regiminia acutorum/ Licet ergo uirtus naturalis faciat suā actiōnem/ possibile est uirtutem uitalem deficere & animalem simile & euertere/ Vt primo can. ca. de uirtute uitali dicitur. ergo cum signis digestionis potest eger mori. ¶ Preterea unum si gnum bonum incompletū nō significat necē/ sario super salutē/ Nec unum signum malū in completū/ significat necessariū super mortē/ Sicut uult Hyp. in prono. & coibidem in pluribus locis/ Sed digestio apparetis est unum si gnum bonū diminutū. Ergo non significat super necessariā salutē futurā. ¶ Ad contrarium. Videtur augmentum morbi salui differre ab augmento morbi mortalis distantia contrarietatis. Sed ista prietas non est/ nisi quā in augmento morbi salui sunt signa digestionis manifeste/ & in augmento morbi mortalis sunt signa indigestionis manifeste/ Sicut collat Ga. p. de crisi & ab Auic. 4. can. de horis morborum/ qd qñ si gnum digestionis manifeste apparet/ Tñ debet eger euadere si non contingat error. ¶ Preterea ista sunt contraria. 4. l. morbus mortalis Morbus febris signum digestionis manifeste / Signum indigestionis manifeste. Si ergo signum indigestionis manifeste significat super mortē futurā necessariā/ Tunc signum contrarium significat contrarium. ¶ Preterea omne signum/ quod apparet in corpore iam egrotante/ significat aut futuram mortem/ aut futuram salutem. Sicut dictum est supra eodem ca. circa principium / sed signum manifeste digestionis non significat futuram mortem in iam egrotante/ qd significat futurā salutē. ¶ Preterea morbi tempora debent esse proportionata aduicem. Nam quādo morbus incipit/ libet aliquam quantitatem potentie. Et natura habet suam cōtinitatem potentie. Si ergo potentia morbi sū suam totalitatem considerata minor est potentia nē/ ola tpa morbi debet esse bona/ nisi contingat error. Si ergo augmē

tum est bonum tunc debet succedere bonus status/ quia si natura superauit morbum in augmento sū modum augmenti/ utiq; superabit in statu. Sed augmentum bonum est illud in quo apparet signum digestionis manifeste ergo significat necessariū salutē futuram. ¶ Preterea Gal. dicit. 3. de crisi cap. 3. qd nūq; uidit egerum mori post signa digestionis. ¶ Ad hanc questionem dico/ qd duplex est egritudo una quidē epidemialis/ Et alia diuersa/ Vnde dico/ qd signū digestionis in pestilentiali non significat necessariū salutē. Item egritudo diuersa est duplex/ Vna qñ se. materialist/ Et alia/ que nō ē febris. Febris autē est duplex/ Vna simplex & unior/ mis in sua materia/ & in suo motu/ & in tali fe. si appareat signum manifeste digestionis in augmento & quantitate decenti/ significat necessariū salutē/ si non contingat error. Sed si egritudo sit cōmixta/ & hōgenea i sua materia & suo motu/ ita qd una pars materie obediat/ & altera non/ & una moueatur cito/ & alia tarde/ non oportet/ qd signum digestionis apparētis significet salutē. Aut dic / qd signum digestionis apparētis est duplex. l. qd continuat/ Et qd interrumpit & intercidit. Vnde dico qd primum significat super futurā salutē necessariā. Sed secundum non. In egritudine uero/ que non est se. qualia sunt uulnera pulmonis/ & cerebri / generatio saniei/ que est quedam digestio non significat salutē/ hoc autem non est ppter naturam digestionis/ sed per accidentem. ratione uulneris. Per hanc ergo distinctionem poterit bonus auditor soluere oēm argumentationem. ¶ Item not. qd Ga. in loco isto uocat signa manifeste digestionis/ signa complete digestionis. Vnde dico qd digestio manifesta dicitur dup. l. digestio occulta / & hoc modo dicit Gal. primo de crisi cap. 19. & 20. qd finis principii cognoscetur per signa manifeste digestionis. Alio modo dicitur signum manifeste digestionis idem qd signum complete digestionis/ & sic accipit hic Gal. Aut uis dicere/ qd signum manifeste digestionis hic accipitur cōiter ad digestionem occultam & completam. & hoc credo melius/ & hoc dico in morbo cuius materia & motus est simplex & uniuocus. ¶ In digestionis uero egra. ¶ Quer. an signa indigestionis dicantur omnia signa/ que non significant digestionē. l. signa crudelitatis/ & omnia in quibus non est digestio/ Et uidetur qd signa indigestionis hic sumantur pro omni signo in quo non est digestio/ Nam alia transl. dicit/ signa que significant priuationem digestionis &c. Quia indigestionis signa appellantur signa/ ablata decoctionis. ¶ Item Compositum exemy

Tex. c. 63.
An in digestionis in dicitur/ crudelitatis tantum signa inter pretentur

plum de urina Alba. aquosa/ subtilis/ talis autē
urina significat ablatiōem cōctionis. ¶ Item. G.
in principio de crisi cap. 13. dicit/ q/ urina que
significat prium digestiōis est urina subtilis/
in qua nō ē penitus sedimēta/ aut urina signi
ficat ablatione cōctionis. ¶ Ad contrarium ui
detur/ q/ signum ablate cōctiōis/ quum est de se
nec mortem/ nec salutem significat/ sicut dicit
Ca. in co. illius affo. Paroxisimos/ & c. Signa ue
ro indigestiōis necessario significat mortem/
q/ ipsa sunt egra pncipiosa/ ut dictum est supra
circa principium capituli. ¶ Preterea signa
ablata cōctionis possunt apparere in puncto
initiali morbi. Signa uero digestiōis nō possunt
apparere nisi post principiu morbi/ sicut
colligitur ab Auic. 4. ca. se. pna ca. de tempo
ribus. ¶ Ad hāc questionem dico/ q/ ista duo
scilicet signum indigestiōis/ & signum abla
te cōctionis talem habent habitudinem. Quia
sunt sicut genus & species. Omne enim signū
indigestiōis est signum ablate cōctionis/ Sed
non conuertitur. Signum enim cruditatis
in principio morbi apparet/ est signum abla
te cōctionis/ non tñ est signum indigestiōis/
quia signum indigestiōis non potest appa
re nisi in augmento. ¶ Et not. q/ signum indi
gestiōis differt a signo ablate cōctionis/ quia
in ablata cōctione non est oportum/ q/ na
tura sit operata aliud. Sed quando materia est
indigesta/ oportet q/ natura aditauerit opeta
ri p/ materiam/ tñ in illa operatione natura suc
cubuit/ & morbus preualuit/ ut Hypothesis ni
gra. Item qñ morbus iam incepit augeri & in
tendi ualde/ neq/ apparet aliqua actio nature
suffluerat/ pura si urina sit aquosa/ tñ morbus
sit in augmento uel statu. Sic ergo dicitur du
pliciter Signū indigestiōis. scilicet nā aditauit
ut agere p/ materiam/ sed materia preualuit/
aut quia morbus creuit multum/ & natura ni
hil operata est in matetiam/ s. qñ natura non
fecit opetationem aliquam/ & aut nō fecit opa
tionem manifestam/ & iste defectus fuit ppter
breuitatem tpe/ tunc dicitur signum ablate co
ctionis/ & non est signum idigestiōis. ¶ Di
co ergo sic ad qñtionem/ q/ hic fupsum signa in
digestiōis solum modum apparēt in pccssu
& nō comprehendit signa cruditatis. Nec ob
stat/ q/ alia translatio dicit q/ talia signa signi
ficant priuationem cōctionis/ quia ibi priuatio
cōctiōis dicit abtōnem cōctiōis in tpe/ in quo
cōctio est apta nata fieri/ & hoc est in augmen
to in principio aut non dicit priuata cōctio/
sicut nō dicitur cecus catulus ante nonum diē
Nec etiam obstant exempla com. uel Gale. in
princi. de crisi/ apud illum qui bene notauit di

stinctionē/ quā ego feci de signo indigestiōis
& sic pater ueritas. ¶ Nec digestiōem uero
nec indigestiōem manifeste indicari & c. ¶ Hic
ta fuit/ neq/ oio
q/ 3° pōt intelligi. Vno modo pro signis que
apparent in principio morbi. talia. n. signa nō
demonstrant digestiōem/ neq/ indigestiōem
manifestam/ cum adhuc non inceperit manife
stari actio nature contra materiam morbi/ nec
econuerso. unde in principio morbi apparet si
gna digestiōis occulte/ aut signa cruditatis pe
nitus/ sicut uult Gale. in prin. de crisi/ & in co.
affo. illius Paroxisimos. Ponit. n. 4. gradus in
pleuresi circa supfluitatem unius gradus est/ qñ
penitus nihil excreat/ Alius gradus est qñ ex
creatur aliquid modicum/ tertius gradus est qñ
excreatur aliquid manifeste. tñ non cōplete dige
stionis. Et 4. gradus est/ qñ excreatur aliquid cō
plete digestiōis. Et duo primi gradus sunt in
prin. & 3. est in augmento/ quatuor uero est in
statu. ¶ Secundus modus intelligendi est/ ut
intelligamus per talia signa/ ipsa actiōis crea
ta. illa. n. nec digestiōem/ nec indigestiōem/
significant de se. & fm hoc illud q/ d. sequit/ est
expō istius. totū. n. q/ dicit de signis cretis ut
nō ad expōnē istius dicti. ¶ 3° uero modus ē
ut intelligat signa q/ appēt/ qñ natura & mor
bus sunt equalia/ ita q/ non appareat emittē
unius ad alterū. & si dico in quocūq/ tpe mor
bi ptingat. Primus modus et pōitionis est ut
rior. Alii uero non placent mihi. ¶ Nature
neutrosq/ sunt/ cum illa signa dicuntur neutra
qñ in quo significat. Et constat/ q/ talia signa
indēque sunt iudicatia/ dicuntur egra. ergo si
dicuntur neutra/ oportet hoc esse neutrum pno.
sed talia non pnt pno. neutrum in p significato
q/ non significat aliqd unum mixtum ex duobus
contrariis/ simul entibus/ q/ aut non sunt
neutra in. 2. planius est/ sed nec uidentur neu
tra in. 3. q/ idem numero signum deberet esse
sanum & egrum diuersis tpebus. Hoc aut non
conuenit si. ¶ Ad hoc dico/ q/ tale signum est
neutrum pno. in. 3. significato/ quia tale signū
aliqui salutem/ aliqui mortem consequitur/ quia si
gnum cruditatis apparet in principio/ aliq
consequitur sanitatem/ & aliq/ egritudinem
i. mortem. unde tale neutrum componitur ex
morturo/ & sanando/ quia mortale in genere
est egrum. Nec obstat q/ opponitur. s. q/ idem
signum numero debet esse sanum & egrum qd
hic non conuenit/ q/ dico idem signum posse
foc sanum & egrum aptitudine/ sed actio in una
egritudine non pōt esse nisi aut sanū/ aut egrū/
& si ista diximus supra. ¶ Neutra uero q/
cūq/ nūc qdem hoc/ nūc uero p/ talia declarā
Hoc pōt

Saleni Micratechne

Liber Tertius.

Raseo vero ad
eam que de causis.

E. T. 76

Quoniam vero 7
barum causarum que
daz sunt salubres que
dam egre quedā neu

Tex. co. 11

tre. Primum de causis sanis sermo
erit. Quoniam vero 7 barum ip
sarum hec quide3 conseruantes sunt
vero 7 dignitate 7 tempore priores
conseruantes facientibus.

Tex. co. 22

Aseruantibus incipendum est.
Cum igitur sit non vnum sanum
corpus sed plura corpora: quemad
modum pilus determinatum est: in
vnumquodq3 eorum erit conseruati
ua causa: quoniam enī omnis causa
est ad aliquid: Rursus igitur prin
cipius hic ab optima compositione
corporis faciendum est: conside
rantes que sunt ad hanc salubres.

Tex. co. 31

Tex. co. 41

Postq. S. determina

Tex. co. 51

uit sufficienter in duobus precedentibus
tractatibus de corporibus & signis. Determi
nat in isto de causis. Et diuiditur iste tractatus
in tres partes. Nam in prima parte ponit ra
bricam. In secunda prosequitur de ipsis causis
Ito tertia ponit ordinem librorum quos fecit
Durat prima usq. Quoniam utro & hage. Se
cunda usq. Dicitur est igitur & prius. Secunda
diuiditur in duas. In quarum prima inquit
ordinem quo debet procedere. In secunda p
sequitur de ipsis causis iuxta ordinem assigna
tum. Prima usq. Ito uenire uero. Prima diui
ditur in tres partes. In quatum prima inqu
rit ordinem comunem. In secunda inquit or
dinem proprium. In tertia inquit ordinē ma
gis proprium. Prima usq. Quoniam autem
& harum. Secunda usq. Cum igitur non sit.
Sunt ergo in lectione presenti partes quat
uor. Dicit ergo sic de prima. Cum sufficienter
sit determinatum de corporibus & signis sub
breuitate transeamus deinceps ad ordinem de
causis. De secunda dicit q. cum sint tria gēa
cūq. s. sanage: egrarum & neutrarum / p̄mū erit

Lectio. 12

Introduct.

Partio.

Sensus.

E. T. 70

Tex. co. 11

Thaddei

E

dicta. i. quasi dicat uere dixi / quia ista signa sūt
neutra quia omnia signa dicuntur neutra / que
modo declarant hoc / & modo contrarium / &
illa que dicta sunt / sunt talia . Alio modo pōt
legiūta q. sit additio ad superiora. s. q. posuer
rat signa / que non monstrabant manifeste di
gestionem / neq. manifeste indigestionem esse
neutra / & in tertio significato . s. creticas su
perfluitates. ¶ Quēadmodum denigratio digi
torum . h. signum est creticum. unde qñ pungi
tur signis digestionis significat salutem / & qñ
signis indigestionis significat mortem / & pro
pter hoc aliqui est sanum / & aliqui egrum / qua
lier aut hoc signum significet salutē / uel mor
tem / ponitur in . 2. lib. pno. ¶ Tales uere sūt
& cretice supfluitates. i. oēs cretice supfluitates
sunt signa neu. pno. in . 3. significato. ¶ Sed
de his q. quia idem signum numero deberet
esse sanum & egrum ad hoc ut sit neutrum in . 3.
at non p̄iorit id in supfluitate cretica. ¶ Ad
hoc dico q. idem signū numero apertius pōt
esse sanum & egrum / uerbi grā sit illud signū de
nigratio digitorum / si talis denigratio sit p̄ceden
tibus signis digestionis ipsa est signū salutis / &
illa eadem denigratio / si esset cum signis indi
gestionis esset signum mortis / quia idem signū
numero est sanum & egrum diuersis respecti
bus potestate consideratum. ¶ Dicitur est au
tem & E. i. de signis sumptis a superfluitatibus
& de omnibus signis creticis dictum est suffi
cienter libro de crisi. ¶ In libro de causis . i. in
libro de uirtutibus naturalibus / & de acci
denti / & morbo. ¶ Ego quidem longitudini
parcens. Hic imponit finem isti tractatui / &
excusat se. ¶ De comento dubitatur / quia po
nitur ibi q. a testiculis non ponitur signū sa
lutis uel mortis / sed longitudinis & breuitatis
morbi qd non uidetur / quia Hypp. 2. pronos
dixit q. si testes & uirga contracti fuerint mor
tem significant aut dolorem. ¶ Ad hoc rōde
q. a testibus potest dupliciter sumi signū. Vno
quidem modo / ut sunt membra generationis /
& hoc modo solum super lōga / uel breui egri
tudine significat. Vnde A uice. 2. quartū dicit q.
pollutio in morbi p̄incipio significat longum
morbum. Alio uero modo ratione influentie
quā illa membra habent a cerebro & corde / &
sic significat super morte uel salute. Et hoc mo
do accipit Hypp. in pronosti. qd probatur
quia Coment. dicit q. talis contractio signifi
cat regressionem neruorum uersus suum prin
cipium / qd est cerebrum. Et hec questio supra
etiam tractata fuit.

Text. 13 Secundo de causis sanis. ¶ De tertia dicit q
cum sane cause sint duplices scilicet conseruan
tes / & efficientes : prius est agendum de cau
sis sanis conseruantibus quia cause conseruan
tes sanitatem sunt priores efficientibus tempo
re & dignitate. ¶ De. 4. dicit q cum corpo
ra sana sint plura & cuilibet corpori debeat
sua causa / quia cū dī ad aliquid respectu tot
poris. Preterea oportet determinare de cau
sa conseruatiua corporis optime composicio
nis. ¶ Circa istam lectionem dubitantur. Pri
mo quedam generalia. Secūdo quedam spālia
circa istam. Generalia aut dubia sunt tria quo
rum primum est de ordine istius libri ad pce
dentes. Secūdo est uidere ad quā partem ar
tis spectet consideratio cāg. Tercium est de suf
ficiētia istius libri. ¶ De p disputatum fuit
circa principium libri in illo. §. Et est fm pri
mam rationem scia cāg sanag. Vnde ibi reg
ratur. ¶ De. 2. sic procedo / ut n. scia cāg tota
spectare ad praticam / quia oīs causa / de qua in
h lib. agit. G. aut est conseruatiua / aut curatiua /
aut preseruatiua / aut reductiua : & oīs tales cāe
spectant solum ad ptem medicine que est pra
tica. ¶ Ad prium. cān. que facit egritudinem
est de consideratione theoricā : qd patet. quia
Aui. & oīs authores in parte medicine theo
rica determinat de cāis / & morbo / & signis. sed
cā faciens sanitatem / cū sit p̄ia cāe faciet egr
tudinē : & p̄ior sit eadem disciplina / ut q
consideratio oīum cāum spectet ad theoricam.
¶ p̄ Circa principium li. dōm est q scia medi
cine prius est de cāis / & operatio prius est de
signis / & sic constat q consideratio cāg spectet
rōne scie ad theoricam. ¶ Preterea patet per
diffinitionem cāe. Dicit. n. Aui. fen. 2. q cā est
id qd primo est & c. ¶ Ad ueritatem istius
dubitationis oportet distinguere consideratio
nem theoricā / a consideratione praticā in me
dicina solum : quia in p̄ Aui. determinabo plenā
diciam fm oēm facultatem & artem / cum illū
librum glosabo / si deus uoluerit. Dico ergo q
cum ars sit circa fieri / sicut dicit ar. 2. poster. &
in lib. ethycoz in pluribus locis & in quolibet
fieri requirant duo extrema. l. extremum circa
qd est operandum / & extremum cum quo est
operand. & requiratur scia approximādi unū
ad alterum / sē istas duas cognitiones differūt
pratica & theorica. nam theorica dī cognitio
duoz extremoz. Scius circa qd est opand. & h
est corpus humanum cum oībus suis cōponen
tibus / & dispoibz : & in scia istoz cōprehen
ditur sūa reg. naturalium & annexag / & scia
morboz / & accitium / & aliquag cāg. Et dī co
gnitio eīus / cum quo agendum est circa corpus

hic dispositū / qualis est cognitio ciboz / potūz
medicinag / & ulz oīum rez nō naturalium in
qum cū ill. medicus operat. Est ergo theori
ca cognitio istoz extremoz : Pratica uero dī q
quā nos scimus approximare ista extrema ad
inuicem. l. p̄seruando & curādo approximādo
sūa similibz & p̄ia p̄ris. & hoc uult Aui. li.
p̄. fen. 1. c. p̄. cum dicit q theorica est scia p̄nei
piog / sed pratica est scia que docet modū & q
litem opandi. ¶ Hīs ergo premis facile
intelligitur qd / quia consideratio cāg / in qum
cadūt in naturā extremoz spectat ad theo. Et
in qum in modum approximandi ad praticā
Et similiter oīs qd soluitur. ¶ De. 3. sic pce
do / sū. n. insufficiens. quia debuit determinare
de cāis fm illas dīas. l. sū. & ut nō. & de cāis
sanis / egris / uen. ¶ Ad p̄rium. uidetur n. super
fluus quia causa ad aliquid dī. sicut dī in. c. p̄e
sentī / sed uno re hūoz noto cognoscitur alioz
quia unum definitur per alioz. sicut dicit dī
lectiustq̄ superfluit doctrina cāg / cum pateat
per doctrinam corpore. ¶ Ad hanc quēstionē
dico q. non fuit insufficiens neq. superflus. Qd
uero oppo. q. non determinat de cāis fm illas
dīas simpliciter / & ut nō. Dico q ipse deter
minat de cāis efficientibus / sanitatem & egris
dinem a generatione. Item cum determinat
de cāis conseruatiuis corporis optime sani. nū
tale corpus sit a generatiōe tale. possum dicere
q de eis determinat in hoc tradam. ¶ Circa
istam sic procedo. ¶ Transio uero dī. Quā
dam ponunt hunc transitum de libro signōz
Quidam uero sicut ego de libro xīoz quia nu
brica ut cōpetentius cōuenire sequentibus q
cedentibus licet utroq̄ dici possit. sūa bene.
¶ Qm uero dī. Hic uidetur ponere ordinē
talem. l. q. prius debet agere de causis sanis / q
egris / uel neu. ¶ Ad qd uidetur oppo. quia nul
lum ista pōit caput in quo agat de cāis egris
nam de conseruatiuis agit usq. ad manifestos
uero egros. Ibi agit de causis curatiuis usq. De
hinc. Ibi uero de preseruatiuis / & resūm
ptiuis usq. ad finem / & omnes iste cause sunt
sanę quare non agit aliōbi de causis egris
¶ Ad hoc dicunt quidam / q de causis sanis
agit usq. ad manifestos uero egros. Ibi uero
agit de egris usq. Dehinc. Ibi uero de neutris
Et uocant causas sanas que cōpetunt corpori
ri sano / & egras que cōpetunt corpori egro
& neutras que p̄petiūt corpori neutro. ¶ Hic
autem opinionem habeo pro falsa / quia repa
gnat textui Gale. quia Galenus in §. sequen
ti diuidit causam sanam in causam efficiētē
& conseruantem sanitatem / quia causa que de
betur corpori egro ut sanat / uocat ab eo sana.
¶ Item infra

Quinā me
dice faculta
tis pri con
gruat / cāg
p̄eplatio.

Sicut ista
cāg non
sūa p̄ia

In p̄
li. fen.

Tota

Tota

Nō sū

aliquā

uolunt

Item infra in illo cap. De hinc dicit qd omnis causa que corrigit malam dispositionem uocatur sana/talis ergo acceptio de causa egra non est fm artem. ¶ Dicitur est qd alr/q. qd agit simul de cāis sanis & egris non distinguitur per capla/nam ipse dicit qd eadem subiecto est cā sana & egra in ad aliqd/unde nō natura leses sunt cāe sane & egre diuersis respectib/ sicut infra qd docet curare corpus egrū pōit febrem accidi in humoribus putrefactis/ & sic facit mentionem de cā coniuncta. Itē infra de apostematibus facit mentionem de plenitudine totius corporis/ & sic loquitur de causa antecedente/patet igitur qd in li lib.agit de quo libet genere cāe/tū principalis agit de cāis sanis/ & per pūa agit de cāis egris. unde hoc ad/ uerbiū p nō dicit ordinem capli/ sed ordinē modi determinandi/nam per se & principali ter agit de cāis sanis/ & per accēs agit de cāis egris. ¶ Qm uero & harum. si cāe sanarum. ¶ Hec quidem conseruantes. i. cā sana diuiditur in cām conseruantem sanitatem/ & cām etiam efficientem sanitatem. ¶ Contra hanc diuisionem opp. qd uē mala diuisio / quia cā conseruans est cā efficiens/ut dē p cā. sen. s. ca. de istis medicinis. ¶ Ad hanc qōnem dico qd h uocabilem efficit dē 2^a generaliter & spāliter generaliter quidem dēin comprehendit / tam cām conseruantem/ q efficiētem / specialitū dēin dē solūmodo de cā alterante/ & hoc probatur supra/cap. de resolo. diffi. medicineri in illo. §. Sanum aut & egrum/ & neutrum. ¶ Sūe uero tpe & dignitate priores. ¶ Circa h qd. nā non ut q causa conseruans sit prior tpe/ q efficiens/ quia prius oportet aliquid efficere/ q effectum conseruare. ergo cā efficiens sanitatem est prior conseruante. ¶ Ad hoc rō. q duplex est cā efficiens sanitatem/ una. l. que efficit sanitatem sū am sbo / & h est uirtus generatiua/ que operata est in generatione corporis/ & talis cā efficiens bene precedit cām conseruantem Et est alia cā efficiens sanitatem / post lapsus/ & egritudinem/ & ista talis cā & precedit & sequitur cām conseruantem diuersis respectibus nam qn quis est sanus tunc competit ei cā conseruans/ & postq labitur competit ei cā efficiens/ & postquam est effecta sanitas / competit ei cā conseruans/ sed referendo ad eandem sanitatem cā conseruans simpliciter & uē prece dit/ quia corpus naturaliter dē sanum/ sicut supra de corporibus disputatum fuit. ¶ Hic at nō. qd illa cā efficiens sanitatem cum subiecto determinatum fuit supra de corporibus/ quia cōplexio & compositio sunt instrumēta uirtutis/ quibus ipa facit sanitatem. ¶ Per retereā qd

de hoc qd ipse dicit/ qd cā conseruans est dignior/ tibus cultio q efficiens/ qd non uē/ quia maior est actio efficiens/ q conseruans/ quia efficiens deducit alibi/ biliores. qd de potentia ad actū/ conseruans aut opera/ tur solum in ens actū. qd cā efficiens aliqd nouū inducit/ qd nō facit plenam/ ut potentior actio efficiens/ q cōseruans. ¶ Per retereā efficiens plus habet de natura actionis/ q cōseruare quia natura actionis est esse inter priā/ & natura actiōis est alterare subiectam materiam/ & nūllum hoc inuenitur in pseruante/ qd dignior ē cā efficiens/ q cōseruans. ¶ Per retereā cā efficiens uē magis necessaria/ quia natura magis cōnseruare corpus/ cum est sanum/ q possit curare/ re/ cum est infirmum/ quia natura in egritudine debilitatur/ sed in sanitate est fortis. ¶ Ad cōseruatium/ uē. n. q maior & fortior actio sit conseruare/ q efficere/ quia corpori pseruando/ cū sit tptatum sunt plura priā/ q corpori curando/ cū sit lapsus/ pluribus ergo agentibus resistit cā cōseruatiua/ q cā curatiua. ¶ Per retereā corpori sano/ necessaria inest cā inclinatio/ & alteratiua/ quia ab intrinsecis & extrinsecis inclinā ad alterationem/ sicut patet p cā. c. de etaribus/ & de necessitate mortis/ sed corpori egrotanti inest per intrinsecam habitudinem sanari/ quia naturaliter homo mo' ad sanitatem qn est infirmus/ & per extrinsecam habitudinem inest ei/ ut per quedam sanetur/ & p quedam peiores/ qd difficilius est pseruare/ q curare egritudinem curabilem. ¶ Per retereā actio pseruans est fortis/ cum circa sanum corpus/ sed actio efficiendi est circa corpus egrū/ ut habeat sanitatem/ sed nobilior est actio que est circa finem habitum/ q illa que laborat circa finem habendum / sicut nobilior est actus/ q potentia. ¶ Per retereā actio cōseruans est stare in puncto/ licet cum quadam latitudine/ sed actio curadi est reducere qd nō est in puncto/ qd difficilius est cōseruare/ q curare. ¶ Ad hāc qōnem dico qd cā cōseruatiua est dignior/ non quia fortior in agendo / neq quia pluribus agentibus prius resistit/ sed dē nobilior/ quia sua actio est circa rem nobiliorē. s. cū cā sanitatem habitam/ sed actio cū curatis est circa corpus egrum/ qd est ignobile/ & h. d. nē Io. de cāis/ dicit. n. q cāe efficientes sanitatem spectant ad egritudinem/ sed conseruantes spectant ad sanitatem. Et hac distinctione supposita potest ad obiecta facile responderi. ¶ Cum igitur non sit unum corpus. Ista corpora sunt duo / scilicet corpus optime sanum / & corpus pā. lapsus. Nam de causis que ista duo corpora cōseruant dicit infra. G. Com. uero uē aliter exponere/ ut intelligat illa corpora/ sūt sint oīa corpora que sunt inter

corpus optime sanum & corpus egrotum / & dicitur ista corpora esse, 4. scilicet corpus sanatum / & corpus sanum ut multum / & corpus sanum ut nunc / & corpus egrotatum / sed prior est melior est / quia, G. fin illum modum prosequitur. Quod admodum prius dictum est, supra de signis in illo cap. A. Iba qdem ipsa. Quia ibi facta est mentio de corpore optime sano / & corpore pae lapso. Vel aliter, sicut sit deum cap. de corporibus, ibi. n. diffinitum est corpus sanum. Secundum unumquodque eorum est conservatum. Hic monstrat author qd numerus casus est fin numerum corporum. Sed hic qd. n. qd sit possibile duo corpora numero conservari per eandem causam numero. Ad qd dico qd non / quia impossibile est duo individua esse sub eadem complexione / sicut dictum est p. cas. cap. de complexionibus / & sicut oportet duas causas esse diversas numero / licet conveniant in specie. Quoniam omnis causa in ad aliqd est, i. qd omnis causa dicitur relative ad corpus / unde fin numerum unius relatiuorum / oportet esse numerum alterius.

Et Tel. 4.

Tel. co. 6.

Inventionem vero earum

Res ipsius natura demonstrat. Si enim esse impassibile & immutabile corpus & semper maneret in optima compositione: tunc nihil indigeret arte pstituentem ipsum. Quoniam nam vero imutatur & corrumpitur & convertitur non servans quam habuit ex principio consistentiam: procuratone fin hoc indiget. Secundum hoc igitur quot modis alteratur corpus: totidem & genera procuratorum habebit: hoc est conservantium causarum. Que manifesta sunt tam ex his que dicta sunt ut corrigentia ex genere acciderit existere. In eo vero quod velociter faciunt correctiones priusquam simul occurrat lesio non pre-servativa a futuro malo appellata sunt a medicis sed servantia presentem consistentiam. Alteratur igitur corpus a quibusdam ex necessitate: a quibusdam non ex necessitate. Dico autem ex necessitate quidem quibus impossibile est ipsum non approximare. Alii sunt que non ex necessitate: ut gladius / bestie / & homini. unde dico autem conservativam persistere circa proprium genus casus & non circa. Inventionem vero & circa duo generis.

Tel. co. 8.

inveniri inveniuntur & comedere & bibere & vigilare necessarium est et. Si autem vero & bestis non necessarium est ut. Unde in priori quidem genere causarum circa corpus ars con-sistit circa secundum vero nequaquam.

Postquam. S. inuestigavit

ordinem fin qd intendit procedere de causis Invenit. Et dividit hec pars in. 2. in quas prima de terminat de causis conservantibus. In. 2. de causis efficientibus. Prima usque. Ad manifestos ut egros. Prima in. 2. Nam primo agit de causis conservantibus in generali. Secundo in speciali. Prima usque. Quot igitur ex necessitate. Prima in. 4. In quarum prima dat necessitatem inventionis casus conservantium. In. 2. ostendit ex predictis numeris causarum conservantium esse equalem numero causarum permutantium. In tertia interdicat quandam dubitationem. In. 4. diffinitur in causis ad hoc ut eliciat aliquas conservatores interdicat. Prima usque. Quot igitur modos Secunda usque. Quod admodum iam ex his. Tertia usque. Alteratur igitur corpus. Sunt igitur in presenti lectione partes. 4. Dicitur ergo de prima qd natura corporis optime compositionis monstrat nobis necessarias esse causas conservativas ipsius. quoniam si corpus optime compositionis non pateretur nec mutaretur. Intra sua optima compositio maneret firma / non indigeret arte conservante ipsum / sed plenum est quoniam corpus & ratione cause intrinsece & extrinsece permutatur / & sic hanc bonitatem / quam generatione habet conservare non potest / igitur indiget conservantibus causis. De secunda dicit qd ex predictis patere potest qd non merus casus: conservantium ipsius corporis optime compositionis / est equalis numero causarum permutantium ipsum. De. 3. dicit qd per ea que sunt dicta videtur qd dicte cause homini non debeant dici conservativae. Imo potius pre-servativae / sed non sic est. nam inquit velociter corrigunt / & prius corrigunt qd sibi lesio occurrat / non sunt appellande dicte cause pre-servativae / sed sunt dicende conservativae. De. 4. dicit qd causatum alterantem corpus / alie sunt que de necessitate alterant corpus / sicut lex res non naturales: sicut dormire & vigilare &c. nam his impossibile est corpus humanum non approximare. Alii sunt que non ex necessitate: ut gladius / bestie / & homini. unde dico autem conservativam persistere circa proprium genus casus & non circa. Inventionem vero & circa duo generis.

duo querunt. Primum est an conseruatio cor-
poris optime sani sit possib. Scdm ē an sit necia
De primo sic uidetur enim esse impo. qd
corpus humanum semper est alterabile / nec
pōt stare in eodem sicut dicit Hyp. in illo aff.
In exercitaneibus ad sūmum. & G. 6. de regie
san. & Ari. in lib. de mor. & uita. dicit. n. qd oīa
sunt in motu / & corrūpū / & fīnīū. Pre-
terea si aliquo tpe possit cōseruari / tunc oī tpe
pōt cōseruari / quia non est maior ratio / qd cō-
seruetur in uno tempore / q̄ in alio. ergo si cō-
seruetur / nunq̄ morietur. Preterea. G. exp̄
sedic̄ p̄ de regi. san. qd regimē sanitatis non
datur nisi sanitate habente latitudinem / & nō
de ueta sanitate. Ad cōtrarium / si n. cōser-
uari non possit / tunc non esset de ipso ars cō-
seruatiua. Preterea omne qd pōt multum
labi / pōt labi parum / sed corpus humanū pōt
labi multum / ergo pōt parum labi / sed parum
labi est cōseruari. ergo corpus tale pōt con-
seruari. Ad hoc dico qd tale corpus est con-
seruabile / fm qd medicus accipit cōseruari / nō
dī dupliciter cōseruari. Vno quidem modo.
qd cōseruetur in eodem puncto sui status. ita
qd non recipiat mutationem fm cursum etatū
& hoc modo nullum corpus est cōseruabile.
Alio modo dī corpus cōseruari. qm̄ mutatur
sōlūmodo fm mutationem necessariam factā
per calorem naturalem / & p̄ approximationē
reī nō naturalium inēuitabilem / & quo ad h
dī cōseruabile / & sic accipit medicus / & hoc
est qd dixit. G. supra de mūcolis dicit. n. qd satis
est si prohibeat quis non cito sicari membra
spermatica / & hoc uidetur uelle Au. lib. p̄ sen.
3. cap. p̄. Vel dī qd duplex est optima com-
positio. Vna quidem quo ad sensum / que ha-
bet latitudinem / & est alia quo ad intellectū
que pūctualis est. De prima loquitur hic Gal.
& non de secūda / & hoc probat authoritas su-
pra adducta per librum de regi. san. De 2.
sic procedo / uidetur. n. qd non sit necessarium
cōseruare tale corpus. quia ipsum per se ip-
se cōseruat / eo qd oīa res non naturales sūt ei
approximande fm suum appetitum / ut infra
patebit / sūas. n. appetitus cum sit oīmodo per-
fectus / nō est necessarium sibi mēsurare res nō
naturales. qm̄ per se ipsum sibi mensurabit.
Preterea forti uirtuti nil resistit / sicut dicit
Gal. in com. illius affo. 7. partiole. Quibus in-
ter renes & uentrem. Sed corpus optime com-
positionis habet uirtutem fortissimam. igitur
ipsum nihil pōt immutare ultra debitum sue ne-
cessitatis / non igitur est necessaria cōseruatio.
At cōtrarium habetur per Au. c. de etat.
& de necessitate mortis / & per. G. his. Ad

hanc qōnem dico qd cōseruatio est necessaria
corpi optime sano. Ad argumētum p̄mum
qd probat cōtrarium dic qd licet appetitus ta-
lis corporis q̄tum est de se / non sit nisi ad ne-
cessaria / tñ quedam res non naturales possunt
permutare tale corpus / ultra q̄ expedit / sicut
aer qui approximatur aliqui sibi & calidior &
frigidior / qd contingat. unde ad remouendum
distemperantiam aristoporet uti arte cōser-
uatiua indinādo alias res nō naturales. Ad
cōtrarium complexionis eius / ut dī infra in
eillo. Quemadmodum in hīs considerationi-
bus. Item hoc ipsum qd est in cibis & potibus
& somnis / & uigiis / ut debet sequi appetitū
illius / de arte est cōseruatiua illius / nescit enī
quis habens corpus t̄parum. Vtrum in talibus
debeat sequi appetitum / uel non / & ideo indi-
cunt arte docente ipsum sequi appetitum suū.
Ad scdm dico qd qm̄ Gal. dicit qd forti uir-
tuti nihil resistit non debet hoc p̄cisē intelli-
gi / ut nihil nature forti possit nocere / sed de-
bet intelligi / qd ipsa facit mirabiles & subiles
operationes / que per artem nullo modo fieri
possint. Rei ipsius natura &c. Hic querit̄
quid debeamus intelligere per naturam ipsius
rei. Ad hoc respon. qd debemus intelligere
ēntiam & constitutionem ex elementis alte-
rantibus & mutantibus / & per se inuicem / &
per res exteriores ipsius excessus humāli. Ideo
humanum corpus non est stabile / quia natura
eius est constituta & confecta ex elementis ha-
bentibus contrarietatem ad res extrinsecas / &
simile uerbum ponit Gal. infra de cūta solute
continui. compositio / & in comit. illius afforif.
Vbi cibus & in com. illius. Quocumq̄ ex plen-
titudine. Et de ingenio sani. lib. 3. cap. primo.
Si enim esset impassibile. Hic probat au-
thor qd natura ipsius rei probat inuentionem
eiusdem. Et not. qd tria attribuit author cor-
pori optime sano. Vnum est qd ē passibile. Ali-
ud est qd est mutabile. Tertium est qd non sem-
per permanet. Et primum quidem dixit pro-
pter mutationem / quam habet corpora opti-
me sana ab extrinsecis. Secundum aut dixit / p̄
pter mutationem / quam habet ab intrinsecis.
Tertium autem ponit / ut totum & resiliens
ex hīs duobus / & tetigit primum / cum dixit.
Et impassibile. Secundum cum dixit. Et im-
mutabile. Tertium cum dixit. Et semper manet
optima compositio. Preterea queritur. quā
ut eadē sp̄ re dicit optimam compositionem non sem-
per manere / cuius cōtrarium dixit supra de & p̄durec̄ /
signis in illo capitulo. Exeuntibus igitur cor-
poribus sanis. Preterea non permanere in re
ut uero eodem / non facit necessitatem artis cōser-
uatiue.

Quid nam
p̄ ipsius rei
naturā au-
diendum.

uariet quia impossibile est corpus manere in eodem sicut probatum est supra de signis corporis optimae compositionis. ¶ Ad hoc responsum dupliciter potest intelligi non permanere in eodem/uno quidem modo/et corpus non potest maneat in eodem puncto sue dispositionis. si quod nulla recipiat uarietatem sive fluxum etatis/ nec sive approximationem rerum non naturalium/ & propter tale non permanere in eodem non est inuenta ars preseruationis/non enim potest ipsum prohibere ab ista mutatione/sicut uult Galienus lib. de regimine sanitatis/Dicit enim expresse quod optima compositio non fiat in uno statu nec in uno momento temporis Alio uero modo dicitur non permanere in eodem/quoniam corpus non potest permanere potest sed recipit maiorem lapsum/ quod sit suus lapsus naturalis. Et hoc nihil aliud est/ nisi intensio eius/ quod est non permanere in eodem quantum ad necessariam mutationem/ & ad tale non permanere in eodem prohibendum est inuenta ars preseruationis. ¶ Arte constituitur. id est preseruat. ¶ Quoniam uero innovatur & corrumpitur/ & conuertitur. ¶ Et notandum quod si ponuntur tria correspondetia tribus uocabulis supradictis per primum. Nam ubi dixit superius Impossibile hic dicit. Corruptur. Et ubi superius dixit. Semper maneret in optima. Hic perpositum dicit. Conuertitur non seruans quam habet/ Et ubi superius dixit immutabile/ hic dicit inmutat. ¶ Secundum hoc & per curationem indiget. Indiget arte/que procurat conseruationem/ ne alteretur & corrumpatur/ & conuertatur ultra potiam resistendi. ¶ Circa istam demonstrationem Galienus forte dubitabit aliquis quod uidetur argumentari a destructione antecedentis cum dicit si non esset impossibile/ & c. ¶ Ad quod responsum quod arguitur a destructione antecedentis/ bene tenet in terminis conuertibilibus/ & hic sunt termini conuertibiles/quoniam corpus esse impossibile/ & non indigere arte conseruante conuertuntur. ¶ Et notandum quod cause que faciunt istud corpus passibile & mutabile sunt duplices/que dam enim earum sunt extrinsece/ & quedam intrinsece/ Intrinsece itaque sunt duplices/quedam enim earum sunt generales/ & radicales/ puta qualitates elementorum in mixto/ que contrarie reperiuntur/quoniam ex contrarietate istarum qualitarum semper remanet actio & passio in corpore mixto/ ita quod elementa uiolenter adunata sunt sub forma corporis mixti puritatem causae celestium. Alie uero sunt particulares/ & consistentes/ & iste sunt multe/ quarum una est calor igneus semper consistentens humidum radicale/ alia est impotentia nature circa nutrimentum. Non enim potest natura sic operari circa nu-

trimentum/ ne inde pueniant superfluitates. Cause uero extrinsece sunt/ sicut aer labor animalis/ & corporeus & similia/ & hoc dictum est per Auiennam. sen. 3. lib. primo/ & in regali dispositione capite de necessitate mortis/ & hoc idem dicitur primo de regimine sanitatis a Galieno. ¶ Quot igitur modos alteratur. Hic percludit modos causarum conseruantium esse euales modis causarum alterantium/ & bene sequitur ex predictis talis conclusio/ quia si alteratio est causa/ quare corpus indiget arte conseruationis/ sequitur quod tot sunt modi resistendi illi alterationi/ quot sunt modi causarum facientium eam cum effectus debeat esse proportionatus sue causae. ¶ Circa hoc arguitur qui & quot sunt illi modi alterandi corporis/ Et que & quot sunt genera causarum/ que resistunt illis modis alterandi. ¶ Ad hoc responsum debetur in lectione sequenti. ¶ Et notandum quod hoc uerbum alteratur/ hic positum/ generalius accipitur/ quod in §. precedenti/ comprehendit enim omnem mutationem corporis/ sive per intrinsecas/ sive per extrinsecas fiat. ¶ Que manifestum est/ & c. In remotione huius dubitationis/ sic proceditur/ quoniam primo ex supradictis inferri debet rationem. In eo uero quod uelociter/ ibi ponitur responsionem. ¶ Ex his que dicta sunt. ¶ Hic queritur quomodo ex supradictis sit manifestum quod ista genera causarum dicantur de genere causarum corrigentium. ¶ Ad quod respondetur/ est quod hoc modo est manifestum ex supradictis quoniam monstratum est in precedentibus quod causa conseruatiua/ debetur corpori alterabili ad hoc ut prohibeat causas alterantes/ ne alterent corpus ipsum/ & sic causa conseruatiua prohibendo causas alterantes/ preseruat egepus ab egritudine futura/ quod ista causa conseruatiua ut esse preseruationis/ eo quod a futura egritudine preseruat. ¶ Corrigetia genere accipitur in istere. Hic notandum quod corrigere est generale ad ista tria conseruare/ preseruare/ & curare/ in proprie conseruare non debet nisi respectu eius quod effectum est/ improprie uero respectu eius/ quod est futurum. Re autem facilius corrigimus dupliciter. Vno quod modo corrigimus illud/ prout sensibiliter ledit operationes/ & talis correctio appellatur cura proprie dicta. Secundo uero corrigimus illud quod non sensibiliter ledit operationem ad huc/ sed ledit mediocriter/ & est lesus sensibiliter in futuro/ quale est corpus neutrum. Tercio uero modo corrigimus per lapsum/ quod adhuc est sanum/ reducendo ipsum ad optimam dispositionem. Istis igitur tribus modis propriedicimus corrigere/ quoniam remouemus aliquid factum/ nam remouemus egritudinem/ aut neutralitatem/ aut per lapsum. Corrigere uero uero minus

nū ab actis
abnegatōe
recte Gale
concludat.

ro minus proprie dictum refertur ad futurum / hoc autem futurum dupli. consideratur . Vno quidem modo per uiam augmenti . Alio uero modo per uiam generationis : per uiam qui / dem augmenti hoc modo . Nam corrigendo corpus egrum prohibemus augmentum egritudinis / & corrigendo corpus neutrum prohibemus augmentum neutralitatis . sine fiat egrum / & corrigendo corpus pax lapsum prohibemus augmentum illius parui lapsus . sine fiat neutrum / egrum . His igitur tribus modis corrigendo quod factum est prohibemus futurum / ne augmentetur . quod factum erat : Per uiam autem generationis corrigimus corpus sanum / quia cōseruando eius sanitatem prohibemus egritudinis generationem / & ista est minus propria significatio eius quod est corrigere / quoniam nil mutando prohibetur quod futurum est / sic ergo patet qualiter cōcorrectio / dicitur de cōseruatione p̄sentis & p̄f̄ti . ¶ In eo . n . q . uelociter correptiones faciunt : priusquam simul occurrat lesio . ¶ Circa hoc opponitur quod cum istud corpus sit optime sanum / nihil corrigimus in eo / eo quod nihil ab eo remouemus . ¶ Ad quod r̄s . q . correctio non dicitur respectu presentis dispositionis male / sed respectu future quod prohibetur / sicut patet in premissa distinctione . Vel dic quod quis hoc corpus sit optime sanum / nihilominus tamen aliquos defectus paruos habet indigestione / uel expulsiōe superfluitatū / uel qualibet alia alteratione intrinseca / uel extrinseca quos remouemus . ¶ Preterea quod / quod est dicere prius quod simul occurrat lesio . ¶ Ad quod r̄s . q . dupliciter potest intelligi . Vno quidem modo / quia in corpore optime sano semper agere / gregatur aliquid / uel fit aliqua alteratio / que indiget remoueri / que si remoueatur antequam faciat impressionem / tunc dicitur fieri correctio / antequam lesio simul adunetur cum illa causa . unde nihil aliud est dicere / nisi cum remouemus aliquas causas que corpus possunt ledere / antequam eis fiat lesio . Alio modo potest exponi / ut dicamus fieri correptiones / antequam simul occurrat lesio quod prohibemus futurum malum / solum per conseruationem dispositionis presentis bone . unde lesio non adunatur cum illa bona dispositione . ¶ Non preseruantia futuro malo appellata sunt / sed conseruantia presentem conseruantia . Cuius est / quoniam iste casus duo faciunt / quod unus . scilicet . denotatur magis ab eo quod per se operantur . ¶ Alteratur igitur corpus a quibusdam ex necessitate . Hoc autem est expositum per ea que dicta sunt supra de cibis . ¶ Ex necessitate quidem quibus impossibile est ipsum non approximare . ¶ Queritur nunc quid hoc distinctio competat cuiuslibet rei non naturalis &

uidetur quod non / quoniam illud cui impossibile est non approximari corpus nostrum / semper & quotidie approximatur corpori nostro / sed ei bus & potus non semper / nec continue approximantur corpori nostro / nec inanimato / nec repletio . ¶ Ad hoc respon. quod hec distinctio est uera de qualibet re non naturali . tamen debet intelligi secundum totam uitam animalis . non enim potest aliam finem totam uitam sine approximatione eorum . ¶ Vnde in priori genere causarum circa corpora artificio conficitur . Hic ponitur / quod ars cōseruatiua sanitatis consistit circa ea que immutari contingeret . ¶ Sed non uidetur . quoniam ea que de necessitate mutantur non possunt prohiberi . ea uero que mutantur contingenter possunt prohiberi & mutari . ¶ Ad hoc responde quod ea que de necessitate alterantur / non possunt prohiberi / quin alterentur . sed prohibentur a cōtitate operationis superflue . Vnde dictum fuit supra quod sanitas est / ut prohibeat aliquis membra spermatice non cito sicari . ¶ Preterea gladii & bestie / & his similia sunt cause primitiue egritudinis / ergo debet conseruator sanitatis cōseruare gladios & bestias / & his similia . ¶ Preterea balnea & mutationes / & his similia sunt causa p̄sentis sanitatis / & tamen non approximantur corpori de necessitate . ¶ Ad primum r̄s . q . gladii & bestie & his similia cōsiderantur a medico curante & non conseruatore / quoniam artificiale est docere / quod homo cōseruet se a gladiis & bestiis / sed non est in artifice sumere curationis ingenium ab illis causis extrinsecis . ¶ Ad secundum dico quod balneum & fricationes / licet non sint principaliter de rebus non naturalibus . tamen adnectuntur exercitatio balneum & frictio / sicut dicitur infra de causis resumptiuis / unde mediante exercitio de necessitate approximantur corpori balneum & frictio .

¶ Not igitur ex necessitate alterationia sunt corpus diuidentes secundum proprium unumquodque eorum aliquid genus causarum salubrium inueniamus . ¶ Est igitur unus quidem ex continente nos acre . Alterum vero ex morione & quiete : & totius corporis & secundum partem . Tertium vero ex somno & uigiliis . Et quartum ex his que offeruntur . Quin tum ex his que egeruntur & retinentur . Sextum ex anime passionibus . ¶ Sub his enim omnibus necesse

turales quibus abstinere non possit

Ani rebus non naturalibus circa corpus possit

Nū de gladio & bestia / ars tuenda ualitudinis . Et an necessaria in conseruatione sanitatis / & tamen non approximantur corpori de necessitate . ¶ Ad primum r̄s . q . gladii & bestie & his similia cōsiderantur a medico curante & non conseruatore / quoniam artificiale est docere / quod homo cōseruet se a gladiis & bestiis / sed non est in artifice sumere curationis ingenium ab illis causis extrinsecis . ¶ Ad secundum dico quod balneum & fricationes / licet non sint principaliter de rebus non naturalibus . tamen adnectuntur exercitatio balneum & frictio / sicut dicitur infra de causis resumptiuis / unde mediante exercitio de necessitate approximantur corpori balneum & frictio .

Tex. co. 9.

Tex. 4. 10.

Tex. 4. 11.

est corpus quodammodo dispositum. Sub continente quidem aut calefactum: aut infrigidatum: aut humectatum: aut siccatum: aut per oppositionem eorum aliquid patiens: aut secundum totam substantiam alteratum totum. **¶** Ex motione vero et quiete immoderatis utrisque existentibus: aut calefactum: aut infrigidatum: aut siccatum: aut humectatum: aut secundum compositionem eorum aliquid patiens.

Text. 12.

Text. 13

Text. 14

Text. 15

Text. 16.

Text. 17.

Text. 18.

Text. 3:

Introduct.

Partitio.

¶ Ita vero ex somno et vigilia necesse est pati ipsum secundum eandem rationem. **¶** Et ex his que offeruntur. **¶** Aut egeruntur: aut retinentur. **¶** Et ex anime passionibus. **¶** Omnia enim hec hec quidem manifeste: hec vero per medias causas alteratur corpus. **¶** Et corrumpunt salutem separatim per singula in salubrum causarum negotio.

In precedenti parte de tertio ait Ga. de causis conservantibus corpus optime sanum in generali. Nunc vero de terminat in speciali. Et dividitur hec pars in duas: In quas prima inuestigat quedam principia illarum causarum conservantium. In. 2. docet illas causas adaptare ad corpora conservanda. Durat prima usque. Quantum ab his considerationibus. Prima in duas. In quarum prima inuestigat author principium materiale causarum conservantium. In. 2. principium formale. Prima usque. Hec igitur omnia nunc dicta genera. Principium autem materiale causarum conservantium est hoc: quod cause conservantes secundum numerum sunt sex. Et in inquisitione huius principii sic procedit: quoniam primo ponit maiorem propositionem. Secundo ponit minorem cum sua probatione et explanatione: conclusio nem autem subaudit. Ut fiat talis demonstratio quot sunt cause alterantes corpora de necessitate: tot debent esse cause conservantes ipsum. Sed cause alterantes de necessitate sunt. 6. res non naturales: ergo cause conservantes debent esse sex numero. Prima durat usque. Est igitur unus ex continetis et c. Secunda pars dividitur in. 4. in quas prima enumerat alterantia de necessitate. In. 2. ostendit ea esse alterantia. In tertia distinguit modos alterandi. In. 4. mittit nos pro sufficiente doctrina vel determinatione ad librum de regimine sanitatis. Pri-

ma usque. Sub his omnibus. Secunda usque. Omnia autem si quidem manifestum. Tertia usque. Summum est autem. **¶** Sunt igitur. 5. partes in lesione presenti. **¶** Dicit ergo de prima: quod nos dicimus videntes quos sunt illa que alterant corpus de necessitate ioveniamus secundum unumquodque illorum aliquid genus causarum conservantium. **¶** Deinde dicit quod alterantia corpora sunt. 6. quorum primum est aer. Secundum quietes et motus. Tercium somnus et vigilia. 4. cibis et potus. 5. inanitas et repletio. 6. accidentia anime. **¶** Deinde dicit quod bene dictum est ista. 6. alterare corpora de necessitate: quoniam per omnia si necessarium est corpus calefieri: aut infrigidari: aut humectari: aut exsiccari simpliciter vel compositis: et secundum partem: et secundum totam substantiam. Item ex somno et vigilia necesse est ipsum corpus alterari secundum quod dictas qualitates. Item ex motione et quiete existentibus: utrisque immoderate necesse est corpus: aut calefieri: aut infrigidari: aut humectari: aut exsiccari vel simpliciter vel compositis: et simpliciter intelligitur de cibo et potu et in iniectione et repletionem et accidentibus anime. **¶** Deinde dicit quod ista. 6. genera causarum sunt alterantia corpora et corrumpunt salutem duobus modis. scilicet manifeste: et per manifestas causas. **¶** Deinde dicit quod de istis alterantibus corporum de necessitate est determinatum in libro de regimine sanitatis. **¶** Littera sic legitur. Quot igitur: et c. Hanc maiorem propositionem sue demonstrationis hic assumit ex supradictis: condonat enim eam supra in illo. 5. Secundo quod igitur modos. **¶** Circa hoc queritur. Nihil alterantia corpora ex necessitate alterent continue: nec ne. Et videtur quod continue: quoniam inter ipsa et corpus nostrum: inveniuntur semper ille tres conditiones: que requiruntur ad hoc: ut unus agat in alterum. scilicet fortitudo agentis: preparatio patientis: et tempus sufficiens ad agendum: sicut dicitur. 2. de accid. et mor. et p. can. fen. 2. doctrina. 2. cap. p. Igitur semper alterant corpus nostrum. **¶** Preterea omne permutans de necessitate: permutat continue: quoniam illud quod necessarium est non recipit interpositionem: Sed hoc de necessitate permutant. Sicut dicit littera igitur permutant continue. **¶** Preterea quocumque existentia contraria sunt per se sibi occurrunt: continue se permutant: Sed res non naturales semper occurrunt corpori nostro: et sunt illi preter igitur se permutant per se. **¶** Ad primum sic conclusum non fit passio sicut dicit Avic. lib. p. fen. 4. cap. p. Sed corpus humanum est affectum cum rebus non naturalibus: igitur ab eis non patitur continue: nisi quoniam magnam distemperantiam recipiunt. **¶** Preterea Gal.

terra Gal. dicit in primo elementorū q̄ omne
compositum ex rebus multis / non euacuatur
quin ille res ex quibus componitur / sint rema-
nentes s̄m dispositionē unā a qua nō recedūt
semper / sed corpus humanum est compositum
ex partibus multis qm̄ ex 4. elementis & ex 4.
generibus membrorū. Igitur elementa & mem-
bra componentia homine m̄ semper remane-
bunt s̄m unam dispositionem / a qua non eua-
cuantur / igitur corpus humanum est in alte-
rabile per res nō naturales. ¶ P̄ reterea nullus
est continuus motus / nisi motus circularis sicut
probatum est. q̄ Philosophorum / cum igitur altera-
tio non sit motus circularis / nō poterit esse cō-
tinua in aliquibus corporibus. ¶ Ad hāc que
sionem respon. q̄ res non naturales omnes s̄
m̄ accepte / continue corpus permuat / sed
accepte separate non permuat corpus / que
libet earum continue / eo q̄ non continue ap-
proximant / sicut diximus in cibo & potu & q̄
būdam aliis / sed aerem & somnū & uigiliam
& motum & quietem credo continue alterare
corpus : Et ex hiis uerbis potest responderi
ad argumenta que probant q̄ continuo per-
mutat corpus : Nam ex parte uerum concludi-
t. ¶ Ad argumenta uero que probabant
contrarium sic respondeo . Et primo ad pri-
mam & dico / q̄ illa propositio / que dicit a cō-
suetis non sit passio debet intelligi comparati-
ue & in corpore susceptionis consuetudinis / pati-
tur enim corpus animalium sensibiliter a sibi
p̄sens / sed a consuetis minus patitur / q̄ dissuetis
Vnde dicimus ex hypotesi q̄ si aliis homo qui
nunq̄ fuit permutatus a rebus non naturali-
bus / & denouo approximentur sibi / multo ma-
gis permutabitur per eas / q̄ corpus consuetum
ab eis / & hoc uult cū dicit Hyp. Quercunq̄ ex
multo tempore continua. Vel dic q̄ generalia
permuat / que non possunt euitari / non di-
cuntur facere cōsuetudine / sicut accidit in certa
specie illorum. ¶ Ad 2. dico / q̄ uerbum. G. de
beris modo intelli. s̄ componentia aliquod cō-
positum semper conseruare aliquid in ipso
composito de natura propria / quā habebat pri-
mo / tñ facta est additio sup̄ illas partes gratia
compositionis. Verbigra ut si fiat domus ex la-
pidibus & lignis / & domus est talis figure / &
talis coloris / & talis substantie / semper opor-
tet quādiu domus durat habere talem disposi-
tionem / que reperitur in tota domo / & nō de
beet intelligi / q̄ nulla prius possit uariari abso-
lute loquendo / q̄ aut sic debebat intelligi / patet
per Galib. ¶ Aut dic q̄ uerbum. Gal. debet
intelligi quā ad compositionem rei ex parti-
bus organicia. ¶ Ad 3. dico / q̄ alteratio facta

pet res non naturales / non continuatur in cor-
pore humano / quā ad unam sp̄m alteratiōis
sed quo ad multas / qm̄ corpus non semper ca-
lescit / aut frigitur / aut humectatur / aut exsiccat
per eas / sed aliqui calescit / & aliqui infrigidatur
& aliqui humectatur / aut exsiccat per eas : &
hoc modo continuatur alteratio. ¶ Vel dic q̄
qm̄ Ari. dicit nullus motus est continuus / nisi
circularis / dixit hoc per comparisonem ad alii
quos motus locales / qui non sunt circulares.
¶ P̄ reterea potest queri que res non natura-
lis magis permuat corpora : & uidetur q̄ aer
magis permuat corpus / q̄ quelibet alia / quoni-
am immediate ad cor transit / & qm̄ continue in-
trat & exit per anhelitum . unde mutat in co-
sp̄m & humorem. Item mutat corpus exteri-
us petendo per oēm porum corporis / nulla au-
tem res non naturalis habet sic corpus undiq̄
permuat. ¶ P̄ reterea aer non solum habet
mutationem sacre in corpus ratione comple-
xionis sue / sed ex parte cōpositionis oīum ele-
mentorū & corporis celestis / nam in aere im-
primatur complexio & ignis & terre & aque
& imprimatur in eo uirtus celestis / per quā cor-
pus alteratur. ¶ P̄ reterea inestimabilis appro-
ximatur corpori nostro / q̄ alie res non natura-
les. q̄ fortius permuat. ¶ P̄ reterea uidetur
q̄ cibis & potus magis debeat imutare / qm̄ ci-
bus est materia humorum / & mēbrorū / & sp̄ri-
tuum / in quibus sunt oēs egritudines & muta-
tiones. ¶ P̄ reterea dicit I. sac. in dietis q̄ ma-
gis agit compositum in compositum / q̄ simplex
incompositum / sed cibis & potus est compositus
aer simplex. q̄ & c. ¶ P̄ reterea aer opera-
tur per solam qualitatem / cibis aut & potus p̄
qualitatem & materiam / & formam specifi-
cā igitur magis alterat. ¶ P̄ reterea uidetur q̄ in-
anitio & repletio alterent magis / qm̄ ex eis si-
unt egritudines & egr. cure / plus q̄ per al. res
non naturales. unde Plato definiuit medicinā
esse additionem & detractionem / sicut dicit Co-
lib. setag. ¶ P̄ reterea uidetur q̄ exercitium
magis imutet / dicit Aul. p̄ cas. sen. 3. c. de ex-
ercitio / q̄ platinum regiminis nostri corpori-
ris sit p̄ exercitium. ¶ P̄ reterea nos uidemus
q̄ exercitium alterat membra & sp̄ritum / &
humores alteratione magna / excusat. n. corpus
ab egritudine materialī / sicut dicit Aul. p̄ cas.
c. de exercitio. ¶ Ad hanc questionem respō-
deo q̄ aer magis permuat corpus / q̄ quelibet
res non naturalis pp̄ 5. causas / quare una est q̄
immediatus operatur q̄ alie. & alia est quia ma-
gis continue est. 3. est quia ipse est magis uaria-
bilis a pluribus causis. Et hoc significat. G. ista
qm̄ docuit contraponere aerem omnibus aliis

Quenam e
nō natura-
libus rebus
pmuatius
magis sit
cor potius.

Decem

etibus non naturalibus in regimine corporis/
4. causa est: quia aer nō solū mutat corpus p se/
sed etiam mutat ipsum / mutando illud quod
comeditur & bibitur: nam qñ corrūpitur aer/
corrumpuntur omnia uegetalia: & alia: que ip
sa comedunt: & homines: qui uestiuntur & ani
malibus & uegetabilibus: ut habetur pmo can.
sen. 2. doctrina. 2. cap. 7. Quinta uero causa est
qm̄ per aerem fit mutatio uniuersalis & parti
cularis: per particularem aut̄ intelligo mutatio
nem fm̄ quā generatur talis: uel talis egritudo/
per uniuersalem aut̄ intelligo duplicem muta
tionem. scilicet dentalem / ut qñ fit epidimia: est
enim epidimia morbus cōs in eodem tpe mul
tis contingens hominibus: sicut uult Com. lib.
epidimiae & Galen lib. regiminis in prohe
mio. Item mutationem naturalem dico fieri
per aerem: sic fit mutatio per regiones: nam p
diuersitatē aeris in regionibus fit maxima di
uersitas in hominibus / & ex parte anime / &
ex parte corporis: sicut dicitur in 2. lib. de aere
& aqua: & q̄ plus est mutantur etiam etates p
regionē. Vnde ptingit senium post 30. annos
in terra nigrorum: ut dicitur primo can. sen. 2.
doctrina. 2. caplo. 1 r. Et forte sunt alie cause/
preter istas. 5. Sed iste sufficiunt. ¶ Ad argu
menta uero que phant: q̄ cibus & potus ma
gis: & ad alia que sunt de inanitione & reple
tione: & exercitio facile est respondere per ea
que dicta sunt. ¶ Est igitur unum ex continē
te nos aere. ¶ Queritur: quare nō dixit: unū
est aeris: dixit unum ex continente nos aere
¶ Ad qđ rōde q̄ non est ibi uisutrum dicat
unum est aer: uel unum ex continēte nos aere.
Vel dic q̄ multa comprehenduntur sub aere:
sicut oīa tangētia corpus exterius. ¶ Preter
ea qđ: quare solus aer inter alia cōtra fuit res nō
naturalis. cum oīa elementa sint res naturales.
¶ Ad qđ rō. q̄ h̄ ideo fuit: quia oīa elementa
approximantur corpori nostro mediante aere
& aer recipit mutationem oīum aliorū elemē
torū. ¶ Quā ex hīs que offeruntur. Hic p ob
lata debes intelligere oīa quecūq; comeduntur.
¶ Ex hīs que egeruntur & retinentur. Hic
per egesta & retenta solum debes intelligere qđ
comeditur & bibitur: & eorum superfluitates.
¶ Aut per partes. Hoc dupliciter intelli gi po
test: uno modo ut per partem intelligat aliqd
membrum: puta manum aut pedes. Alio uero
modo: ut intelligat partem composite qualita
tis: ut caliditatem solum. ¶ Aut fm̄ totam sui
substantiam alteratam. Hec ita dupliciter legi
t̄ Vno quidem modo ut hanc alterationem sub
stantialem retorqueamus ad aerem / qm̄ aliqui
mutatur in cōplexione / aliqui in substantia. ¶

quia putrefcit: & fm̄ si oīa adiecta posita. ¶
calefactum aut̄ infrigidatum &c. Debent adie
ctuari aeri. Alio uero modo pōt intelligi: ut
dicatur alterari corpus fm̄ totam ipsius substā
tiam. si qñ totam corpus alteratur ab aere / &
tunc hoc diffinitiuū / aut diffingit inter h̄ dēū
& proxime dēū: ut sit talis diffinitio: q̄ corpora
alterantur ab aere. aliqui fm̄ totam aliquam ptem: &
aliqui fm̄ totam substantiam. P primam tñ hinc
ram uult Corn. ¶ Ex motione ueto & quiete
utrisq; imoderate existentibus. Hic no. Corn.
q̄ duplex est motus: quorū primus est / qui est
p̄ exercitium / & de esse purum ex nōdēū.
qm̄ fit solum ad conseruationem sanitatis: & nō
fit p̄ aliquam necessariam occupationem sicut
fatica: uel labor alicuius ponderis. Et q̄
quis de duobus modis. qm̄ est quies / que sequit̄
lassitudinem. nam cum quis fatigatus fuerit
appetit quietem sibi necessariam. Item ē alia
quies que est tranquillitas & p̄gnia a motu
bus. ¶ Ita & somno & uigilia necesse est ip
sum pati fm̄ eandem rationem. i. per somnum
& uigiliam alteratur corpus: & fm̄ simplicem
qualitatem: & cōpositā. ¶ Et ex hīs que offe
runtur. i. comeduntur & bibuntur. hic dicit Co.
q̄ cibus & potus mouent corpus 3. Qualita
te / quietate: & tpe. Aui uero uult cap. de en qđ
comeditur & bibitur tripliciter. Alio modo.
Qualitate materia & forma specifica. ¶ Cir
ca hoc qđ: utrum p̄m̄ quietatis in cibo referat
ad id qđ comeditur & bibitur formaliter: aut
sub inanitione & repletionē. De hoc aut̄ la
tim disputabitur. ¶ Aut egeruntur aut retē
nentur. qđ hic appellat. G. retentionem 160.
appellat repletionem. ¶ Circa hoc dubitatur
qm̄ retentio & euacuatio uir̄ esse res natura
les: sunt. n. operationes uirtutum. i. retentiu
& expulsiue. ¶ Preterea uidentur esse res co
tra naturam: quia sunt cōtra egritudinis. ¶ Ad
primum dic q̄ inanitio & repletio possunt cō
siderari duobus modis. i. prout sunt operatiōes
uirtutum & integrantes & constituentes cor
pus qm̄ res naturales sunt fundamenta corpor
is: ut dicit Halyab. de rebus naturalibus: & sic
sunt res naturales: & prout istas operatiōes op
proximamus ad corpus in conseruando ip̄m p
eas: & sic sunt res nō nāles. Et eadem questio
pōt fieri de somno: & uigilia: & de accidenti
bus aīe. ¶ Ad secundum dico q̄ inanitio & re
pletio possunt considerari duobus modis. Vno
quidem modo generali inq̄um habent altera
re corpus & conseruando & p̄mutando cor
pus: & sic dicuntur res non naturales. Alio ue
ro modo inq̄um ex eis p̄uenit egritudo: &
sic dū res contra naturam. ¶ Preterea aliq
inanitio

Tex. 6. 10.
Cur nō sic
G. dixerit:
unū ē aer.

Quid est q̄
nullum ex
e hīs (p̄ter
aerē) res nō
naturalis.

Tex. 6. 11.

lib
No
lum
ut ge

inanitio & repletio proprie non sunt res non naturales propria quia uidentur esse quidam res non naturales generales ad omnes res non naturales quoniam omnes res non naturales possunt permutare corpora mediante inanitione & repletionem. Aer enim calidus & siccus corpus resoluendo euacuat/ similiter & cibus & potus ex parte quantitate diminute uel augmentate euacuat/ uel replet/ uel ex parte viscositatis & acuminis facit in corpore retentionem & euacuationem/ & sic de aliis. ¶ Ad hanc questionem respondetur quod euacuatio & retentio possunt referri ad causas a quibus sunt/ & hoc modo dicere eas posse fieri a re naturali non naturali & per naturam. Virtus enim naturaliter se habens facit euacuationem & retentionem debitam/ & sic res non naturalis facit inanitionem & retentionem. Item opulatio uisus & earum largitas faciunt inanitionem & retentionem indebitam/ quare res per naturam est causa inanitionis & retentionis/ de aliis autem rebus non naturalibus quod faciunt inanitionem & repletionem patet per ea que diximus in objectione. Alio uero modo consideratur inanitio & repletio per comparationem ad suam causam materialem/ & appello causam materialem id quod expellitur & retinetur. Hec autem causa materialis eam est duplex/ quidam enim est principaliter & proprie dicta materia earum & talis est subtilitas prime & secunde & tercie digestionis/ in quibus/ quoniam exceditur modus in quantitate & qualitate uel tempore/ sunt causas egritudinis/ & quoniam conseruatur modus debitus sunt conseruantes sanitatem. Alio uero modo est generaliter/ & minus proprie dicta/ & hoc modo possumus dicere rem naturalem/ & rem per naturam esse materiam expulsionis & retentionis. Nam quoniam expellitur membrum/ ut in dysenteria & aliquando retinetur lapis in uesica. Sic igitur inanitio & repletio relata ad causam effectiui/ & ad materialem sunt generales. Tercio modo consideratur inanitio & repletio/ in quoniam alterant uel conseruant dispositionem membrorum/ & hoc modo dicuntur res non naturales proprie dicta/ Nec obstat quod a rebus aliis non naturalibus procedunt in quantum enim operantur circa corpus moderate expellendo/ dicuntur res non naturales/ undecumque/ & circa quicquid/ talis operatio pueniat. ¶ Et nota quod hic est defectus in nostra translatione. Obmittit enim de accidentibus anime/ que in alia translatione ponuntur/ modus autem secundum quem accidentia anime alterant corpus est humorum quoniam per accidentia anime mouetur calor extra/ duobus modis. scilicet subito & paulatim subito quidem ut in ira/ paulatim uero/ ut in passionibus interioribus uero mouetur duplex subito

ut in timore/ paulatim ut in angustia. Tercio uero mouetur calor naturalis intra/ & extra per accidentia anime/ sicut accidit in uicinia. Cum igitur mouetur calor per totum corpus/ necessitas igitur alteratur/ & sic per consequens accidentia anime permittunt corpus. Et ponit hic Compositum quod calor naturalis/ mouetur per corpus/ mediante spiritu/ & assignat differentiam inter spiritum & calorem naturalem. scilicet spiritus est uapor subtilis/ & calor naturalis est uapor grossior. Et sic est expositio Composita. in hoc. §. ¶ Dicitur Interfit ne aliquid naturalis calori spiritus. bitatur circa dictum Compositum. de calore naturali/ & spiritum utrum sint idem/ uel diuersi/ quod disputacionem alibi sufficienter facimus/ Hic aliqua breuia expedit de ueritate ipsius. ¶ Et uidetur quod sint diuersi. Primo auctoritate. Secundo ratione. ¶ Auctoritate quidem Composita/ hic posita/ & etiam omnium auctorum/ nostrorum ex modo loquendi hoc idem insinuat. Dicunt enim spiritum & calorem/ copulando inter utrumque/ sic huiusmodi in compositis affirmat. In quo morbus. Et in istis aliis locis medici scripturę. ¶ Ratione autem triplici/ quare prima sumitur a generatione/ & corruptione ipsorum. Secunda sumitur a complexionem. Tercia ab operatione. ¶ A generatione quidem & corruptione sumitur prima ratio hoc modo/ quoniam in corpore humano sunt. 4. elementa prima/ & sunt et necessaria. 4. respondentia illis/ Membra que respondent terre/ humores autem aquę/ spiritus aeris. Igitur oportet calorem naturalem respondere igitur in uno quocumque eorum dicitur suum elementum. ¶ Item in corruptiōe istorum membrorum resoluuntur ad terram/ & humores ad aquam/ & spiritus ad aerem/ & calor ad ignem/ sicut scribitur in dispositione regali capite elementis/ & in libro. scilicet. Isaac & primo elementorum Isaac. Ex his igitur talis formatur demonstratio quę cumque duo corpora sunt talia/ in quorum generatione distant diuersa elementa/ & in corruptiōe resoluuntur a diuersis elementis/ illa sunt diuersa in substantia calor naturalis/ & spiritus sunt huiusmodi/ ergo &c. ¶ Preterea quęcumque duo talia sunt/ quę diuersam habent complexionem illa sunt diuersa in substantia/ calor & spiritus habent diuersam complexionem/ ergo sunt diuersa in substantia maior autem probatur hoc modo/ quia calor naturalis est temperate complexionis/ ut dicitur in Compositis illius affirmat. Qui erant spiritus autem est distemperate complexionis. Quoniam est calidior res que sit in corpore humano/ ut dicitur primo capite de complexionibus membrorum. ¶ Tercia ratio que sumitur ab operatione est si spiritus siquid naturalis qui est in cerebro quiescit in somno/ quoniam uirtus animata quiescit

Interfit ne
aliquid natu
rali calori
spiritus.

ut 2-237
de 2-237
in 2-237
in 2-237

in 2-237
in 2-237
in 2-237
in 2-237

cum ipsa est instrumentum. sed calor naturalis qui est in cerebro/fortius operatur in somno: (qm̃ melioerem operatur digestionem) q̃ in uigiliis fiat eego talis demonstratio/ quocūq; talia sunt/ quorum uno quiescente/ alterum operatur/ ipsa sunt diuersa in substantia/ sed calor naturalis & spiritus sunt hmoi. ¶ Preterea Aui. p̃ can. fen. 2. de signis complexionum/ dicit q̃ calor mouet spiritum. Fiat igitur talis demonstratio/ quocūq; corpora talia sunt / quorum unum mouet alterum/ ipsa sunt diuersa/ calor & spūs sūt hmoi/ ergo &c. ¶ Preterea Isaac in lib. elementorū dicit q̃ calor naturalis nō se paratur a sanguine arteriali/ qm̃ est in eo/ sicut qualitas in substantia/ spūs aut̃ cum sit corpus subtile/ incedit per alium canalem arterie / q̃ sanguis / & motu uelociori mouetur / igitur cum spiritus separetur a sanguine/ spiritus & calor sunt diuersi in substantia. ¶ Ad contrarium est autoritas/ & ratio/ dicitur. Gal. exp̃l. fe. 5. de simplicibus medicinis / q̃ spiritus nihil aliud est nisi calor innatus. ¶ Ratio autē est multiplex quedam autē est ostensua/ quedā uero ducens ad impossibile. ¶ Ostensua uero est triplex/ quare prima talis est/ qm̃ calor & spūs generatur ab eodem agente. scilicet corde/ ex eadem materia. Ex sanguine subtiliato/ & in eodem tpe. quia non est dare q̃ in uno tpe fiat calor/ & alio tpe fiat spūs / & inde fit talis demonstratio/ quocūq; generantur ab eodē agente & ex eadē materia/ & in eodem tpe illa sūt eadem in substantia/ sed calor & spiritus sunt hmoi &c. ¶ Secunda ratio est huiusmodi/ dicitur calidum in corpore humano habente se naturaliter/ nisi per participationem caloris/ & q̃to plus participat calore naturali/ tāto est calidius eego calor naturalis ē radix omnium calidiorū que sunt in corpore humano/ habet ergo caliditatem in supremo/ sed spiritus maiorem caliditatem intr̃ ea que sunt in corpore humano habet. ergo oportet eū esse idem cum calore naturali. nam si non esset idem/ tunc haberet caliditatem minorem eo. ¶ Tertia uero talis est. principalis operatio spūs est facere mēbra uiua uiuendo eis uirtutem/ sed sine calore naturali uirtus non pōt uiuari mēbro. quoniam mors est extinctio caloris naturalis/ sicut dicit p̃ lib. de feb. Gal. Sed si calor naturalis esset diuersus a sp̃itu in hac actione/ tunc nō potest esse/ nisi tribus modis/ aut quia sit causa ipsius spiritus/ aut q̃ sit instrumentum ipsius spiritus quo mediante spiritus operetur / aut q̃ sit coadiuuans ipsam in hoc officio/ sed duo homines facientes aliqd̃ cōmune opus. sed primus motus non est possibilis/ qm̃ calor naturalis non

precedit spiritum in generatione/ nec econuerso. Item secundus non est possibilis/ qm̃ spiritus est instrumentum uirtutis/ & si calor esset instrumentum spiritus/ non esset instrumentū uirtutis/ qd̃ est inconueniens. Item nec tertius modus est possibilis. qm̃ aut faceret eandem operationem/ aut diuersam/ sed diuersam facere non possunt/ qm̃ operatio que datur/ uirtus est que unica est in membro uno/ nō r̃m̃ dicitur q̃ aliud mandetur membro per calorem/ & aliud per spiritum/ & si faciant eandem operationem/ tunc oportet ea habere eandem complexionem. nam si diuersa complexionem / non potest esse/ nisi diuersa operatio / relinquunt igitur de necessitate/ q̃ spiritus sit idem q̃ calor. ¶ Preterea uidet Aui. 3. can. de somno q̃ spiritus uitalis separetur a cerebro/ & tr̃dit ad inferiora corporis/ ut melior fiat digestio/ hoc autem fieri non possit/ nisi calor naturalis & spiritus essent idem/ quoniam digestio fit solum per calorem naturalem. ¶ Ratio uero ducens ad impossibile duplex est / quarum prima est/ q̃ res naturales essent 8. quā. n. ratione spiritus est res naturalis/ eadem etiam calor naturalis. ¶ Alia uero rō ē talis. qm̃ si querretur q̃ duo corpora essent in eodem loco/ qm̃ non est dare aliquam partem corporis adeo minimam/ ubi non sit dare calorem naturalem / & spiritum/ quare si sunt diuersi/ esset dare duo corpora esse simul in eodem loco. ¶ Preterea si separetur aliud inconueniens. scilicet q̃ calor & spiritus non moueretur simul per corpus/ si calor ēit uapor grossus / & spiritus esset uapor subtilis/ qm̃ corpus subtile citius mouet/ q̃ grossum/ unde dicit Isaac in lib. definitionum/ q̃ spūs uadit per alium canalem/ q̃ uidet sanguinem/ ad hoc ut habeat motum uelociorem/ dicitur q̃ mouetur per corpus / sicut lumen candelę per domum. ¶ Circa hanc questionem tres sunt positiones/ quare una est quorundam / qui tenent de his corpora/ differentia per grossum & subtile / sicut dicitur Co. ¶ Alia uero est quorundam/ qui tenent q̃ spiritus naturalis est idem cum calore naturali. Alii uero duo spiritus/ uitalis & animalis differunt a calore naturali per grossum & subtile. ¶ Tertia uero positio est q̃ calor naturalis/ & spiritus dupliciter possunt consistere. Vno quidem modo accipiendo calorem per qualitatem. Alio uero modo accipiendo calorem pro corpore calido/ sicut dicit Gal. in Com. lib. 1. affo. Qui crescant. Dico igitur q̃ accipiendo calorem pro qualitate/ q̃ ipse calor est forma ipsius spiritus/ sicut caliditas ignis est forma ipsius ferri igniti/ & non solum inueniuntur in forma. Exp̃l.

ut forma in spiritu sed etiam in sanguine idem
 est enim Isaac in libro elementorum q calor
 naturalis est in sanguine sicut qualitas & hoc
 idem uult Gale. quinto de simplicibus medici
 nis & sic habet secum idem proprietatem subiecti.
 Si uero accipitur calor pro corpore uaporo
 so calido dico q spiritus & calor sunt penitus
 idem in substantia / & sicut diuiditur spiritus
 per animalem uitalem & naturalem / ita diui
 ditur / & calor . Sed fm diuersas proprietates
 que sunt in illo corpore fuit appellatum illud
 corpus / & spiritus / & calor . nam inquam ha
 bet deferre uirtutem per corpus / & illam uni
 re membris / appellatur spiritus . nam hoc no
 men spiritus dicit substantiam aeream & mo
 bile in quantum uero id corpus digerit / at
 trahit / alterat / & nutrit / uel quilibet aliam mu
 tationem faciat / appellatur calor / propria igitur
 significatio caloris est / q sit qualitas / p qua
 informatur corpus istud uaporosum / q sic in
 formatum tali qualitate / uocatur spiritus / & sic
 patet q accipiendo proprie calorem / sub com
 plexione reponitur / accipiendo ipsum pro cor
 pore uaporoso est idem q spiritus . ¶ Dico er
 go q ptima harum positionum / nullo modo
 ueritatem habet . Secunda uero stare potest ita
 men tertiam reputo meliorem . ¶ Ad argu
 menta uero in contrarium sic respondeo . nam
 quando dicit q calor & spiritus sunt duo ua
 pores differentes per grossum & subtile / habu
 it respectum ad operationes que fiunt per il
 lum uaporem . nam moueri per corpus / & uni
 re uirtutem membris debetur illi uapori / in
 tum participat substantia subtile / alterare uero
 & coquere debetur ei ratione spissitudinis . quo
 nam caliditas in substantia spissa fortior est
 q in tenui . Si uero ille uoluit intelligere q illi
 duo uapores essent corpora distincta in situ &
 substantia / non credo ipsum dicere uerum . Et
 ex distinctione prehabita / patet solutio ad ar
 gumentum qd sumebatur modo loquendi au
 thorum / & sic responsum est auctoritatibus .
 ¶ Ad primam autem rationem sic dico q in
 spiritu dominatur aer & ignis / aer quidem q
 tum ad substantiam / ignis uero quantum ad q
 litatem / & resolutio eius quo ad substantiam
 fit ad aeternam / & quo ad qualitatem ad ignem /
 quauis improprie dicatur fieri resolutio ra
 tione qualitatis . ¶ Forte hic aliquis opponet
 tunc contra dictum Isaac & Halyabba . q nihil
 est in corpore qd no resoluitur ad omnia qua
 tuor elementa / cum sit ex eis compositum . ¶ Ad
 hoc respondeo q intelligo hic resolutionem
 per dominium . ¶ Ad secundam rationem di

co q calor & spiritus omnino sunt eiusdem
 complexionis . Nec obstat qd opponitur q ca
 lor habet complexionem temperatam / & spi
 ritus dis temperatam . nam quando Gale . dicit
 calorem naturalem esse temperatum loquitur
 per comparisonem ad accidentalem / & non
 non per comparisonem ad cutim . nam si co
 pararet ad cutim / diceret calorem naturalem
 esse eque calidum / ut spiritus . ¶ Ad tertium
 dico q spiritus animalis qui est in cerebro qe
 scit quo ad motum localem / que habet p ner
 uos / & nihil prohibet eum operari quantum
 ad qualitatem / quam habet in se digerendos
 unde non est inconueniens aliquid quiescere
 localiter / & moueri alteratiue . ¶ Ad quartum
 autem dico q / patet solutio per ea que dixi
 mus in radice questionis / spiritus enim inquam
 est substantia uaporosa mouet a qualitate
 calida que est in ipso / sicut mouetur fumus / qua
 do inflamatur ab igne / & etiam ipse spiritus
 in quantum mouet secum caliditatem illam /
 sicut subiectum mouet qualitatem . ¶ Omnia
 autem hec quidem manifeste / hec uero per
 medias causas . Hoc dupliciter potest intelligi
 Vno quidem modo / ut intelligamus q quedam
 rerum non naturalium mutant corpora sine
 medio / ut aer / quedam uero per medium / ut ci
 bus & potus . ¶ Alia uero expositio & meli
 or est / quoniam iste res non naturales . Cui sine
 cause primitiue / & de natura causarum primi
 tiarum est facere morbum / aliquando sine me
 dio / sicut facit aer calidus feb . effimeram / & ali
 quando mediante causa antecedente & coniu
 sta / sicut aer quando corrumpit humin corpo
 re / & illi postea putrescunt / & faciunt febrem
 putridam / & sic de aliis rebus non naturalibus
 ideo dixit istas causas alterare / & corrumpere
 corpora manifeste / & per alias causas . ¶ Alie
 rant corpus / & corrumpunt salutem . Alterare
 quidem dicit quantum ad paruum lapsus / cor
 rumpunt uero dicit qrum ad magnu . ¶ Vel
 aliter . Alterant quidem dicit quo ad commu
 nem mutationem / & corrumpunt quo ad spe
 cialem .

Tex. 16.

Tex. 17.

Tex. 18.

Tex. 19.

Hec igitur omnia nunc
 dicta genere salutis causa
 rum materie quedam sunt & cum com
 petent usu cause sunt conseruantes
 & salutem prestantes / peccantes uero
 a contemptantia egre constitu
 untur . ¶ Ita q uero ex hoc las ma

Thaddei

A

manifestus est q̄ non alias quidem substantias earum que extra has res salutarias nobis. Alias vero egras arbitrandus est. Sed easdem in aliquid quando quidem sanas: aliquando vero egras factas. ¶ Quando si quidem motione indiget corpus gymnasium quidem sanum: quies vero egra: Quando vero quies: quies quidem sana: egrum vero gymnasium. Similiter vero in cibis & in potibus & in aliis omnibus Singulum enim si corpori adducatur & cum competenti quantitate & qualitate salubre fit. Absit vero indigent omni albatum aut non in competenti mensura & quantitate egrum constituit.

Tex. 22.

Tex. 23.

Tex. 24.

Tex. 25.

¶ Et he sunt due considerationes circa salubre & egrum scilicet qualitas & quantitas eius quod offertur. ¶ Et enim tempus velut alterum aliquod ab his tertium inducere in his que dicta sunt contemptum: & non bene dictum est. ¶ Si enim indiget corpus tanta & tali oblatione manifestum est quoniam & secundum tempus opportunum offertur. Et generatio indigentis temporis est ex eo quod fluxum est & mutabile. Et mortale corpus indiget secundum mutationes alias alterantium: & alias adiuvantium. Itaque non est eisdem genere tertium in his que dicta sunt tempus. Ad doctrinam vero plerumque quasi tertio videtur propter eam que dicta est causam.

les esse materiam sanarum causarum & egrarum. In secunda ex illa p̄sione concludit aliam. scilicet quod cause sane & egre non differunt in substantia: sed in sola relatione. Prima usque: Itaque iam ex hoc manifestum est. Secunda dividitur in duas. In quarum prima ponit eius conclusionem: In secunda ponit eius explanationem. Prima usque. Quando liquet morione indiget. Pars autem in qua ponit nunc metum horum principiorum: dividitur in partes duas. Nam primo ponit principia formalia: de quibus non est dubitatio. Secundo ponit principium formale de quo est dubitatio. Prima usque. Etenim tempus. Pars secunda dividitur in tres. Nam primo disputat ad hanc partem: scilicet quod tempus non debeat poni per conditionem. In secunda disputat ad partem oppositam. In tertia determinat distinguendum. Prima usque. Et generatio ipsius. Secunda usque. Non est quidem. ¶ Sunt igitur septem partes in lectione presenti. ¶ Dicit ergo de primis illis que dicta sunt possumus concludere: quod sex genera rerum non naturalium sunt materia causarum sanarum & egrarum: quoniam usu competentis oblate servant salutem & faciunt eam: & peccates in competentis usu sunt cause egre. ¶ De secunda dicit quod potest ita esse quod huiusmodi sex genera sunt materia causarum sanarum & egrarum: nos non debemus arbitrari causas sanas & egras esse alia in substantia. Sed easdem in substantia: & differas in relatione. ¶ De tertia dicit quod exercitium potest esse causa sana & causa egra secundum diversam relationem: nam quando corpus indiget exercitio: tunc exercitium oblatum est sanum: & quies est egra: & quando corpus indiget quiete: quies oblata est sana & exercitium est egrum: & similiter debes intelligere in omnibus aliis quinque rebus non naturalibus: quoniam si ipse offertur corpori indigenti in quantitate & qualitate moderata sunt cause sane. Si vero non offerantur corpori indigenti aut offerantur in quantitate & qualitate immoderata sunt cause egre. ¶ De quarta dicit quod conditiones attendendae circa causas sanas & egras indubitabiles sunt due: scilicet quantitas & qualitas eius quod offertur. ¶ De quinta dicit quod tempus offerendi non debet poni per tertiam conditionem. quoniam ipsum continetur in illis duabus conditionibus: quoniam si corpus indiget tanta vel tali cibatione vel tanto & tali exercitio: & sic de aliis certum est quod offeruntur ei secundum tempus opportunum. ¶ De sexta dicit quod consideratio ipsius esse necessaria non

Lection 4
Introduct.

Partitio.

Postquam determinatum est de causis conservantibus per eius principia materialia que sunt sex res non naturales: nunc determinat de eis per principia formalia: que sunt quantitas: qualitas: & tempus. Et dividitur hec pars in duas. In quarum prima veniat ista principia formalia. In secunda concludit summa eorum. Prima usque. Et due sunt considerationes. Prima in duas. In quarum prima concludit sex res non natura-

nostrum/cum sit fluxibile & mutabile/& mor-
tales necessarii indiget in diuersis temporibus/
diuersis causis/nam aliquando indiget causis al-
terantibus/& aliquando causis conseruantibus.

¶ De septima dicit q̄ consideratio temporis
est duplex. Vna quo ad doctrinam. Et alia quo
ad genus / unde quo ad doctrinam eius consi-
deratio debet poni. 3. distincta a qualitate &
q̄titate. Sed quo ad genus non debet poni. 3.
quoniam comprehenditur in q̄titate & qua-
litate. ¶ Littera sic legatur/ hec igit̄ oīa &c.

Ista quidem conclusio sequitur ex illa propo-
sitione/ quod igit̄ &c. Hoc modis tribus enim di-
stinguitur q̄ oportet luenire causas salubres fm̄
natura rerum alterantium/ hoc autem esse
non poterat/ nisi per aliquam moderationem
illarum rerum alterantium/ sed omne q̄ est su-
scipiendum moderationis/ suscepiendum est imo-
deratis/quare res ille alterantes dicuntur ma-
teria/cum habeant se ad contrarias qualitates.

¶ Nunc dicta genera salubrium causarum. i.
sex res non naturales que dicunt̄ genera causa-
rum salubrium / & bene appellauit ea genera
causarum salubrium / quoniam predicantur de
causis sanis & egris. ¶ Materie sunt quedam.
Res non naturales dicuntur materie. qm̄ reci-
piendo diuersas formas sunt diuersae cause. nā
recipiendo moderationem q̄titate/ qualitate
temporis sunt sanae / & recipiendo cōtrariam
egre. Et no. q̄ adiecit hoc particulare signum
quedam / q̄ dupliciter potest poni uel adici.
Vno quidem modo ad cōsiderandum / sicut dī
de prima substantia/ ut quidam homo. Alio uē
to modo ad diminuendum/ ut dicitur in cōm-
regimine. lib. p. de pti. dicit. n. Hyppo. q̄ pti.
habet quidam alterationis / & uult ibi Galen-
q̄ hoc signum quidam diminueat. Sunt igitur
hec sex res nō naturales materia quodāmodo
diminute. Et dico eas esse diminutas materias
q̄ aliquando sunt contrariarum sp̄m̄ non
facta mutatione/ nisi in resone / ut exercitium
idem in sua existens substantia approximatum
corpore indigenti/ causa sana est/ & approxima-
tum corpori non indigenti est causa egrae/ uē
et autem materie nō sunt diuersarum specie/
rum/ nisi materiarum forma/ que est in eis/ non. n.
sufficit sola relatio facere mutationem in sp̄e
sicut probatum est in scia superiori. ¶ Et cū
competenti usu. Hic monstrat q̄ sex res non
naturales dicuntur materie sanarum causarum
& egrarum. Et not. q̄ competens usus harum
rerum / ad hoc ut sint cause sanitatem facien-
tes debet esse per contrarium. Ad hoc uero
ut sint cause conseruantes sanitatem debet esse
competens usus per simile. ¶ Peccantes uero

a temperantia egre constituuntur. Hic per cō-
tēpantiam debet intelligere moderatum usum
& non debet intelligere equalitatem. 4. quali-
tatum. nam quidō in egris non damus contra-
ria/ tunc dicuntur illa recedere a contēpanti-
a/ ut hic accipitur/ ut sanis similia/ & egris cō-
traria offeramus. ¶ Itaq̄ ex hoc manifestum

est. Cum sit monstratum in §. precedenti / q̄
sex res non naturales sint materia causarum sa-
narum/ & egrarum/ cōcludit hic ex illa propo-
sitione/ q̄ nos non debemus arbitrari causas sa-
nas/ & egras esse diuersas in substantia/ aer. n.
existens idem in substantia potest esse & cau-
sa sana/ & egra/ & sic de aliis rebus non natu-
ralibus. ¶ Circa hoc queritur. non enim uide-
tur q̄ causa sana & egra possint esse idem in
substantia/ quoniam causa sana & egra cū sint
diuersae species/ & diuersae species debeant esse
necessario diuersae in substantia / sicut proba-
tum est in dialectica non debent ille esse idem
in substantia. ¶ Pterea causa sana & egra
sunt contraria & contraria maxime a se distāt
maxima uero distantia / non potest esse cum
idemitate substantiae. ¶ Pterea causa egra
est res cōtra naturam / sed res non naturalis
non predicatur de re contra naturam/ cum sit
alia pars artis. ¶ Ad hanc dubitationem re-
spondeo q̄ cause sanae & egre non dicuntur eē
eadem in substantia/ que est forma/ sed in sub-
stantia que est materia. Et accipio formā lar-
ge ad substantialem & accidentalem. nam for-
la diuersitas in forma accidentali facit eandem
substantiam esse / & causam sanam/ & egram.
Et fm̄ hoc dico q̄ sanum & egrum/ prout di-
citur de causa/ nō faciunt ueram diuersitatem
in specie/ ut accipit dialectica. Et ex hoc patet
solutio ad omnia obiecta. ¶ Sed eisdem in
ad aliquid. Hic innuit Galen. q̄ sola diuersitas
relationis facit causam esse sanam & egram.

¶ Sed contra hoc obicitur. quoniam aer per
stilleat fm̄ nullum modum variatus/ nec in
quantitate/ nec in qualitate / nec in tempore/
potest esse causa sana. ¶ Ad hoc respondet
dum q̄ uerbum Gale. debet hic intelligi de re-
bus non naturalibus in generali/ aer enim po-
test esse & causa sana & egra / sed in speciali
non habet necessario ueritatem. ¶ Aliquan-
do quidem sanas &c. Hic monstratur q̄ illa di-
uersitas relationis causarum a diuersitate tem-
poris non solacum non sola diuersitas tempo-
ris faciat illam diuersam relationem/ sed etiam
diuersitas quantitatis/ & qualitatis/ ut infra pa-
tebit. ¶ Quidem indiget moriōe corpus.
fm̄ monstrat quā res nō naturales existēs eēde
in substantia/ uariare fm̄ tempus quantitatem

Tex. 120

Sit ne in sa-
lubris cōsa
eadem.An e sola
habitudine
causa eadē
nōc sana /
nūc eē sit.

Tex. 121

& qualitatem/sunt cause sane & egre i Ethoc est uerū tā in conseruatione sanitatis/ q̄ in eu/ ratione egritudinis. ¶ Singulum enim si in/ digenti corpori. Hoc potest retorqueri ad om/ nes res non naturales/ & potest retorqueri so/ lum ad ea que dicta sunt ibi .i. Similiter ue/ ro in cibis & potibus. Sed prima relatio me/ lior. Et not. q̄ per hoc quod dicit. Si indigēti corpori addatur. Tangit conditionem illam que sumitur a tpe. Nam indigentia necessario relinquīt conuenientiam tps. ¶ Nihil enim

Sit ne sani tatis mor// bue cā/qd nemini ad hibetur.

Sitne a mē sura si pgru a morbus

Tex. c. 22.

Vt circa sa/ nū egrūq̄ rei cuiusuis adhibite q̄ liras ae q̄ri/ tas.

omnino oblatum. ¶ Contra hoc oppo. quia qd nō offertur/nō pōt esse causa sana neq̄ egra Nam qd non offertur/nō conseruat neq̄ mu/ tat. ¶ Ad quod respon. q̄ res non oblata cor/ poti dicitur mutare corpus/ & pseruare ipsum per naturā accidentis. Nam qd debet offerri cor/ poti. & nō offertur/ & qd debet prohiberi nō prohibetur / & mutant & conseruant corpus. Vnde Ga. uult in com. illius affor. In farmaciis q̄ abstinētia euacuat corpus fm accē. ¶ A ut nō incōpetēti mensura/ Hic p mensuram intel ligas q̄ritatem & q̄litatē. ¶ Egritudinem p̄hi tuit. ¶ Sed circa hoc oppo. qm nō omnis res non naturalis peccās a cōtempantia/ facit egrit udinem. ¶ Ad quod respon. q̄ in h recessu a mensura debemus intelligere. 3. condiciones que requiruntur ad hoc/ ut causa faciat suū esse dum. .i. q̄ritas cause efficientis/ habilitas mate/ rie recipientis/ Et sufficiens tempus. non enim debemus precise intelligere quodcūq̄ peccatū sicut notatū est in com. illius affor. Vicibus. Et in. 3. de simplicibus medicinis. ¶ Et due sunt conditiones. Hoc debet illatue intelligi. Quan titas & q̄litatē. Eius qd offertur. ¶ Hic querit̄ quomodo quantitas & qualitas requiritur ad rei cuiusuis omnes res non naturales. ¶ Ad quod respon. q̄ in cibo & potu planum est. De aere uero ra tione quanti. dub. qm non pōt minui quanti/ tas necessaria neq̄ addi. eo q̄ respiratio fit de necessitate. ¶ Ad quod respō. q̄ et in aere atē dicitur q̄ritas / & in aere tangente corpus extra est planum/ qm aliq̄ q̄rimus aerem spatiosum Aliq̄ strictum/ & etiā aliq̄ in aere qui attrahit per anhelitū mensuratur q̄ritas sicut patet in aere pestilentiali/ phibemus enim homines facere opationes/ per quas augumentetur anhe litus/ sicut dicit Auic. 4. cañ. sen. prima de pe/ stilētia/ & aliq̄ facimus retentionē Anhelitus ut infra de causis correptis lapsus in quantitate ¶ Item dubiū est de inanitione/ & repletiōe quō in eis attenditur qualitas/ cum ipse uidean tur habere solam quantitatem. ¶ Ad quod re spon. q̄ in inanitione & retentione attendit̄ qualitas hoc modo/ non enim ego mutat cor/

pus ppter solam quantitatem/ quia superflua/ sed etiā propter qualitatem/ quia acuta. Vnde fit ali qm ut fecerit intestina/ & eius retentio nō solum mutat corpus per quantitatem replendosē etiā per qualitatem alterando. In aliis uero tribus rebus non naturalibus/ satis plane sunt ista con/ diriones. ¶ Et est tempus uelut alterum aliqd Q. d. bene dixi/ q̄ due sunt considerationes/ q̄a tempus non est tertia in his que dicta sunt. ¶ Cōtētum. i. quia continetur in his. ¶ Sed hic queritur de modo cōtinentie. ¶ Ad quod respon. q̄ modus continentie est modus p̄dicti Nam ad debitam oblationem quanti & qualis Sequitur tempus cōueniens offerendi/ & hoc est quod dicitur se sequens. ¶ Si enim indiget corpus. ¶ Sed circa hoc queritur/ in quo consistat radix huius continentie. ¶ Ad quod respon. q̄ consistit in hoc uerbo indiget/ Nam si cor/ pus indiget/ tunc est tempus cōueniens offerē di/ & si non indiget/ tunc est tempus inconue niens. Vnde quia q̄ritas & qualitas rerum non naturalium non poterat ad corpus pparati sine actu huius uerbi indiget affirmari/ uel negari/ & tempus non potest separari ab actu. sicut uel plus. 4. & .g. P hysico/ ideo tps sequitur ad ob lationem quanti & qualis/ & non ratione ip/ sius q̄ritatis & qualitatis in se considerate. Sed ratione comparationis/ quā habent ad corpus/ planum enim est in dy. q̄ ad quantitatem & qualitatem non sequitur tps. ¶ Et genera tio temporis. i. consideratio rpsiple est oref saria. ¶ Ex eo q̄ ipsum corpus mutabile & fluxibile & mortale/ & si non poterat esse si ne uarietate temporis. ¶ Et not. q̄ tria dicit ut tangat. 3. mutationes differentes in quanti tate. Nā p hoc q̄ dixit fluxibile. Intellexit par/ uam mutationem/ & per hoc q̄ dixit mutabi le. Intellexit mediocrem/ & p h q̄ dixit mortale Intellexit maximam. Vel aliter per hoc quod dixit. Fluxibile. Intellexit mutationē intrinse cam/ & per hoc quod dixit. Mutabile. Intelle xit extrinsecam/ & per hoc quod dixit morta le intellexit utramq̄. ¶ Indiget fm mutatio nes alias alterantium alias adiuantium. Cor/ pus/ qd dicitur indigere alterantium/ quando est distemperatum/ & indiget adiuantium. i. co/ seruantium/ qm est sanum. ¶ Itaq̄ nō est qd genere tertium/ Hic inferit solutionem primo dubitationis. ¶ In his dicta sunt. I. ppter ea que dicta sunt/ & est sensus q̄ cōsideratio tem/ poris/ non differt genere a consideratione q̄ ritatis & qualitatis/ & hoc est propter p̄nam/ quam tempus habet ad illas / sicut dictum est supra. ¶ Ad doctrinam uero quā pro temo utimur/ Et not. q̄ dicit ad doctrinam. qm per tempus docemur

tempus docemur seruare corpus & corrigere
nam in tempore calido docemur uti frigidis
& in tpe frig. calis: & in tpe tpatio temperatis.

¶ Et no. q hoc tps cōprehendit multa tēpo-
ra qm cōprehendit tempus etatis: & tēpus
anni: & tps egritudinis uniuersale & particula-
re: & etiam tps q raro contingit. Lepthērie
qm fm omnia ista tpa docemur offere diuer/
sa corpori. ¶ Et not. q dixit plurimum: quia
aliqui est adeo parua consideratio tps: q negli-
gimus eam: uerbi gratia: dicimus: q in paroxis-
mis subterahere oportet: & h in non seruatur
significatio uirtutis defectu. ¶ Item no. q di-
xit: quasi pro. 3. ponendo ibi remissionem: &
hoc ideo feci: quia non est separabile fm sub/
stantiam a q̄titate & qualitate. ¶ Propter eā
que dicta est cām. h potest dupliciter legi uno
modo ut reddat cām de eo q dixit: q uitimur
eo pro tertio: & tunc causam illam intellige/
mus esse dictam in illo loco. Et generationem
pois. Alio modo potest reddi ei q dixerat
quasi. Cui uelut dare causam de remissione: &
tunc dicemus causam illam esse dictam in illo
§. superiori. Etenim tempus uelut alterum:

¶ Circa hunc §. dubitatur de numero harum
conditionum: quia Ioanni. ponit quinq. q̄d/
tatem/qualitatem/tempus/ordinem/& arti/
ficiū. ¶ Item idē Io. ponit in fine lib. in ge-
nere specierum / quantitatem / & qualitatem /
& ordinem bonum & malum: quare ubiq. po-
nit quinq. considerationes. ¶ Preterea Aui.
lib. primo. sen. 3. cap. p̄m in fine uidetur ponere
septem condiciones attendendas in custodia
sanitatis. ¶ Preterea Galen. 5. de regimine
sanitatis ponit tres condiciones. 1. quantitatem
& qualitatem / & uirtutem. ¶ Ad q̄ respon-
de q. 3. condiciones quas ponit hic Gal. com-
prehendunt illas. 5. quas ponit Io. Nam ordo
sub tempore reponitur: eo q in ordine atten-
ditur prius & posterius: que sunt p̄prietates
temporis. Item artificium sub qualitate repo-
nitur. q̄d patet in cibis quibus acquiritur qua-
litas per artificium. ¶ Q̄duero obiciebatur p
Io. de cognitione specierum non est generale
de omni re non naturali: sed loquitur de quo-
dam instrumento medici. Sde medicina: & eti-
am omnes ille condiciones comprehenduntur
sub his tribus bene consideranti. ¶ Ad ter-
tium q̄d opponēbatur per Aui. dico q Aui.
non loquitur ibi de conditionibus generalibus
quibus mensurantur res non naturales: sed lo-
quitur de numero rerum non naturalium: &
q̄ p̄prietate corporis / cui illa res approxi-
matur: hoc autem patet inspicienti capm illud.
¶ Ad 4. dico q illud q̄d. G. appellat ibi uir-

tutem: in hoc loco comprehenditur sub quali-
tate: intelligit enim ibi per uirtutem/qualita-
tem specificam: habet enim homo ad cibaria:
uel ad potū certā habitudinem odii/ uel amoris
q̄ procedit a forma specifica: ut habetur. 3.
can. cap. de cura sanitatis: & a Gal. 8. de ing. sa.

Tex. c. 15.

Quoniam autem in
his considerationibus dua-
bus sunt alie & alie causarū salubri-
um: nūc nobis propositum est hoc
genus earū rursus repetamus eas
¶ Perfecte igitur compositionis
corporis: quādo siquidem bene tem-
peratum fuerit continens: conuenit
ut sit temperantia: & aliorum perfec-
tarū de quibus modo diximus quies-
tissimē: scilicet: motu: somni: & vi-
gilie: & oblationum: & egestionum.

Tex. c. 16.

¶ Quando uero distemperatum
fuerit continens in tantum & cōtem-
perantias minui oportet inquantus
eucrasia corrupta fuerit. ¶ Con-
siderationes uero contemperantie
in continente hec quidem sunt: ut
neq. rigere per frigū: neq. sudare
propter aestum.

Tex. c. 17.

¶ In gym-
nasijs uero quando p̄imum incipit
dolere corpus: quiescere statim re-
medium est. ¶ In cibis uero per-
fectio digestionis & egestionis mo-
dus fm quantitatem & qualitatem.

Tex. c. 18.

¶ Equatur uero quodammodo in
his oisibz digestionis: ita ut prece-
ptum non indigeat quantitatem in
oblationibus metiente: optima enī
natura tantum appetit: quantum di-
gerere potest. ¶ Ita uero & somni
quantitatem metitur ipsa natura in
his qui sunt in optima compositio-
ne. Et quiescant statim dormientes
cum non amplius indiget corpus.

Tex. c. 19.

Tex. c. 20.

Tex. c. 21.

Tex. c. 22.

Tex. c. 23.

¶ Et ita eis dicta utentibus in ege-
stionibus nihil derelinquitur circa
ventrem & uenas & totum corpus.
has enim egestionētes temperantia
metitur oblationum: secundum ue-
ro totum corpus gymnasiū me-
diocrit & salubris efficit usus.

Lesson 5

Introducción

Δ Αὐτοῦ superius inne

utatur dieta supradicta, nam in egestionibus uen-
tris & uiae urine tpaniam facit tpanus ufa
cibor: & potuum: & in egestionibus que sunt
fm totum corpus tpania facit tpanum exerci-
tium, q. d. C. tpanie consideratio in egestionibus
nihil aliud est nisi tpanus usus, 4. res: nō nati-
ralium pcedentium. ¶ Lfa sic legat. ¶ Qm
aut in his considerationibus & alie sunt eis la in
lubrium, i. quonia cāe sine sūt alie, i. uario eo la in
duo informate per duas considerationes pcedi-
tas qtitatis / & qualitatibz, q. d. cāe salubres nō
cadūt in consideratione medici / nisi fm illa
duas considerationes qtitatis & qualitatibz. ¶ Et
nūc nobis ppositum est genus eoz: rursus repe-
tamus eas: Hoc dupliciter pōt intelligi, vno q
dem modo sic, qm supra determinatum erat
de causis salubribz generaliter fm q se habēt
ad cās efficientes / & cōseruatiōem modo repe-
tamus eas fm spēs determinantes solum de cāis
salubribz approximando eas corpori optime
cōpositionis. Alio modo sic exponitur, mon-
strauerat. n. supra. G. cās salubres informari per
dictas condiciones: & h in generali solum nō
strando q salubre & egrum consistant in il-
lis conditionibus. modo uero repetit illas cas-
sas inuestigando in eis predictas condiciones:
& hoc sermone speciali / & hoc uidetur uelle
alia translatio / perfecte igitur compositioni
corporis. ¶ Siquidem bene temperamentum suo
rit continens. Continens appellatur aer q nos
circundat. ¶ Sed circa istam regulam opponi-
tur, quoniam sua naturalis complexio est cal-
da & humida. Item accidentalis pplexio q
acquirat per radios solares esse iterum calida
& humida. Vult enim Aristo, in primo me-
tha. q prima tunica aeris sit calida & humi-
da: & ad hoc facit quod dicit Auiē, lib. primo
de temporibus anni ponit enim q aer semper
resoluit. ¶ Preterea uidetur aer qui est iuxta
nos frigide complexionis, quoniam uicinatur
aque & terre & eorum inficitur uaporibus. nō
igitur potest aer esse temperatus. ¶ Ad hoc
respondeo q aer non potest inueniri tempera-
tus ita q sit & permaneat omnino similis cot-
pori humano, Tamen comparando unum aer-
rem ad alium ponimus aerem temperatum
& distemperatum / & potest ista cōparatio fi-
ri & ratione locorum / & ratione temporum /
ratione locorum, sicut dicimus aerem esse tem-
peratum sub linea equinoctiali: & in quarto
climate: & distemperatum in secūdo & sexto.
Ratione uero temporis: sicut dicimus aerē tē-
peratum in uere: & distemperatum in estate & hyeme.
¶ Cum temperantia & aliorum perfectio

Partido.

Istigauit principia causarum conseruationum & per consequens causarum alterationum/ tam sanarum/ q̄ egrarum/ adocet modo approxima/ re causas conseruationis corpori optime compositionis. Et diuiditur hec pars in duas. In quarum prima utitur transitu continuando prece dentibus sequentia. In.2. exequitur q̄d inten/ dit. prima usq̄. Perfec̄te igitur compositioni Secunda diuiditur in.2. In quae prima ponit canonem docentem modum approximandi illas causas. In.2. ponit explanationem eius. Prima usq̄. Considerantes uero. Secunda in.2. in quae prima ponit illam explanationem in singulis rebus non naturalibus absolute osten/ dendo/ qualiter quilibet res non naturalis di/ catur t̄pta. In.2. parte respectiue ad electionē Prima usq̄. Qualitates signorum. Vel aliter di uiditur/ quia primo exponit canōem/ q̄tum ad q̄ritatem. Ibi q̄tum ad qualitates. Pars pri diuiditur in.6. iuxta numerum. 6. rerum non naturalium. In quarum prima explanat illum canonem circa aerem. In secunda circa motū & quietem. In tertia circa cibum & potum. In.4. circa somnum & uigiliam. In.5. circa inanitionem & repletionem. In.6. circa acci/ dentia aie. Prima usq̄. In gymnasiis. Secunda usq̄. In cibis uero. Tertia usq̄. Ita uero & sō/ no. Quarta usq̄. Ita uero & diēra. Quinta usq̄. Abstinere. ¶ Sunt igitur in lectione presenti partes. 7. ¶ Dicit ergo sic de prima. qm̄ caus se sine uariantur/ & informantur per dictas cō siderationes/ & nos iam diximus de illis causis fm̄ genus/ iterum repetamus illas causas appo ximando eas ad corpus. ¶ De.2. dicit q̄ si aer fuerit temperatustunc omnes alie. 5. res non naturales debent esse t̄ptae/ sed si aer fuerit di st̄paratus/ alie res nō naturales dēnt t̄m p̄mu tari ad p̄tiam q̄ritatem/ inq̄tum aer recessit a sua p̄tiantia. ¶ De.3. dicit q̄ p̄siderationes q̄bus aerē t̄ptatum cognoscimus sunt iste due. s. nō ri gere pp̄ frigū/ nō sudare pp̄ estū. ¶ De.4. dicit q̄ p̄sideratio t̄ptamēti in exercitio est q̄d ho mo p̄ incipit dolere & fatigari. & ideo statim est requiescendū. ¶ De.5. dicit q̄ p̄sideratio t̄ perat̄e in cibis est p̄fectio digestiōis & modus egōis fm̄ debitam q̄ritatem & q̄ritatē/ & affu ptio eorū usq̄ dū durat appetitus qm̄ digō & appetitus in op̄ta compositione adequantur. ¶ De.6. dicit q̄ t̄ptamētum in somno cogno scimus s̄it per appetitum dormiendi/ nā cor/ pus optime cōpōnīs t̄m appetit dormire q̄rit̄ est ei necessarium/ & nō amplius. ¶ De.7. dicit q̄ in egōnibus nihil relinquitur/ si corp

Sensus.

Tex. 2. 51. partes. 7. ¶ Dicit ergo sic de prima. qm̄ cau-
se sane variantur & informantur per dictas cō-
siderationes: & nos iam diximus de illis causis
fm̄ genus: iterum te petamus illas causas appro-
Tex. 2. 26. ximando eas ad corpus. ¶ De. 2. dicit q̄ si aer
fuerit temperatus: tunc omnes alie. 5. res non
Tex. 2. 27. naturales debent esse tpates: sed si aer fuerit di-
stipatus: tunc alie res nō naturales dēnt. tñ pnu-
tari ad 3iam q̄ritatem / in q̄ntum aer recessit a
Tex. 2. 28. sua tpantia. ¶ De. 3. dicit q̄ p̄sideratōes qbus
aerē tpatum cognoscimus sunt iste due. s. nō ri-
Tex. 2. 29. gere pp̄ frigū / nō sudare pp̄ estū. ¶ De. 4. di-
cit q̄ p̄sideratio tpamēti in exercitio est qm̄ ho-
mo p̄ incipit dolere & fatigari: & ideo statim
Tex. 2. 30. est requiescendū. ¶ De. 5. dicit q̄ p̄sideratio tē-
peratē in cibis est p̄fectio digestiōis & modus
egōis fm̄ debitum q̄ritatem & q̄ritatē / & assu-
ptio eorū usq̄ dū durat appetitus qm̄ digō &
Tex. 2. 31. appetitus in opela compositione adequantur.
Tex. 2. 32. ¶ De. 6. dicit q̄ tpamētum in somno cogno-
scimus sū per appetitum dormiendū: nā cor-
pus optime cōpōns tñ appetit dormire q̄ritū
est ei necessarium: & nō amplius. ¶ De. 7. di-
Tex. 2. 33. cit q̄ in egōnibus nihil relinquitur / si corpus

Contra hoc oppo. qm̄ iste res non natura-
les non videntur posse esse t̄pate / qm̄ exerci-
tū de necessitate calefacit. si fuerit equale uel
parum superfluum. Si uero fuerit multum sup-
erfluum infirmat. Est enim necessariū mortui
magis & frequens anctus in quolibet exerci-
tio naturali sic per diffinitionem exercitii par-
tet primo cal. sen. 3. de exercitiis si autē est si-
gnum necessariū augmenti caloris. ¶ Perete-
rea cibus & potus necessario uidentur alterare.
Nam si fuerint cibus & potus medicinales pla-
num est q̄ alterant. Si uero non fuerint medi-
cinales tunc cum addant in sanguinem / neces-
sario corpus calefaciunt. Sicut dicitur primo
cal. sen. 2. ca. de eo qd̄ comeditur & bibitur &
Gal. 3. de complexioibus. ¶ Perete rea sonus
t̄patus in mutat complexionem corporis inter-
ius ad caliditatem & exterius ad frigiditatem.
Si uero fuerit distemperatus infrigidat & hume-
stat sicut dicit Ioan. Et sic in aliis rebus nō na-
turalibus / igitur cum omnes res non naturales
mutent corpora / nulla erant erit t̄pata / qm̄
per t̄pata cōseruat corpus t̄patum. ¶ Ad qd̄ re-
spon. q̄ nulla res nō naturalis est t̄pata p̄ comp-
parationem ad corpus t̄patum absolute loquē-
do. Quoniam de essentia rerum non naturalium
est ut alterent corpus / dictum est enim superius
de necessitate alterant / sed tunc dicuntur esse
temperate res non naturales / qm̄ tenent mediū
inter sua extrema respectu sui generis. Verbi
gratia sicut dicimus in exercitio / q̄ est t̄patum
q̄ tenet mediū inter multum & paucum / &
de somno qm̄ tenet mediū inter multum & pau-
cum & sic de aliis. ¶ Oblatores / per oblata hic
intelligit esse qd̄ comeditur & bibit. ¶ Egesta-
rum. Per egesta / hic intelligas ē ea que retinē-
tur. ¶ Qm̄ uero fuerit cōtinēs distemperatū a cō-
temperantia in t̄m̄ minū oportet &c. ¶ Cō-
tra hoc oppo. qm̄ uidetur hic uelle / q̄ solus aer
in t̄m̄ in t̄m̄ alteret corpus in q̄m̄ oēs alie res non
naturales / qd̄ falsum est. ¶ Ad qd̄ respo. qm̄
sequitur ex uerbis Gal. q̄ aer sit equalis omni-
bus in alterando. Nam / qd̄ dicit / q̄ alie res nō
naturales debent t̄m̄ recedere a t̄pamento / quā-
tum recessit aer / intelligit de omnibus simul ag-
gregatis / & effectiue / & non de quibet eaz̄ per
se. Verbi gr̄a. Si aer est distemperatus ad finem gra-
di caliditatis / Nos non debemus omnes ali-
as res non naturales ad finem frigiditatis inclina-
re. Sed debemus simul oēs t̄m̄ inclinare ad fri-
giditatem / q̄ ipse deprimant caliditatem aeris
impressam in corpore / que erat caliditas secū-
di gradus. Vel si acciperemus omnes ali-
as res frigi-
das in secundo gradu / tunc in uelociori t̄pate cō-
rigerent & prohiberent opationem aeris / Me-

lius tū est q̄ intelligatur primo modo / q̄ acci-
pantur alie res nō naturales minus distemper-
rate / q̄ aer singulariter acceptus / sed omnes si-
mul aggregatione equalem habet effectum in
p̄rium aeris. Et ratio est / quia cause cōseruari /
ue cōrigitur / priusq̄ simul accit̄ lesio. Nō enim
dimittimus p̄mo corpus calefieri ab aere / &
postea infrigidamus cum aliis rebus / sed anteq̄
aer sensibiliter calefat̄ phibemus eius impres-
sionem cum suis p̄riis. ¶ Considerationes uer-
ro / cognitōes nēl significatiōes. ¶ Neq̄ rige-
re propter frigus neq̄ sudare propter estum.

Contra hoc opponit̄. qm̄ rigere significat
corpus recessisse a t̄pamento uersus frigidita-
tē p̄ duos gradus uel p̄ tres / qm̄ frigidū in p̄mo
infrigidat occulte / frigidū in secūdo infrigidat
manifeste / & multum / sicut dicitur. Quinto
de medicinis simplicibus. Cum igitur corpus ri-
get / tunc manifeste infrigidatur / Igitur sentit
frigiditatem secūdi gradus uel tertiū. Ex hoc
igitur sequitur q̄ aer frigidus in primo gra-
du dicitur t̄patum. ¶ Neq̄ sudare per estum.

Contra hoc uerbum ē potest fieri similis
obiectio / & sequitur ex huius aliud incōueniens
q̄ latitudo aeris t̄pata sit latitudo. 4. graduum
duorum qd̄ ad laus caliditatis / & duorum ad
laus frigiditatis. ¶ Ad hec omnia respond.
per expositionem l̄e. Intelligo enim per hoc
quod dicit Non rigere. Non indigere calefa-
cientibus propter frigus / & p̄pter hoc q̄ dicit
non sudare. Non indigere infrigidantibus / p̄-
pter calorem / & hoc habet ab Auic. p̄mo cal.
sen. Secunda de t̄pibus anni. ¶ In gymnasiis
uero / &c. Hic ponit Gal. dolere esse signū ex-
terius distemperati. Igitur durabat exercitium
distemperatum usq̄ ad punctum in quo corpus
incipit dolere / sed corpus non incipit dolere /
nisi p̄pter solutionem conti. aut malam com-
plexionem sensibiliter ledentem / Vt supra de
signis corporis nunc egri. Hoc autē est falsum
qm̄ iam sequeretur / q̄ exercitium t̄patum pos-
set esse illud qd̄ redderet corpus neutri / Nos
autem loquimur hic de corpore optime sano.

Ad quod respo. q̄ hic per dolorem intel-
ligo fatigari. ¶ Sed cōtra hoc opponitur / qm̄
fatiga & lassitudo sunt signa corporis neutri.
Vt supra de signis pronost. future egritudinis.
Ad quod respo. qd̄ duplex est lassitudo. Vna
quidem ueniens ex se / & talis est signum pro-
p̄pter exercitium / & talis potest esse causa futu-
re egritudinis / sed nō signum. Et itē duplex est
duplex. Vna quidem est cum incipit / & hec q̄
dem non remouet corpus a sanitate / statim
enim q̄ cessat homo ab exercitio / & ipsa las-

Tex. 128.

Sit ne tum
aer medio
cris / cū i eo
neq̄ rigeat
p̄pter fri-
gus neq̄ su-
des p̄p̄ estū

Tex. 129.
Sine infa-
niss. corpe
dolor ex-
citationis f-
modice su-
gnum

h.affo.4.8. fitudo cessat de qualo Hyp. cum dixit. In omni motione corporis. Est & alia lassitudo pueniens ab exercitio/perseuerans & hec talis remouet corpus a sanitate perfecta & de hac noloquar hic/neg. de pma/sed de media. Et hec distinctio potest colligi ex uerbis Aui. p. can. fen. 3. de lassitudine. cap. p. Remedium est. si per remedium non debes intelligere causam curatiuam/sed conseruatiuam/ qm prius contrigit/ q simul occurrat lesio. Circa h. q. quomodo cognoscemus quietem tptam. Ad hoc rñ. q. per cognitionem exercitii cognoscimus etiam quietem mmoderatam/ est aut quies moderatam/ qm corpus contentum est quiete & iam indiget exercitio/ tunc aut intelligo eorpus esse contentum quiete. qm nō sentit in corpore suo aliquam fatigationem. tñc autem indiget exercitio. qm cibus extrinsecus iā digestus est in stomacho & epate & uenis/ & aduenit iam hora alterius cibi/ ut dicitur p. can. fen. 3. doctrina. 2. cap. 3. In cibus uero est perfectio digōis. Hic ponit. G. pfectiōem digestiōis esse cognitionem temperatorum ciborum & dicit q. q. ideo posuit pfectiōem digestiōis esse signum. qm aliqui ex bonis cibus sunt mali humores. qm male digeruntur/ & ex malis cibus sunt boni humores/ qm bene digeruntur.

Ut medior
cris qes 28/
84

T. ca. 30.

Q. uibus hñ
documentis
G. uictu p
sui modera
tū edocue
rit. Et an i
sanis/ eorpe
uegit/ ciba
riis bonis
malos hñ
res/ & bo
nos malis
fieri.

Sed contra istam expositionem oppo. qm si corpus optime compositionis uteretur malis cibus non poterit eos bene digerere sine aliq sui alteratione p dissimilitudinem/ quā habet ad eos/ & ponamus/ q. digerantur per longitūdinem tps/ generantur humores facientes egritudines & pernecentes/ sicut d. p. can. fen. 3. de regimine comestionis & de acci. & morbo lib. 6. Preterea infra expresse dicit Gale. q. oportet eligere ea que comeduntur & bibunt maxime eucrata. Ad hoc rñ. de q. in hoc. §. docet Gal. cognoscere tptam oblationem comestioe/ & bibitoie/ in q. tate & qualitate per duo signa/ quoe unum est digestiōis perfectio/ aliud est modus egestiōis/ & quia perfecta digestio erat oculata/ qm ignoratur. qm perfecte digestus est cibus/ ponit aliud signum q. notifi cat nobis perfectam digestiōem. l. appetitum. Primum ergo signum tangit cum dicit. P. pfectio digestiōis. Secundum uero cum dicit. Et egestiōis modus. Signum uero q. manifestat primum signum ignotum tangit cum dicit. Equar uero quodāmodo. Hec igitur est intentio. G. in hoc. §. Com. uero uidetur somniasse. nam cum hic loquitur Gale. de corpore optime sano cum regitur fm conseruationem sanitatis dico q. malus cibus nunq in eo bene digeretur/ p q. unq bonus in eo. digeretur ma

le obseruando bonum regimen aliarum reg. non naturalium. n. q. tale corpus accipiat cibum calidiorem/ uel frigidiorē debitor/ uel in mala substantia/ uel malo artificio/ uel in tēpore competenti/ necesseario ab eo leditur/ uel pax uel multum. Dicitur uero Com. q. bona male digerantur/ mala uero bene habet locum in corporibus lapsis uel confectis/ maior gimi nesce tali aut corpore nō loquimur h. C. p. stiōis modus. h. pō. dupliciter legi. Vno q. d. modo ut ponatur signum tptae oblationis cibi & potus/ sicut ante diximus. Alio uero modo potest intelligi ut uelis hic exponere tptam inanitionem/ uel repletionem/ Sed prima expositio melior est. qm de tptae inanitione/ & repletionem loquitur infra. Ita uero & tptae utentibus fm q. tatem & qualitatem. h. ut di. minutus. qm in egestiōibus consideratur quā sita indolentia/ & qualitas/ & substantia/ forma & tps/ ut hñ p. can. fen. 2. cap. fi. Ad qd rñ. q. id quod Aui. uocat suam & formam/ sub q. tate reponitur/ tps aut non debet poni nisi ad doctrinā/ & de hoc fuit supra disputatum. Equar uero quodāmodo in huius oreis digestiōi. Rō. huius est quia uirtutes adinuicem sunt p. p. tionate sibi fm debitum ordinem respondēt/ testam cum uirtus appetitiua & rectiva sint ordinate ad digestiuam/ erunt operationes appetitiue & reueriue regulate fm exigentiam digestiue. nam i. huius que naturaliter procedūt semper finis imponit necessitatem eis que sūt ordinate ad ipsam/ sicut uult p. l. 2. p. phico. & 2. ethy. cor. Optima. n. natura tm appetit. Hic accipit optima natura/ non solum p. optima complexione/ sed etiam pro optima compositione/ unde. G. dicit p. de regi. san. q. complexio est illa que habet p. l. a. m. i. o. c. i. o. n. e. m. / e. n. t. e. m. / a. d. i. b. u. s. / s. u. i. s. / & n. u. m. e. t. u. m. / s. m. i. l. i. t. e. r. / & q. u. i. t. a. t. e. m. / & p. o. s. i. t. i. o. n. e. m. / n. a. m. / s. i. / s. t. o. m. a. c. h. u. s. / h. a. b. e. r. e. t. / c. o. m. p. l. e. x. i. o. n. e. m. / o. p. t. i. m. a. m. / & e. s. s. e. t. / p. u. i. i. n. / q. u. i. t. a. t. e. / a. u. t. / m. a. l. e. / f. o. r. m. a. t. u. s. / n. o. / e. s. s. e. t. / p. r. o. p. o. r. t. i. o. n. a. t. e. / d. i. g. e. s. t. i. o. n. i. / a. p. p. e. t. i. t. i. u. i. / Ita uero & s. i. n. i. q. u. i. t. a. t. e. m. / Cā huius est qm somnus dependet a uaporibus qui eleuantur ad cerebrum/ & ab ipso cerebro. Cum igit in hoc corpore illi uapores sint tpti in q. tate & qualitate p. p. tatem/ uel in embro/ digestiui/ & cibos/ ex quibus generatur/ & ipsam cerebrum habet tptam complexione/ & equalem compositionem/ adequabitur somnus eius necessitati nature. Natura ipsa meretur. Quorū qualiter accipitur hic natura. Vnum pro uirtute naturali tm/ an pro uirtute animata. Et uidet/ q. non sumatur pro uirtute natura/ si tm qm somnus est passio animatē uirtutis quā

An cum
nōm
con
sta
indol
Gale
apud
dicitur

T. ca. 30.

Vit. 10.

T. ca. 30.

Vit. 10.

quia ipsa est: que expurgatur: cum facis dnr/
minuit homo. Neq. uidetur q. pro aiali/qm ip/
sa in suis operationibus non utitur doctrina;

Ad hoc responde q. hic natura sumitur co-
muniter ad utraq. uirtutem. scilicet aialem & natu-
ralem: & hanc appello uirtutem regitiuam ce-
rebricommunitas autem hanc duarum uirtutum in
somno metiendo: hoc modo procedit: qm in
somno fit quedam in cerebro ex tptatis uapori-
bus oppilatio: pp. qua uirtus animalis / que est
in cerebro: & spiritus deferens eam retrahitur
ab instrumentis sensuum / ad hoc / ut spūs ille
subtilis nimis: & diminutus: adunatus in ce-
rebrum restauratiorem suscipiat in q̄tate: qua-
litate: & substantia: & inde confortatur uirtus
aia uirtus autem naturalis operatur circa istos ua-
pores facientes oppilationem: digerendo / &
resoluendo eos: durat igitur tādū operatio uir-
tutis naturalis circa uapores oppilantes: q̄dū
ipsa uirtus aia restauratiorem recipiat sufficiē-
tem sue operationi: tūc ergo uirtus aialis: que
prius quiescebat lassata: resumpto robore / &
cessante oppilatione: que ligauerat eam: ppter
operationem digestiue: procedit ad actum dif-
fundēdo spiritum ad organa sensuum: sic igitur
pater: qualiter cōnis utraq. uirtus naturalis / &
animalis operatur cōmuniter ad istam mensu-
ram somni. ¶ Circa hoc q̄ / nunquid possit
ista mēsurata opatio somni corrumpi: & uide-
tur q. non: qm natura non assuecit in contra-
rium sue proprietatis: sicut scribit Ari. in lib.
ethycoz. Et uidetur q. possit mutari: qm cor-
pus optime compositionis aliter non indige-
ret regimine. ¶ Ad hoc rñ. q. ista natura pōt
mutari a sua operatione recipiendo uolentiā
Nam pōt homo cogere seipse ut uigilet: & ut
dormiat plus debito. Nec obstat q. obiciat qd
natura non assuecit in contrarium. qm illud
uerbum Arist. debet intelligi de natura: inq̄tū
sequitur proprietates esse: sicut est in grauita-
te: & leuitate: & caliditate: & frigiditate. Nā
lapis nunq. pōt tñ eleuari in altum / quin de-
scendat deorsum: si non prohibeatur: nec aqua
ita calefiat: q. ipsa per se calefiat. In corpori-
bus autem animalium non habet ueritatem. qm
talia sunt corpora susceptiua p̄suetudinis. ¶ Cū
non amplius indiget corpus: si indigentia erat
propter duo / Vnum principale: scilicet ad quietem
uirtutum aialium: uult. n. Arist. in somno & ui-
gilia q. somnus sit ne uirtus aialis languescat p-
pter superfluam actionem: Aliud est conforta-
tio uirtutum naturalium / propter reuocatio-
nem caloris ad instrumenta simul, si ergo duo
iuramenta in uno tpe complentur in tali cor-
pore utendo bono regimine. ¶ Ita eis: & die

ta competenter utentibus in egestiōibus nihil
delinquitur. i. qm seruatur bñum regimen in
singulis aliis rebus non naturalibus: tunc nullū
p̄m est in exeuntibus a corpore / sunt. n. in de-
bita q̄tate: & qualitate: & tpe exēctia. Et in-
teligit hic per egestionem omnem superflui-
tatem exeuntem a corpore a quacūq. digestio-
ne superfluente. ¶ Circa hoc uñ. G. peccare: iga-
docet hic cognoscere exeuntia tptata per dies:
nam dicit si diēta est competens: tunc nullum
peccatum est in egestiōibus: & supra fecit eo-
tra. qm per quantitatem: & qualitatem egestio-
num docuit cognoscere cibum tptatum. q̄ uide-
tur fecisse circulum. ¶ Ad hoc rñ. q. per diēta
cognoscimus egestionēs per motum cause: cau-
sat. n. diēta tptatas egestionēs. tñ in hoc adden-
da est una conditio. scilicet q. tale corpus sequat ap-
petitum in emittendo superfluitates. nam si q-
cum habet uoluntatem assellandi: uel urinandi:
compesceret seipsum pp. aliquam occupationē
tūc quis seruaret rectam diētam in aliis rebus:
tñ nihilominus peccaret in egōnibus. ¶ Has
enim tptantias. scilicet superfluitatem exeuntem per
uentrem & p. urinam. Facit preterantia ob-
latiōum. i. moderata oblatio ciborū & potuū.

¶ Sed contra hoc obicitur qm. G. de regimi-
ne sani. lib. 6. & Aui. p. can. fen. 3. de regimine
senū: ponit q. debeamus soluere uentrem cum
aliquibus medicinis ad hoc: ut conseruetur sa-
nitas: uerbi gratia qm damus aliqui terbenānam
aliqui cīm & medulla sicum: & cartamo. igitur
quis temperata sit oblatio cibi & potus: nō se-
quitur q. tptate sint egestionēs: nisi aliud adiu-
torium fiat per artem. ¶ Ad hoc rñ. q. in cor-
pore optime cōmpositionis: nullo modo indi-
gemus ne dicinis soluere uentrem / nec p.
uocantibus urinam: nisi contingat error in die-
ta. Vnde qd dicit Ga. & Aui. non habet locū
in corpore optime compositionis seruāte bo-
nam diētam. ¶ Secundum uero totum cor-
pus respiratiōes. h. q. quomodo intelligūt
respiratiōes fm totum corpus. scilicet an fm habi-
tudinē totius: ut depēdet a musculari: an fm
totalitatem corporis comprehendendo euacuati-
ones olum membrorum: & olum digestiōnū
¶ Ad hoc rñ. q. hic per expirationem debe-
mus intelligere superfluitates que egrediuntur
a tertia digestiōne priue. & maxime illas que
sunt insensibiles per poros: obsequēter tñ pos-
sumus intelligere emissionem olum superflui-
tatum a quacūq. digestiōne: & a quacūq. pte
corporis. qm exercitium moderatum adiuuat
ad soluendum uentrem: & prouocandum uri-
nam. ¶ Circa hoc q. quia non uñ Gal. fecisse
mentionem de repletiōe: sed solum de inanī-

Cōmiserit
ne circulū.
G. q. excre-
mēta uictu
atq. hūc ill-
cō monstra-
uerit.

Sit ne sp̄ a
modico uic-
tu excremē-
torum me-
diocritas.

Quidā il-
lud significat
totius cor-
poris spiri-
tus

Quid ē q.
sp̄lonis. G.
nihil me-
minit.

tionem. ¶ Ad qđ rñ. qđ non fuit oportunū: eo qđ in precedentibus quando loquebatur de cibis dabatur intelligi regimen repletiōis dixerat enim qđ optima natura tātum debet comedere/ qđtum appetit.

hoc facit usq̃. Qualitates uero eorum. In illa parte uero parte ponit quendam epilogum in quo etiam aliqua noua addit in approximatione rerum non naturalium. Prima diuiditur in. 2. in quantum prima docet regere corpus optime sanum per accidentia anime considerata secundum se. In. 2. docet regere per annexum eorum. scilicet per coitum. Prima usq̃. Venereorum. Pars secunda diuiditur in. 2. In qua prima docet regere corpora per coitum ratione substantie & quantitatis reprobando circa hoc opinionem epicuri. In. 2. docet regere corpus per coitum ratione tēpis. Prima usq̃. Tempus uero usus. Secunda uero in. 2. In quantum prima ponit qđ sit tempus utendi coitus exquisitum & optimum. In. 2. uero parte ponit quale sit tempus in quo est minus peccatum. Prima usq̃. Si uero peccet. ¶ Sunt igitur quinque partes in perditione presenti. ¶ Dicit ergo de parte prima qđ oportet corpus optime compositionis ad hoc ut sanum permaneat absistere ab itēptis omnium accidentium anime que accidentia sunt hec ita/ tristitia/ timor/ sollicitudo &c. qm̃ hec mutant corpora & exterminant ipsum a naturali sua cōsistentia. ¶ De. 2. dicit qđ usus uenererum/ nullo modo est salubris secundum sententiam epicuritam secundum ueritatem est salubris hoc nō ut cum tantis fiat intervalis/ qđ corpus inde nō sentiat dissolutionem/ & fiat leuius qđ esset prius/ & melius dormiens. ¶ De. 3. dicit qđ tempus utendi coitus est/ qđ corpus fuerit perfecte medium inter omnes circūstantias extrinsecas scilicet qđ non sit nimis repletum/ neq̃ euacuatum/ neq̃ calefactum/ neq̃ infigidatum/ neq̃ humectatum/ neq̃ exsiccatum. ¶ De. 4. dicit qđ si contingat peccare in tpe coitus/ eligatur tēpus in quo sit minus peccatum. Illud uero tempus est qđ corpus est magis calefactum/ qđ infigidum & humectatum magis qđ exsiccatum/ & repletum magis qđ euacuatum. ¶ De. 5. dicit qđ in corporibus optime compositionis oportet eligere qualitates oīum rerum non naturalium/ ita qđ sint tpeate/ uerbi grā oportet eligere exercitiis in quibus proportionaliter oīa membra corporis exerceantur/ ita qđ unum aliud in exercitio non excedat secundum suam naturam/ & oportet etiam eligere ea que comeduntur & bibunt temperata/ & similiter in omnibus aliis rebus non naturalibus/ oportet eligere temperamentum. ¶ Circa accidentia anime oportet uidere quedā generalia primo/ Secundo quedam specialia circa istam. Generalia autem sunt duotque/ primum est an consideratio accidentium anime spectet ad medicum conferuantem. Secundum est de modo secundum quem accidentia anime mutant corpus. ¶ De primo

Text. 34

Astinere uero manifestum est quoniam ab intemperantia oportet omnium anime passionum. scilicet iræ/ tristitie/ & gaudij/ & furoris/ & timoris/ & inuidie/ & sollicitudinis. Exterminant enim hec & mutant corpora ab ea que est secundum naturā cōsistentia.

Text. 35

¶ Venereorum uero secundum epicurum nullus usus salubris/ secundum uerum epicurum ex intervallo tantis ut in uisibus coitus/ neq̃ dissolutionem sentiat/ & leuior/ ipse se ipso uideatur factus/ & melius dormiens.

Text. 36

¶ Tempus uero usus est/ qm̃ perfecte medium fuerit earum que extrinsecus omnium circūstantiarum neq̃ super repletus corpus neq̃ infigidus/ neq̃ super calefactus/ aut exsiccatum/ aut humectatum imoderate. Si uero peccet aliquis corpus paruus esto peccatum melius uero est calefacto magis/ qđ infigidato/ & repleto magis/ qđ euacuato/ & humectato magis/ qđ exsiccatum corpe uerbi uenerie.

Text. 37

¶ Qualitates uero singulorum eorum que dicta sunt eligere in his que sunt optime compositionis oportet. Gymnasiorum quidem in quibus omnes partes corporis proportionaliter moueantur/ ut hoc membrum quidem non superdolet/ hoc uero minus doleat. ¶ Eorum uero que comeduntur aut bibuntur maxime euacrata eligere/ hec enim maxime sunt conuenientia eucratie naturis.

Text. 39

¶ Similiter uero & in alijs.

Text. 6

Introduci.

Postq̃ Ga. explanauit canonem generalem de regimine sanitatis circa. 5. res non naturales/ explanat modo circa. 6. rem non naturalem. scilicet circa accidentia anime/ & in quodam annexo eorum/ scilicet in coitu/ &

De primo sic procedo. Videtur enim quod me-
dicus conseruator non debeat considerare acci-
dentia anime. Sed solum plus uel legista hoc. n.
dicit comentator hoc. §. **M**onstratur etiam
hoc ratione quoniam per moderationem accidentium
anime fit anima studiosa sicut habetur per Phi-
losophum primo ethicorum. **A**d primum uidetur
manifeste quoniam sicut in aliis quinque rebus non na-
turalibus potest conseruator sanitatis precipere
reperamentum seruandum esse in corpore temperato/
Similiter potest percipere temperamentum seruandum
esse in accidentibus anime nulla namque est
maior ratio nam medicus non compeiscit aliquem
ad usum rerum non naturalium cum uiolentia
similiter nec ad usum accidentium anime. **A**d
hanc questionem dico quod consideratio acciden-
tium anime est duplex. Una quidem est ad conser-
uandum sanitatem anime ne labatur in uitia & ta-
lis consideratio ad solum primum uel legistam spe-
ciat. Est & alia consideratio eorum ad conseruandum
corpus ne facile cadat in egritudinem & ta-
lis consideratio spectat ad medicum conseruandum
temperamentum & hoc diffinitio ponit a Galieno de regimi-
ne sanitatis. **I**llud autem quod dixit Com. quod
oportet prohibere corpus temperatum ab acci-
dentibus anime per philosophiam aut legem fuit di-
ctum sonnantis quoniam medicus debet so-
lum persuadere homini qui uult se conseruare
ut caueat ab in temperantia accidentium anime. Nec
oportet recurrere ad legistam uel primum ut com-
pellat hominem ad conseruandum quia nec in
aliis rebus non naturalibus potest medicus com-
pellere hominem sufficit ei ut enunciet querere eis
utatur interdum. **D**e 2. sic procedo. Videtur
enim quod accidentia anime non debeant poni de
rebus non naturalibus permixtantibus corpus.
Quia ipsa sunt operationes uirtutis uitalis ope-
rationes sicut patet per Ioan. cap. de uirtute ui-
tali & per Auic. p. can. ca. eodem operationes
sunt res naturales que non debent poni de
permixtantibus. **A**d hoc respon. quod accidens
anime comparatur ad duo. scilicet ad uirtutem uitalem
que operatur ipsum & quo ad hoc dicitur ope-
ratio uirtutis uitalis operari & sic est de rebus
naturalibus & non debet uocari tunc accidens
anime proprie loquendo. Alio modo comparatur
ad rem extrinsecam que imprimit in animam
in aliquod apprehensibile/delectabile/uel testa-
bile ad quod eligendum uel fugiendum mouetur
uirtus uitalis mouendo spiritum & calorem na-
turalem per corpus & ex illo motu spiritus & calo-
ris fit permutatio in corpore & hoc modo ac-
cidens anime est res non naturalis & proprie
meretur uocari accidens anime. Vel dicitur quod
huiusmodi motus legare & trahere potest dupli-

considerari. Uno quidem modo per compara-
tionem ad uirtutem que hunc motum facit/
mouendo spiritum & calorem per corpus &
hoc modo dicitur operatio & est res naturalis.
Alio modo in quantum ex tali motu puenit pas-
sio quedam in spiritu. huius & membris & sic
dicitur esse accidens anime passio quedam &
est res non naturalis. Et huic precor quod di-
citur in 6. principiis quod actiones anime sub ge-
nere passionis locantur. Et similis questio po-
test fieri de exercitio quoniam ipsum est operatio uir-
tutis motiue & est etiam res non naturalis. Et
similis questio est etiam de sonno & uigilia &
inmanitione & repletione. **P**ropterea que-
ritur an accidens anime facit permutationem
in corpore per mutationem spiritus sicut dicit
Com. hic & ueritas est. Quomodo. n. accidens
anime mouet spiritum cum ipsum accidens anime
sit quidam motus passiuus. **A**d quod respon.
quod accidens anime dicitur mouere spiritum si mo-
do quoniam in anima imprimitur aliquod delecta-
bile uel tristabile & tunc uirtus uitalis que est
in corde in qua est uirtus concupiscibilis uel ira-
scibilis mouet spiritum intra uel extra ad exe-
quendum uel repellendum uel fugiendum tale ap-
prehensum. **C**irca istam sic procedo. **A**b-
stinere uero &c. **E**t non uidetur bene di-
ctum quod tale corpus abstinere est enim abstinere
re pati & non deduci sicut dicit plus 4. top.
corpus aut optime compositionis non habet
appetitum cui debeamus resistere sicut patuit
supra metitur enim sibi exercitium & quibet
aliam rem non naturalem debet sibi metiri
Vnde Gal. dic. 2. de regimine sanitatis quod puer
temperatus sine magistro solo impetu nature
gubematur a se ipso eucrata inuenit. **P**ro-
pterea in primo eiusdem lib. dicit quod in eucratis
pueris non emendatur mores sed custodiu-
rur ne corrumpantur. Male ergo dixit abstinere
re ab intemperantia accidentium cum in tali cor-
pore debeant esse accidentia reperta ex se ipso.
Ad hoc respon. quod accidens anime uno modo
comparatur ad ipsam uirtutem que patitur per
ipsam & hoc modo non potest esse imo-
deratum eo quod ipsa uirtus uitalis non mouetur
per illam rem tristabilem uel delectabilem nisi secundum debi-
tam proportionem quantitatis uel qualitatis eius.
Alio uero modo comparatur accidens anime
ad uirtutem uitalem ratione quantitatis rei extrin-
sece que facit impressionem in anima qualis
est res tristabilis uel delectabilis & hoc modo
potest esse accidens anime minus uel maius
quod expediat Non quia diis proportionate mo-
ueatur uirtus ad accidens. Sed quia ipsum
in se est superflue quantitatis ita quod habet uirtus

An corpus
per ipsum al-
terent animam
affectiones.

Inscriptio
littere.

Text. 34
Sic ne ullus
aialis asse-
ctiois ex-
sus sanis.

tem concitate ad superfluum motum spiritus & caloris: uerbi gra ponatur q homo optime compositionis habeat oia tristabilia in pecunia persona & filiis: que habuit Iob. dico q ipse tristabitur proportionate q̄titati illius nocumenti/nihilominus si dēret conservari/oporere q tam grandi tristitie opponeretur. Sed si aliquis melancholicus habuisset tam grandia nocumēta fuisset tristitia imēdiatē ita q forte fuisset mortuus: & si aliquis colericus habuisset hōdem / ad furem & maniam processisset. ¶ In super cum hoc etiam no. q bonitas rationis mitigat impetum naturalem; quem habet uirtus in accidentibus aie minuendo de q̄titate motus ad iram uel tristitiam que debet esse fm quantitatem tristabilem uel irascibilem: & hoc facit suadendo rationibus / que suumuntur a sanitate corporis / & aie; in duobus igitur pendet abstinētia ab immoderata accidentium animis: quorum unum est quantitas rerum extrinsecarū facientium tristitiā uel irā uel aliqd talium; debet. n. conservator sanitatis grandia irascibilia & tristibilia remouere a corpore conservando. Aliud uero est moderatio motus impetuosi per rationem suadendo sibi ipsi: ut dictum est: tuerbi gratia / ut si alicui mortuus sit optimus filius: hoc quidem est grā de tristabile / deberet igitur medicus conservator procurare: ne pater sciret mortem eius: & etiam dato q sciret/debet ipse qui uult se conservare sibi suadere: quoniam si minus tristatur posset cadere in uitium aie / & egritudinē corporis. ¶ Passionum aie. Not. q accidia aie dicuntur passionē & actionē / sicut dicit author sex principiorū: & dicuntur actiones / in quantum uirtus uitalis mouet spiritum ad inferiora: & exteriora: dum timet aut irascitur: & dicuntur passionē / in quantum uirtus appetitiua afficitur per eā / & inq̄tum in corpus aiatum sit aliqua alteratio. Cū. Ira est accensio sanguinis circa cor / sicut dicitur in phemio de aia: uel ira est feror cordis / cum aia mouetur ad uindictam / sicut uult Halyab. de uirtute uitali operatur: & est dīa inter iram & furem quia in furore mouetur aia ad uindictam / sed non est possibile illi exellere. ¶ Et. h. d. Co. no. q accidentium aie quedam calefaciunt corpus: & quedam instringunt / eorum que calefaciunt: quedam calefaciunt fortiter: ut iras: quedam tpe: ut gaudium: & eorū que instringūt quedam instringunt fortiter: ut timor: & quedam tpe: sicut inuidia & tristitia: quedam uero accidentia exsiccant: ut tristitia. hoc aut dicit Co. ¶ Exterminat. i. extra terminum ponit terminū aut uoco tpe: nētum. ¶ Et im-

mutant. i. quia imutant. ¶ Ab ea consentia que est fm naturam i. a tpe: nētum. ¶ Circa h. An corpus nane corpusq non conservant ipsum. ¶ Ad terminum hoc dic q intelligit passionē aie immoderatā: q̄tati q̄tati dicat eas extēminare corpus. ¶ Preterea q̄tati sit aliqd accis aie: q̄tati humectet corpus. ¶ Ad hoc aut patebit solo in cap. seq. ¶ Ve nereor qdē fm epicurum. Epicurus fuit qdam medicus grandis & famosus. ¶ Scōdū uero uerū est. i. fm ueritatem. ¶ Extantis in eternallis. Nō ponit intervalum determinatū tpe: quia non est possibile: cum corpus sit uirtus dispositionis. imo uariatū fm etate: & fm uarietatem tempō: sed ponit terminum per dispositiones operationum. nam etates nō distinguuntur per certum numerum annorū: sicut dicit a. G. 6. de regi. sani. & in com. p. no. lib. 3. in h. ¶ Ut in uisibus neq dissolūtionem feriat / & leuior seipso uideat frigidus: & melius dormiens. Hic tangit signum sumptum a triplici uirtute. i. a uirtute spūali: & hoc cū dicit. Neq dissolūtionem. Et a uirtute aia: & hoc cū dicit. Leuior. Et a uirtute naturalis: & hoc cū dicit. Dormiens. Signum. n. a somno sumptum sumitur a uirtute naturali: siue eius operationes sicut supra not. de signis cerebri: pōt tū dici q somnus etiam signat super uirtutem aialem: quia est passio sensibilis pte: sicut dicit Ari. in somno & uigilia. ¶ Circa hunc. q̄tati. An quid coitus competat in oi etate post. i. 4. annos: & ut q sic qm sperma generatur in omni etate a. i. 4. anno ultra: Sed sperma est superfluum: & aia: sicut dicit Ari. lib. 1. 3. de aia. et. 2. 4. q̄tati. gō tum oi tpe debet expelli superfluitas / & si retineatur nocet corpori. nam dicit Almalib. 4. cap. de mundificatione corporis a superfluitatibus: q nulla superfluitas in corpore retinetur: & in oi etate: quia generaliter sperma competat coitus in regi. sani. ¶ Preterea homo pōt generare cōmuniter usq ad. 70. annos: dicit. 7. de animal. Sed natura sic ordinat actum generationis: per quem conservetur species: ut non noceat singulari: dummodo nō contingat error: igitur potest homo coire sine nocumēto: dum potest generare: compet igitur in regimine sanitatis: & i omni etate post. i. 4. annum. ¶ Preterea sperma postq̄tati est nullum membrum nutrit. igitur debet expelli alias corrumpitur: & competit igitur coitus in omni etate in qua sit sperma. ¶ Ad cōtrarium: dicit enim Gale. in secundo de regimine sanitatis: q labor/cibus & potus: & somnus: ista sunt contraria omni etati / sed coitus non competit nisi adolecenti. ¶ Preterea coitus

coitus infrigidat/ & delibet & minuit natu-
ralem uirtutem/ sicut dicit Ioanniti. & om-
nes autores medicinales/ non igitur compe-
tit nisi in etate calida & humida in sanitatis
regimine. ¶ Preterea coitus facit senescere
citius & uitam abbreviat/ sicut uult Aristot. in
libro de longitudine & breuitate uite / dicit
enim q. nullus uiuit plus asino / & equo pro-
pterea coitus paucitatem/ & etiam Auerro. di-
cit ibidem q. omnino castitata uiuunt plus nō
castrati/ & femina plus q. masculus. ¶ Pre-
terea coitus euacuat de substantia cibi postre-
mi/ & de substantia spiritus rem plurimam/ &
ideo plus debilitat q. alle euacuationes/ si-
cut dicit Auicenna libro tertio. sen. uigesima
capitulo de uocamento coitus/ & si hoc facit in
nulla etate uidetur competere / & maxime in
ea in qua est uirtus debilis. ¶ Ad hanc que-
stionem respondendum q. in corpore opti-
me sano non competit usus uenerorum om-
ni etate/ sed eius comperentia talis est/ q. post
quartumdecimum annum in tota adolescen-
tia competit plus siue multum. In iuuentu-
te competit moderate. In senectute ualde
parum. In semine nullo modo / q. autem in
adolescencia / & iuuentute comperat / non
oporet offendere / cum per se pateat / q.
autem in senectute ualde parum comperat/
habetur a uerbis Halyabbat. de regimine sa-
nitatis/ capitulo de regimine grandiorum/
loquens enim de primis senibus / quos gran-
diores appellat/ dicit hunc sermonem. ¶ Minus
aunt a coitu quantum possunt. ¶ Item ca-
pitulo de regimine senum/ (& intelligit per
sermonem decrepitos) dicit hunc sermonem. ¶ Ca-
ueant omnino a coitu & anime accidentias
¶ Sed in translatione Constantini corrum-
pitur ille sermo prior. Nam dicit ille latro/
q. tam in senibus / q. in senioribus omnino
dimittendus est coitus. ¶ Ex his igitur
uerbis uidetur mihi q. manifeste pateat q.
senes ualde parum debeant uti coitu / senio-
res uero nullo modo. ¶ Sunt igitur solu-
ta argumenta que ptobant / q. in omni eta-
te competit hoc modo. Cum enim dicitur q.
in omni etate generatur sperma. ergo in om-
ni etate competit. Dico q. non sequitur. quo-
niam illa superfluitas quarti sebi est in se-
nibus adeo pauca q. consumitur in eis per ex-
ercitia/ frictiones/ & balnea/ & talia consum-
ptio est sine spiritu resolutione / & uirtu-
tem debilitat/ sed si emitteretur per coitum
de corpore fieret magna resolutio spirituum/
& debilitas uirtutis/ adeo q. quantum ad esse

indiuui nocumētum iuamento preuuleret
omnino. Et qd dixit Almanfor q. nulla super-
fluitas est retinenda hoc debet intelligi de su-
perfluitatibus communibus habentibus ma-
iam qualitatem/ sicut egestiones/ utina/ & hi-
is similia/ sperma autem nō ē superfluitas quan-
tum ad qualitatem. ¶ Ad secundum dico q.
natura uniuersalis que regit corpus nostrum
magis est intenta circa conseruationem spe-
ciei/ q. circa conseruationem indiuidui. quoni-
am participatio diuini / qd est perseverantia
& permanentia/ sicut dicitur in secundo de ce-
lo & mundo/ & secundo de anima/ magis in-
tenditur a natura/ q. conseruatio singularis/ de
spicit enim iam natura hominem senio-
rem/ & magis uult productionem filii ex eo/ ut spe-
cies conseruetur/ q. uelit ipsum diutius uiuere
re sine productione filii/ unde si natura posset
facere utranq. / scilicet q. conseruando speciem
conseruaret indiuiduum/ quando igitur al-
terum illorum preferat/ magis eligit conser-
uationem speciei/ q. indiuidui. nam & sic uide-
mus in communi hominum conseruatione/
qm patres multis periculis se subiciunt/ quibus
abbreviatur uita/ ut filiis suis sufficientiam re-
rum dimittant/ & totum hoc ex motu nature
uniuersalis procedit / que uincit uirtutem na-
ture particularis/ sic patet/ q. soluolo interem-
ptionem prime propositionis argumenti. ¶ Ad
tertium autem iam patet Responso
per ea que dicta sunt quoniam adeo paucum
sperma adunatur in senioribus / q. per aliu-
um modum / q. per coitum debet consumi.
¶ Argumenta uero que sunt in contrari-
um (quia non directe concludunt) et sunt sol-
uenda / Dico ergo ad primum q. quando Ga-
lenus dicit q. coitus non conuenit nisi in ado-
lescentia. Hoc debemus intelligere accipiendo
adolescenciam large ad iuuentutem / & debe-
mus etiam hoc intelligere quo ad uehemen-
tem utilitatem. in senibus / an non habet ue-
hementem utilitatem coitus. ¶ Ad secundum
dico q. coitus infrigidat & delibet / & minu-
it naturalem uirtutem / si fiat ultra q. debet
at/ sed moderate factus operatur contrarium.
¶ Ad tertium dico / q. quedam corpora sunt
in quibus superfluitas quartæ digestionis / de
qua fit sperma/ non adunatur ad aliquem unū
particularem locum in corpore / sed per totu-
tum corpus disseminatur/ ut sunt castratorum
corpus/ & illa plus uiuunt propter non coire.
quoniam talis humiditas non putrescit & cor-
rumpitur/ ptea q. non adunatur in loco uno/ sed
diffusa per oia mēbra caliditatem & humiditatem

conferuat / que sunt causa uite : Et sunt que-
dam alia corpora in quibus superfluitas sper-
matica adunatur in uno membro / sicut in tes-
ticularibus / & ibi corrumpitur / & putrefcit genera-
tissimos morbos / si non emittatur / sicut sunt
corpora potentia coire / Et hoc duplex est na-
tura. In quibusdam enim adunatur sperma in
testicularibus duplici de causa. scilicet ratione speciei / ut
sua generatio / & ratione individui / ut fiat mu-
dificatio corporis a superfluitate. Sicut est ho-
mo & equus : Et in quibusdam adunatur sper-
ma solum propter individuum / sicut est mulier. Nam
ra enim non congregat sperma in eo ad genera-
tionem / cum sit sterilis. & ideo in pauca quat-
tate generat de ipso / in homine autem / & equo
plus propter officium speciei preseruande. ¶ Ita
igitur premisi dico / quod omne animal sine coi-
tu plus uiuere / quod cum coitu / si humiditas illa sper-
matica non congregaretur in uno loco / & cor-
rumpere / & consequens faceret accidentia
peissima. Sed quoniam aggregatur superfluitas illa in
loco uno / de necessitate debet expelli : Et eius
expulsio moderata / & in tpe competenti / nullo
modo abreuiat uitam / Et ex hoc patet solutio

ad 4. arg. ¶ Præterea queritur de corruptio-
ne spermatis / si non emittatur. Pponit enim Com.
& Gal. de interioribus lib. 6. quod mutatur in sub-
stantiam uenenosam. non enim uidetur quod debeat
corrumpi in tam pessimam substantiam / quia
sperma generatur ex meliori & puriori sangui-
ne / qui est in corpore / & nullum habet pecca-
tum / nec in substantia / nec in complexione /
igitur sua corruptio debet facere minus pecca-
tum. ¶ Et ad hoc facit quod dicitur in Com. pro-
cap. de urinis Dicit enim quod non est timor in egi-
tudine / quoniam uiuens in corpore est sanguis / Vo-
lens per hoc / quod quoniam sanguis corrumpitur / & fa-
cit febrem / minus est periculosum / quod si corrup-
tur alius humor / & hoc idem uult primo de crisi
cap. de urinis. ¶ Ad idem facit quod dicitur Auic.
4. can. sen. 2. de signis bone crisis. Dicit enim
quod infirmus bonorum humorum quoniam egrotat / habet
egritudinem magis leuam. ¶ Ad idem autem
uidetur / quoniam nos uidemus corpora corrupta / quoniam cor-
rumpuntur & marcescunt / sicut sunt corpora hu-
mana facere peiorem corruptionem & uapor-
em magis pestilentialem / quod alia corpora minus tur-
perata / & stercorea humana uidemus feuidiora
quod stercorea aliorum animalium / ut plurimum. ¶ Pre-
terea magis putrefcit corpus calidum & humi-
dum ceteris omnibus corporibus / quare quod ap-
tius est ad faciendam putredinem / peiorem
& fortiozem debent efficere putredinem. ¶ Ad
quod respondeo / quod sperma corruptum mutatur
in substantiam uenenosam / & propter hoc quoniam ta-

git eius fumus eorum & cerebrum infrigidat totum
corpus / & operatur per formam speciem per
modum ueneni. Cuius ratio est / quod non possit
tam parua quantitas rei / talia inducere notu-
menta nisi per oppositionem quam haberet ad
corpus nostrum in forma specifica in modum
ueneni. Vnde Gal. in 6. de interioribus affir-
mat sperma corruptum ueneno scorpionum /
araneorum / & saluæ canis rabiosi / & piscis qui
per solum tactum inducit suporem a forma spe-
cifica / uult enim ibi Gal. quod uapor corruptus re-
solutus aspermate / quoniam tangit membra princi-
palia ledit ea / sicut ledunt supradicta uenena.
Vnde aliqui totum corpus infrigidant / & me-
lancolicum efficiunt / & mulieres patiuntur in
suffocatione matricis / quod passio frigida est. ¶ Et
si queratur quare sperma corrumpitur in tam pes-
simam substantiam / & alii humores corporis non
corrumpuntur Similiter Respon. quod arbitror hæc
esse causam / quoniam natura uilis in rebus / que ma-
xime erant necessarie ad conseruationem speciei
& totius uniuersi fontes causas cogentes illas ad
agendum ordinauit. Coitus autem est res per quam
fit conseruatio speciei / posuit itaque natura uiam
duas causas que cogerent animalia / & maxime ho-
minem ad illud agendum / Una quare fuit dele-
ctatio summa / quam facit seminis emissio / &
de hac dicit Auic. de naturalibus ui. dicit. in q.
ideo posuit deus tantam delectationem in coi-
tu ne negligenter generatio. Alia uero causa
fuit pessima accidentia / que generatur expe-
mate corrupto / quoniam retinetur / Nec potuisset ita
mala facere / nisi fuisset corruptio in substan-
tiam que a forma specifica opponere ut natu-
re hominis. ¶ Quod autem hoc sit uerum non solum
authoritatibus / sed ratione monstratur. Nam
in homine antiquo retentio spermatis non ge-
nerat illa accidentia / que facit in ueno / & pro-
pter hoc delectationem non habuit tantam in
coitu. Nec tamen nocuumum ex corruptione eius
quoniam habuit iuuenis propter quod suum sperma iam
erat utile ad generationem propter quod natura
non curabat / si retineretur. ¶ Et hoc idem uide-
mus in mestrui. Nam si ipsa retineantur tpe
quo mulier potest concipere faciunt suffocatio-
nem. Cum ergo mulier est inutilis ad genera-
tionem propter etatem / nullum faciunt nocuumum.
Vnum tamen oportet attendere / quod quoniam sper-
ma de peioribus est humoribus generatum / ita
to peiora facit accidentia. Sicut dicit Gale. 6.
de interioribus / similiter & sperma corruptum
peiora facit accidentia / quod melius. Quia sper-
ma magis erat necessarium ad generationem
Et hanc solam arbitror ueritatem / quod si quis
bene intellexerit / facile respondebit ad omnia
obiecta que

obiecta que sunt facta ad utranq. ptem. ¶ Tē
pus uero usus ueneris/qñ pfecte medium: &c.
¶ Contra hoc obicitur/qñ corpus nō potest
esse perfecte medium inter has circumstantias.
¶ Preterea est q. possit esse perfecte mediū
querit quibus signis cognoscatur illa perfecta
medietas. ¶ Ad quod respō. q. in hoc loco p/
fecte medium nō accipit s. punctuale medie
tate: sed s. latitudinē / & pōt tale mediū cō/
gnosci per quādam coniecturam / que talis est
Nam qñ homo non sentit repletionem cibi
in stomacho: Nec habet ad huc famē / tunc cor
pus dicitur medium inter indigens & repletū
medietas aut inter calidum & frigidum facile
cognoscitur. ¶ Neq. super repletum / Neq. in
digens. ¶ Contra hoc obicitur, Nam qñ cor/
pus tenet medium inter repletum & indigenū
tunc est tpatum / sed a corpe tpatō nihil est eua
candum / sed est pseruandum in sua dispositio/
ne: ite tunc non debet uti coitu. Cum coitus
euacuet. ¶ Ad quod respond. q. corpus tem/
pore quo utitur coitu / debet habere replectio
nem / quo ad 3. digestionem. Nam superfluita
tem 3. digestionis euacuat / & in illo tpe debet
stomachus tenere medium inter replectiōē
& indigentū. ¶ Preterea queritur / quia non
uidetur / q. possit intelligi de inanitione & re/
plectiōe stomachi. s. q. teneat medium inter
tas / quia non cadit mediū inter stomachū esse
repletū & inanitū. Nā donec stomachus dige/
rit sp. est repletus cibo / & cum digesserit / statim
euacuat / quare stomachus semp. aut est indigenus
aut repletus. ¶ Preterea dicit Auicē. 3. can.
cap. de horis coitus / q. oportet ut coitus fiat
cum cibo descendit de stomacho / & est facta
prima digestio / & 2. & mediatur. 3. igitur de/
bet fieri / qñ stomachus est inanitus. ¶ Prete/
rea cum stomachus unit sibi suum cibum / tunc
epar apponit sibi suum. Cum ergo stomachus
assimilat sibi suum cibum / tunc epar unit sibi
suum / & membra apponunt / sicut dicit Gal.
de uirtutibus naturalibus libro. 3. Sed stomachus
cum assimilauit / statim appetit cibum / sicut di
citur in eodem libro / qñ stomachus secūda
uice comedit / ad huc membra non receperunt
suum nutrimentū / quia nō a huc facta est uni/
tio nec assimilatio digestio / quare cum sper
ma sit superfluitas digestionis / que est in mem
bris / & superfluitas non debeat sepearī / nisi
facta digestiōe / uidetur q. non possit fieri
coitus nisi stomachus repleatur secundo. Nec
tunc poterit fieri impediens replectiōe sto/
machi que nullo tpe potest fieri. ¶ Preterea
oppo. p̄dictum Auicē. sup̄ius allegatum. s. q. co
itus debet fieri dimidia tertia digestiōe / qñ

uidetur q. debeat fieri completa iam. 4. dige/
stionē qñ sperma est superfluitas. 4. digestio
nis / sicut dicitur. 3. can. sen. 2.0. cap. 3. & Arist.
in lib. de animalibus in pluribus locis: Non debet
ergo expelli a corpe / nisi postq. iam factum est.
Nam superfluitates prime digestionis & secun/
de non expelluntur a corpore / nisi postq. facte
sunt ille digōnes i stomacho & epate. qñ facta
qñta digestiōe debet fieri coitus. ¶ Ad cui/
dentiam. 4. p̄dictarum argumentationū opor
tet inuestigare exquisitissimam naturā coitus.
Sciendum est ergo / q. hora exquisitissima coy/
tus non est / nisi qñ sperma in membris est cō/
pletum tunc / aut dicitur esse cōpletum / qñ assu/
milatur membris uera similitudine. Sicut di/
citur in com. primi pno. in fine / uult enim ibi
Gal. q. sperma ideo est album / quia assimilatio
est membris radicalibus / que sunt alba / debet
igitur tñ state illa humiditas / que est materia
spermatis / in membris / quousq. dealbetur / & ue
ramq. similitudinē membris recipiat / quousq.
uniatur membris / & continuee cum eis / hanc
aut assimilatiōem non pōt habere / dum mē
bra apponunt / & unident / quia completa si/
militudo nō potest esse / nisi qñ membra assu/
milat / q. dpatet p. morfam. Nam ibi est facta
appositio / & unio sed non assimilatio / sic dē
de uirtutibus naturalibus / lib. p. & p. can. ca. de
uirtutibus ministratis. Igitur oportet state tñ
humiditatem illam in membris / adhuc ut fiat
perfectum sperma / donec membra sibi suū assu/
milent nutrimentū: Et si queratur / quomodo
poterat habere sperma ueram similitudinem
cum membris. Cum illud qd nō unitur / nō ha
beat ueram similitudinem cum membris / &
sperma nō sit unitū. Respon. q. sperma caruit
unitiōe solummodo q. erat sup̄fluum in qñtitate
tpe igitur quo illud qd nutrit unitur / nec illud
quod unitur / nec sperma habent ueram simili/
tudinem cum membris. Sed postmodum adue
niente sp̄tme assimilatiōis / tñ illud qd uni/
tur (si in eo nō est peccatum) qñ etiam ipsum
sperma / per actionem caloris naturalis / & uir/
tutis membrorum recipiunt ueram assimi/
lationem cum membris. hoc tñ excepto / q. sper/
ma non habet tantam duritiem / quam habet
illud quod iam assimilatur / sed habet illi pro/
pinquā. Non igitur est inconueniens / q. humi/
ditas illa spermatice recipiat similitudinē mē/
brorum / licet non uniatur cum eis. Nam eadē
opationem facit calor naturalis in ipso nō uni/
to / quam facit in nutrimento qd unitur quum ad
alteratiōē qñtitaris. Patet igitur ex p̄dictis q. tñ
sperma ppletum est / qñ nutrimentum assimilatur
mēbris complete. Sed dum membra sibi suum

assimilant nutrimentum/ tūc epar & uene suā digestionem dimidiāt/ & etiā appositionē faciunt. qm̄ unum tps ponitur a Gal. de uirtutibus naturalibus lib. 3. digestionis ēt & appositionis. Tamen fm̄ latitudinem. Hoc uero tempore quo uene & epar suam digestionē dimidiāt/ & appositionē faciunt/ suum cibum stomachus sibi unit/ & tūc stomachus est medius inter repletum & inanitum. Nam licet/ sit uas cuius a cibo quē misit epati/ & intestinis/ nō est tñ factus uacuuus a cibo proprio. Cum ergo facta fuerit assimilatio sui nutrimenti. Tūc erit inanitus post modicū tps/ & incipiet appetere. Donec igitur cibis totalis erat in stomacho/ stomachus dicebatur esse repletus. Cū uero facta est assimilatio/ dicitur inanitus. In tpe autē medio dicitur non repletus/ nec inanitus. Et hīc est maxime & sc̄pue dum fit unio cibi eius licet etiā dum fit assimilatio/ possit dici medio cris dispositio eius/ tñ cum latitudine. ¶ Est igitur exquisitissima hora uendi coitu qm̄ stomachus cibum quē presentem assumptit/ perfecte digessit/ & sibi perfecte necessariū/ appositit & reducam transmisit epati & uenis. Vene & epar/ iam digestionē mediauerunt/ & appositionē cibi sibi necessariam faciunt/ & hoc est tempus quo stomachus suum cibum quē p̄sentem assumit sibi unit/ & membra sibi assimilata cibum finaliter petitum/ & appropinquat horā/ qua debent recipere cibum futurum ex uenis. ¶ Per hanc uero considerationē poterit concordare dictum Gal. & Auic. & soluere. 4. predictas argumentationes. ¶ Neq; super in frigidum. ¶ Sed contra hoc oppo. Nam di Gal. de interioribus lib. 6. q. retentio spermat̄is in frigidat corpus & tale corpus sic in frigidum corrigitur per coitum. igitur expe dit coitus tunc dum corpus est super in frigidum. ¶ Ad hoc respon. q. hic loquitur de in frigidatione/ que fit ex semine corrupto. Vel dic q. hic loquitur de coitu qui fit fm̄ regimē sanitatis/ ibi autē loquitur de coitu qui fit ad curam egritudinis. ¶ Neq; sup calefactū. ¶ Sed cōtra hoc obicitur/ Nam dicit Iorn. q. coitus in frigidat & defeccat/ & euacuat de substantia spiritus/ & nutrimenti rem plurimam/ sicut dicit Auic. 3. li. de nouementis coitus/ quare cum coitus de sui natura habeat in frigidare & defecare/ uidetur q. competat corpori calefactio & humectatio. ¶ Ad quod respon. q. coitus frigidus in hora puenienti/ nec in frigidat/ nec defeccat. Et quis euacuet de substantia spiritus & nutrimenti rem multam/ id tñ q. euacuat nō est necessarium membris/ cum sit superfluitas generata in gēro est enim sperma superfluitas.

4. cibi/ qua nō indigemus igitur nō in frigidat nec defeccat. ¶ Immoderate. Hoc iō dicitur quod impossibile est quin corpus declinet ad aliquā circūstantiam extrinsecam aliquāntulum. ¶ Si uero peccet/ &c. Hoc planum est utq; ad finem.

Sed uero fm̄ aliquid ab optima compositione deficiat corpus non multū uero hūc & cōseruantes sanitatem cause fm̄ ppositiones mutabunt. ¶ Pluribus uero talibus existentibus corporibus fm̄ singulum genus separatim dicendū est. ¶ Crasi igitur pmutarum corporū organicaꝝ uero partium cōuententia non pmutatum duplicem habent formam salubritatis causas/ alteram quādem seruantiū eius crasim/ alterā uero earum que ad optimam ducūt. ¶ Seruantes uero eius crasim tantum permutantur ab eucrata natura cause quantum & totius corporis crasis ab illa pfecta mutatur. ¶ Calidiora uero corpora calidioribus indigent adiuuantijs/ frigidiora frigidioribus/ sicciora siccioribus/ humidiora humidioribus. Et fm̄ complexiōnem calidiora & sicciora/ calidioribus & siccioribus. Et his proportionaliter in reliquis tribus complexiōnibus. ¶ Utetur uero & materijs carum recte innatas uirtutes carum sciens. ¶ Quoniam morio quidē & indigentia & uigilie & egestio & omnes anime passionēs siccat corpus. ¶ Contraria uero his humectant. ¶ Ita uero & in calefactiōnibus & in frigidantiōnibus studijs utetur & cibis & potibus. ¶ Et simpliciter est dicere omnibus his que secundū corpus sunt cognoscens aliquas materias & uirtutes/ salubribus causis utetur/ similia similibus offerens qm̄ seruare uult corporis crasim quales accipit.

In precedenti parte determinauit Gale. de causis conseruantibus corpus optime compositionis. Nunc agit de causis conseruantibus corpus parum lapsum ab optima

Obstinere frigeratis nimium/ concubitus.

An corpus calefactum concubitu defendatur

optima compositione. Diuiditur autem par-
 ista in duas. In quarum prima determinat de
 istis cāis in generali. In secūda in speciali. Pri-
 ma usq. Crasī igitur imutatum. Prima in duas.
 In quare prima ponit canonem generalem in
 conseruatione istius corporis. In secūda po-
 nit diuisionem illius corporis in sua genera/
 & monstrat modum prosequēdi. Prima usq.
 pluribus uero talibus existentibus. Pars autē
 in qua agit de his causis in speciali diuiditur
 in partes tres/in quarum prima determinat de
 causis conseruantibus corpus parum lapsum in
 complexione. In secūda in compositione. In
 tertia in natura cōmuni. Prima usq. Organici-
 eorum. Secūda usq. Reliquum uero genas.
 Prima in duas. In quarum prima determinat
 de causis conseruantibus corpus parum lapsum
 in complexione absolute & generaliter. In se-
 cūda respectiue & specialiter. Prima usq. Si/
 mille igitur discretiam. Prima in. 2. quia pri-
 mo ponit diuisionem istarum cāum in cau-
 sam conseruantem in eodem / & reducentem
 ad melius. In secūda prosequitur de approxi-
 matione illarum cāum ad corpus. Prima usq.
 Seruantes uero eius crasim. Secūda usq. Si ue-
 ro permutare uide. Prima diuiditur in. 2. In
 quarum prima ponit canonem docentem ap-
 proximationem harum causarum ad corpus.
 In secūda monstrat nobis usum illarum cau-
 sarum. Prima usq. Vtetur uero & materiis.

¶ Sunt igitur. 5. partes in lectione presenti.
 ¶ Dicit ergo sic de prima / q. si corpus fuerit
 parum lapsum ab optima compositione / cau-
 se conseruantes tale corpus debet proportiona-
 liter mutari a causis conseruantibus corpus op-
 time cōpōnis. nā qm corpus a corpore distat
 cā distat a cā. ¶ De. 2. dicit cum corpa pagē la-
 psa sint plura / de singulo gñe eorū dicēdum est
 ¶ De. 3. dicit q. corpus pagē lapsum in cōple-
 xione hēt duplicē formā cāg. pseruatiua. una
 quare pseruat ipm leodem. alia reducit ipm ad
 optimā cōpōnem. ¶ De. 4. dicit q. cā pserua-
 tes corpus pagē lapsum in cōplexione in eodē
 debet tm permutari a cāis cōseruantibus corpus
 optime cōpositionis. qm istud corpus parū
 lapsum est permutatum a corpore optime com-
 positionis qm corpa calidiora indigent ad sui
 pseruationem cāis calidioribus & siccioribus
 cāis corpa sicciora & sic de aliis tā simplicibus
 q. cōpositis. ¶ De. 5. dicit q. ille medicus q. eo
 gnoscit uirtutes cāg. inatas hēt uerā cognitio-
 nem eāg. uelut gñā sicut ille q. cognoscit q. mo-
 tus indigētia / & uigilia ego / & oēs passionēs
 sic deficiat corpus / & qes / & repletio & sōnus
 & retitio corpus humectāt / & similit. q. cogno-

scit cās calefacientes & inflāmantē in cibis &
 potibus / & in oibus aliis rebus nō naturalibus
 & i sūma recte utiq. cāis pseruatiūbus hmoi cor-
 pus ille q. cognoscit mām hāg. cāg. & uirtutem
 eāg. offerens sūba sūbibus. qm uult cōseruare cō-
 plexionem tale qualem accepit. ¶ Circa istā le-
 ctionem querunt si quedam generalia. secūdo
 quedam spālia circa istam. ¶ Generalia querū-
 tur tria. Primum est an corpus qd huc docet
 pseruare sit tale ex tpe. uel ex gñone. 2. est / utrū
 hmoi corpus possit pseruare. 3. est / utrū possit
 pseruari p oēs etates. ¶ De 3. sic ut gñale cor-
 pus sit tale ex gñone. qm corpus optime conis-
 positionis est tale a generatione: ut supra de-
 terminatur est de signis / hoc aut corpus dicit
 pagē lapsum / per compositionem ad illud / igitur
 est tale a generatione. ¶ Preterea corpus pa-
 rum lapsum ē corpus ut multum sanum / ut di-
 cit Corn. supra. Eorū q. deficiunt ab hac. Sed
 corpus ut multum sanum est tale a generatione
 igitur &c. ¶ Preterea infra eodē cap. uult. G.
 q. hoc corpus habet innatas discretias. Innate
 autem discretie sunt ex generatione. ergo &c.
 ¶ Preterea corpus lapsum ex tpe. / non cōser-
 uatur per sūba. nā iam sequeretur q. ille qui ha-
 beret egritudinem calidam in. 4. gradu. pura
 causationem conseruaretur comedendo piper &
 allea: qd falsum est. igitur est tale ex generatio-
 ne. ¶ Ad cōtrarium / corpus qdem parum la-
 psum ponitur in eodem gñe lapsum cum egro-
 tante / ut infra eo. cap. Organice. Et inuit ibi
 G. ista. 3. corpa. 1. pagē lapsum / & neutrum / &
 egrotans non differet / nisi p maiore & mino-
 rem lapsum. q. si corpus qd ibi ponit egrotans
 est tale ex tpe. & corpus pagē lapsum ē tale ex
 tpe. ¶ Preterea ponamus aliqd corpus fuisse
 optime cōpōnis ex gñone / & demus istud cor-
 pus esse pagē permutatum ex tpe. / tale corpus ha-
 bet cās pseruatiuas necioriq. patet p. G. de re-
 gi. sani. ponit. n. cās que cōpetit corporibus la-
 boriosis esse cōseruatiuas: corpus aut laborio-
 sum est corpus neutrum. q. corpori neutro cōp-
 tit cā cōseruatiua / & si idē uult To. de regi. sa.
 q. multo magis cōpetit cā pseruatiua corpori
 pagē lapso. Ex his itaq. patet / q. corpus parum
 lapsum / qd si docet pseruare pōt ēē tale ex tpe.
 ¶ Preterea Co. infra in illo. Reliquū adhuc
 genus. Ponit corpus pagē lapsum in natura cō-
 ē lapsum ex tpe. qm ponit ipm hēc uulnus p/
 uū cū ferro / aut pari pūstula pus / & his sūba
 q. cā sunt tpalia. ¶ Ad qd rñde. q. corpus de
 quo hic loquitur cōiter accipitur ad tale ex tpe.
 & tale ex gñatione. Hanc autem contrarieta-
 tem sic intelligi. Ponamus enim q. sit aliquod
 corpus qd a primis componentibus sit parum

Tex. 4. 9

3
QuelitaAbstine ab
optio tēpa-
mento cor-
pus id natu-
ra / de cuius
enēda ualir-
tudine nūc
agitur.

Decēmit.

laphum/neq; fuerit cortecū per causas tempo
rales hmoi corpus appello parum laphum ex
generatione. Secūdo modo potest dici corpus
pag; laphum/puta si corpus fuerit exp^oppone/
tibus optime compositionis/& postea parum
fuerit permutatum ab optima/ cūdo in regi
mine/tunc quidem tale corpus est parū laphum
ex tempore. Tercio uero modo potest dici cor
pus parum laphum/ut si accipiat corpus neu
trum ex generatiōe/ quod postmodum sit cor
rectum/usq; quo factum sit corpus pag; laphum
tale corpus est etiā parum laphum ex tempore.
Sed diuersimode a secundo corpe. Nā illud ha
buit parū laphum a tpe deficiēdo/hoc uero ha
buit paruum laphum a tempore pñciēdo/Po/
test etiam addi. 4. paruum laphum ratione eta
tis. Verbigra corpus optime ppositionis/ cum
uenerit ad senectutem/ dicitur parum laphum
& sic patet q; qdruplex est paruum laphum; Pri
mus aut & secundus & qrtus laphus ponuntur
a Gal. 3. de regimine sanitatis/ Et de omnibus
hic intellexit/ Sed principaliter de corpore pa
rum lapho ex generatione/qñ non recipit mu
tationem ex tpe / nec ad melius nec ad peius.
¶ Secundū aut; Potest haberi disputatum &
determinatum per ea que sunt dicta de causa
cōseruatiui optime compositionis. ¶ De. 3.
pblemate sic procedo/ Videtur enim q; tale cor
pus non possit cōseruari/ nisi in iuuentu
te/qñ corpora puerorum non sunt corpora pa
rum laphi/sed neutra. Sic dñ primo can. sen. 2.
cap. 2. ¶ Ad 3um Dicit enim. Gal. 6. de re
gimine sanitatis. q; licet puer iuuentutem debi
liter uirtus/non tñ perditur sanitas igitur se
nes sunt sani/ quare possunt cōseruari. ¶ Ad
quod respon. q; dupl^r potest accipi corpus defi
ciens ab optima copositione/ sñ quod duplex
est optima copositio. Est enim optima com
positio uera & simplex / & hanc impossibile
est durare/ sicut dicitur primo de regimine sani
tatis/ quia non inuenitur nisi in puncto/& per
sectione inuenitur/ Vnde accipiādo corpus pa
rum deficiens ab optima/ comparando ad tale
corpus optimum/ nō pōt inueniri nisi in iuue
tute. Alio uero modo accipitur optima cōpo
sitio sñ latitudinem/ & hoc oēm circūit etatē
Vñ dñ puer optime cōpōnis in genere puerorū
& senex in genere senū. Vnde si competet cor
pus parū laphum ad talē optimā cōpōnē. Di
co q; bene pōt cōseruari in omni etate. ¶ Lit
tera sic legatur. ¶ Si uero sñ aliquid ab opti
ma compositione hic deficit corpus non mul
tum uero. Quoniam / quis sit paruus defectus
tamen habet de latitudine ab optima compo
sitione usq; ad corpus neutrum. ¶ Huic & sa

nitatem cōseruantes causas/ & c. Causa que cō
seruant hoc corpus debent tñ generari a causis
cōseruantibus optimū corpus/ qñ hoc cor
pus est laphum ab optimo corpe. ¶ Pluribus
uero talibus existentibus. Id est cum corpus pa
rum laphum habeat plurima genera laphi. I.
in complexione/ compositione/ & natura cōd.
De omnibus dicendū est per se/ Corpus enim
optime compositionis unicum est corpus ue
ro laphum ab eo multiplex est/ Et hoc expre
ssit dicitur. 6. de regimine sanitatis/ dicit enim q;
optimum in omni genere non est nisi unum.
Mala uero sunt plura. ¶ Cras igitur inueni
corpus/ & c. Hic pōt queri/ An sit possibile mu
tari corpus in complexione/ & non in compo
sitione. Tamen hī disputatū fuit supra in secon
do significatio neutri. ¶ Duplicem habet for
mam causarum salubrum. De ista aut dupli
forma causarum salubrum dicit Gal. de ingen.
sani. cap. ult. & de regimine sani. in quā pluri
bus locis/ Et primo can. sen. 3. doctrina. 4. ca.
primo. & 4. de simplicibus medicinis distin
ctione. 2. cap. 4. ¶ Alteratiue est que ad op
timam ducunt. An sit possibile hoc corpus duci
ad optimam / in sequenti capto disputabitur
¶ Seruantes aut; eius crasim. i. cause cōserua
tiue corporis lapsi in cōplexione debent tñ p
mutari a complexione eap; que cōseruat cor
pus optime sanum/ qñ hoc corpus est pmuta
tum ab illo corpore in complexione. Verbigra
Vt si corpus hoc labitur ab optima compo
sitione in caliditate per gradum unum/ debet cau
sa que istud corpus cōseruabit labi a causa/ que
cōseruat corpus optime compositionis per gra
dum unum uersus caliditatē/ & sic corpus cali
dum in primo gradu cōseruabitur per calidi
tatem in primo gradu/ & hoc dicit sñ sequens. ¶ Ca
lidiora enim. ¶ Contra hanc canonē oppo.
Nam corpus calidum tpatum inter humidum
& siccum/ debet regi & pseruari in prima eta
te/ sicut corpus tpatum/ sicut dicitur. 6. de regi
mine sanitatis/ & p. can. sen. 3. doctrina. 4. ca.
primo/ & in completo cap. de re. sani. corpore
extra tpatiam. ¶ Ad quod respo. q; dupl^r
est cōseruatio corporis calidi/ Vna quē sñ
exquisitam ueritatem/ & hoc modo debet cō
seruari corpus calidum tpatum inter passiuas/ p
ea/ que sunt cal. temperata inter passiuas. Alia
uero est cōseruatio cum quadam latitudine/
& hoc modo pseruatur corpus calidum in ado
lescentia/ sicut corpus temperatum/ & hoc ideo
contingit/ quia parua differentia est inter regi
men ipsius/ & regimen corporis tpatum/ uo
ro peruenit ad iuuentutem tale corpus habet
regimen pprrium diuersum a regimine corpo
ris temperati

Sit ne per
oēm etatē
bona pñci
corpi uale
tudo custo
dibilis.

Accernit.

4
Interp. sñc.
Tex. 4. 4. 0.

ris temperati. ¶ Vel dic q id quod si dicitur debet intelligi quum ad iuuentutē. Qd a ūr dicit illi authores intellē quum ad adolescentiā. Sed prima solutio magis placet. ¶ Preterea dubitatur an consensatio corporis lapsi debet fieri per simile uel per contrarium & uidetur q per contrarium primo quia Corn. si uult approbans per authorit. G. in lib. de regi. ſani. & in lib. de cibus. ¶ Preterea. G. 3. de ingen. ſani. dicit q consensatio corporis humidi fit per minus deficitiā. hoc idem uidetur innuere de inge. ſa. li. 8. c. ſi. Dicit. n. q est quedam consensatio per contrarium / & quedam per simile. ¶ Preterea monstratur per rationem talem. Dicit. n. G. p. lib. 8. c. ſi. q corpus qd debet remanere consensatum fm suam dispositionem indiget duobus speciebus rectificationis / quare una est rescindere / qd superfluit super ipsam ex qualitatibus / & hoc fit cū qualitate p̄traria qualitati dominanti / & altera species est restituere id qd euacuatum est ex corpore / & hoc fit cum cibis. Vult igitur Gale. expresse per hec uerba q corpus qd debet consensari in sua dispositione indiget qualitate contraria qualitati que dominatur in corpore / consensatio igitur in eodem talis corporis fit per p̄trariū. ¶ Preterea si idem demonstrat ratio naturalis. nam oē elementum naturaliter mouet uersus qualitatem elementarem dīstantem in ipso / sicut dī de celo & mundo / Si igitur corpus est calidum dīstant in eo elta calida / qd id corpus p̄tinue indinatur uersus dominū cōtrariū suū. Si igitur debemus ipsum cōseruare in eodem / debemus ei approximare res t̄m frigidas / q possint prohibere ipsam indinatioem ad caliditatem / & huic attestatur q dicit Gale. de regi. ſa. lib. 6. nā dicit q corpus calidum t̄patum inter passiuas qd uenerit ad iuuentutem manifeste inclinā ad caliditatem / & apparer in eo dīstium colere. ¶ Preterea si corpus distempatum consensatur per sibi simile / possemus offerre corpori patienti causonem / piper / & allea / & non leuarent ipsum. qm causone habet caliditatem quarti gradus / sicut & illa. ¶ Preterea oē si se augeat suum sile & facit ipsum furere / sicut dicit Ari. in topi. dicit. n. q si quale addatur quale efficitur magis quale. ¶ Ad contrarium sic oppo. p̄ autho. G. dicens si integret q seruant teius crasim / t̄m periturus corporis crasis ab illa perfecta mutatur. ex hoc. n. t̄x. nisi uolentia si at littere. innuitur q consensatio fiat per simile. ¶ Preterea Gale. 6. de regi. ſani. expresse dicit hunc sermonem. Gerenti uero hmoi euilia & multis occupationibus seruienti / neq tentā

dum sub altzare crasim / sed p̄pria cibaria crasidāda sunt / humida qdē hūidīs / sicca uero siccis cōplexionibus / nutritio uero fit assimilatio / eo q nutrit cibo / ei qd nutritur corpori. Siga igitur respecterit istum text. manifeste uidebit q consensatio in eodem fit a simili. Item in eodem lib. dicit hūc sermonem. Siquidem noluerit custodire complexionem hūidīs quidem humidi cibi sunt congrui / sicis uero sicci. Si uero subaltzare uoluerit contrarii sunt p̄grui. Hoc idem p̄ludif ex hac authoritate. ¶ Preterea dicit Gale. 3. de simplicibus medicinis. dīstinctione. 2. cap. 4. hunc sermonem Si egritudo est uehementioris caliditatis / q complexio media. tūc medicine similes ei consensat eā. & faciunt eam remanere fm dispositionem suam / & medicine que sunt calidiores ea / addūt in caliditatem / & medicine que sunt minoris caliditatis ea diminuantur. Ex hoc text. colligitur q complexio calida acutalis consensat a medicina sibi sili / & minuitur a medicina minus calida / q t̄pata / qd corpus parum lapsum ad caliditatem / p̄mutatur a frigido multo magis / quia si permutatur a parum calido / multo magis permutatur a frigido / qd non consensat ab eo. ¶ Preterea ex eo p̄batur q si nos ad dimus aquam calidam in primo aque calide i p̄nulla sit additio i gradu caliditatis / sed si addatur aque cal. in p̄ gradu aqua t̄pata / uel frigida necessario p̄mutabit p̄ma aqua / cui sit additio. ¶ Preterea Auic. p̄ cas. de signis com. plexionis dicit q simile a quo nō patit res est illud qd est simile alteri in specie / & natura / & in gradu / sed calidum in p̄ cum cō in primo / est sile in specie & gradu. qd inter ea nulla sit actio / neq passio / cum actio & passio semp fir inter contraria / quia sile non permutat. ergo consensat. ¶ Preterea expresse dicit Gale. in lectione seq. q cause correctiue sunt contrarie causis consensatiuis / quia si correctiue sunt contrarie consensatiue sunt similes. ¶ Ad euidē. Deest niti

inclinatio corporis generalis ꝑcordat cum specialis ut in corpore naturaliter frigido & siccato & tale corpus parum uiuit & aliqui discordat ut in corpore calido & humido & ideo tale corpus multum uiuit. Sed in generali mutatione non possumus resistere: sicut Gal. 6. regiminis dicit sed ꝑcuramus ne citius ueniat. Vnde uelocius eius obstat & hoc cum calefacientibus & humectantibus & talem resistentiam debemus facere: quumcumque possumus dummodo non ducamus ipsum ad distempantiam ꝑ quam inducitur putredines de leui. ¶ Not. ergo quod ambe iste inclinationes corporis sunt a causa interiori & a causa exteriori. A causa interiori / ut a calore innato consumente per se humidum & per aciditatem se ipsum / & hęc est permutatio generalis / Specialis uero fit a causa interiori. Iam dñio qualitatibus elementi uincētis contrariam / quod de biliorum est ea. Causa uero exterior que facit generalē mutationem est res non naturalis que approximando defecit & resoluit. Sicut dicit primo can. cap. de etatibus: Specialis uero mutatio fit a causa exteriori sibi simili in qualitate augmentata. Nam corpus calidum a tribus calidius magis fit calidum / & frigidum a frigidis. ¶ Hiis uero phatibus dico: quod corpus conseruatur dupliciter. Vno quodam modo per compactionem ad inclinationem speciale / que fit ꝑ causam intrinsecam & hoc modo debemus eam conseruare per contraria que contraria tante sunt uirtutis ut solummodo prohibeant inclinationē / quam facit uincētis qualitas in tali corpore & hoc dico cum talibus prius / que uirtutem habeant medice & hoc id dico: quod non debet esse cum cibo / quia cibum debet esse similis corpori / quod nutritur / sicut supra dictum est. Alio uero modo conseruamus corpus per compactionem ad mutationem quam recipit per causam exteriorem & hoc modo sufficit / quod offeramus similia. Nam illa similia non morabuntur corpus / dummodo ipsum non recipiat mutationem ab intrinsecis qualitatibus. fit ergo conseruatio corporis calidi / si talia frigida offeramus / que inclinatio nem ad caliditatem prohibeant & hoc est noua positio in ueteribus tamen glossa aliam sententiam tenui sublinendo simpliciter. ¶ Item potest alio modo dici: ut dicamus / quod quantum ad nutrimentum competit regimen per simile / quia sicut dictum est per Gal. & 3. de uirtutibus naturalibus nutrimentum est perfecta assimilatio nutriendi cum nutrito. Et ad hoc uidentur declinare uerba eius 6. de reg. san. sed quantum ad alias res non naturales conseruatur per aliqualem contrarietatem / que possit resistere inclinationem factam a qualitate domi-

nantet cuius probatio est: quod illud quod est simile corpori in qualitate & gradu licet non permuet quum est de se tamen non resistit permutationi: quum corpus est natum pati ratione distempantie. unde dico quod causa conseruatiua ad hoc ut conseruetur non solum debet non permueret / sed etiam interne permutationi resistere. nam si rei calide in secundo gradu appropinquatus res calida in secundo gradu sine dubio non faciet eam calidiorē qualitates sed conseruabitur tale corpus: quia de se habebatur uersus caliditatem & quum adderetur aliud calidum / simili modo labetur uersus caliditatem: quum non conseruabitur licet non calefaciat. Sed de matrimonio secus est: quum ipsum debetur corpori ad testationem deperditi. unde conseruatur corpus resoluto quantitate resolute matetie. Sicut etenim conseruatio non est per uiam qualitatis conseruandam: sed per uiam quantitatis matetie resolute & hoc dicit Gal. ꝑ de simplicibus medicinis. Dicit. n. quod de proprietate cibi est ut addat in substantiam corporis: & de proprietate medicine ut permuet qualitatem corporis & hoc expresse uult in lib. eleg. cum dicit quod corpus conseruatur per cibaria resoluantia materiam resolutam & hoc est per simile: & per ea que reprimunt qualitatem / que labitur uersus dñum deharis qualitatibus. Et hoc secundo resistit licet non uideatur a predicta differre. si aliquantulum differt / & per que dicta sunt poterit aliquis subtilem habere intellectum ad uisum quod partem obiecta dissoluere / sed non delecti. ¶ Vtetur autem materiis causis. si uocat materiam cap. 6. res non naturales / que ideo dñt materiam quia eedem in substantia diuersę solum ratione possunt esse sane & ege: ut sup in illo. Manifestum est &c. ¶ Innatas eę uirtutes sciēs. si autem appellat uirtutes innatas res non naturalium principia actiua / uel potentias actiua eę: quibus mediantribus ipse res non naturales faciūt suas actiones in corpore. Dicit. n. philosophus 9. metaph. quod potentia actiua est principium transmutandi in aliud in quum aliud est. & protanto non dixit. G. complexiones eę innatas: sed dixit uirtutes. quum quedam res non naturalium non agunt in corpus per suam complexionem non. n. dñs exercitium uigilia & somnus habere complexionem / nisi forte efficiat. Item non dixit innatas: quia posset homo decipi per impressiones eę accidentales: quum exercitium interdum accidentaliter humectat / liquefaciendū humores congelatos in corpore. ¶ Quoniam motio quodam & indigētia & uigilia & egestio & oēs alie passionēs deficiant corpus. ¶ Sed contra hoc oppo. quum exercitium adiutur digētia nutrimenti

nourimenti/nourimentum aut non deficiat me/
braimo humectatur: unde dicitur Avicenna. p. cañ, de
exercitio/ q. relinquens exercitiu/ cadit in ethi/
cam. ¶ Ad hoc n. q. exercitium qdem resol/
uit & deficiat: per accens. qm digestiōem con/
fortat & humectat. ¶ Sed contra hoc poterit
quis instare / qm exsiccatio non ut fieri per se
ab exercitio/ sed per accens. qm ab exercitio agi/
tantur humiditates que sunt in corpore & me/
bra moventur & rarefiunt / & calor naturalis
fortificatur. Et ista sunt per se ab exercitio, hi
is aut mediancibus exercitium deficiat corpus
qm resoluit per illa igit per accidens deficiat.
¶ Ad qd n. q. dupliciter dicitur aliquid ope/
rari per accidens. Vno quidem modo alio me/
diante/ & hoc non impedit consequentiam sui
effectus. Alio vero modo dicitur aliquid ope/
rari per accidens, qm talem facit operationem
que interdum consequitur/ interdum non: & h
est/ quia non habet medium ordinatum ad ta/
lem effectum/ sicut aqua frigida in calefaciēdo
De hoc aut sufficienter disputabitur infra in
illo. c. Curatio unum habet modū. ¶ Preter/
ea q. quid intelligat per indigentiam. ¶ Ad
qd dicendum q. intelligit abstinentiam uel fa/
mem/ ut in illo affo. Indigentiam repto soluit
¶ Sed iterum que res non naturalis erit indi/
gentia/ & nō ut q. sit inanitio/ quia parum in/
fra dicit & ego. effect. n. ubi superfluitas. ¶ Ad
qd dic q. indigentia est euacuatio accidentalis
ut dī in co. illius affor. In farmatiis. Neq. fuit
superfluum ponere duas inanitiones: unā per
se / & aliam per accidens. ¶ Contraria ue/
ro hiis humectant. Hic q. quid est contrarium
passionibus aīe. ¶ Ad qd dic q. passio aīe est
contraria passioni aīe fm dīas quantitatuas.
Est. n. passio aīe triplex superabundās/ deficiēs
& tpa. Superabundans aut deficiat/ deficiens
humectat/ tpa. conservat/ ut supra. Abstineret
vero manifestum. Bene possumus dicere q. hic
vocat passiones aīe earum superabundantias.
¶ Preterea q. quare loquendo de exiccanti/
bus & humectantibus / non fecit mentionem
de cibo & de potu/ & de aere. ¶ Ad qd n.
q. supposuit illa/ ut manifestū. ¶ Vel aīe & me/
bra q. q. cibis & potus & aer participant omni/
uitute/ in frigidant enim & calefaciunt/ defie/
cant & humectant / eorum autē que enumera/
uit/ quedam solum humectant/ & quedam solum
deficiant. ¶ Et simpliciter dicere oībus hiisq.
fm corpus cognoscens aliquis materias & uir/
tutes salubribus causis utetur & c. ¶ Hic recol/
ligit author canonem suum applicatū cogni/
tioni cō: fm suam materiam & formam / &
ponit sic constructū/ aliquis cognoscens mate

rias & uirtutes in oībus hiis que sunt fm cor/
pus. i. in oībus rebus non naturalibusque cor/
pori approximantur / utetur causis salubribus
offerens sibi similibus/ qm uult conservare cra/
sim corporis talem qualem accepit. Et est nor/
tandum q. cognitio materiæ & uirtutū per/
tinet ad theoricum/ approximatio autem eage
ad eōtpota pertinet ad partem conservatētem.

Sed vero permutare uult. Tex. 450.

transire ad melius aliud est ge/
nus salubrium causarum cōtrarium
quidem supradictis: equale vero dis/
tans ab altera crasi eucratum &
mediarum quas optimis naturis cō/
uenire dicebamus. Tex. 451.

Calidiores enim & sicciorem crasim non calide
& sicce dīete faciunt eucratam per se
ceteris que tantum eucrata crasi fr/
gidiora & humidiora quantum natu/
ra eius erat calior & sicciore. Tex. 452.

Hoc siquidem genus causarum corrigi/
t innatas discrasias. Alteru/ vero pti/
us dictum conservat: Tex. 453.

Utilitas ve/
ro utroq. est in parte medicis
corrigere quidem ex multo studio
paulatim transferentes in melius.

Non enim substat natura repenti/
nas imutationes. Servare vero in
eisdem fm necessarias occupatiōes
¶ Quomodo igitur & bmo/ spece/
rum causarum conservantem nomi/
namus: conueniebat enim magis eā
forsitan permutantem & curantem:
innata peccata corrigentem uo car/
¶ Quoniam vero ad totum genus sa/
nctatis referentes: non ad eas que
fm speciem sunt in ea differentias.

Quęcunq. quidem sanos custodisse
seruantem omnes vocabimus: siue
conservando salutem ad melius ou/
cant totam crasim: siue conservent
existentem a principio: Quęcunq. ve/
ro deteriores faciunt consistentiam
egre. Tex. 454.

Similem igitur discrasiam
habentibus omnibus corporis par/
tibus simile est procuratio/ dissimile
vero dissimile. Tex. 455.

Potest enim vē/
ter alicui quidem frigidior q. opor/
teat esse. caput vero calidius: & indi

gere adiutorijs proprijs singula. Se
cūdam vero hoc & altiarum vnaque
q̃ pars aut hūidior aut siccior: aut
frigidior: aut calidior existens p̃ter
modum proprijs dīstēperantie in
dīgent dietis. Non igitur exercebi
mus equaliter oēs huiusmodi corpo
ris partes: neq̃ similiter humectabi
mus aut siccabimus: aut aliquid bo
rum faciemus. Amplius vero dice
tur de his in negotio de salubribus
causis.

Lectio .8.
Introduci.

Partido.

Postq̃. 6. determina
uit de causis conseruantibus in eodē cor
pus parum lapsū in natura consimili. Deter
minat modo de cāis reducētibz ipsum ad me
lius: & hoc usq̃. Dissimilem igitur dīscrasiam.
Et postq̃ determinat de causis conseruantibus
corpus parum lapsū in eodem: prout lapsus
est similis in diuersis partibus corporis: deter
minat de cāis conseruantibus in eodem & re
ducentibus ad melius: prout lapsus est dissimi
lis in diuersis partibus corporis. Pars aut pri
ma diuiditur in. 3. In quarum prima tradit
canon. de causis reducētibz ad melius. In se
cunda ponit comparisonem inter genus causā
conseruantium in eodem: & genus cāis pmutā
rium ad melius. In tertia decidit quandam du
bitatiōem. Prima usq̃. si. Siquidem genus. Se
cunda usq̃. Quomodo igitur. Secunda diuidi
tur in. 3. Nam primo ponit comparisonem in
ter genus cāis conseruantium in eodem: & ge
nus cāis reducētium ad melius rōne operatio
nis eorū. In secunda rōne partis artis: sub qua
continetur. In tertia ratione approximatiōis
illarum cāis ad ipsum. Prima usq̃. Vtilitas ue
ro. Secunda usq̃. Corrigitur ex multo studio.
Pars autem in qua decidit dubitationem: di
uiditur in partes. 2. Nam primo dubitationē
mouet. Secundo eam soluit. Prima usq̃. Qm̃
uero ad totum genus. Pars aut illa. Simile igit̃
dīscrasiam. Diuiditur in. 2. In quarum prima
docet modum approximandi cāis conseruātes
in eodem & reducētes ad melius corpori pa
rum lapsū: prout lapsus in diuersis partibus cor
poris diuersificatur. In secūda remittit nos ad
librum de regi. sani. in quo sufficientius de hīs
cāis determinat. Prima usq̃. Amplius vero di
cetur. ¶ Sunt igitur. 8. partes in lectione pre
fenti. ¶ De quarum prima dicit q̃ si uolumus
corpus parum lapsū transmutare & reduce
re ipsum ad optimam compositionem: oportet

Sensus.
¶ c. 4. § 50

ter nos inuenire altq̃d genus cāis salubrium &
trarium eiq̃d dictum est priusq̃m corpus qd
est lapsū ad caliditatem & siccitatem: calidū
& siccū diete ad tēperatū non adducit: sed
oportet causas deducētes ad melius tale cor
pus: tñ disserre ab optima natura cāis: quā
ipsum corpus ē lapsū ab optima natura cor
poris ueluz contrariam qualitatē. ¶ De se
cunda dicit q̃ istud genus cāis salubrium: qd
hic ponitur corrigit dīscrasias naturales: genus
uero prius dictam conseruat eas. ¶ De. 3. dī
cit q̃ ambo genera cāis salubrium comprehen
duntur sub illa parte medicine: que uocat̃ cā
seruatio sanitatis. ¶ De. 4. dicit q̃ qñ uolu
mus corpus pmutare ad melius: debemus illud
facere cum magno studio & paulatim. qm̃ na
ture non subflēnt repentinās mutationes &
subitas. Sed qñ uolumus conseruare in eodem
bene possumus causas conseruantes fm̃ neces
sarias occupationes & subito corpori appor
mare. ¶ De. 5. dicit quomodo notāmus nos
hūmōi speciem causarum conseruantem: forte
magis conueniebat ei uocari tutantem uel cor
rigentem cum tales cāis corrigañ innata pec
cata. ¶ De. 6. dicit q̃ respiciendo ad totū ge
nus sanitatis. In quātum corpus erat prius sa
num & post reductionem est iterum sanum
bene pōt dici causa conseruatiua: sed respicien
do ad speciem sanitatis. f. in quā alia spēs sani
tatis erat p̃i & alia que est inducta: pōt uocari
eā correctiua: sed cāis facientes dispositionem
peiores uocātur egre. ¶ De. 7. dicit q̃ si oēs
partes corporis dīstēperate habent similem
lapsū: tunc similes causas salubres debemus
corpori approximare: sed si partes dīstēper
rate corporis non habent similem lapsum: tñ
dīssimiles causas debemus corpori aproxima
re: ut uerbi gratia potest stomachus esse frigi
dior q̃ expediat: caput uero calidū & utrumq̃ isto
rum indiget cāis proprijs in sua correctione:
non ergo equaliter approximabimus salubres
cāis tali corpori: neq̃ in exercitio: neq̃ in cibo
& potu: neq̃ in alijs que corpus exsiccant: uel
humescant calefaciunt: uel in frigidant. ¶ De
8. & ultima dicit q̃ si quis sufficientem docet̃
nam uult de istis causis uadat ad librum de re
gi. sani. in quo sufficientius & late de eis deter
minatur. ¶ Si uero permutare uult & transire
ad melius & c. qm̃ permutare est cōmune ad
melius & ad peius: ideo dixit transire ad me
lius: quia non erat eius intentio de permu
tatione ad peius. ¶ Circa istum casū: an con
tingat corpus p̃i lapsū ad optimam com̃: corpus ad
positionem adduci: & uidetur q̃ non. qm̃ istud opus ad
corpus est corpus ut multum sanum: hoc autē dici pōt
est sanū

est sanum a generatione sanitate lapsa, ergo la-
pis ille naturalis sicut quod naturale est non potest
corpore transmutari/ut hinc ab Arist. 2. ethycor/
& ab eodem in lib. predicamentorum. ¶ Preterea Hyp.
uult in lib. de aere & aqua/que licet consuetudo
permuet aliqui naturam/ut natura ad ultimum
uincit consuetudinem: sed si tale corpus debe-
ret transmutari ad melius/ oporteret quod reduceretur per
consuetudinem regis contrarietate sue complexionis
in lapsum/ & talis complexio lapsa naturalis est:
quod oportebit consuetudinem ab ea uincere: non
ergo reduceretur ad melius. ¶ Preterea tale cor-
pus habuit in sui generatione complexionem
lapsum, quod cum complexio corporis prepararet
corpus ad recipiendum formam substantialem
ut dicitur in can. sen. 2. de eo quod comeditur & bi-
bitur. uel cum ipsa complexio sit forma substi-
tialis membri/ut dicitur in lib. de iuuant. ut quod nul-
lo modo possit talis complexio permuari si-
ne perditione forme substantialis/ quia in ge-
neratione datur ei forma substantialis, non ex
quo poterat corrigi/ nisi prius corruptatur: quod
est inueniens. ¶ Preterea complexio inna-
ta est permutable/ ut dicitur a Damasc. in affor.
¶ Preterea sequeretur quod idem individuum esset
sub diuersis complexionibus/ quod esse non potest/
quia sicut duo individua non possunt esse sub
una complexionem/ ita unum individuum non
potest esse sub diuersis complexionibus. ¶ Pre-
terea nutrimentum fit per assimilationem per
secliam/ ut habetur per de uirtutibus naturalibus
& 3. de complexionibus: & per can. de uirtutibus
ministratis/ quod si corpus lapsum nutritur/ opor-
tet necessario quod nutrientia sibi assimilentur:
non ergo permuetabitur per nutrientia sua co-
plexio innata. Sed innata complexio non po-
test permuari/ nisi permuetetur substantia naturalis/
huiusmodi autem fieri non potest/ nisi per nutrientia/
quia ista sola ingrediuntur substantiam membro
tam. ¶ Preterea principia generationis non
possunt permuari/ generatio permanente/ sed
principia sue generationis fuerunt lapsa. ergo
si debet corrigi corpus/ oportet quod principia cor-
rumpantur. ¶ Ad contrarium/ omne quidem
corpus eorum ratione suae esset recipit ma-
gis & minus/ & contrarietatem/ sicut innuitur
ab Arist. in 2. de generatione/ & a Gal. in per de
acci. & mor. ca. 3. & per Al. in 2. In introductorio
lib. 3. Sed corpus in quantum recipit magis & mi-
nus est permutable de una complexionem in aliam
& in quantum habet contrarietatem/ habet cum per
mutantem/ sed quoniam ista duo coniunguntur.
scilicet permutable & corpus permutable/ oportet
quod sequatur effectus permutationis. Sed corpus
humanum ab ipsa generatione est compositum

ex elementis ipsa prima complexio permutable est. po-
test igitur corrigi corpus per lapsum. ¶ Pre-
terea hoc uult Gal. expresse in presenti cap. Et
hic possunt adduci omnes rationes que probant
& improbant complexionem innatam posse
permuari. Sed illas posuimus supra in illo. c.
Decidente uero. Ibi ergo querunt. ¶ Ad hanc
questionem dico quod istud corpus potest corrigi
illud quod est calidum possit fieri temperatum/ &
etiam possit fieri frigidum/ tamen non dicitur tem-
peratum/ aut frigidum a generatione. Sed per
acquisitionem/ & hoc expresse dicit Gal. 6. de
regi. sanit. cap. 2. dicitur. n. se uidisse hominem qui
habuit uentrem colericum sicut in accidens/ & sicut
primam rationem crassos/ & naturaliter habe-
bat ipsum frigidum. ¶ Ad argumenta autem sin-
gulariter respondere poteris per ea que dicta
sunt supra. Decidente & c. ¶ Contrarium qui-
dem prius dictum. Ex hoc uerbo manifeste colligitur
quod conseruatio in eodem fit a simili. quoniam
genus caliditatis contingentium est contrarium gene-
ri caliditatis conseruantium. Sed illud est per con-
trarium/ ergo istud est per simile. ¶ Ad quod re-
spondetur. hic debemus intelligere contrarietatem
ratione effectus/ & non ratione proprie qualita-
tis caliditatis. Caliditas enim parum frigida conseruat
corpus calidum in eodem. Caliditas uero que tamen est frigi-
da/ quantum corpus est calidum reducit ipsum ad
melius. Sic ergo est ibi contrarietas ratione ef-
fectus. Sed de hac materia dictum fuit in lectione
precedenti. ¶ Equaliter uero distans & c. I. si
genus caliditatis transierit corpus per lapsum ad
melius/ distat in contrarium a complexionem caliditatis
que conseruat corpus optime sanum/ in quantum
in quantum corpus per lapsum distat a corpore op-
time sano. uerbi gratia. ponamus quod corpus per
lapsum distat a corpore optime sano per duos
gradus uersus caliditatem/ tunc oportet quod caliditas
que tale corpus reducit ad melius distat a cau-
sa que conseruat corpus optime sanum per duos
gradus uersus frigiditatem/ & demonstratio huius
est/ quia tamen debet distare causa a causa/ quantum cor-
pus a corpore uersus sile in conseruando/ & uer-
sum contrarium in corrigendo. ¶ Eucratia
& mediata. Hic notandum quod uocat causas conseruantes cor-
pus optime sanum eucratas & medias. Eucra-
tas quidem uocat/ in quantum comparantur corpi
eucrato per sile/ non enim potest esse aliquid simile
eucrato nisi eucratum/ & uocat eas medias in quan-
tum comparantur causis lapsis/ que sunt sicut duo
extrema/ inter que sile cause tenent medium.
¶ Calidiotem igitur & licetioris caliditatis non ca-
lida & sicce diete faciunt eucratam perfecte.
Hic probatur quod supra dixerat. scilicet hoc genus caliditatis
contingentium est contrarium prius dictis. scilicet

Decemita

Text. 5. 14

conservantibus in eodem / qm corpus qd erat calidum in secundo conservatur per dietas calidas in secundo / & corrigitur per dietas frigidas in secundo. ¶ Non calide & sicce. Faciunt evertum perfecte. ¶ Hoc videtur expresse p com.

Sit ne te ul dicentem / q debemus conservare in eodem p la sibi pria contrarium remissum / & non per simile. qm ca uel remissa lida & sicca dieta est similis calido & sicco eor / quis pferua bilis.

Nu cali. & sic. uictus / cali. & sic. epamentu corrigat

pori / & non contraria remississe. ¶ Tu autem dic / q non p dicit ei / qm hic uocat Gal. calidas & siccas dietas / illas que sunt minus frigide & humide / q corrigentes / potest & enim ap / pellari id qd est frigidum & calidum respectu frigidioris eo. Vt habetur primo can. sen. 2. de signis complexionum. ¶ Eucraton perfecte. Hic uidetur innuere q calide & sicce diete per mutant eorum calidam & siccam / tn non per mutant eam usq ad optimam compositionem. Nam dicit q non faciunt eam perfecte eucratam / quare aliquatulum corrigunt eam. Hoc autem est inconueniens: Debent enim tales cause co / seruare in eodem / & no pmutare. ¶ Ad quod respon. q si oio. s. Calide & sicce diete non faciunt calidiores & sicciores eorum eucratam perfecte. Potest dupliciter intelligi: Vno modo / q si negatio non neget actum huius uerbi faciunt simpliciter / no affirmado aliqd de actu ipsius / & hoc modo est uerus intellectus. Alio uero modo potest si negatio non negare actum huius uerbi faciunt determinatu per h aduerbium perfecte. s. q negetur significatio huius aduerbii perfecte / & remaneat assumptum ali quid de actu huius uerbi facient / & est tunc talis sensus. q cal. & sic. diete faciunt / & est tunc sensus / q cal. & sic. diete faciunt. cal. & sic. distrahiam aliquatulum tpatiotem / sed non perfectio / & hac est falsus intelle. Et est simile. ut si dicatur Petrus no legit perfecte / potest enim hec oratio intelligi dupliciter. s. ut petrus nullo modo legat. aut legat / sed diminute. Et not. q si per dietas possumus intelligere appproximationem omnium rerum non naturalium. ¶ Sed que tn eucrata cras frigidiora / & humidiora &c. ¶ Circa hoc qd an corpus parum lapsum possit reduci ad tpatimentum per causas temperatas: Et uidetur q no. Vt hic dicitur: & infra de cura male complexionis composita: & 3. de simplicibus medicinis distinctione 2. cap. 4. & primo de eist caplo p. ¶ Ad contrarium uidetur / qm omne agens assimilatur sibi patiens in fine sue actionis. qre reducet ipsum ad temperamentum. ¶ Preterea Gal. de simplicibus medicinis lib. 3. in cap. palleagato dicit. q egri tudo calida corrigitur per mediam minus calidam eaz. tamc non perfecte / qre si minus calida

aliquatulum corrigit / tunc tpta perfecte corrigi. ¶ Ad quod respon. q medicina tpta per logitudinē tps bene reducit corpus distemperatum ad equalitatem. Dicit enim Gal. 4. de medicinis simplicibus / q idē facit debile agens in multo tpe / qd facit forte in paucis / supplet ergo tēpus defectum qritaria medicine / duo ergo q de hac materia sufficientius dicitur infra de cura composita: distrahiam. Vnde ibi requiras solutiones. ¶ Hoc quidem genus causarum corrigi innaturat distrahiam. Vtrum autem innaturata distrahiam possit pmutari / ad no / quere in illo cap. Decidente calida & sicca. ¶ Veliam utrum autem in eadem partem medium est. utrum genus causarum cōtinetur sub parte conservatiue. ¶ Corrigere ex multo studio paulatim transferentes in melius. ¶ Hic assignat differēciam inter causas conservatiuas in eodem & causas correctiuas / & est talis differētia: qm corpus quod debet corrigi oportet diminuire omnes occupationes ciuiles / que currūt fm consumum humanū / & intendere solummodo ad correctiones corporis. i. facere solummodo illas operationes humanas / que spectant ad rectitudinem ipsum. Item oportet q talis correctio non fiat subito / sed paulatim: Sed si uolumus conservare in eodem / possumus illud facere gestē copore occupationes humanas. Neq oportet considerare tps differētiā ut fiat subito uel no subito. ¶ Circa istum. s. dub. an sit difficius co / servare corpus in eodem / uel ipsum reducere ad melius. Et uidetur q sit difficius conservare corpus in eodem. Corpus etenim humanum est in continuo fluxu / ut scribitur. 6. de regimine sani. Quare difficius est facere ipsum stare aut uolentum. ¶ Preterea facilius est inuenire contraria / q similia: quia contraria possunt corrigere / etiam si sint in diuerso gradu: & non solum si sint in eodem per adiutorium tēpotis. Verbi grā calidum in secunda forte corrigitur per frigida in secundo per spatium trium dierum: q frigida in primo corrigitur per spatium 6. dierum per illum testum Gal. de medicinis simplicibus. 4. qui dicit q idem facit debile agens in multo tpe qd forte in paucis. Sed ista uarietas non inuenitur in similibus: que debent conservare non enim habent latitudinem tpatem sicut cōtraria. ¶ Preterea no uidetur q possit aliquid simile inueniri corpori / qm ea que sunt similia / habent unam complexionem: Est enim similitudo / sicut dicit Boetius reg. differentiam eadem qualitas / & duo indiuidua impossibile est simul unam complexionē habere ut dicitur primo can. cap. de complexionibus ergo non

ergo non solum difficile: sed impossibile est
generare similia. ¶ Ad contrarium videtur,
quoniam in corrigendo oportet nos mutare
complexionem: cum qua natura est assueta a
principio sue generationis: sed mutare consue-
ta subito illud est ualde molestum dicit ille
affert. Ex multo tempore assueta. & Damas. in
affert. suis dicit: q. mutare consuetudinem: &
maxime ueterem est ualde molestum. & idem
dicitur secundo regimini acutiori. ¶ Ad hoc
respondeo q. difficius est corpus reducere ad
melius: q. ipsum conservare in eodem: sicut hic
inquit Gale. & 6. de regimine sanitatis: & Ha-
lyabbas de regimine sanitatis corporum lapa-
rum: & Avice. primo can. sen. 3. doctrina quat-
tuncap. primo. ¶ Ad argumentum autem pri-
mum qd. fiebat in contrarium: dico q. stare in
eodem dicitur dupliciter. Uno modo fm pun-
ctum acceptionem. Alio modo fm latitudi-
nem. Primo autem modo non solum est dif-
ficile corpus stare in eodem: sed impossibile.
Secundo uero modo possibile est ipsum stare
in eodem: & hoc modo traditur doctrina de
regimine sanitatis: dicit enim Gale. primo de
regimine sa. q. custodia sanitatis non debetur
nisi corpori qd. habet sanitatem latam. ¶ Ad
secundum dico q. licet inventio contrarium
sit facilius: q. similitudo: tamen plus est impedi-
mentum: qd. suscipit natura a subita mutatio-
ne: q. sit illud qd. habet medicus ex difficili simi-
lium inuentione. ¶ Ad tertium dico q. non
dicitur res non naturalis aliqua esse similis co-
plexioni humane: eo q. habeat eandem com-
plexionem cum corpore humano. Sed dicitur
esse similis ei: inquantum non habet ipsum
permutare ad aliquam extremitatem: ut dici-
tur primo can. de complexionibus: cap. primo
¶ Non enim sustinent nature repentitas mu-
tationes. ¶ Circa hoc obicitur: quoniam na-
tura subitinet mutationem creticam ad boni
facile: que est subita mutatio. ¶ Preterea si
quis pariat causam: & bibat subito mul-
tam quantitatem aque frigide: ita q. per il-
lam subito caretur natura talem subitam mu-
tationem bene subitinet: & iuuatur. ¶ Pre-
terea in omni delicta est subita mutatio: sicut
dicitur de accidenti & morbo: lib. 4. sed natu-
ra facile subitinet delictam. Si & enim subito
recedat dolor & educat subito delicta: nullū fi-
et nouementum. ¶ Ad omnia ista & huius si-
milis responde per expositionem littere. uult
enim Gale. q. difficile sit mutare complexionē
naturalem: & est nocuum nature: si subito si-
at. Omnia uero que obiciebantur: loqueban-
tur de complexionē accidentali: & ad hoc facit

ille affo. Sed m. multum & repente &c. ¶ Ser-
uare enim in eodem fm necessitas occupa-
tionis. ¶ Contra hoc oppo. ponamus enim
aliquem esse fabrum: & esse in complexionē
calidam: & sic naturaliter: nullo quidem mo-
do uidetur q. tale corpus seruando occupati-
onem fabrilē possit peruari in eodem: pmuta-
bit. n. cum talis occupatio ad calidam. & sic ma-
iorem. ¶ Ad qd. rñ. q. tale corpus peruari-
bit in eodem seruando occupationem fabrilē.
Modus tñ est huius: q. aliquid regimen eius
debet tantum permutari uersus frig. & humi-
dū exercitium fabrilē distemperabat comple-
xionem eius magis: q. esset uersus ea. & sic om-
nia. ¶ Sed si quis obiceret q. tale corpus dēret ser-
uari in eodem per similia. ¶ Respondeo. q.
aggregatio exercitii fabrilis: cum omni alio
sui regimine dicitur eē similis isti corpori. qm
ipsum non permutat: & sic conseruatur per si-
milis. & huius simile posuit Ga. supra de regi-
mine corporis optime sani. dixit. n. q. si conti-
nens fuerit distemperatum oportet omnes ali-
as res esse distemperatas uersus contrarium:
intantum: inquantum continens fuerit distem-
peratum. ¶ Permutantem & euacuatē: &
inarta peccata corrigentem. Hic tria proponit
quorū primum est generale. Secunda sunt spe-
cialia. nam permutare generale est ad curare
& corrigere innata peccata. Sed inter curare
& innata peccata corrigere: est dēia. qm curare
dixit. qm ad lapsum: qm habet corpus ex tpe
corrigere innata peccata dixit: qm ad lapsum
quē habet corpus ex gñatione: labi. n. corpus
ab optima cōpone. 3. Primo mō q. male sit
pstructum ab initio sue gñationis. Secundo mō p. ali-
quā cām: que supuenit pter naturā. Tertio mō
p. defluxū etatis. Et hec distinctio ponit a. G. de
re. sa. li. 5. lapsum tñ q. est rōne etatis corrigere
nō possumus: sed phibemus uelocitate sui su-
xusut dē. 6. de re. sa. li. 1. ¶ Qm uero ad totū
genus sanitatis. Hic q. an sanitas possit eē ge-
nus uel nō: & ut q. sic p. tex. hic posuit. ¶ Pre-
terea supra de corporibus hēmus 3. corpora sanū.
s. h. ut multū: ut nūc: & p. sanū: illos nō
eē eiusdē spēs: q. libet. n. illa: sanitatū: de mul-
tis idividuis p. ¶ Preterea nō ē date egritudo
dinē: cui non sit p. sanitas: q. si egritudo est
multa: spēs: tūc & sanitas ē multa: spēs: q.
nō cōtingit eē p. nūc nisi unū uni: sicut dicit
Ari. x. meth. ¶ Ad p. istū ad hoc ut corpus sit
sanū: requirit bonitas cōpōnis: cōpōnis: & nāe
cōis. Sed ad hoc ut sit egrus: sufficit una malicia
ex illis tribus: & si patet per definitiones san-
i & egrī positas i cap. de corporibus. ¶ Preterea
nunquam repetiuntur auctores distinguentes

Nū nego-
tia q. sua
necaria cu-
stodiū se de
beat.

Obiectio.
Dilutio.

Tex. 54

Sine sani-
tas ullo mō
genus.

Tex. 54

Thaddei

G

Decem.

species sanitatis: sicut distinguunt species egritudinis. ¶ Ad hanc questionem loyca sic rñden. est: q sanitas habet multos modos diuersitatis: diuersificatur. n. interdum rñe gradus: interdum ratione cause / interdum ratione subiecti: & interdum rñe suage naturarum eius / sententialium / ratione quidem graduum differt sanitas a sanitate fm magis & minus: est enim sanitas optima: & deficit ab optima: & hoc multipliciter: ut dñm est supra in illo. A substantia qdem ipsa. Dñia uero per magis & minus non facit diuersitatem in specie: & sicut si modo distinguunt sanitas / similitet distinguunt egritudo. Item sanitas dñ differt ratione cause. nam dicitur quoddam corpus sanum a pñeip. generationis: & quoddam a causis temporalibus: & talis diuersitas facit multipliciter in specie: ut patuit supra caplo de corporibus. Item diuersitas sanitatis ex parte subiectorum dicitur illa: quā habet ratione corporis: uel mñ bñ: sicut dicimus q est sanitas oculi: & sanitas pedis: & egritudo pedis: & sic de aliis / & hoc modo non differt sanitas a sanitate: ut egritudo ab egritudine: species diuersitas enim subiecti non facit accidens ab accidente differre: nisi si fm numerum: unde dicit Arist. in lib. top. q omnia alba sūt eiusdem speciei. Quarta uero differtia fm essentialia naturas est fm ista tria. s. complexionem / compositionem: & unitatem / & fm istas differentias differt morbus a morbo fm spēm: ut dicitur a Gal. de sani. in lib. p. & c. 1. & p de accidenti & morbo. Dico ergo q si magnus sit lapsus in una istarum triū naturarum: licet sit integritas in duabus remanentibus: nihilominus dicetur corpus egrum: uerbi gratia / ponamus q aliquis habeat febrilem: que est solum mala complexio cal. & sic. dicetur absolute egrotans: licet non habeat malam compositionem: uel sol. conti. Sed ponamus q habeat temperamentum complexionis: propter hoc non dicitur absolute sanum: quia si habeat cum hoc opilationem in epate: uel in alio membro: non est tale corpus sanum: nisi cum determinatione. s. ut dicatur sanum in complexionem: Requiritur ergo ad hoc ut corpus sit sanum: ut istae tres nature conuñantur. s. bona complexio: bona compositio: & unitas: sunt ergo sicut differentie integrantes eam. Sed ad hoc ut corpus sit egrum / sufficit una illarum: & propter hoc dñr esse differre: eie speciem: siue species egritudinis: ergo diuersa habitudine se habent istae tres nature ad sanitatem: & egritudinem. nam dicuntur eie partes integrantes sanitatem / & dñr esse species egritudinis: & si uoluit cum diffiniuit corpus

sanum copulatiue: & corpus egrum diffiniuit. ut supra de corporibus. ¶ Ex his patet q sanitas est species specialissima: & egritudo est species subalterna predicabilis de multis spñbus. Et si uoluit Ari. 4. top. qñ dixit q si aliquid est contrarium generi est pñm spñi: & postmodum fuit instantia in sanitate & egritudine. nam egritudo quae est genus est pñm sanitas: sed se bñ & obtrahit quae sūt spēs egritudinis: nihil est pñm. quā uelit Arist. per hanc instantiam: q ista regula. s. si aliquid est pñm generi est pñm spñi: ueritatem. qñ genus est contrarium generi: sed qñ genus est pñm spñi: nō est uerū: & sic egritudo est genus: & sanitas est species. ¶ Ad primum aut argumentum qñ in pñm dicitur dico q si genus sanitatis accipit iproprietate: n. spēs sanitatis gradus fm magis & minus. ¶ Ad 2. aut dico diuersitas corporis: quae supra determinata sunt: facit multipliciter: & nō diuersitatem in specie. ¶ Ad 3. dico q unicuique spñi egritudinis est pñm sanitas: tñ illa sanitas est unica spēs: & nō multiplex: n. unica spēs esse contraria multis spñbus. nam equalitas est pñm super abundantie: & defectui: sicut dicit Ari. in lib. top. Hanc ergo qñem disputauit: nō q credam eam esse utilem in medicina: nō sit dilectica: sed pp quosdam loyos imperitos / qui de sol. nobis garrunt: rñe essentialiam postponentes. ¶ Preterea qñ. nam ut esse uera cura: que debetur huic corpori lapsi: dicit n. G. 4. de saing. & infra in illo. c. Ad manifestum uero egros: q uera cura est illa que debetur morbo: si cōtūct talis lapsus potest esse morbus: si diu. ergo sua correctio est uera cura. ¶ Ad h. rñ. qñ dicit. G. q uera cura debetur morbo facto uel discrasie facto: ipse intendit ibi assignare dñam inter pñsensationem & curatio: nem: hic aut inter conseruationem & curatio: nem. Vel dic q iste lapsus de quo hic loquitur non est morbus: unde si cōsideretur iste lapsus fm spēm sua correctio nō deficit a uera cura: nisi quia talis lapsus non est morbus. ¶ Nō ad eas que fm spēm dñas. G. soluit istam qñem per distinctionem: & nō explicat eam plenarie: nisi unum mēbrum distinctionis. s. cōsiderando totum genus sanitatis: atq: uero mēbrum est: ut cōsideremus sanitatem fm speciem. tñ enim hoc genus causatum dicitur curatiuum: & non cōseruatiuum: uerbi gratia: nam si cōsideremus sanitatem lapsum / in quantum reducit ad sanitatem perfectam: tunc consideramus sanitatem fm spēm: & dicit hoc eie genus cūq: correctiuū: siue curatiuum: sic accipit. ¶ Si uero p: curatio: & c. h. accipit p: curatio: p cōpñsationem in

Sit tñ
qñ nō
est mor
tus em
debet
fieri.

tina in eodē q̄ causa reduciua ad melius. Est enim cōe uerbum ad totum cap^m. ¶ Dissimilem uero non similis. ¶ Circa hoc q̄ritur/que sit peior distēpantia/ an similis in toto corpore/ an dissimilis diuersificata per membra. Et uidetur q̄ similis sit peior. Nam q̄n oīa mēbra corpūs hūt unam distēpantiā/ puta calidam tñ/ uel frigidā tñ/ tūc distēpantiā unius membri nō resistit distēpantie alterius/ Sed potius illā augmentat/ sed q̄n mēbra dissonant inuicē in pplexionibus/ tūc distēpantiā unius membri/ reprimir distēpantiā alterius. Verbi gr̄a ut si aliquis habeat cor calidū/ & epar calidum/ magis infirmabitur/ q̄ cor frigidū & epar calidum ppter resistentiam unius ad alterum. Possit enim Gal. supra de signis/ q̄ cor resistit epari/ & epar cordi. ¶ Preterea mala cōplexio equalis est peior/ quā mala cōplexio diuersa/ sicut uult Gal. in lib. de malitia cōplexionis/ & Aul. p̄ can. sen. 2. de cūis doloris. ¶ Ad cōtrariū dicitur: G. 6. de regi. san. expresse/ q̄ egrotatissimā sunt illa corpora quēcūq̄ hēnt principalia mēbra distēpata in trīs cōplexionibus/ & idem dicit Almā. lib. 1. r. cap. 1. & 1. dicit enim q̄ corpora in q̄bus diuersę cōplexiones mēbrorū inueniunt talis corpibus sunt detriora. ¶ Preterea q̄to plures egrotadines adunant in corpore/ tanto peius est nature/ sicut h̄t per G. in co. 2. pno. & de crisi lib. 1. p. c. de egestione ¶ Preterea nō pnt correctiōes fieri in corporibus/ que hūt contrarios lapsus/ nisi cū magna difficultate/ sicut patet in hydropicis febrientibus/ quorū cura est difficilissima: ¶ Preterea Aul. p̄ can. sen. 2. dicit q̄ cōplexio diuersa/ sp̄ deterior est efficiet nocumētum/ q̄ si sit licet sit mala. ¶ Ad hoc dicēdum ē/ q̄ corpora que hūt dissimilem distēpantiā/ sunt peiora illis/ que hūt silem. ¶ Ad arg. aut̄ primum qd̄ fiebat in cōtrariū dico/ q̄ licet mēbra distēpata in cōtrariis cōplexionibus/ aliquāter sibi resistent/ & distēpata in sibiis distēpantiā suā augmentēt/ tñ q̄ natura magis habet uis in obuiādo uni/ formi distēperantie/ q̄ cōtrariis/ & quia res ex trīnsece melius p̄t applicari uniformi distēpantie/ q̄ p̄rie/ p̄ tanto d̄ q̄ maius est nocumētum/ qd̄ ex hac diuersitate sequitur/ q̄ sit inuamētum/ qd̄ sequat ex illa resistentia/ & credo q̄ hoc sit uerū tam in naturalibus distēpantiis/ q̄ in egrotadinalibus. ¶ Ad 2. dico q̄ mala cōplexio diuersa/ & mala cōplexio equalis/ p̄t dici dupl̄. Vno qd̄ modo d̄ mala cōplexio diuersa/ q̄ in mēbro reperit cōplexio egrotadinalis/ & cōplexio naturalis/ que illi resistit/ & mala cōplexio equalis d̄/ que hūc rīdet/ illa mala cōplexio que pfecte mēbro distēpatur/ nec h̄t cō-

plexionem naturā/ sibi resistētē/ sicut patet in ethica/ & sic accipiēdo mala cōplexio sibi ē peior/ q̄ mala cōplexio diuersa. Alio mō d̄ mala cōplexio diuersa/ q̄ in uno membro fuerit egrotado calidā/ in alio uero frigida/ & cōplexio equalis/ que hūc rīdet est mala cōplexio sibi in oībus mēbris patientibus. Iga solum calida uel solum frigida/ & sic de passiuis/ & hoc mō accipiēdo mala cōplexio diuersa est peior mala cōplexione equali. ¶ Amplius uero d̄ de his. h̄ pōt retorqueri ad oīa que dicta sunt in cap. 1. toto/ & pōt retorqueri solum ad istum ultimum. S. similem igitur &c. q̄ de oībus hīs determinatur sibi in sufficientia.

Organicorū uero cau-

se salubres s̄m lapsus/ & hec ab optima compositione adinalcem differūt. Alie siquidem sunt salubres circa plasmationem lapsus/ Alie uero eorū que circa magnitudines/ & numerum/ aut positionē. ¶ In plasmatione quoq̄ sunt plures lapsus. Etenim figure p̄tis/ Et si alicubi in ea curuitas aliqua est aut cōcauitas/ eius que s̄m naturam. Aut por̄ constrictio. Aut ossificum/ aut asperitas/ aut leuitas/ q̄n est aliqd̄ extra p̄p̄lā contēpantiā. Idem qd̄m hoc patiens corpus sanorū corporum appellationem habebit. Amplius uero & neutrorū. Si uero sit tantum ut noceat opationi/ iā egrotare uidet. ¶ Secundū quantitatem uero superfluitas & defectus/ ad eandē deducunt differentias. ¶ In numero uero deficiens aut abundans/ uelut omomeron unū aut plura/ uisum di generis sunt/ & quēcūq̄ preter naturam in nobis substantie consistūt. ¶ Reliquum uero genus propter uisum/ cuiusq̄ positionem simplicium partium in quo & ipse quattuor sunt omnes differentie. Prima quidem optima. Secunda uero parum permutata/ & propter hoc sanum adhibet perficiens corpus. Tertia neutrum quando amplius extra naturam sit. Quarta uero iam egrotans q̄ plus

Leſtio. 9.
Introduci.

Cum poſuit Gal. cau

ſus conſervatiuas que debet cor-
pori pax lapſo in natura conſimili. Ponit modo
cauſas conſervatiuas que debet corpori pax
lapſo in natura officiali. Diuidit autem pe-
het in. 2. Nam p ponit iſtas cauſas in generali. Se-
cundo in ſpali. Prima uſq. In plasmatione ue-
ro. Secunda diuiditur in. 2. Nam p diſtinguit
numerus lapſum ut per ipſum colligat nume-
rum cauſas conſervatiuas. Secundo docet appoxi-
mare iſtas cauſas ad corpus parum lapſum. Prima
uſq. Quocunq. igitur peccauerit. Prima diui-
ditur in. 4. In quarum prima manifeſtat au-
thor ſpſ lapſus in forma. In. 2. in qritate. In
3. in numero. In. 4. in pte. Prima uſq. Scdm
qritatem uſq. Secunda uſq. In numero uero
Tertia uſq. Reliquum. Quarta uſq. ad finem.

1
Sensus.

Tex. 57

Sunt igitur in leſione preſenti. 5. partes
De quarum prima dicit q cauſas ſubſubres la-
plum mēbroꝝ organicorum ſunt diuerſe
adiuicte. Nam Alie dnt ſubſubres circa plasmationem.
Alie circa numerum. Alie circa qritate
te & alie circa poſitionē. De. 2. dicit q in
plasmatione ſunt. 5. lapſus. ſ. lapſus figure & la-
plum cauſitatis ſive curatatis & lapſus in po-
ris & officiis & lapſus in aſperitate & lapſus
in lenitate & quilibet iſtoꝝ lapſum pōt eſſe
triplex. Nam aut eſt parvus & tunc adhuc dē
corpus ſanum aut eſt maior tñ nondum ledēs
operationes ſenſibiliter & tūc dē corpus neu-
trum aut eſt lapſus tantus q ſenſibiliter im-
pedit opōnes & tūc dē corpus egrotans. q. d.
nos nō intelligimus corrigere oēm lapſum ſed

Tex. 59.

ſolum primum aut pūum. De. 3. dicit q in
qritate eſt duplex lapſus. ſ. ſubabundantia & de-
fectus & ſunt in iſtis lapſibus eedem dñe que
in predictis. ſ. quia pōt eſſe lapſus paruus/ma-
ior & maximus. De. 4. dicit q in numero

Tex. 60.

eſt duplex lapſus. ſ. ſuperabundantia & defectus
& ptingit iſte lapſus in numero aut in hiis q
ſunt de ſua corporis aut hiis que exiſtūt in cor-
pore preter naturam ut ſunt aſcarides & ueru-
ce &c. Et pōt eſſe iſte lapſus paruus/maior &
maximus. De. 5. & ultima dicit q in pōtō
pōis ſunt. 4. dñe corporis. Quare prima ē opo-
ma cōpoſitio. Secūda eſt corpus lapſum pax
ab ea qd dē adhuc ſanum. Tertia eſt corpus
egrotatiuū ſive neutrū qd magis exiuit extra
naturā. Quarta uero dñia eſt corpus qd ē egro-
rat. Circa iſtam leſtiōem querunt. Primo
quedam generalia. Scdm quedam ſpalia circa litte-
ram. Generalia ſunt duo quoꝝ primum eſt an
corpus ſit in cōtinuo fluxu rōne cōpoſitionis
ſicut ratione cōplexionis. Secūdum eſt an cor-

Tex. 61.

pus pax lapſum in cōpoſitione habeat duo
genera cauſas. ſ. corrigentium & conſervantium
in eodem. De primo ſic procedunt q cor-
pus nō ſit in fluxu & permutatione cōtinua
rōne cōpoſitionis. qm nō habet corpus ex
parte ſue cōpoſitionis contrarietatem intrin-
ſecam per quā fiat actio neceſſario / quia nō
cōponitur corpus ex contrariis cōpoſitionibus
agentibus adinuicem nō. n. agit forma p qri-
tatem/nec cōquerſo/nec numerus cōta nume-
rum/nec forma contra formam & ſic de aliis.
Cuius ratio eſt / quia nec qritas/nec poſitio p-
ricitatem habet/nec. 4. genus qritatiſ quo
reponitur forma / ſicut monſtratum eſt in lib.
predicamentop. Item eadem rōne monſtra-
tur q corpus nō hēat contrarietatem intrinſe-
cā/nec extrinſecam rōne cōpoſitionis cum res
nō pmutetur niſi p ſua qritate ſicut pbanum eſt
in ſcia naturali & etiam per. G. in lib. de mē-
tia cōplexionis & in p de cōplexione dñi ē
neceſſario ſequi q corpus ſit imutabile rōne ſue
cōpoſitionis. Ad qritatem ſicut corpus habet equi-
tudinē ex tpe & ex generatione cum cōple-
xione ſit habet in cōpoſitione ut patet ſupra
de corporibus qd cōtinuo permūtatur in cō-
poſitione ſicut in cōplexione tam p cūm in in-
ſecam q per extrinſecam. Preterea qd. G.
dixit ſupra de cauſis p. q corpus erat neceſſa-
rio pmutabile & corruptibile ipſe hoc intel-
lexit rōne cōplexionis q rōne cōpoſitionis.
Preterea nos uidemus corpus mutari cō-
poſitione ſm curſum etatis nā alia habet cō-
poſitionem in ſenectute & ſenior q in iuuetu-
te. Ad hāc cōueniunt q corpus noſtrum tri-
plicem habet pponem quare prima habet ſm
q mēbra pſia cōponunt ex eiſis. Scdm autē
habet ſm q mēbra officialia cōponunt ex cō-
ſimilibus. Tertia uero hēt ſm q totum corpus
cōponit ex organicis. Et h diſtinctio ponit a
G. 6. de regi. ſan. & p de acci. & mor. & ex hac
diſtinctiōe patet q uirtus prieratiuū quā ſit ac-
tio & paſſio claudet in mēbris organicis & i
toto corpore cōpoſito p nām p cōpoſitionem q
ſunt eſta hñtia prieratem qm prima ppoſitio
ſalua eſt in fa & fa & prima ſalua eſt in. 3. hñt
g mēbra organica prieratē intrinſecā p uā ac-
cidētis & p illam neceſſio & pūuo pmutant
& eodē modo hñt prieratem extrinſecā nam
calefacientia & inſtigantia extrinſeca pmutant
cōpoſitionem corporis ſicut & interiora &
ex hiis patet ſolſo ad arg. ſm in contrarium.
De. 2. ſic pcedunt q corpus cōponant
hēat cū pūuēs i eodē & reductet ad melius
ga ſic hēt corpus pponant ad ſuas cauſas ab
eiſis corrigi & pūuēs ſic hēt corpus pponant
ad ſuas cauſas

3
Queſita.

ad suas causas/quia ab illis corrigitur & cōfert/
uatut.quare si corpus complexationem habet
causis conseruantibus in eodem / & reductius
ad melius & corpus compositionatum simlr.
¶ Ad contrarium nos uidemus q. G. nullam
mentionem facit de causis conseruantibus in eo
dem in natura organica/ sed sōli de causis cor
rigentibus. ¶ Ad h. n. q. corpus ratione com
positionis habet causas cōseruantes in eodem/
& reductentes ipsum ad melius/ sicut ratioe cō
positionis. ¶ Ad hoc qd opponeretur in con
trarium dico q. ideo. G. non determinauit de
eis/quia eae doctrina erat nota per doctrinā
cāy conseruantium mēbra cōsimilia. ¶ Vel
dic q. ideo nō determinauit/ quia non regre/
batur magna sollicitudo in cōseruando illa in
eodem. ¶ Sed contra hoc potest obici/ quia si
cur manifesta erat nobis doctrina cāy conser/
uantium in eodem membra organica per do
ctrinam cāy conseruantium in eodem mē/
bra cōsimilia. Similiter poterat nobis esse ma
nifesta doctrina cāy corrigentium mēbra or
ganica per doctrinam cāy corrigentium mem
bra plimilia. ¶ Ad hoc dico q. nō est uerq/
cāe conseruatiue in eodem mēbro organico/
rum nō recipiunt contrarietatem rōne etatis/
& rōne mēbroy spermaticoy. sicut cāe corte/
tiue eoy/ quia nos non possumus corrigere la
psum mēbrorum organicoy in senectute/ neq/
in mēbris spermaticis. Sed bene possumus cō/
seruare in eodem mēbra organica in oi etate/
& tam in mēbris spermaticis/ q. in sanguineis.
¶ Lia sic legatur. ¶ Organicoy uero & c. i.
mēbrorum cōsideratoy: fm naturam organica
¶ Salubres. i. conseruantes in eodem & corri
gentes. ¶ Ad inuicem differunt. h. dīa pīderat/
fm dīam obiectoy: circa que opantur ille cāe
dīa. n. diuerse cause fm diuersitatem effectus.
¶ In plasmatione sunt plures lapsus. In hoc
q. tangit. G. 5. dīas lapsus in forma. A uice. p.
cas. senia. cap. de morb cōpositis nō ponit nisi
4. ¶ Ad qd n. q. ubi. G. ponit lapsus asperi
tatis & lenitatis. Aui. ponit unū solum lapsum
& appellat ipsum lapsum supīciei/ qui cōpre/
bendit illos duos lapsus. ¶ Q. si aliqd extra p
priam pīantiam paruum qdē h. patiens & c.
h. n. q. pīantiam intellexit equalitatem. nā
hic de cōpositione & nō de cōplexione loqr.
¶ Amplius nero neutroy & c. Hic reperitur
duplex līa/ quāz una dicit egroy/ & alia dicit
neutroy/ & intellexit per corpora egra/ corpa
egrotatiua/ q. sic habet alia. n. utraq. nī līa sal/
uari pōt. Sed magis placet līa que dicit neu/
troy. nā supra illoq. Ea que deficiūt ab hac
pōuit Gal. ordinem illoq. triūm corpoy: hoc

modo/ posuit. n. corpora parā deficiētia unum
extremum/ & aliud extremum corpora simpli
citer egra/ & medium inter h. corpora neutra
& oīa illa sunt talia a generatione. ¶ Si uero
tū sit ut noceat operationi/ iam dī egrotare.
¶ Circa hoc qd. nam us q. corpus simplr egr/
habeat sensibiliter lesas operationes/ cuius cō/
trarium dicit Cōm. supra in illoq. Q. uerq. in
presenti egra sunt corpora. ¶ Ad qd n. du/
pliciter. nam seruando līam que dicit egroy/
talis obiectio uerq. concludit/ Si uero uolumus
seruare līam que dicit neutroy/ tunc dicamus
q. corpus simpliciter egrum habet opōnes sen/
sibiliter lesas per compationem ad corpus op/
time sanum. Sed non per compationem ad su
as opationes naturales. ¶ Sed in q. itatem ue/
ro supīuitas & defectus ad eandem ducūt dīas
i. sicut in lapsu qui est fm formam est dīa. 3.
i. parua/ mediocri/ & magna/ ita in lapsu q
est fm q. itatem reperitur triplex dīa. i. parua
mediocri/ & magna. Et debes intelligere per
supīuitatem & defectum pēm in q. itate/ fm
additionem & diminutionem. ¶ In nume/
ro uero deficiens aut abundā. i. ad eandem du/
cunt dīas/ & expōe sicut prius. i. q. in numero
sunt tres lapsus. i. parua/ mediocri/ & magnas
¶ Velut omīomeron unum aut plura. i. pēm
in numero pōt esse in hīs que sunt de natura
corporis. puta q. abundat sexus digitus/ siue
illud pēm sit in uno mēbro/ siue sit in multis.
Alio uero modo possumus exponere hoc q. di
cit. Velut omīomero. Vr intelligamus duplex
esse pēm in numero/ quoy unum est q. itum ad
primam cōpositionem mēbri officiali. i. q. abū
det uel deficiat in mēbro officiali aliqd mem/
brum pīle/ ut q. abundet uel deficiat in digi/
to neruus uel arteria. Aliud uero pēm est q. itū
ad secundam cōpositionem/ ut q. in manu abūdet
uel deficiat digitus uel q. in toto corpore abū/
det uel deficiat manus. ¶ Huius glīs sunt que
cūq. pter naturam in nob. sbe pīstāt. h. auzh
appellat sbas preter naturam/ res illas/ que nō
sunt de natura corporis. sicut lapis & lūbrici. nā
eoy abundancia facit pēm in numero supīuo.
Sed pēm in numero deficiente nō faciunt. nā
cāere lapide nō est pēm in numero deficiētes
ipm aut hīe est pēm in numero supābundanti
¶ Circa hoc q. uerū exēplum qd ponit Co. de
lūbrici/ sit pueniēti huic rē/ & ut q. non dicit
enī Aul. 3. cas. de anatho. intestinoq. in uer
mibus est ioua. ergo nō debent dici sbe pter
naturam/ cū nulla res pter naturā faciat ioua/
naturam/ qd. n. est pter naturā/ dcbet a corpore
sim' expelli. ¶ Ad pīū op. qm oē q. ē cā mor'
est pter naturam/ uermes aut sunt cā multoy

Concordet
cū Gal. sed
dit Italym

Tex. 4. 59

Tex. 4. 60

Sintne sub
re pter na/
turā uermes

morboꝝ ergo sunt res preter naturam. **C** Ad hanc questionem dico q̄ librici duplꝛ possunt cōsiderari: Vno quidem modo ratione sue multitudinis & sue magnitudinis: & hoc modo sunt simpliciter res preter naturam. Alio uero modo possunt cōsiderari ratione paucitatis & paucitatis. Vnde dicit Auiꝛ. de anothomia intesti/ nōꝝ: q̄ in eis est iuamentum/ Cum sunt pau/ ei numero/ & parue quantitatē. Et tunc iteꝛ distinguendum est. Nam si cōsideremus eos in q̄tum non sunt de substantia membroꝝ dicim/ tur preter naturam. Non enim sunt de natura membrorum sicut sextus digitus. Si uero cōsiderentur in q̄tum per eos fit aliquod iuamentum/ tunc dicuntur esse fm naturam/ & intelligitur iuamentum illud hoc modo: Qm̄ materia/ de qua generantur uermes/ putrescit/ & nō completur eius putrefactio/ quia sic fieret cinis/ sic patet p̄ ea que dicunt. 4. Metheorog. Sed recipit materia illam formam alacritatis. Vnde melius fuit ex illa materia/ animal fieri per assumptionē forme/ q̄ ex toto putrescere. Item alio modo faciunt iuamentū/ qm̄ cōsumit materiam putridam nutriendo se ex illa/ que si nō cōsumeretur per illos/ fieret calor mortuus. Et hinc uult Auiꝛ. 3. can. sen. 13. tractatu. 5. cap. 8. **C** Reliquum uero genus. Hic not. q̄ licet reliquum sit partitium duoḡ fm gr̄maticos. Tñ in hoc loco improprie ponitur. Et est dicere. Reliquum genus. i. Genus qd̄ ex suspēctis relinquitur. 4. **C** Funt omnes differētie. Hic notādum/ est q̄ licet supra nō posuerat nisi. 3. differētiā/ tñ ipse subadiiuit q̄rtam in quali/ qet genere. Optima enim equalitas reperitur in quolibet genere/ sicut in positione/ & hoc dicit Cōment.

ro & quecunq̄ potos aut officia. **E**t q̄cunq̄ qd̄ez maiora q̄ oportet qes & alligatio apta nata est nota efficere. **A**datores uero efficere partes motio fm naturam cū frictione moderata & alijs quecunq̄ nata sunt ad supficiem sanguinem trahere multum. **D**eficiētium uero ro partium quecunq̄ quidem ex sanguine habet generationē nō impossibilis est eoz correctio. Est tñ p̄ his aliqñ facere alia p̄oxima his habetia utilitatem. **O**mnium aut̄ boꝝ natura quidem operat̄: medicus uero minister. **Q**uecunq̄ uero abundat fm numerum/ ablatio eoz causa salubris est. Considerādum uero in quibus possibile est. Si uero impossibile appareat/ transponere tentare oportet. **E**adē uero eorum que fm positionem peccant est correctio. **M**anifestum est autē q̄ duo vel tria plerūq̄ peccata consistere possunt circa eādem vnāquāq̄ partem. **Q**uema dmodū in habente ventre paruū simul & rotundum fm dyastagma positum/ peccat ut enī in eo & magnitudo & plasmatio & posito. Si uero & natura frigida/ hunc in id quod est fm naturā ducere impossibile est. Quando aut̄ difficulter respirant repletō ventre pauciora & nutricia & nō tardius creuntia offerātur bis uel ter in die. **A**lijs uero eufasim in epate habentibus ppter angustiam uasculorū continue factam salubris causa inuēta est extenuans diēta.

Postq̄ distinxit. **S**. numerum lapsum corporum in natura officiali/ & pener illū numerum collegit numerū causarū p̄seruatiuaḡ docet modo illas causas p̄ proximate corpori parū lapsas. Diuiditur aut̄ pars ista in duas. In quā p̄mo docet corrigere simplices lapsus: In secunda docet corrigere compositos. Prima usq̄. Manifestum est autē Prima in. 4. Nam primo docet corrigere lapsum in forma. In. 2. in quietate. In. 3. in numero. In. 4. in positione. Prima usq̄. Et q̄et

Tex. 61

Tex. 62

Tex. 63

Necūq̄ igitur peccauerunt partes fm figurā quidam quēadmodū q̄cūq̄ distorretus vel extra. Et hec recēter nate qdem existētes: & molles plasmatione & super ligatione ad id quod fm naturam est reuertunt. **D**ure uero & si contingat ad augmētum peruenire/ ad correctionem nō pueniunt. **E**t quecunq̄ quidem circa curuitatem peccauerunt/ & hec similis pos sunt corrigi quidem adhuc agmentā de. **I**perfecte uero nō possunt. **P**aruas igitur curuitates alligatio & quies **A**dagnas uero opatio partiu & re tentio spiritus operatur. **I**ta ye

cūq; quidem maiora. Secūda usq; Deficientiū
 uero. Tertia usq; Eadem uero eorum fm po/
 sitionem. Quarta usq; ad illum locum. Mani/
 festum. Prima istarum in tres. Nam primo do/
 cet corrigere peccatum in figura. Secundo pec/
 catum in curuitate. Tercio in poro. Prima
 usq; Et quęcūq; quidem circa curuitatem. Se/
 cūda usq; Ita uero quęcūq; fm poros. Pars
 autem. 2. illarum quattuor in qua docet corri/
 gere peccatum q̄ritatis diuiditur in. 2. Nā pri/
 mo docet corrigere peccatum uia excessus. Se/
 cūdo in uia diminutionis. Prima usq; Maior
 res uero. Pars autem in qua docet corrigere
 peccatum in numero diuiditur induas. Nam
 primo docet corrigere peccatum diminutio/
 nis. Secundo peccatum augmenti. Prima
 usq; Quęcūq; uero abundant fm numerum.
 Pars autem secunda principalis in qua docet
 corrigere lapsus compositos diuiditur in par/
 tes. 2. Nam primo ponit regulam. In. 2. sub/
 didit exempla. Prima usq; Quemadmodum.
 Secunda in. 2. Nam primo ponit exemplum
 in quo tria peccata concurrunt. In secūda po/
 nit exemplum in quo concurrunt. 2. Prima usq;
 Alij uero habentibus. Prima istarum in. 2.
 Nam primo notificat illos lapsus. Secundo do/
 cet causas correctiōis approximare ipsi corpo/
 ri lapsi. Prima usq; Quoniam aut. Habet
 igitur lectio pensens. 12. partes. ¶ In prima
 enim parte dicit q̄ quęcūq; membra peccant
 in figura/ si membra illa adhuc crescunt/ & sunt
 mollia/ & tenera possunt corrigi equatione &
 ligatura/ tamen cum deficiunt crescere & fue/
 rint dura nunq̄ possunt ad correctionem addu/
 ci. ¶ De. 2. dicit q̄ quęcūq; membra peccant
 in curuitate/ si adhuc sunt mollia & crescentia
 possunt corrigi. Si uero sunt dura & ad finem
 augmenti perueniunt corrigi non possunt/ &
 cū correctiue sunt alligatio & quies / q̄ pecc/
 cant curuitates in magnitudine/ q̄ uero pec/
 cant in paruitate/ tunc cū correctiue sunt mo/
 tus fortis & retentio spiritus. ¶ De. 3. dicit q̄
 simili modo debent corrigi peccata que sunt
 in poris & orificiis/ sicut corriguntur peccata in
 curuitate. ¶ De. 4. dicit q̄ quęcūq; membra
 sunt maiora q̄ expediat possunt corrigi p̄ que/
 tem & ligaturam confidam. ¶ De. 5. dicit
 q̄ q̄ membra peccant in q̄ritate deficientia/
 tunc cū correctiue sunt motio & frictio mo/
 derata & oīa que nata sunt trahere plurimum
 sanguinem ad superficiem. ¶ De. 6. dicit q̄ si
 membra peccant in numero deficienti / si sunt
 membra sanguinea possunt corrigi in omni
 etate. Si uero sunt spermatica nō possunt eor/
 igitur natura facit aliquid habens proximam

utilitatem illi q̄ debet regenerari. s. p̄p̄ Sar/
 coydem / & in oībus istis operibus natura est
 operatrix/ medicus uero ē adiutor eius. ¶ De
 7. dicit q̄ q̄ membra superabundāt in nume/
 ro/ tunc cū correctiue eor̄ est abscisio/ si est pos/
 sibile. Si uero abscisio non sit possibilis/ aliqua
 do oportet transponi/ sicut interdum conuenit
 in lapide renem. ¶ De. 8. dicit q̄ q̄ p̄tes pec/
 cāt in p̄tēte eodem modo (sicut diximus in
 alijs lapsibus) debēt corrigi. reddendo eas na/
 turali positioni sue & societati. ¶ De. 9. dicit
 q̄ q̄q; aggregantur tria peccata in isto lapsu/
 & aliq̄ duo. ¶ De. 10. dicit q̄ tria peccata ag/
 gregantur/ ut patet in isto exemplo. s. ut ali/
 quis habens stomachum rotundum & paruum/
 & iuxta dyasragma positum/ tūc sunt tria pec/
 cata in eo. nam inq̄m est rotundus peccat in
 eo forma/ cum debeat esse oblongus/ & cum sit
 paruus peccat in eo q̄ritate/ cū sit iuxta dyasrag/
 ma peccat in eo positio/ & si talis stomachus fue/
 rit frigide complexionis / tunc corrigi potest.
 ¶ De. 11. dicit q̄ quia homo habet talem sto/
 machum difficile respirat/ q̄ est uentus reple/
 tus/ oportet ut sibi dentur nutrientia pauca be/
 ne digestibilia. ¶ De. 12. & ultima dicit/ q̄ si
 aliquis habeat epat oppilatum / & uenas eius
 strictas / tunc causa correctiue istius compositi
 lapsus est dieta extenuatiua. ¶ Circa istam sic p̄/
 cedo. ¶ Quęcūq; igitur peccauere &c. Pecca/
 tum figure est/ q̄ rectis naturis naturalis figura mē/
 bri/ sicut mēbrum q̄ debet esse rectum / si fiat
 tortum/ uel eōuersio/ uel q̄ debet esse rotundū
 fiat quadratum/ uel eōuersio/ uel de p̄ cas. sen. 2.
 doctrina prima. cap. 3. ¶ Quęcūq; distorte
 sunt intus uel extra. In hoc loco ponit alia tri/
 slatio plus de textu/ inducit. n. exemplum in pe/
 dibus distortis ad interiora uel exteriora/ & in
 capite plano/ quia propter in nostra transla/
 re defectum/ uel in illa superfluitatē. ¶ He q̄
 dem recenter nate existentes & molles. li. not.
 q̄ mollities nēit ad expositionem recentis na/
 tūritatis/ q̄ rectis naturis in hoc loco appell/
 latur infantia fm q̄ alia. t. ponit/ & infantia &
 quelibet alia etas nō habet determinatum na/
 turum annum/ nisi fm latitudinem/ sicut dicit
 tur a. G. 6. de regi. sani. & in eo. p̄no. lib. 3. &
 p̄ hoc per mēbra recenter nata debes intelli/
 gere membra/ quo usq; durant in sua mollitie/
 nam tunc possunt eor̄ figure rectificari / sicut
 rectificantur uasa ex terra facta/ & caues noui/
 ter coagulatus ut dē. 2. de cōplexio. c. 2. ¶ Cir/
 ca hoc q̄ in quam etate mēbra recipiant re/
 ctificationem figure. ¶ Ad q̄d nō. q̄ debemus
 intelligere etatem infantie maxime. nā sic ha/
 bet alia. t. & sic ponit. G. 2. de cōplexionibus

Tex. c. 66.
 Tex. c. 67.

Tex. c. 68.

Tex. c. 69.

Tex. c. 70.

Tex. c. 71.

Interp̄. l. 6.
 Tex. c. 61.

Quam etate
 figurat peccata
 corrigantur.

Cur figure

impedimē rap. 2. ¶ Circa hoc q̄sque fit ratio cum prim
ta si & ado ruitatis possit corrigi usq; dum corpora sunt
lescētibus / in adolescentia / peccatum aut figure non possit
urq; sani e / corrigi / nisi in infantia / ut uidetur innuere pre
mendent / sens tra. ¶ Ad hoc respon. q̄ ratio huius est /
q̄ peccatum cunitatis siue roncuitatis potest
corrigi p causas intrinsecas & extrinsecas. Sed
peccatum figure non potest corrigi / nisi solum
per causas extrinsecas. Hoc aut patet melius in
sequēti. ¶ Plasmatione & superligatione.
Per plasmationem debes intelligere manuali
reductionem ad naturalem figuram / & per su
perligationem debes intelligere causam cōser
uatē illam reductionem. ¶ Ad id quod fm
naturam. i. ad naturalem figuram / que debe
tur corpori sano optime. ¶ Dure uero / si cō
tingat ad augmentum peruenire / non pueniūt
ad correctionem. Hic puenire ad augmentum
debet intelligi transire in infantia / quā supra ap
pellauit recentiam natiuitatis. Non aut intelli
gas finem augmenti / qui est in iuuēture. ¶ Ex
quecūq; quidem circa ruitatem peccauerat.
In hoc loco per cunitatem debes intelligere
omnem reperimentū & omnem roncuitatem
corporis / siue sit infra corpus / siue extra. In tra
quidem / sicut roncuitas pectoris stomachi &
rordis / & similia. Extra uero / ut roncuitas
manus & pedis / ut dicitur primo ran. de mor
bis roncpositis. & A. Ioan. de morbis in for
ma / & de accidenti & morlib. p. cap. 7. ¶ Et
hec possunt corrigi qd̄ adhuc argumentan
de. i. doner corpora sunt in augmento usq; ad
iuuentutem. ¶ Circa hoc queritur / usq; ad qd̄
tempus homo crescat / & uidetur q̄ homo cre
scat usq; ad. 3. annos. ¶ Primo p authoritatem
Comēd. hoc dīrentia. ¶ Secūdo uidetur ratio
ne / qm̄ corpus humanū est in continua mu
tatione / donec uiuāt sicut dicit. Gal. 6. de regi
mine sani. sed usq; ad. 35. annos homo nō mi
nuitur / constat ergo / usq; tunc crescit. ¶ Ad
contrarium. Augmentū fieri non pōt / nisi rum
id qd̄ additur corp̄ plus est eo qd̄ resoluitur /
sicut dicitur primo can. sen. prima cap. de uir
rutibus ministratis / & 6. de naturalibus par
ticula prima. Sed in etate iuuentutis / tantū ad
ditur / qm̄ resoluitur fm naturalem pportiona
litatem / ut dicitur in preallegatis locis & pri
mo can. cap. de etatibus. ¶ Preterea intes
quoslibet duos motus contrarios / necessarium
est intercedere quietē / sicut pbatum est p p̄m
6. phisicor. & hoc etiam dicit Gal. de differē
tia pulsus lib. p. cap. p. & Aque. p. can. de pulsū
bus cap. p. ¶ Preterea Gal. 6. de de regi. sani.
dicit q̄ quidam incipiunt declinare statim post
30. annū / qdam aut post. 35. & hoc idem uult

in eo. pno. lib. 3. necessario q̄ homo crescit usq;
ad. 35. annū. ¶ Preterea hoc idem pōt prou
bari per Aue. & Ioan. dicentes adolescentiam
usq; 25. annū. aut. 30. ad plus. ¶ Ad hoc resp. Deinde
q̄ adolescentia in pluribus hominibus terminat
in. 25. anno. raro aut trāsit ad. 30. post. 30. aut
nō est cremētum corporis. ¶ Ad id uero qd̄
opponēbatur p Com. diro q̄ credo in. t. fuisse
errorem. ubi & enim dixit. 35. debuit dixisse
25. ¶ Ad rōnem uero que adducebatur dico
q̄ qm̄ Gal. dicit q̄ sunt in continua alteratione
diro q̄ si debet intelligi q̄tum ad alterationem
& nō q̄tum ad motum augmenti / & diminū
tionis. Vel die q̄ duplex est augmentum & di
minutio. Vnum quidem fm intellectualem uit
tutem. Alio modo fm sensibilem apparentiam.
Primo quidem modo corpus humanum sem
per rrefcit / uel deeficit. Secundo uero modo
aliqui quiescit / & si quidem modo considerat
medicus / quia medicinalis speculatio non trā
srendit sensum. ¶ Parus igitur curantes al
ligatio & quies. Qualiter alligatio pstringens
mēbra roncua / magis q̄ oporteat / reducat ad
t̄pamētum manifestum est / quies aut facit ma
iores roncuitates / & minores per uiam accūti.
qm̄ operatio dilatat eas / quies aut priuat ope
rationem / & sic p archū constringit. Et not. q̄
alligatio est cā correctiua extrinseca. ¶ Magna
uero operatio p̄m / & retentio operat spūs.
Operatio p̄m p̄cauat / facit eas magnas / qm̄
qm̄ mēbra exercentur operationibus fortibus
tunc calor nālis fortificatur in eis / & consumit
oēs superfluitates / & dilatat mēbra possibilia
dilata. qm̄ motus caloris est de centro ad cir
cūferētiā / talis aut motus est dilatatiuus / sicut
pater in hiis / qui utūtur magnis uocibus / dilata
tur. n. in eis pectus / & sic patet in sabei. qm̄
augmentantur in eis brachia / rēfētiō uero spū
ritus dilatat mēbra spūalia / p̄p̄a quia calor in
flāmat / & inflāmatu mouetur de centro ad
circūferētiā / tam maiorem occupādo locum / q̄
dilatat. ¶ Ita uero. Hic intellige duplicem si
militudinem / nam sicut mēbra in roncuitate
recipiēbant correctionem / idones erant augmē
tanda / postq̄ aut etiā completa / nō recipiēbāt.
ita mēbra augmentanda recipiūt correctionem
in poris / pfecta uero nō recipiūt / & sunt p līga
nūā & gerem sibiēā magne roncuitates / &
& p opōnem / & retentionem spūs parue / &
bant magne / similiter pori magni & parui re
cipiunt correctionem ab eisdem causis. ¶ Et
quecūq; fm poros. si per poros debes intelli
gere oēs meatus & uias corporis / ut de primo
can. sen. 2. de mor. roncpositis. ¶ Et cōficia
Non solum requiritur dilatio & restrictio
in poris

Tex. 631

Ad quoru
usq; etatis
annū hos
increfiant.

in poris istis. i. in uis/ sed orificiis uia: p quas
fit transitus rerum. ¶ Et quetūq; qdem maio
ra/ oportet quies & alligatio. ¶ Contra h
obicitur/ qm quies non uidetur minorare mē
bra/ eo q in quiete/ & sonno bona fit digestio
& multiplicantur huius in corpore qui sunt cau
sa augmentandi membra/ & etiam in quiete nō
fit resolutio nisi pauca/ ex quibus omnibus ui
detur q membra debeant magis crescere/ q mi
nui in quiete/ & hoc ē signum est/ quia nos ut
demus ociose uiuētē ingroffari & impingua
ri. ¶ Ad hoc respon. q membra spermatica p
exercitium recipiunt augmentum. Sicut iam di
ximus supra de concupiscentia membrorum/ & per
quietem desiciunt ab augmento qd possunt re
cipere/ & sic per uiam accidentis operatur qui
es ad diminutionē membrorum. Item natura ne
gigit membra/ que non utuntur proprio exer
cicio/ neq; mittit ad ea nutrimentum/ qm mit
teret/ si exercitarentur in sua naturalī operatio
ne. Vnde dicit Gal. in. 6. de interioribus/ q uir
ga dimittentium coitum minoratur. Pingue/
do tñ bene augetur in corpore. Sed eius multi
plicatio. Nō uocatur augmentū. ¶ Motio fm
naturam cum per fricationem moderata. Mo
tionem fm naturam appellat naturale exerci
tium/ qd habet dilatare & extendere membra
Propterea quia cōfortat calorem naturalem/ &
etiam si aliquantulum modum excederet/ dūmo
do nō debilitat uirtutem/ augetet membra/ Et
dixit moderatam fricationem ppter ea/ quia nō
moderata ppter multā resolutionem extenuat
membra. ¶ Et cum aliis quetūq; nata sunt ad
superficiem trahere plurimum sanguinis. Illa
dicuntur trahere ad superficiem plurimum san
guinē/ que sua soliditate applicata cuti trahunt
sanguinem/ qualia sunt rubificancia & frictio
uerberatio parua/ & similia/ sic scribitur de in
genio sanilib. 14. & de reg. san. in pluribus
locis. ¶ Circa hoc dub. Nam ista que trahunt
sanguinem ad cutim/ Vel superficiem/ non ui
dentur augmentare corpus/ quia non est augmē
tum in corpe/ nisi augmententur membra sper
matica/ Vt dicitur primo can. sen. prima cap.
de uirtutibus ministratis/ & lib. p de uirtutibus
naturalium. ¶ Ad hoc respon. q adductio san
guinis ad cutim prin. augmētāt membra carno
sa/ & secundario operatur ad augmentum mē
brorum spermaticorum. Nam dilatat cutim/ &
etiam alia membra spermatica/ que tunc/ fm
extremitates eorum plus recipiūt de nutrime
to/ q si non trahatur sanguis ad cutim/ Ideo q
quodammodo augmētatur. ¶ Preterea querit
ur/ Videntur enim Gal. fuisse diminutus in hac par
ticula/ nō enim determinauit in qua etate pos

sunt corrigi membra in quantitate peccantia/ q.
¶ Ad quod respon. q peccatum quantitatis
membrorum spermaticorum/ non recipit correctio
nem nisi dum membra sunt in augmento. Vnde
de p id qd dictum est supra subauditur in tali
bus membris. In membris autē sanguineis om
ni tpe fit correctio/ & qe um ad hoc nō debuit
poni conditio p etatem. ¶ Defectum uero
partium/ quetūq; quidem ex sanguine habent
generationem/ &c. ¶ Contra Constat/ q hic
loquitur auth. de defectu membrorum/ officialiū
in numero. Sed nullum membrū officiale pōt
esse solum de sanguine/ qre nullum pōt corrī
gi. ¶ Preterea ponamus q deficiat epas aut
cor. que sunt membra genita ex sanguine/ Sicut
dicit Halyab. ca. de emissionē illa nullo modo
pōt corrīgi. ¶ Preterea queritur quomo
do pōt minui numerus membrorum officialium/
& dicatur corpus partium lapsam. Videt enim
semper talis defectus facere magnum lapsum.
¶ Ad primū respon. q non debemus hic intel
ligere defectum in numero membrorum officia
lium/ ita q deficiat unum membrum officiale
totaliter. Nam talis defectus impossibilis est ad
corrīgendum/ dicit enim Ioan. q membrorum
officialium perpetua est separatio. ¶ Ad fm
dico/ q si deficeret cor aut epas nō esset parua
lapis/ imo ēēt mors. ¶ Itē ponamus q defice
ret aliqua pars eorum/ ut aliqd de pte carnosā
epatis/ aut cordis/ aut aliqua uenula qd totū
est possibile/ ¶ Tunc distinguē. nā si ille defe
ctus fuit a generatione parua/ q debuit hīc cor
tot uenulas diuisas in ista eius/ & habuit defe
ctū unius uel duarū/ aut quia habuit defectū in
aliqua pte carnosā/ q non fuit genita/ tunc tale
cor dicitur partium lapsum. Sed si defectus ille
pingat ex tpe non pōt talis lapsus ēē parua.
non. n. patitur cor solonem p̄tinui sine morte
ut dicit Halyab. supra de signis corporis nūc egri
Et p can. sen. 2. doctrina. 1. cap. 4. In epate ue
ro pōt esse defectus alicuius partis/ ex tpe/ q ex
generatione/ & remanebit pars lapsum. ¶ Et
si queratur qualiter corrigi lapis ille in cor
de/ uel epate. ¶ Respon. q p operationem me
dici nō pōt corrigi/ nec etiā p cognoscit. qm
lapis membrorum officialium intrinsecus nō ha
bentium aliquam apparentiam per eleuatio
nem cutis/ etiā si sit magnus intus/ q faciat mē
brum egri/ non pōt cognosci/ nisi per quādam
coniecturam/ ut supra de signis corporis sim
pliciter egri/ cap. ultimo/ & hoc dico si lapsus
sit ex generatione. Si uero lapsus sit ex tpe/ &
sit in epate/ forte pōt corrigi/ & cognosci/ in p
re carnosā/ dando ei cibaria que generaret san
guinem in q̄titate excedentem/ & aptum ad

māca mem
bra supple
ri quant /
obmiserit.

Sitne diffi
milaris mē
bri deficiē
tis emenda
tio possibē
lis. An & sic
pāg peccet

An cordis/
lecorisue d/
fectus medi
co & p̄cipi
& corrigi
queat.

conuersionem in substantiam epatis. ¶ Ad 3i dico q in aliquo membro officiali toto deficit re uel similiter abundare non arbitror posse fieri istum paruum lapsum / licet sit lesum fm ueritatem / tñ sua lesio non est sensibilis. Vt supra de signis in illo cap. Eorum q deficiunt ab hac. Et hoc dico in membris extrinsecis nō. n. posset deficere digitus aut oculus. Aut aliquod aliorum membrorum extrinsecorum in sensibilibus nec abundare. In intrinseco aut forte illud ēē possibile. Sed qualiter sit illud ignotum est me dico. Maxime igitur ueritatem habebit qd hic dicit Gal. qm membrum officiale in aliqua sua parte partim deficit / & nō in toto qd pbat quia ponit ibi correctionem / cum ablatio / mēbri totalis non recipiat correctionem. ¶ Eorū non impossibilis correctio. Vt us est tali modo loquendi ppter membra intrinseca. ¶ Que / cumq; uero a semine pauco. ¶ Contra hoc op ponitur / Membra enim spermatica sunt multa quomodo ergo possunt fieri ex paucō semine. ¶ Ad quod respō q membra spermatica nō sunt ex solo spermate / qd deciditur aparentibus / sed ex sanguine mēstruo conuerso in naturam spermatis. Membra uero sanguinea sunt ex sanguine mēstruo remanēte sub natura sanguinis. ¶ Impossibilis est correctio / qm membrum spermaticum cū perditur regitari non potest / preter dentes in prima etate. Et causa huius est / quia in sanguine remanserat uirtus spermatis ut dicitur primo can. scē. prima de membris cap. p. ¶ Contra hoc obicitur. Vide tur enim q membrum spermaticum possit regitari / qm in corpore nostro est causa efficiens & materialis ad regenerationem talis membri. Nam sicut in corpore est uirtus carnifica / Sic est uirtus officiosa / & sicut in corpore est materia sanguinea / ex qua fit caro / similiter est materia spermatica / de qua potest fieri os & neruus. ¶ Ad quod respond. q defectus regenerandi membra spermatica non est nisi ppter materiam. Nam sperma qd inueniunt in homine nō est materia proportionalis ad regenerand membra spermatica sua / sed ad generandum membra spermatica filii sui. ¶ Alia proximā his habentia utilitatem. Ista que regenerant loco spermaticog nōbrotum habentia utilitatem proximam eis sunt pori sarcoydes q possunt aliqui regenerari non tamen semper. nam qm auferatur ab aliquo mēbro composito membrū spermaticum totum. puta quia auferatur ex digito totum unum o nullo modo loco illius generatur potus. Sed abbreviabit digitus fm ueritatem ablati ossis. Si uero auferatur p mēbri spermatici / hoc pōt esse dupl. nam si auferatur

ab una extremitate / nullo modo generabitur potus loco illius / ut si auferatur pars ossis qd est in digito / tñ eius extremitate nullo mō generabitur pars loco illius. Si uero ablato fuerit pars ossis / qd est in digito talis q in circuitu partis ablata remaneat pars illius ossis ad modum eiusdem foraminis / tunc loco illius generabitur potus / sicut patet in craneo / qm p foratur / generatur. n. in illo foramine quidam potus / p hoc ergo non dicit. G. sp istum potus fieri / sed aliq. ¶ Oium aut eorū natura qdem operatrix medicus uero minister. Hic per naturam debemus intelligere uirtutem regitiam. Dī. n. natura. q. modis sic uirtus / & plexio / & positio & cōsuetudo. Et pōt iste sermo intelligi gēraliter ad totumq; dēū est de correctio corpore lapso / & eius conseruatione. qm natura est illa que corpus lapsum corrigit / & ipsum correctillum conseruat. Alio modo potest intelligi particulariter / ut referatur ad proximā dista. sc. ad regenerationem membrorum diminutorum fm numerum / & licet utraq; expositio sit uera / tñ secundum ego magis credo esse de intentione. G. ¶ Medicus uero minister. Ministeriū medici consistit in remouendo impedimenta que prohibent naturam generare mēbrum deficiens / & in preparando materiam conuenientem / ex qua facile possit illud mēbrum regenerari / qualiter aut hoc fiat dicitur infra de cura solonis continuitatis. ¶ Considerandum uero in qbus possibile. Hoc ideo dicit / q aliqui mēbrum abundans non possumus auferre / quia sua ablatio esset causa mortis / sicut si aliquis hēret duo capita nō possemus altere abscindere cum salute. Alio modo est impossibile auferre id qd abundat / non ptea quia sua ablatio esset cā mortis. Sed q non habemus uiam ad auferendum illud superfluum pp suum eum aut propter debilitatem uirtutis. Sicut patet in cataracta. nam qm ipsa est posita iuxta retinam corneam / nō possemus eam abscindere / nisi perforaretur cornea / & si hoc fecerit uisus perderetur / & ppter hoc transponimus ipsum cum acu remouendo ipsum a pupilla ad interiora / sicut contingit in lapide uelice. nam aliqui pp debilitatem uirtutis nō possumus ipsum extrahere per incisionem / & ppter hoc transponimus ipsum cum argalia / remouendo ipsum a collo uelice uersus concauum eius / & cum illi lapsus possint esse ex tpe / patet q. G. docet hic corrigere corpus parum lapsum non solum ex generatione / sed etiam ex tpe. ¶ Circa hoc qd nunquid in superabundantia in numero sit natura operatrix / & me dicus minister / uel nō / & cessat / ut q sic. nam quādammodo natura habet uirtutem

Sint ne ab exiguo seie mēbra dēti spermatica

An q genitalli a semine pcreant & nūcupātur partes / si se mel decide sint denuo nascantur.

Tall.

Tall.

Sit ne qd rep. ad cessat.

autem / p quam expellit suprabundantiā / dicit enim Gal. 3. de uirtutibus naturalibus / q uirtus expulsiua data est nature ad expellendum nociua. Planum autem est q superfluitas in numero occit nature. ¶ Ad primum expresse dicit Gal. 3. de inge. sani. cap. 6. q superflua non re / mouet adioe nature / sed cū sol medicis / diminuta uero adione nature / & nō cū medicinis.

¶ Ad quod respon. q superflua sunt duplicia sunt enim quedam / que non sunt de substantia corporis / ut hu. pu. & lapis / & uermis / & his similia / & talia superflua natura beoe expellit. Item sunt alia superflua / que sunt de substantia corporis / ut. 6. digitus / uel cato addita / & talia cum sol medicis expelluntur / & nō per actionem nature / cuius causa est / quia natura illa

generat & nutrit quā obstruat ea. ¶ Eadē & eorum que peccant / sū positionem / dicitur / quā admodū supdicti lapsus corrigunt in ducendo priam dispositionem / & qñ sunt a generatione corriguntur in etate adolescentie / si militer intelligendum est etate lapsum positum.

¶ Manifestū autē q duo uel tria peccata. ¶ Circa hoc queritur cum duo morbi compositionales prari non possunt esse in una parte eiusdem membri / Non enim potest esse morbus calidus & frigidus simul in eodē / quomodo ergo poterūt duo morbi cōpōnāles (cum ueniant ad eundem diuisionem / & sint oppositi) esse in eodem membro. ¶ Ad hoc respon. q morbi compositionales opponuntur sol tōne intentionis / Quā admodū eorū ptima genera / peccatum enim in q̄itate & in forma nō opponuntur sū rem. Morbi uero cōplexionales opponuntur & ex parte rei / & ex parte intentionis. Namq morbus calidus & frigidus ha. & sic. & realiter & intēcionaliter opponunt.

¶ Preterea nunquid possint esse. 4. peccata compositionalia circa unam ptem. ¶ Ad qd respon. q sic. Nam potest manus esse maior debito / & male figurata / & malam positionem habere / & habere. 6. digitos. ¶ Et rotundum habere. Causam autem ppter quā rotunditas sit peccatum dixi supra in illo cap. Que uero ppter magnitudinem. ¶ Et sū dyaphragma positum. Id est minus ppinguum dyaphragmati positum. ¶ Si uero & natura frigidiior uenter hunc in id quod sū naturam impossibile est

duerre. ¶ Contra hoc opponit / qñ multum de cōmestione magnificat uentrem eo qd p / ptium exercitium ouibet membri magni / heat ipsum / & dilatat ut dictum est supra cap. eodem / & de interioribus lib. 6. ¶ Ad quod respon. q multa cōmestio simpliciter prohibet correctionem uentris / q̄tum ad rotunditatem

& positionem / nam qñ uenter multum replet in sua rotunditate permanet / qñ uero non repletur assumit qdam formam longitudinis ppter semiplenam repletionē. Item qñ multum repletur / magis adheret dyaphragmati / & ipsum comprimit / paritate m aut multa cōmestio bene contrigit. Tñ dum uenter repletur / fit mala digestio / ad hoc enim / ut uenter bene digeratur / Debet in crispari sup̄ cibum / sicut dicitur. 3. de uirtutibus naturalibus. Si ego talis uenter multum comedat / contrūpetur digestio / ex qua sequit nocumentū toti corpore / qm nullū bonū trium ipsum poterit corrigi stomachus / frigidus / sū multitudinem sue cōmestione. ¶ Qñ autem difficile respicit. Hoc accidens / dicitur / cultas respirationis non pcedit a paruitate uentris / sed a rotunditate ipsius & positione / qm rotunditas & ppingtas eius ad dyaphragma faciūt difficile respicere / qñ repletur. ¶ P auctio ra nutientia / q̄ appetat / & continere possit. ¶ Et non tarde exeuntia. Ista suor cibaria / que facile digeruntur / sicut colatue carniū bonarū / cū Mica panis optimi / & ratio huius est / si cibaria in tali uentre non digerant cito / nō poterit / qui talem habet uentrem / sufficienter nutrir. ¶ Bis uel ter in die. ¶ Contra hoc opponit. Non enim uidetur / q aliquis possit ter in die comedere / & ter digerere. Dic. n. Auic. lib. 3. de debilitate stomachi / q spacium digestionis cibi & eius descensionis est inter. 12. horas & 22. Vult ergo digestio spacium. 10. horarum / Sed dies naturalis non habet nisi. 24. horas non ergo poterit ter digrere. ¶ Ad quod respon. q Auic. accipit ibi spacium digestiōis large ad maiorem partem stomachi / sanior. Est enim cōe spacium. 10. horarū in cōmestio / ne omni stomacho / qui non habet egritudine talem / stomachus autē de quo hic loquitur / cū sit optimus / pplexione / bene digerit. ¶ Aliis uero eufraim in epate ppter angustiam uasorum factam habēibus. Hic tangit. Gal. duplex peccatum in uia / quorum unum est strictura / & aliud oppilatio / & causatur oppilatio a strictura / & est strictura lapsus a generatione / Oppilatio uero partim est a generatione. Sin q̄tum a strictura procedit / & partim ex tempore. Sin q̄tum procedit ex cibis assumptis.

An siq̄ ter in die comedere possit

Tex. 6. 754

Reliquum igitur ad hoc genus vñum cōmune est ontomeron & organicorum solatio contriuitatis. ¶ Quam forsitan aliquis non cōcedet pfecte sanis inesse alioquin enim esse semper passiones

Tex. 6. 754

Tex. 6. 754

diceret nesciens similem esse dubitationes pro omnibus lapsus generibus futuram. Si enim operationis sensibilibus lesio non determinat egritudinem sanitatis: sed sū qualitatem cuiusq; dispositionis agnoscitur tū tunc necessarium est sempiternae passionis irreperere dogma: nullo optimas habente operationes omnes: Sed hec quidem ergo ut subtilior consideratio sū se tractatū habeat.

Lectio. II.

Introducti.

Partitio.

2

Sensus.

Tex. 6. 72.

Tex. 6. 73.

Cum posuit Gal. causas correctivas in natura consimili / & offi. ponit modo causas correctivas in natura cōi. Et diuiditur hec pars in tres. Nam primo ostendit quo nōe uocetur lapsus / in quo cōi / tant membra consimilia / & offi. Secundo ponit qdam opinionem circa ipsum lapsum. Tercio illam opinionē reprobatur. Prima usq; Quā forsan. Secunda usq; Nesciens. Tertia usq; ad finem. ¶ Dicit ergo de pma q adhuc est unū genus lapsū / in quo cōi tant membra officia / lia / & membra consimilia / & talis lapsus appellatur solutio cōtinuitatis. ¶ De 2. dicit q forsan Aliquis non concederet solutionem cōtinuitatis posse in eē corporis / & illud corpus remaneat sanum / qm credit corpus / in quo est solutio cōti. semper habere passionem. egritudinem / iam aut supra dictum est / q ipse parvus lapsus in complexione & compositione quīs inlit corpori / tū adhuc remanet corpus sanum. ¶ De tertia dicit q ille / qui talem habet opinionem uidetur ignorare similem dubitationem posse fieri in cōplexione & compositione omnino enim similitet se habet ad corpus lapsum i natura cōi / & lapsus in natura p simili & officiali. Nam si lapsus in natura cōi nō potest inesse corporibus sanis / & lapsus in complexione & compositione poterit inesse corporibus sanis / tunc necessario lapsus in natura cōi poterit inesse corporibus sanis. Cuius probatio est / quia nos distinguimus egritudinem a sanitate per sensibile nomenclatum operationum / & non per qualitatem ipsius lapsus. Nam si per qualitatem lapsus distinguemus egritudinem a sanitate / iam eaderemus in errorem illogi qui dicebat q corpus semper egroratur / qm nullum corpus habet uniuersas operationes optimas / sed talis consideratio in distinguendo egritudines a sanitate est subtilior / q expediat medico & ppter hoc dya. reliquatur. ¶ Circa istam solutionem. d. queruntur. Vnum generale / & aliud

speciale circa litterā . A. Generale aut duplex Quos primum est an Gal. hic agat de solutio. que est ex tpe / an de illa que est ex generatione. ne. Sed meli de sufficientia capsi / & ipsius ordinis. ¶ De primo sic procedo. Videtur enim. De quo loquatur solum de solutio. que est a generatione / qm corpus parum la sum / de quo hic lo. laudat quinq; est corpus ut multum sanum. Corpus autem ut multum sanum est lapsum a generatione / ut supra dictū ē de corporibus. ¶ Ad primum aut uidetur. Nam Coment. ponendo distinctionem solutio. loquitur de solutione que est a tpe. Dicit enim disruptionem factam cum ferro / & parum uulnus siobotomia / & huius similia. ¶ Preterea Gale. supra in lapsu numeri ponit / q aliqui tentamus transponere & exemplificat Coment. de lapide in uelut / & constat q egritudo lapidis est a tpe quīs forte poterit esse a generatione. Nam potest / & cataracta fieri a generatione. ¶ Ad hanc questionem dicendum est / q corpus deficiens ab optima compositione / triplex est quoddam eni deficit ab optima compositione / quia fetus ab initio causationis male fuit constructus / & quoddam deficit ab optima compositione ppter aliam causam superuenientem ei post generationem. 3. modo dicitur deficere ab optima compositione ratione etatis / & circa omnia ista corpora consistit regimen sani. Hec aut legitur a Gal. 5. de regimine. sa. cum ergo doctrina de regimine sani. huius lib. non differat a doctrina de regimine finiti. quam Gal. tradidit in lib. de regimine sani. nisi p magnum & parum ut supra patuit in pncipio sequitur necessario q hic loquitur de regimine corporis lapsi / ita ex tpe / q ex generatione. ¶ Ad argm aut in primum factum respō. q corpus parum lapsum est in pl q corpus ut multum sanum accipiendo ut multum sanum prout. G. accepit eap. de corporibus. h. aut probatur per distinctionem / quā modo posui de corpe par lapso. ¶ De 2. sic procedat q. G. sit deficiens in li cap. nō. n. docet corrigere solū cōi. nō q cōseruare in eodē / sicut supra fecit de lapso cōpionis & cōpionis. ¶ Preterea q nāqd p solū cōi. sit duplex genus cōpionis / cōpionis in eodē / & reducatū ad melius. ¶ Preterea infra de cōis curatiis docet. G. p curare sol. cōi. q malam compositionem h. aut fecit eodē tra. ¶ Ad primum q nō. q. G. per sit in mala cōpōne & cōplexione subauditur hic / & dat intelligere doctrinam de cōis corrigentibus lapsum in natura cōi / sicut. n. malā cōplexionem cal. infrigidando corrigimus / & mētra difficta restituido corrigimus sū modo membra soluta corrigimus uniendo. ¶ Ad 2. dīco / q cōi lapsi

3
Quæstia

emnis lapsus in quacunque natura potest haberi
se causam conservantem in eodem & reducen-
tem eam ad melius/tamen in solutione conti-
nuatur:& in mala compositione non est mul-
tum artificiale conservare in eodem: solum
enim intendimus corrigere: nisi aliquis uellet
intelligere conservare in eodem: & prohibere
se ne uadat ad peius. ¶ Ad tertium dico: quod
non est magna uis in illa mutatione ordinis.

¶ Littera sic legatur. ¶ Unum commune est

omnium & organicorum solutio continua. ¶ Ista
71. continuas sic intelligitur: quoniam so-
lutio fit in quadam natura in qua communicant
membra consimilia & organica: illa autem na-
tura est uniras: debent enim membra consi-
milia habere unitatem partium: & membra
organica similiter: propter hoc ergo dictus est
morbus communis: quia ledit naturam: in qua
communicant membra consimilia & organi-
ca: & hoc uult Galenus. primo de accidenti &
morbo. A uice, uero primo canon. secundum
doctrina prima. cap. 2. aliam intentionem ui-
detur habere: quia ibi accipias. ¶ Quam for-

73. sitan aliquis non concederet perfecte sanis in
esse. ¶ Contra hoc opponitur, nam corpus de

quo hic loquitur: est lapsum/quamuis parum.
ergo non est perfecte sanum. quoniam corpus

perfecte sanum differt a corpore parum lapso/
ut supra de corporibus & de signis. ¶ Ad quod
respondeo quod hic non appellat Galenus. corpus
perfecte sanum: corpus optime compositionis
sed corpus quod habet latitudinem latam. ¶ Ali-

quando. ¶ Queritur quare dicit aliquando: uide-
tur enim quod ex hoc quod ille uoluerit: quod aliquan-
do possit in esse perfecte sanis solutio conti-
nuari:& aliquando non: quod est absurdum.

¶ Ad quod respondeo: quod licet hoc aduerbium
aliquando secundum se acceptum sit particulare: in
hoc tamen loco factum est uniuersale per ui-
tutem negationis precedentis: Est enim ta-
lis sensus: non concedit aliquando inesse. id est
nunquam concederet per regulam: que datur
in logica: quod negatio preposita signo particu-
lari facit ipsum equipollere suo contradicto-
rio. ¶ Alioquin enim esse semper passionem
diceret. Hec littera dupliciter potest legi. Uno
modo sicut in sententia posui. Alio uero modo
ut hic tangat impossibile: quod sequitur ad hanc
salutem opinionem. Nam si uerum est quod ipsi
dicunt: sequitur hoc impossibile: quod corpora
semper egrorent. Sed prior lectura littere ma-
gis placet. ¶ Nesciens similem dubitationem
in omnibus generibus lapsum. Sicut reperi-

tur in complexionem & compositionem triplex
lapsus: scilicet parvus: & mediocris: qui adhuc
sensibiliter non ledit operationes: & magnus
qui sensibiliter ledit operationes: similiter re-
peritur triplex lapsus in natura communi: est
enim solutio continuas parua: sicut modi-
ca disruptio curis: & est alia maior ea: non ta-
men sensibiliter ledens: & est tertia que sensi-
biliter ledit. Et dicit Commentator quod duo pri-
mi lapsus sub sanitate comprehenduntur. qua-
re accipit Commentator sanitatem large ad neu-
tralitatem. ¶ Si enim operationis sensibilia
lesio non determinat. Hic adducit Galenus. de
monstrationem ad probandum similem esse
dubitationem in omnibus lapsibus: & est ta-
lis. Quoniam omnis lapsus in hoc comuni-
cans: scilicet quod ille lapsus dicitur egrotudo: qui
facit sensibilem lesionem operationis. Alii ue-
ro lapsus: qui non sensibiliter ledunt operatio-
nem: non sunt egrotudo: Et si tu dicere uelles:
quod inter sanitatem & egrotudinem non distin-
guir sensibilis lesio operationis. Sed distin-
guetur inter eas dispositio uniuersaliter dispo-
sitionis: caderemus in opinionem illorum qui
dicebant corpora semper egrotare: Qualis
ter autem hoc sequatur paulo post dicam.

¶ Circa hoc queritur. qualiter debeamus in-
telligere sensibile nocuumtum operationum: ut
nam si intelligamus sensibile. quoniam per
sensum a medico iudicetur: tunc corpus neu-
trum habet sensibiliter lesa operationes: quod
niam medicus per sensibilia signa: cognoscit
ipsum esse neutrum. Si uero intelligamus sen-
sibile ab infirmo: tunc freneticus & omnis al-
ienatus non egrotabit: eo quod non sentit egri-
tudinem suam. ¶ Ad quod respondendum
quod per sensibile nocuumtum operationum:
debemus intelligere manifestum nocuum-
tum eius: scilicet quando homo manifeste de-
ficit ab operatione: quod facit in sanitate: nec
revertitur sentiat: uel non sentiat a me-
dico: uel ab infirmo: & hanc intentionem ui-
detur uelle Commentator: licet dicat tam per
uerba extranea: Dicit enim quod nocuumtum
sensibile est illud cum quo sensus tam per-
uenit ad hunc ut abscondat a conversatione in oc-
cupationibus. ¶ Egrotudinem a sanitate.

¶ Contra hoc opponitur. nam sensibilia le-
sio operationum differt egrotudinem a neu-
tralitate: & non a sanitate: ut supra. Torsio
in uentre. ¶ Ad hoc respondendum quod hic su-
mitur sanitas large ad neutralitatem: ut su-
pra dictum est. ¶ Sed secundum qualitatem

Thaddel.

D.

An morbum
a sanitate
sensibile o-
perationis
impedimē-
tum in re-
stinguat.

Quid nam uniuscuiusq; dispositionis agnoscitur tantum; **C**irca hoc queritur, quid est distinguere inter sanitatem & egritudinem; per qualitates uniuscuiusq; dispositionis. **A**d quod respondendum q; qualitas dispositionis in li loco / nihil aliud est / q; lapsus a uera equalitate complexionis / compositionis / & unitatis.

Sempiternae passionis irrepere dogmata. Illi qui habebant hanc opinionem, scilicet q; sanitas esset semper uera equalitas / & egritudo esset recessus ab illa equalitate / ducebantur ad hoc inconueniens / q; corpora semper egrotarent. **C**ontra hoc opponitur, nam talis sanitas certa & uera esse potest, ergo corpus in quo illa reperitur / non erit egrum.

Sit ne quis pia/cunctis opri/opat/ tionibus

Ad quod respondendum q; licet talis sanitas esse possit / non est tamen durabilis / si, cur pater per Gale. in libro predicto. **N**ullo optimas habente operationes uniuersas. Hic autem intellige durabiles in sua optimitate, nam si sanitas est causa operationis / & illa non permanet optima; tales operationes non permanent optime. **S**ed hec quidem subtilior ut consideratio. Talis consideratio sanitatis & egritudinis non spectat ad medicum cum medicinalis speculatio non transcedat sensum; talis autem consideratio est solum intellectualis.

ram vero ex dispositione que est f3 corpus prohibere fieri: **E**tus vero que adhuc sit sanare quod ita factum est quod futurum est prohibere fieri. **P**rohibetur igitur dispositione in qua nata est fieri ablatam nominatur autem huiusmodi dispositio causa precedens. **F**acta vero egritudo curabitur dispositione a qua principaliter que fm naturam operatio leditur abiata; quam & ipsam dicimus esse egritudinis causam.

Postq. S. determina

uit de causis conseruatis / determinat de causis efficientibus. Et hec pars diuiditur in tres. In quarum prima determinat de causis efficientibus que debentur corpori egrotanti; & iste uocantur cause curatiue. In secunda determinat de causis efficientibus que debentur corpori egrotaturo; & iste uocantur cause preseruatue. In tertia determinat de causis efficientibus que debentur corpori conualescenti & sano; & iste uocantur cause resumptiue. **P**rima usq; Dehinc uero dicendum est. Secunda usq; Resumptiua uero. Prima in duas. In quarum prima ponit rubricam manifestantem suam intentionem / & ordinem quo procedit. In secunda exequitur qd intendit. Prima usq; Determinandum est igitur. Secunda in tres. In quarum prima determinat de causis curatiuis male complexionis. In secunda determinat de causis curatiuis solutionis continutaris. In tertia determinat de causis curatiuis male compositionis. Prima usq; Soluta uero continuitate. Secunda usq; Ad id uero quod propter plasmationem. Prima in duas. Nam primo determinat quandam diuisionem causarum que sumuntur per nes diuersitatem diserasarum. In secunda docet applicare illas causas curatiuas ad suas diserasias curandas. Prima usq; Curatio quidem. Prima in tres / Nam primo ponit illam trimembrem diuisionem causarum. In secunda assignat differentiam inter eas redu

Tex. 74

Ad manifestos uero e grossi salubres causarum deinceps percurramus a diserasie incipientes genere. Determinandum est igitur prius hic quod omnes fere medici pretermittunt quod alie quide sunt salubres tam facte diserasie. Alie uero eius que adhuc sit quemadmodum & future. **E**t huiusmodi quidem utrumque be quidez in preseruantem parte artis sunt hec uero in salubri. **P**rimo uero omnium in curante parte sola. **A**tr aruq; uero medie dicte in preseruantem & curate. **E**tiam si quidem factam existem & egritudinem medicari oportet. **N**ondum uero existentem; futu

Tex. 75

Tex. 76

Tex. 77

Tex. 78

Tex. 79

Letitio
Inuolutio
Partio

uendo

cendo ad diuersas partes artis. In tertia parte illam differentiam approbat. Prima usque. Sed huius ultime. Secunda usque. Et siquidem iam factum. Tertia diuiditur in duas. Nam primo ponit illam probationem. Secundo ponit eius expositionem. Prima usque. Prohibetur igitur. Secunda diuiditur in duas. In quarum prima explanat quod dixerat scilicet prohibitionem fieri. In secunda uero exponit aliud quod dixerat scilicet medicari egritudinem factam. Prima usque. Facta uero egritudo. Sunt igitur in presenti lectione partes sex. De quarum prima dicit quod postquam determinamus de causis salubribus que debentur corpori parum lapsi determinemus amplius de causis salubribus que debentur corporibus manifeste egritudinis. De secunda dicit quod primo oportet nos determinare quoddam quod quasi omnes medici pretermittunt scilicet quod causam salubriam que dam dicuntur salubres diacrasie facie / & quedam dicuntur salubres diacrasie sientis & quedam dicuntur salubres diacrasie future. De tertia dicit quod causarum salubriam duplex est genus. quoniam quedam continentur sub parte medicine preseruatua / & quedam earum continentur in parte artis preseruatua. Cause uero salubres que debentur diacrasie facie / continentur sub sola parte artis curatiua. Cause uero salubres que debentur diacrasie sientis continentur sub duplici parte artis scilicet preseruatua / & curatiua. De quarta dicit quod aut sic differant ista tria genera causarum sic probatur. quoniam egritudinem factam oportet solummodo medicari / & curari / quare causa salubris continetur solum sub parte artis curatiua. Item egritudinem nondum existentem / sed futuram fieri oportet prohibere / sed prohibere hoc erat conseruare / quare continentur cause salubres eius sub parte artis preseruatua. Item egritudinis sientis aliquid est factum / & aliquid est futurum fieri. Illud autem quod est factum debet curari. Illud uero quod est futurum debet prohibere fieri / quare cause salubres que debentur diacrasie sientis continentur sub parte artis curatiua / & preseruatua. De quinta dicit quod egritudo futura fieri prohibetur per ablationem dispositionis / aqua nata est fieri / & talis dispositio uocatur causa antecedens. De sexta & ultima dicit quod egritudo facta curatur per ablationem dispositionis / aqua operatio naturalis principaliter leditur / quod dicimus esse causam egritudinis.

Circa hanc lectionem duo queruntur. Nam

primo queruntur quedam generalia. Secundo quedam specialia circa litteram. Gene-
ralia uero queruntur quattuor. Quorum primum est utrum diuisio morbi per fieri / factum / & futurum sit possibilis / uel non. Secundum est utrum morbus compositionalis sit diuisibilis per has differentias. Tertium est utrum solutio continuitatis sit diuisibilis per has differentias. Quartum est utrum morbus immaterialis sit diuisibilis per has differentias. De primo sic agitur. uidetur enim si ne possit talis diuisio non sit possibilis. nam presens morbi preteritum & futurum sunt differentie temporis in statu porales / tempus autem non separatur a motu / cum sit eius mensura & passio / ut dicitur quare & quod preteritum / & octauo physiconum / morbus autem non conficiatur est motus / sed qualitas / ut habetur tertio / de ablatio uitio. accidenti & in hoc uocapitulo primo / non igitur sic est diuisibilis morbus. Preterea tempus diuidit morbum in partes integrale / quoniam dicunt omnes auctores nostri morbum habere quattuor tempora scilicet principium augmentum / statum / & declinationem / sed id quod diuiditur per aliqua / ut per partes integrales non potest diuidi per differentias temporales. Preterea Galen. primo de interioribus capitulo secundo. Aliquando uero dicit quod morbus inceptus non perfectus non est morbus. ergo omnis morbus est factus / non ergo talis diuisio est possibilis de morbo. Preterea omne sensibile presens / sicut dicitur de memoria & reminiscencia / sed omnis morbus sensibiliter ledit operationem / supra dicitur. ergo omnis morbus presens. non ergo est diuisibilis per predictas differentias. Ad contrarium est authoritas Galen. & ratio talis. quoniam morbus introducit in esse per causam efficientem ipsum. Sed talis causa / aut saluum effectum compleuit / aut completura est / aut in complendo est / ergo est diuisibilis per has differentias. Ad hoc respondeo quod conordo morbum esse diuisibilem per has differentias. Ad primum augmentum factum. in contrarium dico quod presens / preteritum / & futurum immediate attribuantur motui / sed mediante motu attribuantur rei que introducit in esse per motum. Ad secundum dicendum est quod tempus comparatur ad morbum duobus modis. Vno quidem modo in quantum mensurat eius extensionem & durabilitatem & hoc quidem modo diuidit morbum in partes integrales. Alio uero modo comparatur ad morbum ratione generalis proprietatis ipsius motus / que proprietates dicitur fieri factum

Thaddei.

D ii

Decernit

utque a eisd

utque a eisd

utque a eisd

utque a eisd

& futurum : & hoc diuidit morbum in differentias. ¶ Ad tertium dico q morbus habet duplicem inceptionem; nam uno modo dicitur incipere quantum ad productionem partium integralium eius / sicut dicimus domum incipere esse quando habet fundamentum solum : & hoc modo morbus inceptus non est morbus. Alio uero modo habet morbus inceptionem / quantum ad eius durationem post completum suum esse : sicut dicimus q postquam domus facta est / habet principium sue durationis; & hoc modo dico q morbus inceptus est perfectus. ¶ Vel dic aliter q intentio Gale. fuit ibi assignare differentiam inter morbum complexionalis & compositionalem; & est differentia talis quia morbus compositio- nalis a principio sui ad finem non est eiusdem nature / propterea quia est in natura ethereogenea. Sed morbus cōsimilis est a principio usq; ad finem unius nature / propterea quia est in natura homogenea. ¶ Ad quartum dico q sicut morbus dicitur per fientem / factum / & futurum / sic operationis lesio per fientem / factam & futuram. Vnde cōsimilis lesio cōsimili morbo respondet. ¶ Vel dic melius q morbus non dicitur factus / quia completus sit & recesserit. Sed dicitur factus quia causa eius non amplius operatur in ipsum. unde morbus factus presens / & sensibiliter ledit operationem. ¶ Sed adhuc remanet dubium de morbo futuro / quomodo habeat sensibilem lesionem operationū. ¶ Ad qd dicendum est q cum dicitur morbus alius fiens / alius factus / alius futurus / hec dictio morbus habet suppositionem cōfusam. scilicet extensam ad presens & futurum; unde morbus futurus habet in futuro sensibiliter lesas operationes. nam in presenti est neutralitas : & propter hoc si morbus accipiat in suppositione determinata / non potest diuidi in fientem futurum & factum / quia qd futurum est nōdum est. ¶ De secundo sic agitur : uidetur enim q morbus compositio- nalis non recipiat diuisionem per has differē- tias quoniam Galen. non posuit eas circa com- positionem / sed solum circa complexionem. ¶ Preterea fiens / factum / & futurum dicunt alterationem / & terminus alterationis comple- xio est : terminus uero compositionis est for- mata dicitur primo canosē. prima : cap. 2. ergo morbus compositionalis non diuiditur per fiens / factum / & futurum. ¶ Ad contrari- um iste differentie fiens & factum & futurum distinguuntur sū diuersa tempora cause effi- cientis morbum / nam si causa nondum fecit

aliquid sensibile / sed futura est / dicimus morbus futurus. Si uero totum compleuerit / dicitur mor- bus factus. Si uero partim fecerit & partim fa- ctura est : dicitur morbus fiens / sicut dicitur in comen. illius afforis. Ex plenitudine. Sed in morbo compositionali plerumq; causa nil fe- cit / sed est futura & plerumq; compositus ex utrisq; . ergo morbus compositionalis recipit diuisionem per has differentias / quod concedo. ¶ Ad argumentum autem primum qd in es- sentiali fiebat dico q Gale. quoniam non pos- suerit / tamen subaudiuit. ¶ Ad secundum di- co q fiens / factum / & futurum / non solum at- tenduntur circa complexionem / sed etiam cir- ca compositionem / & hoc probatur per ratio- nem proximā / que ad hoc posita fuit. ¶ De tertio sciuidetur enim q solutio continui nō recipiat diuisionem per has differentias / quo- niam ad solutionem continui. sequitur dolor : ut dictum est supra in illo capitulo. Quærit in presenti & c. Sed dolor non est nisi in fiens ut dicitur de accidenti & morbo / libro octauo capitulo sexto. ¶ Preterea continuitas mem- bri non potest solui / nisi a re que est extra ip- sam / quia iam sequeretur q idem agere in se ipsum. Sed causa que existens extra membrum agit in membrum / est causa primitiua solum / sicut dicitur primo canosē. sen. secunda doctri- na secunda. Sed egritudo que solum habet cau- sam primitiuam dicitur solum facta quoniam effimera dicitur facta & non fiens / sicut dicitur undecimo de sanitatis ingenio. ¶ Preterea qd sit / non est sicut dicit Arist. in peribys / minis. ergo solutio continuitatis nō est mor- bus nisi cum facta est. ¶ Ad contrarium est il- la eadem ratio quā adduxi de morbo compo- sitionali : quā concedo. ¶ Ad primum autem argumentum in contrarium dico q omnis so- lutio continui. cum qua est dolor / non est for- lummodo morbus fiens / sed dolor nō semper comitatur solutio continuitatis : nam potest esse solutio continuitatis in membro / in quo nullus est dolor. ¶ Ad secundum dico q non quotiesq; causa est extra membrum / dicitur primitiua. Sed illa dicitur causa primitiua que sic est extra membrum . q non est homocēlis uel complexionalis / uel compositionis / & hoc modo intellexit A uice. cum dixit causam pri- mitiuam esse extra membrum : ¶ Ad tertium dico q quando dicit Arist. qd sit nō est hoc debet intelligi de esse completo / uel non debet intelligi in habentibus esse successum. ¶ De. 4 sic ut q mala p pō sine mō sit diuisi- bilis q has duas qm ipsa introducit in esse q alterationem per pō

Sicut a fu-
turo uel
morbo sen-
sibilis opōnū
lesio.

An & mor-
bis a p pōe
mor pōata
diuisio con-
gruat.

Ad pō
mō dicitur
tioni.

Nū & est
causa mō
alterationem
per pō

alterationem: Sed in omni alteratione est aliquid factum & aliquid futurum & aliquid quod est in fieri, &c.
 ¶ Preterea Galenus. 11. de ingenio sani. cap. 4. uidetur eam concedere. Dicit enim quod circa febrem putridam duplex est intentio. Vna circa febrem: & alia circa putredinem: & circa putredinem dicit quod duplex est intentio: una ut remoueat quod factum est: & altera ut prohibeatur quod futurum est. Et ex his colligitur: quod circa malam complexionem: sine materia sit periculum: quare cadit ibi omnino sciens: & factum: & futurum. ¶ Ad contrarium: in quocumque morbo non cadit consideratio circa causam facientem ipsum: ille morbus est factus: & non sciens. Sed in mala complexionem: sine materia: non cadit consideratio circa causam efficien-tem: quia non habet causam in corpore, ergo ipse est solummodo morbus factus: non ergo recipit talem diuisionem. Maior autem propositio patet per Galenum, de sanitatis ingenio. lib. quarto: cap. 3. & libro. xi. cap. primo: & in fine in illo capitulo, Ad inuentionem. ¶ Preterea si morbus sine materia posset sic diuidi tunc ethica: & effimera recipere hanc diuisionem: quod uidetur esse contra Galenum.
 ¶ Ad hanc questionem respondendum est: quod duplex potest dici morbus sciens: factus: & futurus. Vno quidem modo secundum se. Alio uero modo per compositionem ad suam causam: & appellatur morbus sciens: factus: & futurum secundum se quendam processum: quem morbus habet a semetipso: remota sua causa: uerbi gratia: sicut patet in ethica: que remota causa: que fecit eam: procedit: stando: crescendo: & decrecendo: Per compositionem uero ad suam causam dupliciter dicitur fieri: & factum. Vno quidem modo comparando ad causam primitiuam: sicut comparamus ethicam ad aerem: & incisionem ad cultellum. Alio uero modo comparando ad causam antecedentem: & coniunctam: ut comparando febrem putridam ad plenitudinem: & putredinem. Dico ergo quod considerando sciens factum & futurum: primo & secundo modo: bene cadit talis diuisio in mala complexionem sine materia. Sed intentio Galeni. maxime uidetur esse circa tertium modum.
 ¶ Littera sic legatur. ¶ Ad manifestos uero egros. Hic appellat manifestos egros: integros: tales: ad differentiam corporum parum lapsorum & neutrorum que dicuntur egra secundum sententiam dyalectici, sicut patuit in capitulo precedenti. ¶ Salubres. i. curatiua. ¶ Percurra. id est breuiter & subcinde dicimus. nam in hoc libro. cap. uelut conclusiones determinat: ut supra in prohemio circa finem. ¶ Et

est notandum quod triplex est determinatio causarum curatiuarum. Vna quidem sufficientissima comprehendens artem applicatam materiei secundum omnem varietatem eius: & hanc prosequutus fuit Auicenna. in tertio: &c. 4. Almanf. & Iserapio. & Halyabbas in sua pratica. Secunda uero determinatio est mediocrius que comprehendit in se artem curatiuam. Sed non applicat eam materiei particulari sufficienter: & talem doctrinam causarum curatiuarum prosequutus fuit Auicenna. secundum quarta. libro primo: & Gale. de ing. sani. Sed differenter: quoniam Galenus non tradidit solum artem applicatam materiei generali. Sed tradidit aliqua particularia exempla: sicut de cura male complexionis: & de cura. se. effimera. & ethice & sinocce inflarum: & sinocce puride: &c. Auicenna. non fecit. Tertia uero determinatio causarum curatiuarum est breuissima: & hec est duplex. nam una tradita fuit diffinitiuem: que in hoc libro determinata est: & alia diuine que determinat 10. dicitur quod Gale. hic percurrere causas curatiuas per compositionem ad doctrinam causarum: quam fecit in libro de inge. sani. ¶ A distrahente incipientes genere. ¶ Sed hic queritur: uode est quod Gale. in lib. de inge. sanit. incepit a cura. solu. continui. hic autem incepit a cura male complexionis. ¶ Ad quod respond. quod talis ordinis mutatio fuit ad libitum. Vel dic quod diuersam considerationem habuit in ordinando illud librum & hunc. nam quia contingebat medicos magis errare in cura solute continui. quod cura male complexionis: quod patet intelligi: gentibus librum illum. ideo tali ordine processit in eodem hoc autem libro preordinauit curam illius morbi: qui magis occurrit medicis: & talis est cura male complexionis. ¶ Quod omnes pene medici pretermittunt. Comentariorum expoit hoc duobus modis: scilicet aut quia ipsi talem diuisionem distrahente non posuerunt: aut quia non posuerunt eam distincte: sicut fecit Gale. Sed misceuerunt eas cum tractatu de regimine sanitatis. ¶ Quod alie quidem sunt salubres: i. facite distrahente &c. ¶ Circa hoc queritur que fuit necessitas in ponendo hanc diuisionem causarum. ¶ Ad quod respondendum: quod fuit ut distingueretur uera causa curatiua & uera preseruatua: & composita ex utroque. ¶ Hec quidem in preseruantia parte artis sunt: hec uero in salubri. ¶ Contra: non enim uidetur quod morbo futuro debeatur aliqua conseruatio. Sed preseruatio solum: nam infra in illo cap. Dehinc. In quo determinat de causis: que dēnt morbo futuro fieri: non determinat nisi de egritudine & eūone quod uō preseruat: sed preseruat: uel curant.

Quid est quod continui soluti praui complexionis? propter cum si casus alibi factus fuerit.

Cur salubres uel curatiuae sunt? hic partitio

Text. 754

An futuro uel morbo preseruatio: an & cura: morbo futuro ascribitur?

¶ Preterea cū dico aliquē morbu futuru/ hec oratio nō significat nisi q futurū est & cum di/ spositioni future non debeat nisi pūsis/non uidetur q ei cōpetat nisi cā pseruatiua. ¶ Preterea uidetur q debeat ei cā curatiua sicut & pseruatiua. Nā corpus egrotatur/cū sit corpus neutrum in primo significandō/ tantū hēt in se de egritudine quātum de sanitate q debeat ei causa curatiua rōne egritudinis/sic pseruatiua ratione sanitatis. ¶ Preterea ad hoc facit qd dicit infra i illo cap. De hinc ponit enim ibi q ars pseruatiua efficit p negotium salubre thera/ peuticū/ & pseruationē. ¶ Ad hoc respon. q duplex est pseruatio/ una dicta cōmuniter / & largē/ & hec comprehendit in se curationem/ conseruationem/ & pseruatiōem p ppe dictā Et est alia pseruatio p ppe & stricte acce/ pta & hec ppetit solū corpori egrotaturo / qd nōdum egrotat/ Et quia cōis egrotatio habet in se neutralitatē que est cōmixta ex sanitate & egritudine oportet medicū pseruare uolentē remouere illam ptem egritudinis/ que est illo cōmixto/ & remouēdo eam duo facit/ qm conseruat ptem sanitatis/ que remanserat in corpe illo/ & ratione hūmōi opationis dē pseruatio contineri sub pseruatiua sanitatis. Item aliud facit/ quia phibet morbum futuru/ & rōne huius dē pseruatio contineri sub pseruatiua artis pte/ & hoc modo dē q cāe/ que debent/ discra/ sic future fieri / p pntur sub pte pseruatiua/ & cōseruatiua. ¶ Et si dicatur q debeat ars curatiua/ in eo q remouet partem egritudinis que est pars neutralitatis. ¶ Dicendum est q non debuit denominari ab illa operatiōe/ sed solum ab eo q conseruat sanitatem/ & prohibet futuram egritudinem. nam corpus neutru adhuc continetur sub latitudine sanitatis/ sicut probatum est supra in illo ca. Ea uero que de ficiunt ab hac. Et ratione futuri morbi recipit denoationem pseruationis/ qā morbus futurus est res completa/ tñ bene concedo/ q pser/ uario pōt dici curatio neutralitatis. Item pōt alia ratio assignari pp quā pseruatio nō recipit denoationem a remotione partis egritudinis qm talis operatio non est uniuersalis in oī pseruatione / pōt tñ aliquis pseruari a futuro morbo dupliciter. Vno qdem modo/ ut remoueat neutralitas & reducat ad sanitatem/ Alio uero modo ut phibeatur neutralitas solummodo augeri de hac aut materia dicemus in fra plenius in illo cap. De hinc. ¶ Proprie uero oīum in curante parte sola. Hic dē q discra/ sic facit debeat sola cā curatiua. ¶ Sed ptra/ in cura oīs male cōplexionis/ & so. cōti. oportet cōsiderare naturalem cōplexionem mēbrū/

& cōplexionem etatis/ & illam cōseruare/ sicut dē. 3. & 8. de sani. in. qd in discrasia facta/ oportet uti causis pseruatiuis rōne cōplexionis naturalis. ¶ Preterea in oī egritudine oportet cōseruari uirtutem/ sicut dicitur. 91 de sani. inge. uirtutem autem conseruatur conseruandō mēbrum & spiritum/ & si per hūa/ sicut dē xi. de in. fa. ¶ Preterea ut ei cōpetere cā pseruatiua. nam curando propriam spēm ethice que est discrasia facta/ pseruatur corpus a. 2. ¶ Ad primum & sūm dicēdum q discrasie facit directe & imediate non debetur nisi cā curatiua/ eo q nō habet cām in corpore facta/ ram aliqd/ sed ex obliquo & imediate uirtutē cōplexione naturali debetur ei cā conseruatiua/ ut pbatum est. ¶ Ad. 3. dico q in morbo duplex cōsideratur futurum. Vnum quidem de rōne fluxus morbi per sua tpa uel suas spēs/ & qm ad hū omni morbo debetur cā pseruatiua/ ne labatur ad peius. Alio uero modo cōsideratur ratione cāe debentis aliquid operari in futuro/ & hoc modo discrasie facit non debetur cā pseruatiua / quia non habet cām in corpore facturi aliquid. ¶ Preterea qd si pōtatur q discrasia neutralis sit in corpore absq cā in corpore tunc cum illa sit discrasia line mē/ teriatu/ q ei cōpetat cā curatiua sola/ & cura ipsa sit futurus morbus/ ut q cōpetat sibi p/ uisio. ¶ Ad hoc rñ. p distinctionem positam nō sōlone precedentis argumenti. ¶ Vnum imedie dicte in pseruantiē & curantē. Sed ut hic deficiere. C. qm discrasie fieri ut cōpetere conseruatiua/ sicut patet per rōnes quas adduxi de discrasia facta. ¶ Ad qd rñ. sicut ibi responsum est. ¶ Preterea discrasia futura fieri ē q discrasie fieri. si ergo discrasie future debetur pseruatiua/ necessario. tunc debetur fieri. ¶ Ad q 3. rñdendum est q futurum fieri / qd est pars egritudinis fieri cōiungitur ratione presentis egritudinis existenti. sed futurum fieri qd est pars c discrasie cōiungitur ratiōe pte/ sentis/ existenti neutralitati que est quodāmo/ do sanitas/ & sic nō est sile h & ibi. ¶ Et hū/ dem iam factam & existentem & c. hū/ author appellat egritudinem factam & existentem uiam & eandem rem. ¶ Medicari. i. per suam contrarium remouere/ nulla cōsideratione ad cām efficientem/ qm non habet cā. ¶ Ne diu uero existentē egritudinem. ¶ Circa hoc qd an illa dispō pseruatur possit dici parus lapsus a sanitate optima. ¶ Ad qd rñ. q nō in oī cō sola dispōitio neutra / nam correctio parui lapsus spectat solum ad regimen sanitatis/ ut dictum est supra de cāis correctiuis. ¶ Futuram uero ex dispōne sūm corpus. Appellat dispōitio/ nem futuram

Sitne cōse/ rto morbo curatio tñ uendicāda.

Sitne morbus
biq
et p
T
T
An
morbo
op
rate
li
ex

fm corpus antecedentem cāmiad dīam causē
primitiue; cā. n. antecedens dī corporalis / pti/
mitiua uero extra corpus / ut habetur p̄ cano.
fen. 2. doctrina. 2. cap. 5. nam discrasia facta pōt
bene hē cōparatiōem ad cām primitiuam / sed
de hī disponabitur. ¶ Eius uero que adhuc sic
factum sanare / futurum uero prohibere fieri.
¶ Hic ut̄ author ponere insufficiens partes
discrasie fientis / ponit. n. solam preterita & fu-
turam debuit tñ ponere presentis / qm̄ preteri-
tam & futuram cōtinuantur per pās : erūt et /
go. 3. ptes eius. ¶ Ad qđ rñ. qđ discrasia fientis
componitur ex dispōne facta & futura / & nō
cōponitur ex tpius uel motibus / nisi cōsequē-
ter. qm̄ morbus est qualitas & nō motus / ut dī
3. de acti. & mor. unde dico qđ dispositio facta
bene est pñs. nam. G. supra dixit egritudinem
factam esse existentem. ¶ Vel dic qđ preteritum /
& futurum cōiunguntur ad instanti / qđ est pñ-
s. unde Arist. 4. phis. dicit qđ nūc est conti-
nuatio tpiis. ¶ Preterea nō ut̄ qđ discrasia fies
habet aliqd futurum. qm̄ eodē modo fies hēt
cōiunctam cām presentem. ¶ Sed cā cōiuncta
posita ponitur eius effectus / sicut dicit Ioann.
¶ Ad hoc rñ. qđ cā cōiuncta duobus modis
accipitur. Vno quidem modo cum latitudine
fm̄ qđ ipsa operatur modo aliquid & operat̄
in postē : propinquum illi / & hoc modo di-
scrasia fientis habet causam cōiunctam cū qua /
dam latitudine. Alio uero modo operatur cā
cōiuncta ad morbum punctatim. fm̄ qđ nihil
habet de futuro sensibili / & hoc modo nō ca-
dit in cōsīr medicinali. ¶ Preterea qđ de fu-
turo qđ est pars egritudinis fientis / sit ppin-
quus pñti qđ futurus. qđ ē p̄ de discrasia futura fie-
ri / & ut̄ qđ magis distet. qm̄ plus distat morbus
a neutro qđ distet ptes morbi ad inuicē / quia ma-
ior est ppinquitas pñti ad se inuicem ī toto
qđ sit ppinquitas eorū ad partes alterius totius.
¶ Ad 3rū. nam ponamus qđ aliqua neutra-
litas anteq̄ incidat in egritudinem / debeat du-
rare per duos dies. & ponamus qđ aliqua discra-
sia fientis / anteq̄ ueniat ad crīsm / debeat durare
per. 7. dies. tñ futurum primum erit ppinquus
pñti qđ futurum fm̄. ¶ Preterea apoplexia fa-
tura fieri habet futurum ualde ppinquum pñtis
sed palis fientis pōt hēc futurum ualde longin-
quam a pñti. ¶ Ad ueritatem huius qōnis o /
portet premittēte quasdam suppositiones. qđ /
rum prima talis est. Supponatur qđ egritudo
futura fieri cōprehendendo neutralitatem /
& egritudinem debeat durare. 4. diebus. ita
qđ neutralitas duret. 7. diebus. & egritudo alijs
7. ¶ Item supponatur qđ sit alia egritudo si-
ens que cōprehendendo factum & futurum

duret. 7. diebus. dico qđ sic / qđ si ponat finis neu-
tralitatis esse pñs / & pparetur illi pñm morbi
futuri / tñc futurum qđ est pars discrasie future
fieri / ita est ppinquū pñti / quādamodū sit fu-
turum / qđ est pars discrasie fientis suo pñti /
qm̄ neutrum si pcessit in sua neutralitate usq̄
ad finem. 7. diei / immediate coniungetur ad
egritudinē / qm̄ egritudo incipit in principio
7. diei. Et eodem modo futurū fieri qđ ē pars
egritudinis fientis rōne sui principii cōtinuat̄
immediate cū fine egritudinis facte. Qm̄ ponas
mus qđ egritudo illa fientis / que debet durare. 7.
diebus sit in fine. 4. diei. tñc future eius incipiet
in principio. 5. diei / & ita immediate cōiungē-
ei. Patet 3rū utrūq̄ futurū equaliter copulat̄
pñti. Sed si nos assignemus pñs in discrasia
futura in principio uel in medio neutralitatis
uel pñs futurū. qđ est pars discrasie future
fieri / nō ratione sui principii / sed rōne sui pces-
sus ad qđcūq̄ partem neutralitatis assumptā pro-
portionat̄ / tale futurū magis distabit a pñti
qđ futurum qđ est discrasia fientis / sicut patet in
subiecta figura. ¶ Futurum uero phibetur fie-
ri. ¶ No. qđ pñsio que debet futuro / qđ est pa-
morbi fientis / tenet mediū inter certam pñsio /

	dies 14.	
benet mor-	egritudo	futura
bo futuro fi-		
eri / & uerā		
cuti qđ debe-	neutrum	egrum
tur morbo		
scō / nā nō ē	dies. 7.	dies. 7.
certa pñsio		
eorū diminu-	egritudo	fientis
it aliqd de		
morbo pñti	factum	futurū
nec est certa	dies. 4.	dies. 3.

cura eo qđ cura nō est nisi eorū qđ sunt / & pñtant
significatione & hoc uult Gal. de sa. in lib. 4.
cap. 3. ¶ Noīatur aut̄ hmoi dispositio & pñe
dens. ¶ Circa hoc qđ nūqd pñsio debeat rōne
causē pñtiue / Et de hoc disputatum est supra
in gñalibus qñtionibus. ¶ Preterea qđ nūqd
ista causā aīu / quā remota / phibebitur discra-
sia futura fieri / sit semp̄ causā humoralis / Et ut̄
qđ sic / qm̄. Gal. infra in cap. De hinc in quo de
terminat̄ de causis pñsuaris / nō docet pñsua-
re nisi pñsionem & euacuationes / & non
ē pñtunt nisi mat̄ie humoralis. ¶ Ad 3rū
est expressa ratio / Nā si alijs pariat̄ur calefactio
nem epatis / aut oppilatiōem iste due sunt cau-
se ydro. & si eas remouemus pñsuaris corpus
ab ydrop. accipitur causā aīu nō solum p ha-
moralis / sed ē p complexionali & compōna-
ti / & hoc pñsuaris p̄ Aui. c. cañ. fen. 2. doctri-

Sit ne oīs
gressu cau-
sa humor,

ina. 2. c. p. qd concedo. ¶ Ad id aut qd in ptra
rium opponebatur; Rñ. dicens; q Gal. locutus
fuit de causis pseruatiuis circa hum. quia frequē
tius circa eos cadit pseruatio & si ipse dicit eo
dem cap. P. possumus tñ pseruare; remouēdo cau
sam antecedentem huiusmodi; pplexionalem/ &
An sua cau
sa sublata/
futura mo
bus ex ne/
cessitate p
hibeatur.

componēalem / ut dictum est. ¶ Preterea que
ritur; qm non ut q egritudo futura remoueat
per ablationem cāe antecedentis / quia sic se hēt
causa cōiuncta ad egritudinem fierem / ita se hēt
causa antece dēns ad egritudinē futurā. Et ablata
causa cōiuncta adhuc remanet egritudo / ut in
sta dicitur in cap. Ad inuentionem; & de inte
rioribus lib. 3. ¶ Ad quod respon. q remota
causa cōiuncta remouetur egritudo sicut ab eo
qd si esset remanet ab eo qd est aliqd scīm ex
ca. Vel dic; q non est similis habitudo ex toto
causae cōiunctae ad egritudinem fierem / & cau
sa antecedētis ad egritudinē futurā fieri / qm cā
antece dēns nō implet adhuc aliqd stabile; quē ad
modū fecit causa cōiuncta. Aut dic; q ablata
cā antecedente pōt remanere aliqd neutralita
tis implet sed nō egritudo; qm adhuc nō erat
facta. ¶ Facta uero egritudo curabit; & c. Hic
mouet Co. talem qstionem; quia ut Gal. hic po
nere; q causa egritudinis princip; r ledat ope
rationem; qd est falsum. Nam causa non ledit
opatiōem; nisi p mediū; sicut dicitur. 3. de accē
deo; & morb. Et soluit Co. per suplemētum lit
tere; hoc modo egritudo facta curabitur soluta
dispositione a q accipit dispō / a q dispōne pñ
cipaliter leditur opatiō; que est fm causā / &
dicit q iste defectus fuit per uitium scriptoris /
& de isto suplemēto disputabit infra. ¶ Cir
ca istum. §. duo querūtur. P. rimum est; an egrī
tudo facta habeat causam in corpore; uel oon
Scdm est / an egritudo facta curetur p ablatiō
nem causae. ¶ De primo sic arguitur. Oīs egrī
tudo; que cām hēt in corpore; ad sui curationē
duplici idget in iunctione. I. una circa causam &
alia circa discriā. Sed ad curā morbi facti nō
requiritur; nisi intentio circa discriā; ergo egrī
tudo scā nō hēt cām. Maior & minor istius de/
mōstrationis colligē; ex uerbis Gal. infra. Ad
inuentiōnem uero; & c. Et ex uerbis eius. 4.
de sanitatē in. ca. 4. & lib. 10. & t. ca. p. & in
Com. illius affor. Ex plenitudine; & p. Auic. p.
can. sen. 4. c. p. 2. ¶ Preterea nihil qd factum
est & completum hēt cām efficiētē. Sed egrī
tudo facta est completa / g non hēt cām efficiē
tem / Est. n. cā efficiens; ut dicit Arist. 2. pñ. Vñ
est principiū motus. res aut pfecta nō mouetur
ut fiat; quia iam facta est. Sed ita est; q cā cōiū
cta est causa efficiēs egritudinem & t in corpore
ut dī p can. sen. 2. doct. 2. ca. p. ¶ Preterea oī

Sit ne pfer
eti morbi
cū illa i cor
pore.

qđ pducitur i esse per causam efficiens habet aliquod futurum . sed discretia facta nihil habet futurum . qđ non habet causam efficiens . ¶ Ad primum uidetur esse text . Gale . in . . . presentia & futura Com . in eodem . ¶ Preterea Gale . de in . lib . 1 . 4 . cap . p . diuidit apostema p factum / factum & futurum . Sed constat qđ apostema semp habet causam efficientem in corpore . ¶ Preterea morbus qđ puenit ad finem sui statim / dñr cōpletus & factus / eo qđ non potest ei fieri additio . Sed morbus existens in statu habet cām efficiens &c . ¶ Preterea constat qđ morbus factus aliquis habuit cām / quia dicit Gal . p . de sani . ing . nihil est sine causa . Sed cā efficiens cum ipso cōto simul est & simul non est / sic dñr . 2 . phis . qđ si causa non est in corpore tūc morbus nō est . Sed constat morbum esse in corpore qđ oportet esse cām . ¶ Preterea Ioan . dicit qđ causa cōiuncta posita / ponitur morbus / & ea remota / remouetur morbus . ¶ Ad hanc qđstionem dico / qđ morbus factus non habet in corpore causam efficiens . Sed interdu pōt habere in corpore causam consensuantem / Nam consensuari & factum esse sibi nō repugnat . Sed fieri & factū ei sibi repugnat . Modus aut tal' est . Ponamus enim materiam colericam ad aliquod membrum coarctatissimē & impressisse in illud membrum caliditatē . 4 . quia dñr tunc materia remanens in membro nō facit morbum / sed factum cōseruat . Item ponamus aquā descēdere ad foramen pupille / & cōpleuisse cataractam / tunc talis materia cataractam non facit / sed pseruat factam . Non tūqđ habet / quin aliqui possint repetiri morbus factus si ne causāqđmo aliqui reperitur morbus factus / si ne causa que fecit ipsū . Et p hanc distinctionē pōt aliqui bene intelligens soluere arg . facta ad utraqđ prem . ¶ De . 2 . sic uidetur . n . qđ ablata sū tollitur morbus / nam causa & effectus simul est & simul non est / ut dictum est supra p auctoritatem Arist . ¶ Preterea causa cōiuncta sublata remouetur effectus / ut dicit Ioannitius ergo &c . ¶ Preterea sicut res indiget causa mouente / ut fiat / sic indiget causa consensuante / ut maneat / nam sicut se habet cā mouens ad fieri / sic se habet causa consensuans ad factum . sublata igitur cā cōseruante / tollitur egritudo facta . ¶ Preterea recta cā oppellente remouetur oppellatio / que est morbus factus / sicut patet in cataracta / ergo &c . ¶ Ad contrarium dicit . n . Gale . infra . Ad inuentum . qđ prius oportet abesse indere cām efficiens . deinde uenire ad scām egritudinem . Et idem uult in Eb . de interioribus in pluribus locis / & Aui . p . cā . sen . 4 . cap . 2 . ¶ Preterea nec minus ratio & expri mentum demonstrant . rō quidem / qđ sicut in caliditate

calefactio cibano submoto igne/ adhuc rema-
net calefactio i eo/ sic remota mala materia co-
lerica de aliquo mēbro/ adhuc remanebit cale-
factio in mēbro illo/ & si quotidianū experi-
mōstrat/ sepe nāq; uidemus de stomacho eua-
cuata colera/ adhuc in stomacho remanere arsa/
ram. ¶ Ad hanc q̄stionem dico/ q̄ nisi causa
effi. & conseruans remoueat/ non remoue-
bitur morbus siens nec factus/ Sed in affirman-
do aliter se habet. Nam remota cā effi. remou-
et morbus siens/ sed manet factus. Sed in re-
mouendo cause conseruatis distinguēdū est. Est
enim duplex cā conseruans. Vna q̄dem est per
modū materię/ sicut membrum/ i quo impūsus
est morbus/ alia uero se habet per modū cause
agentis sicut humor calidus quē iam impressit
diferasiam calidā/ & manens in mēbro/ conser-
uat illā. Dico ergo sic in morbo complexionali
si remoueat/ causa conseruans humoralis/ ad-
huc pōt remanere morbus/ qm̄ conseruatur p
causam materiale mēbralem/ Sed si ambe cause
conseruantes remoueat/ tunc nō remanet mor-
bus factus. Itē aliter dōm est in p̄pōne. Nā pōt
contingere/ ut causa conseruante morbum cō-
positionalem remota/ statim cesset morbus cō-
positionalis factus/ sicut uidemus in cataracta/
q̄ statim tollitur. Humor sublatō de pupilla.
Et cā hūius est/ quia causa effi. morbum p̄pōna-
lem/ interdum non sic imprimē suū effectum
in membrum/ quē admodū cā cōplexionalis/ &
ideo dico interdum/ qm̄ causa faciens morbum
compositionalem post fuit in p̄pōsionem relin-
quit morbum impressum in membro. Verbi ḡsa po-
natur q̄ repleatur uentriculi cerebri/ uel replea-
tur crīseū ex intestinis/ ita q̄ extendatur & di-
latetur/ possibile est materia de uentriculo ce-
rebri euacuata adhuc remaneat cerebrum di-
latatum/ & remotis intestinis de/ adhuc re-
manet dilatatum. Patet igitur q̄ remotio
cause conseruantis opatur ad curam morbi fa-
cti. Nam si non remoueat/ cā conseruans im-
possibile est morbū factū curari/ & si remouea-
tur aliqui perfecte curatur/ & aliqui nō/ & si nō
remoueat/ morbus/ est tñ q̄dam p̄paratio ad
remotionem/ Et hīs p̄habitis facit argu. solū
tur. ¶ Quā & ipsam dicimus egritudinis cām.
Quidam uolebāt egritudinem factā/ nullo mo-
do causam habere. Et illi supplebant ad hanc
orationem/ hanc dictionem curatiam. Et erit
talīs sensus nos dicimus solutam dispōnem/ q̄
est morbus esse causam curatiam morbi q̄ nō
concedo triplici de causa. Prima est/ quia iam
p̄bui/ q̄ egritudo facta pōt habere causam. Se-
cunda uero est/ qm̄ cū Ga. dicit aliqd esse cām
egritudinis/ conseruare intelligere causam effi.

& conseruante/ & non causam curantem. Tet-
tia uero est/ quia talis expositio continet falsi-
tatem. qm̄ soluta dispositio/ quē ē morbus/ nō
est cura egritudinis/ sed est ipsa sanitas manen-
te libro. Quidam autem aliter exponūt ut si re-
latium quē referat egritudinem/ & iste geni-
rius egritudinis significet accēs/ ut sit dicere/ q̄
nos uocamus egritudinem causam accidentis/
quā expositionem nō cōcedo/ quis sit uera/ qm̄
nimiam uolētiam facit tēhui. Mihi uero uide-
tur/ q̄ debeamus intelligere in hoc loco causam
egritudinis causam efficientem egritudinis/ &
conseruantem eam/ Nam si tollatur causa effi.
tollitur egritudo siens/ & si tollatur cā conser-
uans/ aliqui tollit egritudō facta/ & aliqui nō tol-
liunt/ sed preparatur/ ut citius tollatur/ sicut su-
perius dictum est. Supplementum autē Com. sta-
re pōt. Potest tñ sine eo stare oīo/ ut dicat/ sic
egritudo facta curabitur soluta dispōne a qua
leditur opatio principālē/ ut egritudo facta cu-
ratur p ablationem morbi/ a quo morbo opa-
tio naturalis imediate leditur. Et illa oīo quē
postea sequitur/ sicut & ipsam dicimus/ &c.
Sic intelligitur/ ut h̄ relatiū quā referat opa-
tionem lesam/ ut sit sensus/ q̄ ipsa opatio lesa
non solum est effectus morbi/ sed etiā pōt esse
causa eius. nam corruptio digōnis i stomacho
nō solum est efficiens male cōplexionis stoma-
chi/ sed & est causa multarū egritudinum/ & h̄
uult Gal. 3. de acci. & mor. Et per hoc mutan-
tur multa supradicta. Potest ē exponi aliter/
ut dicatur/ q̄ opatio leditur a causa morbi p̄n-
cipālē. i. tñq; a principio p̄mo & nō exponet
tunc principālē. i. imediate. Et sic suplemen-
tum non est necessarium.

Ratio quidem vnus Tex. 83.
habet modum/ & maxime com-
munem intentionem. i. ei quod solu-
tum est contrarium. huiusmodi enim
generis sunt omnes perfectentes fa-
lutem cause. Tex. 84.
Tex. 85. ¶ Secundū uero par-
tem sunt et singula p̄rariis. ¶ Ca-
lida igitur dispositioni frigida causa
contraria est. Frigida uero calida
sic in alijs p̄potionaliter. Tex. 86. ¶ Si.
immoderata ē omne p̄ter natu-
ram/ moderata uero s̄m naturam
necesse est omne immoderatum ab im-
moderato s̄m contrarium ad mode-
ratum adduci. ¶ Manifestum uero
q̄ s̄m uirtutem nō s̄m apparitio

Tex. 87.

nem calefactens & in frigidans: que
cūq; butulimodi alia accipiendum ē.
Dico autem fm virtutē quod essen-
tialiter & proprie & verum est vt di-
citur. Secundum vero apparitionē
quod fm pſentem ſenſum butulimo-
di eſſe videtur: eſſentialiter vero nō
exiſtens butulimodi. Quomodo ve-
ro oportet cognoscere ea i negotio
de ſimplicibus phar macis dictū eſt

Leſio. 13.

Introduci.

Partitio:

Postq; Sale. premisit

diuisionem cūq; iuxta diuisionem diſcra-
ſiarum. Modo pſequitur de iſſis cauſis fm di-
uerſitatem diſcraſiarū. Et diuiditur pars hec in
duas. Nam primo uerificat quēdā caſ. generalē
aſtendendum in cura ois diſcraſie & ē in cura
ois egritudinis. Secundo docet illum canonē ap-
plicare ad oia genera egritudinū. Prima uſq;
Ad inuentionem. Prima diuiditur in. 1. qā p
ponit illum canonē. Secundo uerificat. Prima
uſq;. Huius enim generis. Secunda in. 2. Nam
primo uerificat pbandō. Secundo explanando
Prima uſq;. Maniſeſtum. Prima in. 1. quia pri-
mo pbat induſtione. Secundo ſillogiſtice. Pri-
ma uſq; Si enim imoderatū. Item pars in qua
exponit diuiditur in duas. quia primo ponit
expōnem cuiuſdam obſcuri. Secundo remittit
nos ad librum in quo de hac materia ſufficiē-
tius dictū eſt. Prima uſq;. Quō uero. ¶ Sunt
ergo. 5. partes in leſione pſenti. De quā pri-
ma dicit q; curatio habet unum cōm modū
& cōm intentionem. ſq; oē quod eſt ſoluen-
dum/debet ſolui per ſuum pſium. ¶ De. 2. di-
citur q; oēs cauſe curatiue debent eſſe pſe ei qd
curatur. Qd patet per inductionem in ſingulis
morbis & cauſis. quia morbo cal. frigida cū eſt
pſia/ſrigido uero/calida. & ſic i ſingulis. ¶ De
3. uero dicit q; oē quod eſt preter naturā/de-
bet reduci ad id qd eſt fm naturam per cōtra-
rium. Omne immoderatum eſt preter naturā
& oē moderatum eſt fm naturam / qd oē imo-
deratum debet reduci ad moderatū per pſium
Et huius demonstrationis ponitur hic mi. &
cōcluſio ma. uero ſubſiſcit. ¶ De. 4. dicit q;
calefactens & inſrigidans & humectans / & exi-
cans debent accipi ad curam talia fm uirtutē
& non fm apparitionem. Et dicitur talia fm
uirtute in illa que ſunt calida/aut frig. & circa
eſſentialiter. Talia uero fm apparitionem di-
cuntur illa que uidentur eſſe talia fm pſentē
ſenſum / & non ſunt talia fm eſſentiam. ¶ De
qnta dicit q; qd cognoscant cal. frī. hu. & ſitta

fm uirtutē & diſtinguitur ab iſſis que ſunt fm
apparitionem non oportet ſi pſequi ſed que-
ratur i li. de ſimplicibus medicinis. ¶ Littera
ſic legatur. ¶ Curatio quidē unū habet modū
& maxime cōm intentionem. ¶ Hic not. q;
dixit modū rōe actus fm quē approximamus
cauſas contrarias corpori egro. Et dixit cōm
intentionem ratione finis/ Ad quē inuētimus.
Nam ſicut modus regular actum opantis ſic ſi
nis regular motum agentis. ¶ Circa libum. 5. An mor-
bi cōpōſiti
nihil eſt pſarium / & tū curatur. ¶ Preterea
A uic. p. can. ſen. 4. cap. p. expreſſe dicit q; non
omnis egritudo ſuo medicatur pſio / & i. 2. 3.
can. ſen. 2. tractata. 2. ca. de ſignis ſodo dicit. o.
q; regimen ſubtilitatiū eſt nociuū ei/ qui habet
ſodam cauſa cibi groſſi/ non ergo eſt cura per
pſium/ Et idem in. 2. can. cap. de pomis dicit
enim q; poma pontica & acetola conferūt de-
bilitati/ ſtomachi ſi eſt in eo/ Humor frigida
groſſus ualde & ſic frigi. & ſic. curatur p ſri-
gidum & ſic. ¶ Preterea Gal. 3. de teſa dicit
q; labor labore curatur. ¶ Preterea hypp. i.
aſſon. dicit q; duos dolores qui ſimul ſunt maior
denigrat alterum. ¶ Preterea ſam. dea (cū ſit
calida & ſic) curat tertianā/ que eſt calida & ſic.
¶ Preterea apoplexia curatur per paralitiū
nam ſuperueniente paraliti/ apoplexia deſicit
& tū ſūt morbi ſri. ¶ Preterea calor natural
eſt calide complexionis/ & tū curat morbos ca-
lidos/ ſic dicitur p. can. ſen. 2. de ſignis cōplexio-
nis. ¶ Preterea A. riſt. 2. Metheor. dicit q; unū
pſium p pſitiam alterius fortius agit/ Ergo for-
tiſcabitur morbus per approximationem cauſe
pſie. ¶ Preterea multa ſunt/ que curant p ſor-
mam ſpecificam/ ſed forma ſpecifica eſt ſubſtā-
tia reſ. ſicut dicitur p. can. ſen. 2. cap. de eo qd
comeditur & bibit/ ubi uero nihil eſt pſiū
ſicut dicit A. ri. i. p. dicamētis. ¶ Preterea ydro-
piſis eſt morbus frig. & hum. & feb. morbus ca-
lidus & ſiccus/ & tū ſi coniungatur in corpore
ambo iſti morbi/ unus nē curat alter/ ſed poti-
us facit alium moleſtiores & piores / ſicut
hypp. in principi. 2. p. noſtice. ¶ Preterea li-
targia & peryplemonia ſunt morbi ſri. & hu.
& tū ſe ſupeniens ei/ (quia ſit cal. & ſic) nō cu-
rat eos/ ſed potius facit eos moleſtiores. ¶ Pre-
terea pſia qñ debent agere in ſe iuueniunt/ opor-
tet q; habeant unū cōmune ſubſectū/ ſicut uult
A. ri. p. phi. & p. generatiōis/ ſed ei alio ſubſectū
totum corpus eſt ſubſectū ſe. quia ſeb. eſt mor-
bus totius corporis/ ſic uult Gal. 8. de ingluſti-
ca. ult. & Iſaac lib. ſe. 6. cū frigida & humida
cum non contigit cum ſeb. in ſbro cum ſe totū
corpus occupet/ non poterit agere i eo
¶ Preterea

¶ Preterea dicit Hypp. in 5. par. aff. q. que-
cūq; infrigidata sunt / calefacere oportet exce-
ptis quibus sanguinem manere futurum est.
ergo cūq; iste non habet universalem veritatem

¶ Preterea ponamus aliquod apostema esse
i. vulnere: tūc oportebit nos curare tale vulnus
cum mollificatione: & tūc mollificatione nō sunt
p̄ria vulnere: cū oē vulnus idigeat exiccationis
sic vult Avic. p̄. can. sen. 4. cap. de solutiōe p̄ti-
& Gal. infra de sol. cont. ¶ Preterea Gal. 1. r.
de ing. san. cap. 7. sic diffiniuit p̄ria. Cōtraria
inquit sunt cōiter sese mouentia: & sub uno ge-
nere exstia: q̄re non magis cā p̄ria tollit mor-
bum q̄ morbus causam: nō ē erit cura p̄ p̄riū;

¶ Ad euidētiā predictā dubitationum
oportet intelligere canonem generale / quē
Gal. ponit: quī dicit: q. omne qd est solūdam.
debet solui per suū p̄riū. In quo ut Aeth.
tangere tria. Quod primum est cognoscere na-
turam p̄riorum: Secundum est cognoscere na-
turam eius qd est solūdam. Et tūc qd est p̄ter
naturam. Tertium vero est cognoscere modū
approximandi causas soluentes ei: quod est sol-
uendum. ¶ Dico igitur q. p̄riū quod auert rem
preter naturam est triplex: quia quoddā est in-
trinsecum: & quoddā extrinsecum: & quoddā
cōmune. Intrinsecum ē triplex: nam quoddā ha-
bet se per modum regimenti: & hoc est virtus
regitua totius / que sicut rector corpis omni
qd est preter naturā resistit. Et quoddā p̄ mo-
dum instrumenti: sicut calor naturalis & spiritus
qbus velut instrumentis natura resistit omni qd
est preter naturam: & quoddā p̄ modum fun-
damenti sicut natura consimilis officia: & cōis
que sunt q̄s fundamenta virtutis: ex qbus & in
quibus ipsa consistit: & in hoc cōprehenditur
causa antecedens & p̄iuncta sanitatis. Tamen
nihil hominis inter illa. 3. sola natura consimi-
lis opatur quodāmodo p̄ viam instrumenti: q̄a
sua p̄ietate resistit morbo: & non solum velut
nature: quia t̄pamentū naturale distempamen-
to resistit: non solum ut fundamentū virtutis:
sed ut p̄riū cōtrario. De p̄ aut membro lo-
quitur tota medicina dicens: q. natura est sicut
tex diuitiarū: & morbus sicut inimicus eius: &
precipue hoc ponitur. 4. can. sen. 2. traditū
p̄mo capitulo. 2. De. 2. v̄ro loquitur tota me-
dicina: sed expresse Avic. lib. p̄sen. 2. doctri-
na. 2. de signis compositionis & sen. prima de etati-
bus. De. 3. colligit. a Gale. supra de corporibus:
& de acci. & mot. lib. p̄. & lib. 3. & de in. falli.
4. cap. ult. & Ari. dicit. 3. Metha. q. sanitatem
facit sanitas aut pars sanitatis. ¶ Contrarium
vero extrinsecum ē triplex. Nam quoddam de-
scribit morbum p̄ modū influētiē & quoddā

per modū ministerii: & quoddā p̄ modū instru-
menti. Per modum aut influētiē p̄riatur mor-
bo virtus celestis: que aliqñ est in subsidium na-
ture: sicut dicit Tholomeus in centiloquio: &
Gal. 3. de c̄retic. & oēs Auth. iudicio: astrolo-
gie fatentur idem. Per modum aut ministerii
p̄riatur medicus morbo. Vnde Gal. dicit supra
de causis correctiuis: q. medicus est minister: &
natura opatrix: & idem vult Gal. de in. fa. Per
modum aut instrumenti sunt tria. scilicet obedientia
infirmi & ministrorum: idonea copia & compe-
tentia rege non naturalium & h̄ tangit Hypp.
in p̄mo aff. ¶ Cōtrarium vero cōe. scilicet qd par-
tim est extrinsecum: & partim intrinsecum dē-
egritudo p̄ria egritudini principali: quam in-
tendimus remouere: sic se. in sp̄asmo: & apo-
plexia: & sicut ydrop. cum feb. & dico h̄ p̄rium
esse cōmixtum: q̄a aliqñ contingit per causam
exteriorem: quia medicus aliqñ introducit ea
& aliqñ p̄ se sequent. Tū siq; uellet posset dice-
re q. h̄ esset p̄rium intrinsecū morbo solūdo:
p̄ viam accitū. Alia uero sūt p̄ria p̄ se. ¶ Viso
de p̄rio p̄ quod curamus. Modo uideamus de
re preter naturā: que curat sui solone. Hoc aut ē
2. quoddā ē intrinsecū & qdā extrinsecū. Et intri-
secum qdā est simplex: Vt morbus solus: &
qdā compositum: & h̄ compositio est multi-
plex. Nam aut pponitur morbus cū alio mor-
bo: ut vulnus cum apostemate: & ydrop. cū fe-
bre aut morbus cum accidente ut oppilo: que coli-
ca dicitur cum dolore / aut morbus cum causa
cōiuncta & antecedente: ut se. cum putredine &
repletionē. Et h̄ie not. q. non possumus ex p̄te
rei preter naturam: ponere aliquem unum mo-
torem per modum regimenti: sicut ex p̄teraria
parte ponimus naturam regitiuam. Et causa
huius est: quia motus rei preter naturam est ad
destructionē: & ad rem infinitam: sed motus
rerum naturalium est ad speciem: & ad rem fini-
tam. ¶ Extrinsecum aut ē triplex: nā quod-
dam habet se per modum influētiē: q. egritudo
dinem fouet: & tale est corpus celeste: & de h̄
loquitur Avic. 4. lib. cap. de causis pestilentie
& Gal. 3. de c̄retic. & oēs iudices astrologi dicunt
idem. Item quoddā h̄et se p̄ modū defectus mi-
nisterii / ut error medici. Et quoddā p̄ modū
defectus instrumenti. Et hec est triplex. scilicet
p̄portio rege non naturalium ad morbum. sūt
dentur similes morbo augmentantes & facientes
ipsū: & defectus infirmi in obediendo: & de-
fectus ministrorum: & hec supra p̄bata sunt: quia
causae sanitatis & egritudinis sunt eadem in
substantia: s̄m relationem ad diuersa. ¶ Viso
de. 2. uideamus de. 3. scilicet de modo: s̄m quē causā
p̄rias adaptemus rei: preter naturam soluēdo

¶ Sciendum est ergo q̄ adaptatio cārum con-
trariarum ad morbum / fm debitum modum
est curas ed talis adaptatio est duplex / quedā
enim est per se & immediata puta adaptatio
cārum contrariarum ipsi morbo fm se consi-
derato / & talis est uera cura / & habet locū. qm̄
morbus est solus / sicut Gal. dicit de diffracta fa-
cta. Alia uero adaptatio est per accidens & me-
diata / & hec non est uera cura / sicut dicit. G.
4. de sani. inge. & xi. eiusdem. Hec autē est tri-
plex adaptatio. quedā. n. est rōne pñe mor-
bi / & quedā rōne precedentie / & quedā
rōne siccitatis. Rōne uero pñe dī ablatio accitis
quia accis sequitur morbum / & accipio accis
pro acciti cuius cura diuersificatur a cura mor-
bi / qua test cura doloris in colica / & sincopis
in feb. de reple. n. hñ. n. ista accitia diuersas
causas curatiuas a morbo / sicut cōs. auth. ponūt
& tal pōt dici cura ad sequens / adaptatio ue-
ro cā precedentie est ablatio cārum morbi / qua
rum quedam sunt intrinsece / sicut causa antece-
dens & coniuncta / quibus contraaria oppo-
nuntur / & hiis plerūq. remotis / remouet mor-
bus ut in morbo siccitatis / & plerūq. remanet
morbus / ut in parte facta morbi / Et quedam
sunt extrinsece. s. influentes & defectus ministe-
riū / & defectus instrumentorū / ita ergo influen-
tes in auxilium morbi / que dicuntur corpora
celestia reuocamus eligendo horas / dando me-
dicinas in hora q̄ uirtus celestia / que morbum
iuuat / sit debilitata / & uirtus celestis que iuuat
infirmitatem / & medicinam sit fortis / puta ut ac-
cipiatur hora qua dñs 6. domus sit male dispo-
sita / & dñs. x. & dñs. 4. sint bene dispositi / qa
dñs. 6. domus est signor infirmitatis. & dñs. x.
est. Significator infirmi / & dñs. 4. est signor me-
dicine / sicut dicit Zache. Itē defectus ministerii
tollitur ut sit medicus sciens / expertus memo-
rans / & sollicitus. h. n. 3. complent medicum
sicut in co. re. acu. lib. 2. & q̄ sit fortunatus. nā
dicit Gal. in li. de interioribus q̄ multum adiu-
uat nos fortuna in hiis / & h. est ut medicus a
natiuitate hñat / ut sit medicus / qa dicit Ptho-
lomeus in centiloquio q̄ ille perficit. Vñ opus
qui facit ipsum fm naturam / & quia non pos-
sumus scire natiuitatem medici / fiat qd de bo-
no medico. nam si inuenitur dñs ascendens
bene se habere / tunc ille medicus bonus erit /
quia dicit Zache. q̄ ascēdes significat medicū.
Item defectus instrū. s. ministrorū tollitur p
peritiam medici eligenti eos idoneos. Item
defectus rerum non naturalium tollitur p me-
dicum prohibentem res / que morbum augent
ratione cōplexionis / & rōne forme specificæ.
Itac ergo distinctione prehabita poterit qui-

libet boni intellectus soluere omnia suprad-
icta / & pro nihilo ponere / imbecillia uero non
poterit / & ego non loquor illi. Sufficit eni ei
simpliciter intelligere sram. ¶ Huiusmodi
generis. Hic ponit conclusionem sue cōfessionis
sionis / quā prius probat inductiōe in ibi. Sed
dum pattem uero / Secundo uero syllogistice
ut ibi. S. n. immoderatum & c. Secundo prem. Tunc
uero. i. facienti particulatē inductionem in
oibz / que sunt contraria morbo & cā & ac-
cidenti. ¶ Calide igitur dispositioni. Hic per
dispositionem possumus intelligere morbum
calidum / cui debetur per se cura. & possumus
intelligere non solum morbum calidum / sed
eius cā antecedentem & coniunctam. ¶ Cū
ca hoc incidit questio / an illud qd contrarium
est cā sit contrarium morbo / & accidenti / uel
non. Et uidetur q̄ sic. nam effectus habet esse
suum a cā / & tollitur effectus per ablationem
cāe. nam cā simul est / & non est cum suo effectū
sicut dicit Arist. 2. phy. s. mone de cā. qd ergo
est contrarium auferens cām / auferit morbum
& accis / cum sit efficiens morbi. ¶ Ad cōtra-
rium pater expresse / quia cā morbi debetur
digestio & euacuatio / & euacuatio plurimū
sic per calida / sicut dī. xi. de inge. s. n. & in co.
illius affo. In acris passionibus. Si ergo sit mor-
bus calidus / & materia grossa & viscosa quod
tollit cām / auget morbum & euerit. ¶ Pre-
terea aliqui cura accidentis auget morbum / si
cū patet in dolore colicæ frigide per super-
cuentia / & in cura pñe cum fluxu sanguinis / &
in cura uulneris cum apostemate / qd enim cu-
rat apostema auget uulnus / & qd curat uulnus
auget apostema / & hoc dicit Gal. de inge-
sani. & Aui. p. cas. s. n. 4. de cura solu. cōti. &
in co. illius affori. Humide diete. ¶ Preterea
multoties tollitur cā / & adhuc remanet mor-
bus / ut infra in sequenti cap. & 3. de interiori-
bus & primo cā. s. n. 4. cap. 2. ergo cum mor-
bus sit causa accidentis / sublato morbo nō tol-
litur accidens. ¶ Ad hanc questionem notan-
dum est q̄ ista tria. s. causa / morbus / & accidens
dupliciter possunt considerari. Vno quidem
modo fm has intentiones. s. cause / & effectus /
& hoc est dicere ut comparemus morbum ad
suam causam / in quā ab illa efficiunt / & cō-
seruatur / & sic habet ab ea / & fieri / & esse di-
rabiles / & eodem modo intelligo de compara-
tione accidentis ad morbum. hoc ergo modo
accipiendo dico q̄ quicquid contrariatur cau-
se / contrariatur morbo & accidenti / & qd cō-
trariatur morbo contrariatur cause / & acciden-
ti. nam qd cōtrariatur generanti / & contraria-
tur ei qd generatur / & qd contrariatur pñi
contrariatur

contrariatur qđ ei conſeſatur/cum ſi ab illis eſſentialiter dependeat. Alio uero modo conſiderantur ſi tria ſm ptoprias naturas uerbi gratia cauſa morbi aliquando eſt frigida & fa-
cit morbu calidū/& morbus aliquādo eſt cali-
dus & facit accidēs frigidum ſicut uidemus in
ſe, continuis in frigidatū extrema/ hoc ergo
modo accipiendo dico / qđ id quod contra-
riatur cauſe plerumque non contrariatur mor-
bo/& qđ contrariatur morbo plerumq; non
contrariatur accidenti/quantum ad pprias na-
turas cauſe mor.& accidentis . Si ergo aligs que
ſae nunguid ſublata cauſa efficiēti ſemper tol-
latur effectus/dico qđ in effectibus/qui totum
ſuum eſſe habent a cauſa efficiēte . ſunt enim
qđam effectus / qui dependent ab alio qđ a ſua
cauſa eſſi. ſicut ſincoſis & dolor. qui nō ſolum de-
pendent a mor. qđ fecit eos/ſed depēdent a uir-
tute. Nam dolor nō ſolū dependet a mala cō-
plōne & ſolutione pti. ſed a uirtute ſenſibili. qđ
percipit illas/& ſincoſis non ſolum dependet
interdum a . ſe. reſponſali/ ſed a defectu ſpirituū
qui ſunt inſiſta uirtutis. Et eſt tūc inſectio cura-
tionis/que eſt circa uirtutem/ pria intentionē
curationis que eſt circa mor. Iō. p. inique eſt ac-
cidens qđ procedit a mor. nō p ſe/ ſed p accis
uerbi gra. apoſthema eſt accidens uulneri & p-
cedit a uulnere/ non ab eo qđ uulnuseſt ab eo
qđ ad ipſum fluunt hu.& accidit inde accides
qđ habet pria naturā mor. unde i cura apoſthē-
matis indigēs molliſcātibus/ in cura ſolutiōis
pti. indigēs exiccātibusur diſt. Auicli. p. ſen-
4. ca. de. ſo. pti. Ex hac autem diſtinctione po-
teſt aliqđ rñdere ad ſingula ar. ¶ Si enim im-
moderatū oē &c. Cū. auc. probauit & explana-
uit caſi. generalē curationis p inductionē uerifi-
cat ipſum modo p demonſtrationē. ¶ Que-
rit ergo/ qđ ſit uirtus pñie in hac demonſtratiōe
pñidera ergo añs qđ eſt hmōi/ ſi enim imode-
ratū oē preter naturā/ moderatū uero ſm na-
turā. Deinde pñidera pñis/ qđ eſt hmōi. ſi neceſ-
ſe eſt oē immoderatū ab imoderato ſm pñiū ad
moderatū aduci. Deinde cōſidera habitudinē
que atēditur inter añs & pñis/ & inde patebit
uirtus pñie. ¶ Videamus ergo p de antecedē-
te. Cuius cōſtructus duplex pōt eſſe/ unus qđ ta-
liu/ oē preter naturā eſt imoderatum/ & oē ſm
naturā eſt moderatū/ & iſte cōſtructus probat
p aliam. t. Alio uero modo ponitur equeſo/ ut
ſic dicatur/ oē imoderatum eſt preter naturam
& oē moderatū eſt ſm naturā/ & hō modo pba-
bitur inſta p modū formādi demonſtrationē/
Pōt ergo formari duobus modis uno qđ mō-
u ponatur antecedēs qđ ſi ponitur minor p
poſitio & conſequeus ponatur conſequeus / &

ma. poſitio ſumatur extra/ ut fiat talis de
monſtratio/ omne preter naturam neceſſe eſt
reduci ad id quod eſt ſm naturam per contra-
rium/ omne imoderatum eſt preter naturā &
oē moderatum ſm naturam/ ergo omne im-
moderatū neceſſe eſt reduci ad moderatū p cō-
trariū. Deinde ſumatur cōcluſio pro ma. ppo-
ſitione ſecunde demonſtrationis/ ut ſic dicatur
oē imoderatum neceſſe eſt reduci ad moderatū
p cōtrariū/ oīs egritudo eſt imoderata/ oīs
ſanitas eſt moderata/ ergo neceſſe eſt omnem
egritudinem reduci ad ſanitatem per contra-
rium. Alio uero modo poſſet formari ſicut af-
ſumatur illud/ qđ Gal. ponit pro conſequenti/
pro maiori poſitione & antecedens ponatur
pro minori/ & fiat talis demonſtratio/ oē
imoderatum neceſſe eſt reduci ad moderatū
per immoderatū contrarium/ omne im-
moderatū eſt preter naturam/ moderatum
uero ſm naturam/ ergo neceſſe eſt omne pre-
ter naturam ad naturam reduci per immode-
ratum contrarium. Deinde fiat alius ſyllogiſ-
mus in poſſiſſimendo conſequeus iſtius
ultime demonſtrationis pro maiori poſiti-
tione/ ut dicatur/ ſe omne preter naturam ne-
ceſſe eſt ad naturam reduci per immoderatū
contrarium/ ſed omnis egritudo eſt preter na-
turam & omnis ſanitas eſt ſm naturam / ergo
omnis egritudo neceſſe eſt reduci ad ſanita-
tem per immoderatū contrarium . ¶ Sed
contra utraq; formationem rationis opponi-
tur/ prima enim formatio uidetur peccare du-
pliciter primo qđam quia p dudit magis notū
per minus notum/ & prius per poſterius/ nam
magis notum uidetur ſi ſcilicet omne immode-
ratum/ debet reduci ad moderatum per con-
trarium/ qđ ſi ſcilicet omne qđ eſt preter natura-
ram debet reduci ad id quod eſt ſm naturam
per contrarium/ quoniam immoderatū eſt
cauſa eius qđ eſt preter naturam/ & modera-
tum eſt cauſa eius qđ eſt ſm naturā. Nā ideo
res dicitur eſſe preter naturam quia eſt immo-
derata & nō equeſo. ¶ Item peccat alio
modo quia minorem poſitionem aſſumit
econtrario / qđ debeat aſſumi / debebat enim
ſic poſtponi / omne preter naturam eſt im-
moderatū/ & omne ſecundum naturam eſt
moderatū qđ probatur per aliam. t. in qua
id quod eſt preter naturam ſubicitur/ & imo-
deratum predicatur/ & pbat per ueritatem
ipſius poſitionis . Nam uerius eſt dicere
omne qđ eſt preter naturam eſt immoderatū
tum/ qđ omne immoderatū eſt preter naturam
¶ Iſtē ptra ſecundā formationē demonſtratio
Thaddei.

Sit ne ſimō
deratū abſi/
qđ uitio / p
id qđ eſt pre-
ter naturā
collectum .
An & uice
uerſa recte
aſſinemus

nis opponit quoniam maior propositio secunde de
 demonstrationis ponit a Gal. in textu presentia. 2.
 mi. ponit a Gal. in te. p. antecedenti & sic p.
 mutatur ordo in tali modo formandi demonstra-
 tionem ut illud quod Gal. ponit p. ductionem / nos po-
 nimus premissam / quod est inconueniens. ¶ Ad
 hanc questionem sic dicendum est / quod in utroque
 modo formandi demonstrationem sunt duo si-
 log. / quorum secundus in postassumendo sit. / in
 ponendo p. ductionem prioris syllog. / maius secundus
 syllog. & quantum ad utrumque modum formandi se-
 cundus syllog. semper bene p. ducit / & sic qua-
 rum ad h. nulla uis est inter istas diuersas for-
 mationes / sed differentia est inter eas quantum ad
 primum syllogismum / cuius materiae aut. ponit in
 littera. Primus ergo modus formandi demon-
 strationem p. ducit cum p. effectum in primo syllo-
 gismo / quoniam esse preter naturam est effectus eius /
 quod est immoderatum. & esse secundum naturam est effe-
 ctus eius quod est esse moderatum. Secundus uero
 modus formandi p. ducit effectum p. cum. Unde si
 intentio Gal. fuit facere demonstrationem super
 casu. illi generalis quantum ad primum syllogismum
 p. effectum / primus modus formandi melior est.
 Si uero intentio eius fuerit quantum ad primum syl-
 logismum perducere effectum p. cum. secundus mo-
 dus formandi melior est. Et ideo dico quantum
 ad primum syllogismum / quia quantum ad secundum syl-
 logismum / secundum modum formandi semper co-
 cludit effectus p. cum & particulare p. uniuersale /
 nam esse preter naturam est causa formalis egritudi-
 nis diffinitio. n. egritudo p. id quod est esse preter
 naturam sicut ponit Gal. de acci. & mor. li. p. &
 esse preter naturam est uniuersale ad egrum. Item
 esse immoderatum est causa formalis egritudinis quia
 ponit in diffinitione egritudinis a Io. & esse
 immoderatum est uniuersale ad egritudinem / & ideo
 quod modus demonstrandi ponit a Aristotele in po-
 sterioribus / nam & effectum p. cum / & causa p. effectum
 docet demonstrare. Et quantum uis uterque modus for-
 mandi demonstrationem possit sustineri ut
 deum est. tamen mihi uis / quod secundus modus formandi
 sit probabilior / quoniam melius est effectum p. cum
 concludere / quod cum p. effectum / sic ergo facienda
 est formatio demonstrationis p. me / o. immoder-
 ratum necesse est reduci ad moderatum p. immoder-
 ratum primum / o. quod est preter naturam est immoder-
 ratum. & o. quod est preter naturam necesse est reduci ad
 id quod est secundum naturam p. immoderatum primum / deinde
 fiat syllogismus in postassumendo / o. quod
 est soluendum / est preter naturam / ergo o. quod est
 soluendum / debet solui p. primum. ¶ Ad argumentum
 uero quod fiebat p. istum modum formandi / quia uis
 quod Gal. teneat in te. primum ordinem / & ponat p.
 consequentem / quod nos ponimus p. maiorem propositio-

ne. Dico quod Gal. non posuit nisi materiam dmon-
 strationis & sunt nam demonstrationis iste due propositio / quia
 auth. ponit in tra. Et licet ipse uideat ponat
 consequentiam inter istas duas propositioes. / sicut
 hac o. immoderatum preter naturam & c. & hanc o.
 immoderatum debet reduci & c. tamen mihi uis ut
 non intelligit esse consequentiam inter eas ut una
 ad alteram sequatur / sed inter eas duas & una con-
 clusione subauditur / & debet ibi subijungi una co-
 clusio / ut sit talis ordo suorum uerborum sicut est
 immoderatum preter naturam / moderatum uero secundum
 naturam / & necesse est o. immoderatum ad moder-
 tum reduci ab immoderato secundum contrarium / necesse est
 ergo / omne preter naturam ad id quod est secundum na-
 turam reduci p. immoderatum contrarium. / Posset tamen
 substineri (si quis uellet) alter modus formandi de
 demonstratione / & uidere ad arg. facta in primo. Tamen
 iste uis mihi uerius intelli. ¶ Preterea dubitatur
 de probatione istius canonis / Nam ut quod non possit
 probari in hac scientia / quoniam particulares scientie sua
 principia probare non possunt / sicut uult Aristoteles
 phys. & p. posteriori & Avicenna p. can. ca. 2. & c.
 rationem / quoniam in probatione principiorum petitur princi-
 pium / & deuenitur ad circulum. ¶ Ad h. ideo quod
 in probatione huius canonis due demonstrationes
 sunt / sicut patuit in formatione ipsarum. Vnde in prin-
 cipali demonstratione assumitur probatio p. prin-
 cipia naturalia. Nam ista propositio o. immoder-
 ratum debet reduci ad moderatum p. immoderatum
 primum assumitur ab artifice naturali / cuius origo
 h. non sumit / quoniam omnis actio & omnis passio debet
 esse inter propria. Et si illa propria talia sunt / quod
 unum debeat alteri uincere / & ad se conuertere / debet
 unum esse potius altero / & si ex illis duobus
 propriis debeat perueniri ad medium inter eas / oportet
 ea esse equalia in sua proprietate. Verbi gratia
 aqua calida agit in frigida / & debeat ea conuer-
 tere in calida / oportet aquam calidam esse maiorem
 caliditatis quam frigida sua frigiditate. Si uero de-
 ber aqua illa frigida ducere ad medium inter ca-
 lidum & frigidum / debet ambe aque esse equalia
 in sua qualitate / patet ergo qualis prima demon-
 stratio assumpta est a scientia naturali. Secunda
 uero demonstratio est tota medicinalis / que ta-
 lis est. O. quod est preter naturam debet reduci ad
 id quod est secundum naturam p. primum / omnis egritudo est pre-
 ter naturam / & omnis sanitas est secundum naturam ergo
 omnis egritudo debet reduci ad sanitatem per con-
 trarium. In hac enim demonstratione prima
 propositio conclusa est per principia naturalia.
 & tamen ipsa est medicinalis / sicut principium in me-
 dicina. Secunda uero propositio est manifesta p. se
 in medicina / & ista ultima demonstratio est p.
 propria. quoniam est p. definitio. nam est secundum naturam ponit
 in diffinitione sanitatis & est preter naturam ponit in
 diffinitione

uerū sit
qd pre
ter natū
ē id
moder
atū esse
utro p
tiam

diffinitione egritudinis. Ex his ergo patet qd ille casus. scilicet egritudo reducitur ad sanitatem p primum. nō est de primis principiis sicut medici ne qm habet aliqua priora ante se. & ex his patet solutio ad obiectionem. ¶ Preterea dubitatur de istis pōnibus que ponunt in prima demonstratione: quare prima est oē qd est pter naturā est immoderātū: & si dicitur oē qd est fm naturā est moderatū: qm uir falsē siue sic ponat. siue mutent. pōnata in subiectū fm aliū modū forādi demonstrationē. sunt. n. aliqua q sunt pter naturam: que nō sunt i. moderata ut solo conti: & mala cōpositio: & n. mēbrum paria. scilicet: & malam cōpositionē: preter q distēperet in complexione. ¶ Preterea hōi distēperato consueto ad cibaria sibi distemperata huius scilicet: cibaria temperata i. ueta sunt preter naturam sicut colligitur ex secundo re. acu. & supra de causis curatius corporis parum lapsi & in illo. aff. parum deterioribus cibis. ¶ Ad primum dic. q qd dicitur oē qd est preter naturā est immoderātū. h. qd dicitur immoderātū accipitur large ad oēm lapsum. scilicet: conditionalem cōpositionalem & communē. ¶ Ad secundū dico q distēperata cibaria non sunt preter naturam hōi distemperato consueto cibis distēperatis: dūmodo nō mutetur ad ea subito. Nam sola mutatio subita ad bona cibaria est illi preterea naturam. ¶ Preterea multa sunt fm naturā que sunt immoderata. Nam mala cōplexio quedā est fm naturā. & tñ tñ immoderata ¶ Preterea oēs causę facientes sanitatē sunt fm naturā: qm faciunt rem naturā. scilicet: sanitatē & tamē oēs sunt immoderata: sicut dicit. h. G. & in libro de crisi. ¶ Ad primū dic q oēm qd est fm naturā est moderatū illi: cui est fm naturam: sed nō est absolute undemala cōplexio naturalis est fm naturam illi cui inest fm naturam: sed p cōparationem ad tēperamentum: dicitur esse preter naturam. Vel dic q quādo dicitur malam cōplexionem esse fm naturam: hoc dictum fuit ad differentiā male cōplexionis egritudinalis: cuius cā uenit ab extrinseco. Causa uero male cōplexionis naturalis uenit ab intrinseco. ¶ Ad fm dic. q causę facientes sanitatem dicuntur esse fm naturā rōne sui effectus: sed nō rōne sue qualitatē. Nam frigiditas in quarto gradu rōne sue qualitatē est preter naturam corpori: sed inquantū reducit ad tēperamentum calidum in quarto gradu dicitur fm naturam & p si patet solutio ad tertium. ¶ Maiorem uero qm fm uirtutē nō fm apparitionē. ¶ Contra hō opponitur. Qm nihil nō cō operatur nisi p qualitatem actualem: ut habet in. 2. de anima & 3. de pplexionibus cap. qd

est tale fm uirtutē est tale potētia. qd uero est imaginatō tale fm apparitionem: est tale actus. ergo &c. ne sumēdū ¶ Preterea aqua frigida curat causonem: & sinochum: sicut dicitur. 9. de in. sa. & tñ ipsa est frigida fm apparitionē. ¶ Preterea ipressio que fit ab agente p accidentē (dūmodo sit potētis uirtutis) nihil minus alterat: q agens p se. Si. n. mēbrum calidum est in. 2. gradu si re ducatur ad tēperamentum sanum scilicet: non reter: siue reducens refrigerat p se: siue p accidētē. ¶ Preterea spasmi de replectione curantur p infusionē aque frigide: sicut dicit. hyp. in 5. parti. aff. & tamen planum est q aqua frigida curat ipsum p uiam accidentis caliditatis. ¶ Preterea sbotomia curat egritudines calidas in frigidando: p uiam accidentis. sicut & medicinę purgantes huiusmodi curant egritudines calidas p uiam accidentis: & tñ oēs iste cure sunt artificiales: patet ergo q opatio p accidentē nō debet phuberi in curatione. ¶ Preterea. Ga. 3. re. rapentice. ca. p. dicit q idē intellectus hēt ut suę cutem. se. cū actualiter siue cū potētiā in frigidantibus: nulla ergo cadit distinctio itē tale fm uirtutē & tale fm apparitionē. ¶ Preterea nos curamus egritudines calidas cū aere frigido: & tñ aer ē frigidus fm apparitionē: & calidus fm uirtutē. ¶ Preterea exercitium & quies & somnus & uigilie & accidentia: aie & in anitio & replectio alterant & permutant corpus p uiam accidentis: qm nulla illarū rerum est in se calida uel frigida uel huiusmodi. ¶ Preterea ipse dicit q tale fm uirtutē est illud qd essentialiter est huiusmodi qd nō ut: q caliditas & frigiditas non sunt essentielles: sed accidentales qualitates. ¶ Preterea uidetur superfluum in hac descriptione qm dicit illud qd est tale fm uirtutē est tale essentialitē: & uerū est ut dī. Nā qd essentialitē est tale ut dī illud uerū ē. ¶ Preterea dicit q tale fm apparitionē est tale fm pntē sensum nō existens huius fm uirtutē. Sed h non ut: qm oē sensibīle tale est fm uirtutem quale fm sensum iudicet: q sensus nō decipit circa pntē obiectū. sicut dī ē. 2. de aia & ē. Ga. in. 2. de cōplexionibus: q uera demonstratio de calido & frigido hī per sensum tactus: ergo erūt talia: qia fm sensum iudicabunt. ¶ Preterea pisces saliti sunt naturaliter frii: & hu. & p atqutionē. ca. & sic: & tñ cōueniunt in egritudine frigida: & hu. ¶ Preterea querit nūq tñ accipiat sensus solummodo p sensu tactus: an p aliis sensibus. ¶ Ad has qōnes oēs bñ intelligēdas duo prenotare oportet. Quoniam primum est uidere causam qd debeat intelligere p tale fm uirtutē: & tale fm apparitionē. Secundum est uidere causam ppter quā tale fm apparitio

Thaddei.

E ii

nem/non debet recipi ad curationem. ¶ **D**i-
co igitur q tale fm uirtutem & tale potentia
idem sunt. tñ plus dicit tale fm uirtutē ut col-
ligitur ex. 3. lib. de complexionibus. c. p. Vide-
mus igitur quot modis dē tale fmpotētiā/
ut p pñs sciat quot modis dē tale fm uirtutē.
Obmittam tñ multiplicitatē po^r fm senectūm
Arist. & prosequar fm sniam Gal. 3. de com-
plexionibus. c. p. Dico ergo q tale potētia dē
aliquid qd nō est cum dispositione fīm quā na-
turaē / sed est pparatum & aptum in natura sui
ut sit tale / uerbi grā dicimus q cūis est uenati-
lis / anteq uideat / licet. n. nōdum sit cum dispo-
sitione uenandi / habet tñ in natura sui aptitu-
dinem & dispōnem / ut ad dispōnem uenandi
perueniat / & sicut dicimus q sanguis est potē-
tia carō / non. n. est cum dispōn carnis / sed cū
aptitudine & preparatione ad cā. & illud po-
tētia tale oppo. ei qd est actuale. Alio uero mo-
do dē aliqd potētia tale / qd est per se / & pri-
mum tale. Equia est calefaciens aut infrigidans
aut aliqd faciēs sine medio / & si tale potētia
oppo. ei qd est tale per accidens / sicut dicimus
q aqua frigida potētia infrigidans & per acci-
dentē calefacit reuocando caliditatem ad interiora.

¶ Item primus potentie modus subdī. qm ē
qdam modus potentie uirtutis / & qdam ma-
terialis / uirtutis uero potētia est / qm res q po-
tētia dē. habet in se uirtutem / p quā ad actū
redī / si non impediatur ab aliquo exteriori. si /
cut dicimus / q cūis est uenatis potētia / fiet
enim actū uenans per seipsum / si non impedia-
tur. Si rē & euforbium / si approximetur corpo-
ri cum sit prius potētia calefaciens / fiet p seip-
sum actū calefaciens. Materialis uero potētia
est / qm res habet solum materiam dispositam
ad recipiendum formas / & indiget motore ex-
trinseco ad hū ut fiat tale actū / sicut dicimus q
sanguis est potētia carō / nō. n. sanguis habet in
se uirtutē / per quā fiat carō / sed in mēbris ē uir-
tus que facit ipsum actū carnis / & iste modus
potētie nō hēt locū in medicinis / qm dicimus
cas potētia talē sed duo pmi locū hēt. Dī nāq
medicina potētia cala. que licet non calefaciat
actuē in se uirtutem hēt inatam / uel quasi in-
natam / p quā si approxinata fuerit corpi actū
calefaciet / & dē in potētia cala / qm calefacit si-
ne aliquo medio. Nā aqua fri. qā calefacit per
mediū nō dē h mō cal. potētia / sed p acci-
dentē. Est ergo dicere tale fm uirtutem / talē fm potētiā
& adhuc amplius. Nā qd est fm potētiā nō in-
cludit actū / tale aut fm uirtutē post unq actū
includere. Nā aqua frigida dē infrigidans fm
uirtutem / quis actualiter infrigidet per frigidū
tū / actuale / & nō dicet p ppe potētia in-

frigidans fm superiorem modum. qm nō ē
p ppe potētia. qm cōiunctio est actū / & si tē
uēle dē snia. C. cum describit tale fm uirtutē
dicit. n. q talē fm uirtutem est illud qd cōiun-
git ita est / & uerū est ut dē. Nā p h q d cōiun-
tia ē ostēdit / q calefaciēs & infrigidans / p uir-
tutem operatur inatam / & non p acci-
dentē / mobilem / & p h qd dicit / & uerū est ut dē / ipse
intelligit / q illa uirtus inata iam reducta ē ad
actū / qm corpi est approxinata. Nā mēdia
anteq corpi approximeretur nō habet de neces-
sitate uirtutem / mper quā agit actuali / sed postq
approxinata est hēt actualē uirtutē / quā habet
in potētia. Itē tale fm uirtutem nō ē sō-
lūmodo illud qd hēt in se qualitatem / p quam
operatur in altero / sicut euforbium / qd hēt uir-
tutem calē & opū qd hēt frig. Sed dē tale fm
uirtutem de re que hēt in princ. talē qualitatem
uel talē / quis nō hēt eā in se sicut dicimus q
exercitiū imprimi calitatē in corpore / licet nō
hēt calitatem in se cū sit motus / sūt & quia
imprimi frigiditatē / quis in se nō hēt frigidita-
tē / motus. n. & ges nō sunt subiecta cal. & fri.
sed sunt solummodo effectiua talū qualitatum /
& si ē hūie est de sole / qā dicimus q calefaci-
tē & tñ nō q litatem cal. hēt / & idē pōt dici de ac-
cidē. aie. & de sanitione. & replētē & pater h
p. G. supra in illo. c. Si uero aliqd ab opēia Di-
cit. n. ibi q exercitiū & ges & acci-
dentē facit
unt suas opōnes p uirtutē inatā eog. ¶ Collig-
ge igit talē distinctionē eius qd ē tale fm uir-
tutem. nā qd dē dē operā fm uirtutē. qd ope-
rā per inatā qualitatem / quā hēt in se / manifest
ipm / sicut forma materiā / uel q litas sōm / sicut
dē q euforbiū fm uirtutē calefaciē / & q nape-
lis fm uirtutē interficit / & qdā dē opati fm
uirtutē p quā uirtutem motū & agitiū
ptiū corpus in quo est / uel p eius pōiū sicut di-
cimus q motus calefacit fm uirtutē / & si aliqd
infrigidatū est p uia acci-
dentē / resolūdo calidi-
tate inatā / ges aut pōiū mō / & sūt intelligas de
motu & gece alali. s. de acci-
dentē & de sanitione
& replētē. Et. 3. mō dē opati fm uirtutem h
est operā sine medio / sicut dicimus de ad frig.
q infrigidat fm uirtutē. ¶ Itē pōt aut exponi
dicta descriptio / ut per hoc q dicit tale fm uir-
tutem esse essentialiter huiusmodi / intelliga-
mus tale rōne uirtutis innatē / & per hoc q di-
cit & uerum est / ut dicitur intelligamus q nō
sit / operatio eius per accidens. Nam potē-
tialiqua res essentialiter ē calida / ut est emplā-
strum calū / & tamen per accidens infrigidat
calidum resolūdo / ut dicitur. 3. de cōplexio-
nibus / cap. h. ¶ Hic tamen unum est attendē-
dum / q qd dē tale fm uirtutem / h est fm in-
tam proprietatem

nam proprietatem/uel quasi innatam/ hoc de/
bet intelligi/ quia sunt que per aliquam acqui/
sitionem habent aliquam qualitatem/ per quā
operantur/ quasi esset innata/ sicut dicit de pi/
scibus salitis/ & de aqua maris/ & de aqua sal/
sore. Nam licet pisces acquisierint qualita/
tem calidam/ & sic a sale & aqua acquisierint
salutem uel sulfureitatem/ nihilominus tñ
dicitur calida fm uirtute m^qd innuit Aui. 2. can.
tractatu p. cap. 2. ¶ Vel dic q ille sunt medi/
cine composite alterius speciei existētes a sim/
plicibus/ unde piscis salutus ē medicina/ sed cō/
posita ex aqua & igne. ¶ Secundum appari/
tionem uero & c. Duplex est apparitio in me/
dicinis. Vna enim est apparitio nominum/ &
hoc contingit propter mutationem nominū
ipsarum medicinarum ab antiquo positatum/
ut puta si aliqua medicina posita ab antiquo
fuerit notata absinthium/ & erat medicina
calida/ modo autem mutatur & impositum
medicine frigide apparere legēti in lib. illo an/
tiquo q talis medicina esset calida/ & in ueri/
tate esse frigida. Alia autem ē apparitio ē rea/
lis/ & hec est duplex. nam alia est apparitio in/
herentis/ & alia pōtē. Et apparitio inheren/
tis est dupliciter. Vno modo ratione falsifica/
tionis medicine/ ut si detur trebentina pro
balsamo. Alia est ratione qualitatis actualis/
liter inherentis cōtrarie naturali. Dico autem
apparitionem inherētē ex parte qualitatis ac/
tualis q operatur per qualitatem actualiter in/
herentem & facile remouibilem/ sicut aqua ca/
lescens/ que calefacit per caliditatem acquisitā/
& euforbium infrigidatum/ qd infrigidat per
frigiditatem acquisitam/ tale autem fm appa/
ritionem consequentis dicitur illud qd opera/
tur aliquid per accidens. i. aliquo mediantesu/
cū dicimus q aqua frigida calefacit patientes
tetanum/ & c. Nam aqua frigida
per se quidem infrigidat/ sed mediante clausu/
ra potōis/ calefacit per reclusionem caloris in/
trinisecus. ut dicitur in cōm. illius affo. 5. parti.
Est autē ut in tetano. & p de simplicibus medi/
cimis. & 3. de cōpōnibus. Dico ergo q h acc/
operans fm apparitionem quolibet modo pre/
dicto. tñ principaliter uerificatur de appitione
inherentis rōne qualitatis actualis cōtrarie na/
turali. ¶ Faciamus igitur ut ista consonet huic
exponi/ maxie qm ad duas apparitiones. sc. pp
inherentis qualitatis actualis/ & appitionem
pōtē. Cū n. dicit aliqd opans fm apparitionē
h pōt intelligi fm apparentem uirtutem inhe/
rentem ei que est contraria uirtuti eius inate/
uel essentiali/ sicut aqua calida. Et ideo dixi q
cum illa uirtute apparenti debet esse cōtraria

uirtus inata in se illa quia pōt esse/ ut apparet
qualitas inata concordet/ sicut aqua frigi/
da. Item h uocabulum apparitio pōt figere pi/
tionem/ sicut & ipm uocabulum sonat. Est. n.
dfe appitio ad alium pyro. Cum igit res opas
aliquid/ aliquo alio mē^o dī opari fm appitionē
i. fm ad aliud psequutionem. ergo ipm uoca/
bulum concedit expōnem nram/ nec minus &
ipsum uocabuli descriptioni idem subsistēt/ dicit
enim q fm appitionē est/ id qd fm pntem
sensum ut esse hmōi essentialiter/ aut nō ex
hmōi. In hac n. descriptione ponit auth. q ope/
rans fm appitionem est id qd est fm pntem
sensum/ sed pns ips excludit sensum futurum/
& preteritum/ q utriq. oppo. sed ita est/ q
operas p appitionem inherētem pnter habet
unam opōnem/ & in futuro hēbit pntiam/ Nā
aqua calida pnter pntem qdem calefacit in futuro
uero infrigidabit. Item pnter opas oppo^o pre/
rito. nā aqua frigida qm pnter calefacit/ iā in
pnterito infrigidabit/ qm opans fm pntem sen/
sum opponitur opatōi in pnterito & futuro.
Nā uult. G. 3. de cōplexionibus. c. fi. & Aui. 2.
can. t. p. c. 2. q opatio per accēs in eadē re aliqd
pcedit opōnem per se ut aqua frig. p calefacit/
& 2. infrigidat. ¶ Postq igit uidimus quale dī
opans fm uirtutem/ & quale fm apparitionē/
uideamus pp qd cauetur in opōnibus medici/
ne ab opantibus fm apparitionem. ¶ Ad qd
dicendum q intelligenti supradicti distinctio/
nem facile est. qm ea que sunt talia fm appa/
ritionem quedam ex eis in toto suo tpe opan/
tur pntem eius/ qd intenditur ab opante/ sicut
qm mutatur est nomē medicine calide ad me/
dicinam frigidam/ & quedam sunt que parum
aut nihil faciunt de operatione/ ad quā inten/
ditur/ sicut medicine adulterare. Et quedam
sunt que operantur fm uirtutem illam appa/
rentem/ tñ non continuant operationem/ ut
aqua calida que in principio calefacit/ & post
ea infrigidat/ & aqua frigida in principio in/
frigidat/ & postea calefacit. Nam id qd opera/
tur fm uirtutem debet facere opōnem suam a
principio usq. ad finem/ sicut d. 2. can. tractatu
p. c. 2. & G. p de simplicibus. c. 2. ¶ Hūc igit
pmissis ueniamus ad solonem qōnum/ & argu/
mētō. Dico q ad primum q medicina que ē
talis fm uirtutem & po^{am} nō incipit operari
nisi qm illa po^o reducā ad actum p calorē inat/
tū nri corporis/ ut uult Aui. 2. can. tractatu p. c. 3.
& de simplicibus. c. p. ¶ Ad scdm iā patet so/
lutio ex hiis q diximus de cāis pp quas cauetur
opas fm appitionē. ¶ Ad 3. ē patet solō per
eūdem modū. ¶ Ad 4. ddm q curatio p flō/
botomiā & cūōē p farmaciā ē curatio p accēs

quia euacuatio cause est curatio morbi non p
se. Vnde si in curatione per accidens utimur
hiis que curant per accidens non est ibi appa
tio inconueniens. Vnde siobotomia curat egi
tudinem calidam inquantum euacuat cam ca
lidam. ¶ Ad. 5. dicendū q aer hēt duplicem q
litate. 1. unam q̄tum ad simplicem naturam
elementarem & h simpliciter est calid. & hu
& habet aliam quam acquirit ab impressione
aliorg eforū. Nam aliq̄ infigitur sicut fit
ab aqua & terra & aliq̄ acquirit maiorem ca
lilitatē suā sicut ab igne & sole. Vñ dico q̄ talis
qlitas quā ab alio acquirit donec durat sic opac
fuit qlitas nāl & q̄a multum durat possumus
cum suo tpe ea fiducialiter uti. Vel dicas q̄ aer
q̄ infigitur est est aliqd cōpositum ex aqua
& aere & dñatur ibi aqua q̄tum ad qlitatem
& sic infigitatio non est ab aere inq̄tum aer
Sed ab aere in q̄tum hēt admixtā prem aquo
sam uel terrestrē. ¶ Ad. 7. patet per ea que
dixi in expositione huius q̄ deit fm uirtutē
tale. ¶ Ad. 8. dicendū q̄ iste qlitates compa
tur dupliciter ad corpus. Vno modo fm q̄ est
operans & h modo sunt essentielles. Alio mo
do compaētur ad corpus fm quod est ipsum
habens essentiam solū & hoc modo sunt acci
dentales. Sed nos accipimus p̄ modo. ¶ Ad. 9.
patet respon. per descriptionem & expōnem
descriptōis si quod dicitur tale fm uirtutem
quā super posuimus. ¶ Ad ultimum dicendū
est q̄ caliditas nō sit piscibus simpliciter inna
ta est tñ piscibus salitis innata.

sue cause/etū cām habet. In. 2. uero determinat
de illis causis curatiuis ratione membrū. In. 3.
uero concludit differentiā inter curā que debet
tur discrasie fm se/ & curam que debetur ei
ratione sue cause. Prima usq. In p̄fando uero.
Secunda usq. Manifestū uero. Tercia usq. ad fi
nem cap. Prima diuiditur in. 2. In quā p̄ma
determinat de causis curatiuis discrasie tan
de sue essentie/ & sue cause in generali. In. 2. i spe
ciali. Prima usq. Fecit aut. In hac aut gene
rali intentione assignat differentiā inter cu
ram que debetur discrasie facte / & que debet
fieri. Et dicitur in. 2. partes. In quā prima po
nit hanc differentiā a pte discrasie facte. In. 2.
a pte fieris. Prima usq. Quoniam uero.
¶ Sunt igr due partes p̄sentis lectiōis. ¶ De
quā prima dicit q̄ ad inuentionē cāz curati
uatū discrasie facte debemus uti rōne illā fm
quā distinguē id q̄ est tale fm apparitiōē
ab eo quod est tale fm uirtutem/ & h de p̄ma.
¶ De. 2. dicit q̄ ad inuentionem cāz curati
uatū discrasie fieris oportet uti duplici rōne
quā prima est illa eadem quā distinguunt id
quod est tale fm uirtutem ab eo q̄ est tale fm
apparitiōem. Ratio uero. 2. est illa fm quā
inueniuntur egritudinum cause / & hoc de. 2.
¶ Posset aut finis huius. §. esse ḡralis. sicut di
catur q̄ Gal. assignat differentiā inter curam
morbī facti & fieris. ¶ Circa istam lectiōē
duo queruntur. Vnum generale. s. de insufficien
tia. Et aliud speciale. s. circa litteram. ¶ De p̄
mo sic. Videtur. n. Gal. ponere insufficiētia cō
siderationes generales/ que requiruntur ad re
mouitionem egritudinis facte/ q̄n in remotione
eius dispositiōis a corpore oportet habere no
titiam eius/ quod remouetur/ & eius p̄ q̄ re
mouetur/ & hec est p̄positio facile p̄babilis
in philosophia/ q̄ in medicina. Cum ergo in
dar in hoc loco Galen. docere qliter remou
tur egritudo facta/ oportet hēre notitiā egr
itudinis facte & eius a quo ipsa debet remou
ri/ & istrumēti/ p̄ quod ipsa remouetur. Ergo
erunt tres generalissimæ/ Aduz diuiduntur in
alias generales. Consideratio enim egritudi
nis facte/ que debet remoueri est p̄fideratio rei
p̄ter naturam/ res aut p̄ter naturam/ que ad
inuicem nexum hēt & p̄iunctiōem/ & quā re
motio est adiuicem colligata & dependens una
ab alia/ sunt. 3. s. morbus cā & actus/ & eorum
annexa. s. tempus/ & regio/ ut dī a Gal. 3. o
rapentice/ finali cap. O portebat ḡ simi p̄fide
rationem in remouitōe egritudinis facte ab
eius essentia/ que est morbus/ sicut dicit. 3. o
rapentice cap. p. & aliam cōsideratiōem opor
tet sumi ab eius cā si cām hēt quod aut habet

Tex. 88.

Ad inuentionem vero
salutis causarum quęcūq;
quidem cause ad tam factam egr
itudinem sunt salubres/ illa rōne uten
dum est quia illud quod fm appari
tionem determinatur ab eo quod ē
fm uirtutem. ¶ Quęcūq; uero cau
se ad eam que adhuc sit ipsa eadem
consideratione utendū adhuc fm
quam inueniuntur egritudinū cause.

Tex. 89.

Lectio. 14

Introduc.

Postq̄ Gale. posuit et
explanauit. Vnum casū. generalem acten
dendū in cura cuiuslibet male discrasie/ & uls
in cura cuiuslibet morbi/ Consequenter p̄sequi
tur de causis curatiuis male discrasie fm p̄fide
gnatum can. Et diuiditur hoc capm in. 3. p̄tes
In quā prima determinat de causis curatiuis
discrasie facte & fieris ratione sue essentie/ &

Partitio.

vel nō habeat/ disputatum fuit ſupra in illo. Ad manifeſtos uero. Et 3. cōſiderationē oportet ſumi ab accidente. Accidens. n. egritudinis cōiunctum/ curationis ingeniū tribuit/ ſicut patet i ſe. ethica ad quā ſequitur deſectio ſtomachi & in ſeb. ſyncopal. oportet ergo ſumi tres cōſiderationes gēiales a parte egritudinis facte q̄ eſt res que debet remoueri. Item a parte rei: a qua ſi remotio que eſt res naturalis. ſumum debent ſumi. 3. alie cōſiderationes generales: quę prima eſt cōſideratio cōplexionis naturalis & ſuorum annexorum. ſetatis & cōſuetudinis. ſecunda eſt cōſideratio cōpoſitionis. Tertia uero eſt cōſideratio uirtutis & hoc dī p̄ caſ. ſen. 1. cap. 1. & de ing. ſan. ſere per totum ſp̄aliter tñ lib. 8. cap. ſi. Item a parte rei/ per quam ſi remotio que eſt res non naturalis ſumuntur alie. 3. cōſiderationes. quarum prima eſt cōſideratio qualitatis. ſecunda uero cōſideratio gēitatis. Tertia autē ipſis cōſideratio/ ſicut dī ſupra de cāis cōſuetudinibus/ Et ſm To adduntur alie due cōſiderationes. ſcor do & artiſcium. Sunt ergo in uniuerso. ix. uel xi. cōſiderationes generales attendende in remotione diſcrasie facte. Gal. autē hic nō ponit niſi illam que ſumitur a qualitate eius per q̄d ſi remotio/ dixit. n. q̄ nos debemus cōſiderare & eligere caleſciens & inſtigans & c. que ſint talia ſm uirtutem/ & non ſm apparitionē & hoc eſt cōſideratio morbi qualitatis rei nō naturalis. ¶ Ad hanc dubitationem dicendū eſt/ q̄ Gale. non intendit in hoc. ſ. & ſequenti ponere ſufficientes cōſiderationes/ que requiruntur ad remotionem diſcrasie facte & ſientis/ ſed intendit ſolūmodo aſſignare dīam & cōuenientiam per quā diſſert & puenit remotio diſcrasie facte a remotione diſcrasie ſientis/ & eſt dīa/ quia in diſcrasia facta non oportet ſumere cōſiderationem a cauſa faciente eā/ ſed in diſcrasia ſiente oportet ſumere cōſiderationē a cā. p̄ quā ſi remotio. ¶ Nūc autē reſtat r̄de re ad argumentum/ & dico q̄ ſi legeris totum q̄d dī. ſab illo loco. Ad manifeſtos egros. Viſq̄ ad illuſum. Soluta uero p̄tin. tu poteris inuenire cōſiderationes/ que debēt diſcrasie facte ſufficientes expreſſe poſitas/ uel ſubintellectas. hūc autē laborem relinquo lectori. ¶ Circa litterā ſic proceditur. Ad inuentionem. ¶ In h. n. q̄ loquitur de artificiali in ge. citationis. de quolite proſequitur per totum lib. de ing. ſa. q̄d quidem ingenium ſumit a notitia morbi. Eſt autē alia ſcīa curatiua ſm experimentum de qua loquitur Gal. in lib. experimentorū/ & haſ duas uias curatiuas non oportet ſimul adinuicem cōmiſceri. ſup̄ n eodem lib. determinentur ut

dī. 3. terap. cap. p̄. ¶ Salubrium. i. cārum ſanarum facientium ſanctatem. ¶ Ad iam factam egritudinem. Ideo dicit. ſa. iam factam. ut intelligat eam egritudinem factam. que ſeperata eſt a ſiente. ſientis etenim habet aliquam partem factam/ que non dicitur uere facta. ¶ Illa rōe utendum eſt qua illud q̄d ſm apparitionē determinatur ab eo q̄d eſt ſm uirtutem. Qualiter hoc debeat intelligi habetur ex cap. p̄cedē. ¶ Sed h. q̄d quid interſit inter rationem & inuentionem. ¶ Ad q̄d dicendum q̄ diſſert/ ſic cauſa & effectus. Nam per rationem talis nōs inuenimus ad inuentionem. ¶ Quecunq̄ uero & c. Ita ponitur conſtructus ad inuentionē omnium cārum que ſunt ſalubres cāe ad eam diſcrasiam que adhuc ſi/ utendum ipla eadem ratione/ & ſi ſupplementum ſumit ex. ſ. p̄cedēt. ¶ Et adhuc. ratione eſt utendum. ¶ Sed n. quā inueniuntur egritudinis cāe. ¶ Sed hic q̄d que eſt iſta ratio ſm quā inueniuntur egritudinis cāe. ¶ Ad q̄d dicendum eſt q̄ iſta ratio dicitur cognitio ſignorū/ per quam cognoscimus egritudinem habere cauſam in corpore/ & quā ſp̄em cāe. ſ. humoralē uentoſam/ calidā/ uel frigidam/ ſi. uel ſic. cām. Cognita uero cauſa ſm ſui ſp̄em/ & ſm ſuas diſpoſitiones. ſumimus ab ea iudiciū deſtruendi eam per ſua cōtraria. ſcūm cibis/ & potibus & medicinis/ & digerentibus & euacuantibus. cauſa & n. egritudinis ignorata impoſſibile eſt egr. curare.

Ferunt enim ſi ita cōtinuat in humoribus putrefactis accendi febrem/ uero ſi tractio in talibus eſt euacuatio & alteratio. Alteratio quidem eſt faciens ceſſare putredinem manente ſubſtātia. Euacuatio uero totam a corpore educens ſubſtātiā.

Determinauit de cauſis curatiuis diſcrasie facte & ſientis in generali. Hic autē determinat in ſp̄ali. Et diuiditur hec pars in. 2. in quā prima determinat de cura diſcrasie ſimplicis. In. 2. cōpoſite. Prima uſq̄. ſecundum h. cōpoſitas. Prima diuiditur in. 2. in quā prima determinat de cura diſcrasie ſientium ſimplicium. In ſecunda/ (quia diſcrasie ſientes aliquā relinquebāt factam egritudinem) Pōnit ordinem qui attenditur inter curam que debetur diſcrasie ſienti & facte. Prima uſq̄. Vnum cōmune. Prima diuiditur in. 2. In quā prima ponit curā diſcrasie ſientis cauſa

Quidā in uentioni rō interſit.

Tex. c. 39.

Quenam ſi rō/ q̄ mor/ bon/ cauſam inuenimus

Tex. c. 90.

Lectio. 15.

Introductio Partitio.

In. 2. p. similitudine ponit curam aliam tium di-
 scrasie fientiu. Prima uq. Secundum uero eu-
 dem modum. p. prima in duas. Nam primo po-
 nit causa curatiua discrasie fientis calide. Secu-
 do remittit nos ad librum in quo sufficietius
 determinat. Prima usq. Et scripta est. Prima
 in duas. Nam primo ostendit quot & que sunt cie-
 curatiue discrasie fientis calide ex parte sue cie-
 ponens exemplum in febris putridis. Secun-
 do illas causas explanat. Prima usq. Alteratio
 Secunda in duas. In quibus prima explanat illas
 causas curatiuas per descriptiones. In. 2. p. cas-
 & species & condiciones. Prima usq. Sed
 dicta quide species. Prima in duas. Nam pmo
 desinit alterationem. Secundo euacuationem
 Prima usq. Euacuationes uero. ¶ Sunt ergo
 tres partes lecti. presentis. De quibus prima dicit
 Ponamus q. accendatur feb. in humo. putridis
 tunc causa curatiua istius male discrasie duplex
 est. Caleratio & euacuatio. & hoc de prima.
 ¶ De. 2. dicit q. alteratio est facies cessare pu-
 tredinem/manente (bu. & hoc de. 1. ¶ De. 3.
 dicit q. euacuatio est causa curatiua totam a cor-
 pore educens substantiam. ¶ Ferunt enim si
 pingat in hu. putridis & c. i. ponamus exem-
 plum in fe. pu. nam ipsa est mala pplexio fientis
 ¶ In humoribus. i. ab humoribus ita q. hec
 dictio in. dicat habitudinem effectus ad cam
 efficietiam & non accidentis ad substantiam
 Hu. enim putridi sunt causa efficiens fe. & non
 c. materialis ut in illo. §. Vnum cōm. Et pri-
 mo can. sen. 2. doct. 1. ca. p. Didit enim aliqd
 in aliquo. 9. modis. Est. n. aliqd in aliquo. Sicut
 genus in specie & quierio. Stant totū in parti-
 bus & quierio. Dicitur item. 2. modo esse ali-
 quid in aliquo. ut motus in motore. Vt regnū
 in rege. Item d. aliqd in aliquo. ut in fine. Vt
 uirtus in felicitate. Item d. aliqd in aliquo. ut
 in subiecto. Vt aliqd in pariete. & febris in mē-
 bro & spū. Item. 3. modo d. aliqd in aliquo
 Vt locatum in loco. ut uinum in urgete. Et hec
 distinctio h. ab Arist. 4. ph. ¶ Sed ex h. na-
 scitur dub. ponit. n. Aui. p. can. sen. prima. ca. 2.
 q. hu. est c. malis egritudinis in expositione aut
 dicebatur q. est solūmodo c. efficiens. ¶ Ad
 quod dicendū. q. duplx consideratur hu. in hu-
 mano corpore. Vno qdem modo in q. tum est
 pars membri & tunc est c. materialis imedia-
 ra & sic intellexit Aui. cum posuit hu. esse
 causam materialem egritudinis. Alio modo cō-
 sideratur hu. in q. tum non est adhuc pars mem-
 bri. Sed in q. tum continetur adhuc in quibusdam
 concuatiuitibus & poris corporis. puta in q. tum
 est in uenis uel in uentriculis cordis. uel stoma-
 cho. uel in spongiōibus membror. & hoc mo-

do pōt esse c. efficiens egritudinis & sanitatis
 egritudinis q. inq. acqrit malam disposi-
 tionem puta putredinem. uel aliam malam q. si-
 tatem/sanitati uero i. q. tum tenet p. priam na-
 turam. Et si modo accipit Aui. q. ponit huc
 putridum esse causam efficietiam & hoc d. i.
 Ioā. tractatu de causis. In q. n. unaq. res natu-
 ralis cum p. priam naturam amittit/facit q. si-
 tudinem aut neutralit. ¶ Preterea adhuc in. Obiectu
 flabit aliq. Nam o. a. u. nostri cum loquuntur
 de cura fe. putridae tali modo loquendi utuntur
 Oporter materiam digerere & materiam se-
 euacuare. Quare uidetur q. hu. pu. sit c. mate-
 rialis fe. ¶ Ad quod dicendum. q. hu. pu. est c. Dilecti
 malis se. in q. tum medicus operatur circa se. re
 mouendam. Est. n. operatio medici in humoribus
 sicut in materiam sibi subiectā ad alterandā
 & euacuandā ipsam. In q. tum uero ab humo-
 putrido resoluitur qdam fumus alterans calorem
 naturalem ad q. litaratem igneam & h. esse
 causa effici. se. & non materialis. Causa enim ma-
 terialis eius est calor inatus. & n. se. mala cōple-
 xio. s. m. quā calor inatus d. q. l. febris. & me-
 diante calore innato. ipsum corpus d. fe. De
 hu. uero putrido non bene d. q. humor putre-
 dus sit febris. Sed d. b. q. sit febricitas. ¶ Po-
 trefactis. Hic nota. Comen. modus generatio-
 nis putredinis & gñationis fe. ex putredine &
 q. putredo est c. coniuncta fe. ¶ Sed p. re-
 obicitur hum. putrefactus est incineratus. Nā
 omne putrefactū in complemento sue putrefac-
 tionis est incineratū & terreum. sicut dicitur
 4. Methu. hu. aut incineratus nō generat feb.
 ut d. 4. ca. de causa putredinis. ¶ Ad qd
 dicendum q. hic per humo. putrefactus intelli-
 git hum. putrefacti. & hoc patet per aliam
 trans. dicit enim Pone ergo q. hu. putrefaciunt
 ¶ Accendi se. Videtur ponere malū exemplū
 quia debet ponere exemplum de simplici di-
 scrasia & ponit de cōposita. febris enim est ma-
 la cōplexio cal. & c. Respondeo q. feb. p. cipalis
 non est nisi mala cōplexio calida secundario uero
 est siccā. Vt dicitur octauo terrapentice
 a pinulo primo. ¶ Item contra. febris enim nō
 accenditur. sed potius accendit. ¶ Ad qd d.
 dicendum est q. febris accenditur quia est cal.
 naturale mutatur in igneum. Sic d. in cō. illius
 affo. hu. diete. Et in cō. regacu. lib. p. cap. pmo.
 ¶ Demonstratio. L. curatio demonstrata per nō-
 nale ingenū curatiuū a natura materie facien-
 tis se. Materia namq. putrida facit feb. ppter
 duplicem dispositionem quam hōt preter na-
 turam. Quia est putrida indigesta & quia re-
 plena. In q. tum aut est putrida indigesta debe-
 tur sibi digestio & tūm est repleta debetur ei
 euacuatio.

Sensus.

Text. 90.

Interp. fe.

Sit ne hu-
 mori mate-
 ria morbi si
 uerefectua
 potius c.

An pon-
 faci huc
 tere h. i.
 co febri-

An inq.
 mem hu-
 plic huius
 exempli
 congru-

An h. i.
 lad huius
 accendit

euacuatio per eas. supradictum ois cura p. priu
 patet igitur q. lizer a natura cause efficiens fe.
 demōstratur curationis ingenium. ¶ Et hic
 not. est q. h. sunt noia. g. Synonima. f. demōstra
 tio/ ostensio/ significatio/ indicatio/ manifestatio/
 intentio/ consideratio/ & ratio. Demōstra
 tio quidem. Vt in hoc. §. Ostensio/ Vt infra de
 apostematibus. Significatio/ ut in eom. primi.
 re. in problemis super illo. §. si enim Sagaci.
 Indicatio/ ut. 1. de ing. sa. cap. p. §. Inuētiōes
 Manifestatio/ ut infra eodem cap. §. exponere
 re uero. Intentio/ ut supra in illo cap. Curatio
 quidem hēt modum. &. 1. terrapentice cap.
 preallegato. Consideratio/ ut infra de fractura
 ossis. Ratio ut supra in p. senti cap. §. p. 1. fo.
 Et licet hiis. g. noibus in differenter utatur sy/
 nonimis/ tñ pōt iter ea aliqua diuersitas signi/
 ficandi inueniri/ fm diuersam relationem. Nā
 in inuentio e curationis duo attenduntur. f. res
 a qua fit inuentio/ & res que inuētur. Referē
 do g. inuentioem curationis ad rem per quā
 fit inuentio habentur. g. nomina. f. demōstratio
 ostensio/ significatio/ indicatio/ & manifestatio
 Referendo uero ad rem que inuenitur habet
 Hoc nomē. f. interior/ Referēdo uero ad utrūq.
 habentur hec duo. f. consideratio/ & ratio/ patet
 Hec distinctio subtiliter inspicienti p. prietate
 horum uocabulor. ¶ Item not. est q. indica
 tio duplex est. f. actiua & passiuā. Passiua qui
 dem referendo eā ad id super qd sumitur. Acti
 ua uero est referendo eam ad id / a quo sumi
 tur. Nam id a quo sumitur indicat / & id super
 quod sumitur indicatur. ¶ Duplex. ¶ Circa
 numerum istarū demōstrationum dabitur de
 sup. abundantia & defectu. De sup. abundantia q.
 dem sic Videtur enim q. alteratio sit superflua
 intentio nedum poni. p. inuētiōe. Sufficit. n.
 euacuatio. Nam si materia euacuatur. fe. cessat.
 Item ad oēm euacuationem artificialē necessa
 rio intell. p. cedere digestio quare supersuit.
 ¶ Ad quod dicendū est q. digestio & euacua
 tio dup. possunt considerari adinukem. Vno q.
 dem modo ratione generalis p. sequentiē q. ar/
 tenditur inter eas. Nam ad euacuationē artifi/
 ciale necesse intelligitur q. p. cesserit dige
 stio/ nisi materia fuerit furiosa/ & si modo acci
 piendi digestio nō est intentio imediata sup. ta
 a materia/ sola enim euacuatio est imediata in
 tentio/ Nam digestio non eligitur/ nisi ppter
 euacuationem. Alio modo p. sideratur digestio
 & euacuatio ratione causarū/ per quas sunt / &
 ratione obiecti circa quod sunt / & hoc modo
 sunt diuersę intentiones/ medicinē enim dige
 rentes/ diuersę sunt a medicinis euacuantibus/
 & p. rramq. non sunt solum diuersę/ sed con/

trarie. Nam aqua frigida digerit coleram sub/
 rilem/ Sicut dicit co. h. & Auic. 4. cas. de cura
 fe. putrida in generali scāmōta autē euacuat
 eam & querfora aqua frigida & sic. p. ria sunt in
 complexionibus suis. Ratione uero obiecti sūt
 diuersę intentiones/ quia obiectum digestionis
 est putredo/ obiectum uero/ circa quod operat
 euacuatio/ est ha. substantia/ hanc diuersitatem tā
 git Gal. int. §. sequētis. ¶ Preterea in fe. ciuis
 materia est furiosa/ non uidetur/ q. digestio sit
 intentio cutatiua per illum aff. Digestiua mem
 bri. ¶ Ad quod dicendum est q. in egritudine
 ne furiosa digestio nō est intentio fm q. a egritu
 do furiosa raro contingit/ non corrūp. regulā
 medicinalē/ Sicut habetur in eo. illius aff. 6.
 par. Si omentum erupit. ¶ Preterea in fe. san
 guinea non oportet digestionem p. dere eua/
 cuationem que fit per fistotomiā sicut hētur
 4. cap. de cura fe. sanguinis/ &. 1. 1. & 9. rera/
 p. tice. ¶ Ad quod dicendū est q. digestio nō
 debet p. cedere oēm euacuationem in fe. put.
 Sed eam que cū farmacia. Eam autē que fit cū
 fistotomiā aliq. p. cedit/ aliq. non licet col/
 ligitur ex. p. can. fen. 4. cap. de fistotomiā/ di
 gestio. n. non p. cedit minoratiuā fistotomiam
 que fit in principio/ p. cedit autē eradiciuā. ¶
 De defectu uero duo grūt. Quorū unū est
 generale. Et aliud speciale/ Generale q. dem est
 hmōi. Nam Gal. 1. 1. terrapentice cap. p. mo po
 nit in fe. put. esse aliq. unā intentionē solū/ &
 aliq. duas/ & aliq. tres. Vnam q. dem intentio
 nem ponit p. riatuā duas uero unā sumptam
 ab egritudine Aliā uero sumptā a cōplexione
 eius/ qui curatur/ T res uero cum hiis duabus cō
 sideratione sumptā ab aere/ Et eodē cap. ponit
 p. sideratū sumptā a uirtute/ q. re uidē ē. f. 4.
 & diuersę ab hiis duabus/ q. posuit h. ¶ Item
 infra lib. eodem cap. 1. 4. posuit. 3. cōsideratio
 nes diuersas a superioribus. Et sunt iste. f. cōsi
 deratio fe. & eius cause/ & synthoātis. Et infra
 eodem cap. ponit. 7. esse cōsiderationes/ que
 sunt multitudo humorū/ grossities/ uiscositas op
 pilatio/ phibitio respirationis/ putredo & feb.
 ¶ Ad has autē q. tiones de defectu indicatio/ Not. cū aq.
 num sic dicendū est q. indicatio curatiua feb. bus sumit
 putride triplex est. f. generalissima/ specialissi/
 ma/ & media. Generalissima q. dem unica est/
 media triplex/ specialissima uero multiplicit
 ur infra patebit. Ponamus autē p. generalissi/
 mam indicationem. Secundo ex illa genera/
 lissima per doctrinam resolutiua inuestigemus
 indicationes medias & specialissimas. Est igē
 generalissima curatiua fe. putride indicatio cō
 trarium ei q. d. est soluendū/ ut supra. Curatio
 q. dem unum habet modum. Et. 1. 1. terrapetice

Sint ne al/
 teratiōe &
 euacuatiōe
 in putri. fe.
 indicatio//
 nes plures
 necessarie.

Not. cū aq.
 bus sumit
 indicatio ra
 tiua feb.

[illegible][illegible]

dicario fm quantitatē diete & me dicine. Nā uirtute existente forti dieta est attenuanda / & medicina fortificanda: & eſuerſo ut. r. r. terapē tice cap. 5. & ſmo affor. & in lib. acutoꝝ in. p. & 2. per totum tā in re. q̄ in. co. A complexio ne uero naturali pprehendēte & cōſuetudinē & etatem ſumitur indicatio ſuper q̄ritatem & qualitatem diete: & q̄ritatē medicine. Sup q̄ritate q̄dem diete / qm̄ complexionis naturali calide & etati calide / & cōſuetudini ad calida dēbetur calida: Et complexionis frigide: & etati frigide & cōſuetudini ad frigida debent frigida: & ſic de aliis / ut in affor. prime par. Humide diete. &. 8. de ing. ſa. cap. ſi. &. r. r. te rapentice capitulo. 5. Super quantitate uero qm̄ complexionis calide & humide / & etati calide & humide & cōſuetudini ad multam q̄ritatem ciboꝝ & potuū debetur multa q̄ritas eoz: & friis debetur pauca: ut in illo affo. ſe. non. Et in illo. Qm̄ crescant. Super q̄ritate autē medicaminū / ſumitur indicatio curatiua a cōplexione mediāte egritudine. Nam ſi ſiat egritudo calida in complexiōe frigida: & etate frigida & cōſuetis ad frigida debentur medicina frigida: quia ſignificatio maxima eē epi rudo ut. p. ca. ſen. 4. cap. p. &. r. r. terap. cap. p. 5. Inrentiōes. ¶ A compoſitione autē natura li ſumitur indicatio curatiua ſuper dieta & me dicamina. Sup dietam autē ratione qualitatū: & q̄ritatis ratione quidem qualitatis / qm̄ habentibus naturaliter meatus epatis anguſtos / debetur dieta aperitiua: ut iſſa integri. de ciis in illo cap. Organicoꝝ. Super q̄ritate uero / qm̄ habentibus rati compoſitionē debetur plus de cibo. Habentibus autē ſpiſſam debetur minus: ut in eom. primi regiminis ſuper illo cap. Quo ſumpto / ſi dolor loco ingruerit. Super medici na uero ſit maxima indicatio ratione q̄ritatis ut iſſa in illo cap. Poſita uero ip profundo. ¶ Ex predictis autē dubitaret aliquis. Nūquid are nō naturali ſumitur indicatio curatiua. Et ut q̄ non / qm̄ res non naturalis eſt organum curadi. qd̄ medicus inueſtigat. Quare non ab ipſo. Sed ſuper ipſum ſumitur indicatio cū nō poſſit idem eſſe demōſtrans & demōſtrātū. ¶ Contrarium autē uult Hypp. & Gal. & oēs autē ſumunt. n. medicationē ab aerepſiderato fm̄ regiones: & fm̄ tpa anni: & fm̄ pti culares pſiōes Hyp. qd̄ i illo affo. qbus ſemel: aut bis Et i illo Eſtate & autūno & i illo. 5. p. Eſt autē ubi iterano. Ga. uero. r. r. terapē. cap. p. ponit unam indicationē ab aere: &. 8. eiſdem cap. ſi. &. 9. cap. 3. ¶ Ad quod dicendum eſt / q̄ a re non naturali non ſumitur indicatio curatiua generalis. Eſt enim ſolum indicata a re p̄

ter naturam: & a re naturali / qm̄ de compoſe tibus corpus egrum: que ſunt res naturales / & res preter naturam extrahitur generalis ſignifi catio ſuper rem non naturalem / cum qua ſi curatio ſpecialis eſt iſctio pōt ſumi a re nō na turali: & maxime ab aere. Nam cum aer fuerit calide cōplexionis in febricitante: oportet nos alias res nō naturales frigidioreſ offerre: & cū fuerit frigida oportet nos offerre minus fri gidas / ſicut patet per predictas allegationes. ¶ Poſtq̄ uidimus de contrario antagoniſtico & organico reſtat uidere de medio. ſ. fortuna & arte & artifice. Fortuna quidē eligenda eſt p̄ aſtologicam qōnem / accipiendo fortunatā horā offerendi cibos & potus & medicinas ſi cut ſcribam in zabele. Artifice autē eligendus eſt fortunatus: & ſolers & ſollicitus & exercita tus & memorans. De fortunato quidē docet zabel. De ſolerte uero experto ſollicito & me morante docet Gal. in. co. ſecūdi re. ſuper illo ca. Cum quo morbi uirtutem. hac igitur diſtin ctione copioſa precognita manifeſtum eſt que ſit generalisſima: Que ſpaliſſima: Et q̄ media. Et ex his patet ſolutio ad predicta. ¶ Poſt q̄ uidimus gnales inſtantias de defectu reſtat modo uidere ſpecialis. ¶ Et primo uidet de ſectioſis qm̄ operatio medicinalis in febris: que ſit p̄ quaſdā medicinas operantes a forma ſpecifica: p̄larin: ſi q̄ uē eſſe nulla conſideratio qualis eſt operatio uerbene in fe. tertiana fm̄ Macrum & operatio ſtecoris hominis in fe. quartana fm̄ Auic. 2. can. ca. de homine & ſi: ſe hulus eſt operatio peonie in epiſia. Opera tio enim iſtaq̄ medicinarum nō eſt euacuatio & ſi eſt planum. Nec uidetur eſſe alteratio qm̄ alteratio eſt motus fm̄ qualitatem ut uult Ari. in predicamentis &. 3. &. 5. philicoſo. & p. ge. nerationis: & Gal. p. de uirtutibus naturalibus operatio uero medicinarū operantiū p̄ formā ſpecificam non eſt fm̄ qualitatem: ſed fm̄ ſub/ ſtantiam. ¶ Ad quod dicendum qd̄ operatio predictarum medicinarum & ſibi hūum cum aliis morbis / materialibus eſt alteratio ſiue illa alteratio debeat ratione materie: ſiue ratione diſcrasie: que alteratio dicitur curatio. Nec ob ſtat ſi i qd̄ obicitur q̄ alteratio ſit motus fm̄ qualitatem: iſte uero medicine operantur per ſubm. Cum enim dicitur q̄ alteratio eſt motus fm̄ qualitatem ſi intelligit̄ quo ad rem altera tam. Res enim que alteratur / fm̄ qualitatem mu tatur. Sed quantum ad rem alterantem nō eſt ueq̄: poteſt enim agens alterare non p̄ qualita tem / ſed p̄ formam ſpecificam / ut habetur a Gal. in. ſi in illo cap. De hinc ponit enim / q̄ ſi digeſtiō uirtutem aſialium uenenatoꝝ / quo

An & ex opio medi cinarū: & q̄ humore de corpe ſua: / pte natura educunt aſtiones al terationi uel euacu tioni ſub/ ſint.

rum est opatio p formam specificam & filis est opatio illius piscis qui qñ tangitur facit stuporem de quo loquitur Gal. de acci. & mor. cap. 4. & etiam Auic. p. can. sen. 2. cap. 18. ponit enim esse qñdam res mutans & alterant per proprietatem sine qualitate. ¶ Preterea Auic. 4. can. sen. prima de cura fe. quartane. Pōit hunc sermonem, Inquit Gale. sanauit gentem plurimam a quartana ita dedi eis in potu post digestionem solutiū deinde dedi eis in potu focum absinthii deinde dedi eis in potu tyriacum: Et dico qñ aīa. & piper sunt singularia & inuatiua ualde qñ appet digestio & puenit statim. Ex hoc enim maxime collig. qñdam medicinē opāt in cura quartane preter qñ digerant uel euacuetur sicut tyriaca qñ datur post digestionem & euacuationē quare habetur. 3. in rentio nec potest dici qñ tyriaca curet quartanā ratione distrahē: qñ ipsa est calida. ¶ Ad quod dicendum est qñ licet ipsa tyriaca detur post digestionem & euacuationē tñ & digerit & euacuat membra. s. plenē epar & stomachum confortat & ex oppilat. Non enim est inconueniens qñ post euacuationem magnā se quācūq; aliqua que euacuet in parua quantitate & in quum membra confortant & oppilant. opantur ad curam alterando membra & uirtutem confortando: ¶ Preterea opatio medicinarum opatiū in febribus. Qualis est opatio rubee trociscate in feb. ter. nec uidet esse digestionē nec euacuatio. Opium enim nec euacuat nec digerit materiā. Sed coagulat eam & phibet eius motū hoc autē non ē digerere: Sed potius incurdare. ¶ Ad quod dicendum est qñ medicinē opiate non curant fe. putridas remouēdo eis eam. Sed phibent aduentū paroxysmorum retardando motum materie per uiam coagulationis: talis autē opatio non dicitur uera cura. ¶ Vel dic. qñ non phibent aduentum feb. Sed phibēt aduentum rigoris accidentis a fe. Vel dic. qñ opatio eam pōt reduci ad digestionem. Ipse nāq; materiā acutam & subtilem inspissat & pgelat. & congelatio & inspissatio est digestio in tali materia sicut dī. 4. can. sen. prima de cura feb. puin generali. ¶ Alteratio qñdam est faciens cessare putredinem manente substantia. Duplex est alteratio. s. humorū & membrū. Alteratio qñdam huius est digestio Alteratio uero mēbrū est curatio & hoc dicit iofra in fine capituli hic autem loquitur de pma alteratione. ¶ De digōne qñdam duo querantur quorū primū est de ipsius diffinitione. Secundū autē de ipsius approximatione. ¶ De pmo qñdam sic agit. Pōit enim in diffinitione ne digestionis alteratio ut genus / qñ non ut

recte poni. Nam digestio debet putredini ut prius pmo ut dicitur. 1. 1. terap. p. tonm. Sed putredo sic diffinitur a Gal. 1. 1. terap. cap. 3. Inquit enim. Putredo est transmutatio totius ab e corpis putrescentis ab exteriori calore. Si igitur digestio est pma putredinis oportet eam esse transmutationem totius ab e. huius putredinis quia sunt pma in eodē genere / & sic non erit alteratio cum alteratio sit transmutatio pma tis sicut dicitur in tota philo. naturali. & a. G. pmo de uirtutibus naturalibus. Sed potius corruptio putredinis uel gnō neutralis hōris. Et huic concordat Arist. 4. methau. qui dicit qñ putrefactio est corruptio ppter caliditatem ab aliena caliditate in unoquoque humido. Et fin Iliac in lib. se. 5. cap. p. dicit enim qñ putredo est corruptio accidens humoribus ppter ebullitionē caloris extranei. Omnes enim isti auct. dicunt putredinē esse corruptionē & sic dicit eam esse mutationem fin substantiam qñ nō est pma alterationi cum sit mutatio qñnatis in qualitate. ¶ Ad hanc qñtionem (si quis uellet eam subtili determinare) oportet prius distingere. An humor putridus remaneat sub eadē specie in qua erat ante putredinem. Et ad hanc qñtionem (cū sit difficilime inuestigationis) in qua Gal. & Auic. sibi pducunt expresse ut dicitur. 4. can. de fe. sanguinis nō intendo ad presens inquirere. Sed respon. sub breuitate ad argumentum pducim. Ad cuius solutionē oportet uidere qualiter digestio & putredo sunt cōtaria. Et dico qñ digestio & putredo dupl. sibi pstantur. Vno qñdam modo generaliter & per se Alio modo specialiter & per accidens. Generaliter qñdam & per se pstantur sibi digestio & putredo. Vno modo sicut patiens & faciens. Digestio enim est cessare faciens & putredo est cessare. Digestio est corruptens. & putredo est quod corrumpitur quare cadit inter ea pstantur qñ cadit inter corruptionē actiuam & corruptio nē passiuam: & hic ē unus modus pstanti inter eas. Est & alius modus pstanti. Nā digestio est quedam generatio neutralitatis in hu. putrido cuius fuerat corruptio. Et hoc habet locū qñ putredo humorum est adeo parua / qñ recipit correctionem & reductionem ad naturā dispōnem & de tali reductione loquitur Gal. 1. 1. terap. cap. 8. Difficilis autē & icuillius affo. Vbi cibū dicit enim qñ sic est de hu. putrido sicut est de uino cum mutatur in acetū. Si enim parum est pmutatum reduci non potest & si modo est pma digestio putredinis sicut generatio corruptioni. Nā cuius fuerit putredo corruptio eiusdē est digestio regeneratio / cetū pnt enim

An alteratio ipsa de coctio sit.

pit enim putredo naturalitatem humorum & eandem regeorat digestio. Si uero humor putridus sit ad corruptionem & corrigi non potest tunc digestio corrigit humorem putrescentem a putredine & si dico sed euacuatio sequatur immediate digestionem / anteque ueniat actualia putredo / & tunc digestio contrariatur putredini non proprie ut generatio / sed contrariatur ei preseruando rem generatam / & talis preseruatio potest largo uocabulo & per accidens dici generatio. Nam id quod prohibet rem corrupti assimilari generanti. Postquam uidimus qualiter cadat contrarietas inter digestionem & putredinem generaliter & per se. Videamus qualiter cadat specialiter & per accidens. Dico igitur quod digestio & putredo contrariantur sibi mediantebus suis causis. Causa enim putredinis est prohibitio respirationis / cui contraria est causa digestionis. Inductio respirationis. Item causa prohibens transpirationem est oppilatio cuius contraria est exoppilatio. Item causa oppilationis est uiscositas grossities & multitudo humorum quibus sunt contrarie incisio & subtilis & euacuatio / hilegantur therap. 1. r. cap. 8. Nunc autem si est contrarietas specialis & per accidens. Dico igitur quod talis contrarietas est per modum alterationis in qualitate / nam humor uiscosus est alteratus in qualitate ab eo quod fuit / & sibi contrariatur in qualitate res incidens / & humor grossus inalteratus in qualitate naturali / & sibi contrariatur in qualitate res subtilis & humor molis est alteratus a naturali in quantitate quod sequitur quedam qualitas. scilicet humoris multitudine / cui contrariatur res euacuans. Patet igitur ex omnibus predictis / qualiter digestio & putredo possunt dici contrarie mutationes secundum substantiam / & secundum qualitatem. Non tamen quod principaliter digestio contrariatur cruditati uel in digestionem secundum speciem & secundario putredini / & quod utrique contrarie / rar dicitur. 1. r. therap. ca. 20. In precedente. Et ex hoc colligitur ueritas questionis & solutio argueri. Faciens cessare putredinem. Sed contra id statum feb. putride est digestio perfecta ut dicitur de crisi. p. cap. 18. Oportet ergo. Et tunc putredo non cessat / sed tunc se. est fortissima / ergo digestio non facit cessare putredinem. Ad quod dicendum est / quod duplex est potredo / scilicet siens & facta / & dicitur siens dum habet causam facientem / & dicitur facta quando causa faciens putredinem iam cessauit ut dicitur therap. 1. r. ca. 8. §. Primo dico ergo quod digestio facit cessare putredinem sientem / quia ipsa remouet causam eius. scilicet prohibita respira-

tionem / Sed propter oppilationem ad huc remanet potredo facta. que adhuc facit febrem. Aut dic quod digestio semper facit cessare putredinem non nisi putredo cessauit totaliter ad huc usque quo sit completa digestio hac autem completa sequitur expulsio / Sed expulsio est proportionata digestionis / & sic cessat putredo ab actu putredinis / & digonem piumdam cum expulsiue. Aut dic quod dupliciter dicitur digestio cessare putredinem / uno quidem modo habilitando eam ad cessandum remouendo suas causas. Nam quando non habet causam / non habet firmitatem qua possit durare / unde humor putrescens quia ablata est causa eius. Prohibita respiratio. quamuis adhuc effumet / tamen non potest diu morari / Alio uero modo dicitur cessare sim / per exitum de corpore / & tale cessare fit per euaporationem / & si solutio est eadem cum prior secundum rem / licet differens uerbis. Item ex si nascitur dubitatio maior. Qualiter siens & factum & futurum dicatur de feb. putrida & causa putredinis / si autem dictum est supra in illo cap. Ad manifestos uero egros & dicitur ab eodem Gal. 1. r. therap. cap. 10. Preterea uidetur quod debuerit dicere quod digestio faciat cessare semiputredinem quia Gal. 1. r. cap. 8. dicit quod a putredine sumuntur indicationes / scilicet excreatio respirationis & semiputredinem / digestionem / quare digestio non debetur putredini sed semiputredini. Ad quod parebit solutio. que dicuntur in sequenti questione. Preterea queritur quia uidetur quod aliter debeat describi digestio / ut dicatur digestio est dominium & uictoria nature / super humorem sicut dicitur eo. & Galen. 2. Regimini acutorum in co. illius capitali. Multoties a capite ad circum petus / & primo de feb. ca. 5. §. Sed hec duo. Item Gale. in co. illius affor. Corpora ubi quis uult purgare / oportet fluxa facere. Dicitur quod digestio est marie subtilisatio / & uia / rum apertio / & idem uult A. uic. sen. 4. cap. 3. Ad hoc dicendum quod omnes iste descriptiones digonem idem significat / ut si subest respiratio / nisi quia si descriptio quam ponit est magis generalis / que sufficit in sepando digestionem ab euacuatione / alie uero magis declarant esse digestionis specificando illam amplius. Manente substantia. Sed contra nam substantia putredinis si cuiuslibet rei est aut materia / aut forma / sed forma eius non manet / quia cessante re aliquid impossibile est manere eius forma. Item nec manet eius materia / quia materia putredinis est humor putridus humor autem putridus eo manente cessante putredine. Preterea cessante putredine remanet humor incineratus quod non est materia putredinis / sicut p. 3. p.

Thaddei

F.

Sint ne (p/ter hanc) & alie decoctionis definitiones.

A dimat ne puroris ad hanc de coctio.

Gal. p. de se. de exemplo stercoreis putrescentis
¶ Ad qd dicitur q duplex est putredo sicc &
 scilicet supra dixi. Vnde dico q per digestio
 nem cessat forma putredinis siccis & rema
 net materia eius. Sed putredinis facte adhuc
 remanet substantia q est materia sed cessat sub
 stantia que est forma. **¶** Ad argumentum aut
 primum in contrarium dico q humor putri
 dus est materia putredinis imo est tota putre
 do cum enim dico humorem putridum tunc
 dico materiam & formam putridam. **¶** Ad
 secundum dico q humor incineratus est mate
 ria putredinis preterite & non presentis nec
 future nisi iterum infundatur & humectetur
 & ebulliat. Materia vero que remanet dum
 sit digestio & quando facta est pura in statu
 se putride est materia se putride future actua
 lis ter pntis potetialis ul. **¶** Expedita definitio
 nis expositione que erat primum quesitum de
 digestionem uidetur est de .2. scilicet an digestio com
 petat cause antecedenti solum / uel coniuncte
 Et uidetur q competat cause coniuncte quia
 causa coniuncta in se est putredo / sicut dicit
 Io. & putredini debetur digestio sicut ponit
 h Gale. **¶** Preterea cuiusq competit bona
 euacuatio ei competit digestio Sed cause con
 iuncte competit bona euacuatio / ergo ei com
 petit digestio minor per se pater ma. uero sic
 probatur. omne quod bene expellitur est obe
 diens uirtuti expulsiue sed omne tale est di
 gestum sicut dictum est supra ergo omne qd
 bene expellitur est digestum. **¶** Ad contra
 rium fumus putridus non indiget digestionem
 sed causa coniuncta se non est nisi fumus putri
 dus prouenit ad cor. ergo causa coniuncta no
 indiget digestionem maior autem sic probatur
 quia talis fumus est per se ipsum facilis expulsi
 nis qui continue exhalat quare nec indiget inci
 sione nec subtilisatione que sunt opera diges
 tionis / minor autem probatur per textum.
 Auic. 4. can. cap. de se. putrida in generali. §.
 Et humor recipiens putredinem. Et per tex
 tum Gal. primo de feb. cap. 5. §. Differt aut.
¶ Preterea nulla preuio / in se competit nisi
 rone cause antecedentis sed digo e pntis q nec pperit
 in se. nisi ratione cause antecedentis maior p
 bat quia preuio dicitur ante uisio. hanc q
 no uenit in se. nisi ratione cause antecedentis uel contingat
 Minor uero habetur per Gal. 1. 1. terap. cap. 2.
 §. Igitur principaliter. **¶** Ad hanc questionem
 dico q digestio non competit nisi cause ante
 cedenti. Et si no. q causa antecedens. se. pu
 tride est duplex. una quidem est ipsa causa
 putredinis. humor prohibens respirationem
 oppilando quia grossus / aut uiscosus / aut mal

tus cui debetur subtilisatio & incisio & euacu
 tio que sunt digestio & in hoc casu euacuatio
 est digestio. Alia uero causa antecedens di
 cis hu. qui est subiectum putredinis & est ille
 humor / cui prohibetur respiratio ex quo se
 soluitur fumus putridus uenit ad cor. qui est
 causa coniuncta se. Vnde dico q & tali cause
 antecedenti competit etiam digestio quia tar
 lis humor subtiliatur & euacuatur & h diffin
 tio cause pbat quia postq recessit causa pu
 tredinis / adhuc remanet putredo in humore
 qui iam ceperat putrescere sicut dicitur. 1. 1. 1. 1. 1.
 rap. cap. 7. §. Resistentes.

¶ Sed dicta quid species Tota
 Alterationis digestio est quam a
 quibusdam causis contingit facere
 scientes erimus in illis si habeamus
 iam cognitionem ita causarum salu
 bulum. **¶** Euacuationes uero per Tota
 sibi obotomiam & per clistere & per u
 nas & per respirationes secundam
 cutem sunt. Amplius uero per con
 tractam detractionem & deriuatio
 nem ad alia. Multummodi enim gene
 ris sunt & menstrua mouerent em
 roydas aperire. Et per nares per
 palatum purgare. **¶** Scientes igitur Tota
 & hic materias & virtutes quas
 in tempore & qualitate & quantitate
 & modo usus oblati euacuatio sit.
¶ Secundum banc partem artis Tota
 inuenimus salubria. Et scripta est
 ois inuentione in therapetico negotio.

¶ Postq. §. declarauit Liber
 duas causas curandas se. pu. secundum al
 terationem / & euacuationem per descriptio
 nem declarat in hac parte predictas causas cu
 rativas per species causas & conditiones. Vsq
 ad locum illum / Et scripta est ois. Ibi not
 ad alium librum remittit. Prima pars dicitur
 di in tres. In quarum prima declarat nobis
 alterationem per species & causas usq. Euacu
 ationes uero ibi declarat euacuationem p suas
 species. Vsq. Scientes igitur. In illa uero. 3. de
 clarat euacuationem p suas causas. **¶** Sunt igitur Sunt
 quatuor par. lec. presentis. **¶** De quarum pri
 ma dicit q quando dicitur supra q alteratio
 est faciens cessare putredinem / manere sub
 stantia est

An solius
 pperit eie
 decoctio.

tas talis alio ratio accipitur pro specie altera-
tionis que uocatur digestio: & non pro quali-
bet alteratione: & hanc digestionem possibile
est nobis facere per quasdam causas / quando
erimus scientes in eis: & habemus iam cogni-
tionem causarum sanarum / & hoc de parte
prima. ¶ De secunda dicitur quod euacuacionis
multe sunt species: quedam enim earum fiunt
per siccotum / & quedam per dytrem / &
quedam per urinas: & quedam per cutem / &
quedam per derivationem ad loca contraria
longinqua / & quedam per derivationem ad
loca propinqua / & sub isto genere euacuatio
& derivatio reponuntur pnuocatio mestrui
rum & apertio emorroidarum & euacuatio
per nares & palatum / & hoc de secunda.
¶ De tertia dicitur quod nos faciemus inuentio-
tionem causarum salubrium euacuantium qua
do nos cognoscemus materias quibus oblatia
in tempore quantitate & qualitate & modo
usum debitis / hanc euacuatio & hoc de tertia.
¶ De quarta pars dicitur quod inuentio omnium
causarum euacuantium & digerentium scripta
est sufficienter de in.g. ¶ Litteta sic legatur
Sed dicta quid species alterationis est digestio
Quasi dicat cum due sint species alterationis
apud medicos quatuor una debetur facere egritu-
dini. scilicet membro & spiritui egrotantibus & est
uera cura egritudinis: & altera species est que
debetur cause facienti egritudinem: & si non
est uera cura: sed est quasi quedam preuisio. Su-
pra cum dixit quod alteratio est faciens cessare pu-
tredinem &c. accepta fuit alteratio per sua spe-
cie: que debetur cause egritudinis & talis uoca-
tur digestio. ¶ Quia a quibusdam causis con-
tingit facere &c. In hiis quidem uerbis uidetur
Galenus ostendere & maxime secundum exposi-
tionem. eo. quod si nos habemus cognitionem cau-
sarum digestiarum: sequitur quod habemus scien-
tiam digerendi. ¶ Sed hoc non uidetur quia
cognitio causarum digestiarum puta rerum
substantiarum & apertium & aliarum cau-
sarum digerentium pertinet ad theoreticum:
scientia uero digerendi pertinet ad practicum: qua-
re non uidetur sequi scientia digerendi ad scien-
tiam causarum digestiarum: sicut non sequitur
necessaria practica ad theoretica. ¶ Ad hanc
questionem. Respondeo per expositionem lit-
tere repetendo eam. Quia a quibusdam causis con-
tingit facere scientes in illis si habemus iam
cognitionem salubrium / postquam Galenus alter-
rationem ad suam speciem / que est digestio
consequenter dat nobis generalem causam per
quam scimus facere digestionem / per suas causas.
Quia a quibusdam Canon. ille positus per plu-

ra uerba est talis. scilicet tunc contingit nos facere di-
gestionem huiusmodi a quibusdam causis. scilicet per quas-
dam causas: cum nos scimus ab illis huiusmodi. no-
bis notis extrahere causas digerentes per arti-
ficialem indicationem: & cum si iam ante ha-
bemus cognitionem illarum causarum secundum
se. Unde si bene consideras mentem Galei. In
isto can. operatio sunt duo. scilicet consequens quod est
conclusio: & antecedens quod est due propositio-
nes: ex quibus sequitur illa conclusio. Est autem
presequens. scilicet quod tunc est nobis possibile facere
digestionem huiusmodi per quasdam causas: ante-
cedens autem est si cum nos scimus ab illis ex-
trahere causas digerentes per artificialem indi-
cationem: & ante hanc iam habemus scientiam
causarum digerentium: & in hiis antecedente tan-
gitur duplex scientia quarum prima est extrahendi
causas digestivas ab ipsis huiusmodi: & ap-
proximandi eas per artificialem indicationem
que est per contrarium. Nam si huiusmodi sunt putri-
di: quia sunt grossi: uel uiscoli tunc ipsi indicant
nobis quod debent digeri per subtiliantia: & in-
cidentia: & talis scientia dicitur practica ratio-
nalis uel ingenium sanitatis. Secunda uero
scientia dicitur cognitio causarum digerentium
que debet precedere illam scientiam sicut theo-
rica precedit practica: quia cognitio cau-
sarum digerentium: theoretica dicitur. Est igitur
talis consequentia in isto can. quod quando nos per
theoricam habemus cognitionem causarum
digerentium: incidentium & subtiliantium: &
per practica scimus extrahere ab huiusmodi
causis digerentes & approximare eas illis
tunc est possibile nobis facere digestionem per
causas digerentes. Dico ergo quod Galeus in isto
§. ponit consequens cum dicit quia a quibus-
dam causis contingit facere. Post hoc ponit ante-
cedens cum dicit scientes in illis si habemus
iam cognitionem salubrium / & in hiis anteece-
denti primo tangit scientiam practica: cum
dicit. Scientes in illis: secundo tangit scientiam
theoricam: cum dicit si habemus iam. Et no-
ta quod loquendo de scientia theoretica / signanter
dicitur. Si habemus: quia theoretica precedit
practica: Et loquendo de practica dicit scien-
tes in illis: non dixit scientes illas: quia scire
causas digestivas in se consideratas est theori-
cum: & scire in causis est habere scientiam ex-
trahendi / & approximandi ipsas causas suo
obiecto. scilicet huiusmodi. ¶ Sed forte uidebitur ali-
cuiusmodi inter grecam & arabicam. translatum diuer-
sitas. ¶ Cui dicendum est quod ibi est diuersitas
in solo ordine uerborum: nam in arabica. ponitur
precedens & secundo post in greca uero eorum
sorsum licet uidetur ipsi scire translatum. Dicit enim

fic. Cum ergo extra hmoi & scimus ex quibus
est possibile ut sit digestio ad adipiscitur inde sci
entia causarum facientium sanitatem. Ex h
modo ponitur antecedens usq; adipiscimur
ibi uero cōsequens. Et in antecedenti/ponit
duplicem scientiam. scilicet practica cum dicit extra
hmoi/ & theoreticam cum dicit & scimus. Vn/
de si bene respiciamus illa. confirmat nostram lit
teram Et h sola est uera/ & subtilis expositio
mentis/ Gal. ¶ Ex qua patet. R. ad predi
ctam obiedionem. Negandum est enim q; Gal.
uelit q; ad scientiam causarum digerentium
secundum se consideratam/ sequatur scientia di
gerendi. Et h patet per expositionem/ q; feci
mus. ¶ Sed forte contra talem expositionem
opponetur aliquis. Nam uidetur q; ad cognitionē
causarum digerentium. sequatur scientia dige
rendi/ ut supra de causis conseruatiuis corpo
ris parum lapsi. Inquit enim Gal. Vtetur ue
ro & materiis causarum recte innatas uirtutes
eorum sciens/ ponit enim rectum usum causa
rum sequi ad cognitionem earum quare uide
tur expositio. eo. uera. ¶ Ad quod dicendum
est/ q; iste sermo Gal. Vtetur uero materiis cau
sarum recte innatas uirtutes eorum sciens. Nō
est canon completus in doctrina operationis/
sed debet ibi adiungi hmoi alia ps can. Similia
similibus offerens/ quando uult conseruare cor
poris crasim/ & h Gal. parum infra in eodem
cap. subiungit. Nam si bene consideramus/ in
doctrina operationis due propositiones ponū
tur. Maior & minor quarum maior ad prari/
cum minor uero ad theoreticum pertinet. Ver/
bi gratia humoribus grossis digerendis con
petunt succiliariua/ hum. slegmaticus est hum.
grossus/ cinamomum & crocus sunt succiliariua
igitur hu. slegmatico digerendo competit cin/
namomum & crocus/ maior. n. propositio su/
per illo can. generali pratico. fundatur omnis
cura per contrarium. Minor uero fundatur su
per scientia hu. & super scientia medicinarum
simplicium/ que ambe ad theoreticum pertinet.
q; aut doctrina operatiua habeatur ex dupli
ci propositione dicitur a philosopho de moti
bus progressiuis lib. 2. cap. 5. §. p. Inquit. n.
h aut ex duabus propositionibus conclusio sit
operatio urputa cum intellexerit quis quia ho
mini sit ambulandum ipse autem homo am
bulat confestim. ¶ Preterea querit/ nunquid
ad inuentionem causarum digerentium sit utē
dum ratione/ quia distinguitur tale secundum
uirtutem ab eo qd est tale secundum apparitio
nem/ & uidetur q; sic auctoritate Gale. in illo
§. Quereamus cause ad eam que adhuc sit/ ponit
enim q; in egritudine sientē utendum sit tali

ratione. fm quam inueniuntur egritudinis cau
se. ¶ Preterea ratione monstratur nam in alie
ratione membri/ que est cura utendū est ratio
ne qua distinguitur/ quod est tale &c. Quare
sistit oportet uti ea in alteratione que debetur
humori/ simile iudicium est in eligendo causa
alterantes membrum/ & causas alterantes hu.
sicut enim contingit decipi in alterando mem
brum si eligimus tale secundum apparitionē
similiter contingit decipi in alterando humi di
gimus q; d est alteras secundum apparitionem.
¶ Preterea frigida digerunt materiam cali
dam & frigidam/ materiam calidam sicut po
nit eo. in hoc. §. & Auic. 4. can. de cura. se pa
tidarum in generali. Inquit enim/ q; aqua fri
gida digerit eo. sed in electione primarū quā
litatum oportet uti ratione/ qua distinguit qd
est tale &c. ¶ Ad contrarium respon. qui
dem q; id quod/ secundum apparitionem di
stinguitur/ ab eo qd est secundum uirtutem. In
illis solis rebus habet locum/ que manentes
sub eadem specie simul habere possunt con
trarias qualitates unam actualiter/ & alteram
potentialiter/ sicut patet in aqua calida que si
mul est actualiter calida & potentialiter frigi
da/ & in pipere infrigidato super niuem/ qd si
mul est actualiter frigidum/ & potentialiter
calidum. Sed digerentia multum non sunt ha
iusmodi/ ergo nō est in eis utendū ratione qua
distinguitur &c. Minor autem probatur ex in
ductione considerantibus medicinas que dige
runt succiliando & incidendo & aperiendo.
Nam cinamomum & ameos & pipere longi
& huiusmodi non sunt receptiue illarum con
trariarum qualitarum. Sicut uideantur incitue
secundum actum/ & sunt ingrossatiue secundum
potentiam ipsi remanentibus sub suis specie
bus. Similiter dico in aere q; est medicina in
citua/ non est possibile illas duas qualitates in
eo/ similiter in semine apii & fen. que sunt me
dicine aperitiue nō est possibile illas duas qua
litates inesse modo predicto. ¶ Ad istam que
stionem dicendum est/ q; medicinarum digē
tium quedā operantur digestionē per primas
uirtutes que sunt ca. & frigidū/ & quedā per se
cundas sive per tertias/ quales sunt uirtutes inci
situe/ & succiliatiue &c. & quedā per for
mam/ specificeam sicut dicitur in illo cap. infra
De hinc ponit enim q; medicamina dister
rica digerunt. Ergo in medicinis que digerit
hu. per primas qualitates utendum est ratione
qua distinguitur &c. sicut patet in exemplis
que posuimus de aqua & pipere. In medicis
nis uero que per secundas qualitates & in eis
quedigerunt per formam specificeam credo
non habent

Sit ne ad
ea inueniē
da/ q; moti
bum deco/
quēdi uim
habent/ ipsa
rōe utendū.

non habere locum dictam considerationem: ipsis manentibus sub eadem specie. Vel si habet locum: occultum est mihi ad presens.

¶ Ad rationem primam. Respondeo quod quid Gal. dicit quod in distasia fieri oportet ut ipsa eadem ratione &c. si debet intelligi in distasia fieri ratione partis facit que est in ea: dictum est enim supra quod distasia fieri componitur ex facta & futura fieri.

¶ Ad 2. autem dico quod dicitur quod idem est iudicium de alteratione membrorum & huius est uerum quando huius & membrum debent alterari secundum eandem qualitatem puta quod sicut membrum debet calefieri sic debeant calefieri hum. uel sicut membrum debet infrigidari sic & hum.

¶ Ad tertium argumētum patet solutio per distinctionem primam.

¶ Preterea co. ponit duo de quibus dubitatur quorum primum est de effectu medicinarum digerentium. Secundum est de diuisione causarum digerentium. Dicit enim de primo quod cause digerentes prohibent hum. a putredine & quando prohibent a putredine prohibent a generatione se. ex si ergo uidetur quod postquam materia est digesta nullo modo fiat ab ea feb. ¶ Sed de si dubitatur. san materia postquam digesta est: moueatur ad faciendum paroxysmum. Et uidetur quod non primo autoritate Gal. supra in definitione digestionis: que dicit. Digestio est alteratio faciens cessare putredinem manente substantia. Ex si enim textu habemus quod si digestio facit cessare pu. ab hu. facit etiam cessare paroxysmum.

¶ Preterea co. supra presenti. §. Dicit huius sermonem. Vult quia quando apud nos est scientia causarum digerentium unde cum quod chimorum & prohibemus putredinem non generatur ab eo. se. habemus ergo ex hac auctoritate quod a materia digesta remota est putredo & quod ipsa non facit feb. ¶ Preterea ratione: nihil quod perfecte obedit uirtuti expulsiue uel nutritiue est pu. Sed materia digesta perfecte obedit uirtuti expulsiue uel nutritiue ergo materia perfecte digesta non putrescit maior probatur: quia nihil putrescit: quod est sub regimine nature: ut dicitur a Gale. 1. 1. terap. ca. 8. §. Que igitur est natura putr. & ab eodem in secundo de fe. ca. finali. §. Que descendit ex aliqua. p. Minor uero probatur quia uirtus digestiua ordinatur ad duplicem uirtutem. scilicet nutritiuam & expulsiuam: ergo si perfecte operata est uirtus digestiua in materiam aliquam illa materia perfecte obedit uel uirtuti nutritiue uel expulsiue.

¶ Preterea digestio non debet nisi ea causa antecedenti. Sed si antecedens (nisi permuetur ad coniunctam) non potest facere feb. nec potest dici quod digestio

permuet causam ante cedentem ad coniunctam quia tunc augmentaret malitiam cause: quod est falsum: ergo materia digesta non facit feb.

¶ Preterea a pu. sumuntur tres indicationes. scilicet exiccatio refrigeratio & semper putredinem digestio ut habetur. 1. 1. terap. ca. 7. §. Secundum putredinem. Ex quo patet quod digestio non debetur nisi materie semper putride. si autem se. non facit: nisi compleatur per digestionem autem non completur sed potius minuitur: ergo materia existens digesta non potest facere feb.

¶ Preterea: Auctoris lib. 3. colligit ca. de fe. col. dicit quod nullus hu. potest digeri: nisi qui postquam digestus est: possit membrum nutrire: hu. uero qui talis est quod membrum potest nutrire: non facit paroxysmum: ergo nullus hu. digestus facit paroxysmum.

¶ Preterea si materia digesta faceret feb. quanto magis esset digesta tanto magis faceret paroxysmum minus molestum: quia magis est obediens nature & minus rebellis. Nunc autem ita est quod in augmento sunt fortes paroxysmi & si statu fortissimi: ergo materia que est digesta non est illa que facit feb. quoniam faceret paroxysmum minus molestum in augmento & statu: cum materia sit digesta.

¶ Preterea digestio fit simpliciter a caliditate naturali: & pu. fit simpliciter a calore preter naturam: sicut habetur a Gal. in com. illius affo. Circa generationem sanie. Ergo digestio & pu. non possunt simul esse in eodem: quia sunt contrarietates eo quod a contrariis sunt causae.

¶ In oppositum arguitur auctoritate & ratione: Auctoritate primo Gal. in pmo. de fe. cap. 5. dicit enim hunc sermonem. Manente enim adhuc uirtute digestiua nascentur qui putrescent iterum hu. in talem alterationem deuenit. In hac ergo auctoritate Gal. manifeste uult quod hu. putr. ad digestionem deueniat: nam per talem alterationem: digestionem intendit.

¶ Preterea idem in primo decreti cap. 8. dicit huius sermonem. Hoc est ergo illud quod ante diximus: quia accidit in febr. res similis: que accidit in apostematibus que maturantur: sicut enim apostematibus in dispositione generationis sanie sunt febres & dolor magis: quod esse possit in eis: similiter est in fe. in dispositione digestionis chimii facientis eam: & secundum hanc simulationem accidit huic illud: quod accidit ei de resolutione se. ad eum: & illud ideo quoniam sua persuitas que remansit post crisi diminutam que aduenit ei propter quod calefactum est & ebulluit in hora digestionis sue generauit ei febrem que aduenit ei ante crisi.

Ex hac autem auctoritate manifeste patet quod materia digesta in isto infirmo fecit febrem

¶ Preterea Ga. Ico. illius affo. circa generatio-
nem saniei dicit huc sermonem. Dolor quidē
fit in generatione saniei tensa quidē simul &
calesfacta preter quod naturam fleminatē in
particulā se, aut seque calesfacto principio & h
ambo cōtingunt fm ebullitionē san. Cum aut
finaliter exarsus fuerit reliquie eius pion. i.
pus fuit/quēadmodum in exarsis lignis cinis
Ex hac auctoritate. n. māsse colligē q ex ma-
teria putrida dum digeritur/sit se. dicit enim
qd dolor & se. contingunt fm ebullitionē/san-
nam dum sanguis ebullit generalē sanies que
est digestio & sic fit. se. fortis ergo materia dū
digerit facit. se. ¶ Preterea Auic. 4. can. sen. 4.
p. ca. 8. de cura. se. pu. in gñali dicit hunc sermo-
nē & an sedimē laudabile. ē aliquid nec hūior fa-
ciens egritudinem qui iam digestus est. Ex hac
enim auctoritate maxime collē q materia di-
gesta facit se. dicit. n. q hu. digestus facit egrit-
tudinem. ¶ Preterea patet rōne multiplici.
Quarū prima talis est/quia in statu. se. est ma-
teria perfecte digesta & cōfirmata sicut dicit
pmo de crisi ca. 18. §. Oportet ergo. & tñ facit
fortissimā febriē. ¶ Preterea Gal. in co. illius
aff. Quibuscūq; egritudinibus incipiētibz diē
q in perfecta crisi natura primo digerit mate-
riam/secūdo diuidit/tercio expellit sed tēpore
diuisionis sit. se. forcior (ut dicitur in co. illi
u affo. Quibuscūq; si) q in alio tēpore ergo
post perfectam digestionem materia facit se.
¶ Preterea digestio que adequatur uirtuti
expulsiue nihil aliud operatur nisi habilita-
tem ad expellendum hu. pu. subiliūdo incidē-
do & inspissando & uias aperiendo sicut patet
ex. co. illius aff. Vbi quis uult purgare/ talis aut
opatio nec phibet hu. putrescibile. uenire ad
actū pu. Nam talis hu. tantā habet aptitudinē
ad pu. q de necessitate putrescitur/ quia corrigi
non pōt ut ueniat ad benignum neq; manere
in eodem statu/ igitur nisi expulsio preueniat
putrescētiam necessario putrescet/ aut in aliqd
aliud puta in humorem lapideum permuta-
bitur/ uel aliqd tale. ¶ Preterea illa dispositio
materiei/ facientis paroxysmū p cuius presentia
& absentia uariatur paroxysmus pōt esse simul
cū materia faciente paroxysmū/ sed p absentia
& presentia digestionis materiei facientis se.
uariat paroxysmus/ ergo digestio materiei pōt
esse simul cum materia paroxysmi. Ma. uē esse
manifesta qā cā est simul cū suo effectū. Minor
declaratur. I. per presentia & absentia diges-
tionis uariatur paroxysmus nā in pncipio ma-
teria nō exēte digesta sunt paroxysmi breues
& debiles. In augmenso aut in quo materia
est aliquatū digesta sūt poxysmi lōgiores & for-

tiores In statu uero in quo materia est perfer-
te digesta sūt fortissi. & lōgissimū habet. p de
eris. ca. 3. & ca. 18. & i co. illius aff. Paroxysma
& cōsistentia. ¶ Preterea quādo in plenā
egreditur spūm perfecte digestum/ tunc illud
exiuit de apostemate/ & quādo erat in eo tunc
putrescebantia erat cā apostematis & se. actua-
lis/ ergo materia digesta facit se. ¶ Preterea
Co. p. de. se. ca. 5. dicit q triplex est putredo q
dani enim est putredo uiuente natura/ & que
dani uicta natura/ & 3. est ex hiis duabus com-
mixta/ sed illa putredo que uiuente natura
est digesta/ aliter enim natura non uinceret cā
ergo materia simul est digesta/ & putrescens.
¶ Preterea arguitur a se. interpollatis. Nam
in paroxismo se. interpollate fit curatio p sudorē
uel per euacuationē aliam/ & manifestū est q
ista materia est digesta/ quoniā expellitur for-
na expulsiōne & sit putrida quoniā fecit se.
& hoc uult expresse. Auic. 4. can. sen. prima de
causis putredinis. Inquit enim uerum resor-
lutio mēti cum sudore ē quoniā caliditas pu-
trescens uel putrida resoluūt humiditatem/ & ita
net cinerem/ cum ergo sit illa hu. nō obfusa
in uenis sit facilis expulsio eius per sudorem i
poris/ ergo mā digesta sūt putrescens. ¶ Pre-
terea eidem debet digestio & expulsio cuius
batio est/ quia omne bonam euacuationē pie-
cedit digestio/ sed materia facit se. expellit qd
patet quia multotiens p euacuationem natura-
lem uel artificialem cessat se. ergo materie fa-
cienti debet digestio. ¶ Ad hanc aut qnōnem
plenarie declarandā ppter sui prolixitatem &
obscuritatem dispositū facere unum tractatum
qui propter sui magnitudinem nō esset appo-
nēdus in glossis ¶ Preterea co. ponit diuina-
nem causarum trimēbrem dicens q alie sunt ci-
bi & potus/ alie sunt medicine/ & alie sunt ex-
ercitium/ & exponendo dicit q cibi digerētes
sunt illi/ ex qbus generalē diuina laudabilē quo-
rum quantitas sit equalis. ¶ Contra qd oppo-
nitur/ quoniā quibus sub ratione cibi non est
causa digestiua/ quoniā oē qd digerit alterat
cibus aut non alterat sed addit in sūm nostri
corporis/ sicut dicit pmo de simplicibus me-
dici. ca. p. & p. ca. sen. 2. de eo qd comedit & bi-
bit. ¶ Preterea ad h facit qd dicit Gal. in co-
re. acutorum sup illo. §. Prysana ordeat/ Di-
cit enim q pēsana est eibus & medicina & me-
dicina qd ē triplex. I. digerēdo euacuādo & disti-
gidādo. ¶ Ad qd dicendū q cibus non est cā
digerens in media sed mediata. se. confor-
do uirtutē/ ut dicit. 1. r. terap. ca. 10. §. Tētiā
dum. Inquit enim q oportet uirtutem cōfor-
tare/ ut digerat/ uirtutem aut non cōfor-
nat cibus

An 1. co.
nisi in
bi co. 10.

nisi cibis & potus. ¶ Aut. dic q. auc. h. intellexit cibos medicinales / non cibos absolute / qui ratione sue qualitatis opponuntur materie morbi / sicut pituita. ¶ Quod si obicitur / q. co. dicit q. ex talibus cibis generat chymus laudabilis & ut loqui de cibis paria. ¶ Rideo q. per chymum laudabilem non intelligit chymum temperatum / Sed chymum habentem qualitatem contrariam materie morbi. ¶ Preterea ipse ponit q. pipet albi zinz. & macto piper sunt medicine digerentes in se. pu. Sed iste medicus multe caliditatis / que non competunt in se. augeret enim putredinem & se. ut dicitur. 1. 1. terap. ca. 10. §. Sed quia horum. Inge enim q. nos debemus eligere aperientia q. pot aperire sine calefaciendo. piper aut & zinz. non sunt huiusmodi. ¶ Ad q. dicendum q. verbum co. debet intelligi de digerentibus materia grossam & viscosam / unde si ex tali materia fiat se. talia digerentia conveniunt. Et iterum non debet dari sola. sed mixta cum suis contrariis sicut aqua ordi mixta cum pipere datur in emittit / natuta enim dividit virtutem piperis ab aqua ordi & utitur ea contra materiam / & aqua ordi contra se. sicut. di. 4. can. de cura. se. compositam. ¶ Preterea dicitur hu. calid. digerit / infrigidando / q. non ut quia digestio est opus nature & frigidum non ingreditur opus nature sicut dicit Gal. 6. de aci. & morbo / ergo frigidum non digerit / & quia frigidum inspissat & inspissatio est incuratio. ¶ Ad q. dicendum q. frigida digerunt materiam calidam & subtilem suam ingneitatem extinguendo & sua subtilitatem inspissando. Nam propter multam ingneitatem & multam subtilitatem materia fit inobediens virtuti expulsive. Nec obstat q. opponitur per id q. obicitur / q. frigidum non intrat opus nature / quoniam h. debet intelligi ex parte membri vel spiritus cum quibus natura operatur. Non aut debet intelligi de obiecto. circa q. natura operatur. Et iterum cum h. debet intelligi de frigidis / que infrigidant temperantem. ¶ Preterea dicit q. intentio indigetudo est ut preparatur huat natura vincat eum & dominetur super ipsum. ¶ Sed propter nullus hu. putredinis / cui dominatur natura / ergo nullus hu. putridus est digestus / quare si non est digestus non potest naturaliter expelli / q. est falsum. ¶ Ad hanc quoniam dico q. duplex est digestio. hu. una que est adequatio hu. ipsi virtuti nutritive / q. d. reductio ad benignum / ut dicitur. 1. 1. terap. ca. 10. §. Difficilis. Est autem talia digestio / que dicitur adequatio virtuti expulsive de qua loquitur hipp. in illo ass. Digesta. medicari. ¶ Eucuatones vero. Co. circa. present. §. ponit mul-

ta utilia / q. rarissime contingere consuevit. Tunc oportet illa ordinare ad faciliorem apprehensionem. Dico igitur q. ipse primo notificat nobis evacuationem / que fit ante inceptionem se. Sed cundo notificat nobis evacuationem / que fit post inceptionem se. De prima notificatione / duo nobis notat in quorum primo reddit causam generalem p. quam debet fieri evacuatio in se. pu. trida & per se. sequens in omni morbo. pu. Sed cundo assignat differentiam inter evacuationem que fit per fiborotomiam / & suam vicariam. scilicet positionem ventosarum ex una parte & reliquas evacuationes que sunt p. cristere / per provocam urinae / & per evacuationem excute / & per medicinam solutivam ex altera. De secunda vero notificatione evacuationis que fit prius in ceptione se. aut h. notificat nobis in quibus causis / & qualiter debeamus evacuare ante digestionem materie / & in quibus non / & rationem adducit ad probationem differentiarum / tu autem per te ipsum collige / sententiam ex co. ¶ Dn bitas. p. circa verbum co. Inquit chymus non putredinem prohibetur eius respiratio. Et ad h. concordat Gal. 1. 1. terap. ca. 10. §. Mutatum igitur est. Et ca. 8. §. Que quidem igitur est natura. ¶ Contra videtur enim patet fieri preter prohibitam respirationem ex solo contactu Alterius hu. putredinis dicitur primo de se. ca. 4. §. Quo circa. Et secundo eiusdem ca. §. Que descendit & §. Est h. talis dispositio. Et. 4. can. ca. de se. pu. in generali. §. Aut propter dispositiones extinguitur. ¶ Ad hanc questionem dicendum q. causa putredinis duplex est. scilicet preparans & perficiens / preparans quidem est mala dispositio hu. faciens ipsum aptum ad putredinem mala dispositio procedit autem malitia cibi / aut malitia artis eius / aut amalitia hote assumptionis eius / aut a malitia ordinis. Causa vero perficiens est duplex. scilicet phibitio respirationis & contactus siue permixtio rei putredinis vel extrinsece / intrinsece puta quando hu. putridus miscetur cum non putrido & putrefacit ipsum sicut dicitur in predid. auth. Galib. de febribus. Extrinsece vero / quando aetate / ingreditur anhelitus / & putrefacit hu. sicut contingit in se. pesti. & cui q. frequentius ducit putredinem est phibitio respirationis ut dicitur. 4. can. ca. preallegato §. Et plurimum causatur. Cum. ergo dicit Haly. & Gale. q. hu. putrefacit nisi prohibeatur respiratione intelligant ut plurimum / & non ut semper et intelligunt de causa putredinis perficiente / & non de preparante. ¶ Et non phibetur eius respiratio donec multiplicatur & non tollatur cum virtus & cessat a tegimine eius. ¶ Sed contra causas namque prohibentes respirationem

sunt due principales, s. densatio corporis a cau-
sis insigridantibus exterioribus / & oppilatio
que oppilatio fit tripliciter. s. a multitudine
grossicie & a viscositate ut dicitur. 11. terapē.
cap. 5. Qualiter aut. Igitur respiratio phibet
aliter q̄ a multitudine. ¶ Ad quod dicendū
est q̄ ac. non dixit absolute q̄ non phibeatur
respiratio nisi a multitudine. Sed addit ad h̄
& non tollerat eū virtus / & cessat a regimine
eius: In quibus possunt intelligi grossities &
viscositas. ¶ Preterea dicit q̄ q̄ natura cessat
a regimine hu. putrefit hu. ¶ S3 q̄ corpora in
aīara non reguntur a natura / nec tñ putrefcunt
necessario s̄mo plurima eorū sunt difficile pu-
trescibilia. Sicut genera lapidum & metallorū.
¶ Ad quod dicendum / q̄ corpora aiata dupli-
cem habent naturam regentem unam princi-
palem: que dicitur virtus aīalis: & aliam infra-
lem: que dicitur calor innatus / Corpora vero
inanimata non habent nisi calorem innatum /
quo cōseruātur sub specie mixtionis / & hoc in-
nuit Gal. 11. terapē. cap. 8. §. Que igitur. Si
ergo inaiata a regimine talis calorīs dimittit
putrescunt. ¶ Preterea quale est istud regimē
nature / quod defendit corpora animata a pu-
tredine. ¶ Ad quod dicendum / q̄ tale regimē
est respiratio q̄ fit per anhelitū & per pulsū
ut dicitur. 11. terapē. cap. 4. §. Ostensum aut.
¶ Preterea dicit Co. q̄ q̄ addantur oēs hu.
tunc cura sit per slobotomiam / vel uentosas.
Qñ uero addit solum uenit tunc cura est per
medicinas. ¶ Sed 3. Ponamus q̄ abūdet solū
sanguis: tunc cura non debetur per medicinas
cum sanguis non debeat p̄ medicinā euacuari.
Vt dicitur ista. cap. Debinc. ¶ Ad quod dicen-
dum est: q̄ q̄ abūdat sanguis / necessario abun-
dant alii humores / scilicet habent auc. cum san-
guine. Et in hoc ut Gal. consentire / ut refert
Aui. 4. can. de se. sanguis. §. Et ut Ga. Vtrum
aut h̄ sit ueg. uel nō / dimittatur ad pñs. Aui.
tñ ponit istam regulam de conuenientia slob-
otomie planiorem. Dicit enim. 4. can. sen. p̄-
ma de cura se. putr. in generali hunc sermonē
Si illud quod uincit fuerit sanguis. Aut fuerit
cū hu. que uincit sanguis / tunc slobotomia est
conueniens. ¶ Preterea dicit co. q̄ q̄ tu coge-
ris euacuare i principio egritudinis si fiat cum
slobotomia: pōt fieri foris. ¶ Cuius 3iū dīc
Ga. in eo. illius affo. Inchoatibus morbis / dicit
enim fortis medicina: est slobotomia & farma-
tia: & loquitur de medicina que fit in principio.
¶ Ad hoc dicendum / q̄ farmatia licet dicea-
tur fortis per comparisonem ad alias euacu-
tiones: tamen non est fortis per comparatio-
nem ad slobotomiam / quoniam illa euacuat

omnes hu. & subito / farmatia uero non omnes
neq̄ ita subito / & facile / quando sunt in dige-
sti. ¶ Preterea ipse dicit in fine co. q̄ quando
hu. est digestus debet euacuari cum fortibus
medicinis: quādo uero hu. est crudus cum debi-
libus. ¶ Sed contra quādo hu. est digestus ma-
gis est obediens uirtuti expulsiue q̄ quando est
crudus: igitur fortioribus idiget medicinis: cu-
tus q̄ digestus. ¶ Ad quod dicendum q̄ si hu.
erudus debetur & possit totaliter euacuari
fine euacuatione bonorum hu. & sine nocu-
mento membrorum / sine dubio competet
ei fortior medicina q̄ hu. digestus si fieri o-
poteat: ideo oportet dā medicinam que mino-
ret plethoriam & sic euacuatur hu. qui est ei
morbi. ¶ Euacuationes uero per slobotomiam
& cristere sint species euacuationis uel cause.
Et uidetur q̄ sint cause per modum loquendi
Gal. dicens euacuationem fieri p̄ slobotomiam
& c. & per co. h̄ idem affirmantem: ¶ Ad con-
trarium uidetur quoniam euacuatio potest pre-
dicari de slobotomia: ut dicitur p̄mo can. sen.
4. ca. 20. effectus aut de causa non predicatur
sunt ergo species. ¶ Preterea euacuatio motus
est: & oīs monstratur hitur in speciem p̄ mobilet
q̄ cū mobilis p̄ slobotomiam sit multitudine q̄ pa-
ret p̄ diffinitionem slobotomie: tunc ergo slob-
otomia est species euacuationis. ¶ Ad quod
dicendum est q̄ slobotomia potest duplici con-
siderari: uno quidem modo inquitum ipsa sit
incisio uene: & h̄ modo est causa euacuationis
Alio uero modo in quantum ipsa refert ad id
q̄ euacuat q̄ est mobile & h̄ modo est spe-
cies euacuationis. Et etiā potest dici species
euacuationis: inquitum refertur ad locum per
quem fit euacuatio. Nam diuersitas fm̄ locum
q̄ ad medicū facit diuersitatē euacuationis
fm̄ speciem. Et quod dico de slobotomia: di-
co de reliquis euacuationibus: quas ponit. ¶ Cly-
steribz per dyssere debes intelligere euacua-
tionem omnem intestinale: siue fiat per farma-
tiam sumptam per os: siue per anum missam
Et ex h̄ possumus intelligere: per contrarium
euacuationem uomitum: que est opposita in-
testinali: licet euacuatio per uomitum non sit
regularis: in cura. se. acutatum ut dicitur. 11. te-
rapē. ca. 9. §. Ex purgare. amplius uero p̄ pñs.
Hic est notādū q̄ triplex est motus humorū.
Pure euacuatus pure deriuatur: mixtus ex
utrisq̄. Pure gdem euacuatus dī: q̄no materia
accipit de loco ubi est aggregata: & ex corpo-
re educitur: sicut apostema: quando resoluatur
uel inciditur. Motus uero pure deriuarius est:
quando materia edueitur de loco ad locum
preter q̄

Potius &
slobotomi-
e: utrum ua-
lidior.

Crusti & in
cocti humo-
rum ut utri-
usq̄ potius
de
Sicut nepe-
cies oīs /
nisi sloboto-
mia & q̄
sicut.

preter q̄ de corpore educatur: sic ligatura extre/
morū in dolore capitis. Mixtus uero ex utriusq̄
est: sicut fibrotomia siphene in spū sanguin/
is. Nam in eo sic educio materie ex corpore
& transpositio de loco ad locum. ¶ Et est h̄
not. q̄ radia qua sumitur indicatio derivatio/
nis est aggregatio membri nobilioris / aut eq̄
nobilis: preter dispositionem materie: que mi/
nus ledit dispersa / q̄ aggregata. ¶ Et deriva/
tionem ad alia. Hic per derivationem intelli/
git ad loca propinqua materie motionē: & p̄
detractionem. Motionem materie ad loca re/
mota: q̄n oportet fieri derivationē ad loca pro/
pinqua: uel remota. ut d̄ p̄ can. sen. p̄ma ca. 4.

¶ Huiusmodi. n. generis sunt &c. In hoc. §.
differt trāslatio greca ab arabica. Nam in gre/
ca uidetur poni q̄nq̄ conditiones. s. species me/
dicamentis euacuatui: Tempus euacuandi. qua/
ritas & qualitas & modus usus. Translatio ue/
ro arabica omittit considerationem: qualitatis.
Tenenda est ergo translatio greca: quia im/
itior. ¶ Materias. i. species materie: quibus
fit euacuatio. Sicut cassia Reubarbarum / Aga/
ricus & his similia. ¶ Quibus in tpe. Hic pos/
sumus intelligere triplex tempus. s. tempus anni &
tempus egritudinis / & tempus paroxysmi. De
tempore quidem anni dicitur. 1. r. terap. cap. 9.
¶ Moderate uero. De tpe morbi d̄ ab Hyp.
in illo aff. Digesta medicari: & in illo. Inchoa/
tibus. morbis. De tpe paroxysmi d̄. 4. canone
de cura se. putridag. in generali. ¶ Et quanti/
tate. Per quantitatem possumus intelligere q̄nita/
tem uirtutis medicine: & q̄ntitatem tpi: & pō/
deris. Sicut dicitur p̄. can. sen. 4. cap. p̄. ¶ Et
secunda est. &c. ¶ Qualitate medicine q̄dem
eligenda est duplex qualitas prima & secunda.
Prima quidem qualitas d̄ caliditas / frigiditas
Vnde debemus eligere: q̄n possibile est: q̄ non
sit cali. & sic. q̄n ille augent putredinē & feb.
Vt d̄. 1. r. terap. ca. ¶ Est aut. Non phibetur
tū ex toto: quin aliqui possimus uti cali. & sic.
solitiui: q̄n plus potest eorum euacuatio: q̄ no/
teat eorum ebullitio. Vt d̄ in eo. illius affo. In
acutis passionibus. Qualitas uero secunda: que
in medicina attenditur: est q̄ participet aliqua
stiptica uirtute sicut aloē & rru. que ppter suā
stipticitatem sunt incoleme: & non partici/
pet foris acumine. sicut eufor. & coloquint. p/
pter q̄ dicitur med. laboriose. ¶ Et modo
usus. Per modū usus intelligit fm co. dedina/
tionem materie. Q̄n si uidemus hu. dedinare
ad uentrem in parte superiori: purgamus p uo/
minū: & si ad intestina: purgamus p fecesum.
¶ Sed aliq̄s forte opponet de numero istarū
conditionū: quia uidetur diminutus. Nam p̄

can. sen. 4. cap. 3. Ponuntur. 10. conditiones Ga p̄cepte
attende in euacuatione. ¶ Ad quod dicen/
dam est: q̄ ibi Auic. ponit conditiones: que su/
uacuationē faciunt. Hic uero
ponit Gal. conditiones: que sumuntur a parte
materie euacuantis.

Secundum eundem ve Tex. 4. 94
Pro modum 2 in alijs tribus di/
scrasia. ¶ Unum cōmune habētes Tex. 2. 95
preceptam efficientem vnamquāq̄
earum causarum oportet abscinde/
re prius: deinde sic venire ad eam
discrasiam que facta est ab illa egrit/
tudine salubritum causare: inuētio/
nem facturū.

Postq̄. §. posuit cau Lectio. 17
sas curatiuas discrasie calide / Ponit cau/
sas curatiuas aliarum trium discrasiarū sub bre/
uiloquio. Prima usq̄. Vñ cōmune &c. ibi ue/
ro: (quia discrasie fierent aliq̄n delinquebant di/
scrasiam factam) Ponit ordinationē: que debe/
tur discrasie fieri & scire. ¶ Sūt igitur in p̄n/
ti lectione partes due. ¶ Dicit ḡ sic de prima
q̄ quādam modum discrasia calida: que est cū hu.
uitio curat per digestionem & euacuationem /
considerando causas digestionis & euacuationis
& suas conditiones. Similiter curentur relique
tres discrasie simplices per eandem causā cura/
tiuas. ¶ De secunda dicit q̄ in cura omnis
discrasie fieris: que relinquit discrasiam factā
oportet hoc generale p̄m obseruare. s. q̄ pri/
mo reducatur causā faciens discrasiam. Secūdo
remouatur discrasia facta ab illa cā. ¶ Secun/
dum eundem uero: &c. Hic queritur nunquid
in alijs tribus discrasijs sit hu. pu. quēadmodū
in discrasia calida. Et uidetur q̄ sic. Quia Gal.
dicit q̄ fm eundem modum debemus curare
al. tres discrasias fm quē curamus calid. ¶ Pre/
terea contingit inueniri egritudinem frigidā
eum putredine / sicut est se. flegmatica: & apo/
stema flegmaticū. Similiter possumus dicere
& de hum. & de sicca discrasia. Q̄n possunt
fieri: & ab humido: & a sicco: & fm totū cor/
pus: & fm aliquam partem. ¶ Ad p̄tium aut̄ uf/
id: quod dicit Auic. p̄. can. sen. 2. cap. de aposte/
matibus. Et. 3. cap. de Carabito. Inquit. n.
q̄ oīs morbus putre. est cal. Et hic concordat
Gale. de acut. & morbo de causis morbi cal.
Et Ioānicius in eadem ca. Ponunt enim am/
bo isti authores q̄ putre. sit causa morbi cal.

Lectio. 17

Introduct.

Partitio.

Sensu.

Tex. 4. 94

Tex. 4. 95

Interp. lfe.

Tex. 4. 96

Sic in so

lo calide in

tamento

pute

Ad qd dicendum q nō credo istas. 3. discra-
fias habere materias putri. Nam ex pu. fm se
non fit nisi morbus cal. dominante putre dine.

Ad prim aut argm in prium factū dico / q
qn Ga. dixit eundē esse modum in aliis tribus
discrafiis ipse non intellexit identitatem spe-
cialē / sed generalem. Est autem identitas ge-
neralis in hoc / quādamodum discrasia cal. hēt
causas curatiuas. i. digestionem & euacuatio-
nem. Eodem modo & reliqua. 3. discra /
fie curantur per eandem causam. Specialis autē
identitas effert. si iste. 3. discrasie haberent pro-
pria causa putredinem est / quāmodū & calid.
Et hanc solutionē mōstrauit Gal. qn dixit. vñ
habentes cōe prim.

Ad 2. dico / q morbus
dicitur calid. duobus modis. Vno quidem mo-
do / qn materia eius est calida essentialiter. Vt
cho. & sanguis / cū sunt cā eius. Alio uero mo-
do / qn materia est calida. Puta ratione putre-
dinis.

Efficiens tamen unamquāq. Ex hoc
uero uidetur Gal. ponere q huius cā efficiens
morbi. Cui uidetur prius. Autē p. can. sen. pri-
ma cap. 2. Dicit enim q humor est cā materia
lis morbi. Nec est possibile causam materiale
& efficientē coincidere in idem / fm speciem.

Sicut dicit Phil. 2. phis. Ad quod dicendū
q dupliciter consideratur ha. Vno modo ut est
pars membri / & hoc modo est causa materia-
lis morbi & sanitatis. Sunt enim tres cause ma-
teriales sanitatis & egritudinis. i. remota: Ve-

lemēta / Proxima: ut membra & spiritus. Et
media: ut humores. Alio uero modo conside-
ratur ha. in qm est extra substantiam mem-
bri. Sicut ha. aut est in uenis. aut in stomacho
Aut in epate / aut in aliis partibus corporis.

Et tūc talis ha. (quādo est bonus) est causa & efficiēs
sanitatis. Et qn est malus / est causa efficiēs egrī-
tudinis.

Cām absterdere: &c. Sed cōtra
uidetur enim / q simul debeat auferri causa &
discrasia. Vt dicit. 4. terap. ca. p. §. Vnde si unū

Preterea uidet q prius oporteat reduci di-
scrasia / q cām. ut. 1. terap. ca. p. §. Verū primū
inquit. n. Qnq calor adeo fortis existit q / Ti-
memus egrum peritū / nisi refrigerantia calo-
rem succurrant. Vnde tūc tps festinandum est
in dādis refrigeratiuis / deinde que causam ex-
cludant: &c.

Ad euidentiā pūis qstionis
oportet distinguere de prioritāte. Est. n. prio-
ritas nature / & prioritās tps. Sicut. ar. 1. post
presentis.

Item oportet distinguere discra-
fiam in factam & sentem. Dico q q discra-
fia sēs & sua causa simul remouentē tēpore. De
facta uero fecus. Qm discrasia sēs tempore remo-
uetur post remotionē cause. Hec uero / qm nō
fit. Qd enim factum est / ulterius fieri non pōt

non necessario / cā remota / remouetur. Aut
dic q duplex ē ordo in remotione cause & di-
scrasie. Vnus qdem naturalis & regularis. Alius
uero accidentalis & irregularis. Dico q cā sem-
per debet auferri naturaliter & regulariter. Ac-
cidentaliter & irregulariter interdum debet
prius tentari remoueri discrasia / q eius causa.

Sed aliq forte p hoc obiiciet / quia dicit
Gal. 10. terap. q. pōssibile est remoueri. Discra-
fia / se. remanēte. ergo distinctio nulla.

Di-
cendum q discrasiam ex toto nō possumus re-
mouere. Sed eam mitigamus & causam alte-
ramus.

Obiitio.
Dilectio.

Secundūz vero compo-
sitas discrasias ex simplicibus cō-

positio ostendit salubria pcepta
& hic habentibus nobis medicamē
proportionale magnitudini discra-
sie ad illam conueniens inuenire.

Velut si ita accedat. Si decem q
dem numeris fm calidius excedit
aliquid ab eo quod fm naturam se-
ptem uero fm siccius esse: oportet

salubrem causam in talibus dispo-
sitionibus frigidiorē quidem decē
numeris / septem uero humidiorē.

Si igitur ipsi parti patienti ad-
duces huiusmodi medicamentum in-
tantū frigidius sit & humidius: in qn-
tum partis patientis manifestatio
pceptit.

Lectione.
Tema.
Paritio.

In parte precedenti de-
terminauit Auth. de causis curatiuis / que
debent simplici discrasie fieri. Nunc aut deter-
minat de causis curatiuis / q debentur discrasie
compositae facte & sentis / facte principalis
& sentis / secundario. Et diuiditur hoc pars in
duas / in quas prima ponit can. curatiuis / In. 2.
ponit exemplum. Duet prima usq; / Velut.

Dicit ergo sic de prima pre q compositio
causae curatiuarum ostenditur nobis p discra-
fias compositas ex simplicibus. Dico nobis ha-
bentibus in hoc loco can. salubrem. si conuenit
medicamen pportionale & conueniens magni-
tudinē discrasie. Et hoc dicit de prima parte.

De. 2. uero. dicit. Ponamus q q si aliquod
corpus distemperatum ad caliditatem. i. x. nume-
ris / & ad siccitatem. i. 7. tali corpori sic distem-
perato oportet approximate eam curatiua di-
stemperatam ad frigiditatem in x. numeris / &
ad humiditatem

Lectione.
Tema.
Paritio.

Lectione.
Tema.
Paritio.

Lectione.
Tema.
Paritio.

Lectione.
Tema.
Paritio.

Lectione.
Tema.
Paritio.

Tex. 495.
An morbu
humor fa-
ciat.

An efficiēs
cā morbo
prius exci-
deanda.

ad humiditatem in. 7. quia talis medicina tan-
to est frigidior & humidior tpat. qto corpus
erat calidus & sicc. tpat. Et hoc est qd dicit
de parte. 2. ¶ In hoc cap. 3. tanguntur. s. duo
cas. indicantes qritatem causae curatiuae &
unum exemplum. Canon qdem primus est gene-
ralissimus indicans quantitatē discretiua cau-
sae. Et est talis q per compositas discretas
ostendit nobis composita inuentio causā
curatiuarum. ¶ Secundus uero cas. est genera-
lis indicans quantitatem qualitatum intensiue
uel effectiue: Et est talis q cae curatiue debent
esse contrarie in equali gradu discretis curan-
dis. ¶ Tertium uero exemplum quod ponit
in littera de corpore laeso in. 10. numeris ad ca-
liditatem &. 7. ad siccitatem ideo tria dubita-
tur fm presens caplm. ¶ De primo sic proce-
do/ uidetur. n. q primus cas. non fit ulruer.
Nam aliqui per compositas egritudines nō ha-
betur ingenium curationis cōposite/ quoniam
desinuit curatio composita ex compositione
morborum/ sicut patet in morbo cōposito ex
mala discretia frigida & ex fluxu sanguinis.
Nam pea malam discretiam frigidam indica-
tur medicatio sienda per calidū per fluxum ue-
ro sanguinis/ talis curatio phibetur/ sicut dicit
ille affor. 5. par. Que infrigidata calefacere
oportet. Excepro unde sanguis manare debet
Et sicut patet in uulnere apostemato/ qm uul-
nus indiget exsiccantibus/ apostema aut phibet
exsiccantia/ quia idiget mollificantibus/ sicut dī
1. de sani ing. Et sicut patet in ydrop. cū se-
cus dī in eo. illius affor. Humide diete. Habe-
mus q quomodo cōpositio morbi. Cum mor-
bo phibet cōpositionem causae curatiuarum
Similiter ēt plerumq facit compositio cause
cum morbo/ ut in se. pu. Nam se. indiget/ infri-
gidantibus & humedantibus/ & materia indi-
get digerentibus & euacuandis/ que sunt cali-
& sicc. qre qd indicat morbus/ phibet cā & qd
indicat cā phibet morbus. Similiter cōtingit
in cōpositione morbi cū accidente/ ut in se. lin
copali humorosa. Nam se. humorosa indiget
eacuatione/ sincopsis aut phibet & sincopsis
indiget cibatiōe/ se. aut humorosa phibet/ sic
habet. 1. 2. terap. Melius aut exemplū est de se.
sanguinea ardentissima cum debilitate stoma-
chi/ qm se. indicat exhibitionem aque/ frigide/ si-
cut habetur. 1. 1. terap. ¶ Ad hanc dubitatio-
nem respon. q cōpositio morbi cum morbo
est multiplex similiter & ppositio morbi cum
accidente suo. & cōpositio morbi cum sua cau-
sa. Nam aliqui morbus cum morbo componi-
tur per uiam cōtrarietatis. s. quia morbus est
morbo prius/ sicut patet in hydrop. composita

cum se. & aliquando morbus tum morbo con-
ponitur per uiam contingentie. q unus mor-
bus non est alteri prius/ sed contingit esse cum
eo/ sicut dicitur calidū iungi cum sicco/ & fri-
gidum cum humido. Similiter dicitur in cō-
positione morbi cū sua cā q multipliciter dī sic
ptingit in se. segmaria/ Nam se. est hu. calidus
& sua cā est humor frigidus/ & indiget pparia
curatione/ & aliq est inter ea/ Compositio co-
tingentie/ sicut contingit in se. tertiana de cov-
lera/ pura subtili/ qm tam morbus/ q cā indi-
get curatione per aquā frigidam/ ut dicit. 4.
cas. de cura se. pu. in generali. Similiter ptin-
git ista duplicitas/ in compositione morbi cū
accidente. Nam si se. com. ponatur cum siti/ tā
se. q sitis indiget frigidis/ & hu. Si uero se. com.
ponatur cum debilitate stomachi se. quidem
indiget aqua frigida/ debilitas stomachi phi-
bet eam. Patet igitur qualiter est duplex com-
positio morbi cum morbo/ & morbi cum cau-
sa/ & morbi cum accidente. Dico q q semp fm
oem modum rerum cōpositiois. Preter natu-
ram fit indicatio curatiua cōposita. Sed tñ nō
est possibile semp sī fieri cura cōposita/ quia si
mul indices/ sicut patet in uulnere apostemo/
so. Nam simul indicat indigentiam sicco/ &
humido/ sed non possumus approximate sic.
& humida simul/ sed oportet p approximate
humida ad curā apostematis/ curato uero apo-
stemate per humida/ curamus postmodum uul-
nus per sicca/ & hoc dicitur a Gal. in co. illius
affor. 5. parti. Quocūq infrigidata calefacere.
Aliq uero sicut fit simul indicatio composita
rum causae curatiuae/ ita simul ē possibile ca-
rum cura/ qm morbum cal. & sicum/ simul pos-
sumus curare cum frigidis & humidis. ¶ Cir-
ca secundum. 3. q. runtur quos prius est an me-
dicina equaliter distempata membro distem-
perato in prius possit ipsum reducere ad tpa-
mentum. Secundum est an medicina tempata
scilicet medicina que est in maiori uel minori
gradu possit reducere membrum distempera-
tum ad tpatum. Tertium est de modo appro-
ximandi medicinas morbo distempato. ¶ Cir-
ca primum aut arguitur pmo rationibus natu imoderati-
ralibus. Secūdo rōnibus medicinalibus. Natur. membrū p-
ralibus qdem sic Quocūq hēnt equales uirtutes/ priū id re-
tes/ sunt adinuicem in passibilia/ Membrum di-
uocetur qd
stempatum & medicina distempata in prius sue ipsius
equaliter/ habent cōles uirtutes. q sunt in passu magnitudi-
bilis adinuicem. Ma. aut habetur ab Arist. 1. 2. ni rideat.
de motibus pgressiuis cap. 2. §. 1. Ad hoc autem
Inquit enim q equales uirtutes sunt adinuicē
impassibiles/ & probat hac ratione/ qm omnis
uictoria est p excessum. Maior aut patet induc

Ad secundum autem Respondeo & cōcedo maiorem & distinguo minorem. Nā cum dicitur q membrum lapsū in aliquo uno gradu curatur per medicinas diuerso graduum/hoc est uetum considerando uirtutem & comparādo eam ad medicinas fortiores uel debiliores / cogit .n. interdum uirtus facere medicinas debiliores & permutat interdum medicinas fiet fortiores in eodem lapsu diuersarum complexionum & si modo intelliguntur ille authoritates Auis & Gal. Sed considerando discretiam absolu / te secundū se non est uetum semper enim discretia alicuius gradus / requirit medicinam eiusdem gradus. Hoc autem melius patebit in sequenti quesito. Et propter hoc patet. Responsio ad. 3. Et hec responsio habet locum in distemperantiis actiuis / quoniam ppter uirtutem timorosiū est euacuare unam q̄ alia / passiuus autē aliter se habet/requirūt enim medicinarum approximationē diuer / sam secundum tempus propter debilitatem uirtutis earum. s. medicinarū & propter fortitudinem adherentiē discretiarum in membris nam medicina sicca/inuenitur fortior q̄ hūida, & malaplexio sicca adheret mēbro fortius q̄ hūida. **A**d q̄rtū qd̄ opponebat de authoritate Mesue dico q̄ licet nō inueniā medicina hūida distēpata ad quartū gradū tñ p longitudinē t̄pis medicine hūide i secūdo gradu p̄t reducere discretiā q̄rti gradus ad temperamentum. Hoc autem melius patebit in sequenti quesito. **C**irca secundum sic procedo & queritur primo/an medicina temperata possit reducere membrū distemperatum ad temperamentum / & uideatur q̄ sic / quia idem facit debile agens in multo tempore. quod facit forte agēs in paulo / sicut dicit Gal. de simplici medicina distinctione. 3. ca. 5. §. Et uetum est. Inquit enim. Et uetum est. quoniam quando non calefit plusq̄ oportet non conuertitur & non alteratur in huiusmodi corporibus alteratione multa. Et illud quod aduenit ei in istis non est nisi simile ei / quod aduenit melli quod decoquitur decoctione temperata tantum & sic in ultimo assimilationis eius & seruat ordinem suum. Et qd̄ mirum est / si mel egreditur a natura sua per caliditatem / que est in corporibus hominum / quādo est ei superflua uirtus / aut per decoctionem multam / quādo miratur sapor eius absq̄ istis duabus caliditatibus ad amaritudinem per caliditatemque

est in ipso / quando prolongatur cum eo spacium & antiquatur. Et differentia quidē nō est inter duas res / nisi in uelocitate alterationis & tarditate ipsius tantum. In ipsa autē Re accidet aut in causa / a qua accidit nō. Et illud est quoniam accidens est res una & eadem. Et causa efficiens eū / est causa una & eadē. accidens autem est amaritudo / & eius quidem causa est superfluitas caliditatis. Et superfluitas quidē / qua mutatur mel ad amaritudinem / est duorum generum / quorū unū est uirtus caliditatis / que agit in ipsum / & alterum est longitudo temporis in operatione sua. Et mel quidē acquirit genus primū hōe duarum superfluitatum propter corpus & p̄p̄ ignem. Et acquirit genus eaq̄ s̄m p̄p̄ seipm & uetum est ei q̄ prolongatur eam eo tempus / quod alteratur / & p̄p̄ seipm conuertitur / q̄n caliditasque est in ipso / & est illa q̄ alterat ipsum / est debilior caliditate / que est in corpore & caliditate / que est in igne. Et s̄m hanc rōnem non est mirū / si res accidens a causa debili in spacio longo / accidat a causa forti in breui tempore. Hoc idem ostenditur ab Arist. 7. phisicorū. **P**reterea agens semper debet esse potens assimilare sibi partem / tenens id oīs medicina resp̄s corporis qd̄ curat est agēs / q̄ pōt ipsum assimilare / igit̄ reducat ipm ad t̄pamentū. **P**reterea inter t̄pāta medicina & corpus distēperatū est equalis p̄rietat / quare cadit inter ea / actio cōuersua / q̄n se p̄tingūt / igit̄ p longitudinē t̄pis cōuertetur corpus distēperatū uersus qualitātē eius quare fiet tēperatum. **P**reterea ad h̄ facit qd̄ dicit Gal. 3. de simplici medicina distinctione. 2. ca. 4. §. Est una q̄ mibi. Dicit. n. q̄ medicina tēperata calefacit corpus senis infrigidat / quare reducit ipm ad tēperamentum. **P**reterea medicina minus calida minuit de caliditate mēbri calidioris ea / & reducit ipm ad suū gradū sicut d̄ eodē ca. §. Et si se h̄ egritudo / ergo & temperata medicina magis minuet de caliditate illius mēbri quare reducit ipm ad suū tēperamentū. **A**d 3. r̄iū arguit / q̄a q̄n duo quorū unū est potētius alio inter se agunt & patiunt / potētius cōuertetur ad se minus potens / sed quando medicina temperata approximatur membro distemperato / membrum distemperatum est potētius ea / quare conuertetur eam ad se / & sic non permutabitur ab ea. **P**reterea ad idem facit textus Gale. in p̄dicto capiteulo. §. Et propter hanc causam. Inquit

Thaddei

G.

enim q̄ quādo caliditas temperata occurrīt
membris inſtigidatis / non poteſt eam ſa-
nare / & idem etiam in illo capitulo. §. Immo ſi corpus indigens. ¶ Preterea
Auice. primo can. capitulo de cognitione
medicinarum per experientiam. §. Et quan-
ta / dicit q̄ quando medicina non eſt equa-
lis egritudini non agit in eam penitus / im-
mo quandoq̄ vincitur ab egritudine / quare
medicina temperata / cum non ſit equalis
membro diſtemperato / non operabitur in
ipſum / immo quandoq̄ vincetur ab eo. ¶
Et ex ſimilibus rationibus poteſt obi-
ci quod etiam queritur de medicina di-
ſtemperata / in contrarium in minori gra-
du. ¶ Hiis uiliſ uideamus an medicina
diſtemperata in maiori gradu debeat cura-
re membrum diſtemperatum in minori
gradu. Verbi gratia / ut ſi medicina calida
in ſecundo gradu debeat euacuare mem-
brum frigidum in primo gradu. Et uide-
tur q̄ ſic per rationem ſumptam genera-
lem ſupradictam / q̄ fortius agens in mino-
ri tempore facit / q̄d facit debile in maio-
ri. ¶ Ad contrarium uidetur quia ma-
gis diſtemperata medicina / q̄ membrum
permutat membrum ſecundum multum &
repente q̄ eſt inimicum nature / quare talis
medicina non debet approximari corpo-
ri. ¶ Preterea Gale. dicit expreſſe tertio
de ſimplici medicina diſtinctione ſecūda ca-
pitulo quarto. §. Et ſi fuerit alteratio / q̄
medicina que eſt magis diſtemperata q̄
membrum nocet ei alterando ipſum ſuper-
ſiue. ¶ Ad euidentiam queſtionis pre-
cedentis prenotandum eſt qualiter eliga-
tur quantitas medicine ſecundum ſuos gra-
dus / cuius quidam ſcientia eſt longi ſpaciū
& laborioſa multi laboris ſicut dicit Gale.
tertio de ſim. medicina diſtinctione ſecun-
da capitulo finali. §. Et res cuius Nec eſt
poſſibile cum hoc toto labore peruenire in
cam. ad ueram ſcientiam ſecundum ſingula-
ritatem ſcilicet q̄ ſciatur certa quantitas cu-
iulibet medicine ſecundum ſingularita-
tem. Eſt tamen poſſibile per coniecturam
quandam artiſticialem / & ſecundum ſpe-
ciem ad talem cognitionem deuenire ut
dicitur tertio de in. ſa. capitulo tertio. §.
Sed nos ſemper diximus : Et colligitur
etiam ex primo can. ſen. quarta capitulo
primo per totum. ¶ Ponamus uiginti du-

plitem diſtinctionem / gradum quantum pri-
ma talis eſt / q̄ medicina ponitur in gra-
du dupliciter / ſcilicet quantum ad quantita-
tem ſue qualitatis / uel uirtutis. Alio uero
modo ponitur in gradu quantum ad ſum-
effectum non reſpiciendo quantitatem qua-
litate. De prima quidē gradualis quantita-
te loquitur Gale. de ſimplici medicina ca-
pitulo ultimo libro quinto / & Yſebac in
dietis uniuerſalibus capitulo de ſaporibus
paſſionem in ſetenibus / & Ahybas in ſua
practica / de medicinis ſimplicibus capitulo
de natura & proprietate medicinarum ſin-
gularium & alibi libro de gradibus qualiter
autem talis poſitio medicine in gradu fiat
ex illis locis requiratur. Poſitio uero me-
dicinarum in gradu quantum ad ſum ef-
fectum dicitur eſſe illa que recipit deno-
minationem a ſuo effectu / ſcilicet q̄ dicitur
medicina calida in quarto gradu / que cu-
rat diſcrasiam frigidam quanti gradus / &
dicitur medicina calida in tertio gradu /
que curat diſcrasiam frigidam in tertio.
Nec reſert in quo gradu / quantitate qua-
litate ſit ipſa medicina. Proceſſit autem
iſta quantitas gradualis effectiua aliquando
ex quantitate qualitatis medicine / cum de-
bito pondere / puta ſi mala complexio ſit
frigida in quarto curatur cum pipere in cet-
ta quantitate / quod eſt calidum in quanto /
in una approximatione / Aliquando uero
proceſſit ex tempore approximationis pa-
ra / ſi membrum ſit frigidum in quarto / &
longo tempore approximatur medicina ca-
lida in primo curabit talem diſcrasiam.
Nam idem facit debile agens in multo
tempore quod facit forte in pauco. Pro-
ceſſit etiam iſta gradualis quantitas effe-
ctiua interdum ex quantitate ponderis ip-
ſius medicine. Verbi Gratia / quia nos
curamus cauſonem ardentiffimum / que
eſt egritudo calida in quarto gradu / cum
multa aqua frigida potata uel inſuſa ſicut
nono / & . ii . terapen. nec tamen aqua
habet frigiditatem / quarti gradus / Sed pro-
pter multam quantitatem eius / facit effe-
ctum quarti gradus / quia curat calidita-
tem quarti gradus / & hec eſt una diſtinc-
tio poſitionis medicine in gradu. Alia
uero diſtinctio eſt q̄ dupliciter poſſumus co-
ſiderare quantitatem gradualis effectiua medi-
cine / uno quidem modo quantum ad totam
medicationem

Ab intēſo
rīne medi
cam ēto an
remiſſiori
ſanatio au
ſpicanda.

medicationem alicuius egritudinis / scilicet
considerando effectum omnium medicina /
rum / que debentur a principio morbi usq; ad
finem eius / & hoc modo uere dicimus q; om /
nis egritudo curatur per contrarium sibi in
equali gradu. Nam tante uirtutis fuit tota illa
medicatio in calefaciendo q; potuit tantam
discrepantiam curare / & sic effectus fuit sibi equa /
lis. Alio uero modo consideratur quantitas
gradualis effectus / quantum ad unam datio /
nem medicine & unam approximationem
eius / & hoc modo plerumq; medicina que est
calida in quarto non coarctat discrepantiam frigi /
dam in secundo. Ratio uero que cogit ad po /
nendum gradum medicine effectuum / & po /
nendum gradum medicine secundum totam
medicationem duplex est / quatum una sumit /
tur a uirtute corporis alia uero sumitur a
uirtute medicine. A uirtute quidem cor /
poris / quoniam si aliquod corpus est distem /
peratum ad quantum gradum caliditatis est
plerumq; uirtus in tantum debilitata / q; non
sustinet medicinam frigidam in quarto gra /
du / uel ponamus q; sustineat / non tamen sub /
sistet eam in tanta quantitate / q; possit cura /
re. Et hoc patet nobis in sené patiente causo /
nem / quoniam si debemus eum curare & redu /
cere ad temperiem suam senilem / oportet nos
magis infrigidare ipsum / q; iunemem patien /
tem eandem egritudinem / sicut dicitur pri /
mo can. sen. quarta capitulo secundo in fine.
Neq; tamen possumus ei dare frigida in quat /
to / & in magna quantitate / quoniam se /
nibus patientibus se / autam non possu /
mus dare aquam frigidam / ut dicit Gale. 9.
terap. capitulo tertio & .vi. eiusdem capitulo
.9. Igitur siquidem & uirtutes. Secundum
græcam trans. Hiis autem distinctionibus ple /
ne cognitio facilis est intelligenti ad formam
argumentorum. Respondere. ¶ De tertio. Is
de modo aproximandi medicinam distempe /
ratam / Duo queruntur. Quorum primum est
per q; indicationem possumus habere scien /
tiam eligendi quantitatem distemperantie in
aliquo gradu medicine. Secundum uero est
utrum debeamus in curatione alicuius distem /
perantie incipere a medicina distemperata / et
qualiter cum egritudine uel a minus distem /
perata. ¶ Circa primum uidetur q; possumus
habere scientiam eligendi quantitatem distem /
perantie in aliquo gradu / per quantitatem
egritudinis / & primum per exemplum Gale.
quod ponit in littera. Si membrum &c.

¶ Preterea si quantitas egritudinis / esset nos /
bis ignota nulla egritudo posset curari arti /
ficialiter. ¶ Ad contrarium uidetur quia si
per aliquam indicationem / debemus habere
scientiam eligendi quantitatem distemperan /
tie in aliquo gradu medicine / talis esset indica /
tio sumpta a quantitate distemperantie mor /
bi / sed quantitas distemperantie secundum
gradum non ponitur ab aliquo auctore me /
dicine / ergo nec a quantitate distemperan /
tie ipsius possumus eligere quantitatem di /
stemperantie medicine. ¶ Ad hanc questio /
nem dicendum est q; indicatio eligendi quan /
titate medicine habetur ex tribus rebus / qua /
rum prima est natura membri infirmi. Secun /
da est quantitas egritudinis. Tertia est apti /
tudo regi que sua convenientia significant. Et
non habetur cognitio certa per indicationem
istarum trium rerum / sed habetur quedam con /
iectura artificialis. Quis autem sit modus eli /
gendi quantitatem per has tres res legitur pri /
mo can. sen. quarta capitulo primo ab illo. §.
Quantitas uero ipsius mensura. Usq; ad illum
§. Et dicimus q; in egritudinibus in quibus
est timor. In illo igitur loco exercendi sunt uolē /
tes talis indicationis habere notitiam. ¶ Ad
argumentum factum in contrarium per qd; ar /
guebatur q; non inuenitur distinctio egritudi /
num secundum gradum. Dico q; talis distin /
ctio in egritudinibus inuenitur / non tamen se /
cundum certam naturam & ueram mensu /
ram / sed per coniecturam artificialem / scilicet
ut dicamus aliquam egritudinem complerio /
riorem esse parum calidam uel mediocriter ca /
lidam / uel ualde calidam / uel maxime cali /
dam. Et sic cognitio egritudinis per artifi /
cium coniecturam / per similem coniecturam
inuenimus medicinas contrarias illi egritu /
dini proportionales in gradu. Et hec senten /
tia potest colligi ex uerbis Auicene preallegato
capitulo Et ex uerbis Gale. de in. fa. in pluri /
bus capitulis. ¶ Sed ex hac questione oritur
maior questio / scilicet utrum in egritudini /
bus distinguitur quatuor gradus quemadmo /
dum distinguntur in medicinis. Et qualiter
etiam isti gradus distinguntur in egritudine
compositionali / & in egritudine comuni. Sed
propter longitudinem / obmittatur ad pre /
sens. ¶ Visis dubitationibus circa canones po /
sitos in hoc capitulo ueniamus ad dubitandum
de exemplo qd; ponit Gal. Circa qd; dubitandū
est. Nam uidetur ponere Gal. membrum & me /
dicinam esse distemperatā ad .ro. gradum cum

Thaddei G ii

Sit ne uerū
qd; in exē
plo addu
xit Gal.

gradus apud medicum non sunt nisi quatuor.
Cui. Respondet commentator dupliciter / primo quidem q̄ exempla non requirunt ueritatem. Sed sufficit ut notum faciant. Cui concordat Auerrois in commento primi libri de anima. Secundo uero modo Respondet dicendo q̄ hic accipiuntur gradus pro mansionibus graduum / habet enim quilibet gradus 3. mansiones / sicut dicit Gale. quinto de simplici medicina capitulo finali / quare cum 4. sint gradasserant. 12. mansiones graduales.
Sed contra hanc secundam opponitur. Ponit enim medicinam distemperatā in septem numeris ad humiditatem / ex quo sequitur q̄ reperitur medicina humida tertio gradu. Nam septima mansio est prima mansio tertii gradus. Cuius contrarium dicit Mesue capitulo de psillio / inquit enim authoritatē hyp. & Gal. non reperitur medicina que transeat ultra secundum gradum. **A**d quod dicendum est q̄ medicina ponitur in gradu / dupliciter. scilicet effectiue & intensiue / ut supra dictum est. Non refert enim curando complexionem malam siccam / an medicina reperitur humida intensiue in tertio uel in quarto / uel non reperitur nisi in secundo. Nam postq̄ nos possumus corrigere malam complexionem siccam in quarto gradu / per aliquas medicinas humidas sufficit nobis tales medicinas humidas habere. & uocabimus eas humidas effectiue in quarto gradu / eo q̄ curant distasiam siccam in quarto gradu / de gradu tamen intensiue humiditatis non inuenitur bene concordia inter auctores legētes de gradibus. Nam Ysahac in dietia uniuersalibus capitulo de saporum passionem inferētibz / & ēt in dietis particularibus / capitulo de fungis & animalibus in praticis / capitulo de hiis que sunt calida & frigida / sicca & humida in quarto gradu. uidentur ponere medicinas posse reperiri humidas non solum in tertio gradu. Sed etiam in quarto. **S**ed nō intendo ad presens huiusmodi questionem disputare / quia longior esset sermo / q̄ presens requirit materia. Sed si contingat me gloriare primum can. cap. de eo q̄ co. 2. bib. sen. secunda de ipsius ueritate persequamur.

Obiectio.

Dilatio

ut non contingat exolui in via. **T**ac. 100
Si igitur calidius esse oportet moderato / non in tanto sit solū calidius quanto indiget passio / sed super modum apponatur propter positionem necessario aduenientem.
Si uero frigidius sit nō simpliciter oportet tanto facere illud frigidius sed materiam medicamentis considerare prius. Si enim parachimeres est non perueniet usq̄ ad profundum multum. Contrarium uero operatur aliquādo s̄z spissam superficem Si uero leptomeres sit / possibile est peruenire usq̄ ad plurimū profundum. **I**ta uero & in humectantibus & desiccantibus parachimeres & leptomeres subsistit ante considerationem sunt. **E**x positione quidem patientis loci manifestatio inuenitur salubris ut dictum est nunc.
Ex plasmatione uero & positione quando fluxus sensibiles habet consuetos ad aliud membrum aut nullum habet. Namq̄ ad principales qui seruntur fluxus aduertemus prouocabimus uero eos ad nō principales. **M**anifestum uero quoniam facientium causarum distasiam per euacuationem sanatio est ipsarum autem distasiarum alteratio sanatio est.

In pre precedenti deter.

Gale. de cura morbi in complexione secundum indicationes sumptas a re preter naturam. In ista uero parte. deter. de cura morbi / secundum indicationes sumptas a re naturali scilicet a membro. Vbi ad manifestum ibi concludit generalem differentiam inter curam male complexionis ratione cause & ratione distasie. Prima diuiditur in duas partes in quarum prima docet inuenire causam male complexionis per indicationem sumptam a membro ratione positionis prout positio dicit locum. Et durat usq̄. Ex plasmatione. Ibi docet inuenire causas curatiue male complexionis per indicationes sumptas a plasmatione & positione / pro ut positio

In profundo uero positio
 Ita que patitur parte oportet considerare butiusmodi efficere salubre

Tac. 99.

ut positio dicit societatem Prima diuiditur in 3 nam primo ponit causam ppter qua in dicitio sumitur a positione que dicitur locus. Vsq. Si igitur calidum ibi prosequit. Vsq. ex positione quidem patientis. Ibi imponit finem. Secunda in 2. In prima docet inuenire causam curatiua per indicationem sumptam a positione in qualitatibus actiuis. Vsq. Ita uero. Ibi i qualitatibus passiuis. Prima in duas in prima docet inuenire causas calidas. Vsq. si uero frigidum. Ibi docet inuenire causas frigidas. ¶ Sunt ergo presentis lectionis. p. 7. ¶ De quarum prima dicit q. quando membrum egrum est positum in p. fando tunc debemus augmētare causam curatiua ne deficiat in uia. Et hre de prima. ¶ De secunda dicit q. si egritudo est frigida & medicamen est calidum & membrum est multum positum in profundo tunc oportet medicinam illam facere in tantum calidiorē q. uē requirit egritudo q. facta consumptione in dila tione per uiam adhuc remaneat equalis egritudini in sua uirtute & h. est de secunda. ¶ De tertia dicit q. si egritudo sit calida / & medicina frigida non sufficit augere quantitatem uirtutis eius ne dissoluat in uia. Sed oportet considerare substantiam ipsius medicine & si est grossa in sui substantia non penetrabit ad mēbrum infirmum. Sed aliquando operabitur contrarium per uiam accidentis inspissando superficiem pp qd oportet adiungere aliqd qd faciat penetrare. Si uero medicina fuerit subtilis substantie tunc nō oportet addere aliqd qd faciat penetrare. Verbi grā ponamus q. in epate sit egritudo calida. & uelimus medicinā frigidā ponere super ipsum tunc si est grosse substantie illa medicina indigebit mixtura medicis facientis penetrare / qualis est acetum. Si uero esset subtilis substantie nō indigebit eo. & h. de tertia. ¶ De quarta. p. dicit q. in medicis humiditatibus & exiccatibus similiter debemus considerare grossitudinem & subtilitatem substantie. & hoc de quarta. ¶ De quinta uero dicit q. predicta indicatio curatiua sumitur ex positione mēbricis est locus : & hoc dicit de quinta. ¶ De sexta uero dicit q. in dicitio curatiua sumitur a membro ratione plasmationis & societatis. Verbi gratia si mēbrum aliquod sit infirmum tunc aut habet uias sensibiles ad aliud membrum : considerare oportet si membrum illud sit uilius aut nobilius eo. Et si est uilius tunc prouocabimus maiorem ab illo membro egrotante ad aliud membrum uilius sibi uicinum. Si uero esset nobilius eoque nullo modo prouocabimus.

Verbi gratia si egritudo materialis est in epate. terplanum est q. epas habet uias sensibiles : & ad cor & intestina debemus ergo prouocare materiam ab epate ad intestina : & non ad cor & hoc de sexta. ¶ De septima uero dicit q. manifestū est ex predictis q. sanatio causarum facientium distrahatur est per euacuationem sed sanatio distrahatur est per alterationem : & hoc de septima. ¶ Circa illam lectionem queruntur quedam generalia. Et quedam specialia circa hanc. Generalia sunt tria : quorum primum est an indicatio aliqua possit summi a membro. Secundum est de sufficientia. Tertium est : que sit maior indicatio an illa que sumit a mēbro an illa q. sumit a morbo. ¶ De primo sic. Videtur enim nulla indicatio prefit summi a membro : quia uis indicatio curatiua fit secundū contrarium a membro nō sumitur indicatio secundū contrarium sed secundum simile : quate a membro non sumitur indicatio curatiua. Maior habetur a Gal. 1. 1. terapen. capitulo primo. §. Possumus autem. Et integri de causis curatiuis cap. 2. §. p. Minor habetur ex eodem cap. 3. per totum. ¶ Ad primum nam p. membri nām habet indicatio eligendi quantitatem medicinarum contrariam morbo ut habetur p. can. sen. 4. cap. p. §. Quantitas autem ipsius usq. Secū dum egritudinis uero quantitatem. Et in presenti cap. 2. infra de cura apostematum & de cura oppilationis / quod utiq. concedendum est. ¶ Ad rationem uero in contrarium factam. Responderi potest distinguendo maiorem & minorem. Sed sufficiat distinguere minorem. Dico ergo q. duplex indicatio sumit a membrum una est indicatio propriasque incipit a mēbro & terminat in mēbro : & illa indicatio fit secundum simile : quoniam cum membrum sit res naturalis : debet conseruari per simile. Ratione complexionis substantie & uirtutis sicut habetur. 1. 1. terap. cap. 3. Per totum. Est alia indicatio in propriasque incipit a mēbro & terminat ad inuentionē nature medicinę contrariam morbo equaliter. Et illa indicatio nō fit secundum simile sed secundum contrarium. Nam per naturam membri indicatur nobis sufficiens quantitas medicinarum uirtutum morbo contrarium. Et h. colligitur ex uerbis Gale. 1. 1. terapen. §. Possumus autem. Et ab Aulic. p. can. sen. 4. cap. p. §. Quantitas autem ipsius. ¶ De secundo sic agitur uidetur enim deficiens in ponendo conditiones curatiuas : que sumuntur a membro tantum. Debit enim posui & indicationes que sumuntur ab aliis rebus uiliis & in eis egritudinis.

Te. c. 105

3
Questi. 1.

Sit ne sanationis ppter uilius nobis a mēbro.

Quid est q. G. de ceteris rebus uiliis / nihil. Et an ppter oēs membri cōplere.

qm̄ cum interio curatiua sit ad expellēdū egritudinem/ & sanitatem recuperādā & omnes res naturales/ & annexæ eis sint fundamentum sanitatis / uidetur q̄ ab eis omnibus curatiue indicationes debeant assumi. ¶ Preterea nec a membris uidetur sufficientes indicationes sumpsisse/ quoniam sumpsit cōditiones solum a compositione/ debuit enim equali ratione sumere cōplexione acuratione & ueritate ipsius membri / quoniam iste sunt generales & ules dispositiones mēbrorum. ¶ Preterea uidetur q̄ debuisset ponere conditiones sumptas a uirtute & a substantia membri. laxitate & spissitudine laxitate & strictione duritie & mollitie sicut fecit infra de cura. apostematum. ¶ Preterea nec appositione sufficientes sumpsit indicationes/ quia nō sumpsit eas nisi a plasmate/ & positione/ debuit enim sumere etiā indicationes a numero & quantitate. ¶ Preterea uidetur q̄ debuisset ponere conditiones que sumuntur a membro/ ratione Anathomie. Dicitur Gal. p. de interioribus cap. p. s. Mēbrorum trī cognitiō Anathomie mēbrorum non est minoris utilitatis. q̄ scientia agendi & iuauendi. ¶ Ad euidētiā predictarum questio/ num notandum est q̄ Gal. in hoc libro posuit solūmodo indicationes sumptas a mēbro / & ab illo non omnes que sumi possunt. Quoniam membrum animatum de quo medicus intendit/ claudit in se uirtualiter omnes alias res naturales & res annexas/ modus autem includendi talis est quoniam mēbri natura aut est materia aut forma/ natura uero mēbri que est materia est duplex. s. p̄p̄inqua & remota. Remota quidem/ ut elementa a quibus nō sumimus indicationem propter eorum remotionem & quia ipsa in hu. & cōplexione clauduntur. Propter uero ut humores & spiritus mēbrorū enim animatum comprehendit in se hu. & spiritus. Natura uero mēbri que est forma est duplex. s. principalis & secūdaria. Principalis quidem forma iterum est duplex/ quædam enim est forma mēbri ab eo q̄ est corpus/ & talis est cōplexio compositio & unitas & substantia/ quædam uero est forma mēbri/ ab eo q̄ animatum/ & talis dicitur uirtus in qua etiam de necessitate clauditur operatio. Forma uero que non est principalis dicitur res annexa rebus naturalibus. s. etas sexus habitudo/ & consuetudo. Nā etas habitudo & sexus per cōplexionem intelliguntur & reducturū ad res naturales/ cōsuetudo uero reductur ad res naturales p̄ ipsam uirtutem/ que natura est/ est enim consuetudo altera natura/ ut hyp. in secūdo de aere & aqua. ¶ Et est secūda notā. q̄ quasdam istarum

conditionum obmisit in li cap. quia in alio positurus erat. sciam que sumitur a cōplexione naturalis & eam que sumitur a uirtute/ & eam q̄ sumitur a substantia membri/ de quibus loquitur infra. de cura apostematum. Quasdam autem obmisit / quia in eis non erat scitis uirtus indicationis/ quales sunt conditiones que sumuntur a quantitate & a numero mēbrorum. Quasdam uero obmisit quia possunt per alias subaudiri puta conditio/ que sumitur ab unitate que potest subaudiri per eam que sumitur a societate/ & per eam que sumitur a substantia membri. s. raritate & spissitudine. & eā que sumitur a spiritu/ subauditur per cōplexionem & per substantiam/ per cōplexionem quidem inquantum spiritus & calor naturalis sunt idem. Per substantiam uero ex parte subtilitatis & raritatis ipsius/ est enim spiritus subtilis & rare substantie & mēbrum spermanicum est grosse & spisse substantie. Caro uero est mediocri substantie / & ab his tribus sumpsit Gale. indicationem carniū/ ut. r. r. terap. cap. 3. Et cōsideratio Anathomie includit in cōsideratione situi & plasmationis & substantie ipsius mēbri. Quoniam p̄ Anathomiam maxime ista tria cognoscimus/ dicitur primo can. fen. 2. de digestionē cap. s. Quia ppter/ Et ex hac distinctione precognita Respondere poterit diligens intellectus ad q̄ predicta querita. ¶ De. 3. sic agit. Et uidet q̄ maior indicatio sumatur a mēbro auctoritate & ratione. Auctoritate quidem Gal. p. de interioribus ca. 4. s. Villius. Inquit enim uti mēbri loci infirmus. n. est scire infirmitatem q̄ loca infirma/ nec est studendum loca infirma uelut cura passio num. ¶ Ratiōe uero sic illa est maior indicatio que est pluriū numeri/ & maioris uirtutis. Sed indicatio sumpta a re preter naturam est pluriū numeri & maioris uirtutis/ ergo indicatio sumpta a re preter naturam est utilior & maior indicatione sumpta a re naturali / maior propositio per se Patet & minor probatur secundum duas partes sui. Prima quidem/ q̄ sit maioris numeri. Secunda q̄ sit maioris uirtutis. q̄ maioris quidem numeri ostenditur quoniam regule eligendi medicinam non sunt nisi tres. s. regula eligendi qualitatem/ & regula eligendi quantitatem/ & regula eligendi horam / ut dicitur primo can. fen. 4. cap. p̄. quoniam omnium indicatio sumitur a morbo qd̄ probatur nam indicatio qualitatis medicine a morbo sumitur / quoniam a morbo calido indicatur electio medicine frigide/ & indicatio quantitatis/ sumitur ab eodem quoniam in magno morbo magna competit medicina & in paruo parua/ ut dicitur i illo affo. p̄mo. par. Ad ultimam

Ab un
mōbi
nō
nō
p̄o
mā

Ad ultimas egritudines. Et indicatio est hore a morbo sumitur/nā si morbus est furiosus in principio est euacuandum/sicut dicitur in illo affo. In acutis passionibus si vero non furiosus est/euacuandum est post digestionem ut in illo affot. Digesta medicari. Pater igitur qualiter indicatio sumitur. A morbo trium regularum eligendi medicinas. A Membro vero nō sumitur/nec regula eligendi quantitatem medicinæ. Sicut colligitur ab Auicē. li. p. sen. 4. ca. p. Et sic patet q̄ indicatio sumpta a morbo est maioris numeri. q̄ autem sit maioris uirtutis/sic ostenditur/quoniam a morbo sumitur mī mediata contrariorum electio/a membro uero mediata electio/ uero imediata maioris est uirtutis q̄ mediata. ¶ Preterea est regula oīs cura per cōtrarium/est maxime uirtutis/ut habetur. 1. de in. fa. cap. 12. §. Hoc igitur parū dictum est. Inquit. n. hoc igitur parū dictum est. s. contraria cōtrariorū existere sanationes maxime inuenitur in uirtute. Sed indicatio talis regiminis sumitur a re p̄ter naturā ergo &c. ¶ Preterea nulla est maior indicatio curatā/ illa per quā habetur scientia operandi/ & rerū cum quibus sit operatio. Sed ab essentia morbi habetur scientia operandi/ & rerum cum quibus sit opatio/ ergo nulla est maior indicatio ea que sumitur ab essentia morbi. Maior quidem per se patet/ minor uero ponitur a Gal. de in. fa. li. 3. ca. p. §. p. ¶ Ad oppositum illa est uelior indicatio que est pluri numeri/ & maioris uirtutis/ sed indicatio sumpta a membro est pluri numeri/ & maioris uirtutis/ ergo in indicatio sumpta a morbo est uelior. Maior per se uera. Minor uero sic declarat/ nam q̄ sit maioris numeri/ probatur auctoritate & ratione. Auctoritate quidem Gal. in illo ca. Est autem enstasia. Et per Auicē. p. can. sen. 4. ca. p. Fere per totum. Ratione uero sic. Nam a re naturali sumitur indicatio cōseruarius uirtutis per obligationem similitudinis/ ut dicitur. 1. 1. tetap. cap. 3. per totum. Et sumitur indicatio eligendi/ quātitatem medicinarum/ quibus morbus destruitur/ ut colligitur. 1. 1. tetap. cap. p. & p. can. sen. 4. cap. p. A re autem preter naturam non sumitur indicatio cōseruarius uirtutis/ sed solummodo eligendi medicinas que sunt contrarie uirtutis/ & recedant a temperamento tantum/ quantum morbus. & si idem etiam probatur per Gale. p. de interioribus ca. p. §. Sed uelut dicit enī q̄ in morbo calido nos sumimus indicationem refrigerandi/ A membro uero sumuntur tria. s. quātitas/ modus/ & medicinæ. Inquit. n. Ignea passio/ in quocumq̄ loco sit/ oportet ut studio/ se refrigeretur/ quantitas autem refrigerationis

& quomodo & cum quibus adiutoris debeat infirigidari/ ex loco infirmo denotatur. q̄ autē sit maioris uirtutis probatur tali ratione. Nā existentibus indicationibus/ que sumuntur a re naturali & a re preter naturā sibi p̄ris ineq̄libus in suo genere/ indicationes que sumuntur a re naturali uincunt eas que sumuntur a re preter naturam. Pota si morbus indiget q̄ sit facienda euacuatio uirtus autem p̄pter debilitatem indiget prohibitione euacuationis/ Sicut accidit in se. sincopali humorosa/ de qua loquitur Gal. 1. 1. tetap. ca. 1. Et indicatio sumpta a definitione uirtutis/ indicationem sumptam a definitione plenitudine. ¶ Preterea monstratur auctoritate Haly. in eo. illius cap. Est autem enstasia. Inquit enī m q̄ minus capis/ & maius uicinum in inuentione causarum curatuarum ē illud quod sumitur ab egritudine. Et idē infra cap. de cura apostematum super illo cap. Et q̄si cōponatur ille res. Inquit enim q̄ significatio sumpta/ ex natura egritudinis est debilis/ & de specia/ per comparisonem significationis sumpte ex natura membri. Iḡf indicatio sumpta a re naturali est pluri numeri/ & maioris uirtutis. ¶ Ad hanc diffusissimam questionem/ dico q̄ indicatio sumpta a membro preuaret indicationem sumpte a morbo/ & quo ad numerū & quo ad uirtutem. Et per ueritatem huiusmodi lege totū cap. sen. 4. primi can. & de interioribus per totum/ & maxime lib. 1. r. & integri de causis curatiuis considerando causationem & q̄ dicit eo. in expositione illorū/ & maxime in illo cap. Est autē enstasia & de cura/ aspitatis & lenitatis/ & de cura/ apostematū & cap. de causis p̄seruariis/ & resumptis. ¶ Et concedo rationes ad hanc partem adductas. ¶ Ad textum autē Gal. qui uidetur dicere contrarium primo de interioribus. Respondeo per expositionem littere. Nam quando Gal. dicit q̄ utilius est scire infirmitates/ q̄ loca infirma. hoc debet intelligi/ quantum ad immediatā/ & generalē indicationem curatiuam/ quoniam a membro non sumitur indicatio curatiua imediata. Vel dic aliter/ q̄ dictum Gale. debet intelligi/ quantum ad qualitatem medicaminum/ & nō quantum ad eius quantitatem/ uel modum approximationis. ¶ Ad rationes uero que fiebant in cōtrarium/ sic Respondeo. Et primo ad primam que talis est/ q̄ illa indicatio est fortior/ que est pluri numeri/ & maioris uirtutis/ sed indicatio sumpta a morbo est pluri numeri/ & maioris uirtutis/ ergo &c. Respondeo per intentionem maioris. Nego enim hanc propositionem que dicit/ q̄ indicatio sumpta a morbo est pluri numeri/ & maioris uirtutis/ quā ad utramque partem eius.

partem eius. ¶ Ad probationem autem eius quo ad primam partem. s. q. erat maioris numeri. Dico q. indicatio quantitatis medicina rum non potest haberi a morbo/nisi per uirtutem/que habetur a cognitione membri /nam quantitas egritudinis / cognosci non potest/ nisi prius cognoscatur naturalis dispositio membri/sicut patet ex preall. cap. Auic. & per Gal. 11. rerap. cap. p. §. Possumus. Autē dicit enim ibi/ q. q. dicitur auxiliorum demonstratur a pplexione nali & egritudine. ¶ Ad pbationē uero q. pbat q. a morbo sumebat hora eligendi medicinas/ quia in morbo furioso erat euacuandū in principio/ & nō furioso expectandū signum digestionis. Dico q. talis indicatio non sumitur a morbo/ nisi per uirtutem membri / ideo enim oportet in morbo furioso euacuare in principio/ ne uirtus deficiat in processu/ & ne materia ed loca suffocanda deriuetur sicut dicit Ga. in co. illius affo. 4. p. Medicari in ualde acutis: Patet igitur q. quāvis indicatio eligendi quātitatem medicine/ & horam dandi/ Sumatur a morbo/ non tamen sumitur ab eo nisi cum adiutorio indicationis sumptae a membro. So la igitur indicatio qualitatis medicinarum / p se & principaliter sumitur a morbo. Et h. est sententia Auic. sen. 4. cap. p. ¶ Ad rationes uero que probant secundam partem/ minoris propositionis. s. q. indicatio sumpta a morbo est maioris uirtutis. Dico q. triplex est preuāletia indicationum/ quo ad uirtutem earum in eligendo medicinas/ quarum prima est quantum ad modum eligendi medicinas / dico autem modum eligendi secundum medietatem & imedietatem/ & in h. preuālet indicatio sumpta a morbo/ indicationi sumptae a membro/ quia morbus immediate indicat electionem medicinarum contrariarum. Secunda uero preuāletia est quā tum ad uigorem superandi. Appello autem uigorem superandi quando contrariis existenti bus indicationibus & equalibus in suo genere magis uni q. alteri adheremus/ puta si aliquid fortis indicatio fiat a uirtute q. aliqd. debeat fieri uel non fieri/ a morbo aut indicatur contrariū nos magis inclinamus ad indicationem uirtutis/ q. ad indicationem morbi. Verbi gratia/ si in egritudine peracuta / indicetur euacuatio usq. ad sincope/ uirtus autem prohibeat ab euacuatione cessandum est/ sicut dicit hypp. in illo affo. ubi oportet usq. ad defectionem. Et in illo. In exercitantibus ad summum. Et in re. acutis/ ubi dicit/ q. non debemus dare peisanam usq. ad 7. diem. h. eger rolletare pōt. Tertia uero preuāletia indicationum quo ad uirtutem earum consistit in generalitate. com

prehensionis totius & hoc modo indicatio sumpta a morbo & uirtute sunt equalēs. Nā sicut in omni morbo debemus cōseruare uirtutem per simile/ ita q. sufficiat usq. ad statum in h. si intendamus indicationem morbi superat/ indicationem uirtutis/ quoniam in quibusdam morbis propter eorum breuitatem non multum consideramus uirtutem/ sicut patet i se. efflu. qua ppter sui breuitatem parum uirtutem contem. platur. Sicut dicit de. in. h. li. g. cap. finali. §. Aliquando tamen & raro. ¶ Ad secundā rationem que talis est nulla indicatio est fortior ea per quā habetur scientia operandi/ & tēp. cū quibus sit operatio. Sed p indicationem sumptam a morbo habetur scientia operandi / & rerum cum quibus sit operatio ergo &c. Respondeo per expositionem minoris/ que est textus/ Gal. cum. n. dicit q. significationes operandi/ sumuntur ab essentia morbi/ si ppe intellige generalis significationes/ quibus nos scimus morbum esse expellendum. Verbi gratia. cū essentia morbi sit res ppter naturam/ & omne qd est ppter nām sit expellendū habemus ab essentia morbi significationes generales/ per quas scimus morbum expellendū esse. Item ab essentia morbi speciali habemus sciētiam rerum/ cum quibus debet expelli. Nam si essentia morbi specialis esset caliditas/ debemus expellere morbum per frigidū/ & econuerso/ sicut ergo Gal. in hīs omniabus uerbis dicere/ q. cū in morbo sit duplex essentia una generalis. quia est res ppter naturam/ & alia specialis. s. q. est morbus calidus aut frigidus &c. Ab essentia generali habemus indicationem/ quā debet expelli/ & ab essentia speciali/ habemus indicationē/ p qua debet expelli/ q. p sibi p. Expositio autē Ga. sic exposita nihil pcludit. Et hec sufficiant ad psequētē questionem determinandam in h. loco/ scio tamen q. ueritas eius secundum partes & membra sua/ non exposui/ sed intendendo tamen facere unum tractatum/ qui non est glōsis apponendus. ¶ De dubiis uero specialibus capitulis litteram sic procedo. ¶ In profundo uero posita &c. ¶ Hic est notandum q. principium h. cap. in quo ponit considerationes curatiuas sumptas a membro/ potest duplici/ poni uno quādem modo ut incipiat. Hic in p. fundo uero &c. Sicut diuidendo & sententiando dictū est. Alio uero mō ut incipiat h. cap. sibi. Si igitur parti patienti &c. Et tunc talis erit sententia illius capituli cum presenti/ si medicina occurrat membro/ ita q. non indigeat profundior neque medicina debet esse equalis egritudi/ ni in sua uirtute/ quia membrum non est positum in profundo. Si uero membrum est positum in

tum in profundum oportet tantum addere in uirtute medicine supra quantitatem egritudinis: quod quando peruenit ad membrum non sit dissoluta in uia. Et hunc modum credo ueriores. & in dicatur per aliam traili. Primum tamen modum tenet ceteras legentium: & propter hoc sequitur secundum cum assignatione capiti. ¶ Ut non contingat ex solui secundum uiam. ¶ Hic quidam non quidam medicus: nam secundum uiam possit a uergeti: quodammodo potest dissolui. Et uidetur quod non: quoniam auctores nullam tradunt doctrinam. De medicina minus in uia debente transire ad profundum. Oportet autem tale doctrinam tradi: si medicina augmentum recipit: quoniam ueniret in medicina ad membrum in maiori uirtute quod deberet. ¶ Ad contrarium autem suadet ratio ex exemplis. Ponamus quod sit in renibus egritudo frigida in 2º gradu: & ponamus quod epar sit ualde calidum supra caliditatem suam naturalem in 4º gradibus: tunc medicina proportionalis frigiditati renum debet esse calida in secundo gradu. Cum ergo deberet transire per calidum in 4º gradu augmentabit eam suam caliditatem. Item ponamus: quod medicina inueniat in epate coleram que sit calidior ea: & secum misceatur: & secum mixta transeat ad renes: tunc medicina illa recipiet augmentum sicut dissolutionem. ¶ Ad eundem tamen presentis questionis & multarum aliarum uideri oportet qualiter medicinam possumus facere salubrem. Ut non dissoluatur in uia. Hoc autem fiet: si sciuerimus: qualiter medicine uirtutem augemus. Sed eius uirtutem augere non possumus: nisi prius sciamus: quibus modis: & quibus de causis: eius uirtus dissoluatur: ut eo ab eius dissolutione sumitur ingenium augmentandi. Di ergo quod uirtus medicine minuitur tribus modis: scilicet in quantitate & qualitate: & utraque simul. In quantitate quidem minuitur quoniam gradus sue qualitatis remittit: puta si ipsa habet in se caliditatem tertii gradus: permutaretur alterando. Ad caliditatem secundi gradus. In quantitate autem minuitur: quod de substantia eius perditur. Puta si sumatur due uncie. & deducatur ad unam. In utraque uero minuitur: quod simul sua qualitas alteratur: & quantitas minuitur: ut si due uncie medicine calide in 3º gradu reducatur ad unam. 1. medicine calide in 2º gradu. ¶ Causa uero quibus uirtus medicine minuitur: quodam sumitur a parte corporis. Quodam uero a parte medicine. A parte quodam corporis sunt. 3. s. membrum humor & calor naturalis. Membrum quodam minuit uirtutem medicine: & in quanto & quali: in quanto quodam per uiam adherentie sua asperitate: uel concuuitate: uel reuolutione. Hinc enim modis scilicet de quanto medicine remanet aliquid in

uia. In qualitate uero minuit membrum. Medicina putatur si membrum per quod transit: est dissolutum in propria qualitate ipsi medicine. Ut si medicina alicuius sit frigida: & epar eius sit multe caliditatis: minuit utique frigiditatem eius: & si membrum per quod transit: sit dissolutum in qualitate medicine ultra quod ipsa augebit tunc qualiter eius: ut si medicina fuerit calida: & epar fuerit calidior ea: Augmentabit utique caliditatem eius: & talem mutationem in qualitate debemus intelligere solum in qualitate actuali & non ipotentiali: Non enim est possibile membrum quantitatatem medicine potentialem permutare nisi medicinam corrumpat: uel resoluat. Nam per uiam resolutionis mutat qualitates medicine potentialis. In qualitate uero & quantitate minuit membrum simul medicinam: quoniam membrum ipsum de medicina retinet aliquam partem: que sit calidior: uel frigidior parte eius. Nam si retinet partem calidiorem: minuit caliditatem medicine: & si retinet partem frigidior rem augeat caliditatem medicine. Patet igitur quod si membrum minuit quantitatē medicine. Ita tamen quod est non augere: & quantitatē minuit medicine: & et interdum ipsam augeat: Et qualiter etiam minuit in utraque. ¶ Viso qualiter membrum mutat uirtutem medicine. Videndum est qualiter humor eam minuat: & interdum augmentat. Et hoc dico in quantitate & qualitate & utraque. In quantitate quidem humor minuit uirtutem medicine: quoniam ex ea retinet aliquid dum transit per eam: adherendo ipsi & commiscendo se cum eo. Puta si in stomacho sit humiditas uiscosa: adheret ei: Aliqua particula medicine: que non transit ad membrum infirmum: Et licet modo potest humor augere quantitatē medicine: ut si humor sit dissolutus in eadem quantitate cum medicina: & misceatur cum ea taliter: quod simul cum ea transeat ad membrum infirmum. Verbi gratia si sit in renibus egritudo frigida: & medicina calida transeat per epar: & ibi admisceatur secum aliquid de colera: pueniet taliter medicina ad renes augmentata in quanto: & forte in quali: si colera sit calidior ea. In qualitate uero minuit humor medicinam: quoniam humor proprie qualitatis cum ea misceatur: & cum ea simul transit ad membrum infirmum. Puta si colera misceatur cum medicina frigida: & similiter potest eam augere quoniam est dissoluta in eadem qualitate cum medicina: & sit fortior illa. In utraque autem scilicet quantitate & qualitate minuit humor medicine uirtutem: quoniam pars aliqua medicine calidior adheret ipsi humori: Tum enim medicina frigida est minus calida: & minoris quantitatis: eo quod pars calidior eius est sepa-

tata ab ea & quādamodum minuit humor uir-
tutem eius in utraq; similiter pōt augere / ut
patet ex pcedentibus. ¶ Viso qualiter humor
medicinā mutet / uideamus q̄liter mutet eā
calor naturalis. Dico q̄ calor naturalis / mi-
nuit medicinā dop. l. resoluēdo aliquas eius
partes; Et demandando eam ad alias partes q̄
ad membrum infirmi. Resoluendo q̄dem mi-
nuit eam & in q̄tate & qualitate. Nam si re-
soluit partem calidiorē de medicina calida
minuit caliditatem eius simul cum q̄tate / &
hoc modo pōt intēdū q̄tatem eius augete /
puta si medicina sit frigida / & calor resoluat
partes eius minus frigidas / augetbit frigiditātē
medicīne. Demandando uero medicinā cal-
naturalis minuit q̄tatem eius solum. In qua-
litate uero mutationem non facit. Patet ergo
qualiter calidas medicinas in q̄tate semp di-
minuit / in q̄tate uero aliqui auget / aliqui dimi-
nuit. ¶ Viso de causis quē minuunt medicinā
a parte corporis. Videamus de causis / quē mi-
nuūt eam a parte medicīne. Iste uero sunt. 3.
ad minus; quā; prima est tarditas transiendi
p corpus. Nam q̄n medicina tarde transit mul-
torū minorat / anteq̄ ad mēbrū pueniat; & tūc
ex ea plus resoluūt. Secunda causa est raritas &
sustilitas medicīne Nam q̄d rarum est & sub-
tile / cicius dissoluūt / q̄ q̄d grossum est & ui-
siosum. Tertia uero est mala mixtura medi-
cīne / si composita est. Nam q̄n male permisce-
t medicina composita / facile resoluūt transiē-
do per corpus. Et cause triē hīs impediūt di-
minutionem medicīne. Et iste. 3. cause / q̄ sum-
muntur a parte medicīne / operātur maiorem
uel minorem dissolutionem / Et ad pbandum
hanc distinctionem auctoritates non adduxi /
quia fuisset sermo plior. ¶ Viso igit quōt
modis uirtus medicīne minuitur / & quibus de
causis / facile nobis erit inuenire ingenū augmē-
tandi eam per triūm. ¶ Hac igitur distinctio
ne pmissa expōsit est textus Gal. qui dicit
Oportet efficere salubre ut non corrūgat ex sol-
uism uiam; Et patet etiam responsio ad q̄stio-
nem pmissam / q̄n licet interdum contingat
uirtutē medicīne augeri / hoc autem nō est uisē.
Neq; nobis ē hū notū q̄n augeri deat / sed eius
diminutio ē uniuersalior & notior. ¶ Si q. ca-
lidius oportet ēē moderate. ¶ In h loco po-
nit Co. tale exemplum; Ponamus q̄ in tenibus
sit egritudo frigida / in secundo gradu debet
ergo ei medicina calida / In secundo gdu / sed q̄
medicina sumenda per os transit per multa mē-
bra anteq̄ ad renes pueniat / dissoluūt sua
caliditas / in duobus gradibus; q̄te oportet hūmōi
medicinā ab ipso pncipio dare calidam l. 4.

gradu. ¶ Sed p hoc exemplum arguitur tolli-
mus. n. ciperū q̄d est calidum in secundo gradu
& piper q̄d est calidū in. 4. tūc sūm cum opor-
tebit q̄ ciperum perdat totam caliditatem suā
anteq̄ pueniat ad renes & piper perdat de
sua caliditate duos gradus / & pueniat calidū
in secundo gradu ad renes. Sed utrūq; uē inco-
ueniens non enim possēt ciperū expoliari a
tota sua pplexione remanendo sub specie cipi-
quia tunc oporteret q̄ reduceret ad tpmētū
q̄d non ptingit ciperū. Similiter dico de pipe-
re / quia non possēt remanendo sub specie pi-
peris pderē duas species caliditatis / d. debet autē
medicina remanere sub sua specie & cōueni-
re membrū ad sui naturam / & hoc dicit Gale.
in primo de simp. medicina cōp. p. Dicit enim
q̄ de ppetitate cibi est augmenare substantiā
nostri cor poris / de ppetitate medicīne est alte-
rare substantiam eius. & Ioan. dicit q̄ medici-
na naturam corporis ad se cōuertit. ¶ Ad q̄d
dicendum est q̄ non refert / an illud exemplū
quod co. ponit / sit uerum uel non uerum. q̄nam
ad certam q̄tatem diminutionis / quā possit
semp enim remanet uetitas generalis. l. q̄ ad-
dendum est in uirtute medicīne tūc / q̄nam dis-
soluitur de ipsa sūm uiam / & intelligo hoc uer-
bum. co. de gradibus non quo ad intentionem
q̄tatis ipsius medicīne / sed intelligo de gradib;
bus uirtutis ipsius / qui gdu consurgūt ex mul-
tiplicata q̄ntitate / uel intensa qualitate / uel ex
utraq; / & hoc iam inuestigatū est sup. ¶ Pro-
pret positionem. Hic per positionem intelli-
ge locum. ¶ Si uero frigidus. Su. sic medica-
men / & sic egritudo erat tunc calida. ¶ Non
simpliciter oportet facere frigidus. Hic p tri-
gidus debemus intelligere / nō solummodo illud
q̄d est tūc frigidius q̄nam & membrū est distē-
petatum / sed debemus intelligere frigidum cū
sua additione / q̄ requirēbatur / ne dissoluēret i-
uia. ¶ Sed huic expōsitioni uidetur p̄dicere
Com. Ingenium possit docuit / q̄ in medicinis
calidis oportet / q̄ adatur ex caliditate per q̄
tate / q̄ cōueniat ad membrum / & remaneat
in ea / q̄ sit eq̄lis frigiditati eius / & in medic-
nis frigidis non est possibile illud; & ē. Dicit
n. hic Co. q̄ non est possibile in medicinis fri-
gidis facere additionē q̄taria / ne dissoluāt
in uia. ¶ Ad quod dicendum est q̄ q̄n. co. di-
cit non est possibile illud in medicinis frigidis
debet intelligi / q̄ non est sufficiens. Q̄nā dicit
in medicinis frigidis non sufficit addere q̄tita-
tem / ne dissoluāt / sed oportet ēē considerate
substantiam; Et hoc patet ex uerbo eiusdem
infine Co. huius. §. Et sic habemus q̄ i medici-
nā frigida sunt due considerationes; quā; uno
sumuntur a

Sit ne ha-
ly: cōplū
co. 100. po-
sūuuntur

An si p
mētiōē
uirtutis
uirtutis
ubi p
da pōt
fuerit la
fando.

fumif lōgitudine uie/ne diffoluat / & h̄ est ad
ditio in uirtute eius / & Alia fumif a fubftātia
medicīne / q̄ est groffities prohibēs penetratio
nem / ppter quā requiritur / q̄ admifceatur fub
ftantia penetratiua / uel q̄ ipfa in fua fubftan
tia fit fubtilis / ficut acetum . Et ifta considera
tio facit additionē in q̄titate numeri medici
natum . ¶ Sed hic dubit. nūq̄ in adminiftra
tione medicīne calide fit neceffaria considera
tio fubftantie . ¶ Ad quod dicendū est q̄ utiq̄
neceffaria est confideratio fubftantie in medi
cina calida / licet non tū q̄tum in frigida / poffi
bile enim est medicīnam calidā / interdum ha
bere fubftantiam groffiotem q̄ expedit ope
rationi fuae . ¶ Aut dicit q̄ medicīna calida
habet groffiotem fubftantiam / q̄ expedit ope
rationi fuae tūc fua opatio fortificatur . Nec opo
lido fuperficiem facit cōttrarium fuae opationis
debitae / q̄te non oportet confiderationē fume
re a fubftantia in medicina calida . ¶ Si uero
pachime . i . groffe fubftantie . ¶ Si uero lepto
menes . i . fubtiles fubftantie . ¶ Hic queritur nū
quid contingat medicīnam frigidam inueniri
fubtilis fubftantie / Et uidetur q̄ non / quia pro
pria operatio frigiditatis est in fupfari / ficut
caliditatis fubtiliare . ¶ Ad 3̄ium aut uſ tex.
Gal. h̄ & ēt exēpla plurima / ficut patet nobis
in aceto / & in aquofitate agreffe / & in aquofi
tate citri & limonum & arāgiorum . Patet ēt
per opationes / qm̄ qd̄ frigida penetrat ēt offa
ficut faciunt q̄tūpaciūt dentes . ¶ Ad quod
refpon. est p̄ expofitionē / quā frigiditas ha
bet condensare . Dico igitur q̄ frigiditas cōden
fat p̄ opationem ad caliditatem fupponendo
equales materias eſſe in utrifq̄ / Voco aut ma
terias / humidū & ficcum / humidum . f . acetū &
aqueum / ficcū uero igneū & terreum . Hoc aut
patet nobis in faportibus . f . pontico & amaro
Nam materia in pontico & amaro eſt equal
quia groffa in utrifq̄ / ficut dicitur . 2 . can . de co
gnitione medicīnā p̄ rōnem / & in dietis ul
bus caſ . eodem . Sed quia in fapore pontico cō
iungit frigiditas cū groffitie fubftantie / & cū
amaropropigat caliditas cū groffitie fbe / dūt res
pontice fpiſſioris fubftantie / q̄ amare ppter fri
giditatem in fpiſſantem . ¶ Preterea queritur
nūquid ifta confideratio fubstantie per quā me
dicina frigida penetrat uſq̄ ad ultimum p̄fun
dum / uel nō penetrat / ſed alq̄ in fupfari & ope
ratur 3̄ium h̄eat ueritatem in medicīnis / que
affumuntur interius / ficut habet in illis / que ap
plicantur exterius . ¶ Ad quod dicendum eſt /
q̄ credo eam habere neceſſariū in utrifq̄ me
dicinis / ſed euidentiorē habet neceſſitatem
in medicinis / que applicantur exterius propter

fpiſſitudinem cutis / Cuius exemplū ponit . co .
de medicina / que ponitur ſuper epat . q̄ autem
in aſſumptis interius ueritatē h̄eat patet / qm̄
fi uolumus dare medicīnam frigidam adhiben
dam ppter caliditatem epatis / fi fuerit groffe
fubftantie / uel uiſcoſe / ficut ſorbe / aut mucilla
go piliſſi / poſſibile eſt eas in fupfari & op
lando uias epatis / nō penetrare ad epat / & au
gere caliditatem eius . ¶ Ita uero & in hume
clantibus & deſiccantibus . Hanc ſimilitudinē
debemus intelligere / non ſolū ad p̄ſiderationē
fubstantie groffe ſubtilis / ſed etiam q̄tum ad
additionem in uirtute medicīne / ficut . n . uirtus
medicīne calide & frigide diffoluitur fm̄ uirtū
Similiter pōt diffolui uirtus medicīne humide
& ſicce . ¶ Ex plaſmatione uero & poſitione
q̄ fluxus ſenſibiles habet conſuetos ad aliquod
membrum / aut nullum habet . In hoc . 3 . ponit
auth . indicationem curatiua ſumptam a mem
bro compoſitam . ſ . prout ſumitur a plaſmatio
ne & poſitione que eſt ſocietas / Nam in eo q̄
dicit / qm̄ membrum h̄et fluxus ſenſibiles p̄uētos
tangit indicationem / que ſumitur a plaſmatio
ne / qm̄ meatus ſunt dīe plaſmationis / q̄ uer
to dicit ad aliud membrum / tangit indicatio
nem / que ſumitur a ſocietate . ¶ Queritur de
hoc uerbo q̄ dicit / aut nullum habet . Fruſtra
enim uidetur poſitum nullam enim indicatio
nem ab eo uidetur ſumere . ¶ Ad quod dicen
dum eſt / q̄ ab eo qd̄ eſt nullum habet fluxum
de ad aliud membrum / pōt ſumi indicatio curati
ua per modum negationis / Nam qm̄ nō eſt in
uij alioſū ter membrum & membris ſocietas / per quam
poſſit materia de membro ad membrum tran
ſire / non oportet nos ſollicitare de prohibendo
talem materiam currere / qm̄ membrū aſſociatū
eſt nobile / nec deſaciendo eū currete ad ipſum
qm̄ membrū aſſociatum eſt uile / & hanc indi
cationem negatiua ſubaudiuit . Gal . ut notans
¶ Poſſet intelligi . H . qd̄ dicit aut nullum ha
bet . ſut intelligamus / q̄ debeamus facere mea
tum inter membrum & membrum / qm̄ non ha
bet meatum / ſed non credo hoc bene ſue in
tentioni conuenire . Qm̄ facere meatum de no
uo inter membrum & membrum / non habet
locum in membris interioribus / licet habeat lo
cum in exterioribus . ¶ Nam qm̄ ad p̄ncipia
lia feruntur fluxus aduerſemus . ¶ Hic per mē
bra p̄ncipalia debemus intelligere membra
nobiliora / & p̄ non p̄ncipalia membra uilio
ra / ſeu minus nobiliora . Verbi gr̄a ſi materia
contineatur in epate / repar qd̄m ſocietate ha
bet cum corde / p̄ uenam concauam & ſocietate
h̄et cum in teſtibus per uenas meſeraycas . Di
co ergo q̄ talem materiam debemus diuerſe

Tex. 6. 102

Tex. 6. 104

Sit ne fig)
mento uel
litu quoz
es ſenſil es
meatus de
fuerint per
ua per modum
negationis /
Nam qm̄ nō
eſt in uij
alioſū ter
tendētes / in
dicatio ul
la

Que nā p̄ re a corde & puocare ad intestina. ¶ Sed si fuerit quā queritur de quodā uerbo Coment. dicit enim interps̄ ipe q̄ Ga. de isto sermone q̄dam partē exposuit & haud expo q̄dam dimisit inexplōitū. Quā autē si debeat sūā a Gale. intelligi dubium est. ¶ Ad quod dicēdum est esse dicit.

q̄ a societate quā habet membrum cum membro per meatus duplex indicatio curatiua pōt summi/ quare prima est phibere materias a mēbris nobilibus & puocare eas ad alia uilia. Secunda uero indicatio est/ ut sciāmus qualiter faciamus medicinam ueram ad membrū. Verbi grā scimus enim q̄ nasus habet continuitatem cum cerebro per meatus sensibiles. Vnde si uolumus mittere medicinam aliquā ad cerebrum mittemus eā per nases/ & si uolumus aliquā medicinam facere ad stomachum/ mittimus eam per os/ & si uelimus aliquā medicinam facere uenire ad uiscera/ mittimus eam per uirgam.

Quidnam facris in cā q̄ Gale. ex his multa omiserit: q̄ in similitudinē partium morbo cōtemplā. ¶ **Tex. c. 15** Sit ne cāq̄ inreperiei euacuatio satisfatio. ¶ Sed hic Gal. non solum obmittit istam cōsiderationē/ que pōt summi a plasmātōe & positione/ sed multas alias obmittit/ quas Auerroes p̄mo can. sen. 4. cap. 8. Quas ibi reque causa uero fuit/ quia in hoc lib. Gale. abbreuiat distinctiuam doctrinam. ¶ Manifestū uero q̄ easanum facientiu discretam per euacuationē est sanatio. ¶ Circa hoc dubitatur/ qm̄ appellat euacuationē causā esse sanatiōem/ que nō uidetur/ est enim p̄uiso causarum ablatio ut supra Ad manifestos egros/ & de ing. san. li. 1. r. in pluribus locis/ & in eouillis affor. Quēcūq̄ ex plenitudine. ¶ Ad quod dicendū/ q̄ remotio causā nō est cura imediata/ sed est cura mediata/ Nam per remotionem causā facientiu remouetur discretia fiens/ que est morbus. ¶ Iplurum uero discretia/ & c. Hic debes intelligere discretia factas/ que non remouentur per euacuationem causā efficientiu/ cū nō habeat causā efficientes/ uel quia ille cause/ remote sunt/ Vel quia ab initio nō fuerint/ remote qdem sunt/ q̄ aliqui habuit malam p̄plexionē cum materia/ & illa materia euacuata ē/ & remanet mala discretia/ ab initio uero nō fuerit/ sicut in ethica & effimera simplicibus.

Tex. c. 106

Soluta uero continuitate curationis qdem intentio uultio est. In organicis quidem partibus impossibilis est. In omniomertis uero non omnino impossibilis: sed in quibusdam possibilis.

Lesio. 2. 11

Introduci

In precedēti tractatu de terminauit Gal. de cura morbi consimilis.

In presenti uero determinat de cura morbi cōmunis. Diuiditur autē iste tractatus in partes duas. In quare p̄ma ponit suā determinationē. In secunda dicit esse sufficientem quātum ad presentem doctrinam/ durat prima usq̄. Et de his quidem sufficientem. Prima diuiditur in duas. In quare p̄ma agit de cura morbi cōmunis i generali. In. 2. in speciali. P̄ma usq̄. Vt in camoso. Prima pars sit presentis lesionis. Que diuiditur in duas. In quare prima notat eam curam solute p̄tinuitatis p̄ principium fore male qd̄ est eius descriptio. In. 2. parte p̄ principii materiale. s. per membrum/ in quibus est possibile/ uel non possibile. Prima usq̄. In organicis. ¶ Dicit ergo sic de prima pte. q̄ intentio curationis solute p̄tinuitatis est unio partium solutae/ & hoc de prima. ¶ De. 2. dicit q̄ unio partium solutae est impossibilis in mēbris organicis omnino. Sed in membris consimilibus in quibusdā est possibilis/ & hoc de. 2. ¶ Circa istam lesionem/ primo quēsi qd̄ generalia ad totū tractatū. Secundo qd̄am specialia circa litteram. Generalia uero q̄nta sunt duo. Quare primum est de ordine. Secundum est de sufficiētia. ¶ De ordine uero triplex est dubitatio. Quare p̄ma est de ordine istius tractatus ad precedentē tractatū. Secunda uero de ordine ad sequentem. Tertia de ordine partium istius tractatus inter se. ¶ De prima sic agit uidetur. n. q̄ iste tractatus debeat anteponi p̄cedēti triplici ratione/ quarum prima sumpta est a simili. Secunda sumpta a generalitate. Tertia sumpta a notitia. ¶ Prima qd̄ q̄ sumit a simili est talis quia Gal. in therapeutica doctrina/ primo determinauit de cura morbi cōmunis q̄ de cura morbi cōsimilis. Non differt autē ista doctrina de causis cū actiuis ab illa de ing. san. nisi p̄ magnum & paruum/ membra autem in magno & paruo corpore sunt similiter ordinata. Ratio uero secunda que sumpta est a generalitate est talis/ quoniam morbus cōmunis generalior est/ q̄ p̄similis uel officialis/ ut enim h̄ morbus in quadam natura/ unitate in qua cōcitant membra consimilia/ & officialia sicut dicitur de accidenti & mor. lib. primo. Ratio uero tertia que sumitur a notitia est talis/ quoniam iste morbus notior est q̄ morbus consimilis/ de nocioribus autē prior est doctrina ut dicitur. 7. de in sa. cap. 2. ¶ Ad contrarium est quadruplex ratio quarum prima est q̄ complexio est prima forma/ que debetur membris a qua fit prima actio corporee actio nis/ ut dicitur. 7. therapen. capitulo secundo. 9. Quapropter quare de ip̄ius curatiōe prius est agendum. Secunda est quia morbus complexio nali frequentius

Partitio

Senia

Quia

Attach
dūo cū
tōpā
pōmū

nalis frequentius cōtingit q̄ morbus cōmunis/
Tertia quia natura cōtrarietatis per quā fit oīs
curatio notior est in morbo complexionali q̄
in aliis morbis. Quarta ratio est quia in quo/
libet morbo communi est mala complexio
humiditatis patet de in. fa. per totum ergo prius
oportebat habere doctrinam prenotā de cu/
ra male complexionis/ quoniam necessaria est
ad curam solute cōtinuitatis/ qd̄ utiq; concedē
dum est. ¶ Ad primam autem rationem in
conerarium factam dico q̄ ratio diuersitatis
inter ordiē quē Gal. tenuit in doctrina tera
pentica & in ista talis est/ quoniam Ga. in illo
libro intendit non solum ponere doctrinam
curatiōis/ sed reprobare falsam. Sed in do/
ctrina de cura morbi cōmunis plus errauerunt
antiqui q̄ in cura aliorum morborum/ oportebat
autem prius errorem remouēre / q̄ dubi/
tabilem ueritatem inducere/ ideo de doctrina
in qua plus contingebat errare/ premisit quā/
tuor libros / q̄ autem doctrina in qua erratur
debeat premiti/ expresse colligitur ex. 7. eius/
dem ca. 2. §. Id est. q̄ autem plus contingat er/
rare in ea. patet legenti. 4. li. quos in illo uolu/
mine scripsit de cura. h. morbi/ in h. autē libro
non intendit aduersus aliq̄ disputare/ ideo or/
dinauit ipsum sūm suum ordinem naturalem.
¶ Ad secundam rationem dico q̄ licet natū/
ra/ contra quā procederet morbus cōis/ sit ge/
neralis q̄ mala complexio/ uel mala compositio/
ueniunt tamē isti tres morbi. scilicet complexio/
nalis compositionalis & cōmunis/ ad eandem
diuisionē morbi simplicis/ quare nullus est cō/
munis ad alios. ¶ Ad tertiam rationem dico
q̄ licet solutio cōtinuitatis sit notior in mē/
bris exterioribus/ q̄ mala complexio. In mem/
bris tamen interioribus est obscurior/ ut col/
ligitur ex primo can. sen. 2. de signis solute cō/
tinuitatis/ nec etiam illa maior notitia tātum
cogit ad preordinandum/ quantum cogerent
rationes in contrarium adducte. Et si solutio
potest esse cōis ad omnes. 3. rationes. ¶ De
2. questione sic agit/ uidetur enim q̄ tractatus
de cura morbi officialis/ debeat precedere sal/
tim/ quo ad morbū in forma. Quoniam plas/
ma siue forma in generatione membri prior ē
unitate. Nam per formam membrum poni/
tur inesse membri. ¶ Ad cōtrarium morbus
enim cōmunis est causa morbi officialis. Nam
ubi soluitur continuum ibi corrumpitur plas/
ma/ ut patet infra in illo cap. Precedit autem
eā. Causa uero suū precediteffectum. ¶ Pre/
terea quia unio contra quā peccat iste morbus ē
cōmunis ad membra officialia / & consimilia/
ideo debuit poni suus tractatus in loco cōmū

ni/ si autem est in medio duorum tractatuum
Qd̄ utiq; concedendum est. ¶ Ad rationem
in cōtrarium dico/ q̄ licet plasma precedat unita/
tatem membrorum naturaliter quantū ad esse
tamen morbus qui peccat contra plasma/ non
precedit morbum/ qui peccat contra unitatem
sed potius est eōuerso. ¶ De. 3. questione sic
agit / uidet enim q̄ primo debuisset agere de
cura salute cōis/ compositae q̄ de cura simplici
Nam Gale. 3. de in. fa. cap. in p. deter. de cura
uulnerum/ cōcauorum/ q̄ de cura uulnerum sim/
plicium/ ut patet per tertium capitulum. §. fi/
nali/ & per quartum capitulum. §. 4. ¶ Pre/
terea compositum est nocius simplicis/ nocius
autem in doctrina precedit ut dictū est. ¶ Ad
cōtrarium autem planior est ratio / quoniam
simplicis precedit compositum natura / & do/
ctrina/ ut dicit Gale. in consen. illius afforismi
Cōstitutiones uero anni In. t. greca. qd̄ utiq;
concedendum est. ¶ Ad rationem uero pri/
mam in contrariū faciam dico q̄ Gale. tertio
terapēticē/ dupliciter fuit locus de cura uulne/
rum cōcauorum/ & simplicium. scilicet generaliter
& specialiter. Generaliter quidem primo deter/
minat de cura uulnerum simplicium/ q̄ de cura
uulnerū cōcauorum / Specialiter determinat
do fecit eōcontra/ ut patet eodem libro capitu/
lo secundo. §. primo. Ratio uero quare in spe/
ciali primo dedit doctrinam de uulneribus con/
cauis est/ quia in ipsorum cura plus errauerunt
antiqui/ & sic in generali cura seruabimus ordi/
nem naturalem. In speciali uero accidentalē
quare non est uera simpliciter propositio
quē dicebat/ q̄ Ga. primo determinauit de cura cō/
cauorum/ q̄ simplicium. ¶ Preterea uidet q̄
debuisset determinare de cura. h. morbi prius
in spermaticis/ q̄ in sanguineis/ quia mēbra sper/
matica sicut & alia sunt fundamenta corporis
& precedunt membra sanguinea / in genera/
tione. ¶ Ad contrariū cōtinuitas/ enim in
osse raro pōt solui/ sine solutione cōtinuita/
tis in carne. ¶ Preterea membra spermati/
ca sunt omnia preter dētes/ sanguinea uero mē/
bra sunt ut plerumque manifesta/ quia circum/
uoluta sunt ossibus/ quare prius oportuit de illo/
rum tractare curationem. Quod utiq; conceden/
dum est. ¶ Ad rationem aut in contrariū ad/
ductam iam patet solutio/ quoniam licet mē/
bra spermatica/ sint priora naturaliter/ & fun/
damentum corporis/ tamen quia ipsa non pa/
riunt hunc morbū sine membris sanguineis/
& quia sunt magis occulta / ideo sic ordinate
fuerunt eorum cure. Sic igitur scita est quē
scito de ordine in hoc capitulo/ quā inuitus di/
spurai. Sed quia quidam ydiotę qui pauca

An recte p
posita solū
nis cōtinui
tate sim //
plex predo
ceatur.

An mēbra
dicta signi
neat/ illis iu
re p̄naten
tur/ q̄ sp̄ma
tica uocan
tur.

An de cōti
hui solone
hic facta

nouerunt de rerum essentia/deficientes in que
sitionibus necessariis / ad questiones de ordine
se transmutant/qa in eis est habundare ne glo
riosis appareant/oportuit me in eis tempus in
uanum expendere. ¶ Viso de prima questio
ne./de ordine/uidemus de secunda./de sus/
sicientia que cum duplex sit./generalis & spe
cialis/primò queramus in presenti le.de suffi
cientia generali totius tractatus. Et secundo que
ramus de sufficientia speciali quārum ad quod
libet capitulum. ¶ Prosequamur aut in presen
ti tractatu./de cura solute cōtinuitatis/per has
differentias./simplicitate & compositum. Cum
simplici solutione diuersificat curam eius fm
diuersitatem membrorum./sanguineorum &
spermaricorum./offe neruo & corde/videt/ergo
insufficienter determinasse de cura solute cōti
nuitatis/qa nō dicitur de ea distinguendo eā p hā
factū & futurū/sicut fecit de mala cōplexione.
¶ Preterea uidetur insufficienter determinas
se de cura simplici solute cōtinuitatis/ nā nō
merauit eam solum fm diuersitatem membro
rum/cum debuisset eā variare fm species essen
tiales/& causas facientes eā/sicut fecit de mala
complexione & compositione / posuit.n.cura
males complexionis calide/frigide/humide/&
siccæ/& quando nō habet causam. Et similiter
fecit in mala cōpositione. ¶ Preterea uidet/
debuisset variare species eius quantum ad tem
pus/sicut fecit hypp.l.6.par.quādo dixit Vul
nera quęcunq; annua sunt/debuit ergo ponere
curam vulnerum antiquorum & recentium.
¶ Preterea debuit ponere diuersitatem cura
tionis quantum ad diuersitatem distinguendo
vulnera curabilia ab incurabilibus / sicut fecit
hypp.in asfo. Vescis incisam. Et in illo Quā
do incisum fuerit os. ¶ Ad quod non uide/
tur posse responderi / quia breuiloquus sit.
Quia in afforismis hypp.suit breuior. ¶ Ad
primū dicendū q solutio cōtinuitatis diuidit/
per hētiē factam & futuram sicut & mala cō
plexio. Et subaudiuit istam diuisionem per si
mile/& dicitur siens qñ habet cām pñtem que
facit eam siue sit cā primitiua exterior/ut gla/
ditus & lapis/qñ homo uulnetatur/siue sit cā cō
iuncta interior/ut humor acutus uel uenositatis.
Dī aut scā/qñ cessauit cā sua.ab operatōe/ siue
fuerit exterior/siue interior/illa cā.Futura uero
dī/anteq cā o peret/sed parata est operari. Et
hī dico fm cām exteriorē. In uno th uī dīfferre
re solō pñtuitatis siētiā mala cōplexione egri
rudinali siētiē/qñ remota cā morbi cōis siētiis
de necessitate remanet morbus cōis factus.Sed
remota cā morbi cōplexionalis siētiis non de
necessitate remanet morbus factus/sicut patet

in fe.putrida q cessat ab esse se.p euacuationē
humorū putridorū abito factam. Sō. uero.cōis.
nūq cessat ab esse egritudinali/p remotiōē
sue cāe faciētis eā/siue sit cā interior/siue exteri
or de exteriori qdē planū ēq nō oportet cessa
re/solone cessante cā.Cessante.n.gladio a pō
ratione/nō cessat pp hī morbus. Et in hī cōiāt
sō.conti.& mala cōplexio/qñ mala cōplexio
nō cessat cessante sua cā primitiua. De cā uero
interiori dico q siēti est in solutione cōti.sicut
de cā exteriori/nā cessante hu.acuto de neces
sitate remanet morbus factus. Q d in morbo cō
plexionalis siētiē nō cōtingebat remota.n.pu
tridine cessat se. plētiūq tota/ita q nullo mō
remanet febris facta/nā sequetur q post cōm
putridā remiseret ethica uel effimera/q d ē sal
sum/qa oīs se.facta aut est effimera aut ethica/
ut dī. i. r. et rap. ¶ Sed forte aliqui istabit hūc
posicioni. Quia uī Gal.dicere priūm in hoc dē
ti tractatu dicit.n.q oportet unamquēq rām hī
priū abscindere/deinde uenire ad egritudinē
factā ab illa/quare cessante cā q facit morbū cō
plexionalē/de necessitate remanet morbus fa
ctus. Et hūc autoritate cōsonat rō/qñ postq
cā incepit facere mala cōplexionē in mībro & rīu
fit illa cā.hu.cal. aut frig/uidet post remotio
nē cause ad hī remaneat egritudo facta necessa
rio. Quia siens egritudo est cōposita ex scā &
futura fieri/pars ergo scā necessario remanebit
Et ad hī facit exēplū de fumo calefacto p ignē
Nam licet remoueat ignis/ad hī remanet cali
ditas in lapidibus furni. ¶ Ad hāc instātiā
dicendū est q siēti & factū aliqñ sic coherēt
ad inuicē/qremoto morbo siētiē/nihil remanet
factū/sicut patet in oppilatione. Et aliqñ siens
& factum non coherēt adinuicē/sed hēt qñ
esse separati/& tūc remoto fieri a morbo/ne
cessario remanet factū/sic patet in solone pñi.
Et aliqñ fieri & factū mediocriter se hēt/itaq
non sunt sic annexa/sicut in oppilatione/nec
ad eo separata sicut in solone cōti. Et hī modo
se hēt factū & fieri in mala cōplexione siētiē
Et pp hī post ablāum fieri remanet aliqd fm
necessario/nō th sicut in morbo cōi/nec nihil
sicut in oppilatione. Et ut esse cā hīcō maior
& minor depēdētis quā hēt morbus/ad suā
cām/& ad mēbrū in quo est/hac aut distīctio
ne patet solō ad instātiā tā ad textū q ad rō
nē/& exēplum bene intelligenti. ¶ Ad tōem
tertiā de sufficientia sic rōdēt q Medico nō ē
curandū variare morbū p spā/nisi inqum ab
illa uarietate speciei/ uariū fuerit curatiōis
ingenium. Et licet ille species morbi nō distīn
guantur secundum essēntiales differentias / nō
facit uim medicus quatuor ut cum illa substā
tate pcedat

tare peccatifficis. n. ei tales species morborum ponere / quibus ad finem perueniatur interitumque dicitur morbi curatio. Dico ergo quod so. conti. diuiditur prima diuisione in simplicem & cōpō sitam : & a qualibet istarū sumitur curationis ingenium p̄ptium / obmissa uero diuisione cōpō sitae solutionis / quā de illa dicam infra in suo cap. subdividendum est solutionē simplicem / h̄ aut recipit diuisionem aliquā sū sua causā / & aliquā sū sua accidentia. Secundū cās quā tres sū materiali efficiētē & finali. Secundū materialē aut sicut cū dicimus uulnus aliqd hēt cām efficiētiā aliqd nō hēt cām efficiētiā : Et ex hac diuisione colligitur h̄ diuiso so. pti. sū sua causā / scā : sū sua uero ē illa q̄ cām hēt / scā uero q̄ cām nō hēt ut dī. 4. de in. sū. 3. ca. §. Q. d. scā. Hic tñ est notandū quod so. pti. q̄ cām hēt p̄iuncta nō est so. pti. simplicē sed p̄iuncta ut infra dicebim in suo ca. & 3. terap. ca. 4. §. s. Secundū cām uero finalē dī sicut cū dicimus quod so. conti. alia ledit operationē nobilē / alia operationē uilē / & sicut dicimus quod uulnus aliqd est mortale / & aliqd est salubre / lesio. n. operationis & salus & mors sunt finis morborum / ab omnib. n. istis speciebus sic diuersificatis diuersum sumitur curatiois ingenium sicut patet speculanti / h̄ tñ saluo quā causis primitiuis nō sumitur curatiois ingenium / sicut dicit Gal. in preallegato cap. p̄ totū . ¶ Vbi distinctione so. conti. ex parte cā suarū. Videamus ex parte accidentiū. q̄ multiplex est / quedā. n. distinctio sumitur a figura. sicut cū dī so. pti. alia recta / alia curua / & alia circularis. Et quedā sumitur a situ / sicut cū dicimus so. pti. alia sit p̄ longū / alia p̄ trāuersum / & alia penetrās / & alia superficialis & alia patens / & alia occulta. Et aliquā sumitur a quāritate / sicut cū dicimus so. conti. alia est parua / & alia est magna. Et alia sumitur a tempore sicut cū dicimus so. pti. alia recens / & alia antiqua. Hec colliguntur primo. can. sen. 2. cap. de so. cōti. & sen. 4. de cura. ciuili. & 4. can. sen. 4. ca. 3. Notandū tñ quod a diuissibilitate q̄ sumitur a tpe nō sumitur curationis ingenium sicut ab aliis quas premisi / sicut dī de in. sū. 3. ca. finali §. Reuertor. Diuisione aut so. pti. i specie cēntiali / nō oportet ponere / quā uel nō habet / uel si habet ignote sunt mihi. Dico ergo quod Gal. in p̄i cura simplicis so. cōti. nō tetigit nisi illas species solutionis cōtinuitatis q̄ distinguuntur penes cām materialē / & penes quedā accidentia. s. quāritatē & figurā. Penes cām malē quod ē sicut cū dī so. pti. i carne & i ossē penes quāritatē uero sicut cū dī so. cōti. magna aut parua : Per figurā sū sicut cum dī oportet fieri aptam figurā in uulnere. Et quia penes illas differētiās principales uariabat curationis ingenium / ideo solū

istas posuit / & sic non fuit deficiens / sū modū doctrine istius libri in quo ponuntur capitula uelut cōclusiones tñ . ¶ Circa istam sic p̄cedo soluta conti. hic est generalis canon. curationis morbi cōti. q̄ habet ueritatē in cura ois solute cōti. ut possibīle est / & eo modo quo est possibīle. Circa quē duo queruntur quorū primū ē de reductione h̄mōi can. ad sui radicē generalem. Secundum est an ipse habeat locū in morbo a generatione. ¶ Et de primo dico quod radix huius can. est essentia ipsius morbi aqua sumitur indicatio curatiois / nā essentia so. cōti. q̄ est mēbra que similiter fuerūt unita / esse soluta / indicat curā esse faciendam p̄ suū p̄riumque est unitio / & h̄ fundantur super regulā illā generālē que est ois cura p̄ p̄rium. ¶ De 2. dubitat / quia uis quod debeat docere curare so. cōti. a generatione / quā sup̄ de causis p̄seruatiui h̄ docuit auri cōseruare corpus tale a generatione. s. corpus optime sanū / & parū lapsum / que sunt talia a generatione / nā circa idē subiectū negociantur iste due p̄es artis. p̄seruatiua & curatio / & h̄ sū tres naturas. s. cōsimilē & offi. & cōm. ¶ Preterea infra de cura morbi i figura / exp̄ssē docet curare lapsum figure a generatione / quā dicit quod figura nō pōt corrigi / quā membra creuerunt / & ē de morbo in numero / quā docet curare digiti. 6. q̄ ablatione plandū. n. est / q̄ h̄c. 6. digiti est morbus a generatione. ¶ Preterea quod tiens dicitur corpus / totiens dicitur causa / cum sit eius relaxium / quare si nos habemus corpus simplicē egrum / oportet nos habere causam simpliciter talē ei contrariam / si causa non dicitur simpliciter talis / nisi quia comparat / cor / pori simpliciter tali. ¶ Ad contrarium uidetū esse determinatio quā Gal. facit de cura. h̄mōi morbi sēcūdm oia capitula. quoniam siue fiat in carne / siue in ossē / siue in neruo / non ponit curam nisi morbi ex tempore. ¶ Ad hāc que stionem forte aliq̄ respondet / quod ista cura non habet locum in morbo a generatione / eo quod morbus a generatione non patitur so. conti. s. eundem quodammodo quod so. contingit soli. membro generato. Quā opinionem / credo esse contra Gal. & reprobaui eam supra de corpore egro : Sed dico quod regulē istē curatiue componunt so. conti. ex generatione & ex tempore / ut sunt possibīles. Si enim in aliquo membro puta in labio uel in naso peccat contra generationē / ita quod illa membra sint creata in aliqua sui parte discontinuata / per illū can. fiet curatio scarificando & trahendo sanguinem ad locum ex quo recontinuatio fiat / cum medicinis regenerantibus carnem. ¶ Ad argumenta facta in contrarium. Respon.

Thaddei H ii

4.
Interp. lfe.
Tex. 6. 106.Vñ nā p̄cer
ptū h̄ emer
sit solutū p̄
tinuū unio
ne curatur.An de cōti
nuo. uel ab
ortu natu
re soluto h̄
loco Gal.Que apud
Haly. com.
106.

deo q̄ licet Gale, non adaptauerit in hoc loco can. curationis nisi ad solutam conti. ex tempore. Etiam ipse intelligit eos posse adaptari ad lapsum naturalem in quo est possibilis cura. Sed quia frequenter contingebat in lapsu ex tempore in lapsu uero a generatione rarissime. Ideo Gal. non adaptauit talem can. nisi ad lapsum temporalem. ¶ Organicis uero partibus impossibile. Circa istum. C. eo. duo notat. s. r. ditionem cause / & quandam dubitationem. ¶ De primo dicit q̄ causa propter quam membrum officiale solum non potuit reuniti est compositio ipsius ex partibus diuersarum substantiarum / que diuersitas prohibet reunitio / nem dupliciter. Vno quidem modo propter indigentiam diuersarum medicinarum debentium facere unionem / alio uero modo quia illarum partium quedam non sunt unibiles. l. membra spermatica / & hoc de primo. ¶ De secundo dicit q̄ contra istum can. mouetur dubitatio triplex / prima quide quoniam a plantis abscinditur ramus / & iterato renascitur & reunitur. Secunda est de caudis serpentum. & stellonis quoniam abscisse renascuntur. Tertia est de dentibus qui regulariter renascuntur in pueris post alium eorum / & in regulariter renascuntur interdum in senibus. ¶ Ad primam autem questionem. Respondet. eo. q̄ causa propter quam in plantis renascitur ramus abscissus est inuentio materie ex qua generantur & nutriuntur plantę que materia est ipsa elementa / & maxime terra. ¶ Ad secundam autem questionem Respondet dicens q̄ cā propter quā in serpentibus & stellonibus renascuntur caude est / quia talia membra generantur ex superfluitate nutrimenti ipsorum animalium / & non generantur ex materia ipsorum membrorum radicalium. Et est simile de istis caudis / que renascuntur si cut illud qd̄ renascitur in animalibus de pilis / pennis / ungibus / & cornibus quoniam iam abscissa regenerantur. ¶ Ad tertiam autem questionem. Respondet dicens q̄ in senibus regenerantur dentes / ex superfluitatibus que aggregantur in corpore / quando uniuntur / & crescit in eis caliditas temperata egrediens a caliditate corporis / qua mediante natura regenerat dentes loco eorum / qui ceciderunt. In pueris autem regenerantur dentes / quia materia ex qua generantur dentes / fuerunt ex ea dentes dures prius / cessauit enim natura a regimine ipsorum quando indiguit fortioribus dentibus / & ex materia spermatica membri / que ad huc remansit in corpore / regenerantur dentes boni. Hec ut sententia coment. ¶ Circa istum. C. dubitatur de te. & de eo. ¶ De te. uidetur enim

q̄ membrum officiale solum possit reuniti quia membrum officiale habet duas partes. scilicet maticam & sanguineā / ex quibus componitur / sed sanguinea reunibilis est ueta unione / spermatica uero est unibilis unione / non ueta / que fit per potum / igitur & totum membrum officiale debet posse reuniti / tali duplici unione. ¶ Preterea ubicunq̄ sunt agens & materia proportionate / ibi est possibilis effectus. Sed in corpore sunt cā materialis & efficiens proportionate / ergo possibilis est effectus / maior per se patet / minor sic probatur / materia enim nutrimentis & regenerationis omnium membrorum est eadem ut habetur secundo de anima cap. de tactu / & tertio de generatione animalium cap. 16. §. p. & lib. 2. t. §. Digestionis autem. Et 2. lib. elementorum Gal. Sed in omni tempore inuenitur in corpore animalis materia nutrimentis & regenerationis omnium membrorum corporis / proportionate agenti / ergo omni tempore inuenitur materia generationis / quod autem inueniatur causa agens plantum est quoniam omni tempore inuenitur uirtus nutritiua in corpore animalis / que dicitur generatiua partis / ut secundo de generatione cap. 12. §. p. & in colligit lib. 2. cap. de iuamento membrorum nutriti uog. §. Dicimus q̄ cā appet & cap. de iuamento membrorum generatiuog. §. Et postq̄ ita est. ¶ Preterea membrum factum ex san. menstruo tempore potest regenerari. Sed omne membrum est factum ex san. menstruo secundum plurimum ut de generatione animalium cap. 14. per totum uult enim ibi q̄ sperma mulieris non intrat generationem / quare non potest esse materia generationis / nec etiam sperma uiri potest remanere materia membrorum / quoniam se habet per modum agentis / igitur solus sanguis menstrualis materia est membrorum / ergo omnia membra corporis possunt regenerari. ¶ Ad eundem propositum questionis duo sunt pro radice notanda. Quorum primum est quod modis reunitur membrum. Secundum est uidere que sit causa secundum ueritatem per quam membrum officiale perfecte ablatum non sit restaurari. ¶ De primo quidem dico q̄ dupliciter reunitur membrum solum / uno quidem modo per uiam adhesionis partium solutarum existentium in corpore sub regimine nature / sicut quando separatur pars carnis a parte carnis / uel pars ossis a parte ossis / ita q̄ omnes partes solute adhuc sunt in corpore sub regimine nature. Sic enim non indigemus nisi solummodo facere partes simul adherere. Alio modo fit reunitio quando altera pars indiget generari primis & uniri secundo / sicut contingit quando uisus est

tu & unio
nem adieci
tas officia
le mēbra
soluta.

pari carnis totaliter a corpore aut pari offi-
ab alia parte offis / ita q̄ pars ablata non re-
maneat sub regimine nature & in si qd̄ casu
reunio membrorum spermaticorū nō est pos-
sibilis / quia nō pōt regenerari pars p̄dita / pars
aut sanguineareuniri potest / quia pōt regenera-
ri & hoc de prima radice. ¶ De 2. uero dico
q̄ ex predicta distinctione / patet que sit causa
p̄ quam membrum officiale perfecte ablatum
non pōt reuniri. Nam quando perfecte aufer-
tur illud qd̄ ablatum est nō remanet sub regi-
mine eiusdē nature / quare nec potest uniri p̄
uiam adherentie cum uirtus unitiua per uiam
adherentie non sit in utraq̄ parte / nec pōt uni-
ri per uiam generationis quoniam membrum
spermaticum regenerari nō pōt / quia materiā
p̄portionatā non habet / nec et membrum san-
guineū pōt regenerari in isto casu / eo q̄ caret
membro spermatico / qd̄ est fundamētum eius
Ideo q̄ si manus rotati auferatur nec os nec ca-
ro eius pōt regenerari. ¶ Hiis premiffis ad
argumentū primum / patet intelligēti. R. s̄io
Nam si membrum officiale totaliter auferatur
nec spermaticam nec sanguineam partem po-
ssibile est regenerari & per consequens nec re-
uniri. ¶ Ad secundum dico per interemptio-
nem minoris. Ad probationem autem eius.
R. s̄pondeo per expositionē huius proposi-
tionis que dicit q̄ materia generationis & nutri-
tionis est eadem : Et per expositionē huius
alterius que dicit q̄ semper inuenitur in corpo-
re uirtus nutritiua potens regenerare partem
perditam. Dico ergo de primo / q̄ materia
nutritionis est triplex / sicut triplex est nutri-
mentum est enim nutrimentum uerum / & nu-
trimentū q̄ est quasi nutrimentū / & nutrimentū
futurum. Dico aut nutrimentum uerum id qd̄ ē
sub perfectio actū nutritionis / & illud est nu-
trimentū quod iam assimilatum est corpori.
nutrimentum aut qd̄ est quasi nutrimentum est
illud qd̄ ē sub quodam actū in completo nutri-
mentū / & est illud qd̄ est appositum uel uni-
tum corpori. ad hoc. n. indiget mutatione ut
sit perfectum nutrimentum i. assimilatione.
Nutrimentum aut futurum. Dico illud qd̄ ad
hoc membris non est appositum / nec unitum /
nec assimilatum. Sed habet potentiam ut ap-
ponatur / & uniat / & assimiletur. Et illa po-
tentia est aliquando propinqua / aliquando re-
motā. propinqua quidem est quando habet oēm
dispositionē quā debet habere materia ut fiat
pars membri qualis est humiditas p̄fecte digesta
p̄ tertiam digestionē / que ad hoc ut nutriatur
indiget nisi appositione. Potentia uero remo-
ta est q̄ nutrimentum indiget permutatione

una uel pluribus tante q̄ sit in potentia p̄pin-
quā sicut cibus q̄ est in s̄ indiget mutationibus plu-
ribus / ita aut q̄ est inueniens indiget mutatione
unica qua mutet de humore in humiditate
Igit̄ quot modis d̄ nutrimentū / tot modis di-
cis materia nutrimenti. hec. n. distinctio colligi-
tur ex primo de uirtutibus naturalibus Gal. &
3. de complexionibus. Dico igit̄ q̄ materia ue-
re nutritionis nūq̄ pōt esse materia genera-
tionis / mā nāq̄ q̄ iā est p̄ membri qd̄ nutritū nō
pōt eē mā gloriā & euerfio. s̄. mā q̄ est iā sub
actu generationis nūq̄ pōt esse materia nutri-
tionis. Materia uero nutritionis future siue
sit p̄pinqua siue sit remota / pōt esse eadē ma-
teria generationis & nutritionis / & hoc clarius
apparet in materia propinqua / humiditas. n. p̄-
fecte digesta apud tertiam digestionē pōt eē ma-
teria nutritionis membri / & materia generandi
membri. Nam pars que apponit̄ unī & assimi-
latur sit nutrimentū corporis in quo ē. Pars
aut̄ que superfluit illi. s̄. q̄um est materia ge-
nerationis alterius membri / & in altero corpore
Explanata ē hec propositio q̄ dicit q̄ materia
generationis & nutritionis est eadem. ¶ De
secunda uero propositione que dicit q̄ semper
inuenitur in corpore uirtus nutritiua potens re-
generare partē perditā. Dico q̄ dupl̄ opatus
circa mēbr̄ s̄. fm̄ qd̄ de mēbro dupliciter dep̄di-
tur / p̄dicitur. n. de membro aliq̄ p̄ uia resolutio-
nis quā facit calor in natu / & calorem / &
motus corpus & alia / & tale p̄ditū reficere
d̄ restauratio perditā / que p̄prio uocabulo
d̄ nutritiua / & talē operationē efficit uirtus
nutritiua in quolibet mēbro t̄ sanguineo q̄ sp̄-
matico / nā utrūq̄ mēbr̄ nutrit̄ q̄ utrūq̄ resol-
uitur. Alio uero modo perditur p̄ uiam per-
fecte ablationis / puta q̄ perdit̄ pars offis aut
carnis & uirtus generatiua habet potentia ge-
nerandi partē p̄ditā in mēbro sanguineo / sed
non in spermatico. Cuius rō est q̄ uirtus inne-
nit in corpore materiā p̄portionatam carni /
ex qua pōt regenerari / non aut̄ inuenit mae-
riam p̄portionatam offi. Cuius cām arbitror
esse quia in carne nihil remāsit de antiqua ma-
teria ex qua genita fuit / sed rota illa antiqua
fluxit & substituitur caro super nouam mae-
riam / qua propter sanguis nouiter genitus
est illi carni proportionalis / & huiusmodi ul-
tima causa finalis est quia expediebat opera-
tioni animalis membra sanguinea esse mol-
lia / in membro uero spermatico semper est
aliquid de antiqua / ex qua primo genitū fuit /
cui non est p̄portionalis aliqua materia in cor-
pore rep̄ata. Cū ergo illa antiqua materia p̄si-
tur nō restauratur / & propter hoc non potest

Obiectio.

Dilutio.

regenerari perdita / quia sustentatur membrū spermaticum sup duplici materia: antiqua & noua. Cuius rationem puto quia membra spermatica sunt fundamenta corporis. Quapropter indigebant super fundamentali materia hēte duritiē. ¶ Sed forte aliqui instabit huic pō/ ni. In cerebro est enim membrum spermaticū & tñ molle restituitur ne si aliqua particula perdatur perfecta ablata. ¶ Cui dicendū est q̄ adhuc in cerebro arbitror esse partem spermaticam antiquā sicut in aliis membris spermaticis / quā regenerari est impossibile / & sic impossibile est partē pditam regenerari. Nec obstat cerebri mollities / hēt enim ptem antiq̄ adeo indurata / q̄ sibi nouus sanguis ppor/ tionalis non est. Exposita itaq̄ est secūda propositio. Et ex hiis duabus ppositionibus de/ claratis & intellectis patet solutio obiectionis secunde. ¶ A d. 3. autem obiectionem / dico q̄ membrum spermaticum fm pñm aliter gene/ ratur / q̄ fm medicum meo iudicio credo enim q̄ plis uoluit membrū spermaticū fieri ex san/ guine mēstruo tñ hoc modo / q̄ uirtus genera/ tiua que est in spmare uiri agit in materiā san/ guineam / & eam dealbat / & indurat / que sic de/ albata & indurata facta est membrum sperma/ ticum / tale autem membrū licet factum sit de sanguine ab initio / tñ / quia conuersum est in materiam spermaticā nō pōt regenerari / si pda/ tur / quia non hēt materiam pporportionalem ad sui regnatiōem / q̄ aut plius alij membra po/ nat spermatica / q̄lia sunt ossa / & cartilago / &c. Dī so gñonis aialitū. ca. 16. §. Natura q̄ igit̄ Secundum medicū uero membrum sparanti/ cum generatur ex spermate mulieris / sicut ex materia / ppter qd̄ cū illa materia / ex quage/ neratur / sit antiqua / cui nō inuenitur in corpo/ re sanguis proportionalis / non est possibile ipsū regenerari / nec est igitur aliquid inco/ ueniens siue teneamus sententiā philisue sen/ tentiam medici. ¶ Circa co. dubitatur. p. de illa triplici q̄stione / quā ponit Co. de regene/ ratione partium plantarum / & regnatiōe cau/ darum serpentum / & regeneratione dentium. ¶ Sed quia iste questiones sunt naturales / & sunt ualde prolixę / & obscure / ideo ad presens obmitto eas. De secunda questione tamen rōe aliquid haberi potest ab Arist. de generatione animalium cap. 16. per totum. De tertia uero habetur aliquid ab eodem / eodē cap. & quinto de generatione capitulo finali.

fert uero si p̄solidationem nominet. ¶ Precedit aut̄ eam qñ malus fue/ rit vulnus adductio distantium par/ tiū ex genere p̄lasmationis existēs. ¶ Et uero ea fiat permanens sup/ ligatio conducens distantia labia / cōsuture vtilēs sunt ad hoc. ¶ Cō/ glutinat uero distantiam / eam que est in principio vnionem reddit na/ tura. Prostrum uero opus est primū quidem vt dictum est conducere in idipsum distantia labia. Secundum opus uero seruare in quo conducta sunt. Et tertium vt nihil icidat intra labia p̄uidere. Et quartum ipsam partē substantiam sanam seruare. ¶ Primum qdem & secundū opus quomodo aliquis faciat dictum est. Tertium uero in conducendo distā/ tiam fiet quidem si nihil intrinsecus incidere permittamus / sicut plerūq̄ plius aut oleum / aut humiditas alia in medio constituta conglutinando rum p̄hibet eorum vnionem. In posteriori uero tempore per effu/ siones tertie intentionis custodia est. Ad effusionēs uero ipsas ex sub/ diuisione & cōtraria diuisione & figu/ ra apta accedendum est.

In precedenti p̄deter.

Gal. de cura. fo. conti. in generali. In p̄sti uero dēterminat in speciali. Et diuiditur hec pars in d. in quarum prima / Que durat usq̄ ad locum illum. Secundum cōpositas uero. Deter/ minat de cura. fo. conti. simplicis / ibi uero de cura. fo. conti. cōpositę. Prima diuiditur in d. in quarum prima que durat usq̄ Fractura igit̄ in offe dēterminat de cura. scilicet conti. facte in membro sanguineo. Ibi uero deter. de cura. eiusdem facte in membro spermatico. Prima di/ uidit̄ in d. in quā prima que durat usq̄. Hoc q̄ curatio. Ponit modū curationis tal̄ regnu/ dinis diffusum. Ibi uero epilogoando cōtinuat presens capitulum sequentibus. Pars uero pri/ ma diuiditur in d. In quarum p̄ma que durat usq̄ / Precedit aut̄ / notificat nobis causam cura/ tiuam generalem / que debetur huic morbo / si mul ponendo multiplicitem nominis. In se/ cunda uero p̄sequitur & declarat illam gene/ ralem notificationem curationis. Secunda

Tex. 4. 106

Tex. 4. 107

Vin carnosis conglu/ tinatio est sanatio. ¶ Non of

diuid. id. d. in quorum prima que durat usq. Congluſcinat ergo ponit ac. duo opera artis/ precedentia consolidationem. In illa uero se/ cūda distingit opus nature ab omnibus opera/ tionibus artis. Pars illa secunda diuid. in. d. in quorum prima que durat usq. Noſtrū uero opus declarat nobis qd sit opus nature/ in illa uero secūda declarat op. artis. Pars illa secūda diuid. in. 3. in quas p. q. d. d. uat usq. Primā q. dem & secundam. Enumerat opera artis. In illa uero secunda excusat se de pſecutione duo nam primorum operum artis & h. facit usq. Tertium uero. In illa uero tertia parte proſe/ quitur de. 3. & 4. operibus artis. Hec uero p. 3. diuid. in. 2. In quas prima que durat usq. Subſtātia uero. Proſequitur de. 3. opere artis. In illa uero secunda pſequitur de. 4. ¶ Sont ergo pſentis lectiōis. 6. par. De quas prima dicitur/ q. unio partium ſolutarum poſſibilis in membro carnoſo eſt congluſcinatio. Nec re/ fert ſi uelis illam congluſcinatorem uocare cō/ gluſcinatorem uel consolidationem. Et h. de prima parte. ¶ De. 2. dicit q. talem conglu/ ſcinatōne duo pcedunt opera artis/ quando magnus fuerit uulnus/ quorum primū eſt ad ductio partium ſeparatag/ in unum & talis ad ductio eſt reformatio/ corrupta plamatis. Secundum uero eſt opus ut talis in unum coh/ ductio referatur per ligationem & ſuturas. Et h. de. 2. ¶ De. 3. uero dicit q. natura congluſci/ nat partes diſtātes/ poſſq. ſunt reducte in unū & conſeruate/ & reductit partibus ſolutis eam unione/ quā habebāt a principio. Et h. de. p. 3. ¶ De. 4. p. dicit / q. opera artis ſunt quatuor quorum primum eſt conducere in unum di/ ſtātes partes. Secundum eſt conſeruare par/ tes conductas. Tertium eſt prouidere/ ne aliqd cadat inter partes iam conductas. Quartum ue/ ro eſt conſeruare ſubſtāntiam membri ſanam. Et h. de. 4. par. ¶ De. 5. uero dicit/ q. de pri/ mo opere & ſecundo artis non h. oportet/ nos ulterius determinare/ quoniā ſuperius dictum eſt de iſpis. Et h. de. 5. ¶ De. 6. uero & ulti/ ma dicitag. 3. opus/ qd eſt prouidere ut nihil incidat inter partes ſolutas/ ſit dupliciter/ & in duplici tempore/ uno quidem modo in tem/ pore pſentis. ſanteq. uulnus ueniat ad ſanem & hoc ſit ut non permittamus cadere in uul/ nus oleum/ aut pilū / aut aliquam aliam humi ditare/ ſicque prohibeat unionem congluſcina torum. Alio uero modo in tempore poſterio ri. ſ. quando generantur ſuperfluitates in uul/ nre. Fiet aut hoc opus/ ut faciamus effluſiōes per quas egrediantur ſuperflua/ que generantur in uulnere. Iſtas aut effluſiones nos poſſumus

facere per ſubdiuiſionem & per contrariam di/ uiſionem cum apta figura incisionis. Et hoc de par. 6. ¶ Ut incamoſo. ¶ Sed forte aliqui re/ prehenderet huiusmodi diſtinctionem partiu/ quoniā ſit diſtinctio partium/ hic inter regulā & exemplum. Et etiam quia co. hunc textum ponit de parte pcedenti/ & oon de ſequen/ ti. ¶ Ad quod diceodum eſt/ q. quantum ad cōſtruſtum/ & quantum ad particularem iotel lectum illius ead. diſtinctio partium non debe tur hic poni/ ſed deberet hoc poni ibi. ſ. p. ce dit autem eā. Quam uero ad generalem in tellectum Gal. ſecundum quem diſtingunt ſpe cies ſo. conti. & earum curationis bene facta ē diſtinctio partium in hoc loco. ¶ Preterea queritur nūquid talis can. curatiuus habeat lo/ cum in pinguedine. ¶ Ad quod dicendum eſt q. credo iſtum can. habere locum in pinguedi/ ne. Cū ipſa ſit facta ex ſanguine meſtruo/ ſicut caro/ & ſit eī mollior carne. ¶ Preterea q. nūquid iſte can. habeat locum in omni ſpecie carnis. ſ. in carne ſimplici/ & carne/ lacertoſa/ & glandoſa/ & conſuſa. Et uidetur/ q. non habeat locum in carne ſimplici/ nec in carne lacertoſa/ nec in carne quorundam uicerum qualia ſunt in teſtina/ ſtomachus/ & cor. Cū iſte tres ſpecies carnis/ participant membris ſpetmaticis / que non poſſunt congluſcinari. Participant enim neruis uillis panniculis/ que ſunt membra ner uoſa/ uel ligamentalia. In corde etiam & cere bro non uidetur habere locum propter aliam cauſam. ſ. quia talia membra inciſa/ neceſſario mortem inducuntur in illo aſſo. Veſſicam in ciſam aut cerebrum. ¶ Ad euidentiam pſedi ctarum queſtionum ſciendū eſt q. consolidatio membri prohibetur multis ex cauſis / quarum prima eſt durities. Secunda eſt ſubtilitas. Ter/ tia eſt ſeparatio. Quarta eſt motus. Quinta eſt nobilitas / & forte alie ſunt cauſe preter iſtas quinq. Durities quidem prohibet consolidat ionem/ quia corpora dura non poſſunt inui/ ſcari ut inuit Ga. in ſequenti capitulo & de. in ſa. li. 5. cap. 4. & de accidenti & morbo lib. 6. Subtilitas autem prohibet consolidationem/ quia ſubtilitas prohibet adherentiam/ ut patet in ueſſica inciſa/ & p. p. cio/ uo habetur in illo aſſo. Veſſica inciſam/ & in. co. illius aſſo. Q. n. in ciſam fuerit os. Separatio. uero prohibet cōſo lidationē/ ſicut patet in neruo pſeſte inciſo p. latuſ. Nam quia ptes inciſe adiunice ſepſur re iungi nō poſſunt/ quia ſe non cōtingunt / ut dī in co. p. dicti aſſo. Motus etiam prohibet cōſolidationē/ ſicut in corde & dyſſtagmate que inciſa non pgluſcinantur/ ut dicitur in eo/ illius aſſo. Veſſicam inciſam. Tamen diſſert in

4.
Interp. lſe.
Tex. 6. ro6
An tex. hic
ſo. ſupiori
abſq. uitio
diſſidatut
An ſoluta
pinguedo
cobalitur.
Nū in oſſo
luta carne/
unio poſſi
bilis ſit.

His duobus membris prohibere consolidatio-
nem p motu. Nā in corde phibetur ex toto in
quacūq; eius parte sit solutio/ siue parua/ siue
magna. In dyasfragmate autē si solutio fuerit
in parte carnosā/ & fuerit parua/ ppter motū
non prohibetur consolidari. In parte uero ner-
uosa quicūq; sit/ aut in pte carnosā/ si magna
fuerit oīno phibet/ p solidari a motu/ ut scribi-
tur de ing. (an. lib. 5. cap. 9. Nobilitas autē mē/
bris qd est fundamētum uite omnino phibet
p solidationem/ sicut patet in corde uulnerato
quocūq; uulnere/ non n. pōt consolidari/ quia
uita non pōt tñ durare/ q fiat consolidatio
Et hoc colligitur ex p. can. fem. 2. de so. cōti. Et
3. can. fem. 1. cap. 2. Et de interioribus lib. 5.
cap. 2. §. Verum hū. Et de acci. & mor. lib. 5.
cap. 3. §. Bene igitur. Ex hoc iam patet q
membrum solum non phibetur consolidari
quia spmaticū. Sed quia dicitur. Qd Gal. affir-
mat in sequenti cap. qd dicit. Os molle pueri/
le consolidabitur/ ppter hoc uidetur mihi q
si in cerebro fiat so. contri. parua/ quis sit mem-
brum spmaticū/ tñ pōt consolidari per uiam
adherentie ptiū inuentur. Sed nō per uiam
regenerationis partis perdit. Ad id aut q
dicebatur/ q caro simplex/ & caro lacerata/ &
caro uiscerum/ non uidetur posse consolidari/
quia participant nervis & pāniculis. Respon-
dēt talia membra consolidantur/ non rōne ipso-
rum pāniculorū/ & neruorum & ligamentorū.
Sed ratione carnis/ que cōiuncta est illis. Cum
enim laceratus incisus/ non totaliter consolida-
tur non est credendum/ q pars nervi/ eiusdem
parti/ cui cōiuncta fuerit/ conglutinetur. Sed
coniungit tota pars soluta cū tota pte. Et simi-
le huic contingit in uulnere mirā penetrante
usq; ad intestina. Non n. pāniculus/ qui dicitur
Syphac/ sic consolidatur/ ut sua pars sue par-
ti reddatur. Sed pars eius subintrat carnē lacer-
tosam/ & cū illa mediante conglutina/ cum
tota reliqua parte carnosā/ Et si manifestatur
ex modo suendi talia uulnera/ que ponit Gal.
3. de ing. fa. Item posset quis dubitare de
cute/ Non n. uidetur posse consolidari/ quia re-
generari non pōt/ ut infra de cura so. contri. cō-
posite/ sed loco eius generatur cutis. Ad
quod dicendum q credo cutem posse consoli-
dari si magna separatio nō fuerit facta/ & hoc
ppter sanguinem & carnem q est materia/ nō
ppter nervos. Nec obstat qd opponatur/ q
non pōt regenerari/ iam n. supra dictum est q
duplex est unio membri/ una per uiam regene-
rationis/ & alia per uiam adherentie. Con-
glutinatio/ extremitatū membri soluti in ui-
satione/ ut coalluius affo. Qd incisum fuerit os

Sanatio. Circa si dub. an sanatio sit cau-
a curatiua uel non. Et ut q non/ qā sanatio est
effectus rei/ ptiatum egritudinis/ que res dicitur
causa curatiua. Verbi gsa sanatio morbi ca-
lidi/ que dī infrigidatio/ est effectus rei/ frigida-
rum/ puta aque & stupi isolati & illorū/ q dicitur
causa curatiua/ eo q habent ptiā quālibet
tem morbo calido/ sed cum efficiens non pōt
eetur de suo effectu/ igitur sanatio non est cau-
sa curatiua. Ad ptiā omne id p quod res
mouetur egritudo est cā curatiua/ sed per sana-
tionem remouetur egritudo/ q sanatio est cau-
sa curatiua/ sed sanatio est curatio/ ergo sana-
tio est causa curatiua. Ad euidentiam huius
qstionis notan. est. q triplex est causa curatiua
prima qdem ut uirtus/ & sum organū intrin-
secū. calor naturalis/ que sunt pncipale agens
contra egritudinem. Secunda uero est organū
extrinsecum/ cum quo agit uirtus/ & licet orga-
num est res habens ptiā qualitatem egritudinis
ut aqua frigida in feb. Tertia uero causa cura-
tiua dī ipse motus p quē intro ducitur effectus
a principali agente/ & suo organo intrinsecū/
ut infrigidatio q fit a uirtute & calore natura-
li per aquam frigidam/ sicut per sum insti-
mentum. Et dī uerius infrigidatio cā remouetur
se. q ipsa aqua frigida. Et colligitur ab Arist.
2. de generatione aialium cap. 1. §. Inquit
enim q uerius dicitur fieri aliquid per motum
organorū/ q per organa/ sicut uerius dicitur ali-
quid secari per secationem/ q per ferrā. Et ex h
patet solutio qstionis. Nam sanatio est causa
curatiua uerius/ q res cum qua fit sanatio. Nec
obstat qd opponatur per illud pncipiū
quod dicitur/ q cā non predicatur de suo effe-
ctu/ & sic cā curatiua non predicatur de sana-
tione/ qm causa curatiua generaliter sumpta p
dicat de cāis tribus curatiuis pncipiū. Nul-
la tñ illarum causarū curatiuarū de altera predi-
catur/ Aqua enim frigida non est infrigidatio
Nec pterfo/ nec est uirtus & calor innatus/
nec pterfo. Preterea queritur incidenter/ An dī q
nūquid sanitas possit dici cā curatiua egritudi-
nis. Et ut q non/ quia sanitas est effectus cōm
causarū curatiuarū/ qre nō est causa curatiua.
Ad ptiā uidetur tex. Arist. 7. phisicorum
dicit enim q id quod facit sanitatem/ aut est
sanitas/ aut pars sanitatis/ qd aut sanitatem facit
est causa curatiua. Ad hanc qstionem dicen-
dum est per expositionem illius ppositionis
Arist. dico n. q duplex est sanitas/ una quidem
extrinseca q est in aīa medici qua medicus sa-
nat de qua dīc Arist. 2. de generatione aialium
ca. 4. §. p. q ars est forma factorū in aīo. Alia
uero est sanitas intrinseca i corpore hominis

An cohale-
scat soluta
Cutis.

An dī q
res sanatio

Et si est

Et hoc est duplex. Vna quidem que dicitur sanitas totalis & hec reperitur in corpore sano postquam curatum est ab egritudine sua & antequam egrotet. Alia vero est sanitas partialis / que inuenitur in corpore egro sanando. Dico autem istam sanitatem partialem aggregationem factam ex tribus rebus naturalibus. Inuentis in corpore. scilicet ex aliqua parte uirtutis / & ex aliqua parte caloris naturalis / & ex aliqua parte naturalis quietis inuente in membris. Ista igitur tria simul aggregata in corpore egrotante dicuntur pars sanitatis / & hoc est illa que expellit egritudinem & facit sanitatem. Sanitas uero totalis intrinseca / cum illa non sit in corpore egrotante / non potest facere sanitatem. Intellego igitur propositum Aristotelis quod sanitas facit sanitatem / hoc debet intelligi de sanitate que est in anima medici & non de sanitate totali intrinseca / quia illa non inuenitur in corpore infirmi. Cum uero dicitur quod pars sanitatis facit sanitatem intelligit aggregationem supra dictorum trium / que inueniuntur in corpore egrotante. Aut dicas quod forte Aristoteles dixit ita sanitatem. Aut partem sanitatis dissimile / quia sanitas est res consimilis in qua tota & pars potest sanitas dici. Et ista questio habet medium in illo capitulo. Curatio quidem unum habet modum & ceterum. Conglutinando / Talis quidem conglutinatio perficitur duplici opere scilicet opere nature principis operantis / & opere artis quadruplici nature de seruientis. Propter quod uirtus totius caloris consistit in ista causa curatiua. Non differt uero si consolidationem nominem. Sed medicina enim conglutinat uia & consolidatiua differunt species / quia diuersas habent diffinitiones. Vt habetur. 2. can. tractatu primo capitulo. 10. §. Conglutinatua / igitur si medicina pglutinatiua & consolidatiua differunt secundum speciem / necessario pglutinatiua & consolidatiua que sunt actus differunt secundum speciem. Ad quod dicendum est quod Aristoteles accipit in illo loco medicinam conglutinatiua per medicinam oppositiua foraminum quod patet ex illa diffinitione quod ibi ponit. Inquit enim conglutinatiua autem est medicina siccata. In qua cum huius pauca uisio siccata adheret super orificia & oppilat ea & tenet currentem. Ga. uero accipit hic conglutinatiua generaliter per qualibet inuicatione uenienti se parata mollia. Precedit autem eam quod maius fuerit uisum. Sed videtur. n. quod in magno uulnere & paruo uulnere competat adductio partium & superligatio / & custodia coniunctarum / ut patet. can. sen. 2. ca. de fo. pti. §. Et simplicia. Ad quod dicendum est quod in omni solutione utilia sunt illa tria opera. Sed necessaria non sunt nisi in magno uulnere. Ex plasmationis ge-

nete existit. Sed videtur. n. quod debeat de ex genere unionis / quoniam morbus est in eo quod partes separate. Ad quod dicendum quod in magno uulnere duplex est morbus. Vnus quidem est solutio. Alius est morbus in figura. Et primus istorum est causa secunda. Et propter hoc concedo quod talis adductio partium in unum principium est de genere unionis / & secundario est de genere plasmationis. Superligatio adducens distantia. Sed adductum conseruat. Ad quod dicitur quod littera debet sic intelligi quod ista distantia ista sunt adducta per primum opus artis. Suppligatio uero sequitur illam consolidationem iam factam. Unde dicitur quod hoc participium adducens / quis sit temporis presentis improprie tamen habet significationem preteritam. Conglutinantur & distantia & eamque ex principio erat unionem reddit natura. In hoc. §. tangit Ga. duplex opus nature / quorum unum est conglutinare. Et aliud est reddere partibus distantibus unionem priorem. Et in hoc duo opera nature uidentur esse differentia / quoniam primum opus unit sine assimilatione. Secundum uero unit cum assimilatione. Et uidetur hic esse simile operi uirtutis nutritiue / primo etenim apponit & unit / secundo assimilant. Sed queritur non quid in ista conglutinatione sufficiat partes solute sine alia materia infuente. Et uidetur quod sic nam si per materiam influentem deberet fieri / illa materia esset humiditas sanguinea / quod si ad partes solutas ueniret / aut interiaceret solutis partibus. Aut non interiaceret. Sed superponeret. Si uero interiaceret tunc non redderet unio prior. quia corpus nouum esset in medio / sicut est in lignis nauis / que cum pice interpolata / sibi inuicem coheret. Si uero illa materia esset superposita partibus solutis se contingebus / tunc ut quod talis unio esset similis unioni / que fit in osse soluto per porum ligantem / quod est inconueniens. Ad primum autem uidetur quod partes separate / quoniam uniuntur / aut se tangunt in superficie incisae / aut exizema subintrant inter se adinuicem / sic quod homo uult conglutinare funem ruptum. Facit enim ut partes utriusque lateris ingrediantur in regionem alterius. Primo quidem modo non fit inuicatio / sed fit contactus. Secundo uero modo uidentur abbreviari partes separate / secundum quantitatem / per quam subintrant inter se / quare fiet in loco unionis contactus quidem partium. Vel solutio in partibus elongatis. A loco inuicitationis. Ad quod dicitur quod sanguis ueniens ad partes separatas interiacet duabus superficiebus uulneris ibi recipit inspersionem & unionem cum utraque superficie / & ille due superficies tunc

dictum in nullo
nere prius
adductio /
sub ipso fig
menti glie.

Tex. c. 109
An dista
sas ptes ip
sa deliga
tio adducat

Tex. c. 110

Sit ne quip
piu ptes so
lutas ptes q
agglutina
tione neces
sarium.

per illū modum uniuertur: & hoc pbat̃ur per
diffinitionem medicine consolidatiue datam
ab Auic. 2. can. tractatu. p. cap. 4. §. Consolidati-
ua. Inquit enim consolidatiua uero est medi-
cina que inspissat & exiecat humiditatem stan-
tem inter duas superficies uulneri p̃pinq̃as: ita
ut conuertatur ad congelationē & uiscolifi-
catem & adheret una eaq̃ alteri. Nec obstat
quod opp. q̃si humiditas interiaceret nō esset
inuisicatio: quia corpus nouum esset in medio
Nam humiditas sanguinea: que sup̃uenit/ con-
uertitur in catem/ & non tēmanet sub forma
sanguis sicut remanebat pix sub forma picis/
que erat inter duas tabulas nauis / & hoc pro-
bat̃ur per Gaale. 3. tetap. cap. 10. ¶ Consoli-
datiua uero uulneri q̃ medicina consolidati-
ua necessatio generet modicum catnis / que in
uho uel duobus diebus cito generatur/ Inquit
enim. Consolidarium uero cū necessatio car-
nem generare nōn debeat/ nisi qđ purissimum
necesse est ut prius in siccitate p̃cedat. ¶ Ter-
tium uero in conducendo distantiam. In h. §.
mōstrat Gal. q̃ ois res q̃ incidit labia uulneris
phibet unionem siue res illa ueniat ab extrin-
seco. Vt pilus/ aut oleum / aut humiditas aliq̃
alia. Siue ueniat ab it̃inseco ut uirus/ aut for-
dices/ de qua loquitur ibi: In posteriori uero
tpe. ¶ Sed utrūq̃ uisaliū. Nā si medicina cō-
solidatiua/ ut sanguis draconis/ Aut uinum in-
tercidat uulnus/ non phibet unionem. Simil̃
si debeat fieri unio separatōis necessarium est
q̃ ab aliquo corpore ad locum solutionis ue-
niat aliqua humiditas naturalis/ per quam fiat
unio separatorum. ¶ Ad quod dicendum/ q̃
Ga. nō phibet totaliter q̃ aliqd̃ intercidat uul-
neri. Sed phibet ne tale intercidat quod p̃rohi-
beat unionem. Incidens tñ quod unionem p̃-
hibet/ est oē extraneū/ donec extraneū manet
Nam re extranea manēte inter labia uulneris
nō est possibile labia uniti/ quia illa nō pōt
cōuerti in substantiam membri. ¶ Hic tñ no-
tā. q̃ extraneū quod uulnus intrat / pōt esse
duplex/ unum qđ absolute phibet unio-
nem/ quale illud qđ humectat sicut oleum. Aut
quale illud qđ nō desiccatur sicut pilus uel lignū
Ista enim phibent unionem dum interiacent
& impedimentum p̃stāt/ qđ remanet preteritū
exierit. Aliud uero pōt iterare in uulnus/ qđ ha-
desiccate humiditate/ que impedit consolida-
tionē/ uel habet facere humiditatem ueniensē
ad uulnus / uiscoliam facientem adhesionem
partium / sicut uinum & sanguis draconis &
talīa quēscit p̃ suū corpalem presentiam extra-
neam/ donec interiacent/ phibebāt unionem
completi. Tamē paulatim expulsa uel per ui-

ces/ uel euaporationem adiuuant naturam in
faciendo unionem/ Et per hoc responsum est
ad primum deuenientibus ab extra. ¶ Ad 2^m
autem dico q̃ ab alio corpore potest uenire
ad uulnus humiditas dup. i. naturalis & preter
naturam. Naturaliter qđem ueniens adiuuat
unionē. Preter naturam aut impedit. ¶ Per
effluxiones superfluas. ¶ Sed p̃ talis enim con-
sideratio non uidetur cōpetere simplici uulneri/
de quo hic intendit. Nam qñ in uulnere est
fluxus humorū dī motbus compositus/ Vt ista
in illo cap. Secundum compositas ueto. §. Ita
ueto & si influat/ & de ing. s. lib. 3. cap. 4. §.
primo. Inquit enim/ sola quidem esse uulnera
dico/ q̃ nec quilibet motbus/ nec accidens uel
causa eum eis est. Superfluas aut effluxio acci-
dens est uulneri/ quare non est uulnus simplex
ubi talis est effluxio. ¶ Ad quod dicendum q̃
aliud est fluere aliqd̃ ad uulnus/ & aliud est flui-
re aliqd̃ ab uulnere. P̃tīmū qđem facit uulnus
esse motbus compositus. Secundum uero non
Nam qñ ab liqua parte corporis fluit superflui-
tas ad uulnus. Tūc duplex est nocuentia. Vnū
qđem in membro mīdente. Aliud uero inter-
piēre. Quare duplex curationis intentio & in
duplici loco. Sed qñ humiditas mala generat̃
ens est uulneri/ quare non inducet corrosionem
nō facit morbum compositum. ¶ Vel dic qñ
uulnus simplex ad h̃ deuenit/ q̃ generat̃ in eo
superfluitas mala/ necessario in tali casu pōt di-
ci/ q̃ uulnus non sit uere simplex. ¶ In poste-
riori ueto tempore &c. Sic constitue custodia ter-
tie intentionis. q̃ est phibere/ ne aliqd̃ interi-
dat uulnus sit in tpe posteriori p̃ effluxiones si-
perfluorum. i. tertia intentio/ custodit/ ne aliqd̃
intercidat uulnus p̃paratō effluxiones superfluo-
rum. i. faciendo uias/ per quas superflua fluant
que in uulnere generantur in tpe precedente.
¶ Ad effluxiones ueto ipsarum. Quia dicit̃
rar q̃ custodia. 3. intentionis sicut preparan-
do effluxiones superfluas/ ostendit modo qñ
ter fiat illa preparatio uiarum/ per quas fit cō-
fluxio superfluatorum. Et ponit duplicem mo-
dum preparatiōis ad effluxiōes/ quos p̃tīmū
est dilataio orificii uulneris / & hunc tangit
cum dicit subdiuisionem eius. Secundus uero
est ut fiat uulneri aliud orificium qđ quidem
orificium habeat figuram aptam. i. habeat casē
situm/ q̃ per ipsum fiat euacuatio conueniens
puta si uulnus sit superius/ q̃ orificium fiat infe-
rius/ & in membro minus nobili/ & hunc tan-
git cum dicit/ & contraria diuisione figura in-
cisionis &c.

Adicrathene
de uulneri
materia est
fiat.

Ex. 4. 111

sup. 3. 111

Nū si qđ in
terinsecus in
ter uulneris
labia/ uel ex
trinsecus in-
cidat unio-
nem phibe-
at.

Substantia vero partis sana seruabitur per mediocriter desiccantia. Hec quidem curatio est continuatae solutionis in carnosa parte facte clus fm seipsam solius. **S**i vero alicui alteri miscetur egritudine erunt plures intentiones paeceptorum curationum quas in compositorum doctrinis deinde dicemus. **I**n presenti vero ad reliquas intentiones solutionis continuatae ventendum est.

In parte precedenti de

terminauit Gal. de tertio opere artis. In illa uero parte profequitur de 4. opere artis vsq. Hec quidem curatio in illa uero pte ep/ fogado pnuat dicta dicendis. **S**unt g due particectionis ptefentis. **D**e quae prima dicit / q substantia membri uulnerati conseruatur p mediocriter exiccantia. & hoc de pma. **D**e 2. dicit / q iste est modus curationis / qui competit in so. conti. simplr facte in membro carnofo. Si uero talis solutio / que fit in carne / miscatur cum alia egritudine / tunc erunt plures indicationes curatiue / que dicunt inferius in suo caplo. Modo ueniamus ad curandum reliquas. so. conti. simplices / que sunt in membris spermaticis / & hoc est qd dicit de pte. 2. & ultima. **C**irca ptefentem lect. 3. dubitan. **P**rimum est an exiccatio competat in cura. so. conti. Secundum est an competat in cura ois. pti. Tertium est an exiccatio semper competat in cura so. conti. Quartum est an competat / ut ca curatiua / uel ptefentia / uel obseruatiua. Quintum est an ista exiccatio debeat fieri per extranea appofita tñ / uel solum per hoc. fip intetius assumpta. Sextum est de gradu medicinag exiccantium. Septimum est de comparatione / que cadit inter complexione uulneris / & coeplexionem membri. Octauu est de compatione que cadit inter complexionem naturalem membri / & totius corporis. **D**e primo sic agitur. Videtur enim q exiccatio impediat unionem membri soluti. Nam durities habet inuifcationem / exiccatio induratur. Quare phibet unionem per inuifcatione fierem. **P**reterea exiccatio facit corpus / cui magia dominatur / solubile & rumpibile / sicut patet per Gal. 5. de acci. & mor. & per eundem primo de fe. cap. de ethica / qd aut magis facit solubile non opatur ad unionem / cum faciat

firmum. **P**reterea exiccatio debetur morbo humido / quia illa pna est. So. conti. no est morbus humidus / quia non est morbus complexionalis. Sed cois. ergo & c. **A**d pñ sunt ois aush. medicinales / de cura. so. conti. tractantes qd utiq cedendum est. Et ratio hre competit exiccatio est illa / qui ponit. Gal. 3. de fa. in. cap. 3. §. Sed tñ cum in carne. Inquit enim / q in quolibet uulnere generat quodam subtile humidu ppter desiccatione caloris naturalis / aut ppter multitudinē cibi / aut ppter fortia exercitia uirtute aggrauata / quare tale humidu indiget exiccatione. **A**d argm uero primum factum in pñum dico / q duplex est exiccatio una quidem / que exicat humiditatem in naturalē impediētem unionem / & talis exiccatio competit in uulnere. Alia uero exiccatio est per quam exicat naturalis humiditas mēbri / & talis exiccatio non competit. Et propter hoc etiam patet solutio ad. 2. **A**d 3. uero dico q exiccatio non debetur. so. conti. p se / & immediate / sed per accidens. f. ratione humiditatis accidentalis super inductae sicut patet in ratione qd Gal. assignat. **D**e 2. uidetur q nō omni uulneri competit exiccatio / auctoritate & ratione / Auctoritate qdem Gale. 3. de ing. fa. cap. 4. §. Dicit ergo. Inquit enim. Caro uero & oia carnofo naturaliter humida sunt & uisofa / ergo per se ipsa uulneri appofita consolidantur. Verum dura & solida mēbracum per se consolidari non ualeant cōtin gir apponi mollia & uisofa. Ex hac igitur auctoritate manifeste colligitur / q uulnera mēbri carnofo / cum per se consolidantur / nō indigent exiccatione / & uulnera membrorum solidorum indigent mollificationibus. **I**tem lib. 4. cap. 2. §. primus Inq Gal. Dico q corruptione & coeplexionis carnis existente / oportet medicu inuestigare / utrum sit dura & siccā / que si taliter fuerit somecet eam cum aqua calida / & tpara donec rubeat. Ex hac igitur auctoritate manifeste colligitur / q aliquod uulnus debet humectari / Et hoc idem dñ eodem cap. §. Quo sic existente. **P**reterea idem lib. 4. ca. 5. §. Cōculum. Inquit enim. Omnia uulnera debent siccari preter conuulsa. **P**reterea monstratur ratione. Nam si in omni uulnere debetur exiccatio nullum uulnus esset simplex / quia exiccatio non debetur uulneri nisi ratione male coeplexionis existentis in ipso / que quidem redet uulnus morbum compositum / ut infra de cura so. conti. compositae / & de ing. fa. lib. 3. cap. 4. §. primo. **P**reterea consolidatio & carnis generatio / non possunt fieri nisi actione naturae / ut. 3. de fa. ing. cap. 3. §. Generat / & cap.

Curet ne ois cōtinual solutione / id qd exiccat.

4. §. Dico ergo. Sed natura non potest opeta-
 ri p̄solidationem & generationē carnis sine
 instrumento. Hec aut̄ est complexio ip̄ata / sic
 dicitur in predictis capis / quare oportet oēm
 complexionem vulnerari ip̄aram esse / quare
 oportet aliqui humectare / & aliquando desiccare.
 ¶ Preterea in quibusdam vulneribus. Opor-
 ter saniem generari / qualia sunt ea / in quibus
 est humor crudus & caro attrita / quia hec sunt
 materia saniei / sicut dicitur. §. de simplicibus
 medicinis / desiccatio uero p̄hibet generatio-
 nem saniei. ¶ Ad p̄rium est auctoritas & ra-
 tio. Auctoritas q̄dem Gal. 3. de sin. ing. cap. 4.
 §. At om̄ oīa. Inquit enim / Omnia vulnera
 in hoc q̄ sunt vulnera / debent exicari cū me-
 dicinis exicantibus & cōstipantibus. ¶ Pre-
 terea mōstratur ratione / quia in omni vulnere
 generat̄ aliqua humiditas / ut supra dictum est
 Auctoritate. G. in pluribus locis / quare cōpe-
 tit materia p̄ita illi humiditati / que consolida-
 tionē p̄hibet. ¶ Preterea si in aliquo vulnere
 re debet esse instantia / q̄ non competat exic-
 catio / h̄ erit in vulnere cui coniungitur aposte-
 ma calidum / Sed in tali vulnere competit exic-
 catio / sicut dī. 4. de ing. la. cap. 5. §. Contusum
 Ingt̄ enim. Ea cū q̄bus calida curamus aposte-
 mas / uirtutem habent desiccatiui. ¶ Ad hūc
 questionem dicendum est q̄ in omni vulnere
 ab eo q̄ vulnus est copetit exicatio / sicut su-
 pra allegatum est. Intellego autem vulnus ab
 eo q̄ vulnus est debet exicari / quia aliquod
 vulnus est in quo ponitur aliud esse q̄ vulnus
 Illud aut̄ aliud est materia / que debet conuer-
 ti in saniem / uel est vulnus in quo humor / aut
 & caro attrita est / & q̄rum ad istam considera-
 tionem non debet̄ ericatio / sed potius hume-
 ctantia p̄ q̄ fiat generatio saniei / Sanie uero
 gēta & erp̄sa necessario oportet nos exic-
 care / & hoc dixit Gal. de ing. la. cap. 5. §. Con-
 tusum. Inquit enim / q̄ omnia vulnera bebent
 exicari preter q̄ contusa. Possunt et̄ addere
 aliam determinationē. §. q̄ vulnus non sit par-
 uissimū & simplex / h̄ enim nullis appōitis / per
 seipsum consolidatur / Vt dī. 2. terap. cap. 4. §.
 Dicimus ergo. ¶ Ad primā aut̄ auct̄. que dī-
 cebat q̄ caro & membra carnosa / Nullis appo-
 sitis consolidantur / dico q̄ debet̄ intelligi de
 vulnere simplici / & ualde paruo. Et cum dicit
 q̄ membra dura & solida vulnerata debent cu-
 rari per mollia & uiscosa. i. per medicamina
 mollia & uiscosa debemus intelligere nō medi-
 cinā q̄ humectet ipsum vulnus. Sed medicinā
 que tenet labia vulneris cōiuncta per suam ui-
 scositatem / & tunc erit uiscositas loco ligature.
 ¶ Ad 2. auct̄. que dicebat / q̄ vulnera dura

& sicca debēt for̄nari cum aqua calida / Dico
 q̄ intelligit Gal. vulnera que sunt exicata / &
 indurata / Propter materiam currentem ad ea
 que labia vulneris indurauit. Vnde talis hūme-
 ctatio est / quasi quedam resolutio / que molli-
 ficat labia vulneris resoluendo materiam / que
 indurauerat ea / & sic talia vulnera sunt cessan-
 da apostemate / & hoc patet per Gal. ibidē / in-
 quit enim / Nam si amplius formēretur / magis
 q̄ coadunari est dissolueretur. ¶ Ad 4. auct̄
 auct̄. iam patet Respon. per primam positio-
 nem. ¶ Ad rationem primam / que dicebat
 ad hoc impossibile q̄ nullum vulnus esset sim-
 plex / eo q̄ omne vulnus esset compositum cū
 mala cōpletiōe humida. Dico q̄ dupl̄ potest
 fieri mala complexio in membro vulnerato
 Vno quidem modo de necessitate Alio uero
 modo contingenter. De necessitate q̄dem fit
 mala complexio humida in membro vulnerato
 p̄pter impotentiam digerendi suū nutriti-
 um / & impotentiam expellendi suam superflui-
 tatem / sicut supra per Gal. est p̄batum / & talis
 mala complexio non reddit vulnus morbum
 compositum / quia de necessitate consequitur
 quodlibet vulnus. Constringeret Aut̄ pōi fieri
 mala complexio / q̄ membrum vulneratum su-
 percalefit / uel infrigidatur / uel desiccatur / uel
 humectatur non de necessitate uulneris / sed p̄-
 p̄ter aliquam malitiam humoris currentis ad
 vulnus mutans ipsum fm̄ quilibet cōpletiō-
 nem / uel propter malitiam regiminis mutan-
 tis et̄ ipsum fm̄ oēm complexionem. Et hoc
 dicit Gal. 4. de sin. ing. cap. 2. §. Quo sic erit
 te. Inquit enim sic. Quo sic existente deest cu-
 rari / sicut dixi tibi ut calidā carnem infrigidet
 & frigidam in calefacias / humidam desicces / &
 sicca humectet / Et talis mala complexio super
 uens vulnere reddit vulnus morbum composi-
 tum. Et per hanc distinctionem / patet respon-
 sio ad secundam rōnem. ¶ Ad 3. aut̄ rationē
 patet Respon. per ea que diximus in positio-
 ne. ¶ Verumt̄ ad oppositam prem̄ sebat ar-
 gumentū quod probabat / q̄ sine distinctione
 competat omni vulnere ericatio / p̄pterea q̄
 competit ericatio in vulnere apostemato / de
 quo minus uidebat̄ / q̄ debet̄ ericari. ¶ Ad
 quod dicendum est / q̄ q̄ Gal. dicit q̄ vulnus
 apostematū debet curari cum desiccantibus.
 Hoc debet intelligi cum exicantibus. i. cum re-
 soluentibus. Nam apostema siue sit cum vulnere
 siue sine vulnere curatur cum medicinis re-
 soluentibus / & cum medicinis generantibus si-
 niem. ¶ De 3. uidetur q̄ in vulnere nō semp̄
 competat ericatio / quia vulnus fit aliqui sub-
 to sed mala complexio non fit subito / ergo est
 reperiatur ericatio

reperire uulnus sine mala cōplexione/ q̄re tunc
nō cōpetit exicatio. ¶ Preterea p̄us oportet
uulnus exicare/ q̄ cōsolidare/ q̄a prius oportet
remouere ip̄edientia p̄solidationē q̄ cōsolidatio
nē facere/ q̄ q̄n cōsolidat uulnus/ nō exicatur/
q̄a iū exicatio p̄fessū/ q̄re nō sp̄ cōpetit exica
tio. ¶ Ad oppositū ē authoritas Ga. 3. de. sa.
in. ca. 3. §. Sed tū. Inq̄. n. Igit̄ nullū tēpus ē q̄
si duo medicamina nō sint necessaria. Et intel
ligit medicamē exicatiū & absterfū. ¶ Pre
terea ratio est/ mēbrum sp̄ nutrit/ ergo statim
q̄ uulnus ē f̄m ip̄edī n̄rriūtū/ q̄ statim hūc
stabit mēbrū/ q̄a non est ponere causam quin
ponatur effectus. ¶ Ad quod dicendum est q̄
omni tempore competit exicatio. Nō. tamē
q̄ duplex sit humectatio in uulnere/ una/ qui
dem occulta/ & si simul incipit cum ipso uul
nere. Alia uero est hūectatio manifesta/ & hec
nō sit simul cum uulnere/ q̄a omnis causa indi
get tempore/ ad si ut suum effectum possit im
primere completum. Vnde dico q̄ existente
parua humedatione sola competit exicatio/
per modum p̄seruationis/ ut non fiat hūe
ctatio maior/ q̄ expediat. Cum uero facta fue
rit magna humectatio/ tunc competit exica
tio per uiam curationis. Et si subtiliter consi
deremus talis etiam curatio dicitur p̄serua
tio. Et ex hoc patet. Responso ad primum.
¶ Ad secundum autem dico q̄ exicatio con
solidationem p̄cedit. natura causalitatis sed
non tempore. Nam simul dum uulnus exicat
de necessitate p̄solidat/ & q̄n de uulnere exie
cat tū consolidatur. ¶ De quarto sic. Vide
enim q̄ exicatio sit causa cōseruatiua. Inquit
enim in hoc cap. Gale. q̄ oportet cōseruari
re substantiam partis. ¶ Preterea talis exic
atio debetur complexionī naturali/ quia sola
complexio naturalis est substantia partis/ com
plexio autem naturalis semper debet cōser
uari ut dicitur 3. de sa. in. p̄ totum. & g. eiusdē
cap. ultimo. ¶ Ad contrarium exicatio nāq̄
est permutatio/ permutatio uero non est cō
seruatio/ quia causa permutatiua opponitur
cōseruatiue. ¶ Preterea uidetur esse causa cu
ratiua/ ut dicit Gal. in cōsiliis affo. Ydropicis
innascuntur uulnera. Inquit enim q̄ uulnera
non sanantur/ donec perfecte siccant/ & A. uic.
p̄ can. sen. 4. de so. contri. Inquit enim q̄ intē
tio in medicando ulcera est exicatio & abster
fio/ & breuiter omnes autem in h̄ conueniunt.
¶ Preterea exicatio remouet a mēbro uul
nerato. hū. que est res p̄ter naturā/ remotio
autem rei p̄ter naturā est causa curatiua.
¶ Ad contrarium. Causa namq̄ curatiua &
cōseruatiua sunt contrarię sed exicatio est

causa cōseruatiua/ dicit textus ergo nō pōt
esse curatiua. ¶ Preterea uidetur esse p̄ser
uatiua/ quia curatio conti. est unio. Exicatio
uero non est unio/ sed remotio eorum que im
pediūt unioē/ q̄re ut ēē cā p̄seruatiua. ¶ Pre
terea exicatio i cūridō so. p̄ri. respicit futurū/ q̄
cū est p̄seruatiua. ¶ Ad hanc q̄oem dicen
dū est q̄ exicatio potest comparari ad rē oī
naturalem/ aut ad rem p̄ter naturam. Siqui
dem comparatur ad rem naturalem/ que est cō
plexio membri/ dicitur causa p̄seruatiua/ quia
rei naturali debetur cōseruatio/ sicut dicit. G.
de sa. in. per totum/ & p̄seruatiua. 3. cap. 8. §.
Sed cōsignationes. Si uero comparatur ad rē
p̄ter naturam/ talis res est duplex/ quarū una
est morbus ipse principaliter. so. conti. Alia
uero est res impediens curam. so. conti. Unio
nem que est opus solius nature. Dico ergo/ q̄
exicatio comparatur ad solū conti. tollen
dam/ proprie locuendo est solum p̄seruatio
quia ipsa non facit unionem. Sed remouet hu
miditatem/ que impedit unionem/ remotio
enim eorum que curam impediunt/ proprie
locuendo est p̄seruatio/ ut dicitur. 4. terap.
ca. 3. §. Que signatio. Si uero exicatio com
paretur ip̄i humiditati/ inquantū est morbus
Tunc ipsa aut tollit p̄sentem humiditatem/
& sic dicitur causa curatiua/ aut prohibet futu
ram/ & tunc dicitur causa p̄seruatiua ut dici
tur. 4. terap. cap. 4. §. Vnde necessarium. Ex
hac distinctione patet ueritas questionis/ & di
ligens ingenium potest per se soluere argumē
ta. ¶ Sed contra istam questionem arguitur
in ea enim dicitur/ q̄ exicatio est cā curatiua
resp̄ctū cōplexionis accidentalis/ & cōseruati
ua resp̄ctū naturalis/ quare ponitur q̄ eadem
res sit causa curatiua & cōseruatiua/ sed talis
positio non ut possibilis/ quia causa curatiua
est contraria complexionī naturali/ sicut mor
bus est contrarius complexionī naturali. Nam
complexio naturalis est in medio equidistan
ter inter morbum & causam curatiuam. Si na
morbus recedat a cōplexione naturali/ uersus
calidū in tribus gradibus/ tūc cā curatiua debet
recedere a p̄plexiōe nālī uersus frigidū i tribus
gradibus. Cā q̄ curatiua p̄riat cōplexioni nālī/
q̄re nō p̄seruat eam/ q̄a cōseruatio sit p̄ similis.
¶ Preterea non uidetur q̄ exicatio pos
sit esse causa curatiua in uulnere/ quia exica
tio remoueat humiditatem/ humiditas au
tem est accidens uulneri/ uulnus autem est
morbus faciens humiditatem/ sed remotio ac
cidentis nō potest esse cura morbi/ cum sit p̄
sterius morbo. Curatio Namq̄ debet fieri
remouendo morbum per suum contrarium.

Quinto

aut remouendo cum per remotionem cause.
¶ Ad primum dicendum est q exicatio que debetur uulneri si comparetur soli complexio ni naturali/nullo modo conseruaret eam / sed faceret eam sicciorem. Sed quia ipsa compara tur ei coniuncte cum humiditate accidental/ que fit a uulnere/potest utiq; cōseruare eā. Nā remouēdo humiditatem superflūā accidentālē cōseruat naturalē defendendo ipsā ab acridē tali. **¶** Aut dic q exicatio que debetur mem bro est alia q exicatio que debetur humidita ti uulneris/illa n. que debetur membro sit p nu trientia declinantis ad siccitatē/que uero hu miditatis uulneris debetur sit / & p apposita in circūta uulneris/ & talia exicatio sit mino ra exicantibus/ q debetur uulneri/ sit. n. exica tio uulneris p ea q applicatur ipsi uulneri. Sed de li dicemus latius in sequēti questio. **¶** Ad secundū dico qd humiditas in uulnere pōt cō siderari dupli. Vno qdē mō in rōne effectus & accideris/ & hoc modo eius remotio nō dī cu ra/ Alio modo p̄siderat in rōne cause impediē tis curationem/ uulneri/ & li modo eius remo tio operatur ad curā uulneris. Nō est aut in cō ueniens q idē sit accidens aliomodo morbi & eā prohibens curationē eius/ sicut accidit in uul nere cui accidit apostema. A postema nāq; ac cidens est uulneri/ & est cā phibens sanationē uulneris. **¶** De quinto sic pcedo. Videtur. n. q exicatio fiat p sola exterior apposita antho si/ tate & rōne. Authoritate qdē Ga. de in. fa. lib. 3. ca. 3. §. Ex qbus dicit. n. medicinā gene ratiōis carnis/ esse sicā in p̄gra. & enumerādo illas medicinas ponit solū medicinas applica tas exteriori. scilicet uaslinā osidei/ farinā fabarū/ farinā orobi/ cachimā/ aristologiā/ & thutiam Inter has medicinas nullā ponit que debeat af sumi interius/ pp qd est probabile/ q exicatio uulneris debeat fieri solū cū exterioribus exic antibus. Rōne uero tali. Qd. n. interius afflu minur aut erit cibus/ aut medicina. Si uero ci bus nō debet alacritate/ sed addere in ibam mē/ bri/ sicut dī primo de simplicibus medicinis ca. 3. Si uero fuerit medicina/ li debet exicare locū uulneratū/ oportet q fiat talis defecatio p sanguinē uel spiritū/ uel utrūq; defecatiue/ ab ipsa medicina/ sed cū talis exicatio nō possit particulariter fieri / oportebit sanguinem & spiritū totius corporis tñ exicari/ qm sunt siccā mēbra/ ponamus ergo q uulnus sit humi dum in quarto gradu/ quare necessario totum corpus egrotabit egritudine sicca / altera / tio uero que totum corpus facit egrotare / & unū mēbrum sanari nō dī cura. Et eadē dedū cilio pōt fieri de cibo/ si p ipm deberet exicari

An p sola extrinsecus adhibita ex icatio fiat

sanguis uel spiritus. **¶** Ad p̄tium est authori tas Ga. & ratio. Autho. qdē Ga. in sequenti cap. ubi ponit in p̄solidatione offis cū curati uā esse sumendā a cibo & idem Ponit Ga. de in. fa. li. 6. ca. 5. §. Vero q. Qd. tūc. **¶** Ra tio uero est talis p̄solidatio nāq; debet fieri ex cibo generante solidationē similē mēbro uul nerato ut dī 2. Ga. li. 6. preallegato cap. Inq. n. Qd. consolidatio mēbri fit ex cibo qui similia ei fit cibus. Aut sumit interius/ & generat san guinē p quem fit p̄solidatio. **¶** P̄terea talis exicatio sic dicit lra est cōseruatio/ p̄seruatio uero i corpe egrotante dēt fieri p dietā/ & nō p medicinas ut hīc. 8. ter ap. ca. finali. & 1. r. cū dī ca. 3. §. Quia nec. **¶** P̄terea uulnus fit hu midū pp humiditatē subtilē/ q generat i ipso ut dī 3. de. fa. in. ca. 3. §. Sed tūc. Sed talis hūi ditas fit in eo aliqñ necessario pp in potentia digestiue/ & pp in potentia expulsiue membra uulneratū/ sed p assumpta interius magis cōfor tat digestiua & expulsiua & phibet fluxus hu ad mēbrū magis q p exterior apposita. **¶** Ad euidentiā huius questionis notandū est/ q so. cōti. fit in corpore plectorico uel cacochimo. Aut in corpore moderato. Si qdē fuerit i cor pore plectorico/ tunc indiget exicatione per interius assumpta/ qualis ē exicatio que fit cū flobotomia/ uel cū tenui dieta/ & debent li in terius assumpta/ qā diminuat ea q sunt intus Si uero fuerit in corpore cacochimotūc indi get exicatione per interius assumpta / qualis sunt cibi & potus & medicine exicantes inte rius/ & simul cum hac exicatione interiori in diget exicatione exteriori appropria mē bro solato. Si quidem so. conti. fuerit in corpo re moderato/ tunc distingue. Nam aut dubita mus de apostemate uel alio accidente futuro in membro/ aut non dubitamus. Si quidem da bitamus/ tunc indiget uulnus exicatione exte riori & interiori/ interiori quidem per dietā tenuem & flobotomiā & per omnia prohibē tia fluxum/ exteriori uero per medicinas loca les exicantes. Si uero non dubitamus de apov siccitate/ uel alio accidente teumatico/ tunc sū ficit sola exterior exicatio. **¶** Et hac disti nctione posita/ patet ueritas questionis & solutio obiectionum. **¶** De. 6. uero sic procedū. li de gradu exicantium/ uidetur q exicantia de beant esse sicca in primo gradu/ ut dicitur ter tio terapentice cap. 3. §. In hū quoq; Inquit eum necessaria sint medicamina carnis in uul neribus generantia. Dico quidē in primo gra du Siccitatis debeant esse / quia tempera te sicut diximus siccitatis & mundificatio nis oportet

Quotnam numeri siccitatis sunt siccitatis

nis oportet ea esse necessario ipsius uere siccitate ultra primum gradum habebit: non solum ea quæ predictis superfluitatibus ad uulnera desinant, desiccabunt. Sed et sanguinis, quæ genere carnis est, minuetur. In his, uerbis, Galenus ponit quod medicina exiccat in generatione carnis, debet esse sicca in primo gradu, & affignat rationem. Ad primum arguit duplici modo, quod siccitas primi gradus superfluit. Alio uero modo quod ipsa non sufficit. Primum quod sic ostendit. Ponamus, uulnus esse in membro operato: tunc talis exiccatio, quæ per se ualeat, debet fieri per temperata, quia conseruatio fit per similia. Item quod plus est. Ponamus membrum & uulneratum esse humidum, quanto magis possibile est in genere membrorum, & sit illud capiti gratia in 4. gradu, & uulnus esse minime humidum, & sic in 1. gradu humiditatis: tunc medicina humida in secundo gradu sufficenter exiccabimus, quia quod humidum est in secundo gradu, respectu eius quod est humidum in quarto de siccitate in 1. Secundo uero sic ostendit. Galenus enim enumerat medicinas exiccatrices lib. 3. cap. 3. §. Ex quibus. Ponit tales medicinas, lithus, farina, ordei, fabarum, oro, bi, yrenos, carchiniam, Aristolochiam, & tuiam, quarum quedam sunt sicce in 1. gradu, quedam in secundo, & quedam in tertio. Item lib. eod. cap. 5. §. Ergo uiridis. Inquit. Ergo uiridis galii cortices malorum granatorum, balaustium, moderate uulnera exiccat, calcanturque huiusmodi uulnera uulnera, & alumen sunt fortiores medicine. Ex istis ergo medicinis sunt quedam, quæ non solum in 1. gradu, sunt sicce, sed et in secundo & tertio. Preterea Aui. lib. 1. §. sen. 4. cap. de fo. conti. §. Ex eis. Dicit quod aliqui cõpetunt exiccatia in secundo & tertio gradu. Preterea non solum authoritatibus, sed ratione arguit. Nam corpora & membra inter se differunt, scilicet sunt plus & minus sunt, nam quedam sicca, & quedam humida, sunt diuersos gradus, si uolens diuidi, est, nam quod dicitur ualde humidum, & quod dicitur minime humidum, & quod dicitur medio modo, ergo impossibile est medicinam posita in 1. gradu esse desiccatiua, uolens corporum uel membrorum ulceratorem, quare oportet eam esse aliquid siccam, aliquid humidam, & aliquid siccam magis, & minus, secundum diuersitatem corporum & membrorum uulneratorum. Verbi gratia ponat membrum esse humidum, ut caro pueri Flagmatici, & uulnus esse minime humidum, & ponat præter huius membrum esse siccissimum, puta caro senis colerici, planum est, tunc quod non est possibile cum medicina sicca in 1. gradu, utrumque membrum uulneratum curare. Ad euidentiam propositæ quoniam præ radi ce sunt. 6. prænotanda, quorum primum est de distinctione graduum complexionis naturalis membri,

Secundum est de distinctione graduum complexionis uulneris. Tertium est de distinctione graduum complexionis medicinæ. Quartum est de differentia graduum complexionis medicinæ, & graduum complexionis membrorum, & complexionis ulceris. Quintum est de diuersa cõparatione medicine ad complexionem membri, per quam ponitur medicina in gradu. Sextum est de distinctione operationis medicinæ sicce, in uulnere. Dico ergo sic de 1. quod membrum ponitur in gradu complexionis, & ponitur in numero graduum. In gradu quod ponitur, duplici. Comparando ad quodcumque contingens, & comparando ad medium. Ad quodcumque contingens, sicut dicimus, omne membrum esse siccum, cõparatum sanguini, & spiritui, & omne membrum esse humidum, cõparatum lapidi, & ligno. Comparando uero ad medium, ponitur in gradu duplici. Cõparando ad medium generale, in genere membrorum, quod est cutis, aut ad medium speciale, quod est in qualibet specie, primo quod modo dicimus, quedam membra, sicca, sicut os, & cartilago, & quedam humida, sicut caro, & pinguedo. Secundo uero modo dicimus, quod caro quod est sicca, quod est humida. Comparando ad medium sue speciei, quod est caro, temperata, & os dicimus humidum, & siccum, cõparando ad os, temperatum. Viso quoque membrum ponitur in gradu. Videamus quomodo ponitur in numero graduum. Dico igitur quod duplici ponitur in numero graduum. Vno quod modo cõparando ad medium generale diuersa membra. Alio uero modo ad medium speciale, unde membrum primo quod modo ponitur membrum in numero graduum, sicut ponit Aui. 1. cap. sen. 1. cap. Dico quod deus. Qui ponit quod humidum quod est in genere membrorum, cõparando ad cutem, est pinguedo, secundum adeps, tertium cerebrum, quartum nucha, quintum caro mamillæ, & testiculi, sextum pectus, septimum epa, octauum renes, nonum musculus. Et sic patet quod gradus humiditatis, comparando ad cutem, sunt noui. Item dicit quod siccum quod est in corpore, sunt per se, secundum os, tertio cartilago, quarto ligamentum, quinto corda, sexto pectus, septimo arthritide, octauo uene, nono nervi, motus, ro, cor, & nervi sensus, & sic patet, quod gradus siccitatis membrorum sunt undecim. Et si ponit ibi diuersos gradus membrorum in caliditate, & frigidityte, & non sub equali numero, & si patet inspicere caliditatem. Secundo uero modo, cõparando ad medium speciale, unum quidem membrum ponimus quatuor gradus in qualibet complexionis membrorum. Verbi gratia dicimus, caro sicca in 1. gradu, sicca in tertio, & in quarto comparando ad carnem temperatam. Et dicitur primus gradus siccitatis in carne, paruos, lapsus, secundus de lapsus neutralis, tertius dicitur lapsus membri talis ut

multum/ quartus lapsus dicit carnis talis sp. & si potest poni in quolibet membro & in toto corpore. Et si inuitur a Gal. de corporibus & de signis in illo cap. A substantia quidem ipsa. ¶ Viso de primo. s. de distinctione graduum complexionis naturalis membrorum uideamus de secundo. s. de distinctione graduum complexionis uulneris. Coplo uero uulneris est triu hu. Et si dicit Gal. in. fa. cap. r. r. 5. Q. d. si uis. Ingr enim. Vulnus est hu. & membrum sane siccu. Sed talis hu. fm certam qritatem non pot ponit sub gradu. ponitur tu fm aliquam ppinquitate. Et si h. e. triplex gradus humiditatis uulneris est enim complexionis magna parua & temperata. Vnde dicimus q. si uulnus est multum humidum/ illud uero paru humidu/ aliud uero mediocriter hu. Et si dicit Gal. 3. de fa. in cap. 3. §. Sed nos. ¶ Viso de 2. s. de distinctione graduum complexionis uulneris. Videamus de 3. s. de distinctione graduum complexionis medicinar. Que distinguunt in gradus quatuor/ primu/ secundu/ tertiu/ & quartum. Qualiter aut fiat hoc quatuor graduum distinctio ponit a Ga. 9. de simplicibus medicinis finali ca. Et ab Auic. p. can. fen. 2. ca. de eo q. comedit & bibit. Vnde in illis regre capitulis. Et et requirere in glosa illius capituli. Secundum copositas distingas. ¶ Viso de 3. s. de distinctione graduum complexionis medicinar. Videamus de 4. s. de differentia inter gradus medicinar & gradus complexionis membrorum & complexionis uulneris. Dico igit q. gradus complexionis medicinar differunt a gradibus complexionis naturalis membrorum p. magis & minus. Na gradus complexionis medicinar/ sunt maiores q. gradus complexionis membrorum. Cuius pbario est/ q. ois complexionis/ siue multu/ siue paru/ sit lapsa/ adhuc e. sub latitudine sanitatis/ sic dicit a Ga. sup. de signis & 2. de pplexionibus. Gradus uero complexionis medicinar/ sunt equales gradibus pplexionis egritudinis/ q. ois egritudo curat p. suum p.rium in equali gradu. Gradus uero complexionis egritudinis/ sunt maiores gradibus complexionis naturalis/ ergo gradus complexionis medicinar/ sunt maiores gradibus complexionis naturalis membri. Hoc aut clarius patebit in exemplo/ ponit. n. membrum esse siccu q. e. possit/ puta q. sit siccu in quarto gradu complexionis naturalis membrorum/ tunc utiq. non permutatum/ adhuc e. sanu/ ponat q. egrotet egritudine sicca/ & sic illa egritudo in quarto gradu siccitatis respectu complexionis membri/ tunc dico q. si talis morbus deet curari oportet q. curat p. hu. in quarto gradu respectu complexionis naturalis membri/ ergo medicina ista e.

humidiori membrum sit siccu/ & tu membrum est siccu in quarto gradu/ & ista medicina e. humida in quarto gradu. It. inter gradus pplexionis medicinar & gradum complexionis uulneris est differentia/ magis notu/ & minus notu/ q. distinctio medicinar per suos gradus est notior q. distinctio uulneris p. suos gradus. Dicimus n. q. medicinar siccar/ sunt quatuor gradus/ & illar/ distinctio e. manifestar/ gradus operationis ipsar/ fm q. ponit. G. 9. de simp. medicinis cap. finali. gradus uero complexionis & hu. uulneris distinguunt in 3. Equia est uulnus hu. multu/ & hu. paru/ & hu. mediocriter/ neq. h.emus signa manifesta ad distinguendu/ iter istos gradus. Sed ponimus distinctione illoz/ cu. q. d. approximatione ad ueritate/ sicut ponit Ga. 3. terap. ca. 3. §. Sed nos semper dicimus. ¶ Viso de 4. s. de differentia inter gradus complexionis medicinar & gradus membrorum & gradus uulneris/ uideamus de quinto. s. de pparatione diuersa medicine ad complexionem membri n. p. qua ponit in gradu. Dico q. ista copparatio est duplex/ una q. d. ad pplexione nullis equalis membri. Alia uero ad pplexione n. p. e. q. d. Vcri g. t. Camo nulla pparata complexionis equalis membri est ca. in p. gra. comparata uero membro calido forte non erit calida/ magis q. in p. gra. & copparata membro frigido naturaliter erit calida magis q. in p. gradu. Na cu. ista distet a membro calido equali i uno gradu caliditatis/ non distabit t. n. a membro calido/ & distabit plus a membro frigido. Et pp. si q. uolumus curare egritudinem calida uel frigida/ in membro equali/ aliter est sumenda medicina p.ria egritudini/ q. in membro in equali/ illa & n. medicina q. egritudinem calida in p. gra. curat i membro equali/ non curabit ea in membro calido/ sicut in membro equali cura. n. p. debet reducere ad pplexione naturalis membri/ siue pplexio illa naturalis membri sit equalis/ siue in equalis/ q. cu. nos curamus ho. em. stagnat. & fen. de. se. nos debemus eu. reducere ad complexionem suam stagnat. coppetent. fen. & cu. curamus purg. coheret. de. se. debemus eu. reducere ad complexionem coheret. puerile/ & cu. curamus iuuenem t. partu debemus ipm reducere ad complexionem t. partu iuuenile/ q. ad ea complexionem debet reduci ei/ membrum egrotans naturaliter/ quia habebat qu. in/ cepit egrotare. Et si colat a Ga. in illo cap. Cu ratio q. d. unu habet modu/ & ab Auic. lib. p. fen. 4. ca. 2. §. Amplius. ¶ Viso de 5. s. de copparatione diuersa medicine ad naturalem complexionem membri. Videmus de 6. s. de distinctione operationum medicinarum siccaram in uulnere. Dico ergo q. medicine exiccantes in uulnere triplicem faciunt operationem quaz/ una est generatio

est generatio carnis. Secunda est consolidatio terra uero cicatrizatione & debet medicina carnis generatiua esse minus siccata quam consolidatiua & consolidatiua minus siccata quam cicatrizatione. Inter medicinas enim exsiccantes cicatrizatione est maxime siccata ut habetur. 2. tesapē. cap. 5. §. Verū cum h. Et quod consolidatiua sit siccior generatiua carnis habetur libro eodem cap. 4. §. Consolidatiua uero. Ratio uero talis diuersitatis inter istas tres medicinas talis summi potest medicina & est cicatrizatione duo operatur quorum primum est prohibere fluentia ad uulnus que prohibebant naturam secundum uero est exiccare superfluum carnis & facere eam callosam ut sit loco curis. Medicina uero generatiua carnis & consolidatiua non debet exiccare aliamquam particulam carnis sed solummodo remouere impedimenta naturam que sunt humectatiua uulnus & aliquando sordidantia quare cicatrizatione debet esse siccior illis duabus. Item consolidatiua debet esse siccior generatiua carnis quia natura que est uirtus in generando carnem indiget materia ex qua generet eam & si est sanguis qui adhuc ut sit conueniens ut ex eo generetur caro debet esse temperate quantitati & qualitatis & indiget instrumento cum quo operetur tale autem instrumentum est complexio naturalis membri quam oportet esse repletam. Nam omnis artifex quidem se non erant cum habet materiam & organum ydonea sine ullo impedimento producit effectum sed in omni uoluntate in quo debet caro generari necessario sunt duo impedimenta sanguinem quod est materia carnis & complexio membri quod est instrumentum. Si humiditas quedam subtilis & sordidior quedam grossa & humiditas redidit uulnus humidum & sordidius sordidum quare necessaria est semper medicina exiccatione hu. & mundificatiua sordidiorum in generatio ne carnis. Ex quo colligitur quod medicina exiccatione carnis generatiua sic debet exiccare carnem ut custodiat sanguinem in quantitate & qualitate sua ne nimis exiccando minuat ipsum in quanto & superfluum discitet ipsum in qualitate quibus prohibetur generatio carnis. Et debet etiam sic deficere ut abstergat sordidiorum Et si secundum non habet facere medicina consolidatiua ipsa namque modicissima carē hēt generare quare non habet sic custodire sanguinem ut generatiua carnis nec habet abstergere sordidiorum in quantum consolidatiua habet constringere & adunare partes solutas & si sit cum stipitiis medicinis quod in mundificatione sordidiorum sunt impediētes quare sunt magis exiccatiue consolidatiua quam generatiua carnis quia conso-

lidatio non indiget quantitate sanguinis de qua curandum nec indiget absterfione qua indigebat medicina generatiua carnis / Ponamus ergo manifestationis gratia quod medicina generatiua carnis sit siccata in primo gradu & consolidatiua in secundo & cicatrizatione in tertio. Et hanc rationem inuenies a Gal. 3. terap. di / sparsim posita cap. 3. & cap. 4. & cap. 5. Hiis ergo. 6. nota declaratis ex quibus habetur radix ueritatis questionis prepositae diligenter intellectus ad obiecta respondeat. ¶ De 7. uero & octauo quesito propter longitudinem ad presens dimittit. De quibus forsitan si primus Aui. glossa uero disputabo. ¶ Substantia uero partium sana sanabitur / per medicositer siccantia. In hac quidem propositione tria uocabula sunt exponenda quorum primum est si quod dicit. Substantia partis. Secundum est quod dicit. sana seruata. Tercium est si quod dicit medicositer siccantia. Dico igitur de primo quod per substantiam partis possum intelligere naturam membri uulnerati & per naturam membri uulnerati intelligimus ipsam naturam quod est uirtus nutritiua & suum instrumentum seu fundamentum quod est complexio naturalis compositio & unitas naturalis iste enim tres dispositiones membri sunt fundamentum materiale ipsius uirtutis Nam in eis subsistit uirtus ut in fundamentali alio Item sunt naturale instrumentum / quia per eas uirtus facit naturales actiones / quoniam aggregatio illarum trium est sanitas. Sanitas autem est qualitas faciens actiones naturales sicut dicitur primo de accidenti & morbo cap. 6. ¶ Sed forte aliquis contradiceret huic exponi dicendo quod per substantiam partis debemus intelligere solum complexionem naturalem. Ratio eius est quia statim subsequitur per medium erit siccantia. ¶ Preterea quomodo possum intelligere per substantiam unitatem cum in membro non sit unitas naturalis eo quod est solutum nec est compositio naturalis eo quod solo destruxit compositionem. ¶ Ad quod dicendum est quod arbitror debere intelligi per substantiam partis uirtutem & aggregationem illarum trium dispositionum ut dictum est. Nec obstat si quod opponitur quod persuasio eius debet fieri per siccantia quia humiditas quod generatur in uulnere immediate mutat complexionem membri naturalem & consequenter et impedit naturalem compositionem & unionem & sic exiccatio presertim uando & remouendo ipsam humiditatem decet conservare illas dispositiones. ¶ Ad secundum autem dico quod licet in membro uulnato sit facta solutio & sit permutata compositio per eam nihilominus debet partes uniri ad inuicem & replasari & uniri & replasari

Interp. l. f. c. x. c. i. i. x.

Quid nam uox ista uba prius loco si significet.

Obiectio.

Dilutio.

conferuari/ut per talem unionem & replasma-
tionem natura melius operetur. q̄ si dissolue-
& displasmate remaneret. P̄ ossibus etiam di-
cere/ q̄ licet in membro sit so. conti. & corru-
pra compositio/ tamen partes uulnerati mem-
bri in se ipsis habent compositionem & unio-
nem/ que seruande sunt/ si enim non conserua-
rentur cresceret utique so. & disformatio mē-
bri/ propter qd̄ uirtus nūq̄ membrum conso-
lidaret. ¶ De. 2. f. de h̄ q̄ dixit seruabitur sa-
na. dubitat. non enim uidetur q̄ possit seruati
sana dispositio naturalis membri/ nec ipsa uir-
tus / quia in membro uulnerato est morbus. f.
so. conti. que est morbus principalis / & mala
complexio hu. & mala compositio que sequi-
tur ad uulnus/ per quem morbum sensibilis fit
lesio operationis in membro/ quare non est in
eo sanitas/ qd̄ autem nō est non conseruatur.

¶ Ad quod dicendum est q̄ membrum egro-
tans duo dicit. s. unū naturale / & aliud preter
naturam/ que duo adinuicem pugnant/ sicut duo
antagoniste. Rei autem naturali inquantum/
talis est/ oportet medicum compugnare dupl̄
eam. s. sustentando cum similibus/ & rem pre-
ter naturam d̄struendo cum contrariis/ ut di-
citur. 1. terapentice cap. 3. §. p̄. Intelligit et/
quo Gale. q̄ substantia membri seruatur sana.
quantum ad ipsam rem naturalem/ que est in
mēbro egrotante/ quā p̄ similia custodimus/ nō
q̄ ipsa sit in bono statu/ sicut erat ante egritu-
dinem/ quia tunc cum nullo pugnat/ modo
autem pugnat cum morbo. ¶ De. 3. f. que di-
cantur mediocriter siccantia. Dico q̄ potest
quadupliciter exponi/ primo quidem modo
secundū cōmentatorem. Inquit enim & opor-
tet/ ut sit medicina exiccans/ cōplexionis equa-
lis complexionis membri/ & ad dat super eam
in exiccatione per quāritatem gradus primi
ex gradu exiccationis/ q̄ si membrum fuerit sic-
cum in primo/ tunc oportet/ ut medicina exic-
cans sit in principio secundi. Ex hiis enim uer-
bis plane uidetur/ q̄ co. intelligit per medio-
criter exiccantia/ ea que sunt sicciora ipso mē-
bro in parte prima/ primi gradus/ & non re-
fert siue intelligat principium primi gradus/
siue mediam partem. ¶ Sed huic exposi-
tioni contra dicitur autho. & ratione/ autho.
quidem Auicē. primo libro sen. 4. cap. de so.
conti. Inquit enim/ q̄ medicine exiccantes/ sunt
in primo secundo & tertio gradu. Ratione ue-
ro primo generali. Nam quantitas medicine
debet esse equalis quantitati egritudinis/ ut di-
ctum est supra secundum compositas discretas.
Ponamus ergo/ q̄ uulnus sit humidum in tertio
gradu/ uel secundo/ tunc medicina exiccans de-

bet esse sicca in primo gradu ut dicitur tertio
terapentice cap. 3. §. In hiis quoq̄ consolida-
tiua uero. In h̄ autem loco loquitur Gale. de
medicina consolidatiua q̄ debetur uulneri
simplici / ergo debet esse siccior generatiua
carnis/ & sic erit in secundo gradu/ cum illa sit
in primo. ¶ Ad quod dicendum si uolumus Dilatio
substinere dictum co. q̄ multiplex est exiccatio
una quidem conseruatiua/ & alia preferuatiua/
& alia curatiua/ sicut diximus supra in. 4. que
siccio/ preferuatiua quidem & curatiua exiccatio
debet summi a q̄ritate dispositionis simplici/
ter i opposito gradu. Cōseruatiua uero exicca-
tio sumitur a complexionē membri cum moy-
dica additione siccitatis/ & talis modica addi-
tio siccitatis fit propter hu. uulneris/ ne humer-
dēt complexionē membri/ & debet talis exic-
cario conseruatiua fieri per dietam & medica-
mina/ que ponuntur in circuitu uulneris. Exic-
catio uero curatiua debet fieri per medicinam
que ponit̄ i ipso uulnere/ & h̄ diximus supra.
¶ Aut dic & al̄ q̄ comen. dictū debet refer-
ri ad exiccationem que competit hu. que de ne-
cessitate sequitur uulnus simplex / & quia
talis hu. parua est/ ideo & exiccatio debet esse
parua. ¶ Secunda uero expositio/ talis est cō-
n. sit triplex exiccatio. s. cicatrizatiua/ consoli-
datiua/ & generatiua carnis/ & maior exit. est
cicatrizatiua/ & minor omnibus sit generati-
ua carnis/ & consolidatiua sit mediocriter de-
bus intelligere per mediocriter exiccantia/ ea
que tenent medium inter exiccantia & cica-
trizatiua/ & generatiua carnis/ qualia sunt exic-
cantia consolidatiua. Nam h̄ auth. loquitur de
exiccatione consolidatiua. ¶ Tertia uero ex-
positio est ut intelligamus mediocriter exicca-
tia / ut non exiccent tantum q̄ sanguine mi-
nuant/ & carnē que est sub uulnere. liquefaciāt
nec exiccent ita parū/ q̄ dimittāt humiditates
multiplicari in uulnere/ & hoc colligit̄ a Ga-
3. terap. ca. 6. §. Non ne recedatis. ¶ Quar-
ta uero expositio est ut intelligat̄ per medio-
criter exiccantia/ ea que sunt sicca i. 2. & 3. gra-
dus/ ista enim tenēt medium inter primum & 4.
Et huic expositioni uē consentire Auicē. lib. p̄-
sen. 4. cap. de so. conti. ¶ Mihi t̄ magis pla-
cet. 2. expositio. Tñ prima satis est rationabi-
lis. ¶ In hoc aut̄ cap. in disputationibus plū-
gamus sermonem. Propterea/ quia medici le-
gentes hunc librum/ quasi sicco pertransiunt
hunc locum pedē/ Propterea/ quia rara & pau-
ca medicorum opatio circa so. p̄riuerat/ ita
redacta est hoc pars artis ad manus ydocta-
rum/ ad eo ut uulgares totius scripture ratiōe
carenter/ excellentes habeantur in ea. Cal. autē

Sit ne sa-
nitas ullo
modo/ so/
luto conti/
duo.

Quid nam
pōti loco si
gnificet me-
diocriter
exiccans.

Obiectio

Antipropo-
sitiua

non fecissim extitit in lib. de ing. sa. Nam de cura huius morbi generali. 4. libros constituit ostendens hanc partem artis non facilem / sed difficilem / & propterea in operatibus in ea pluri mi inciderunt errores. Deinceps uero intēdam solum ad hanc declarationem / & circa Maxime necessaria tūmodo disputabo.

nē vel magis hunc etatem: que am-
plius in terapentice facultatis litte-
ris sunt dicta.

In cap. precedentibus Lectio 23.

Introduci. Particio.

determinauit Gal. de cura fo. contri. facie in membro sanguineo In hoc uero caplo de re-
minar de cura sol. contri. facie in membro sper-
matico: Et diuiditur hoc caplm in duas par-
tes. In quantum prima determinat de cura fo-
eenti. facie in offe / usq; ad locum illum. Net-
ui uero & tenantes. In illa uero secunda deter-
minat de cura fo. cōri. facie in neruo & corde.
Prima ps est pñtis lecti. Que diuidit duas par-
tes In quarum prima / que durat usq; Qm ea-
rum curatio. Agit de cura eius in generali. In
alia uero uero secūda / Agit in speciali. Prima
pars diuidit i. 3. In quap; pma / que durat usq;
Sanabilis qdem. Ostendit que fit huius morbi
denominatio. In illa uero secūda / que durat
usq;. Molliis uero. Ostendit que fit sanatio & q
non. In parte uero. 3. remouet incidētes dubi-
tationes. Secūda istaq; diuid. in duas. Nam pri-
mo ponit possibile & impossibile sanatiōem
Secundo declarat & pbat eas. Prima usq;. Pri-
ma qdem consideratio. Pars aut in qua respō-
det dubitatiōibus. Diuid. in duas. Nam primo
remouet dubitatiōem / que poterat fieri de ue-
ritate eius qd dixerat / q fractura non pōt con-
solidari usq;. Ratio uero ibi remouet dubita-
que possit fieri de possibilitate huius morbi
in specie simplici. Pars aut in qua deter. de cu-
ra fracture in speciali. Diuid. in duas. In quap;
prima q durat usq;. Que amplius. Ostēdit qui-
bus de causis fiat generatio pori per quā fit cu-
ra fracture. In illa uero secūda remittit nos ad
librum de ing. sa. p prima pars diuid. in duas in
quap; prima que dura usq;. Qm uero. Ostendit
qbus de causis fiat porus per ingenium sum ptū
a natura ossis fracti / & pori. In illa uero secū-
da ponit significationem per quam cognosci-
mus / si causas illas generantes porum bene uel
non bene appproximauimus / & si nō bene / qua-
liter corrigamus. Alie uero sunt diuisiones par-
ticulares que legēdo litterā patefient. Sunt
igitur in presenti lecti. par. 3. De quarū pri-
ma sic dicit / q solutio contri. facie in offe uoca-
tur fractura. De secundo dicit q cum ois
fo. contri. cūctetur per unionem / & unio fit du-
plex. I. prima & secūda / fractura quidem facta
in offe non est sanabilis per primam / sed per
secundam unionem. De tertia dicit q pri-
ma & uera unio dicit p solidatio que in offe
fieri rupto nō potest ppter duritiem eius / secū-

Fractura igitur in offe
est quidem continuitatis solutio
insanabilis quidem quantum in pri-
ma consideratione. Iuxta uero se-
cūdam quēdam modum curabilis
quodāmodo fit. Idina igitur consi-
deratio est consolidatio impotens
propter duritiem partis fieri. Secū-
da uero ligatio contingens fieri per
porum ligantem in circūto fractu-
ram. **G**eneratio uero pori in qn-
tum ex materia & natura fit cōmu-
nis est ad altam quantum uero pro-
pe est formam ossis ex illius est alti-
mento. **M**olle uero & puerile os
solidari qdem possibile est. **R**a-
ra uero & bulusmodi passionis gene-
ratio sine compassione alterius mē-
bis est. Sepissime enim circumpositi
musculi cum alijs partibus corporis
compartitur fractis ossibus. Itaq;
& intentio curationis duplex est: al-
tera quidem in ossibus altera in his
que circa ea sunt corporebus: hec q-
dem talis in carnosarum partium
dispositiōibus dicitur: de fracturis
uero dicēdum est. **Q**uoniam ue-
ro barum curatio est ex potiori: ve-
ro hic fiat proprii alimenti ossis est
opus. **O**portet igitur superfluitate
nutrimēti ad porū generationem na-
ture submitti. **S**uperfluitas ue-
ro hec & quantitate & qualitate mo-
derata esse debet. **P**ropterea b-
ductione indiget talem & tū influen-
tem sanguinem ossibus preparantē
ex quali & quanto fiat porus. **Q**uo-
nam uero pertransit hic per conca-
ua fracti ossis attendere oportet et
multitudinem etiā qualitatem: & ita
acciozem oportet facere deductio-

Sensus.

Te. G. II 4

Te. G. II 5

Te. G. II 6

Ha vero unio dē ligatio / que fit per porum in circuitu membri fracti/ & ista quidē potens est fieri/ quia porus possibilis est fieri/ eo qd pincipia generationis pori reperiuntur in corpore. Nā que est causa effi. & materia. Et in hoc comunicat generatio pori/ per quā fit unio fracture/ & generatio materie p quā fit consolidatio. Tamen in specie materie est differentia/ quia generatio pori/ fit ex materia/ que est nutrimentum ossis. Sed generatio materie carnis ex qua fit consolidatio/ fit ex nutrimento carnis.

Te. 4. 115

Te. 4. 116

Te. 4. 117

Te. 4. 118

Te. 4. 119

Te. 4. 120

Dei. 4. parte dicit/ non reprehendat me/ quia posui os fractum in consolidabile / cum possit aliqui consolidati. Nā ego nō dixi hoc de quo libet ossi/ sed de ossi duro tm / quia os molle & puerile consolidari pōt. De. 5. dicit q nō reprehendas me/ quia posui fracturam ossis inter simplices so. conti. eo q uidetur semp esse composita eum solutionibus/ tunc indiget duplici cura. Vna qdem ratiōe ossis fracti/ & alia ratione alioq membtōz solutorū. De. 6. pte dicit/ qm ita est q curatio fracturaz fit ex poro / & porus fit ex proprio alimento ipsius ossis/ oportet qd nutrimentū/ qd mittitur ad nutrienda ossa esse sufficiens / ita q ex illo qd superfluit ossibus possit fieri porus. Tñ illa superfluitas debet esse moderata in quantitate & qualitate/ quia moderant a qūtitatis & qūtatis nutrimenti dependet a ciborū oblatione ideo pater ciborum oblationem esse talem & tantam & ex qli et qnta fiat nutrimentū ossis & ex eius superfluo fiat porus. De. 7. parte dicit q quia sanguis ex quo generatur potus transiit per foramina ossis fracti ad locum/ ubi fit porus/ oportet nō considerare qūtitatem & qūlitatem eius per dispositionem apparentem in membro fracto & si cognoscemus membrū esse siccū/ faciemus additionem sanguis humidiorē/ & si cognoscemus membrū esse hūidius debito faciemus deductionem sanguinis sicciorē & si cognoscemus membrū esse tale quale debet/ subibimus adductionē sanguinis priorem.

Interp. lfe.

Te. 4. 114

Te. 4. 114

De. 8. uero dicit q de cura istarum fracturatum sufficiēter determinatū est in therapenrice facultate. Et h de pte ultima. Littera sic legatur. Fractura igitur/ &c. Ita construe. Sōpti. in ossē fracturā. id est nominatur fractura/ & accipitur hic fractura largē ad rupturas ossis/ per latum longum & transversum/ & per in equalitatem ut colligitur. 6. terap. cap. 2. §. Sit ne sum/ Fractura. Sed hic oppo. quia uidet posuisse

fracturam esse simplicem sol. conti. cum ipsa sit species apostematis/ sicut dicit Gal. preall. cap. §. Item in fractura. Apostema uero est solutio morbus compositus. Ad quod dicendum est q cum Gal. dicit fracturam speciem apostematis/ si non debet intelligi q ipsa fractura fm se considerata/ sit apostema. Sed debet intelligi q ex ipsa fractura ossis dubne fiat apostema. Propter concussionem carnis que est in circuitu ossis. Vel q ipsa fractura cum carnis concussionē coniuncta sit morbus compositus ad modum apostematum/ quod patet inspicere menti Gal. Insanabilis qdem qm in prima consideratione. Prima qdem consideratio. i. prima intentio in sanādo fracturam/ est uera unio. Dico autē uetam unionem/ illam q continuat partes separatas/ si possibile foret. Sed quia non est possibile oportet aliam habere intentionem/ que est unire partes fractas per modum contiguitatis/ & illam firmate contiguitatem eum quodā ligamento. & hoc dicit lra illa Mixta uero fm qdem modū &c. Prima qdem consideratio est/ hic exponit Auth. quid intelligat per primam considerationem. Impotens ppter duritiā partis fieri. Hic reddit causam ppter quā curatio fracturę non pōt consolidari/ & ponit eius causam esse duritiem/ & hñ quia consolidatio fit per conglutinationem / pglutinatione uero fit per inuiscationem extremorū/ ut dicit in Co. illius affos. Qñ incisum fuerit so corpora ueto sicca non sunt inuiscabilia/ qre non conglutnabilia. Sed p hoc arg. q os fractum fit pglutnabile tali ratione/ omne inuiscabile est consolidabile/ or fractum est inuiscabile/ g est consolidabile/ maior probatur per Gale. 6. de acci. & mor. §. Digestio. Inquit enim. Consolidatio nihil aliud est/ q inuiscatio & multorum corporum unio. Minor autē sic pbatur. Omne nutritibile est inuiscabile mēbrum fractum est nutritibile / ergo est inuiscabile/ Maior habetur a Ga. de acci. & mor. lib. 6. cap. 3. §. Bene igitur minor autē per se patet. Preterea qm membrum fractum restauratur/ tūc utraq partes fractę se contingunt in superficie ipsaz. Sed errorne mitata ille insupieles sui nutrimentū oportet hu. nutritiū ad illas extremitates penetrare ab utraq pte. Sed humiditas que uenit ad nutriendū unam partem/ tangit hu. que nutrit aliā partem. Quare cū tales hu. ab initio sint molles/ sunt adinuicem inuiscabiles/ & continuabiles. Sed in tempotis processu iste hu. sic continuatē indurantur eo q membris assimulantur duris/ quare oportet extremitates fracturę adinuicem continuari mediante nutrimento continuo

An inuiscabile est consolidabile

primus iteriacere. ¶ Preterea q ossa consoli-
dentur habetur a Gal. 6. de inge. sa. cap. 1. §.
qñ tñc. Inquir enim loquēdo de fractura ossis
Nunc aut cum causa apostematis sit ablata &
nil nisi sola fractura remaneat netesse est ut sit
metur cum ferula & longo tpe dimittatur/qñ
consolidatio huius membri non fit nisi ex ti/
bo/qui ei similis sit. ¶ Ad pñm sunt omnes
arth. ditant ipsum os fractum non esse conso/
lidabile/nisi puenile. Quod utiq pcedendū est.
¶ Ad rationem primam factā in cōtrarium
Respondeo per interēptionē/ huius os mem/
brum fractum est inuisibile. Ad pñtionem
autē respon. per distinctionem. ma. pposi/
tionis/que dicebat omne nutritibile est inuisi-
bile. Dico enim/q duplex est inuisitatio. Vna
quidem plena. s. qñ utraq corpora inuiscantur
adiuicem uniformiter puta/q ptes unius sub
ingrediantur ptes alterius uicissim/ita q faciāt
unum fm substantiam / puta si misceatur pix
& cera/ & hoc modo miscentur partes carnis
solute incise. Alia uero inuisitatio est semple/
na/puta/qñ duo corpora coniunguntur/ ita q
unum adheret alteri & aliquid penetrat in
poros eius/ sed alterum nō penetrat in poros
prioris/sicut qñ aliqd uiscolum puta pix adhe-
reat corpi poroso duro/ puta pumici aut spō/
gie mariner/ & hoc modo inuisitatur nutriti-
um membrum/qñ nutriti/ quia molle trāsien-
s per poros membri nutritibilis/ adheret & uni-
tur partibus eius nutritibile aut nō dicitur pe-
netrare per partes nutritiēti/ nec adheret nec
unitur partibus eius. ¶ Ad 2. uero rationem
dico q hu. nutrimentalis que interiacet par/
tibus fracti ossis/non nutrit illas partes se con-
tingentes/nec eaq extremitates/sed nutrit so/
lūmodo porū ligamē fracturā. Extremitates
autē se contingentes nutriuntur a nutrimento
qd est in poris illaq partium/ se ptingētium.
¶ Ad auth. Ga. in q dicitur/q os cōsolidāc.
Dico q accepit ibi large consolidationem ad
ueram/ & non ueram. ¶ Per poros ligantes
in circuitu. ¶ Sed 5. Videtur enim/q ille po-
rus debeat interiacere fracturē/ & non circū/
dare/ quia porus in membris fractis est sicut
colla. Ut dicitur. 6. arap. cap. 5. §. Dico igitur
Sed colla cōiungit corpora separata/ qñ inter-
iacet melius/ qñ circūdat/ ergo ille porus de-
bet interiacere partibus fractis/ quia natura fa-
cit semp qd melius est. ¶ Preterea ponamus
q fiat fractura in craneo / Aut in ossē cruris
longum/ tunc porus non poteri fieri in circui-
tu/ siue illa fractura sit accipiens partem ossis/
siue sit solū fixura. Nam porus infracturis cra-
nei circūdat ab ossē/ & non circūdat os

in fixura uero extenditur super unam superfi-
ciem/ sed non circūdat totum os. ¶ Ad si
dicendū est/ q ille porus non debet interiacere
ossi fracto i simplici fractura. Et ratio est quia
si interiaceret faceret os longius/ q esset per na-
turam. ¶ Ad arg. uero primum dicendū est
q colla. dupliciter ligat corpora dura. Vno q/
dem modo interiacendo/ sicut patet in scutis
factis ex diuersis affidinis. Alio uero modo
superiacendo mixto cum alio corpore durior/
ri/ sicut patet in ligamine arcuū/ ubi colla cum
neruis inuoluitur super ptes arcus/ & isto mo-
do fortius ligat colla q interiacens / & in isto
casu assimilatur porus colle in ligando. ¶ Ad
secundū uero qd oppo. de fractura cranei/ aut
alterius ossis/ distinguendū est/ q illa fractura/
Aut est simplex in qua nihil perditur de ossē/
Aut est cōposita in qua perditur aliqua pars
ossis. Siquide fuerit simplex & cōphēdat to-
tum os/ fm longitudinem suam & pfunditatē
siue fuerit cranei/ siue fuerit os cruris. Dico q
porus erit in circuitu/ si uero ēēt in aliqua par-
te/ puta / quia aliqua ptecula cranei funderetur
& non penetraret/ tunc non fieret porus a pte
exteriori cranei/ & a parte interiori. In exci-
tatibus autē non fieret/ quia inest pars ossis sa-
na/ que conseruat partes fractas. Vñ fmo Gal.
in hoc cap. est de fracturis in cruris & nō in p/
fectis. Si uero de substantia ossis perditur/ tūc ge-
neratio talis pori non pertinet ad presentem
regulam/ quia hic loquitur de simplici fractura
Dicam autē de ipsa in cap. de composita solu-
tione. ¶ Generatio uero pori. ¶ Sed 5. gene-
ratio qdem est opus uirtutis generatiue/ Vir-
tus autem generatiua in corpore iam comple-
to deficit & remansit ibi sola nutritiua/ & ac-
mentatiua usq ad iuuentutem. Post uero re-
mansit sola nutritiua/ quare non potuit fieri ge-
neratio/ neq porus/ neq alterius rei. ¶ Ad qd
dicendū est q tam generatiua/ q nutritiua/ cō-
iunguntur generare. Sed gñatio quā facit gene-
tiua debet toti/ generatio uero quā facit nutri-
tiua/ debet parti/ ut dicitur colligē lib. 1. 2. &
Arist. 2. de aia/ hoc insinuat. ¶ Sed forte ali-
quis instabit huic solutioni. Qñ porus nō est
pars ossis. ¶ Cui dicendū est/ q habet natu-
ram partii/ quantum ad sui materiam ex qua
generatur/ & qñ ad uirtutem / que generat
ipsum. ¶ Preterea dubia. nūquid ille porus
sit animatus/ ut habeat in seipso uirtutem nu-
tritiam/ quēdam modū & os. Et uidetur q sic/
qñ ipse sit ex eadem materia cum ossē / & ab
eodem agēte qd est natura/ quia nisi nutritur
resolueretur & finiretur / Sed uidemus q dur-
at usq ad mortē animalis. ¶ Ad pñm autē

Te. 4. 1. 5.
Sit ne natu-
ra calli ge-
neratio.

Obiectio

Dilutio

An callus
iste aia pñ
cipet

videtur/qm̄ iste porus cum nullo membro con-
tinuatur aialis/sed per se existit/quare videtur
q̄ anima nutritiva noo participet. ¶ Ad q̄
respon. q̄ non credo eum participare anima
nutritiva/nec aliqua uirtute nali/sed esse pro-
fus corpus in aiatum. ¶ Ad primam uero ra-
tiōem ad prium adductam respon. q̄ licet fiat
ex eadem materia nutrimentali ex qua nutriti-
os/ & a natura nō tamē sequitur/ q̄ ppter hoc
sit res animata. Credo enim generationem
eius esse similem generationi unguis & pilorū
quorū nullum est regimen/sed generatio sola/
per impulsione. Auctoris tñ fuit p̄ius Ga. in
generatione pilorum & unguis/putauit enim
eos p̄icipare uirtute nutritiua/ & augmentati-
ua. Se de p̄ietate alibi disputabit. ¶ Ex ma-
teria/Materia q̄dem istius pori. Est uniformis
materie ex qua nutriti officialis in q̄itate/Sed
in q̄itate differ/qm̄ est superfluitas nutriti-
ti ossis. ¶ Et natura fit/ Per naturam si opor-
tet nos intelligere uirtutem expulsuā/que de-
seruit nutritiue/ & uirtutem aleratiuā cōdem/
santem materiam expulsam/ & positam in cir-
cuitu ossis. ¶ Cōmuni est ad alia. Alia autem
cum quibus cōcar generatio pori/ sunt partes
membroz sanguineorum que regenerantur ex
pprio nutrimento sanguineo. Vnde ralis com-
munio est in materia cōmuni. S. nutritiua / &
in agente cōmuni/ q̄ est uirtus nutritiua. &
in materia speciali est differentia/ quia mate-
ria specialis membrorum carnosoz/ est nutri-
mentum molle sanguineum/sed materia nutri-
tiua pori est dura / & grossa ex sanguine per-
mutato in naturam spermatis. In agente uero
non est differentia / q̄ specialis agens pori/ &
carnis idem est. S. uirtus nutritiua. ¶ In q̄tum
uero prope est ossis formā ex illius alimento/

Sit ne ppe
ossis alimē-
tum callus.

¶ Sed hic dubit. quia ponit materiam pori/
esse prope materiam ossis / & nō posuit eam-
dem materiam cum materia nutrimenti ossis.
uidetur enim q̄ eadem sit materia nuatimeo/
ti ossis & materia ḡnationis pori/ qm̄ ex eisdē
cibis generatur/ & ab eadem natura similiter a-
gente/ qm̄ illam materiā similē inspiciat. Ad
generatiōem pori/ sicut ad nutrimentum ossis.
¶ Ad quod dicendum est q̄ materia ex qua
generatur porus/ & ex qua nutriti os/ omnino
est eadem. Nam si os non habet sufficiens nu-
trimentum ex illo eodem/ ex quo generatur po-
rus/nutritetur os/ & eque bñ. Verūamen hoc
quod dixit prope/ nō debet retorqueri ad ma-
teriam/ita q̄ dicamus materiam ex qua geoe-
ratur porus esse p̄pinquam materie/ ex qua nu-
ritur os/ Sed debemus illam p̄p̄inquitatem
intelligere iter formam pori/ & formam ossis

T. 4. 116.
Sit ne abq̄
ulrio pori
le molli ad
ictum.

Obiit.

Dilat.

Posit
ex ossis
puriu
alio.

rapente

rapetice cap. 9. §. Primo/quare nec os pueril
consolidari potest. ¶ Preterea Gal. eodem cap.
§. In hoc tñ. Dicit qd nūq uidit arteriam sio
botomata/ uel quomodo aliter incisam cōsolida
dari/nisi in uno solo iuvene rustico/ quas si ar
teria cum ita paruo uulnere/ sicut est fibroto
mia/ & cum tāto minori duritie/ qd sit durities
offis existens/ non fuit uisa Gal. cōsolidari nisi
semel/ probabile est qd os puerile habens fractu
ram integram nūq uidetur consolidari/quare
Gal. nō potuit habere ueritatem p experientia.
¶ Ad hanc q̄stionem dico/ qd os puerile con
solidabile est sicut dicit Gal. ¶ Ad primā aut
rationem factam in prius dicendum est qd di
cit Gal. qd os puerile est consolidabile. Forte si
stelligit de pueris anteq possint fortes motus
sustinere. Vñ dixit. 1. de plexiōibus cap. de
etribus/ qd ossa pueror/ nouit et ḡtior/ affimi
latur casto coagulato/ & qd nutrices plasmabit
membra pueror/ sicut ceram/ Vnde in talibus
pueris locum habet dictum eius. ¶ Aut dic qd
forte locum habet in aliquatulum/ etiam maio
ribus/ qetiam ambulant & currunt Vidi enim
semel puerum decem annor/ cui ruptū fuit os
brachii/ & tñ fuit consolidatum. Et tunc respō
dens. est ad rationem/ qd licet ossa pueri sint du
ra ut sufficit q̄tum ad motum ambulādi & cur
rendi/ itaq non flectantur/ tñ ad huc habet tan
tam humiditatem spermatice/ ex qua potest
fieri consolidatio/ Vnde nō sequitur si non est
flexibile/ non est consolidabile. Etia nec econ
uerso/ sicut si membrum sit flexibile qd sit con
solidabile/ arterie enim sunt flexibiles/ tñ non
sunt p̄solidabiles/ nisi rarissime/ & ex hoc patet
respōsio ad. 1. rationem. ¶ Ad. 3. uero dico qd
dubium est an os puerile consolidabile sit dur
ius cartillagine iuuenili. Et dato qd esset du
rius tunc diceretur qd ppter maiorem uirtutē
spermatice/ qd habet os puerile/ qd cartillago iue
nis/ ad huc esset consolidabile. De cartillagi
ne autem pueri planum est/ qd pōt consolidari
magis/ qd os. ¶ Ad. 4. dicendum est qd nō sola
durities arterie facit difficultatem cōsolidatio
nis. Sed etiam motus & sanguis & sp̄s qui cō
tinētur in ea/ si enim possent partes arterie
cōiungi/ & essent sine motu & sanguine contē
to/ forte p̄solidaretur. ¶ Ratio uero est hmoi
generatione sine compassione. ¶ Sed §. Videat
enim qd nūq possit rumpi os/ qn compatiat
corpora/ que sunt supra ipsum Auth. & ratioe
Auth. qdem. Nam id Gal. dicit de s̄ing. cap.
7. §. Item fractura. Inquit enim. In fractura
caro p̄mitus cōtūdit. Rōne uero patet ossa. n.
aut rūpūntur a cā exteriori aut a causa interio
ri/ si a cā exteriori Primo oportet qd res fragēs

occurrat cuti & carni qd ossi/ cum ossa sint co
hoperta carne & cute quibus mediantibus ossa
rumpuntur. Si uero rumpatur os a causa inte
riori/ qd rarissime cōtingit/ sicut aliq ab aliq
uentilitate/ que generata i ossibus illa fragit.
Tunc ē partes ossis fracti separatū/ & pūgū
carnem cohopientem ea. ¶ Preterea de huius
que raro fiunt nō debet dari regula artis/ sicut
dicitur in. co. illius r̄ssor. Quorūq corrupture
sunt fetus. ¶ Ad hoc dico qd possibile est/ quia
raro/ os rumpi sine compassiōe superiacentiū
corporū/ siue rumpat os/ a causa exteriori/ siue
interiori. Nec obstat qd opponi. p. 6. dicens.
qd caro primitus contunditur. Dicum. n. eius
debet itelligi ut in pluribus. ¶ Ad ratioem ue
ro primam que p̄batur/ qd os non possit rum
pi/ sine compassiōe/ quia res frāgens exteriū
primo occurrebat cuti & carni/ qd ossi. Dico qd
os pōt rumpi/ sine contactu rei exterioris/ pa
ta qd homo oblique ponit pedem/ aut manū
& corpus agrauat/ & ponderat sup pedem/ aut
manum/ & pōt fieri fractio ossis/ & maxime
qd corpus hominis esset oneratum/ uel qd cur
rit/ uel qd fortes motus exercet. Posset etiam
rumpi os a causa exteriori in cursando crus/
aut brachium stringendo & torquendo sine p
cussione/ que fieret in carne/ & tunc rumpitur
os sine fractura carnis/ & non ppter hoc rum
pit carnem neq cutem/ & si fiat ibi aliqis cō
passio/ non est tñ consensio/ neq uulnus. In ea
uero fractura/ que fit a causa interiori/ sine du
bio/ oportet fieri aliqua s̄o. & ruptura/ in car
ne circundate/ si partes ossis dislocantur. ¶ Ad
secundā aut rōnem/ dico qd de rebus/ que raro
fiunt/ non dantur regule artis absolute/ sed cū
exceptione exprimendo/ qd res ille raro cōtin
gāt/ & hoc fecit Gal. Nam dixit fracturā ossis
raro esse simplicem morbū. ¶ Cum aliis cor
poribus. Ista alia corpora sunt/ cutis panniculi
ligamenta & carnes alie/ que non sunt muscu
li. ¶ Quoniam aut eorum curatio est ex po
ro. ¶ In hoc aut loco ut auct. esse deficient
quia non ponit nisi unam intentionem cura
tiuum. s. p̄ generationem/ qm anteq porus
generetur/ sunt alie intentiones Necessarie. s.
replasmatio replasmationis defensio/ & apo
stematiz phibitio/ sic h̄etur. 6. de in. s̄a. cap. 9.
debet aut doctrina huius lib. nō deficere in nu
mero caploz/ sed in q̄tate sola/ ut in sinuait
supra Gale. in phemio & Gale. expresse dicit.
¶ Preterea in q̄tatione pori non ponit nisi
unam intentionē. s. qd sumit a nutrimento ex quo
debet fieri debebat aut ponere aliam curā Ga
medicinarum inuisantium/ & indurantiū &
adrahētium/ que idem Gal. ponit in pallegato

Text. 1. 178
Sit ne solo
e callo ipsi
us effracti
ossis sana
tio

Text. 1. 177
offense
ossis
non
esse
et
sc
ita
re
peio
la

cap. ¶ Ad primum dicendum est q sine dubio in fractura ossis. Alia competit intentio cura/ tui/ an/ q porus generetur/ que duplex est. s. replasmatio/ replasmatationis defensio/ & apos/ stematum phibitio. Sed illa habetur ex pree/ denti caplo. Nam in solutione membri carno/ si fiebat replasmatio. Replasmationis defensio & apostematum phibitio per exiccantia: Nā illa que membrū desiccant/ ab apostemare phi/ bent ipsum. ¶ Ad 2^m. autem dico/ q. C. licet nō expresserit in hoc cap. medicinas inspissan/ tes/ sanguinem/ tū comprehendit sub illo genera/ li casu q dicit. Et ppterca deductione indiget/ talem/ & tantum influentem sanguinem pre/ parantem ossibus/ ex qualis & quito fiat porus. Nam qū dixit deductione preparantem sanguis/ non intellexit/ solum nutritum. Sed etiam medicinas sanguinem inspissantes & inspissan/ tes & ad locum fracture adtrahentes. ¶ Vt fiat hī ppii alimentis ossis. Hic ponit q ex alimen/ to ossis debeat fieri porus. qd nō ut possibile/ os enim est durius poro qm porus est de gene/ re carnis/ ut habetur. 6. tetap. cap. 6. §. Tunc medicinam. Et infra de cura morbi in nume/ ro/ debeat igitur fieri ex nutrimento carnis uel ex nutrimento medio inter nutrimentum car/ nis & ossis/ quia substantia pori tenet mediū inter substantiam carnis & ossis. ¶ Ad quod dicendum est q os est durius poro non ppter nutrimentum ex quo nutritur/ quia ex eodem sanguine nutritur os & generatur porus. Sed ppter materiam spermaticam antiquatam & duratam in ossis/ cui oportet/ perfecte assimila/ ri nutrimentum ossis/ que materia non inueni/ tur in poro/ & sine dubio credo q porus qm ad sui materiam tenet medium inter carnē & os/ de genere aut porū/ dicam sufficienter infra de cura compositae so. conti. & de cura morbi in numero. ¶ Oportet superfluitatem ad po/ ri generationē submizzi nature. Hec qdem sup/ fluitas est/ superfluitas qritaria/ & non qualita/ ua. Hec enim debet expelli a corpore/ & non fit ex ea gario. ¶ Sed de ista superfluitate du/ bitatur duo/ quorū primum est an sit eposi/ tie. Secundū est de essentia istius superfluitatis.

Sit ne ullū effusio ossi/ ex eius alimento su/ perfluum.

¶ De primo sic videtur. n. q non possit fieri. Nam anteq os rumperetur/ uirtus digestiua/ se/ ex eius ossis erat potentior/ q post fracturam/ quia ossis morbus debilitat naturam/ quare si qndo erat sanam non poterat natura digerere nutrimen/ tum nisi sufficiens ossi nunc cū est egrum non poterit digerere nutrimentum/ quod sit suffi/ ciens ossi ne dam q faciat superfluum/ Aut si faciet superfluum/ necessario erit male qua/ litatis. ¶ Ppterca Galen. 6. de ing. sanit.

cap. 94 Ponit q in fractura ossis competit die/ ta tenuissima/ quare non poterit fieri superfluum nutrimentum. ¶ Ad primum dicendum est q talis superfluitas pot fieri. Nec oblat/ quod oppo. quia tunc natura sit debilitata per mor/ bum/ quia natura i necrificationibus magnis uel/ toro robore/ ita q facit opationes aliquas/ quas non faciebat tempore sanitatis/ sicut patet in expulsiōibus ceticis in quibus natura expellit superfluitates/ quas tpe sanitatis nō expellebat & facit plures fortiores/ & Hoc dicit Gal. in co. lib. de pulsibus cap. de pul. tre. ¶ Ad 2. aut di/ cendum est/ q qm Gal. dicit q in fractura ossis competit dieta tenuissima/ hī debet intelligi in principio/ anteq porus generetur/ tūc enim cō/ petir dieta tenuissima pp timorē apostematis. ¶ De 2. sic agitur. Videtur. n. q si superfluitas nutritiua sit substantia spermatica/ Est. n. sperma superfluitas digestionis. 4. que fit/ cum disperditur cibus in membris resudando a ue/ nis. 3. digestionē iam completa/ ut ait. 3. can. sen. 207. de causa spermatis. Hec aut superflui/ tas ex qua nutritur ossis est hmōi q fit spma. ¶ Ad 3. primum aut est ratio/ qm si talis humidi/ tas nutritiua esset sperma/ tunc iam porus factus ex ea/ de necessitate esset membrum sper/ maticum/ & p cōsequens esset os qd est salum. ¶ Ad quod dicendum est/ q superfluitas ex qua fit porus non est substantia spermatica. Nec ob/ stat quod oppo. per disfunctionē spermatis/ nō enim dī sperma cōpletum/ nisi receperit pfer/ tionem a testiculis. qd enim superfluit in qrit/ tate de nutrimento membrorum est materia spi/ matis imediata. Sed non est sperma/ nisi prius a uirtute testiculorum pficiatur. ¶ Superfluitas ue/ ro hī & qritas & qualitate moderata esse de/ bet. Moderantia qritaris intelligitur/ qm tanta est qritas superfluitatis. q uirtus nutritiua que ge/ nerat porum/ possit ei dominari in conuertendo ipsam in substantiam pori/ nec deficiat apos/ fibilitate nature/ Moderantia qualitatis est du/ plex/ quare una est que a substantia cibi habet/ scilicet grossities & uiscositas eius pportiona/ te ossi/ qualis ē cibus qui fit ex extremitatibus aialium/ & ex carnibus bouina & porcina & huius similibus. Alia uero moderantia qualitatis est q talis superfluitas sit bene digesta. ¶ Et propterea deductione. Hic per deductionem intelligit non solum cibi oblationem/ Sed et appositionem medicinarū in ipsiū sanguinem & trahentium ipsum ad membrū fractū. ¶ Quoniam uero tūc hī per foramina fracti/ ossis. & c. Primo exponam uocabula. Secundo/ scrutabimur de ueritate huius significationis. Dico igitur per foramina fracti ossis/ oportet in/ telligere

Sit ne quā tale seruen/ ossis illa ex alimen/ to su/ perfluum.

Teatū

Teatū

coacuitates ipsius ossis. Nā p illas transit nutri
mentū ex quo fit porus nutrit. m. os ex singuli
ne contento in eius coacuitate ut dī p. can. sen.
re de membris ca. p. §. Et dicemus. Quare cum
porus debeat esse extra os fractum oportet q
materia eius egrediantur p fracturam & neniāt
ad superficiem ossis & ibi cōdesceat. ¶ Et ita
fociorem facere adductionem. Hic adductio
nem debemus intelligere alterationem sangui
nis factam a q̄titate & q̄litate ciborū & potū
& qualitate & q̄titate medicinarū siue sint ille
medicīne emplastra siue anguēla siue embro
catōes siue pulueres. ¶ De uirtute huiusmo
di uero da. la quo sumat ista signatio an a mē
bro uel a sanguine. Et ut q a mēbro ut dicit
com. Et ut q a sanguine. Nam Gale. expresse
dicit q oportet considerare multitudinem &
qualitatem sanguinis. ¶ Preterea talis signa
tio. Nō ut possibilis quia nec sanguis ipse nec
os fractum possunt uideri qm fractura est sim
plex quare coherescit a carne. ¶ Ad qd di
cendum est q ista signatio dupl pōt sumi uno
qdem modo si fractura ossis sit occulta sub car
ne & alio ut sit manifesta. Si uero sit celata su
mic a mēbro qd superiacet ossi fracto q̄a in
uenit mollius aut durius aut maius aut minus
debito aut egle. Si uero fractura sit manifesta
tūc pōt summi a sanguine. a nutrimento qd
apparet super fracturam & in eius circuitu &
a mēbro ēti q̄a inuenit caro que ibi est muta
ta sicut statim dixi. Credo tñ q intentio Gal
fuerit solum a membro. Nec ob. uerbum Gal.
qñ dicit q oportet considerare multitudinem
& qualitatem sanguinis q̄a debet intelligi / q
cōsideret p sūm signum qd a membro sumit
¶ Et si nota q com. ponit aliud signum p qd
possumus cognoscere quantitatem & qualitatem
sanguinis. s. temperamentum superfluitatū nu
trimenti. s. urine egressionis & aliay superfluita
tū egredientiū p poros. Nā qñ iste superfluita
tes sunt temperate in qualitate & quantitate
tunc signat q ille san. est temperatus in quanti
tate & qualitate. ¶ Sed si ut dicit Gale. nā
posuit correctionē solius q̄litaris. Dixit. n. Et
ita fociorem facere adductionem uel magis
humectantē. De correctione uero q̄litaris nil
dixit. ¶ Ad quod dicendum est q forte sup
posuit ut monstraret correctionē q̄ fit p addu
ctionem in ciborū sub tractionem uel p medi
cinas inuiscentes & resoluētes. Aut dic q qñ
dixit d. bere fieri adductionē fociorem intel
lexit non solum siccitatem que pcedit a quali
tate cibi sed et eam siccitatem que pcedit a qua
litate diminuta. Et p h qd dixit uel magis hu
mectantem intellexit nō solum humectationē

que sit a qualitate cibi / sed humectationem
que sit a quantitate maiori. ¶ Que amplius
& c. i. 6. de in. fa. cap. 2. & 6.

Nervi uero & thenātos T. 4. c. 12
Punctura propter plurimum
sensum & propter hoc qd continua
est secundum principium particula
parata est aduocare spasmum & ma
time cum non respicit exterius ex
cecata cutis perforatione. Hanc igit
tur oportet aperire & exiccare sub
stantia leptomeri pertransire poten
ti ad profundum usq ad perforariū
neruum. Dictum est autem de hoc
perfecte in therapeutice facultatis li
teris. In simplicibus igit butyrum
di generis dispositionibus saluberrū
causarum est forma talis quas dixi.

In precedenti pte deter. Lectio. 2. 3. /
Introductio
Particula
Ga. de cura. so. pti. facit in osse. In parte ue
ro ista deter. de cura. so. pti. facit in nervo &
eorda & nō cuiuslibet so. pti. facit i. nervo sed
solius pūcture. vsq In simplicibus igit. In illa
uero par. imponit finem determinationi de cu
ra. so. conti. simplicis. Prima pars diuid. in. 3.
in quam prima que durat usq. Hanc igit. Oñe
dit Ga. q ad puncturam nervi & corde pōt se
qui spasmus & quos de causis sequitur. In illa
uero parte que durat usq. Distū est aut. Docet
curare illū puncturā rōe spasmū & rōne pūctu
re. In illa uero. 3. par. remittit nos ad librū de
in. fa. ¶ Sūt g in lectione ista ptes. 4. ¶ De
quay r. dicit q punctura facta in nervo & cor
da ē parata aduocare spasmū propter duas cau
sas generales & unam specialem. Cause aut ge
nerales sunt magnitudo doloris & cōtinuatio
nervi cum cerebro. Causa specialis est exicatio
cutis prohibens respirationem. Et si de prima
¶ De secunda dicit q huiusmodi punctura sit
excecata / ad q contingit sequi spasmum /
sic oportet curare quoniam debemus eam ape
rire & exiccare cum medicina sicca subtili / sic
ca potenti penetrare usq ad profundum per
forati nervi. ¶ De. 3. dicit q de hac materia
sufficiētis est determinatum in libro de ing.
fa. ¶ De. 4. & ultima dicit q modus curatio
nis so. conti. simplicis talis est sicut dictum est
¶ Circa istā lec. queruntur quedā generalia
Et qdā specialia circa lic. Generalia uero qdā
sunt circa primā p. Et qdā circa secundā. ¶ Cir
ca primā p. tria quunt quoy primū ē utrū punctū
I haddei

Sensu.
T. 4. c. 12

Questia

Sit ne sim-
plex mor-
bus ipsa net
ui punctio.

ra nervi si simplex so. pti. Secundum est utrū
alie species so. conti. nervorum preter punctu-
ram sint parate aduocare spasmum. Tertium
est utrū punctura cuiuslibet nervi sit parata ad
uocare spasmū. ¶ De primo sic. Vñ. q. pun-
ctura nervi non sit simplex morbus quia nec/
uis est sub cute non potestungi nisi pungat
cutis que tegit ipsam & quicquid est inter cu-
tim & nervum quare erit morbus compositus
sicut fractura ossis quando compatiuntur cor-
pora superposita eis. ¶ Preterea cum hac pū-
ctura est execratio cutis que est oppilatio & est
et cū ea dolor & apostema quo mediante
dolor facit spasmum / quare non erit morbus
simplex quia vulnus simplex est cum quo nec
alius est morbus nec alia causa nec alia accidē-
tia / ut dicitur. j. therapeutice cap. 4. §. primo
¶ Preterea dicit Gal. in sequenti cap. ponit
n. in ista punctura duas intentiones curativas
s. apertionem & excitationem quare est motus
bus compositus quia composita intentio cura-
tia debetur morbo composito ut dicit in se-
quenti cap. ¶ Ad contrarium est auct. Gale.
ponentis puncturam inter simplices so. conti.
¶ Ad hanc questionem dicendum etiam q.
punctura consideratur secundum duplex tem-
pus quorum primum est anteq. ueniat occa-
sio dolor & apostema & tunc dicitur morbus
simplex. Cum uero postea coniungunt cum
punctura / tunc ipsa non est simplex morbus.
¶ Ad argumentum uero primum in contra-
rium factum dico q. licet perforatur cutis / &
quicquid est usq. ad nervum punctum/perfora-
tio talium super positum nervo non facit ta-
lem compositionem aqua sumatur intentio cu-
ratiua/ diuersa ab intentione que sumit a ner-
uo puncto. Nam in omnibus illis intentio cu-
ratiua est unio consolidatiua/ quod non con-
uenit in fractura ossis quando rumpitur caro
superposita ei. Nam ossi debetur unio p. po-
rum carni uero superposita debetur unio per
conglutinationem uel carnis regenerationem
Hic tñ nota q. ea que superposita sunt nervo
propterea q. sunt molliora/ ideo debet atēdi
ordo in consolidatione/ ut tam diu teneatur
aperta punctura/ donec sit consolidatus nervus
& quum ad hoc quedam intentio curatiua su-
mitur ratione ordinis. s. ut primo curetur pun-
ctura nervi ab apostemate/ q. fiat consolidatio
eorum/ que super ponuntur nervo/ talis autem
intentio curatiua non diuersificatur secundum
speciem. ¶ Ad secundum autem iam patet so-
lutio quia non accipitur si punctura put iam
coniuncta est cum dolore apostemate/ & ex-
citatione. Sed anteq. cum illis coniungatur/ est

tamen ualde parata ad coniungendum cū eis
¶ Sed forte aliquis obiiciat isti solutioni di-
cendo q. uidetur punctura iam esse coniuncta
cum excitatione/ & cum adnatione materie
uirulente que facit apostema. Cuius probatio
est/ quia statim ponit q. oportet aperire ex-
citationem/ & excitare cum medicina leptomac-
ri. ¶ Ad quod dicendum est q. cum Ga. dicitur
q. oportet aperire/ ipse intelligit eam apertū
cōseruare. Aut eam ampliare. Hoc aut magis
patet in so. sequentis argumenti. ¶ Ad ter-
tium dicendum est q. licet appetitio sit alia in-
tentio curatiua ab excitatione/ tamen ipsa nō
reddat morbum compositum / quia non fit ut
curetur morbus qui est in cute/ immo cōseruare
morbum cutis uel augeat uel renouat. Et pon-
mus etiam q. perforatio cutis esset consolidata
totaliter excitata / tunc apertio illi excitationi
non dicitur curatio quantum ad perfora-
tam cutem / immo est renouatio morbi/ erat
enim sanata cutis/ modo sit egrotata. Sed quia
sua sanitas erat periculosa propter punctum
nervum/ & sua egritudo non erat periculosa/
ideo facta est renouatio/ ipsius etenim talis re-
nouatio ē preservatio a futuro spasmo. ¶ De
secundo sic agitur / uidetur enim q. omnis so-
cont. facta in nervo sit parata aduocare spasmū
thum / & non solum punctura / quia cause
que faciunt puncturam paratam aduocare spasmū
manent in aliis/ sicut in punctura. Spla-
rimus sensus & concinatio ad principium &
execratio / quoniam nervus plurimum habet
sensum cum aliis solutionibus/ sicut cum pun-
ctura/ & continuatur est cum cerebro/ similiter
& execrabilis est sicut punctura / & maxime
illa que fit per longitudinem cito etenim cum
solidabilis est so. pti. facte p. longum/ quia pat-
tes solute magis se contingunt. De facta autē
perlatu expresse dicit Gale. lib. 6. cap. 3. §.
Verum hūc. Dicit enim. Molestiores esse inci-
siones nervi per latitudinem citoq. spasmum
generantes/ nā tumor incisum/ & non incisum
locum cōtinet/ q. 3 causa spasmū est. Et cum eo
concordat Auic. fen. 4. tractata. 4. de punctura
nervi. ¶ Ad hanc questionem dicen-
dum est q. so. conti. in nervo simplex quadu-
plex uidetur esse secundum q. colligi potest a
Gal. 6. therapeutice cap. 3. Sumitur autem iste
numerus quaternarius/ hoc modo. Nam sol-
conti. in nervo/ aut est punctura/ aut aperta fir-
xura. Fixura uero aut est per longum / aut per
latus. Item fixura per latus aut est totum
nervum incidens/ aut non totum. Dico igitur
q. fixura que fit per latus totum nervum incidens
nullo mō facit spasmū/ immo curat/ licet auferat
membro

Obiectum

Dilectio

Sequitur te
omni rem
soluam
uolūto

membro motum sicut dicit Gal. in press. cap. Inter alias species. 3. Dico / q punctura fit magis parata aduocare spasmus / q̄ dicitur alie / post eam uero / ea que fit per latus minus uero fixura / que fit per longum / Ratio uero est / quia punctura magis est excecata ex se ipsa / magis nata excitari / per consolidationem / quia profundior / & quia minor. Illa uero que fit per longum citius consolidabilis est / & propter h̄ minus aggregat materiam uirulentā & sic ad spasmū minus suspecta . ¶ Ad argumentum uero facilius est Ratio. Concedo enim omnes solutiones neruorum posse inducere spasmum licet in equaliter / præter eam que fit per latus / totum neruum separatim. De illa enim non est uerum dicere q̄ sit parata ad dolorem / præter nec ad apostemandum / & postq̄ neruus est incisus / non est continuatus cū principio.

¶ De tertio sic agitur. Videtur enim q̄ punctura cuiuslibet nerui sit parata ad ducere spasmum / qm̄ tres cause que faciunt puncturam paratam ad inducendum spasmum. scilicet plurimur sensus / & continuatio finis principium / & excitatio in punctura cuiuslibet nerui reperitur. ¶ Ad primum autem est auctor. & experientia & ratio. Auctor quidē Aui. 4. can. sen. 4. tractatu. 4. ca. p. 5. Et uulnera / dicit enim q̄ uulnera panniculorum sunt leuiora / uulneribus que fiunt in neruis & cordis. Experientia uero plana est quia maximos uidemus dolores in panniculis solui / ut in uentre & capite. neq̄ spasmus paratur est ad uenire. Ratio uero talis est / spasmus. n. est notum mentum motus uoluntarius / sicut dicitur. 5. de accidente & morbo cap. p. Infirmi autem uoluntarii motus est solummodo neruus qui est in lacteo & corda / præ punctura illos solus facit spasmum. Et hanc rationem uidetur innuere Gal. 6. terap. cap. 3. §. Iubeo. n. ¶ Ad qd̄ dictū. est q̄ neruus inuenitur in 4. membris. scilicet in carne simplici / & in panniculo & lacteo / & corda. Panniculus. n. ex neruis & ligamentis constituitur dicitur p. can. cap. de membris. Caro uero simplex quibusdam uillis neruorum sensibilium participat / ut dicitur p. can. de complexionibus membrorum. De lacteo autem & corda / q̄ neruis participat planum est. Dico ergo / q̄ punctura scilicet in panniculo & in carne simplici non est parata aduocare spasmum. ¶ Ad argumentū factū in primum. Dico / q̄ nerui qui sunt in panniculo sunt continuati cum cerebro continuatione generalis / sed non continuatione speciali. Continuatio autem specialis est qm̄ uilli neruorum sunt situati finis longum / & h̄ modo situati sunt in lacteis & cordis. In panniculis autem sunt & uilli neruorum in rectitudine cū ligamentis / quare non

pōt transire materia per eos ad cerebrum / sicut per uillos lacertorum. In carne et simplici sunt uilli / neruorum subtilissimi / paucissimi / & inter se in rectitudine / & id non faciunt spasmum puncti. Et hanc eam uidetur inuenire Aui. lib. 4. sen. 4. tractatu. 4. cap. p. ¶ De tertia par. capitoli dub. utrum neruus solutus unius uera unio neque est consolidatio / an non ueraque fit per porum. Et uidetur q̄ non fiat eius unio per consolidationem / que est cetera unio / qm̄ neruus est membrum spermaticum / membrum autem spermaticum cum soluitur / non potest uera unione reuiri / ut dicit p. can. de membris. ¶ Ad primum / os quidem paritile & molle est consolidabile sed non est aliquis neruus qui non sit mollior quolibet osse / ergo neruus est consolidabilis.

¶ Ad hanc quoniam dico / & credo / q̄ partes nerui soluti / si talem habeant solutionem / q̄ partes se contingere possint / utiq̄ consolidantur / si uero talem habeat / q̄ partes remaneant relaxate sicut si neruus incidatur per latus / non totaliter dico q̄ ibi per retractionem partium generatur porus in illo medio. ¶ Sed de h̄ posset hō dubitare / utrum p̄ porum illum transierit ultimus animalis de una parte nerui ad aliam. Hoc autem dubitatur in sequenti cap. ¶ Ad argumentū autem qd̄ fiebat. p. textum Aui. Dico q̄ membrum spermaticum non dicitur consolidabile / quia spermaticum / sed quia durum. Et neruus non dicitur consolidabilis interdum / quia durus / sed quia partes eius separantur ad inuicem. Et hoc dicitur in co. illius asse. Quando incisum fuerit os aut cartilago . ¶ Littera sic legatur. Nerui.

¶ Hic dicitur eo. q̄ si nomen nerui largo modo assumptū dicitur de tribus. scilicet de neruo cuius origo est a cerebro & nucha / & dicitur de neruo cuius origo est ab osse / & de neruo de corda / cuius compositio est ex ligamento & neruo. In hoc autem loco accipitur neruus proprie primo modo. ¶ Tenentur. i. corde. ¶ Sed hic obicitur / quia uidetur multiplicasse innuere uerba / sufficiebat enim dixisse / punctura nerui. Nam corda habūdā a neruo in ligamento / cuius punctura non potest facere spasmum / cum non continetur cum cerebro / nec habeat sensum / sicut dicit Gale. 6. terapentice cap. 4. §. p. ¶ Ad quod dicendum est q̄ causa multiplicandi puncturam in duobus subiectis. scilicet in neruo solo & in neruo qui est in corda & intellu / go per neruum solum qui est in lacteo / utiq̄ punctura periculosior est in neruo solo / q̄ in neruo qui est in corda / & adhuc periculosior est in corda / q̄ in panniculo . Et causa huius diuersitatis colligitur ab Aui. 4. can. sen. 4. tractatu. 4. cap. p. 5. Et uulnera quidem.

An in unio
ol utas ner
uas cohaere
scats

Particula

Interp. l. 12
T. 12

An abq̄
nitio chor
dam neruo
subiecit.

Nec obstat quod opponatur q corda non habundat a nervo nec in ligamento quod ligamentum punctum nō potest esse causa spasmus. Nam ligamentum mixtum cum nervo minuit aptitudinem ad faciendum spasmus. Paratior enim est punctura facta in nervo solo ad faciendum spasmus q in nervo mixto cum ligamento.

Sit ne morbus/punctio
to . ¶ Punctura. ¶ Sed 3 nō enim ut punctura est egritudo punctura enim est parva solutio. Et talis nō facit membrū egrū sū parū lapsū est. n. fo. cōtri. triplex. sparia medicoris & magna & parva facit membrum parum lapsū & medicoris neutrum & magnū egrū. sicut dicit Cos. supra de causis consensuatis in illo ca. Reliquū adhuc igitur. Et si idem vult ibi Gal. dicit enim q parva solutio potest in esse perfecte sanis. ¶ Ad quod dicendum est q punctura que hic accipitur non est parva infra solutio sicut illa de qua loquitur Gal. supra. 2. com. ista & enim punctura perforat nervum qui est sub cute quare sensibiliter ledit operationem membrū & sic est egritudo. ¶ Ad vocat spasmus.

Sit ne a punctione conuulsio
 ¶ Sed contra non videtur q punctura possit aduocare spasmus quia punctura non penetrat cutem / ut dicitur. 4. can. sen. 4 tractatu. 2. cap. de punctura solutio vero que cutem nō penetrat nō potest spasmus inducere. ¶ Ad quod dicendum est q punctura absolute plura penetrat cutem sed punctura cum hac determinatione. s. netui necessario penetrat cutem nervus enim punctus qui inducit spasmus est in lacerto qui est sub cute profundus. ¶ Preterea punctura facit spasmus sicut ponit Ga. 6. terapen. quādo ad ipsam sequitur apostema sed vulnera apostemata raro adducunt spasmus sicut dicit affo. 5. Par. Quibuscumq; ulneribus tumores apparent non valde spasman tur. ¶ Ad qd dicendum est q quando hypp. dicit q tumores apparentes in ulneribus nō inducunt spasmus intelligit apostemata emulgentia apostema vero sequens ad puncturam qd inducit spasmus n. est secundum & hoc dicit secūda pars illius affo. ¶ Preterea querit nonquid talis punctura possit aduocare alienationem. ¶ Ad quod dicendum est q potest utiq; alienationem adducere quia Gal. hic nō posuit & hoc habetur. 4. can. sen. 4. tractatu. 4. cap. p. 5. p. Verumtamen magis inducit alienationem / quando fit in anteriori parte corporis spasmus vero quando in posteriori sicut dicit predictus affo. ¶ Preterea querit qualis spasmus si intelligit. Et videtur q sit spasmus repletionis quoniam talis punctura apostemata primo deinde facit spasmus sicut dicitur. 6. de an. la. cap. 2. §. Ideo / Apo

stema vero motus repletionis est. Et si idem habetur a Ga. in cōsiliis affo. 5. par. Spasmus in ulnere. ¶ Preterea cura talis spasmus est p exiccantia ergo non est spasmus sicca quia non esset cura per contrarium. ¶ Ad contrarium autem videtur quoniam spasmus in ulnere de necessitate mortalis est ut dicitur in preal. aff. & a Gal. 6. terapen. cap. 3. & 4. & pluribus locis spasmus autem de repletionem non est necessarius mortalis ut habetur ab hypp. in illo aff. A spasmus & tetano. ¶ Preterea talis spasmus fit ex dolore / spasmus autem factus ex dolore non est ex repletionem ut dicitur. 3. can. cap. p. de spasmus. ¶ Preterea in punctura nō aggratur tanta materia q inde possit totum corpus spasmani. ¶ Ad quod dicendum est q ille spasmus est spasmus de repletionem. ¶ Ad primum autem argumentum in contrarium dico q spasmus de repletionem generaliter consideratus non est necessarius mortalis. Sed specialiter consideratus est necessarius mortalis. Ille qd cōtingit ex ulnere presertim qd completus est ille vero q fit ex materia stigmatica replente nervos potest esse mortalis & salubris. ¶ Ad secundum dico q dolor dupliciter facit spasmus. Vno modo trahendo materiam ad locum doloris ex q fit apostema & hoc modo facit spasmus de repletionem. Alio vero modo facit spasmus. Propter sui oribilitatem faciendo contractionem in nervo & cerebro ad expellendum nocentia / & hoc modo facit spasmus proportionatum spasmus de inanitionem. ¶ Ad tertium dico q licet punctura hēat paruum tumorem tamen potest p continuationem tanta materia currere ad eum q ascenderet ad cerebrum & nucliam & postea adiret ad nervos totius corporis & fieret spasmus ulsi siue illic q ille spasmus est de repletionem quo ad locum punctum in quo fit tumor & usq; ad cerebrum vel nucliam sed quando materia virulenta peruenit ad principium tunc ipsum contrahitur ad expellendum virus / & contractum contrahit nervos omnes & illi contracti non replentur sed tendunt & quo ad eos fit spasmus proportionatus spasmus inanitionis. ¶ Propter plurimam sensum. Fortitudo sensus nervi & cor de ideo parant membrum ad spasmus / quia parant membrum ad fortem dolorem & dolor qui attrahit facit apostema. ¶ Sed opponitur contra Gale. quia ponit nervum habere sensum dicit enim Arist. in primo de anima q nervi & ossibus nō sentimus. Et etiā ratio videtur hoc probare. Nam sensibile possum supra sensum non sentitur sicut visibile possum supra oculum nō videtur eo q omnis sensus requirit

Sine ulnere nervi solus

Que nā cōuulsio eāst q nervi pūctionem sequitur.

his requirit medium. ¶ Ad hoc potest responderi qd nervus quo est punctura non est nervus solus / sed coniunctus cum carne. ¶ Sed istam Responſionem non valiam approbo / sed in hoc loco fit vera. Credo enim nervum sine carne sentire qd probat experientia. Nam videmus vulneratos in quibus nervus aliquis est discorruptus maxime dolere / si tunc gatur nervus in ea parte / ubi non est coniunctus cum carne. ¶ Preterea nos videmus dentes dolere / ubi est os / & in nervo illo nulla est caro coniuncta. ¶ Preterea sicut patet per anathomiam / panniculus est compositus ex ligamento & os / & ex parte autem ligamenti non potest habere sensum / quia ligamentum oculo caret sensu cum oriatur ab ossibus / sed planum est panniculum sentire. Et si non sit coniunctus cum aliqua carne / sicut patet in dura matre / & pia matre / qui sunt panniculi tegentes cerebrum. Et in hoc videtur mihi qd ista medicorum sit preferenda sententia Ari. ¶ Et propterea qd continetur in principali particula. Id est quia nervus cum cerebro coniungitur / materia contenta in punctura apostemata ascendit ad ipsam deinde repleto cerebro replentur nervi / & sic spasmus ut dicitur in eo illius afficitur. Spasmus ex vulnere mortalis. ¶ Sed qd dicitur Galen. opponit. Dicitur Ari. in secundo de partibus ca. 9. Est autem qd cerebrum cum nullo membro coniungatur. ¶ Ad quod dicendum est qd duplex est continuatio una corporalis / siue malis sic dicimus qd crus arboris continuatur cum radice & ramus cum cruce. Alia vero continuatio dicitur operatio naturalis siue formalis / sicut dicimus continuata membra ad invicem / que habent easdem operationes vel eandem formam. Et dicimus membra discontinua / que habent diversas formas vel diversas operationes. Cum ergo dicit Ari. qd cerebrum cum nullo coniungatur. ipse negavit ibi continuationem formalem siue operationalem / dicitur ibi qd nucha non coniungatur cum cerebro / quia cerebrum est frigidum & nucha est calida / & sic vult ibi qd cerebrum & nucha sint discontinua in forma complexionali. Item dicit ibi qd cerebrum non coniungatur cum partibus sensitivis quoniam cerebrum non sentit particule vero sensitivae sentiunt / & sic non est ibi operatio continuatio operationalis / & hoc modo nervus non coniungatur cum cerebro / quia nec eandem habet complexionem / nec eandem operationem. Est enim nervus frigidus & siccus & sentit cerebrum. n. frigidum & humidum / & non sentit corporali / autem siue materiali continuatione / ne indubitanter continuantur cum cerebro nec ui / quoniam ab eo oriuntur illi / & reddunt sua sensu

bilis. ¶ Preterea talis continuatio non videtur aliquid operari ad faciendum spasmus per repletionem. Quia nullus nervus est concavus / nec nervus oculus / sicut dicitur. 4. de accidentibus / & morbo. Et si non est ibi concavitas non habet ascendere materiam ad cerebrum. ¶ Ad quod dicendum est qd si nervi non habent concavitatem manifestam sunt tamen porosi / per quos poros potest materia ascendere ad cerebrum. ¶ Maxime. Hic nota qd tribus modis est parata punctura ad occidendum spasmus. Vno quidem modo preparatione propinqua. Alio vero modo preparatione propinquiori. Tertio autem preparatione propinquissima. Preparatio quidem propinqua est antequam fiat execratio cutis / & est illa que contingit propter sensibilitatem & continuitatem. Propinquior autem est / quando facta est execratio cutis. Procinquissima vero est / quando cum execratione cutis coniungitur dolor fortis / propter quem trahitur materia ad locum punctum / & fit ex ea apostema. Propter hoc ergo dixit Galen. Et maxime. Item si qd dixit maxime / notavit non solum preparationem propinquiore / sed etiam causalem. Nam execratio est causa doloris / propterea quia aggregat materiam que profundatur in nervo / plurimus vero sensus nervi non facit dolorem / sed preparat membrum ad fortis dolorem cum hu. aggregatus fuerit per execrationem / continuatio vero preparat viam materie per quam vadit ad cerebrum. Non tamen nego quin sine execratione possit fieri dolor / & apostema ex quibus fieret spasmus. Sed vicius & fortius contingit dolor & apostema cum execratione / sine ipsa. ¶ Cum non respectu. i. cum non fiat resolutio materie virulente. Et nota qd si dictio cum est adverbium temporis / & non conſectio causalis sicut patet per istam. t. ¶ Execrata / ista quidem execratio non est morbus cutis perforate / immo potius est eius sanatio / verum tamen talis sanatio ante suum tempus facta est causa egra / celsu puncture nervi / que non erat adhuc consolidata / facti enim aggregatio nem materie / & doloris & apostema. ¶ Hanc autem aperire. Hoc potest intelligi duobus modis. Vno modo / quando facta execratio / & tunc debet aperiri cum ferro vel alia medicina. Alio vero modo potest intelligi / antequam fiat execratio / & tunc per aperire intelligimus ipsam apertam conservare & etiam ampliare. Et si expositio probatur per Gal. 6. de in. fa. cap. 2. §. 3. Ideo quia unius & cap. 10. dem. §. ultimo. ¶ Sed qd primam intentionem oppono. Aperire nam quod non est unire quod erat generalis intentio in sol. conti. ut supra capitulo primo / quare

Sit ne / qd
nervus cer
rebro conti
nuit / ex re
pletiōe co
nualio.

Inno

Sit ne pro
puncti nervi
sanitate ap
tio necessa
ria.

non uidet esse cura/p contrarium sed p simile
¶ Ad quod dicendum est q intentio principa
 lis in punctura nerui est unite partes nerui so
 lutas & partes cutis/tñ talis unio debet fieri or
 dinare. Iut peius uniat neruus perforatus/q cu
 tis pforata. Et pp h apertio cutis est cura. **¶** Et
 exicare. **¶** Circa h uocabulum duo querunt
 quog primū est de defectu intentionum cura/
 tiua. Secundum est de pplexione medicinae

An agglu
 etinationē
 uictū & eu
 cuationē
 res qd pū
 cio uictu
 sanādo ne
 cessarias
 abiq uitio
 peetermis
 sit.

competentium hūc rupturē. **¶** De p quidem
 ga uide Gal. insufficiens nō. n. posuit in rētio
 nē consolidationis puncture. **¶** Ad q dīcen
 dum est q nō oportebat ponere/qm̄ humid/
 itate remota p exicationē/natura p se p solidat
¶ Preterea nō ponit intentionem curatiua
 que sumit a diēta. Nec ponit intentionem/que
 sumit ab euacuatione totius p slobotomā &
 p farmatiā quas ponit Gal. de in. sal. 3. & 2.
 & Aui. 3. can. de cuta/puncture nerui. **¶** Ad
 qd dicendum est q intentio que sumit ad ieta
 h supponit ut manifesta & etia que sumit ab
 euacuatiōe totius/qm̄ cum h egritudo uideat
 esse coniuncta plenitudini apostemose/de ne/
 cessitate intelligit q diēta debet esse tenuissi
 ma & q deat fieri euacuatio totius. **¶** De 1.
 aut dubitant duo quog primū est cuius cōple
 xionis debeāt esse iste medicine in qualitate
 actiua. Secundū est de gradu siccitatis istarum
 medicinarū.

Quana in
 actiuis di
 etis qūat
 bus parura
 punctio ner
 uo q adhi
 bentur me
 dicamina

¶ De p sic agit uidet. n. q deane
 esse frigide cōplexionis/qa in so. cōti. oportet
 cōseruare cōplexionem mēbri naturalē/cōple
 xio aut naturalis nerui frigida est quare p fri
 gida materia oportet cōseruari qā similia simi
 libus cōseruant. **¶** Preterea neruus est coagu
 latus a frigido/sicut dicit Gal. li. 6. ca. 2. quare
 dissoluit a calido **¶** Ad p̄rium aut Quia fēi
 gida nocent neruis/sicut dicit hypp. 5. li. affo.
 & Ga. de in. sal. 6. p totū & Alyan co. Ingt
 n. q frigidū nocet neruis nocumento primor
 diali & in h concordat Aui. 4. can. fen. 4. de
 eura punctur nerui. **¶** Ad hāc qōnem dicēdū
 est q medicine/que cōperunt puncturē sunt tē
 perate calide/ut dicit Gal. 6. terap. ca. 2. §. I tē
 studiū. **¶** Ad argumētū aut p̄m qd pbat
 q debent esse frigide/qa similia similibus pser
 uant. Rūdeo q neruus fm̄ sui substantiā bene
 cōseruatur a frigidit tñ tōne spūs aialis/q est i
 eo & currit p ip̄m leditur a frigidis/oportet
 aut nō minis cōseruare spūm/q substantiā ner
 ui. **¶** Ad secundū aut dico q licet neruus fa
 ctus sit a materia humida coagulata a frigido
 tñ temperate calida nō dissoluit & putrefacit
 coagulātū a frigido. Multū aut ea. bene dissol
 uet & putrefaceret. Et maxime coniunctum
 humiditati. **¶** Sed p̄ predictam positionē at

guis. Nō. n. uidetur q in punctura nerui com
 petat medicina tēperate calida. Ga. 8. n. & oēs
 auctores loquentes de punctura nerui ponunt
 medicinas maxime calidas/sicut euforbium &
 calce non extinctam. **¶** Ad qd dicendū est q
 euforbū & calce nō extincta sunt medicine tē
 perate caliditatis neruo profundo cohopto
 Vnde dicit Gal. li. 6. cap. 2. q ille q habet pūctu
 ram neru/sentit ex euforbio calore tepidū/so
 lis/quate maxime innuit euforbium esse in pū
 ctura/medicinā temperate calidā. Sed nerui
 discophoptis euforbū ē pessimum & calx nō
 extincta/ut idem Gal. li. 3. §. Dico ergo. **¶** De
 secundo. f. de gradu exiccantiū dicit Co. q de
 bent medicine exiccariue esse sicce plus equali
 & Ga. 6. terap. cap. 2. §. R euerfium. Dicit q
 debent esse siccissime. **¶** Sed p h opponit po
 nunt. n. isti ac & oēs alii q medicine que cōpe
 tunt in punctura nerui debent esse tēperate ca
 lida & excedentis siccitatis. Cui p̄dicti usus me
 dicinā particularium/utuntur enim in eis eu
 forbio & calce uiua / que ambo sunt calida &
 sicca in quarto gradu/quare nō superat siccitas
 caliditātē. **¶** Ad quod dico difficile Rūdoū
 fore. Tñ ad p̄sens sic dico q caliditas medicī
 ne debēt penetrare ad profundum deficit in
 uia/sed siccitas nō deficit/qa portat eam calidi
 tas & subtilis substantia / sepe namq. contin
 git/ ut delator plus in uia deficiat/q delatum.
¶ Forma talis su. Qualem diximus. l. simplex
 Nam simplicibus simplex & eompositis com
 posita debetur medicina/ut dicitur. 4. terap.
 cap. p. §. Vnde oportet. **¶** Sed contra. Videt
 enim forma causatum competentium simpli
 ci solutioni ēē cōposita. Nam supra Ga. in cu
 ra simplicis solutionis posuit quatuor op̄ra
 artiu/quare pposita sunt forma causā. **¶** Pre
 terea in neruo posuit apertionem & exiccatiō
 nem/que sunt due cause. **¶** Preterea in fractu
 ra ossis competit generatio porū & phibitio
 ab apostemate/sicut dicitur. 6. terap. cap. 5.
¶ Ad primum dicēdū est q uulneri simpli
 ci factio in membro carnoso debetur simplex
 forma causarum salubrium. Iuna generalis in
 tentio que est consolidatio/particulares uero
 cause sunt. 4. op̄ra artis que naturā adiuvant
 in faciendo consolidationes. Et sic simplex est
 forma cāp generalis & multiplex sp̄alis. **¶** Ad
 2.^m. dico r̄sūm ēē supra in p̄nti lec. **¶** Ad 3.^m
 dico q preferuatio ab apostemate in fractura
 ossis/non facit cōpositam intentionem cura
 tiuam/quia preferuatio & curatio non faciūt
 curam cōpositam.

Dūdo

Quonā in facie
 nerui
 ei natu
 rā est
 oportet

Obiectio.

Secundum compositas vero complere ut in ulceribus prima quidem est concavitatis quā quidem nō aliam dispositionem: sed vlcis tñ arbitrantur differentia. Est autem nō tñ differentia hoc talis sed alterum quoddam genus egritudinis totius in quo substantie ipsius est perditio. Et igitur curatio ipsius in duplici indiget intentione cōtinuitatis enim solutio vñionis substantie vero perditio generatione indiget. ¶ Dicte vero sunt paulo prius gñationis intentiones. ¶ Et quidem oportet curā primū hāc dispositionem i deinde aggredi vñire i sicut ipsa natura rerum indicat. Quā igitur repletum fuerit quod cōcauum & quale vlcus extiterit tunc alteram intētionem afferri oportet. Medea enim noua carne existente laborum vlcis vñiri qdem impossibile est distantia. ¶ Intentionem ergo curationis allā inuenire oportet. Inuentionem vero ex eo quod sū naturam habebimus quod circūfacere parti conuenit. Secundū naturam vero erat eam copertire cute. Hoc igitur nobis est faciendū aut si impossibile est intentio: aliqd simile cuti carnem scilicet callosam faciendū est. Erīt autem huiusmodi caro sicca similis puluī cuti & callosa. Siccantibus igitur & stipticis sine modicatione erit opus pharmacijs ad cicatrizationes.

In precedentibus tribus capitulis determinauit Gal. de cura so. conti. simplicis. In presenti uero dēt. de cura so. cōti. compositae vsq. ad locū illum. Et de his in illa uero parte ponit finem determinatio ni so. conti. In prima uero parte sic procedit qm̄ primo ponit generalem cām curationum so. cōti. compositae vsq. In ulceribus quidem Ibi uero can. illum specificat applicando eum duobus speciebus so. conti. compositae. In hac autē parte sic procedit qm̄ primo psequitur de cura compositae so. conti. compositione prima

que est compositio so. conti. cum de perditione partis vsq. Ita uero. Ibi psequit de cura solue conti. compositae. Secūda usq. ad finem. In prima uero parte sic procedit i qm̄ primo ponit ordinem i eius ad alias ppositiones vsq. Quā non aliam. Ibi uero circa illam compositionem ponit opinionem quorūdam & eam negat vsq. Igitur curatio. Ibi ab essentia huius morbi pcludit duas intentiones curatorias comperere pcauitati vsq. Dicte uero sunt. In illa uero parte declarat illas duas intentiones i in qua sic pcedit i quia primo declarat primam intentionem vsq. Quidō ergo repletum fuerit. In illa uero parte declarat secundā. In declarando autē primam intentionem duo facit qm̄ primo remittit nos ad ea que pdicta sunt vsq. Et qdem q oportet. Secundo ponit ordinem inter primam intentionem & secundā. In parte uero illa in qua declarat secundam intentionem. 3. facit qm̄ primo ostendit illā intentionem esse impossibile vsq. Intentionem uero curationis. Ibi inuestigat intentionem uicariam illius vsq. Siccantibus autē. Ibi uero ostēdit cum quibus causis peficiatur illa intentio uicaria. Sunt igitur in presenti lecti. pet. 9. ¶ De quā prima dicit q solutionibus conti. compositis competit forma causae curatiuarum cōposita. ¶ De. 2. dicit q prima so. non compositae est concavitatis. ¶ De. 3. dicit q quidam arbitrati sunt q concavitatis non esset nisi differentia vlcis. qd non est uerū qm̄ ibi est alia differentia morbi q non est ulcus Sed est perditio partis. i. morbi in quita te demissa. ¶ De. 4. dicit q cū duplex sit morbus in ipsa concavitate. i. perditio partis & solutio conti. duplex competit ei curatio intentio. Nam rōne partis perditie competit ei regeneratio partis perditie. Et men. so. conti. cōpetit ei unctio partium solutarum. ¶ De. 5. uero dicit q intentiones regenerationis partis perditie sunt dicte in precedentibus capitulis ideoq. illic requiratur. ¶ De. 6. dicit q inuenio regenerandi partem perditam pcedit intētionem uniēdi partes perditas & hoc indicat nobis natura rerum. ¶ De. 7. dicit q qm̄ ualnus concavum fuerit repletum i ita q sit ad quata continuitas cum partibus sanis tunc nō est possibilis. Secūda intentio que erat unctio partium solutarū ppter nouam carnem stans inter labia uulneris. ¶ De parte uero. 8. dicit q cum intentio uniēdi labia uulneris cōcaui sit ablata oportet nos inuenire aliam intentionem que sit illius uicaria. Inuentionem uero illius intētionis uicarie nos possumus habere ab ipsa natura membri. Natura autē membri

Sensus.
Tex. c. 123

Tex. c. 123

Tex. c. 124

Tex. c. 125

scilicet carnis requirit coheretentiam per cutem
Igitur debemus facere cutem. Vnde quia genera-
tio cutis est impossibilis: intentio curativa erit
facere aliquid quod sit simile cuti: & ei uicari-
um. Hec autem est caro callosa. ¶ De 9. parte
dicitur: quod ad faciendam carnem callosam: que di-
citur cicatrix: oportet nos uti medicinis siccan-

Interp. lre.
Tex. c. 122
Egerat ne
duplici fte/
ribe/ dupli
eis affectus
sanatio

ribus: & siccis. sine mordicatione. ¶ Secundum
Text. c. 122 propositas vero forme sunt complere. ¶ Sed 3.
Egerat ne videtur enim quod composita egritudini sufficiat
duplici fte/
ribe/ dupli
eis affectus
sanatio
simplex forma causae. Ponamus etenim apo-
stema in aliquo meatu: & sit ille meri uel epi-
glottis: tunc ibi est propositus morbus: quia est ibi
oppositio & apostema: & tunc sufficit una inten-
tio curativa: quae debet apostemati: & hoc in-
nuit Galenus in illo cap. Quocumque emfracti.
¶ Preterea Galenus appellat hoc. conti. morbum
compositum: quoniam componitur cum causa uel ac-
cidente: ut habetur. 3. terap. cap. 4. §. 3. Ponamus
ergo hoc. conti. esse compositum cum sua
causa est. tunc ergo erit egritudo siens: ut dicitur
in Co. illius affectus. Quocumque ex plenitudine. Quia
re sufficit sola intentio curativa: quae debet causae.
Similis quoque obiectio potest fieri: quoniam compo-
nitur hoc. conti. cum accidente: remouetur. n. acci-
dens per remotionem morbi: ut. 1. terap. ca.
12. §. Sanatio. ¶ Ad hanc questionem dicen-
dum est: quod morbus compositus necessario plu-
res habet significationes curativas. Sed non ha-
bet necessario plures intentiones curativas. Si
enim significationes siue prie: tunc solum sunt
necessarie plures intentiones curativae: siue plu-
res causae. Si uero significationes non sunt prie:
tunc non sunt necessarie plures intentiones: si
ue plures causae: & si dicitur. 3. terapentice cap. finis.
§. Si uidebitis. Et ex hoc patet responsio ad primum
argumentum. Nam in indicatione: que sumitur ab
apostemate: & indicatio: que sumitur ab oppo-
sitione non sunt prie. Aut dicimus quod regula: quae si
ponit Galenus: que dicitur quod morbo composito de-
betur composita intentio: non habet locum in
morbo composito. Quia: unum compositum
causat alterum: quodammodo causa coniuncta causae
suae effectum: quodammodo enim ea coniuncta
remota tollit morbus siens ab ea: similiter sub
lato morbo qui est causa alterius morbi: ad mor-
dum causae coniunctae tollitur morbus ille qui est
effectus: talis autem est compositio: que fit ex apo-
stematibus & oppilatione. Nam apostema causa
est oppilationis: ad modum coniunctae causae.
Et ex hoc patet solutio ad. 2. & 3. argumentum.
Nam si hoc. conti. componatur cum sua causa co-
iuncta: remota quidem causa coniuncta remoue-
bitur hoc. conti. siens: sed potest remanere hoc. conti.
facta: & tunc debetur. Alia intentio causae facit

ei: & alia intentio egritudini facit. Verbi gratia
Ponamus quod sit uulnus: cuius causa coniuncta
sit haec. corollus: tunc remoto haec. corollus: de-
cessit uulnus siens: & sic in quantum siens non de-
betur alia intentio morbo quod causae. Sed quia uul-
nus remanet factum post ablatam causam: debet
bitur alia intentio curativa uulnere facti: &
alia causae quae fecit. Nam causae quae fecit debe-
tur curatio haec. corollus: uulnere uero facti
debetur regitatio carnis. Et eadem respondetur
ad obiectionem: que fiebat de propositione mor-
bi cum accidente: sequitur enim accidens morbi
sicut umbra corpus: ut scribitur. 3. de acid. &
morbo cap. 3. & 1. terap. cap. 12. Quare in in-
tentio curativa: que remouet morbum. Remouet
uero accidens in quantum est siens: factum autem
non remouet: pura sit aliquid post calefactionem
epatis remanserit yctericia: remota enim calefa-
ctione uel oppilatione epatis adhuc remanebit
yctericia: & requirit intentionem curatiuam
per abstergentia. ¶ In uulnere uero quidem pri-
ma est concavitas. ¶ Sed 3. prima enim com-
positio cum ulcere uidetur quod debeat esse mala
complexio: quoniam sicut simplex precedit simplex &
compositum debet precedere propositum: sed ma-
la complexio precedit perditionem partis: perdi-
tio enim partis est morbus compositio: quia
est morbus in quantitate. ¶ Preterea prima com-
positio cum ulcere uidetur quod debeat esse com-
positio eius cum sua causa: quoniam ipsa est prior: quod
sit alius morbus: qui cum ulcere componitur.
¶ Ad hanc questionem dico quod inter illas com-
positiones: quas hic ponit auctor. compositio eius
cum perditione partis est prior: propterea simul
fit hoc. conti. & perditione partis: sed mala comple-
xio non fit simul cum hoc. conti. & ab hac proprie-
tate dicitur prima compositio. Et non dixit eam pri-
mam a prioritate naturae eius quod componi-
tur. Aut dicimus uocare eam primam composi-
tionem: quia manifestior est aliis compositio-
nibus: & ex hoc patet solutio ad primum argumentum.
¶ Ad. 2. autem dico: quod quoniam uulnus causam habet
facientem ipsum sine dubio compositio illius
causae: cum uulnere precedit omnem propositio-
nem: quae fieri potest cum eo: tunc Galenus dicit uul-
nus esse compositum: quoniam componitur cum causa: non
intellexit super causam: quae principaliter facit uul-
nus: quae aliquando est causa primitiua: ut gladius: & ali-
quando causa coniuncta: ut humus. corollus: sed in-
telligit causam largius: & ad eam quae principaliter
auget uulnus: & ad eam quae auget ipsum iam
factum: & ad eam quae phibet ipsum sanari.
Verbi gratia Ponamus: quod iam factum uulnere in-
fluit reuma ipsi uulnere: tunc illud reuma est
causa augmentans uulnus uel phibens eius san-
nationem: &

Implet
ne primi
ulnere cau-
ta.

nationem & talis causa non precedit so. cōti.
Neq. concavitatem, q. aut sic intelligat Gale.
vulnus/cum tā habeat a Ga. 3. terap. cap. 4. §.
Secundo & 4. terap. cap. 5. §. Hii quoq. & in
ne ulcer fra eodem cap. §. Ita uero, Si influat. ¶ Est
discri aut nō differēcia si tal. ¶ Sed 5. uidetur enim
caus, qut differentia ulceris/dicimus, n. vulnus aliud
est concavum & aliud equale, & sic differt ul
nus a vulnere per concavitatem/quare dicitur
differēcia eius. ¶ Preterea vulnus predicatur
de vulnere concavo/sicut genus de specie/quia
predicatur inquit & non convertitur/ergo cō
cauitas addita vulnere/ trahit vulnus in specie.
Est itaq. dīa subalis qd. n. applicat pferi facie
specie illud utiq. dīa est. ¶ Ad hāc qstionem
dico q. perditio partis non est differentia ulce
ris. Cuius ratio est/quia diversorum generū nō
subalternatim positōrum diverse sunt species,
& differentie sicut dicit. Arist. in predicamen
tis. sed so. conti. & morbus in cōpositione sunt
diversa genera non subalternatim posita / sed
perditio partis est morbus cōpositiōis/ quia
est morbus in q̄tate & ulcus est morbus cōja.
Quare nullo modo est differentia ulceris & hu
lus demonstratōnis Gal. ponit minōrē / & con
clusionem/ & maiorem subaudit. ¶ Ad argu
mentum uero primum dico q. concavitas non
facit differre vulnus a vulnere sicut essentialis
differentia facit differre specie a specie/ sed fa
cit differre vulnus a vulnere/ sicut facit differre
pars alicuius cōpositiōis ab altero pponentiū
qñ separatū existit / sicut ista coniuncta cū cat
ta facit differre cartam a carta simplici/ Neq.
ista est essentialis differentia carte. ¶ Ad 2.
autem dico q. qñ dī vulnus concavū est vulnus
in hac qdem predicatione/ vulnus non predi
catur inquit de vulnere concavo ratione con
cavitatis/ sed ratione vulneris solius/ & per p̄s
dico q. vulnus non est genus vulneris concavi
neq. vulnus cōcauum est species vulneris. Item
dico q. ista predicatione vulnus cōcauum est ul
nus est impropria. Nam vulnus concavum idē
est qd. vulnus & concavitas/ sicut g. in proprie
dicitur vulnus & p̄cauitas est vulnus/ ita improp
rie dī vulnus cōcauum est vulnus. ¶ Sed for
te aliqui instabunt dicendo q. homo albus est ho
morhet qdem predicatione p̄pria est. ¶ Ad qd.
dicendum est/ q. non est similis predicatione ista
homo albus est homo/ & vulnus concavum est
vulnus/ quia homo est subiectum albedinis/ &
sic denominatīne albedo iūcta homini potest
subici homini/ sed vulnus & concavitas sunt
duo accidentia quonq. nullum est subiectū alte
rius/ quare non est p̄pria denominatio vulne
ris concavitatis/ sed p̄pria denominatio mem

brī / est enim membrū subiectum cōcavitatis.
Potest tñ excusari ista improprietas predican
dis/ quia vulnus quis sit accidens/ acē. tñ substantia/
sicut cum dicitur albedo pulcra. Insuper tamē
possimus dicere q. vulnus concavum & vul
nus a postematū/ & vulnus discrasiatū largo mo
do possit dici/ species vulneris quo ad medicū
qñ sumit ab eis diversas indicationes curati
vas fm specie m/ nō enim curat medicus de sub
tilitate speciei / quē admodū curat loyus &
methaphisicus. ¶ Sed alterum qdem genus
totius egritudinis. i. cōcavitas est quodā genus
morbi qd. reponit sub morbo cōpositiōis qui
morbus cōpositiōis est quodā genus egritudi
nis totius/ qd. dividit 5 so. conti. & malam cō/
plexionem. ¶ In quo substantie ipsius est p/
dictio. i. ē morbus i q̄tate diminuta & p̄riū
debemus intelligere cōpositiōnem que fit cum
q̄tate superflua/ ut hētur. 3. terap. cap. 6. §. p.
¶ Sed 5. hoc uerbum/ Videtur. n. concavitas
esse morbus in forma / quia mala figura est in
membro cauto. ¶ Preterea uē esse morbus
in numero/ quia in morbo p̄cauo/ pōt. deficere
totus unus lacertus. ¶ Preterea uē esse mor/
bus in situ qui est societas. Nam partes cutis
& carnis in vulnere concavo existentes/ nō ha
bent societatem quam hēbebant ante vulnus.
¶ Ad quod dicendum est q. arbitror/ omnes
istos morbos esse in p̄cauitate. Verumtñ de p̄
dictio partis est p̄ncipalis inter istos morbos/
compositionales & manifestior. Alii uero
sunt sequentes ipsum. ¶ In duplici passione
¶ Sed 5. Videtur enim esse solum una passio
idē est unus morbus/ ut dī. 3. tera. cap. 3. §. Quia
si alterum. Inquit enim Cū hiis q. diximus/ nō
nisi unus morbus sit. i. concavū vulnus in carno
so membro. ¶ Ad quod dicendum est / q. qñ
Gal. dicit vulnus concavū esse unum morbum
solum/ ipse non intelligit absolute/ q. vulnus
concavum sit unus morbus sol. sed loquitur ibi
ex conditione & compatiue/ dicit enim si ul
nus concavū sit in membro disemparō. A ut
ad quod curat sanguis distempatus tunc multi
plicatur morbus & indicationes & intentiōes
multiplicant. Si uero complexio membri uul
nerati sit sana/ & sanguis ad ipsum ueniens fit
t̄parus in q̄titate & q̄tate/ tunc remanet ul
nus concavum unus morbus solus per compa
titionem ad multiplicationem priorem/ que sic
bat ex mala complexiōe membri/ & distem
tia sanguinis. ¶ Duplici indiget intentione.
¶ Sed 5. non enim uidetur indigere nisi una
intēctione que est carnis regeneratio. Nam dū
caro regeneratur necessario unitur partibus so
lutis/ & per p̄s fit unio partium solutar. ad

Sub quonā
gñere mor
bi/ causam

Sit ne causū
ulcus dupl
morbus

Sit ne causū
ulceri/ du
plex inten
tio necessa
ria

Inuitem. ¶ Preterea talis compositio morbi non est ex pñis a quibus possunt sumi pñie indicationes/intentiones aut curatiue non multiplicatur/nisi qñ indicationes sunt pñie/ut dñ 3. terap. cap. 3. 4. Similiter si uideris q autem compositio ulceris cum concuitate non hñat contrarias indicationes pbatur/ quia sol. pñie est cñ cōca. Et ea/que se hñnt/ ut causa & effectus non habent pñias indicationes. ¶ Preterea infra eodẽ cap. dicit q intentio unendi nō est possibilis qd aut impossibile est non indiget fm artem. ¶ Ad quod dicendum est q iste morbus compositus indiget duplici intentione. scilicet generatione carnis & unitio. Et duplici forma causarum salubrium/ quia indiget medicinis generantibus carnē & cicatrizantibus. ¶ Ad primum argumentum dico q licet dum caro generatur/ fiat unio/ tñ intentio generatiua carnis est duplex/ intentio quo ad effectum. Uno namq. facit/ qm generat & unit/ aut dico qm ad carnem/ sed qm ad eam perditam non est uerum. Ad hoc enim indigemus alia intentione/ q est cicatrizatio & aliis medicinis. Nam generatio carnis indiget exsiccatibus medicinis in primo gradu/ & ab sterigentibus moderate/ & nullo modo indiget stipticis/ quia nocent in generatione carnis/ ut dñ 3. terap. cap. 4. §. Hoc tñ. Cicatrizatio uero indiget stipticis & siccis absq. mordicatione. ¶ Ad 2. autem plene soluẽdu/ ponẽda est differentia inter h tria que occurrunt in omni curatione rationali. scilicet indicatio curatiua intentio curatiua/ & forma causarum curatiuarum. Indicatio qdem dicitur actus rationis curatiue qui sumitur ab essentia morbi. Intentio uero dicitur actio indicatiua. Forma uero causarum dicitur ciborum & medicinarum informatiua cōceptio ab intentione precedente indicata/ sic ergo in curatione completa/ essentia morbi tñ indicat. Intentio uero est indicata ab essentia morbi/ & est indicata forma causarum. Forma uero causarum est tñ indicata ab intentione. Verbi grā uulnus qdem concuam in sui curatione habet indicationem/ intensionem & formā causarum. Indicatio qdem sumitur ab ipsa essentia duplici/que ut lo. conti. & perditio partis. Intentio uero indicata est unio/que indicat a solutione/ & est generatio carnis/que indicat a parte perditā. Forma uero causarum composita indicatur a duplici intentione/ hoc modo. Nā unio/que consolidatio dñ. indicat formā medicinarum consolidantiũ/ & quia in uulnere concuuo uera unio fieri nō potest/ ppter no uam carnem stantem in medio. Neq. possibilis est cūtem regenerare/ oportet nos habere intē

tionem uiscariam unionis uere/ & generatio nis ueris/ que est cicatrizatio/ si autē indicat formam medicinarum cicatrizantium/ que sunt medicinarum stipticarum & sicciũ sine mordicatione. Sic ergo ad ultimũ unio/ que erat intentio/ cum fieri non posset uera/ successit ei cicatrizatio/que indicauit formam causarum cicatrizantium/ & exsiccatium fortiter/ regeneratio uero carnis indicat formam medicinarum generantium carnem que sunt medicinarum absterfuerunt/ & parũ exsiccatue quare pñiantur medicinis cicatrizantibus/ cicatrizantes et. n. erant stiptice/ quibus sunt pñie absterfuerunt/ ut dicit Gal. 3. terap. cap. 4. §. Solidatiua uero. Item cicatrizantes erant sicciũ quibus sunt pñie parum sicce. Nam mñus sicum dñ. hñt. respu. siccoris/ ut dñ pmo can. sen. 2. de lignis complexionum. Hac utiq. distinctione premissa/ dico q indicationes que sumuntur ab essentia uulneris concuui/ licet nō sint pñie fm se/ eo q una est causa alterius sunt tñ pñie rñne suorum effectuum pñiorum. Dico autem effectus eamque que sunt indicata ab ea. scilicet intentiones/ & forme causarum. Qualiter autē forme causarum sint pñie iam patet. Intentiones autē pñie sunt hoc modo. Nam generatio carnis & unio non possunt simul fieri/ sed si unum oportet carnem generari. Item una intentio posita. scilicet generatione carnis/ Altera tollitur/que est unio/ Hoc autē erat de natura contrariarum. scilicet simul fieri nō posse/ & q unum possum alterum tollat. ¶ Ad 3. dico q licet non sit possibilis unio uera/ est tñ possibilis sua uicaria/ que est cicatrizatio. ¶ Dicit uero sunt paulopost generationis intentiones. Intentiones quidem generationis carnis sunt due principales/ quare una est conseruatio membri uenerati in suo tamento. 4. qualitatu. Secunda uero est opatio per quā sanguis ueniens ad uulnus sit moderatus in q̃tate & qualitate. Prima quidem intentio/ hñt intentiones necessarias. Exiccationem moderatam & absterfionem. Nam in uulnere concuuo duo necessario generantur. Vnum qdem subelle uisulantiũ qd indiget medicinis absterfuerunt/ nō tñ corrosiuis quia corrosiua augerent concuitatē. Secunda uero intentio/ que est moderatio sanguinis in q̃tate & q̃litate/ perficitur cum cibis & potibus & medicinis moderantibus ipsum in q̃tate & q̃litate. Hoc omnia leguntur. 3. de ing. san. cap. 3. per totũ. ¶ Sed p̃ illud. §. dub. q. 2. dicit q iste intentiones generationis carnis sunt dicte sapius. qd uē esse falsum. Nam in illo cap. p̃cedēti determinauit de causis generantibus carnem. ¶ Ad quod dicendum est q iste intentiones sunt dicte in cap. de cura simplicis uulneris carnosu

Tam

An generatio carnis sit intentio generandi carnis

neria carnosus. Ibi enim dictum est de conseruatione membri vulnerati per mediocriter exiecantia. Item in cap. de cura fracti ossis dicitur: *minuere de generatione potius debet fieri ex proprio alimento ossis.* Similiter hic possumus intelligere quod generatio carnis debet fieri ex proprio alimento carnis & sic patet quod ex predictis rursus possunt elici iste intentiones due, scilicet conseruatio membri in sua plexione & moderatio sanguinis. ¶ Sed si dubium non oportet quod ad generationem carnis submittere nature superfluitatem alimenti carnosus quodammodo oportet submitti nature superfluitatem alimenti ossis ad generationem poris. Et uidetur quod sic quia subici intentio generandi carnis sumitur ab intentione generandi poris sicut dicitur. ¶ Ad primum autem uidetur quia si nos multiplicamus nutrimentum super id quod competeat ei in sanitate in hunc uolnus concuui non poterit illud digeri quia non in egestudine minus digerit quod in sanitate gubantur ergo superfluitates male currentes ad uolnus. ¶ Ad quod dicendum est quod donec dubitatur ne fiat apostema in uulnere non oportet nutrimentum multiplicari sed potius diminui quodammodo sit in fractura ossis cum enim dubitatur in fractura ossis si ne fiat apostema dieta competit tenuis. Sed cum a timore apostematis sumus securi augmetamus dietam ad generationem poris in quantitate & qualitate sicut dicitur. 6. terap. cap. de fractura ossis. Et similiter credo quod debeat fieri in uulnere concuui carnosus. ¶ Ad argumentum uero factum in primum dico quod artificiale ingonium in regeneratione carnis debet esse tale quod reliqua caro corporis in sua qualitate & quantitate conseruetur & regeneretur pars perditam si autem fieri non potest nisi fiat additio in quantitate sanguinis super quam indigebat caro eius antequam fieret ulcus. Non etenim sufficit ad regenerationem carnis perdere tantum sanguinem quod sufficiebat primo ad nutriendum eam. Et si contingit propter superfluitatem & que generantur in uulnere concuui credo enim quod plus de sanguine reuertatur in eas superfluitates quod conuertatur in carnem que quotidie regeneratur. Si enim consideramus sordiditatem & uiolentam humiditatem que ab ulceribus quotidie abstergitur & de siccatur uidetur quod maior quantitas sit sanguinis illa que conuertitur in eam quod illa que conuertitur in periculum carnis quod quotidie generatur. Nec ob id quod ob quia generabitur superfluitates quoniam natura cum expedit utitur maiori quantitate sui roboris quod utretur prius & si diximus. ¶ Et quidem quod prius oportet curare hanc dispositionem deinde unire agredi ipsa res natura indi-

cata cum si sint duo morbi scilicet perditio partis & solutio. prius debet curari perditio partis per regenerationem partis. Secundo debet curari solutio per unionem. Et hoc indicat ipsa natura regere. Et dico quod per naturam regere intelligit Galipsum comparationem ipsorum duorum morborum ut per res intelligat morbos illos duos. Et per naturam intelligat habitudinem naturalem quam habent inter se illi duo morbi. Est autem habitudo inter eos cause ad effectum. Nam perditio partis est causa propter quam facta est solutio. contra inter partes distantes. Ideoque partes solueantur tam adiuuicem distantes quia tanta pars est ablata. Naturalis autem causa debet primum autem ferri quod effectus. Sed critica si duo dubitat. Primum est quia uidetur quod inter ista duo scilicet regere partem perditam & unire partes distantes nullus cadit ordo. ¶ Secundo dubitatur quia dato quod ibi cadat aliquis ordo ille ordo ut primum est quem ponit Gal. ¶ De primo sic. Inter possibile & impossibile nullus cadit ordo generare autem partem perditam hoc est possibile unire uero partes distantes hoc est impossibile ut ipse statim dicit etiam quod inter ea nullus cadit ordo. ¶ Preterea inter ea quod sunt impossibilia nullus cadit ordo sed ista ambo scilicet generare partem perditam & unire sunt impossibilia ergo inter ea nullus cadit ordo. Maior manifesta est. Minor uero sic probatur. Nam generare partem perditam quantum ad eam est impossibile ut statim infra dicitur. Unire uero partes distantes etiam est impossibile. ¶ Preterea inter ea que simul sunt nullus cadit ordo sed generatio partis perditae & unio simul sunt. Nam dum pars generatur ipsa unitur ergo ibi nullus est ordo. Et hoc de primo. ¶ De 2. uero sic uidetur quod si ibi est aliquis ordo quod ille sit primum ordinis quem ponit Gal. ut curetur prius solutio contra quod perditio partis quam solutio uidetur esse causa perditionis partis. Nam ideo pars est perditam quia est a suo toto soluta. ¶ Preterea generatio carnis curati uolnus concuui necessario fit per unionem carnis noue cum carne inuenta in superficie concuuitatis quare unio est causa talis generationis carnis causa uero suum precedit effectum quare unio precedit generationem carnis. ¶ Preterea dato quod prius oporteat curare perditionem partis quod solutio queritur utrum illud prius debeat naturaliter uel temporaliter intelligi. Et uidetur quod naturaliter tempore. Nam simul dum caro generatur & unitur & dum unio generatur ¶ Ad primum. Talis enim solutio non est perfecta curata nisi cum cicatrix est generata sed prius generatur caro tempore quod fiat cicatrix. si attenditur ordo temporalis non solum naturalis. ¶ Ad

Sit nequis
ter solutio
unionem &
corrupte
substantie
generacionem
ordo

Sit ne ordo
is inter
illa que. G.
subiecta

evidentiam p̄motarum q̄stionum. 3. p̄ radice declaranda occurrit: Primum quoc̄ est de habitudine eadē inter sol. conri. & perditionem partis. Secundum est de habitudine eadē inter unitiōem & regenerationē partis p̄dire. Tertium est de multiplici compositione qua componitur vulnus concavi. ¶ Dico igit̄ sic de primo q̄ duplex potest cōsiderari sol. cōti. in vulnere concavo scilicet prima & secunda. Dico autem solu. primam illam / que se parat partem p̄ditam a partibus remanētibus post ablationem partis / & ista sine dubio est causa perditionis partis / quia ideo p̄ditur pars quia soluitur a toto. Solutiōe aut̄ secunda illa que remanet in partibus vulneris cōcavi. post ablatam partem. & hec est sol. partium distantium spatio posito in medio labioꝝ. Et h̄mōi talis sol. causa imediata est perditio partis. Nā ideo partes solute distāt / quia pars de medio sublata est. Item cā mediata secunde sol. est sol. prima. Nam ipsa facit eam mediante parte p̄dita. Collige igit̄ q̄ perditio partis ad primam sol. habet se / ut effectus ad causam imediatam / & ad secundam sol. h̄t se / ut cā ad suū effectum. ¶ Viso de p̄mo notabili / videamus de secundo. Et dico q̄ quādammodum in generatione talis morbi compositi. vulneris concavi / est duplex sol. & perditio partis / sic in curanda sunt due unitiōes / scilicet duabus solutionibus / & generatio partis / que est p̄ria perditioni / talis enim indicatio sumitur ab essentia compositi morbi / & dicitur prima unitio partis regenerate cum partibus / quibus erat soluta. Alia vero unitio est partium distantium. Et dico q̄ prima unitio est causa generationis partis noue / quia generatio perditie partis fit per uirtutem nutritiuam / cuius sunt. 3. operationes scilicet apponere unire & assimilare / & omnes iste. 3. operationes largo uocabulo dicunt̄ unitiōnes. Nā qd̄ apponit̄ unit̄ quodā mō. Et qd̄ unitur / unit̄ fm̄ substantiā / & qd̄ assimilatur / unit̄ fm̄ q̄litate. Patet q̄ talis unitio est cā generationis partis. ¶ Notat̄ q̄ pars perditā duplex est. Vna quidem / que pōt fieri / sicut per se sua / sic ē de muro fit ablatas lapis coctilis possumus quidē seorsum facere lapidem / & dein / de unius eum muro loco ablati. Alia uero dī pars perditā / que generari non pōt seorsum / ut per se enas / sicut uidemus in generatione muri / qui fit rotas de terra. Nam dum generatur apponitur / & unitur conculcando & inspissando. Et primo qd̄em modo nō fit regeneratio partis in vulnere concavo. Secundo aut̄ sic. Cuius causa est / quia uirtus nutritiua operatur circa suū corpus modo cōtinuato / generatiua uero ope

rat̄ extra suum corpus / quia nō facit suū corpus / sed alterū sibi simile. Secūda uero unitio scilicet partium distantium / est effectus generationis partis / quia ideo partes distantes in uulnere concavo uniantur / quia caro in medio generatur / & sic patet / q̄ generatio partis habet se per modum effectus / Ad primam unitiōem & per modum causae ad secundā unitiōem / & hoc dicitur de secūdo notabili. ¶ De 3. dico q̄ in uulnere concavo sunt duo morbi. sol. & perditio partis. & inueniunt̄ in duplici subiecto. scilicet in carne & cute. In carne enim est sol. & perditio / & in cute est sol. & perditio / Et ista compositio diuersificatur / in carne & cute / & diuersas facit indicationes / & hoc est / quia in carne pōt regenerari eadem caro. sed in cute / quia membrū est spermaticum / non potest regenerari eadem cutis / sed oportet ut fiat caro uicaria cutis. scilicet callosa. ¶ Hiis itaq̄ ante / missis pro radice q̄stionum / uenio sic ad p̄positum / & dico q̄ uera & perfecta curatio uulneris concavi / quo ad utrumq̄ morbi / est in segra & perfecta restauratio partis perditie / in qua de necessitate includitur unitio p̄rium solutionarum. Dico aut̄ integrā restorationem / regenerationem utriusq̄ partis perditie. scilicet carnis & cutis / & dico eam perfectam / q̄ partes regenerate cum partibus perditis sunt eadem in substantia oīo fm̄ speciem / & sunt eīes in q̄litate / & omnino similes in q̄litate / & in talis perfecta unitio / uel per modū p̄ritus / uel per modū antecedentis / ut supra paruit / sed talis perfecta restauratio nō est possibilis / & deficit quo ad carnem / & quo ad cutem magis. Nam caro noua eadem est in substantia / fm̄ speciem cum pot̄i carne. Nam ambe sunt carnes / & est eīlis in q̄litate / sed nō est similis in qualitate qd̄ probatur / quia in nutrimento membror̄ naturaliter se habentium / non est possibile omnino similia restaurari / ut dicitur primo de ing. gen. & in p̄benio dietę uilum / ergo multo magis erit aliqua dissimilitudo in restauratiōe membri egrotantis / quia nerui & uene / que erant in carne perditā / non uident̄ posse restaurari in noua fm̄ eandem formam. Sed quomodo fiat / dicam infra eodem cap. super illo uerbo. Aut si hoc impossibile. In cute uero restauratio deficit in substantia & qualitate. Nam cutis nō pōt regenerari / sed fit loco eius caro callosa / & ista non est omnino similia cuti imo ad sensum est dissimilis / quia alterius est qualitatis & pilos non habet sicut dicitur in. 4. cor. cap. 12. ¶ Preterea & quia ista uera cura nō est possibilis / collige possibilitatē / que talis est scilicet restauratio utriusq̄ partis perditie fm̄ possibilitatem

possibilitatem/que talis est. scilicet restauratio utriusque partis perditæ secundum possibilitatem & hoc est generatio carnis perfecta suo modo/ & generatio carnis callosæ/ in qua necessario includitur unio talis/qualis est restauratio. Non perfecta siue per modum consequendi/ siue per modum antecedendi. Vt autem ordo curationis istorum duorum morborum magis pateat/ pone triplicem considerationem. Vnam quidem ut referamus integram & suo modo perfectam restorationem ad totum morbum compositum/ & sic nullus cadit ibi ordo temporalis. Nam facta est restauratio carnis & rursus perfecta suo modo/ tunc simul est facta unio partium solutorum. Secunda vero consideratio est ut referamus restorationem partialem ad partem membri cõcurantem uniformiter/ & hoc modo adhuc non cadit ibi ordo temporalis/ quia simul facta est regeneratio carnis callosæ & unio solutorum partium. Tertia vero consideratio est ut referamus restorationem carnis que restaurat eamdem partem perditam & que restaurat et cutem ad intentionem callisiam/ que est cicatrizare. Et tunc cadit ibi ordo. Nam nec nature/ nec arti suis possibile simul generare carnem & callum/ quia in generatione carnis utimur medicinis partium siccis & siccificis/ sed abstergentibus/ & cicatrizando utimur multum siccis & siccificis. Hec itaque videtur esse veritas intentionis Galeni. In hoc loco hanc autem quibus ne perpendit veritatem/ habet questionum solutionem & obiectum. **¶** Quam igitur repletum fuerit. Hic per repletionem intelligit tantum/ quod ipsa repleat locum perditæ carnis & rursus. Et hoc est quod dicit. **¶** Equale utro ulcus existit. Nam si deficeret repletio que reddet cuti perditæ/ non esset ulcus equale. **¶** Altera vero intentionum auferri accidit. scilicet. Aufertur intentio/ que est unio partium. Sed hoc intelligere debes/ quantum ad immediatam unionem. Nam unio mediata/ que fit per novam carnem/ non auferitur. Et hoc est/ quod sequitur. Media enim nova carne &c. Quoniam nova caro in medio posita/ licet prohibeat unire partes distantes unionem in mediata/ unio tamen est unionem mediata. **¶** Intentione vero carnis aliam inuenire oportet. Quia non sufficiebat adequasse unius cõcurantem cum carne genita/ propterea quod caro proportionata cuti inquantum non erat si milis cuti perditæ in sua forma/ nisi in suo iuuamento/ propterea quod erat mollior cute/ ideo venatur & aliam intentionem rusticam. scilicet. triziam. & inueniendõ sumit indicationem a naturali membro perditõ/ quod est cutis. **¶** Et dicit propterea membrum naturaliter erat coherens/

tum cuti/ propterea si oportet nos regenerare cutem/ sed quia tale membrum non est regenerabile/ cõfiscit per manum/ oportet nos facere aliquid quod sit eius vicarium/ hoc autem est carne proportionata cuti deficienti callificare/ talis. scilicet. callus habet utilitatem proximam utilitati cutis. **¶** Et non tantum est/ quod in hoc. §. Pone autem hoc duo vocabula/ inter que est differentia. scilicet. intentio & inuentio. Est autem differentia talis/ quia intentio est ipsa in mediata curatione. Inuentio vero est indicatio/ per quam talis intentio inuenitur. Verbi gratia facere cutem/ quæ est cura perditæ cutis dicitur intentio. Indicatio vero que sumitur a naturali cute que prius erat/ dicitur inuentio. Cause autem per quas intentio perficitur sunt medicine siccativæ/ & siccificantes/ de quibus dicitur in sequenti. §. Et sic habes differentiam inter hec tria. Inuentionem intentionem & causam curationis. Nam per inuentionem acquirimus intentionem. Et per causas curativas/ perficimus intentionem. **¶** Quod circumfacere parti conuenit. scilicet. Super partem cutis nos oportet facere aliquid/ quod eam tegat. **¶** Aut si hoc est impossibile. **¶** Sed contra hoc opponitur/ videtur enim quod sicut potest te generari caro/ ita & cutis. Nam generatio cutis ex carne est & nervo/ ut dicitur de complexionibus lib. primo cap. ultimo. §. Et manifestum. Cato autem & maxime lacertosa est composita ex carne & nervo & ligamento/ sicut & cutis/ quare ambe regenerantur/ vel neutrum. **¶** Preterea experientia probatur videmus enim variolas/ & alias multas scabiosas pustulas/ quibus ruptis/ vel fluenti sinu/ nulla cicatrix apparet in carne/ & sic videtur/ quod regeneretur cutis perditæ. **¶** Preterea Galenus. 1. 5. therapie cap. 2. 2. Dicit hanc sententiam. Multoties quoque vidi uenas in corpore generari/ non dico consimiles generandas/ quemadmodum carnem in vulneribus concisus/ sed difficilior est regenerare uenam quam generare carnem/ & carnem/ quia uena est magis spiritusmatica quam cutis. **¶** Preterea videmus in animalibus pura in serpentibus & malacastriis/ quales sunt scabiei/ & cancri regenerari eorum cutis. Nam excorietur & regeneratur cutis in eis. Et idem potest dici de plâis a quibus si remouatur cortex/ sit eius regeneratio. **¶** Ad hanc questionem dico/ quod duplex est cutis/ scilicet interior/ & exterior/ ut habetur ab Aulicis/ quarto can. sen. 7. capitulo de stabe & pruritus. Inquit ad ultimum materia pruritus aggregatur inter duas cures. Et secundo de iuuamento membrorum capitulo. 2. §. Et remanet. Inquit enim/ corda incipit dilatare in iuuamento

Sit ne cutis ipsius regeratur.

rafete / fity mensura cutis / & alba est ca-
rens sanguine extensa / sub tota cute pal-
me / & cutis uera est illa que est per totum reli-
quum corporis. ¶ Et no. q. Gal. appellat cu-
tem cordam subtilem dilatam sub cute. Nā
in quibusdam partibus corporis cōtinuata cū
ea. ¶ Possumus autē ponere hanc distinctio-
nem aliter: ut dicamus non esse duas cutes / sed
solum unam ueram & illam habere duas par-
tes siue duas laminas. scilicet superiorem & inferio-
rem ut dicitur. 4. can. fen. 2. cap. de sanguine
mortuo / & in co. 2. pronō. cap. de empimate.
Vnde credo q. si pars cutis exterior non sit ge-
nita ex spermate / sed ex sanguine menstruo /
uel ex superfluitate nutrimenti / sicut generant
ungues / & pili / & si probatur ad sensum / nam
si homo leuet aliquam particulam cutis exte-
rioris / ita q. adhuc adhæreat una sua extre-
mitas membro / talis pars cutis nihil sentit si inci-
datur. Et hanc autem partem dico bene posse
regenerari totam autem cutē minime. Et ex
hac distinctione Respondimus est ad 2. argumē-
tum / qd. sumebatur a scabie / si enim materia sca-
biei numpit partem cutis interiorem de neces-
sitate relinquet cicatrize qd. patet in uariolis
relinquentibus uestigia. ¶ Ad primum autem
argumentum / qd. fiebat q. simile est de genera-
tione carnis / & generatione cutis / eo q. caro
habet ammixtionem neruorum. Respondēdo
q. non est simile de regeneratione cutis & car-
nis. Nam in carne simplici / paucissimi sunt uel
li neruorum / in carne autem lacerosa quā sunt
plures / q. in simplici / tamen adhuc caro multū
superat in quantitate illos neruos. Cuius ratio
est / quia adhuc seruat nomē carnis / ut patet su-
pra de signis musculorum / in cute uero quo ad
partem suam interiorem / nerui superant natu-
ram carnis / & forte / quantum uel partem inte-
riorem non est ibi caro ita ut dicamus q. pars
exterior cutis est carnosa & interior neruosa
& ex complexione nerui & carnis componen-
tū cutem resultat complexio temperata p. uis
coalteratiōis. Vñ dico q. si caro p. dita regene-
rat licet nō regenerent nerui / q. erant in ea / tñ
tāta est quantitas carnis / q. replet locū concauū
& seruat speciem carnis prioris / non ex toto si
cut diximus / quia neruus non regeneratur i. ca-
sed nūquid neruus extendatur qui remanse-
rat in parietibus carnis / & adhuc prebebat illi
sensum / si forte dubium habet / sed credo te-
nendum esse q. nec regeneretur neruus in ea
nec extendatur / quia iam sequeretur q. si totus
lacertus incidatur per transfuersum post conso-
lidationem remaneret sensus in eo / & motus
cuius contrarium dicit Gal. de insula. li. 6. ca. 3.

§. Itē si neruus. ¶ Sed forte aliquis instabit
huius positioni dicendo q. non uidemus quan-
do in uulnere concouo regenerata est caro &
facta est cicatrix / illum locum sentire si punge-
re uidetur q. caro callosa que est in superfi-
cie / & non callosa que est in profundo / regene-
rata sensum habeat / & per consequens neruus.
¶ Ad quod dicēdum est q. puto q. talis locus
quāuis habeat sensum / non tñ habet neruum
regentem / sed sit sensus per uirtutē carnis ner-
uosque remanent in partibus uel in profundo
uulnētis & caro regenerata operat ad sensum
per naturam mediū. Nam sensibilia impressa
in ea referuntur usq. ad locum neruosum p. car-
nem illam quasi per medium / & propter h. sit
in tali loco sensus obtusus & perfectum quādo
caro neruosa multum distat in latum uel p. su-
dū. ¶ Sed forte aliquis instabit dicendo q. si
soluatur continuum in tali carne regenerata
cum acu. non uidet q. eius impressio possit tñ
sire usq. ad carnem neruosam / quoniam p. q. p.
quando imprimuntur in aliqua parte mēbei nō
uidet habere uirtutem dissensui / sicut habet
caliditas & frigiditas. ¶ Ad quod plene decla-
randum prolixior esset sermo eius in solutio-
nem quare in glosa illius affo. 5. par. A plante
tide & periplemonia superato ibi enim uel
mihi sufficiētē disputasse de p. d. o. l. e. t. i. a.
¶ Ad 3. autem qd. opponebatur p. textum Gal. di-
centis quidā uenas in corpore generatas / dicē-
dum est q. credo illud esse de raro contingen-
tibus / & forte in corporibus puerorum in quibus
adhuc erat uirtus spermatis. ¶ Ad 4. autē
dico / q. cutes talium animalium / scilicet p. t. i. a.
& mala castrorum / non generantur ex spermate / sed
ex superfluitate nutrimenti / hoc uidet uel
eo. supra in primo cap. huius tractatus / & pōt
colligi ab Arist. 2. de generatione cap. 16. §.
Vngues autem. ¶ Siccatibus igitur & c. Post
q. aut accepit / qua intentione sit utendū ad ca-
sam perditam / ponit hic quibus medicinis
oporteat uti. ¶ Sed hic dubitatur / non enim
uidetur Gale. sufficiētē posuisse medicinas
que requiruntur ad curam uulnētis concouū.
Nam uidetur q. in tali uulnere requiruntur
tria genera medicinarum / scilicet generantium
carnem consolidantium / & cicatrizantium / quo-
niam in tali uulnere non sit generatio carnis
sed etiam unctio cui sunt necessarie medicine
consolidatiue / de quibus nec in genere / nec in
specie fecit mentionem. ¶ Ad quod dicē-
dum est / q. in tali uulnere sufficit duplex ge-
nus medicinarum / scilicet carnem genera-
tū & cicatrizantū. Consolidantes aut nō sunt
necessarie. Nā licet fiat unctio carnis regenerate
cum carne

Obiectio

Dilectio

An nec
causa ei
q. q. ca-
uolus ei
posita

cum carne inuenta ad talem unionem facien-
dam non erat necessaria conglutinatiō p me/
dicinas consolidatiuas quia talis unio indu-
batur necessario in regeneratiōe carnis & per-
ficiēbatur postea cum medicinis cicatrizanti/
bus quoniam non solum superiorem partem
carnis indurante sed etiam inferiorem / que sub
callo est quodāmodo in durando magis unū
cum partibus inuēit / propter qd sufficit me-
dicine generatiue carnis & cicatrizantes. Cō/
solidatiua uero medicina tunc solum compe/
tit / quando labia ulneris facti debent inuiscerari.
¶ Et siptica. ¶ Sed contra in h namq
uulnere generatur aliqua sordicies / cui maxime
nocent siptica cum ea coagulēt / ut dicitur. 3.
terapentice cap. 4. §. Hoc tamen. ¶ Ad qd
dicendum est qd principale opus quod est faciē-
dum / cum uulnus est adequatum / est indurare
carnem genitam / nec tunc generatur in ea
sordicies de qua fit curandum / Secundarium ue-
ro opus est dedicare humiditatē fluentem / &
si faciunt medicine exicantes / unde non fuit
magna intentio circa sordicies in tali uulnere
& si innuit Gal. 3. terapentice cap. 5. ¶ Veg-
sine mordicatiōe. In hoc loco ponit terminū
exicatiuum / quasi dicat in cicatrizando sunt
necessarie medicine siptice / & multum sicce /
siccatas quā terminus est mordicatio / sicut
sunt galle uirides corticis granatorum & simi-
liana si medicine essent sicce i quarto gradu
tunc utiq; mordicarent / & impedirent cicatrī-
cem / qui attaherent hu. ad locum.

Ita uero si in putredine
¶ Tertatur intentio quidē est pur-
gare: pharmacum uero salubre re-
pticum. ¶ Dicto est aut em boum
in his que de pharmacis materia.
¶ Et quidē si flegmon & quassatio
& sclerosi aut tumor cum vlcere fue-
rit curandum illa prius per eas que
dicte sunt rationes. Ita uero & si in
fuerit aliquid vlceris curandum est se-
cundum insipientium curationem.
Similiter uero & si discrasia aliqua
fiat secundum vlceratum locum ad
discrasie prius ire oportet ad uolens
¶ Et de his quidem sufficienter di-
ctum est.

Postq. 6. determina.

De cura. so. conti. cōposite compositione
prima. Determinat de cura. so. conti. compo-
sitione secunda. Vsq. de. Hic qui-
dem. Ibi ponit finem cap. Et diuidit pri-
ma par. in. 4. fm quatuor compositiones / pri-
mo docet compositionem ulceris cum / pu. Vsq.
Et qdem si flegmon. Ibi compositionem ulce-
ris cum apostemate & quassatiōe. Vsq. Ita ue-
ro. Ibi compositionem ulceris cum fluxu reu-
matis. Vsq. Similiter & discrasia. Ibi uero do-
cet curare compositionem ulcerum / cum mala
complexione. ¶ Sunt 8. 5. par. in presenti le-
sione. ¶ De quarum prima dicit qd si ulcus
uertatur in putredinem tunc intentio curati-
ua est abstergeri / & causa curatiua est medicina
absterfua. De qua sufficienter dictum est in lib.
de farmaciis. ¶ De. 2. dicit qd si flegmon / aut
sclerosi / aut tumor / aut quassatio componat
cū ulcere / prius oportet intendere ad curā illo-
rum / que cum ulcere cōponunt p ppriam ege-
intentionem curatiuum / & p pprias causas cu-
ratiuas. ¶ De. 3. par. dicit qd si cum ulcere cō-
ponat fluxus reumaticus / tunc primū oportet
intendere ad phibendum & remouendū illū
fluxum p primas intentiones competentes reu-
mari & p pprias causas curatiuas. ¶ De. 4. p.
dicit qd si uulnus sit compositum cū mala com-
plexione / tunc oportet prius intendere ad re-
mouendum malam cōplexionem p suas inten-
tiones & suas causas curatiuas. ¶ De. 5. parte
dicit qd de oibus hiis sufficienter est dictū. ¶ Ita
uero & si ulcus in putredinem uertat. ¶ Sed
pputredo est cōiuncta uulnere nec ut facere
morbum ppositum / reperit. n. putredo in sim-
plici solone / ut supra in 8. cap. hmoi tractatus.
§. Tertium uero. ¶ Preterea ut si accidēs ne-
cessario seq uulnus cōeum in eo nāq; necessa-
rio generat putredo / quate nō facit morbum
cōpositū. ¶ Preterea esto qd si ibi cōpositio
nō ut ē talis aqua sumat indicationē noua / qm
medicine generatiue carnis uident absterfue
ēst ut. 3. terap. cap. 4. §. Itē magis / & §. Cō/
solidatiua uero. Si ergo doctrina erat tradita
de causis generatibus carnem / in ea necessario
intellectu medicina absterfua: ¶ Preterea co-
expresse ponit qd iste sermo attinet uulneri/
bus cōeum / quare adhuc tractat de cura pprie
compositionis / & secūda compositio (fm eū)
incipit ibi. Et qd si flegmon. ¶ Ad qd dicē-
dum est qd fm. co. in hica. d. prius ad ppositio-
nē ppriā qd est uulnus concuū / si mō qd in ul-
nere concuū adunabatur sordicies / que pro-
hibebat generari carnē / oportet prius illā so-

dicē remouere qđ est sicut preuium ad gene-
randum carnem. Mihi tñ non placet eius snia
duplici rōne: quare prima sumitur a modo lo-
quendi. Dicit. n. ita uero qđ si in putredinē uer-
tatur. Et infra eodem cap. dicit. Ita uero & si
fluat. Et iteg. infra sūt & si diffrasia. Sī. n. mo-
dus loquēdi: quē Ga. seruat loquēdo de istis cō-
positionibus ostendit qđ si intelligat composi-
tionem ulceris: qđ est morbus cum si accidente
qđ est putredo. Secunda uero sumit a textu. Ga.
3. terap. cap. 9. §. Item aliquando: expressit. n.
ponit putredinem compositionē cum uulnere &
est res diuersa a concuitate: inquit. n. Siquē
n. uulnera sint concua nimitiq. putredinis ha-
beant: tria extra naturam in membro uulnera
to hñtur: uulnera uidelicet si cōcauitas & putre-
do. **¶** Ad primū aut argumentum dico qđ
duplex potest fieri putredo uulneris. Vno qui
dem modo in parua quantitate: cui non opor-
tet apponere medicinam absterfus: sed solū
modo facere bonam figuram uel orificium uul-
neri: p quod possit decolari: & talis cōiunctio
accidens cū ulcere nō ē ppositio: de qua sit cu-
randum: & sic accepit Ga. supra. Alio uero mo-
do generalit. putredo in uulnere in magna quā-
titate: ita qđ per se faciet indicationem curati-
uam: & tunc reddit morbū compositum habē-
rem compositas intentiones. **¶** Aut dic alit.
& melius quia Gal. superius in p. cap. non po-
suit intentionem curatiuam suppositam a putre-
dine presenti: sed posuit preservationē ad fra-
cturam faciēdo tale orificium uulneri p qđ fie-
ret decolatio: anteq. sanies intendebat ibi. n. so-
lūmodo: ne aliqd cū in medio uulneris qđ p
haberetur eius consolidationem sicut puluis aut
oleū: aut aliqua hu. interius genita. **¶** Ad se-
cundum dico qđ ista putredo pōt superuenire
simplicit. uulneri: & uulneri cōcauo: Sed si uenit
at simplicit. plurimum faciet ipsū cōcauū
cōcauo aut uulneri superuenit dupliciter & in
magna quantitate & in parua: in magna quan-
titate facit intentionem curatiuam p absterge-
tia. In parua uero sufficiunt excitantia: qđ sunt
medicine generatiue carnis: in magna ergo pu-
tre dine que superuenit uulneri concavo: est cō-
positio ex tribus. scilicet. p. tione patris: &
multitudine pu. quos quodlibet suam facit in-
dicationem & propriam intētionem curatiuā.
Et fm hū uidetur mihi qđ si qđ dicit in putre-
dine uertat. pōt referri ad uulnus simplex & cō-
positum. **¶** Ad tertium dico qđ non oportet
in oī generatione carnis uel medicinis absterfi
pū: que propriē & uirtuose absterfus dñt. f. tūc
tūc qñ ibi habundat putredo sufficit. n. in gene-
ratione carnis medicina sicca in p gradu que

nisi plus uirtutis habeat: non dicat absterfus.
¶ Intentio qđ est expurgare saniam: uel
salubrie septicon. Hic nota qđ superius dixi. f.
qđ aliud est intentio curatiua: & aliud ē curati-
ua. Df. n. intētio generalis & in medicina ope-
ratio quā intrēdit medicus in curādo. Cā uero
curatiua df organū p qđ illa operatio perficit
que est diuisibilis secundum multas particu-
lares medicinas. **¶** In hiis que de farmaciis.
Hic intelligit Gal. oēs libros quos fecit de me-
dicinis simplicibus & cōpositis quosq. mo-
do fecerit mentionem / & oēs illos in quibus
fecerit mentionem de medicinis. Et co. enume-
rat duces uolumina in qbus Gal. tractauit de
farmaciis. **¶** Et qđ si slegmon. Per slegmon.
nē ipse intelligit oē apostema calidū siue coleri-
cū: siue sanguineū. **¶** Aut slirosis. i. apostema
durū siue sit de melancolia: siue sit de slegma-
te calid. **¶** Aut tumor p tumorem intelligit
apostema molle factum de slegmate subtili.
¶ Aut quassatio. i. concussio / aut exoratio:
aut atitio aut fractura: **¶** Sed si queritur pp
Cur ubi de
quid misuit Ga. in compositione apostematis
eum ulcere ppositionem quassationis. **¶** Ad
qđ dicendum est qđ credo ipm misuisse ppea
quia plus cōcant in cura. Apostema. n. & quā
latio ut plurimum curantur p generationē si-
nici. **¶** Curandum est prius. **¶** Sed qđ uolens ut
ēē cā apostematis: cām oportet aut prius abster-
dere. **¶** Ad quod dicendum est qđ licet ap-
stema fiat in uulnere: pp uolnus & quantum ad
hoc sit effectus: tñ ipm sortit rōnem causē in
prohibendo curationem. Non est. n. inconue-
niens qđ tale accidens sequatur ad morbum: &
qđ phibeat curationē morbi. **¶** Per eas que
dicte sunt rationes. **¶** Sed qđ. Nunq. est de rect.
ad huc de cura apostematum. **¶** Ad qđ dicen-
dum est: qđ ubi greca. t. habet preteritum Ara-
bica habet futurum. **¶** Aut dic qđ iste rōnes
sunt dicte quantum ad integritatem aris: nō
aut quantum ad ordinem capitulorū. **¶** Ita ue-
ro & si influat aliquod uulnē. **¶** Circa istū
§. 3. oportet notare quod primū est de expō-
sitione huius uerbi. Influat. Secundum est de ex-
positione huius. Secundum influentiam cura-
tionum. Tertium est de causa uerificatē cano.
¶ De primo dico qđ p influentiam hu. intel-
ligimus hu. in pulso: uel attractum: uel utriq.
simul: impellit. n. membrum aggrauatum ma-
teriam ad membrum uulneratum: & aliquan-
do rorum corpus si repletum fuerit: & aliqua-
do attrahitur ad membrum uulneratum pro-
pter dolorem uel calorem existentem in ipso:
membrum enim dolorosum / aut calidum
attrahit. Hoc habetur de febribus libro. 4.
cap. finali

cap. finali. ¶ De secundo dico, q̄ curatio
influentium est: q̄ nos intendamus circa mem
brū mittens euacuando ipsum / si fuerit repletū
& redificando malam complexionem eius: ne
post euacuationem iterū repleat. Item intēda
tur circa membrum attrahens remouendo ab
eo cūm attrahente m. s. dolorem uel in modera
tum calorem. ¶ De tertio dico: q̄ ad ista influē
tia oportet obuiare anteq̄ deueniant: & dū ue
niant pp̄ duas causas: quarum una est quia talia
influentia prohibent curationem p̄pterea q̄a
humectant membrum uulnerum. Secunda r̄
est quia aliqui faciunt uulnus fraudulentum &
malitiosum / sicut patet in ulcere canceroso cor
rosiuo pp̄ qd̄ oportet ab eo euacuare cholerā
nigrā. ¶ Illi autē & si discrasia sit aliqua fm̄
ulceratum locum Cā huius can. est duplex qua
tum prima est q̄a mala complexio existens in
membro ulcerato phibet carnis generationē
& p̄solidationem eo q̄ carnis generatio & cō
solidatio requirunt bene temperatum sangui
nem & bene temperatum membrum qm̄ san
guis est materia ex qua natura operatur / si le
gunt. 3. terap. cap. 3. §. Generans autē. Secūda
uero cā est quia mala cōplexio interdum est tā
ta q̄ mēbrum corrumpit & putrefacit / ita q̄
oportet membrū abscondere. ¶ Ad discrasie
ite prius adiutoria. Adiutoria q̄dem discra
sie sunt diuersa fm̄ diuersitatem discrasie / nam
si membrum est solūmodo alteratum ita q̄ nō
sit corruptum / tunc debemus ipsum alterare cū
suo p̄rio calefaciendo in frigidatum / & in fri
gidatum calefaciē / & sic de aliis ut dī. 3. terap.
cap. 3. §. Hoc tñ pertinet. Si uero discrasia cau
sata foret q̄ mēbrum sit corruptum / tunc opor
tet membrum corruptum totālī remouere uel
cum ferro / uel cum cauterio ignis uel cum me
dicinis causticis & iste tertius modus est magis
artificialis / sicut dicit com. ¶ Et de his q̄dem
sufficit tibi qd̄ dictum est. Hocq̄dem pōt refer
ri & ad totum tractatum de cura so. conti. Et
pōt referri solum ad ea que dicta sunt in hoc
cap. de cura uulnerum compositorum. ¶ Sed
p̄ hoc obicitur. Non. n. uidetur sufficiens de
terminasse de cura uulnerum compositorum.
Nam sufficiens doctrina huiusmodi libri in si
consistit / ut de numero capitulorum nullum
obmittatur / sed hīat capitula breuia & hī dictū
est supra in prohemio per Gale. & per Comē.
Vident autē esse plures compositiones fm̄ nu
merum q̄ ipse tetigerit. Nam ipse uidetur ob
misiisse compositionem uulnerum cum suis
de notationibus de quibus. Ga. grande facit cap.
3. terapentice in fine. Item nō agit de compo
sitione cum ossē / perduto uel cum neruo inciso

nec agit de compositione uulnerum cum dolo
re / nec de compositione uulnerum cum mor
bo in forma & breuiatur multas pōt quis inue
nire in stantia de compositionibus ulcerum /
quas obmittit. ¶ Ad euidendā presentis que
stionis notandum est q̄ uulnus dicitur compo
situm qm̄ componitur cum alio morbo / uel cū
causa / uel cum accidente / ut dicitur. 3. terap. ca.
4. §. 1. & 2. Propter qd̄ dico q̄ duplex est cō
positio uulnerū. Vna quidem generalis / & alia
particularis / unde ipse in generali sufficienter
tetigit compositionē uulnerum. Tetigit. n. cō
positionem uulneris cum morbo / cum causa
& cum accidente / cum morbo quidē aut sim
plici / aut composito / simplici quidē dupliciter
scum morbo eiusdē generis / puta qm̄ una spe
cies so. conti. componitur cum alia sicut patet
qm̄ cum uulnere componitur quassatio. Et cū
morbo diuersoq̄ generum / & hī duplī. scum
morbo compositionali ut patet in uulnere cō
cano / & cum morbo complexionali / ut patet i
uulnere cum discrasia. Cum morbo uero cō
posito sit compositio / quando componit uul
nus cum apostemate. Item detet. de composi
tione uulneris cum cā sicut de cōpositione eius
cum influentibus. Item detet. de cōpositione
uulneris cū accidente sicut de cōpositione uul
neris cū putredine. Patet itē qm̄ in generali
sufficienter tetigit p̄positiones so. pti. ¶ Ad az
gumētū aut qd̄ hībat q̄. C. defectū denotatiō
bus. R. dēbet debentē oportet prius intelligere
qd̄ appellet Ga. denotationes / quo habito / faci
lis erit. R. sūto. Dico ergo q̄ denotatio uulne
ris / duplex est. sc. cōis & p̄pria. Cōis q̄ est appel
lat denotatio que sumit a natura mēbrī / sicut
dicimus uulnus aliud esse cerebrale / aliud hepa
ticum / aliud lacertosum. & hī aliud in capīe la
certi / aliud in medio. Propria uero denotatio
est accidens aliquod appropriatū uulneri qd̄
necesse morbus / nec est causa morbi. Et talis de
notatio dicitur. 5. modis a Gal. quidam enim
consistit in forma / sicut dicitur uulnus / aliud
rectū / aliud tortuosum / aliud unicosum. Que
dam uero consistit in quantitate / sicut dicitur
uulnus / aliud paruum / aliud magnum / & aliud
profundum / & aliud non profundum. Et que
dam autē denotatio existit in relatione / sicut
dicimus uulnus / aliud equale / aliud inaequale.
Quedā uero p̄sistit in apparetia / sicut dicimus
uulnus qd̄ dā uisibile / qd̄ dā inuisibile / & qd̄ dā
partim uisibile / & partim inuisibile. Quēdam
p̄sistit in tpe / sicut dicimus uulnus / aliud ē recta
aliud uetus. Et ut mihi q̄ iō uocent istē deno
tatiōes uulneris q̄a p̄ eorū nota exprimunt. Et
est utilitas in cognicione talīū denotationū.

quoniam ab eis siue sint cōmunes siue sint p
prie sumitur aliqua indicatio curatiua/preter
q̄ ab ea denotatione/que sumitur a tempore/
nam a forma uulneris diuersificatur inſectio cu
ratiua/ aliter enim medicari oportet uulnus
reſectum/ & aliter uncinofum. Et ſimiliter a de
nominatione quaſitatis/ſumitur indicatio cu
ratiua. Nam uulnus magnum & paruū diuer/
ſas faciunt indicationes/ & ſic de alijs proptiis
indicationibus percurrat/ De indicationibus ue
ro cōmuniſibus planum eſt/ q̄ ab eis ſumitur in
dicatio curatiua. Nam aliter eſt curandum uul
nus in epate/ & aliter in cerebro/ & aliter in uen
tre/ & aliter in capite laſedi/ & aliter in medio
¶ Patet igitur ex ſupradictis inſpiciēti q̄ de
notatio non facit morbum compoſitum/ quia
faciat indicationem curatiuā. Nam uulnus ma
gnum non dicitur propterea compoſitum/ q̄
magnum/ nec uncinofum/ quia uncinofum/ ſed
magnitudo & uncinofitas/ ſunt quædā acciden
tia denotantia uulnera illis appropriata / &
nō ſunt diuerſe eſſentie ab eis uulneribus/ ſicut
alia accidentia/ ut putredo & mala complexio
ſuperueniēs uulneri & hijs ſimilia. Hec omnia
colliguntur a Gal. 3. de inſa. cap. finali/ per to
tum. Et hac prehabita notiā/ facile eſt Re/
ſpondere ad argumentum.

Tex. 130.

Ad id uero qd̄ propter
Plasmationem uentendū ſas
genus eſt in plures differentias diui
ſum. Sed a maniſeſtiſſimo principiū
orationi ponendum eſt quod ſecun
dus figure permutatione fit. ¶ Eo
rum igitur que adhuc creſcunt poſſi
bile eſt figuram plurimarum partiū
corrigere/ hominum uero que excreue
runt nequaquam. ¶ Intentio uero
ut ſi poſſibile eſt curari ad cōtrariū
adducere diſtortiones. ¶ Si uero
fractura non recte plasmata pecca
uerit alicuius membri figura ſi ad
huc recens potius exiſtat frangere
oportet iterum/ & hoc plasmare con
ſeſtim recte/ deinde potum fieri

Leſſio. 26
Introduct.

Poſtq̄ Auth. determ.
De cura morbi complexionalis/ & cōis
Determinat de cura morbi compoſitionalis
Et in hac deter. ſic pcedit qm̄ p̄ deter. de cura
morbi in forma uſq̄. Qm̄ uero nunc & de hijs
Ibi deter. ſimul de cura morbi in numero &

quantitate uſq̄. Reliquum ergo adhuc genus
ibi determinat de cura morbi in poſitione
uſq̄. De hinc uero. ¶ Prima pars diuiditur in
duas in quarum prima que dicitur uſq̄. Igitur q̄
adhuc creſcunt/ Pōnit auth. rubricam maniſe
ſtante intentionē & ordinem quē ſeruari. In
illa uero ſecūda pſequitur qd̄ inſedit. Pars
ſecūda diuiditur in duas in quas prima q̄ dicitur
uſq̄. Quęcumq̄ emphaſes/ determinat de cura
morbi in forma ſc̄m ſuas differentias. i. figurā
uiam receptaculum & ſuperficiē. In illa uero
ſecūda parte quia morbus p̄ receptaculo & uia
poterat eſſe duplex. ſ. morbus p̄ ſe/ & morbus
ſequens alium morbum/ & iam determinauerat
de illo morbo/ put erat morbus p̄ ſe/ deter. de
illo morbo put eſt morbus ſequens alium mor
bum. Eſt aut ille morbus oppilatio & anguſta
tio que poterant eſſe morbi p̄ ſe & ſequentes
alios morbos. ¶ Prima aut pars diuiditur in tres in
quas prima que dicitur uſq̄. Eſt autē emphaſis.
deter. de cura morbi in forma ſc̄m in figura.
In illa uero ſecūda deter. de cura morbi i for
ma ſc̄m in receptaculo & uia. uſq̄. Quęcumq̄ ue
ro aſpera. In illa uero deter. de cura morbi in
forma inſuperficie. ¶ Prima pars diuiditur in
duas in quas prima que dicitur uſq̄. Inſectio uero.
Deter. in q̄bus morbis ſit poſſibilis & in q̄bus
impoſſibilis cura morbi in figura. In illa uero
ſecūda. Pōnit caſu. curationis morbi in figura
ſecūda uero diuiditur in duas in quas prima q̄
dicitur uſq̄. Si uero fractura. Pōnit cauſam gene
ralem. In illa uero ſecūda ponit cauſam ſp̄alem.
¶ Sunt q̄. p. 4. preſe. lec. ¶ De quas prima
dicit poſſi ſufficienter determinatum eſt de cu
ra morbi cōpoſitionalis & morbi cōis. Venit
dum eſt ad curandū illud genus morbi qd̄ eſt
in plasmate/ qd̄ qd̄ iam fuit diuiſum in plu
res differentias. Et nos incipiemus prius di
cere de cura maniſeſtationis. ſ. de cura mor
bi in figura. & ſi de prima. ¶ De ſecūda parte
dicit q̄ poſſibile eſt curare morbum in figura
plurium membrorum in corporibus creſcentibus
ſed in corporibus que creuerunt non eſt poſ
ſibile/ & ſi de ſecūda. ¶ De tertia dicit q̄ in
rentio curatiua morbi in figura / ut poſſibilis
eſt fieri. Eſt adducere membrum diſtortum ad
ſtatum ſue diſtortionis. Et ſi de tertia. ¶ De
quarta dicit q̄ ſi aliquod membrum peccauit
in forma p̄ fracturam nō bene replasmatum/
ſi potius ille ſit recens/ oportet conſeſtim frange
re membrū male plasmatum / ac ubi plasma
tio fuerit/ inſectio eſt generatio porū. Et ſi de
quarta. ¶ Quia ſuper iſto tractatu poſſent
multa generalia queri de ordine & de quibus
generalibus intentionibus. Tamen quia de q̄

ſerius

Tex. 131

Tex. 131

Tex. 132

Tex. 133.

Tex. 131

Tex. 132

Tex. 133

Partitio

Introduct.

De 130

Quid nam
significum /
plasma di-
um de-
put.ubi ni fig-
met mor-
bus gñtio-
nemSim ne qd
i figure mu-
tatione h-
pctum illa
mutatio q
alia figure
di pibus co-
tingunt.

ra, so. eoti. longiorem disputatione feci. q. ego ipse uoluerim pp obcuritatem materie / & in solitam exponentiū considerationē ideo illis generalibus positiois ad litterā declarandam accedo. ¶ Ad id uero &c. ¶ Nota q. in hac rubrica tanguntur duo. Intentio tractatus & ordo / fm quē pcedit. Intentio qd emest agere de cura egritudinis in plasmate. Ordo uero ē triplex. scōis pprius & magis pprius. Cōem aut dico q. attendit inter morbum cōpositio-
nalem & morbum cōem. Proprium aut q. at-
tendit inter morbum plasmatis / & alios mor-
bos compositionales. Magis aut ppriū dico
eum qui attenditur inter morbum figure &
alias species morbi i forma. ¶ Plasmationē
¶ Sed si quis qd debemus intelligere p plasma-
tionē siue formā / que est idem cū plasmatio-
ne. ¶ Ad quod dicendum est q. debemus intelli-
gere per formam dispositionem totius corpo-
ris / seu alicuius membri quā fecit uirtus in for-
matua in eo a principio generationis. Cuius
opera fm Ioan. sunt. 5. La. simillatio / concua-
tio / perforatio / exasperatio / lenificatio. Et ta-
lis dispositio apud Arist. ponit in q.tra specie
q. litaris. ¶ Tam genus in plures dñas diuisum
¶ Sed hic queritur / ubi diuisit genus morbi
in plasmate / cum ipse in hoc lib. nūq. diuiserit
morbum in plasmate. ¶ Ad quod dicendum
est q. genus morbi in plasmate nūq. diuisit / sed
diuisit genus lapsus in plasmate in illo cap. 10.
Organorum. Diuisio autem lapsus & diuisio
morbi equalis est / Nam tot & eodem sunt dif-
ferentie lapsus in forma / quot & que sunt dif-
ferentie morbi in forma. Sunt autem differen-
tie siue species morbi in forma q. nq. ibidē po-
site / Morbus in figura / morbus in concuaitate
morbus in poro / morbi aspitās / & morbi le-
nitas. Auic. uero. p. can. sen. 2. de morbis com-
positionalibus ponit fere eādem diuisionem /
Dicit enim. 4. esse species morbi in forma. si
morbus de figura / in uia / i receptaculo / & mor-
bus in superficie. ¶ Sed a manifestissimo. Ita
p. ltrūe ponendum est principiū orōni. i. deter-
minationi a manifestissimo genere. i. differen-
tia / que sit fm pmutationem figure. ¶ Sed
circa h. oppo. Manifestior enim uidetur lapsus
in numero / q. lapsus in figura / magis enim cor-
gnoscitur per tactum peccatum in numero di-
gitonum / puta q. sint. 6. aut. 4. / q. cognoscatur
peccatum in figura / Cuius ratio est / quia nume-
rus membrorum officialium determinatus est ad
sensum / ita q. non debet esse plura nec paucio-
ra / ut unum caput / duo oculi / & eius figura mē-
broq. non est determinata ad sensum / cuius ra-
tio est / quia nūq. inueniuntur duo mēbra om-

nino habere eandem figuram / sed eundem nu-
merū inuenimus innumerabilia hēntia. ¶ Si
militer pōt opponi de peccato quantitatis &
positionis. Videntur enim esse notiora / q. pec-
catum in figura / si enim oculus sit positus ceter-
a autem / citius apparet eius peccatum / q. si
sit male figuratum. Item si unus oculus sit ma-
ior altero / statim apparet nobis illud pecca-
tum / & sic omnia genera lapsuum sunt ma-
nifestiora / q. lapsus in figura. ¶ Preterea in
mēbris interioribus occultissimū uedetur esse
peccatum figure. Nam figura cordis pulmonis
omnino uidentur ignote / & figura cistis fellis
& matricis / & multos alios. Quāritates autē
eorum & positiones & numeri / uidentur esse
minus ignote. Nā si cor & pulmo eēt magna
mōstraretur eorū q.ritas in magnitudine thora-
cis / & si essent plura numero similes / & sit di-
co in epate & splēne & aliis. ¶ Ad hāc q. lio-
nem dico q. lapsus in numero in quāritate &
positioe ut plurimū sunt manifestiores / q. lapsus
in figura. Et p. h. nō arguit p. Gal. qm. 6. hic in-
tendit comparisonem facere inter peccatum in
figura / & alia peccata que sūt in forma / & ma-
xime hoc intendit in membris interioribus / q.
representantur sensui mediantibus exteriori-
bus. ¶ Sed aliq. adhuc arguet / quia lapsus in
uia & in cōcūitate & in superficie uidet. esse
manifestior in membris exterioribus / q. lapsus
in figura. Quod pbat. tali rōne / omnes la-
psus qui ceteriora hēnt signa / sunt manifestiores.
Lapsus uero in receptaculis / & superficie &
uia / ceteriora / habet signa / s. sunt notiores / q. la-
psus in figura. Minor autē sic pbat. / genera q.
dem signos / sunt tria. 1. operatio lesa extēis a
corpore in mutatum / & q. litaris in mutata / que
oīo manifestiora sunt i morbo uie receptaculi
& superficie / q. in morbo figure. Nam lesio opa-
tionis in oppilatione / siue sit in membro inte-
riori / siue exteriori notior est lesione opatiōis
que fit a morbo i figura ualde nāq. occultatur
opatio que fit a morbo i figura. s. ite patet de le-
sione operationis que fit a morbo superficie / i
in qbus manifestior est lesio operationis q. le-
sio que fiet in eis a morbo in figura. Item si
gna que sumuntur ab exeuntibus multo sunt
manifesta in morbo uiarum & receptaculorum
& superficie / q. in morbo figure / si autem pa-
ter ad sensum per inductionem. Item signa q.
sumuntur a qualitate mutata multo sunt no-
tiora in morbo uiae / receptaculorum / superficie /
q. in morbo figure ipsos / qd patet in oppila-
tione splenis & epatis ubi color corporis ma-
nifestius mutatur / q. in morbo figure ipsorum
& patet et in sincopi cordis / in qua mutatio

q. litaris in
mutata /
q. litaris in
mutata

dolore manifestissima est. Item in lienteria in qua est morbus superficiei q̄litas eorporis manifestissime mutatur ad consumptionē & ad malitiā corporis. In morbo autē figure ignotum est fete/qualiter fiat in mutatio qualitātū corporis. ¶ Ad hanc q̄stionem dico q̄ intentio Gal. in h̄ loco est (ut mihi uidetur) de morbo in figura membrorum exteriorū tū in quibus talis morbus est manifestior omni morbo q̄tū ad generalem & immediatam cognitionem. Et hoc propter duo quorū primum est q̄n penes figuram p̄sistit similitudo & dissimilitudo a quibus sumit fortissima & euidentissima significatio/sicut d̄ in eo. primi p̄no. sup̄ illo. §. Oportet ergo te sollicitū fieri. Secundum uero/quia morbus figure sequitur ad omnes morbos cōpositionales. Nam p̄pter nimiam q̄tatem carnis ut in trassu/ & p̄pter paucam q̄tatem/ ut in p̄tiosis corruptis figura/ q̄ autem ad lapsum in numero/ & lapsum in positiōe sequat̄ lapsus in figura planissimū est. Similiter est et planum/ q̄ sequitur ad lapsum uie ad lapsum receptaculi/ & ad lapsum superficiē. Nam q̄n morbus mutatur in istis naturis de necessitate/ mutatur in figura/ & sic iste morbus est quasi generalis ad aliquos morbos cōpositionales/ & q̄n eorum effectus. Si uero nos uelimus considerare alios lapsus cōpositionales siue alterius generis/ siue eiusdem interiores & exteriores/ & p̄ticiōis. fm̄ particularia signa & fm̄ mediā cognitionem pertractando & deducendo/ credo q̄ alii lapsus cōpositionales possunt esse notiores. ¶ Preterea dubitat̄ de figura/ an sit morbus/ & ut q̄ non Auctoritate & ratione/ Auctoritate q̄dem Aulic. p̄. can. fen. 2. doctrina prima. cap. 6. Inquit enim q̄ nocumenta figure sunt extra egritudines/ licet cum egritudinibus numerentur. Ratione sic/ signū nō est morbus figura est signum q̄ figura nō est morbus/ maior p̄ se patet. Minor autē p̄bat̄ p̄ Hypp. in primo p̄no. in illo cap. Oportet autē actentum esse In his que computruerūt. Et p̄. Gaz supra de signis cerebri/ & in illo cap. Totius capitis dispositio/ & p̄ Aulic. p̄. can. fen. 2. doctrina 2. 3. cap. p̄. §. A postematum aut. ¶ Ad p̄ticiōem autē est/ auctoritas & ratio. Auctoritas q̄dem Ioan. dicentis q̄ feda capitis lōgitudine est morbus/ & Gal. in hoc cap. Ratio uero est quia p̄ figura lēdit opatio/ q̄d patet in manu in qua per malam figuram impeditur opatio retinēdi/ ut dicitur primo de iuamentis cap. p̄mo. §. Et quia manus. Et patet in oculo in quo im̄peditur uisus p̄ malam figuram cristallini hum. ¶ Ve dicitur. 3. can. de anothomia oculi/ & sic in aliis membris. ¶ Ad euidentiam p̄positē q̄

stionis notandū est q̄ figura mult. pōt considerari apud medium uno q̄dem modovt substantialiter inherens. Alio q̄dem modo ut accidens ut Substantialiter q̄dem d̄ figura inherere membro in q̄tum ipsa est forma membri/ que iuncta sue materie p̄ficit esse membri cōpositionale. Et est hec forma opus uirtutis informatiue. Perficit autē membrū/ uel corpus tripliciter. Cū esse substantie membri/ & esse opatio/ & inesse distinctio. Nam p̄ figuram debitū membrū reponitur sub certa forma/ & per figuram fit membrū opatiū. fm̄ primam operationē/ & per figuram distinguitur membrū a membro/ & lapsus ab inequitate & lapsus a lapsu. Et hoc triplex esse q̄d dat figura membrō differt ratione/ & non subiecto. Accidentaliter uero inherere d̄ in q̄tum p̄ figuram membrū fit decaus uel indecens. spulerum uel tupe. Item in q̄tū est substantialiter inherens dupliciter consideratur. Vno quidem modo in quantum est in ipso membro/ ut in subiecto. Et hoc modo substantialiter inherens est differētia sanitatis uel egritudinis/ sanitatis q̄dem ut figura/ & in naturalis figura uero accidentaliter/ inherens est differētia accidentalium/ q̄m est qualitas sequens sanitatem/ uel morbum. Alio uero modo consideratur figura substantialiter inherens & accidentaliter inherens in q̄tum sunt in aia medietei iudicantis/ & tunc figura substantialiter inherens est signum sumptū a substantialiter inherētibus membris officialium/ & accidentaliter inherens est signum sumptum a calibus membrorum officialium. Et ex hac distinctione patet ueritas q̄stionis/ & solutio obiectionū. ¶ Preterea q̄ritur an figura sit morbus officialis. Et re morbus uidetur q̄ non/ q̄m morbus off. est forma membri. Omne autē membrū officiale est cōpositū. Sed figura potest esse figura membri cōsimilis ut patet in ossibus que sunt recta uel curva/ uel rotunda/ uel alterius figure/ & in hu. cristallino q̄ est rotundus cum quadā planitie in superficie & in testiculo/ q̄m est caro glandosa/ rotunda. ¶ Preterea in quolibet morbo off. lēditur i membro duplex particula. principalis p̄ quā fit opatio cōadiuans & pet quā fit iuamentū sicut dicitur primo de acci. & morbo cap. 6. §. Dico ergo/ sed q̄n membrum mutatur in figurā alicuius membri/ non ut posse inueniri Talis particula principalis/ & talis cōadiuans/ Vel si inueniuntur/ queritur que sit illa. ergo figura mutata non est morbus off. ¶ Ad p̄mum autē non oppo. quia planum est. ¶ Ad hanc q̄stionem dico/ q̄ mala figura est morbus officialis. ¶ Ad p̄mum autē atq̄m dico q̄ morbus off. pōt esse in membro cōsimili/ fm̄ naturā officialē non

Sit ne figura
ulla mor
bus.

Sit ne figura
diffinita
rū dicta
officialis.

officiāle non autē fin naturam cōsimilem/ sic enim morbus cōsimilis fit in membro offi-
 ciali/ non per naturam offi. sed per naturā cōsimi-
 lem/ ut caput caluum aut cor calid. ita morbus
 offi. potest esse in membro cōsimili per natu-
 ram officiālem/ que dē compositio/ non autem
 per naturam p̄similem/ que dicitur complexio
 ¶ Sed forte aliqui instabunt dicendo q̄ in mem-
 bro cōsimili non possit esse duplex natura. s.
 offi. & cōsimilis quare distinctio nulla. q̄ autē
 non possit esse illa duplex natura in membro
 p̄simili p̄bat q̄ natura membrī officialis est
 compositio dictimus enim morbum officiālem
 esse morbum in compositione/ uel p̄positionālē
 Sed compositio nullo modo potest esse in mem-
 bro cōsimili/ cum ipsum sit simplex/ essent. n.
 duo p̄tia in eodem. s. simplicitas & compositio.
 ¶ Ad arg. q̄ quod p̄bat illa distinctio
 que sumitur a simili non ualeat/ Nam licet
 membrū officiāle participet duplici natura. s.
 cōsimili & offi. nō sequitur q̄ p̄pter hoc mē-
 brum cōsimile participet illa duplici natura
 scilicet cōsimili & offi. potest enim totū partici-
 pare duplici nā/ una q̄dem rōne p̄tium/ & alia
 ratione totius. Pars autē cum sit simplex non
 recipiat nisi naturā partē. ¶ Ad hanc instan-
 tiam dico q̄ distinctio uera est. s. q̄ membrum
 cōsimile duplici natura participat q̄ patet
 ad sensum/ uidemus enim neruū participare
 naturā cōsimili in p̄plexione/ & naturā offi-
 cialē quia potest esse rotundus concavus magnus &
 parvus/ & h̄mōi/ & ē hoc dicit Arist. 2. de p̄e
 cap. p̄. §. In q̄tum autē. Inquit enim anomeo/
 mera/ q̄dē enim ex omniomeris p̄tingit cōstare
 ex pluribus & ex uno. Ex his enim uerbis col-
 ligitur q̄ membrum offi. potest materialiter fieri
 ex uno membro cōsimili/ quare membrum cō-
 simile participat naturā offi. & esset membrū
 homogeneū quo ad materiā/ & eterogeneū
 quo ad formā/ quod patet in uena & cristāl-
 lina que sunt essentia simplici/ & homogenea
 quo ad materiā/ quo ad formā etherogenea
 & composita. Ex his uerbis patet sol. ad for-
 mām argumenti concludentis/ q̄ membrū cō-
 simile non potest participare naturā compositi-
 onālē/ quia essent p̄tia in eodem/ Nam potest
 esse membrum compositū quo ad formā/ &
 simplex quo ad materiā/ potest enim in simpli-
 plici materiā esse formā cōpositionālē/ q̄d pa-
 tet in uena & cristallina. ¶ Ad 2. autē dico/ q̄
 q̄ dicit in primo de acci. & mor. q̄ in morbo
 offi. leditur duplex p̄cula. s. p̄ticipālē/ & cō-
 adiūuans/ hoc intelligitur q̄ morbus offi. est in
 membro composito ex partibus cōsimilibus
 ut in egritudine oculi/ & pedis/ in morbo autē

offi. qui fit in membro cōsimili/ nō habet ue-
 ritatē. ¶ Eorum igitur que ad huc crescunt.
 Co. adducit rōnem sequitur dicto. Ga. talis figura
 membrorum organicorū sequitur figurā offiūm
 eo q̄ offi. sunt fundamenta super quibus fabri-
 catur in membrum offi. ergo q̄ diu figura offiūm
 p̄t̄ rectificari/ rectificabitur natura membrī/ sed
 donec membra crescūt possunt rectificari offi.
 distorta p̄pter remanentiā uirtutum spermatiz-
 tis/ ergo membra possunt rectificari donec cre-
 scunt / q̄ uero membra perfecterūt augmentū
 suum p̄pter priuationem uirtutū spermatiz-
 & nutritiū/ non possunt eorū offi. rectificari.
 Et sic non potest fieri correctio figure illorum
 membrorum. ¶ Circa hanc. §. dub. de tex. &
 de co. De tex. q̄dem sic ponit enim morbum
 in figura esse curabilem in tota adolescentia.
 q̄d nō uidetur auctoritate & ratione/ Autho-
 ritate q̄dem ut supra in illo cōp. Organicorum
 Ponit enim q̄ partes lapsę in figura paruola
 psu corriguntur recentē nate & molles. i. in
 infantia/ sic enim habet alia. t. Ex q̄bus uerbis
 ostēdit q̄ in alia etate ab infantia nō recipiūt
 correptionē/ q̄d si ita est. s. q̄ paruus lapsus in
 figura non recipit correptionem nisi in infantia
 Tūc magnus lapsus in figura/ q̄ est morbus/ nō
 recipiet correptionē multo magis nisi in infan-
 tiis/ male itaq̄ posuit morbum in figura pos-
 se curari in tota adolescentia sicut paruus lapsus
 de quo magis uidetur non fī curabilis nisi in
 de curetur infantia. ¶ Preterea dī in cir-
 gia rasis cōp. de cura gibbositate / q̄ si gibbo-
 sitas accidit in pueritia / non est in ea curatio
 neq̄ ex ea est sanatio omnino. ¶ Ratiōe mō
 strā q̄ cura morbi l figura est ducere ad p̄tū
 distortionis/ hoc nec uidetur posse fieri/ nisi in
 in membro flexibili/ Mēbrum autē q̄d distortū
 est in figura/ ut fundamentum eius est os/
 sicut dicit co. Hoc autē non est curabile in tota
 adolescentia. Nam post infantiam est os fran-
 gibile/ quare non est curabile/ & sic nō est re-
 ducibile ad naturalem figuram/ & maxime cir-
 ca finem adolescentie/ ut in 20. anno/ & ultra.
 ¶ Ad hanc q̄stionem dico q̄ duplex est cura
 morbi in figura. s. facilis & cito fēda/ & h̄ fēda
 lum in infantia/ & presertim circa natiuitatē.
 Alia uero difficilis/ & paulatim & tarde fien-
 da/ & nec potest fieri in tota adolescentia/ &
 ex hoc patet respon. ad primum argumentum
 ¶ Ad 2. autē quod fiebat ex tex. rasis in cir-
 gia dico q̄ Gale. in hoc loco q̄ dicit morbum
 in figura posse curari donec membra crescunt
 non intelligit de omni morbo figure/ q̄ sit cu-
 rabilis/ sicut nec omnis ignātia est curabilis ēē
 nec omnis fe. s. illa species morbi in figura/ q̄

CCXXI

Sit ne eorū
 poris/ si in-
 crescat/ pra-
 ua figura/ &
 corrigibilis

est curabilis facta a generatione/ curatur in e/
tate a adolescentie. ¶ Ad 3. aut dico q os qd
distorquetur in morbo figure si debet morbus
curari/ de necessitate est curabile/ aliter enim
non posset ad figuram naturalem reduci. Si ue
ro dicis os quidem cum sit frangibile/ non est
curabile/ dico q est uerum qdum ad subiti cu/
rationem. ¶ Possibile est figuram plurimarū
partiū corrigere. ¶ Sed querit propter qd di
xit plurimarum partiū. ¶ Ad quod dicen/
dum est/ q hoc dixit ppter quosdam morbos
speciales in figura qui sunt omnino incurabi/
les sunt morbi quorūda membrorū interio/
rum/ ut mala figura cistis fellis & matricis &
renū/ & hiis similia/ & ppter quosdā morbos
in figura existentes exteriori/ sicut est oīs gib/
bus a natiuitate factus/ a percussione aut a casu
qui fit in parte anteriori/ aut in latere. Ille ue
ro qui fit in parte posteriori curabilis est quis
cum difficultate/ Hec sunt uerba Rasis in cirur
gia de cura gibbi. ¶ Sed hic dub. nunquid fi/
gura alicuius membri interioris possit corrigi
¶ Ad quod dicendum q credo alios morbos
in figura interiores esse curabiles licet cum dif
ficultate quales sunt morbi illoꝝ membrorum
que per compressionem exteriorē recipiūt
mutationem sicut patet in stomacho nimis ro
tundo qui per arteriam strictam recipit cor
reptionem/ & sicut patet in mala figura cere
bri qui per cōpressionem cranei recipit corre
ptionem. ¶ Eorū q excretaunt nequaquā. cū
membra persequerunt augmentum/ q est in p̄
cipio inuentus. ¶ Sed p hoc dictum querit
Videtur enim q in iuuetute possit corrigi ma
la figura que est ex tēpore/ & que est ex genera
tione in ea qdem que est ex tpe sicut cōtingit
in mala figura facta ppter fracturam ossis/ & i
mala figura que fit ppter malos humores in lepro
sis. Mala figura uero ex generatione uidet̄ pos
se corrigi tali ratione. Ponamus enim focile
brachii esse curuam ad partem domesticam ex
generatione ibi quidem est mala figura/ & po
natur q super loco conuexo apponatur medi
cina/ que carnem augmentet/ tunc conuexū qd
erat in brachio q fiebat ab offe per carnē re
plentem/ reducitur ad equale/ & hoc uī gene
raliter posse fieri in omni membro composi
to ex membro spermatico/ & sanguineo Nam
mutatio facta in membro sanguineo pōt corri
gere figuram totius brachii pcedente a mem
bro spermatico. ¶ Ad hanc q̄stionem dico q
mala figura que est ex tpe pōt omni etate cor
rigi sū aliquas sui species. Alia uero que est
ex generatione non pōt corrigi nisi in adole
scentia & maxime circa principiū natiuitatis

Cur illud
adiectum
Maltagepat
tium.

An praua
ptisinterio
ris figura
corrigi pos
sit.

Sit ne pra
ua corporis
si icreuerit
figura ieme
dabilis.

¶ Ad argumentū quod fiebat de correptione
brachii torri procedente acuraturata ossis pro
pter multitudinem carnis i parte/ cōtra dico
q talis mutatio figure nō est uera cura/ quia in
ducit morbum in q̄titate carnis superflua/ Et
quia non fit correptio in fundamento figure. s.
in offe. Vnde operatio lesa per talem figuram
non multiplicatur per augmentum illius car
nis. ¶ De dictis eo. dubit. Ponit. n. figuram
membri ossis. ut plurimum sequi figuram ossis.
Sed non uidetur / nam omne membrum ossis.
est compositum ex membris spermaticis & san
guineis peccatum aut cuiuslibet partis inducit
p̄tium in toto cōposito/ sed membrum sangui
neum mutabilis est ex tpe q membrum sper
maticum/ ex generatione uero est et mutabi.
Et forte adhuc magis / quare peccatum in fi
gura membri ossis. frequentius cōtingit ppter
peccatum factum in membro sanguineo/ q in
spermatico. ¶ Preterea membra spermatica
sunt multa non solum ossa ex quibus pōt con
tingere peccatum in figura/ sicut patet in liga
mento/ qd ligat inter duo ossa/ que ppter ip
sum desecantur/ & fit morbus in figura/ ut pa
tet in sciaticis quibusdam. ¶ Ad euidentiā p
sentis q̄stionis oportet notare differentiam in
ter peccatum figure qd fit in mēbro composi
to ppter peccatum quod fit in membro sangui
neo & ppter p̄tium quod fit in membro sper
matico/ preferentim in offe. Est autem duplex
differentia/ Vna quidem qm ad peccatum figu
re in offe/ sequitur peccatum in membro com
posito quo ad utraq̄ prem. Nam si os est ma
le figuratum/ tunc os & caro sunt male figura
ta. Ad peccatum uero figure factum in carne
nec sequitur peccatum figure in offe. Alia ue
ro dīa est/ quia peccatum ossis est pforme pec
cato carnis & totius membri cōpositi / puta si
os peccat in figura & caro & totum membrū
compositum peccat in figura. Sed p̄tium car
nis non est conforme necessitati peccato ossis.
Nam caro peccans in q̄to/ facit peccatum in fi
gura totius membri cōpositi. Cum ergo di
xit eo. q figura membri ossis. sequitur figuram
ossis/ ut plurimum/ ipse intellexit h de peccat
to figure facta a ḡtatione/ & maxime de pec
cato qd est in membro ossis sū totū. ¶ Pre
terea cōponit/ q puer q̄to magis appropinquit
natiuitati/ tanto magis crescit / qd nō uidetur
Nam pueri tpe pubertatis magis crescūt/ q̄te
scant in etate/ que immediate p̄cessit illam/ sicut
magis crescit puer in q̄ntodecimo anno/ q in
decimo. Et h uidemus ad sensum. ¶ Ad qd
dicendum est q accipiendo generaliter tps cre
mentis/ puer magis crescit q̄to magis appropin
quat natiuitati

An ossi q
guis dicit
malaria mē
bra sequit̄

An lardis
puer eo m
gis/ quo li
est natiui
p̄tū.

ne i di
rum di
stionis /
aia figu
abducen
rad disto
int/causa
a se heat
re figure
tum eme
te

quat natiuitati. Sed in aliquo modico tempe
puta circa tempus in quo pueri incipiunt uti
venere magis crescunt q̄ in aliquo alio modi
co tpe precedēti puta q̄a magis in. 9. r. 4. & r. 3
anno q̄. r. r. uel. r. o. ¶ Ad p̄rium inducere di
stortiones ¶ Sed p̄. Ducere nāq̄ ad p̄rium di
stortiones est facere p̄riam egritudinem / puta
si membrum alicuius est tortum in parte dex
trā si torquamus ipsum i sinistra est ductum ad
rium distortionis / & est egrū sicut prius. ¶ Ad
quod dicendum est q̄ duplex p̄tingit ducere ad
p̄rium distortionis / Vno quidem modo ad me
dium qd̄ est eq̄litas / & h̄ modo intellexit Ga.
Alio uero modo ad p̄riam inequalitatem / & hoc
modo efficit idem q̄ facit p̄riam egritudinem
& hoc modo non intellexit Gal. ¶ Sed de h̄
emerge dub. Nam causa p̄pter quā fit reductio
ad medium / debet esse p̄ria inequali gradu / ipsi
distortioni que est egritudo / sicut fit i cura ma
le cōplexionis cal. in. 4. gradu / que reducit ad
tēpamentum p̄ frigidum i. 4. gradu / oportebit
igitur / q̄ distorsio / que reducit distortionē exi
stentem in. 4. gradu ad medium sit distortio
ultra medium in. 4. gradu / & oportebit ē q̄
causa curatiua sit aliqua res habens p̄riam figu
ram figure que erat morbus / nullum aut̄ horū
uidetur. ¶ Ad hanc q̄stionem dicendum q̄ p̄
ria & gradus p̄riorū curatiuorū aliter assumūt
in mala complexione curanda / & aliter in ma
la figura. Nam in curando malam complexio
nem assumendū est p̄rium in gradu oppo. ipsi
morbo complexionali effectiue & intensiue /
q̄n̄ possibile est utriq̄ habere. Verbi gr̄a in di
storsia calida in. 3. gradu accipimus p̄rium in
equali gradu effectiue. Equia potest corrigere
lapsum. 3. gradus. Intēsiue uero dicitur p̄rium
inequali gradu / q̄n̄ ipsum p̄riū p̄ quod sit cura
tio / habet qualitātē frigidam in. 3. gradu. & h̄
ideo contingit / quia distēpantia membri &
distēpantia p̄rii p̄ quod curatur sunt eiūsdē
rationis & inter se accidentia / puta frigiditas
que est in aqua est eiūsdē rationis cum cali
ditate que est in se. & inter se agunt. In curan
do uero malam figuram sufficit eligere p̄rium
ineq̄li gradu uirtutiter & effectiue. Nec opor
tet ipsum p̄rium habere p̄riam qualitatem ip
si male figure. Et hoc ideo / quia causa curatiua
non participat p̄riam qualitatem ipsi figure di
storsio / que est morbus / Nec agit figura p̄ria / q̄
est causa in figurā p̄riā membri. ¶ Aut dicen
dum est aliter / q̄ p̄rium p̄ quod sit curatio ma
le figure uirtutiter & effectiue est tm̄ lapsus
ab equali causa per quā conseruatur figura nā
lis in q̄tum est lapsa figura / que est morbus a si
gura naturali / q̄n̄ si causa que curat figuram la

psam ad. 4. gradum appropinquet figure natu
rali permuat ipsam ad p̄riam figuram / puta
si cras sit distortum ad partem exteriorem in
tribus gradibus / & reducat per aliquam du
ctionem uirtutalem cū manibus cū ligatura sa
diam / ad figuram naturalem / si talis ductio ap
proximet figure naturali cruris in dext̄ p̄riam
figuram. ¶ Torturam ad partem interiorem / &
hoc dico si subiectum membro eq̄lter sit aptū
utriq̄ ductionem suscipe. Alia huius lēctionis
sunt manifesta.

Est autēz & emphrasis
Lex hoc genere egritudinum.
¶ Nec qd̄ aut glutinositas & pingui
bus humoribus sit vnam quidem &
eandem intentionē habens contra
riam passionē emphrasis. Cause ve
ro salubres r̄ptica & incisua p̄bar
maca. ¶ Que uero ex stercore du
ro quod adbestit intestini p̄lorem
quidem habebit in duritie correctio
nem ex humidis & pinguisbus ciste
ribus / deinde uero euacuationem
ex acribus. ¶ Que uero ex lapide
circa uesicam est / presentit quidē trā
spōitione indiget. Curatiōis uero
perfecte gratis p̄ incisioem cura est.

Postq̄ auth. in precedē
ti caplo determinauit de cura morbi in
figura. Determinat in presenti caplo de cura
morbi facti in uia & receptaculo / siue in po
ro & p̄cauitare qd̄ idem est / & durat hoc cap
usq̄. Quēcūq̄ uero aspera facta sunt. Diuidit
aut̄ hoc caplum in duas partes In quē prima
ponit Ga. curam istorū duorū morborū factam
ab indicatione rei p̄ter naturam que est mox /
bus aut causa morbi / & ab indicatione rei na
turalis que est membrum. In. 2. uero ponit cō
parationem inter illas duas indicationes. Du
rat prima usq̄. Intentio uero sanandorū. Pri
ma uero diuiditur in duas / In quā prima / q̄
durat usq̄. Vno uero caplo deter. de hac cura
diffuse ibi autē recapitulat. Prima uero diuidi
tur in duas. In quā prima agit principalit̄ de
cura morbi facti in uia que dicitur oppilatio.
In. 2. uero agit principalit̄ de cura morbi fa
cti in receptaculo. Durat prima usq̄. Eius ue
ro que p̄ter naturam. posset aut̄ hec pars ali
ter diuidi. Sicut dicitur / q̄ istud caplum simul cō
fundat curam utriusq̄ morbi exp̄ssim nominē

Tel. 134

Tel. 135

Tel. 136

Tel. 137

Lectio 17

Introductio

Partitio

do morbum qui est in uia & eius curam simul cum ea intelligendo curam morbi / qui est in receptaculo & tunc diuiditur sic q Gal. primo detet. de cura morbi facti i uia & receptaculo per suas intentiones curatiuas. Secundo uero quia talium morborum cura fiebat per euacuatio nem determinat Gale. de differentiis euacuationis. Et durat prima usq. Eius uero. Pars uero prima diui. in. 2. In quaq. prima supponit Cal hanc speciem morbi. scilicet oppilationem suo generi. qd est morbus in plasmate. In. 2. profequitur eius curam. Durat prima usq. Hec qd. Secunda uero diuidit in. 3. In quaq. prima ponit curam oppilationis facte ex hu. multis & uiscosis. In. 2. ponit curam oppilationis facte ex lapide circa uessicam. Durat pma usq. Que uero exteriore. Secunda usq. Que uero ex lapide.

Sensus.
De. 134 ¶ Sunt ergo partes. 4. presentis lectionis. ¶ De quaq. prima dicit q oppilatio est species egitudinis egitudinum facta in forma.

De. 135 & hoc de prima. ¶ De. 2. uero dicit q oppilatio facta ab hu. uiscosis & grossis habet intentionem curatiuam & causam curatiuam. intentio qdem curatiua est actio uel dispositio pna oppilationis & hec est apertio. Cause uero curatiue / quibus perficitur talis intentio / sunt uel dicine absterne & incidere & h. de. 2. ¶ De 3. uero dicit q oppilatio que fit in isthinis ex duro stecore habet duas intentiones curatiuas & duas causas curatiuas. Prima uero intentionum est mollificatio. Secunda aut est euacuatio. Causa uero curatiua qua perficitur Prima intentio est elysere ex humidis & pinguib. Causa uero curatiua qua perficitur Secunda intentio est dysiere & euacuatio ex acribus

De. 136 & hoc est de. 3. ¶ De. 4. uero dicit q oppilatio facta ex lapide eirea uessicam duplicem habet intentionem & duplicem causam curatiuam. Intentio uero curatiua duplex est transpositio lapidis a collo uessice & hec dicitur cura rpa lis / sed no perfecte. Alia uero intentio lapidis est educio a uessica & hec est pfecta cura. Causa uero curatiua qua perficitur transpositio est res p qua lapis a collo uessice remouet / sic est eductio corporis mēbris inferioribus eleuatis / & sicut siringa intromissa per uirgam impellens lapidem / Causa uero qua perficitur lapidis educio / est incisio facta in collo uessice cū aliis apertoriis / que incisioni suffragantur.

De. 137 ¶ Circa istud epistolam querunt / qdam genera lia primos Secundo specialia causa istam. Generalia sunt duo quoe. primum est an sit morbus Secundum est an sit siens uel factus. ¶ De primo sic uidetur q non sit morbus / est enim oppilatio qdem actus oppilandi. Nullus morbus

est actus / sed qualitas sic dicitur. 3. de acci. & morbo cap. p. g. non est morbus. ¶ Ad pñum aut est ratio plana ledit. n. operationem sine medio & omne tale est morbus. ¶ Circa hmoi quene quas operationes ledit oppilatio. ¶ Ad qd dicitur est q oppilatio morbus est. ¶ Ad ratio nem aut in pñum dico q h nomen oppilatio pōt duplici accipi. Vno quidem modo in qñum significat actum cūe oppilantis & hoc mō nō est morbus / sed potius causa. Alio uero modo pōt accipi in qñum significat dispositionē mēbrī oppilantis & sic est morbus. ¶ Ad. 2. dicitur q oppilatio uir immediate ledit operationes uirarum que sunt delationes rerum. uisum & inuulium per corpus / uisum qdem fientes p uirtutem adactiua / in uisum p uirtutem expulsiuam / Et hoc habetur a Gal. de iuanetis lib. 5. ca. p. Particulariter uero & mediate in numeras ledit operationes sū diuersitate causarum oppilantium & membroz oppilatorū quas obmitto ppter longitudinem. ¶ De 2. sic agit. Vide enim q oppilatio nō sit morbus factus / Cessat enim cessante sua cū qd non contigit in morbo factio / ut dicitur in co. illius affor. Quocunq. ex plenitudine. ¶ Ad pñum autem uidetur. Ponamus enim aliquā oppilationem esse perfectam / puta catarractam pñam / Tunc ipsa uidetur esse morbus factus & non siens / eo q in ea nihil restat agendū / quare non hēt causam efficientem. ¶ Ad hoc dicendum q factū & siens dicuntur duplici. Vno quidem modo ratione sue qñitatis sic dicimus domum esse factam qñ qñitatem hēt perfectam similiter dicimus oppilationem esse factam qñ ipsa est perfecta. Alio uero modo ut aliqd factum ratione cause cessantis operati. Et similiter dicitur ratione qñitatis / qñ res est perfecta. Ratiōe uero cause / qñ habet causam fientem / Dico ergo q oppilatio completa dicitur facta ratione sue qñitatis & dicitur siens in qñum hēt causam / que continue facit eam. ¶ Sed p hoc oppo. Nam qñ oppilatio est perfecta / non uē habere causam facientem / quia post rei perfectionem non remanet causa efficiens & si uis dicere remanet causa conseruans. hoc nihil est dictum / qñ causa conseruans non facit egritudinem fientem. ¶ Cui dicendum est q in causis que sunt pfecte & immediate cause simul sunt effici. & conseruant. Aut dic aliter q licet oppilatio perfecta non hēt causam effici. ratione perfectionis / habet tñ cū effici. ratione durationis. Et quicqd dictum est intellige de oppilatione coartatoria quia de hac loquitur hic Gale. de astenuatoria uero & carnosa aliter dicendum est. ¶ Circa lect. sic pcedo. Est aut emphrasus.

Sit ne morbus factus

Obiectio

Dubio

Questia.

Sir ne morbus ipsa in factio. ¶ De primo sic uidetur q non sit morbus / est enim oppilatio qdem actus oppilandi. Nullus morbus

¶ Sed p cum

Sed contra cum triplex sit oppilatio. scilicet ateria/coartatoria & carnosa/ut dicit Ios. de qua oppilatione intelligat ather. **A**d qd dicit qd intelligit de coartatoria/hoc autem patet inspicienti oppilationes/quarum curam ponit **P**roterea uidetur deficiens/eo qd nō detet de cura morbi qui est contrarius Oppilatio nō que est elongatio uie. **A**d quod dicendum est/qd subaudit per uirtutem cōtrarietatis/per unum enim contrarium/alterum intelligimus ut dicit in eo. pro. de sudore / & in co. 3. re giminis cap. de uino. **E**x si genere egritudinum. **S**ed p. Videtur enim qd oppilatio & morbus sibi cōtrarius qui est uiaum dilatatio sint morbi in numero uel in quāitate/in numero quidem sicut si sūt plures pori/qd debet uel pauciores ut si natus habeat tria foramina uel tantum unum/in quāitate uero si sūt foramina uel uia, minores uel maiores/qd debet multiplicatus autem numerus uel diminutus morbum facit in numero/augmentata quantitas uel diminuta morbum facit in quāitate. **A**d quod dicendum est / qd isti morbi non sunt in numero/nec in quantitate. **A**d argumentū uero dico qd multiplicatur numerus dupliciter scilicet numerus dispositionum/& numerus mēbro/rum. Numerus quidem membrorum multiplicatur/sicut si duo essent nasi. Numerus uero dispositionū sicut si tria essent foramina in naso uia enim siue foramen non est membrum/sed dispositio/& sicut dico in multitudine qd ipsa est duplex. scilicet membrorum & dispositionum/similiter intelligo de diminutione esse duplicem multitudinem autem & diminutionem membrorum facit motum in numero/sed multitudine dispositionum non facit morbum in numero/nam si homo hēat duas se. nos non dicimus morbum esse in numero/& per hoc patet. **R**esponso ad id quod opponitur de morbo in quantitate. **H**ec quidem a glutinosis facta & pinguis & uiscosis & grossis. **S**ed hic uidetur deficiens/quoniam oppilatio ab hu. fit triplici ter. scilicet grossis/uisosis/& multis/ut hētur. p. can. fen. 2. de causis oppilationis. Et. 1. r. r. terapēce per totum. **A**d quod dicendum est/qd cura oppilationis que fit a multitudine hu. licet nō sit expresse posita/uirtutaliter tamen intelligit per simile. Nam si oppilatio facta ab hu. grossis & uiscosis curatur per contrariam causam scilicet abstergentem & subtiliantem/similiter oppilatio que fit a multis hu. curatur a causā contrariam. scilicet euacuantem. Aut dicit aliter qd Gale. ideo non posuit oppilationem/que fit a multitudine/quia ipsa non indigebat nisi sola eu-

acuatione/oppilatio uero cuius curam intendit indiget digestionē & euacuatione. Hoc autem magis patebit in fine istius capituli. **V**nam & eandē intentionem est habens contrariam passioni. **E**mphtasis su. apertionem/sic enim habet alia. t. **S**ed dubitatur de apertione. **A**n apertio dicat dispositionem membri aperti. **A**d quod dicendum est. qd tam apertio que est actus/qd apertio que est dispositio apertionis possunt dici intentiones/sed dispositio mēbri aperti/magis est intentio medici curantis/qd actus aperiendi/ eo qd ultimas finis/que medicos intendit est sanitas. Intentio uero respicit finem. Sed actus aperiendi non est ultimus finis/que querit medicus/qa talem actum querit propter membrum apertum esse/tamen quia dispositio membri aperti non dicitur proprie agere/& operari/apertio uero que est actus operatur & agit / nos autem hic loquimur de intentione actiua / propter hoc dico qd intelligit apertionem actum aperiendi/ licet non sit in illo actu finalis intentio / sicut est in dispositione que sequitur illum actum. **E**mphtasis uero causae salubres & stipica & incipientia pharmaca. **S**ed contra uidetur enim male posuisse causas curatiuas pharmacū ripticum & incisuum/quia uidentur superficialia cum sint duo/& possit perfici apertio p. unum pharmacum. scilicet aperitiuū. Et quia nō uidentur sufficientia ad faciendum apertionem/qd p. batur ex diffinitionibus eorum/est enim pharmacum abstergium/cuius proprietas est ut moueat humiditates uiscosas/& congelatas ab orificiis poroꝝ in superficiem membri/ita ut elonget eas ab eo sicut aqua mellis. **F**armacum uero incisuum est cuius proprietas est ut penetret subtilitate sua i id qd est inter duas superficies. scilicet humorem uiscosum/& superficiem/in qua est inuisus/rus / ut remoueat ipsum ab ea ut est oximell. **I**ste diffinitiones ponuntur ab Auic. 2. can. tra statu. p. cap. 4. quas si bene inspicies / patebit tibi/qd medicina abstergiua/& medicina incisua separant humiditatem uiscosam a superficiali membri/& orificiis poroꝝ/sed materia contenta in ipso meatu & concumitate/non uidentur excludere. **M**edicina uero aperitiua ipsa sola uidetur perficere apertionem membri oppilati/qd patet ex diffinitione posita ab Auic. in preal. cap. Inquit enim aperitiua autem medicina est/cuius proprietas est / ut moueat materiam existentem intra concumitatem meatuum ad exteriora/ut remanere faciat concumitatem meatuum ad exteriora apertam sicut aut petroselinum / ex hac igitur diffinitione

Dicat nē
mēbri per
pessionē ap
pertio.

Current nē
oēm extrac
sis uell glia
ctinosus hu
moribus in
fartione de
tergēs & in
cidēs medi
camēta utru
ue utrius
adhibēdū.

patet q̄ sola medicina aperitiua est sufficiens ad perficiendum intictionem/que dicitur aperitio. Et hanc eandem sententiam innuit Gale. de istis medicinis quinto de simplici medicina distinctione. 3. & distinctione. 4. in pluribus locis. ¶ Preterea Gal. uult ibi illud/ q̄ medicina absterfiua possit aperire/ sed nō cōuertitur sicut Auerrois in. 4. colligit dicit q̄ medicine absterfiue non habent potentiam penetrandi/ in poros/ Medicina uero aperitiua habet potentiam in poros penetrandi/ quod nō potest poros penetrare/ non pōt eos aperire. ¶ Preterea querit an ista duo pharmaca. s. Riptica & incisiua/ debeant cōiter referri ad utrūq̄ oppi. sed eam que fit ex hu. glutinosus/ & ad eam que fit ex pinguibus/ uel debeat referri separatim ita q̄ ripticum referatur ad hu. viscosos & in cistiuam ad hu. pingues. Et ut/ q̄ debeant cōiter referri/ ad utrūq̄ oppilationem. Nam materia viscosa/ debet separari a membro/ cui adheret/ & debet separari in partes paruas/ ut facile expellat/ sicut materia grossa indiget subtiliatione quā facit medicina incisiua/ & petit q̄ utrūq̄ oppi. Item absterfiua/ ut utrūq̄ oppi. competere/ qm̄ abstergere est remouere materiam a membro/ nō n. sit absterfio alicuius membri de aliqua materia/ nisi illa materia remoneat a membro/ cōpetit igit absterfio utrūq̄ oppilationi. ¶ Ad primum aut ut. Nam Gal. 1. 1. de in. fa. cap. 4. §. Nunc aut conuenit. Docet curare viscositatem hu. p. pharmacum ripticum/ & grossitatem p. pharmacum incisiuum. Itē Aui. p. can. sen. 4. cap. de cura oppi. ponit curam viscosorum hu. p. medicinas incisiuas/ & curam oppi. cū hu. grossis cum medicinis resolutiuis/ & sic separata sunt ista duo medicina/ duas cās oppilationis e contrariis/ q̄ faciat Gal. ¶ Ad eundem tiam oīum predictarū qōnum patebit. R. sibi p. expositionē sice. Cuius duplex est modus quoque primus est talis q̄ cum intentio curatiua oppilationis sit aperitio siue expopillatio/ ad perficiendam ipsam apertionem sufficiens curatiua est medicina aperitiua/ sed q̄a medicina aperitiua claudit in se duas operationes. s. digestionem/ & euacuationem/ uoluit Gale. ipsas expremere p. duas species causarū. s. incisiuam/ & ripticā intelligens p. medicinas incisiuas cēm medicinā/ habilitatem materiam que oppilat ad expulsionem/ siue dicatur proprio uocabulo medicina subtiliariua/ siue resolutiua/ siue incisiua/ uel quouis alio nomine. Et intelligens p. medicinam absterfiuam/ medicinam euacuariuam materie oppilatis. Et hec expositio colligit a Gal. 1. 1. therap. cap. 2. §. Secundum organicā. Ingt. n. q̄ emphasiā/ habet primum exemplarū

in expurgationem. Nec minus ostendit/ hoc ratio/ nam hec materia/ que oppilat indiget preparatione ut facile expellatur/ que est digestio/ & indiget consequenter expulsionē/ & p. hoc littera greca/ que dicit riptica/ & incidentia pharmaca est inordinata/ debebat enim scribi sic/ cause salubres sunt incidentia/ & riptica pharmaca/ & sic habet. arabica/ debet enim digestiua causa premiti euacuariue/ ita in canone/ sicut in opere. Et ex his uerbis colligit talis distinctio q̄ iste tres medicine. s. aperitiua incisiua & riptica possunt accipi dupliciter uno quidem modo secundū generales operationes suas/ & tunc medicina aperitiua est sicut totū/ & incisiua & absterfiua/ sunt sicut partes/ aperitiua namq̄ facit digestionem & purgationem materie oppilantis/ & incisiua preparat eam riptica expellit. Nec refert siue iste due operationes/ fiant aliquando per unam medicinam in substantia/ siue per diuersas/ quia semper in tēriones manent diuerse. Alio uero modo possunt accipi secundum particulares operationes que sunt quadraginta nouē. Et sic accipit Aui. ce. 2. can. tractatu p. cap. 4. & hoc modo iste tres medicine sunt diuerse secundum q̄ apparet ex earum diffinitionibus supra positis/ & huius modo expositionis uidetur consentire comen. quia occurrat. ¶ Secundus uero modus expositionis est/ ut nos subaudiāmus causam curatiuā esse medicinā aperitiuam sicut prius dixi/ sed quia oppilatio posita fuerat duplex/ scilicet ex hu. viscosis/ & ex hu. grossis/ oportuit expremere cuilibet oppilationi suam causam curatiuā uidelicet ei que fit ex hu. grossis cum incisiua/ & ei que fit ex hum. pinguibus medicina riptica/ & absterfiua. Et talis expositio probatur per Gale. 1. 1. therapētie cap. 8. §. Nunc autem. Sed mihi magis placet prior modus expositionis/ nam p. ipsum soluitur oēs questionēs supradictē. ¶ Que uero ex stercore duro. Cause indurantes stercus sunt multe/ que ponuntur. 3. can. de colica cap. primo. §. Et hec sex &c. ¶ Qd̄ adhefit intestino. Dixit adhefit/ quia stercus durū inuiscatur eum intestino mediante flegmate viscoso/ ut dicitur. 3. can. capitulo de cura colice facite/ ex uentositate aut materia flegmatica. ¶ In intestino scilicet colon/ & uniuersaliter alia intestina grossa pōt intelligi/ ut dicitur. 3. can. de colica capitulo primo. §. Et colica. Et hic notat ista oppilatio est quedam species colice. Est autem colica/ cuius ponit quinque famosas causas uel species/ priorem quidem duriciē correctionem &c. Hic notatur duplex indicatio curatiua/ quarum prima

ne ster
coris
durum
in intes
tino
non est
cris
terium
durum

gnatum prima est per modum digestionis
que est humectatio stercoris duri et mollificati
ois cristeribus. Et secunda est per modum expulsio
nis. Et est euacuatio cum cristeribus acutis. Et est
hic not. q. indicatio curatiua sumitur ex re
preter natura. & ex re naturali. ex re preter na
turali puta ex stercore duro ex quo sumitur indi
catio super cum digerente & euacuante. Ex re
uero naturali sumitur indicatio curatiua ab in
testino grosso/super modum medicandi/cum
cristeribus. Nam euacuatio intestinorum grossorum
fit melius per medicinas inferiores/q. per supe
riores/non tñ phibetur/quin fiat mollificatio
stercoris duri / & et eius euacuatio per ea q. assu
muntur superius/ut dicit. 3. can. de cura colice fa
cie ex fece. ¶ Deinde euacuatio ex acutibus.
¶ Sed p. nō est aliqd. solutiuū acutū attra
ctiuū/de cuius pprietate fit attrahere stercus/
q. nō ut possit fieri cristere attractiuū. ¶ Ad
qd. dicendum est/q. cristere acutum pōt intelli
gi duobus modis. Vno qdem modo q. i eo po
nant res acute/mordicantes sicut genera salis/
& genera sellium/illa nāq. pungēdo intestina
cogunt ipsa expellere feces. Alio uero. modo
dicitur acutum/qa in eo ponunt medicine at
tractiue/per formā specificam/qualia sunt turbit
scamon/polipo. Vnde dico q. utraq. cristeria
acuta cōpetunt in colica feculenta/sicut apparet
3. de cura colice seculente. Verūtn credo esse
distinguedum. Nam cristeria acuta/a qualita
te sola magna cōpetunt in eductione puri ster
coris iam mollificati/irritando intestina/ Sed
qn. cū ipso stercore esset adiutus humor sleg/
maticus uel colericus/uel malancolicus/tūc ua
lent cristeria acuta attractiua per formam speci
ficam. Vnde et in illis cristeriis/ad hanc egri
tudine ponunt colloquintid. scam. & polipo.
uident etiam alia cristeria attractiua ad eua
cuandā fecem/qa extrahunt hu. a mēbris supe
rioribus/q. ueniētes ad intestina simul expel
lunt cū fece. & pōt et fieri cōmixtio ex utroq.
acumine cristeriorum. spungitio & attractio.
¶ Preterea q. nūqd. stercus sit cū istius op
pilationis primitiua/uel coniuncta. Vt q. pri
mitiua/qa retentio eius qd. debet euacuari / est
res nō naturalis/ois aut res nō naturalis/est cā
primitiua. ¶ Preterea si non est cā coniuncta
tunc est primitiua/sed nō est coniuncta/nō est
n. corporalis/cā nāq. corporalis / est aut hu. aut
cōplexio/aut compositio/ut Auic. exponit p.
can. sen. 1. cap. p. ¶ Preterea. Ponamus cā nā
pulmonis oppilari ex pane cadēte in ea. Talis
cā oppilationis est cā primitiua/ut d. 3. can. cap.
de tussi. sed oppilatio scā ex stercore similis est
per oia illa oppilationi/quo ad suam cām / eo q.

nulla alia dicitio curatiua sumpta a cā habet
ex una q. ex alia/ergo stercus est cā oppilationis
primitiua. ¶ Ad oppositū aut uidet q. sit cā
coniuncta rōne/qa recedēdo stercore/ & recedēte
oppilatio/ & posito eo ponit oppilatio/ talia
aut cā de necessitate/est coniuncta/sicut patet
per Io. de causis/ & per halyabbat li. 6. theoricę
cap. 4. ¶ Preterea eiusdem rōnis uē esse sleg/
ma oppilans intestina & stercus/qa cadē indi
catio sumit ab utroq. sed slegma est cā coniuncta
talis oppilationis/ergo & stercus. ¶ Ad hanc
qōnem dico/q. stercus generaliter loquēdo/ fm
q. est superfluitas primę digestionis/est cā pri
mitiua. ¶ Ad argumentum uero primum
prium dico cum dicit recedente stercore/rece
dit oppilatio / & eo posito ponit/hoc uerū ē
non tñ semper sequit / q. sit cā coniuncta/qa de
rōne causę coniuncte non est q. solum ea posita
ponatur egritudo/uel remota remouetur/sed
q. sit corporalis/sicut patet ex diffinitione sum
pta ex dictis Ioan. & Auic. Nā Auic. dicit p.
can. sen. 1. doctrina. 2. cap. p. q. cā coniuncta ē cor
poralis. & Io. dicit q. cā coniuncta est qua po
sit ponitur egritudo/qua remota remouetur
egritudo. Vnde si ista duo pponamus fiet talis
diffinitio/cā coniuncta est corporalis/qua posita
ponitur egritudo/ & qua recedēte recedit egri
tudo/ista uero diffinitio non cōpetit stercori
eo q. non est res corporalis/quis ei competat
alia differētia que est q. ea posita ponitur egri
tudo/ & ea remota remouet egritudo. ¶ Ad
secundū dico/q. slegma existit in intestinis est
eiusdem rationis/quantum ad ingenium cura
tionis generalis/q. est ipm digerere subtiliādo
& incidendo / & postea extrahere cum attra
hentibus / sed non est eiusdem rationis quo
ad naturā causę. Est enim slegma causa natu
ralis cum sic hu. stercus uero in corporalis cū sit
superfluitas pfecta. ¶ Que uero ex lapide circa
uessicam. Dixit quidem Gal. circa uessicam ut
contraheret curam eius/ad curam lapidis ues
sicę / generantur enim lapides in aliis mem
bris puta renibus & iuncturis & intestinis /
& pulmone ut dicitur de interioribus libro
quarto & ultimo/sed frequentius in renibus
& uessica. Et in illis lapidibus non competet
cura / que est per remotionem a membris /
net per incisionem. ¶ In presenti quid
dem transpositione. Dicit transposito /
nem esse curam in presenti quia lapid inter
dum uenit ad collum uessicę & oppolat ipsum
& prohibet urinam/faciēdo fortem dolorem
cui patet subito in presenti subuenire trans
ponendo ipsum ad conuexam uessicę cum
linga impellente ipsum retro / uel accipien

T641371

ne inte
stino con
iuncta
infus
iuncta
stercu
m

do infirmum per pedes & leuando ipsum con
cutiendo. ¶ Curationis uero perfecte gra
tia preincisionem. Quasi dicat perfecta cu
ra est extrahere lapidem incidendo collum
uessice/transpositio uero lapidis non erat per
fecta cura. ¶ Sed dubitat circa istum. §. De
cencia hmoi morbi. p. Secundo dubitat de nu
mero intensionum curationis/que debent lapi
di uessice. Tertio uero dubitat de cura p inci
sione. Quarto dubitat an curatio que copetit
lapidi uessice/copetat lapidi tenui. ¶ De p sic.
¶ Vñ. morbus i numero auct. & cōne auct. G.
calculofiat, in illo ca. Organico. Inq. n. q. lapsus in nume
ro est qñ habundat in nobis substantia preter
naturam/sed lapsus est substantia preter natura/
ergo est morbus in numero. ¶ Preterea Ga
de accidenti & morbo li. p. cap. 8. Expresit. n.
ponit q lapsus in renibus & uessica/& in aetia/
lis est res preter naturā in numero. ¶ Preter
ea Alybas li. 6. ca. 3. ¶ Preterea auct. Au.
p. can. sen. 2. de morbis cōpositis. ¶ Preterea
Io. ponit lūbeicos esse morbum in numero/de q
bus nō est maior rō/q de lapide. ¶ Rōne ue
ro ostēdit sic/ōis numerus mutatus a numero
naturalis/ledēs operationē sensibilitet est mor
bus in numero/lapsus in renibus & uessica est hmoi
ergo &c. maior p se patet/minor uero declara
tue sic/qa in lapide tenus & uessice/sunt duo
ubi debet esse unū. ¶ Ad oppositū. Immedia
tū subiectū morbi est mēbrum aut spūs sicut di
cit Auic. p. can. sen. 1. ca. 2. lapsus nō est mēbrum
neq. spūs/ergo lapsus nō pōt ē subiectū morbi.
¶ Preterea illud qd facit morbū in numero
multiplicat nume. mēbrorū/sed lapis nō mul
tiplicat nume. mēbrorū/ergo lapsus nō est mor
bus i numero. ¶ Preterea lapsus in uessica ledit
operationē uie/que est differētia plasmatis/qa
oppilat/ergo sola oppilatio est ibi morbus/cū
oppilatio sit morbus plasmatis/& sic lapsus non
erit morbus i numero. Et ad hoc facit qd dicit
Ga. in preal. ca. dicit. n. q. caeo in concuitate
nascēs nō est nisi oppilatio/igī multo magis
lapsus existens in pcauitate nō erit nisi oppilatio
cū caro sit de nā mēbrorū lapsus uero non. ¶ Ad
hanc qōnem dictū est/q lapsus in uessica & 6.
digitus meo iudicio nūq. pōt esse morbi/quia
sunt ibi corporee/ōis aut morbus est qualitas
uel dispositio / sed semper sunt in rōne cause.
Dispositiones uero ex eis resultantes in mēbris
sunt morbi/qa p eas immediate ledit opatio mē
brorū. Verbi grā. 6. qdem digitus mēbrum qdē
est nō aut morbus/led dispositio pueniens ex
eo digitis sui manus morbus est multiplici ge
nere morborū cadens/nā inquantū est additus
nūerus digitorū/talis dispositio ē morbus nu

meri/inquantū uero ex illo digito addito/signa
ra manus est mutata/est morbus plasmatis. In
quantū uero ex illo digito addito/mutata finis
digiti/cui uiciant talis dispositio est morbus
in positione/que est pñetas. Nō. n. debet ha
bere. §. digitus societate. 6. Nō. tñ q numerus
innaturalis digitorū est principalior morbus.
Forma uero & situs secundarii morbi/sequen
tes ad morbū numeri. Et quādamodū dico in
digito. 6. sic dico in lapide uessice / non enim
pōt esse morbus/cū non sit qualitas. Sed dispo
sitiuē ex eo in uessica est morbus/est laper
triplici genere morbi cadens/nam inquantum
lapsus est corpus additum ipsi uessice/multiplica
tue numerus coeporū/& iste numerus multipli
catus in corpore resultat/ex duplici corpore. i.
lapide & uessica/& reliquū non est mēbrū nisi
lapsus/& sic augmentatus est numerus coeporū/sed
nō est augmentatus numerus mēbrorū. Sed tale
augmentū numeri coeporū/eiusdē rōnis est cū
numero addito mēbrorū/nā si natura aliqd seu
suum carnis adheerēs ipsi collo uessice general
ter/ex tali qdem numero in naturalis/sit ledē
res operatio uessice/sicut ex lapide/& ex lapi
de/sicut ex illa. Et si modo intelligit auct. nō
stei qñ dicit lapidem in uessica esse morbū in
numero/ex tali. n. modo loquendū/lapsus in uessi
ca est morbus in numero/inuelligit multipli
catū nume. coeporū/coniugentem ex lapide
& uessica/inquantū. n. lapsus claudit meatū uessi
ce/aut replet eius concuitatem/puenit ex eo
dispositio qd est morbus in forma/inquantum
uero partes uessice non habent intee se socie
tem/quā habere debent pp lapidem phibent
est morbus in positione. Pōt ēt dicit qd effiet
morbū in positione/quia collum uessice socie
tatā habet lapidē/quā habere non debet. Quā
admodū qd dixi/qin. 6. digito principalis mor
bus/erat morbus in numero/ueliqui duo erant
consequentes/sic dico de lapide in uessica. Hec
uidetur mihi ueritas questionis / que licet ali
quantulum difficultet/ tamen potest er
ucebis Gal. p. timo de accidenti & morbo. ca.
8. §. Vñ. quicq. Nam postq. G. ubi dixit q res
preter naturam in numero addito potet ē
duobus modis. Vno quidem modo/quando ad
diē res naturalis ut. 6. digitus. Alio modo qua
additur res preter naturam/ut lapsus. dicitur/&
dixit q unumquodq. istorum potest esse mor
bus/& causa/si ledat operationem cum ue
dio est causa morbi/si sine medio est morbus.
Hac uero distinctiōe pethabita pater solutio
ad obiecta. ¶ De secundo sic agitur. Ipse
namq. ponit solum duas intentiones curati
uas. i. transpositionem/& incisionem/uidetur
q competat

Sit me
bor a cal
culo ppa
operatiō
neq. tñ
rare non
sum.

q̄ cōpetat tertia intentio/q̄ est conuersio lapidis in arenam/q̄ fit cū uitro combusto/& cum sanguine yrei/& cū cinere scorpiōis/& huius similibus. ¶ Preterea uſ cōpetere interiō curatua/q̄ fit p uomitū/oē. n. auth. ponunt curā p uomitū. ¶ Preterea uſ cōpetere interiō/q̄ est p incisionē/& euacuationē grossorū humorū/& uiscosorū/q̄ sunt materia lapidis/& intentio q̄ debet cause efficiēti. Caliditati/renū/uel uessice cōdensanti in lapide/q̄ fit pp infrigidantia. ¶ Ad argumentum primum. Rūdeo q̄ Galponit h/curā lapidis pfecte p̄matu/q̄ nō recipit curā p conuersionē in arenā. Vel dic q̄ per incisionē possumus intelligere nō solū incisionē mēbri q̄ fit in collo uessice/sed et incisionē lapidis/q̄ fit p medicinas frangentes lapidem. ¶ Ad 2^m. dico q̄ curatio q̄ fit p uomitū magis p̄prie dī preuiliō q̄ curatio/& cōpetit maxime in lapide renū. In lapide aut uessice nō facit operationē de qua fit curatio. Et pp h̄ patet. Rūdio ad 3^m. Nam incisio & euacuatio materie lapidis est preuiliō/ne fiat lāp. uel ne augeat. ¶ Preterea uſ ponere unā intensionē superflua/illā que est p incisionē. Nā sicut dicit eo. hyp. p̄hibuit curam lapidis p incisionem. ¶ Cui Rūder eo. tripliciter dicit. n. hyp. p̄hibuit talē curā/qa suo tpe nō erat inuenta cura p incisionem. Aut ut ostendat q̄ cum magna inuestigatione & sollicitudine deberet talis cura fieri. Aut qa hyp. h̄bat medicinas expertas/que frāgebant lapidē cōfirmatū. ¶ De 3. uero dubitabili iam patet p 2^m. ¶ De 4. sic pcedo. Vñ. n. q̄ eadē fit curatio lapidis renū & uessice. Nam eadē est cā generationis utriusq̄ lapidis. s. hu. grossus & uiscosus/& caliditas fortis cōdensans illum hu. in lapide ergo eadē erit cā destructionis. ¶ Ad p̄rium aut uſ. Nā curatio lapidis renū non est p incisionē neq̄ p transpositionē ad partē interiōre/sicut est curatio lapidis uessice. ¶ Preterea Aul. in 3. can. ponit alias medicinas frangitias lapidis renū & alias lapidis uessice. ¶ Ad q̄ Rūdendū est q̄ q̄tam ad essentiā lapidis utriusq̄ debet eadē cura generalis. transpositio & extractio. Sed alia transpositio est illa que debet lapidi uessice/& p alias medicinas. Nam lapidē renū nos curamus transponere ad uessicā/que est transpositio ad aſtiora/& h̄ cū mediēinis attrahētibus ab inferioribus puta cum uenrosus/& impellētibus a superioribus puta cū stragentibus lapidē/& puocantibus urinam. Lapidē aut uessice transponimus ad p̄rium. Ad posteriora/cū corporis cōuisione/elevatis erutibus/uel cū stringa extractio aut lapidis renū / postq̄ peruenit ad uessicam est cōis extractio lapidis uessice

q̄ est ita magnus/q̄ nō pōt se exire. Extractio uero lapidis in mediata de renibus p incisionem non debet fieri propter nobilitatem & situm renum qui non possunt incidi sine periculo mortis.

Ejus uero que p̄ter nām

T. c. 138

In parte continetur humiditatis est curatio in perfecta euacuatione: quemadmodum in putredinibus. Immoderata uero repletio indiget immoderata euacuatione: quemadmodum est in sanguine circa uenas. Quibus uero circa ventrem uenas & intestinum & tracheam arteriā & pulmonē putredo aut sanguis cōtinetur/perfecta euacuatione indiget. Amphiotis uero clbi & potus recentis adhuc fin euacuationem correptio est.

T. c. 139

T. c. 140

T. c. 141

Pars ista ad preceden

Lectio. 19

tem dupl̄ continet. Vno q̄dem modo sic. q̄ in parte precedenti determinat principaliter de cura morbi in uia. Hic uero determinat principaliter de cura morbi in receptaculo & ideo dico principaliter/quia aliqui ponit curam morbi in uia. Secundo uero modo continetur sic. q̄ in parte precedenti Galea determinat cōmuniter de cura morbi in uia/& receptaculo per suas indicationes. In hac uero parte quia contingebat curam illorum morborum fieri per euacuationem/docet uariare illā curam secundum differentias euacuationum. Et quocūq̄ modo cōtinetur/terminatur hec pars ibi. Vno uero capitulo. Et quia differentie euacuationum penes quas ac. hic uariat curam istius morbi sunt due/ quarum prima sumitur a quantitate euacuationis/alia uero sumitur a parte regionis p qua fit euacuatio/& a parte causae euacuatarum. Diuid. h̄ pars i. 2. in quarum prima ponit curam huius morbi penes differentiam que sumitur a quantitate euacuationis. In secunda uero ponit curam huiusmodi morbi penes differentiam que sumitur a regione/& causis euacuationis. Durat prima usq̄. Quocūq̄ igit in pulmone. In pte aut prima/ in q̄ uariat curā penes q̄titatē euacuationis sic procedit quoniam in ea ponit. 4. can. de q̄titate euacuationis/ponit aut auth. primum

Introduz prima

Altem

Particio

Sine cal/
idm ex in
dione con
uallendus

Sine cal/
idm ex in
tibu/ut in
uessa curā
do.

can. usq; Immoderata uero repletio. Secundū uero ponit. usq; ad illum locum : Quibusq; uero circa uentem. Tertium ponit usq; : Amplioris uero cibi . Quartum ponit usq; ad finē partis huius. Vnde aut assumuntur. & qualiter isti can. dicam legendo litteram. ¶ Sunt ergo in pñti lec. 4. particule. ¶ De quarum pri/ma dicit sic q; si humiditas aliqua toto genere preter naturam contineatur in aliquo mēbro faciens in eo repletionem/cura talis/ repletōis cōsistit in perfecta euacuatione. In euacuatio ne illius materie totius. Verbi gratia/ si in ali/quo membro contineatur putredo replens uel opilans illud cutat io talis morbi est p euacua tionem totius putredinis. Et si de prima par/te. ¶ De secūda uero dicit q; si in aliquo mēbro in moderata repletio fuerit/cuta talis te/pletio/est p immoderatā euacuationem. Verbi gratia/ponamus q; i uenis sit immoderata reple tio sanguinis/talis repletio curatur p immodera tam euacuationem sicut conuenit in sinocha inflatiua. Et si de parte secūda. ¶ De tertia dicit q; si putredo aut sanguis contineatur circa uentrem uel intestina/uel tracheam arte/riam/uel pulmonem/cura talis repletionis sic ri debet p euacuationem totius materie. Et si de tertia. ¶ De quarta uero dicit q; si in uen tre sint cibūs & potus superflue quantitates/& sit adhuc recens/debet fieri curatio talis reple/ tionis p euacuationem partis superflue. Et hoc de quarta. ¶ Eius uero in hoc. §. G. ponit. r. ean. usq; quemadmodum ibi uero exemplum. ¶ In can. uero primo uidenda est radix eius. Interpñse. Secundo uidenda est littere expositio. Tertio contrariorum remotio. ¶ Dico etgo de p/q; radix huius can. que consistit in eo/a quo sumi tur indicatio/est humiditas toto genere preter naturā contenta in partes. Id aut super qd su mitur indicatio/est perfecta euacuatio. Ratio uero consequentie indicationis ab indicatione super indicatum est talis/indicans enim habet in se duo/ quoniam est preter naturam / & iudicat q; sit remouendum ut habetur toto li. rerapentice. Et est toto genere/ & ab hoc indi catut perfecta euacuatio. Et si de radice can. ¶ De lra/ uero sic dico eius uero q; preter na/ turam su. toto genere. Quantitate qualitate & tempore ut supra de signis in illo ca. Egrorū ibi quere expositionē huius distinctionis/ in qua tum ipsa cadit super signum/ in quantum uero ca dit super causam/ dicā in sequenti. §. ¶ In pte continet. Ex h modo loquēdi/ ut Ga/colui de eura morbi/ in receptaculo/ nā h inter est itet niā & receptaculū/ q; ppiū est eius cōtinere & ppiū est uie deferre. Licit ex consequēti

receptaculum deferat & uia contineat. ¶ Cu ra. Immediata. Nā immediata cura debet morbo solo/ q; est repletio/ uel oppilatio/ cause uero q; est humiditas replens/ uel oppilans/ debet cur ra mediata/ que aliq; a Ga/ nocē preuio/ ut in co. illius affo. quecūq; ex repletionē & 14. tetap. cap. 3. §. Igit principaliter. ¶ In per/fecta. i. totali. Et h est de littera. ¶ Dubitant si. Querit an euacuata ista humiditate sequat perfecta cura morbi. Et uidetur q; sic nam tota causa oppilante euacuata oppilatio destruitur. Et uidetur q; non per regulam illam que dicit oportet unā quamq; cām prius abscinde/ re &c. ¶ Ad qd dicendum q; remota cā sem per remouet oppilatio/ qm oppilatio semper est in rōne fientis/ sed si ab illa cā fuisset factus alius morbus/ puta mala cōplexio uel fo. pti. in mēbro/ uel maior dilataio debito/ tunc remo ta cā adhuc remanere possunt isti morbi. Nā isti morbi. dicuntur facti/ ad quos remouendos/ oportet uē ire ad remotionē cause. Et si no. q; morbus fies & factus aliq; sunt eiusdē generis & spū/ ut mala cōplexio facta/ q; remanet post eā/ & aliq; sunt diuersos generis/ uel diuersos spū/ puta oppilatio q; est morbus fies & mala cōplexio q; remanet in mēbro oppilato/ q; est morbus factus. Et ex h par. Ratio ad formā argumti. ¶ Preterea pōit hāc causā fieri p euacuationē pfectā q; nō uē/ ut dī p. can. sen. 4. cap. 3. §. Et scito. Ingt. n. Et scito q; residuū mate rici dimittere/ quā necesse erat euacuati/ miru nocumētū est/ q; exquisitissimē euacuare. Et idē sen. eadē ca. finali. §. Et cū hoc. Ingt. n. q; qm nō tardamus/ sed opetamur/ & nō totā remo uemus cām/ sicut in egritudine spāsmi nō totū expellimus humore. Et idē facit aff. 6. p. Quirū q; empici/ aut ydropici/ utunt &c. p. p. n. ibi qnō tota sanies euacuet ab empici/ nec tota aqua ab ydropicis. ¶ Preterea intēdū in po dagricis pti. nel. lap. i. iūcturis toto genere pter naturā/ nec tñ debemus ipm extrahere/ nec totū/ nec ptem. ¶ Ad qd dicendū est q; in ci te pletionē facta ex re preter naturam pfecta cura pñsit in totali euacuatione. tñ illa totalis euacuatio plerumq; fit tota ab arte/ sicut in lapide cōtento inuessa/ q; totus extrahēdas est ab arte. Et pleriq; nō debet fieri tota ab arte/ sed qn totalē euacuationē artificialē sequit generā dū nocumētū. Nocumētū aut hoc est/ aliq; terror nature/ que tēret in exquisita euacua tione/ & in isto casu dimittendū est illud resū/ dū nature euacuatur illud in postea. Et ali/ qn nocumētū illud est resolo mēbro/ que sit ab accidēte qd remanet post euacuationē cause/ sicut accidit in spāsmo de repletionē. Nā pñt

An infir/ tionem per fecta mor/ curatio sub sequat post hāc pter na/ turam con/ tū mēti.

Sit in/ factio ex/ hāc pter na/ turā cōtēto/ omniū et/ mouione/ pñgandū.

2
Sensūs.
Te. 4. 138.

Te. 4. 139.

Te. 4. 140

Te. 4. 14. 1

3
Interpñse.
Te. 4. 138

Que nā pñ
ti pcepte
uncule rō.

Expo. lram

remotionē causē replentis/adhuc remanet motus spasmosus qui p membrū pfectē euacuātū/ resolūendo delicaret/que dimittēdū est tantū de materia q ille spasmosus motus hūc inquit agit/ & membrum non consumat. Verū ergo etiā semp dicere/ q cura repletiōis pter nām pssit i pfecta euacuatiōe/ sed illa pfecta cū nō semper fit tota ab arte/ Sed fit tota ab arte sūmūl/ & a natura/ uel ab arte simul/ & ab accidēte. Et ex hoc patet responsio ad illos textus cōterarios qui sumūtur a primo cāsū. ¶ Ad p̄ter illam autē q̄ uidebatur per illum al. Quicūq̄ empid. Dico q̄ Hyppo non negat totam sūniem/ uel aquam euacuari/ sed negat eam esse euacuandā repente/ sine simul. ¶ Ad id autē qd̄ opponēbatur de lapide podagrico. Rēo q̄ si lapis ille possēt extrahi sine maiori nocu/ mento/ q̄ esset sua remanētia. Dico q̄ utiq̄ ex/ trahendus esset totus/ sed quia hoc fieri nō po/ test/ideo relinquit̄ ut morbus incurabili. Ga/ uero dat regulā de morbo curabili/ simūl est dī lapide tenum. ¶ Quādmōdū in putredini/ bus in hoc loco habet alia trans. plus de litte/ ra. Et aliter dicit sicut qe cōculatur in pecto/ re/ Mihi tñ uidetur q̄ nostra scriptura sit ma/ gis eligenda/ qm̄ generalior. Nam per putre/ dinem contentam in parte possūmus intelli/ gere hūc putridū anteq̄ deueniat ad saniem/ & ipsam saniem contentā in concuitate natura/ li/ ut in pectore/ & contentā in concuitate in naturali/ ut in apostemate saniofo. ¶ Immo derata &c. ¶ Circa hūc canuēdenda sunt tria. Primum est radix ipsius canonis. Secundū est littere expōitio. Tertium est p̄rius remotio. ¶ Dico itaq̄ de primo q̄ radix hulus can. cō/ sistit in eo a quo sumitur indicatio / & in eo super quod sumitur. Sumitur autem indicatio ab imoderata replectiōe super imoderatā eua/ cuationem/ Ratio uero indicationis ab indicāte sup indicationem est regula generalis que dī cit oēs cura per p̄rium inequali gradu imode/ rate uero replectiōi/ immoderata euacuatio p̄/ ria est. ¶ De lra sic dico immoderata uero re/ plectio immoderata euacuatiōe indiget. i. q̄to replectio supabundat in q̄titate supimoderatā q̄titate/ tñ debet euacuari de illa replectio/ ne/ puta si illa replectio excedebat p̄mentum in duobus gradibus/ debet fieri euacuatio illo/ re duotum gradium simul facta. ¶ Quādmōdū in sanguie circa uenas. Postq̄ auth. posuit can/ ponit exemplū/ & intelligit per sanguinem hūc/ fin Com. aggregationem cūm hū. in quī bus dominatur sanguis. Et per euacuationem que sibi debetur/ intelligit flobotomiā/ uel uen/ tosiā/ uel diminutiōem cibi & potus/ uel exer/

etium & puocationem sudoris per balneum
& fricationem. ¶ Et hic not. q̄ licet auth. in
ponēdo exemplū faciat mentionem de mem
bro dicendo in sanguine circa uenas uirtus tñ
indicationis non sumitur a membro. sc̄a uenis
sed sumitur solū a q̄itate sanguinis superficialis.
Nam siue repletio sup̄ficia sit in uenis siue ex
tra uenas/sem̄ indiget euacuationis q̄t̄it̄is sup̄
ficiētia. Nam canon ille qui preceffiu & pre
sens nō sumūtur a re naturali/que est membe
sed sumūtur solūmodo a re preter naturā/que
est humiditas euacuanda. ¶ Circa istū. §. dub.
an hec repletio sit quo ad uasā tñ/uel quo ad
uirtutem tñ. Et uidetur q̄ sit quo ad uasā tñ
ut habetur nono therapeutice. cap. 1. §. Verum
q̄ legitur. Et ut q̄ sit quo ad uirtutem. Nā
ipsa facit egritudinem. Omnis repletio facit
egritudinem est quo ad uirtutem / ut habetur
ex illo affo. Vbi cū cibis intrat preter naturā.
Et ex eius co. ¶ Ad quod dicendum est q̄
eredit q̄ talis repletio sit & quo ad uirtutem/
& quo ad uasā/ quo ad uasā q̄dem in q̄tum uas
sunt nimis repleta/quo ad uirtutem uero in
q̄tum ab ea fit morbus/qui sensibili ledit opa
tionem. ¶ Ad id uero q̄ opponēbatur/de si
nocha infatuā. q̄ dicit in. co. Gal. q̄ sit reple
tio solum/quo ad uasā/ Respon. est p̄ exposi
tionem list. appellat enim ibi Ga. replectiōe
sanguinis/quo ad uirtutem/qñ uirtus Nō pōt
defendere sanguinem/quin putrescat. Aut in
tēdit/ q̄ ex ea oīno fiat morbus/ p̄ qui ledant
opationes sensibiles. Et appellat replectiōe
sanguinis/quo ad uasā tñ/qñ uasā replent̄ ul
tra modum / tñ ad huc natura pōt defendere
sanguinem ne putrescat. Et sic patet q̄ Ga. ibi
accipit specialis egritudinem/quo ad uasā &
quo ad uirtutem/ q̄ in illo affo. Vbi cibus & ē
Et hoc est manifestum insipienti tex. Ga. sin
pedito cap. & maxie in greca transl. ¶ Pre
terea querit an talis repletio sit cā morbi primi
tiua/uel coniuncta/uel antecedēs. ¶ Et uidet̄
q̄ sit cā primitiua/ quia in initio & repletio
sunt res non naturales. Res autem non natura
l̄ est causa primitiua/ ut dicitur primo can. sen.
2. doctrina. 2. cap. primo/ & uidetur q̄ sit ante
cedens. Nam Ioan. exp̄ssit dicit cap. de causis
q̄ repletio est causa antecedens. ¶ Ad quod
dicendum q̄ repletio/prout hic accipitur est
cā coniuncta / Nam ipsa posita ponitur mor
bus / & ipsa remota remouetur morbus siens.
¶ Ad rationem uero que probat/ q̄ est
causa primitiua dicendum est q̄ accipiēdo re/
plectionem q̄ actu replendi/repletio quidem
est causa primitiua. Nam hoc modo considera
ta/repletio est res non naturalis Consideran

Sit ne/que
imoderata
evacuatiōe
dīkutī Re
plectio ad
uasa/ufro
ti uires tñ
An potius
ad utraq; iñ
modetata.

Sine mor
bi cā puer/
tēs uel pūa
Repletio/
An potius
ptinens di/
da pūcta.

do uero repletionē ex parte rei replentis tūc potest esse & causa primitiua & coniuncta & antecedens primitiua qdem est / si res que repletur est res corporalis accipiendo rem incorporealem p repletiōem non est de substantia corporis / sicut accipit Auic. in predicto caplo. Verbi grā / Sicut cibus & potus & cōmunes superfluitates consuetudinarie / sicut egestio & urina & superfluitates tertie digestionis in q̄tum sunt superfluitates currentes fm̄ usum. Nam repletionē sui & retentionem talium superfluitatū uocat Gal. rem non naturalem in tegni de causis consuetudinariis. Item pōt esse replectio causa coniuncta si res que repletur est res corporalis / sicut huius autem membrum / & sit tanta ex qua pueniat morbus imediate / Vt in febre putrida humor qdem putridus membrū aut caro nata in concuitate uel meatu. Causa uero antecedens est q̄n adhuc non est tanta ex qua ueniat motus hanc autem q̄stionem plenius declamabo / si cōtingat meglosare primū can. Auic. ¶ Preterea queritur de ueritate can. Nō enim uidetur uerus per illum aff. Inexercitantibus ad summum. Inquit enim q̄ ultime repletiones / nō debemus ultimare euacuare. Et idē habemus p Auic. 4. can. cap. 2. §. Et scito. ¶ Ad hanc q̄stionem dicimus / sicut dictum est in procedentibus. §. Ad q̄stionē / que fiebat de cura replectio / nis toto genere preter naturam per euacuatiōem perfectam. Nam quādamodū cura talis repletionis preter naturam toto genere consistit in euacuatione totius / sic perfecta cura repletionis q̄ritate sola / debet fieri per euacuationem totius quantitatis superflue / ut ueniat ad equalē / siue euacuatio illa fiat aliq̄n tota ab arte / aliq̄n tota a natura / aliq̄n ab arte & a natura simul / siue fiat hoc per unam euacuationē / siue per plures. Et hoc habetur per illum aff. Ad ultimas egritudines / & per Gal. 4. terap. cap. 14. §. Et qdem. Ingt enim q̄ in crasi corporis / & in omni regimine & hora. & constitutione / tm̄ humorum asufferre est p̄grum / q̄tum super id q̄tm̄ naturam autum est. ¶ Possit et aliter responderi per diuersitatem littere. Nam translatabica ialem habet list. repletionis a superfluo / Medicatio est euacuatio equalis & sic non dicitur q̄ replectiō superflue debet euacuatio superflua / sed dicitur q̄ debet ei euacuatio equalis / appellādo euacuationē equalē / eam quā natura facile subfinere pōt / & hoc modo uidetur. co. intelligere re / & sic m̄dendo glossabimus q̄ superflua replectio indiget sup̄flua euacuatione. i. equali. Sed licet uerba. co. uera sint absolute loquendo. Tñ in isto can. Non sunt necessaria. Dico enim / q̄

hec est uera littera. s. q̄ imoderata replectio indiget i moderata euacuatione. Et littera aliter transl. que uidetur esse diuersa a transl. nō est tñ diuersa / nisi in nomine. Debet enim sic intelligi / q̄ repletionis superflue / medicatio est euacuatio equalis. Illi replectio superflue. Et tunc sic intellecta / erit eadem locutio cum greca. ¶ Quibusq̄ uero circa uentrem & c. ¶ Circa istum can. uidentur sunt tria. Primum est de radice can. Secundum est de expositione littere. Tertium est de remotione priorū. ¶ Dico itaq̄ primo. q̄ radix huius can. consistit in eo a quo sumitur indicatio & in eo super q̄d sumitur indicatio. Id autem aquo est res preter naturam toto genere contenta in stomacho pulmone & c. Sed ista res preter naturā est duplex / quia quedā est toto genere preter naturā ex sui cōtūta ut putredo & q̄dā est preter naturam toto genere / non ex sui essentia / sed ratione loci / ut sanguis / Sanguis enim nō est toto genere preter naturam / nisi q̄n est extra uenas. s. uenire uel pulmone & c. Id autem sup̄ quod sumitur indicatio est perfecta euacuatio Ratio autem consequentis est quia res preter naturam toto genere / debet tota a corpe euacuari. ¶ De 2. sic. Circa uentrem. Et p hoc in telligit etiam meri. ¶ Et intestina intelligit etiam uias urine. ¶ Et tracheam arteriam & pulmonem. Hic non debes intelligere uenas & arterias pulmonis quo ad sanguinem / quia sanguis non est in eis toto genere preter naturam. Et in summa not. q̄ retentio putredinis in omni membro est toto genere preter naturam / siue sint uene / siue sint mēbra alia quācūq̄. sed retentio sanguinis est preter naturam in oībus mēbris exceptis uicis & corde / q̄ sanguis nō debet eē in eōrū aliis / nisi i uenis & corde putredo uero in nullo membro debet esse fm̄ naturam. ¶ Putredo. i. sanies / ut dicitur i alia transl. Vel dic q̄ pōt summi putredo p oī sup̄fluitate incorrigibili / siue sit sanies siue huiusmodi / siue lapis / siue aliquid cadens de foris / sicut panis aut uinū cadens in pulmone. ¶ De 3. s. de dubiis in. §. Non curo. ¶ Amplius uero cibi. Radix huius can. sumitur a re preter naturam q̄ritate sola & nō toto genere / cibus enim superfluo est preter naturam in q̄ritate sola. Et ppter hoc non debet euacuari / nisi pars que superfluit. ¶ Adhuc recentis. Hoc ideo dicitur / quia si cibus incepisset digeri / non esset facienda euacuatio per uomitum / quia in tali commotione fieret corruptio cibi remanentis. ¶ Secundum euacuationem correptionis. Hec euacuatio debet intelligi solum quo ad p̄tē superfluum. Nam & sic habet alia transl. Et talis euacuatio

Sit ne imo
dice sana /
io repletiōis
immodica
euacuatio.

Tota 140

Ad quā
uam p̄tē
pōt p̄tē
replectio.

Exp. lami

Tota 141

lis euacuatio debet fieri per uomitum sicut dicitur com. **C**irca huc. §. dicitur de hoc quod dicitur adhuc recentis/ ponatur enim qd cibis superfluis non sit recens/qualiter debet fieri euacuatio. **A**d quod dico qd debet fieri per adiuuam digestionem interius/ & extra per abstinentiam longam.

Quecumq; igitur in pulmone & thorace continetur cum tussibus quidem euacuatio est & pharmacis extenuantibus. **Q**uecumq; vero secundum epas: aut venas: aut arterias: aut lumbos: aut per urinas: aut per ventrem debent euacuari. Sed per urinas quidem ab extenuantibus vehementer. Per ventrem vero attrahentibus & aperientibus. **Q**uecumq; igitur secundum superiorem ventrem per vomitum. **Q**uecumq; vero secundum inferiorem per subductionem. **Q**uecumq; vero sub cute per incisionem aut per cauterium: aut pharmaca caustica. **I**ta vero & quecumq; secundum concantatem naturalis: ut in thorace. **U**no capitulo breuiter me expediam. **H**orum quidem que a toto genere sunt preter naturam in quibusdam partibus contentorum intentio curationis ablatio est. Si vero impossibile est ita fieri transpositio fiat ad minus periculo sum locum. **Q**uecumq; vero non sunt toto genere preter naturam: sed secundum quantitatem: intentio horum sanandorum tamen superflui euacuatio est. **I**ntentio vero sanandorum secundum partem quidem aliquam ex ipsa accipitur dispositione. **P**lurima vero ex partentibus particulis.

In parte precedenti detersuminauit Gale. de cura morbi in uia penes differentiam que sumitur a quantitate eorum/ In parte ista ponitur cura eius que sumitur a regione eorum/ & a causis euacuantibus/ Vbi ad locum illum. In uno vero capitulo. Ibi epilogatur/ Intentio vero sanandorum. Ibi ponitur comparationem inter indicationes que sumuntur a re naturali & a re preter naturam. **P**rima diuiditur in 4. partes secundum 4.

cas. quos ponit. In quorum prima ponitur semina usque. **Q**uecumq; vero secundum epas. ibi ponitur secundum usque. **Q**uecumq; igitur secundum superiorem. Ibi ponitur. 3. usque. **Q**uecumq; uero sub cute. Ibi ponitur. 4. **S**unt ergo in presenti lecti. par. 6. **D**e quarum prima dicitur qd si humiditas superflua aliqua continetur in pulmone/ uel in thorace cura talis expulsiouis debet fieri cum tussibus/ & medicinis subtiliariis. & hoc de prima. **D**e. 2. dicitur qd si humiditas superflua continetur in epate aut in uenis/ aut arteriis/ aut lumbis/ aut talis repletionis debet fieri per euacuationem factam per uiam uentris cum medicinis soluentibus uentrem/ uel per uiam urine cum medicinis diureticis/ & hoc de. 2. **D**e. 3. uero dicitur qd si superfluitas continetur in uentre superiori/ talis repletio debet curari per euacuationem superiorem. **S**euomitum/ & cum medicinis uomituiis/ Si uero in uentre inferiori oportet fieri per seccum. & hoc de. 3. **D**e. 4. dicitur qd si superfluitas continetur sub cute/ debet talis repletio curari euacuando per ipsam cutem per incisionem aut cauterium/ aut medicinis causticis. Et interdum debet fieri euacuatio istis tribus modis superfluitatis contentis in concantate naturali. Verbi gratia si continetur in thorace sanies/ & non possit euacuari sufficienter per spatium/ debet euacuari per incisionem uel cauterium/ uel per medicinam causticam/ per forando thoracem/ ut patet in empiricis. **D**e. 5. parte dicitur recapitulantes dicimus qd omnium que sunt preter naturam toto genere in quibuslibet membris preter naturam: intentio curatiua est per secula ablatio si possibile fuerit. Si uero non fuerit possibile intentio curatiua est transpositio ad locum minus periculosum. Eorum uero que non sunt toto genere preter naturam. Sed sunt preter naturam sola quantitate intentio curatiua est euacuatio partis superfluentis solius/ & hoc de. 5. **D**e. 6. dicitur qd cum intentio curatiua sumatur ex ipsa dispositione/ & sumatur ex membris. Illa quidem que sumatur ex ipsa dispositione est parua. Illa uero que sumitur ex ipsis membris est plurima. **L**ittera sic legatur. **Q**uecumq; in pulmone & thorace continetur. Iste quidem can. docet regiones per quas fit euacuatio/ & medicinas euacuantibus materie preter naturam in membris spiritualibus. Et radix huius canonis est eligendum regiones euacuationis sumitur a natura membrorum spiritualium/ Est autem illa natura positio/ quod est/ quia membra spiritualia sunt associata gutturi & oculis/ & propter hoc fit conueniens euacuatio ex pulmone & thorace per guttur/ & os cum tussibus. **P**lasma uero membrorum spiritualium requiritur talis

Sensus.

Te. 4. 142

Te. 4. 143

Te. 4. 144

Te. 4. 145

Te. 4. 146

Te. 4. 147

Te. 4. 148

Te. 4. 149

Te. 4. 150

Te. 4. 151

lem regionem euacuationis/ quia taliter sunt
plasmata membra spiritualia/ q̄ ex eis nihil pōt
expelli/nisi per expulsionem aeris/ & si res/ que
debet expelli est fortis adherentie/ indiget for
ti expulsiōe aeris/ que sit cum tussi/ Pōtēt autē
dici q̄ talis natura diceretur nobilitas membro
rum spiritualium. Nam ppter eorum nobili
tatem/ quam habent rōne cordis/ ad quod nō
uadit aliqd ab extrinsecus/ nisi aer/ oportet q̄ si
aliqd emittitur ab illis mēbris emittatur cū ex
pulsione aeris. Aer namq; est res que familiari
ter intrat ad cor/ & exit ab eo cum fumositare
¶ Cū ruffibus qdē q̄. Hic p̄tuffim itelligit actū
expulsiuum p̄tuum membris spiritualibus &
regionem per quam fit expulsio. s̄ guttur & os
Et intelligas q̄ materia contenta in membris
istis frequentius euacuatur p̄ hanc uiam/ potest
tñ euacuari/ quīs ratio/ cum egestionē & urina/
Nam materia empiricō/ aliqñ euacuatur cum
egestione/ uel cum urina/ uel cum utrifq; sicut
habetur a Gal. 6. de interioribus. ¶ Pharma
ciis extenuatibus. Radix huius canōis ē ad ele
ctionem medicinay in q̄tum sumitur a re p̄ter
naturam. s̄ a qualitate materie morbi. Et si
quidem itelligit ut plurimum. Nam ut pluri
mum/ materia que cōtinetur in pectore & pul
mone indiget subtiliatione & incisione. Ali
quando tñ quis ratio materia contenta in pe
ctore indiget inspissantibus. s̄ qñ ipsa est adeo
subtilis q̄ refugit incalum ferientis aeris/ sicut di
cit hic Com. & Gal. 2. pronost. cap. de sputo.
¶ Circa istum. §. dub. de defectu/ quia nō po
tuit qualiter euacuatur materia que cōtinetur
in corde & cassida cordis. Nec qualiter euacue
tur illa q̄ p̄tinetur in cāna pulmonis & guttu
re. Nec illa que p̄tinetur i dyfragmate. ¶ Ad
primum dicendum est q̄ materia contenta in
corde nō est materia que debeat euacuari per
tuffim/ nam aut euacuatur per slobotomiam/
aut euacuatur per respirationem simplicem/ si
ne tussi/ Nam grossa uel uiscosa materia nō in
corde cōtinetur/ sine morte/ que debeat eua
cuari cum tussi. ¶ Ad 2. qd̄ opponebatur de
materia contenta in cāna pulmonis & guttu
re. Dico q̄ per pulmonem hic intelligitur can
na pulmonis & guttur. ¶ Ad 3. autem dico/
q̄ p̄ter materiam contentam in thorace/ intelli
git materiam p̄tentam in dyfragmate. ¶ Que/
cūq; uero s̄m epatis/ &c. In hoc quide. §. ponit
Gal. indicationem duay regionum euacuatia
rum. s̄ uiaurum urine & uentris sumptam aposi
tione materie in quor membris. s̄ in epate &
uenis & arteriis/ & in lumbis. Et dicit hic Co
q̄ materia contenta in epate & uenis equali
ter euacuatur per urinam & uentrem/ sed ma

teria cōtenta in lumbis. s̄ in renibus aptius eua
cuatur per uias urine/ q̄ per uentrem. ¶ Circa
istum. §. dubit. primo que sit radix huius ca
nonis. ¶ Ad quod dicendum q̄ radix huius
canonis consistit in habitudine eius a quo su
mitur indicatio/ ad id supra qd̄ sumitur. Sumi
tur autē indicatio a materia posita in epate/ aut
uenis/ aut lumbis/ super istas duas regiones. s̄ q̄
urinam & per uentrem. Membra uero in q̄
bus ista materia cōtinetur habent talem posi
tionem/ per quam associatur regioni urine &
& uentris. ¶ Preterea uidetur superflua indi
catio que sumitur ab epate / qñ materia que
cōtinetur in epate/ cōtinetur utiq; in uenis
ipsius epatis. ¶ Ad quod dicendum est q̄ ma
teria euacuanda ab epate pōt cōtineri & in
uenis & extra uenas. s̄ in carnositate eius/ &
qñ cōtinetur in uenis adhuc talis materia p̄
prietatem habet sic positam ppter principa
tum membri in quo sunt ille uene. ¶ Preter
ea materia contenta in epate uidetur conue
nienter euacuari per aliam regionem. s̄ per flux
um sanguinis narium/ ut dicitur primo pno.
in illo §. Solet autē huic acore egritudine/ & il
lud idem asserit ibi Ga. & Auic. 4. can. sen. 23
cap. de signis crisis. §. Et quandoq; significat
species egritudinis. Inquit enim q̄ crisis apo
stematis epatis/ cum est in latere contauo / est
per fluxum sanguinis narium/ aut per sudorem
aut per uomitum. ¶ Preterea materia contē
ta in uenis uidetur habere convenientē euacu
tionem per fluxum sanguinis narium / & per
emotroydas & p slobotomiam. Nam sloboto
mia immediate euacuat materiam existentem
in uenis . Iterum uisudem febrem continuam
ut multum terminari per sudorem / ut dicitur
primo pno. cap. de sudore. ¶ Ad oīs q̄stio
nes dicendum est q̄ Ga. docet eligere regiones
euacuatias materie posite in epate & uenis
oppilantis meatus eius generalissimas & aptis
simas. Voco autē generalissimas regiones p̄ quas
fit euacuatio cuiuscūq; materie/ siue frigide/ si
ue calide/ siue simplicis/ siue cōmixte/ siue mot
bo acuto/ siue diuturno oppilatio. Et uoco res
giones aptissimas per quas fit facillime euacua
tio materie. Tales autem regiones dico esse so
lūmodo illas quas ponit Gal. qñ ponit esse ma
teriam in epate aut uenis. ¶ Nec oblat/ qd̄ op
ponitur per dictum Hyppo. in pno. dicens
q̄ crisis apostematum epatis fit per fluxum san
guinis narium. Neq; qd̄ dicitur per Auic. 4.
lib. sen. 2. &c. Qm̄ ille sunt speciales euacua
tiones. s̄ materie calide apostemose. Nec etiam
oblat qd̄ opponitur de slobotomia/ qñ ta
les euacuationes p̄prie debentur qñ est pleni
tudo totius

Que nō p̄
sentis nar
made nō

An ubiq;
uicio ueni
tatur adie
ctū

Sit ut qd̄
i secute uen
nisi cōdē
p ueni ut
palati eu
cuandū

Sit ne ubi
mētus docē
tur euōnis
quicq; imi/
autum.

tudo totius corporis ex omnibus humoribus equaliter abundantibus. Nec obstat quod oppositur de sudore/ quia euacuatio per sudorem proprie debetur materie calide. ¶ Per tertia non uidetur quod materia contenta in renibus euacuetur convenienter per regionem uentris / sed per uias urinae/ quia uia urinae est in ipsis renibus. Quare aptissime euacuatur talis materia per uias urinae. Per uiam autem uentris non potest euacuari materia contenta in renibus/ nisi primo egrediatur renes penetrando per eorum subflantiam / & postmodum egressa ad spaciū uentris penetret intestina/ aut nisi reuertatur per uenas emulgentes ad epate & ab epate ad stomachū & talis euacuatio est difficillima atque & naturae. ¶ Ad quod dicendum quod Galenus intendit quod equaliter fiat euacuatio materie contenta in renibus per uentrem & uescicam/ quia multo facilius euacuatur per urinam/ quam per uentrem/ & hoc dicit Galenus. ¶ Per tertia uidetur quod debuisset ponere euacuationem materie contenta in arteriis per easdem regiones per quas euacuatur materia contenta in membris spiritalibus/ & non per eas per quas euacuatur materia contenta in epate/ quoniam arterie oriuntur a corde quod est membrum spirituale/ & non oriuntur ab epate. ¶ Ad quod dicendum quod euacuatio materie contenta in corde cōsistit cum euacuatione materie contenta in uenis & arteriis & est fistulotomia. Hoc autem qualiter sit dixi paulo ante. ¶ Sed per urinas ad extenuatibus urhementer. Causa propter quam urhementer extenuantia euacuunt materiam per urinam est/ quia materia que euacuatur per uias urinae debet esse multum subtiliata/ quia transit per uias angustas/ & medicina que ipsam subtiliat/ debet esse in subtiliando fortis ualde / & in subtili data substantia/ ut mixta simul cum materia que eam seorsum deferat/ ut dicit Galenus. 5. de simplicibus medicinis capitulo unico. distinctionis. 3. §. Et medicinale. Dicit enim quod medicinale puocatiue urinae debet esse multe caliditatis/ & Aristoteles dicit in problematibus quod piper multum tritum propter suam subtilitatem puocat urinam/ & non multum tritum soluit uentrē. ¶ Per uentrē uero attrahentibus & aperientibus. Hic quidem per aperientia intelligit digerentia / que uias aperiunt/ per quas fit euacuatio. Nam uiae aperitio digestio est/ ut dicitur in Co. illius affor. Corpa ubi quod uult purga. Et per attrahentia intelligit medicinas que attrahunt a forma specifi- ca/ sicut dicit Galenus. Possimus etiam intelligere aliter. Sicut intelligamus per attrahentes & aperientes medicinae scilicet easdem medicinas per substantiam/ sed habentes duas operationes. Si

aperitionem & attractionem. Nam medicinale laxatiua sicut pulpa coloquintide uel scamo- nearum aperit sua caliditate & subtilitate subflantiae & humores in uenis positos attrahit per formam specifiacam. ¶ Sed contra istam expositionem obicitur. Videtur enim sequi quod nullum digestium sit necessarium/ cum medicinalia laxatiua per se ipsam possint aperire uias. ¶ Cui dicendum est quod licet medicina laxatiua sua caliditate habeat uias aperire / plerumque tamen talis apertio non sufficit/ immo indiget quod precedant alia apertientia. Item digestio non consistit in sola uiae apertione. Sed etiam in materie alteratione que est subtiliatio/ incisio/ & in rerum inspissatione/ ut dicitur in Co. illius affor. Vbi quis uult purgare corpora &c. ¶ Quod cum igitur secundum superiorem uentrem ¶ Sed per hunc canonem oppositum. Nam Galenus intelligit per uentrem superiorem thoracem sicut idem Galenus dicit in Co. 2. proloqui super illo capitulo. Stercoris egestio. Dicit enim ibi quod uenter inferior est quicquid est sub diaphragmate / & superior est quicquid est super diaphragmate. Aut intelligit per uentrem superiorem stomachum/ & tunc per uentrem inferiorem intelligimus intestina/ sicut habet translatio arabica/ inquit enim. Et quod superfluitas est in stomacho tunc euacuatio fit per uomitum / & quod in testinis tunc euacuatio fit per intestina. Si primo quidem modo intelligatur uenter superior non uidetur uerus iste canon/ quoniam ea que continentur in pectore & pulmone debet euacuari cum tussibus ut superius. Quod cumque igitur in pulmone. Si uero intelligatur uenter superior. id est stomachus tunc et non uidetur uerus canon. Materia namque que in stomacho continetur facilius & melius euacuatur per secessum quam per uomitum/ ut dicitur in Co. illius affor. In omnibus morbis ea que circa umbilicum & pectus. Inquit enim quod periculosior est euacuatio per uomitum/ quam illa que est per secessum. Et etiam ad huc est ratio. Nam uenter fortior est ad expellendum per partem inferiorem/ quam per uomitum. Et etiam materia que euacuatur per partem inferiorem transit per loca minus periculosa/ quam que per superiorem. ¶ Ad hoc dicitur quod hic per uentrem superiorem debemus intelligere os uentris/ siue melius intelligere totum stomachum/ cum hoc. scilicet quod humores qui in eo abundant/ petant partem superiorem/ ut intelligitur in. 4. libro affor. Si non febricitantibus fiat fastidium & cordis morsus/ &c. Et primo capitulo. 4. cap. 3. §. Et secunda est eadem ratio partis. Nec obstat quod oppositum quod purgatio uomitiua sit periculosior/ & quod uenter sit potentior in expellendo per inferiorem/ quam quod

An significet re decoquentem in pnti loco/ uerbo illud aperiens.

T. 1. 4. 4. Sit ne quod in uentre superiori cōsistat/ uel inferiori uenter deiectione euacuandum.

humor inclinatur ad partem superiorem eua-
cuatio fit facilius per partem superiorem q̄ p
inferiorem ppter inclinationē materie. ¶ Que
cūq; uero per inferiorem regionem. Per subdu-
ctionem/p inferiorem uentrem debemus intel-
ligere intestina sicut hēt alia transi. Aut possi-
mus intelligere fundū stomachi cū intestinis &
hoc dico materia nō declinante ad os uentris.

Tea. 145
Sed ne qd
sub cute cō-
tinet / quē
admodum
Gal. dixit
tū curādū.
Tea. 146

¶ Quēcūq; uero sub cute. ¶ Sed p. Nā ma-
teria contenta sub cute/aliqñ euacuat per dya-
forelim/in qua non fit incisio. Nec cauterium
nec farmacum causticum / ut patebit infra de
cura apoplemū. ¶ Ad quod dicendum est q̄
in hoc loco intellexit Auth. materiā contentā
sub cute/illam que conuersa est ad saniem / uel
ad pus sic dīx. Co. ¶ Ita uero & aliqñ q̄cūq;
sū concauitatem naturalem. i. non solum ma-
teria que continetur in apostemate in quo est
concauitas preter naturam/debet euacuati per
regionem cutis per illa tria medicamina rum-
pentia cutem / sed ēt materia contenta in con-
cauitate naturali debet euacuari per regiones
cutis/p illa tria medicamina sicut patet in em-
piciis a quibus euacuatur sanies / & in ydropi-
cis a quibus euacuatur aqua. Et hic not. q̄ dixit
aliqñ qm sanies contenta in thorace euacuat
plurimum cum tussit per guttur & os & aqua
ydropicorum euacuatur per urinam & p uiam
intestinarum & hoc frequentius. Aliqñ tñ ra-
ro / qm iste egritudine ueniunt ad disperatio-
nem/fit euacuatio talis materiei per rupturam
cum predictis medicaminibus / & similiter fit
in lapide uessicę / qm tātus est / q̄ non pōt emit-
ti cum urina. ¶ Vno uero caplo. In hoc qui-
dem §. Gal. ponit rem preter naturam dupli-
cem. i. preter naturam toto genere / & preter
naturam in q̄tate sola. ¶ Sed uidet deficit
qm̄ debuit ponere rem preter naturam in q̄-
tate sicut distinguit Co. & debuit ponere rem
preter naturam in tpe sicut posuit Gal. supra
de signis in illo cap. Egroraturus. ¶ Ad qd̄
dicendum est q̄ in hoc loco Gal. non diuidit
rem preter naturam / nisi in q̄tam ab ea sumi-
tur indicatio euacuationis/res aut preter natu-
ram qualitate sola non indiget euacuatione / sed
alteratione sola/res autem preter naturam tpe
non facit manifestam indicationem in euacu-
atione cutatiua. ¶ Intentio uero sanandotum
Disputatio huius. §. Sufficienter posita est sup̄
in illo cap. In p̄fundo uero posito.

Tea. 147
Tea. 148
An absqui-
rio tē pter
nām cū q̄
tatis tū tps
rōne omise-
rit.

endum est lenitatem. Secundum
os quidem radentes. Secundū tra-
cheam arteriam aut linguam leni-
tem per humida sine mordacitate &
per glutinosa. ¶ Quēcūq; uero le-
nitatem preter naturam habent ad
eam que sū naturam est eis addu-
cendum asperitatem : per pharma-
ca sufficienter r̄ptica : & per breues
facientia rasuram.

Tea. 149

Tea. 150

Tea. 151

Tea. 152

Tea. 153

Tea. 154

Tea. 155

Tea. 156

Tea. 157

Tea. 158

Tea. 159

Tea. 160

Tea. 161

Tea. 162

Tea. 163

Tea. 164

Tea. 165

Tea. 166

Tea. 167

Tea. 168

Tea. 169

Tea. 170

Tea. 171

Tea. 172

Tea. 173

Postq̄ Sa. determina

uit de cura morbi in receptaculo & tria
Hic determinat de cura morbi in figura & in
superficie. Et diuid. hec pars in duas. In quarū
prima docet curare morbum asperitatis. Secū-
do lenitatis. Prima usq;. Quēcūq; uero sū le-
nitatem. Prima in duas. In quarū prima po-
nit intentionem curatiuā. In. 2. causis curati-
uas. Prima usq;. Sed os qdem radentes. Secū-
da uero pars principalis similiter diuid. in duas
Nam primo ponit intentionem curatiuā.
Secundo causas. Prima usq;. Per pharma-
ca. Ista tñ sub diuisiones/nō substat cōstruēt.
¶ Dicit ergo sic de prima parte. Quēcūq; me-
bra sunt facta aspera preter naturam intentio
generalis curatiua est lenitatis adductio. ¶ De
secūda dicit q̄ talis intentio p̄fic̄t diuersis cau-
sis curatiuis sū diuersa membra. Nam si fue-
rit asperitas in osse debet adduci lenitas p̄tasi-
ram. Si uero fuerit in trachea arteriali lingua
debet induci lenitas cum medicinis lenienti-
bus. & hoc de. 1. ¶ De. 3. uero dicit q̄ mem-
bra que sunt facta lenia preter naturam / Intē-
tio generalis curatiua est asperitatis naturalis
adductio. ¶ De. 4. uero dicit huius intentio
perficitur per medicinas abstersiuas & per ra-
suram breuem. ¶ Circa istud caplū querūt
primo quedam generalia. Secundo specialia
circa istam. ¶ Generalia qdem duo sunt. Pri-
mum est sub quo genere compositionali repo-
nunt asperitas & lenitas. Secundū est quā ope-
rationem ledat morbus iste. ¶ De primo qui-
dem sic arguitur. Videtur enim q̄ iste morbus
debeat reponi sub morbo in situ. Nam ubi est
asperitas innaturalis / ibi est in naturalis pos-
sio partium & similiter ubi est lenitas in na-
turalis. ¶ In p̄m autē plana est ratio qm̄
exasperatio & lenificatio sunt opera uirtutis
informatiue / quare sub morbo in forma debet
reponi / qd̄ utiq; cōcedendum est. Nec obstat
quod opponeretur / quia in lenitate & asperi-
tate est mutatus situs partium a ueta disposi-
tione morbus

Ad qd̄ nā
egritudina
generat cō-
pōnē. A sp̄-
tatis & le-
nitatis mor-
bus indige-
t.

Tea. 150

Quēcūq; uero aspe-
ra facta sunt preter naturas
ad eam que sū naturam eis adducē

riore/morbus.n.in situ duplex est. sicut loco & societate in naturali ipsius membri totius ut hinc de accidenti & morbo lib. p. cap. de morbo in positione/pertes aut de preesse & eminentes que sunt in membro aspero puta in lingua/uel in osse existentes/nō hnt ad membrum illud/habitudinē locati ad locū/sed habitudinē partis ad totū.Sed habituudo aliuscuius membri totius ad illud membrum cui referret pōt esse habituudo locati ad locū/puta illis est habituudo inter uentrebrū & sciā. lanchā/quare nō est ibi peccatum in situ qd dicitur. Itē nec est ibi peccatū in situ qd dicitur societatis/qm peccatū societatis cōsistit in rōne motus membri ad membrum/si membrum existit in sua/naturali dīpositione pōt moueri & separari ab alio mēbro/si cōtingat talē habituudinē contrā pī. sicut nō possit moueri/ uel separari sicut cūsum naturalē/erit morbus in situ/qd dicitur societatis/sicut ptingit in labiis & digitis/qm nō pōt coniungi & separari naturaliter dī de accidenti & morbo lib. p. de morbo in situ & Io. & Aulo. de morbo in situ/ talis aut habituudo nō pōt inter partes eleuatas & depressas qd faciunt asperitatem qm una nō mouet

aliā/nec separatur ab ea. ¶ De secūdo sic. Quētitur. n. an ledat operationē naturalē/uel aīalē/uel spiritalē. ¶ Et ut qd naturalē/qm p lenitatem & asperitatem in naturalis impediuntur retentio & expulsiō q sunt operationes naturales. Et ut qd ledat operationē spiritalē/qa p asperitatem impeditur hanelitus/qa nō trāst libetatem mēbra exasperata. ¶ Et ut qd ledat operationē aīalem/qm est morbus membri officialia/mēbra aut officialia sunt instrumenta aīe sicut dī p. can. de mēbris. ¶ Ad qd dīcēdū est q morbus in superficie ledit operationē aīalem & naturālē & uitalē. Sed differēter/qm naturalē & uitalē operationē ledit inquiriū dependet a natura officiali. Verbi gratia. uirtus expulsiua & retentīua naturalis stomaci & iotestīnoq/& matricis/& gutturis/& canaliū pulmonis operantur mediante cōpositione / q est in superficie istosq mēbroq. lenitas & asperitas naturalibus/& operantur mediāte cōplexione q est natura cōsimilis. Et sic patet q operatio naturalis istosq mēbroq pñctur p naturā cōsimilē/& p naturā officialē. Et sic patet q oīa argumēta uetū cōcludūt/excepto illo qd sumitur ab illa p positione/mēbra instrumenta aīe sunt inīssa aīe. Vñ. n. cōcludere q ledat solū operationē aīalē. ¶ Ad qd dīcēdū est per expositionem istius ppositionis. Dico igit q qd dicit Aulo. qmēbra officialia sunt inīssa aīe. s. debet iotel ligi/q p mēbra inīssa aīe meret corpus hnt uirtutē aīalē & spūalē/p quā differt aīa a pñcia

mēbra uero cōsimilia sunt sicut corpus ut habeat uirtutē naturalē/uel uirtus naturalis se hnt ad uirtutē spūalē & aīalē. sicut materia ad formā/sic mēbra cōsimilia se hnt ad mēbra officialia sic materia ad formā. Et sicut ar. 2. lib. de partibus. Et Auerroes. 2. lib. colligit. Dicit n. q calor naturalis est sicut forma mēbroq officialiū/& natura mēbroq officialiū est sic forma cōsimiliū/& aīa & sicut forma corporis aggregari ex his tribus. s. mēbris cōsimilibus officialibus & calore inato. ¶ Vñ generalibus q sitis/ueniamus ad istam. ¶ Quētiū uero asperitas facta sunt preter naturā. ¶ Sed p. Vñ. n. asperitas est pter naturā / qm oīs asperitas sit a duritie ut supra de signis cōne pulmonis/ dicit n. ibi/asperitas est inaequalitas sicut durū corpus durū aut corpus de cōcessitate est sicut & p cōsequē dīstēperatū/quare nō est sanū. Et ex hoc eodē argumēto arguit p secūdū pte huius capi tūli/q lenitas nō est morbus/si. n. lenitas a tēperata cōplexione sicut dī supra de signis cōne pulmonis. ¶ Preterea asperitas & lenitas sunt duo pīa extrema/quate nulla eaq pōt poni sanitas/cū sanitas tēperamēto duorū pīorū fundet. ¶ Ad euidentīā p dīctā qm dīcēdū est/q asperitas & lenitas p mēbroq tēperatū/puta cūte/sunt extra mediū/& sicut egritudines. Sed p alia mēbra i qbus debet esse asperitas moderata/asperitas est mediū. Et imoderata asperitas. s. maior & minor q dēat & lenitas oīs sunt extrema & sic egritudines. Et sicut pōt dici de lenitate/q ē i mēbris i qbus debet esse lenitas/moderata lenitas ē mediū. Immoderata uero. s. maior & minor q dēat/asperitas sunt extrema/& sic morbi. ¶ Sed m. os qdē tadētes sicut uero tracheā arteriā/aut linguā leniēt. ¶ Sed p. Vñ. n. q tā i osse/q i tracheā arteriā/& linguā dēamus curare leniēdo/qm generalis intērio curatiua i oī morbo exasperatiō ē lenificatiō/cū eura sit p pīū. ¶ Ad qd dīcēdū est/grauius aut lenificatio pur h ponunt/cōcāt i hoc/qd ē lenitas tē inducere. Verū tū rō i osse aspo debet fieri cū abstergetibus fortibus/qīa sunt cortices nucis/ si illa asperitas ēet ex hūore siccō. Si uero ēet ex pībus ossis emioīribus & subdīctibus/ut dēret fieri ēet medicina fortissima sicut nouaculā & si lo tracheā arteriā & linguā/debet fieri cū abstergetibus lenibus sicut cū decoctione ficiū & lacte amigdalāq. Et cā huius diuersitatis est/qa intērio curatiua sumit pīma ex patētibus pīculis/q sumat ex ipsā dispōne. ¶ Per far/ maca sufficit rīptica & breuē rāsum. Hic tēgit author gradū medicīnāq exasperantīum/ nam per hoc quod dicit / Sufficienter rīptica intelligit medicīnas abstergetes fortiter/ut qd

Te. c. x. g. o.

Sit ne ulla
aspiras/ res
em naturāSit ne ipsi
us uel/ ossis
asperitas le
uigādo, tol
lenda.

Te. c. x. g. i.

Quibus nā
operationi
bus aspi
ritas & le
nitatis pec
cato lesio
fit.

miscemus piper cum ydromelle/aut qñ frica-
mus cum uernice/uel cum pñno aspero/uel cū
spongia. Et p breuem rasuram/intelligit medi-
cinas debilitat abstergentes/qualis est aqua or-
dei/uel mellicratum solum.possit aut & econ-
trario glosari/ut intelligamus. Per pharmaca
sufficienter riprica/exasperantia. Que sunt me-
dicine sine ferro/& p breuem rasuram/exaspera-
tionem que fit cum re durissima ut cum no-

An offia le-
uitati/rasu-
ra cōferat.
Te.6.152.
Te.6.153.
Te.6.154.
Lectio.33
Introduci.

uacula/ut in offe lenificato ab ipsa generatiōe.
Sed contra si obicitur/nam rasura ponenda
supra eura in offe exasperato/hic uero po-
nitur eadē cura in offe lenificato quare eadem
est cura duorum morborum cōtrariōis. Ad
quod dicendum est/q duplex est rasura/ una q
dem est adequas que eleuat omnes partes emi-
nentes duras. Et hec est cura in offe exaspera-
to. Est uero alia rasura que dicitur breuis/ &
illa fit cū quadā retentiōe/ sic facit asperitatē

Quemq; vero em-
phrasēs ⁊ angustationes es-
gritudines alias sequūtur curanduz
est prius illas per eas que dicte sunt
rationes. Ostensum est autem in
tractatu de egritudinum differentia
q de slegmonibus ⁊ scilrosi ⁊ inflan-
tionibus ⁊ siccationibus immodera-
tis ad huc ⁊ ineptis figuris ipsorum
continentium corporum consequun-
tur plerūq; ea que dicte sunt: Quē-
admodum ⁊ in tumoribus quibos-
dam eorum que sunt. In circuitu cor-
porum. Si uero adinuicem eorū
que dicte sunt amplectuntur aliqua
ostensiones habebunt uarias.

Supra in illo capitulo.

Est aut & emphrasia. Determinauit Gale-
lacutā morbi facti in uia & receptaculo. Sop-
pilationis & angustatiōis inqñ illi morbi sūt
a causis/ q nō sunt morbi. In h uero cap. deter-
minat de cura morbi facti i uia & receptaculo
inqñ sequunt alios morbos. Et diuidit h capi-
tulum in duas partes/ in quarum prima deter-
minat de cura emphrasē & angustationis se-
quentium alios morbos in generali/ usq; Suffi-
ciar aut manifeste. Ibi uero in speciali conera-
bendo ad apostema. Prima pars diuiditur in
tres partes/ in quarum prima ponit canōe/ ge-
neralem curatiuum emphrasum & angustatio-
num sequentium alias egritudines siue unam

siue plures. In secunda remittit nos ad librum
de accidenti & morbo pro dedaratione cuius-
dam partis illius canonis. In tertia uero parte
ponit canonem illum curatiuum emphrasē &
angustationis qñ sequitur plures morbos/ pma
durat usq; Ostensum est autem. Secunda usq;
Si uero adinuicem. Dicit ergo sic de prima
parte/ q quādoq; emphrasē & angustatio-
nes sequuntur alios morbos/ debemus primo
curare illos morbos/ ad quos ille emphrasēs &
angustationes sequunt. Et si de prima. De
secunda dicit. Q autem si sit uerum. q em-
phrasē & angustationes sequantur alios mor-
bos/ ostensum est in primo libro de accidenti
& morbo/ quoniā ibi ostensum est/ q ad apo-
stema & ad immoderatas exiccationes/ & ad
ineptas figuras continentium corporum/ ple-
rūq; consequunt emphrasēs & angustationes.
Et hoc de secunda. De tertia dicitur/ q
si morbi supradicti/ ad quod sequunt empha-
ses & angustationes/ fuerunt plures & diuersi/
erant tūc diuersi indicationes curatiue. Cir-
ca istud capitulum queruntur quedam genera-
lia. Et quedam specialia circa litteram. Ge-
neralia quidem sunt duo. Primū est de super-
fluitate & defectu. Secūdu ē de ordine. De
primū sic. Videtur enim superfluitate totū hoc
capitulū satis enim poterat huiusmodi doctri-
na generalis parere per illum canōe. Oportet
unamquāq; causam abscindere prius. Nam re-
motis morbis/ qui sunt cause remouentur mor-
bi qui sunt effectus. Preterea uidetur dimi-
nueri fuisse Gale. hic/ nam sicut morbus in uia
& receptaculo/ sic & omnia alios morbos com-
plexionalis/ compositionalis/ & comuni/ pōt
sequi alios morbos/ quare debuit determinare
de cura illorum/ in quantum sequuntur alios
morbos/ sicut de cura illorum. Quod non fecit
Ad euidentiā presentis questionis opor-
tet primo notare causam impellentem Gale-
ac ponendum hoc capitulū in hoc loco. Dico
igit/ q causa impellens Gala duabus partibus
assumit/ scilicet pte morbi sequētis/ qle ē empha-
sis & angustatio/ & a pte morbi pcedētis/ qlis
est apostema. A pte qdē morbi sequētis sumit
cā ipellēs h mōdū doctrina de cura oppilatio-
nis/ & emphrasēs nōdū erat cōpleta/ cū etiam
posset fieri a cā q nō erat morbus ut ab humo-
re uel lapide/ & a cā q erat morbus qlis est apo-
stema/ & fm unam quāq; illarū causarū diuersas
habent insēctiones curatiuas ut patet inspicien-
ti modū curationis quē ponit in illo cap. Est
autem emphrasia. Et modum curationis quē
ponit in pñci cap. necessariū erat ad pñciā
doctrinā/ ponere. modū curādi/ oppilationē qñ
sequebat aliū

Partitio.

sequebat' aliū morbu' postq' posuerat, modū curandi qñ sequebatur cām que nō est morbus. A parte uero morbi precedentis sumit' cā im-
pulsua hoc modo quia cum apostema sit mor-
bus cōpositus ex mala cōplexione & mala cōpo-
sitione & solutione cōtinui & sit morbus cōpo-
situs ex mala cōpositione & solutione cōtinui &
sic morbus frequentissime occurrens & cir-
ca quē ars curatiua multum laborat/fuit expe-
diens ad habendam completam doctrinam de
arte curatiua ut poneretur modus curationis
eius/nam & dato q' prius curationem non cu-
retur emphrasia & angustatio/ahuc tñ ad inte-
gritatem artis curatiue necessarium fuisse po-
nere modum curandi apostema fm seipsum/
ergo q'a duplx fuit utilis sua doctrina. Ead com-
plendū modū curationis oppilationis & em-
phrasia & ad faciendum doctrinam de morbo
cōposito maxime occurrenti/summa fuit neces-
sitas introducere hoc capitulum de cura aposte-
matis. De cura uero male figure & dislocatio-
nis non oportebat hic dici/q'a iam superius di-
ctum erat. ¶ Ad formam uero primi argumē-
ti dicendum est q' ille canon q' dicit' q' oportet
unamquāq' cām efficientem prius abscondere
& licet sit generalis in oī morbo habere cām
tñ quia dat doctrinam solum de ordine & nō
de modo curandi/ideo non fuit sufficiens. Et
dico ē q' si accipiatur totus ille canon/non de
dit doctrinam generalem de ordine oīs morbi
habētis cām/sed solummodo de ordine oīs mor-
bi habentis cām/in quo cadit siens & factum.
Dicitur totus canon sic unum cōe habētes pre-
ceptum unamquāq' cām prius abscondere dein
de uenire ad eam que ab illa facta est egritudi-
nem. Vel dic' q' generalitas illius canonis/q'a ni-
mis erat alta & breuis nō sufficiebat hoc libi
licet. n. in hoc libro ponat generalem modum/
curationis nō tñ oportet illū modū ēē summe
generalē/nam cum dicit' oportet morbum cu-
rare p' remotionem sue cause/talis generalitas
non sufficit ad doctrinam huius libri/nisi ad
huc descendat ad minus generalia. ¶ Sed forte
aliqui morderet qd' ultimo dictum est. Dicēdo
distingue il' q' oīs morbus q' habet cām distinguitur p' hēns
lōd cōfēcti & factum. ¶ Cui dicendum est q' licet/omnis
morbus habens cām possit distingui p' hēns &
factum/non tñ semper diuersē sumuntur intē-
tiones curatiue/sicut patet in oppilatione/que
licet cām hēbeat & sic possit dici hēns & facta;
tñ semper simul curat' hēns & facta/remota. n.
cā oppilate/nihil de oppilationē remanet factū
¶ Ad 2^m. argumentū dicendū est q' si Gale-
nū fuisse p'sequutus de cura oīum morborū q' sequi-
unt' alios morbos/doctrina sua nō fuisset breuis

cū debeat ēē breuis in h' lib. ¶ Sed iuste querē-
dū est/quare dedit magis hāc doctrinā in cura
oppilationis & angustationis/q' in cura aliorū
morborū sequentiū alios morbos. ¶ Cui dicē-
dū est duplīc' cām esse/quar' prima est/q'a op-
pilatio frequentius sequit' alios morbos q' reli-
qui morbi. Secunda uero cā est/q'a angustatio
& oppilatio perfecte curant' p' remotionē illo-
rū morborū/quos sequant' qd' nō p'ungebat de
aliis morbis sequentibus causas q' sunt morbi.
¶ De secūdo uero. Cde ordine sic arguit' uē. n.
q' debuisset hoc capitulū referuare usq' quo de-
terminasset de cura oīum morborū cōpositio-
naliū/nā tota cura morbi simpl' debebat pre-
cedere curā morbi cōpositi. ¶ Ad qd' dicendū
est/q' h' cap^m recte positū est/nā cura empha-
sia & angustationis, put hic ponit' sequit' apo-
stema. A postema uero magis & frequentius pec-
cat p' formā/quā peccet p' alias compositiones/
ideoq' debuit annexere curā eius cū cura mor-
bi in forma. Et ex h' patet respōsio ad formā
argumēti. ¶ Littera lic' legatur. Q' uerūq' em-
phrasia & angustationes. Alia trāslatio sic hēt
Et qñ est oppilatio & cōstrictio &c. Et dicit
Co. emphrasim esse qñ egritudo ad quā sequit'
morbus in poro est in ipso mēbro hīc poro/
& cōstrictionē esse qñ est in mēbro sibi uicino
Verbi grā. Si fiat apostema in cōiuitate mē-
tune dē esse emphrasim in mēto. Si uero fuerit apo-
stema in mēbris q' cōtinuāt' cū mēto tūc dice-
retur fieri cōstrictio pori. ¶ Cōstrictio aut' po-
ri est triplex, s' attenuatoria/carnosa/& coarta-
toria. Ideo qñ an hic intelligat de qualibet
cōstrictionē & si nō de qualibet/de qua illas.
¶ Ad h' dicendū est/q' ab illo loco. Quetūq'
aut' emphrasia. Vsq' ad locū illū. Subiaceat aut'
Loquitur Gal. de cōstrictione sequente aliū
morbu' siue sit carnosa/siue attenuatoria/& p'
hoc excluditur cōstrictio coartatoria eo qd' nō
sequitur aliū morbu'/sed solum cām morbi. Ab
illo aut' loco in antea/intelligit solū de cōstric-
tione carnosa. Docet. n. curare apostema ad qd'
sequit' cōstrictio pori carnosa. ¶ Curandū illas
Prius circa hāc quāq' quonq' p'mū ē/an sit
possibile/q' prius curetur egritudo p'cedens q'
est cā. Secūdu uero ē/an curata egritudine pre-
cedet' curetur p'fecte illa q' sequit' cā. ¶ De p'
sic arguitur uē. n. q' non semper possimus curare
egritudinē p'cedentē. sicut patet in uulnere apo-
stemos/cōcans putrefacto. i quo uulnus p'cedit
nōn ē p'pōe curare p' uulnus/postea apostematā
& reliq' imo oportet fieri epiorum scribi. 3.
terap. ca. 9. §. v. grā. Inq. n. Si i aliquo mēbro
calido fuerit apostema uulnus quoq' cōiuitas &
putredo/notū est/q' apostema primarius curē

Cur istartio
nis & angu-
stie tñ me-
merit. C.
Vbi d' mor-
bis agit/ q'
aliis comi-
tentur.

An recte
nōdū abso-
luta de sim-
plici mor-
bo doctri-
na de p'po-
sito lagatur

An de quā
infartione
p'pri loco a-
gat / q' si
de q'uidā/
q' nam ille
fuit.

Sic ne for-
morbus pri-
us semp cur-
randus

Zhaddei N ii

Definit ut
li morbo/
cuius sit cā/
distingue il'
q' oīs morbus q'
lōd cōfēcti
& factum. ¶ Cui
& eius qd'
conferitur.

dū sit/deinde putredo/tertio p̄cauitas/quarto
uulnus. Et Aui. p̄. can. fen. 4. cap. ultimo. Et
filiis inflācia p̄t dari de mala p̄plexione sequē
te uulnus. Nō est. n. possibile p̄ curari uulnus/
q̄ malam cōplexionē ut habet. 3. terap. in plu
ribus locis/ &. 4. terap. cap. p̄. §. Oportet igit
inuestigari. ¶ Preterea Ga. to. terap. in greca
trāslatione cap. p̄. dicit talē sermonē. Igit̄ quā
plurimū qdē maiorē fortitudinē hēt si erās uti
q̄ qñq; tā magna se. magnitudo ut subito infe
rat perniciē ubi q̄s eā prohibuerit & tūc opor
tet hāc abscindere sp̄us/ deinde ad causē interē
ptionē ire. Et ad idē facit qd̄ dictū est de cura
sincipis in febri/ & de cura fortis doloris i eo
lica/ in qbus prius oportet curare effictū q̄ cām
¶ Ad p̄sū autē est rō generalis/ & autho.
Gal. Generalis qdē rō est h̄ q̄ impossibile est
effictū remouere/ eius cā remanēt/ quare opor
tet prius remouere morbū q̄ est cā. ¶ Autho
tate uero Gal. sicut scribit de cura male cōple
xionis/ inq. n. Qd̄ unū cōe hntes p̄ceptū. s. unā
quāq; cām efficientē oportet abscindere prius.
¶ Pro expositione aut̄ illius p̄blematis/ que
te supra in expositione illius §. Vñ cōe habē
tes p̄ceptū &c. Et in cap. de solone cōtinui
tatis/ in illo. §. Secūdū p̄positas uero cōplexe.
Et in illo cap. Est aut̄ emphasis. ¶ Circa fm
p̄blema sic p̄cedit. Vñ. n. q̄ sanata egritudine
ad quā seq̄ alia egritudo nō p̄fecte curat̄ egritudo
q̄ seq̄ eā p̄ hoc qd̄ Ga. dixit. Sanandū
illas prius. Nā hoc qd̄ dicit prius/ dicit ordinē
duarū curationū/ & sic inuit q̄ non cūetur em
phasis p̄ curationē alterius egritudinis q̄ sit cā
eius. ¶ Preterea egritudo p̄cedēs ab alia egritudo
est aliqñ fientis/ & aliqñ facta/ sed scā egritudo
nō remouet̄ p̄ remotionē causē q̄ fecit eā
ergo &c. ¶ Preterea ponamus q̄ dissolentur
spondilia colli iāra dislocationē / q̄ cartilago
epiglottis cōprimatur ita q̄ fiat in ea impulsio
siue angustatio ad interiora / tunc si spondilia
relocentur adhuc remanebit epiglottis constri
ctio/ qm̄ adhuc remanebit curuitas/ incartilagi
ne. Sicut p̄t formari questio. Si p̄ dissolutionē
spondiliū cōstringatur nucha/ p̄t. n. sic cōstrin
gi nucha p̄ dissolutionē spondilium/ q̄ eis relo
catis non aperietur. ¶ Preterea ponamus/ q̄
fiat mala complexio sicca in membro pp̄ quā
augetur humor in meatibus ipsius mēbris/ sicut
dicit co. tunc dato q̄ remouetur mala cōple
xio sicca/ adhuc tñ p̄t remanere humor inui
satus in meatu. ¶ Preterea ponat̄ q̄ ad egritudo
nē calidā factā i epate/ sequat̄ egritudo calida
facta in stomacho/ tūc licet curet̄ egritudo
calida scā i epate/ nō pp̄ h̄ curat̄ egritudo scā i
stomato. Et hūc p̄t opponi/ si cōsequat̄ dolor

capitis de cā calida ad dolorē stomaci & cā ca
lida/ p̄t. n. fieri dolor capitis. ita māsian/ q̄ cu
rato dolore stomaci / adhuc remanebit dolor
capitis/ sicut patet. 3. can. de soda. Et sicut p̄t
opponi de paralisi consequēte appoplexiam.
¶ Ad p̄sū aut̄ ut eo. sup̄ h̄. §. dicitur. hunc
sermonē. Et significat Ga. hoc sermone q̄ m̄ di
catio diuersificatur/ ē/ quando accidit egritudo
ab alia egritudine/ & sanatur secunda sanatio
ne p̄time. ¶ Preterea res oppilans est cā con
iuncta opositionis/ sed remota cā coniuncta
remouetur morbus/ sicut dicit Ioan. ergo &c.
¶ Ad hanc questionem dicendum est/ q̄ mor
borum sequētur alios morbos uel causas/ du
plex est natura/ nam quidam sunt quonum fieri
& factum esse dependet inseparabiliter a mor
bo precedente uel cā. sicut oppilatio que cōin
git ex cā uel morbo q̄ est in receptaculo/ uel in
canali/ & hec oppilatio d̄ coarctatoria uel car
nosa fm Io. sicut est uidere in oppilatione uel
sicc ex apostemate/ uel ex lapide & his simili
bus/ & tales morbi p̄fecte curant̄ curatis mot
bis precedentibus eos. q̄ sequunt̄ morbos pre
cedentes/ sicut umbra corpus. Alii uero morbi
sunt quorū fieri & factum esse dissenter se ha
bent ad morbos uel causas precedentes. Nam
ipsos fieri a morbis siue causis precedentibus
dependet inseparabiliter/ sed eos factum esse
non dependet a morbo uel cā precedentē/ sicut
mala complexio calida in stomacho sequēs ca
liditatem uel oppilationem/ uel apostema epa
tis/ & mala complexio calida existēs in stoma
co que sequitur humorem colericum existētem
in stomacho/ nā talis mala p̄plexio stomaci q̄tū
ad suū factū ēē nō curat̄ remoto morbo q̄ erat
in epate/ nec curat̄ remoto humore colerico q̄
erat in stomacho/ & tales morbi nō curat̄ p̄fecte
remotis causis uel morbis precedentibus eos/
nam remanent in quantum sunt facta/ & curan
tur in quantum sunt fientes. ¶ Posset aut̄ hec
Rūsiō/ q̄ uerba planiora poni h̄ mō/ q̄ morbi
q̄ se hnt ad morbos precedentes uel suas causas
solum in rōne fientis/ illi p̄fecte curantur/ res
motis morbis uel causis precedentibus eos. Mor
bi uero qui se habēt ad morbos uel causas pre
cedentes in ratione fientis & facti curantur per
fecte remotis causis uel morbis precedentibus/
& hoc uult Gal. in comento illius aff̄ Quedā
ex plenitudine. Et sic distinguendo/ oportet
nos ponere q̄ oppilatio que p̄cedit a mor
bo uel causis existētibus in uia/ sp̄ habet se solū
ad morbum uel causam precedentem in rōne
fientis. Et ex hac distinctione patet veritas que
stionis. Et responsio ad obiecta. ¶ Pro cas
que sunt dicte curationes. ¶ Sed contra quā
enim determinauit

An priori
morbo cu
rato/ perse
cū sequens
sanationē
admittat.

enim determinauit Gal. de cura apostematiz

Pecit ne illud de ab infra in sequenti. §. q. emphrases & angustatio nes sequuntur tria genera morborum. Lapostemata & exicationes imoderatas & ineptas si guras & iā superius determinauit de cura male complexionis & inepte figure sufficiēter ponendo speciales causas. De cura uero apostematis non determinauit expresse nec aliquid posuit capitulum / posuit tamē rōnes curandi apostemata implicite in sua radice / nam qđ dixit qđ oportebat curare malam complexionem sic tem per remotionem sue cause / dedit nobis ra dicem curandi apostemata p remotionem suam causarum. Item qđ dixit in illo cap. Est aut emphrasia / q. cura eorum que sunt toto genere preter naturam consistit in perfecta ablatione illius rei / dedit nobis radicē curandi apostemata / faciendo eorū perfectam ablationem.

¶ Ostensum est aut in tractatu de egritudinū discretia in pmo lib. de accidenti & morbo / qđ de siegmōibus. Lapostematibus calidis siue san guineis / siue colericis uel commixtis utriusq. ¶ Et scilicet. i. de apostemate duro siue fit dum a principio / siue sit datum p resolutionē. ¶ Et inflationibus. i. apostematibus siegmaticis aquosis uel uetosis. ¶ Et ficationibus / imoderatis. postqđ dixit Gal. q. emphrasia & angustatio sequuntur apostema quod est morbus compositus / ostendit modo q. sequuntur morbos simplices. i. malam complexionem siccam / & malam figuram. Et no. q. dixit imoderatas exicationes / quia oppilatio & angustatio nō sequuntur quācumq. exicationem / sed exicationem multum distemperatam. Et hic ponit Comē. q. siccitas imoderata duobus modis causat emphrasim & angustationem. Vno / quidē modo constringendo mēbrum in quo est meatus. Alio uero modo exiccando humiditatem currentem p meatum / & faciendo eam stare in eo. Et ex hoc patet q. ipsa facit cōstrictionem meatus attenuatioram contrahendo / & cohat tatoriam retinendo humiditatem in meatu.

¶ Et ineptis signis cōtinentium corporum. Hic per membra continentia intelligit Gal. oia membra que tangunt mēbrum in quo est meatus nā qđ mēbra ptingētia mēbris / quo ē meatus / hūt figuras ineptas / puta q. illa mēbra sicut tota gibbosa cum debeat esse recta uel plana / cohabitare membrum in quo est meatus impellendo ipsum uersus suum meatū. ¶ Consequēter / qualis aut sit ista cōsequētia dictum est supra in questionibus. ¶ Per quē. multoties.

¶ Sed hic queritur / quare non dixit semper sed plexus expiēdo ab uniuersali. ¶ Ad li

dicendum est / q. hoc ideo dixit quia emphrasia & angustationes non sequuntur uniuersalē illa tria. Lapostemata exicationes imoderatas & ineptas figuras. Exceptio dupliciter pōt cōtingere. Vno quidem modo / quia licet illa tria sint in corpore / tamen sunt tanta / nec in membris posita talibus / q. ad ea sequuntur emphrasia & angustationes / nam si illa tria sint ualde paruata sint in mēbris non habentibus meatum / uel in membris non contingentibus membra habentia meatum manifestos / tunc & in eo casu angustationes & emphrasia nō sequuntur ad illa tria. Alio uero modo pōt fieri exceptio respectu aliorū morborū ab illis tribus / tūc est sensus / q. angustationes & emphrasia nō sequuntur solum ad illos tres morbos / sed ad alios frequētius tñ ad illos tres. Verbi gratia cōstricōio uie non solum sequitur malam complexionē / malam compositionem & apostema / sed aliqui solationem continuā / & non solummodo sequitur malam complexionem siccam / sed sortem humidam / uel calidam / uel frigidam / & nō solum sequuntur malam figuram que est morbus in forma / sed sequuntur aliqui morbum in numero / & morbum inquantum / uel morbum in positione. Hoc aut exēpla sunt manifesta. ¶ Ea que sunt dicta. i. emphrasia seu angustationes. Hanc aut orationem sic construe. Ostēsum est in tractatu de differentia egritudinum. Qđ ea que sunt dicta. i. Angustationes & emphrasia / sequuntur plerūq. De siegmōibus. i. Ad siegmōes. Et de scilicet. i. ad scilicet / & sic de aliis.

¶ Quādamodū & tumoribus. Quibūda eorū que in circuitu sunt corporis. Ista littera nō inuenitur in alia translatione. ¶ Sed querē. cū Gal. inducat hic quādam similitudinem / utriusq. ipsa debeat referri ad oia que sunt in li. §. Vel ad aliquid eorū. ¶ Ad quod dicendum est / q. mihi uidetur q. ista similitudo sit referenda solum ad id qđ dixerat adhuc & ineptis figuris cōtinentium corporis / quādamodum ipsa cōsequuntur ad tumores factos in partibus existentibus in circuitu membrorum habentium meatum.

¶ Circa istum totum. §. Est una qđ generalis de cōsequētia quā Gal. hic tangit. Posuit in duos morbos cōsequētes. Emphrasia & angustationes & tres morbos pcedentes. i. apostemata & exicationes & ineptas figuras. ¶ Est aut questio an isti duo morbi sequantur quēlibet illorū triū morborū. ¶ Ad qđ dicendum est / q. de apostemate iā planū est quāsi emphrasia & angustatio sequuntur ipsum supra qđ assignauit distiam iter emphrasim & angustationē. ¶ Mō uero uidēdū ē quō sequantur imoderatas exicationes. Dico aut q. siccitas imoderata pōt effici

¶ Nota illa si
milis
tudo
an
quādamo
dū oia
par
ragraphi
an quādam
ex
illis
potius
referat.

¶ Nota illa si
milis
tudo
an
quādamo
dū oia
par
ragraphi
an quādam
ex
illis
potius
referat.

¶ An abscē
sus
prauas
figuras
ac /
modicā
sic
citātē / in
fatio & ang
stia comi
tur.

Cur illud
plexus
ad
ictum.

habentis meatum / & potest esse in membris
circundantibus ipsum. Si igitur ficitas fiet in
membris circundantibus / tunc sequitur angu-
statio . Nam membris circundantibus exi-
catu multum / contrahuntur / & contracta mi-
norantur & minorata angustant membrum
contenitum in quo est meatu. Si uero immo-
derata ficitas fiat in substantia membri habet
tis meatu / tunc dupliciter potest constringere /
meatum / uno quidem modo contrahendo me-
atuum in quo est meatu / & hec est constrictio
attenuatoria secundum Ioan. Alio uero mo-
do exiccando & retinendo humiditatem cur-
rentem per meatum / & hec dicitur constrictio
cohartatoria secundum eundem. ¶ Sed queri-
tur quantum ad intentionem Gal. in hoc loco
nunquid iste due constrictiones pororum po-
tissime dicantur emphrases / an altera. Illa que
fit propter substantiam meatu contrariam di-
catur angustatio / & que fit per humiditatem co-
tentam / dicatur emphrasis. ¶ Ad hoc respondetur
est dupliciter / uno modo substinendo co-
. Alio modo reprobando. Substinendo quidem
oportet ponere qd emphrasis dicatur quando
propter ficitatem retinetur humiditas in mea-
tu. Et dicatur angustatio quando stringitur uia
propter contractionem membri. Improbando
uero comentatorem. Hoc modo respondetur qd
emphrasis dicatur quando fit constrictio uie
propter contractionem membri. Et quando di-
citur com. qd ficitas facit oppilationem retinen-
do humiditatem currentem in meatu / licet sit
uerum / non tamen habet hic locum / quoniam
Gal. facit sermonem de oppilatione que sequi-
tur alium morbum immediate / talis uero op-
pilatio que fit propter uicem receptum / se-
quitur immediate causam morbi / non sequitur
morbum. Et hoc credo magis conuenire cum
Gale. Tamen alteri posset substineri. ¶ Post
qd uidimus qualiter emphrasis & angustatio-
nes sequuntur immoderatas exiccationes .
Videamus qualiter sequuntur ineptas figuras.
Videtur itaqz mihi / qd ineptas figuras continen-
tium corporum / non sequatur emphrasis / sed so-
la angustatio / quoniam figura membrorum co-
tinentium inepta non potest facere oppilatio-
nem in membro concavo / sed solummodo angu-
stationem. Comentator expresse ponit qd an-
gustatio & emphrasis sequuntur ineptas figu-
ras / tamen hoc non potest esse nisi ponendo
qd inepta figura continentium corporum angu-
stet membrum in quo est meatu / meatu uero
angustato fiat humoris repletio currentis per
ipsum qui postmodum facit oppilationem in
meatu. Sed licet hoc sit uerum tamen iam su-

perius de consequentia istorum morborum ad
malam complexionem sic ostenditur qd hoc non
conueniebat cum intentione Gale. quia Gale
non loquitur hic de oppilatione & angusta-
tione que sequuntur causam morbi / sed que se-
quuntur morbum immediate / talis uero oppi-
lario sequitur causam morbi. ¶ Si uero ad in-
uicem que dicta sunt complectantur. Hic po-
nit Gal. canon. compositum dicentem / qd si mor-
bi / ad quos sequuntur emphrasis & angustatio
emiscantur adinuicem / tunc intentiones cu-
ratiue erunt diuersae. Et ex isto canone redin-
quitur necessario alius canon simpliciter. scilicet
si solum sit unus morbus / ad quem sequantur em-
phrasis / siue angustatio / erit unica indicatio cu-
ratiua. ¶ Sed contra utrumq. opponitur . Et
primo contra simplicem / ponitur enim qd se-
quatur emphrasis / siue oppilatio ad apostema
quod est unum ex supradictis / ergo oportebit
qd ab ea sumatur simplex indicatio / qd est sal-
sum / quoniam sunt plures intentiones curati-
ue / nam ibi est intentio curatiua que sumitur
a mala complexionem / & intentio curatiua que
sumitur a mala compositione. Ab inepta figu-
ra / & intentio curatiua que sumitur a loca
continuate / & hec intentiones sunt uariæ &
diuersae. ¶ Contra canonem autem compositum
sic arguitur / non enim uidetur necessarium qd
si morbi componentur qd propterea sint plu-
res indicationes curatiue / nam ponatur qd fiat
apostema in meri propter quod fiat aliquis
dislocatio spondilium collis / tunc erunt ibi duo
morbi. scilicet apostema & inepta figura. Et tñ in-
tentio curatiua erit solum una. scilicet curare aposte-
ma / nam apostemate curato curatur & illa si-
ens dislocatio spondilium. ¶ Ad primum di-
cendum est / qd quando Gal. posuit tres morbos
diuersos. scilicet apostema / & immoderata exic-
cationem / & ineptam figuram / quos sequuntur
emphrasis & angustatio / ipse intellexit unum /
quemq. istorum morborum secundum unicam
rationem / & distinctam / & separatam ab aliis
Vnde intellexit apostema solum / in quantum
in eo est peccatum quanti per quod oppilatur
Et intellexit immoderata ficitatem illam
que non est pars apostematis / sed est per se
morbus. Et immoderata figuram non intel-
lexit ea que est pars apostematis / sed ea que est
per se morbus. ¶ Ad secundum dicendum / qd
quando morbi componentur / tunc qd unus non
sequatur ad alium / tunc sunt intentiones diuer-
se. Si uero unus morbus sequatur alium / tunc
non est necessarium qd sint plures intentiones
curatiue secundum rem / sed sint plures secun-
dum rationem.

Te. 154

An uariæ
sint indica-
tiones ei in
fartibus &
angustia la-
ces morbi
inuenit ipse
centur sim-
plex / uero
sint ea illa
absita.

Quenā op-
pilatio isar-
tione / que
angustia si-
gnificetur.

Sufficiet autem manife-
ste ut in vno exemplo faciamus
orationem: amplius enim debet om-
nibus in therapeutica dicitur. Sub-
aceat igitur in exemplo alicui insu-
ere partem multitudinem sanguinis ut
ostendatur que pars partem sunt va-
sa non magna solum sed etiam par-
ua prius effugienda visionem et ple-
nitudine vero nunc apparentia: quæ
admodum in oculis videtur manifesta:
scilicet propter albedinem tunice ocu-
lorum conueniens vero est alia va-
sa minora his que dicta sunt vasis os-
tendi repleta: nondum vero ea ap-
parere propter paruitatem: et pers-
iculum est effundi aliquid magnum re-
fundans ex vasis in eas que in medio
sunt regiones vacuas: aut effusum
tam esse aliquid paruum.

tem. Nec arguas me de insufficientia: quia suf-
ficiem tractatum facimus de cura istorum mor-
borum in lib. de ingenio sanitatis. Et hoc de
ma parte. ¶ De 2. vero dicitur quod supponatur
multitudo sanguinis currat ad aliquod membrum
per quod replentur: et extendantur tria gene-
ra venarum illius membri. scilicet magna et parua
que prius erant invisibilia: et modo sunt facta
uisibilia propter repletionem et minora que non
erant visibilia prius / Nec nunc sunt visibilia.
Et hoc de 2. parte. ¶ De 3. vero dicitur quod ista
tria genera venarum sunt ita repleta: periculum est
effundi: aut effusum esse ex illis venis sic reple-
tis: aliquam parvam quantitatem illius reple-
tionis: ad vacuas regiones membrorum consimi-
lium: que sunt in medio illarum venarum: Et hoc
de 3. parte. ¶ Circa istud capitulum queritur quid
questio generalis: et quid specialis: circa litteram.

3.
Questio

An de ali
stessu: ut si
at agere ne-
cessum fue-
rit: An &
omissis ali-
qd necessa-
rium.

¶ Generalis quidem questio est de sufficientia
prime partis. Videtur enim superflua pars ista
in qua agit de generatione apostematis. Nam
cum in hac parte huius tractatus causam deter-
minet Calde causis curatiuis: quare considera-
tio ad practicum pertinet / Consideratio vero
causarum ex quibus generatur apostema pertinet
ad theoreticum. Tunc non videtur quod hic debu-
isset ponere modum generationis apostematis
¶ Preterea videtur pars ista esse insufficientis
Quia Gal. ponit modum generandi apostema
ut ex modo cognitionis generationis habeat
modum curationis / sed modus curationis eius
dependet ex ipsa egritudine: que est apostema
& ex ipso membro: & ex ipsa mala comple-
xione derelicta post apostema. In hac parte
autem in quo debet ponere radicem a qua su-
muntur intentiones curatiue apostematis: non
premisit notitiam nisi egritudinis: scilicet apostema-
tis. Notitia vero membrorum a quibus sumuntur
indicationes curatiue & notitiam male com-
plexionis derelictæ post apostemata a qua su-
mitur etiam indicatio curatiua / In hac parte
non premissit / quare ista pars est insufficientis.
¶ Ad primam autem questionem dicendum est
quod pars ista non est superflua licet sit theoretica.
Nam quis consideratio causarum curatiuarum /
a sua totalitate sit practica: Nihil tamen phibet
interferere cum eis causis generatiuis morborum
in quantum ab illis causis debeat sumi indicatio
curatiua. Ad hoc enim dixit apostema fieri ex
replectione: ut sciremus eius curam facere per
evacuationem: & similiter fecit supra de cura
male complexionis: quia dixit. Perit enim si co-
ingat in huius puncti febres. Possunt enim
febres fieri ex humoribus putrefactis & talis po-
sitio theoretica est: sed quia ex humorum putre-

Postquam Gal. in parte
precedenti huius capituli determinavit de
cura emphrasum & angustationum sequenti
alios morbos in generali. Determinat in hac
parte de cura emphrasum & angustationum se-
quentium alios morbos in speciali. Et diuidit
hec pars in duas partes. In quarum prima
durat usque ad locum illum. Subiacet igitur. Po-
nit rubricam continentem totam suam inten-
tionem & excusationem ab insufficientia. In
illa vero parte. 2. sequitur suam intentionem
iuxta assignatam rubricam: & quia in parte illa
psequitur auct. de cura emphrasum & angus-
tationum per curam apostematis. Et modus
curationis apostematis dependet a modo ge-
nerationis eius. Ideo proposuit modum genera-
tionis apostematis huiusmodi. Huius vero passio-
nis curatio. Ibi vero ponit modum curationis
eius. Pars autem in qua ponit modum generatio-
nis (quia sua generatio dependet a causis ge-
nerantibus ipsum: que sunt duæ. antecedens &
obstantia) diuiditur in duas partes. In quarum
prima que durat usque ad locum illum. Et peri-
culum est effundi. Ponit modum generationis
apostematis quantum ad causam antecedentem. Ibi
vero quantum ad causam coniunctam. ¶ Suor
tres particule presentis lectionis. De quibus pri-
ma dicit / quod sufficit nobis facere tractatum de
cura istorum morborum: ad quos sequuntur em-
phrasæ & angustationes per modum exempla-

dine sumitur indicatio curatiua fe. p. tato oportuit cum facere mentionem de causa generatiua febris. ¶ Ad secundam autem questionem per quam ostendebatur quod hec doctrina erat insufficiens. Dico quod secundum collectionem nostram non predeterminatur radicem a qua sumuntur omnes indicationes curatiue apostematibus. Sed solummodo ponitur radicem a qua sumuntur indicationes curatiue ex parte morbi. Infra uero ponitur notitiam membrorum a qua sumuntur indicationes curatiue ex parte membrorum. Et secundum hoc lectio nostra non est generalis ad totum capitulum de cura apostematibus sed specialis & sic diuisio quam posui super in principio lectionis dicens quod in hac parte notificabat generationem apostematibus non debet poni generalis ad totum capitulum de cura apostematibus sed specialis. ¶ Potest tamen aliter responderi dicendo quod ista pars est communis ad totum capitulum & per se tetrahitur in ea radix generalis a qua similiter possunt sumi indicationes curatiue ratione morbi & ratione membri & ratione male diuersae remanentis. Nam in quantum ipse dicit multitudinem sanguinis discurrere ad membrum aliquod & illud replere notificat radicem a qua sumitur indicatio ex parte morbi in quantum uero ponitur repleri primo uenas magnas secundo mediocres, 3. paruas & ultimo regiones membrorum consimilium tangit diuersitatem membrorum repletorum a quibus aliqua indicatio curatiua sumitur qualiter autem ab his sumatur in dicta curatiua dicitur infra in suo loco. Verumtamen speciales proprietates membrorum que sunt substantia positio plasmatio & uirtus non posuit in ista parte generali cum ipse sit specialis sed ponit eas infra in suo loco. Similiter etiam notificando apostema per suam causam non specialiter efficitur omnes causas quia non posuit ipsum fieri nisi a sanguine cum fiat et a colera & flegmate & melancolia & aquositate & uentositate. Item cum dixit apostema fieri a sanguine replente membra consimilia cum ille sanguis putrescat & malam complexionem inducat hientem a qua remota contingit remanere malam complexionem factam pro tanto possumus dicere quod in hac parte posuit radicem curandi uiam malam remanentem post euacuationem materie que fecit apostema. Et hanc responsum puto Interpres. lfe. meliorem. Et diuisio quam supra feci non mutabitur. ¶ Litera sic legatur. ¶ Sufficiat autem conueniat manifeste ut in exemplo. ¶ Sed per. Nam si de ne ulli rei doctrina de cura apostematibus debet esse exemplum aliquid tunc esset exemplum regule super quod de absolute dicte que dicit. Quorumque emphrases & angustia sunt curatio tiones egritudines sequuntur alias curandum que docetur illas prius. Sed hoc non uidetur. Si enim esset

exemplum eius tunc esset exemplum partium contentarum in ipsa regula quod non uidetur. Tres enim sunt partes in regula supradicta quarum una est quod curet emphrasim cura apostematibus. Et alia est quod curet cura exicationis imoderate. Tertia uero est quod curet emphrasim cum te inepte figure. Nam ad istas tres egritudines posuit emphrasim & angustationem sequi. Sed planum est quod doctrina de cura apostematibus tradita non potest esse exemplum doctrine de cura apostematibus que est prima pars regule quoniam idem iam esset exemplum sui ipsius quod est in conuenienti & hoc perficitur per textum alterius translationis quod dicit. Et sufficit nobis ut narremus tem nra quam putauimus exemplum a qua significetur hoc quod est preter illud. Item non debet poni exemplum reliquarum duarum partium. Scilicet exicationis imoderate & in inepte figure. Quia cura apostematibus non est similis cure exicationis imoderate nec est similis cure inepte figure sicut patet consideranti curam apostematibus & curam illarum duarum. Nec etiam indigebamus exemplo ad curandum imoderatam exicationem & curandum ineptam figuram quoniam cura istorum duorum morborum iam prestat in suis capitulis. Ad id autem quod iam notificatum est non indigemus exemplo. ¶ Ad euidentiam huius questionis prenotandum est primo quod modis ordinatur exemplum ad exemplum. Secundo respondendum est ad totam preloque mentionem. ¶ Dico igitur quod exemplum debeat esse not. exemplum quia deducens notius est declarato potest exemplum ad exemplum tripliciter ordinari. Primo quidem modo ut particulare dictum ad uniuersalem regulam sicut cum dicit in gramatica. Nunc cum uerbo debet concordare in duobus accidentibus scilicet in persona & numero cui uniuersali regule posita subditur hoc particulare exemplum. Verbi gratia Petrus currit. Secundo uero modo ordinatur exemplum ad notum exemplum sicut simile ad simile minus notum sicut si nos existentes bononie uolumus alicui notificare quod pugna inter grifolios & argones qui sunt partes in Mutina destruxit illam ciuitatem inducimus simile magis notum scilicet quod pugna lambertacio cum Geremio destruxit Bononiam. Notum enim est existentibus Bononie qualiter pugna inter partes Bononienses destruxit bononiam quod pugna inter partes Mutinenses destruxit mutinam. Tercio uero modo ordinatur exemplum ad suum exemplum sicut paruum ad magnum eiusdem entitatis sic puer paruus est exemplum sui ipsius magni & sicut qui accipit eiarthi uini de una ugete & cognoscimus per illum citharu uini totius

ad idem

saluati

ad idem

ad idem

ad idem

ad idem

totius uegetis/ In hoc enim canone ciathus ui
ni/ qđ est aliquid paruū est exemplum totius
uini qđ est in uegete / & est scđ eiusdē essen
tie. ¶ Dico itaq; qđ doctrina de cura apostema
tum hic posita his tribus modis pōt esse exem
plum alterius. Primo quidem modo/ quia do
ctrina de cura apostematū que est quoddā par
ticulare/ ordinatur ad regulam ūlēm supraposi
tam declarandam/ Ac si ita dicat Gal. Quęcūq;
emphrasēs & angustationes sequunt alios mor
bos oportet prius curare illos morbos. Verbi
grā. Sicut patet in cura apostematū. Secūdo
uero modo doctrina de cura apostematū est
exemplum curandi alios duos morbos. i. imo/
detatam exicationē/ & ineptam figuram/ ad
quos sequebantur emphrasēs & angustationes
& hoc dico non quo admodū curationis/ Nā
alius modus est curatiōis apostematū a modo
curationis illorum morborum. Sed quo ad cō
sequētiā curationis emphrasēs & angustationis
Nam sicut curato apostematū curatē emphra
sis & angustatio / sic & curata immoderata
exicatione & inepta figura curatur emphrasēs
& angustatio / & est notius qđ ad curam apo
stematū sequatē cura emphrasēs & angustatio
nis qđ sequatur ad curam illorū duorū morbo
rum. Tertio uero mō est doctrina breuis de
cura apostematū hic posita uelut exēplum do
ctrine complete de cura apostematū scripte
in therapeutica facultate. Nam doctrina quam
hic ponit Gale. est res parua respectū doctrine
quā in illo lib. ponit/ & est scđ eiusdē essen
tie/ sicut puer uiri completi/ & hoc modo do
ctrina breuis totius istius libri est uelut exem
plum totius doctrine medicinalis complete/ qđ
tradita est in aliis libris/ Et hunc modum uide
tur comprobare Gal. Cum dicit. Amplius autē
hīs cōsibus/ &c. Hac ergo distinctione de doctri
na exemplati posita/ & ad ppositum adapta
ta patet ueritas qđtionis/ & solutio obiectorū.
¶ De omnibus. Hoc dupliciter pōt intelligi
Vno quidem modo/ ut referatur ad curam illo
rum trium morborū. Alio uero modo/ ut refe
ratur solū ad curā apostematū. Et licet utroq;
modus sit uerus tñ ad ppositum secundus est
uerior. ¶ In therap. dī litteris. i. io. r. 3. & r. 4.
de ingenio sanitatis. Nam in hīs duobus li
bris sufficienter agitur de cura apostematū.
Quo ad p̄mam expositionem debet retorque
ri ad totum librum de ing. sanitatis. ¶ Subia
ceat igitur alicui parti influeret/ &c. Hic not.
qđ apostema duplicem habet generalem modū
sendi/ quorū primus est ex materia decutrente
de membro ad membrum. Alius uero modus
est ex mala dispositione membri/ ppter quam

multiplicatur humor in ipso membro/ preter
qđ aliunde currat ad ipsum & fiat apostema ex
eo. & hoc duos modos insinuat li Co. & Gal.
2. de fe. cap. fina. & Ioann. de causis reumatia/
Et quia primus istorum duorū modorū frequē
tius contingit p tanto Gal. posuit ipsum in li
loco/ qm̄ exemplū debet esse breue & notum.
¶ Sed p̄ hanc distinctionem uidetur esse Ga.
3. terap. cap. p. inquit enim. Offensus deniq; est
ois flegmon ppter influxiōes sanguinis siens.
¶ Ad quod dic qđ cum Gal. dicit omnem fle
gmonem fieri ex sanguine currente ipse intel
lexit hoc ultimum dictū habere ueritatem in
multis/ Et hoc intendit Gal. p influere sangui
nē/ siue sanguis trahat ad mēbrum apostema
tum siue impellat ab alio mēbro. ¶ Multitu
dinē sanguinis. Hic pet multitudinem sangui
nis possumus intelligere congeriem oīum ha
morū pportione aliter se habentium in exce
dendo modum. Possumus ēt intelligere abun
dantiam solius sanguinis supra debitam qđta
tem. ¶ Sed circa hoc dubitatur de defectu de
buit enim ponere peccatum sanguinis in qđti
tate & qualitate / cum sanguis ex quo fit apo
stema/ peccet utroq; modo/ ut dicitur. r. 3. terap.
cap. primo. ¶ Ad quod dicendum est qđ possi
bile est sanguinem qđ incipit fluere in sola qđti
tate peccare/ sed postqđ influxit peccat in quali
tate. Aut dic qđ ideo fecit mentionem de sola
qđtitate/ quia reponit Gal. apostema sub mor
bo repletionali oppilātē/ hoc autē ad solam qđ
titatē materie ptinet. ¶ Preterea dubitat de
quodā uerbo. Co. dicit enim qđ qđ in sanguine
nullus humor est uincens/ tunc generatur inde
apostema sanguineū/ qđ nō uidet sanguineum
enim est apostema in quo dominatur sanguis
solus. ¶ Ad quod dicendum est qđ siue peccet
in quantitate solum sanguis/ siue omnes humo
res equaliter / utroq; modo dicitur apostema
sanguineum/ ppter dominium sanguinis in qđ
titate super alios humores. ¶ Preterea posses
hic queri nūquid posset fieri apostema ex solo
peccato qđtitali absq; peccato qđtitali. Sed ad
p̄sens dimittatur ppter lōgitudinem. ¶ Ut di
stendantur. i. implicatur ad modū utrius/ ut di
cit Co. ¶ Que fm̄ partem uasā. i. uene & ar
terie/ ut dicitur de malitia complexionis cap.
4. ¶ Quodamodū in oculis ut manifestum. i.
qđ uene oculorum anteq; sint replete sunt inui
sibiles/ postqđ uero sunt replete fiunt uisibiles.
¶ Propter albedinem tunice. Ista causa pōt
retorqueri uno modo ad p̄mam partem simi
litudinis. i. qđ iste uene uidebāt ante fluxū san
guinis propter albedinem tunice tegentem &
offuscantem rubedinem & hunc modū ponit

Fiat ne qđ
abscess. ob
prauam trīs
affecte p̄is
disponem.

Sit ne a sin
cero sangui
ne/ abscessi
sit.

Sit ne san
guineo di
cto abscessi
sit/ solus sa
guis in cā.

alia translatio/ Alio uero modo ut referatur ad secundam partem similitudinis. scilicet quia uene quae sunt plene sanguine rubeo/ & sunt in membro albo posite manifestius apparent propter similitudinem/ Nam propria iuxta se posita maiora se/ ipsis apparent / ut dicit Aristoteles in elenchis. ¶ Conueniens uero/ Dixit conueniens esse/ & non necessarium/ quia possibile est quod repletio illa repleat solummodo duo genera uenarum/ & non praecedat ad replendum tertium/ & hoc exponatur per aliam translationem/ que dicit/ Et fortasse ut/ ne etiam alie que sunt strictiores istis uenis traduntur ei repletionis eae. Alia minora hiis uasis distinde repleta. Hic tangit auctor tertium genus uenarum. Nam primum genus uenarum apparebat ante repletionem/ & post repletionem. Secundum uero genus apparebat post repletionem/ sed non ante repletionem/ Vltimum uero genus/ nec ante/ nec post repletionem appareat propter sui paruitatem. Et hoc tangit Galenus cum dicit nodum uero apud parentiam propter paruitatem. ¶ Sed per hunc/ § dubitatur quia talis modus uisionis uenarum non habet locum in apostematibus interioribus/ cum membra interiora non sint uisibilia/ Nec eorum uene. Nec potest dici quod sermo Galeni in hoc loco sit solum de apostematibus exterioribus. Comtradicit enim exemplum quod infra ponit de apostemate epatis. ¶ Ad quod dicendum est/ quod iste sermo habet locum in apostemate/ & interiori/ & exteriori/ Nam licet actualiter hoc sit uerum solum in membris exterioribus apostematis/ tamen potencialiter ueritatem habet in membris interioribus/ Nam si tegantur membra interiora apostemata quod est possibile. Similia apparebunt uene/ sicut in exterioribus. ¶ Preterea iste modus generandi apostemata/ non uidetur habere locum in membris in quibus non sparguntur uene/ qualia sunt medulla cerebri & nuchae nervi/ eorde/ ligamenta/ uene/ & arterie/ cartilago/ ossa/ & hiis similia/ in quibus non sunt uene. ¶ Ad quod dicendum est/ quod cum duplex sit modus generationis apostematum/ ut dictum est supra quorum primus est ex defluencia marie de uenis magnis ad uenas paruas / & de paruis ad minimas / usque quo deueniat ad uacuas regiones membrorum/ consimilium. Secundus uero modus est ex corruptione nutrimenti iam existentis in ipsis membris propter malitiam complexionis. Quatum ad istum secundum modum omnia membra que apostemantur coeant. Sed quantum ad primum/ membra iorer se differunt/ Nam membra carnosam materiam apostematis recipiunt ex locis uicinis / quia ex uenis diuisis in ipsis/ sed membra carentia uenis & arteriis non recipiunt materiam apostematice ex ue-

nis diuisis in ipsis/ quia eis carent/ sed recipiunt eam de uenis longinquis/ quia de uenis diuisis in membris uicinantibus ipsis / sicut patet in substantia cerebri/ & substantia nucis/ Nam hec quae apostematice non recipiunt materiam apostematis de uenis diuisis in ipsis/ quia caret eis/ sed recipiunt influentiam materie a panchis/ & generibus ea. ¶ Et periculum est effundendi. Postquam Gale. manifestauit generationem apostematis quantum ad causam antecessorem. Hic manifestat quantum ad causam eius coniunctam. Dico autem causam antecessorem humorem existentem in uenis/ Causam uero coniunctam materiam existentem in regionibus uacuis membrorum. Et si notum est/ quod causa antecessor differt a coniuncta tripliciter loco/ quantitate/ & qualitate. Loco quidem ut hic/ Nam eadem materia existens in uenis est causa antecessor/ existens uero in uacuis regionibus membrorum est causa coniuncta. Quantitate sicut patet in parua replezione membri que est causa morbi antecessor/ Magna uero replectio membri/ ita quod ex ea fiat motus/ est causa coniuncta/ ut colligitur a Gal. tractatu de signis cap. Egroraturorum. Et in Coillibus affinis. Vbi dicitur intrat preter naturam. Qualitate autem ut patet in febribus putridis. Nam humor dum manet crudus antequam putrescat est causa antecessor/ cum uero putrescit est causa coniuncta. ¶ Et periculum est effundendi. i. dubium ne effundatur quoniam aliquis talis replectio praecedat ad membra/ & aliquis fiat & non praecedat ad ea. ¶ Aliquid paruum resudans. i. quod effunditur ad uacuas regiones est parua quantitas & subtilis subtilitate respectu eius quod permanet in uenis. Paruitatem quantitas tetigit/ cum dixit aliquid paruum/ subtilitatem uero tetigit cum dixit resudans. Aut dicit aliter quod cum dicit. Aliquid paruum resudans. Intellegit primum gradum apostematis. scilicet est infertis cum enim materia primo egreditur uenas est parua & subtilis. Per hoc uero/ quod dicit effusum esse. Ostendit secundum gradum apostematis scilicet quoniam tota materia fluxit/ & ipsam est completum. ¶ Ex uasis. i. ex poris & orificiis uenarum. Nam quoniam uene replentur tam ex poris earum lateralibus/ quam ex orificiis earum finalibus potest materia exire. De poris quidem dixit Com. super hoc. §. De orificiis uero dixit Gal. de malitia proplexionis cap. 4. ¶ In eas que in medio regionibus. ¶ Sed hic arguitur cum iste regionibus dicantur esse in medio/ quod dicitur esse extrema. ¶ Ad quod dicimus quod extrema istarum regionum sunt partes membrorum/ consimilium/ quod sunt admodum parietum/ sicut patet in spongia in qua sunt quaedam concauitates & quidam parietes circumdantes illas concauitates. Et per membra

Sit ne i oī
abscissa qđ
de sensibili
bus pūsum
sēctis/ hac
affertur.

Fiat ne i oī
mēbro sūm
pūrem do/
strinam ab
scēssus.

Qui si
dicitur i me
dio dicitur
fines dicitur

membra confimilia intelligo neruof ligamen-
ta/puniculof/carnem/venas pulfatilef & non
pulfatilef:& hiiis fimilia/ ut dicunt de malitia
complexionis cap. quarto. ¶ Per membra.
Vacua. ¶ Sed p̄ nihil eſt uacuum/ ſicut dicit
philof. ¶ Ad quod dico q̄ cū iſte regiones eua-
cuentur per reſolutionem/ contingit una dua/
rum diſpoſitionē. Nam ille regiones p̄ concū-
dentiam ſunt minores. Quare non remanent
uacue / ſicut patet in extenuatis / aut cum illa
extenuatione continuatur replectio/ ſive ex ae-
re/ ſive ex nutrimento/ Et ſic non remanet ibi
uacuitas actualis/ ſed ſemp uacuitas & replectio
ſunt in ſieri. ¶ Aut effuſum:&c. Hec ſia inue-
nitur aliter in alia tranſi. Totus enim. §. Tali-
ter ſcribitur. Et q̄ illud eſt fortaiſſe reſudat ex
uacuitat aliq̄d/ & effundit̄ ad loca uacua que ſunt
inter partes membri/ & ſit q̄ currit ad ea res
parua & euacuatur. Nam loco littere/que in no-
ſtra tranſlatione dicit. ¶ Effuſum eſſe. In alia dē
Euacuatur. Inter quas nulla uidetur eſſe cōcor-
dia/ conabor tñ ut poſſibile eſt eas concordare
primo exponendo noſtram ſtram. Dico ergo q̄
cum duplex ſit gradus apoſtematis/ ut ſupra di-
xi. Et tetigit ¶ Primum p̄ hoc q̄ dixit. Periculum
eſt effuſi. Tāgit modo ſm p̄ hoc q̄ dicit aut
effuſum/ Et ſit neceſſarium ponere iſtos duos
gradus in generatione apoſtematis/ ad oſtendē-
dum/ q̄ apoſtemati cum eſt in primo gradu de-
betur preſeruatione ratione ſuuri. Et cum eſt in
ſecūdo gradu debetur ei uera curatio. Et hec
uidetur eſſe uerſio Co. exponendo iſtū. §.
Concordia uero aliarū litterarū hoc modo fiat
cum enim dicit alia tranſla. Et ſit q̄ currit ad
eas res parua & euacuatur. Tūc huius uerbo eua-
cuatur ſupponit hoc q̄ dicit res parua & eſt
ſenſus/ Res parua euacuatur a ſua paruitate/ q̄ſi
dicat primo materia que currit eſt parua/ Dein
de poſtea euacuata paruitate ſit magna.

titur partes euacuabitur. hoc quidē
manifeſte & ſenſibilibiter/ hoc uero per
euaporationes extenuatum.

Leſio. 35.

Introduc.

Partitio

Poſtq̄ Gal. poſuit mo-
dam generationis apoſtematis. ¶ Proſequi-
tur in hac parte de modo curationis eius. Et
diuiditur hec pars in duas. In quā prima po-
nit modum curationis apoſtematis p̄ euacua-
tionem. Secūdo ponit curam male complexio-
nis dereliſte in membro ex ipſo. Prima uſq̄.
Conſiderandum. ¶ Prima diuiditur in tres. In
quā prima pponit curam eius in generali. Se-
cūdo determinat eam ſpecificando. Tertio
concludit eam determinatā. ¶ Prima uſq̄. Neceſ-
ſarium autē recurrens. Secūda uſq̄. Euacuabi-
tur quidem iam. ¶ Prima uero pars remanet in
diuiſa. Secūda uero diuid. in partes duas. In
prima pſequitur de cura apoſtematis p̄ eius in
tentiones curatiuas generaliter. In. 2. uero exē-
plariter/ & ex illo etiā exemplo quidam regu-
lam extrahendo. Prima uſq̄. Supponat enim
ſi ita accidat. Item prima diuid. in tres. In pri-
ma quā reſoluit curam apoſtematis imedia/
tam in ſuas intentiones curatiuas. In. 2. uero
ex impoſſibilitate pſciendi curam immediatam
uenatur curam mediata/ que eſt euacuatio tot-
tius/ & deriuatio ad partem primam. In. 3. par-
te proſequitur de immediata cura apoſtematis p̄
ſuas intentiones. ¶ Prima uſq̄. Si igitur fuerit
totū corpus plectorium. Secūda uſq̄. Hoc. n.
patientē repellere a pte prius. Tertia uſq̄. ad
finem illius partis. Pars prima iſta: rium/ &
prima pars totius leſionis/ que preceſſit eam
ſunt preſentis leſionis. Et diuiditur hec pars
in tres. In quā prima reſoluit auth. curā eius
immediatam/ que eſt euacuatio partis patientis
in duas euacuationes. In. 2. ſubdiuidit primū
membrū. In. 3. parte ſubdiuidit ſecundū. ¶ Pri-
ma uſq̄. Rurſus igitur. Secūda uſq̄. ¶ Per ipſam
uero que patit partem. ¶ Sunt igitur preſen-
tis leſionis particulę quatuor. ¶ De quā pri-
ma dicit/ q̄ intentio generalis in curando apo-
ſtema perſicitur p̄ euacuationes/ & ſi uelimus
maniſeſtus dicere. Dicemus/ q̄ eius intentio p̄
fici/ p̄ euacuationē p̄tis apoſtematis/ q̄m apōa
p̄ imoderatam repletionem partis. Et hoc de
prima pte. ¶ De. 2. uero dicit q̄ ſuperfluitas/
que replendo ptem fecit apoſtema/ duplī eua-
cuatur/ Vno q̄dem modo p̄ curſum. Alio uero
modo p̄ ipſam partem patiētem/ & hoc de. 2.
¶ De. 3. dicit/ q̄ euacuatio p̄tis apoſtematis
per recurſum poſt fieri triplī. ¶ Per pulſum/ aut
tractum/ aut tranſmiſſum/ aut per aliq̄ horum

§

Senſus

Te. 156.

Te. 157.

Te. 158.

Te. 156.

Te. 157.

Te. 158.

Huiusmodi uero paſſi-
onis curatio habebit quidē
conſiderationem per euacuationes
ut uero dicamus maniſeſtus ex par-
te euacuationem quoniam paſſio
erat i eo q̄ repleta eſſet pars immo-
derate. ¶ Neceſſarium autem eſt/ a
ut per recurſum euacuari ſuperfluū
aut per ipſam patientes partē. Rur-
ſus igitur recurreret: aut per pulſum
aut per tractum. aut per tranſmiſ-
ſum/ aut ſm aliquod botum/ aut ſm
omnia. ¶ Per ipſam/ anteq̄ que pa-

Te. 158. aut per oia & hoc de 3. **De. 4.** uero dicit q euacuatio partis apostemate p partem patientem pot fieri dupl. s. sensibiliter & manifeste incidendo & tumpendo membrum apostematis & insensibiliter extenuando supfluitatem illam in uaporem & resoluendo & hoc de 4. **Littera** sic legatur. Huiusmodi uero

Interp. libe. Te. 156. passionis. In hoc loco Gal. non accipit passio nem pprie accipit enim eam p morbo qui e qualitas passio uero no est qualitas sed motus ut dicitur. 3. de acci. & morbo cap. 5. **Habe** bit quidem intentionem euacuationum. Hic not. q posuit euacuaciones in plurali ut eomprehendat euacuacionem rectius & euacuacionem partis apostemate quae prima. s. euacuatio totius no est generalis cura. sed solummodo qm corpus est plethoricum. Nec est cura imediata sed est uia ad immediatam curam. Secunda uero. s. natura partis apostemate est imediata & uniuersalis cura. Et ppter hoc subiungit. Ut manifestius dicamus. Nam euacuatio partis cu sit uniuersalior euacuacione totius & cum sit imediata dicitur esse manifestior cura q euacuatio totius. **Qm** passio erat in eo q repleta esset pars imoderate. **Sed** in cancro enim corrosiuo non uidetur esse partis repletio sed potius eius euacuatio uel ablatio. **Ad** quod dicendum est q cancer ante q perueniat ad corrodendum absolute dicitur apostema qm partem replet ex humore melancholico. Quando uero corrodit tunc ratione partis que corroditur esse ulcus concaui & est morbus compositus ex mala complexionis & solutione corruui. Ratione uero humoris qui penetrat & penetrat per partes membri corrodendi. **Ad** hoc hnt rōnem apostematis facit enim aliquem tumorem in partibus quas subintrat & subintrat. **Pterea** qm nūq euacuatio pris apostemate sit cura sufficiens apostematis & uidetur q nō. **Qm** apostema est egritudo siens. Sufficiens uero cura egritudinis sicis est ut prius euacuetur causa faciens. Deinde remouetur egritudo facta ab illa causa ut dictum est supra de cura male complexionis. Inquit euim. Vnā quāq causā efficiētem oportet abscondere primum deinde uenire ad illam que ab illa facta est egritudinem. **Pterea** euacuatio cause morbi non est cura sed preferuatio ut dicitur lib. 4. terap. cap. 3. **§. Quā** de cā & lib. 3. cap. 3. **Igitur** principium. **Ad** quod dictum est q apostema perfecte curatur p euacuacionem in qm in ipso est egritudo repletionalis & hanc dico egritudinem receptaculo & uia. In qm uero ad illum morbum repletionalē & humorem repletem sequuntur

quidam alii morbi. s. mala complexio & solutio continui & alii morbi compositionales distinguendū est. Nam si illi morbi impressi sunt in substantia membri debet tunc tunc euacuacionem materie repletis modica operatione solius nature & in tpe breui. Si uero illi morbi sint impressi in substantia membrum fortiter tunc non curatur per euacuacionem materie repletis sed indigent ulteriori operatione artis & nature simul. **Sed** ad hanc solutionem plene intelligendam oportet inquirere qliter apostema dicatur morbus futurus siens & factus. **Sed** qm hmoi inquisitio difficilis est & longa intendo iode facere unum tractatum in quo de morbo futuro siente & facto sufficienter inquiram in generali & speciali. **Pterea** repletio partis ponitur hic esse causa apostematis : **Sed** non uidetur esse enim morbus in forma quia est morbus receptaculo. **Ad** quod dicendum est q repletio relata ad humorem repletem est causa morbi. **Relata** uero ad membrum repletum est morbus receptaculo quia morbus est pars apostematis. **Pterea** queritur an ista repletio sit causa primitiua apostematis uel coniuuncta. Et uidetur q sit primitiua qm inanitio & repletio sunt res non naturales. Omnis aut res non naturalis est causa primitiua. Et uidetur q sit causa coniuuncta qm per eius remotionem curatur morbus qd non contingit de causa primitiua. **Ad** quod dicendum est q repletio diuersificatur fm diuersitatem rei repleti. Nā si res replens est res corporalis ut humor tunc repletio talis rei pot esse causa coniuuncta & cā antecedens. Si uero res replens sit in corporea ut cibus tunc repletio talis est causa primitiua. **Immoderate** hoc ideo dicitur quia repletio moderata ipsa regione membrorum consummum non est causa morbi sed causa sanitatis. **Necessarium** autem recurrens euacuari superfluum. i. hu. qui supflue partem repleuit euacuatur p causam facientem ipsum currere retro. **Sed** de cura que sit p recursum dubitantur tria. Quos primum est an sit possibilis quoad materiamque iam exiuit uenas. Secundum est an sit uniuersalis. Tertium est an sit conueniens. **De** primo sic arguitur. Videtur enim q nō sit possibilis auctoritate & rōne. **Auctoritate** qdem Gal. illo. **§. Relicto** uero aliquo in parte. Vult enim ibi q materia non possit recurrere quia sit grossa / uel uiscosa / uel quia sit sua ad regiones uacuas membrorum. Et in Co. pro. lib. primo circa finem. Ibi enim dicit expresse q humor qui effusus est ad loca uacua membrorum nō potest redire ad suam naturam. **Ratio** uero

Sit ne / que pars abscissa afficit / moderate repleta.

Ad p sola de affecta pte. Eūōne abscissura recur.

Sit ne ab scissura / repletio.

Que ad ab scissura sit repletio.

Te. 159.

Sit ne possit / si sit / repletio / repleta.

ne uero triplici/q; pma sumis a tenore uirtutis membri faciens recursum. & membri recipientis nam recurrens. Secunda sumis a dispoſitione materie debentis recurrere. Tertia sumis a uirtute medicine/p qua fit recursus. Rō qdē pma/q; sumitur a uirtute talis est/nā in recursu due opantur uirtutes operatione pma. & uirtus membri apostematizati/a quo incipit recursus in mittendo/& uirtus membri debentis recipere in phibendo/sed uirtus membri debentis recipere multo potētiore ē q; fit uirtus membri mittēti. Cuius probatio est/ q; membrū qdē p mīstētā hāuit potētiā i mittēdo/ q; ei nō potuit resistere membrū apostematizātū cū cēt sanū quare non fiet recursus p uirtutē membri ipellētis/cū potētiore uirtuti sibi resistat. Ratio uero fa/q; sumitur a dispoſitione materie/talis est. Nā mā egreditur ad regiones uas/cuius mēbro/q; resudationē/in resudatione aut mā est ultimo subtiliata / cū uero peruenit ad regiones mēbro/q; inspissatur/quate nō pōt recurrere p eandē uia/p qua uenit. Rō uero tertia q; sumis a dispoſitione medicine talis est. Nam medicina/q; facit recursum/aut pellit/aut trahit/sed neutra istaq; pōt suā operationē facere nā si medicina debet repellere mām pntē in apostemate/tūc ipsa debet repellere eodē mō quo influxit/q; p easdē uias/p quas iuxta/sed in fluxit p resudationē. Ergo debet recurrere p resudationē iteratā illā aut resudationē tres res dēnt efficere. s. subtiliatio materie dilatatio uas/rū/& potētia uirtutis expellētis/medicina uero pulliua ē sicta uel frigida & sicta quare nec uias aperit/sed pstringit/nec mā s subtiliatur/sed ingrossat/eū uirtutē expulsiuā trā cōfortat q; possit facere expulsiōē/q; nō pōt uirtutē mēbri facere fortiorē/q; esset tpe sanitatis/tpe uero sanitatis nō potuit resistere influenti materie quare nec mō/cū mēbrū egrotet. Itē medicina frigida & sicta cōfortat retentiū/quate debilitat expulsiuā / patet igitur q; recursus non potest fieri per medicinam pulliua. Medicina uero trahitua non potest trahere materiam de membro patiente/nam trahit debet fieri p euacuationem partis oppositę/sed euacuatio partis oppositę/anteq; perueniat ad euacuandum materiam contentam in apostemate/tantam facit euacuationem humorum & spirituum q; morietur infirmus. ¶ Ad contrarium est authoritas Gal. in hoc cap. & aliorum auth. loquentium de hac materia/& experientia quotidiana/quoniā uidemus materiam debet apostemati recurrere. ¶ Preterea ad hoc facit ratio/que sumitur ex operationibus nature/& ex synthomatibus morbi. Ex operationibus quidem nature/quia aliquando natura expellit materiam flegmaticam contentam inter

renes/& uentrem ad uessicam per uias insensibiles/& aliquando educit saniem de medio ossis ut dicitur in illo affo. 2 suo commento / Quibus inter renes & uentrem flegma clauditur &c. Et aliquando expellit mactem ypostaticam que est in membris ad uessicam per uias urinae & materiam saniosam contentam in pectore expellit ad pulmonem per panniculum pul. & postmodum ad cannas pulmonis/in omnibus enim istis fit recursus materie / que iam exiit uenas. Ex synthomatibus uero morbi mōstratur/sic apparet / quando transit pleuretis in perypleumoniam/ut dicitur. 7. particula affo. & squinantia in perypleumoniam / ut dicitur in. 5. particula eiusdē/& sicut apparet in apostematibus ceticis in perypleumoniam/quando euacuetur ut dicitur in secundo pronosticorum de perypleumonicis in illo. §. q; idem apostema si euacuerit & eius co. Sic ergo patet q; pōt recurrere non solum materia que est in uenis/sed que est extra uenas. ¶ Ad hanc questionem dicendum est / q; recursus potest comparari ad duplicē materiam. Eadē q; que continetur in uenis membri apostematizati uel pro pinguis ei/& ad materiam que iam exiit uenas & intrauit uacuitates membrorum. Et dicitur quo ad utraq; materiam recursus est possibilis / sed principalis & frequentius debetur recursus materie / que est in uenis materie uero/que iam exiit uenas competit recursus / euacuatio/& rarius & minus efficitur. Et eorū contingit de euacuatio/que fit per partē patientem/quoniam principalis & aptius euacuatur materiam iam effusam ad uacuitates membrorum / q; materiam existentem in uenis. ¶ Restat igitur respondere ad authoritatem Gal. primo nam quando Gale. dicit q; materia non recurrit/que est effusa in regionē uacuas membrorum. Hoc intelligitur/quando illa materia tantam contraxit moram in illis locis/que fuerit in spissata aliquale licet non tantū sit inspissata/quantū illa que remanebat in uenis. ¶ Aut dicendū est al. q; materia cōtenta in uacuitatibus nō recurrebat/nō ideo q; nō posset reintrare/sed q; aptius erat iā euacuari p partē patientē. q; p recursum. quasi dicat. G. q; materie que exiit uenas/quedam pars ē que aptius recurrebat/& quedā pars est que aptius euacuatur p membrū patientē. ¶ Ad rōnem uero primā/q; sumebat a uirtute/dico q; licet membrum/ad qdē dēt fieri recursus/sit potētiore mēbro qdē debet facere recursum. Tñ q; totū corpus iam est pieuacuatur pōt materia recurrere ad alia loca multa pterq; recurrat ad mēbrū/ qdē p expulsiuā gbus locis cum sint multa materia illa disseminata non faciet magnum nocumētum/& similiter

continget/ si totum corpus expulerit ab initio materiam i membro apostemato/ qm materia illa plus nocebat nature cōculcata in membro apostemato/ q noceat ei/ diuisa per uenas/ tam corpe eius p̄uacuato. ¶ Ad rōne uero secūda q̄ sumebat a pte mē. Dico q̄ mā q̄ exiuit uenar/ & iuit ad regiones membro/ duplicē hēt pte/ unā q̄ stetit tm/ q̄ inspissata est/ & illa nō recurrit. Aliā uero/ q̄ nō fuit inspissata/ & illa pōt recurrere. ¶ Ad rōne aut̄ tertiā q̄ sumebat a uirtute medicine oī rōnede ponēdo modū fm quē opat̄ medicina pulsatiua. Et dico qm ipsa sit frigida & stiptica opat̄ i pte illius mēbri/ itō q̄ ponit pncipalē/ & secundario opat̄ in humore p̄tū in mēbro illo. ¶ Circa uero mēbro opat̄ h̄ mō nā p̄ infrigida/ & in frigido remouet sua p̄riate dispōnē q̄ attahabat/ scilicet/ uel dolore uel uerū. Itē infrigidādo & stipticidādo p̄stringit mēbro/ cui supponit & p̄fortat/ ipm t̄pando suā pplexionē/ & p̄stin gēdo eius/ idem/ ad eo q̄ est fortis in expellēdo/ q̄ est t̄pē sanitatis/ & p̄stetm q̄ plethoria q̄ faciebat i pulsione/ uā est a corpe teota. ¶ Circa hūore uero p̄tū in mēbro/ mediātē infrigidatiōe mēbri opat̄/ q̄a tēpat seruatē eius aliq̄l & nō inspissat ipm/ nā hūor nō inspissat a frigido/ nisi in ipm diu & fortiter opat̄. Ad uias aut̄ p̄ q̄a sit recursus nō puenit/ frigiditas medicine q̄re nō cōstringit eas/ p̄ igit̄ qualr̄ pulsua medicina nō phibet reditū medicine retro/ q̄a mām nō inspissat/ nec uias cōstringit. Et p̄ q̄ remouēdo a morbo dispōnē attractiuam materiei/ q̄ mām cōseruabat in eo/ & cōstringendo ipm/ & cōfortādo uirtutē p̄ cōstrictionē expellet hūore p̄ recursum. Et ex hīs p̄ Rōne ad oīa. ¶ Viso nūq̄ cura p̄ recursum sit possibilis. Vidēdū ē nūq̄ sit uls & arguē p̄ q̄ sic nā de cura q̄ sit p̄ recursum in apostematibus dat̄ hec regula attis/ sed regula dēt ēē uls/ & talis cura erit uls. ¶ Preterea in oī apostemate est aliq̄ ps materie posita extra uenas/ & si est inepta ad recursum/ & est aliq̄ ps posita in uenis/ cuius subtilis ps est apta/ & grossa inepta ut d̄ infra i illo. §. Relictū uero aliquo in pte &c. ¶ Ad p̄tū aut̄ arguē rōne triplici. P̄tū morōne sumpta a mā apostematis. Secūdo rōne sumpta ab ipso mēbro. Tercio rōne sumpta ab ipso apostemate. Rōne q̄dem sumpta a mā apostematis dupl̄/ uno q̄dē mō a pte sube/ alio uero mō a pte q̄sitati/ a pte q̄dē sube/ q̄a si mā est grossa uiscosa/ nullo mō cōuenit cura p̄ te/ cursum/ ut p̄ p̄ Ga. 13. de ingenio. fa. ca. 4. §. Euacuaf̄ aut̄ q̄. A pte aut̄ q̄sitati/ qm si fuerit mā uenenoſa/ nō p̄tēt̄ rep̄cussua/ ut p̄ eubne de ingenio. fa. li. 14. ca. 7. §. Mēbro uero refri geratiua. Rōne uero sumpta a mēbro dupl̄/ nā

aut cōsiderat̄ mēbro apostematū fm se/ aut p̄ te specūū ad aliud. Si aut̄ cōsideret̄ fm se/ ut si tale mēbrū apostematū est ulceratū nullo mō uē cōpetere cura p̄ recursum/ nā cū talis cura fiat p̄ frigida/ & frigida noceant ulceribus ut d̄ ab hipp. in aff. Frigidū ulceribus/ mordax. Non uē q̄ tale mēbro apostematū debeat̄ cura p̄ recursum. ¶ Preterea si tale mēbrū apostematū sit corruptū in suba/ puta q̄a putrefactū/ nullo mō conuenit recursus/ sed carnis putrefactē abscisso ut p̄ p̄ Ga. 13. de ing. fa. ca. 3. §. Si uero putrefacta. Et hoc manifestat̄ magis in apostemate corūp̄tē mēbrū/ qm mām illā uenenoſam/ q̄ mēbrū corūp̄it/ nō possumus repellere/ neq̄ trahē cū caro sit mortificata. ¶ Preterea mēbro/ q̄ est ualde debilitatū in uirtute/ ex apostemate/ nō cōueniunt rep̄cussua/ qm lisa & scia sunt illi nocua/ ut dicit̄ Auic. li. p̄. sen. 2. de iudi ciis t̄pōrē/ & mutatiōibus. ¶ Preterea nec cōuenit talis cura mēbro apostemato/ cōsideratō p̄ rep̄lōnem ad aliud/ nam mēbro apostemato si est emūtoriū mēbri pncipalis/ nullo mō p̄tēt̄ rep̄cussua/ ut dicit̄ Auic. p̄. can. sen. 4. de cura apostematū. ¶ Item si mēbrū apostematū est mēbro principali uicinū puta q̄a apostema fiat in pectore/ nullo mō sunt adhibenda rep̄cussua ut p̄ p̄ Ga. 11. de ing. fa. ca. 17. §. p̄. Rōne uero sumpta ab apostemate dupl̄/ nā apostema uno mō pōt cōsiderari apte sui situs. Alio mō apte sue cōpositionis/ cū accidente timore/ so/ ut cū spasmō/ si aut̄ cōsideret̄ apte sui situs q̄a balis apostematis sit ad exteriora/ & eius cōnus sit ad interiora/ tunc nullo mō uident̄ cōpetere rep̄cussua/ qm nō facient tecto/ cūteret̄/ sed ipellet̄ & in cuneabit mām in mēbro apostemato/ eo q̄ cōpellēt a radice uersus conū. Si uero cōsideret̄ apostemata a parte sue cōpositionis. Lcū accidere q̄dē timet̄/ adhuc nō uident̄ cōpetere rep̄cussua/ sed aperitiua & telolūtiua/ ne mā retto cedēs spasmū iduac/ ut d̄ supra Nervi uero & tenātos pūcā. Et ico/ illius aff. §. particule. Si uulneribus malis & fortibus erit stētibus. ¶ Ad cui dēt̄ p̄tēs q̄nīs dicēdū est q̄ recursus materie apostematis aliq̄ est possibilis/ & aliq̄ impossibilis. P̄ possibilis q̄dē est q̄a cause facientes recursum sunt potēiores causa phibētibus eū. Impossibilis uero est qm cause phibētes sunt potēiores causis debētibus facere recursum/ hoc aut̄ cōtingit dupl̄/ iter/ uno q̄dē mō a parte materie debētis recurrere. Alio mō a parte loci. i. mēbri. A parte q̄dē materie qm ita est infixa & adherēs/ q̄ nō obedit causis facientibus recursum. A parte uero loci triplici tētuno q̄dē modo a parte loci mittentis/ quia sit nimis debilis/ uel corruptus/ uel dolorosus. Alio modo a parte loci recipientis/ q̄a sit reple

Nū p̄ mate
rie q̄ fluxe
rit/ recursū
ab scissis
oīs curat̄

tu/ rep̄cussio

tu repletio nāq; recursum phibet ut infra. Si
verosimilius recurrere cogere. Vel qā sit adeo
debilis/q nō sit potēs sustinere medicinas at
tractus. Tertio uero mō a pte loci p quē dēt
recurrere. s. qñ ē ibi fortis oppilatio/oppilatio
nāq; phibet tractū materiei & declaratio oīus
istius patet ex supradictis institiis. ¶ Viso de
recurrere impossibili uidēdū ē de possibili. De quo
dicō/q recursum qdā est pueniēs & qdā incoue
niēs. Cōueniēs est/qñ eius maius est iuuamētū
q̄ nocumētū. & hic recursum ē artificialis. Inco
ueniēs aut/qñ est maius uocumētū q̄ iuuamētū
hoc aut quadrupl̄ p qdē mō rōne mēbr̄ ipel
lētis. s. qñ expellit uerfus mēbrū nobilius se/sic
in pleureā in qua repossua s. apponentē /ex
pellēt mām de pāniculo costas ad cor & pul
monē. Quarto uero mō rōne mēbr̄ trahētis
s. qñ trahit sup mēbrū principale/ut & ult sup mē
brū nobilius eo a quo trahit/ut dī p. can. fen.
4. ca. p. 3. Et caue tibi. Tertio uero mō rōne
mēbr̄ trahit puta qñ est uenenosus/ut supra al
legatū ē istādo. ¶ Sed de h 3°. mō dub. ut. ns
q̄ in apostemate uenenosus cōpetat repossio
in pncipio/ut hī. 4. can. fen. 3. cap. de cura at
thon. qd̄ est apostema uenenosum. ¶ Ad hāc
qñē dicēdū est/q̄ t apostemate uenenosus qd̄
est carbūculus repossua in pncipio p sunt &
nocet p sunt qdē multip̄ p qdē rōne materie
ardētis/cuius caliditate mitigat. fo uero p sunt
qā nō pmitit uerfus multiplicari mām in mēbro apo
stemato/Que si multiplicaret duo faceret no
cumēta/unū qdē qm mēbrū in quo colligitur/
corrūperet p multiplicatā q̄tate & intēsiore
malitiā sue q̄tatis. Aliud uero nocumētū face
ret qā ex ea multiplicata & aggregata i mēbro
apostemato/seret refluētia nocumēti maior sup
interius corpis/& cū hī supingeret eā recurrere
faceret nocumētū pessimū in interioribus mē
bris. Nocet uero repossua i pncipio/qm̄ re
mittit mām malā ad mēbra interiora/sed tal
remissio in pncipio nō est multū mala/qā mā
tūc est pauca/& nō est adeo pessime qualitatē
& est equalit̄ mixta cū bono sanguine/ Et cū hī
dēmus repossua eligere debilia/& misce re cū
resolutiua/illa sunt lētes coctē cū aceto mixte
cū mica panis simillacē. Et sic p 3° q̄ maius ē iu
uamētū repossuog/q̄ nocumētū/qñ ḡ appent
significatiōes triē nocumēti & iuuamētū/dēmus
sp̄ eligere fortiores/sic p 3°. G. r. t. cap. pica. r. r.
§. finali. Et hāc rāsiō ē p̄mat. G. r. 4. terap.
ca. 7. §. Mēbro uero. Quarto mō apte materie
repellētis. Qā nimis est str̄. ut dī. 4. can. fen. 3.
de cura slegmōis. Et qñq; accidit. §. Et scias
q̄ amnistia. ¶ Deo igit̄ q recursum nō est elī
gēdū fm̄ artē nisi qñ est possibilis/& qñ ē cō
ueniēs. Et de tali recursum intelligit. G. suū can.

sit ne ab
scissus uel
uenosus
dicamētū
pncipio ad
mēbrū qd̄
repellat.

Et ex dictis p 3° q̄statiōe q̄ sunt dēt i opponēdo
oīs fere sunt uere contrādictes canōi. G. datū de
recursum ad illos casus in qbus hēt ueritatē. Dixi
aut̄ illas institiās ēē fere ueras p duas q̄ pcludūt
ueritatē oīo/sic institiā q̄ ftebat de apostemate
ulceroso/nā in ipso pnt poni repossua nō sup
locū ulceratū/sed p ipm̄/& hī dico qñ nō time
tur ex illo uulnere spasmus/ut colligē ex illo
aff. §. pticula. In his oportet frigidō uui uide
sanguinē fluere futurū ē nō sup ea/sed p ea. Alia
uero institiā q̄ pcludēbat uerū fuit illa q̄ dabat
de cēntia apostematis/cuius basis erat ad exte
riora/& conus ad interiora/nā ptingit ei recur
sus p tractū solū aliqñ/& aliqñ p pulsum & tra
ctū ptractū solū sic p 1° p pleureā/q̄ trahit mā
p uctofas ut hī. 3. can. ca. d. cura pleureas. Recur
sus aut̄ p pulsum nō dētur ei/nō ppea basis sic
ad exteriora/sy pp uicinitatē quā hēt ad cor &
ad pulmonē. Repulsus uero & tractus puenit/
sic in apostemate stomachi & epatis/qñ conus ē
ad interiora/nā sup stomacho & epate ponit
mus repossua/& māy trahimus ad loca remo
ta/sic hī. 3. can. de cura p̄dictioy apostematū in
suis capitulis. Itē hī apostemate mirat ad iterio
ra apostemate calido/adhuc puenit recursum/&
p tractū & p pulsum. Nec obstat qd̄ opponēbat
q̄ talis pulsus mām inueniebat & p̄llebat ad
apostema/qm̄ qñ ponunt repossua sup locū
q̄ rīdēt habibus taliū apostematū repellit māy
q̄ erat inuenit ad illa apostemata/& ē de mā
iā p̄cta in apostemate repellūt laterālē ad ue
nas p̄tinuas cū apostemate. ¶ De 3°. qñē. s.
an cura p recursum sit cōueniēs sic arguē. Vīq;
nullus recursum sit pueniēs i apostemate exteri
o/qm̄ in recursum mā trāsmittit uerfus interiora
corpis/q̄ sunt loca magis nobilia / & dubitabi
lia corpis/ut p 3° p illū affo. Dolores & timores
fm̄ utrē exīres superiores leuiiores inferiores ue
ro grauiiores. Et i illo aff. A signatē habito tūo
rē heri in gutture bonū extra. n. cōuertit mor
bus. Et i illo Erisipilamintus extra cōuertit bo
nū & c. ¶ Preterea aut̄. 4. can. de cura eris
pile. §. Et caue. Dic hūc sermonē. Et caue ne
cū hī redire facias mām ad mēbrū iuriscū aut
ad mēbrū nobile. ¶ Ad priū āt planū ē p tex
tū & exp̄itiā qd̄ pcedo. ¶ Ad rōnē uero p̄m
scās i p̄riū dico q recursum de mēbro apostema
to ad interiora dupl̄ p̄t intelligi. Vno qdē mō q
mā recurrit tota aggregata ad interiora corpis/
& hī mō si fuerit recursum nō ēēt pueniēs. Alio
uero mō ut mā recurrit diffeminata & disper
sita p multas uenas/& tūc licet sit in loco no
biliori/nō tñ pōt facere magnū nocumētū. Et
hī mō recursum est pueniēs. Et ex his patet solō
ad secūdā. ¶ Aut p ipam patiētē pōt ista secū
da quō uocā extrahū. ¶ Rursū sigt̄ recurres

An recurrē
do curare
conueniat

&c. Que sit differentia inter ista tria facienda re-
cursum. Pulsus tractus a transmissum dicet in
fra in illa pte/h uero apte pariete repellere pos

&c. ¶ Aut fm aliqd hore aut fm oia. ¶ Sed
ut q huius diu debuisse et trimbris/ut di-
ceat q recursus fiat p oia illa tria/uel p duo/
uel p unū. Nā aliqd sufficit solus pulsus/uel so-
lus tractus ad faciendū recursum/uel solus trās-
missus. ¶ Ad qd dictū est q licet unū istog
interdū sufficiat recursum facere tñ frequētius
requirunt plura. Et h ptingit fm facilitatē &
difficultatē faciēdi recursum ex pte materię &

Te. 158. ex pte uirtutis. ¶ Per ipsam uero q patit pte
i. p mēbrum apostematū. ¶ Et h no. q eū
ex pte in plus est q eū p pte nā eū ex pte cō
prehēdit recursum & extractū/eū uero p pte
solū extractū. ¶ Hoc qd manifestē & sensibi-
liter &c. ¶ Sed h dub. de uerbo co. nā ponit
q fiat aliqd p flobotomiā. Qd nō uē nā flobot-
omia ut esse apta ad faciendū recursum/&
nō ad faciendū extractū. Dic. n. infra/qualia eua-
cuata ad se ipsa trahūt. ¶ Ad qd dictūm/q
credo hic eū ponere flobotomiā p scarificatiōe

Te. 160. **S** igitur fuerit totum
corpus plectorium: non opz p
ipsam pte patientē euacuare. Si. n.
carapationibus & incisionibus sensi-
biliter euacuimus ptes dolentes:
attrabemus pp dolorē amplius. Si
vero calefaciētibus dyasoresim ag-
gressi facere fuerimus: trabemus p
calorē amplius in pte patientem qz
dyasoresim faciamus. Si vero uel-
mus recurrere cogere qd influxum
est: nō recipiet plenū corpus existēs
Ad vtraqz igi hec oportet euacua-
re totū corpus. Aut e contrario tra-
bere oīno ad altas regiones quod
est influxum patienti parti.

Le. 36
Introduct.

Partitio.

Postq. S. in pte prece.
resoluit curā apostematē immediatā ad
suas intētiōes curatiōisq sunt extractus & re-
cursum. Venat in hac pte curā apostematē me-
diatā q est eū totius p impossibilitatē fēdi iter-
dū curā immediatā. Et in hac uenatione sic pce-
dit/ qm p ponit uenatiōē fopdusiōē. Durat
pma usq ad uirgū h igi. Cōsistit aut sua uena-
tio i pōe plectorie tonius corpis. Nā cū positiū
fuerit/ q corpus fuerit plectorici/ nō pōt fieri
apostematē immediatā cura q est eū pti patiē-
tia. Et pp hoc diuidit hec ps in duas/ in quas

pma cōdit/ q plectorici phibet euonē p extra-
ctūm fa uero dic/ q plectorici phibet euonē p
recursum/ prima usq. Si aut uelimus recurrere
¶ Sūt igit ptiis lectionis pculē tres. De q
pma dic/ q si totū corpus fuerit plectorici/ nō
possumus euacuare mēbrū apostematū extrahē-
do mām eius p pte patiēti/ qm extractiō p pte
patiēti sit duobus modis. S. sensibili/ incidēdo &
caraxādo & insensibili/ resoluēdo/ quoz pma
est impossibilis corpe exite plectorico/ q caraxa-
tio & incisio ptiis apostematē plus attrahēt
de mām in pte apostematā pp dolorē/ q euacuat.
Secūdo uero modus euacuādi p pte patiēti/ q
sit p resoluēdo est impossibilis corpe exite plecto-
rico/ q medicina resolutiua/ cū sit calida/ plus
attraheret de mām pp calorē in pte apostematā/
q resoluēdo. Et h de pma pte. ¶ De s. uero dic
q si nos uelimus euacuare pte apostematā p re-
cursum/ corpore exite plectorico. nos nō possu-
mus illud facere/ qm corpus plectorici nō pōt
recipere mām quā uolumus recurrere cogere. Et
h est q dic de sa pte. ¶ De. 3. uero pte dic
claudēdo/ q pp impossibilitatē fēdi corpe exite
plectorico ista duo. S. euacuare pte apostematā
p extractū/ & p recursum/ oportet qm corpus ē
plectorici pmittere euonē totius corpis/ aut de-
riuare mām insensibilē ad s. rias regiōes. Et h ē q
dic de. 3. pte. ¶ Lta sic legat. Si igit fuerit to-
tū corpus plectorici &c. ¶ S. 3. u. n. ē h sup-
fluous/ nā h qd dico plectorici/ claudēdi sē h q
dico totū/ q plectorici ē plenitudo totius/ ut dē
a. G. 6. de regimine. fa. citra finē. ¶ Ad qd di-
cēdū est q licet h diuisio plectorici pprie acce-
pta claudat sē h qd dico totū/ nō h addat/ nō
uiriatur oratio/ sed magis declaratur explian-
do subintellectū. ¶ Et h no. q plectorici pte
sumpta in. 5. arbus pssit. S. qritate & qritate
nūero resōne & positiōe. In qritate qd qm i
plectorici hūiores excedūt in qritate. In qritate
uero/ q h. facietes plectorici sunt iputribiles.
In nūcro aut/ q a i plectorici pccatiōes hūiores
In resōne/ qm in plectorici hūiores deot equalē
excedere. In pōne uero q a plectorici debet esse
replēo fm totū corpus. Et h expositiō pbat p
G. 6. de regimine san. citra finē. &c. 1. 3. t. ap. p. a.
4. S. Cū igit equalē. Et p Aucti. p. sen. 4. ca.
3. Et p co. lib. sectag. Diuisiō. n. plectorici dicit
q plectorici est quoz hūoz iputribiliū p totū
corpus Abūdiāia. ¶ Sed h q incidēt/ nā qd
Abūdiāia solius sanguinis dicit plectorici/ &
ut q h q a i plectorici dēt excedere oēs hūiores
Et ut q sic / qm sanguinis pleocitadine sufficit
minoratio/ minoratio uero plenitudinis ē curō
ppria/ ut dē in eo. illius aff. vbi cūqz abus itat
ppter naturā. ¶ Ad qd dictū est q solius san-
guinis Abūdiāia sine dubio deficit/ uera ple-
ctorici. In

2
Sensu
Te. 159.

Interp. pte
Te. 159
An plecto-
co dē cor-
pori/ totū
recte adu-
cū fuerit.

An solo s
quico pte
minudo dē
plectorici
est.

Floria. In aliquo tñ sub terra plethoria ponit
gñu ad modũ sue remotionis nō.n. hēt solius
sanguinis habūdantia aliā euōnē q̄ habūdantia
olum humorū nā & solus sanguis p̄ fibotomia
euacuatur sic plenitudo oium humorū sed si cō
tingat habū dare solū ssa uel solū colerā uel so
lū melācolia sine oī peccato glitatis talia habū
dātia nō dicēt plethoria sed cachochimia ut dī
a 3. tetrap. cap. 4. §. Cā.n. equalit. ¶ P̄terea
ut Ga. dñcis ipōnēdo indicatōne curatiū a
sola plethoria. Debitū n. ponere indicatōne a
cachochimia sic a plethoria sic n. in corpe exi
stēte plethorico p̄petit minoratio. asq̄ sit cō
p̄tis apostemate sic & corpe existēte cachochi
mo dēt p̄mitteri purgatio q̄ sic se hēt minora
tio ad plethoriā sic se hēt purgatio ad cachochi
miā. Quod utiq̄ cōcedo & cōfirmo p̄ Gal. 1 3.
tetrap. ca. 2. §. 1 gñf plethorico. Et. 4. §. Cacho
chimia uero. In hoc uero cap. Gal. uelut abbre
uiator subaudit per simile. ¶ Si n. caraxatio/
nibus. i. sectionibus / nā caraxo grece/latine se
co dī. ¶ Sed tñ querit qd̄ interest inter inci
sionē & caraxationē. ¶ Ad qd̄ dicendū q̄ li
cet ista duo uocabula fm se plata differāt. Tñ
Ga. in hoc loco nō facit dñam inter ea qd̄ p
bat nā in eodē cap. in illo. §. Euacuatio uero
maxime. Vñs est una dictione solū. caraxatio
ne & ommissit incisionē. Et patet p̄ aliā trāsa
tionē ponentē unā solā dictionem. i. p̄foratio
nē. Vñ ex mō loquēdi ad maiorē explanatiōē
multiplicauit uerba. Vel dicas q̄ p̄ caraxatiōes
intelligit apertiones apostematū qñ sūt cum
medicinis rūpentibus & p̄ incisiōes intelligit
apertiones apostematū q̄ sūt cū ferro. Aut alit
ut p̄ caraxationes intelligat apertiones aposte
matū anteq̄ ueniēt ad maturatiōē saniosam
cū uetosis uel sanguisugis & p̄ incisiōes intel
ligat apertiones apostematū postq̄ puenerint
ad maturatiōē siue cū medicinis siue cū ser/
ro. ¶ Atrahemus pp̄ dolorē amplius. ¶ Sup
hoc uerbo duo q̄runt. P̄rimū quidē est an pp̄
dolorē fiat attractio. Secundū uero est / an fiat
amplior attractio q̄ euō. ¶ De p̄ qd̄ sic. Vñ n.
q̄ dolor si attrahat qm̄ oīs attractio nō fit nisi
triplex. scilicet uirtute / a uacuo & a calido sic dī. 3.
de uirtutibus nālibus & p̄ can. de uirtutibus mī
nistriatibus quoḡ nullū ē dolor. Nō n. ē dolor
sīha aliq̄ hñs formā specificā p̄ quā attrahat ad
modū calamitē uel scamone. Itē nec dolor ē
uacuu & h̄ est p̄hñs nec est calidū cū oē cali
dū sit corpus hñs in se caliditatē. ¶ Ad qd̄ dī
cedū est q̄ dolor nō attrahit pp̄rie & p̄ se sic
attrahit uirtus uacuu & calidū sed attrahit per
accidēs & iproprie. Intelligo autē p̄ accidēs &
iproprie dolorē attrahere q̄ cū dolor sit i ali

quo mēbro/indicat in mēbro illo eē & p̄ter na
turā nocentē ad enius expulsiōē currit uirtus
cū spū & sanguine & sic replet mēbrū dolens
ut dī in eo. illius aff. Que corruptiue sunt fetus
¶ Sed forsā aliquisabit huic Rñsoni dicēs
q̄ nā nō ut currere ad loca dolētia ut eoḡ nocu
mētū expellat q̄a nos uidēus ad sensum q̄ tūc
nocumētū augeat / quā nā fac tūc p̄rit eiu / qd̄
intēdit nā cū intēdat loca dolētia defendere
expellēdo eoḡ nocumētū multiplicat si autē est
incoenētū nā n. nocumēta nō multiplicat sed
minuit. ¶ Ad qd̄ dicēdū est q̄ nā dupl̄ op̄at
uno qd̄ mō fm primā intētiōē sic op̄at ge/
nerādo pilos q̄ sunt in superciliis palpebris &
capite & pinguedinem in corde qm̄ in eoḡ ge
neratiōe aliq̄ utilitatē intēdit. Alio uero mō
op̄at fm semitā necessitatis sic op̄at in gene
ratione pilos q̄ sunt i peiore & sub ascellis
Nā illos facit a caliditate p̄pulsā & nō pp̄ utilit
tatē aliq̄. Et h̄ distinctiō ponit in. 2. de cōple
xionibus ca. 5. §. Pili aut. Dico q̄ qm̄ nā cur
rit ad loca dolētia defendēda in tali cursu nā
facit aliqd̄ ex necessitate & aliqd̄ fm primā in
tētiōē fm primā qd̄ intētiōē defendit loca
dolētia repellēdo ab eis cām faciētē dolorē cū
calore naturali qm̄ est eius infimū cū quo res
sit oībus rebus q̄ sunt p̄ter nām & q̄rū ad hāc
opatiōē sp̄ p̄dēt. Ex necessitate uero op̄at
q̄a nā adducit sanguinē & spūm ad mēbra do
lentia q̄a nā nō pōt alit currere ad mēbra nisi
mediatē spū & sanguine q̄ sunt eius uehiculū
& infimū & talē adductiōē sanguinis & spūs
aliq̄ facit imoderatū ut in corpe plethorico &
tunc cursus nē ad mēbrū magis nocet q̄ p̄rit &
aliq̄ facit moderatū ut i corpe t̄pato uisitato &
tūc talis cursus nē nihil nocet uel minus nocet
q̄ p̄rit. Et sic patet q̄ cursus nē ad mēbrū nō ē
sp̄ nālitū aliq̄ plus nocet q̄ p̄rit. Hoc autē de
clarat p̄ tale exēplum ponamus. n. aliqui dñs
hēt amicū suū q̄ est in p̄teu preliadī cū ini
mico suo pōt qd̄ succurrere ei dupl̄ uno qd̄
mō cū tali & tāta multitudine gētiū q̄ magis
nocēbit ei depopulādo terras suas pp̄ necessita
tē uisualiu & pp̄ dequalitatiōē ex itinere q̄ p̄
sit ei in repellēdo inimicū suū. Alio uero mō
pōt succurrere ei cū gēte moderata aduētus cu
ius facit paruū nocumētū ex necessitate uisua
liū & tūc magis p̄dest aduētus i repellēdo inī
micos q̄ nocet ex necessaria rege p̄sumptione
¶ Sed adhuc aliqui instabit dicēdo q̄ nā dēret
currere ad mēbrū dolēs cū solo spū & calore
nāli. Et tūc nihil posset nocere sed solū p̄des
se & multiplicatus spūs & calor nāli i mēbro
nō inducit nocumētū ut habetur p̄ can. sen.
2. de pulsibus cōplexionum. ¶ Ad qd̄ dicēdū

Thaddei

Q. iii

Quid ē q̄
de plenitu
dine / cui a
p̄raus hūo
ribus caco
chimia nō
mē est p̄ce
poma nihil
facit.

Interfit ne
pp̄ carax
ationis q̄
caraxatio
dī & inci
sionis.

Nū dolori
uirtus trahē
di sunt.

An ad p̄ce
corpiis dolē
tē sp̄ nā se/
rat ut qd̄
obstet p̄pel
lat.

Fiat ne qd̄
a nā solo
calore &
sp̄ritu.

est calor inatus & spiritus nō possunt ire ad aliqđ mēbrum sine sanguine / est. n. sanguinis materia & nutrimentū ex qbus generantur & sustentantur spūs & calor. ¶ De secūdo dicitur / trahit sic agitur. Vñ. n. q dolor non plus attrahit q incisiō euacuet / nam humor qui attrahitur pp dolorem succedit loco eius qui euacuatur p incisionē / quare non pōt esse amplior eo / essent. n. duo corpora in eodē loco. ¶ Ad qđ dicendum est / q licet humor attractus succedat loco humoris euacuat / pōt tñ eē amplior pp extensionē mēbri. ¶ Detrahemus in parē

Attrahat ne plus un q dolor / q incisiō euacuet.

Fiat ne un q p calorē euacuatiōe maior attrahit.

pp calorem amp. &c. ¶ Sed p attractiō. n. que fit a calido / est eadem cum attractiōne que fit a uacuo / ut hñ p. can. de uirtutibus ministranti bus / sed in attractiōne que fit a uacuo / illud qđ attrahitur est / e quale ei qđ euacuatur / ergo nō plus attrahitur p calorem / q euacuatur. ¶ Ad qđ dicendum est / q calor dyasoreticorū inqñ euacuat materiā cōtentam in apostemate / non plus attrahit / q euacuet. Sed qm calor exagitat / do & calefaciēdo humores / q sunt extra membrū apostematū. reddit humores totius corporis aptiores ad motū / p isto ex seipis fluxit ad mēbrum apostematū. ¶ Quā dyasoreticū i. resoluē. ¶ Qđ est fluxū. i. qđ exiit ad regiones mēbrorū cōsimiliū / & qđ est in uenis p pinguis illis. ¶ Nō recipiet plenū existens corpus. ¶ Sed p. Nā iste humor / q mēbrū apostematū replet / ante q repleret / cōtinebatur in corpore / quare pōt recurrere ad locū in quo erat ante de cursum / & presertim cū adiungetur medicinis attrahētibus & repellētibus / & diēra extenuatiua. ¶ Ad qđ dicendū est / q licet hu. q nec est in apostemate / sit euacuatus ex uenis / tō corporis / tñ nō remanēt ibi uacuitas / que esset apta ad recipiendū ipm iteq / pp tria q humores dilatasi fuerunt / & repleuerunt locū prioris humoris pp exagitationē / que facta fuit in eius expulsione. Et qā nā alleuiata est ab eius onere. Et qā humor postq fuit in mēbro apostemato / factus est deterior. ¶ Ad utrūq / igit hñ. i. pp utrūq. i. qā non possumus euacuare mēbrū apostematū p extractū / nec p recursū.

Nū in ple no corpore fluxit materia retrocedere possit.

¶ Oportet euacuare totū corpus. ¶ Sed hic queritur / p quas spēs euacuationis debeat fieri euacuatio rotius. ¶ Ad qđ dicendum est / q si nos accipiamus plectoria pprie. i. inqñ ipsa dicit Abundantiā olūm humorū / impatibilitū equalit / tñ spēs euacuationis / qbus plectoria remouet / sunt iste. i. sanguinis ablatiō / amplior / usas balneorū / exercitiō / fricationū / & medicinali euaporatiua / & ieiunia. Et iste spēs euacuationis hñt locū / qñ apostematus nō febricitat. Si uero febricitat / nō remouet plectoria p exag

Quod nā euacōis genus / toti corpori cōueniat.

citia ampliora / neq p balnea / neq p fricationes neq p medicinas euaporatiuas / sed remouet plectoria p sanguinis ablationē & ieiunia. Et hñ dicit Ga. r3. terap. ca. 4. & hoc idē ut constat Ga. in co. illius aff. Vbi dicitur inietas pter naturā. Et Com. sup isto. §. Hoc saluo q cōueniat addere / q possit remoueri plectoria p medicinas euacuantes humore uincenē. Qđ utiq / esse nō pōt / nisi uelimus cōprehēdere sub plectoria cacochimiā / nā farmacia debet / qñ peccat aliq humor. Leola rubea / uel nigra / uel flaua / uel aquositas / & qñ isti humores abundāt / tñ cōcacochimia & nō plectoria ut dicit. G. r3. terap. ca. 4.

¶ Aut ex pñio trahere &c. Hec sñ dupl / legi pōt uno qđ mō fm co. dicentē / q Ga. inēdū hic remouere impediētia euacuationē mēbri apostemat / p duo adiutoria. i. p euacuationē totius p. fo uero p deriuatiōē ad loca pñia. V. g. si aliq hñt apostema in manu dextra / p dēt fieri siobotomia generalis / & fo dēt trahi sanguis ad manū finistram cū attrahētibus. Et sñ hanc lecturā / hec dictio aut ponit / p deinde ut sit sensus / q p fiat euacuatio totius / deinde fiat deriuatio ad diuersa. Alio uero mō pōt legi sñ ita / q Ga. hic tigit duo remedia plectoria / quorū unūquodq p se sufficit. i. euacuationē totius / & deriuatiōē ad loca pñia. Nā in eadem nō possumus euacuare totū corpus p siobotomiam pp defectū etatis uel uirtutis / & tunc loco siobotomie facimus deriuatiōē ad loca pñia & remota / & in isto canone hec dictio / aut ponitur disunctiue. Credo tamen lecturam cōmēti esse tutiorem.

Hoc uero patiente repellere a pte pñi / deinde oya forelim facere aggrediparatiō. n. euacuatio quanto p maiora. ¶ Repellemus aut a patienti pte si infrigidemus & stiptica apponamus / sed euacuata ad se ipsa vasa qō repellit ad se ipsa attrahēt. ¶ Stipticum est. n. & hoc p phisicū virtutum orationē. Et transmittunt vasa cōsolidata sñ pñicis pbar macia. Si igit oē ita recurret rursus bene se habebit pars.

Postq Sale. determi
nauit de immediata cura apostematis in generali ab illo loco. Necessariū aut recurrens. Vñ ad locū illū. Si igit fuerit totū corpus. Ibi uero deter. de mediata cura. In hac parte pñ

Tactio

Tactio

Introductio

Prædictio. quā in spālī de cura imediata apostematis. Et qm̄ imediata cura apostematis fit dupl. s. p. re-
cursum & extractū/ primo inuestigat ordinem
inter curā apostematis & recursum & extractū
secundo prosequitur de eis. Durat prima usq̃.
Repellemus uero. Secunda uero diuiditur in
duas/ in quā prima p̄sequitur de cura p
recursum. In. 2. p. extractū. Durat prima usq̃.
Relicto uero. Prima diui. in duas. In quā
prima agit de cura per recursum/ quā ad cau-
sas efficientes. Secundo quā ad cām finalem.
Durat prima usq̃. Si igitur omne ita. Prima
diuiditur in tres. In quā prima agitur de cu-
ra per pullum. In. 2. per tractum. In. 3. per trās-
missum. Durat prima usq̃. Sed euacuata. Du-
rat secunda usq̃. Et transmittit. ¶ Sunt igit̃
2
Sensu
Te. 4. 159. in presenti lectione p̄tice q̄q̃. De quā pri-
ma sic dicit q̃ cum imediata cura a postema-
tis sit euacuatio mēbri apostematis/ & hoc fiat
duplicit̃. s. per recursum & extractum. Prius
agendum est de euacuatione membri aposte-
mati per recursum. Et secundo p̄ extractū/ qm̄
paratior est euacuatio membri per maiora/ q̃
per minora. Euacuatio uero membri p̄ recur-
sum fit per maiora. Euacuatio uero p̄ extractū
fit per minora/ & hoc de parte prima. ¶ De
secūda uero dicit/ q̃ materiam contentā in mē-
bro apostemato nos facimus recurrere per pul-
sum infrigidādo & stipticando/ & d̄ de p̄te. 2.
¶ De. 3. uero dicit/ q̃ materiam contentā in
membro apostemato nos facimus recurrere/
euacuādo membra ad quē debet fieri recursum
qm̄ membra euacuata ad se ipsa trahent/ &
repelluntur/ & hoc est ostensum in. 3. lib. de uit/
tutibus naturalibus/ & hoc est qd̄ dicit de. 3.
parte. ¶ De. 4. uero dicit q̃ materiā in apo-
stemate contentā facimus recurrere per trās-
missum/ confortando uas stipticis phar-
matibus & hoc de. 4. ¶ De. 5. uero dicit q̃ si tota ma-
teria in apostemate p̄tenta recurrat/ tunc utiq̃
apostema p̄fecte curatū est/ & hoc est qd̄ dicit
de. 5. parte. ¶ Littera sic legatur. Hoc uero pa-
tente repellere a parte prius/ &c. Hic accipitur
repellere p̄ eo q̃ est recurrere cogere s̄m Co.
¶ Deinde dyaforesim faceret/ &c. ¶ Sed p̄-
uidetur enim/ q̃ dyaforesis debeat precedere/
p̄cepit enim Hipp. in. 2. regiminis acutorū
cap. p̄. §. p̄. q̃ in cura pleuresis p̄mo debeamus
uti dyaforesi p̄t calefactoria. ¶ Ad quod di-
cendum est q̃ Hypp. in illo loco/ non intendit
ponere ordinem inter curam pleuresis quē fit
per recursum & extractum/ sed intendit pone-
re ordinem inter curā eius quē fit p̄ resolutio-
nem/ & curam quē fit per euacuatiōem totius
Et in hoc procedit modo tentatiuo/ Nam in

pleuresi/ si uaporatio curat bene est/ si uero nō
conferat/ sed dolorem augmentat/ tunc dimittē-
da est euaporatio/ & euacuandum est totū coe-
pus per siobotomiā uel phar-
Gal. 1. 3. ter. cap. 2. §. Igitur p̄leoronico. Ex/
presse dicit q̃ in curando siegmonem incipit
dum est a calefacientibus & humedantibus tē-
perate/ q̄re dyaforesis p̄cedit recursum. ¶ Ad
quod dicendum est/ q̃ Gal. loquitur ibi in spe-
ciali canone. s. de cura apostematis sientis ual/
de dolorosi/ & tumoto. Hic aut̃ loquitur de cu-
ra apostematis in quo dolor non trahit mate-
riam ad locum. ¶ Paratior enim euacuatio/
q̄to per maiora. Hmōi aut̃ ratio est/ qm̄ mem-
brum apostematū h̄t duas uias/ p̄ quas eua-
cuatur materia eius/ unā qd̄m angustā q̃ est
cutis cum suis poris. Aliter uero h̄t uersus
mediū corporis/ & illa est uia magna/ qm̄ ue-
ne sunt latiores q̃ sunt pori cutis. Porest & ali-
ter exponi hoc s̄ra. Paratior enim &c. Vt uelit
Ga. in hoc loco ponere causam/ p̄pter quā eua-
cuatio totius/ & deriuatio in partem p̄tiam/
debeant p̄cedere euacuatiōem partis aposte-
mate/ hoc modis b̄i dixi q̃ euacuatio totius
& deriuatio debet p̄cedere euacuatiōem par-
tis/ qm̄ qm̄ facta est euacuatio totius & deriua-
tio/ tunc meatus sunt latiores/ p̄pter quā mare-
ria cōtenta in apostemate facilius recurret/ &
facilius extrahetur per partem patientem/ &
h̄c expositionem uult Co. Prior t̄ expositio
uidetur magis competere intentioni. Gal. sed
quelibet earum est uera. ¶ Repellemus uero
a patiente parte. ¶ Hic dub. de numero istarū
causarū facientium recursum quē Gal. ponit
hic & supra trinaris. s. pullum tractum & trās-
missum. Videtur enim esse solū binarius/ qd̄
ostenditur auth. & ratione. Auth. quidem Ga.
lib. 1. 3. ther. cap. 5. Ponit enim ibi q̃ recursum
solum dupliciter fit. Vno qd̄m modo p̄tenti-
bus partialis apostematis. Alio uero modo
trahentibus particulis sanis/ Quare cause faciē-
tes recursum sunt solūmodo pullus & tractus/
Ratione uero ostenditur tali. Omnis namq̃
siegmon generatus p̄ fluxionem sanguinis/ nō
fit/ nisi a membro sano pellente/ & a membro
infirmitate trahente uel recipiente. Quare recur-
sus fiet ex p̄rio. s. a membro infirmo repellente/
& sano attrahente/ igitur cause facientes recur-
sum sunt solum tractus & pullus. ¶ Preterea
uidetur q̃ numerus causarū facientū recursum
sit quaternarius/ qm̄ cause facientes cursum hu-
morum ad membra sunt quorū s̄m Ioa. qua-
rum prima est uirtus membri impellentis/ &
debilitas recipientis. Secunda uero est multitu-
do humorū. Tertia est debilitas uirtutis nutriē-

Te. 4. 160.
Quot nam
modis re/
cutis ipse
m̄ fiat.

3
Interp. s̄e.
Te. 4. 159.

An repelle-
da prius ab
scissis oīs
materia s̄e/
per s̄u/ q̃ di-
scutēda uel
dispērgēda

tia. Quarta est largitas uiaq. Quare cause faciētes recurrunt erunt quatuor cause p̄rie supradictis. Cum enim cursus & recursus sint duo p̄ria/debetens habere causas p̄rias & equales numero. Et simili argumēto possumus dicere/q̄ debet esse. 6. qm̄ sex sunt cause facientes fluxum materię de mēbro ad membrū/ut patet p̄ Halyab. lib. 2. cap. p̄. de apostematibus. ¶ Ad euidēriam presentis q̄stionis primo assignanda est differentia inter ista tria. 1. pulsū/tractū/& transmissū. Secūdo uero respondendum est ad argumēta. ¶ Dico igitur q̄ cum recursus sit transpositio materie contentē in membris infirmis ad membra sana/ut dicitur. 13. tēra p̄. cap. 5. Potest q̄dem talis transpositio fieri per motum membrorum sanorum/qui sit a uirtute attractiua compulsa a uacuo/uel ab alia medicina sibi simili/& talis motus dicitur tractus. Et potest fieri p̄ motum membrorū egrog. / & talis motus est duplex. Vnus quidem/qui debetur materie contentē in regionibus uacuis con similiū membrorū / & talis motus d̄r pulsus/ qui sit a uirtute expulsiua confortata p̄ medicinas frigidas & stipticas. Alius uero motus est qui debetur materie consēte in uenis membri apostemati/& talis motus dicitur transmissus qui sit a uirtute expulsiua confortata p̄ medicinas stipticas. Et ista differentia potest colligi ex uerbis Co. & uerbis Gal. in h̄ loco. ¶ Possit tamē aliter poni differentia. s. q̄ pulsus debetur omni materie contentē in apostemate siue sit in regionibus uacuis / siue sit in uenis. Transmissus uero debeat materię que iam exiit membrum apostematū/& est in uenis que sunt in medio inter membrum apostematū/& locum/ uel loca ad que debet materia reduci/& s̄m hunc modū ponemus in tali transpositione materie tria loca & tres motus. s. primum/medium & postremū. Verbi gr̄a ponamus q̄ apostema sit in manu & debeat transponi ad totum corpus. Tunc motus qui sit per membrum apostematū cum frigidis & stipticis dicit̄ pulsus / Motus uero qui sit per uenas brachii d̄r transmissus. Motus uero qui sit per totum corpus euacuū d̄r tractus. ¶ Possunt et̄ isti tres motus distinguī tertio modo/ut dicitur q̄ transmissus dicit̄ motus translatius materie rōne uirtutis confortate per suas medicinas/ Et tractus & pulsus dicantur motus ratione solius materie/que transfertur p̄ p̄rias medicinas/ Et iste motus est duplex/ Vnus a parte loci a quo materia transfertur / & iste motus uocatur pulsus/& alius est a parte loci ad quē materia transfertur/& iste motus uocatur tractus/ Et hoc distīctio pōt colligi ex uerbis Ga.

hic positus/ quia loquendo de pulsū & tractū nullam mentionem facit de uirtute/ sed solum de materia/que transfert / & de medicinis trans ferentibus/ sed loquēdo de transmissū facit mentionem de uirtute confortata p̄ suas medicinas. Et hoc etiam p̄batur per Ga. 13. tēra p̄. ca. 6. ¶ Igitur in p̄ncipio q̄dem & pauca/ Et et̄ ratione ostenditur. Nam uacuum attrahit sine omni uirtute/& frigidum pellit calidum et̄ sine omni uirtute. Ad hanc expositionem posset adaptari rex. Auic. lib. p̄. sen. 4. de cura apostematū in illo. ¶ Et si non sunt. Sed p̄iorē solutionem credo ueriores fm̄ Co. ¶ Ad authoritatē uero Gal. que dicebat/q̄ i resusū nō erat/ nisi duplex euacuatio. Dico/ q̄ dictū eius est uerum multiplicando euacuationem fm̄ dispositiones membrorū / & s̄m numerū uirtutū facientium recursū/ fm̄ dispositiones mēbrorum/ qm̄ in recursu sit euacuatio a membris infirmis & a membris sanis/ fm̄ uero numerum uirtutum / quia in recursu due operantur uirtutes. s. expulsiua membrorū infirmorū/& attractiua sanorū. Et sic patet/q̄ fm̄ talem considerationem/transmissus & pulsus faciunt unā euacuationem / qm̄ sit transmissus ab una dispositione membrorū. Legrog. / & ab una uirtute. s. expulsiua/& tractus sit ab una dispositione mēbrorum. s. sanorū/& ab una uirtute. s. attractiua. Et per hoc patet responsio ad rōnem primā. ¶ Ad rationem uero secūdam que fiebat per rex. Ioan. dicendum est q̄ apostema pōt dupliciter considerari uno q̄dem modo in quō est morbus siens. Alio uero modo in quō est morbus factus. In quō uero est morbus siens/ eius cura est prohibēdo fluxum. huius ad membrum/& tunc quorū sunt cause facientes fluxum/ tot sunt cause p̄rie phibentes ipsū/& quia cause facientes ipsū fm̄ Ioan. sunt. 4. Et fm̄ Halyab. sunt. 6. r̄s cause phibentes sunt. 4. uel sex. In ratione uero morbi facti pōt considerari/& h̄ est ratione materie/que iam excurrit ad membrum/& quia illa materia iam membrū repleuit / & repletioni membri est p̄ria euacuatio eius/& euacuatio eius sit dupliciter. s. per recursū/& extractū/& recursus triplē/ ut dicit ista. Ideo in tali causa/cause p̄rie curatiue sunt euacuationes membri apostemati fm̄ suos modos. Cum ergo Gal. ponit curam apostematis p̄ recursū/& per extractū/ ipse loquitur de causa apostematis facti. Ioan. uero/ cum ponit. 4. esse causas/ loquitur de apostemate in quō est morbus siens/ Et sic patet/q̄ aliter sunt simen de cause p̄rie in apostemate siens/& aliter in facto. Nam in siens generalis causa p̄ria est phibitio fluxus incipientis/& cause speciales contrarie sunt

trarie sunt res facientes illā prohibitionē / in apo-
stemate uero factio generalis causa p̄ria curari/
ua est euacuatio materie / que iam fluxit per
recursum & extractum ut patet per istam . Et
hoc responsio colligitur a Gal. 13. terap. cap. p̄.
& 4. & 5. per totum. ¶ Sed in frigidemus &
stiptici apponamus. Hic tangit auct. duo me-
dicamina repercutiua. i. frigidum & stipticum
Frigidum autem repercutit duplici. scilicet ma-
terie / que propter suam caliditatem currit & ra-
tione membri. Et hoc duplici. Vno quidem mo-
do debilitando attractiua. Alio uero modo co-
fortido expulsiua. Medicamentum uero stipticum
in quatuor stipticum opatur solummodo conforti-
do expulsiua. ¶ Sed p̄ hoc oppo. Nam mem-
brum recipiens nunq̄ debet confortari nisi prius
fuerit euacuatum / sicut dicit Rasis de iuncturis
cap. 13. de causis universalibus doloris iuncturaz.
¶ Preterea medicine frigide & stiptice infri-
gidant & ingrossant / q̄ aut grossum est & fri-
gidum resistit motui / que non recurrit. ¶ Ad
quod dicendum est q̄ dictum Rasis debet in-
telligi de materia q̄ currit ad iuncturas. Et assi-
gnat tōnem talem / q̄ si nos confortamus iun-
cturas / anteq̄ euacuetur materia ex eis / q̄ mate-
ria expellatur ad mēbra nobilia. ¶ Ad aliud
dicendum est / q̄ iste medicine repercutiunt con-
stringendo membrū & confortando uirtutem
ita q̄ materia contenta in membris exprimi-
tur / anteq̄ recipiat congelationem & grossitie
teddenet ipsam immobilem. ¶ Preterea tepet
cutanea nō uidentur competere in principio / q̄
corpus non fuerit plethoricum / sed resolutiua
& mollitiua / ut dicit p̄. cas. sen. 4. de cura aposte-
matum. §. Ea autē que propter cas. Et. 4. cas.
sen. 3. de cura hegmonis. §. p̄. Sed iam pletho-
ria remota est a membro. ḡ non competit re-
percutiua. ¶ Preterea infatio quor facit no-
cumenta. Quebentia doloris & redditum ma-
terie ad membra principalia & indurationem
apostematia & p̄mutationem ad uirtutem &
ingredinem mortificationem significantes / ut
dicitur. 4. cas. de cura hegmonis. §. Et q̄m ac-
cidit. ¶ Ad primum dicendū est q̄ q̄m Aui-
dicit primo cas. de apostematibus & 4. cas.
de cura hegmonis / q̄ nos debemus incipere a
resolutiuis / corpore non existente plethorico.
Hoc debet intelligi / q̄m materia in apostemate
est pauca / & hu. corporis non fuerit in fluxu.
Tunc n. sufficiunt resolutiua si non repercutiua.
Sed si materia apostematia fuerit multa / & hu.
corporis fuerit in fluxu / tunc competunt re-
percutiua in principio / licet sit remota pletho-
ria. ¶ Ad 2^m uero dico q̄ q̄m Aui. dicit / q̄
infatio quor facit nocumenta / ipse intellexit

de superflua infatōne / quo ad intensionem
repercutiua / & quo ad tempora usus eorum
¶ Sed euacuata ipsa uasa q̄ repellit ad se ipsa
attrahent. ¶ Sed hic ut diminutus / Membra
enim non solum trahunt propter euacuationem
sed propter dolorem / & propter calorem / ut dicit de
febris lib. 1. cap. fina. & 13. terap. in pluri-
bus locis. ¶ Ad quod dicendum est q̄ Gal. nō
intendit hic ponere oēs causas facientes tra-
hi / sufficit enim in hac doctrina unā posuisse
scilicet uacuum. ¶ O sensum est. n. & hic. Sci-
liet q̄ mēbra euacuata attrahit. ¶ Per phi-
sicas uirtutū orationem. Per tertiū librum de
uirtutibus naturalibus. ¶ Et transmittent ua-
sa confortata stipticiis pharmacis. ¶ Sed hic
queritur / quare in repellendo usus est duplici
medicamine. i. frigido & stiptico / & in trans-
mittendo solum stiptico. ¶ Ad quod dicendū
est q̄ transmissus / prout dictum est supra (prin-
cipaliter competit materia contenta in uasis
ex opatione nature instantia uero non sic com-
petunt opationi nature nec materie contenta
in uasis / & maxime q̄ sunt inter membrū apo-
stematum / & membra ad que sit recursus / q̄
admodum cōpetunt materie / que est extra ue-
nas. Aut dicit q̄ hic per medicinas stipticas intel-
ligit medicinas q̄ pure sunt stiptice / & iste sunt
oēs frigide & sicce. Omne enim pure stipticum
frigidum est & siccum / sicut dicit a Gal. 4. de sim-
plicibus medicinis / & ab i. siac in dyetis uni-
uersalibus / & 12. can. de cognitione medicina-
re per rationem. ¶ Si igitur oēs. scilicet materia
que continetur in uenis & in regionibus mē-
broz. ¶ Sed p̄. Nō enim ut / q̄ in aliquo apo-
stemate possit tota materia recurrere. Nam in
omni apostemate exiit aliqua pars materie
extra uenas / q̄ autē extra uenas exiit / nō ui-
detur posse recurrere / ut dicitur in sequenti. §.
¶ Ad quod tepondebo statim.

Sit ne q̄m
h loco der/
minatur / q̄
per inane
Nihil ex ac-
trahētibz
ad sese re-/
bus edoceat
tur.

An p̄ plus
equo teple-
ra / priusq̄
euacuet ro-
borēda sit

Sit ne cor-
poreu / cua-
uatio absce-
ssu / ipso sta-
tim emer-
sit princip-
tepercutiua.

Relicto uero aliquo
superfluo in parte / oportet
quidē significari hoc cōglutinosius
esse aut ipsius. & propter hoc cōpa-
ctū esse indissolubilliter. ¶ Porro est igitur
& non tale existens in eas que in
medio sunt regiones effundi tunc
igitur iam est tēpus venire ad euacuan-
dum illud per partē patientem
supponentes supra sacētibus par-
tibz / apocristicas infusētū uirtutes
¶ Euacuatio uero sit maxime si p̄
medias regiones significetur conti-

Tea 164

Tea 164

nere aliquid per carrationes si-
mul & per pharmaca dyaforetica.
¶ Sed quoniam dyaforetica om-
nia calida sunt virtutibus, eius ve-
ro crasceos est opus mordere quan-
do imoderatius fuerunt calida. Ob-
seruandum igitur in eis ne omnia
sint nimis calida: maxime si in sup-
ficie corporis fuerit membrum quod
patitur: volebit enim non parum
si simul patitur & mordetur. Et om-
nis dolor prouocat reuma: Medico
criter igitur calido anodino in his
vtendum est. Et magis si humidum sit

remanet in membro apostemato: & non pot-
est recurrere: tunc est ipse ad euacuandum per pa-
tientem materiam derelictam hoc modo
apponendo partibus adiacentibus membro
apostemato medicinas reperiussas humorum
influentium: & hoc de parte. 2. ¶ De 3. uero
dicitur: qd si materia derelicta in apostemate con-
tineatur fm medias regiones membrorum: eius
extractio debet fieri p duas causas curatiuas. scilicet
caraxationem & dyaforesim: & hoc de 3. pte.
¶ De 4. dicitur qd in electione dyaforeticorum
oportet medium habere cautela. Nam cum
omnia dyaforetica sint calida: & sint mordacitudo
oportet nos cauere ab imoderate caliditate
medicinis: & maxime oportet nos cauere ab im-
moderate cal. medicinis qm membris apostematu
fuerit in superficie. Na tunc dolebit membrum ualde,
quia simul patitur & mordetur: & ois dolor
exacuit reuma: & sic augmentat apostema: &
propter hoc oportet nos eligere medicinam dya-
foretica mediocriter calidam: & si cum hoc qd
sit medicocriter calida. Sit et humiditas erit ma-
gis conueniens: & hoc est qd dicit de parte. 4.
¶ Littera sic legatur. ¶ Relicta uero aliquo
in parte. Id est qm ex materia contenta in apo-
stemate remanet aliquid: qd non potest euacuari
per recursum: tunc oportet nos scire: qd causa
illius remanentie est duplex. ¶ Oportet signi-
ficari. id estcludi: ¶ Hoc est congestiosum aut
spissum. Viscositas & n. facit humorem indissolu-
bilem propter adhaerentiam eius ad membra: &
propter adhaerentiam primum eius inter se. Spissi-
tudo uero facit humorem indissolubilem propter
reum: quia facit ipsum fixum & stabile. ¶ Potest
igitur & non tale existens. & c. Id est possibile
est qd causa remanentie humoris in membro pot-
est esse alia preter viscositatem & grossitatem. scilicet
eius effusio ad medias regiones membrorum. ¶ Sed
hoc oppo. Ex hoc enim uidetur qd nulla ma-
teria extra uenas posita possit recurrere: qd est
contra illud quod dixerat statim. Si omne igitur
recurrat. ¶ Ad hanc questionem respondimus
iam superius in illa lectione Huius passionis cau-
ratio. ¶ Tunc igitur iam est tempus. Talis illa-
tio ualeat per diuisionem. Nam cum materia con-
tenta in membro apostemato non possit euacuari
nisi duplici. scilicet per recursum & per extractum
Et quod relictum est in parte non possit recur-
rere ex necessitate sequitur: qd debet euacuari
per partem patientem. ¶ Sed h. Hic enim po-
nit Gal. qd materia est grossa & viscosa non
potens recurrere: tunc debet euacuari per par-
tem patientem: qd non uidetur possibile. Nam
euacuatio per recursum fit p uias latiores: que
uero p dyaphoresim fit p uias strictiores: quia
fit per

Tea. 163.

Tea. 162.

Tea. 163.

Lection. 38.

Introduct.

Partitio:

Introduct.

Tea. 164.

Postq. Sa. determina-
uit de immediata cura apostematis per re-
cursum. Hic determinat de immediata cura apo-
stematis per extractum. Et diuiditur hic pars
in duas. In quaque prima agit de cura apostema-
tis per extractum in generali. In. 2. in speciali
Durat prima usq. Euacuatio uero. Prima di-
uiditur in duas. In quaque prima ponit auct. rās
propter quas non est possibile interitum sufficere
tem curam fieri per recursum. In. 2. uero con-
cludit ex hoc tempus: & modum sciendi curam
per extractum. Durat prima usq. Tunc igitur
tempus. Pars aut in qua agit de cura per extrac-
tum in speciali diuiditur in duas. In quaque prima
ponit diuisionem bimestrem medicinarum fa-
cientium extractum. scilicet in dyaforesim & caraxa-
tionem. In. 2. uero prosequitur solum de dya-
foreti. Durat prima usq. Sed qm dyaforetica.
Pars aut in qua prosequitur de dyaforesi diui-
ditur in duas. In quaque prima qd durat usq. Et cum
sufficiens. Docet eligere principalem & sufficien-
ter quantitatem uirtutis dyaforeticorum per indica-
tionem sumptam ab effectu dyaforeticorum: qui
efficitur est mordere & incidere & parum p
indicationem sumptam a membro. In. 2. uero
docet eligere principalem & sufficienter quantita-
tem uirtutis dyaforeticorum per indicationem
sumptam a natura membri rñ. ¶ Sunt g. 4. par-
tes in presenti lectione. De quarum prima di-
cit: qd si materia contenta in apostemate non
recurrat tota: immo remanet aliquid de ea. Cau-
sa illius remanentie duplex est: quare prima est
grossitas & viscositas residentes materiam qd
remanet compactam indissolubilitatem. Secunda
uero est existentia effusae materie in regiones
medias membrorum: & hoc de prima pte. ¶ De
2. uero dicit: qd qm ita est: qd aliquid de materia

Sensu.
Tea. 163.

An de pe-
affectu qd
recurrat de
questione

fit per

fit per poros cutis. ¶ Ad quod dicendum/ q argumentum teneret si medicine/ que repercu-
runt/ & que resoluunt essent equalis uirtutis/ & materia euacuanda esset equalitatis utriusq. Sed non est ita / qm medicine resolutiue sunt fortiores repercussiu/ & materia que debet re-
soluti est ppinquior curi/ q uenis. ¶ Supponē-
tibus superiacentibus partibus uirtutis apocru-
sticas. i. medicinas repercussiuas humore influē-
tium ad membrū. ¶ Et hic not. q ille medi-
cine repercussiu/ maxime debēt poni in par-
tibus illis inter membrū apostematū/ & mē-
brum a quo humor uenit/ sicut a fonte. Verbi-
grā. si apostema est in ulna/ debemus appone-
re repercussiuā uersus adiutorium magis/ q uer-
sus manū/ qm humores uenientes ab epare
ad ulnā transeunt per adiutorium. ¶ Sed p
dictū Gale. oppo. qm medicine repercussiuę
sunt medicine faciētes reuulsū/ quare uidētur
duo sria simul facere. f. extrahū & reuulsū
faciēti/ q re-

An reuulsū
simul & trā
simul ef-
ficat/ q re-
pellendi ui-
tes habent.

Obiectio

pellendi ui-
tes habent.

¶ Ad quod dicendum est/ q repercussiuā in
isto casu non phibent resolutionem medicine
grossę & uiscosę/ que debet extrahi p partem
parientem/ sed phibent aliam materiā associa-
ri cum illa materia grossā & uiscosā. ¶ Sed p
hoc oppo. qm repercussiuā magis phibent eua-
cuationem materie grossę/ q alterius / Quare
tunc resolutio euacuabit materiam subtilē/ &
repcussio prohibebit euacuari grossā & ui-
scosā. ¶ Ad quod dicendum est q argumen-
tum teneret si humores grossi & uiscosi & sub-
tiles essent in eodem loco. Et medicine resolu-
tiue ponerētur in eodem loco. Sed non est ita
qm humores grossi & uiscosi sunt in regionib/
bus uacuis membri apostemati/ & alii humo-
res subtiles/ qui phibentur resolui / sunt in ue-
nis/ Et medicina resolutiua ponitur in mēbro
apostemato. Medicina uero repercussiuā poni-
tur in locis adiacentibus ei. ¶ Euacuatio ue-
ro maxime fit si fm medias regiōes. &c. Ideo
dixit maxime/ quia materiā contra in uenis
aptior est ad reuulsū/ quā ad extrahū. ¶ Per
caraxationes simul & per pharmaca dyafore-
tica. ¶ Hic not. q hoc aduerbium simul nō di-
cit similitudinem partem. f. q in uuo & eodem
apostemate simul debeamus resoluerē & cara-
xare/ qm impossibile est in eodem tpe sensibi-
lem & insensibilem euacuationē esse. Sed dīc
similitudinem/ quā ad integritatem artis/ Que
datur/ q tota ars euacuandi membrum aposte-
matum per extrahū/ completur per duo in-
strumenta. f. caraxationem/ & dyaforesim. Et
accipit hic clare caraxationem/ in quā ppter
hebetit in se inelationē. ¶ Sed qm dyaforetica

Sint ne cali

qdam resolutiua frigida uirtute quale est cale/
factorium factū ex aqua calida/ que licet sit ca-
lida fm apparitionē/ est tñ frigida fm uirtutē.
¶ Ad quod dicendum est/ q qd Gal. dicit/ q
oia dyaforetica sunt calida uirtutibus. Ipse nō
intelligit q oia resolutiua debeant esse calida
essentialiter / sicut ipse intellexit supra in illo
cāp. Curatio qdem unum hēt modum. Sed in/
teligit q ipse sunt calida uirtutibus. i. sunt cali-
da in complexionibus actualibus/ sufficit enim
caliditas actualis ad hoc/ ut aliquid sit resoluti-
uum. ¶ Obseruandum est in eis oia/ ne nimis
calida sunt. ¶ Sed p. Videtur enim q oia re-
solutiua sint immoderata calida ex necessitate.
qd patet ex diffinitione medicine resolutiue/
quā ponit Auic. 2. eaf. tractatu primo cāp. 4.
Inquit enim. Resolutiua medicina/ cuius pro-
prias est/ ut separet humore/ faciendo ipsum
uaporem/ & extrahendo ipsum a loco in quo
fuit retentus/ partem post partem/ donec assi-
muatione illius operationis/ finiet illud/ qd ex eo
remanet fortitudine sue caliditatis sicut casto-
reum. ¶ Ad quod dicendum est/ q medicina
resolutiua pōt duplī considerari. Vno quidem
modo per comparisonem ad gradū sue cali-
ditatis respectu corporis temperati/ & hoc mo-
do magnam hēt latitudinem caliditatis a pri-
mo gradu usq. ad qrtum gradū. Nam ipsa pōt
esse calida i p gradu/ ut patet in eam omilla/ &
pōt esse calida in 3. & 4. gradu/ ut patet in
castoreo. Alio uero modo pōt comparari ad
materiam/ in quā agit/ conuertēdo eam in ua-
porem/ & qrtum ad hoc oia medicina resoluti-
ua/ uincit resolubile permutando ipsum in ua-
porem/ & educendo ipsum a corpore. Sed quia
resolubile est diuersum in grossitudine & sub-
tilitate/ & caliditate/ & positiōe in profundo
& in supremo/ & in membro doloroso & nō
doloroso/ oportet diuersificari caliditatem me-
dicine resolutiue/ fm diuersos gradus/ Aut die
aliter/ q medicina resolutiua/ de qua hic loqui-
tur Gal. non est tñ resolutiua sed resolutiua
& doloris mitigatiua. Medicina uero mitiga-
tiua doloris est calida in primo gradu/ ut dīcī-
qnto de simplici medicina distinctione. c. 2
cāp. p. ¶ Et maxime si i superficie calidum/ qd
patitur. Id est quis semp ab oibus resoluētibus
mordicantibus cauendum/ tñ maxime cauē-
dam/ qm apostema fuerit in superficie corporis
q omne mordicantium magis mordicat rem
ppinquam/ q longinquā. ¶ Dolebit enim nō
parum si simul patitur & mordetur. i. multiplī
cabitur dolor membri apostemati/ cum enim
ex seipso doleat/ & medicina mordicatiua do-
lorem augmētet/ fiet dolor magnus. In hoc lo

da uiribus/
discutiētia
dyaforetici/
ca dicta me-
dicamenta.

Sit ne ullū
ex prefatis
medicamē/
tis modice
aldum.

eo Gal. incidenter sumit indicationem curati-
uam a membro rōne positionis & ratione do-
loris. ¶ Et oīs dolor exacuit a membro reu/
ma. i. multiplicat fluxum humorū in loco dolē/
te & persequens apostema. Causa uero & mo-
dus sūm quē dolor reuma exacuit ponit a Gal.
13. cap. §. §. sūm nos autem, Et in Com.
illius al. Quercūq; corrupte sunt fetus. ¶ Me-
diocriter igitur calido anodino. & c. i. resolutiuo
habente caliditatem primi gradus Vt uult hic
Co. & a Gal. dicitur de simplicibus medicinis
lib. 5. distinctione. 5. cap. §. §. Hec autē est ma-
teria. Et ex hoc colligitur quāstam mediocrem ca-
liditatem resolutiuū duplici mensura cognosci-
mus; quā; prima est. per uiam priuationis. &
non mordet. & alia est per uiam positionis
scilicet quod resolutiuū sit calidum in primo g^odu.
¶ Sed q^o hoc dubitatur cui comparando dici-
mus resolutiuū esse calidum in primo gradu
scilicet an cōparādo ipsum ad corpus optime
compositionis an ad membrum apostematū.
Et uidetur q^o ad neutrum. Primo sic. Nā q^o
est calidum in primo gradu comparatum ad
membrum optime compositionis sanum est/
frigidum comparatū corpori colerico per na-
turam apostemato/apostemate calido. Quare
nō faciet resolutionē sed potius frūm. Item
nec uidetur q^o dicatur calidum i primo gradu
comparatum membro apostemato. Ponamus
enim q^o membrū sit naturaliter calidum & sit
apostematum apostemate calido tunc tale mē-
brum erit distempatum in 3. uel. 4. g^odu. Qua-
re medicamen / quod erit calidum in primo
gradu respectu istius membri erit calidum in
4. gradu respectu corporis tpati. Quod autem
est calidum in quarto adurit ut dicitur. 5. de
simplici medicina circa finē / q^o uero adurit
calidius est q^o quod mordicat Quare nō cōpe-
tit. ¶ Ad hanc q^ostionem dicendum / Mihi ui-
detur q^o medicamen resolutiuum q^o hic Gal.
appellat mediocriter calidum / dē esse in primo
gradu calidum per comparationem ad calorē
naturalem ipsius corporis / uel membri. Cuius
ratio est quia natura corporis resolutionem / sa-
cit materie contentē in apostemate per calorē
innatum sicut per suū instrumentū. Medicina
uero calida in p^oma p^ote primi gradus disponit
ipsū calorem innatum ad resoluendam ma-
teriā addendo multū in q^oitate siue in substā-
tiam caloris innati & addendo parum in q^oli-
tate / Et maxime hoc facit cum sit humida &
sic calor innatus multiplicatus in q^oto per talē
medicinam & parum factus intensior in quali
sit idoneum instrumentum nature ad resoluē-
dam materiam cōtentam in membro aposte-

mato in superficie / Et hoc uerborū sententia
colligitur. 5. de simplicibus medicinis / disti-
ctione. 2. cap. 2. §. Sed emp^osa. & §. Nam si
natura corporis. Et hoc uidetur uelle Com.
cum dicit / q^o talis medicina calida & humida
est similis caliditati corpis. Et ex hac posicio-
ne patet ueritas q^ostionis & solutio obiectorū.

Et tamen sufficiens est T^o 164
dyasoreticū facere in superficie
si non uehemens sit dyasoreticū
pharmacū. Si uero ea que in sup-
ficie sunt sine passione omnino exi-
stant in profundo uero sit pars eua-
cuatione indigēte nēdēre & augere
oportet dyasoretici phar^omaci vir-
tutem & caliditatem. euanesce enim
deficiens priusq^o ad profundum ve-
niat neq^o tamē ledet aliquid ea que
in superficie sunt que attingetq^o nō
passa sunt. Itaq^o enim in idipsum
vtraq^o accidunt ad calidorum simul
& acrium vsum medicaminum : &
que in superficie consistentia sunt &
que in profundo indigentia. Idanc
igitur ex positione prius accipiamus
ostensionem. ¶ Dehinc uero inuen-
damus si deest aliquid ad curationē T^o 165
¶ Videtur autem deesse nō parum T^o 166
ipsorum enim membrorum in quib^o
que patiuntur est superfluitas reu-
matice quedam rara & laxa & mollis
sūm naturam sunt quedam uero sp^osi-
sa & stricte & dura. ¶ Pulora igitur T^o 167
facile euacuantur altera uero actio-
ribus indigent euacuatorijs & medi-
caminibus euacuantibus ea & cis q^o
sunt leptomera. Si uero sūm & mul-
tam posita sunt profunditatem : am-
plius enim & magis indigent his :
Idēc igitur rursus ostensio altera
a substantia patētis partis. ¶ Alia
uero a plasmatione & positione.

Postq^o Gal. in illa par Introduct
te sed qm dyasoretica docuit eligere q^o
titatem uirtutis dyasoreticę per indicationē
sumptam a proprietate medicine dyasore-
ticę & cum hoc interfereat aliquantulu & inci-
denter indicationē

Sit ne cor/
pori absces-
su laborati
an sanissi-
mo tale qd
ex d scuti-
tibus medi-
camentis cali-
dū p. esse g^o
du dicitur.

Partitio.

deter idicatione sumpta a membro. In h preceptis de electioe qritatis virtutis dyaforeticorū pncipale & sufficiēter p idicationē sumpta a mēbro. Et hī fac usq; ad locū illū. Supponat. n. Et hī p sū sit presen- tis lectiois q diuid. i ptes tres principales. In qre pma q durat usq; De hīc uero intē lectō. Docet eligē qritatē virtutis dyaforeticorū p idicationē sumpta a pōne mēbri q locū. In illa uero pte docet eligē qritatē virtutis dyaforeticorū p idica- tionē sumptam ab a mēbro. Et hī fac usq; Alia uero a piamate. Ibi uero docet eligē dictā qri- tatē a forma mēbri & pōne q est societas. Prima istorū triū ptiū diuid. i tres. In qre p^a q durat usq; Si uero ea. Docet eligē dyaforetica debilis vir- tutis. In illa uero fa docet eligē dyaforetica for- tis virtutis usq; Hāc igit. Ibi ponit nom hūcidi- catōis sumptē a mēbro. Pars ātilla fa principalis q incipit ibi. De hīc diuid. i duas. In qre p^a q du- rat usq; Ipsoq; n. Fac unū suū plogū p modū qō- nis & rñsōis. In illa uero fa plogū de idicationē q sumit a mēbro mēbri. Hec aut diuid. i ptes duas. In qre p^a q durat usq; Si uero fm multes. Ponit idicationes sumptas a mēbro mēbri f s plderata i il- la uero pōit idicationē sumpta a sba ppta pōit. Tertia uero p s pncipal nō diuid. Sūt igit i pti- tis lectioe. 7. pncipale. De qre pma dīc q hī apd sit i suplicie mēbri sufficē ad euas rñsōnē farmaci dya- foreticū debile. Et hī de. r. De fa uero dīc q hī mēbro apātū sit pōitū i sūm dō & sufficē i mēbro sit sine passione tūc ad faciēdū rñsōnē suf- ficiēti os nō augere & rēdere uirtutē dyaforetici ei farmaci qā dūc cū sē adunā ad augmētādū & rēdēdū uirtutē dyaforetici farmaci. Si dīgētia & faciliū subīnētia. Indīgētia qdē qā cū nā sit po- sita multū i pfundo/ deiecerit uirtutē dyaforetici debilis/ aq; ad mām pueniret/ subīnētia uero fa- cilis ē qā suplicies mēbro/ cui dēnt applicari dyafor- etica ē sine lēsiōe/ pp qd pē sine nouāto subīnēt forte dyaforetici. Et hī de fa pte. De. 3. uero dīc q hāc idicationē ad eligēdū qritatē uirtutis dyaforeticorū/ nos accipimus a pōne mēbri q est locus. Et hī dīc de. 3. De. 4. uero dīc q adhuc os intēdere i aliq idicationē deficiū q dēnt a mēbro sumi ad eligēdū dyaforetica. Et sine dubio rñdē dū ē q adhuc plures idicationes deficiūt a mēbro sumēdē. Et hī de. 4. pte. De. 5. uero dīc q mē- broq; i qbus ē supfluitas reumatis qdā sunt rar & lapsa & mollia fm nām. Et ista idīgēt medicinis dyaforeticis lenibus/ quia faciliū sit ab eis rñsō. Alia uero mēbra sunt spissa stricta & dura/ & ista indīgēt dyaforeticis fortioribus & subtilis sube. Et hī de. 5. pte. De. 6. uero dīc q ista mēbra q sunt spissa/ stricta/ & dura cū hī q hāc rñsō subas & sint posita multū i pfundo/ fiet tibi oñsio maior ad eligēdū dyaforetica fortiora. Et hī de. 6. pte. De. 7. uero dīc q adhuc pter idicationē q fa- mit a subasē alia idicationē sumit a forma & a pōne mēbri q ē societas. Circa pñt lectioē

qrunē qdā generalia. Et qdā spalia circūstam. Ge- neralia āt sunt duo quorū pñm ē an. Gūsq; ad lo- cū istū posuerit idicationes sumptas a mēbro uel a mēbro. Sōm ē de sufficiētia. De p sic. Et ut q posuerit idicationes sumptas a mēbro/ qā posuit idicationes sumptas a repletōe/ ut p s illū. S. Hu- ius uero passiois curatio. Et qā i hac pte q p dīc dīc illi/ ponit idicationes sumptas a mēbro. Pre- terea ut q posuerit idicationes sumptas a mēbro/ nā usq; ad locū istū determinat pncipale. G. de cu- ra apātū p recursum & p extractū & cura per recursum & per extractū habet per indicatio- nē sumpta a mēbro/ ut p s expse. p. G. r. 3. tēra. ca. 5. & ca. 6. S. Et nimirū. In qā. & nimirū i strigi- dare & strigere i pncipio hegminātia/ sine indi- catōe/ q de patiētibz locis/ nō magis inuamētū q nouamētū ē cā. Ad hāc qdō ē dīcēdū q. G. supra determinauit de cura apātū p idicationē sumpta a mēbro/ & a mēbro/ sed pncipalis p in- dicationē sumpta a mēbro/ nā in eo q dixit curā apātū fieri p euōnem ptiū & subīxit statim/ qm passio erat/ i eo q repleta erat p imoderatē/ rēti- git idicationem sumptam a mēbro/ p hī q dixit. Repleta. Et rētig it indicationem/ que sumitur a mēbro p hī q dixit p. De sufficiētia uero i dicationū sumptā a mēbro sic q. Et p de suffi- cētia idicationū. Sēdō de sufficiētia idicationū. Du- bia uero de sufficiētia idicationū sumptā a mē- bro/ regranē supra illo ca. Pōra uero i pfūdo q patit pte. S. de sufficiētia idicationū sic q. Vē. n. deficiū qā nō docet idicare nū sup qritatē uirtu- tū medicinarū/ cū tria sint ea q idicant i medici- nis. S. qritas/ qritas/ & chora/ ut hī p can. fen. 4. c. p. S. Medicatio āt. P. Preterea n docet significare sup qritatē uirtutis oīm medicinarū curatū apā qā docuit significare solū sup qritatē uirtutū dya- foreticorū/ sup qritatē āt uirtutū medicinarū/ eua- cuatū totū corpus/ & sup qritatē uirtutū medici- narū faciēdū recursum/ qles sunt medicinarū repa- sue & trāsmittētes/ significare nō docuit. Ad p^m dīcēdū q sup qritatē med. nō sumit i dicationē nisi ab egritudine/ nā calide egritudinē cōuenit medicina frigidā/ ut hī ab Auic. p. can. fen. 4. ca. p. S. In electioe aut. Et sup hora approximandū medicinas sumit i dicationē aliq a mēbro/ aliq ab egritudine/ ut colh p dīcō ca. S. Et dicemus usq; ad finē ca. Ad fm āt dīc q sup euōnē dēmas sumere idicationē a fortitudine uirtutis & eratit & pplexiois/ ut hī. r. 3. tēra. ca. 6. S. Quātitate āt. Et licet. G. hāc doctrinā nō posuerit hī in doctri- na regulati/ ponet tū ista doctrinā exēplari i illo S. Altera uero plderatio. Ponit. n. ibi idicationē sumpta a uirtute sup qritatē solutū/ p quā dā i- telligi indicationē sup qritatē euōnis totius/ nā si uirtus ē plderata i euōne ptiū p rñsoluta multo magis ē plderata i euōne totius p phobotomā & farmaciām. Item p qritatem uirtutis dyaforeticū

Ab utro morbi & mēbro/ san- di abscellu idicationē depromāc

Sit ne facit de illis rati- bus pcrata- tū/ ad q s ca- rationes in dicationes deducuntur

2
Sensu.
T. 16. 16. 16.

T. 16. 16. 16.

T. 16. 16. 16.

T. 16. 16. 16.

T. 16. 16. 16.

3
Quēstas

Thadde

P.

eorum dat nobis intelligere quantitatem medi-
cinarum facientium recutum. Nā si dyaforetica
sit ne mā sunt eligēda t̄pate q̄tiratio multo magis sunt eligē-
da scitifica da ip̄te q̄tiratio medicamēna q̄ trahūt & q̄ repel-
tiōis doctri lūt. ¶ Preterea ut adhuc, G. deficiēs circa caraxa-
tionē q̄a nō dedit sp̄atē doctriā de ea p̄dicatio nē sumptū nec a mēbro nec a morbo sic fecit de
dyaforefi. ¶ Ad q̄d dicitū ē q̄ p̄ doctriā datā d̄
dyaforefi itellēxir doctriā datā eē de caraxatiōe
p̄ locū a miorē q̄a si i dyaforefi cauēdū erat a cali-
dirate dyaforeticoḡsup̄flua ne iduceret dolorē de
q̄bus mius ut tū mīto magis cauēdū ē i caraxatiōe
talē & tāsi faciūs ut extra modū augmētum do-
lorē. i. dēmus caraxatiōē facē q̄ mius possumus
dolorosā puta q̄a iterdū uitās ferūt & eligimus
medicinas caraxatē & eligimus locū caraxadi i
quo minor fiat dolor. Locū illū ubi ē matura fa-
mē & subtiliata pellis & magis eminēs aposte-
ma ut dī. r. 3. tera. ca. 3. §. Si uero & uicē. Et fa-
citū q̄tū minorē caraxatiōē possibile fuerit dī-
cit. n. ibi G. q̄ libonibus dēmus facere icisionē
Nū absceſ i loco ubi sanies ē & bñ digesta & apostema ē ual-
fui scitifica de eminē & nō dēmus eā facere maiorem q̄ sit
tio cōmo/ solū p̄ue mēte. ¶ Preterea dubitat ulterius de
da fit. caraxatiōe q̄a i nullo t̄pate apostematū ut puenire
qm̄ apostema fm̄ oīa iur t̄pā sufficiēt curat cū
medicinis rep̄cussis/ resoluiuis & mollificatiuis
sic dicit Auic. p̄. can. fen. 4. de apostematibus dat
n. ibi talē regulā q̄ i apostemate caso q̄d nō ē in
emūtoris mēbro/ p̄ncipaliū dēmus p̄ncipio ap-
ponere tm̄ rep̄cussia. In augmēto uero admini-
strare resoluiua cū rep̄cussis sup̄antibus tm̄ rep̄-
cussis. In statu aut dēmus rep̄cussia & resolui-
ua equalit̄ p̄miscere. Inclinationē uero dēmus re-
soluiua uti & mollitiuis. Ssi h̄ ca. docet. G. curat
apostema calidū q̄d n̄ sit i emūtoris q̄re nūq̄ i
eo expedit caraxatio. ¶ Preterea mī derelicta i
apostemate q̄ recutere nō potuit aut ē subtilis/
aut grossa & ipsa & h̄ q̄d ē subtilis sufficiēt ei re-
solutio. Si uero grossa & ipsa p̄ dēmus eā molli-
care. fo resoluere ut dī p̄. can. fen. 4. de cura apo-
stematū redigē q̄ q̄ nullo t̄pate ptingat caraxio.
¶ Ad q̄d r̄ū āt ut nō plana. Nā aliq̄ post recutū
nō suffic̄ resolutio ad curā apostematū. Ss indigēs
caraxatiōe ut dī. r. 3. tera. ca. 3. §. Si uero & uin-
cēt. Q̄d utiq̄ cedēdū ē. ¶ Ad argumētū in p̄nū
factū dico q̄ q̄ Auic. posuit curā apostematis p̄
q̄tuor sui t̄pā p̄ rep̄cussia resolutiua & mollifica-
tiua tm̄ ip̄e locus ē de cura apostematū q̄ ad li-
nō uenerūt ad maturatiōē. De huius q̄ ad matu-
ratiōē uenerūt n̄ ē uera doctriā eius & ex h̄ p̄
solū ad fm̄. ¶ Ss de ista solone dubitabit aliq̄
Sit ne ab/ q̄a ut supponēt q̄ caraxatio nō p̄petat an̄ matura
scēssū/ uel rionē. Ss h̄ determinabit i seq. q̄one. ¶ Viso nū
ā p̄coctio q̄ caraxatio p̄petat ad curā ap̄rū uideū nūq̄
nē scarifica ipsa deat fieri an̄ maturatiōē ap̄rū uel nō. Er ar-
tio p̄moda ḡuif p̄ q̄ nō q̄a. G. phibuit dyaforefi an̄ matu-

rationē ē multū calidis pp̄ timorē doloris/ ita
raxatio multo maiorē dolorē iducit ubi nō ē fa-
nies q̄ dyaforefi/ q̄ ipsa dēt phibēri an̄q̄ ap̄at
saniosum. ¶ Preterea. G. p̄ de crisi ca. 9. §. Mi-
stis. n. dīc q̄ h̄s conat̄ euacuat mām indigēm
nō euacuat cū/ sed destruet loca sana restitua egri-
tudini/ q̄re nō ē caraxatiōis maturatiōē. ¶ Pre-
terea h̄ idē p̄ p̄ ea q̄ uident ad sensum/ qm̄ mā
apostematū an̄ sup̄urationē/ i duobus p̄tinc̄ lo-
cis i uenis minutis & i foraminibus mētoroḡ p̄
miliū/ icisio uero sc̄a i illo mēbro ap̄to mā p̄tē-
rā i uenis educere p̄p̄p̄ eaq̄ p̄tinuationē/ s̄ mā
p̄tērā i foraminibus nō p̄t educere n̄ forte de
loco sup̄ quē cadit icisio. Incisio uero n̄ p̄ cadere
sup̄ oīa foramiā/ qm̄ illa sunt nobis inīta quapp
si dēret ab eis aduci mā/ oporteret q̄tēret inīte
icisioes aut q̄ fieret icisio/ q̄ rēneret totū mēbrū
apostematū cū mā p̄tērā i foraminibus suis q̄d ē
incōueniēs. ¶ Ad p̄rū āt sunt auct. plures. Et q̄
G. r. 3. tera. ca. 2. §. Cū iḡ q̄h̄. Et Auic. 4. can.
fen. 4. c. d. cura h̄gmonis. §. Et q̄n cadit. §. Et m̄
totis q̄dē. Dīc. n. exp̄ssē q̄ h̄gmonis aliq̄ p̄tē
scarificatio an̄q̄ maturet & lib. eodē cap. de cura
exituraḡ appetitū & 3. can. fen. r. o. tractatu. §. d
cura pleuritis. §. Et multoties egritudo p̄tē
ibi/ q̄ dēmus curare pleurēfū aliq̄ p̄ uictoria tra-
hēres apostema d̄ p̄fundo ad sup̄ficiē. ¶ Pretē-
ea h̄ idē ostēdit rōē nā ubi deficit resolutio ubi sic
cedit caraxatio sic p̄ p̄. G. r. 3. tera. ca. 3. §. Si uero
uincēt/ Sed i multis apostematibus dēfict resolutio
an̄ maturatiōē aut q̄a apostema sit posūt i p̄fū-
do aut q̄a sit ap̄a sc̄lutorizatiū/ i talibus dēt fieri
caraxatio an̄ maturatiōē. Et huius t̄p̄onam ter-
tus. G. r. 3. tera. ca. 3. §. Ita uero inḡ. n. Ita uero
& sitia. i. uictoria auxiliū nobile iueta ē n̄q̄ adde-
riora illatiōis eoḡ q̄ i p̄fundo & uelut mobilis. i.
atractionis eoḡ. Que rā sc̄lritata. i. indurata sunt
¶ Ad euēdū p̄fūs q̄onīs/ t̄ria sunt p̄notāda.
P̄rīmū quoḡ ē declarare quot modis sit sensibilis
ap̄tio mēbro ap̄rū. Sed n̄ ē quot modis dicat ma-
turatio. Tertiū ē q̄bus apostematibus p̄petat ma-
turatio artificialis & q̄bus h̄ p̄petat. ¶ Dico iḡ
sic de p̄ q̄ sensibilis ap̄tio duplex est. i. p̄posita &
simplex. p̄posita uero ē duplex una q̄dē p̄ponit
cū ablatione mēbro ap̄rū/ pura qm̄ mēbro ap̄ste-
matū ē mortificatū/ uel putrefactū/ tūc. n. dēt fieri
ap̄tio totū austeris mēbrū. i. p̄tēris & mā p̄tē
ut dī. 4. can. fen. 3. de cura cicercaḡ. Et r. 3. tera.
ca. 3. §. Si uero & putrefacta. Et. r. 4. d. cura sc̄lo-
fulaḡ & bocci. Alia uero ē p̄posita cū attactiōe/
pura qm̄ sc̄lpellatio p̄ponit cū appositione ueto-
laḡ ut dī. 4. can. fen. 3. ca. de cura acthoni. §. Et
diger. ¶ Simplex uero ap̄tio dī qm̄ solū soluit cōti-
nuū mēbro ap̄rū. s̄ne ptis ablatiōe & attractiōe
Hec ē m̄ simplex q̄dē. n. ē sup̄ficialis & q̄d p̄m-
da. & q̄d lata & q̄d stricta & q̄d pluri nūm̄
sic sit i scarificatiōe/ uel sc̄lpellatiōe/ qm̄ m̄te fuit
solutiōe

[illegible]

hura tunc ē sana. Et i dicitur casu uerū ē q̄ dicit
Intrédere & augere, Intrédere qđ dicit quoad
gradū q̄tatis augere uero quo ad q̄tate pon
deris. ¶ Ad calidiore simul & acriore &c. Cali
diora qđ medicamina intelligit qđ ad gradū
plexiora. Acriona uero qđ ad subtilitatē sube
Vel dicit q̄ dicit calidiora qđ ad excessum pō
deris. Et acriora qđ ad excessū gradus. Vī dicit
q̄ multiplicat uerba idē significatiā pp̄ maio
rē expōit. Nā infra in illo. §. Priora igit. Vfus
est una distinctio trī dīcēdo. Altera uero acriori
bus medicaminibus idēgit euacuatiuis. ¶ De
hic uero intēdamus si deest aliqd ad curatiōē
Hic nō q̄ iste defectus pōt retorqueri ad totā
apoplethiam curatiōē & pōt retorqueri solū
mō ad curā q̄ sumit a mēbro. Et utraq̄ relati
o uerā ē. s̄s fa uet ē magis de iētiōe. G. ¶ Vī
autē adhuc de eē. Nō pag. i. multū deficit in do
ctrina curatiua q̄ sumit a mēbris. q̄ nō fuit po
tētia nisi una indicatiō sumpta a mēbro. Nulla q̄
sumit a positioē q̄ est loca. Et adhuc refutabas
ponere indicatiōē sumpta a s̄s mēbris & a
placitōē & pōne q̄ ē locietas. ¶ T̄pō. n. q̄
eiusmō i qbus ē sup̄fluitas ueritatis. i. mēbro ap̄
rētor. ¶ Quēdā rata laxa & mollia raritas
qđ mēbrorū p̄sistit in latitudine potōs. Et la
xitas p̄sistit insolubilitate. s̄q̄ mēbra nō sūt q̄
scōsa mollitias itē plana ē. ¶ Sc̄d mō nā. s̄s h̄
rit/ nūqđfmo hēt ueritatē i mēbra eēt talia
p̄ acq̄sitiōē. ¶ Ad qđ dicit q̄ talē diuersitatē mē
bro pōt intelligi de mēbris q̄ sunt diuersa f̄m
spēm q̄lia sunt caro neruus & q̄lia sunt pulmo
& epar. Nā caro & pulmo sunt mollia & ner
ui & epar sunt dura & h̄ mō intelligēdo diuersi
tate mēbro nō ē f̄mo uerus i diuersitate ha
bita p̄ acq̄sitiōē. Alio uero mō pōt intelligi di
uersitas mēbro qđ ad diuersitatē netui/puta
qñ aliq̄ hō hēt musculos uerūs duos & alios
hēt molles/uel idē hō hēt quosdā lacertos mol
les & quosdā duos. Et sciētelligēdo diuersitatē
mēbro/ f̄mo hēt ueritatē i mēbris q̄ sunt talia
p̄ acq̄sitiōē & i h̄is q̄ sunt talia p̄ nū. Pōnaf
n. q̄ aliq̄ s̄s nā hūt carnē mollē & postea p̄
acq̄sitiōē sc̄t fuerit dura. Dicoq̄ i dīcāto cura
tiua sumit a duriciē acq̄sita. Nā i dīcāto curati
ua dēt sumit a dispōsiōē q̄ nūc ē. & i ab ea q̄ fuit
ut dī. vī. tēra. c. p. §. Que rursus. Et c. 3. §. Fi
ri at. ¶ Et stricta. Quia uis̄cōsa quorū p̄sē tēa
citer p̄tinuatae sunt. ¶ Priora igit facile euasē
&c. ¶ Hic q̄rit f̄m quē modū sp̄ritudo & ui
scositas & ducticit faciat i dīcātiōē medicami
nū acriori. ¶ Ad qđ dicit q̄ sp̄ritudo mēbris fac
it difficilem ingressum medicīne resolutiue ad
interius quia p̄t angustiam difficilior est trans
itus & facit difficilem egressum materiē replē
tis/ quoniam mēbris sp̄ritum sortius stringit

Te. 4165.

Test 66.

Euphuatū
ne facile ra
re molles
& laxe ptes
& an alie
acrioribus
indigeant
medicamē
tisēt si rale
sua nā non
faciunt.

Tea. 167)
Cur durum
& glutino-
sum acro-
ta medica/
mēta/ efflu-
gitent.

Interplice.
T.e.c. 164.
An finalis
diffictio &
postularisti
loco con /
enat.

I hadci

P 41

ut datum
eodem.

Nū indica
tio ex pte
affecte sba
necessaria
fit.

q̄ itaq̄ qđ aut fortius stringit / difficile educit /
Eade quoq̄ rōne / uiscositas mēbri facit difficile
egressum medicine & difficile egressum hūoris
¶ Sed de duritie porte dubitaret aliquis / q̄ si
mēbro sit moderatū ī spissitudine / & uiscositate
duricies eius nō ut phibere ingressus medicine
nec egressum mē. ¶ Cui dicēdū est / q̄ duricies
tibi utrūq̄ sit difficult / q̄ durū nō cedit tāgē
tī sarmaco / q̄ nō cedit / resistit dilataciōi / & ite
facit difficile ingressum. Itē q̄ ptes mēbri duri si
cedūt / fortī retinēt / & pp̄ hī sit difficult exitus mē
recte: ¶ Preterea dubitat / q̄ ī indicatio sūpta
a sba mēbri ut ē sup̄ius / q̄ nā mēbri ut ē tri
plū solum. Sūā pplexionalis pponalis & cōis /
hic dī p̄ de accidenti & morbo. Que sba mēbri
nulla istaq̄ ut ēē. ¶ Ad qđ dicēdū ē / q̄ sba est
cōis ad nām pplexionalē pponalē & cōem / hic
dī. r. 3. et ap. ca. 5. §. Adhuc aut cū hīs. Quā
aut itelligat ista cōitas / difficile ē / q̄ reliquo
posteris. Quia nō possum oīa ī oībus locis ex
ponere. ¶ Si uero fm multā posita sunt p̄sum
ditatē. i. si mēbra apostematā hēant difficilem
ibam ad euacuādū / & cū hī sunt posita multū ī
p̄fundo / maior fiet tibi offīo ad eligēdū medi
camina euacuātia acriora / & subtiliora. q̄ si nō
ēnt posita ī p̄fundo. Et hī dēs sup̄pōte alterā
ppōnē cū altero mēbro diuisiōis / ut dicat q̄ si
mēbra hēant ibam ad faciē euacuādū / si posita
fuerit ī sup̄ficie / adhuc facilius euacuānt / nā du
plex ē offīo ad faciē euacuatē. Vna qđ ē
sumis a sba / & alia q̄ sumis a pōne mēbri. Et
ex istis quorū mēbris diuisiōis pnt fieri quatuor p̄bi
natiōes / ut hic dicat q̄ sit mēbru q̄ sit difficult euo
nis ex pte sbe & ex pte pōnis / & sit mēbru q̄ sit
sibi oppositū. i. q̄ sit facit euōnis ex pte sbe / &
ex pte positiōis / & sit mēbru tenēs mediū. Hoc
āt ē duplex / nā aut ē facit euōnis ex pte sbe & dif
ficilis ex pte positiōis / aut ep̄rio. i. difficultis euo
nis ex pte sbe / & facilis ex pte positiōis. ¶ Al
tera a sba paciētis. Hec lra duplē pōt legi. i. q̄
hī diffīo / altera referat ad exponēdū hī qđ dixe
rat. Si uero fm multā posita fuerit p̄funditatē
ut sit sensus / q̄ ista offīo q̄ sit a pōne ē altera &
diuersa ab offīone / q̄ sumis a sba mēbri. Et hī
mō eade diuisiō ibi. Altera uero &c. & ego sic
diuisiō & sūā. Et hāc lēcturā uult Co. Alio uo
ro mō pōt legi ut ab illo loco. Altera aut sba
paciētis & cūq̄ supponat. n. totū uēiat ad ex
positiōē eius qđ dixerat. Si uero fm multam
positā sunt p̄funditatē. Ut sit sensus bñdixi / ut
hī mēbra / cū hī q̄ sunt difficultis euōnis ex pte sbe
sunt posita ī p̄fundo multū / fiet tibi maior offīo
qm̄ / fiet tibi duplex offīo una q̄ sumis a sba
mēbri / alia q̄ sumis a p̄fundiōē & positiōē
Et sic legēdo nō fiet diuisiō ibi. Alia uero a po
sitiōē &c. Sed credo priorē expōnē meliorē

Supponatur enī si ita
accidat in epate predictam esse
dispositionem in angustis sinibus
vasorum constrictis humores aut
conglutinosos aut spissos aut multos
igitur promptum est ut cibis et po
tibus extenuantibus. Spissitudines
quidē primum et glutinositatem te
nuem efficere. Secundo uero non
per insubiles vias et angustas solā
ut in aliis partibus sed per poros et
per venas amplas euacuare. Am
plissime uero sunt fm epate vene
quemadmodum et plurime in iunioribus
be qđez in glibis ad chilimibe uero
in symiad pilam. Itaqz tam tibi fa
cillimum in quibuscunqz fuerint cō
strictiones euacuare prompte eas
trahenti quidem in vētrem per tra
hentia medicamina quēcūqz humo
rum constricti erant secundum eas
que in simis sunt venarum. Ad utri
nam uero cōuertenti per chilim ve
nam quēcūqz secundum eas que in
ea sunt venas. ¶ Altera uero cōfi
deratio in his que predictae sunt ostē
sionibus ab epate quasi a principio
venarum. Quoniam uero non seip
sum solum quemadmodum plurime
animalis partes regere natum est
sed imittit suam uirtutem uenis pe
riculum enim est si dissoluamus eius
uirtutem embrocis et cataplasmati
bus calastidis et ipsum primum de
bilitare circa operationem et imbe
cilles omnes uenas efficere. unde
admisseri oportet stipticorum ali
quid pharmacorum in curationibus
eius. Sed quoniam est in profundo
periculum est dissolui stiptici uir
tutem si nō reducatur ab aliqua sub
stantia leptomeri qualis aromatum
est melius uero si ipsum stipticum
pharmacum statim sit et aromaticū.
Insitas enim duas habens qualita
tes et uirtutes fortius operabitur.
¶ Igitur euacuetur quod quidem
preter materiam in partem illarum
est ut habeat cōtemperantiam hu
morū secundum naturam.

Letter 4 c
Introduct.

Partido,

Positq. **S.** determina.
De cura apostematis p doctrinam regu-
larē. Determinat de cura apostematis p doctri-
nam exemplarem. Vsq. Igitur euacuabun-
tur. Ibi ponit finem doctrinationi quam fe-
cit de cura apostematis/inquantum est egritu-
do de replecionalis. Prima uero diuidit in duas
In quaq prima/que durat usq. Ig ē nō prom-
ptum. Facit suam suppositionē exemplarē/ibi
uero psequitur modum curationis illius egrit-
tudinis/quā supposuit. Secunda uero p diuid.
in duas. In quaq prima/que durat usq. Secun-
dam uero. Pōnit curam apostematis epatis p
substantia & incidentia. Et hī cura est qdam
preparatio antecedens ueram & in mediatam
curam ipsius apostematis que est euacuatio mē-
bri apostemati. In parte uero secūda ponit cu-
ram p euacuantiā. Secunda uero diuid. in tres.
In quaq prima/que durat usq. Altera uero cō-
sideratio. Docet curare membrum apostema-
tum cum attrahētibus p indicationes sumptas
a plasmatione & positione/que est societas. In
illa uero secunda docet curare membrum apo-
stematum cum resoluētibus & sripticiis p In-
dicationē sumptam a uirtute mēbri. Et durat
hī secunda pars usq. Sed qm in p̄fundo. In illa
uero tertia parte docet curare membrum apo-
stematum cum medicinis subtilibus & aroma-
ticiis p indicationem sumptam a positōe que
est locus. ¶ Suntigif in p̄fili sectione particu-
le sex. De quaq prima dicit fil. Supponamus
predictam dispositionē. Capositema est in epa-
te cum angustis finibus uenarū ipsius epatis op-
pilaris est hīoribus uisicosis uel grossis uel mul-
tis. Et hī de prima parte. ¶ De fa uero dicit
q in tali dispōne prima intentio curatiua est
humores grossos & uisicosos attenuare cū cibis
& potibus extenuantibus. Et hī de fa pte. ¶ De
tertia uero dicit q fa intentio curatiua est eu-
acuare epat repletum. e apostemata/non per-
uias inuisibiles/quemadmodum euacuans alia
membra apostemata/sed p uias amplas/qm ue-
ne subiles/que sunt in epatis/extrimitatibus
quaq factum est apostema /ptinuans cū uenis
magnis/nam ille uene minute que sunt in gyb-
bo epatis ptinuans cum uena magna/que ua-
dit ad renes & dī chilis. Et uene minute que
sunt syma epatis ptinuans cū uena magna epa-
tis/que dī pila. Et pp hī qst apostema p̄inetur
in extrimitatibus uenarū minutarū/que sunt in
syma epatis debemus euacuare materiam illā
cum medicinis trahentibus p pilam ad uentrē
& intestina. Qd uero apostema ptinet in ex-
trimitatibus paruarū uenarū/que sunt in gibbo

epatis / debemus euacuarē illam materiam cū
medicinis diureticis trahentibus ad uias urine
p uenā chylīm. Et hī de tertia parte. ¶ De 4.
uero dicit q in euacuatione epatis apostematū
est adhuc altera intentio curatiua q debet con
iungi cum predictis ostensionibus. Que q dem
intento fumiū a principatu epatis. Qm epat
cum fit principium uenarū non solum habet re
gere se ipm/sicut plura alioq membra corp
se ipsa sola regūt/sed hīet regere uenas totius
corpis/mixtēdo eius suā uirtutē & pp hī piculū ē
difficulē uirtutē eius cui ēbrocis & cataplasmat
bus resolutoriis & mollitiuis p debilitatō ipīs sua
opatione & rō debilitatō oīs uenas recipiētes
ab eo uirtutē. Et iō qm nos apponimus medica
mina resolutoria: de mus fecū admiscere medica
mina stiptica q defendāt ipm ep a nocumēto
resolutoriuū & mollientiū. Et hī de 4. parte
¶ De 5. uero dicit q cū epat fit mēbru p
pū in pinguo corporis/dubitādū est/ne dis
soluāt medicamina stiptica i uia aūq pueniāt
ad ipīs & pp hī dēmus miscere i talibus cataplas
matibus medicinā subtilē q ducat fecū medicī
nā stipticā qūis ē medicīa aromatica. Qd si uie
nias medicīna uia & readē aromatica & stiptica
ālī qūis ē rō de sanālia talis medicīna erit ma
gis eligēda q fortius opabit p duas inātas uir
tutes q si hēt eas p cōmixtiōē. Et hī de 5. pte
¶ De 6. uero dicit. Manifestū est igē lā ex q
bus intētibz euacuat iūs/quat euacuet mē
bru apostematū/ad hī ut hēat tēperantiā humo
rū fm nām. ¶ Pōt autē alē diuidi lēctio nīa
ut dicat. Pōst q Ga. determinat uia de cura apo
stematū p doctīnā regulārē. Hīe determinat
de cura apostematū p doctīnā exēplārē & hī ut
q. Igic euacuabī. Ibi pōnit finē determina
tionē quat fecit de cura apostematū inqūit
ēgritudō replectionalis. P rima ps diuiditur
in duas in quarū pma q durat usq. Igit facit suam
supponē exēplārē. Ibi uero plegē suā exponē
& modum euacuationis illius ēgritudinis qūenū
supposuit. Secūda ps diuidi. I duas. In qūā pma
q durat usq. Altera uero p dīdētio docet cur
rare apostema epatis p remotionē replectiōis
faciē in angustis finibus uasoru. In 2a uero do
cet curare apostema epatis p euacuationē ma
terie p rēte i uicis regionibz mēbrorū. P 3a
autē pma diuidiū in tres duas. In quarū pma q
durat usq. Sed uero. Docet curare replectiōē
faciē in angustis finibus uasoru pparādō in di
cationē sumptam a mā oppilationis uel reple
tionis. In ista uero 2a euacuādō p indicatiōē
sumptā a mā oppilationis & a societate mem
brorum. P 4a autem illa. Altera uero cōfidera
tio & c. Diuidiū in partes tres in quarū pma

Te4170

Tearful

Tec. 17E

Seneca
Tc. 169.

Thaddaeus 2 111

q̄ durat usq̄ ad locū illū. Sed qm̄ in profundo. Agit de immediata cura apostematū / q̄ est euū materie p̄te in regionibus uacuis mēbri apostemati / p̄ indicationē sumptā a principatu mēbri. In ista uero fa agit de ista cura p̄ indicationem sumptam a pōte q̄ est locus. ¶ Sunt iḡ in p̄nti lectione p̄es sex / sicut in p̄ma diuisione. Et fm̄ istū modū diuidēdi / mutabitur sn̄ia tertie p̄tis illius. ¶ Secūdu uero &c. Et forte ista secūda diuisione lectionis melius p̄cordat cum intentione Gal. Licet prima sit uera. ¶ Potest & tertio modo diuidi lectione nostra hoc modo Q d̄ postq̄ Gal. posuit curam apostematis regularem / ponit exemplarem in qua sic procedit / quoniam primo facit suam expositionem / usq̄. Igitur non promptum. Ibi docet curare egritudinē q̄a supposuit. Et quia hec egritudo curatur per euacuationem & euacuatio requirit digestionem. Primo ponit eius curam per digestionem / usq̄. Secundum / ibi uero per euacuationem. Et quia in apostemate dupliciter debetur euacuatio. / per recursum & per extractum. Primo docet curam per recursum suum indicationem a p̄sitione / que est societas / usq̄. Altera uero cōsideratio. Ibi uero per extractum. Secūda uero diuiditur in partes duas / In quarum prima ponit illam curam p̄ indicationem sumptam a principatu membri usq̄. Sed quoniam in profundo. Ibi per indicationem sumptam a p̄sitione que est locus & hoc facit usq̄ ad locum illum. Igitur euacubatur. Ibi uero imponit finem determinatio / ni quāfecit de apostematibus inquisitū est egritudo repletionalis. Sunt igitur in presenti lectione sex partes / sicut prius. ¶ Littera ficle / gatur. Supponat enim &c. Quia cognitio universalium insufficiens est nisi addatur ad particularia / idēo post doctrinam uniuersalem de cura apostematis / adducit exemplum particularis de apostemate epatis. Et hoc dicitur. 1. 3. de reparatione cap. 6. §. p̄. ¶ Si ita accidit. Hic notat q̄ epas apostematatur in tribus locis. In syma / in gibbo / & tertio loco in panniculo & in uenis / ut dicitur. 3. can. fen. 1. 4. tractatu. 3. cap. p̄. §. Et eorum que sunt. Credo autem Gale. hic intelligere / q̄ egritudo fiat in syma / aut in gibbo / quia ista loca frequentius apostematantur. Alia uero raro. ¶ Predictam esse dispositionem. 1. apostema. ¶ Sed contra nam littera que sequit̄ hoc. f. In angustis finibus uasorum &c. Non relinquit apostema de necessitate esse in epate / sed oppilationem / seu repletionem solum in uenis. Possunt enim fines uasorum esse p̄sicti ab humoribus glutinosi / aut grossi / aut multis / neq̄ propter hoc sequatur de ne

cessitate q̄ epas sit apostematatur / Sed sequit̄ q̄ sit oppilatum / seu repletum quo ad uenas / quia non apostematatur membrum / nisi materia cutur ad regiones uacuas membrorum / consilium / ut dicitur supra in p̄. §. Et periculum effundit. Et in lib. p̄. pronosticorum a Gal. cap. ultimo. ¶ Ad quod dicit q̄ Gal. in hoc loco p̄ angustos fines uasorum intelligit non solum extrimitates paruum uenarum / sed regiones uacuas / que sunt coram eis. Et hoc modo siluat prima diuisione lectionis. Aut dicit aliter & melius / q̄ sermo Gal. in hoc loco / est suppositiue / in quo duo preter naturam supponuntur esse in epate / quos primum est apostema existens in carne epatis. Et aliud est oppilatio uel repletio in angustis finibus uasorum. Neq̄ uult q̄ primum sequatur ad secundum sed nult q̄ sint duo simul existentia in epate. Qualiter autem hec uerificentur / dicam statim in uerbo sequenti. ¶ In angustis finibus uasorum &c. Isti quidē fines uasorum sunt extremitates uenarū capillari ueniuntium a porta & diffundentium se per hepatis symam & uenarum capillarum ueniuntium a chilio & diffundentium se per epatis gibbum & occurrentium sibi inuicem. Sed quāsi sibi occurrunt difficile est intelligere / ut dicitur de interioribus lib. 5. cap. 6. §. Oppilatio uero ¶ De hac littera queritur an ista oppilatio facta in angustis finibus uasorum sit causa apostematis facti in epate / uel non. Et uidetur q̄ sic. Primo ex modo loquendi Gal. dixi enim supra de cura complexionis calide hunc sermonem. Ferunt enim si contingat in humoribus putrefactis accendi febrem. Iab humoribus putrefactis. Et sic glossabitur hic / in angustis finibus uasorum / ab angustis finibus &c. Istū modum loquendi seruat Gal. in multis locis suorum sermonum in translatione grecā / ut ponat in pro. ab. ¶ Secundo p̄ textum Auicēne. 3. can. de apostematibus epatis cap. p̄. §. Et cum est. Ponit enim ibi q̄ oppilatio est causa apostematis. ¶ Ad cōtrarium. Oppilatio nāq̄ facta in uenis minuit phibet materiam exire a uenis. Et sic prohibet effundi eam ad uacuas regiones / quare prohibet generationem apostematis / & sic non est causa apostematis generatiua / sed potius prohibitiua. ¶ Per cetera apostema est causa oppilationis / ut supra eodem cap. §. Oñsensum est autem. Et 3. can. de oppilatione cap. p̄. §. Et materia. Ergo si apostema est causa oppilationis / oppilatio non est causa apostematis. ¶ Ad quod dicēdum est / q̄ cum apostemate epatis potest cōtingere triplex oppilatio. Quarum prima est / que sequitur ipm̄ apostema / sicut effectus suam causam / nam aposte /

An incino
ris abscēs
sus / ex āgu
stis uasorū
finibus si
cura apostematis / adducit exemplum particula
paris hūo
ribus / neces
sario colli
gatur.

Sit ne lei
non / uasorū
nū in angu
stis finibus
infarctio / q̄
scēssu d̄.

ma factum in epate/de necessitate cohartat ali quos meatus quibus cohartatis fit in eis oppilatio & a tali oppilatione non sumit hic indicatio curatiua qm ipsa curaturatione apostematiz. De hac oppilatione fuit locutus Gal. supra in principio huius capituli. §. Oñsum est aut. Et. 13. terap. ca. 6. §. Et propterea nocent. In translatione greca & Aul. 3. can. ca. p. de oppilatione epatis. §. Et materia. ¶ Secunda uero oppilatio pot fieri in epate q preedita apostema sicut ca effusum/modus et fm que oppilatio est ci apostemata est talis. Nam oppilatio ptegrat humores & qm ista oppilatio multiplicata est / facit currere humores in partes epatis penetratione no nali/ex qua penetratione no nali fit apostema i carne epatis Et de hac loq. Aul. p. can. de apostematibus epatis cap. p. §. Et causa illius. Et a tali oppilatione pot sumi indicatio curatiua apostematiz. Nam sic talis oppilatio fuit causa generandi apostema/ita si permaneat adhuc erit causa conseruandi & augmentandi apostema. Quare oportet eam remoueri adhuc ut apostema possit curari. ¶ Tertia uero oppilatio que potest esse cum apostema/ epat/est oppilatio a/ sociata epati contingenter. Intellego aut oppilationem associatam contingenter/que nec est effectus apostematis/nec causa/sed est egritudo compositionalis per se/ista qdem oppilatio impedit curam apostematis / quia ipsa oppilat meatus / per quas debet euacuari materia apostematis / & ab hac sumitur hic indicatio curatiua apostematis / quia apostema factum i carne epatis non potest curari/ nisi prius aperiantur uie / per quas materia eius educatur ad uentrem uel ad urinam. Et de hac uidetur hic Gal. principaliter intelligere/fm q occulte apparet ex uerbis Comenti. Non tn dico qn possit intelligi et secunda oppilatio/nam ab ea sumit aliqui indicatio curatiua apostematis. Et ex hac distinctione patet ueritas qñtionis / & solutio obiectionum / & tunc gloriabitur sic ista littera Supponatur predictam dispoñem in angustis finibus uasorum. &c. Et cum angustis finibus uasorum. Et est tunc in hoc epate duplex egritudo. Apostema in carne/ & oppilatio in angustis finibus uasorum phibitus curationis apostematiz. ¶ Constrictis humoribus. i. retentis ¶ Glutinositas aut spissitas aut multas. Nam ci oppilationis humoralis/ non est nisi triplex. i. grossities uiscositas & multitudo humoru. Vt dicitur. 11. terap. cap. 4. §. Causa autem. Et. p. can. sen. 4. cap. 24. §. p. Et. 3. can. ca. de opp. §. Et m. ¶ Igur no promptu est. Hec est oratio interrogatiua claudens in se responsio-

nem affirmatiuam/quasi dicat ualde pemptum est. ¶ Cibis & potibus. Hic dicit Co. q. ideo ponit hanc curam per cibos & potus qm medicatio que fit cum cibis & potibus est melior medicatione/que fit cum medicina. Nihilominus tn ppletus canon in remouendo hanc oppilationem debet proponi in cibis & potibus & medicinis/ut d. 13. terap. cap. 6. §. Opus igitur ¶ Extenuatibus. Hic large accipit cibos extenuantes ad cibos hñtes uirtute/ subtilitatiua absterfuiam/ & incisuiam. Nam licet istetres sint diuerse uirtutes/ut d. 2. can. tñ. p. cap. 4. Tamen in hoc loco sub extenuatiua uirtute reponuntur. ¶ Spissitudinem qdem primu & glutinositatem tenuem efficere. ¶ Sed p. Op. ponit enim tenuitatem spissitudinis & glutinositati/ & sic unam dispositionem facit esse contrariam duabus. qd est incōueniens. ¶ Ad qd dicendum est/q hic accipit tenuitatem large/ intelligens per tenuitatem/subtilitatem/ & separationem. Nam spissitudini pñatur primo/ & p se subtilitati/ & glutinositati pñatur separatō sue incisio/qd enim glutinosum est debet separari ab eo cui adheret/ & postea debet incidi in partes suas/ut d. p. can. sen. 4. cap. 24. §. Et grosso quidem est. ¶ Et hic nota/q ista subtilialiantia no debent esse mordaciua/ eo q exaciunt flegmonem/ neq dulcia/ quia ingrossant epat & splenem/ut d. 13. terap. cap. sexto. §. Sed rursus ab his morfa. &c. ¶ Secudu uero. Ideo dixit fm moia in curando repletionem factam ab humore prima operatio est digestio & euacuatio est secunda / In precedenti autem. §. Terigit digestionem. In hoc uero euacuationem. ¶ Per inuisibiles ueros/ ut in aliis partibus/ Sed per amplas uias/ &c. In hoc loco innuit Galen. q a nullo membro possit fieri euacuatio per uias amplas / nisi ab epate. ¶ Sed p. Nam si debet euacuari stomachus/pot euacuati per uiam intestinoy/ & meri/ & si debet euacuari pulmo/ pot p tracheam & arteria/ & si debet euacuari matrix & uerica possunt euacuati per collum uerice/ & oēs iste uie sunt latiores/ q uie/ per quas euacuat epat ¶ Ad quod respon. est/q in hoc loco/ intelligit auth. per uias solum uenas. Vie uero per quas subar obiecti/ no sunt uene. ¶ Sed ali/ quis instabit/qm in pulmone uene late. uena arterialis/ & arteria uenalis/ per quas pot materiat contenta in pulmone euacuati. Similiter cum renibus pñuantur due late uene/ que diuiduntur achilis/ per quas pot fieri euacuatio a renibus. ¶ Ad quod dicendum est/ q uene que continentur in pulmone/ non sunt uie/ p quas debeat fieri euacuatio materie conten- te in pul-

An deſo & glutinoſo / tenue repa gnet.

An ſint p ſplas uias alia uel ab iecore mē / bra noxia ex inaniti.

An pulmo ni purgatio p uenā eius latis recta contingat.

monet quia talis materia/que per eas euacuat
tur/ reuertetur ad mēbrum nobilissimū/ qđ
est cor/ unde non esset dicenda euacuatio artifi
cialis/ sed potius suffocatio/ & calor in innati
extinctio. Et similiter dico de euacuatione re
num per uenas/ que diuiduntur a chili. Versus
membrum nobilissimū/ qđ est epar. ¶ Euacuare

Cuius ex in
nitio mate
rie sit si lo
eo audieda

¶ Hic queritur de cuius materie euacuatio
ne loquatur. s. an de euacuatione materie con
stitite in angustis finibus uasorum/ uel de euacua
tione materie contentę in apostemate/ uel de
euacuatione alicuius alterius. ¶ Ad quod di
cendum est/ qđ in curatione slegmonis epatis qđ
duplex necessaria est euacuatio/ Quay prima
est euacuatio per siobotomiā basilicę/ si corpus
fuerit plethoricum/ Velp pharmaciam euacua
tem aliquē unū humorem/ si corpus fuerit ca
chochimum. Secunda uero est euacuatio ma
terię ptente in angustis finibus uasorum. Tertia
uero est euacuatio colerici humoris de cisti sel
lis. Quarta uero est euacuatio materie con
sente in carne epatis. s. in regionibus eius uas
orum. ¶ Et hic not. qđ ista quarta euacuatio est
illa que est uera & imediata cura apostematis
Tres uero priores euacuationes antecedunt ue
ram curam/ quia sine illis non poterat fieri eua
cuatio/ que erat uera cura/ Et ista distinctio in
linuat a Gal. 1. 3. terap. ca. 6. §. Euacuare egđe
allicubi. ¶ Dico igit/ qđ quis oēs iste euacuatio
nes possunt ad curam apostematis/ In hoc tñ
loco intelligi immediate solum de euacuatione
materię contentę in angustis finibus uasorum/ si
ue ista materia oppilet fines uasorum/ qđ grossa/
uel uiscosa/ uel qđ multa qđ patet inspiciti illū
textum. Itaq; iam tibi facillimum est in qbus
cūq; fuerit strictiones. &c. Nam possibile est i
terdum ut recursus sit tante potentie/ & mate
ria que recurrit/ sit ita obediens/ qđ recurrit
utraq; materia/ & illa que est in uenis/ & illa qđ
est extra uenas/ Et possibile est aliqđ qđ recur
sus non est tante potentie/ nec materia est ita
obediens/ qđ possit facere recurrere utraq;
materiam/ sed desit. De isto autem recursu qua
liter & quo modo fiat dictū est sufficiēter i glo
sa illius lectionis Huius passionis curatio. &c.

¶ In epate / quemadmodum & plurime a
uene que sunt in epate non solum sunt amplis
sime/ sed sunt plures numero/ Nam a porta/ qđ
est in syma/ diuiduntur qnq; uene principales
que euadunt ad quinq; pendulas/ & postmodū
iterum diuiduntur usq; ad capillares/ que sunt
in syma. Et iterum achili diuiduntur alie qnq;
uene/ que diuiduntur in 5. pendulas epatis in
parte gibbosa/ & ille iterum diuid. donec ue
niat ad capillares illius gibbi. ¶ Finitur uero

hec qđem in gibbis ad chilim. Id est ad conca
uam/ ut dñ. 1. 3. terap. cap. 6. §. Anticipandum

¶ Sed §. Nam iste magne uene que sunt in
epate/ non uidentur finire ad chilim/ nec ad pi
lam/ Immo uidentur incipere achili/ & a pila
& uidentur finire/ cum diuise fuerint/ ad capil
lares sibi occurrentes. Nam oēs uene que sunt
epate/ trahunt originem a chili/ & a pila/ & si
niuntur cum facie fuerint capillares. ¶ Ad qđ
dicendum est/ qđ Gal. in proprie utitur hoc uo
cabulo. Finitur. Pro eo qđ est pensuarius/ si
sic habet alia translatio. ¶ Aut dic/ qđ iste uer
ne plures/ que sunt in epate/ diuantur finire ad
chilim/ & ad pilam ratione sue multitudinis.
Nam cum ad chilim & pilam penueniunt/ fi
nitur earum multitudo/ & sequitur unitas.

¶ Et hic not. qđ uena magna/ que est i gibbo
epatis/ aliquādo uocatur chilis/ ut in hoc loco.
& aliqđ uocatur uena punda siue concaua/ ut
dicitur in Co. secundi regiminis super illo. §.
Qđ ergo dolor ad spatulas. Et aliqđ dñ uena
uentrem habens/ ut dñ primo can. de synotho
mia uenag. ¶ Et ista tria nomina sunt synoni
ma. Item uena/ que est in syma epatis uocat/
aliquādo porta/ aliqđ pila. ¶ Itaq; iam tibi
facillimum/ &c. Causa huius facilis euacuatio
nis est/ quia fit euacuatio de angustoad latum.

¶ In quibuscūq; fuerint strictiones. i. in qua
cūq; parte epatis scilicet in syma uel in gibbo
isti humores fuerint contenti. s. grossi/ uiscosi/
& mēti. ¶ Euacuare eos. i. hiores facientes illas
strictiones. ¶ Prompte. i. cito. ¶ Trahenti
qđem in uentrem per trahentia medicamina.

¶ Hic queritur de hac indicatione euacua
di humores/ qui sunt in syma epatis per uentrem
& eos qui sunt in gibbo per urinam a qua na
tura membri sumatur/ an a plasmatione/ uel a
positione. Et uidetur qđ sumatur a positione/
Vt dñ primo can. sen. 4. cap. primo. §. Vilitat
tis uero/ que ex societatis poenit cognitione.
Et ratione patenti monstratur. Nam ideo ha
mores positi in syma epatis purgantur me
lius per uentrem/ quia syma epatis associatur
uentri/ & humores positi in gibbo purgantur
melius per urinam/ quia gibbus associatur mē
bris urine. ¶ Ad primum autem est textus. Ga
7. terap. cap. fina. §. A plasmatione uero indi
catio fit. Ponit enim expresse/ qđ indicatio qua
putgatur syma per uentrem & gibbus per uri
nam/ sumitur a plasmatione. ¶ Ad quod die
qđ hec indicatio sumit ab utraq; s. a plasmatio
ne/ & positione s. m diuersam considerationē
qđ probatur quia Ga. in preallegato caplo po
nit hoc idē exem plū. s. de purgatione syme qđ
fit per uentrem/ & de purgatione gibbi p utri
nam de utraq;

An ad casū
& potius
aplores in
iecore uen
ne distinet

nam de utraque, scilicet de indicatione que fit a plasmatione & de indicatione que fit a positione. Consideratio autem illa diuersa talis est. Nam quoniam consideramus euacuationem humorum qui sunt in syma sentem per ventrem & in testina in quantum talis euacuatio preedit per receptacula & uias sumitur talis indicatio a plasmatione quoniam receptacula & uie sunt differentie plasmatis. Si uero consideremus euacuationem illam syme per ventrem & intestina in quantum uenter & testina sunt propinqua & associata ipsi syme talis indicatio sumitur a positione que est societas. Et huius ratio est quia si stomachus & in testina essent propinqua epato & non essent in eis uie & receptaculum non subtraheret societatem inter ea & epato ad faciendam euacuationem & si stomachus & intestina essent uia & retereptacula & non essent propinqua & associata per mesentericas symas sed essent posita in longinquo non sufficeret plasmatio ad faciendam euacuationem. Patet igitur aliter talis indicatio sumitur a plasmatione & societate simul. Preterea ponamus quod illa repletio uenarum angustarum sit de sanguine. Tunc queritur quomodo ille sanguis repletus illas uenas trahatur in uentrem. Non enim trahatur per medicinam purgatiuam quia non debet esse secundum artem medicinam purgatiua sanguinis ut dicitur Galenus in libro de uirtute medicinarum purgantium. Et infra in co. illius capitulo. Dehinc. Nec etiam per siccotomiam trahatur in uentrem quia in apostemate epatis debet siccotomari basilica dextera lateris hoc autem cum respiciat rectio itinere gibbi epatis euacuabit sanguinem ab ipso quate sanguis qui continetur in angustis uasis syme trahatur uersus gibbum & non uersus ventrem. Nec est per uentosas trahere in uentrem quia uentose trahunt sanguinem ad cutem & carnem & non ad uentrem. Ad euentiam huius questionis exponenda sunt tria posita in isto casu. Quorum primum est hoc. trahenti quidem in uentrem. Secundum uero est hoc. per trahentia medicamina. Tertium est hoc. Quicunque humorum constituti euacuare uias uenas. Dico igitur sic de primo quod per trahere in uentrem debemus intelligere non solum deducere humores contentos in angustis sinibus syme per portam ad ipsa intestina & stomachum que associantur porte sed et trahere illos humores ad omnem aliam regionem que associatur porte. Si uero illi humores euacuentur extra corpus siue non euacuentur sed solummodo deriuentur. A siccotomia autem porte. Non solum stomachus & in testina per uenas mesentericas sed etiam associantur ei alie uene nutriendes splenem & alia mu-

bra propinqua porte. Ut patet per Aulic. primo casu de anothomia uenarum que oriuntur a porta. De expositione secundi uerbi dico quod in hoc loco intelligit Galenus per medicamina attractiua omnia medicamina generaliter attrahentia per quicunque uirtutem siue trahant per uirtutem forme specificam siue per uirtutem caliditatis siue per uirtutem uacui reducant aut attractionem calidi ad uacuum ut dicitur per can. sen prima de uirtutibus ministrantibus. Et tunc nota differentia inter attractionem que fit a forma specifica & eam que fit a uacuo. Nam uirtus attractans per formam specificam attrahit eligendo tripliciter. scilicet specie secundum substantiam & secundum locum. secundum speciem quidem attrahit aliquam slegmam & dimittit coleram. secundum substantiam uero attrahit aliquam slegmam subtilem & dimittit grossum / secundum locum quoniam attrahit humorem sibi propinquum & dimittit longinquum. De tertio uero uerbo. Dico quod humores qui continentur in uenis angustis propinquis membro apostemato de necessitate alterantur a caliditate membri apostemati quoniam calefiunt & incenduntur & hoc dicitur in Co. secundi regiminis super Co. illius. §. Flo botomo adhibito. Dicit enim ibi Galenus quod cum sanguis totius corporis est albus tunc sanguis qui est in uenis propinquis apostematis est rubeus & si sanguis totius corporis est rubeus tunc sanguis propinquis apostematis est niger & hec aliteratio aliquando est ita fortis quod permutat hominem in aliam speciem puta quia facit de sanguine coleram & aliquando non est ita fortis quod permutat humorem secundum speciem sed alterat ipsum in sola qualitate quia facit eum calidorem & hoc de tertio. His itaque ante missis. Dico quod si repleatur angustie uene epatis de sanguine si sanguis ille fuerit mutatus secundum speciem attrahetur per medicinam laxatiuam attrahentem humorem ad quem permutatus est. Si uero ille sanguis non fuerit permutatus secundum speciem tunc attrahetur in uentrem a uacuo siue illud uacuum fiat per siccotomiam basilice sinistri lateris uel per siccotomiam uene que est super sinistro latere uentris que euacuando a splene per presequens euacuabit a porta & porta euacuata euacuabit a uenis angustis syme & talis attractio non erit ad stomachum & intestina sed ad alias uenas associatas porte. Similiter dico de uentosis apostematis super membris que nutriuntur a uenis que ramiificantur a porta. Dico etiam quod si nos euacuamus intestina a fecibus & de humoribus cum cristeriis intestina euacuata per uirtutem uacuam generant attrahentia inclinabunt sanguinem qui continetur in porta uersus uenas ortas ab ea & porta tunc euacuata attrahit ad se sangui-

Uit ne d pte
leua in ieco
ris abscellu
uena tuden
da

nem existentem in uenis angustis. Et ex his bene intelligēti patet ueritas q̄stionis/ & solutio obiectorum. ¶ Sed forte aliqui d̄dicent huic positioni. Nā ego posui q̄ in apostemate epatis fiat fibotomia de basilica sinistra/ quod est inconueniens. Nā in apostemate epatis debet fieri euacuatio fm rectum / & non debet fieri fm oppositionem duog dyametrog / ut dicit Auic. lib. 3. fen. 4. cap. 3. & eadem fen. cap. 8. Euacuatio uero per basilicam sinistram nō fit fm rectum/ & fit per oppositionem duog dyametrog. ¶ Ad quod dic q̄ cas. qui dicit q̄ nō oportet fieri deruationē p oppositionē duogrum dyametrog/ debet intelligi in dyametris ualde longinquis/ sicut Auic. ibidem dicit. Oppositio uero que est loco fibotomie basilice usq; ad epat sursum & deorsum/ non est ualde longinqua/ Immo/ si bene cōsideremus/ diuersitas dyametrog que cadit inter symam epatis & gibbum/ quis sit parua localiter/ recognitio pensat uirtualit maiorem q̄ritatem distācie cadentem inter locum fibotomie basilice sinistri lateris & cauum epatis/ Alius uero canon/ qui dicit q̄ in apostemate epatis debet fieri euacuatio per directum/ debet intelligi/ q̄n intētio nostra est magis in euacuando/ q̄ in deriuando. In fibotomia uero sinistri lateris in apostemate existente in syma est intētio nostra magis ad deriuandum/ q̄ ad euacuandum/ Quod aut basilica sinistri lateris debeat fibotomari in apostemate epatis/ d̄r ad Halyab. lib. 7. praeface de cura calidi apostematis epatis. ¶ Preterea euacuatio sanguinis ab epate per intestina non est naturalis nec artificialis/ sed potius synthomatica/ Nā euacuatio puri sanguinis ab epate per intestina computatur inter solutiones epaticas ab Auic. 3. cas. fen. 1. 4. et alia. 4. cap. 3. §. Substantia uero. Solutio uero epatica synthomatica/ est nō naturalis cum fiat in corpore egro. ¶ Ad hanc questionē dico q̄ non sequitur/ si fluxus est epaticus / q̄ ppter hoc fit synthomaticus necessarius. Nam fluxus epaticus est duplex. Quidam. n. est de genere debilitatiuo/ & ille est p̄ naturam/ & q̄dam est de genere confortatiuo/ & ille est naturalis. Et hec distinctio ponitur eodem caplo. §. Et oēs species. Fluxus aut puri sanguinis/ aliqui est confortatiuus/ ut d̄r eodem caplo. §. Et causa in sanguine. Item fluxus sanguinis narium/ & fluxus emorroydag/ curant apostema epatis/ sed non est maior ratio / q̄ sit bonus fluxus sanguinis p narem & emorroydag/ q̄ p intestina. ¶ Preterea solutio uentris auget apostema epatis/ ut d̄r. 1. 3. et ap. §. Cōsiderasti deniq; Quare non sanat. ¶ Ad quod dico/ q̄ qui dicit q̄ solutio

per uentrem auget apostema epatis/ hoc debet intelligi/ q̄n purgatio facta per uentrem est tantē uirtutis / q̄ humores totius corporis trahit ad epat / & uenientes per epat augent apostema in iplo h̄ aut tūc etic cū corpus erit repletum/ uel cum materia erit i fluxu. Sed cum corpus fuerit inanitū/ & nō cessauit a fluxu/ & medicina attractiua fuerit i pta/ attrahet humores/ q̄ sunt in uenis epatis ad intestina sine cōsultu humor totius corporis ad epat. ¶ Preterea q̄ situr an ista euacuatio membri apostemati/ q̄ sit per trahentia in uentrem / sit recussum/ uel non. Et ut q̄ sic/ Nam recursus fit per trahum ut dictum est supra eodem caplo. Et uidetur q̄ non. Nam recursus cogit materiam redire ad uenas anteriores/ a quibus fluxerunt humores/ & non cogit materiam egredi corpus. Euacuatio uero/ que fit per uentrem & intestina/ expellit materiam de corpore. ¶ Ad quod dic q̄ talis euacuatio fit per recursum/ Nam materia/ que continetur in uenis angustis syme trahita recurrit ad portam/ & sic q̄sum ad illud modum est ibi recursus/ & si postmodū egrediat de porta ad totum corpus/ uel diffundatur ad totum corpus/ non refert. ¶ Preterea querit nūquid humores contenti in angustis uenis/ si me possint recurrere per pulsū/ & ut q̄ non Nam pulsus fit per infirigidantia & stipeantia. Ista uero si assumantur interius/ transibit eorum uirtus repercussiva p melleraypas ad pilam. Quare sanguinem existentem in ea impellent ad uenas angustas/ & tunc non fiet euacuatio earum per pulsū/ sed potius impletio Si uero ista repercussiva ponatur exterius super Hypocōdrio dextro tunc sanguinem existentem in uenis gibbi repercutient uersus uenas/ que sunt in syma/ q̄n talis repercussio facit recursum & recursus reducit materiam ad regimē a qua fluxit / Sed humor qui continetur in gibbo epatis & eius uenis fluxit a porta ad eas/ que sunt in gibbo/ igitur repercutiua posita super gibbum epatis repercutient ad uenas angustas syme/ quare implebūtur/ cum debeant euacuari. ¶ Ad quod dic/ q̄ materia cōtēta in uenis angustis syme/ potest per pulsū recurre ad pilam/ & repercussiva debent poni exterius super hypocōdrio dextro/ & nō debent assumi interius. Modus aut recurrendi per talia repercussiva talis ē. Nam uirtus repercussorum exterius positog prius occurrit uenis angustis ortis a chili & diuisa per totum gibbum epatis & sanguinem existentem in eis repellit ad chylum. Deinde ab angustis uenis gibbi pernetat uirtus repercussiuog/ ad angustas uenas syme & sanguinem in eis existentem repellit ad pilam

Sit nēteut
sua q̄ deie
conchit pūe
trē euacu/
tioy

Ang ad a
ua iconia i
angusti uen
is cōdant
humores pul
suerunt
possint

Int ne in
tus adhibe
da q̄ repel
lit i icoris
abscissu

ad pilā. ¶ Sed forte aliquis instabit huic posi
tioni. Posui enim q̄ repercutissus in ista cura
non debet assumi interior. Cuius s̄rimu colli
gitur. 3. can. ca. de cura apostematis calidi epa
tis. §. Et postq̄ scis. innuit enim ibi q̄ repercus
sus debet sumi interior i cura istius apostema
tis. ¶ Ad quod dic q̄ istas repercutissuos in
apostemate calido epatis in syma est duplex.
Vnus quidem s̄m puram intentionem recupe
randi & hoc modo repercutissua nūq̄ debet su
mi interior sed exterior s̄m. Alius vero modus
est s̄m intentionem confortandi epas/ nē le
datur a medicinis solutius uentris. Verbi gr̄a
Si ego uolo euacuare materiam contentam in
syma per intestina cum agarico/ uel elleboro/
Vel alia medicina solutius debemus amiscere
rosas & sandalos cū ipsa ne ledatur epas ab ea.
Et hoc modo possunt repercutissus sumi inte
rius/ & sic intelligit. A uic. in loco predicto.

An ad ieco
ricam/ qd
in sui gibbi
uenuis/ p̄di
tur retro re
dere cogat
qd̄ repellit
si foris ad/
hibeatur.

¶ Sed adhuc instabit aliquis p̄ hanc positio
nem alia instatia. Nam ego posui in ea q̄ re
percutissus posita exterius super epate cogunt
recurrere materiam existentem in angustis ue
nis gibbi ad chilim/ & non ad angustas uenas
syme. Sed p̄. recursus enim est idem q̄ retro
curfus. Motus aieri sanguinis ab angustis ue
nis gibbi ad chilim non est retrocurfus sed po
tius pcurfus. Nam totius sanguis qui peruenit
ad chilim/ p̄cedit prius p̄ uenas angustas gibbi
ergo si debet fieri recursus p̄ repulsus/ oportet
necessario q̄ recursus fiat ab angustis uenis
gibbi ad angustas uenas pile/ & sic replebunt/
cum debeant euacuari. ¶ Ad quod dicendum
q̄ arbitror/ q̄ repercutissua posita exterius super
epas duas faciunt repulsionem/ primā. sc̄l. & secun
dam. Primam q̄dem faciunt repellendo san
guinem ab angustis uenis gibbi ad ipsam/ chi
lim/ & q̄tum ad hanc nō fit recursus sed potius
uelocior processus sanguinis. Secundā uero re
pulsionem faciūt postq̄ uirtus eorū puenit ad
uenas angustas syme repellendo sanguinem co
tentum in eis ad pilam/ & q̄tum ad istam rep
ulsionem fit ibi uetus recursus/ quia sanguis re
currit retro unde uenerat/ & de angustis locis
ad amplum/ & quia prima repulsio seruie
bat secunde. Ideo possumus totam operatio
nem repercutissuorū uocare recursum/ quia di
gnū est unū quodq̄ denominari a fine. ¶ Ad

An p̄ solos
utine mea
tus/ q̄cūq̄
coris in gib
bo cōdant
humores/
Euacuatur.

urinas uero p̄uerent. ¶ Sed p̄. Videtur enim
Gal. hic esse diminutus. Pōnit enim humores
cōtētos in gibbo purgari solum per uias uri
ne. 7. terap. cap. fin. §. A plasmatione uero po
bit eos purgari per duas uias. Aliqñ per uen
tre/ aliqñ per utinam. ¶ Ad quod duplici
ter respondendum est. Vno q̄dem modo q̄ in

gibbo epatis duplex pōt esse repletio malorū
hu morū. Vna quidem moderata seu parua/ &
alia imoderata seu magna. Prima q̄dem reple
tio solummodo per uias urine purgatur. Secūda
uero repletio purgatur per uias uentris. Dat q̄
Gal. can. in hoc libro solum de purgatiōe mo
derate seu parue repletionis. In. 7. uero terap.
Dat canonem de purgatione uisusq̄ repletio
nis. s̄ moderate & imoderate/ attribuens eua
cuationem/ & per uentrem & intestina imode
rate repletioni. Euacuationē uero per urinas
moderate uel parue repletioni. Fortasse causa
huius est/ quia purgatio per uentrem est potē
tior q̄ purgatio p̄ urinā. ¶ Alio uero modo
respondet per expositionē littere Gal. postea
lib. 7. cap. preallegato. Nam quādo ipse dicit
q̄ qñ est magna repletio malorū humorū in
gibbo epatis/ debet fieri euacuatio per uentrem
& qñ moderata per uias urine. Hoc debet sic
intelligi/ si repletio sit in gibbo epatis cum ple
nitudine totius corporis debet fieri tunc eua
cuatio totius per uentrem/ & plenitudinis gib
bi solius per uias urine. Si uero sit repletio in
gibbo epatis sine plenitudine totius/ tunc de
bet fieri per uias urine solum/ & hoc modo ex
ponendo assignat ibi Gal. differentiam inter
euacuationem humorū existentū in syma epa
tis/ & in gibbo cum plenitudine totius. Nam
repletio syme epatis/ & totius corporis p̄ uni
cam uiam purgatur. sc̄l. per uentrem repletio
nis uero gibbi/ quando est coniuncta cum re
plectione totius/ fit purgatio per diuersas uias.
Nam plenitudo totius purgatur per uentrem
& plenitudo gibbi purgatur p̄ urinā. ¶ P̄ re
tetea non uidentur q̄ materia replens istas ue
nas angustas possit conuerti ad uias urine. Nā
si debet conuerti ad uias urine per artem/
conuertetur per medicamina dyretica/ sicut
patet per Gal. 3. terap. in pluribus locis/ & p̄
A uic. 3. can. de cura calidi apostematis epatis
Deinde sic p̄cedo istam q̄dem materiam con
tentam in angustis uenis gibbi oportet cōuer
ti ad uias urine/ aut per recursum/ aut extractū
qui sunt positi supra duo actus catasui aposte
matis/ sed per recursum conuerti non potest/
quia ut dictum est/ recursus est retro curfus ad
eūdem locum a quo fluxit materia. Sed planū
est q̄ humores/ qui nec replent angustas uenas
gibbi/ non fluxerunt ad eas a uias urine q̄ per
mutatio eorum ad uias urine/ non est recursus.
¶ Item alia ratione. Nam recursus fit p̄ pul
sum/ tractum & transmissum/ sed tractus non ha
bet hic locum/ quia qñ fit tractus ad aliquā par
tem/ oportet aliquā uirtutem attractiui esse in
parte/ ad quā fit attractio/ Dixit enim sup̄ Gal.

An ad uis
semitas/ q̄
res/ icoris
i gibbo sit
puerti pos
sint.

q uasa euacuata ad seipsa qđ repellitur trahūt
Quare per uirtutem uacui loci ut ad quē sit at
tractio: sit attractio eiu: qđ repellitur. Sed me
dicine diuretice non uidetur aliqui uirtutē tri
buere uis urinae/ quia non euacuant/ sed replēt
Quare iste recursus non fiet per tractū. ¶ I tē
nec uidetur posse fieri per pulsū/ quia pulsus
fit per infirigiditā & sīpticitatē/ ut dictū est
supra. Diuretica uero funt subtiliatia/ ut ual/
de calefactia/ ut dicitur. 5. de simplicibus me/
dicinis distinctione. 3. cap. 8. Quare non sunt
frigida & sīptica. ¶ Item nec transmissus
habet hic locum. Quia transmissus fit qđ cōfor
tantur uasa sīpticis pharmacis/ ut dictū est
supra. Diuretica aut non sunt hmoi pater igit
per inductionem qđ ista conuersio ad uias uri
ne non potest fieri per reclusum. Nec uidetur
posse fieri p extractū/ Nam extractus fit aut
per dyaforesim/ aut per caraxationē/ sed diu
retica non euacuant per dyaforesim/ quia euacu
tio facta per per dyaforesim fit per conuersio
nem humorū in uaporem/ ut dicitur. 2. can. ita
dictu primo. cap. 4. §. Resolutiua uero. Cōuer
tentia uero ad uias urinae. Non conuertunt hu
mores in uaporem/ sed miscent cum cū aquo
sitate urinali/ Per caraxationem autē planum
est/ qđ diuretica non euacuant. ¶ Ad euiden
tiam huius questionis/ prenotificandam est me
dicinas facientes talem conuersionem ad uias
urinae / & hoc per uiam resolutiuam. Dico
ergo/ qđ medicine conuertentes humores pten
tos in angustis sinibus gibbi ad uias urinae sunt
omnes ille medicine que faciunt expulsiōem
materie contente in gibbo epatis uersus uias
urinae. Et omnes ille medicine/ que faciunt
attractionem rerum ab epate. Nam cum faci
le uirtus que est i gibbo epatis expellit/ & faci
le uirtus rerum attrahit/ tūc facilius adimple
tur talis translatio materie ad loca propria ex
pulsionis. ¶ Sed istarū medicinarum conuer
tium triplex est modus/ qđam enim respiciūt
epatē/ & quedam respiciūt renes / & quedam
utruq. Medicinag autem respicientiū epatē &
suas uenas/ triplex est modus. Nam quedā faci
liant eius operationem confortando eius uir
tutem expulsiuam & suag uenag / & quedam
faciliant eius operationem preparando mate
riam expellendam/ & quedam faciunt eius
operationem utroq. modo. Medicinag autem
confortantium uirtutem epatis expulsiuam &
suam uenarum/ quedam operantur p mani
festam qualitatem. Qualia sunt pte sīptica/
ut balustie/ galle & similia/ & ista debent ap
proximari solum exterius ad reperiendum
ut in epithymatibus/ & emplastris/ qđam uero

cōfortant epatē per formam specificam/ ut spo
dium & epatē lupi/ & ista possunt approxima
ri interius & exterius. Medintine uero respiciē
tes materiā sunt medicine subtiliatie/ ut iſo
pus & ſticados/ & incisue / ut acetum / & ista
possunt approximari interius/ ut in ſcirope/ &
exterius ut in emplastro/ & ista non debēt oſe
feri sine aliqua mistura sīpticonum. Medicine
uero/ que faciunt eius operationē utroq. mo
do sunt/ que componuntur ex confortantibus
uirtutem/ & habilitantibus materiā. Et ista
possunt offerri intetius & exterius. Interius qđ
dem/ ut si fiat ſciropus ex roſis hyſopos/ & ace
to/ exterius uero/ ut si fiat emplastrum ex cito
nis coctis in aceto/ & puluere hyſopi. ¶ Viſi
de medicinis reſpectantibus epatē. Videamus
de reſpectantibus renes. Iste autem medicine
sunt quęcūq. confortant renes in ſua attractio
ne/ ſiue confortent eos per formam specificam
que ſunt renes aialium comestis / ſiue euacuan
do/ qualis eſt piper aque/ ſiue caleſciant/ qua
lia ſunt aromata calida/ & ista omnia poſſunt
adhiberi interius & exterius/ & ſemper debet
cum eis miſceri aliquid ſīpticonis non tū tan
te q̄ritatis/ ut in epate/ ut dicitur. 17 terap. ca.
16. §. Renes aut. ¶ Viſo de medicinis epatē
& renes reſpectantibus/ uideamus de reſpectantibus
utruq. ſimul. Ad cuius euidentiā oportet
uidere/ qualiter variantur diureticonū ope
rationes. Dico igitur/ qđ diureticonum ope
rationes tripliciter variantur. Nam primo uari
tur penes eorum principia/ que ſunt uirtus oc
ulta procedens a forma ſpecifica/ & uirtus ma
niſeſta procedens a complexionē calida/ & ſubſt
antia eorum ſubtili/ & iſte due uirtutes ſe inuicē
coadiuuant. Secundo uariantur penes obiecta
circa que operantur/ que ſunt membrum & ma
teria contenta in membro. Tercio uariantur
penes ordinem/ Nam quedam operationum
precedunt alias/ & quedam ſequuntur/ & quia
longum erit deducere ſufficienter iſtam uarie
tatem triplicem/ ideo uia breui & exemplari
cam exponam/ & quod dicit poſteriori inue
ſtigandum dimitto. ¶ Supponatur ergo qđ
apoſtomatus in gibbo epatis ſumat diuretica
proptie dicta/ qualia ſunt ſemen apii/ ſeneculiz
& huius ſimilia/ cum perueniunt ad epatē p ma
niſeſtam qualitatem/ que eſt ſubſtantia ſubtili
lis/ & eorum caliditate ſubſtillant/ & incidunt
humores contentos in epate/ & uenis eius/ dū
motantur ibi. Et quia per ſuam formam ſpeci
ficam naturaliter inclinātur ad uias urinae/ qua
dam quaſi in pulſione & ſocietate deducit ſer
cum humores iam ſubſtiliatos & incitōs/ & cū
ſacriant in uena chili ſeparant ſubtile aquoſum
ab ipſo

ab ipso sanguine illud aquosum subtiliando & ipsum sanguinem inspissando deinde transiētia a uena chily p uenas e mulgētes ad renes deducūt secū p uirtutē cuiusdā mixture & ipsi uenis aliq̄ parte de humoribus subtiliatis cūq̄ poenerint ad renes eorū attractione p̄stant ad trahēdū residuū p formā specifiā / & eorū caliditate / calesciendo eos & p subtilitatem penetrādo in substantiam renū / & adhuc subtiliāntē humorem p̄fectos / ut de anfractu renū facile expellant p poros uirtutes ad uessicā. ¶ Et ad hāc distinctionē pbandā / nō adduxi auctoritates ne fieret p̄fuso intelligētī. Sed p hiis legas in lib. 6. de simplicibus Gal. distinctionē. 5. cap. p. & 11. terap. cap. 16. & 13. cap. 6. & in Alyabbate lib. 2. p̄tice de uirtute medicīne simplicis in generali. & 3. can. de cura calidi apostematis epatis / & in colliget lib. 5. de opinione cōtrarij uirtutum. Si sed medicī. ¶ Tam igit̄ patet ex predictis / q̄ sufficienter declarauī medicinas conuertentes ad uias urine. Quasdam repellendos / & quasdam tradendos / & quasdam transmittendos / & p hoc dixit Ga. Conuertētī quare. Cōprehendit p̄sum tractum & trāsmisissum. Et si uolumus oēs istas medicinas denominari a fine / oēs dīr dyuretice generali uocabulo / q̄a oēs euacuant p uias urine. Si uero uolumus denominare istas medicinas a p̄pria & immediata uirtute / nō sunt oēs dyuretice / imo sunt quedā stiptice p̄stictiue / & quedam incisīue / & quedā subtiliāntes / & quedam sunt p̄prie dyuretice. Et hic nota q̄ licet dyuretica frigida qualia sunt semina cōia nō sint dyuretica ex pte p̄plexionis / q̄a oē dyureticū debet esse fortiter calidū / sicut dicunt oēs Authores de dyureticis loquētes / sunt t̄ dyuretice rōne sue substantie subtilis / & q̄a ex eis generat̄ multa substantia aquosa / que impellit ad uias urine ea q̄bus admiscet̄. Et p hoc in cura talis apostematis locū habet / & maxime in principio. Et ex hiis oibus supradictis patet ueritas q̄onis / & solutio obiectionis. ¶ Preterea uē q̄ dyuretica p̄prie dicta nullo modo cōueniant in cura calida apostematis. Nam ipsa cōuertunt tale apostema ad lapideitātē / q̄ est phibitū ab oibus authoribus docētibz tale apostema curare ca. de cura huius apostematis. Quod aut̄ ad lapideitātē cōuertant / pbat̄ / nā ipsa separant subtilē / q̄ est ī sanguine a grosso / sicut dicit Ga. in 5. de simplicibus / ca. p̄ allegato / oē aut̄ huius cōuertit apostemata ad lapideitātē / ut dī in cōmēto p̄noticos li. p̄. circa finē. ¶ Ad q̄ dico q̄ dyuretica fortia subtiliant et grossū humorem / & p hoc precipit Aui. 3. can. cap. de cura calidi apostematis epatis / & Ga. 13. terap. cap.

6. q̄ p debeant dari dyuretica debilia / secūdo mediocritate / tertio fortia / ne apostema guerret in lapideitate. ¶ Preterea nō uē q̄ dyuretica possint euacuare angustias uenas gibbi epatis / ut uirū / cū apostema fuerit sanguineū / nā sequeret̄ q̄ ipsa euacuaret sanguinem p uirū / & fieret mictus sanguinis / sed nullus author ponit / q̄ tale apostema finiat p mictū sanguinis. ¶ Ad q̄ rōdeo / sicut dixi supra in cura huius apostematis quidō erat in lymp̄a ī argumēto / in quo dicebat q̄ apostema finiebat p fluxū sanguinis epaticū. ¶ Alia p̄sideratio. Talis q̄d p̄sideratio dī alia a predicta dupl̄ / uno q̄dem mō ex pte mēbris / nā in p̄cedētī pte docuit curare hāc egritudinē p euacuationē sumēdo indicationē a positione mēbris. In hoc uero loco sumendo indicationē a p̄ncipatu mēbris. Alio uero mō dī alia p̄sideratio rōne materie / q̄ euacuat ex pte loci / nā supra docuit euacuare materiā p̄tē in uenis angustis epatis / hic uero docet euacuare materiā p̄tē in substantia ipsius epatis. Aut aliter diuersificat ex parte materie rōne actus euacuatui / nā supra docuit euacuare materiā p̄ recursum / hic uero p extractū. p̄ dyasorelim. ¶ Quādamodū plurime aīas partes. Iste p̄ter q̄ solū seipsum regunt sunt / oīa mēbra nō insuetū uirtutē aliis mēbris / sicut caro ligamentū & hiis similia. ¶ Sed citra hoc dubitatur / stomachus. nō insuit uirtutē aliis mēbris / & t̄ oportet eius uirtutē custodire cū stipitici sicut epas / sicut dicit Ga. 11. terap. ca. 16. & 13. cap. 6. ¶ Ad q̄d dīcēdū q̄ licet stomachus nō insuit uirtutē aliis mēbris / t̄ digerit cibū digestione prima necessariā oibus mēbris / epas uero duo facit / nā digerit cibū oibus mēbris / & tribuit uirtutē digestiui uenis. ¶ Periculū est ne dissoluamus eius uirtutem embrocis & cataplasmatibus causticis. resolutiuis. Et in eo q̄ dicit embrochas / & cataplasmata caustica ostendit / q̄ in hoc. 5. & sequenti intentione sua est citra euacuationem materie contentē in regionibus uacuis per extractum dyasoreticum. ¶ Sed hic uidetur diminui / quia nō facit mentionem de extracto qui sit per caraxationem. ¶ Ad quod dicendum est / q̄ caraxatio de non habet locum in apostemate lymp̄e. Et ratio habet locum in apostemate gibbi. In lymp̄a quidem nullo modo incisio fit in epate propter situm eius. In gibbo autem potest fieri / nam aliquando uruntur. Et inciduntur apostemati in epate / sicut dicitur in 7. particula afforismorum in illo afforismo Quicūq̄ in epate propter saniem uruntur &c. Et ipsum primo debilitare. ¶ Sed cur dixit. Primo / quia caustica primo debilitant t̄par / & secundario

An p urine itinera sanguineus ul tacinoris abcessus.

Te. dī 70.

An illius mēbris adq̄ stringenti medicamēto / q̄ uires alius insuit.

An abscēs sui aliquid doctrine sit / q̄ scaris / sicatio recti neatus.

An calido abcessū dyuretica p̄prie dicta medicamēta cōmoda sint.

An iecur uenas epare mediante. ¶ Sed contra/nam si sp debilitet resolutio fuerit moderata. s. proportionata exoluentia. materie morbi non debilitabit epar/sed potius pfortabit/nā euacuā. lo solam mām morbi nō debilitat/sed pfortat. ¶ Ad qd dicendum q nō est possibile q resolutia resoluat solū mām morbi quin et resoluat cū ipsa de spiritu

Cur nō at & naturali humiditate. ¶ Sed ex hac emergit rrahēribus alia qd. Vt. n. q. debuit ponere istū canonem ad se medi phibentē debilitatē epatis/p stiptica in parte camēris/ & precedenti/in qua docebat epar euacuare p far discutienti maca attractiua/ & p fatmaca dyaforetica/ quia bus adstrin facma solutiua uētris & puocatiua urinc nō gentia imi minus debilitat epar q caustica/ eo q euacuant in maiori q̄titate & subito/ & eo q ipsa farma ea solutiua uētris sunt inter se/ ut multū uene nōsa/ medicamina uero caustica nō sunt hmōi

Obiectio.

Dilutio.

An iecori epar a noumēto resolutiuo. ¶ Vnde misce abscessu la ri oportet stipticoz aliqd. ¶ Sed p phibet. n. boranti cō Gale. r 3. terap. ca. 6. §. Et enim malū generāt modā finit Vnde phibet ibi dari poma granata & uniuee saliter oīa stiptica. Et similiter Auic. 3. can. de cura apostematis calidi epatis. §. Et scias dicēs q stiptica duo faciūt magna noumēta in cura apostematis calidi. s. lapideitatē & retentionē colere in cisti fellis. ¶ Ad qd dicendū q Ga. nō loquit de stipticis appositis exteriori/ & em plastris/ & embrocis. Sed loquitur de stipticis oblatiis interiori in cibis & potibus & medicis/ nis/ qd patet p eius exēpla/ A uic. nō intelligit ibi de stipticis/ & interiori assumptis & exteriori appositis/ sed distinguūt in usu eoz p modera/ rū & imoderatū/ & est usus modoratus stipti/ eoz q plus pferit pfortando uirtutem q noceat pstringendo. Immoderatus autē est ille q plus noceat incostringendo/ qd p̄st in pfortando uirtutē. Qualiter autē iste usus modoratus & imo/ deratus determinari possit determinatur in eo dē canone ualde obfure. ¶ Hic tñ est notan

dū q medicamina exteriora maiorē subfinē uirtutē stipticanē sine noumēto/ q medicami na interiora/ nā interiori nunq drbec aliqd po re stipticoz/ exteriori autē ppetit in principio ali qd pure stipticoz repercutiū. ¶ Sed qm in p fando. Pro plena expositione huius lege supra de cura male pplexionis/ in glosa illius. §. In p fūdo uero posita & c. ¶ Dissolui uirtutē stipti ci & c. ¶ Hic querit/ an ipse intelligat solū de stipticis/ q sunt imixta cū causticis descendētia noumēta eoz/ an de stipticis q sunt pure stiptica repressiua/ q ponunt in pncipio. ¶ Ad qd dicendū est/ q arbitror eum intelligere de utriq stipticis/ nā utraq stiptica indiget adiu torio in penetrādo ad mēbz/ positi in p fando ab aliqua substantia leptomeri. ¶ Quale aro marū est. ¶ Sed p̄ inuit. n. hic q oē aromati/ cū est subtilis/ qd salūm ē. Rosa nāq ē aroma rica/ sed nō est leptomeris est. n. p̄posita est sub stantia terrea & aquosa/ ut dī. 2. can. ca. de rosa. ¶ Ad qd dicendū est/ q rosa est duaz/ subtili/ riay. s. grosse & subtilis/ subtilis autē est illa q est aromatica. ¶ Si ipm sit stipticus flatim. i. a sui generatione sit admixta substantia aromatica cū stiptica ut rose & sandali/ sunt. n. qd mediat ne q hnt aromaticitatē & stipticitatē p cōmix tionē artificialē puta si cōmifceas balsamū cū einnamomo. ¶ Insitas. i. a generatione sua i substantia una unitas. ¶ Qualitates & uirtutes Qualitates qdem dixit inquantū farmacū qua lificat/ p naturam stipticam/ & aromaticam/ uirtutes autē dixit inquantū farmacum operatur/ nam oīs operatio est a uirtute. ¶ Fortius ope rabit/ fortior erit operatio istius farmaci/ qd habet istas duas uirtutes in substantia una ina ras. ¶ Sed contra nam quanto sunt due uirtu tes contrarie magis unite in aliqua substantia/ tanto magis eoz operatio confundetur & per consequens destruetur. Nam contraria/ quādo uniuntur/ destruntur operationes eorum sim plicium/ & resultat operatio tertia que debet composito/ sed in mixtura quā hic ponit Gal. miscentur duo contraria. s. subtilitas & grossi ciez/ ergo operatio eorum destruetur/ quare nec operabitur stipticitas grossa nec aromaticitas subtilis. ¶ Ad contrarium. Nam quanto mix tura grosse substantie cum subtili est debilior/ tanto est facilius separatio componentium ad inuicem. Sed ponamus q propter debilitatem cōmixtionis separaret grossa substantia a sub/ rili/ tunc si subtilis precedit grossam in suo trā situ/ remanebit grossa in uia/ & non penetra/ bit/ & si grossa precedet in suo transitu subti/ lem grossa non penetrabit & phibebit subti/ lem/ penetrare/ quare fortis mixtura erit utilis ad penetrandū

Tract. 7.

Vtrius ad huc
grosū puri
fūdu subti
lium medi
canē p̄stū
repellenti
bus/ an ab
exoluenti
mādicamē
ti uirtus no
cumenta q
hibebit. Sit
nca to
ma cū sub
tilium p̄stū

Operet ne
urbemendi
us/ cui uir
tutes infuse

illo est
subtilis
grossus
mixtus
separatus
ad inuicem

ad penetrandū. ¶ Ad hanc qñem dicendū
q̄ mixtura medicinarū diuersarū sit multiplici-
ter. Vno qđem modo / ut ex eis pueniam p̄rie
operationes principales. Verbi gr̄a. Nos misce-
mus piper cū aqua ordeii in cura emittitē ad h̄
ut piper operet̄ p̄ materiam febris & aqua or-
dei operet̄ p̄ febrē. sicut dī. 4. can. fen. r. de cu-
ra febrtiū cōmixtaꝝ & hoc mō q̄to cōmixtio
duoꝝ p̄riorū est fortior & magis unita / tanto
erit debilior operatio nature p̄ illud cōmixtū.
Et q̄to cōmixtio erit debilior & p̄ p̄s separa-
tio faciliōr tanto fortius & melius operabitur
nā / cū ista substantia cōmixta / separabitur. ut
tates p̄rias ad p̄rias operationes petagendas.
Alio uero modo cōmiserūt due p̄rie nittutes
in una medicina / p̄petea ut una adiuer aliā
in sua operatione. & tunc nō est nisi una ope-
ratio principalis tollendo impedimentū ab ea
& tunc q̄to magis est mixtura & uno cūto est
operatio fortior & mediōr. Et iste modus cō-
miskendi habet locum in p̄siti can. nā Galin h̄
loco nō cōmiserūt substantiam cū grol-
sar. ad hoc q̄ unāq̄q̄ eaz faciat suā operationē
principaliter / sed cōmiserūt eas ad hoc ut subti-
lis adiuer grossam in penetrandū / tollēdo im-
pedimentum penetrandū qđ facit grossici eas.

¶ Preterea ut Gal. deficiens & superfluens in
prosequēdo curā calidi apostematis epatis / qñ
natura curat calidū apostema epatis p̄ unā qua-
tuor euacuationū ceticā. q̄ uel p̄ plures ex eis /
nam aut facit natura cursum p̄ fluxum sangui-
nis nariū aut p̄ p̄ocationē urine / aut fluxū uē-
tris aut p̄ sudorē / aut p̄ plures ex istis / cū q̄
me dicat debeat imitari nām in sua operatione / de-
buit ponere quatuor euacuationes artificiales
p̄portionales quatuor euacuationibus naturali-
bus / sed ipse nō posuit nisi duas p̄portionales
s. eā q̄ sit p̄ uentrē & eā q̄ sit p̄ urinā / & omniuit
euōnem p̄ sudorē & p̄ fluxum sanguinis nariū
& sic fuit deficiens. Et ut superfluens q̄a posuit
euacuationē p̄ paulatinam resolutionem dyaso-
reticā / que nō habet sibi p̄portionale in eua-
cuationibus / quas facit natura. ¶ Ad hanc qñ
nem tripliciter rñdendum est . Vno qđem mō
q̄ cutatio apostematis calidi existentis in epa-
te a natura facta p̄ ceticas euacuationes debet
tali apostemati / nō solum inquantum est apo-
stema / sed inquantum est secum febris p̄tinua /
sed curatio artis in hoc loco nō respicit aposte-
ma epatis nisi inq̄tum est apostema & p̄ hoc
nō est mitādum. si euacuationes curatiue artis
nō sint ex toto p̄portionales euacuationibus
creticis / quas facit natura / euacuatio nāq̄ creti-
ca que sit p̄ sudorē / licet apostema respiciat eua-
cundū aliqd de mēbro apostemato / principa-

liter tñ respicit febrē euacuādo p̄ curē mām / q̄
est in uenis totius corporis / quare nō deficit h̄
Ga. nō ponendo euacuationē p̄ sudorē. Nec in
nō ponendo euacuationē p̄portionale euacua-
tioni fluxus sanguinis nariū / p̄prehēdit. nam
sub flobotomia / quā hic supponit. Nec ēt sup-
abundauit in ponēdo euōnē p̄ dyasoreticā / nā
& nā aliqñ curat apostema epatis p̄ paulatinā
resolutionē line ceticā / & hule euōni est p̄portiona-
lis euō p̄ dyasoretica. ¶ Secdo ueromō. Rñdeo
q̄ in curando apostema epatis calidū / ars deser-
uit nature dupl̄. Vno qđe mō deseruit sic po-
tēter / ut nā cures apostemata cū seruitio artis
sine cetica euōne / puta cū nā curat tale aposte-
ma seruita p̄ recuram & ex etiādū sine aliqua
cretica euōne sequēte. Alio uero mō deseruit
seruitio minus potēti puta p̄fectis dictis euōni-
bus q̄ fieri p̄t p̄ artem / adhuc remanet aposte-
ma indigēs cetica euōne p̄ aliq̄ quatuor euō-
num ceticā / siue p̄ plures eaz. Et in isto casu
adhuc ars seruit nature dupl̄. uno qđe mō pre-
parādo mām ad crīsim ad faciliē & p̄pletā euō-
nē p̄ crīsim . Alio mō deseruit ei qñ deficit nā
infaciēdo crīsim / siue deficiat / quia nil de crīsi fa-
ciat / siue deficiat / q̄a eā faciat incōpletā. Et i ta-
li casu dico q̄ ars adiunabit nām faciēdo uel cō-
plēdo euōnē quā nā facere debet illis quatuor
modis q̄bus nā euacuare debet. s. p̄ fluxū uētris
& p̄ urinā / & p̄ sudorē / & p̄ fluxū sanguinis na-
riū rumpendo uenas q̄ sunt in naribus / & talis
euō variabilē p̄ diuersa loca s. diuersam incli-
nationē q̄ habet mā mora p̄ nām ad diuersa lo-
ca euacuatoria. Nā si uiderit medicus p̄ sua si-
gna / q̄ nā indinat mām ad intestina / & nō eua-
cuat / uel nō p̄ficit euōnē / tūc medicus p̄ inressi-
na euacuabit. Et si h̄ uiderit signa. p̄ q̄ nā incli-
net mām uersus nares / & hāc euōnē nō incipit
uel nō p̄ficit in tali casu medicus rūpet uenas /
q̄ sunt in naso / aut faciet aliq̄ flobotomiā simi-
lē illi & sic intelligit de euōne / q̄ sit p̄ urinā / &
s. sudorē. Et h̄ dicit ille aff. Vnderūq̄ repit nā. Et
comentū illius aff. Digesta medicari. ¶ Ad ag-
gumentū itaq̄ sic Rñdeo / q̄ Gale. in hoc loco
doctet curare apostema calidū epatis / q̄tum ad
primū adiutorii artis. Lqñ apostema nō uenit
ad crīsim / quare nō oportet eū facere mētione
in hoc loco de euōne q̄ sit p̄ sudorē / nec de euō-
ne q̄ sit p̄ fluxū sanguis nariū . ¶ Tertio uero
mō pōt rñderi ad qñem principālē / q̄ euōnē
artis p̄portionale fluxui sanguinis nariū / ipse
p̄prehendit super flobotomiā. Et euacuationē
per sudorem ipse comprehendit sub dyasoreticā
& sic non est diminutus. Et etiam non est sup-
fluus in ponendo euacuationem p̄ dyasoreticā
quia natura aliquando curat apostema epatis

Suppluatne
q̄ uel de
fide iecoris
calidi ab /
fictus do-
ctine.

per resolutionem sine critica euacuatione & ta
li euacuationi est proportionalis dyafotefis at:

An sudoris tiffialis. ¶ Sed talis Responfo est dubitati
eouñi q̄ di lis. Non.n. uidet q̄ euacuatio per dyafotefim
fuitiēti me fit proportionalis sudori eo q̄ euacuatio p̄ fur
dicamē fit dorem est fenfibilis: fed euacuatio per dyafote
fideat.

fit est fenfibilis: ¶ Ad quod dic/q̄ fit eua
cuationem que fit per sudorem & dyafotefim
est differentia & fimilitudo. Similitudo q̄dem
est: quia in utraq; euacuatione fit quedam publi
matio & fubiliatio materię. Differentia uero
est: quia in sudore materia illa fublimata p̄den
fatur iuxta cutem: materia uero fublimata per
dyafotefim non condenfatur: inquantum igitur
tur inter ea est conuenientia: comprehenditur

An ad ue/ sub dyafotefi fudor. ¶ Item dubitantes de cō/
ne cultello prehensione fluxus fanguinis nariū sub flobot/
fofonē/ fan tomiā: quia aliquando in cura apoftematis nō
guinis de est necelfaria flobotomia. f. quando corpus nō
naribus flu est plethoricum/ quomodo ergo poterit cōpte
ot redigen hendi fluxus fanguinis fub flobotomia cū ipfa
nō fiat. ¶ Ad quod dic/q̄ fluxus fanguinis cō
prehenditur fub flobotomia a generali cōfide/
ratione flobotomie/ que est exitis fanguinis de
apetta uena / unde non refert fite flobotomia
precedat/ fite non precedat. ¶ Sed intet has
tres folutiones/ cetero fecundam effe meliorem

Te.c.172: ¶ Et forte alicui uidebitur contrarium. ¶ Igitur
euacuabitur. Ifta cōclufio fequitur ex omnibus
que dicta funt ab illo loco. Huius ueto paffiōis
euacuatio &c. Vsq; ad prefentem locum. ¶ Vt
habeat contemperantiam humorum. l. equa/
litate humorum / quia in patte apoftemata
et at fupertflua quantitas humorum/ qua euacua
ta remāfit equalitas eorū/ fed pars apoftemata
non habet necelfario temperantiam cōplexio
nis fm q̄ ftatim dicit. G. ¶ Secundum naturā
quidem dixit/ ut intelligamus naturalem quāti
tatem humorū/ quā habebat membrum ante q̄

Sit ne mē/ apoftemateretur. ¶ Sed contra. Ponomus. n. q̄
bro / poft apoftema aliquid deuenit ad faniem / & fit
abfeffum iam euacuata fanies tota/ tunc utiq; facta est cō
nālīs hūoꝝ cāuitas & pars membri/ que est perdita/ nō ha
mediocri/ ber equalitatem humorum cum ipfa fit ablata
tas.

¶ Ad quod dic/q̄ dictum Cal. debet intelligi
de patte remanente poft euacuationem. Et in
telligo partem: remanentem/ quando remanet
pars: que apoftemata fuit fine corruptione ut
in apoftemate/ qd̄ terminatur per resolutionē
& patte que circūdabat partem ablata ut in
apoftemate/ quod tetminat per faniem/ nam
quando remanebit membrum apoftematū cō
cauatum/ pars perdita/ cum non fit/ non habet
equalitatem humorum/ fed pars que continet
bat partē perditam habet equalitatē humorū.

Consideranduz igitur Te.c.172.
nobis in hoc ne aliqua a reu/
maus qualitate imutatum fit & cra
fim. Si igitur magis erit flegmaticū
infrigidatum est. Si uero est magis
colericum calefactum est. ¶ Et hanc
eius diftemperantiam fanantes per
fecte fanum relinquamus illud: fana
bitus uero contrariam adducētes
qualitatemque admodum in difte
perantiarum dictū est curationibus
¶ Inquantum uero vnumquodq;
factum est calidius intantum infrigi
dantes itaq; hic rursus necelfariuz
est fcire eam que fm naturā eua
fiam eius. Quomodo enim fcimus
quātum ab eo q̄ fm naturam est fri
gidius aut calidius: aut quādo infri
gidantes ceffabimus: non cognoscē
tes modū eius que fm naturam ca
liditatis. Ita uero & fi frigidius fa
ctum est calefaciamus: nō cognoscē
tes. n. modū eius que fm naturā fri
giditatis impoffibile est nobis neq;
calefaciendi inuenire medicamē cō
nienter neq; calefaciētes ceffare.

Postq; Gal. docuit cu
tate apoftema p euacuationem humoꝝ
facientiū ipm. In hac patte docet curare malā
plexionem ab apoftemate derelictā. Et diuif
dīc hoc pars in duas. In quā prima/ q̄ dicitur
ufq;. Sanabimus aut. Pōnit fuam intentionem
curatiuam illius male difcrasie. In illa uero pte
docet applicate caufas curatiuas ad iftā infirmit
nē perficiendam. Pars aut fecunda diuidit in
duas. In quā prima/ que durat ufq;. Itaq; hic
rursus. Pōnit. can. et ap. imediatum. In fecunda
uero pōnit canonem mediatum. ¶ Sunt ergo
tres ptes in pñi lectione. De quā prima dīc/
q̄ poftq; mēbrum apoftematum/ est euacuatum
ab humoribus/ & est tedoſtum ad equalitatem
eoz; naturālē/ oportet p̄fiderate/ fi mēbrum qd̄
fuit apoftematū remāfit alteratum in pplexio
ne a qualitate humorū: teumaticoꝝ/ q̄ fteritū
in ipfo/ nam fi membrum remanfit permuta
tum ad frigiditatem propter humores flegma
ticos/ uel ad caliditatem propter humores co
lericos/ oportet nos iftam diftemperantiam
remouere / ad hoc ut membrum remaneat
perfecte fanum. Et hoc de parte prima. ¶ De
fecunda uero

Leſio. 41
Introdu.

Partitio.

2
Sensu
Te.c.172

namquamq; causam efficientem abscondere prius &c. sed cause facienti Respondet effectus fieri/ergo tres partes apostematis sunt scietes. ¶ Secunda vero ratio sumpta ab accidente comitante talis est. In apostemate quidem calefactio est dolor / ergo in eo est mala complexio fieri/uel solutio continui fieri/uel utraque / quia dolor non fit a mala complexione facta sicut dicit Gal. de mala complexione diuerfa / & Aulic. p. can. sen. 2. de causis doloris absoluti / nec / & si non fit a facta / fit a fiiente / nec etiam fit dolor a solutione continui facta / sed a fiiente solum sicut dicitur quarto de accidenti & morbo cap. 6. ¶ Tertia quide ratio sumpta a causa destruyente est huiusmodi ponamus quod aliquod apostema factum debeat terminari per resolutionem / tunc quando euacuata erit tota materia ab isto apostemate / recedet mala complexio & solutio continui & tumor preter naturam / que sunt partes apostematis / sed omnis dispositio que cessat per remotionem sue cause facientis est dispositio fieri solum / & non facta / ergo mala compositio & solutio que sunt partes apostematis essentielles sunt fieri solum / similiter si apostema debeat terminari per collectionem saniei / quando euacuatur tota sanies tunc cessabunt mala complexio / solutio continui / & tumor preter naturam / que erant partes apostematis saniosi. ¶ Et hic nota quod deficere partes apostematis per euacuationem cause repletis completam in apostemate / quod terminatur per collectionem differt a deficere partes predictas per euacuationem in apostemate resolubili. Nam quando materia contenta in apostemate resolubili euacuatur tota / tunc deficient partes apostematis. Que sunt preter naturam redeundo ad dispositionem naturales. Nam cessat complexio preter naturam / & redit naturalis / & cessat solutio continui / & cessat tumor / & sequitur equalitas. Sed in apostemate sania bili alio modo cessant partes per euacuationem nam quando apostema conuertitur ad saniem tunc est ibi mala complexio calida / que per euacuationem materie terminatur ad naturalem / cum hoc conuenit permutatio utriusque apostematis / resolubilis & sania bili. Solutio uero continui cessat per generatam & euacuata esse saniem non redeundo ad unitatem naturalem sed redeundo de una solutione continui ad aliam quoniam permutat se de solutione continui fiencie ad solutionem continui factam / pura ga permutatur de solutione continui sciende partes continui cum dolore ad solutionem continui que est ulcus factum / tumor uero apostematis saniosi cessat per euacuationem / per mu-

tando se ad alium morbum compositionem / quando erat tumor erat in membro morbus quantitatis augmentate / facta euacuatione saniei totius / remanet ibi morbus in quantitate diminuta / nam in ulnere concauo est morbus in quantitate diminuta / sicut in apostemate est morbus quantitatis augmentate. ¶ Ad istam questionem dicendum est quod morbus factus dicitur dupliciter. Vno quidem modo dicitur morbus factus / morbus perfectus in sua quantitate / & hoc est / quando nullam potest recipere additionem a sua causa / & hoc modo secundum Gal. 13. et ap. apostema dicitur morbus factus / quando nullam potest recipere additionem a repletionem ipsam faciente / & hoc est / quando materia cessauit a fluxu suo ad membrum / aut a generatione eius in eo. Et tunc morbo. Respondet morbus fieri / qui est morbus imperfectus / adhuc existens sub generatione & hoc modo dicitur apostema morbus fieri / donec est in augmento uel generatione. Alio uero modo dicitur morbus factus / cuius causa cessauit a factione / siue ipsa sit in corpore / siue non sit / & hoc modo apostema nunquam est morbus factus / sed semper fieri / dum enim habet repletionem facientem / semper ipsum erit fieri. ¶ Si ergo consideres apostema in quantum est morbus factus habet partes factas / & si consideres ipsum in quantum est fieri eius partes sunt fieri. Et demonstratio huiusmodi est longa esse totius & esse partium aggregatarum idem est / ergo quale est totum / tales sunt partes. Et ista solutio sufficit ad presens propter longitudinem euitandam. Si uero uelles sufficienter exquirere oporteret longiorem sermonem fieri quem pollicurus sum in tractatu / que incido facere de morbo facto & fiiente. Et ex ueritate huius questionis premote patet etiam ueritas questionis / que posset fieri desoluta ptnuitate & de mala compositione / an remaneat post euacuationem apostematis. Idem enim est iudicium de omnibus / nam sicut remanet post euacuationem apostematis mala complexio facta & non remanet fieri / sic non remanet solutio continui & mala compositio fieri / facte autem remanent. ¶ Si igitur magis etiam flegmaticum &c. ¶ Sed contra Galenim loquentem batur hic de flegmone cuius causa est sanguis & non flegma. ¶ Ad quod dicendum est quod licet ipse premisset particulare exemplum de flegmone / tamen ponit generalem canonem de omni apostemate. ¶ Infrigidatum est. ¶ Sed contra uidetur enim quod omne apostema relinquit post se malam complexionem calidam / quia humor contentus in apostemate

etiam

etiam

etiam

An clau
scissu p
norma con
gnat

An prau
m calidi
tar abscon
tui fignat

necessario putrescit sicut patet per Gal. in Co. primi pronostica sunt in illo. §. Sed quoniam iste sanguis & per eundem in ea de febribus capto fin. §. Que descendit. Dicit enim ibi expresse qd natura non dominatur materie reumati zanti. necessario putrescit. Sed omnia humor patridis relinquit malam complexionem calidam in membro sicut dicitur in 2. de accidenti & morbo & in Ioan. de causis morbi calidi. ¶ Ad qd dico qd omne apostema qd ad putredinem venit necessario si malam complexionem relinquit. Relinquit enim calidam. Et tunc respondeo ad probationem dicenti qd non putrescit necessario materia omnis apostematiz. Nam materia apostematum aquosum & apostematum durior non continet in se materiam putridam. ¶ Ad autoritatem Gal. sup lib. pronostico dico qd Gal. ibi loquitur de apostemate / cuius materia non conuertitur ad sanie materia enim talis apostematis necessario putrescit. Item illud quod dicebat Gal. 2. de febribus debet intelligi de reumate sanguineo sicut patet ibidem per verba ipsius. ¶ Significat magis cohercendum. ¶ Queritur de modo loquendi. magis cohercetur & magis flegmaticum propter quid fuerit usus eo. ¶ Ad quod dico qd causa talis modi loquendi ut mihi uidetur est ut ostendat operationem istos humorum tantum esse ut non solum generet malam complexionem sicut etiam generet salutem. ¶ Calefactum. ¶ Sed §. Vide enim qd semper debeat remanere mala complexio frigida & sicca post euacuationem apostematiz. Nam qui euacuatur materia in febribus putridis & remanet homo coalescens post euacuationem humoris putridi relinquit in tali corpore mala complexio frigida & sicca. Ut dicitur infra cap. fin. qd similis qui euacuatur humor de apostemate debet remanere illa mala complexio frigida & sicca. ¶ Ad istam questionem dicendum est qd in coalescentibus febribus non remanet mala complexio frigida & sicca relicta a morbo precedente / cuius ista coalescentia debet esse pars sed potius debet esse mala complexio calida & sicca similis disfracse morbi precedentis. Sed talis mala disfracsa frigida & sicca coalescentium causatur solum a paucitate sanguinis & spirituum. Et simile dicendum est de coalescentia ex apostemate. Tu vero per te intelligas. ¶ Itaqz hic rursus. Hic ponit Gal. hoc aduerbum Rursus quo potest notare additionem & iterationem. Additionem quidem si referatur ad proxime dictum / dixerat enim. Sanabimus autem prius &c. In quo loco interduo qd ad curandam malam complexionem de

relictam ex apostemate / oportet adducere medicamina habentia priam quietatem / Et ad hoc ut nos sciamus eligere quietatem illos prius super hoc oportet nos cognoscere complexionem naturalem membri apostematiz. Tercio nem autem potest notare / si uolumus referre ad dictum Gal. superius ubi dixit. Secundum complexiones uero disfracsas &c. Quasi dicit licet comprehensum sit superius qd in eligendo gradum medicine curatiue oportet nos cognoscere naturalem complexionem membri. Tamen hic rursus dicamus eandem sententiam. ¶ Eam que finem naturam eucrasiam. i. complexionem naturalem illius membri siue illa complexio naturalis siue sit temperata siue distemperata. Necessitas autem talis consequentie sic colligitur. Dicitur quidem est qd oportet nos adducere medicinam priam illi disfracsi / que sit in tantum distemperata a medicina temperata quantum complexio illius membri recessit a complexionem naturalem eius. Recessum autem complexionis egritudinalis membri a complexionem eius naturalem scire non possumus nisi nos cognoscamus primo naturalem complexionem quam ab ista sumitur initium sui recessus uersus distemperatum / & cum hoc etiam oportet scire quietatem sui recessus. Non sufficit scire a quo incipit recessus male complexionis / sed oportet scire quantum recessit / ad hoc ut sciamus eligere medicinam illi proportionalem. Dup ergo oportet scire electionem talis medicine / quorum primum est naturalis complexio a qua incipit talis distemperatio. Secundum uero est scire quantitatem illius distemperantie. Iurum illa distemperatio recessit a complexionem naturalem per duos uel per tres uel per quatuor gradus. ¶ Sed in secundo membro uidetur Gal. hic esse diminutus quia non dixit qd debemus cognoscere quietatem lapsum. ¶ Ad quod dicitur qd in canone que hic ponit utrumque comprehendit. Vnam quidem expresse & aliud implicite. Nam si ego cognosco initium distemperantie egritudinalis per cognitionem complexionis naturalis tunc habeo potentiam cognoscendi finem illius recessus a complexionem naturalem. Nam qui cognoscit initium alicuius alterationis cognoscit finem ubi terminatur illa alteration / tunc ipse cognoscit necessariam quietatem distemperantie illius finis ab ipso principio. ¶ Sed § hoc oppo. Nam quantitas distemperantie alicuius rei scire non possumus sic dicitur. 3. ¶ Ad quod dicendum est qd istam quantitatem distemperantie scire non possumus certa cognitione / sed cognoscimus eam per quandam coniecturam artificialem ut dicit Gal. in preallegato lib. & in Gal. illius affo. Paro

et eudie
tam eudie
et eudie
et eudie

tom an si
ni eudie
et eudie
et eudie
et eudie
et eudie

et eudie

et eudie

An curide
post abscel
sum quietat
tis doctri
ne qd de
fit

et eudie

et eudie

Sit ne illi
morbi
quietat
gnobilia

Cut si per
redi gradu

An abscel
si calot un
q suplet

et eudie

et eudie

et eudie

et eudie

Et 4. 173

et eudie

Quibus in- ximos: Et si queratur quibus signis habe-
diciis mor- mus illam coecluturam. Dicendum est q ha-
bi quātas bemus eam p cognitionem complexionis na-
turalis. Nam si fuerit ei similis: tunc eius diste-
perantia parua erit: & si fuerit p̄tia: tūc est ma-
gna: sicut dicit Gal. 1. 1. tetrap. cap. p. & Auic.
primo can. sen. 4. cap. p. Possemus et cogno-
scere per tactum. Nam si mala complexio: q
remanet: fuerit calida multum: tunc per tactū
coniecturabimus complexionem illius diserasse.
Potest etiam coniectura ista haberi per lesio-
nem operationum.

Sit ne mor- bi qritas in egroto co- gnobilis quē sanū prius nō uideris.
¶ Preterea ponamus q medicus habeat in cura aliquem infirmū: quē cognouit in tempore sanitatis: tunc cognitio nem naturalem illius membri scire non pote- rit cū ipsū: nec uiderit: nec tetigerit. Ad quod dicendum q adhuc illa complexio natu- talis sciteret per coniecturam: per signa natu- ralia: que remanserunt in ea. Verbi gr̄a. si apo- stema qd̄ recessit fuit i carne: & in ista carne appareat rubedo: & pilositas: & latitudo uena- rum: & hiis similia que sunt signa complexio- nis naturalis: tunc iudicabimus q ista comple- xio naturalis est calida. In ista aut̄ lectione multa cadunt dubitabilia. Verum quia disputa- ta sunt de cura male complexionis: ideo ppter breuitatem relinquo.

des. tempore procedente in durus transmutatur fm principium vero sarcoides magis existens. ¶ Se-
cundum vero quācūq; partem per- ditam: nec eandem substantiam s3 speciemneq; similem operari possū- mus: tertia nobis intentio est inue- nire aliquam compositionem vt in petrificationibus.

Postq̄ Sa. determina-
uit de cura morbi in sotma. Determina-
nar de cura morbi in numero in sufficienter-
tis usq; Epichenon ueto. Ibi determinat de cu-
ra morbi in quantitate: & complet determinā-
tionem de cura morbi in numero. Prima pars
est presentis lectionis: Et diuiditur in partes
duas. In quā prima parte que durat usq; Du-
plici uero eorum. Ponit rubricam continen-
tem dicta dicendis. In ista secunda exequitur
quod pposuit. Pars. 1. diuiditur in. 4. In qua
rum prima que durat usq; Quibus ueto abun-
das. Ponit cutam generalem morbi in nume-
ro deficiente. In ista ueto. 2. ponit curam mor-
bi in numero abundante usq; Hac igitur ratio-
ne. In ista uero parte tertia ponit compara-
tionem inter curam numeri abundantis & nu-
meri deficientis usq; Quedam ueto. In ista ue-
ro parte. 4. Specificat curā numeri deficientia.
¶ Sunt q̄ quinq; partes in presentis lectione.
De quā prima dicit / q nos iam sufficienter
determinauimus de cura morbi in plasma-
tēpus est: ut determinemus iam de cura morbi
in numero: & hoc de prima. ¶ De. 1. dicit q
cum duplex sit differentia morbi in numero. s3
deficiente & superabundante. Intentio curati-
ua numeri deficientis est seruire nature: que de-
bet generare partem deficientem: Modus aut̄
seruendi pauloante dictus est: & h de secūda.
¶ De. 3. uero dicit q intentio curatiua nume-
ri superabundantis est abscisio partis superabun-
dantis per tria instrumenta. P̄t scilicet / per
ignem: & p medicinam adustiuā: & h de. 3.
¶ De. 4. uero parte dicit q cura numeri su-
perabundantis & abscisio est possibilis sere in
omnibus membris. Cura uero per generatio-
nem non est possibilis in omnibus membris
sic monstratum est in lib. de sp̄mate: & h de. 4.
¶ De. 5. uero dicit q cura numeri deficientis
est duplex: quedam enim est cura numeri defi-
cientis per generationem membri deficientis
& quedam est cura per compositionem mem-
bri regnantis. Cura uero que fit per composi-
tionem membri

¶ Noniam vero & de
bis sufficienter dictū est tran-
sire iam tempus est ad ea que fm nu-
merum non fm naturam se habent.
¶ Duplici uero existere eorum dis-
ferentia: quibuscūq; quidem deficit
particula: operari hanc intentio est
seruientes uidelicet nature fm mo-
dum quē pauloante diximus. ¶ Qui-
bus uero superabundat particula:
intentio est hanc abscindere ipsam:
aut per nouaculam: aut per ignem:
aut p pharvacum causticū. ¶ Id ac-
ligitur ratione possibile est fere oia
curare: gignere uero omnia non est
possibile: vt in ea que de semine ostē-
sum est oratione. ¶ Quedam uero
& si ea nō possibile est gignere: pos-
sibile est tamen aliquid facere pro-
cijs: vt in osse perfecte ablato alterā
substantiam fm eundem locum disse-
rentem ab osse & carne. est enim sub-
stantia que fit fm locum eius: vt que
dā caro poroides aut porus sarcol

tionem membri remanētis est/ qñ post abscisum membrum inducimus aliqñ decorationem in membro remanente. Cura uero per regenera- tionem membri deficientis est duplex / quedā enim fit per regenerationem partis eiusdē fm speciem/ & qñdam fit per regenerationem par- tis perditę non eiusdē speciei / sed diferen- tis/ habentis tñ aliquā similitudinem & utilita- tem cum parte deficiente. Verbi gñ Regene- ratur quidem eadem pars fm speciem/ sicut fit qñ diminuitur caro/ Regenerat & eam eadē caro fm speciem similis illi/ que perditā fuit. Regeneratur uero pars non eadem fm specię/ sed altera qñ perditur aliqua pars spermatica sicut in ossē perfecte ablato/ Generatur enim loco ablationis/ nō substantia ossis/ sed altera substantia/ que ponitur loco ossis/ & hec sub- stantia differt ab ossē & carne tenens quodā/ modo mediū inter ea/ & nocatur caro potius/ dis/ aut porus carnosus. Et est huiusmodi sub- stantia fm principium similior carni pe mol- litiem/ & in tpe procedente fit similior ossi p duritiem. Et hoc est q dicit de. 5. pte. ¶ Lit- tera sic legatur. ¶ Quoniam in precedenti caplo de cura apostematis diffusa & difficili/ exigen- te materia/ proluxius extitit disputatum/ Ideo ab hoc loco in antea usq; ad finem libri stilus abbreviabitur disputandi. ¶ Qñ uero & de hiis/ generibus causis/ curatiuarum morbi in plasmate sufficienter dictum est/ seruata breui- tate doctrine diffinitive docentis solum capla uelut cōclusiones. ¶ Transire iam tempus ad ea. l. ad genera rerum/ fm numerum. ¶ Circa istam rubricam qñitur an doctrina curatiua la- psus in numero debeat precedere doctrinam curatiuam lapsus in qñtitate. ¶ Et ut q doctri- na de cura lapsus in qñtitate de prioribus nāq; prior est speculatio/ sed morbus in quantitate prior est/ q morbus in numero/ qdruplici prio- ritate cognitionis/ & prioritate rōnis/ & prio- ritate temporis/ & prioritate consequentię q prius est agēdum de cura eius. Maior quidem per se uera. Minor autem declaratur sic. Mor- bus enim in qñtitate prior est cognitione/ quia omnes authores loqñtes theorice de hiis mor- bis preter Gal. 3. de accidenti & mor. Primo determināt de morbo in qñtitate q de morbo in numero/ qñ patet per Auic. 3. can. sen. 2. ca. de morbis compositis/ & per Ioan. in theori- ca sua/ & per Halyab. libro. 6. theoricę cap. 3. Prioritate uero rationis & tempis est prior morbus in qñtitate q morbus in numero/ quia qñtitas in membris est prior numero ratione & tempore. Nam prius est membrum ratione & tempore sub qñtitate/ q sub numero. Prio-

ritate uero consequentię / est prior morbus in qñtitate/ q morbus in numero / quia morbum in numero sequitur morbus in qñtitate/ sed non cōuertitur/ si enim excedit numerus membro- rum excedit qñtas/ si deficit numerus deficit qñ- titas/ & non conuertitur / Potest enim qñtas excedere aut deficere/ Neq; ppter hoc excedit numerus aut deficit. ¶ Ad 3. rium aut arguitur Autho. enim ubiq; premittitur in suis practi- cis correctionem lapsus in numero/ qñ patet p Gal. hic & supra in illo cap. Organicos. Et p eundem. 1. 3. terap. & per Ioan. in sua practica. ¶ Ratione uero arguitur quā ponit Co. Di- cit enim hunc sermonem postposuit Gal. ser- monem in canonibus curatiōis egritudinis fac- te in qñtitate ppter duas res/ Vna earum est quia numerus precedit qñtitatē natura. Et altera est q plurimum sermonis in curatione duarum egritudinū est unum / sicut apparebit ex sermone eius in sequentibus / & ppter has duas res premitit sermonem in canonibus cu- rationis egritudinis factę in qñtitate. ¶ Ad hanc quēstionē patebit solutio ex hiis que di- centur in sequenti caplo. ¶ Duplici uero eo- rum tam differentiā. l. super abundantia & de- fectu. ¶ Operari hęc. l. restaurare. Seruientes uidelicet nature. Seruientes quidem nature di- xit ad designandum differentiam inter curam in numero superabundanti/ & deficiente. Nā membrum superabundans remouetur per ar- tem solam. Membrum uero deficiens supplet per operationem nature/ & per seruiturum ar- tis preparantur ut dr. 3. terap. cap. 3. S. Vnde nō sufficit &c. ¶ P paulo ante. Supra. l. de cura fracture ossis. ¶ Modus. Hic per modum itel- lige formam causę/ cum quibus seruitur natu- re. Nam in ista cura seruit nature dicitur in- tentio. Cause uero quibus intentio perfici- tur sunt/ res cum quibus natura seruimus. Et uidetur esse quatuor fm Co/ Quarum una est es- sētię ciborum & potuū convenientium ad ge- nerationem partis perditę. Secunda est cura re ut bona fiat digestio illorum ciborū i stoma- cho/ epate & uenis. Tertia uero est rectificare complexionem in membri. Quarta est curare/ q fiat attractio talis materie ad locum/ ubi de- bet fieri gñatio partis cum fricationibus. Em- brocationibus & unctiōibus. ¶ Quibus uero abundat hanc abscindere ipsam. Abscisio qui- dem intentio est curatiua. Nouacula autem & An crupe/ ignis & medicine caustice sunt cause curatiue. rātis name ¶ Sed uidetur Gal. hic esse deficiens in ponē ti curatiōis do cutam numeri superabundantis dupliciter demitutum Vno quidem modo / quia sunt multa peccata uel supflua in numero superabundante potentia corrigi q qñq; tuncat

3
Interp. lre.
Te. 174

Te. 175

Sic ne pus
de numeri
q de qñta/
tis morbo
agendū.

Te. 176

An crupe/

alia genera causarum utiliora & securiora q̄ ea que ponit Gal. Talia uero peccata sunt catara etia botium & scrofule & aqua hydropicorum lapis uellicioe & hiis similia. Ista nāq̄ corriguntur cum dieta & medicinis purgatiuis & dissolutiuis que sunt medicamina multo utiliora q̄ ferrum ignis & medicina caustica. Alio uero modo uidetur deficiens quia sunt aliqua peccata in numero que non possunt curari per aliquid istos triū medicaminū que ponit. Quia sunt lapis renum lapis intestinorum iuncturam & pulmonis duplex caput duplex epas uel splen / Triplex ten / Si contingat. ¶ Preterea uidetur diminutus quia non possunt conditiones bone incisionis membri superflui que sunt tres. ut incisio fiat in tempore breui & sine dolore & q̄ nil mali ex ea oriat̄ uel re / cidit̄ ut dicitur. 1. 4. etia p. cap. 10. §. Incisio r̄i fiat. ¶ Ad hanc q̄stionem dicendum est q̄ Gal. in hoc loco ponit canonē correctiū excedentis numeri solummodo per instrumentū chirurgicum. Operatio uero que fit cum instrumentis per chyrgurgico duo presupponit esse ex necessitate artis quorum primū est ut antecedit operatio cum aliis duobus instrumentis curatiuis nō perfectientibus cutem. scilicet dyeta & portione. Secundū uero qd̄ supponit est ut ablatio illius numeri superabundantis possit fieri sine nocumēto maiori q̄ sit ipsa egritudo. Hoc autē maius nocumētum consistit in duobus. scilicet Nobilitate rei auferente ut in duplici epate & hiis similibus & in situ rei auferēde puta qm̄ ad ipsam nō potest accedi sine maiori periculo sicut cōtingit in lapide renum intestinorum pulmonis & iuncturarum & in lumbicis & et si aliquid membrum uile ut si aliqua caruncula uel glandula abundat intra fissac. ¶ Sed ex hac ratione emergit dubitatio de defectu quo ad primam suppositionem. Cum & enim aliqua res preter naturam possit tolli duobus modis quorum unus est securior & facilior Et alius dubitabilior & difficilior non debuit per secundū supponere primū Immo debuit primū modum diligentius explicare. ¶ Ad quod dicit q̄ modus curandi periculosus de necessitate artis supponit precessisse modū minus periculosum & includit de necessitate modum suppositum iam esse notum a duplici parte. Quia una sumitur a causa curatiua & alia sumitur a re preter naturam curanda. A causa q̄dem curatiua hoc modo. Nam qd̄ chyrgurgicum instrumentum precipitur per modum auferendi. Tunc intelligitur de necessitate q̄ precessit dyeta minoratiua & euacuatio quocūq̄ modo euacuationis. A re uero preter naturā curanda includi

tur esse nota causa que precessit si modo. Nam cum morbus sit de genere superabundantiam intelligimus q̄ dyetaminoratiua & euacuantes quocūq̄ modo precesserunt appropiate rei preter naturā excedenti. ¶ Ad secundam dicendum est q̄ si ipse posuisset illas tres conditiones q̄ requirantur ad bonam incisionem doctrina sua fuisset completior & plenior. Tū ille posuit subintelligere cum enim dico membrum superfluum remoueri per incisionem absolute subintelligitur de necessitate q̄ illa incisio bene fiat. Ille autē tres conditiones declarant incisionem bene factam. sicut patet ibidem per Gal. in hoc autē librat doctrinam breuem cōprehendendo solū capitala. ¶ Hac igitur rōne scilicet abscessiua. ¶ Fere omnia &c. ¶ Cū ea sententiam Gal. in hoc loco dab. Videretur. ex modo loquendi superficiali assignare differentiam inter abscessionem superabundantis numeri & generationem deficientis uolendo q̄ cura abscessiua sit possibilis in pluribus q̄ generationis. Cuius prius apparet ex uera consideratione istarū duarum orationum. Quarum prima est. Hac igitur rōne fere oīa possibile est curare. Secunda uero est gignere uero nō oīa possibile. Idē. uidet̄ significare ambe orōnes. Nā fere oīa curari posse supponit plura posse curari & pauciora non posse curari. Hec. n. orō scilicet. Nō oīs homo iniustus est significat plures hoīes esse iniustos & paucos iustos / sit dī Gal. in Co. illius affo. In acutis passionibus nō omnino sunt certe p̄nuntiationes &c. Et hūc orationi similis est hec. Non omnia possibile est curare significauit. ergo plura posse curari & pauciora non posse curari. Et ad hoc facit text. alterius translationis qui in utraq̄ orōne habet eundem modum loquendi. Quod patet inspicienti. Et ad hoc facit Co. in modo loquendi cuius nulla differentia est inter istas duas orationes. Inquit enim manifestum est ergo ex oībus istis q̄ membra multa sunt p̄dita quoque diminutio est possibilis & membra multa si diminuta quo additio nō est possibilis qm̄ iste due orationes. impossibile esse & non possibile esse equipollēt ut hēt in lib. perycrēnias. Patet etiam ex numeratione exemplorum Numeri additi & diminuti que comentator posuit se uidisse. Non enim sunt plura supflua que auferri possunt / q̄ ea diminuta que gigni non possunt. ¶ Preterea qd̄ maius est uidetur q̄ in pluribus possit generari numerus deficientis q̄ abscondi superabundantis. Nam abscessio fit per solam artem generatio uero per naturam seruata ab arte. Natura uero per se sola potentior est arte multo ergo erit potentior q̄ omnino

T. 1. 177.
Anil. G.
uelicume
num excedi
tem excedi
facilius / q̄
diminuti
gigni.

Sit ne p̄mi
nus tutū cu
rationē / tu
etor audie
da.

seruita per artem. ¶ Ad hanc questionem dico/
q̄ omnino uidet̄ mihi q̄ Gal. intēdat in hoc
loco differentiam facere inter cutanea blatiua
numeri superabundantia & curam generatiua
deficientia sed q̄ ego sententiando posui. Et
affirmo arḡ sumptū ex modo loquendi Gal.
Non enim est superficialis sed pfundus intelli
genti. Quod patet per rationem quā occulte
insinuat Gal. Nam possumus auferre membra
spermatia & sanguinea sed generate non nisi
sanguinea Et hoc dicit Gal. 14. terap. cap. 23.
§. Vnde tibi. ¶ Ad primum aut̄ qd̄ in prium
arguebat̄ rīdeo. Per interemptionē. Nō.n.
equaliter significant ille due orationes quas po
nit hic Gal. Licet enim ambe plura affirmant
& pauciora excludant tñ in paucitate eorū que
excludūt̄ est latitudo fm plus & minus. Pri
ma enim ofo que dicit. Hac igitur ratiōe. &c.
Magis pauca excludit a cuta q̄ secunda que di
cit. Gignete uero non omnia possibile. ¶ Ad
secundum qd̄ oppo. per rex. alterius tñslationi
sionis ponentis ambas ofones egiſſet Rīdeo
per intetemptionē. Non enim ponit eas equa
liter Nam in prima oratione ponit hoc ad/
uerbium dubitandi forsitan. In. 2. uero nō po
nit. Qd̄ patet insyficiēti. / & sine dubio talis
diuersitas līe diuersam hēt̄ intellectum. ¶ Ad
tertium uero qd̄ oppo. ex conclusionē eadē
coment. patet solutio. per solutionem primi.
Est enim latitudo multitudinis sicut & pauci
tatis. ¶ Ad 4. autem qd̄ arguebatur expofi
tione exemplorum uisum a Coment. Dico
q̄ nō est necessitas in tali enumeratione egiſſi
cādi illas duas ofones. Multa.n. possunt ēē nu
merata ab eo q̄ nō possunt esse. ¶ Ad 5. aut̄
qd̄ arguebat̄ ex i potentia nē seruite sup potē
tis artis solius. Dico primo q̄ licet Gale. dicat
q̄ ars sola abſcindat superflua in numero. Ipse
tñ intelligit q̄ ars a natura seruiatur in tali ab
scissione sicut natura seruitur ab arte in genere
ablati. Nam qd̄o per artem fit abſcisio digiti
superflui. Natura seruit arti generando porum
in loco abſcissionis intelligit ergo Gal. q̄ in ab
scissione superabundantis membri ars est prin
cipalis operatrix & natura seruitrix. Et in ge
neratione diminuti uatata est principalis ope
ratrix & ars seruitrix. ¶ Sed adhuc non est p
fecte responsum qm̄ natura sola potentior est
arte. ¶ Cui dico q̄ in auferendo ea que regū
tur a natura per nutrimentum Natura nullum
habet posse in auferēdo. Non enim potest au
ferre sextum digitum cum ipsum regat p nur
trimentum & in tali casu loquitur Gale. cum
dicit q̄ sola ars auferat superflua. In auferēdo
uero ea que sunt a natura derelicta. Habet po

tentia natura auferendi maiorem q̄ ars & ali/
q̄ minorem Nam in expellendo humores pu
tridos in corpore cōtētos & etiam membra ū
corruptum existens intra corpus potentior est
natura ut multum q̄ ars. Sed in his superfluis
que apparent exterius / potentior est plerūq̄
ars q̄ natura. Si enim putrefcat totus digitus
& sic desitatur a regimine nature natura ab
scindet sed ars cum incisione facilius ea. Simi
liter & si i uulnere appareat sanies facilius ex
pellet eam medicus cum abſterſiuius q̄ natura.
Sed de ista materia latius dicitur in suo loco.
¶ Vt in ea que de semine dictum est oratioe.
In lib. nāq̄ de spermate monstratū est q̄ mem
bra spermatia non regenerantur. ¶ Gignete
ueto. &c. ¶ Sed 5. Virtus enim generatiua nō
comparatur in corpore in quo est / nisi usq̄ quo
fit completum plasma rei generate ergo qd̄ de
ficit aliquid membrum in corpore plasmauto
perfecte non poterit fieri parit̄ perdere gene
ratio cum ibi nō sit uirtus generatiua. ¶ Ad
quo 1 dic q̄ uirtus generatiua duplex est / Vna
quidem que est factiua totius / & hec est illa q̄
comparatur a principio generationis usq̄ ad
completum plasma & de hac dicunt Autho. q̄
ipsa cessat post complementū plasmatis. Alia
uero est uirtus generatiua improprie dicta que
est generatiua partis / & hec pprio uocabulo
appellatur nutritiua. Dicit. n. Auerroys lib. 2.
Colliget. cap. 4. §. Et dicamus q̄ hoc interest
inter uirtutem generatiuam & nutritiuam q̄ ge
neratiua est factiua totius & nutritiua est facti
ua partis. ¶ Dubitationes autem de membris
spmaticis Vtrum possint generari Disputate
& determinare fuerunt Superius de soluta con
tinuitate. ¶ Vt in ofſe. ¶ Sed 5. uidet̄ enim
ponere malum exemplum de ofſe / posuit enim
exemplum in membro consimili morbus aut̄
in numero est morbus mēbre officialis. ¶ Ad
quod dicendum q̄ morbus non dicitur officia
lis quia fit in membro officiali. Sed dicitur of
ficialis quia peccat p naturam officialem / que
est compositio sicut non dicitur pſimilis quia
fiat in membro consimili sed quia peccat p na
turam consimilem que est complexio. Et pro
pter hoc potest fieri morbus officialis in mem
bro consimili sicut oppilatio in uena & mor
bus consimilis in membro officiali quia calidi
ditas in capite. ¶ Perfecte ablatio substantiam
alteram scilicet facientem solitum seruiliū
licet non eodem modo ut dicitur. 13. terap.
§. Vnde cui. ¶ Sed 5. Dens enim pfecte abla
tus restaurabilis est in pueritia. ¶ Ad quod itēre subla
dic q̄ duplex est ablatio dētiū. Vna quidem
naturalis que ideo fit / ut regenerentur dentes

Te. 178.
An gigni
possit qd̄
corpi desit

An ofſis
exēplū nu
meri mor
bo pgruat

Sit ne sem
per arte na
tura uel in
excidendo
fortior.

Sit ne ofſis
restaurabilis
ti instaura
tio

An topu
gignat na
rura/qū pti
fublare pa
rē efficere
nequeat.

meliores/& hee non est morbus/& de hac nō loquitur hic Gal. Alia uero est ablatio preter naturam/que est morbus/puta qū auferuntur dentes perfecti/& talis ablatio non est restaurabilis. ¶ Preterea arguitur q̄ hoc experientia & ratione. Experientia quidem hoc modo. Si auferatur totum os qd̄ est in una parte digiti ab una iunctura ad aliam/ut patet in fistularis a quibus egrediatur os/tunc natura nō generat aliquid porum loco illius/qd̄ patet/quia digitus tantum abbreviatur/quanta est longitudo ossis ablati. Ratione uero tali si auferatur pars ossis de aliquo osse/opportet cicatricem fieri ca uam/fm quantitatem eēlem ablare parti/sicut dicitur in Com. illius alio. Vulnere quēq; an nua sunt/ q̄ nihil generatur loco partis perditę/quia si regeneraretur/aut p̄cūitas esset nulla/ Aut non esset equalis/& si ita est in ablatione p̄tis alicuius ossis/multo magis erit in ablatione totius/& ad hoc facit qd̄ dicitur p̄mo ca. sen. prima cap. de membris. §. Membra autem que ex sp̄. t̄m̄are. Dicit enim ibi/ q̄ si aliaqua pars ossis & nervi separetur/nil loco eius nascitur. Et ad idem facit qd̄ colligitur a Gal. 6. terap. cap. 5. §. Sed cum timeamus. Ibi enim dicit/ q̄ si aliqui fiant in fractura ossis dentes/& perditur aliquis illos/ dentium remanet locus illius dentis perditū uacuu/in quo putredo eo adunatur/per quam longo tempe putrescit ille locus uacuu & totum membrū. Et ex hac sententia ut q̄ loco dentis ammissi natura nihil generauerit. Quare non facit porum loco p̄tis perditę. Quare multo magis non facit porum qd̄ totum os perditur difficilius est enim facere porum loco totius ossis p̄diti/ q̄ loco partis p̄dite. ¶ Et ad hoc idem facit qd̄ dicit Auic. 4. can. sen. 5. tract. 2. cap. de radicibus restorationis & ligature. §. In t̄m̄o. Ibi. n. dicit q̄ sup ossa capitis nō orit̄ agueset. i. porus. ¶ Ad eūsententiā huius difficillime q̄stionis duo p̄notanda sunt. Quorū primum est qualiter intelligat̄ os p̄fecte ablatum. Secundum uero est de multitudine pori. Dico ergo de primo sic/ q̄ os p̄fecte ablatum dupliciter potest intelligi. Primo quidem modo/ut dicatur os p̄fecte ablatū quia sit extractū de mēbro/ siue trahatur totū os/sive pars eius. Secundo uero modo d̄ os p̄fecte ablatum qū ipsam qd̄ aufer̄ totum egre ditur de membro/& tale os d̄ p̄fecte ablatum p̄ comparationem ad os qd̄ auferitur fm̄ prem. Et licet uterq; modus expositionis sit uerus/tñ secūdu uidetur esse magis ad p̄positū qd̄ patet p̄ aliam translationem sic dicentem/ex illo est qū cadit ex aliquo membro/ os totū. & c. Patet etiam per intentionem capli. exemplifi

cat enim hic de morbo in numero deficienti. Ad hoc enim ut sit patens exemplum/ oportet ut minuatur numerus ossium/ ita q̄ auferatur totum unum os. Nam si tolleret̄ pars eius tñ non diceretur numerus p̄fecte diminutus. ¶ De secundo uero. s. de multiplicitate pori. Dico q̄ porus est triplex fm̄ triplicem eius utilitatē. s. ligatiuu/ suppletiuu & replasmatiū. Dico autem porum ligatiuum illū porū/ qui duas partes fracti ossis circūdando ligat/ & firmas tenet ligatas/ & de hoc loquitur Gale. sup de fractura ossis/ & 6. terap. cap. 5. §. Fractura autem. Et talis porus p̄ferim habet locum in illis ossibus/ qui in circuitu possunt ligari. In osse uero qd̄ nō potest ligari in circuitu/ sicut est cranium/ locum non habet talis porus/& si habet est/ parue utilitatis/& hoc dicit Auic. 4. can. sen. 5. tract. 2. cap. Iudicis restauratiōnis & ligature. §. Et intentio. Et eadem sententia. 3. cap. p̄. §. In frangentibus os. Porū autem suppletiuum dico qui supplet locū ossis ablati/qualis est porus qui generat̄ in craneo. Vnde dico/ q̄ si auferat̄ totum unum os ex ossibus cranei distinctis p̄ adheret/ tunc natura res generabit ibi porum loco eius/ & sepe uisum est/ & si tolleret̄ totum cranium/ & esset possibile remanere uitam/ adhuc regeneraret natura porum sup totum cerebrum. Porum autem repletiuum dico/ qui duas partes ossis se adiungit uicem contingentes p̄pter aliquā inequalitatē replasmat ad modū calcis conglutinantis duos lapides/ qui non equaliter se cōtingunt. Verbi gr̄a. Ponatur/ q̄ de medio ossis truis auferat̄ aliqua p̄ticula inequalis/ ita q̄ partium remanentium quolibet remanet inequalis alteri taliter/ q̄ non possint bene coniungi/ tunc porus adequabit p̄tes illas/ ita q̄ erunt bene coniungibiles. Alias enim remanet ibi uacuitas/ que repleta humiditate corrumperet totum membrum/ ut dicitur. 6. terapen. cap. 5. §. Sed timeamus. Et similis d̄ porus replasmatiū qū adequat extremiuitatem unius ossis. Exemplum quidem adequatiōis duorū ossium est/ ut si auferat̄ a digito os qd̄ est in medio duorū ossiū tunc cadet os superius sup inferiorem propter ablationem mediū/ & tunc illa ossa non habebunt bonam continuitatem/ p̄pter incoherētiā plasmatiū unius cum plasmate alterius. Exemplum aut̄ adequatiōis unius ossis cum sua extremiuitate est/ si a digito auferatur os superius/ & tūc remanebit os quod erat sub illo eum malo & inepto plasmate/ ad palpandum propter qd̄ natura facit aliquē porum in cōcauitate illius ossis/ ut qū caro fuerit regenerata superius

an̄i p̄t̄i
an̄i p̄t̄i
an̄i p̄t̄i
an̄i p̄t̄i
an̄i p̄t̄i

ta superius fiet digitus melioris tactus & pulchrioris forme. Dico ergo q. Gale. preferim intelligit in hoc loco porus suppletivus & repletivus.

¶ Ad argumentū qd̄ sumebat ab experientia de osse perduto in fistulatis. Dico q. nō arbitror mēbrum a quo egressum est os & sic illud digitus ēē tū diminutū q̄tū fuit os qd̄ ablatum est. Nā porus repletivus ossium vel ossis remanentis interiacet inter duos osses ad modū calcis interiacentis inter duos lapides & cum ille porus sit alicuius quantitatis nō diminuit digitus s̄m q̄tatem ablationis. Et idē erit si porus aliq. replasmet solū unum os faciet. Nā ibi porus aliq. additionē replasmando licet nō reseat ad equalitatē priorem. ¶ Ad argumentū vero sumptū a rōne q̄ siebat p. Galen. commento illius aff. Vnde p. quecūq. annua fuerint & c. Dico q. nō credo q. inter q̄tatem cicatricis & q̄tate ossis ablati sit vera & p̄stualis equalitas est tū equalitas in latitudine. Credo nō p̄cauitatem ablati ossis esse maiore cōcauitate cicatricis. ¶ Ad auctoritatē Auic. cap. de mēbris dicendum q. ista auctoritas nō intelligit q. ab ossibus & nervis sit ablata aliqua pars s̄solum qd̄ sit solutio gēnū. Vnde qn̄ dicit sibi nihil regenerat idē est dicere q. non p̄solidat. Vel dicendū q. qn̄ dicit nū loco eius nascit̄ s̄i debet intelligi q. nūhil nascit̄ q. s̄ sit eiusdē nature cum eo qd̄ est perditū. ¶ Ad auct. aut. q. dicendū q. ista p̄cauitas remanet aliq. p. debilitatē nature nō potentis facere porū anteq. cōadunetur humiditas mala aut p. errorē medicī nō bene iuvantis nature tū natura sit potens & medicus bene curet nō cōadunabit sibi humiditas & generabitur bene porus. ¶ Ad aliā auctoritatē. Auic. parit R. nō p. ea q̄ sunt dicta. ¶ Quedā caro portoridis. idē dam. caro dura. ¶ Aut porus sarcoides. idē duricies carnis.

¶ An mēbrū s̄a. Sarcos. n. grece/latine caro. ¶ Neg. substantiā ullā ex diff. r̄ia eandē. ¶ Cōtra ubiq. est agēs & materia similibus sibi proportionata possibilis est effectus sed in si defuerit corpore a quo remotū est mēbrū organicū est reparatur. agēs & materia sibi proportionata illius mēbri organicī p̄dicti ergo possibile est in illo corpore mēbrum organicū regenerari. Maior manifestata est. Minor sic p̄bat. Et primo q. ibi sit agēs q. ibi est virtus nutritiva / q. nō differat a generativa nisi q. generativa est s̄cūia toti s̄u nutritiva aut p̄tis ut dicit. Auer. lib. 2. Colliget ca. 5. Et postq. Secūdo q. ibi sit materia q. mēbrum organicū p̄ponit ex mēbro spermatico & sanguineo sed in p̄dicto corpore est materia membri spermatici & sanguinei quia ibi est nutrimentum utriusq. & eadem est materia nutritiva & generativa ut dicit

Auer. ibidē & Ga. 2. de elemētis & Arist. 2. de aīa dicunt. n. q. ex eisdem generamus & nutri-
mur & manifestū est q. materia hec existens in corpore p̄portionata est virtuti nutritivæ. ¶ Ad hanc q̄onem. R.ideo cōcedendo maiore & in terimēdo. Mi. nō. n. est in corpore tali causa efficiens mēbrum spermaticū nec est materia illi p̄portionata exceptis denticibus denticū. n. pri-
mo: cū agēs & materia p̄portionata denticibus remanserunt in corpore p̄p̄ea q. ab initio fuerunt generati imperfecti eo q. natura nō indige-
bat ab initio denticibus p. usum cibi humidī qd̄ est lac neq. p. locutionē q. nō erat possibi-
le a principio loqui. Et tūc R.ideo ad p̄ba-
tionē minoris dicē q. nō seq. q. si in corpore est in ateria nutritivæ & virtus nutritiva q. p. si sit in corpore materia generativa & virtus ge-
nerativa. Materia nāq. generationis est aggre-
gatio duorū spermatis posita in terminato mē-
bro ut in matrice & virtus generativa iam de-
fecit q. p̄fectū fuit plasma tpe quo ferus erat in matrice. Cū ergo d̄ auctoritas philosophorū q. materia generationis & nutrimenti est eadē
Dico q. hoc est usq. quo ad materiam generatē
& nō quo ad materiam sp̄alē. Voco autē materiam generatē quatuor humores q. sunt materia lon-
ginq. generationis & nutritionis. Materiam autē sp̄alē. Dico aggregationē utriusq. sperma-
tis & sanguinis mēstrū i matrice positū. Et cū dicebat q. in corpore remansit virtus nutriti-
va q. est p̄fectiva p̄tis dicēdū est q. virtus nutri-
tiva nō facit ptem mēbrinis p̄exiistat mēbro
cui apponit unitat & affimilet. Generativa ut
ro facit p̄ter hoc q. p̄exiistat materia. ¶ Sed
forte ad hūc R. nō s̄onē instabit aliq. dicendū q.
in corpore hōis remansit virtus generativa alteri-
us hōis & partū eius ergo remansit generativa
partū suarū q. q. alteri sufficit sibi non deficit.
¶ Ad qd̄ dic. q. individua virtus generati-
va q. illud corpus genuit & materia sibi p̄por-
tionata nō remanserunt in corpore post cōpletū
plasma sed alia virtus & alia materia sup̄vene-
rūt i tpe quo hō est aptus ad generandū tale al-
terū q. ip̄m est. Et si cōtingit p. virtutē sp̄i q.
debet cōservari unde succedit individuū indi-
viduo / sicut succedit virtus generativa univ̄ti
generativæ priori ¶ Neg. similem possumus
& c. ¶ Sed 3. C. 14. t̄ra. ca. 12. ut dicitur. Inq. n. p̄terea in oī mēbro qd̄ aliq. s̄ p̄tē ammi-
sit ingeniandū est quātr̄ cōsimilis fiat. Pona-
mus. n. q. pes ammisit digitū tunc oportebit
nos ingeniare ut faciamus p̄tē similē i cōsistere
ea mēbro officiale cōpositū est ex mēbro sper-
matico & mēbro sanguineo sed loco membrū
spermaticū natura pōt facere aliquid simile ut

An mēbro
ex diffimī-
laribus abla-
to par red-
di possit.

causa p̄p̄
causa p̄p̄

dictum est supra. In osse quidem perfecte ablati. Loco autem membri carnosus potest idem facere secundum speciem / ergo potest loco membri organici facere aliquid quod est aggregatum ex substantia eadem secundum speciem / & substantia simili. ¶ Ad primum argumentum dico / quod autoritas Galienus intellectum hac replicatione. scilicet in quibus possibile est parte fieri similem. Aut dic quod quod auferat membrum officiale / nos facimus aliquam decorationem & talis decoratio est similia aliquo modo membro ablato similitudine lingue / calor. n. & forma que fuit post ablatum membrum / aliqualiter habet similitudinem / quia non uera cum membro ablato. ¶ Ad 2^m dico / quod natura post ablatum membrum organici aliqualem partem regenerat / quod sufficit ad decorum ratione / & aliquam utilitatem membri remanentis in suis operibus sed potest tamen & talis ex quo possit fieri manus / non potest regenerare / quia uirtus in formati illius membri iam cessauit ab operatione sua. Ad hoc autem / ut fieret tota manus ex illo poro proportionato ossibus / neruis / cuti / & carni / oportebat quod inesset uirtus informatiua / sed illa iam deficit. ¶ Aliqua propositio. scilicet de / coratione membri remanentis / facietis in eo colorem similem colori corporis / & faciendo figuram rotundam & equalem. Et hec est expositio commentariorum. ¶ Aut alio modo potest exponi / ut per propositioem intelligamus meliorationem. Verbi gratia ut dicitur in 4. terap. cap. 12. §. Si autem pes. Et forte quod Galienus intelligit per meliorationem illud quod Celsus intelligit per decorationem. Et forte intelligit generalioris mutationem. scilicet ut fiat non solum decoratio / sed et aliquid dispositio que prestat operationi. Verbi gratia in naso imputato eleuamus in interdum carni ab utraque parte nasi / & re coniungimus illas partes adinuicem / & natura postmodum consolidat eas / & fit ex aliqua forma propinqua forme prioris / & per talem formam meliorat operatio nasi tunc tunc carni remanentis / nam per talem formam aliqualem rectificat loquellem & phibet nocentia libere intrare per nasum & ascendere ad cerebrum. Et forte hoc uoluit intelligere Celsus. In predicto capitulo dixit. Cum igitur eleuabis & carnes inuiscabis cum carne. Ut in decorationibus. Item membrorum officialium amputationibus / puta si auferatur manus aut pes / aut pars eorum organica / in talibus non potest regenerari aliquid / quod sit idem secundum speciem / neque quod sit simile. ¶ Sed per hoc opponitur / nam sicut se habet. Ars circa suum artificiatum / ita & melius natura se habet circa suum naturatum / sed ars circa suum artificiatum / ut pura circa statum / sic se habet / quod si auferatur ab ea aliquid membrum efficit membrum idem secundum speciem / aut illi simile / quod gerit officium partis ablatae. Ergo & natura faciet hoc idem / & melius. ¶ Pre

terea ars ipsa operatur loco partis naturalis deficientis aliquid preter / aliquid operationis habentem decorum / nam loco manus potest facere manus artificialem / que habet aliquid operationis in tenendo / aut trahendo / aut impellendo / aut aliquid aliud faciundo / & decorat membrum remanens. Et hoc magis apparet in amputatione nasi & pedis / sed natura debet esse potior arte / ergo &c. ¶ Ad primum argumentum dicendum / quod non est inueniens arte plerumque & in certo casu circa suum artificiatum aliquid quod facere possit / que natura non potest facere circa suum naturatum. Cuius causa est quia natura in sua operatione circa naturatum operatur materia & formam substantialem / ars uero circa suum artificiatum non operatur nisi formam accidentalem / materiam autem accipit factam a natura / unde non est mirum si natura in quibusdam deficit / in quibus ars sufficit. Sed circa operationem rotius naturati potentior est & subtilior natura est in producendo & regendo ipsum / quod sit ars. ¶ Et ex hac solutione patet solutio / ad secundum argumentum. potest aliquid facere circa naturatum que natura facere non potest in remouendo superfluum & supplendo diminutum. remouet. n. ars ferrum digittum que natura remouere non potest. Et supplet manus aut pedem sophistici accipiendo materiam aliunde.]

Epichonon uero manifestum est quoniam genus est totum hoc eorum que secundum quantum. Quantitas enim eius circa hoc quod secundum naturam est appropinquat illi / hoc uero quod in genere preter naturam separatum est tantum. ¶ In quo quidem prima intentio est ablatio. Si uero impossibile est ista transpositio est secunda intentio ut in infusionibus. ¶ Que cumque uero non in totis partibus / sed in partibus partium deficient & superabundant ab eo quod secundum naturam naturatum quidem & generatio in deficientibus ablatio uero & purgatio in superabundantibus. ¶ Unde nec intentio in eis altera nec forma mediaminum altera secundum genus.

In precedenti parte determinauit Ga. de cura morbi in numero. In presenti uero parte determinat de cura morbi in qualitate / & operetur curam morbi in numero. Habet autem hoc capitulum quatuor partes. In quarum prima quod durat usque. In quo per quod ponit operationem inter morbum in numero / & morbum in qualitate. In ista uero parte secunda

Quid est quod melius ex his que natura neque ars reficit.

Tota 131

Tota 132

Tota 133

Tota 134

parte secunda pplet curam morbi in numero.
Et durat usq. Quocumq. uero non in totis. In
ista pte tertia ponit ppiam curā morbi in q̄ti-
tate usq. Vnde neq. intentio. In ista uero quar-
ta parte pcludit cōuenientiam inter curā mor-
bi in nūero & curā morbi in q̄titate. ¶ Dicit
ergo sic de prima parte q. totū genus morbi i
genus naturali cōicit cum morbo in q̄tita-
te / genus uero morbi in numero preter nām
separatū est a morbo in q̄titate. Et h. de prima
parte. ¶ De 2. uero dicit q. in morbo in nūe-
ro preter nām duplex est intentio curatiua. sc.
prima & secunda. Prima qd̄ intentio est abla-
tio numeri preter naturam habundantis. Secū-
da uero intentio est transpositio rei habundantis.
Et hoc dico qm̄ prima intentio nō habet locum
Verbi gr̄a in cataracta qm̄ cataractam nō possu-
mus auferre de oculo totali sed remouemus eā
a pupilla & transponimus eā ad inferiorē pte
oculi. Et hoc de 3a parte. ¶ De 3. uero parte
dicit q. q. corpora nō deficiunt uel superaban-
dant aliā in totis partibus sed in partibus par-
tium tunc intentio curatiua in partibus deficiē-
tibus est nutritio aut generatio. In partibus
uero superabundantibus intentio curatiua est
ablatio & purgatio. Et hoc de 3. ¶ De 4. pte
dicit q. ex predictis patet q. intentio curatiua
morbi in numero & morbi in q̄titate nō est
diuersa nec est forma medicaminum cōuenien-
tium in utroq. morbo est diuersa fm̄ genus. Et
hoc est qd̄ dicit de 4. parte. ¶ I. fa sic lezaf.
Epichenon uero &c. Si epistatue manifestū est
qm̄ totū hoc genus fm̄ morboꝝ in numero ge-
neri eoz qe fm̄ qm̄ tum sup. peccant. In epi-
chenon. i. super cōe dī. n. ab epi. q. est supra &c.
chenon q. est cōe. ¶ Totū. Sed 5. Nam totū
genus morbi in numero nō cōicit cū morbo
in q̄titate sed solummodo altera pars eius. i. mor-
bus in numero naturali. ¶ Ad qd̄ R. dndū
est p expōnem huius diuisionis totū. q. d. mor-
bus in numero inq̄tum addit fm̄ essentia. Mē-
bronū nālī aut diminiuit cōicit cū morbo inq̄-
ro. Et hoc expō. pbat p illud qd̄ seq̄. Quamrū
n. qd̄ G. bene dixi q. morbus in numero cōi-
ciat pccatū est epichenon morbo in q̄titate q̄
tm̄ de morbo in numero appropinquat mor-
bo inq̄to q̄tum de ipso est fm̄ nām. Id est cū
morbus in numero habet duas spēs. Quorum
una sit fm̄ nām & alia preter nām / spēs illa q̄
est fm̄ nām appropinquat morbo in q̄titate /
spēs uero fm̄ morbi in nūero pter nām separata est
a morbo in q̄titate. ¶ Et hic nota q. talis cōi-
ciat nō est conuertibilis. Nam ubiq̄q. est mor-
bus in numero nālī est morbus in q̄titate / sed
non cōuertitur. ¶ Aut dic q. hoc dictio totū

prehendit duas spēs morbi in numero. i. q. sit
in numero nālī. Et que sit in numero nō nālī.
Et tunc hec dictio epichenon significat cōitātē
morbi in numero sup. morbū in q̄to / pōt. n. sic
ri morbus in numero nālī & nō nālī / sed mor-
bus in q̄to nō pōt esse nisi in q̄to nālī. ¶ Hoc
uero qm̄ in genere preter nām &c. ¶ Sed 5. res pter nām
n. preter nām puta lapis uel lūbrici nō multi / aliq̄ nūerū
plicat nūmerū membrorū / oēs aut̄ auth. n. offri-
morbus cō-
nominantes hunc morbū appellant hūc mor-
bū in numero mēbroꝝ. ¶ Ad qd̄ dic q. licet
nō multiplicet nūmerus mēbroꝝ fm̄ spēm mē-
broꝝ. Multiplicat tñ nūmerus fm̄ genus qm̄
multiplicant corpora nā ubi debebat esse ue-
lica sola est modo uelica & lapis que sunt duo
corpora / & sic sunt duo corpora ubi debebat
esse unū. ¶ Ad euidentiā huius. §. Quētiē de
psequētia cadēt inter morbū in numero &
morbū in q̄titate. Et p̄ querit de ista psequen-
tia accipiendo nūmerū cōiter ad nūmerū nālī
& in nālēm. Secundo querit accipiendo nū-
mū spēcīā p nūmeto nālī tm̄. ¶ De p̄ sic agi
tur. Vñ. q. ad esse morbū in numero sequatur. nūerū pra-
morbū in q̄to. nā ad morbū in numero nālī
planū est q. seq̄ morbus in q̄to. Itē ad morbū
in numero innaturali uē sequi sufficit. n. mor-
bo innaturali numeri ut multiplicet nūmerus
corporū quare sufficit ad hoc ut sit morbus in
q̄to ut crescat q̄tum corpus sed p additionem
rei innaturalis crescit q̄tum corpus / ergo ad nū-
merū rei innaturalis sequitur morbus in q̄titate.
¶ Ad p̄mū arguit p̄ argumēto generali. Secū-
do spālī. ¶ Chālī sic. Eoz q. ueniunt ad eandē
diuisionē nullū seq̄ ad aliud sed ista duo gene-
ra morboꝝ ueniunt ad eandē diuisionē / g. unū
nō seq̄ ad aliud & sic morbus in q̄titate nō
seq̄ ad morbū in numero. Maior pbat q. ea
q. ueniūt ad eandē diuisionē sunt opposita sed
unū oppositū nō seq̄ ad aliud. Minor pposi-
tio est manifesta. ¶ Rōne in spālī sic. Et p̄ de
morbū in numero naturali ponat. n. q. aliqua
habeat sex digitos oēs paruulos nō seq̄ q. ille
habeat maiore manū debito & sic nō seq̄ ne-
cessario ad peccatū numeri / peccatū quātitatis
¶ Secundo ostēditur h. de morbo in numero
innaturali. Et hoc pbat̄ autoritate & ratio-
ne. Autoritate Gal. in hoc. §. ¶ Ratione
uero sic nā ad hoc ut fiat morbus inq̄to si
pe abundantia oportet ut additum continue-
tur cum preexistenti res autem cōtra naturam
non continuatur cum preexistenti / ergo non
facit peccatum inq̄to. ¶ Illius questionis
ueritas in tribus p̄ncipalibus consistit articu-
lis. Quorum primus est ueritatis positio. Se-
cundus est ipsius declaratio. Et tertius est 22

gametorum solutius. ¶ Dico ergo sic de primo articulo principali / q morbus in numero est duplex. ¶ Morbus in numero naturali / & morbus in numero innaturali / & morbus in quantitate similiter est duplex / est enim morbus in quantitate saluo plasmate / puta quando lingua est nimis patua / uel nimis magna / sed eius plasma tenet ibi lesum / quoniam nulla patrum in lingua deficit uel superabundat secundum se totam / & est morbus in quantitate plasmate corrupto / puta quando lingua cum hoc q est superflue uel diminute quantitatis habet corruptionem plasmatis propter abundantiam uel defectum unius patris eius. Dico ergo / q morbus in numero naturali communis cum morbo in quantitate. Et morbus in numero in naturali non communis / sed ex toto est separatus a morbo in quantitate / quia res innaturalis non est de substantia membri. Item morbus in quantitate saluo plasmate in nullo communis cum morbo in numero / sed morbus in quantitate corrupto plasmate communis cum morbo in numero naturali. ¶ Secundus autem articulus q est ueritatis declaratiuus sub articulis habet quinque. Quorum primus est de nominum impositione. Secundus est de repositione istorum lapsum sub genere. Tertius est de membrorum organicorum distinctione. Quartus est de consequente uerificatione. Et quintus est de istorum lapsum subiectum distinctione. Dico ergo q morbus in numero est duplex. Unus est in numero augmentato & iste uocatur propter multitudinem. Alius in numero diminuto & iste uocatur paucitas. Et equalitas existens inter eos sanitas est. Item morbus in quantitate similiter est duplex / unus est in quantitate augmentata & uocatur proprie magnitudo. Alius est in quantitate diminuta & uocatur paruitas / & equalitas existens inter eos / est sanitas. ¶ De secundo uero dico q morbus compositionalis diuiditur in tres morbos. scilicet in morbum plasmatis in morbum quantitatis / & in morbum positionis. Morbus autem quantitatis diuiditur in duos morbos / in morbum quantitatis continue & talis est magnitudo & paruitas & morbum quantitatis discrete & talis est multitudo & paucitas / & hoc expressit uult Gal. in primo de accidenti cap. de morbo in numero & morbo in quoniam. ¶ De tertio uero dico q membrorum organicorum quedam componuntur in mediate ex ipsius compositis / sicut oculus qui componitur est pelliculis & humoribus / Et quedam componuntur immediate ex ipsis officialibus / sicut caput / quod componitur ex cerebro / oculo / naso & simili-

bus. Sunt ergo quedam composita composita in prima / & quedam composita composita in secunda. ¶ De quarto uero dico q ueritas consequente morbi in quantitate ad morbum in numero naturali est per uirtutem unionis & separationis / nam ideo sextus digitus qui est morbus in numero / dicitur etiam morbus in quanto quia unitus manui augmentat quantitatem eius & unus digitus ablatum qui est morbus in numero est etiam morbus in quantitate diminuta per uirtutem separationis ipsius a manu. ¶ Et est hic notandum q consequentia morbi in quantitate ad morbum in numero naturali incipienda ab ipso morbo in numero naturali & non a morbo in quantitate. Nam ubique est morbus in numero naturali / ibi est morbus in quantitate / sed non ubique est morbus in quantitate / ibi est morbus in numero / potest esse q manus sit superflue uel diminute quantitatis / & tamen ibi non erit morbus in numero / quoniam numerus membrorum compositionis manum non est augmentatus neq diminutus. ¶ De quinto uero articulo dico q morbus in quantitate & morbus in numero naturali non sunt circa idem subiectum / nam sextus digitus est morbus in numero & morbus in quantitate. In quantum / n. est morbus in numero dicitur morbus digitus. In quantum autem est morbus in quantitate / dicitur morbus ipsius manus. Et ex hac distinctione bene considerari patet ueritas questionis / & solutio obiectum. ¶ Tertius igitur articulus principalis qui est argumentum dissolutiuus patet per iam dicta subtiliter inueniri. ¶ In quo prima qd inuenio ablatio est & c. ¶ Iste canon potest dupliciter intelligi. Uno quidem modo ut feratur ista causa solutio modo ad morbum in numero innaturali si cui dicitur continuatio sermonis. Alio uero modo ut ferat similiter ad oem morbum in numero siue ille numerus sit naturalis / siue sit innaturalis. ¶ Sed per primum intellectum obicitur responsio. ponit exemplum de isto canone de ungula. Ungula uero est morbus in numero naturali / ut dicit Gal. de accidenti & morbo cap. de morbo in numero. ¶ Ad quod dicendum q licet iste canon curatiuus quantum est de se possit retotqueri contra ad oem morbum in numero. Credo tamen q in hoc loco non retotqueri nisi ad curam morbi in numero in naturali / ut per primum intellectum huius sermonis cui precedenti dicto. Tu es q de cute morbi in numero naturali sufficienter determinauit in precedenti canone. ¶ Ad argumentum uero quod fiebat per exemplum comentatoris de ungula dicens q ungula est morbus in numero naturali. Dicendum q

Te 418.

Sit ne de
omnibus
tis numeri
morbus
G. dixit au
dictu enu
dio omnia
et qd sap
fuit.

aut comentator

aut comentator habet textum corruptum/aut

Commentator ignorat sermonem suum / **Transpositio** &c. **Sed** contra. Videtur enim / qd transpositio fit causa curatiua morbi in positione / & non morbi in numero / quoniam transpositio est contraria priori morbo igitur cum causa curatiua & morbus sint contraria / & contraria sunt sub eodem genere / erit morbus qd curatur per transpositionem morbus in positione. **P**ropterea non videtur / qd transpositio fit cura morbi in numero / quoniam per transpositionem non auferitur numerus superfluus a corpore / sed remanet in corpore. Cum igitur numerus superfluus sit causa morbi / si non auferetur a corpore numerus superfluus / non auferetur morbus in numero. **A**d quod dicendum est / qd duplex est transpositio / una est transpositio membri male positi / & talis est cura morbi in positione. **A**lia est transpositio morbi vel cause morbi / ut puta quando transmutat pleuresis in periplemoniam / vel etiam quando causa siue materia pleuresis transmutatur ad exteriora / puta ad lacertos / & talis transpositio est curatio omnis morbi cui competit. **A**d secundum dicendum / qd transpositio de qua hic loquitur / non est vera cura morbi / sed est curatio morbi de loco magis periculoso / ad locum minus periculosum. **Q**uestioq; vero non totis partibus &c. **M**embra quidem rursus dicuntur deficere in totis partibus / quando ab eis aliqua una pars tota remouetur siue illa pars sit consilialis siue officialis puta si a lingua remoueatur totus unius nervus / aut a manu totus unus digitus. **E**t dicuntur deficere in partibus partium / quando partes ipse secundum se minorantur / sed non totaliter auferuntur. **E**t hoc contingit dupliciter. **V**no quidem modo / quando deficit pars saluo plasmate / puta lingua sit pusilla / & quando sic deficit pars / tunc est solum peccatum in quantitate / ita qd non est ibi morbus in numero. **A**lio quidem modo deficit pars partia plasmate corrupto puta / quando a lingua auferitur medius nervus / & a manu medius digitus / & quando sic deficit pars / tunc principaliter est ibi morbus in quantitate aliquando solus / aliquando cum morbo in numero semipieno. **M**orbus autem in quantitate solum est / quando corrumpitur propter defectum partis consilialis. **P**uta quando auferatur a lingua medius nervus. **M**orbus autem in quantitate cum morbo in numero semipieno est / quando corrumpitur plasma propter defectum partis organice puta propter defectum medii digiti. **E**xpositio qualiter membra deficiunt in totis partibus / & partibus partium / pa-

ter expositio per contrarium / qualiter membra superabundant totis partibus / & partibus partium. **V**nde neg. intentione &c. **Q**ue sit differentia inter intentionem & formam medicaminum / dicta est supra in glossa illius capituli. **F**rastra igitur in offe.

Sed ad reliquos adhuc genus veniendum salubritum causarum quidem quod est correctiuus eorum que propter positionem lapsa sunt corporum ut ex archimetro & quando labantur intestina in offeum. **E**st autem hoc quidem in contrarium ex violenta tensione aut ex impulsione / hoc vero ex raritate aut ex ruptura continentis. **I**taq; curatio quidem huius ex contraria tensione & contraria impulsione / huius vero si fiat solidum ex eo continens. **E**x quibus vero facultatibus aliquis ea que sunt secundum partem inueniat per terapeuticam facultatis declaratum est negotium.

Postq; Sal. in precede

ti capitulo determinauit de morbo in numero & morbo in quantitate. **D**eterminat in hoc capitulo de morbo in positione. **D**iuiditur autem hoc capitulum in duas partes. **Q**uoniam primo ipse premitit rubricam. **S**ecundo p[er]git durat prima usq; . **V**t ex archimetro. **I**sta secunda diuiditur in duas / quoniam primo notificat nobis morbum in positione. **S**ecundo ponit curam eius. **D**urat prima usq; . **I**taq; & curatio. **P**rima in duas / quoniam primo notificat morbum in positione per exemplum. **S**ecundo notificat eum per suas causas. **D**urat prima usq; . **F**ir autem hec. **P**ars illa in qua ponit curam diuiditur in duas. **Q**uoniam primo ponit generalem curam istius morbi. **S**ecundo remittit nos pro cura speciali ad librum de ingenio sanitatis. **D**urat prima usq; . **E**x quibus uero. **P**rima istarum diuiditur in duas / quoniam primo ponit curam ex archimetro. **S**ecundo ponit curam intestini descendentis in offeum. **D**urat prima usq; . **H**uius uero si fiat &c. **S**unt igitur in presenti lectione partis. **S**ensus eule sex / de quarum prima ponit qd adhuc est determinandum de genere causarum salubrium / qd est correctiuum lapsus in positione. **D**e secunda parte dicit qd lapsus

Thaddei R. iii

Tcc. lxx.

Tcc. lxx.

Tcc. lxx.

Tcc. lxx.

Tcc. lxx.

Tcc. lxx.

Tcc. lxx.

Tcc. lxx.

Tcc. lxx.

in positione est / sicut dislocatio & descen-
Te. c. 185. sio intestini in osfrum. ¶ De tertia parte di-
 cis / q̄ dislocatio fit / aut ex uolenta tensione /
 aut ex uolenta in pulsione. Descensus autem
 intestini in osfrum fit / aut ex caritate pannicu-
Te. c. 186. li continentis / aut ex eius ruptura. ¶ De quat-
 ta parte dicit / q̄ cura dislocationis fit per con-
 trariam tensionem & impulsione. ¶ De
 quinta dicit / q̄ cura intestini descendens in
 osfrum fit per consolidationem pāniculi con-
 tinentis. ¶ De sexta & ultima parte dicit
 q̄ particularis cura istius morbi scripta est in li-
Qgrita bro de ingenio sanitatis. ¶ Citat istud capitu-
 lum querunt quedam generalia. Et quedam
 specialia circa literā. ¶ Generalia autem que
 queruntur sunt tria. Quotum primum est de
 ordine. Secundum est de sufficiencia. Et tertiū
 De utroque est de essentia istius morbi. ¶ De primo sic
 fitis & sig agitur. Videntur enim / q̄ prius debuerit detet-
 menti moe minare de morbo in positione / q̄ de moe-
 borum p̄s bo in plasmatione. Quoniam de priori pri-
 agendū sit. prius est agendum / scilicet in positione est
 prius lapsu plasmationis / ergo prius debuit de-
 terminare de morbo in positione / q̄ de morbo
 in plasmate. Maior est manifesta. Minor uero
 sic probatur / quoniam sicut est in generatione
 partu / ita est in generatione rotius membri si-
 ue corporis / sed in generatione partu prior ē
 appositio nutrimenti / que est quedam positio /
 q̄ si assimilatio / que est plasmatio / ergo simili-
 ter erit in generatione totius. Quoniam prior
 erit positio membri / q̄ eius assimilatio / que est
 plasmatio. ¶ Preterea morbus in positione ē
 causa morbi in plasmate. Quoniam mala po-
 sitio membri facit malum plasma ipsius / ergo
 prior est lapsus in positione / q̄ lapsus in plasma-
 te. Et sic de ipso prius determinandum. ¶ Pre-
 terea omnis doctrina debet incipere a manifesti-
 oriori. Sed morbus in positione est manifestior /
 q̄ morbus in plasmate / ergo prius debuit deter-
 minare de morbo in positione / q̄ de morbo in
 plasmate. Maior est manifesta per philosophū
 primo philosophorum in prohemio & per eundē
 5. metaphisice cap. de principio. Minor pro-
 batur per sensibilem considerationem / nā egres-
 sus oculi a suo fonte notior est quo ad len-
 sum / q̄ malitia figure ipsius / & dislocatio
 anche notior est sensui / q̄ mala eius figura. Simi-
 liter etiam positio nasi in fronte notior est / q̄
 malitia figure ipsius. Et malitia uicinata. s. q̄
 homo non possit membra uicina separata in-
 gere & hūda separare ē notior / q̄ malitia for-
 me ipsius membri. Et sic de aliis. ¶ Ad hanc
 questionem dicendum / q̄ prius agendum fuit
 de morbo in plasmate / q̄ de morbo in positio-

ne propter duplicem causam. Quorum prima
 est dispositio mēdi / que respiciat eius essentia
 imediate quoniam membrum nō est membrū
 nisi propter plasmationem. Qd sic probatur /
 uirtus enim generatiua per suum actum / qui est
 plasmatio / reducit membrum de esse potentia /
 qd habet in humore ad ēē actuale membri / nā
 sperma & sanguis mensis tui / que sunt materia
 membrorum / sunt membra in potentia & per
 actionem / uirtutis generatiue reducuntur ad ēē
 actuale ipsius membri / positio uero est disposi-
 tio membri / que sequitur membrum iam factū
 Secunda uero causa est / quia apud medicos est
 maior sollicitudo de morbo in plasmate q̄ de
 morbo in positione / quia morbi plasmatis sunt
 plures & frequentius cōtingentes q̄ morbi in
 positione. Et ex hoc patet responsio ad primū
 argumentum per interemptionem minoris /
 q̄ plasma prius est q̄ positio. ¶ Et tūc ad pri-
 mum argumentum qd probabat minorem di-
 cendum / q̄ duplex est positio. Positio mem-
 bri sientis & positio membri facti. Vnde dico
 q̄ positio membri sientis prior est plasmate
 sed positio membri facti semper est postrior
 plasmate. ¶ Ad secundum argumentum qd p-
 babat minorem dicendum est / q̄ licet aliquis
 morbus in positione / sit causa morbi in plas-
 mate facti. Non est tamen uerū de omni mor-
 bo in positione / q̄ ipse sit causa morbi in plas-
 mate. Nec omnis morbus in plasmate fit a mor-
 bo in positione / in quo membrum egredi-
 tur a sua iunctura. Morbus tamen in positione
 in quo membrum egreditur a sua iunctura / ge-
 nerat aliquem morbum in plasmate / quia ge-
 nerat morbum in figura / sed morbus in posi-
 tione / in quo non egreditur membrum a sua
 iunctura / sicut morbus in quo membrum mo-
 uetur malo motu in sua iunctura / aut sicut
 morbus in quo membrum non potest moueri
 in sua iunctura / cum debeat moueri / non facit
 morbum in plasmate. Similiter dico de mor-
 bo in positione societatis / mala namq̄ societas
 nō necessarios facit morbum in plasmate / licet
 enim aliquis non possit separare digitum a di-
 gito / non sequitur necessitas q̄ illi digiti sint
 male plasmati. A ut dicendum est aliter / q̄ licet
 morbus in positione sit causa morbi in plasma-
 te / non est tamen causa morbi in plasmate illi-
 us membri / qd male positum est / sed membri
 compositi / uel totius corporis. Verbi gratia si
 oculus egrediatur a suo fonte / & procedat sup-
 faciem / tunc erit morbus in positione illius
 oculi / & non erit morbus in plasmate ipsius
 oculi / erit tñ morbus in plasmate ipsius faciei.
 ¶ Ad 2^{am} aut principale dicendum / licet in
 tridum

terdum morbus in positione sit notior morbo in plasmate: nō tñ oportuit de eo prius deterrinare: qm̄ nō ordinavit Gal. ista cap. fm̄ maiorem uel minorem notitiam: sed fm̄ prioritatem essentialē: & posterioritatem. Et fm̄ maiorem uel minorem sollicitudinē de ipsius morbi ut supra dictū est. ¶ De secundo, s. de sufficientia sic agit. Vñ. q. Gal. fuerit diminutus: quoniam cū morbi in positione sint due spēs: morbus in positione que est locus & morbus in positione que est societas nullam mentionem fecit de morbo in positione que est societas. ¶ Preterea ut esse diminutus qm̄ imponit curam morbi in positione que est locus: nō ponit curā nisi duarū spēs: que sunt exitus membri a sua iunctura / & separatio membri a suo loco. Et tñ spēs eius sunt quatuor. fm̄ q. ponit Auic. p. can. sen. 2. cap. 3. ¶ Item ut esse diminutus: quia ponendo causas morbi in positione que est locus: ponit solum causas primitivas: & non ponit causas antecedentes. ¶ Preterea ut esse superfluous: qm̄ ponit causas generativas morbi in positione: & non ponit superius causas generativas morbi in numero / nec morbi in quanto. Vel si hic non fuit superfluous: est dicere q. ibi fuerit diminutus. ¶ Preterea multiplicauit exēpla morbi in positione: q. est locus ponendo ex archimattam & descensum intestini in osseum. Cum alteri eorū sufficeret. ¶ Item ut esse diminutus: quia nō ponit aliquam indicationem sumptam a membro. ¶ Ad hinc que siuonem. R. s. ideo p. soluendo argumenta q. ostendunt Gal. esse diminutum. Et dicendum q. Gal. hic tanq. abbreviator non fuit diminutus. ¶ Ad primum argumentum. R. s. dicendum q. non oportuit eum ponere curam morbi societatis: quia morbus societatis / plerūq. depēdet ex alio morbo: puta a spasmo / paralisi & uulnere: & a morbo in quantitate: quando ligamentum lingue / seu uirge fuerit nimis breue: gibus morbis curari: curatur morbus societatis. Et istorum morborum cura iam dicta est supra in suis capitulis. Morbus autē in positione: que est locus: nō contingit ita frequenter ex alio morbo. Cuius cura ipse curatur. ¶ Aut dicendum aliter: q. societas & locus ad inuicem cōmunicant: nam ubiq. est peccatum societatis / ibi est aliquale peccatum loci: & ubiq. est peccatum loci: est aliquale peccatum societatis. Et hoc patet subtiliter speculanti. Et propterea cura eorum uirtualiter est cōmuni. Et hoc p. barur per Ioan. qui ponit curam loci & societatis cōmunem. ¶ Ad secundum dico q. ponit curam duorum specierum positionis localis. Lexarchimetro & descensu in testini in os-

seum. Et hoc sufficit ad declarandum curā oīum specierum istius morbi. ¶ Ad tertium dicendum: q. Gale. hic ponit causas cōmunes ad causas primitivas: & ad antecedentes: & cōiunctas. Nam uolentia tensio & impulsio potest fieri a causa primitiua. s. ex causa percussione & similibus: & potest fieri ex causa antecedente & cōiuncta: uidelicet ex humore slegmatico adueniente ad ipsas iūcturas: & eas lubricas faciendo. Et similiter raritas & ruptura continentis potest fieri a causa primitiua. s. a casu & labore nimio: & a causa interiori uidelicet ab humore acuto corroderente: & a uentositate relaxante: & distrupte ipsum continentem. ¶ Ad quartū dicendum q. non oportet ponere in qualibet causa indicationem sumptam a membro: sed sufficit ea ponere superius in illo canone. In profundo uero posita & c. ¶ Visus solutionibus argumentorum argumentum Ca. deficiente. R. s. licet soluere argumenta ostendētia eum esse supfluum. ¶ Ad primū ergo sic dicendum: q. ideo posuit causas generativas istius morbi: & non posuit causas generativas morbi in numero: & morbi in quanto / quoniam cause generatiue istius morbi magis erant necessarie a sumendum indicationem duritiā morbi in positione: q. cause generatiue morbi in numero & morbi in quanto. ¶ Ad secundum dicendum q. ideo posuit ista duo exempla: qm̄ modus curationis istius duorū exemplorū est diuersus: nā in archimetro sufficit sola reductio in descensum autē intestini in osseum: cū reductio requirit p. solidationem: nam prius debemus reducere intestinum in suum locum: & postea debemus pānculū p. solidare. Vel dicēdū: q. posuit duo exēpla ad hoc: ut ostenderet duas spēs morbi in positione locali. Vna spēs est: in qua membrū egreditur a sua iunctura. Alia species est: ut membrum moueatur a suo loco: & non egrediatur secundum q. ponit Auic. primo canon. sen. secunda cap. 3. ¶ De tertio quæsto / scilicet essentia istius morbi arguit. non. n. ut q. mala positio sit morbus / qm̄ cū morbus est qualitas: fm̄ q. habet ex p. & 3. de accidenti & morbo / sed mala positio est non qualitas / quare nec est morbus. ¶ Ad hanc gōnem dicendum: q. mala positio est morbus. Ad argumentū in oppositum factum. R. s. ideo distinguēdo maiorem p. positionem: nam qualitas dupliciter accipitur: uno mō p. p. i. q. est unū de 10. predicamentis: & sic nō accipit ea Gal. dixit q. morbus ē qualitas. Alio mō accipit cōiter qualitas p. cū dispōne denominante aliquid: siue illa dispō sit qualitas siue positiua: & hoc mō accipiendo positio est qualitas. ¶ Preterea non ut q. sit

Sit ne qui morbus officialis/qm mala positio uene nerai pōnis est / & offi: q sunt mēbra psmilia/facit morbū in morbus ex pōne.Sed morbus in pōne istoz mēbroz psm/ dissimulari mīlūm est psmilia/& nō officialis. ¶ Ad qd bus dictis dicēdm/q mala positio est morbus officialis organicis.

4. Interp. lre. Te. 184. ¶ Ad argumētum aut in oppositum dico/q mēbra psmilia nō habent positionem p nām psm/ mīlēm/sed p nām officialē. Et ideo eoz mala positio/facit morbum officialē/& non psm/ mīlēm. ¶ Lra sic legat. ¶ Sed ad reliquū ge nus. Id est genus residuū.nā reliquū nō p̄t priiri inret quatuor/cum sit patritium duoz solū.

¶ Qd est correctiuū.i. curatiuum. ¶ Vt exar chimef. i. dislocatio seu articulario fm q pater p aliam translationē/& p Ga. p̄de accidenti/& morbo ca. de morbo in pōne. ¶ Et in testnū in osseum. i. Descensus intestini in osseum fir aliq̄ mediate/aliq̄ imediate. Mediate/sic qn relaxat didimus/tunc. n. descendit intestinum in ipm didimū imediate & in osseum media te/ga mediante didimo. Aliq̄ descendit ime/ diate/pura qn rumpit didimus/tunc. n. intesti/ num descendit in ipm osseum. ¶ Itē notādū est/q p descensum intestini debemus intellige re descensum zirbi/ex descēsiōne. n. zirbi fihet nia/quādamodum ex descensu intestini. ¶ Et notaq spēs hernie sunt sex. i. intestinalis/& git bota/carnosa/uentosa/varicosa/& aquosa. Et p descensum intestini in osseum uniuersa de/ bemus intelligere oēm remotionē mēbri de lo co suo/dūmodo nō sit dislocatio. ¶ Fit aut h ex uiolēta tēsiōne& ipsulsiōe. ¶ Per tēsiōne debemus intelligere dislocationē longitudina lem sicut cum os pp nimā extensionem elon/ gat / a sua iunctura/quādamodum patet in illis q tormentant. ¶ Per ipsulsiōnem debemus in telligere dislocationem lateralem/sicut os/qn pp aliq̄ percussione/uel casum exit a sua iun ctura uersus latus sinistre/uel domesticū/uel ad uel retro. ¶ Et nō q talis tēsiō/uel ē impul sio/nō solum fir a causis primitiuis/ueg ē fit a causis corporalibus / puta ab humore lubricas faciente iuncturas & ab apostemate/& uentosi tate discedentibus & cogentibus os egredi suā iuncturam. ¶ Hoc aut ex raritate aut ruptura ptinentis. ¶ Hic p raritatem debemus intelli gere relaxationē ipsius siphac ptinentis intesti na sine solutione ptinuitatis eius. Siphac. n. cū peruenit inferius ad radicē uirge/ex utraq pte uirge latera colligit & ptingit ad modū ca pitui burse qn clausa est/unde qn illa recolectio & pstrictio siphac relaxat pp aliquas causas/fit nunc descēsus intestini in illam bursum. ¶ Per ru pturā aut debemus intelligere solutionē ptinuū tatis ipsius siphac. ¶ Et notandum q raritas

& ruptura pnt fieri a cā exteriori/& cā interio ri. A cā exteriori/sicut a casu percussione & la bore nimio. A cā interiori pnt fieri para ab humore faciente lubricationē & relaxationē & ab hūore acuto& corrosiuo corrodere & a uēro sitate distumpente & similibus. ¶ Itaq cura tio qdem &c. Hic ut Gal. sumere intensionē cu ratiuum ab ipsius causis primitiuis. Dicit. n. ga membrum dislocatū est uolenter tēsum/sue impulsū/ideo debemus intendere/aut expel lere in p̄rium. ¶ Sed p a causis primitiuis nul lum sumit ingenium curationis. Qd habet a Gal. 4. de ingenio sanitatis ca. 3. ¶ Ad quod dicendum/q a causis primitiuis & ēt antecede ribus & coniunctis nullum sumit ingenium cu ratiuum p se & imediate/sed p accidens & me diate. Sinq̄tam docent cognoscere morbum/a quo qdem morbo imediate & p se sumit inge nium curatiuum. Et hoc est dictum Gal. in pre allegaro cap. ¶ Huic uero ut solidum &c. Soli diras ptinentis debet fieri postq̄ intestina sunt reducta ad locum suum. ¶ Et nota q ista soli diras fit quatuor modis. scū medicinis inuisi tiuis interius assumptis/& exteriis approxima tis. Et fit cum in ditione. Et fit cum cauterio/ & hoc duplici. s. ferreo uel auteo. Et medicina caustica. Et fit ēt p se curam/& hoc leguntur ab Auic. 3. can. Et in cymrgia.

Deinde vero dicendum

Est de eis quecuq̄ fm priores orationē accipiebamus/vocant aut ea preseruatiua. ¶ Triplex uero ē bonuz fm genus oris. Prima qdem perfecte sani hominis. Secda imper fecte. Tertia uero egrotantis. Pri mum igit genus ex salubri negocio duplex existēs vt prius dictum. Se cundum uero ex preseruatiuo. Ter tiuz uero ex terapentico. ¶ In bu moribus uero maxime h3 consisten tiam oē hoc genus. ¶ Quos neq glutinosos op3 esse neq spissos nec aquosos/neq multos/neq calidos amplius neq frigidos/neq morda ces/neq putridos/neq venenosos ¶ Augmentati uero mali humores cause consistunt egritudinū. ¶ Aug mentantur uero aliq̄ qdem ab ea dem cā que eos genuit / p̄mum est aut qn sunt nō cōmutantes eos sibi qui fm corpus sunt humores.

Te. 186.

Te. 187.

An a causis curatio uisio mō deducitur.

Te. 185.

Te. 188.

Te. 189.

Te. 190.

Te. 191.

Te. 192.

Te. 193.

Lib. 4.
Introduct.

Postq. Sa. determina

Partitio.

2
Sensus
Te. ci. 183.

Te. ci. 189.

Te. ci. 190.

Te. ci. 191.

Te. ci. 192.

Te. ci. 193.

Antiphora
de q. d. i. s. c. o.
munis ob
v. m. f. a.

uit de causis conseruatiuis & curatiuis. Determinat in hoc capitulo de causis pteseruatuius. Diuiditur autem presens capitulum in in partes tres. Nam primo premitit rubricam manifestantem suam intentionem. Secundo exequitur. Et tertio imponit finem. Durat prima usq. Triplex nero. Secunda usq. Pteseruatua. Tertia abinde usq. ad finem. Secunda istarum diuiditur in duas partes. Qm primo determinat de istis causis in generali in. 2. determinat de eis in speciali. Durat prima usq. Intentio autem. Prima istarum diuisi in tres. Na pmo ponit diuisionem causarum pteseruatuius in tres differentias sumptas a diuersitate subiectorum. Quibus iste cause approximant. & hoc ut eligat causas pteseruatuius de quibus hic determinare intendit. Secundo reducit istas causas pteseruatuias ad diuersas partes artis. Tertio ponit materiam circa quam maxime habet locum cause pteseruatue. Durat prima usq. Primum igitur. Secunda usq. Inhumoribus. Tertia usq. Intentio uero. Vltima istarum diuidit in duas. Qm primo facit qd dictum est. Secundo pbat quod dixerat. Durat prima usq. Augmentata enim. Sunt igitur presens lectionis partes quinq. De quarum prima dicitur q deinceps dictum est de illis causis / quas accipiebamus fm priorem sermonem / & uocatur cause pteseruatue. De. 2. dicitur q causarum pteseruatuius triplex est generalis differentia. Prima namq. est hominis pte. Secunda est corporis neutri. Tertia est corporis egrotantis. De. 3. dicitur q primus gradus causarum continetur sub parte artis conseruatiua. & istud genus causarum est duplex sicut prius dictum est. Secundum genus continetur sub parte artis pteseruatua. Et tertium ptnetur sub parte artis curatiua. De. 4. parte dicitur q cause pteseruatue maxime habent locum circa humores. Quos non oportet esse glutinosos / neq. spissos / neq. aquosos / neq. multos / neq. calidiores uel frig. neq. mor daces / neq. putridos / neq. uenenosos. De. 5. parte dicitur Bene dixi q ad hoc ut corpus pteseruetur / humores non debent esse glutinosi / neq. spissi / neq. multi &c. Qm augmentati in istis suis maliciis humores existunt causa egritudinis / Et augmentant aliqui humores a causa que genuit eos primum & aliqui augmentati / qm humores mali existentes in corpore conuertunt ad se bonos. Circa presens capm propter pelagus qstionum in eo cadentiu coadus intendere ad expositionem alioq. librorum artis / ppono solummodo qstiones speciales ad

litteram pertinentes generalibus obmissis mouere. Igitur littera sic legatur. Dehinc uero dicendum &c. Hec quidem subrica habet duas partes. In quap prima dicitur de quo sit agendum. In. 2. uero dicitur quo nomine id de quo agitur sit uocandum. Prima durat usq. Vocant autem &c. Quocumq. fm priorem orationem / Ea que sunt dicta in illo canone. Ad manifestos uero egros. Ibi enim posuerat tale diuisionem causarum / sanarum trimembrem. I. q. causarum sanarum / quedam sunt salubres morbi facti. Et quedam sunt salubres morbi scientis & quedam salubres morbi futuri. Et quia iam determinauerat de causis salubribus / que debentur morbo uel scienti uel facti. Ideo determinat de causis salubribus / que debentur morbo futuro ut sit completa expositio pdis diuisionis. Vocant autem ea pteseruatua. Hoc est uerum quantum ad nomen generale / sed non quantum ad nomen speciale. Speciale enim nomen est triplex. Conseruatiuius / curatiuius & pteseruatuius proprie dictum. Dictum enim erat in illo caplo q distrahie facie competebar causa curatiua solum. Distrahie uero scienti causa curatiua & pteseruatua. Distrahie uero futura causa pteseruatua & conseruatiua. Et sic in illa oratione sub nomine speciali tria genera causarum retigerat. Triplex uero est & horum fm genus differentia. Hic not. q. genus in hoc loco est pteseruatuius assumendum pteseruatium large. Differentie uero sunt tres. Conseruatiuius & pteseruatuius pteie dictum & curatiuius. Ratio uero / propter quam iste tres distrahie differentie causarum reponuntur sub causa pteseruatua / tanq. sub suo genere est / talis / quoniam omnis causa in qum respicit futurum de pteseruatua generali nomine / sed illa que conseruat quodammodo respicit futurum / quia sanitas / tem presentem conseruando / pteseruat a futuro neutralitate & egritudine / & sic ex consequenti & mediate cause conseruatue dicuntur causas pteseruatue. Cause uero curatiue respiciunt etiam futurum minus improprie. Nam in egritudine sciente est aliquid factum & aliquid futurum & gra eius / quod est futurum / debet ei causa pteseruatua. Verutamen / quia in egritudine sciente remota causa efficiente / cessat interdu / & factum & futurum / que sunt partes scientis / p tanto tales cause non dicuntur proprie conseruatue. De differentia uero que est pteseruatua planum est q futurum pteie respicit. Prima qdem sani hominis pteie. Sed p. Videtur enim q istis nominibus ordinariis scilicet. 1. & 3. ipse utatur preposter. Debet enim dicere / q causa pteseruatua prima

Interp. lre.
Te. ci. 183.

Te. ci. 189.

Sit ne pmo
sani. cor.
poris pte
tio. Te. uer

ro haud ite
gre sani &
egroti

esset illa/que debetur corpori non pfecte sano/
& secunda illa que debetur corpori pfecte sano
Eo q causa que debetur corpori non pfecte
sano principia pferuat. Sed cause que debé
tur corpori egro/ & sano/ non principaliter p
feruant/ sed secundario. ¶ Ad quod dicendum
est/ q ipse non appellauit hic differentiam pri
mam/ secundam & tertiam causam pferuatuanam
ratione eius qd est principia uel secundario p
feruare/ sed appellauit eas primam/ secundam/ &
tertiam ratione prioritatis/ & posterioritatis essen
tie corporis/ cui debetur/ essentialiter enim
corpus pfecte sanum est prius/ q corpus imp
fecte sanum/ & corpus impfecte sanum est prius
essentialiter/ q corpus egro. Posset etiam ali
ter dici/ ut dicatur causa pferuatua/ que de
betur corpori pfecte sano prima/ & que de
betur corpori impfecte sano secunda/ & que
debetur corpori egrotanti tertia/ quia medi
us siue pferuat/ siue curret semp conseruat il
lud naturale qd inuenitur in corpore/ & intē
dit phibere uel remouere qd est p natura/ sic
patet per totum lib. de inge. sani. & maxime
in lib. 3. & 8. cap. fin. Ibi namq dicitur qd opor
tet naturalem complexionem in egrotantibus
cōseruare/ & quia in corpore pfecte sano est
plus de naturalitate & minus de in naturalita
te q in corpore non pfecte sano/ & in cor
pore egrotante. Ideo nominauit talem differē
tiam causarum. 1. 2. & 3. Et huius pbario est
quia in corpore pfecte sano totum esse suum
attuale est naturale/ esse uero suum potentiale
quo potest egrotare est preter naturam/ & sic
patet q in eo est multum de naturalitate & pa
rum de in naturalitate/ sed in corpore nō pfe
cte sano. Inueniunt aliquid preter naturā actua
le/ & adhuc in corpore egrotante est plus de
inaturalitate actuali/ & minus de naturalitate.
¶ Secunda uero est corporis nō pfecte sani. Id est
secunda differentia causam/ debetur corpori egro
tato. Et ista pprie dicitur causa pferuatua
¶ Duplex existens/ & c. Expositio huius ora
tionis fm Coment. est hmoi/ q genus causarū
est duplex/ unum est qd cōseruat corpus opti
me sanum/ & aliud genus causarū est qd cō
seruat corpus parum lapsum. ¶ Sed p. Vide
enim/ q talis expositio repugnet ei/ qd dictū
est in pcedenti. Dixit. n. q prima differentia cau
sarum pferuatuarum competit homini pfer
cte sano. Et. 1. §. fm Coment. dicitur q istarū
causam/ cōsuentiū corpus pfecte sanum du
plex est genus/ quia quedam pferuant corpus
pecte sanum/ & quedam pferuant corpus
parum lapsum/ Quare uidetur q secunda diui
sio repugnet cum priori membro. ¶ Ad qd

dicendum q corpus pfecte sanum dicitur du
pliciter/ uno quidem modo dicitur corpus ali
quod pfecte sanum respectu per pparatio
nem ad corpus neutrum uel egro/ & hoc mo
do corpus parum lapsum dicitur pfecte sanū
& hoc modo accipit Ga. corpus pfecte sanū
cum dixit. Prima differentia est pfecte sani
hominis. Alio uero modo dicitur corpus per
fecte sanum absolute/ Et sic non accipit h Ga.
Vnde patet q corpus pfecte sanum fm q ac
cipit. Gal. in illo §. Prima quidem/ & c. Bene
potuit diuidi in corpus pfecte sanum absolu
te/ & corpus parum lapsum. ¶ Secundū uero
ex pferuatione/ & de isto genere causam non
dum dictū est aliquid in speciali. ¶ Tertiu uo
to ex ter. Id est curatio/ & de isto genere
causarum tertio/ & primo superius dictum est
¶ Circa predicta dub. Non enim uidetur/ q
corpori pfecte sano competat pferuatō
qm omne/ qd pferuat/ permutat/ Sed cor
pus optime sanum non permutat/ Ergo non
pferuat. Maior probatur/ qm corpus qd pfer
uat/ alteratur/ aut euacuatur/ fm q dicit Gal.
in principio sequentis lectionis/ sed omne qd
alteratur/ & euacuatur/ permutat. Ergo om
ne corpus quod pferuat/ permutat. Minor
pbat/ qm corpus pfecte sanū indiget simi
libus. Similia aut non permutat sed cōser
uant. ¶ Ad hoc arg. est respon. per distin
ctionem maioris ppositionis/ & minoris. Per
distinctionem maioris dicendo q triplex est
pferuatō proprie dicta/ & improprie dicta/ &
pferuatō media inter pferuationem proprie
dicta/ & improprie dicta. Pferuatō proprie
dicta competit corpori egrotato. Pferuatō
improprie dicta debetur corpori sano. Et
pferuatō media debet/ corpori egro. Item
permutatio est duplex/ qdam enim est/ permu
tatio pntis dispositionis/ & ista est pprie p
mutatio/ & alia est permutatio male disposi
tionis/ & est phibitio ne mala
dispositio generetur/ & talis est improprie p
mutatio. Item permutatio pntis dispositionis
est duplex/ quedam. n. est parua/ & ista debetur
corpori parum lapsum/ in qm reducit ad p
fecte sanum/ qdam uero magna. Et ista debet
tur corpori egro. Minor autem ppositio sic di
stinguitur corpus pfecte sanum prout accipit
ur a Gal. est duplex/ q quoddā est corpus pfe
cte sanum/ quod est parū lapsum. Et quoddā
est corpus pfecte sanum/ quod est sanum pfecte
absolute. Et ex istis distinctionibus patet solu
tio ad arg. subtiliter inueniendi. ¶ In humo
ribus. Non maxime consistentiam. Habet hoc
omne genus/ & c. ¶ Sed p. Non enim uidetur
q genus

Sitne pmi
precausio
genus corporis
haud ite
fanti.

Sitne sanū
fanti uel cor
poris pua
tio

uim
uim
uim

uim

uim

uim

uim

uim

uim

uim

gus sanis. q̄ genus causarū preseruatuarū/competens cor-
uel corpe i poris perfecte sano/ maxime habeat locum in
humoribus/qm̄ corpori perfecte sano non de-
betur digestio/ nec euacuatio/ fm̄ q̄ patuit su-
pra de conseruatione corporis optime sani.

Et per Ioann. in sua pratica in illo. §. Inher-
mati paratos. ¶ Preterea non uidetur q̄ cau-
se preseruatue lapsus officialis / & cōmunis ha-
beant maxime cōsistentiā in humoribus. Quā-
lapsus officialis & cōes plurimum sunt a causa
primitiua/ Humores autē non sunt causa primi-
tiua/ sed causa antecedens/ uel p̄iuncta. ¶ Pre-
terea cum cause antecedentes sint tres/ p̄plexi-
onali/ p̄positionali/ & humoralis. Cause pre-
seruatue magis debēt habere locum circa cau-
sam p̄plexionalem & humoralem cum sint due/
q̄ circa causam humoralem solum. ¶ Preterea
non uē q̄ genus causarū/competens iā egro-
tanti corpori maxime habeat p̄sistentiā in hu-
moribus/ Cum. n. duplex sit egritudo. scilicet egritudo
do siens & egritudo facta/ causa preseruatua que
debetur egritudini facte nullam hēt p̄sistentiā
in humoribus. Cum talis egritudo non habeat
causam efficientem. ¶ Ad euidentiā p̄sentis
q̄stionis oportet prius uidere qualiter intelliga-
tur hec oratio/ Hoc omne genus/ & hoc aduer-
biū maxime. Dico ergo q̄ hec oratio/ hoc omne
genus/ potest dupliciter intelligi/ Vno quidem
modo ut referatur ad tres differentias causarū
predictas ut sit talis sensus/ q̄ omnes predictę
differentie causarū preseruatuarū maxime consi-
stūt in humoribus/ Et hoc uult Com. qd̄ etiā
ratione aliqua firmari pōt. Nam corpus opti-
me sanum est duplex. scilicet perfecte sanum absolu-
te/ & p̄fecte sanum/ qd̄ est parum lapsum/ Pre-
seruatio autem corporis parum lapsi maxime
consistit in humoribus/ indiget enim tale cor-
pus/ ut frequentius digestionē & euacuationē
preseruatui corporis perfecte sani absolu-
te/ licet non indigeat p̄prie digestionē & eu-
acuationē/ tñ quia p̄cipiat re preter naturam s.
potentia egrotandi/ que extendit consideratio-
nē medici ad futura. Quātū ad hoc competit
ei causa preseruatua/ qm̄ omnis cā / que respicit
futurum/ in quā talis preseruatua dicitur. Et
ideo dixi/ q̄ non indiget digestionē & euacu-
ationē proprie/ quia digestio / & euacuatio du-
plex est/ quedam p̄prie dicta/ que fit p̄ medici-
nas digestiua/ & euacuatiua/ & hec non com-
petit tali corpori/ & est alia digestio & euacu-
atio improprie dicta/ que fit per rectam admini-
strationem sex regū/ non naturalium solum/ & talis
digestio & euacuatio p̄prie humoribus cor-
poris optime sani Et hanc diffinitionem infu-
nuauit Ioan. in illo. §. Infusum paratos/ &

lib. 3. c. 7
Gal. supra. §. Que manifesta sunt. Inq̄t enim
ibi/ q̄ cause cōseruatue corporis perfecte sani/
licet corrigant / quia tamen prius corrigunt q̄
simul occurrat lesio/ non dicuntur proprie cau-
se preseruatue / sed conseruatue / Quasi ue-
lit dicere Galen. q̄ humores in corpore perfec-
te sano/ licet indigeant aliqua correctione per
digestionem & euacuationem/ illa tñ digestio
& euacuatio pōt fieri per solam administratio-
nem sex regū/ non naturalium. ¶ Alio uero mo-
do pōt intelligi hec oratio/ hoc omne genus / q̄
referatur solum a 1 secundā differentia cau-
sarū preseruatuarū/ que debetur corpori egro-
tato / Quod aliquo modo probari potest p̄
litteram Non enim dixit esse genus absolute/
sed dixit esse genus hoc/ ut ostendar aliquod
particulare genus causarū preseruatuarū
per uirtutem huius p̄nominis hoc patet etiā p̄
principalem intentionē/ quā habet in hoc cap.
Inrendit enim in eo principaliter agere de cau-
sis preseruatuis p̄prie dictis/ que debentur cor-
pi egrotato. ¶ Expedita hac oratione/ hoc om-
ne genus. ¶ Exponamus hoc aduerbiū ma-
xime. Dico ergo/ q̄ hoc aduerbiū maxime tri-
plexem dicit excessum/ Vno qd̄em modo dicit
excessum respectu dispositionū non habentiū
causas. Alio uero modo ēt dispositiō hēntiū eā in
corpales siue p̄mitiua. Alio uero modo dicit ex-
cessum respectu dispositiō hēntiū cā corpales q̄
sunt p̄plexionales & compositionales/ respectu
uero dispositionum non habentiū causas/ dicit
excessum/ qm̄ licet dispositiōi neutrali/ effime-
re & ethice debeat preseruatui/ quia remouen-
do eas preseruamus ab effimera & ethice/ & re-
mouendo primam speciem ethice preseruamus
a secunda. Tamen preseruatui maxime hēt lo-
cum in dispositionibus hēntibus causas. Secun-
do uero modo dicit excessum respectu causarū
incorporearū de necessitate p̄mutantium/ qua-
les sunt sex res non naturales. Nam licet preser-
uatio locum habeat circa istas/ maiorem tñ lo-
cum hēt circa causas corpales. Tercio uero mo-
do dicit excessum respectu causarū corporearū/
que sunt cause complexionales & p̄positiona-
les. Nam quā preseruatui locū habeat in istis
causis/ maiorem tñ locum habet in causis cor-
poralibus/ que sunt cause humores. Ex ista
duplici expositione habetur ueritas q̄stionis.
¶ Quos neq̄ glutinosos. & c. Idem ad remo-
uendum istum lapsum neutralem/ & p̄sequē
prohibendum lapsum egritudinalē/ oportet
corrigere humores peccantes/ Remouendo eo-
rum glutinositatem & alias eorum malas dis-
positiones neutrales. ¶ Et not. q̄ per glutino

Te. 4. 9.

fos humores reuocandos oportet subaudite humores sibi priores. & dispersibiles. Est enim triplex humor: differentia in tali dispositione. & glutinositas & dispersibilitas & dispositio media inter ista duo extrema. humores enim naturaliales non debent esse glutinosi neq; dispersibiles sed debent esse medii inter eos impediunt enim glutinositas & dispersibilitas primo in suo transitu per uenas. Vnde exierunt. Nam cum humores transferantur per uenas debet habere moderatam adhesionem suis partibus facile namq; extrahantur & impellantur per uenas ad membra cum fuerint medioctres & difficile trahantur & impellantur cum fuerint glutinosi & dispersibiles. Item postq; ad membra nutrienda peruenierint uiscositas & dispersibilitas prohibent actus nutritiuos qui sunt appositio unitio & assimilatio medioctritas uero inter glutinositatem & dispersibilitatem adiut ut actus nutritiuos. q; autem dispersibile & glutinosum sint prius inuicem. Galen. alimentorum cap. 3. §. Accidit autem hic. Neq; ipsos neq; aquosos. In his uerbis tangit Gal. duas malas dispositiones humorum prias esse remouendas que sunt grossities & subtilitas adhuc ut remaneat medioctritas humorum tantus. Neq; multos. Hic subaudi sumum prium. h. neq; paucos. Et intelligit per multitudinem & paucitatem plethoriam & suum prium. Linanitionem sed tetigit plethoriam solum itaq; se notior. Neq; amplius calidos aut frigidos. h. q; expediat & hic subaudi neq; amplius humidos neq; secos sicut enim addita caliditas aut frigiditas in humoribus facit corpus neutrum ita & addita siccitas aut humiditas. Neq; mordaces. Humores enim mordaces sunt in quibus est acuitas & subtilitas excedentes. Neq; putridos. Debes intelligere humores habentes putredinem potentialem actui propinquam uel actiualem in rari parua quantitate non possit impedire sensibile operationem quoniam actualis putredo in toto corpore uel maiori parte uel in nobili parte facit corpus egrum tale autem corpus in quo sunt isti humores non est adhuc egrum. Aut uenenosus. Similiter exponit humores uenenosus in faciendo corpus neutrum aut egrum sicut exposui tibi humores putridos. Et si not. q; putredo & uenenositas sunt due corruptiones humoribus antecedentes diuersae inter se. Humor enim putridus in quo putridus non est uenenosus nec e converso diuersitas autem eorum patet ex definitionibus suis est enim putredo transmutatio totius substantie corporis putrefactis ab exteriori calore ut dicitur in temp. cap. 3. §. Que igitur est natura putredinis. Et istae de febri

bus lib. 5. diffinit etiam sic putredo non est aliud nisi corruptio corporis humidioris & liquidioris propter ebullitionem & perturbationem caloris extranei. Alij autem in Co. illius cap. 1. Quocumq; in presenti tempore. Sup. illo. §. Ita ueto & sem uentrem dissinit uenenum hoc modo. Venenum est est humiditas aquosa subtilis horribilis quantitate sicut accidit in spermate quoniam corruptum uero uertitur enim in uenenum & sic accidit in epilepsia que interdum fit ex uapote uenemoso ascedente ab aliquo membro ad cerebrum. Ex pro his lege de interioribus lib. 6. cap. 4. Sufficiens autem istae malorum dispositionum humorum taliter potest assumi. Nam humor fit in naturalis aut propter peccatum quantitate aut qualitate aut substantie. Peccatum autem quantitate in humoribus est additio uel diminutio ipsorum sem proportionalitate sicut hic. Co. in uis peccatum ueto quantitate duplex est quoddam enim est simplex & quoddam compositum simplex est duplex quia autem est sem primas qualitates aut sem secundas qualitates. Vt potest peccatum humoris frigidioris aut calidioris. Humidioris aut siccioris q; expediat primum simplex est sem primas quantitates. Primum autem quantitate simplex sem quantitates secundas est cum humor est glutinosior uel dispersibilior uel grossior uel subtilior q; expediat. Primum autem quantitate compositum est quoniam humores sunt mordaces peccat enim mordacitas a subtilitate & acuitate res. mordet uel quia est subtilis nimis uel quia acuta uel quia est acuta & subtilis simul. Primum autem substantie humorum est prius corruptio substantie humorum & hoc est duplex quoniam quedam est corruptio generalis substantie corporis mixti sicut putredor & quedam est corruptio specialis substantie corporis mixti sicut uenenositas. Augmentati enim & e converso propter hoc oportet remouere per istas malas dispositiones neutrales ab humoribus quoniam si augmententur tales male dispositiones sunt cause egritudinum. Augmentantur autem aliqui ab eadem causa que eos genuit. Potus. i. a cibis & potibus sunt enim cibi & potus prime cause generative humorum. Est uero quoniam comutantes & e converso id est per istas malitias in humoribus augmentatur non propter cibos & potus sed aliqui propter malos humores inuentos in corpore.

Intentio uero in his curatio. Alteratur igitur aut digesti ab ipso corpore aut a quibusdam pharmentis virtutibus in quibus sunt quedam virtutes que ui

Lib. 1. medi
ultimo.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

Text. 17.

rus venenatorum aialium curat ad huc
et oclerter ppharmaca recipientes.

lectio. 49

Introd. 1.
prima.

Altera.

Partitio

2
Sensus

Tea. 194.

Tea. 195.

3
Quæstio

Suppluit ne

precautionis

doctrina qd

quælit dicit.

In parte precenti deter-

minauit Gal. de causis pferuatiuis in ge-
nerali. In pñenti uero parte determinat de ipis
in speciali. Vel aliter Gal. in pte pcedenti pre-
misit qdam antecedentia doctrinam causas pre-
feruatiuas. In pñenti uero parte ipse determi-
nat de approximatione causæ pferuatiuæ
ad corpus pferuandum. Et hoc facit usq; ad
locum illi. Pferuatiua. Ibi imponit finē de-
terminationi de causis pferuatiuis. Prima pars
diuiditur in duas. Qm̄ primo determinat de ap-
proximatione causæ pferuatiuæ ad corpus p-
feruandum. In 2. parte rñt et cuidam dubitio-
ni. Durat prima usq; Oia igitur. Prima pars di-
uiditur in duas qm̄ primo ponit numerū cau-
sarum. Secundo ipse explanat nobis illas cau-
sas. Prima durat usq; Alterantur. Ista secunda
diuiditur in duas qm̄ primo explanat nobis alte-
rationem. Secundo explanat nobis euacuationē
Prima usq; euacuatur uero. ¶ Due prime
partes sunt presentis lectionis. De quæ prima
dicit q intentio pferuatiua que debetur corpi
bus pferuandis est duplex. Alteratio & euacua-
tio. ¶ De 1. pte dicit q humores dupl̄ altera-
tur. Nam alterantur ab ipsa natura corporis / &
alterantur a uirtutibus medicinarum in quibus co-
tinentur medicine / que curant recipientes ue-
nas / & que curant recipientes medicinas uene-
nosas. ¶ Citat istam lectionē quæritur de suffi-
cientia / & ut Gal. facit superius in ponē-
do causas pferuatiuas qm̄ supra de causis cura-
tiuis in illo. §. Ferūt enim in humoribus &c.
Posuit istas causas. Alteratiōem & euacuati-
onem fm̄ eundem modū acceptas esse causas cu-
ratiuas. Quare non debuit hic eas ponere cau-
sas pferuatiuas cum unū & idem fm̄ eundē
modum acceptum non possit esse causa curati-
ua / q aut̄ iste cause accipiant eodem modo hic
& supra patet. Nam sicut supra digestio debet
precedere euacuationem / & sicut hic alteratio
fit dupliciter. Scilicet natura corporis & a medici-
nis ita & supra / & etiā cum eisdem medicina
fit alteratio hic & supra. Nam si materia est
grossa alteratur cum medicinis subtiliantibus
si uiscosa cum incidentibus si frigida cum cali-
dis / & si calida cū frigidis / & sicut dictū est de
alteratione. Ita intelligas de euacuatione. Quæ
re nulla uidetur esse differentia inter alteratio-
nem & euacuationem hic positas & supra. ¶ Per-
terea uidetur esse diminutas qm̄ debuit pone-

re indicationē / que sumitur a complexionē na-
turali. Nam sicut dictū est supra de cura apo-
stematum non possumus adiuuere alteratiā
conuenientia / nec cessare ab eis nisi sciamus
complexionē naturalem. ¶ Item ut dimi-
nus / qm̄ non posuit indicationem sumptam a
mala complexionē derelicta post euacuationē
humorū / sicut fecit supra de cura apostematū.
Nam supra dictum est q oportet unāquāq; cau-
sam abscindere primo / deinde uenire ad eam /
que ab ipsa facta est egritudine. ¶ Item ut
diminutas / quia non posuit indicationes sum-
ptas a membris / sicut supra. ¶ Ad hanc qstio-
nem dicendum q Gal. neq; superius fuit / neq;
diminutus. ¶ Ad primam qd obiciebat de
superfuitate dicendum q alteratio & euacuatio
fm̄ q sunt cause curatiue & pferuatiue disse-
runt qritate / qm̄ maior alteratio & euacuatio
debet corpori egro q corpori neutro. ¶ Ad
primū arguē de defectu dicendū q Gal. comple-
xionem naturalem subaudiuit. Nam in tractatu de
signis ipse docuit cognoscere complexionē na-
turalem / cuius cognitionē oportet habere in co-
servatione & pferuatione & curatione. ¶ Ad
secundū pōt dupl̄ rñdi. / Vno modo q Gal.
subaudiuit indicationem q sumitur a discretia
derelicta post euacuationē p uirtutem illius ca-
nonis supra positi / oportet unāquāq; causam
prius abscindere. &c. Alio modo pōt dici q
post alterationem & euacuationem materie
corporis pferuandi non remanet malitia pple-
xionis / de qua curetur sicut fiebat post altera-
tionem & euacuationē materie corporis egroti-
tis / eo q cause ille nō fuerunt tante qritatis &
qritatis q possint sufficienter malam pplexio-
nem imprimere. ¶ Intentio uero & in his.
Id est in humoribus uel. In his. I. in corporibus
pferuandis. ¶ Curatiōis. I. pferuationis. ¶ Al-
teratio. I. digestio. ¶ Alterantur aut̄. I. digerū-
tur. ¶ Aut ab ipso corpore natura. I. ab ipsa
natura corporis. ¶ Et nota q Com. sup̄ isto uer-
bo dicit q humores dupl̄ digerunt ab ipsa na-
tura corporis. Vno modo ut natura uincat humo-
rem malū / & digerat ipsum / & reducat ipsum
in bonum sanguinem aptum ad nutrimentum
corporis. Alio modo digeritur humor malus
a natura / qñ nū uincit humorē & mutat ipsum
a sua malitia / & facit de ipso humorē mediū
inter naturalem / & cum / qui est extra naturam
seu facit in febris / cū natura pmutat humo-
rem malū / & euacuat ipsum crisi. Quasi dicat
Com. q humor malus dupl̄ reducit ad beni-
gnū ab ipsa corporis natura. scilicet ad benignū nu-
tritionis / & ad benignū expulsionis. ¶ Aut
quidam &c. Sup̄ hanc ptem dicit Co. q me-

3
Interp. tea.

Tea. 194.

Tea. 195.

dicine alterates humores facientes euadere a malitia humore. Et cognitio eaq; nō habetur nisi per experientia. ¶ Verū tamen/not. q; iste medicini varianar sūm uarietate m malitie humore. Malitia aut humore aut est uenenoſa/ aut non renoſa. Et si malitia humore est uenenoſa aut est ex causis interioribus puta q; talis humor generetur in corpore/ aut ex causis exterioribus/ puta q; humores fiant uenenoſi p assumptionē medicinar; uenenoſa/ uel p uenenum alicuius aialis uenenoſi/ & medicina faciens euadere a tali malitia est tyriaca/ que cōponitur ex medicinis facientibus euadere ex uenenoſo & medicinis facientibus malitiam humorum euadere ex medicinis uenenoſis interficientibus. Malitia aut humore non uenenoſa/ aut est absoluta aut est respectiua. Malitia humore absoluta est putredo/ & medicina facies euadere ex ista malitia debet habere tres p̄prietates. s. q; sit aro- matica/ & q; sit sūptica p̄fortatiua/ & q; sit fa- ciens euadere/ & talis medicina est camphora. Malitia aut humore respectiua est triplex. Que dam. n. sumitur a parte substācie/ ista est grossities & uiscositas humore/ & ex tali malitia faciunt euadere medicine subtiliantes & incidētes. Quedam sumit a parte q̄litate/ & ista est caliditas nimia/ uel frigiditas humore/ & ex tali malitia faciunt euadere medicine p̄rie/ ex caliditate medicine frigide/ & ex frigiditate medicine calide. Tertia est malitia humore ex pte subtilitatis & q̄litate simul sicut est cruditas & ex tali malitia faciunt euadere medicine digerentes/ sicut spica/ crocus/ assarum/ & his similia. ¶ Et hic not. q; inter istas duas digestio- nes/ quāq; una sit a natura/ & altera sit a medi- cina est talis differētia/ q̄lis est inter artificem & suum instrumentū. Natura enim digerit ut principalis opatrix / medicine uero digerunt/ tamq; instrumentū nature. ¶ Circa Comētū dub. de hoc quod dicit Co. q; medicine facien- tes euadere a malitia humore nō cognoscuntur nisi p experimētū/ qd nō uē. Possumus enim p solam rōnem cognoscere/ q; piper est medi- cina digerens humores frigidos. Nam p sapo- rem acutum adustium scimus p rōnem/ q; pi- per est calidum in q̄ro gradu. p sequens sci- mus q; digerit humores frigidos & uiscosos. ¶ Ad quod dicendum/ q; in medicina qdam cognoscuntur p solā rōnem/ qdam p solū experi- mentum/ & qdam p utrūq; simul/ sicut innuit per totum librum de simplicibus medicinis/ & de ing. san. lib. 3. Verū tamen pfecta cog- nitio medicinar; non hētur nisi qsi ratio p̄rma- tur p experientiam/ & hoc insinuat Hypp. in

illo affor. Vbi cibus intrat preter naturā, &c. In hoc n. affo. innuit Hypp. q; cibus amplior. q; natura requirit/ cognoscitur p rōnem q; sit p egritudine de plenitudine/ sed pfecta cognitio habetur p̄terea p sanationem/ q; sit cum euacua- tione/ & hoc ē p̄rmat Ca. p. de febribus cap. 4. § Nunc aut memini. Vnde dictū Comēti. q; medicine alterates cognoscuntur p solā ex- perientiam/ debet sic intelligi / q; eas p̄pleta cog- nitio p̄fuit p experientia. ¶ A qbusdam phar maticis uirtutibus. In hoc loco p uirtutes phar maco/ sicut patuit ex comento/ intelligit oēm dispositionem/ p quā medicina humorē digerit. Hec aut dispositio est tria dispositio/ nī humore/ siue illa trietas sit a forma specifi- ca q̄lis est p̄rietas/ que reperitur in tyriaca p̄ uene- num/ & humores uenenoſos/ siue sit p̄rietas/ q; est p manifestas q̄litate/ q̄lis est p̄rietas/ q; inue- nitur inrer humores grossos & uiscosos. Cal- dos & frigidos/ & inter medicinas incidentes & subtiliantes & calefacientes/ & infrigidantes. ¶ In qbus. de numero quāq; sunt. Et p̄pter hec uerba innuit Gal. p medicina/ que operat; p̄ uenena & medicinas uenenoſas est species & medicina digestiua est genus. ¶ Que curat In hoc loco p curationem p̄r intelligi uera curatio/ q; est post nocumētrū ueneni & medi- cine uenenoſe/ & curatio non uera/ q; est p̄ser- uatio a nocumētro ipsos/ anteq; fiat sensibile Curamus enim morsum a cane rabioso/ postq; iam rabiositas uenit & p̄seruamus eum/ anteq; ueniat rabiositas phibendo ne ueniat. Et hunc fm modum curationis intendit hic principal Gal. & hec distinctio ponitur in Co. illius affo. Quocūq; ex plenitudine. ¶ Virus uenenoſe aialium. Dupliciter qdem dē animal uenenoſum scilicet active & passive. Active qdem ut serpens aut scorpior/ Passive uero sicut animal punctū ab eis. ¶ De residua. uenenoſa/ sicut citarides lepus marinus/ arsenicū & his similibus. Que autem sit differētia inrer uenenum purū/ & medicinam uenenoſam dē. p. ca. sen. 2. cap. de eo quod comeditur & bibitur.

Evacuantur vero suffi-
cienter a calidis phar macijs ⁊
purgantibus ⁊ clisteribus sudori-
busq; ⁊ vomitibus. De igitur hor
sunt cōes euacuatioes. ¶ Proprie
vero ex loco in quo congregati fue-
rint accipiuntq; eadmodū in salubri-
bus declaratū est secūdm tertiu ⁊
q̄rtum/ maxime nobis de laboribus
tractatibus &

An medi-
caminū ui-
res expime-
to solo co-
gnoscatur.
p solam rōnem cognoscere/ q; piper est medi-
cina digerens humores frigidos. Nam p sapo-
rem acutum adustium scimus p rōnem/ q; pi-
per est calidum in q̄ro gradu. p sequens sci-
mus q; digerit humores frigidos & uiscosos.

Tea. 196.

Tea. 197.

- Te. 198. tractantibus et quocumque adiacet alijs laboriosis dispositionibus. **C**uatur enim promptus qui quidam in primis ventis per vetres. Qui vero in his quod per par per urinas. Qui vero sunt secundum totam habitudinem per sudorem. Quod admodum et qui secundum caput aut per palatum aut per nares aut per vasaque. Qui vero in thoracis latitudinibus purgatur per guttur cum tussibus. Qui vero secundum renes et vesicam per urinas.
- Te. 199. **C**Antipascos vero contra omnia partium ostentio ad ea que longissima sunt.
- Te. 200. **C**Conseruatio vero ad prima loca.
- Te. 201. **C**Omnia quocumque curat balusino diuisiones salubres vocantur cause.
- Te. 202. **C**Quod admodum eracunctia egre.
- Te. 203. **C**Reure vero neque ledentia neque adiuvantia. **C**Potest autem aliquis eas neque causas appellare omnino quales sunt multi philosophi negligentes quidem ipsarum rerum inuenire differentiam in omnibus vero plurimum tempus consumentes. **C**dictum est autem amplius in alijs negotijs aduersus eos.
- Te. 204. **C**Preseruatiua quod ex species artis talis est. **C**Resumptiua vero et nutritiua in conualescentibus ex egritudinibus et sensibus quibus vero est et eorum dispositio et a quibus causis maxime ad id quod secundum naturam est reuertuntur.
- Te. 207. **C**Perfekte quidem in tera-

pentice facultatis istis demonstratum est per capla vero dicat et nunc. **C**Si igitur dispositio est talis: bonus quod est sed paucis sanguis: et cum eo vitales que appellatur spiritus et aialis. Ipse vero solide partes sicciore: propterea virtutes earum debiliores et infirmiores et propter has totum corpus frigidius.

Te. 209. **C**Cause vero salubres earum que dicta est corrigentes dispositionem vno quidem caplo ut apprehendat quocumque perfectam et velocem digestionem operantur. Secundum partem vero imoderatis motionibus et cibis et potibus et somnis sunt materie quidem motio: num sunt suspensiones et deambulationes et fricationes et lauacra.

Te. 210. **C**Sed si multum meliores adhuc si anticonsumpta opera paulatim attingat.

Te. 211. **C**Liborum vero in principio quod humidum et bene digestibiles et non frigidum postea vero magis nutrientes.

Te. 212. **C**Potus vero aptus vini est iuncta te quidem media: forma vero purum lucidum in colore vero aut album aut subnubium odore vero suauis in gustu vero nec aquosum omnino nec aliqua vehementer qualitate ostendens: nec stipticum nec amarum nec dulce.

Te. 213. **C**dictum est autem ut modo dictum in terapentice facultate amplius super bis.

F I N I S

ADRIANVS. VI. PONT. MAXIMVS

CAnt nequis intra decem annos preter eum: Cui Petrus de Dominico mandauit: Aut deat hocce librum vel separatos vel una iunctos Imprimere: Aut antea esse vel imprimatur: Aut ab alijs impressos venales habere. Quod si quis fuerit qui fecerit. Ya scias se statim et christianorum communitate exterminatum. Aliis mille preterea per singulos codices aureorum pena (si sine Sanctis. Sed in ditione id admiserit) multatum.

Itac autem omnia diplomate sanxit Rome. Mense Octobris. M. D. xx. ij.

Apud Antonium Frizium Corinaldesi. Neapoli. XV. Kal. Decemb. M. D. XXIIJ
Nominis Petri de Dominico Academix Bibliopolæ.

¶ a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z & ? ¶ A B C D E F G H I K L M N O P
Q R. Omnes sunt Terni preter R. Is enim est quaternio & ¶ duemna.